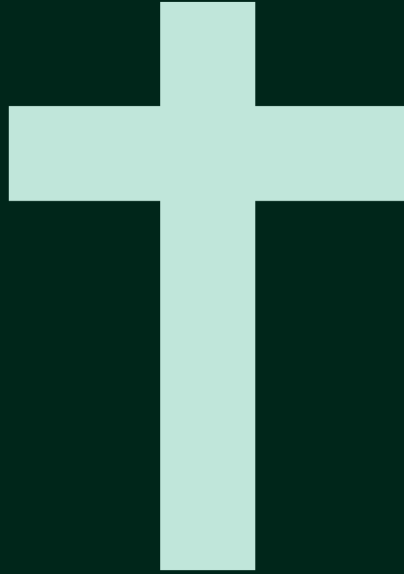

Mpohwoe Hungkuno Songofoho

The New Testament and Genesis in the Safeyoka
(Ampeeli-Wojokeso) language of Papua New Guinea

Mpohwoe Hungkuno Songofoho
The New Testament and Genesis in the Safeyoka (Ampeeli-Wojokeso) language of
Papua New Guinea

Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Safeyoka long Niugini

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ampeeli-Wojokeso (Safeyoka)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2011-12-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
f526da1e-a607-571c-ba86-56367d7583f3

Contents

FRT	1
Mat+yu	3
Mak	83
Luk	131
Joun	223
Apousel	291
Loun	363
1 Koulin	407
2 Koulin	452
Ngkolesiya	480
Efesos	495
Filipai	509
Koulousi	519
1 Tesolounika	528
2 Tesolounika	536
1 Timouti	541
2 Timouti	554
Taitas	562
Filemoun	568
Hip+lu	571
Jem+s	602
1 Pita	612
2 Pita	624
1 Joun	632
2 Joun	641
3 Joun	643
Jut	645
Toho Wojo Honajo Hungkuno	649

Mpohwoe Hungkuno Songofoho

The New Testament in the Safeyoka (Ampeeli-Wojokeso) language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Safeyoka long Niugini

Mpohwoe Hungkuno Songofoho

The New Testament in the Safeyoka (Ampeeli-Wojokeso) language of
Papua New Guinea
[apz]

© 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print Publisher, 1988 by Dorothy West Weimer Memorial Fund and Wold
Home Bible League

Web version
© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa. Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>*.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela**.

Mpohwoe Hungkuno Songofoho

Matiyu
Olo Hungkuno Wopingo loso Matiyu
Mti'mokumentisofoho.
Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti* (30) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa mta'ango kakoe yofe Matiyu mti'mokumentisofoho. Oso Matiyu huhwo sohwo yofe hufa'unjo hweho. Nom'ne yofeso ole, Lifaiyoho. Matiyu huhwo sohwo simo'mo kako ango Koponeyam sopo a'amu mta'ni hamniyoho mayo syoho imojo hweho. Oso ango hopo sopo Jisas i'mofawento Matiyumo ulimento, Kiko ngkimo tifi nningkape. Jisas ose ulahonngki Matiyu a'amu mta'ni hamniyoho mayo syohoso noho'nasyonto Jisasi'mo iningkamentisofoho. Tifi Matiyu Jisasiye inomokomoyo imo'nimentisofoho. (Oso hungkuno hiso Matiyu sohe engo 9 honingkano we'e 9. Osopo weho.)

Mak sohwoe iyoswoso simo'mo mti'mokumentisofoho. Tifi Matiyu'nji Luki'nji mti'mokumentisiyefoho. Oso'no Makiye hungkuno pi'ningo fehohnjoso Matiyuye hungkunomo weho. Simo'mo a'amu toho wojo limentoho sohwa ole limentohofi *Mesaiya* ifaweneponoho. Ose limentohofi so'no a'amu Jutaso nohontohumentanngkofi olo iyoswo loso Matiyu Jisas sohwo olo *Mesaiya* oloho hweho. Kako nto ifawo'maho. Ose ulimonto mti'mokumentisofoho.

Olo iyoswo hiloso Matiyu kako a'amu Juta Jisasi'mo iningkamentohofi somo ufo'mayo'ne mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo mti'mokiyoso Ngkilik hungkunomo mti'mokumentisofoho. Oso'no olo iyoswo Matiyu mti'mokumentiso hiloso nakumo huno nafohotofo'nefoho. Oso huno nafohotofo hwapingo neso olenoho. Nakwo atofu lihwasu huno syafisiyoso Matiyu kako olo iyoswo loso tihwamne'no mti'mokumentisoto. Oso'no Matiyu kako a'amu Jutaso atofu likuji Jisasi'mo iningkafitne'ento mti'mokumentiso kalohi nakwo atofu lihwasu Jisasi'mo uningkohwano.

Jisas Kilaisiye hofiyakwosafe yofeso olenoho.
(Luk 3:23-28)

¹ Olo a'amu lohwa Jisas Kilaisiye hofiyakwosafoho. Jisas kako hwe yofe engo'njo Ntefit sohwo'nji Apiloham'njiye temtitofu mta'ango hweho.

² Apiloham sohwo Aisakiye kaningkwohweho.

Aisak sohwo Jekoupiye kaningkwohweho.

Jekoup sohwo Juta'nji homningkwa'wehwosanjiye kaningkwohweho.

³ Juta sohwo kako Pelesi'nji Sela'njiye kaningkwohweho. Sikoe kona'wohisi Temafoho.

Peles sohwo Hesilouniye kaningkwohweho.

Hesiloun sohwo Lamiye kaningkwohweho.

⁴ Lam sohwo Aminotapiye kaningkwohweho.

Aminotap sohwo Nasouniye kaningkwohweho.

Nasoun sohwo Salimouniye kaningkwohweho.

⁵ Salimoun sohwo Mpouasiye kaningkwohweho.

Mpouasiye kona'wohisi Lehapiyoho.

Mpouas sohwo Oupetiye kaningkwohweho. Oupetiye kona'wohisi Lutiyo.

Oupet sohwo Jesiye kaningkwohweho.

⁶ Jesi sohwo hwe yofe engo'njo Ntefitiye kaningkwohweho.

Ntefit sohwo Yulaiyafe ape nomanto Soulomoun tipema'mentisofoho.

⁷ Soulomoun sohwo Leyapouamiye kaningkwohweho.

Leyapouam sohwo Apiyafe kaningkwohweho.

Apiya sohwo Asafe kaningkwohweho.

⁸ Asa sohwo Jehousofatiye kaningkwohweho.

Jehousofat sohwo Joulamiye kaningkwohweho.

Joulam sohwo Usiyafe kaningkwohweho.

⁹ Usiya sohwo Joutamiye kaningkwohweho.

Joutam sohwo Ehasiye kaningkwohweho.

Ehas sohwo Hesekiyafe kaningkwohweho.

¹⁰ Hesekiya sohwo Monaseye kaningkwohweho.

Monase sohwo Emouniye kaningkwohweho.

Emoun sohwo Jousaiyafe kaningkwohweho.

¹¹ Jousaiya sohwo Jekounaiya'nji homningkwa'wehwosanjiye kaningkwohweho. Hohosohonta a'amu Mpapilounnta'angoso a'amu Isilael somo impe intofontifi ango Mpapiloun ne'no motawo'mentohofofoho.

¹² Mpapiloun ne'no motawo'mentohofoho sohonta Jekounaiya sohwo Siyalitiye kaningkwohwo imo'nimentisofoho.

Siyalitiye sohwo Selopapeliye kaningkwohweho.

¹³ Selepapel sohwo Apiyoutife kaningkwohweho.

Apiyout sohwo Elaiyakimiye kaningkwohweho.

Elaiyakim sohwo Esoufe kaningkwohweho.

¹⁴ Esou sohwo Satoukiye kaningkwohweho.

Satouk sohwo Ekimiye kaningkwohweho.

Ekim sohwo Elaiyatiye kaningkwohweho.

¹⁵ Elaiyat sohwo Eleyasafe kaningkwohweho.

Eleyasa sohwo Mataniye kaningkwohweho.

Matan sohwo Jekoupiye kaningkwohweho.

¹⁶ Jekoup sohwo Jousepiye kaningkwohweho.

Jousep sohwo Maliyafe hwe hweho.

Maliya Jisasi mo ma'mentisofoho. Jisas huhwo sohwo hofiko yofe Kilaisiyoho mulimentohofofoho. Hwe huhwo sohmo Anitu uhwasopento nakwoe hwaho loono uhwatimentisofoho.

¹⁷ Apiloham kakoe imuso hofiko'montohwa aho hufa'u hopi'nono nom'ne sife mta'ni osofosofahu'no mjimo'nimiwahoningkofi Ntefit imo'nimentisofoho. Ntefitiye imuso hofiko'montohwa aho hufa'u hopi'nono nom'ne sife mta'ni osofosofahu'no mjimo'nimiwahoningkofi a'amu Isilael somo ango Mpapiloun ne'no motawo'mentohofofoho. Osohonta hofiko'montohwa aho hufa'u hopi'nono nom'ne sife mta'ni osofosofahu'no mjimo'nimiwahoningkofi Jisas Kilais imo'nimentisofoho.

Maliya Jisas Kilaisi mo aswo ma'mentisofoho.

(Luk 2:1-7)

¹⁸ Olo hungkuno Jisas Kilais imo'nimentiso so'noyolohoso ole, Jousep Jisasiye kona'wohi Maliya simo kako'ne ape nto ufohoto'mentohofofoho. I oso'no Jousep Maliyamo momaso sohonta Maliya simo Anituye Towahuno mta'ango imo'nimentisofoho. ¹⁹ Maliyafe hwehwo Jousep kako hwe wopingo'nohino hweho. Jousep ole syafihu'mento, Maliya wonimango unonoho. Ose syafisyonto olo hungkuno hiloso hiyaso waweno

syafi'hu'mentisofoho. Oso'no ngko hungkuno ape mayo'ne wamtihupo'mo.
²⁰ Oso hiso'no ko syafisyonto wojo honingkanimentisoso a'amu Anitu mta'ango sohwo kakimo u'manto ulimento, Jousep, Ntefitiye imu sohwo, kiko ape Maliya mayoso'no iyoho kiningkuhwoloho. Upa'nyo. Maliyafe simehomo mehomi nto imo'nimaho. Oso hiso Anituye Towahuno uyimaso hweho. ²¹ Maliya hwomu nomahwoso'no kiko yofe ole muso, Jisasiyoho. Yofe hwapingoso ole, olo hwe lohwo kako a'amufe wonyoso wae yaofihwosi asomo utimayo'ne hweho. Ose ulimentisofoho.

²² Hohonta Anitu hwe Aisaiya sohumo hungkuno uyahoningki kako a'amumo ulimojo sohwo kako hungkuno hiso mti'mokumentisofoho. Olo hiloso ne imo'nyo so'no Maliya mehomi'nji imo'nimentisofoho. ²³ Ole mti'mokumento,

Upa'nimno. Ape sijo wopingosi hwehwo momasosi kako simaho imo'ningkuhwosi hwomu nomaniyoho.

Hwomu huhwo sohwo ole mulifitnnefo Imaniwel.

Yofe hwapingoso ole, Mpohwo Anitu nakwo'nji humayo'nefoho.

²⁴ Jousep oso wojo hiso honingkanonto nolikafonto a'amu Anitu mta'ango sohwoe hungkunomo haloho pento kako Maliyamo ma'mentisofoho. ²⁵ I oso'no siko afapo ko humanji afa saho mofosyawosofoho. Ose humamojiyofoho. Oso'no ose humamojiye sohonta Maliya kako hwomu ma'mentisofoho. Nomahoningki Jousep hwomu huhwo sohumo yofe Jisasiyoho mulimentisofoho.

2

A'amu huno engo'njo Anituye hungkuno mupa'nyo mofehi'nyo si'mofapiso'mjo sohwa Jisasi'mo uhwonimentohofofoho.

¹ Hwe yofe engo'njo Helout kako hwaho Jutiya mokosyohumamojo sohonta oso hwaho anga Mpetilehem sopo Maliya Jisasi'mo aswo ma'mentisofoho. Hwangku sohonta a'amu temtitofo kengo mta'ango fihwa hofiko hwaho mofehi'nyo si'mofapiso mta'ango sohwa hntokwaliyo uhwonontifi huno engo tipema'mentohofofohu sohwa Jerusalem si'mofapontifi a'amu sohwo ulimentohofi, ² Mehomi milongo a'amu Jutafe hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo'ne sohwo imo'ningkohoho. Oso huhwo sohwo nti'mo humaho. Kakoe sikuno imo'nyo'ne so'no hntokwaliyo mofehi'nyo si'mofapiso sohohnta'ni ahwomo somo uhwonontani nakwo kakine'no hwomtame ulohofone pihwono. ³ Ose ulahoningkofi hwe yofe engo'njo Helout nupa'nonto yomo engo imentisofoho. A'amu Jerusalem humamotofoso nupa'nontifi yomo engo imentohofofoho. ⁴ Hwe engo Helout kako a'amu yofe engo'njo tajo anga syoho'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanjimo joho ulonto ulohonimento, Kilais hwe Anitu uhwsopento nakwoe hwahopono uhwatimentiso sohune'no nakwo a'amu Juta so'nwi uhwontohumayo sohwo anga ntipu u'mofapmmontolo. ⁵ Ose ulahoningki ulimentohofi, Hwaho Jutiya anga Mpetilehemnoho. A'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwa ole mti'mokumentohofi,

⁶ U, Mpetilehem, sekwo anga we'e soku, sekwo hwaho Jutiya sopo anga yofe we'e pa'nyo'maho.

O'o, hwe yofe engo'njo nje a'amu Isilael somo mokosyohumane sohwo sekwoe angopo imo'nonefoho.

Hohonta ose mti'mokumentohofofoho.

⁷ Oso'no Helout a'amu mofehi'nyo si'mofapiso hohnta'ango sohwanne'no joho hiyaso lutimanto Helouti'nji uhu'mokontifi Helout hwe huhwo sohwan hntokwaliyo hiso i'mofapmmmentiso sikuno so'no ulohonimentisofoho. ⁸ Ulohonngkahonngki hofiko Heloutimo hungkuno asomo ulahonngkofi Helout ulimento, Sekwo ango Mpetilehem sopo nowekuji hafi'hafe fitipmno. Sekwo notipemafikuji hungkuno hiso ngkiyepono wapon. Ngko nupa'ni'mo kakine'no hwomtame uloho'mne'no selohono. Oso hwasyo hungkuno hiso ulonto Mpetilehemne'no luhwatimentisofoho.

⁹ Oseso hofiko Heloutiye hungkuno upa'nontifi umentohofofoho. Nowentanngkofi hntokwaliyoso hofikoe angopo uhwonimentohofohi hiso apa'no i'mofaponto hofikimo simo'mo upeehonngki hofiko tifi iningamentohofofoho. Oso hntokwaliyoso nowento ango hwomu wentanjo antife sopo limentisofoho. ¹⁰ Hofiko hntokwaliyo hiso uhwonontifi yomo yontifi simaho wopingo umo'nimentisofoho. ¹¹ Simaho wopingo umo'nngkahonngki hofiko ango homo somo noswontifi hwomu kona'wohi Maliya'nji siko'inta'imo uhwonimentohofofoho. Nuhwonontifi hwomtame ulohofontifi kakoe yofe ho'noma'mentohofofoho. Hofikoe ipofonofijontifi yo'mayo wonyoangkafo hamniyoho engo mpe iyo so'no uyimentohofofoho. Sojo wonyoangkafo so'nji nom'neso hwamno pa'nyo akino wopingo'ne so'nji hwone mijo wonyohofiyo'nji uyimentohofofoho. ¹² Oso hohosohonta hofiko wojo honngkanimentohofoso Anitu ulimento, Sekwo Heloutiyepono asomo nukutoho. Ose honngkanontifi hofiko honngkano nom'nemo ikitokwawentifi hofikoe angopono umentohofofoho.

Jousep'ya'u sikoe hwomu'nji hwaho Ijipmne'no hiyaso motamentisiyefoho.

¹³ Nohumpeehonngkofi Jousep huhwo kako wojo honngkanimentisoso a'amu ahwomo mta'ango Jousepimo u'manto ulimento, Kiko hwomu'nji kona'wohi'nji nomahoji hwaho Ijipmne'no hiyaso motawe. Ijip sopo nohumentanngkiji nom'ne ango sopone'no hano iyo so'no hwangu hungkuno apa'no wakilmonnoho. Hwapngoso Helout jije hwomu sohomo wofonjahumonto tipeelofoho. ¹⁴ Ose ulahonngki Jousep oso sikwo'miyo somo kako Maliya'nji kakoe hwomu'nji nomanto Ijipmne'no womentohofofoho. ¹⁵ Jousep hwaho Ijip sopo nohumentanngki Helout poyo pe'nimentisofoho. Oseso hungkuno hohontajo hwe fihumo Anitu uyahonngki limojo sohwo mti'mokumentiso hiso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno ole, Nje hwomu Ijip nohumentanngki lutima'mentohefoho.

Oso hohosohonta oso hungkunoso ne imo'nimentisofoho.

Helout kakoe a'amu itokuso'njo sohwan hungkuno ulahonngki hwomu milongo pi'nngo engoso fongkumeeo'mentohofofoho.

¹⁶ A'amu mofehi'nyo si'mofapiso hohnta'nngo sohwa Heloutiye hungkuno mehomisongo imo'nngkisolenoho ngkimo ntohappmno, ose ulimentiso somo hwe huhwo sohwa tifi minngkayo'njo yahonngkofi Helout nupa'nonto simaho tohino umnimentisofoho. Simaho tohino umnimentiso so'no kako a'amu itokuso'njo sohwan ango Mpetilehem'nji ango mofone sopone'no uhwojahonngki hofiko hwomu hopi'nono soswo hufa'u muyakolofe'njo sohwan fongkumeeo'mentohofofoho. Hwapngoso hwe hntokwaliyo uhwonimentohofohi sohwa ole ulimentohofi, Hntokwaliyo hiso simo'mo imo'nngkahonngki soswo hufa'u

uyakolo'mentiso so'no ulimentohofofoho. ¹⁷ Helout oso wonyo hiso imentiso sohonta hungkuno hohontajo hwe Jelemaiya sohumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limojo sohwo mti'mokumentisoso ne imo'nimentisofoho. ¹⁸ Hungkuno hiloso ole, Ango Lama Mpetilehem mofone sopo mampaho ho'nimentisofoho. Mampaho hiloso humotaho we'e ho'nimentiso'maho. Jekoup'ye ape Lesel kakoe imuso hofikoe mehomi sohwanne'no humotaho lalokwofo. Hofikoe simeho wop'ingo apa'no mmo'nonehoho. Hofikoe mehomi ni'hu'nahone poyo imo'n'ngkahon'ngki humotaho ne'no lalokwofo. Ose mti'mokumentisofoho.

Jousep'ya'u sikoe hwomu'nji hwaho Ijip uliko'mant'ifi anga Nasalet sopo asomo i'mofapmentohofofoho.

¹⁹ Hwangku Helout poyo pe'n'ngkahon'ngki a'amu Anitu mta'ango sohwo Jousep hwaho Ijip nohumentan'ngki i'mofaponto Jousep'mo wojo'mo ulimento. ²⁰ Nolikafohoji kiko hwomu'nji kona'wohi'nji nomahoji hwaho Isilael sopone'no asomo fiwan'mno. A'amu hopi'nono mehomi wofonjonyant'ifi imentohofohohwa poyo moi'wonoho. ²¹ Ose ulahon'ngki Jousep nolikafonto hwomu'nji kona'wohi'nji nomanto hwaho Isilael sopo ne'no asomo womentohofofoho.

²² Jousep'montohwa nowent'ifi upa'nimentohofoso hwe Akelaus sohwo kan'ngkwohwo Helout'ye yofe engo nto ma'maho. Ose upa'nonto iyoho un'ngkahon'ngki olo hwaho lopo mohumamonehono nolonto apa'no wojo hon'ngkanimentisoso Anitu Jousep'mo hungkuno nom'ne ulahon'ngki kako hwaho Ngkaliline'no umentisofoho. ²³ Kako hwaho hopo sopo anga Nasalet sopo humamentisofoho. Oso hiso'no hungkuno hohontajo nom'ne hwe sohumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limojo sohwo mti'mokumentisoso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno hiso ole, Hwe Nasaletnnta'ango hweho wolant'ifeho, limentisofoho.

3

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo hungkuno loma'mentisofoho. (Mak 1:2-8; Luk 3:1-18; Joun 1:19-28)

¹ Oso hohosohonta Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo i'mofaponto hwaho Jutiya a'amu mohumunyo sopo nohumanto hungkuno loma'mentisofoho mohumunyo sopo. ² Ole ulimento, Sekwoe hon'ngkano wonyoso hohujo fikinjaopmno. Simeho fiwolo'mokumno. Anituye sikuno nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumayo'ne mofoneponoho. Ose lut'hwamentisofoho. ³ Hwe Aisaiya sohumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limojo sohwo Joun'imne'no olo hungkuno hohonta mti'mokumentisofoho. Hungkuno hiso ole,

Upa'nimno. Hwaho a'amu mohumunyo fi'mo hwe fihwoe mampaho engo ole ho'nimento,

Hwe Engo sohumne'no hon'ngkano ito'no fesyo humamno.

Kakoe hano emoyo'ne so'no hon'ngkano hiso ito'no m'hwatimno.

⁴ Joun'ye nem'no manji'mofo hwaho fi'nyohwe yahu *kamel* lohwa so'nji mti'mokumentisofoho. Yahu paho ahulohoso loho'nimentisofoho. Kako kusimo'nji wosopayo time mijo'ntnnohini nimojo hweho. ⁵ Hohosohonta a'amu pone engo Jerusalem mta'ango so'nji a'amu hwaho Jutiya mta'ango so'nji a'amu hopi'nonohino Mijo Joutan tifo nesoponjo

so'nji hofiko Jounimo u'ma'mentohofofoho. ⁶ A'amu hiso hofikoe wonyo yoloho lijwaofahoninkofi Joun hofikimo Mijo Joutan sohumo kiyoma'mentisofoho.

⁷ A'amu Falisi pi'ningo sohwanji a'amu Satiyusi sohwanji hofiko mijo wokiyonemano lonti'fi nopahoninkofi Joun nuhwononto ulimonto, Sekwo homa mehomu soku, tihwo selimasoto. Anitu a'amufe wonyo honinkano somne'no tohino mikunimposu uyo somne'no i'waho fiyimno. Ose tihwo selahoninko ni'mahofu kulo. ⁸ Sekwoe honinkano wonyo somne'no hohujo ukinjaofano lifijo'manji e'wano wopingo'nohini utihwa'nyopo fiyimno. ⁹ Sekwoe simemo mo'mo ole syafisyikutoho. Nakwo Apilohamiye imu hn'nimo oso tohino engo hiso mone'manehoho. Oseso nohnninkutoho. Ngko hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Olo sojo loso Anitu kako Apilohamiye imuhwa wamti'mokumo loso'manji kako hopeno wamti'mokumontonoho. ¹⁰ Anitu kako iyomo mingo lofo'ne iwa'mingo ikafe'mo mokosyalohofoho. Iyo ipisayo wopingo minto'nyo'njo somo nolofehwosi tohomo wolofae'mtonoho.

¹¹ A'amuso hofikoe honinkano wonyomne'no simemo tango umningkahoninko ni'hu'nahone hohujo ikinjafo somo ngko sekumo mijo'nohini kiyosemawo'ningkohe hwo'nyoho. I oso'no nje yofe we'e hwaho lopo weho. Hwe tfinjo sohwo kakoe yofe engo yokintahopo nje yofemo niyakolofonefoho. Kakoe yofe engo mikunimposu so'no ngko sohwo'ni kakimo momayo ulohofiyo'ne hwo'nyoho. Hwangku oso hwe huhwo sohwo kako a'amu sekumo Anituye Towahuno Wopingo sohwo'nji toho'nji wokiyosema'montonoho. ¹² Kako hwahomo mno ijiyo'neso mokosyohumunyo hweho. Kako hwahomo mno iji'hwosi neso ijomahwosi pahoso wae yaofihwosi wosopayo neso kakoe angomo woho'nahumontonoho. Pahoso toho masimpe'nyo ne'no sij'wo'ningkiso somo woho'nae'montonoho.

Joun Jisasimo mijo kiyoma'mentisofoho.

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22; Joun 1:29-34)

¹³ Oso hohosohonta Jisas hwaho Ngkalili uliko'manto Mijo Joutan ne'no nowento Joun mijo wokiyonimano lonto Jounimo u'ma'mentisofoho.

¹⁴ Nu'mahoninko Joun ulimonto, O'o, kiko ngkimo mijo kiyonimayoso hoponoho. Ngkiyepono pipine'no pohino. ¹⁵ Ose ulahoninko Jisas ulimonto, O'o, kiko mijo kiyonimayo so'no nekwo ole yasoso Anituye honinkano lakisiyo imentohofu somo imokiyoso hoponoho. Oseso Joun kakoe hungkunomo tifi iningkawento mijo kiyoma'mentisofoho.

¹⁶ Mijo kiyomahoninko Jisas mijomo kunto'no uliko'manto simentisofoho. Nosahoninko ahwomo mtampo lohofahoninko uhwonimentisoso Anituye Towahuno yihufo ntolofiyo hopa imo'nonto Jisasimo wekehumapmmmentisofoho. ¹⁷ Mampaho ahwomo mta'ni ho'nimento, Olo nje Hwomu hweho. Ngko simemo wopingo mikunimposu uy'wo'ningkohe hweho. Kakine'no yo'mayo wopingo iwo'ningkiso so'no nje simemo wopingo nimo'nantofoho.

4

Seten Jisasimo yamofu uloho'mentisofoho.

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Oso hohosohonta Anituye Towahuno Wopingo Jisasimo hwaho a'amu mohumunyopono ipemotasi'mentisofoho. Osopo Seten Jisasimo honinkano wonyo imokiyu'ne yamofu uloho'mentisofoho. ² Jisas

kako Mpohumo jomo ulimo lonto wopayo manyo'njo nohumentan'ngki mofehi'nyo *fouti* (40) sikuno *fouti* (40) uyakolofahon'ngki Jisas mijoho engo umentisofoho. ³ Jisas mijoho'no nohumentan'ngki Seten i'mofaponto ulimento, Kiko Anituye Hwomu Nehwosi'manji olo sojo pi'n'ngo lomo hungkuno ulohojo'no wosopayo umo'nono. ⁴ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Anituye hungkuno ole naliwo'n'ngki, A'amu wosopayo'nohini n'ngkuhwoso sohwo kako ito'no mohumanohoho. O'o, a'amu Anituye hungkuno hopi'nonohinomne'no syafisyiwo'n'ngkohofoso oso hofikoe huyo'mango songo humayo'nefoho.

⁵ Ose ulahon'ngki Seten Jisasimo pone wop'ngo pone'no ipemotasonto Anituye tajo ango engo antife yokintahopo uhumajonto ⁶ ulimento, Kiko Anituye Hwomu hwosi'manji kiko olopo nta'ni filikofamofa. Ose ulikwato lohofonto ulimento, Anituye hungkuno naliwo'n'ngki, Anitu kakoe a'amu ahwomomjo sohwamo kikimne'no ulihwoso'no hofiko jije ahomo kumakukuji jije sifemo sojo mentofomatnnehino. Tohino momatnnohino.

⁷ Seten ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Nom'ne ifalifaliyo mti'mokumentohofoso ole, Kiko jije Hwe Engo Anitu sohumo yamofa nulohofohotoho. Kiko jije hunomnohini in'ngkuso'manji ole syafisyikutoho. Anitu wonimokosyohumamtonoho. Ose syafisyikutoho.

⁸ Ose ulahon'ngki Seten Jisasimo hwofiki'nyo yokintaho engo sopone'no utimotasonto olo hwaho hopi'nonohino a'amu so'nji yo'mayo hwahoponjo yokumpohn'nyo so'ntnno Jisasimo utihwamentisofoho. ⁹ Ose utihwanto ulimento, Kiko ngkine'no hwomtame tohofohoji jije simeho ntapisoso yo'mayo uhwonalokunoso wokijapmmmonoho. ¹⁰ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Kiko i'waho tohoho. Kengopono fiwano. Anituye hungkuno ole naliwo'n'ngki,

Kiko jije Hwe Engo Anitu kakine'nohini hwomtame ulohoho.

Kakine'nohini syoho ulohofiyo.

Ose ulimentisofoho.

¹¹ Ose ulahon'ngki Seten Jisasimo uliko'mahon'ngki a'amu ahwomo mta'angoso nu'manti'fi Jisasimo ufo'ma'mentohofofoho.

Jisas kakoe syoho hwaho Ngkalili nta'ni ema'mentisofoho.

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² A'amu fihwa hofiko Jounimo impo'angomo intofahumentohoho so'no Jisas kako nupa'nonto kako hwaho Ngkaliline'no umentisofoho.

¹³ Kako ango Nasalet uliko'manto ango Koponeyam osopo humamentisofoho. Oso ango hopo sopo Mijo Ngkalili mitimom'ngoponoho. A'amu Sepiyulan'nji Napitalai'njiye imu sofe hwahoponoho. ¹⁴ Hwe Aisaiya sohumo Anitu hungkuno yahon'ngki limojo sohwo hohonta ifalifaliyo mti'mokumentisoso hohosohonta ne imo'n'imentisofoho. Ole mti'mokumento,

¹⁵ Mijo Joutan nongkihnta'ni mijo ayo mom'ngopo hwaho Sepiyulan'nji Napitalai'nji hi'njoponoho.

A'amu temtitofa kengo Anituye hungkuno mupa'n'immotofa sofeponoho.

¹⁶ Hofiko sikwo'mjoho'mo humafijoso pomponaho engo uhwon'fitnnefoho. A'amu sikwo'mjoho so'mo we'enepi ni'hu'nahone wape'nano likuji yontan'ngkuji pomponaho engo wonyoangkafoso u'mofapmmontonoho. Ose mti'mokumentisofoho.

¹⁷ Oso hohosohonta Jisas kakoe hungkuno loma'mentisofoho. Ole ulimento, Sekwoe honingkano wonyo somta'ni fiwolo'mokumno. Anitu nemokosyohumayo sohwoe sikuno mofoneponoho.

Jisas a'amu inaniku syoho'njo sohwoe kakimo tifi iningkayo'ne joho ulimentisofoho.

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11; Joun 1:35-51)

¹⁸ Jisas Mijo Ayo Ngkalili momingo sopo nowento hwe hufa'u inaniku syoho'njo siko'nikwa'imo uhwonimentisofoho. Sikoe yofeso Saimoun'nji Entilu'njoho. Saimouniye yofe nom'neso Pitafoho. Siko inaniku ho'yo mijomo ho'naofontanngki u'ma'mentisofoho. Inaniku ifamiyoso sikoe hamniyoho syohofoho. ¹⁹ Nu'manto ulimento, Siko tifi nningkapinyo. Siko inaniku mawo'ningkisiye pa'ningoso Anitumne'no a'amu mayo'ne wolosetihwamo. ²⁰ Ose ulahonngki sikoe inaniku ho'yo komo'no nuliko'manji Jisasi'nji umentohofofoho.

²¹ Nowentifi Sepetiye hwomu sohwa'u Jemisi'nji Joun'njimo uhwonimentisoso siko hamningkwohwo Sepeti'nji yofayokinomo nohumantifi inaniku ho'yo ito'no esyohumentanngki uhwononto joho ulahonngki ²² siko homningkwohwo'nji yofayokino'nji komo'no uliko'manji Jisasi'nji umentohofofoho.

Jisas Anituye hungkuno a'amu somo lutihwanto a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumentisofoho.

(Luk 6:17-19)

²³ Jisas hwaho Ngkalili ho'mo so'meemo emoyonto hwe moya'mi somo hofikoe tajo ango somo Anituye hungkuno so'nji Anitu wonyoangkafo nemokosyohumayo so'ntnno lutihwamojofoho. Kako nolutihwanto a'amu mnokino kengo kengo'njo a'apaho wonyo umokumajo somo wopingo umokumentisofoho. ²⁴ Jisas olo wonyoangkafo hiloso imentiso so'no hwaho Siliya ho'mo so'meemo ho'nimentisofoho. A'amu hiso nupa'nontifi a'amu yo'mayo tango'njo mnokino'njo somo Jisasiyepono ipemotapmmentohofofoho. A'amu towahunu wonyo'njo so'nji a'amu nopiwasyontifi yomo yomo iwo'ningkohofoho so'nji a'amu sife aho pe'nnyo'njo so'nji hopi'nonohino somo ipemotopahonngkofi Jisas wopingo umokumentisofoho. ²⁵ Wopingo umakahonngki a'amu pi'ningo engo Jisasi'mo iningkamentohofofoho. A'amu Ngkalili, Ntekapolis, Jelusalem, Jutiya, Mijo Joutan nongkihnta'ango a'amu pi'ningoso iningkamentohofofoho.

5

Jisas hwofiki'nyopo a'amumo hungkuno ulimentisofoho.

¹ A'amu pi'ningo engo uhu'mokontanngkofi Jisas nuhwononto yafe we'e so'mo nosonto humamentisofoho. Osopo nohumentanngki inomokomoyo sohwa nu'mahonngkofi ² Jisas kakoe hungkuno ole lutihwamento, Anitu a'amumo mokosyohumayoso olenoho.

Jisas kako a'amu simonyo iyo somne'no hungkuno uyimentisifoho.

(Luk 6:20-23)

³ A'amu fiso Anitune'no huno engo muyo'njosu hofiko Anitumne'no huno wopingo wotipemano lifijo'manji hofiko simoho wopingo umo'nono. Anitu hofikimo umokosyohumayo hweho.

⁴ A'amu simoho tango'njo humalofoso simoho wopingo umo'nono Anitu kako oso a'amu somo simoho wopingo umokumontonoho.

⁵ A'amu fiso hofikoe yofemo monje yahunontifi Anituye yofe ho'nomalokwofoso simeho wopingo umo'nono. Yo'mayo wopingo Anitu wosejapmmo ulimentisoso hofiko'nefoho.

⁶ A'amu wopayo mijoho pe'nyoso wopayo'no hi umo'nyo hopaso a'amu Anituye honingkano wopingomne'no hi umo'noso'manji oso hisomo Anitu kakoe hungkuno hisofe simehomo wopayo simeho hopaso uhnnimontonoho. Oseso hofikoe simeho wopingo umo'nono.

⁷ A'amu fiso nom'ne a'amu hofikimo wonyo ulohofiwo'ningkohofosomne'no hitoho ulofahonngki wopingo'nohini ulohofiwo'ningkohofoso simeho wopingo umo'nono. Oso'no Anitu hofikimo wopingo uloho'montonoho.

⁸ A'amu sife aho timo simeho haloho anga'nohino'njoso hofiko simeho wopingo umo'nono. Oso a'amu hiso Anitumo uhwonantifeho.

⁹ A'amu simano hintotohino'njo somo nihoholofiwo'ningkohofoso simeho pompenjiyo umo'none'entifi iwo'ningkohofoso simeho wopingo umo'nono. Anitu ulimontonoho, Nje mehomu kuyoho.

¹⁰ A'amu Anituye hungkunomo iningkayo'no syoho wopingo yontanngki a'amu nom'neso oso a'amu somo sitofu ujo so'nji wonyo ulohofoso'no kako simeho wopingo umo'nono. Anitu umokosyohumamontonoho.

¹¹ Sekwo a'amu soku ngkimo tifi nninkawowo'ningkohofoso'no a'amu nom'neso sekumo wonyo hungkuno'nji hwasyo hungkuno'nji sejo so'nji sefotofu selohofikujo'no sekwo simeho wopingo wasemo'nono. ¹² Sekwo simeho wopingo semo'ninkuhwoso'no simonyo fiymno. Sekwoe yahino wopingo olo hwaho lopo iwo'ningkohofoso lo'nji ngkimo tifi nninkape lo'nji mpe iyo pa'nyoso ho'yango ahwomomo weho. Oso sefotofiwo'ningkohofoso hopaso hofiko hohonta a'amumo Anitu hungkuno uyahonngki ulimotofoso'no ufoto'motofofoho. Oso a'amu hiso hofikoe yahino wopingo so'no mpe iyo hopaso ahwomomo ma'mentohofu hopaso sekwo womantifeho.

Anituye a'amu neso sa'nji pomponaho'nji pa'nyofoho.

(Mak 9:49-50; 4:21; Luk 14:34-35; 8:16; Joun 8:12)

¹³ Sekwo olo hwaho laponjo sa pa'nyo kuyoho. I oso'no sa fosyo mijo'nohino imo'ninkuhwosi kakoe yokumpohn'nyo nonto wonyo imo'nososo apa'no sa hiso wopingo imo'nyoso pipi uyantanto. Awonoho. Nihu'nahone wonyo umo'nimotonoho. A'amu sa hiso mopijoso me-miyonehoho.

¹⁴ Sekwo hwahaponjo pomponaho pa'nyo kuyoho. Antime engo hwofiki'nyo saponjo molinyoso oso hiyae'm'maho. O'o, utihwa'nyoponoho. ¹⁵ A'amu sikiloho mongkujontifeso ahwonte'mo kipitofahinyo'maho. O'o, hofiko ijempohopo ho'nahinyofoho. Oso a'amu ango somo humafijo somo pomponaho ulohofono. ¹⁶ Olo hiloso sekwo hmomo'nimno. Sekwoe pomponahoso a'amufe timopo wolasyono. A'amu hofiko sekwoe honingkano wopingomo uhwonifijoso hofiko Mpohwo Anitu ahwomomo humaso sohwoe yofe woho'nomantifeho.

Jisas Mousesye honingkano hungkunomne'no ulimentisofoho.

¹⁷ Sekwo ngkine'no huno ole seyihwoloho. Ngko Mousesye honingkano hungkuno'nji a'amumo Anitu hungkuno uyahonngki limotofu sohwafe hungkuno ntnne'no wae yao'mne'nji pmmentohe hwo'nyoho. O'o ngkine'no huno ose seyihwoloho. Ngko hungkuno hiloso wae ya'mne'enji pmmentohe hwonim'maho. O'o, ngko hungkuno hiloso ne utihwayo'ne pmmentohefoho. ¹⁸ Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. A'amu fiso

oso hon'ngkano hungkuno ifalifaliyo we'e somo wae meeofonehoho. O'o, olo hwaho lo'nji ahwomo lo'nji moi'wo imo'noso sohonta olo hungkuno hopi'nonohino hiloso nowentan'ngkuhwosi hungkuno hopi'nonohino ne imo'nonefoho. ¹⁹ A'amu fihwo Mousesiye hon'ngkano hungkuno'nji a'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwafe hungkuno'nji anga'nohinoso mti'hupeoso a'amu nom'ne somo oso hon'ngkano mti'hupe so'no lutihwaso'manji oso a'amuso Anituye angomo si'mofoso sohonta Anitu ulonefoho. Jije yofe monje innyo hwosoho. A'amu fiso Anituye hungkuno hopi'nonohino loso in'ngkawesoso a'amu nom'ne somo oso hon'ngkano wop'ngomo in'ngkayo'ne lutihwaso'manji oso a'amuso Anituye angomo si'mofoso sohonta Anitu ulonefoho. Kiko yofe engo'njo hwosoho. Ose ulonefoho. ²⁰ Sekwo upa'nimno. Sekwoe hon'ngkano wop'ngoso a'amu Falisi sohwanji a'amu Mousesiye hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwanjiye hon'ngkano wop'ngomo muyakolofe'manji sekwo Anituye angopo kako yokumpohn'nyo semokosyohumayo'ne mu'mapitnnehofo. O'o, mango mta'nnohini li'wo'n'ngkohoho soku hon'ngkano wop'ngo somo humayoso hopo'maho.

Hungkuno ito'no m'hwajiyo'ne hungkunofoho.

(Mak 11:25; Luk 12:57-59)

²¹ Mousesiye hon'ngkano hungkuno ole nto upa'n'wo'n'ngkohoho, A'amumo fonjasiyo'eno. A'amu nom'nehumo fonjasyoso sohwo kakoe hungkuno ikwolofoneso wo'nnyo hweho. ²² I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. A'amu fihwo kakoe a'amumne'no si'meho tohino umnyo'eno. A'amu si'meho tohino umnososo sohwo kako tifi no'mo Anitu'nji hungkuno ikwolofoneso wo'nnyo hweho. A'amu fihwo kakoe a'amu sohumne'no si'tofo ujo'eno. Si'tofo uloso sohwo kako Anitu'nji hungkuno ikwolofoneso wo'nnyo hweho. A'amu fihwo nom'nehumo ilo'nnyo hwosoho ujo'eno. O'o, oso a'amu huhwo sohwo kako tikanomo wene hweho.

²³ Kiko tajo angoso somo noswohoji jije wonyo wae yafo'ne Anitumo jomo ulimo lohoji kiko nom'ne sohumne'no kikine'no si'mano hintotohino umnososo so'no syafisyohoji ²⁴ u, kiko tajo angoso uliko'mahoji oso a'amu huhwo sohwoepono komo'no uhuji hungkuno ito'no m'hwajo. Hungkuno ito'no m'hwajohosi si'meho pompengo in'ngkahosi tajo angoso somo asomo fusyo. Osopo Anitumo jije wonyo wae yafo'ne jomo uso.

²⁵ A'amu fihwo kikimne'no si'meho tohino umnososo so'no kiko komo'no si'meho wop'ngo hmninyo. A'amu hungkunomo ito'no efisopihwajiyo sopo nokumotawenoho. Kako a'amu hungkunomo ito'no efisopihwajiyo'njofepono kumotaweso'manji osopo a'amu hwapife tifo'njo sohwa nokitima'fikui impo'angomo intofakohufitnoho. ²⁶ Ngko nehopi waselimonne'no yohono. Kiko impo'angoso kunto'no uliko'ma'mne hwosi'maho. O'o, si'mo'mo kiko jije yahino somne'no yo'mayo hamniyoho hopi'nonohinoso woho'nahumonnoho. Ose ulimentisofoho.

A'mohufo iyo'ne hungkuno ulimentisofoho.

²⁷ Hungkuno nom'ne nto upa'n'wo'n'ngkohofoso ole, a'mohufo iyo'eno. ²⁸ I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. Hwe fihwo nom'ne a'mu fisimo uhwononto hufo woma'mo lonto a'mu simne'no kakoe si'meho fefoyo uyahon'ngki oso hwe huhwo sohwo a'mu si'nji kakoe hunomo hufo nto iso hweho.

²⁹ Timo aho angahohnta'angoso hon'ngkano wonyo kumokososo yo'mayo somo timo uhwon'ngkohoji huno wonyo syafihujo'manji oso hiso ni'hu'no yohotoho. Kiko wonyo iso'no'manji timo anga'no

fitihwotofafo. Timo wopingo hufa'u'njo sohwo si tikanomo uhnnoho. O'o timo anga'nohino'nji honingkano wopingomo fiso. ³⁰ Jije aho angahohnta'ni honingkano wonyo kumokososo aho hiso hntofamo lohohoji foho'nafo. Aho wopingo hufa'u hi'njo hwosi tikanomo uhnnoho. O'o, aho anga'nohino'nji honingkano wopingomo fiso.

Jisas ape ho'nasiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Matiyu 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

³¹ Hungkuno nom'ne nupa'niwo'n'ngkohofoso ole, Hwe fihwo kako kakoe ape woho'nahumo lihwosi ape ho'nasiyo'neso iyoswo mtimokuhwosi uyono. ³² I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. Hwe fihwo kakoe ape honingkano wonyo mmofe'njo simo ho'nasyoso sohwo kakoe apefe honingkano wonyo umokumontonoho. Hwap'ngoso ape hisi nom'ne hwe sohmo uma'nososo Anitu kako timo uhwoyoso hwe hufa'u'njiyoho. I nom'nihowo kako ape nom'nihowo ho'nasyoso somo maso sohwo kako huhwo ape ito'no mayo honingkano somo mtihuposo so'no kako huhwo honingkano wonyo'njo hweho.

Jisas kako hungkuno nehapi yokintahopone'no lohono joso'no limentisofoho.

³³ Hungkuno nom'ne upa'niwo'n'ngkohofoso ole, Hwasyo hungkuno nom'ne'no yokintahopo ne-eso nolikutoho. Hwe fihwo ole lososo, Ngko nehapi hufa'u sihune hwamne'no lohono. Ngko yo'mayo yo'mayo uyimo. Ose loso sohwo kako ito'no uyono. Hwe Engo sohwo olo hiso'no nuhwon'ngkuhwosi ito'nohino wosyafihu'montonoho. Ose nto upa'niwo'n'ngkohofofoho. ³⁴ I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. Sekwoe hungkuno nehapi imo'nyo'ne so'no hungkuno pi'ningo nolikutoho. O'o, hungkuno ne'njo'nohino filimno. Sekwo a'amu yokintahoponjo sohwanne'no jije hungkuno nehapi imo'nyo'ne nulikutoho. Nihu'no nijwo'eno. O'o, yo'mayo ahwomomjo sohwanne'no nolikutoho. Ahwomoso Anituye epohumayofoho. Osopo yo'mayoso mokosyohumawo'n'ngkisoponoho. ³⁵ Sekwo yo'mayo hwahoponjo somne'no sekwoe hungkuno nehapi imo'nyo'ne nolikutoho. O'o, hwahoso Anituye epohumayo sife ho'nasiyo'nefoho. Olopo yo'mayoso mokosyohumawo'n'ngkisoponoho. Sekwo Jerusalemne'no sekwoe hungkuno nehapi imo'nyo'ne nolikutoho. O'o, Jerusalem sopo Anituye angoponoho. ³⁶ Sekwo sekwoe mnokinomne'no sekwoe hungkuno nehapi imo'nyo'ne so'no nolikutoho. O'o, sekwoe mijiyo halojo wofokafono. Sikwo'mno wofokafono, lisoso halojo wofoka'montolaho. Sikwo'mno wofoka'montolaho. Awonoho. ³⁷ Oso'no sekwo hungkuno ne'njo'nohino ulimno. Eno, eso'nji Awonoho, eso'nji oso'nohinoho. Hungkuno nom'neso hwe wonyo Seten mta'ango linyofoho.

Jisas yahino wonyo a'amumo asomo ulohof'eno ulimentisofoho.
(Luk 6:29-30)

³⁸ Hungkuno nom'ne nto upa'niwo'n'ngkohofoso ole, Hwe fihwo jije timomo wonyo kumokososo kiko kakoe timo wonyo umojo. Hwe fihwo jije mango fonjokujakumofososo kiko kakoe mangomo fonjokulipijaofo. ³⁹ I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. Hwe fihwo kikimo wonyo kilohofososo kiko kakimo iloj'mofe'eno. O'o, awonoho. Hwe fihwo kako jije manjijohopo kuposososo manjijoho fehohnjo utihwaho. Osopo wakuposono. ⁴⁰ Hwe fihwo kikine'no hungkuno hi'njo sohwo jije manji'mofo woma'mo lososo osohumo jije manji'mofo'nji sife manji'mofo

ntnne'no uyo. ⁴¹ Hwe yofe engo'njo fihwo kako sekwo'nji hano ho'yango'nji tifo lopo wemoyano selososo sekwo hano sawemo sopono fisimno. ⁴² Hwe fihwo ole seloso, Sekwo yo'mayoso ntapmno. Ose selososo sekwoe yo'mayoso uyimno. Hwe fihwo ole seloso, Sekwoe ho'yango yo'mayoso nokiso ntapmno. Ose selososo sekwo hohujo ikinj+mofikutoho.

Jisas mango hwamne'no simeho umo'nyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Hungkuno nom'ne nto upa'n+wo'n+ngkohofoso ole, A'amu sekwo'njo mofone sopo humalofo somo simeho umo'nyo'ne uyimno. I oso'no sekwo mango hwamo simeho umo'nyo'ne ukutoho. ⁴⁴ I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. Sekwoe mango hwamo simeho umo'nyo'ne ufijoso a'amu wonyo selohofiwo'n+ngkohofoso somne'no Mpo-humo jomo ulimno. ⁴⁵ Ose ifijo so'no sekwoe Mpohwo ahwomomo humaso sohwoe yahinomo un+ngkowantifeho. Anitu kakoe mofehi'nyoso a'amu wop+ngo'nji wonyo'nji humalofo somo ulono lonto uy+wo'n+ngkiso hweho. A'amu hon+ngkano wop+ngo'njo hon+ngkano ito'no min+ngkayo'njo somo ifoyo wasapijono lahon+ngki syuwo'n+ngkohoho. ⁴⁶ Sekwo a'amu simeho umo'nyo'ne sejapiwo'n+ngkohofoso osomne'nohini simeho umo'nyo'ne uy+fijoso Anitu kako wop+ngo peho'no wosejapmmontolo. Awonoho. A'amu hon+ngkano wonyo'njoso ose iwo'n+ngkohofofoho. ⁴⁷ Sekwo sekwoe a'amu'nohino somo wop+ngo uwo'n+ngkohofoso so'no sekwoe hon+ngkano nom'ne somo uhwofilofoso pipilo. Awonoho. A'amumo Mpohwo Anitumo min+ngkayo'njo hi ose iwo'n+ngkohofofoho. ⁴⁸ I oso'no sekwoe Mpohwo Anitu ahwomomo humaso sohwo pa'nyo hmno'nimno. Sekwo a'amu wop+ngo'nji wonyo'njo somo wop+ngo ulohofikujo'no Anitu kako humaso hopa fehumamno.

6

Jisas a'amumo ufo'mayo'ne hungkuno ulimentisofoho.

¹ Sekwo olo yahino loso'no i'waho fiyimno. Sekwo yahino wop+ngo wop+ngoso a'amu wonahonife likuji ikutoho. O'o, ose ifijoso sekwoe Mpohwo Anitu ahwomomo humaso sohwo sekumo oso hiso'no wop+ngo mosejape'njo uyimontonoho.

² Sekwo a'amu umofonyo iwo'n+ngkohofoso somo yo'mayo uyano lifijo'manji e'wano, hiyaso uyimno. A'amu mango'nohinoso wonahonife lontifi Anituye tajo angonjo sopo hon+ngkano utihwa'nyopo iwo'n+ngkohofofoho. Hofiko hwe moya'mi nakwoe yofe woho'nonemapife lontifi iwo'n+ngkohofofoho. Upa'nimno. Oso a'amu hiso nom'ne wop+ngoso Anitu mta'ango momasofoho. O'o, a'amu hwahoponjoso hofikoe yofe ho'noma'nyoso oso mpe hopaso nto mahofa. Hofikoe nom'ne mpe iyo hopaso ahwomomo mauyoho. ³ Sekwo a'amu nom'ne somo ufo'mano lifijo'manji e'wano noho ufo'mapmno. I oso'no a'amu nom'neso sekwoe yofe noho'nosemapitnnoho. Masehon+fitnnehofa. ⁴ O'o, hiyaso fiyimno. Yo'mayo wop+ngo hiyaso iwo'n+ngkohofoso so'no Mpohwo Anitu kako nosehon+ngkuhwosi wop+ngo wosejapmmontonoho.

Jisas Mpohumo jomo ujo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 11:2-4)

⁵ Sekwo Mpohumo jomo ulano likuji sekwo a'amu mango'nohinosofe yahinomo in+ngkakutoho. O'o, hofiko a'amu wonepa'nife lontifi Anituye tajo angonjo hon+ngkano mom+ngo engo sopo lohofontifi

uliwo'n'ingkohofofoho. Upa'n'imno. Oso hiso'no a'amuso hofikoe yofe ho'nomayoso mpe pa'nyoso nto mahofu. ⁶ I oseso kiko sohwo Anitu jomo ulimo lohoji kiko'nohini jije angomo swohoji ango hoku'yoso pijwasyohoji jije Mpohumo jomo uso. Kako oso ango hiyaso so'mo kiko'nji humaho. Jije Mpohwo osopo kohon'ingkuhwosi yo'mayoso wokijapmmontonoho.

⁷ Kiko Mpohumo jomo ulimo lohoji osohonta hungkuno pi'n'ingo engo liwo'n'ingkohofoso pa'nyo ujo'eno. A'amu Anitu ne sohune'no huno muyo'njoso hofikoe hwasyo anitu sohwo hungkuno pi'n'ingo engo uliwo'n'ingkohofofoho. Hofiko huno ole, Nakwo hungkuno pi'n'ingo engo ulihwasi nakwoe anitu sohwo kako nonepa'n'ingkuhwosi wonejapmmontonoho. ⁸ Oso pa'nyo sekwo ikutoho. O'o, yo'mayo umofonyo yohojo so'no Mpohwo kako huno nto uyohoho.

⁹ Sekwo Mpohumo ole ulimno.

Nakwoe Mpohwo sohwo, kiko ahwomomo humahnno.

Nakwo jije yofe wopingo'nohinoso ne'no nowentihwonefoho.

¹⁰ Oso sikuno kiko yo'mayo hopi'nono yokumpohn'nyo nemokosyohumayoso komo'no umo'nono.

Jije hungkunomo a'amu ahwomomjo so'nji yo'mayo so'nji kin'ingkawowo'n'ingkohofu hopaso nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi ose wokin'ingkopano.

¹¹ Olo sikuno lomne'no nakwoe wasopayo fonejape.

¹² Nom'ne a'amu nakumo wonyo nalohofuwo'n'ingkohofu sofe wonyo wae yao'malohwone hopaso nakwoe wonyoso wae fenamofu.

¹³ Kiko nakumo yamofu nalohofu somo nonehumajohotoho.

O'o, Hwe wonyo sohwo yo'mayoso ne'mahwoso'no yo'mayo wonyo somo uyakolofu'ne fonejape.

[Enemokosyohumayo hwosoho. Yokumpohn'nyo ne hwap'ingo hwosoho. Pomponaho ne somo humahnno hwosoho.

Ne'nohino nowentihwonefoho. Hungkuno nehopeho.]

¹⁴ Upa'n'imno. Sekwo a'amu wonyo selohofu sofe wonyoso ni'hu'nahone hohujo hohnta'ne meho'nafikujo'no sekwoe Mpohwo ahwomomo humaso sohwo kako sekwoe wonyo hiso wae weesemo'mtonoho. ¹⁵ I oso'no sekwo a'amu wonyo selohofosofe wonyoso hohujo hohnta'ni momeho'nasiyo'manji sekwoe Mpohwo Anitu sohwo kako sekwoe wonyo wae meesemofonehoho.

Jisas wasopayo manyo'njo humayo so'no hungkuno ulimentisofu.

¹⁶ Sekwo Mpohumo jomo ulano likuji Mpohune'no huno anga'nohino so'no wopayo manyo'njo nohumentan'ingkuji sekwo a'amu mango'nohinoso simano wonyo ikiniwo'n'ingkohofu hopa humafikutoho. O'o, hofikoe simano wonyo ikinyoso a'amu wonahonifentifi a'amu wopingofu wonalife nolontifi iwo'n'ingkohofofu. Mpohune'maho. O'o, hofikoe yofe'nohini ho'nomayo'ne iwo'n'ingkohofofu. Oso'no hofikoe yofe nto ho'noma'mentohofu so'no hofikoe mpe pa'nyofu. Mpe pa'nyo nom'neso ahwomomo mayohu. ¹⁷ O'o, sekwo Mpohune'no wopayo manyo'njo humafikuji sekwoe mijiyomo hwone mijo ehaloho'n'ingkuji sekwoe simanomo mijo fiyati'ku'nimno. ¹⁸ Ose ikuji a'amu nom'neso kiko manyo'njo humentan'ingkijo so'no hofiko huno muyonehoho. O'o, kiko yo'mayo hiyaso'mo iwo'n'ingkinoso jije Mpohwo a'amu muhwonyo'njo sohwo kako'nohino kohon'ingkuhwosi mpe hopa wokijapmmontonoho.

Jisas ho'yango hu'meesiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 12:33-34)

¹⁹ Olo hwaho lopo sekwoe yo'mayo yo'mayo ho'yango wopingoso nohu'meesyikutoho. O'o, olo hwaho loponjo nangkumeho syuhwosi hwaho ifulohofihwosi ho'yangoso wonyo umo'nimontonoho. Oseso a'amu hufo'nohino yiwo'ninkohofoso tojo nowonampekuji hufo uyantifeho. ²⁰ Oso'no sekwoe ho'yango ahwomomo fohu'meehumno. Oso hopo sopo nangkumeho maswonehoho. Hwaho mifulohofonehoho. A'amu hufo mifitnnehoho. ²¹ Ango jije ho'yango yo'mayo wopingo wojo sopo jije simeho hi oso hopo weho.

Jisas a'apahomjo pomponaho so'no hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 11:34-36)

²² Sekwoe timoso sekwoe huyo'mangofe pomponaho pa'nyofoho. Timo anga'nohino'manji sekwo pomponahopo humalofo. ²³ Timo pi'ningo'manji sikwo'mjoho'mo humalofo. Sekwo pompohahopo humalofo soku yahino pi'ningo pi'ningo mafikuji apa'no sikwo'mjoho'mo fosyohumafikutoho. Ose ifijo'manji jije hunomo nihu'no sikwo'mjoho engo mjaofoho.

Hwe fihwo kako hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyonehoho.
(Luk 16:13)

²⁴ Hwe fihwo kako hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyoso hopo'maho. O'o, hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyoso manji syoho ulohofiyoso sohwo kako hwe engo fihumo simeho wopingo uyihwosi nom'nihone'no simeho wonyo uyimontonoho. U, anga'nohino sohwoe syoho somne'no hi umo'ninkuhwoso'no nom'nihumne'no ngkilaho unimontonoho. Kiko Anituye syoho so'nji yo'mayo hwahoponjo yahino so'nji oso hufa'uyo sohwa'umo kemokosyohumahojoso kiko syoho ito'no mihnnehino.

Jisas yo'mayoso hi umo'nyo so'no huno pi'ningo engo syafisiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 12:22-31)

²⁵ Oso'no ngko ole selalokweno. Sekwo sekwoe fosyohumayo so'no huno pi'ningo engo syafisyikuji ole nolikutoho. Nakwo peho wosopayo wonantanto. Nakwo mijo peho nanehwono. Sekwo sekwoe a'apahomne'no huno pi'ningo engo syafisyikuji ole nolikutoho. Ngko nje a'apahomo peho wekojisyahinmonnto. Nakwo songo humalohwoneso wopayo'nohino nyo'netaho. Nakwo a'apaho hi'njo'nwi nem'no manji'mofo iyo'ne'nohinotaho. Awonoho. ²⁶ Sekwo yihufo somo uhwonimno. Hofiko wopuyo huliwo'ninkohofomaho. Hofiko wopayo angosomo wopayo momehu'meesyiwo'ninkoho yohofofoho. O'o, seningkwohwo Anitu ahwomomo humaso sohwo kako hofikimo wosopayo yo'mayoso uyiwoninkohoho. Sekwo Mpohwo Anitu yihufo sokinjo somne'no wonyoho fiyo mokosyohumaho. I a'amu sokumo Mpohwo wopingo wosemokosyohumamtolaho. Ou, ikono. ²⁷ Hwe fihwo sekumta'ni kako huno pi'ningo pi'ningo syafisyihwosi nje soswo sawemo umokinimne'no yohoho lososo ne umo'nimontolo. Awonoho.

²⁸ Oseso sekwo hwapi'fe nem'no manji'mofo yo'mayo somne'no huno pi'ningo engo peho'ne syafisyiwoninkohoho. Sekwo wokoso fofo so'no huno fisyafihupmno. Hofiko yo'mayo syoho anefoho. Hofiko ne yo'mayoso mojiyofiwo'ninkiyohoho. ²⁹ I oso'no ole woselimonne'no yohono. Hohonta hwe engo Soulomoun hamniyoho hwapingo'njo sohwo

kako kakoe hwapife wonyoangkofo yo'mayo wokoso na'nohino so'nji inonteso kako olo wokoso fofo we'e somo muyakolofonehoho. ³⁰ Ou, oso wokoso fofo sikuno fihumo syohopo lohofososo mo'ningkanta a'amu nolofekuji tohomo wolofefantifeho. I oso'no oso wokoso fofo Anitu wonyoangkafo mti'mokuwo'ningkiso somo uhwonontaneso wopingofoho liwo'ningkuhwono. Oseso sekwo soku wokoso fofomo yakolo'nnyo hokumo Anitu kako hofiyo wosemokosyohumamontonoho. Sekwo Anitumo simaho hi'ntnnono we'e'nohinoso peho'no uyalokwofo. ³¹ Oso'no sekwo huno pi'ningo engo syafisyikutoho. Sekwo ole likutoho, Nakwo wopayo peho wonantanto. Mijo peho nanehwono. Hwapife peho yanehwono. Ose likutoho. ³² Awonoho. A'amu kengo hopi'nohinoso hofiko yo'mayo yo'mayo mayo'ne huno pi'ningo pi'ningo syafisyiwo'ningkohoho. I oso'no sekwoe Mpohwo Anitu ahwomomo humaso sohwo kako yo'mayo so'no sekwo umofonyo yahoningkohofoso kako huno nto uyohoho. Kako wopingo wosemokosyohumamontonoho. ³³ I simo'mo Anitu semokosyohumayo so'nji kakoe honingkano wopingo'ntnno huno fisyafisyiwo'ningkuno. Oso'no syafisyiwo'ningkuji Anitu kako yo'mayo yo'mayo umofonyo ifijoso wosejapmmontonoho. ³⁴ Oso'no yo'mayo mo'ningkajo somne'no huno syafisiye'eno. Sikuno huhwo huhwi yo'mayo tango i'mofapiwo'ningkisofoho. Mo'ningkajo sikuno sohwoe tangoso mo'ningka'nefoho. Olo sikuno lomo i'mofaposo tangoso olo sikuno lomnefoho.

7

Jisas a'amu nom'ne somo wonyo ulohoho'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Sekwo nom'ne a'amufe hunomo yano ilofikuji wonyofoho nulikutoho. Ose ifijo'manji Anitu huhwo sekwoe huno somne'no wonyofoho maselonehoho. ² Sekwo nom'ne somo yo'mayo ulohofiwo'ningkohoho so'no oso pa'nyoso Anitu waseloho'montonoho. Sekwo yo'mayo a'amumne'no yano uywo'ningkohoho hopaso Anitu kakoe yo'mayoso aku wosejapmmontonoho.

³ Kiko jije hnningkwa'wehwoe timomjo hintalinyo wojo somo peho'no uhwonalokuno. I jije timomjo iyo feejo engoso hofoki'nawojo so'no kiko huno makiyotaho. Kiko jije timomjo iyo feejo engoso hofoki'nakuwojoso momaho'namo'nyo sohwoi ⁴ kiko jije hnningkwa'wehmo ole pone'no ulalokuno. Ngko jije timomo hintalinyo wojo we'eso wae weekumo'mne'no yohono. Ose ulohoji pipi uyimonto. ⁵ Kiko mango'nohino hwosoho. Simo'mo kiko jije timomjo iyo feejo engoso hofoki'nakuwojoso wae kaki'no feemo'nyo. Ose yohoji kiko timo ito'no uhwoninkohoji hwanguku jije hnningkwa'wehwoe timomjo hintalinyo we'eso wae fiyo.

⁶ A'amu honingkano wonyo'njo siwojo pa'nyo somo Anituye hungkuno wopingoso nolutihwafikutoho. Lutihwafijo'manji hofiko ikinjaofikuji woselantifeho. Sekwo sekwoe nijwo yo'mayo wopingoso hwahomo ho'nahufijo'manji yahu hwotoho hulimo lififitnnoho. Oso pa'nyo a'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkohoho somo Anituye hungkuno nulikutoho.

Jisas Mpohumo jomo ujo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 11:9-13)

⁷ Sekwo Mpohumo jomo ne'no ulifijoso kako yo'mayo wosejapmmontonoho. Sekwo yo'mayo so'no hafihafe tipentaningkuji sekwo oso

hiso uhwonantifeho. Sekwo hoku'yopo hwaningo fonjikujo'no Anitu kako sekumo wosehwosampo'montonoho. ⁸ A'amu hopi'nonohinoso Anitumo yo'mayo so'no jomo ulikujo'no Anitu uyimontonoho. A'amu yo'mayo so'no hofiko hafihafe tipifijoso wotipemantifeho. A'amu hoku'yopo hwaningo fongkupijoso Anitu kako wosehwosampo'montonoho.

⁹ Ou, sekwoe hwe fihwoe mehomi kaningkwohumo wopayo ntape ulososo kaningkwohwo sojo uyimtolaho. Awonoho. ¹⁰ Ou, hwomu fihwo kaningkwohumo inaniku ntape ulososo kaningkwohwo homa wonyo umtolaho. O'o awonoho. ¹¹ Oseso sekwo honingkanano wonyo'njo huhwasi sekwoe mehomimo yo'mayo wopingo'nohini uyiwon'ningkohofoso so'no sekwo huno ole waseyono. Sekwo sekwoe seningkwohwo Anitu ahwomomo humaso sohumo jomo ulikujo'no kako kakoe Towahuno wopingoso yo'mayo hwahoponjomo yakolo'nnyoso wosejapmmontonoho.

¹² A'amu nom'neso sekumo wopingo wonalohopife semo'ningkiso'manji e'wa, sekwo simo'mo oso yahino hiso hofikimo ulohopmno. Sekwo oso hiso ifijoso Mousesiye honingkanano hungkuno so'nji a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwanjiye hungkuno hwapingo somo uningkwantifeho.

Jisas angongongo ne'no humayo'ne hoku'yo we'e so'no ulimentisofoho.
(Luk 13:24)

¹³ Sekwo soku hoku'yo we'e somo fohumno. A'amu tohino mayo'ne honingkanano engofoho. Oso honingkanano engo homo somo a'amu piningo engoso tifi iningkowalokwofo. ¹⁴ Honingkanano songo ne'no humayo'neso we'efoho. Hoku'yoso engo'maho. Olo honingkanano homo somo yafe engo pa'nyo so'mo syoho engo wonnyofoho. A'amu anga'no anga'no oso honingkanano somo wotipemantife'no yalokwofoso tifi iningkowalokwofo. Oso hoku'yo we'e homo somo sekwo fohumno.

Jisas a'amu hwasyo hungkuno'njo somne'no hungkuno limentisofoho.
(Luk 6:43-44; 13:25-27)

¹⁵ Sekwo A'amu Anituye hungkuno'nji hwasyo hungkuno'nji mesyilutihwayo somne'no i'waho ito'no fiymno. Oso a'amu hiso hofikoe a'apaho sohohnta'ni wopingofoho. I simaho ajwomo'mo pisakino'njofoho. Oso a'amu hiso hofiko siwojo pa'nyofoho. Sekumo wonyo wosemokantife'no yalokwofo. ¹⁶ Yo'mayo honingkanano imofiwo'ningkohofoso sekwo uhwonifijoso hofikoe hwapingoso huno waseyono. Kiko iyo hiyayo yongo'njo nontimjoso ipisayo me'wampe'njo wamjimtaho. Awonoho. Solongkoyo sayo pa'nyoso kakoe iyo nontimo unto'nawo'mntonoho. Oso iyo hiyayo ipisayo ane'njo pa'nyoso a'amu honingkanano wonyo'njo somta'ni hungkuno wopingo upo'nantantaho. Awonoho. ¹⁷ Oso pa'nyoso iyo wopingoso ipisayo wopingo unto'nimontonoho. Iyo wonyoso ipisayo wonyo unto'nimontonoho. ¹⁸ Iyo wopingoso ipisayo wonyo unto'nimonto'maho. Iyo wonyoso ipisayo wopingo unto'nimonto'maho. ¹⁹ Ou, iyo ipisayo wonyo into'nyoso hofiko nolofekuji tohomo wolofefantifeho. ²⁰ Oso'no a'amu hwasyo hungkuno'njosofe honingkanano uhwonngkuji hofikoe hwapingoso sekwo huno waseyono. Seteniyefoho. ²¹ Sekwo huno ole syafisyikutoho. Hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko ngkimo ole ntiwo'ningkohofi, Hwe Engofo, Hwe Engofo, ose ntiwo'ningkohofoso Anitu mokosyohumaso angosopo nohufitnnefoho. Ose syafisyikutoho. Nihu'no awonoho. A'amu fihwo kako nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwoe

hungkunomo tifi iningkaweso sohwo kako Anitu mokosyohumaso angoso notipihwononefoho. ²² Oso Sikuno Engo hungkuno ikwolofo'ne somo hwe moya'mi pi'ningo engoso ole ntifitnnefoho, Hwe Engo sohwo, nakwo a'amu somo jije hungkuno wopingo luti hwawo'n'ingkuhwone'nwoho. A'amu towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo somo jije yofe lontaneso towahuno wonyo somo wae yaofiwo'n'ingkuhwonefoho. Nakwo jije yofe lontaneso yo'mayo wonyoangkafoso a'amumo uti hwayo'ne iwo'n'ingkuhwone'nwoho. ²³ Ose ntifijoso ole ulimnefoho. Ngko sekumne'no huno maniyohoyohoho. O'o wonyo imotofo kuyoho. Ngko'njopo nohumafikutoho. Noho fohumpopmno.

Jisas angomojo yahino hufa'uyo so'no ulimentisofoho.

(Luk 6:47-49)

²⁴ A'amu fihwo olo nje hungkunolo nupa'n'ingkuhwosi tifi iningkaweso sohwo kako hwe huno wopingo'njo hweho. Oso hwe huhwo sohwo kako angomo hwa hwa hwa wopingo molinyo hweho. ²⁵ Ango wopingo nomolahon'ingki ifoyo syonto mijo ifofayo yonto ti'mayo yokumpohn'nyo yonto oso angomo homo somo ifofomo mojjwohwojwafefoho. O'o, angomo hiso hwa hwa hwa wopingo molinyo so'no mopi'wasyonehoho. ²⁶ A'amu nom'nihwo olo nje hungkunolo nupa'n'ingkuhwosi tifi monningkaposo sohwo hwe huno'maso sohwo angomo wosohopo molinyo sohweho. Hwe huhwo sohwo mijo tafepo kakoe angomo nomolahon'ingki ²⁷ ifoyo engomo syonto mijo ifofayo yonto ti'mayo ikwato lohofonto angomo nontimo jwohwojwoho'namo loho'mentisoso pi'wahu'mentisofoho. Oso angomo nopi'wasyonto pomuyo engomo ho'nimentisofoho. Nje hungkuno osohopeho.

²⁸ Jisas ose ulahon'ingki a'amu nupa'nontifi kakoe hungkuno so'no yomomentohofofoho. ²⁹ Hwap'ingoso hofiko a'amu hon'ingkanomo hungkuno luti hwamotofo sohwa oso pa'nyo hwa'maho. O'o, Jisas sohwo kako hungkuno hwap'ingo wo'nnyo hweho. Ose limentohofofoho.

8

A'amu a'apahomo uyo wonyo'njo sohomo Jisas wopingo umokumentisofoho.

(Mak 1:40-44; Luk 5:12-14)

¹ Jisas kako hwofiki'nyo sopo nuliko'manto womentisoso a'amu pi'ningo engomo kakimo tifi iningkawomentohofofoho. ² Osohonta hwe fihwo a'apahomo uyo wonyo'njo sohwo Jisasimo nu'manto hwomtame ulohofonto ulimento, Hwe Engofo, kiko ngkimo wopingo wanimokumo liso'manji jije yokumpohn'nyoso hoponoho. ³ Ose ulahon'ingki Jisas kako aho kisusyonto hwe sohomo ulimento, Ou, wopingo wakumokumonne'no yohono. Kiko wopingo hmomo'nyo. Ose ulahon'ingki hwe huhwo sohwo wopingo komo'no imo'nimentisofoho. ⁴ Wopingo imo'n'ingkahon'ingki Jisas ulimento, Upa'nyo. Kiko olo hilo so'no nom'ne a'amu somo nulohotoho. O'o, komo'no nuhuji a'amu tajo angomo syoho'njo sohomo jije a'apahomo wopingo loso uti hwaho. Nokohon'ingkuhwosi kiko hohonta Mouses yo'mayoso limentiso hopaso Anitumo uyohojayo. Jije mnokino moi'wo imo'nyo so'no isamoyokafoho. Oso hiso'no a'amuso uhwon'ingkuji jije a'apahomo uyo wonyoso wopingo imo'n'ingkiso so'no huno wosyofisyantifeho. Jisas ose ulimentisofoho.

Jisas hwe yofe engo'njo sohwoe syoho ulohofiyo sohomo wopingo umokumentisofoho.

(Luk 7:1-10)

⁵ Jisas hwaho Koponeyamne'no womentisoso oso hopo sopo hwe fihwo yofe engo'njo a'amu Loum sofe a'amu itokuso'njo sohwamo mokosyohumayo sohwo Jisasimo nu'manto hungkuno yokumpohn'nyo ulimonto, ⁶ Hwe Engofo, nje syoho ntohofiyo sohwo kako mnokino uyahon'ngki ango'mo fesyohumaho. Kakoe a'apaho songo songo miyo'njo yonto tohino mikun'imposo umnalofoho. ⁷ Ose ulahon'ngki Jisas ulimonto, Ngko nu'mo wopingo umokumo.

⁸ Ose ulahon'ngki ulimonto, Hwe Engofo, oso'ne'maho. O'o, kiko nje angomo ko swapihnneso ngko hwe wopingo hwo'nnye ango'maho. O'o, kiko hungkuno'nohini lisoso nje syoho ntohofiyo sohwo kako wopingo umo'nono. ⁹ Ihwoni. Ngko huhwo'ni hwe engo sohwamo enjwa'mo humale so'no ngko hofikoe hungkunomo tifi ito'no in'ngkawo'n'ngkohe hwo'nyoho. U, hofiko ngko huhwo'nimo nom'nihwa enjwa'mo humalofo. Oseso ngko hwe fihumo Mpano uli'me'no kako wamtonoho. U, nom'ne sohumo oyomo uli'me'no kako wapmmontonoho. U, ngko nje syoho ntohofiyo fihumo, Olo syoho fiyo uli'me'no kako syoho uyimontohono. Oseso kiko hungkuno'nohini ulohojo'no ngko huno niyohoho. Nje syoho ntohofiyo sohwo wopingo umo'nimontonoho. Ose ulimentisofoho.

¹⁰ Ose ulahon'ngki Jisas yomo yonto kakoe inomokomoyo sohwamo ulimonto, Hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Ngko a'amu Isilael sofe simeho hi'ntnnono ntapinyo yahinoso oso hwe huhwo sohwoe pa'nyoso muhwonyo'njo hwo'nyoho. ¹¹ Upa'nimno. Hwe moya'mi hungkuno kengo kengo'njoso Anitu a'amumo esemokosyohumayo sopo nosyukuji hofiko sekwoe seyakwosa Apilohamiyo Aisakiyo Jekoupiyo oso hwanji nohumafikujoso wopayo nonifitnefoho. ¹² I, A'amu Isilael Apilohamiye imu fehohnjo soku esemokosyohumayo sopo nta'ni Anitu kako sekumo wae yasemofososo sekwo sikwo'mjoho'mo fesyohuman-tokutne kuyoho. Oso hopo sopo fesyohumafikuji sekwo hul'ngkwajingo ifaloho'n'ngkuji humotaho engo lifitne kuyoho.

¹³ Kakoe inomokomoyo sohwamo ose ulonto hwe yofe engo'njo sohumo ulimonto, Kiko simeho hi'ntnnono ngkimo ntape so'no yo'mayo so'no kumo'n'ngkisoso wakiloho'monnoho. Ose ulahon'ngki oso hohosohonta syoho ulohofiyo sohwo wopingo imo'nimentisofoho.

*Jisas Pitafe konemimo wopingo umokumentisofoho.
(Mak 1:29-31; Luk 4:38-39)*

¹⁴ Oseso Jisas Pitafe angomo noswonto uhwonimentisoso Pitafe konemi a'apaho tohomtnno'njosi saho fesyowentan'ngki uhwononto ¹⁵ kakoe ahomo nupm'mokahon'ngki a'musi kakoe a'apaho toho mtnnosoi moi'wo imo'n'ngkahon'ngki a'musi kako nolikafonto a'amumne wopayo iloho humisyofoho.

*Jisas a'amu pi'n'ngo engo somo wopingo umokumentisofoho.
(Mak 1:32-34; Luk 4:40-41)*

¹⁶ Oso sikuno ne so'nji a'amuso hofiko hwe moya'mi towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo somo Jisas nohumentanjopo motapmmontohofofoho. Nomotopahon'ngkofi Jisas hungkuno lonteso towahuno wonyo somo wae yaofonto a'amu mnokino'njo hopi'nonohino somo wopingo umokumentisofoho. ¹⁷ Oso hohosohonta oso hungkuno Anitu Aisaiya sohumo uyahon'ngki luti'hwamojo sohwoe hungkunoso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno hiloso ole, Kako nakwoe mnokino wonyoso wae enao'mentisofoho.

Nakwoe yo'mayo tangoso kako ma'mentisofoho.

Oso hungkunoso Aisaiya hohonta li'mentisofoho.

A'amu fihwo Jisasimo uningkamo li'mentisofoho.

(Luk 9:57-60)

¹⁸ Jisas kako a'amu pi'ningo engo kakimo ifeehu'mo yimahoninkofi uhwononto kakoe inomokomoyo sohwo ulimonto, Nakwo mijo lomo nongkihnta'ne'no wowekehano. ¹⁹ Ose ulahoninkgi hwe fihwo honinkano hungkuno luti'wayo syoho'njo sohwo Jisasimo u'manto ulimonto, Nje Lonti'wayo sohwo, kiko ango nti'mno usoso ngko tifi wokininkamonnoho. ²⁰ Ose ulahoninkgi Jisas ulimonto, Sikiswojo sohwa hofiko hofikoe sokimo hi'njo hwafoho. Yihufo sohwa hofiko hofikoe aifoso hi'njo hwafoho. I oso'no ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko ango saho fosiawe'neso ane hwo'nyoho. ²¹ Ose ulahoninkgi nom'ne hwe Jisasimo ininkawowo'ninkiso sohwo Jisasimo ulimonto, Hwe Engofo, ngko huhwo'ni tifi wokininkapmmmonnoho. I oso'no simo'mo ngko nje mpohwo kaki'no pi'nimomo ijopijisyasi'mo pe-eso. Wopingotaho. ²² Ose ulahoninkgi Jisas ulimonto, Awonoho. A'amu ngkimo tifi monningkapifijoso hofiko ujopijisyahufe. Kiko ne'no nningkape.

Jisas ifofo engo somo moi'wo hmomo'nyo ulimontisofoho.

(Mak 4:36-41; Luk 8:22-25)

²³ Ose ulonto Jisas yofayokinomo nokotosahoninkgi kakoe inomokomoyo sohwa tifi ininkamentohofofoho. ²⁴ Yofayokinomo mijopo nowentaninkgi mijo ayoso hwofiki'nyo pa'nyo imo'nonto yofayokinomo ufehu'mokahumonto yahoninkgi Jisas kako saho humofosyawentisofoho. ²⁵ I inomokomoyo sohwa hofiko Jisasimo komo'no ulikafontifi ulimentohofi, Hwe Engofo, fonefo'maho. We'nenepi nakwoe yofe moi'wo umo'nantane'no yalokuhwono. ²⁶ Ose ulahoninkkofi Jisas ulimonto, Sekwo iyoho peho'no seninkkohoho. Sekwoe simeho hi'ntnnonoso we'e'njo hwasoho. Ose ulonto nolikafonto ifofo so'nji mijo so'njimo hungkuno ulahoninkgi mijo apa'no songo songo miyo'njo ni'hu'nahone lifawo'mentisofoho. ²⁷ Inomokomoyo sohwa ose uhwonontifi yomo yontifi hnnimentohofi, Olo hwe lohwo peho sohwo. Ifofo'nji mijo'nji kakoe hungkunomo haloho'nohino yohoho. Ose hnnimentohofofoho.

Jisas hwe hufa'u towahuno wonyo ehuhnnamo'nyo sohwa'umo wae yao'mentisofoho.

(Mak 5:1-17; Luk 8:26-37)

²⁸ Jisas mijo ayo somo nongkihnta'ni hwaho Ngkatola sopo i'mofamentisofoho. Oso hohosohonta hwe towahuno wonyo ehuhnnamo'nyo sohwa'u u'ma'mentisiyefoho. Oso hwe sohwa'u hiko a'mopijohino sopo humohumantisiyo hwa'u pmmentisiyefoho. Oseso oso hwe sohwa'u towahuno ni'hu'no wonyo ehuhnnamo'nyo sohwa'u a'mopijohino honinkano somo wopanjitikenontifi a'amuso iyoho unimojofoho. ²⁹ Osohonta siko Jisasimo joho mohm'no lonji ulimentisiyo, Kiko Anituye Hwomu Ne hwosoho. Kiko nekumo peho weloho'mne'elo. Nekwoe sikuno mmo'nyofoho. Kiko nekumo tohino wejapmmonne'no lapohino. Ose ulimentisiyefoho. ³⁰ Hopo sponjo yahu pi'ningo engoso kengo nampo humantifi mno humijohofofoho. ³¹ Oseso towahuno wonyo sohwa Jisasimo ulimentohofi, Kiko wae wenao'mji'manji kiko oso yahu pi'ningo engo nongkwanjo nompono fonehwajo. Nakwo yahu somo weuhinnaofano.

³² Ose ulahon'ingkoŋkofi Jisas ul'imento, E'wa, sekwo mpan'imno. Ose ulahon'ingki towahuno wonyo hiso oso hwe hufa'uyo sohwa'umo ul'iko'mantifi yahu somo ehuhnnao'mentohofofoho. Ehuhnnaofahon'ingkoŋkofi yahu hiso hofiko hano kunto kunto'no wentife iwo'mangomo mtiku'nontifi mijo ayomo ni'hu'nahone mehulo'mentisofoho. Nomezulofahon'ingki mijomo poyo imo'n'imentohofofoho.

³³ Oso yahu mokosyohumayo sohwa angopono komo'no wentifi oso hungkuno hopi'nonohinoso ul'imentohofofoho. Hofiko mpoyo hwe hufa'u towahuno wonyo ehuhnnao'm'nyo sohwa'umo yo'mayo u'ma'mentiso so'no humalohofofoho. ³⁴ Osohonta a'amu ango hopo sponjoso hofiko Jisas humentanjoŋo noswo'nontifi Jisasimo nuhwonontifi hungkuno ole ul'imentohofi, Kiko nakwoe hwaho lopo nofosyohumahofoho. Nom'ne angopono fiwano. Ose ul'imentohofofoho.

9

*Jisas hwe sife aho pe'nyo sohomo wop'ingo umokumentisofoho.
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)*

¹ Jisas yofayokinomo kotasonto ayo mom'ingo somo ku'mokwawento kakoe ango hwap'ingo sopo i'mofamentisofoho. ² I'mofaohwahon'ingki a'amuso hofiko hwe nom'ne sife aho pe'nyo sohwo kakoe ijempohoponohini saho fosyawowo'n'ingkiŋkiso sohomo Jisasiyepono itokwopmentohofofoho. Itokwopahon'ingkoŋkofi Jisas kako uhwonimentisoso hofiko kakine'no simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyohon'ingkoŋkofi uhwononto Jisas oso a'amu mnokino'njo sohomo ul'imento, Nje hwomu sohwoŋi, kiko iyoho kin'ingkuhwoloho. Ngko jiŋe hon'ingkanononyoso wae nto yakumofohono.

³ Ose ulahon'ingki a'amu hon'ingkanononyoso lut'hwamotofo sohwanohumantifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo sohwo kako Anitu pa'nyo pojiyalofoho.

⁴ Ose hnn'ingkahon'ingkoŋkofi, hofikoe hunoso Jisas kako huno moi'wonoho. Oso'no Jisas ul'imento, Sekwoe simeho mo'mo huno wonyoso peho'no syonifisyantokwofo. Ole losyonifisyant'ikwofo, ngko a'amufe wonyo wae meeofonehoho losyonifisyant'ikwofo. ⁵⁻⁶ Anitu kako ngkimo a'amumo ufo'mayo'ne ni'hwatimentiso sohwo'ni olo hwaho lopo a'amufe hon'ingkanononyoso wae yafo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hwo'nyoho. I oso'no a'amu fihwo jiŋe hon'ingkanononyoso wae weekumo'mo loso sohwoe hungkuno somo ne imo'nyo so'no sekwo simeho mo'mo muhwon'itnne kuyoho. Oso yokumpohn'nyo ngko seloheso hi'njo sohwo'ni uti'hwah'nyopo set'hwahm'me'no hungkuno nom'ne kengoso hwe lohomo ul'imonne'no yohono. Hofikimo ose ulonto kako hwe mnokino'njo sohomo ul'imento, kiko nolikafohoji jiŋe ijempohoso nomahoji jiŋe angopo ne'no mpano. ⁷ Ose ulahon'ingki hwe huhwo sohwo nolikafonto kakoe angomno umentisofoho. ⁸ Nowahon'ingki hwe moya'miso nuhwonontifi iyoho un'ingkahon'ingki hofiko ole limentohofi, Anitu kakoe yokumpohn'nyo engoso olo pa'nyo loso hwe lohomo uyohoho. Huno ose uyahon'ingki hofiko Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho.

*Jisas Matiyumo uhwasopo'mentisofoho.
(Mak 2:13-17)*

⁹ Oseso Jisas hano wento uhwonimentisoso hwe fihwo hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kakoe ango somo humamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofe Matiyu. Oso hwe huhwo sohomo Jisas nuhwononto

ulimento, Kiko ngkimo tifi nningkape. Ose ulahonngki Matiyu nolikafonto tifi iningkamentisofoho.

¹⁰ Jisas Matiyuye angomo nohumentanngki a'amu nom'ne hamniyoho mayo syoho'njo honingkano wonyo'njo sohwanji a'amu wonyo honingkano'njo nom'ne so'nji nohumentanngkofi hofiko Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanji wopayo nimentohofofoho. ¹¹ Nonontanngkofi a'amu Falisi fehohnjo sohwa nuhwonontifi Jisasiye inomokomoyo sohwanjo ulimentohofi, Sekwoe Hwe Engo lohwo kako a'amu hamniyoho mayo syoho'njo lohwanji a'amu wonyo honingkano'njo lo'nji wopayo peho'no nalofoho.

¹² Ose ulahonngkofi Jisas nupa'nonto pahnnimo hungkuno ulimento upa'nimno. A'amu mnokino ane'njo wopingo humalofoso hofiko a'amu uyohofahosiyo'njo sohomo mu'mapitnnehofoho. O'o, a'amu mnokino'njo so'nohini u'mantifeho. ¹³ Oso pa'nyoso ngko a'amu honingkano wopingo'njo hwona'nyoho liwo'ningkohoho somne'no joho lutimayo'ne pmmentohe hwonimaho. O'o, ngko a'amu honingkano wonyo'njo somne'no pmmentohe hwo'nyoho. Sekwo Anituye hungkuno somne'no huno waseyono. Hungkuno ole, Sekwo nom'ne somne'no hitoho ulofoso'no nimo'ningkohoho. I sekwo ngkine'no hwomtame ko ntohofontifi nom'ne a'amu somne'no hitoho mulofe'njo manji ngkilaho. Oso hungkuno somne'no huno waseyono.

Jisas kakoe yahino songo'nji hohontajo yahino so'ntnne'no ulimentisofoho.

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39; Joun 3:29-30)

¹⁴ Oso hohosohonta Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe inomokomoyo sohwa Jisasi'mo u'ma'mentohofofoho. Nu'mantifi ulimentohofi, Nakwo'nji a'amu Falisi sohwanji wopayo manyo'njo humayoso Anitumo jomo ujo'ne yahinoso iningkawowo'ningkuhwonefoho. I oso'no jije inomokomoyo sohwa hofiko wosopayo manyo'njo humayo yahino somo miningkayo'njo peho'no yalokwofo.

¹⁵ Ose ulohonngkahonngkofi Jisas pahnnimo hungkuno ulimento, Hwe fihwo kako ape songo mayo sohonta osohwo kakoe a'amu'nji nohumahwosi hofiko simaho tango'nji wohumantifi taho. Awonoho. Hofiko simaho wopingo'nji wopayo engo wonantifeho. I oso'no hwangu oso hwe ape maso huhwo sohomo a'amu nom'ne sohwa hofiko kakoe a'amu mta'ni kompemafikuji fonjasyikujo'no kakoe a'amu hiso kako ane humafikujoso simaho tango'njo humafikuji wosopayo manyo'njo uyantifeho. Ose ulonto pahnnimo hungkuno nom'ne ulimento,

¹⁶ Hwe fihwo manji'mofo tontamo imo'nnyo sohwo kako hwapife nom'ne songo we'eso nomahwosi tontamo somo lojwohofojasi lohofihwosi yakife uyimtolaho. Awonoho. Engo womnahoti'montonoho.

¹⁷ Ose ulonto pahnnimo hungkuno tiffinjoso ole ulimento, Ou, a'amu fihwo kako mijo iloho uyimo lihwo'si te fisiyo woma'montolaho. O'o, awonoho. Kako te fisiyo mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo wahumpo'montonoho. Te fisiyoso ni'hu'nahone wonyo umonimontonoho. U, hwe huhwo sohwo kako te songoso mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo ito'no wolifawo'montonoho. Ihwoni. Yahino hohontajo so'nji songo so'nji nem'no humingoso ito'nohinomaho.

Jisas hwe yofe engo'njo sohwoe mumo songo ulika'mentisoso a'mu fisi kako Jisasiye manji'mofomo pm'mokumentisosi'nji wop'ingo umokumentisofoho.

(Mak 5:22-43; Luk 8:41-56)

¹⁸ Jisas oso hungkuno hiso ulontan'ngki hwe yofe engo'njo sohwo Jisasi'mo u'manto hwomtame ulohofonto ul'imento, Nje mu olohonta nto pe'n'ngkohoho. I oso'no kiko nopohoji kakimo jije ahoso fikisyusyo. Kako apa'no songo wolikafono. ¹⁹ Ose ulahon'ngki Jisas nolikafonto kakoe inomokomoyo sohwanji hwe huhwo sohomo tifi in'ngkamentohofofoho.

²⁰⁻²¹ Nowentan'ngkofi nom'ne a'musi Jisasi'mo in'ngkawomentisofoho. A'musi imoiho ne'no yontan'ngki soswo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'mojofoho. Oso a'mu hisi kako Jisasi'mne'no hnn'imento, Ngko olo hwe lohwoe manji'mofo somo aho kisahumeso ngko wop'ingo umo'n'immonoho. Ose hnnonto kako Jisasiye hohujo hohnta'ni u'manto kako Jisasiye hwapife tokwajo somo aho upm'mokumentisofoho.

²² Nopm'mokahon'ngki Jisas ikinjamo lohofonto a'mu simo nuhwononto ul'imento, Nje mufo, jije simeho wop'ingo wakumo'nono. Kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapohino so'no wop'ingo nto imo'n'ngkino kiyoho. Ose ulahon'ngki oso hohosohonta a'musi wop'ingo imo'n'imentisofoho.

²³ Oseso Jisas kako nowento hwe engo sohwoe angomo swonto uhwon'imentisoso a'amu hofiko te somo hmpehmpe lontan'ngkofi a'amu wosofe ho'nowentan'ngki nuhwononto ²⁴ Jisas ul'imento, Sekwo mpan'imno. Mu we'esi poyo'maho. Kako saho fosyaweho. Ose ulahon'ngki hofiko Jisasi'mne'no tikafo uj'imentohofofoho. ²⁵ Tikafo uj'imentohofoso Jisas hofikimo mempo hohnta'ni uhvajonto humentisofoho. Noswonto oso mu sopiye ahomo nomahon'ngki mu sopi lika'mentisofoho. ²⁶ Lika'mentiso so'no oso hungkuno hiso angomeemo ho'n'immentisofoho.

Jisas hwe t'impinyo sohwa'umo wop'ingo umokumentisofoho.

²⁷ Jisas oso angohopo sopo nuliko'manto nowentan'ngki hwe t'impinyo sohwa'u Jisasi'mo tifi in'ngkawenji johole ul'imentisi, Ntefitiye Imu sohwo, nekumne'no hitoho wakilofono. ²⁸ Ose ulahon'ngki Jisas kako angomo swahon'ngki oso hwe t'impinyo sohwa'u Jisasi'mo u'mahon'ngki Jisas ul'imento, Ngko sikimo wop'ingo semokiyo so'no simeho hi'ntnnono lontapisiyo. Ose ulohon'ngkahon'ngki ul'imentisi, Ou, Hwe Engofo, eno. ²⁹ Ose ulahon'ngki Jisas sikoe t'mopo aho kisasyonto ul'imento, Siko ngkimo sikoe simeho hi'ntnnono ntapisiyo'manji yo'mayo siko nose'mo'n'ngkisoso wose'mano. ³⁰ Ose ulahon'ngki sikoe t'mo hon'imentisiyefoho. Oseso Jisas sikimo hungkuno yokumpohn'nyo ole ul'imento, Upa'ninyo. Wop'ingo semokohe so'no nom'ne a'amu fihumo nulohosiloho. Ose ul'imentisofoho. ³¹ I oso'no siko mempo hohnta'ni noswonji yo'mayo Jisas imentiso so'no hwaho ae'mo a'amu somo ul'imentisiyefoho.

Jisas hwe ilohon'nyo sohomo wop'ingo umokumentisofoho.

³² Oso hwe huhwo sohwa'u nosontan'ngki a'amu nom'ne sohwa hofiko hwe ilohon'nyo towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo sohomo ipemotapontifi Jisasiyepono umentohofofoho. Oso towahuno wonyo huhwo sohwo hwe sohomo mampi'nyo mesy'mokumentisofoho. ³³ Oseso Jisas oso hwe sohwoe towahuno wonyo wae yaofahon'ngki kako hungkuno l'imentisofoho. Hungkuno lahon'ngki hwe moya'mi hofiko yomo yontifi huno pi'n'ngo syafihu'mentohofi, Hohonta olo yahino loso a'amu Is'lael

hn'nimo m'mofape'njo imojofoho. ³⁴ Ose lahon'ingko fi a'amu Falisi sohwa ole limentohofi, Towahuno wonyo hopi'nohino sohwafe hwe engoso Seteniyoho. Oso humta'ni Jisas kako yokumpohn'nyo nomanto towahuno wonyo homo somo wae yaofalofoho. Ose ulimentohofofoho.

Jisas kako hwe moya'mimne'no hitoho ulo'mentisofoho.

³⁵ Oseso Jisas ango'meemo nowento a'amu sofe tajo ango somo kakoe hungkuno Anitu a'amumo umokosyohumayo so'no luti'hwanto a'amu wonyo'wonyo mnokino'njo somo wopingo umokumentisofoho. ³⁶ Jisas hwe moya'mi pi'ningo engo somo uhwon'mentisoso yo'mayo tango engo'njo a'amu somo u'mahon'ingki yokumpohn'nyo ufo'ma'nyo'neso anefoho. Yahu kakwo'yohwo ane pa'nyofoho. Ose uhwononto kako hitoho ulo'mentisofoho. ³⁷ Hitoho ulofahon'ingki Jisas kakoe inomokomoyo sohwa pahnnimo hungkuno ulimento, Wopayo syoho sponjo pi'ningo engoso toyo nto imaho. I oso hiso'no a'amu wopayo toyo mjiyo'ne syoho'njo sohwa hopoenohino hwa'maho. ³⁸ Oseso sekwo olo syoho loso mokosyohumawo'n'ingki kakwo'yohumo jomo ulikujo'no kako oso wopayo toyo homo somo mjiyo'ne a'amumo l'hwajiyo'ne jomo ulimno. Ose ulimentisofoho.

10

Jisasiye inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwafe yofefoho.

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Oseso Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'u sohwa joho ulahon'ingki hofiko nuhu'mokahon'ingko fi Jisas kakoe yokumpohn'nyoso yano uyimentisofoho. Oso yokumpohn'nyoso a'apahomjo towahuno wonyo wae yafo'ne so'nji a'amu mnokino'njo so'ntnne'no wopingo umokiyo'ne so'nji uyimentisofoho.

² Oso inomokomoyo (*apouse*) aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwafe yofe olenoho. Simo'mjoso Saimouniyoho. Saimoun huhwo kakoe nom'ne yofe olenoho. Pitafoho. Nom'nihwo Entilu, Saimoun Pitafe kon'ingka'we hweho. Nom'ne sohwa'u Jemisi'nji kon'ingka'wehwo Jouniyoho. Oso huhwo sohwa'u Sepetiye hwomu hwa'uyoho.

³ Nom'nihwa'u ole, Filip'i'nji Mpatoulomiyu'njoho. Nom'nihwa'u Toumasi'nji hamniyoho mayo syoho'njo sohwa Matiyu'njoho. Nom'ne Tatiyosi'nji Alifiyosiye hwomu Jemisi'njoho. ⁴ Nom'nihwa'u Saimoun Selouti'nji Jutas Isikaliyouti'njoho. Jutas huhwo sohwa Jisasi'mne'no tokoyo'ofu yonto a'amu Jisasi'mo fonjasiyo'ne sohwafe ahomo uyimentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'u sohwa syoho uyimentisofoho.

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-5)

⁵ Jisas oso hwe aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'u huhwo sohwa hungkuno ulonto uhwa'timentisofoho. Hungkuno hiso olenoho. Sekwo a'amu temtifo kengo sofe ango spon'e'no ango Someliya spon'e'no nukutoho. ⁶ O'o, a'amu Isilaeli'nohino sofepono fiwanimno. A'amu Isilaeliso hofiko yahu isi'peemofo pa'nyo hon'ingkanono ti'peelokwofo. ⁷ Sekwo nukuji hungkuno ole so'no ulimno. Anitu a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumayo sikuno mofonepo nto imo'nimaho. Oso'no ulimno. ⁸ Sekwo a'amu mnokino'njo somo wopingo umokukuji a'amu poyo

pe'nyo somo songo ulikafikuji oso mnokino uyo wonyo'njo (*lepila*) wopingo imo'n'ngkujo'no towahuno wonyoso wae hmmopmno. Olo yokumpohn'nyo loso hamniyoho'njo mahofomaho. O'o, ngko sejapohefoho. Oso'no sekwo olo yokumpohn'nyo lo'nji yo'mayo uyifijoso hamniyoho momaso'njo uyantifeho.

⁹ Sekwo hamniyoho ki'yo'nji nomokaho'n'ngkutoho. ¹⁰ Sekwo yo'mayo ho'yo nomokaho'n'ngkutoho. O'o, manji'mofo nom'neso sifikwongo fosyo nom'ne so'nji mno hwanji nomokaho'n'ngkutoho. Awonoho. A'amu syoho yoso sohwo kakoe wopayo nyoso wotipema'montonoho.

¹¹ Oseso sekwo anggo engo fipo ufijo'manji ou, anggo we'e fipo ufijo'manji osopo sekwo timo ito'no uhwon'ngkuji oso anggo hopo sopo hwe wopingo ito'nohinoso tihwo kofosyohumaho, uhwon'fijoso oso hwe wopingo sohwoe angomo fosyohumamno. Oso anggo hopo sopo ne'no nohumafikuji wohumpeeno likujoso oso hwe huhwo sohwo'nji fosyawentifijo sohwasifohumpopmno. ¹² Oseso oso anggo homo somo hufijoso sekwo oso hwe moya'mi angomjo somo ole ulimno. Nakwoe a'amu soku Anitu wopingo waselohofono. ¹³ Ose ulahon'ngkuji hofiko Anituye hungkuno upo'nano lifijo'manji hofikoe simehoso ito'nohinini'manji sekwo simeho pompenjiyoso oso a'amu somo uyifijoso hungkuno simo'mo nto ulifijoso nehopi umo'n'imontonoho. I oso hiso'no hofiko Anituye hungkuno nakwolaho lifijo'manji sekwoe hungkuno wopingoso nom'ne anggo pone'no motawomno. ¹⁴ Hwe fihwo kako kakoe angomno mipesemotayo'njo yihwosi Anituye hungkunomo haloho maseposo'njo ifijo'manji oso hopo sopo nuliko'mafikuji hopo sponjo hwaho semongki'nososo hofiko nosehontohumentan'ngkuji oso hintalinyo hiso wae feemo'n'imno. Oso homo somo sehon'fijoso huno ole uyimontonoho. Hungkuno haloho maposo'neso hungkuno tango'njo weho. ¹⁵ Upa'n'imno. Nje a'amu sohwasin, ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Sikuno ae'uyo somo a'amuso yahino wonyo so'ne hungkuno ikwolofone sohonta oso anggo hufa'u sopo Soutom'nji Ngkumoula'nji a'amuso hofikoe yahino pisakino'njo somne'no tohino engo wotipemantifeho. I oso'no a'amu sekumne'no hohujo ikinjase-mofoso hofikoe tohinoso Soutom'nji Ngkumoula'nji a'amufe tohino somo yakolo'nnyofoho.

Yo'mayo tango i'mofape-e'ne hungkunofoho.

(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ Upa'n'imno. Ngko sekumo sehwojalokwesosekwo yahu osyuyo pa'nyo hwasoho. A'amu sikisiwojo pa'nyoso wonyo wosemokantife'no yalokwofo. Oso'no sekwo yo'mayo ifijo so'no huno ito'no syafisyikuji nom'ne somo wonyo mulohofe'njo fiyimno. ¹⁷ Sekwo yo'mayo yo'mayo a'amu selohofone noselikujo'no huno ito'no fisyafihupmno. *Kaun'soli'njopo ipesemotafitnnoho. Hofiko tajo anggo somo hwan'ngo sefongkupitnnoho.* ¹⁸ Hofiko ngkimo simeho monje wenisyano likuji hofiko sekumo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwafepono upesemotowantifeho. Oso'no sekwo a'amu yofe engo'njo sohwanji a'amu temtitofo kengo so'njimo nje hungkuno wolutihwantifeho. ¹⁹ Hofiko sekumo hungkuno'no ipemotasewofijo sohonta sekwo iyoho sen'ngkuhwaloho. Huno ole syafisyikutoho. Hofiko hungkuno nalohon'ngkujo'no nakwo peho hungkuno ulantanto. Ose syafisyikutoho. O'o, ofaholohumo Anitu hungkuno nolifitnneso wolosetihwamntonoho. ²⁰ Sekwoe hungkuno'maho. O'o, sekwoe Mpohwoe Towahuno sohwo sekwoe mango mta'ni hungkuno walimontonoho.

21 Hwangku sohonta a'amuso konɛngkwa'wehumo hungkuno li'wo'nɛngkohoho sopono ipemotakuji osopo hungkuno likuji nofonjahufitnnefoho. Hwe fihwo kakoe mehomimne'no oso pa'nyo ulohofonefoho. Mehomiso kanɛngkwohwo'ya'umne'no mangohwa imo'nɛngkuji fonjahufitnnefoho. 22 Oseso a'amu hopinono sekumne'no simeho tohino mikunɛmposo umnonefoho. Hwapɛngoso nje yofeso sekumo weho. Oso'no a'amu fihwo yokumpohn'nyo ne'no lohofontanɛngkuhwosi sikuno ae'uyo sohonta Anɛtu kako oso hwe sohwo uti'ma'montonoho. 23 Ango fipo hofi'ko fonjofepmnasemofi'kujo'no sekwo nom'ne angopo hiyaso fi'wanɛmno. Ngko nehopi waseli'monne'no yohono. Sekwo a'amu Isɛlael sofepono nowentanɛngkuji syoho moi'wo mmo'nyo'njo yontanɛngkuhwosi A'amufe Hwomu wapmmontonoho.

24 Hwomu sikule syoho iwo'nɛngkiso sohwo kako a'amu kakimo luti'hwawo'nɛngkiso sohumo uyakolo'montolaho. A'amu nom'ne somo umokosyohumayoso kakoe syoho ulohofiyoso kakimo muyakolofonehoho. 25 Yo'mayo luti'hwawo sohumo i'mofapososo oso pa'nyo kakoe sikule syoho iwo'nɛngkohoho sohwo umo'nɛmontonoho. Yo'mayo hwe nom'ne sohwo umokosyohumayo sohumo i'mofapososo oso pa'nyo kakoe syoho ulohofiyoso sohwo umo'nɛmontonoho. Hofi'ko anga kakwo'yohwo sohumo sitofo ole uli'mentohofi, Ji'e yokumpohn'nyo Seten mta'anga hwosoho. Ose uli'mentohofi so'no hofi'ko kakoe mehomi sohwo hungkuno wonyoso yakolo ulohofonefoho.

A'amu kako Anɛtu ne sohune'no iyoho unono.

(Luk 12:2-7)

26 Oso hiso'no sekwo hofi'kine'no iyoho senɛngkuhwoloho. Yo'mayo hiyaso'mo wojoso hwangku uti'hwawo'nyopo u'mofapmmontonoho. Yo'mayo sekwo hiyaso mokosyohumawo'nɛngkohoho hungkuno hiyaso'mo lontifeso yahino wonyo hiyaso'mo yontifi tifi no'mo uti'hwawo'nyopo i'mofapi'hwoso'no a'amu timo uhwonantifeho. 27 Hungkuno hiyaso'mo seli'maleso sekwo mofehi'nyo lahonɛngkuhwosi fili'kuno. Hungkuno hofiyoka upa'nɛngkohofoso sekwo uti'hwawo'nyopo mango engo'nji fili'kuno. 28 A'amu ji'e a'apahomo kufongkiyo so'no iyoho kinɛngkuhwoloho. Hofi'ko ji'e a'apaho'nohini wokufonjantifeho. Ji'e huyo'mangoso mofonjakohufitnnefoho. O'o, Anɛtune'no iyoho wakinono. Kako ji'e a'apaho'nji ji'e huyo'mango'nji tikanomo mi'hwajososo hoponoho.

29 Yi'hufo we'e sohwa'umne'no a'amu hamniyoho touya anga'no mpe iwo'nɛngkohofofoho. I oso yi'hufo hiso'no kako poyo pe'nyo so'no sekwoe Mpohwo Anɛtu kako huno uyohoho. Mpohwo kako yi'hufo so'no nope'nɛngkuhwoloho lososo yi'hufo huhwo sohwo mape'nonehoho. 30 Sekwo soku, Anɛtu kako yo'mayo hopi'nonohinoso huno'njo hweho. Kako ji'e mnokinomjo mijiyo kenga'no kenga'nohinoso Anɛtu kako atofonto li'mentisofoho. 31 Oso'no sekwo poyo semokiyo sohwa'mne'no iyoho senɛngkuhwoloho. O'o, oso yi'hufo ni'hu'no we'e Anɛtu inɛngo mamofe'njo hofiyomo mokosyohumawo'nɛngkiso somo sekwo yakolo'nnyo kuyoho.

Jisasi'e yofe yoloho li'jwaofo'ne hungkunofoho.

(Luk 12:8-9)

32 A'amu fihwo kako a'amufe timopo ngkine'no hungkuno li'jwaofoso sohwo oso humne'no ngko nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwoe timopo hungkuno wolijwao'monnoho. 33 I oso'no a'amu fihwo kako a'amufe timo sopo ngkine'no hohujo ikinjanimofoso sohwo oso humne'no

ngko huhwo'ni nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwoe tɪmopo hohujo ikinjɪmo'mnefoho.

*Jisas pmmentiso so'no ikujoho i'mofapmmentisofoho.
(Luk 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ Ole losyonɪfɪsyantɪkwofo. Olo hwaho loponjo ikujoho yo'mayo yahi-noso moi'wo esojwaofone pmmentiso hweho. O'o, ngko ikujoho moi'wo imo'nyo'ne pmmentohe hwonɪ'maho. Awonoho. Ngko a'amu husilofo'ne pmmentohefoho. ³⁵ Ngko olo hwaho lopone'no pe-eso ikujoho ulɪkafo'ne pmmentohefoho. Hwomu fihwo kako ngkimo nnɪngkapɪhwoso'no kakoe kanɪngkwohwo ngkine'no ngkilaho walɪmontonoho. I mu fisi kako ngkimo nnɪngkapɪhwoso'no kona'wohi ngkilaho wantɪmontonoho. U, a'mu fisi kako ngkimo nnɪngkapɪhwoso'no kakoe hwomufe ape mangohwo umo'nɪmontonoho. ³⁶ Oso ango afa somjo so'nji oso hopa imo'nɪfitnnefoho.

³⁷ Hwe fihwo kanɪngkwohwo'ya'umne'no umo'nɪwo'nɪngkiso sohwo kako ngkine'no umo'nyoso yakolo'nnyo mumo'nyo'njo yososo nje a'amu nehwo'maho. Hwe fihwo kakoe hwomu'nji mu sopi ntnne'no sɪmeho umo'nyoso yakolo'nnyo umo'nyo sohwo kako ngkine'no mumo'nyo'njo yososo nje a'amu ne hwo'maho. ³⁸ Hwe fihwo kako kikimo wokɪngkapmmo ntoso sohwo kako nje yofe'no poyo imo'nyo so'no iyoho unoso sohwo kako nje a'amu ne imo'nyoso hopo'maho. ³⁹ Hwe fihwo olo hwaho lopo humahwosi kako kakoe yahino yokumpohn'nyo kesyohumaso sohwo kako songo humayoso motɪpɪhwonone hweho. Hwe nom'nehwo ngkimo tɪfi nnɪngkaponto kakoe yahino ho'naofalokunjo sohwo kako songo humayo'ne notɪpemane hweho.

*Anɪtu kakoe a'amu somo wopɪngo uyo'ne hungkunofoho.
(Mak 9:41)*

⁴⁰ A'amu wopɪngo selohofoso sohwo kako ngkimo wopɪngo ose ntohofantofoho. Oso a'amu wopɪngo ntohofantofonjo sohwo nje Mpohwo nɪhwatɪmentiso sohumo oso wopɪngo hiso ose'nohini uyalofoho. ⁴¹ Hwe fihwo Anɪtu kakoe hungkuno'no uhwatɪmentiso sohwo a'amu nom'ne oso hwe huhwo sohumo uhwononto syafɪhu'mento, Olo hwe lohumo Anɪtumne'no wopɪngo uloho'mo loso sohwo kakoe angomo hwe huhwo sohumo wopɪngo umokosyohumasoso oso hwe huhwo sohwo hwe Anɪtu uhwatɪmentiso hopa wopɪngo nomane hweho. Ou, hwe nom'ne kako hwe wopɪngo sohumo uhwononto hwe wopɪngo sohumo wopɪngo uloho'mo loso sohwo wopɪngo sohwo pa'nyoso kako wopɪngo nomanefoho. ⁴² Ou, hungkuno nom'ne upa'nɪmno. Hwe fihwo kako a'amu yofe engo ane pa'nyo'njo ngkimo nnɪngkawowo'nɪngkiso sohwo nonɪwoyo sosayo usontanɪngkuhwoso osohumo uhwonɪngkuhwosi Jisasiye a'amumo ufo'ma'mo loso sohwo pompenjiyo mijo noswanyo sopenjoso uyoso sohwo kako wopɪngo nomane hweho. Jisas ose ulɪmentisofoho.

11

*Joun kako kakoe inomokomoyo sohwamo Jisasiyepono uh-watɪmentisofoho.
(Luk 7:18-35)*

¹ Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'u sohwamo hungkuno moi'wo ulonto kako oso ango hopo sopo ulɪko'manto nowento antime pi'nɪngo mofone hopo sopenjo hwe moya'mimo lutɪhwamentisofoho.

² Joun impo'angomo nohumanto yo'mayo Jisas imentiso so'no nupa'nonto Joun kako kakoe inomokomoyo sohwamo Jisasiyepono lihwatimentisofoho. ³ Luhwojahon'ngki hofi'ko Jisasi'imo ulimentohofi, Joun ole nalimaho, Hwe tifi wapmmontonoho ho'nimentiso sohwosilaho. I, nakwo nom'nihune'no wohontohumantantaho.

⁴ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo nukuji yo'mayo uhwon'ngkohoho so'nji nupa'n'ngkohoho so'ntnno Joun'imo ulimno. ⁵ Uhwon'imno. A'amu t'imp'inyoso t'imo apa'no honalokwofo. A'amu sife wonyo'njoso apa'no hano ito'no walokwofo. A'amu a'apaho uyo ni'hu'no wonyo'njoso (*lepila*) hofi'koe a'apahoso wop'ingo imo'n'ngkohoho. A'amu haloho p'iku'nnyoso apa'no ito'no haloho upo'nalokwofo. A'amu poyo pe'nyoso apa'no songo likofalokwofo. A'amu yo'mayo so'no umofonyo iyoso Anituye hungkuno wop'ingo upo'nalokwofo. ⁶ A'amu ngkine'no hwahoponta'ango hwolikenno Anituye hwolikenno, ose mosyafisiyo'njo yontifi hofi'ko simeho hi'ntnnono kenga'no ntopantokwofoso hofi'ko simonyo uyife. Sekwo nukuji oso hungkuno hiso Joun'imo ulimno.

⁷ Ose ulahon'ngki Joun'imo inomokomoyo sohwa nuhwahon'ngkofi Jisas hwe moya'mi somo Joun ne'no hungkuno ole ulimento, Hohonta sekwo hwaho a'amu anepono hano umentohoho sohonta sekwo pehomo uhwonano lontifi umentohofoto. Sekwo hwe mohufiyo pa'n'ingo sohwo ifofo ilojao'mentiso sohumo uhwonano lontifi umentohofotaho. O'o, ose'maho. ⁸ Sekwo pehomo uhwonano lontifi umentohoho. Sekwo hwe fihwo hwapife yo'mayo wonyoangafo hu'meesisyoso uhwonano lontifi umentohofotaho. O'o, a'amu hofi'ko hwapife wop'ingo wop'ingo'nohini yalokwofoso hwe engo sohwoe angomo humalofo. ⁹ Oseso sekwo peho'no umentohoho. A'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki hungkuno najo sohumo uhwonano lontifi imentohofotaho. Ou, osohifofo. Upa'n'imno. Oso hwe sekwo uhwonimentohoho sohwo kako a'amu hopi'nonohinomo Anitu hungkuno uyahon'ngki nal'wo'n'ngkohoho somo yakolo'nnyo hweho. ¹⁰ Oso hwe huhwo sohumne'no Anituye hungkuno Kakoe Hwomumo ole nalohi, Upa'nyo. Ngko hwe fihumo nje hungkuno motawe'ne wolihwatimonnoho. Oso huhwo sohwo kako kikimo s'imo'mo kupe-e'ne hweho. Kako jije hon'ngkano ito'no esyohumayo'ne hweho.

Ose nalohoho. ¹¹ Ngko nehapi selohono. Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo kako olo hwaho loponjo imo'nimentohoho somo yakolonoho. I oso hiso'no a'amu yofe ane pa'nyo'njo Anitu a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo humaso sohwo kako Joun'imo nuyakolofonefoho.

¹² Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe s'ikuno syoho ema'mentiso sohonta oso mta'ango olohontajo'nji a'amu ahwomomo Anitu mokosyohumayo sopo wohotoswano lontifi yohoto yohotofo yalokwofo. A'amu yokumpohn'nyo ikujoho'njoso oso hiso'no womano lalokwofo. ¹³ A'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo hopi'nonohino sohwanji Mouses kakoe hon'ngkano hungkuno'nji Anitu ahwomomo mokosyohumayo sopo so'no ne'no lim'wahon'ngkofi Joun imo'nonto oso hungkuno hiso ne'no luti'hwamentisofoho. ¹⁴ Hohonta a'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwa ole ulimentohofi, Hwe Ilaija pa'nyo sohwo asomo noponefoho. Oso hungkuno somo simeho wop'ingo semo'noso'manji ole upa'n'imno. Joun sohwo kako Ilaija pa'nyo hweho. ¹⁵ A'amu haloho'njo hwo'manji upa'nono.

¹⁶ A'amu olohonta humalofoso peho pa'nyo limnehono. Hofiko mehomi pa'nyofoho. Kako ose ulonto pahnnimo hungkuno Joun'nji kakine'ntnno ulimentisofoho. Ole ulimento, Mehomiso hofiko angopo nohumantifi nom'ne mehomi syohi'nyo hutonwo'n'ngkohoho sohwanjine'no joho lalokwofo,

¹⁷ Nakwo hmpehmpe yoka simonyo'ne kulimokahon'ngkuhwoni sekwo simonyo miyo kuyoho.

Nakwo wosafe lahon'ngkuhwoni sekwo humotaho majofoho.

¹⁸ Joun noponto wosopayo manyo'njo humaho humanto ipisayo mijo (wain) manyo hweho. Oseso hofiko sitofo limentohofi, Towahuno wonyo Jounmo ehuhnnamo'nnyo hweho. Ose limentohofofoho. ¹⁹ Oseso A'amufe Hwomu hwo'ni noponji ahu'mo wosopayo'nji ipisayo mijo pompenjiyo so'nji niwo'n'ngkohe so'no hofiko ngkine'no ole lalokwofo. Ihwoni. Hwe wopayo pi'n'ngo engo nyo'njo hweho. Ipiyo mijo pompenjiyo pi'n'ngo engo nyo'njo hweho. Kako a'amu hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji a'amu hon'ngkano wonyo'njo so'njiye a'amu hweho. Ose ngkine'no liwo'n'ngkohofihwashoho. I oso hiso'no Anituye hunoso ne'njofoho. A'amu Anituye yahinomo in'ngkawo'n'ngkohofoso huno ole uyonefoho. Yo'mayo Anitu iwo'n'ngkisoso ito'nohinoho.

*A'amu Jisasimne'no simeho m'walo'mokiyo'njo sofe hungkunofoho.
(Luk 10:13-15)*

²⁰ Ango hopi'nonohino somo Jisas yo'mayo kengo wonyoangkafoso a'amu miywo'n'ngkiyohofoso imentisoso a'amu simeho m'walo'mokiyo'njo somne'no Jisas yoka ulimentisofoho. Hwap'ngoso hofikoe hon'ngkano wonyo somne'no hohujo mikinjaofe'njofoho. ²¹ Jisas ole ulimento, U, a'amu Koulasin sokunonji a'amu Mpetisaita sokunonji sekwo Anituye tohino somne'no i'waho ito'no fiymno. Ngko sekwoe angopo yo'mayo wonyoangkafoso a'amu miywo'n'ngkiyohofoso esetihwamentohi somo a'amu anga Taiya'nji anga Saitoun'nji hohonta humamotofoso hofiko hofikoe yahino wonyo somne'no hul'ngkwajingo a'apahopo loho'n'ngkuji hofikoe hon'ngkano wonyo somo hohujo nto ikinjaofikutnnesohilo. I sekwo yo'mayo wop'ngo ngko imalesomo ko uhwonontifi sekwoe yahino wonyo somne'no hohujo mikinjao'mmalofa kuyoho. ²² Oso'no ngko sekumo hungkuno selalokweno. Sikuno ae'uyo somo Anitu kako a'amufe hon'ngkano wonyo somne'no yano ilofoso sohonta Taiyajo a'amu so'nji Saitounjo a'amu so'nji hofiko Anituye tohino engo tipemapitnnefoho. I oso'no sekwoe tohinoso yakolo'nnyo kuyoho. ²³ I, oso sikuno homo somo anga Koponeyamjo a'amu humawo'n'ngkohoho soku ngko sekumne'no pehofo selimnehono. Sekwo sekwoe yofe yokintahopo ko ho'noma'niwo'n'ngkohoho soku, sekwo tikanomo ufitne kuyoho. U, a'amu fihwo yo'mayo sekwoe angopo esetihwamale hopaso a'amu anga Soutom hon'ngkano wonyo'njo somo utihwantentesi hofikoe hon'ngkano wonyo somo hohujo ikinjaofikuji hofikoe anga ne'no nowentihwonesohilo. ²⁴ U, ngko sekumo waselimonne'no yohono. Sikuno ae'uyo somo a'amufe yahino wonyo so'ne hungkuno ikwolofone sohonta oso anga Soutommjo a'amuso hofikoe yahino pisakino'njo somne'no tohino engo wotipemantifeho. I oso'no a'amu hohujo ikinjasemofoso hofikoe tohinoso Soutommjo a'amufe tohino somo yakolo'nnyofoho. Ose ulimentisofoho.

*Sekwo ngkiyepono usijo'no ni'mapmno.
(Luk 10:21-22)*

²⁵ Oso hohosohonta Jisas ole ulimento, U, Mpohwo, kiko ahwomomjo yo'mayo so'nji hwahoponjo yo'mayo so'nji hwapingo hwosoho. Ngko ole so'no isamoyoka kilalokweno. Yo'mayo iwo'ningkinoso kiko a'amu hwahoponjo huno engo tipema'mentohofu somta'ni hiyaso ho'nahumentohinofuho. I a'amu hofiko mehomimne'no simeho kaningkwohwo'ya'umo uy+wo'ningkohofu hopa kijopontaningkofi kiko ujo ehontojwahumahnnofoho. ²⁶ Ou, Mpohwo, kiko ose imo'none'enji imentohinoso olohopeho. ²⁷ Ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwamo ulimento, Nje Mpohwo kako yo'mayo hopi'nonohinoso nje ahomo ho'nanihumentisofuho. Olo hwaho lophonjo a'amu fihwo kako nje hwapingo sopone'no huno inyoso tihwolo. Awonoho. Nje Mpohwo kako'nohini huno uyohoho. U, Mpohwoe hwapingo sopone'no huno tihwolo. O'o, ngko kakoe Hwomu hwo'nohini huno niyohoho. U, ngko Mpohumo wasetihwamo uliwo'ningkohe a'amuso hofiko hi'nji ngko'ntnohini huno nayohoho. Ose ulimentisofuho.

²⁸ A'amu tango engo'njo mokoho'nawentifi usijo'no wohumano lalokwofo soku sekwo ngkimo ni'mapmno. Ngko usijo'no wosehumati'mo. ²⁹ Nje hungkunomo nningkafijoso ngko wolosetihwahn'mo. Ngko a'amumo wopingo ulohofiwo'ningkohe hwo'nyoho. Nje yofemo moho'noma'niwo'ningkiyohofuho. O'o, ngko nje yofe monje yasy+wo'ningkohofuho. Oso'no sekwo nje pompenjiyo so'no wotipemantifi yalokwofoso wonyo pompenjiyomo wohumantanoho. ³⁰ Syoho sejapontnneso engo'maho. O'o, nosefo'mawo'ningkohe hwo'nyoho. Tango mokoho'nyo so'no sejapmmeso tango engo'njo'maho.

12

Sikuno iyoho humayo somo syoho miyo'ne hungkunofuho.
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ Nom'ne sohonta sikuno iyoho humayo Salole somo Jisas kakoe inomokomoyo sohwani syoho'mo emoyontifi inomokomoyo sohwa mijoho uya-honngki ipisayo mjanimentohofuho. ² Nomjonngkahonngkofi a'amu Falisi sohwa nuhwonontifi Jisasi'mo ulimentohofi, Ihwoni, jije inomokomoyo sohwa olo sikuno iyoho humayo lomo wopayo mjaningkohofu so'no nakwoe honngkano hungkunoso mtihupehofo. ³ Ose ulahonngkofi Jisas ulimento, Sekwo Ntefit imentiso so'no iyoswo mti'mokumentohofoso atofu majo hwasilahu. Oso sikuno kakoe a'amu so'nji mijoho engo humamentohofu sohonta'ne'no selohonngkono. ⁴ Ntefit kako Anitumne'no hwapife ango molinyo somo swonto wopayo Anitune'no ho'nahumotofoso nimentohofuho. Oso wopayo hiso a'amu sikinjo somne'maho. O'o, a'amu Anituye tajo ango syoho'njo sohwamne'nohinofuho. I oso'no Ntefit kako nonto kakoe a'amu sohwamo nuymentisofuho. Sekwo oso hungkuno homo somo atofu majo'njo imentohofu so'no sekwo nje inomokomoyo sohwamo oso hungkuno hiso ulohonngkohofutahu. ⁵ Nom'ne honngkano hungkuno somjo so'no huno maseyo'njutahu. Hungkuno ole, a'amu Anituye tajo ango syoho'njo sohwa hofikoe syoho somne'no sikuno iyoho humayo somo honngkano hungkuno somo mtihupewo'ningkohofoso wonyo'maho. O'o Anituye syoho wopingofuho. Oso hungkuno so'no huno maseyo'njutahu. ⁶ Ose ulonto pahnnimo hungkuno kakine'no hnnimentisofuho. Nje hungkuno waselimonne'no yohono. Anituye ango engo olo hwaho lophonjo somo anga'nohinohwo yakolonoho. ⁷ Anituye hungkunomo ole wo'nyoponoho.

Sekwo nom'ne somne'no hitoho uloho so'no nimo'n'ngkohoho.

Sekwo yahu iloho yontifeso ntap'wo'n'ngkohoho so'no nom'ne somne'no hitoho mulofe'njo'manji ngkilaho.

Oso hungkuno neso huno ito'no seyontentesi a'amu wonyo miy'wo'n'ngkiyohoho somo tango muy'kutnnesohilo.

⁸ Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni sikuno iyoho humayo'ne somo hwap'ngo hwo'nyoho. Oso'no ulimentisofo.

Sikuno iyoho humayo somo Jisas hwe aho wonyo'njo sohumo wop'ingo umokumentono.

(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹⁻¹⁰ Oso syoho hopo sopo Jisas nuliko'manto tajo anga we'e somo hwe aho songo songo miyo poyo hopa wo'nnyo sohwo humunyo sopo Jisas humentisofoho. Oso hopo sopo a'amu Jisasimo hungkuno ito'no m'hwajiyo anga somo ipemotowane'entifi ole ulimentohofi, Sikuno iyoho humayo somo a'amu mnokino'njo sohumo wop'ingo umokiyoso wop'ingotaho.

¹¹ Ose ulahon'ngkofi Jisas hofikimo ulimento, Sekwoe yahu sikuno iyoho humayo somo pi'nimomo usi'mofawesoso asomo womantifetaho. ¹² Ou, womantifeho. Oseso sikuno iyoho humayo somo yo'mayo wop'ingo ulohofoso ito'nohinoho. Oso'no sekwo yahu sohumo ufo'mapijo so'no a'amu mnokino'njo wop'ingo umokufitnne'elaho. Ou, ikono. A'amufoho.

¹³ Ose ulonto hwe aho wonyo'njo sohumo ulimento, Jije ahaso sihwaho fisipoho. Ose ulahon'ngki aho sihwaho sipento aho wop'ingo imo'nonto nom'ne aho fehohnjo pa'nyo imo'n'imentisofoho. ¹⁴ A'amu Falisi sohwa nuhwonontifi anga homo somo nuliko'mantifi Jisasimo fonjosyane'entifi hungkuno limentohofohoho.

Jisas Anituye syoho ulohofiyo ne hweho.

¹⁵ Jisas kakimo fonjosiyo'ne huno uyahon'ngki anga homo somo nuliko'mahon'ngki a'amu pi'n'ngo engo Jisasimo in'ngkowahon'ngkofi Jisas a'amu mnokino'njo somo wop'ingo umokumentisofoho. ¹⁶ Wop'ingo umokonto ulimento, Olo hilo so'no a'amumo nulikutoho. ¹⁷ Oso'no hwe Aisaiya sohumo Anitu hungkuno uyahon'ngki l'imojo sohwoe hungkuno oso sikuno somo ne imo'n'imentisofoho. Hungkuno hiloso ole mti'mokumento, ¹⁸ Olo hwe lohwo sohwo uhwasopo'mentoheso nje syoho ntohofiyo ne hweho.

Ngko simaho wop'ingo uy'wo'n'ngkohe hweho.

Nje simaho kakine'no wop'ingo nimo'n'wo'n'ngkisofoho.

Nje Towahuno kakimo uy'me'no kako a'amu temtitofo kengo somo hon'ngkano ito'nohinoso uyonefoho.

¹⁹ Kako yoka hungkuno mohm'no malonefoho.

Kako hon'ngkano engo somo hungkuno yokumpohn'nyo malonefoho.

²⁰ A'amu yokumpohn'nyo ane somo hwotoho mafenefoho.

Nje hungkuno a'amufe simaho mo'mo toho we'e sijalofonjo pa'nyo'njoso toho hiso mas'impilofasyonefoho.

Kako syoho mji'm'hwosi yahino wop'ingo neso u'mofapmmontonoho.

²¹ Nom'ne a'amu temtitofo kengo kengoso kakimo simaho hi'ntnnono uyikuji kakine'no wohontohumantifeho.

Oso hungkunoso Aisaiya mti'mokumentisofoho.

Hofiko Mpelisepul sohwo Jisasimo ufo'malofoho l'imentohofohoho.

(Mak 3:20-23; Luk 11:14-23; 12:10)

²² Hohosohonta a'amu hofi'ko hwe nom'ne towahuno wonyo ehuhn-namo'nnyo sohumo Jisasiyepono ipemotapmmmentohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo hungkuno majo'njo mampi'nyo hweho. T'imo t'imp'nyo hweho. Jisas kako wop'ingo umokahon'ngki hungkuno lonto t'imo wop'ingo hon'imentisofoho. ²³ Oso hiso'no a'amu nuhwonont'ifi yomo yomo yont'ifi hnn'imentohofi, Olo hwe lohwo Ntefitiye Imu hwolikenno, t'ihwolikenno. Ose hnn'imentohofofoho. ²⁴ I oso'no a'amu Falisi sohwa nupa'nont'ifi l'imentohofi, Mpeli'sepul towahuno hopi'nonohino somo mokosyohumayo sohwo kakoe yokumpohn'nyoso Jisasi'mo uyahon'ngki Jisas towahuno wonyo somo wae yaofalofoho. Ose l'imentohofofoho.

²⁵ A'amu Falisi sohwafe huno somo Jisas huno moi'wo uyahon'ngki ole ul'imento, Hwaho fiponjo a'amu hopi'nonohino humawo'n'ngkohofoso hofi'ko hotitopijo sohonta ikujoho fongki'n'ngkuji hofi'koe hwaho wop'ingo fosyohumayo'neso wonyo umo'n'montonoho. Ango fipo a'amuso husilo lohof'ikujji ikujoho fongki'n'fijoso oso angoso wonyo umo'n'montonoho. ²⁶ Sekwo ole ntohofo, Seten kakoe yokumpohn'nyo kijopahon'ngki towahuno wonyo somo wae yaofi'wo'n'ngkino hwosoho. Ose ntohofo. I ose'manji Seten kakoe towahuno wonyo somo wae yamo'nyontentesi kakoe yokumpohn'nyo pipi imo'n'ngkuhwonesohilo. ²⁷ I Seten kako towahuno wonyo wae yafo'ne ngkimo n'ifo'mantokuso'manji sekwoe inomokomoyo towahuno wonyo wae yaofi'wo'n'ngkohofoso somo t'ihwo ufo'mahwoso'no weeofant'ifeto. O'o sekwoe inomokomoyo huhwa towahuno wonyo somo wae yaofalokwofo so'no nakwo huno ole nayohoho, Sekwo ngkine'no hwasyo hungkuno lalokwofo. ²⁸ I oseso An'ituye Towahuno sohwo towahuno wonyo wae yafo so'no ngkimo n'ifo'maso'manji oso s'ikuno An'itu wosemokosyohumamonto isoso nto se'mahon'ngki sekwo hiso'no hohujo ikinjaofalokwofo.

²⁹ Hwe fihwo hwe yokumpohn'nyo sohwoe angomo hufo umo l'ihwosi swososo s'imo'mo oso hwe yokumpohn'nyo huhwo sohwi nano kilofasy'ihwosi i kako oso angoso homo somjo kakoe yo'mayoso woma'montonoho.

³⁰ A'amu fihwo kako nje a'amu mmo'nyo'njo yoso sohwo kako nje mango hweho. A'amu nje syoho somne'no n'ifo'maso sohwo kako homo somo fon'ifonyo imokalofoho.

³¹ Oseso ngko sekumo wasel'imonne'no yohono. Yo'mayo hon'ngkano wonyo so'nji sitofo so'nji An'itu kako wae yaofonefoho. I oso'no a'amu fihwo An'ituye Towahuno Wop'ingo sohumo sitofo uloso sohwo oso wonyoso An'itu wae meeofonefoho. ³² A'amu fihwo ngkine'no sitofo ntososo kako oso wonyo hiso'no An'itumo wae yafo'ne jomo ulososo An'itu kako wae weeo'montonoho. I oso'no a'amu fihwo An'ituye Towahuno sohumne'no sitofo uloso sohwo oso wonyo hiso An'itu wae meeofonefoho. O'o, wonyo hiso ne'no wawo'montonoho. Olohontajo'nji hwangkunjo'nji ose'nohinofoho. Yo'mayoso An'ituye Towahuno iwo'n'ngkiso so'no a'amu sitofo ole lososo Seten'yefoho ose lososo oso wonyo hiso An'itu wae meeofonefoho.

*Iyo wonyoso ipisayo ne wonyo unto'n'montonoho.
(Luk 6:43-45)*

³³ Ipisayo wonyoso iyo wonyo mta'angofoho. A'amu ipisayo wop'ingo somo uhwon'fijoso'manji huno ole umontonoho. Olo iyo wop'ingofoho. A'amu ipisayo wonyo somo uhwon'fijoso wolant'ifeho. Iyo wonyofoho.

³⁴ Sekwo homa mehomi soku sekwo hungkuno wop'ingo pipi l'ifitnnehofo.

A'amufe hungkunoso yo'mayo simeho mo'mo mnawojo somta'angofoho.
³⁵ Hwe wopingo sohwo kakoe hunomo wopingo'nohino mnawojo so'no kakoe hungkunoso wopingo'nohino hweho. Hwe wonyo sohwo kakoe hunomo huno wonyo mnawojo so'no kakoe hungkunoso wonyo'nohino hweho.

³⁶ Upa'nimno. Nje hungkuno waselimonne'no yohono. Hwangku sohonta sikuno hungkuno ikwolofo'ne somo yo'mayo hungkuno sikinjo wonyo yo'mayo so'no Anitu selohononefoho. ³⁷ Jije hungkuno wopingo'nohino somne'no Anitu hwe wopingo hwosoho kilonefoho. Hungkuno wopingo ane sohvosimo hwe wonyo hwosoho kilonefoho.

A'amuso yo'mayo kengo wonyoangkafo so'no uhwonano limentohofofoho.

(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Oso hohosohonta a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Falisi sohwanji Jisasimo ulimentohofi, Hwe Engofo, yo'mayo kengo wonyoangkafo a'amu miywo'ningkiyohofosomo uhwonano. Kiko fonetihwaho.

³⁹ Ose ulahoninkofi Jisas ulimento, A'amu olohonta humalofo soku, honingkano wonyo imofwo'ningkohofoso yo'mayo wonyoangkafoso netihwayo'ne jomo liwo'ningkohofofoho. Oso'no mosetihwamnehono. O'o, ngko yo'mayo hwe Jouna sohomo Anitu hungkuno uyahoninko limojo sohomo i'mofapmmentiso oso'nohino wosetihwamonne'no yohono. ⁴⁰ Hohonta Jouna inaniku mikunimposo sohwoe simehomo humentaninko sikuno hufa'u sihune memjao'mentisofoho. Oso pa'nyoso ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni hwaho ajwomo'mo humentanimo sikuno hufa'u sihune womemjanimo'montonoho. ⁴¹ Anitu kako a'amufe wonyo somjo tohinoso yano ilofiyo'ne sikuno somo a'amu ango Ninifonta'angoso nolikafikuji sekwo olohonta humalofo sokumo ole selifitnnefoho. Sekwo sekwoe honingkano wonyo somne'no simeho miwolo'mokiyo'njo peho'no imentohofokulo. Ose selifitnnefoho. Hwapingoso a'amu Ninifoso hofiko oso hungkuno Jouna lijawo'mentiso somo upa'nontifi hofikoe honingkano wonyo somne'no simeho iwolo'mokumentohofofoho. I olo so'no olohonta hwe fihwo Jounamo yakolo'nnyo sohwo sekwo'njo olopo ko humasoso sekwo sekwoe honingkano wonyomne'no simeho miwolo'mokiyofoho. ⁴² Hwangku a'amufe yahino wonyo somne'no Anitu kako yano ilofone sikuno somo i'mofapihwoso'no oso a'mu yofe engo hwaho mokosyohumayo'nesi kako hwaho mongkihnta'ni mokosyohumamojosi kako nolikafihwosi sekwo olohonta humalofo sokumo ole selonefoho. Sekwo Anitumo mininkayoso peho'nekulo. Ose selonefoho. Hwapingoso hohonta hwe yofe engo'njo Soulomoun humamojo sohonta oso a'musi kako hwaho ikanopo mta'angosi kako Soulomoun Anituye hungkuno wolontihwano lonto kako sapmmentisofoho. I oso'no olohonta hwe nom'ne Soulomounimo yakolo'nnyo sohwo sekwo'nji olopo ko humaso sohomo sekwo kakimo mininkowalokuyohofo.

Towahuno wonyo asomo pe-e'ne hungkunofoho.

(Luk 11:24-26)

⁴³ Towahuno wonyo kako a'amufe simeho mo'mo humamojo sohomo oso ango somta'ni uliko'mahwosi nom'ne hwaho a'amu mohumun-yopo usijo'no humayo'ne hafihafe wonyopi tipehwosi ⁴⁴ kakoe ango simo'mjo somne'no asomo wapmmontonoho. Asomo nopihwosi a'amufe simeho homo somo towahuno nom'ne sohwo anepo uhwoninkuhwosi

simeho hiso kiho'maso, hintalinyo yo'mayo wae nto yososo wopingomo uhwonimontonoho. ⁴⁵ Ose uhwoninkuhwosi kako nuhwosi nom'ne towahuno wonyo aho fehohnjo hopi'nono fehohnjo nom'ne mta'ni hufa'uyoso hofiko hofikoe wonyoso simo'mjo sohwoe yakolo'nnyo somo kako utimahwosi kakoe ango homo somo humayo'ne upemotawomontonoho. Oseso oso hwe huhwo sohwo simo'mo kakoe wonyo humamojo sohwo kako olohonta wonyo mikunimposo somo humaho. Oso pa'nyo a'amu olohonta honinkano wonyomo humawo'ningkohofoso somo u'mofapmmontonoho.

Jisasiye kona'wohi'nji koninkwa'wehwosanjiye hungkunofoho.
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Jisas a'amu somo hungkuno ulontaninkgi Jisasiye kona'wohi'nji hamningkwa'wehwosanji i'mofapontifi yoloho'mo lohofapontifi Jisasi'nji hungkuno wolantane'yihwono ulimentohofofoho. [⁴⁷ Ose ulahoninkgofi hwe fihwo Jisasimo ulimento, Hnna'wohi'nji hnningkwa'wehwosanji hofiko yoloho'mo lohofontifi kiko'nji hungkuno wolantife'no yalokwofo.] ⁴⁸ Ose ulahoninkgi Jisas ulimento, Nje na'u tihwolo. Nje ningkwahwosa tihwalo. Ose ulimentisofoho. ⁴⁹ Jisas ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwo aho upiyofonto ulimento, Uhwonimno. Olo nje na'uja, nje ningkwahwosa, olohohwa humalofo. ⁵⁰ A'amu nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwoe hungkunomo tifi ininkawo'ningkohofoso nje ningkwahwosanji, nje nampohwosanji, na'ujanjoho. Ose ulimentisofoho.

13

Jisas ufongoyo fisosomokao'mentiso so'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Oso hohosohonta Jisas angomo nuliko'manto mempo hohnta'ni humentisofoho. Noswonto kako ayo momingo sopo humamentisofoho. ² Osopo nohumentaninkgi a'amu pi'ningo engo uhu'makohoninkgofi uhwononto Jisas yofayokinopo kotasonto osopo humamentisoso hwe moya'miso ayo momingo sopo loho'mentohofofoho. ³ Oseso Jisas pahnnimo hungkuno pi'ningoso a'amu somo ulimentisofoho.

Ole ulimento, Hwe fihwo kakoe syohopo ufongoyo fisosomokao'mentisofoho. ⁴ Fisosomokofahoninkgi ufongoyo fehohnjoso honinkkanopo piwesyahoninkgi yihufo sohwa nopontifi manimentohofofoho. ⁵ U, ufongoyo fehohnjoso hwaho sojo'njo sopo piwahu'mentisofoho. Oso hwaho hiso engo mo'mjo'maho. Oso'no oso ufongoeso komo'no foka'mentisofoho. ⁶ Oseso mofehi'nyo ulonto ufongoyo pmpongo hwahomo'mo munjilofe'njo yonto yofoho imentisofoho. ⁷ U, ufongoyo fehohnjoso nantipe yongo'njo sopo piwesyahoninkgi nantipe yongo'njoso komo'no fokofikwato lohofonto ufongoyo nontimo kingkulo'mentisofoho. ⁸ U, ufongoyo fehohnjo hwaho afofo'njopo piwahu'mentisoso ne wopingo into'nimentisofoho. Ipihayo fehohnjoso pi'ningo engo (*wan hantilet*, 100), ipisayo nom'neso engo we'e (*sikisiti*, 60), nom'ne we'e'nohino (*teti*, 30), ose into'nimentisofoho. ⁹ Jisas ose ulonto ulimento, A'amu haloho'njo hwo'manji haloho upa'nono. Ose ulimentisofoho.

Jisas a'amu somo pahnnimo hungkuno'nohini ulimentisoso hwapingoso olenoho.
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Oseso Jisasiye inomokomoyo sohwa Jisasi mo u'manti fi ulimentohofi, Yoloho mujoso pahnnimo hungkuno'nohini peho'no ulalokuno. ¹¹ Ose ulahon'ingko fi Jisas ulimento, Anitu kako yo'mayo ahwomomjo so'no hiyaso wo'mojoso sekwo sohwasi mo nto setihwamentisofoho. I olo a'amu lomne'no Anitu huno muyo'njo uyono ulimentisofoho. ¹² U, hwe fihwo ngkine'no huno engo syafisyoso sohumo ngko huno nom'ne wop'ingo pi'n'ingo engo uyimnefoho. I hwe nom'ne sohwo ngkine'no huno mosyafisiyo'njo sohumo ngko huno nom'ne wop'ingoso muyimnefoho. ¹³ Oso'no pahnnimo hungkuno'nohini ulalokweno. Hofiko yo'mayo somo uhwonontifeso hwap'ingoso yofe mihwofe'njo iwo'n'ingkohofoho. Yo'mayo so'no upa'nontifeso neso huno muyofoho. ¹⁴ Hwe Aisaiya sohumo Anitu hungkuno uyahon'ingki luti hwamojo sohwo kako olo hungkunolo a'amu lomne'no mti'mokumentisoso ne imo'nalofoho. Kako ole mti'mokumento, U, sekwo haloho upa'nifijoso sekwo oso hwap'ingo hiso huno maseyone-hoho.

U, sekwo yo'mayo somo uhwonifijo kofi sekwo yofeso mihwopitnnehofo.

¹⁵ Oso a'amu hiso hofiko huno anefoho.

Hofikoe haloho pijwomokosyohumunimentohofoho.

Hofiko timo pijiyonnyofoho.

Ose miyo'njo yontifijontentesi ito'no nuhwon'ingkutnnesohilo.

Hofiko haloho mopijwomokosyohumunyo'njo yontifijontentesi nupa'n'ingkutnnesohilo.

Oseso hofikoe huno ito'no uyihwonesohilo.

Hofiko ikinjaofikuji ngkiyepono pontifijontentesi ngko wop'ingo umoku'mnesohilo.

Aisaiya ose mti'mokumentisofoho.

¹⁶ I sekwo soku, sekwo simonyo fiyimno. Sekwoe timoso yo'mayomo yofe uhwofiwo'n'ingkohofoho. Sekwoe halohoso sefojiwo'n'ingkisofoho.

¹⁷ Ngko nehopi waselimonne'no yohono. Hohonta a'amu Anituye hungkuno luti hwamotofo sohwanji a'amu nom'ne hon'ingkanu wop'ingo'nohini sohwanji yo'mayo sekwo uhwon'iwon'ingkohofoho somo uhwonano lontifi yontifeso muhwonimmentohofoho. Yo'mayo sekwo upa'n'iwon'ingkohofoho so'no upo'nano lontifi yontifeso mupa'nimmentohofoho.

Jisas pahnnimo hungkuno fisosomokao'mentiso so'ne hwap'ingo luti hwamentisofoho.

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ Sekwo pahnnimo hungkuno fisosomokao'mentiso so'no hwap'ingoso upa'nimno. ¹⁹ A'amuso Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no upa'nontifi huno muyoso hofiko ufongoyo hon'ingkanopo piwasyonte pa'nyofoho. Hwe wonyo Seten noponto a'amufe hunomjo Anitu ho'nasyonteso wae yaofiwo'n'ingkohoho. ²⁰ Ufongoyo hwaho sojo sopo piwasyonteso oso pa'nyoso a'amu kako hungkunomo upa'nonto kako komo'no simemo mo'mo meho'nasyonto simonyo iwo'n'ingkohoho. ²¹ I oso'no kakoe pmpongo anefoho. O'o, kako we'nenepi nolohofontan'ingki a'amu nom'neso Anituye hungkunomo hwotoho wahmmo lososo oso a'amu nolohofontanjo huhwo sohumo tango engo uyahon'ingki kakoe pmpongo ane so'no piwasyiwo'n'ingkohoho. ²² U, fehohnjo nantipe yongo'njo sopo piwahi'nyoso ole, a'amu Anituye hungkunomo upa'nonteso i, yo'mayo hwahoponjo somne'no huno syafisyonto hamniyoho engo woma'mo lonto

yahoningki oso hiso Anituye hungkunomo kingkulofiwo'n'ngkohoho. Oso huhwo sohwo ne ane hweho. ²³ Ufongoyo hwaho wopingo sopo piwahi'nyoso oso a'amu haloho pento huno ito'no unyosofoho. Oso huhwo sohwo ne into'n'wo'n'ngkohoho. Ne hiso ole, fiso pi'n'ingo engo (*wan hantilet*, 100), fiso engo we'e (*sikisiti*, 60), fiso we'e'nohino (*teti*, 30). Ose ulimentisofoho.

Hoja yongo'njo syohopo fokafo'ne pahnnimo hungkunofoho.

²⁴ Jisas pahnnimo hungkuno nom'ne ulimento, Anitu a'amumo mokosyohumayoso olo pa'nyofoho. A'amu fihwo kako uyo wopingoso syohopo ho'naofiwo'n'ngkisofoho. ²⁵ Oso hwe huhwo sohwo kakoe a'amu'nji saho fisyowentan'ngkofi kakoe mango sohwo noponto hoja wonyo yongo'njoso uyo wopingo'njo sopo ho'nasyonto womentisofoho. ²⁶ Oso'no uyo wopingoso ne unto'n'imo lonto yahoningki a'amuso uhwonimentohofoso hoja wonyo yongo'njo nolohofontan'ngki uhwonimentohofofoho. ²⁷ Uhwonontifi syoho ulohofiyoso syoho kakwoepono nowentifi ulimentohofi, Hwe engofu, kiko uyo wopingoso jije syohopo fisosomokao'mentohinofoho. I olo hoja wonyo yongo'njo loso nti'mta'angoto. Pipi yonto fokofalofoho.

²⁸ Ose ulahon'ngkofi ulimento, Mango fihwoolo hiloso imentisofoho. Ose ulahon'ngki syoho ulohofiyoso sohwa ulimentohofi, Oso hoja wonyoso nakwo wae yaofu'ne lakumo'n'ngkohoho. ²⁹ Ose ulohon'ngkahon'ngkofi ulimento, Awonoho. Sekwo hoja wonyoso wae yaopifijoso uyo wopingo so'nji sokapitnnoho. ³⁰ O'o, waweno. Uyo wopingo so'nji hoja wonyo so'nji wofokafiyu. Hwangku ne mayo sohonta ngko a'amu syoho hilo'njo somo ulimo. Sekwo hoja wonyo kaki'no mihwofikupmno. Oso fosyo engoso toho nyo'nefoho. I, uyo wopingo neso nje angomo mehu'meehumno. Ose ulimentisofoho.

Iyo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹⁻³² Ose ulonto pahnnimo hungkuno nom'ne ulimento, Anitu a'amumo mokosyohumayoso olo pa'nyofoho. Iyo fiso kakoe yofe *masitet*. Kakoe neso nom'ne iyo ipisayo pa'nyo'maho. O'o, ni'hu'no we'efoho. Hwe fihwo oso we'e hiso kakoe syohopo hulahon'ngki engo imo'nonto nom'ne iyo syoho sponjo somo yakolonoho. Engo imo'n'ngkahon'ngki yihufoso nopontifi kakoe pamo sopo hofikoe aifo syontifi osopo kehumawo'n'ngkohofofoho.

'Yis' i'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Luk 13:20-21)

³³ Ose ulonto Jisas pahnnimo hungkuno nom'ne ulimento, Anitu a'amumo mokosyohumayoso oso yis pa'nyofoho. U, a'mu fisi kako wosopayo *polowa*'nji oso wosopayo *polowa* homo somo engo imokiyo'ne hwamno pa'nyo kakoe yofe yis, oso'nji iwolo'mokososo oso *polowa* hiso engo umo'n'imontonoho.

Jisas pahnnimo hungkuno'nohini ulimentisofoho.

(Mak 4:33-34)

³⁴ Jisas yo'mayo yo'mayo so'no pahnnimo hungkuno'nohini a'amu pi'n'ingo engo somo ulimentisofoho. Kako yoloho'nji ulimentiso'maho. O'o, kako pahnnimo hungkuno'nohino ulimentisofoho. ³⁵ Hwap'ngoso ole, hwe fihumo Anitu hungkuno uyahon'ngki luti'hwamojo sohwo hohonta hungkuno mti'mokumentisoso oso hohosohonta ne imo'n'imentisofoho. Hungkuno ole,

Ngko a'amu somo hungkuno ulimo li'mo pahnnimo hungkuno ulimo.
Yo'mayo hwaho songo imo'nimentiso mta'ango hiyaso mokosyohumayo
so'no ngko wolijwao'mne'no yohono.

Ose mti'mokumentisofoho.

Hoja yongo'njo fokafo'ne pahnnimo hungkuno hwap'ingofoho.

³⁶ Oseso Jisas a'amu pi'n'ngo engo somo nuliko'manto angomno humen-
tisofoho. Kakoe inomokomoyo sohwa kakimo nu'mantifi ulimentohofi,
Oso pahnnimo hungkuno hoja yongo'njo syohoponjo so'no yolohoso
fonaso. ³⁷ Ose ulahon'ingkofi Jisas ulimento, Hwe kako uyo wop'ingo fiso-
somokafo sohwo A'amufe Hwomu hwo'nyoho. ³⁸ Syohoso oso olo hwaho
humalohwone lophonho. Uyo wop'ingoso oso hwe moya'miso Anituye
a'amu nefoho. Oso hoja wonyo yongo'njo pa'nyoso Seten'ye a'amufoho.
³⁹ Oso hwe wonyo mango sohwo hoja wonyo uyo mofiwo'n'ngkiso so-
hwo Seten'yoho. Sikuno wosopayo mayo sohonta olo hwaho lophonjo
sikuno moi'wo imo'noso sohonta oso a'amu syoho ulohofiyo sohwa
a'amu ahwomomjofoho. ⁴⁰ U, hofiko hoja wonyoso nomihwofijikuji
tohomo ho'nayopitnnefoho. Oso pa'nyoso hwangu sikuno moi'wo
imo'noso sohonta imo'nonefoho. ⁴¹ Ou, A'amufe Hwomu sohwo'ni
nje ahwomomjo a'amu syoho ulohofiyo somo uhwojahoni'mo hofiko
olo hwaho lophonjo a'amu nom'ne somo wonyo imokuwo'n'ngkohoho
so'nji a'amu hon'ngkano wonyo'njo somo nomihu'mokukuji ⁴² toho engo
nontimo noho'naopitnnefoho. A'amu wonyoso tohomo nohumafikuji
tohino engo umn'ngkuhwoso'no humotaho engo likuji hofikoe mango
toho lo'n'fitnnefoho. ⁴³ Oso hohosohonta Anituye a'amuso hofiko
Anitu'njopo nohumafikuji mofehi'nyo liso hopa imo'n'fitnnefoho. Jisas
ose ulonto ulimento, A'amu haloho'njo hwo'manji kako upa'nono. Ose
ulimentisofoho.

*A'amu hamniyoho engo hwaho mta'ni tipemayo'ne pahnnimo hungkuno-
foho.*

⁴⁴ Anitu a'amumo mokosyohumayoso olo pa'nyofoho. Hwe fihwo nom'ne
sohwoe hwahopo nohumanto hamniyoho ipofa yo'mayo wonyoangkafo
hi'njosso ijopijisyahumentohofoso uhwononto simonyo yonto apa'no hiyaso
ekoijisyahumentisofoho. Ekoijisyasyonto kakoe ho'yango hwaho yo'mayoso
nom'ne somo uyahon'ngki oso hiso'no hamniyoho uyahon'ngkofi kako
hamniyoho hiso'nji oso hwaho hamniyoho ipofa'njo spono mpe imenti-
sofoho.

Nikuyoho wop'ingo hwofilo'nnyo'ne pahnnimo hungkunofoho.

⁴⁵ Hungkuno nom'ne ole, Anitu a'amumo mokosyohumayoso olo
pa'nyofoho. Hwe fihwo kako nikuyoho wop'ingo'ne syoho imojo hweho.
Kako nikuyoho wonyoangkafo'nohinoso wotipema'mo lonto imojo hweho.
⁴⁶ Oso hwe huhwo sohwo nikuyoho nom'ne somo hwofilo'nnyo sohumo
uhwononto mpe uyimo limentisofoho. Oseso kakoe ho'yango yo'mayoso
nom'ne somo uyonto oso homo somta'ni hamniyoho nomanto nikuyoho
hwofilo'nnyo somo mpo'mentisofoho.

Inaniku ho'yo'ne pahnnimo hungkunofoho.

⁴⁷ Hungkuno nom'ne ole, Anitu a'amumo mokosyohumayoso olo
pa'nyofoho. A'amu inaniku ho'yo mijo ayomo motaswontifeso yo'mayo
yo'mayo inaniku pasy'wo'n'ngkohofofoho. ⁴⁸ Ho'yo mangonepo yonto
a'amuso hofiko hojiyopono ifohusimpemotawentifi osopo nohumantifi ho-
jiyopo ifaofontifi inaniku wop'ingoso iku'yopo nomeho'nasyontifi inaniku

wonyoso ni'hu'nahone wae yaofi'wo'ningkohofofoho. Ose ulonto ulimonto,
⁴⁹ Olo hwaho moi'wo imo'noso sohonta oso hopa ifitnnefoho. A'amu
 ahwomomjoso nopikuji a'amu wonyoso a'amu wopingo'njo lopo hu-
 malofo osomo wae yaopitnnefoho. ⁵⁰ Hofiko nomafikuji tohomo
 ho'nayopitnnefoho. Oso a'amu wonyoso tohomo nohumafikuji humo-
 taho engo likuji tohino engo umningkuhwoso'no hofikoe mango toho
 lo'nefitnnefoho. Ose ulimentisofoho.

Ho'yango songo'nji yofoho'ntnne hungkunofoho.

⁵¹ Oso hungkuno moi'wo lonto inomokomoyo sohwo ulohonimonto,
 Yo'mayo hungkuno seloheso hwapingoso huno ito'no laseyohoho. Ose
 ulahoningki ulimentohofi, Eno. Huno nayohoho. ⁵² Ose ulahoningkofi
 ulimonto, Huno ito'no seisosono a'amu honingkano hungkuno
 luti'hwawo'ningkiso sohwo kako nje inomokomoyo imo'noso'manji
 oso hwe huhwo sohwo ango engo kakwo'yohwo pa'nyo hweho.
 Kako kakoe ho'yango ango mta'ni yo'mayo songo'nji yofoho'nji
 womotoswapmmontonoho. Honingkano hungkuno wopingo so'nji nje
 hungkuno songo so'nji huno uyohoho.

A'amu Nasaletiso Jisasimo hohujo ikinjimo'mentohofofoho.

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Jisas oso pahnnimo hungkunoso moi'wo ulonto kako oso ango sopo
 uliko'ma'mentisofoho. ⁵⁴ Nuliko'manto kako kakoe ango hwapingopono
 umentisofoho. Osopo nowento hofikoe tajo angomo Anituye hungkuno
 luti'hwahoningki a'amuso nupa'nontifi yomo yontifi limentohofi, Kakoe
 huno hwapingo'njo loso kakoe yokumpohn'nyo yo'mayo wonyoangkafo
 a'amu miy'wo'ningkiyohoho umokiyo'ne loso nti'mta'ni ma'masoto. ⁵⁵ U,
 olo hwe lohwo sohwo kako ango molimojo sohwoe hwomuhwolaho.
 Kakoe kona'wohisi Maliyataho. Ou, Jemis, Jousep, Saimoun, Jutas oso
 homningkwa'wehwo sohwaloho. ⁵⁶ Ou, kakoe nampohwosa nakwo'nji
 humalofo. I oso yo'mayo hopi'nonohino loso nti'mta'ni ma'masoto.
⁵⁷ Hofiko ose lontifi kakine'no simaho wonyo umo'nimentisofoho. I oso'no
 Jisas ulimonto, A'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwo ango
 kengo hopi'nonohinopo kakoe yofe engo ho'nomawo'ningkohofofoho.
 I kakoe ango neso yofe ane hweho. Ose ulimentisofoho. ⁵⁸ Oseso
 Jisas oso ango hopo sopo a'amumne'no yo'mayo wonyoangkafo a'amu
 miy'wo'ningkiyohofoso pi'ningo imentiso'maho. O'o, hwapingoso hofiko
 simaho hi'ntnnono muyo'nefoho.

14

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo poyo imo'nimentisofoho.

(Mak 6:14-29; Luk 3:19-20; 9:7-9)

¹ Hohosohonta hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Helout os-
 ohwo yo'mayo Jisas imentiso so'no upa'nimentisofoho. ² Nupa'nonto
 kakoe syoho ulohofiyo sohwo ulimonto, Olo hwe lohwo sohwo Joun
 A'amumo Mijo Kiyoma'mojo hweho. Kako poyo imo'nimentiso so-
 hwo apa'no songo lika'mentisofoho. Oso'no yo'mayo wonyoangkafo
 a'amu miy'wo'ningkiyohofoso kako iwo'ningkiso so'ne yokumpohn'nyo
 i'mofapmmmentisofoho. Ose ulimentisofoho.

³ Helout kako oso hunoso peho'no syafi'hu'mentisoto. Hwapingoso
 Helout kako Jounimo impo'angomo muhumajonto ahwomo nano
 kilofahumentisofoho. Helout Jounimo impo'angomo peho'ne

muhumati'mentisoto. Hwap'ingoso kola'wehwoe Filipiye ape Heloutiyasi'mne'nefoho. ⁴ Hohonta Joun Heloutimo ulimonto, Kiko olo ape mahino loso hopo'maho. O'o, oso hon'ingkano pisakino'njofoho. Ose uliwo'nimentisofoho. ⁵ Ose ulahon'ingki Helout Jounimo wofonjahumo lonto yonteso kako a'amumne'no iyoho unimojo hweho. Hwap'ingoso a'amuso Jounimne'no ole syafi'hu'mentohofi, Joun sohumo Anitu hungkuno uyahon'ingki luti'hwamojo hweho. Ose limentohofofoho.

⁶ Sikuno nom'nehwi Helout kona'wohi aswo ma'mentiso sikuno somne'no huno syafi'siyo'ne a'amu pi'n'ingo engo so'nji Helouti'nji uhu'mokahon'ingki Heloutiyasiye mu kako a'amu somne'no simonyo yahon'ingki Helout simaho wop'ingo umo'nimentisofoho. ⁷ Simaho wop'ingo umo'nyo so'no kako a'mu simo ulimonto, Yokintahopone'no wakimo. Ou, kiko ngkimo yo'mayo so'no ntisoso wokijapmmnono. ⁸ Ose ulahon'ingki a'mu simo kona'wohi huno uyimentisoso a'mu hisi Heloutimo ulimonto, Kiko Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe mnokino noswanopo yiwojwosalokumpehoji ntape.

⁹ Ose ulahon'ingki Helout kakoe simaho tango umentisofoho. I oso'no a'amu hopi'nonohino nje hungkuno yokintahopone so'no upa'n'ingkohofi so'no syafisyonto ulimonto, Oso a'musi nto lisofoho. Noho fiyimno.

¹⁰ Ose ulahon'ingki a'amu syoho ulohofiyo sohwa impo'angomo noswontifi Jouniye ti'wango iwofito'mentohofofoho. ¹¹ Oseso Jouniye mnokinoso noswanopo iwojwosalokumpentifi a'mu sijo simo nuyahon'ingki nomotawento kona'wohimo uyimentisofoho. ¹² Oseso Joun kakoe inomokomoyo sohwa kakoe pijafoso nomantifi ijopijisyasyontifi Jisasiyepono nowentifi Joun ne'no ulimentohofofoho.

*Jisas a'amu 'faif tausen' (5000) sohwo wopayo umentisofoho.
(Mak 6:32-44; Luk 9:10-17; Joun 6:1-15)*

¹³ Jisas kako Jouniye hungkunoso upa'nonto oso ango hopo sopo nuli'ko'manto yofayokino manto hwaho a'amu anepono kako'nohino umentisofoho. A'amuso Jisas osopo humaho upa'nontifi hofikoe ango sopo nuli'ko'mantifi Jisas womentiso somo hofiko hwakano womentohofofoho. ¹⁴ Jisas kakoe yofayokino ifohohosasyonto uhwonimentisoso hwe moya'mi pi'n'ingo engo somo uhwononto hitoho ulofahon'ingki hofikoe a'amu mnokino'njo somo wop'ingo umokumentisofoho.

¹⁵ Oso hohosohonta sikuno'nji kakoe inomokomoyo sohwa nopontifi ulimentohofi, Olo hwaho hopo lopo sopo a'amu aneponoho. Mofehi'nyo moi'wonoho. Kiko olo hwe hwoya'mi lomo filuhwajo. Hofiko nukuji wosopayo mpe uyife. ¹⁶ Ose ulahon'ingki Jisas ulimonto, Peho'no ufitnnehofo. Sekwo huhwasi wosopayo uyimno. ¹⁷ Ose ulahon'ingki ulimentohofi, Nakwo wopayo ane hwona'nyoho. O'o, wopayo aho fehohnjo hopi'nonohino'nji inaniku hufa'u'nji oso'nohino weho. ¹⁸ Ose ulahon'ingki ulimonto, Ngkiyepono wopayoso motapmno.

¹⁹ Ose ulonto a'amu somo ulimonto, Sekwo hoja lopo fesyohumamno. Ose ulonto oso wosopayo aho fehohnjo hopi'nohino so'nji inaniku hufa'u'nji nomanto kako ahwomomo timo uhwontohumanto Anitumo isamayoka ulimentisofoho. Isamayoka nto ulonto kako wopayo hiso kutikujo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwo nuyahon'ingki hofiko a'amu somo uyimentohofofoho. ²⁰ A'amu hopi'nonohinoso wopayo hiso moi'wo nontifi simaho uhnn'ingkahon'ingki hofiko wosopayo nuli'fonao'mentohofoso nuhu'mokontifi sohwo ho'yo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u mohu'memeehumentohofofoho. ²¹ Oso hwe oso wosopayo

nimentohoho sohwa *faif tausen* (5000) hwafoho. Moya'mi mehomiso atoho majofoho.

Jisas kako mijopo hano umentisofoho.
(Mak 6:45-52; Joun 6:15-21)

²² Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo ulimeto, Sekwo yofayokino nomafikuji oso hwaho nongkihnta'ni sekwo simo'mo mpanimno. Ose ulonto a'amu nom'ne somo hofikoe ango pone'no luhwatimentisofoho. ²³ Nolihwajonto ngko'nohini humahm'mo Mpohumo jomo ulimo lonto hwofiki'nyo we'e spono kotasimentisofoho. Sikuno'nji kako'nohini hwofiki'nyo sopo humamentisofoho. ²⁴ Hohosohonta yofayokino mijo ajwo nompo nowahonngki ifoho yonto mijo engo ikwato lohofonto yofayokinomo ilokilojo mjoloho'mmentisofoho. ²⁵ Iyoho wolongkonimonto yahonjoso'nji Jisas mijo yokintahopo hano wento inomokomoyo sohwamo u'ma'mentisofoho. ²⁶ Nowentanngki inomokomoyo sohwa nuhwonontifi iyoho unngkahonngki limentohofi, Mewosofoho. Ose lontifi iyoho yontifi youwo youwo limentohofofoho. ²⁷ Oseso Jisas hofikimo komo'no joho ulimeto, Sekwo yokumpohn'nyo hmno'nimno. Ngkonoho. Sekwo iyoho ikutoho.

²⁸ Ose ulahonngki Pita ulimeto, Hwe Engofo, Kiko Jisas ki'manji ngkimo ole njo, Mijopo likofafohoji ngkiyepono fipe. Ose njo. ²⁹ Ose ulahonngki Jisas ulimeto, Oyomo. Ose ulahonngki Pita yofayokinomo nuliko'manto mijo yokintahopo Jisasimo u'ma'mo lonto umentisofoho. ³⁰ Nowento ifoho somo nuhwononto iyoho unngkahonngki kako mijo womihulo'mto imentisofoho. Oso'no Pita Jisasimo joho ulimeto, Hwe Engofo, nifo'maho.

³¹ Ose ulahonngki Jisas komo'no Pitamo aho umakonto ulimeto, Pita, jije simo'hi'ntnnonohinoso we'e'njo hwosoho. Kiko ngko hopolikenso eso peho'no hnnngkino. ³² Ose ulonto siko yofayokinomo kotosahonngki ifoho moi'wo imo'nimentisofoho. ³³ Oseso a'amu yofayokinomo humohuman-tohofo sohwa nuhwonontifi hwomtame ulohofontifi ulimentohofi, Kiko Anituye Hwomu Ne hwosoho. Ose ulimentohofofoho.

Jisas a'amu Ngkenesalet mnokino'njo somo wopingo umokumentisofoho.
(Mak 6:53-56)

³⁴ Hofiko mijopo nowakentifi Ngkenesalet nongkihnta'ni ifohohosahumentohofofoho. ³⁵ Oso a'amu hopo soponta'angoso hofiko yofe uhwofontifi limentohofi, Jisasiyoho. Ose lontifi ango hofiko'njo mofone sponjo a'amu mnokino'njo somne'no joho ulimentohofoso hofiko a'amu mnokino'njo somo kakiyepono itokwapmmentohofofoho. ³⁶ Itokwapontifi Jisasimo ulimentohofi, Hwe Engofo, nakwo jije manji'mofomo aho wokupm'mokano. Ose ulontifi hofiko kakoe manji'mofomo aho upm'mokumentohofoso hofikoe mnokino moi'wo imo'nimentisofoho.

15

Anituye yahinoso yahino hohontajo somo yakolonoho.
(Mak 7:1-13)

¹ Oso hohosohonta a'amu Falisi sohwanji a'amu honngkano hungkuno luti'hwamotofo sohwanji hofiko Jelusalem uliko'mantifi hofiko Jisasiyepono pmentohofofoho. ² Nu'mantifi ulimentohofi, jije inomokomoyo lohwa nakwoe neyakwosafe yahino somo minngkayo'njo peho'no yalokwofo. Hofiko wosopayo wonantifeso hofiko aho mijo ito'no miyatiku'nyofoho.

³ Ose ulahon'ingko fi Jisas ul'imento, I sekwo sekwoe yahinomnohini in'ing kayo'ne An'ituye hungkunomo hwotoho peho'no feelokwofo. ⁴ An'itu ole l'imento, Kiko jije mpohwo na'umo ti'fi fin'ing kayo. U, a'amu fihwo kako hungkuno wonyo kan'ingkwohwo kona'wohimo uloso oso hwo kako poyo wape'nono. An'itu ose l'imentisofoho. ⁵ I sekwo ole li'wo'n'ingkohoho, Hwe fihwo kako hamniyoho hi'njo sohwo kan'ingkwohwo kona'wohimo ufo'mayo so'no, i kako sikimo ul'montonoho. Ngko hamniyoho yo'mayoso wosejapmmonji ko yoheso ngko ole nto l'malefoho. Ngko An'itumo uy'imne'no yohono. Ose lososo kako kan'ingkwohwo ya'umo mufo'manehoho. Ose li'wo'n'ingkohofihwasoho. ⁶ Oso'no sekwo oso yahino homo somo in'ingkawowo'n'ingkohoho so'no sekwo An'ituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ingkohofihwasoho. ⁷ Sekwo a'amu mango'nohino hwasoho. Hohonta hwe Aisaiya sekumne'no hungkuno nehopi l'imentisofoho. Ole nal'imento,

⁸ Olo a'amu loso hofiko hofikoe mango mta'ni nje yofe ho'nonimawo'n'ingkohofohoho.

I, hofikoe simehoso ngkimo mantape'njo iwo'n'ingkohofohoho.

⁹ Hofiko a'amu hwahoponjo sofe hunoso nomanti'fi An'itu mta'angofoho lontifi a'amu somo luti'hwawo'n'ingkohofohoho.

Oso'no hofiko ngkimo wonyopi jomo nti'wo'n'ingkohofohoho.

Aisaiya ose l'imentisofoho.

Yo'mayo a'amufe hon'ingkanono wonyo imokiyo'ne hungkunofoho.

(Mak 7:14-23)

¹⁰ Jisas hwe moya'mimo ngkiyepono wapi'fento joho ul'imentisofoho. Nopahon'ingko fi ul'imento, Sekwo ito'no nipa'n'ingkuji huno fisyafi'hupmno. ¹¹ Yo'mayo jije mangomo johufase'mofososo oso jije hon'ingkanomo wonyo imo'n'nyo'ne'maho. O'o, yo'mayo jije mango mta'ni lisoso oso jije hon'ingkanomo wonyo imokiyo'nefoho. ¹² Ose ulahon'ingki kakoe inomokomoyo sohwa Jisasimo nu'manti'fi ul'imentohofi, Oso hungkuno lohinoso a'amu Falisi sohwa nupa'nonti'fi simeho wonyo umo'n'ingkohoho. Oso hiso'no kiko huno lakiyohoho.

¹³ Ose ulahon'ingko fi Jisas ul'imento, Yo'mayo ipisayo uyo'neso nje Mpo hwo ahwomomo humaso sohwo kako mahulinyoso siki fokafoso somo Mpohwo kako pmpongo hi'nji wae yaofonefoho. ¹⁴ Sekwo a'amu Falisi sohwanne'no uhwontohumamno. Hofikoe syohofoho. Hofiko t'impini'nyo hwafoho. A'amu t'impini'nyo huhwo sohwa nom'ne a'amu t'impini'nyo somo hon'ingkanono iputi'hwawo'n'ingkohofihwafoho. Hwe t'impini'nyo sohwo nom'ne t'impini'nyo sohumo hon'ingkanono iputi'hwawoso oso hwa'u pi'nimomo wopi'wesyanjiyoho.

¹⁵ Ose ulahon'ingki Pita ul'imento, Oso pahnnimo hungkuno nto lohinoso yoloho fonaso. ¹⁶ Ose ulahon'ingki Jisas ul'imento, Sekwo hoku huno ane kulaho. ¹⁷ Ihwoni, yo'mayo hopi'nono mangomo josyohumawo'n'ingkiso oso hiso simehomo wowo'n'ingkohoho. Simeho mta'angoso monje noswaponto i'ango pi'nimomo wowo'n'ingkohoho. ¹⁸ I, yo'mayo mango mta'ni swapi'wo'n'ingkisoso a'amufe huno mta'ni swapi'wo'n'ingkohoho. Oso hiso a'amufe hon'ingkanono wonyo imo'n'ni'wo'n'ingkohoho. ¹⁹ Yo'mayo huno mta'ni swaponteso ole, huno wonyo syafisiyo, a'amumo fonjasiyo, nom'ne hwafe ape hufo iyo, ape siki'jomo wonyo ulohoho, yo'mayoso hufo iyo, hwasyo hungkunojo, sitofo hungkunojo, ²⁰ oso yo'mayo hiso a'amufe hon'ingkanono wonyo imokiyo'nefoho. Ou, a'amu fihwo kako kakoe

aho mijo miyatiku'nyo'njo ilohofihwosi wosopayo nososo oso hiso kakoe honingkano wonyo mmokonehoho. Ose ulimentisofoho.

A'mu Kenannta'angosi Jisasimo simeho hi'ntnnono nehopi uyimentisofoho.

(Mak 7:24-30)

²¹ Oseso Jisas oso ango hopo sopo nuliko'manto nom'ne hwaho pone hufa'u Taiya'nji Saitoun'nji osopono umentisofoho. ²² A'mu temtitofokengosi hwaho Kenannta'ango noponto Jisasimo nu'manto joho ulimento, U, Hwe Engofo, kiko Ntefitiye imu hwosoho. Kiko ngkine'no hitoho wakilofono. Towahuno wonyo sohwo nje mumo humaho. Nihu'no wonyo ulohofalofoho. ²³ Ose ulahoningki Jisas kako oso a'mu siye hungkunomo asomo mujo'njo imentisofoho. Oseso kakoe inomokomoyo sohwa Jisasimo nu'mantifi ulimentohofi, Olo a'mu losi kako joho lonto lonto tifi kiningkopalofoho. Kiko asomo filihwajo.

²⁴ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, A'amu Isilaeliso honingkano'no tipeelokwofo. Oso a'amu somne'no Anitu lonuhwojahoningki pmmentohe hwo'nyoho. A'musi kako a'amu Isilael mta'angi'maho. Kako temtitofokengiyoho. ²⁵ Ose ulahoningki a'musi kako noponto Jisasi'njo ne lopo hwomtame ulohofonto ulimento, Hwe Engofo, kiko ngkimo nifo'maho. ²⁶ Ose ulahoningki Jisas a'amu Isilael so'ntnno a'amu temtitofokengo so'ntnno pahnnimo hungkuno ulimento, U, nakwo mehomife wosopayomehwasi siwojomo woho'nimofantantaho. O'o, awonoho. Oso wonyofoho. ²⁷ Ose ulahoningki a'musi syafihu'mento, Ngko a'amu Isilaelini'maho. O'o, siwojo pa'nyi'nyoho. Ose syafisyonto ulimento, Hwe Engofo, kiko nehopi lohino. I siwojoso hofiko ilifiso hofekwo'yohwosa wosopayo nonontifi hu'mumokwojahoningkofi niwo'ninkinghofofoho. ²⁸ Ose ulahoningki Jisas ulimento, U, a'mu losiyo, jije simeho hi'ntnnohinoso engo'njo kiyoho. Kiko peho'no kumo'noso oso kiko wotipema'monnoho. Ose ulahoningki oso hohosohonta oso a'mu siye mu wopingo imo'nimentisofoho.

Jisas a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumentisofoho.

²⁹ Jisas oso ango hopo sopo nuliko'manto Mijo Ayo Ngkalili momingo mofone sopo nowento hwofiki'nyo we'e sopo nosonto osopo humamentisofoho. ³⁰ Nohumentaningki hwe hwoya'mi pi'ningosonumantifi a'amu sife wonyo'njo so'nji a'amu timpi'nyo so'nji yokino kokato'nnyo so'nji a'amu mampi'nyo so'nji wonyo'wonyo mnokino'njo so'nji oso pi'ningo engo somo Jisasiye sifiki'nyo'mo uhumatimentohofofoho. Uhumojahoningkofi Jisas wopingo umokumentisofoho. ³¹ Oseso a'amuso uhwonimentohofoso a'amu mampi'nyoso hungkuno nihu'no ito'no lahoningkofi a'amu yokino kokato'nnyo'njoso wopingo imo'ninkahoningkofi, a'amu sife wonyo'njoso hano uhwaningkofi a'amu timpi'nyoso timo honinkahoningkofi osomo uhwonontifi pisopisaho mjalimiwentifi hofiko Isilaelife Anitu kakoe yofe ho'noma loho'mentohofofoho.

Jisas a'amu 'foua tausen' (4000) sohwamo wosopayo uyimentisofoho.

(Mak 8:1-10)

³² Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo joho ulonto ulimento, Ngko olo hwe hwoya'mi lomne'no hitoho ntokwoho. Sikuno hufa'u sihune ngko'nji humantohofofoho. Hofiko wosopayo anefoho. Mijohonohinofoho. Ngko lihwatime'manji u, hofiko honingkanopo timo sikuno'no ikuji nopiwahupitnnoho. ³³ Ose ulahoningki kakoe inomokomoyo sohwa ulimentohofi, Olo hwaho lopo a'amu mohumunyoponoho. Nakwo olo

a'amu pi'n'ingo engo somne'no wosopayo nti'mta'ni manehwono. ³⁴ Ose ulahon'ingko fi Jisas ul'imento, Sekwo wopayo alale weho. Ose ulahon'ingko fi ul'imentohofi, Nakwoe wosopayoso aho fehohnta'ni hopi'nono fehohnta'ni hufa'uyoho. Oso'nji inan'iku we'eso anga'no anga'nohinoho.

³⁵ Ose ulahon'ingko fi Jisas hwe moya'mi somo ul'imento, Sekwo hwaho lopo foyohumamno. ³⁶ Ose ulonto kako wopayo aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni hufa'uyo oso'nji inan'iku'nji nomanto Anitumo isamoyoka ulonto wopayoso kut'ikujolo hohofonto kakoe inomokomoyo sohwa mo uy'imentisohofi. Nomant'ifi oso hwe moya'mi somo uy'imentohohofohofi. ³⁷ A'amuso wopayo nont'ifi simeho uhnn'ingkahon'ingko fi nul'ife'mentohohofoso mihu'mokumentohohofohofi. Nomihu'mokont'ifi ho'yo aho fehohnjo hopi'nonohino fehohnta'ni hufa'u mehu'memeehumentohohofohofi. ³⁸ Hwe sohwa oso wosopayo ni'mentohohofoso *foua tausen* (4000) hwafoho. Oseso moya'mi mehomiso'no hofiko atoho mal'imentohohofohofi. ³⁹ Jisas oso hwe moya'mi somo noluhwajonto yofayokinomo nokotasont'ifi hwaho Makatan nongkihnta'ni wako'mentohohofohofi.

16

Yo'mayo kengo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ingkiyohofi somo uhwonano li'mentohohofohofi.

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ A'amu Falisi sohwanji Satiyusi sohwanji Jisasimo u'mant'ifi Jisasimo yamoho ulohofano lont'ifi ul'imentohofi, Yo'mayo kengo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ingki yohohofoso fonet'ihwaho. ² Ose ulahon'ingko fi Jisas ul'imento, Mofehi'nyo won'ingku'ni'monto yahon'ingko fi ole li'wo'n'ingkohofi, Ahwomo hon'ijwo imo'n'ingkisoso mo'n'ingka jefo umontonoho. Ose li'wo'n'ingkohohofohofi. ³ Im'ingo'nji sekwo himo sik'wo'mno'nji ahwomo hon'iyonohinomo uhwonont'ifi ole li'wo'n'ingkohofi, Ifoyo wahu'montonoho li'wo'n'ingkohohofohofi. Sekwo ahwomomo uhwonont'ifi ifoyo yo'mayoso huno sey'wo'n'ingkisohofi. I oso'no yo'mayo olohntajo imo'nalokunjoso Anitu uhwasopo'mentiso sohwo sekuye pono uhwat'imentiso sohmo uhwonont'ifeso yofe mihwofe'njo yalokwofo. ⁴ A'amu olhonta humalofo soku hon'ingkanon wonyo'njo kuyoho. Sekwo ngkine'no yo'mayo wonyoangkafo somo uhwonano ntont'ifi lontantokwofo. Ose ko nti'wo'n'ingkohohofoso ngko oso hiso mut'ihwamonnehono. O'o, Jouna hohonta humamojo sohwo uloho'mentiso hopaso oso'nohini woset'ihwamonnoho. Ose ulonto Jisas hofikimo nul'iko'manto umentisohofi.

A'amu Falisi sohwanji Satiyusi sohwanjiye sa'ne hungkunohofi.

(Mak 8:14-21)

⁵ Jisasiye inomokomoyo sohwa mijo nongkihnta'ni i'mofawent'ifi wopayo motayo so'no in'ingo mo'mentohofi so'no uhwon'ingkahon'ingko fi ⁶ Jisas pahnnimo hungkuno ul'imento, Upa'nimno. Sekwo a'amu Falisi sohwanji Satiyusi sohwanjiye yahino somne'no i'waho fiyimno. Ito'no uhwontohumamno. ⁷ Ose nupa'nont'ifi inomokomoyo sohwa ole hnn'imentohofi, Nakwo wopayo momotape'njo ihwone so'no lohoho. ⁸ Ose hnn'imentohofi so'no Jisas huno uyahon'ingko fi hofikimo ulohon'imento, Wopayo umofonyo iyo so'no peho'no hnnalokwofo. Sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono mantape'njo peho'no iwo'n'ingkohofihwasilo. ⁹ Huno ne'no maseyoho liyohoho. Ngko a'amu *faif tausen* (5000) sohwanne'no wopayo aho

fehohnjo hopi'nonohino somo kutikujo ulohohmmale so'no iningo lasey-ohoho. Sohwo ho'yo alale hu'meemmalofoto ¹⁰ I nom'ne sikuno somo wopayo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso hwe *foua tausen* (4000) sohwannekofo. Osohonta ho'yo alale hu'meemmalofoto. ¹¹ Ngko wosopayo so'no masejo'njo yalokwe so'no huno maseyo'njo peho'neto. O'o, a'amu Falisi sohwanji Satiyusi sohwanjiye wopayo sa somne'no i'waho fiyimno. ¹² Ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa hofiko huno ito'no syafihu'mentohofofoho. Jisas wosopayo so'no hungkuno mujo'njo imentisofoho. O'o, a'amu Falisi sohwanji Satiyusi sohwanjiye hungkuno kokato'nnyo luti'hwawo'n'ngkohoho so'no i'waho fiyimno ulimentisofoho.

Pita Jisasimne'no ulimento, Kiko Kilais Anitu kuhwosopo'mentiso hwosoho.

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21; Joun 6:67-71)

¹³ Jisas kako ango Sisaliya Filipai osopono wento kakoe inomokomoyo sohwaro ulimento, A'amuso nohumantifi A'amufe Hwomu sohune'no pehofo mjomimwalokwofo. ¹⁴ Ose ulohon'ngkahon'ngki ulimentohofi, A'amu fehohnjo ole lalokwofo, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo'likeno. A'amu nom'ne fehohnjo ole lalokwofo, Ilaijatikenno. Nom'nihwa ole lalokwofi, Jelemaiyatikenno. Nom'ne a'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limojo sohwo'likeno. Ose mjomimwalokwofo. ¹⁵ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo sohwaso ngkine'no pehofo ntiwo'n'ngkohofihwasilo.

¹⁶ Ose ulohon'ngkahon'ngki Saimoun Pita ulimento, Kiko Kilais Anitu kuhwosopo'mentiso hwosoho. Anitu songo humaso sohwoe Hwomu Ne hwosoho.

¹⁷ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Saimoun Jouniye hwomu sohwaso, kiko simonyo uyimonnoho. Ou, olo hilo so'no a'amu hwahoponjo fihwo mokiti'hwaho yohoho. O'o, awonoho. Olo hungkuno ntohino loso nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwo kitihwahoho. ¹⁸ Oso'no wakiliimo. Kiko Pita * kiyoho. Oso engkwosaho huhwo sohwo'ni hopo sopo ngko nje ango wamolinnoho. Seten'nji yo'mayo hwahoponjo yokumpohn'nyo so'nji ngko iyo kopmmo'meehume somo milojaofonehoho. ¹⁹ Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no hwosampe-e'neso wokijapmmonnoho. Yo'mayo hwaho lopo kiko wonyofoho lohoji nano mtitojoso i, oso hiso'no Anitu ahwomomo nto mtitokwoho. Yo'mayo hwaho lopo kiko wopingofoho lohoji oso hiso'no Anitu kako ahwomomo wopingofoho nto lohoho. ²⁰ Ose ulonto inomokomoyo sohwaro ulimento, Sekwo nom'ne a'amu somo olo Kilais Anitu uhwosopo'mentiso lohweho ulikutoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako poyo imo'nyo so'ntnno tohino engo mayo so'ntnne hungkuno ulimentisofoho.

(Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)

²¹ Oso hohosohonta inomokomoyo sohwaro Jisas kako poyo imo'nyo so'ne yoloho uloma'mentisofoho. Ole ulimento, Ngko Jelusalemne'no uhwahonimo hwe engo sohwanji a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwamotofo sohwanji ngkimo tohino engo ntapikuji fonjanihufitnnefoho. I oso'no sikuno hufa'u sihune memjanimofihwoso'no ngko apa'no songo wolika'monnoho.

²² Ose ulahon'ngki Pita Jisasimo we'enepi ipemotawento yoka ole uloma'mento, Hwe Engofo, olo nalohino loso Anitu ihwoloho. O'o, osohiso kikimo moku'manehoho. ²³ Ose ulahon'ngki Jisas ikinjonto Pitamo

* **16:18:** Nakwoe hungkunoso oso yofe ole engkwosaho yokumpohn'nyo pa'nyo hwosoho.

ulimento, Pita, jije hungkunoso ngkilaho. Anituye'maho. O'o, Seteniye hungkunofoho. Kiko Seten sohwo si i'waho ntohofo. Jije hungkunomo ngko haloho mokupa'nimnehono. Kiko nje hohujo lo'mo filoho'nawofo.

²⁴ Ose ulonto inomokomoyo nom'ne sohwo Jisas ulimento, U, a'amu fisoku ngkimo wonn'ngkopano lifijo'manji sekwo sekwoe yo'mayo hi semo'n'wo'n'ngkiso so'nji sekwoe yofe so'nji monje yahin'ngkuji sekwo nje yofe'no poyo pe'nyo so'no iyoho miyo'njo ifijoso ngkimo mofone sopo tifi n'ngkapmno. ²⁵ A'amu fihwo kakoe songo humayoso yokumpohn'nyo womokosyohumamo lososo kakoe songo ne'no humayoso wop'wahu'mtonoho. Oso'no a'amu fihwo ngkine'no huno uyahon'ngkuhwosi kakoe humayoso piwasyososo hwangu kakoe humayoso wotipema'montonoho. ²⁶ A'amu fihwo kako Anitumne'no hohujo ikinjaofi'hwosi kako olo hwaho lophonjo ho'yango hamniyoho yo'mayoso engo hu'meesyontoso sohwo kako tikanomo weso'manji oso ho'yango yo'mayoso pipi ufo'maneto. Awonoho. I, kakoe songo humayoso ne ane'manji kako pipi yone'elo. Awonoho. Kako songo humayo'ne neso mpe pipi uyimtolo. ²⁷ A'amufe Hwomu sohwo kan'ngkwohwoe yokumpohn'nyo so'nji a'amu ahwomomjo so'nji pososohonta a'amu olo hwaho lopo humalofo somo yo'mayo yahino iwo'n'ngkohoho so'no yano ulofiyonefoho. ²⁸ Ose ulonto ole ulimento, Ngko hungkuno nehapi waselimonne'no yohono. A'amu olo hwaho lopo nakwo'nji olohonta humalofo fehohnjoso mape'nontan'ngkuji A'amufe Hwomu kako hwe yofe engo'njo sohwo a'amu mokosyohumayo'ne pososohonta nuhwon'fitnnefoho. Ose ulimentisofoho.

17

Jisasiye a'apahoso nom'ne kengo imo'n'imentisofoho.
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Sikuno aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ne anga'no memjaofahon'ngki Jisas kako Pita'nji siko'n'ikwa'i Jemisi'nji Jounja oso hwa nutimanto hofiko hwofiki'nyo sawemo engo sopono kotasimentohofofoho. Hofiko'nohini humamentohofofoho. ² Nohumantifi Jisasiye a'apahoso nom'ne ulohopisahonjoso uhwonimentohofofoho. Kakoe simo'mangoso mofehi'nyo lawo'nnyo imo'n'imentisofoho. Kakoe manji'mofo yo'mayo hopi'nono ni'hu'no halojo imo'n'imentisofoho. ³ Ose uhwonontifi uhwonimentohofoso hwe hufa'u ahwomo mta'ango sohwa'u Mousesi'nji Ilaija'nji siko noponji Jisasi'nji hungkuno hnnimentohofofoho. ⁴ Pita kako huno pi'n'ngo syofisikaofonto Jisasi'mo ulimento, Hwe Engofo, nakwo olopo humentani sehon'ngkuhwoneso wop'ngofoho. U, ngko olopo anga hufa'u si'hune molimeso wop'ngotaho. Anga'no kiko'ne, nom'ne Mousesimne, nom'ne Ilaijamnefoho.

⁵ Ose ulontan'ngki himo engo pomponaho pa'nyoso hofikimo ifeehu'mo kohumentisofoho. Oso himo homo somta'ni ole ho'n'imento, Olohwo nje Hwomufoho. Ngko kakine'no hi nimo'n'wo'n'ngkiso hweho. Kakoe yahino so'no nje simaho wop'ngo nimo'n'ngkohoho. Kakoe hungkunomo sekwo haloho upa'nimno.

⁶ Ose ho'n'ngkahon'ngki Jisasiye inomokomoyo sohwa nupa'nontifi iyoho un'ngkahon'ngki hofikoe simano hwahomo mongkuto'mentohofofoho. ⁷ Ose nohumentan'ngkofi Jisas hofiko'njo tifi'ne lopo noponto aho umakumentisofoho. Numakonto ulimento, Sekwo filikapmno. Iyoho ikutoho. ⁸ Ose ulahon'ngki hofiko timo honontifi nom'ne

a'amumo muhwonyofoho. O'o, hofiko Jisas kako'nohini humentan'ngki uhwon'imentohofofoho.

⁹ Hofiko oso hwofiki'nyo hopo sopo nokotapontifi Jisas hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Olo hiloso nuhwon'ngkohofo loso'no nom'ne a'amumo olohonta nulikutoho. O'o, hwangku A'amufe Hwomu sohwo poyo imo'n'ngkuhwosi apa'no songo likafoso sohonta ou, sekwo filutihwan'ngkuno.

¹⁰ Ose ulahon'ngki kakoe inomokomoyo sohwa ulimentofofi, A'amu hon'ngkano hungkuno lutihwamotofo sohwa ole liwo'n'ngkohofi, Ilaija kaki'no wapmmontonoho. Tifi sohonta Kilais hwe Anitu uhwsopo'mentiso sohwo wapmmontonoho. Oso hiso peho'no lalokwofo.

¹¹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Ou, hungkuno nehapi lalokwofo. Ilaija kako nopihwosi yo'mayo hopi'nono ito'no wesyumamtonoho. ¹² I, ngko waselimonne'no yohono. Ilaija kako nto pmentisofoho. Osohune'no a'amuso yofe mihwofe'njo yontifi hofiko hofikoe hwahoponjo hunomnohini in'ngkawentifi yo'mayo wonyo uloho'mentohofofoho. Oso pa'nyo hwangku A'amufe Hwomu sohmo tohino engo uyifitnefoho. ¹³ Jisas ose ulahon'ngki kakoe inomokomoyo sohwa huno ole uyimentisofoho kako Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo Ilaija pa'nyo sohune'no nalohoho. Ose syafihu'mentohofofoho.

Jisas hwomu towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo sohmo wopingo umokumentisofoho.

(Mak 9:14-29; Luk 9:37-42)

¹⁴ Oseso hwofiki'nyopo nta'ni nokotapontifi a'amu pi'n'ngo engo'njo sopo ifiwahon'ngkofi hwe fihwo kako Jisasimo nu'manto hwomtame ulohofonto ulimento, Hwe Engofo, kiko nje hwomumne'no hitoho wakilofono. Kako nopiwasyonteso yomo yomo iwo'n'ngkiso hweho. ¹⁵ Kakoe a'apahoso ni'hu'no wonyofoho. Sikuno pi'n'ngo somo kako tohomo hwafiwon'ngkiso hweho. U, sikuno fehohnjo kako mijomo hwafitohm'mofiwon'ngkiso hweho. ¹⁶ Ngko jije inomokomoyo sohwo nje hwomumo uhwojahoweso. I, hofiko wopingo mmokoho yohoho. Hofiko hopo'maho.

¹⁷ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Hwe moya'mi olohonta humalofo soku, sekwo Anitu simaho hi'ntnnono muyo kuyoho. Sekwoe hon'ngkano ito'nohino'maho. Oso yahino hiso ne'no weso'manji ngko sekwo'nji humayoso sikuno alale womemjanimo'montolikenno. Ngko sekwoe tango ngkimo ni'mayoso sikuno alale womemjanimo'montolikenno. Ngko'njo lopo hwomu huhwo sohwo uhwojapmno. ¹⁸ Ose ulonto Jisas oso towahuno wonyo sohmo yoka ulahon'ngki towahuno wonyo sohwo oso hwomu sohmo uliko'ma'mentisofoho. Hwomu huhwo sohwo wopingo komo'no imo'nimentisofoho.

¹⁹ Oseso kakoe inomokomoyo sohwa Jisasiyepono nopontifi hofiko'nohini nohumantifi ulimentofofi, Pipilo. Nakwo oso towahuno wonyoso wae meeofesofo.

²⁰ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Ou, ngko nehapi waselimonne'no yohono. Sekwo ngkimo simaho hi'ntnnonohinoso montopantokuyohoho. Sekwo ngkimo n'ngkape-eso ni'hu'no we'e patnnyo uyo pa'n'ngo'manji u, sekwo olo hwofiki'nyo lomo kiko nolikafohoji fiwano, ose ulikujo'no hwofiki'nyo sohwo wamtonoho. Sekwoe simaho hi'ntnnonohinoso oso patnnyo uyo we'eso pa'nyo hi'njo hwasim'nanji u, sekwo yo'mayo hopi'nonohinoso ikutne hwasoho. ²¹ [I oso hiso'no olo towahuno wonyo loso'no wae yafo'neso hon'ngkano anga'nohino weho. Oso

hon'ngkanoso olenoho. Sekwo Mpohumo jomo'nohino ujo'manji woso-payo manyo'njo humayo so'ntnno ifijoso olo towahunu wonyo loso a'amumo uliko'mayo'nefoho.]

Jisas kakoe poyo imo'nyo so'no apa'no ulimentisofoho.

(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

²² Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hwaho Ngkalili i'mofawentifi Jisas ulimento, Ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo nje mango sohwafe ahomo ho'nanisyikujo'no ²³ hofiko wofonjonisyantifeho. I oso huhwo sohwo sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no Anitu apa'no songo ulika'montonoho. Ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa simeho tango engo uyimentisofoho.

Jisas tajo angomne'no hamniyoho ho'na'mentisofoho.

²⁴ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji ango Koponeyam i'mofiwahon'ngkofi a'amu tajo angomne'no hamniyoho mawo'n'ngkohoho sohwa Pitamo nu'mantifi ulimentohofi, Sekwoe hwe engo sohwo kako tajo angomne'no hamniyoho ho'naofiwon'ngkiso hwolaho.

²⁵ Ose ulahon'ngkofi Pita ulimento, Ikofo.

Ose ulonto Pita angomo noswahon'ngki Jisas Pitamo kaki'no ulimento, Saimoun, kiko huno peho'no kiyohoho. Olo hwaho loponjo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwa hofiko hamniyoho yo'mayoso tihumta'ni mawo'n'ngkohofoto. Hofiko'montohwa mta'n'ngotaho. A'amu kengo sohwa mta'angotaho.

²⁶ Ose ulohon'ngkahon'ngki Pita ulimento, A'amu kengo sohwa mta'ango mawo'n'ngkohofofoho. Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, I, ose'manji hofiko'montohwa hamniyoho moho'naopitnehoho. Oso'no ngko Anituye hwomu sohwo'ni peho'no uyimonnto. ²⁷ I oso hiso'no hofiko nakumne'no huno wonyo nosyonafihupitnnoho. Kiko mijo mom'ngopono uhuj ingkuso finjasyo. Inaniku simo'mjo injwapojoso kakoe mangomo kiko hamniyoho tajo angomne'no hopaso wotipema'monnoho. Oso hamniyohoso nomahoji nekumne'no tajo angomne'no foho'namofo. Ose ulimentisofoho.

18

A'amu nom'ne somo yakolo tihwolo.

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Hohosohonta Jisasiye inomokomoyo sohwa kakimo nu'mantifi ulimentohofi, Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no nakwo sohwo'na'ni yofe engo hwofilo'nnyoso tihwolo.

² Ose ulohon'ngkahon'ngkofi Jisas mehomni fihumne'no joho ulonto kako'njo lopo mihumajonto ³ ulimento, Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Sekwo hon'ngkano wonyo somne'no simeho miwolo'mokiyo'njo ifijoso olo mehomni lohwo pa'nyo mmo'ny'njo'manji sekwo Anitumo mohumafitnnefoho. ⁴ Anitu a'amumo mokomosyohumayo so'no a'amu fihwo ngko yo'mingohwonim'aho loso oso humo Anitu ole ulonefoho. Kiko yofe engo'njo hwosoho. Ose ulonefoho. ⁵ A'amu fihwo kako olo mehomni lopa'nyo sohomo nje yofe ho'nonimayo'ne ufo'maso sohwo kako ngkimo nifo'makwoho.

Yahino wonyoso a'amufe simeho hi'ntnnonohino somo wonyo imokiyofoho.

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ Olo mehomi ngkimo simeho hi'ntnnono ntapiwo'nyo sohumo a'amu huno wonyo'njo fihwo ulososo, Jisasimo hohujo fikinjafo. Hon'ngkano wonyo lomo tifi fin'ngkayo. Ose uloso sohwo mehomu huhwo sohwo hon'ngkano wonyomo in'ngkayo so'no oso hwe huno wonyo'njo huhwo sohumo Anitu tohino mikun'imposo uyonefoho. Oso'no oso hwe huhwo sohwo wonyo hiso miyo sohonta sojo mikun'imposo engo so'nji kakoe ti'wangomo impe ifakojukui mijomo ho'naofontifitentesi wopingo'nesohilo.

⁷ A'amu nom'ne sohwoe hon'ngkano wonyo umokiyo sohumne'no hitoho ntokwoho. I oso yahino imo'nyoso a'amu huhwo sohwo tohino mikun'imposo nomane hweho. Oso'no kakine'no hitoho tofantofoho.

⁸ Jije sife aho hon'ngkano wonyo imokososo sife aho hiso nohwempehoji foho'namofo. A'amu sife aho anga'nohino'njo sohwo hon'ngkano wopingo tipemayoso wopingofoho. U, sife aho hufa'u'njo hon'ngkano wonyo imokuhwoso'no ni'hu'nahone tikanomo wenefoho. ⁹ Jije timo hon'ngkano wonyo imokososo timoso fitihwotofafo. A'amu timo anga'nohino'njo sohwo hon'ngkano wopingo tipemayoso wopingofoho. U, timo hufa'u'njo sohwo hon'ngkano wonyo imokuhwoso'no ni'hu'nahone tikanomo wenefoho.

¹⁰ Olo mehomu lomne'no sekwo yo'mingohwasimaho ulikutoho. O'o, sekwo upa'nimno. A'amu ahwomomjoso mehomu lomo ito'no mokosyohumawo'ningkohofoho. Yo'mayoso mehomu lomo u'maso so'no Mpohumo uliwo'ningkohofoho. [¹¹ Hwap'ngoso A'amufe Hwomu sohwo'ni a'amu wonyo hon'ngkanomo humentan'ngkuji somne'no utimayo'ne pmentofeho.]

*Yahu 'sipsip' anga'nohino isipee'fo'ne pahnnimo hungkunofoho.
(Luk 15:3-7)*

¹² Huno pipi seyohoho. Hwe fihwo kako yahu *sipsip wan hantiletinjo* (100) sohwo yahu anga'nohino sohwo isipee'foso sohune'no hafi'hafe motipemaso'njo umontolaho. Awonoho. Oso yahu *nainti nain* (99) sohwa hofiko wopayo nontan'ngkuji kakwo'yohwo sohwo nuli'ko'mahwosi yahu isipee'fo sohune'no notipehwosi wotipema'montonoho.

¹³ Notipemahwosi kako yahu anga'nohino isipee'fo sohune'no simonyo umontonoho. Nom'ne yahu *nainti-nain* (99) misipee'fe'njo so'no huno mosyafisyonehoho. ¹⁴ Oso pa'nyo sekwoe Mpohwo ahwomomo humaso sohwo kako we'e lomne'no ole lalofi, Ngko mehomu lomne'no misipee'fe'njo yohono. Ose lalofoho.

Nom'ne sohwo wonyo kilohofososo'no kiko pipi uloho'monnto.

¹⁵ Jije a'amu kikimo wonyo kilohofososo kiko kakimo u'mahoji siko'nohini humahosi'ni kakoe wonyo'no yoloho uso. Kako jije hungkunomo nupa'ningkuhwosi'manji u, jije a'amu ne apa'no umo'nimontonoho. ¹⁶ Kako Jije hungkunomo haloho maposo'njo'manji kiko nom'ne a'amu anga'nohinotikeno hufa'ulikeno oso hwa tipemahoji hwe wonyo kilohofoso sohwoepono fiwan'imno. Osopo i'mofakuji a'amu hufa'ulikeno hufa'u sihunetikeno oso hwa wolijwaopife. ¹⁷ Kako hofikoe hungkunomo haloho maposo'njo'manji e'wa, a'amu hopi'nonohino sekwo'nji Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohofa sokumo ulimno. I a'amu hopi'nonohino sofe hungkunomo haloho maposo'njo'manji, e'wa kako a'amu kengo pa'nyo hweho. Oso a'amu huhwo sohwo kengopo uhmajipijo osopo wohumamontonoho.

¹⁸ Hungkuno nehopi waselimo. Yo'mayo olo hwaho lopo sekwo wony-
ofoho likuji nano mtitojoso i, oso hiso'no Anitu ahwomomo nto mtitok-
woho. Yo'mayo olo hwaho lopo sekwo wopingofoho likuji oso hiso'no Anitu
kako ahwomomo wopingofoho nto lohoho.

¹⁹ Hungkuno nom'ne waselimo. Olo hwaho lopo a'amu hufa'u hwa'u
yo'mayo so'no simeho afa iningkohosi Mpohumo oso hiso'no jomo ulisoso
nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwo wosejapmmontonoho. ²⁰ A'amu
hufa'u sohwa'u sihune sohwa hofiko nje yofemne'no uhu'mokukuji nohu-
mentaningkuji ngko hofiko'njo ajwo'mo wohumamonnoho.

*A'amu yo'mayo so'no siki mayoso moho'nasiyo'ne pahnnimo hungkuno-
foho.*

²¹ Oso hohosohonta Pita Jisasimo u'manto ulimento, Hwe Engofo, nje
a'amu sohwo wonyo ntohofiwo'nngkiso so'no ngko oso wonyo so'no wae
alale uyimonnto. Wayo yao'mneso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni
hufa'u oso hopolaho.

²² Ose Ulahoningkahonngki Jisas ulimento, Ngko aho fehohnjo
hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo makilohoyohono. O'o, wae iyoso
ne'nohini *sefenti* (70) ne tipemayo aho hopi'nono nom'ne hufa'uyo
fiyohoho kilohono.

²³ Oso'no Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no kako a'amufe wonyo
wae yafo'ne yahinoso olenoho. Hwe yofe engo'njo sohwo kakoe syoho ulo-
hofiyo sohwa yo'mayo siki mawo'nngkohoho so'no hamniyoho hwangu
ho'nasiyo'ne hungkuno mihwajiyo'ne uyimo limentisofoho. ²⁴ Oso'no
kako syoho emanto syoho ulohofiyo anga'nohino fihwo kakoe yo'mayo
siki mawo'nngkiso sohwo kakoe hamniyoho moho'naofe'njoso olenoho.
Ten miliyon (10,000,000) kinafoho. ²⁵ Kakoe hamniyoho nihu'no ane
hweho. Oso'no hwe engo sohwo ulimento, Olo hwe lohwo'nji kakoe
ape'nji mehom'nji yo'mayo hopi'nonohino so'nji nom'ne sohwa hofikoe
siki syoho ulohofiyo so'no mpe uyife. Hamniyoho mpe ifijoso kako
moho'naofe'nefoho. ²⁶ Ose ulahonngki hwe huhwo sohwo kakoe hwe
engo sohwoe sife ki'nyo'mo hwomtame ulohofonto humotaho lonto
ulimento, Nje hwe engofo, we'nenepi nohontohumaho. Nohontohumahoji
ngko hamniyoho hopi'nono wokijapmmontonoho. ²⁷ Ose ulahonngki
hwe engo huhwo sohwo kakine'no hitoho ulofahonngki hamniyoho
moho'nasiyo'njo imentiso so'no wae yaofahonngki hwe sohwo yo'mayo
siki mawo'nngkiso so'no hamniyoho nihu'nahone muyonehoho.

²⁸ I oso'no syoho ulohofiyo sohwo noswolikofaponto uhwonimentisoso
kakoe syoho afa'nono iyo sohomo uhwonimentisofoho. Osohwa kakinta'ni
yo'mayo siki ma'nnyoso *wan hantilet* (100) kina moho'nasiyo'njo sohomo
uhwononto ti'wangomo aho pmpili'mokonto ulimento, Nje hamniyoho
moho'nanisyohinoso komo'no ntape.

²⁹ Ose ulahonngki hwe syoho afa'nono iyo sohwo hwomtame
piwehumawento ulimento, Ngkine'no hitoho kilofi'hwoso'no
nohontohumaho. Jije hamniyoho wokijapmmo. ³⁰ Ose ulahonngki
ngkilaho ulonto impo'angomo intofahumentisofoho. Osopo intofasyonto
ulimento, Kiko osopo nohumahoji nje hamniyoho ntapohojo'no ngko
wakisi'huto'mnoho. Ose ulimentisofoho.

³¹ Ose yahonngki syoho afa'nono nom'ne sohwa yo'mayoso uhwonontifi
simeho tohino umnimentisofoho. Simeho tohino umningkahonngki
hwe yofe engo'njo sohomo oso hiso'no ulimentohofofoho. ³² Ose
nupa'nonto syoho ulohofiyo huhwo sohune'no joho ulonto ulimento,

Kiko syoho ntahofiyo wonyo hwosoho. Ose ulonto ulimonto, Simo'mo kiko ngkimo humotaho sontahoningkini hamniyoho hopi'nono montape'njo imentohino so'no ngko wae yakumo'male hwosoho. ³³ Ngko kikine'no hitoho ntosiso hopaso kiko nom'ne a'amu syoho afa'nono iyo sohumne'no hitoho makilofe'njo peho'neto. ³⁴ Ose ulonto simo'ho tohino umningkahoningki tohino engo uy'wo'n'ngkohoho sohwafe ahomo ho'nahumentisofoho. Ho'nasyonto ulimonto, Kiko osopo humahoji nje hamniyoho hopi'nonohinoso ntapohojo'no wakis'huto'monnoho. ³⁵ Oso pahnnimo hungkunoso Jisas nulonto ulimonto, Sekwo nom'ne sofe wonyo selohopijoso wae meefe'njo ifijo'manji u, oso pa'nyo nje Mpohwo waselohomontonoho. Ose ulimentisofoho.

19

*Jisas kako ape ho'nasiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Mak 10:1-12; Luk 16:18)*

¹ Jisas oso hungkunoso hopi'nono losojwaofonto kako Ngkalili nuliko'manto kako hwaho Jutiya Mijo Joutan nongkihnta'ni wako'mentisofoho. ² Oso hopo sopo a'amu pi'ningo engoso Jisasimo tifi iningkamotofofoho. A'amu mnokino'njo somo Jisas wopingo umokumentisofoho.

³ Oseso a'amu Falisi sohwa Jisasimo yamofo ulohofano lontifi nu'mantifi ole ulohonimentohofi, Honingkano hungkunoso ole wo'nnyotaho. Hwe fihwo yo'mayo wonyo'wonyo so'no kakoe ape wae yaofoso wopingotaho.

⁴ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimonto, Sekwo Anituye hungkuno olo so'no huno maseyo'njo liyohoho. Anituye yo'mayo hopi'nono mtimokumentiso sohonta kako hwe'nji ape'nji mtimokumentisofoho.

⁵ Nomtimokonto ole limento, Olo hilo so'no fihwo kaningkwohwo kona'wohimo uliko'mahwosi kakoe ape'nji nem'no makotoku wolohonanjyoho. Siko'ya'u anga'nohino umonanjyoho. ⁶ Oseso siko a'amu hufa'u umonanjimaho. Olo, sikoe a'apahoso anga'nohino umonanjyoho. Oso'no Anitu osiya'umo nto mekotijwahumasofoho. U, oloso nomtihuposo'eno.

⁷ Ose ulahoningki a'amu Falisi sohwa ulimentohofi, I oso'no Mouses kako olo hungkunolo peho'no mtimokumentisoto. A'amu kako ape wohonahumo lihwo'oso hiso'no iyoswomo mtimokuhwosi a'amu simo uyahojihwosi wohonahumontonoho. Oso pipilo.

⁸ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimonto, A'amu yokumpohn'nyo imonimentohofi so'no Mouses olo hungkunolo mtimokumentisofoho. I simo'mo ne'mo olo yahino loso mmonimmojofoho. ⁹ Ngko nje hungkuno waselimonne'no yohono. Hwe fihwo kakoe ape honingkano wonyo mmofe'njo simo hwehwo kako wae yaofihwosi nom'ne ape masoso oso hwe sohwo kako ape ito'no mayo honingkano somo mti'hupeso sohwo kako ose yososo kako honingkano wonyo'njo hweho.

¹⁰ Ose ulahoningki kakoe inomokomoyo sohwa ulimentohofi, Hwe kakoe ape'nji fosyohumayo yahinoso ose'manji i, hwe songo ape momaso sohwo kako hwosijo lohofoso wopingofoho.

¹¹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimonto, Hwe moya'mi olo hungkuno hwosijo sohwafe honingkano somo iningkayo so'no fehohnjo hopo'maho. Olo, Anitu a'amu anga'no anga'nohino somo kakoe yokumpohn'nyo ujososo oso a'amuso hofiko olo hungkuno lomo uningkafe. ¹² Ihwoni. Hwe anga'no anga'nohino sohwa hofiko ape momapitne hwafoho. A'amu

fehohnjo kona'wohi aswo ma'nyo somta'ni ape mayoso'no hofikoe a'apaho ito'nohino'maho. A'amu fehohnjo nom'ne sohwamo ape momaso'njo iyo'ne ipisayo sihu peetimotofofoho. A'amu fehohnjo Anituye syoho somne'no syafisyonte so'no hofiko ape mayo honingkano hano pitofahiniwo'ningkohofofoho. Olo hungkuno loso'no hwe fihwo oloso uyimo loso sohwo kako uyono.

Jisas mehomi we'e somo aho ulonjimokumentisofoho.

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Oso hohosohonta a'amu fehohnjo hofikoe mehomi we'eso Jisas kako aho ulonjimokono lontifi Jisasiyepono mehomi somo uhwatimentohofofoho. Nuhwojahonngkofi kakoe inomokomoyo sohwa yoka ulimentohofofoho. ¹⁴ Jisas ulimento, Sekwo mehomi somo nopijumofikutoho. O'o, hofiko ngkiyepono wapife. Anitu a'amumo mokosyohumayoso mehomi pa'nyomnoho. ¹⁵ Ose ulonto kako mehomi somo mnokinopo aho ulonjimokumentisofoho. Kako moi'wo ulonjimokonto oso hopo sopo niliko'manto umentisofoho.

Hwe songo sohwo kako yo'mayo ho'yango pi'n'ingo'njo hweho.

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Hwe fihwo Jisasi'mo u'manto ulimento, Nje Lontihwayo sohwosi, ngko songo ne'no humayo'neso yo'mayo wopingoso pipi i'mo ma'mnehono.

¹⁷ Ose ulohonngkahonngki Jisas Ulimento, Kiko yo'mayo wopingo so'no peho'no ntohonngkino. Nihu'no anga'nohino sohwo wopingo hweho. Mpohwo kako'nohinoho. U, kiko songo ne'no humayo'neso woma'mo lohoji kiko honingkano hungkuno hopi'nonohino somo tifi finngkahwoho.

¹⁸ Ose ulahonngki ulimento, Honingkano hungkuno ntisoto. Ose ulahonngki Jisas ulimento, Hungkuno ole, Kiko nom'nihumo nofonjasiyo'eno. Kiko ape ito'no mayo'ne yahino somo nomtuhuposo'eno. Yo'mayoso hufo iyo'eno. Nom'nehumo hwasyo hungkuno ujo'eno. ¹⁹ Jije mpohwo'nji na'u'njiye hungkunomo tifi finngkayo. Sikoe yofe foho'nomaho. Kiko kikine'no ku'mo'n'wonngkiso hopa a'amu kiko'njopo humalofo somne'no wakumo'nono.

²⁰ Ose ulahonngki hwe huhwo sohwo ulimento, Oso hungkunoso ngko inngkowalokweno. Nom'neso peho imnehono.

²¹ Ose ulahonngki Jisas ulimento, Jije honingkano wopingo hwoflo'nnyo umo'n'mo lohoji'manji jije ho'yango yo'mayo hopi'nonohinoso a'amu mpe wakilohopife. U, kiko hamniyoho maho oso hiso nomahoji a'amu yo'mayoso umofonyo iwo'ningkohofo somo uyo. Kiko ose isoso kiko ahwomomjo ho'yango neso woma'monnoho. Ose yohoji kiko ngkimo tifi nningkape.

²² Ose ulahonngki oso hwe songo sohwo nupa'nonto simaho tango uyahonngki kakoe angopono umentisofoho. Hwapngoso kakoe ho'yango yo'mayoso pi'n'ingo'njo a'amu somo muyimnehono lonto umentisofoho.

²³ Nowahonngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo ulimento, Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. A'amu hamniyoho yo'mayoso engo'njo yokumpohn'nyo kemokosyohumaso sohwo kako ahwomomo Anitu umokosyohumayo sopone'no ijijoyonefoho. ²⁴ Ngko apa'no waselimonne'no yohono. Yahu fihwo kako yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwosi yososo wonyopi umontonoho. Oso pa'nyoso hwe ho'yango hamniyoho yo'mayoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohuman-toso sohwo Anitumo enjwa'mo wohumamo lihwosi yososo hopo'maho.

O'o, kako yahu sohwo yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihowski ijijo wonyopi yoso hopaso oso hwe ho'yango engo'njo sohwo oseno yonefoho.

²⁵ Ose ulahon'ngki kakoe inomokomoyo sohwa oso hungkunoso nupa'nontifi yomo imentohofofoho. Hofiko limentohofi, Ose'manji a'amu Anitu'nji ango wop'ingo sopo songo ne'no humayo'neso tihwo woma'montolo.

²⁶ Ose ulahon'ngkofi Jisas hofikimo timo uhwononto ulimento, A'amuso hopo'maho. Oso hiso Anitu yososo hoponoho.

²⁷ Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Ihwoni, nakwo yo'mayo hopi'nonohinoso ho'nasyontani kikimo tifi kin'ngkopalokuhwono. Oso'no nakwo peho manehwono.

²⁸ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Ngko nehopi waselimonne'no yohono. Hwangku yo'mayo songo i'mofaposo sohonta A'amufe Hwomu sohwo kakoe yokumpohn'nyo'nji hwe engo sohwoe epohumayo wonyoangkafo sopo nohumentan'ngkuhwosi ou, sekwo oso hohosohonta sekwo ngkimo tifi nningkap'wo'n'ngkohofu sohwasu sekwo hwe engo sohwoe epohumayo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sopo nohumatikutnnefoho. ²⁹ Hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko hofikoe ango homningkwa'wehwosanji hapiyos'janji mpohwo na'u mehomu hwaho yo'mayoso ngkine'no nje hungkunomne'no uliko'mapijoso i, oso a'amu oso hiso'no yo'mayo pi'ningo engo wop'ingoso mapitnnefoho. Oso'nji hofiko songo ne'no humayo'neso notipemapitnnefoho. ³⁰ Hwe fihwo kako olo hwaho lopo nohumanto hwe engo hwo'nyoho syofisyalokusoso oso hwe huhwo sohwo Anituye ponemo soso sohwo kako hwe engo'maho. We'yo hweho. Hwe nom'nihwo kako olo hwaho lopo nohumanto hwe engo hwo'nimaho. We'yo hwo'nyoho syofisyalokuso sohwo oso hwe huhwo sohwo kako Anituye ponemo soso sohwo kako hwe engo imo'none hweho.

20

Ipisae Syoho'njo sohwafe hungkunofoho.

¹ Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no pahnnimo hungkunoso olenoho. Hwe ipisayo syoho kakwo sohwo kako im'ingo'nji nowento a'amu kakoe ipisayo syoho ulohofiyo'ne utima'mentisofono. ² Nowento a'amu syoho ulohofiyo so'nji hungkuno lontifi simeho afa inontifi olo sikuno lomne'no hamniyoho kina anga'no anga'no nano mtitofontifi ipisayo syoho hwap'ingo sohwo syoho ulohofiyo somo kakoe syohopono luhwatimentisofoho. ³ Mofehi'nyo'nji ipisayo syoho hwap'ingo sohwo apa'no nowento a'amu uhu'mokiyo sopo uhwonimentisoso a'amu fihwa syoho ane sohwa siki humolowentan'ngkofi uhwononto ⁴ ulimento, Sekwo soku nje ipisayo syohopo syoho ntohofiyimno. Ngko hamniyoho ito'no wosejapmmonnoho. ⁵ Ose ulahon'ngki hofiko umentohofofoho. Ipisae syoho hwap'ingo sohwo syoho ulohofiyo somne'ento uhwonamo lonto hinjopo umentiso sohwo apa'no akupo'nyo'nji umentisofoho.

⁶ Mofehi'nyo ukwo'mokumonto yahonjoso'nji ipisayo syoho hwap'ingo sohwo apa'no nowento a'amu siki humentan'ngkofo somo uhwononto ulimento, Olo mofehi'nyo nopouloson'ngki sekwo syoho miyo peho'no humalofoho.

⁷ Ose ulahon'ngki ulimentohofi, A'amu syoho monejape hn'nwi humalohwono. Ose ulahon'ngkofi ulimento, Sekwo hisoku nje ipisayo syoho'no fiwanimno. Ose ulimentisofoho.

⁸ Oseso mofehi'nyo moi'wo imo'n'ingkahon'ngki ipisayo syoho hwap'ingo sohwo kakoe syohomo uhwontohumayo sohumu ul'imento, Syoho nto-hofiyo somo joho ulohoji t'finjo pohoho so'nji s'mo'mjo pohoho so'njimo hamniyoho uyo.

⁹ Ose ulahon'ngki a'amu s'ikuno'nji pmmentohoho somo kina anga'no anga'no uy'imentisofoho. ¹⁰ A'amu s'mo'mjo pmmentohofoso ose uhwonont'ifi ole hnn'imentohofi, U, nakwo hamniyoho engo woman-tanoho. Ose hnn'ingkahon'ngkofi hof'iko huhwa kina anga'no anga'no ma'mentohofofoho. ¹¹ Nomant'ifi ipisayo syoho hwap'ingo sohumu yoka ul'imentohofofoho. ¹² Ole ul'imentohofi, A'amu t'finjoso syoho we'enehwo yahon'ngkofi k'iko hamniyoho nakumo nejapohino hopaso uyohino. Nakwo im'ingo'nji nta'n'ingo so'nwi syoho tango'njo yontan'ingkuhwoni mofehi'nyo we'e nal'imaso'n'maho.

¹³ Ose ulahon'ngkofi ipisayo syoho hwap'ingo sohwo hwe anga'no aj-wopo lohofontanjo sohumu ul'imento, Nje a'amuhwe, ngko kikimo wonyo makilohofe hwo'nyoho. K'iko ngko'nji hamniyoho kina anga'no mayoso'no s'meho afa minyohwoya'ilaho. ¹⁴ Oso'no hamniyoho mahoji mpano. Ngko hamniyoho kijapohe pa'nyoso a'amu t'finjo somo uyo'manji ¹⁵ nje syohofoho. Nje hamniyoho so'nji yo'mayo imeso wop'ingotaho. Ngko hwap'ingo hwo'nyoho. Ngko a'amumo wop'ingo ulohoho so'no s'meho wonyo ntap'wo'n'ngkino hwosilaho. Oso hungkunoso syoho hwap'ingo sohwo ul'imentisofoho. ¹⁶ Jisas ose ulonto ul'imento, A'amu t'finjo so'nji s'mo'mjo so'njimo An'itu afa'nohino uy'mo lososo uy'montonoho. Jisas ose ul'imentisofoho.

Jisas kako poyo imo'n'ingkuhwosi songo likafone so'no apa'no ul'imentisofoho.

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-33)

¹⁷ Jisas Jelusalemne'no was'mo lonto kakoe inomokomoyo aho hopi'nono s'ife mta'ni hufa'u sohwa hof'iko'nohino nosont'ifi Jisas ul'imento, ¹⁸ Upa'n'imno. Olohonta nakwo Jelusalemne'no wosantane'no y'hwono. Osopo A'amufe Hwomu sohumu a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu hon'ngkano hungkuno lut'ihwamotofo sohwanji hof'ikoe ahomo hof'iko ho'nasy'ikuji kakine'no hungkuno l'ikuji kako poyo umo'nono l'ikuji nano wamtitofant'ifeho. ¹⁹ Oseso hof'iko nom'ne a'amu sohware uyahon'ngkuji hof'iko s'tofo ul'ikuji sohwalontamo'nji hwan'ingo fonj'ikuji iyo hwajiyofoku'nnyo sopo wofonjinto'ofosyant'ifeho. S'ikuno hufa'u s'ihune memjaof'hwoso'no kako apa'no likafonefono. Ose ul'imentisofoho.

Jem's'i'nji Joun'nji siko yofe engo womantae'no y'hwawayo l'imentisiyefoho.

(Mak 10:35-45)

²⁰ Oso hohosohonta Sepetiye ape'nji kakoe hwomu sohwa'u'nji Jisas'mo u'mant'ifi a'musi hwomtame ulohofonto Jisas'mo hungkuno anga'nohino so'no ulohon'mentisofoho. ²¹ Oseso Jisas ul'imento, Peho'no kumo'n'ngkohoho. Ose ulahon'ngki ul'imento, Hwangku sohonta k'iko yofe engo nomahoji a'amu hopi'nonohinomo mokosyohumuso sohonta k'iko nje hwomu sohwa'umo ole ulohoho. Nje aho angahohnta'ni nje aho hwonamonyo hohnta'ni fosyohumunyo. Ngko a'amu hopi'nonohinomo mokosyohumayo so'no siko non'fo'masy'ihne hwahusoho. Ose ulohoho.

²² Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Oso hungkuno ntohino neso k'iko huno makiyohoyohoho. Tohino ngkimo n'imnoso hopaso mas'soso siko hopo-laho. Nje a'apahomo tohino ifeehu'mo yanisyoso hopaso sikoe a'apahomo

tohino ifeehu'mo yasesyososo siko hopolaho. Ose ulahon'ngki ulimentisi, Nekwo hoponoho.

²³ Ou, nehopeho. Tohino ngko ma'meso fehohnjo siko womanjiyoho. Tohino ngkimo ifeehu'mokonisyoso pa'nyoso sikoe a'apahomo ifehu'mokasesyonefoho. I, oso hiso'no ngko'nji a'amumo mokosyohumayo so'no nje aho angahohnta'ni nje aho hwonamonyo nohnta'ni fesyohumayo so'no a'amu nom'ne somo muhwosopo'mnehono. O'o, oso hopo sopo nje Mpohwo kako a'amumne'no esyohumaho.

²⁴ Ose ulimentisoso inomokomoyo nom'ne sohwa nupa'nontifi hofiko Jemisi'nji Joun'ntnne'no simeho tohino umnimentisofoho. ²⁵ I oso hiso'no Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'no ngkiyepono wapifento joho ulonto ulimento, Olo so'no sekwo huno seyohoho. Olo hwaho lopo a'amu nom'ne somo mokosyohumayoso hofiko hofikoe a'amu enjwa'mjo somo syoho tango'njo uyontifeso a'amu enjwa'mjoso syoho hiso ito'no miyo'njo ifijo'manji hwe mokosyohumayo sohwa ikujoho woposantifeho. ²⁶ Sekwoe a'amu fihwo yofe engo woma'mo loso sohwo kako a'amufe syoho ulohofiyo umo'nono. ²⁷ Sekwoe a'amu fihwo ngko nom'ne somo womokosyohumamo loso sohwo kako nom'ne somne'no siki syoho ulohofiyo pa'nyo umo'nono. ²⁸ Oso pa'nyo A'amufe Hwomu sohwo kako a'amu nom'neso kakimo syoho ufo'mayo'ne pmmentiso'maho. O'o, hofikoe syoho ulohofiyo'ne pmmentiso hweho. Kako a'amu sikwo'mjohohosi humentan'ngkofo somo uhwononto asomo utimayo'ne kakoe honiyo usohuma'mne'ento pmmentiso hweho.

*Jisas a'amu timpi'nyo sohwa'umo timo wopingo umokumentisofoho.
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

²⁹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji anga Jelikou uliko'mantifi pahon'ngkofi a'amu pi'n'ngo engo Jisasimo tifi in'ngkapmmentohofofoho.

³⁰ Hwe timpi'nyo hufa'u sohwa'u Jisas palofoho upa'nonji hon'ngkano mom'ngopo nohumanji Jisasine'no joho ole ulimentisi, Ntefitiye Imu hwosoho. Kiko nekumne'no hitoho wakilofono. ³¹ Ose ulahon'ngki a'amuso yoka ulimentohofi, Siko mampi'nyo fesyohumunyo, Ose ko ulahon'ngkofi oso huhwo sohwa'u joho engo ulimentisi, Hwe Engofo, Ntefitiye Imu sohwo, nekumne'no hitoho wakilofono.

³² Ose ulahon'ngki Jisas nolohofonto sikine'no joho ulonto ulimento, Ngko sikimo pipi seloho'mnehono. ³³ Ose ulohon'ngkahon'ngki siko ulimentisi, Hwe Engofo, kiko nekwoe timo wopingo wemokonontayo'no kilalokuhwoyo. ³⁴ Ose ulahon'ngki Jisas sikine'no hitoho ulofahon'ngki sikoe timopo aho kisosyahon'ngki timoso komo'no ito'no hononji Jisasimo tifi in'ngkamentisiyefoho.

21

*Jisas hwe yofe engo'njo pa'nyo anga Jerusalemno humentisofoho.
(Mak 11:11; Luk 19:28-40; Joun 12:12-19)*

¹ Hofiko Jerusalem mofone sopo i'mofapontifi anga Mpetifase hwofiki'nyo Oulif osopo humamentohofofoho. Osopo Jisas nohumanto kakoe inomokomoyo sohwa'umo ole lihwatimento, ² Siko oso anga we'e nonjo lopo nuhusisi oso hopo sopo siko ahwomo yahu *toungki* hofiko impe intofahumalofoso kakoe mu hi'nji wotipemanjiyoho. Oso yahu sohwa'u ikwolofa mahosisi ngkiyepono motapinyo. ³ I hwe fihwo sikimo hungkuno selihwoso'no'manji ole ulinyo. Nakwoe Hwe Engo sohwo kako

olo yahu lohumne'no syoho weho. Ose ulahosisyo'no kako komo'no uhwojapmmontonoho. Ose lihwajimentisofoho.

⁴ Oso hiso imo'n'ngkahon'ngki oso a'amu sohumo Anitu hungkuno uya-hon'ngki limojo sohwoe hungkuno ne imo'n'mentisofoho. Hungkunoso olenoho.

⁵ A'amu ango Saiyon sopo humalofo somo ole ulimno. Uhwonimno. Sekwoe Hwe Engo sekuyepono ntopohoho. Kako hwe yofe ane pa'nyo ahwomo yahupo kehumaho. Oso yahu hiso ho'yango mokaho'nyo'nefoho.

⁶ Oseso inomokomoyo hufa'u sohwa'u nowenji yo'mayo Jisas ulimentiso hopa imentisiyefoho. ⁷ Siko yahu kona'wohi'nji kakoe mu'nji nomotaponji sikoe manji'mofoso yahupo miyopeehumentisiye sopo Jisas kehumamentisofoho. ⁸ Hwe moya'mi pi'n'ngo engoso hofiko hofikoe hwapife Jisas kako hano wene hon'ngkano sopo hu'meehumentohofofoho. A'amu fehohnjo ipamo lopo'memantifi Jisasiye yofe ho'nomayo'ne hon'ngkanopo hu'meehumentohofofoho. ⁹ Hwe hwoya'mi simo'mjo so'nji t'finjo so'nji hofiko joho ole limentohofi

Ntefitiye Imu sohwoe yofe woho'nomano.

Kako wop'ngo'nohini hweho.

Olo hwe lohumo nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo nakwoe hwahopone'no uhwatimentiso hweho.

Kakoe yofe woho'nomano.

Anitu ahwomomo humaso sohumo isamoyoka ulano.

Ose limentohofofoho.

¹⁰ Jisas Jelusalemno noswahon'ngki oso hopo sponjo hwe moya'mi hofiko yomo yontifi ulimentohofi, Olo hwe lohwo t'hwolo. ¹¹ Ose ulohon'ngkahon'ngkofi hwe moya'mi Jisasi'nji pmmmentohofoso ulimentohofi, Olo Jisas Anituye hungkuno liwo'n'ngkiso hweho. Ango Nasalet hwaho Ngkalilinta'ango hweho. Ose ulimentohofofoho.

Jisas Anituye tajo ango engo somo a'amu mpe yontan'ngkofi a'amu yo'mayo somo wae yao'mentisofoho.

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Joun 2:13-22)

¹² Jisas Anituye tajo ango engo somjo mempo ango somo noswonto a'amu yo'mayo mpe yontan'ngkofo somo wae yao'mentisofoho. Hofikoe ijempoho hamniyoho iwolo'mokomayo yontife ho'nasiyo'ne so'nji a'amu yihufo mpe uyantifi epohumayo yiwo'n'ngkohofoso Jisas kako mehu'mee'mentisofoho. ¹³ Wayo yaofonto Jisas ulimento, A'amu Anituye hungkuno mti'mokumento sohwa ole mti'mokumentohofi, Olo nje ango somne'no ole lifitnnefoho. Mpohumo jomo ujo'ne angofoho. I oso hiso'no nje ango loso sekwo a'amu hamniyoho hiyaso'mo hufo mawo'n'ngkohofoho sohwafe ango hopa imokalokwofo. Ose mti'mokumentohofofoho ulimentisofoho.

¹⁴ Jisas tajo angomo nohumentan'ngki a'amu t'mpi'nyo so'nji sife wonyo'njo so'nji kakimo u'ma'mentohofofoho. Nu'mahon'ngkofi Jisas wop'ngo umokumentisofoho. ¹⁵ Oseso hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwayo syoho'njo sohwanji hofiko uhwonimentohofoso Jisas a'amu wop'ngo umokumentisoso uhwonontifi upa'n'mentohofoso mehomni tajo ango somo Jisasimne'no joho ulimentohofi, Ntefitiye Imu sohwoe yofe woho'nomano. Ose lontan'ngkofi nupa'nontifi hofiko simano hintotohino umnimentisofoho. ¹⁶ Simano hintotohino umn'ngkahon'ngki Jisasimo ulimentohofi, Olo hungkuno mehomni

lohwa lalokwofo loso nto lupa'ningkino. Ose ulohon'ngkahon'ngkofi Jisas ulimento, Ou, upo'nalokweno. Sekwo olo hungkuno loso'no huno maseyo'njotaho. Hungkuno ole,

Mehomi engo so'nji mehomilongo so'nji jije yofe woho'nokumapife.

¹⁷ Ose ulonto, nuhwoti'mofonto Jerusalem mta'ni noswaponto angompetani'no nowento osopo saho fosyawo'mentisofoho.

Ikwongo yofoho imentisofoho.

(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Im'ingo'nji Jisas Jerusalemno asomo simentisoso mijoho engo uyimentisofoho. ¹⁹ Kako uhwonimentisoso ikwongo hon'ngkano lopo lohofontan'ngki uhwononto oso hopo spono umentisofoho. U, oso homo somo ikwonjajo anefoho. Swo'nohinofoho. Ose uhwononto Jisas iyo somo ulimento, Kiko ne apa'no minto'ningkohotnnehino. N'hu'nahone hwosoho. Ose ulahon'ngki iyoso yofoho komo'no imentisofoho. ²⁰ Kakoe inomokomoyo sohwa oso hiso nuhwonontifi hofiko yomo imentohofoho. Yomo yontifi limentohofi, Oso iyo yofoho komo'no isoso pipilo. ²¹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Ngko nehapi waselimonne'no yohono. Sekwoe simaho hi'ntnnono nehapi ufijoso u, sekwo simaho hufa'u ane hwasimanji sekwo ngko iyo lomo uloho hopaso uyantifeho. Oso'nohinimaho. O'o, sekwo simaho hi'ntnnono nehapi ufijo'manji sekwo olo hwofiki'nyo lohomo ole ulifijoso, Kiko nolikafohojo oso mijo ayo mompo filikofafo. Ose ulifijoso hwofiki'nyo sohwo wawontonoho. ²² U, sekwo simaho hi'ntnnono nehapi uyikuji yo'mayo so'no Mpohumo jomo ulifijoso womantifeho.

Jisasiye yokumpohn'nyo hwap'ngo so'no ulohonimentohofoho.

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Jisas tajo angomo asomo swonto a'amumo luti'hwentan'ngki a'amu yofe engo'njo tajo angosyoho'njo sohwanji Isilaelife hwe engo sohwanji hofiko nu'mantifi ulimentohofi, Kiko olo syoho iwo'ningkino loso tihwo kilimaso'no iwo'ningkinoto. Yokumpohn'nyoso tihwo kijapmmasojni iwo'ningkinoto.

²⁴ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Ngko huhwo'nyi hungkuno anga'no waselohonimne'no yohono. Olo hungkuno hiloso sekwo asomo ntifijo'manji e'wa, yo'mayo yalokwe so'no hwap'ngo waselimo. ²⁵ Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo kakoe yokumpohn'nyo hwap'ngoso ntimta'angoto. Anitu mta'angotaho. Hwahoponjo a'amu mta'angotaho. Ose ulohon'ngkahon'ngki hofiko ole hnnimentohofi, Joun kakoe yokumpohn'nyo Anitu mta'ni ma'mentisofoho ulaso'manji ole wonalimontonoho. Ose'manji sekwo Jouniye hungkunomo simaho hi'ntnnono muyo'njo peho'neto. ²⁶ I, Joun kakoe yokumpohn'nyo hwahoponjo a'amu mta'ni ma'mentisofoho ulaso'manji hwe moya'mi peho nalohopitnnehofa. Oso'no iyoho nenalofoho. Hwe moya'mi hiso ole syafisyi'wo'ningkohofi, Anitu kako Jounimo hungkuno uyahon'ngki nalimentisofoho. ²⁷ Ose hnnontifi Jisasi'mo ulimentohofi, Nakwo huno monayohoyohoho. Ose ulahon'ngkofi Jisas hofikimo ulimento, Ose'manji ngko huhwo'ni nje yokumpohn'nyo yo'mayo iwo'ningkohe hwap'ngo so'no maselimnehono. Ose ulimentisofoho.

Hwe fihwo hwomu hufa'u'njo sohwoe pahnnimo hungkunofoho.

²⁸ Olo hungkuno selohe so'no sekwo huno pipi seyohoho. Hwe fihwo kako hwomu hufa'u'njo hweho. Kako hwomu tisimaso sohomo

ulimento, Nje hwomufo, olohonta nuhuji ipisayo syohomo syoho ntohofiyo. ²⁹ Ose ulahon'ngki kakoe hwomu sohwo ulimento, Ngkilaho. Ose ko ulonto hwangu kako huno esyafisyonto syoho ulohofimentisofoho. ³⁰ Oseso kan'ngkwohwo nom'ne hwomu sohwoepono nowento oso hungkuno tisimasohomo ulimentisoso apa'no, Ulahon'ngki hwomu sohwo ulimento, Ou, Mpohwo, ngko syoho wakilohofimo. Ose ko ulonto kako syoho somne'no mawommentisofoho. ³¹ Oso'no huno pipi seyohoho. Oso hwomu sohwa'u kan'ngkwohwoe hungkuno somo tihwo in'ngkamentono.

Ose ulohon'ngkahon'ngki, Simo'mjo sohweho ulimentohofofoho.

I, Jisas ulimento, Ngko hungkuno hiso'no yoloho'nohini waselimonne'no yohono. A'amu hon'ngkano wonyo'njo hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji moya'mi hwa'nte sofa hon'ngkano wonyo imof'wo'n'ngkohofosofanji hofiko simo'mo Anituye hon'ngkano so'no nakwolaho lontifi olohonta simoho yiwolo'mokalokwofo. Oso'no Anituye ango sopone'no simo'mo sepopitnnefoho. ³² Hwap'ngoso Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo sekuyepono pmentisofoho. Kako hon'ngkano wop'ngo imofo setihwamentiso so'no i, sekwo simoho hi'ntnnono muyo hwasoho. I, a'amu hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji moya'mi hon'ngkano wonyo imof'wo'n'ngkohofosofanji hofiko Joun'ye hungkunomo simoho hi'ntinnono uyimentohofofoho. Sekwo oso hiso'no ko uhwonontifi sekwo huno mikwesyafisiyo'njo yontifi simoho hi'ntnnono muyo hwasoho.

A'amu wonyo ipisayo syoho mokosyohumawo'n'ngkohofosohwamomo hungkunofoho.

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Jisas ulimento, Sekwo pahnnimo hungkuno nom'ne upa'nimno. Hwe fihwo hwaho engo'njo sohwo kako ipisayo syoho hulonto tojo emontofasyonto syoho ajwomo'mo ipisayo mijo'ne kompusyohomti'mokumentisofoho. Ose yonto ango yokintahopo ipisayo syohosomo uhwontohumayo'ne molimentisofoho. Ose imentisoso kako oso syoho homo somo mokosyohumayo'ne kako a'amu hamniyoho syohowemawo'n'ngkohofosohwafe ahomo h'nosyonto kako ango ikanoponawento osopo ne'no humamojofoho. ³⁴ Hwangku ipisayo ne mayo sohonta kakoe syoho ulohofiyo sohwa kakoe ipisayo fehohnjo'ne kakoe ipisayo syoho pone'no uhwatimentisofoho. ³⁵ Uhwojahon'ngki a'amu ipisayo syoho mokosyohumawo sohwa kakwo'yohwoe syohoulhofiyo sohwa ma'mentohofofoho. Anga'nohino sohomo hwan'ngofonjontifi nom'ne sohomo sojo'nji fongku'mentohofofoho. ³⁶ Ose ulohofahon'ngkofi kakwo'yohwo nom'ne syohoulhofiyo pi'n'ngosohwamo uhwatimentisofoho. Simo'mjo uhwatimentiso sohwapi'n'ngomaho. Oso a'amu ipisayo syoho mokosyohumawo huhwosohwa syohoulhofiyo simo'mjo hopaso t'finjo sohwa wonyo ulohom'entohofofoho. ³⁷ Hwangku sohonta kakwo'yohwo kakoe hwomu sohomo uhwatimentisofoho. Uhwaonto limento, Hofiko nje hwomufe hungkunomo haloho upeentifeho. Ose limentisofoho. ³⁸ I, a'amu ipisayo syoho mokosyohumawo sohwa kakoe hwomu huhwosohomo uhwonutimantifi ole hnnimentohofi, Olo a'amu lonwo sohwo kako hwangu sohonta kan'ngkwohwoe yo'mayoso nomane hweho. Komo'nohino nakwo kakimo poyo wofonjosyano. Oseso olo kakoe syoholo mane'eno. ³⁹ Ose hnnontifi hwomu sohomo nutimantifi mempo hohnta'ni ipisayo syoho sopo swoho'naofontifi osopo poyo ni'hu'nohone fonjahumentohofofoho. ⁴⁰ Sekwo huno pipi seyohoho. Hwangku

oso ipisayo syoho kakwo'yohwo sohwo kako nopihwosi a'amu syoho mokosyohumayo huhwamo pipi uloho'montolo.

⁴¹ Ose ulohon'ingkahon'ingki a'amu sohwa Jisasimo ulimentohofi, Kako nopihwosi a'amu huhwo sohwo nihu'no wonyo ulohofihwosi poyo umokumontonoho. I ose yososo kako kakoe ipisayo syohoso nom'ne a'amu mokosyohumayo sohwo umontonoho. Osohwa sikuno ipisayo ne mjiyo sohonta hofiko kakwo'yohumo neso uyantifeho.

⁴² Ose ulahon'ingkofi Jisas ulimento, Anituye hungkuno loso'no sekwo huno maseyo'njotaho. Hungkuno ole,
Olo sojo engkwosaho pa'nyo a'amu ango injuwo'n'ingkohoho sohwa wae yao'mentohoho loso,
olohontajo engkwosaho loso angomo sosofitofone hwap'ingohwo imo'n'ingkohoho.

Nakwoe Hwe Engo sohwo ole limentisoso imo'n'imentisofoho.

Nakwo olo so'no uhwonontaneso wonyoangkafofoho lalokuhwono.

Oso pahnnimo hungkunoso Anitu limentisofoho.

⁴³ Oseso ngko sekumo waselimon'no yohono. Anitu kako a'amumo mokosyohumayo sopo sekwoe angoso sekumta'ni semahwosi nom'ne a'amu ne wopingo ito'nohino somo umontonoho. Ose ulonto pahnnimo hungkuno a'amu kakimne'no min'ing kayo'njo somne'no ulimentisofoho.

⁴⁴ [Olo engkwosaho loso'no seloheso a'amu fihwo oso sojo engkwosaho pa'nyo homo somo entofomahwosi piwasyososo oso a'amu hiso kakoe a'apaho kempiti'nti'me lohofihwosi wahu'mehinawo'montonoho. I, oso'no oso engkwosaho huhwo sohwo kako a'amu fihwoe a'apahopo piwasyososo fonjomti'hupeeofososo oso hwe huhwo sohwo kakoe a'apahoso hintalinyo pi'n'ingo umo'n'montonoho.]

⁴⁵ A'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji Jisasiye pahnnimo hungkunomo upa'nontifi hofikine'no hungkuno hiloso limentiso so'no huno umentisofoho. ⁴⁶ Oseso hofiko kakimo aho wokantifi ko imentohofoso hofiko hwe moya'mimne'no iyoho unimentisofoho. Hwap'ingoso hwe moya'mi ole syafisyiwo'n'imentohofi, Jisas sohwo Anituye hungkuno limojo hweho. Ose limentohofofoho.

22

Ape mantifi elijwanyo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Luk 14:16-24)

¹ Jisas pahnnimo hungkuno apa'no a'amu somo ulimento, ² Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no olo pa'nyofoho. Hwe yofe engo'njo kakoe hwomu ape mante elijwan'wo'n'ingkohoho pa'nyofoho. ³ Simo'mo kako a'amu pi'n'ingo engo elijwanyo wosopayo nifitnne'ento uhwasopo'mentisofoho. Oso hohosohonta wopayo elijwanyo sikuno somo kakoe syoho ulohofiyo sohwo a'amu uhwasopo'mentiso sohwa pifitnne'ento utimayo'ne lihwatimentisoso hofiko nakwolaho ulimentohofofoho. ⁴ Oso'no syoho ulohofiyo nom'ne sohwo lihwasopo ulimento, A'amu uhwasopo'mentohe somo ole ulimno. Wopayo nto liku'maho. Nje yahu'nji tongo'nji fonjasyontifi liku'maho. Sekwo oyonimno. Ose ulimno.

⁵ Ose ulahon'ingki nowahon'ingkofi a'amu uhwasopo'mentisoso hahn'nyo yontifi hofiko hofikoepi syoho'mno humpo'mentohofofoho. Nom'nihwo kakoe wopayo syohomno umentisofoho. Nom'nihwo kakoe kwope

syohomno umentisofoho. ⁶ Nom'neso hwe engo sohwoe syoho ulohofiyo sohwo wonyo ulohofontifi fehohnjo sohwo hwaningo fonjahoninkofi nom'ne sohwo fonjahumentohofoho. ⁷ Oseso hwe engo sohwo simaho tohino umningkahoninko kakoe a'amu itokuso'njo sohwo luhwatimento, Sekwo a'amu nje syoho ntohofiyo sohwo fonjahumalofo somo nofonjasyikuji hofikoe ango toho fihm'mopmno. Ose luhwatimentisofoho. ⁸ Ose yahoninkofi hwe engo sohwo kakoe syoho ulohofiyo sohwo ulimento, Nje wosopayo nto liku'maleno. I, a'amu uhwasopo'mentohe sohwo yahino hopo'maho. ⁹ Oso'no sekwo honinkano'meemo humpekui a'amu nuhwoninkui nje wosopayo'ne ulimno. Sekwo nakwo'nji wohwano. Ose ulimno. ¹⁰ Ose ulahoninko syoho ulohofiyo sohwo honinkano'meemo nohumpentifi a'amu hopi'nono wopingo'nji wonyo'nji uhwonimentohofoho somo litimantifi utimotapmmentohofoho. Oso'no hwe yofe engo'njo sohwoe ango somo uhu'mokumentohofoho. Ango hiso a'amu hopo imentisofoho.

¹¹ Hwe moya'mi angomo nohumentaninkofi hwe yofe engo'njo sohwo kako a'amu swahopohofoho somo uhwonimo lonto noswonto uhwonimentisoso hwe fihwo kako manji'moho wonyo'njo sohwo nohumentaninko uhwononto, ¹² Ulimento, Nje a'amu sohwo, olo sikuno lomo nje hwomu ape masolo'no welijwonantane'no yalokuhwono. Oso'no kiko manji'moho songo miyo'njo yonji peho'no swaponji humahnno. Ose ulahoninko hwe huhwo sohwo mampinyo imentisofoho. ¹³ Oseso hwe engo sohwo kakoe syoho ulohofiyo sohwo ulimento, Olo hwe lohwo kakoe sife aho nano mtitofikuji mempo hohnta'ni sikwo'mjoho so'mo foho'naopmno. Osopo a'amu humotaho engo likui hulngkwajingo ifaloho'nifitnefoho. ¹⁴ Ose ulonto Jisas ulimento, Anitu a'amu piningo engo somne'no woswapife lonto johoko ulonteso i, a'amu anga'no anga'nohino somo uhwasopo'mentisofoho.

A'amu sohwo hofiko hamniyoho hwe yofe engo'njo sohumne'no ho'nasiyo'ne Jisasimo ulohonimentohofoho.

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ A'amu Falisi sohwo nuhu'mokontifi hungkuno hnnimentohofi, Jisas nakumo hwasyo hungkuno nalone'no pipi ulohofanehwono. Hwasyo hungkuno nalihwoso'no impo'angomo untofosyano. Oso'no nohnnontifi ¹⁶ hofiko hofikoe inomokomoyo fehohnjo sohwanji Helout kakoe inomokomoyo fehohnjo sohwanjimo luhwo jahoninkofi Jisasimo nu'mantifi ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, kiko hungkuno nehopi'nohino liwo'ningkino so'no nakwo huno nayohoho. Kiko Anituye yahino so'no a'amu somo ito'nohino lutihwawo'ningkino hwosoho. A'amu kikine'no huno wonyo syakufisiyo so'no kiko iyoho makinyofoho. ¹⁷ Oso'no kiko olo hilo so'no jije huno mta'ango fonaso. Nakwo hwe yofe engo'njo Sisa kako hwaho mokosyohumayo sohumne'no hamniyoho (*takis*) ho'nasiyoso wopingotaho.

¹⁸ Ose ulahoninkofi Jisas kako hofikoe yahino kakimo yamofu ulohofone so'no huno uyahoninko ulimento, Sekwo hwasyo hungkuno hwapingo'njo hwasoho. Sekwo ngkimo yamofu peho'no ntohofalokwofo.

¹⁹ Sekwo ngkimo hamniyoho anga'no ntihwamno. Ose ulahoninko hofiko hamniyoho anga'no kakiyepono motapontifi utihwamentohofoho.

²⁰ Oseso Jisas hamniyoho somo uhwononto ulimento, Olo huyo'mango lo'nji yofe lo'nji tihwoeto.

²¹ Ose ulahoninko ulimentohofi, Sisafefoho.

Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, E'wano, Sisafe yo'mayo so'manji Sisamo uyimno. I Anituye yo'mayo so'manji Anitumo uyimno. ²² Ose ulahon'ngki nupa'nontifi hofiko yomo yontifi Jisasimo ul'iko'mantifi umen-tohofofoho.

Hofiko Jisasimo a'amu nope'nontifeso songo likafu so'no ulohon'mentohofofoho

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Oso sikuno homo somo a'amu Satiyusi fehohnjo Jisasimo u'ma'mentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa ole luti'hwawo'n'ngkohofi, A'amu poyo pe'nyo sohwa hofiko ni'hu'nahone pe'n'wo'n'ngkohofi. Apa'no songo molikafe'nefoho. ²⁴ Oso a'amu Satiyusi Jisasimo ul'imentohofi, Nakwoe Loneti'hwawo sohwo, Mouses ole luti'hwamentono. Hwe fihwo mehomi ane sohwo poyo pe'nososo kon'ngkwa'wehwo kakoe apemo woma'montonoho. Oso hwe huhwo sohwo kola'wehwo pijohinomne'no kon'ngkwa'wehwo mehomi woti'pema'mtonoho. Ose luti'hwamentono. ²⁵ Oseso hwe aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni hufa'u sohwa humamotofofoho. Tisimaso sohwo ape ma'mentisofoho. Nomanto mehomi moti'pemaso'njo pe'n'imentisofoho. Nope'n'ngkahon'ngki kon'ngkwa'wehwo apeso ma'mentisofoho. ²⁶ Oseso aku'mu sohwo ose imentiso so'no ose'nohini mji'm'wentifi ae usaho sohwo pe'n'imentisofoho. ²⁷ Oso hwe hopi'nono pe'n'ngkahon'ngkofi ape hiso kako tifi pe'n'imentisofoho. ²⁸ E'wano. Ole fonaso. A'amu poyo pe'n'ifijoso songo likapijo sohonta oso hom'ngkwa'wehwo sohwa olo ape losi ti'hwawo woma'montolo. Hwaho lopo hopi'nono ma'mentohofofoho.

²⁹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, Sekwo Anituye hungkuno so'nji Anituye yokumpohn'nyo so'ntnne'no huno maseyohoyohoho. Oso'no hwasyo hungkuno ntohofo. ³⁰ A'amu poyo pe'n'imentohofoso likapijo sohonta hwe moya'mi ape momaso'njo ifitnefoho. O'o, hofiko a'amu ahwomomjo ape momaso'njo pa'nyo imo'n'ifitnefoho.

³¹ I, a'amu poyo pe'nyoso songo likapitne so'no Anitu nal'imentiso so'no huno maseyo'njotaho. ³² Anitu ole nal'imento, Ngko Apilohamja Aisakija Jekoupijafu Anitu hwo'nyoho. Ose nal'imentisofoho. Oso a'amu hiso ahwomomo songo humalofo. Anitu kako poyo pe'nyo sofe Anitu hwo'maho. O'o, kako a'amu songo humalofo sofe Anituyoho. ³³ Olo hungkuno loso ulahon'ngki hwe moya'mi hofiko yomo imentohofofoho.

Anituye hungkunomo in'ngkayoso nom'ne hungkuno somo yakolo'nyofoho.

(Mak 12:28-31; Luk 10:25-38)

³⁴ Olo hungkuno Jisas a'amu Satiyusi sohwo ulahon'ngki hofiko hungkuno nom'ne majo. Mampi'nyo humamentohofofoho. A'amu Falisi upa'n'imentohofoso a'amu Satiyusi mampi'nyo humamentohofoso nupa'nontifi Jisasi'njopo uhu'mokumentohofofoho. ³⁵ Hofiko'njo ajwo lopo hwe fihwo hon'ngkano hungkuno luti'hwawo syoho'njo sohwo Jisasimo yamofu uloh'o'mo lonto ole ulohon'mento, ³⁶ Anituye hungkunomo in'ngkayoso nom'ne hungkuno somo yakolo'nyoso ntisoto.

³⁷ Ose ulohon'ngkahon'ngki Jisas ul'imento, Hungkuno ole, Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no simeho uyohoji jije simeho hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo sohune'no jije simeho uyohoji jije huyo'mango hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije huno hopi'nonohinoso kakimo

uyo. ³⁸ Olo hungkuno loso iningkayoso nom'ne somo hwofilo'nnyofoho. ³⁹ Hungkuno tiffinjoso simo'mjo pa'nyofoho. Ole, kiko hi kumo'nonto simeho kumo'n'iwo'n'ngkiso pa'nyoso a'amu nom'nemne'no kiko'njo mofone sopo humalofo somo uyo. ⁴⁰ Oso hungkuno sofa'u hon'ngkano hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahon'ngki lutihwamotofo sohwafe hungkuno so'njimo hwap'ngo wo'nyofoho.

Jisas a'amu Falisi sohware Kila'ine'no ulohon'imentisofoho.

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ A'amu Falisi nuhu'mokontifi nohumentan'ngkofi Jisas ulohon'imento, ⁴² Sekwo Kila'is Anitu uhwasopo'mentiso sohumne'no huno pipi seyohoho. Tihwoe imu hwolo. Ose ulohon'ngkahon'ngki hofiko ul'imentohofi, Ntefitiye imu hweho.

⁴³ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, I, Ntefit Kila'is sohumne'no nje Hwe Engofo limentiso sohonta olo hungkuno hilo so'no Anituye Towahuno Ntefitiye hunomo peho'no ho'nahumentono. Ntefit ole ul'imento,

⁴⁴ Anitu kako nje Hwe Engo Kila'is.

Anitu nakwoe hwahopo lihwat'imentiso sohumo ole ul'imento,

Kiko nje aho anga sohohta'ni fosyohumaho.

Osopo kiko nohumahoji ngko jije mango sohware jije sifi'ki'nyo'mo enjwa'mo wokuhumati'monnoho.

⁴⁵ Oso Hwe Engo huhwo sohune'no Ntefit nje imu hweho mul'imentono. O'o, nje Hwe Engofo ul'imentisofoho. Oso'no oso hwe huhwo sohwo Ntefitiye imu'nohino hwolaho.

⁴⁶ Ose ulohon'ngkahon'ngki hwe nom'ne Jisasiye hungkunomo asomo mujo'njo imentisofoho. Oso sikuno somo oso a'amu Falisi sohwa Jisasi'mne'no iyoho unoma'mentisofoho. Oso'no hofiko Jisasi'mo hungkuno nom'ne'no mujo'njo imentohofofoho.

23

A'amu hon'ngkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Falisi sohwanjiye yahino so'no Jisas ul'imentisofoho.

(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Hwangku sohonta Jisas kako hwe moya'mi so'nji kakoe inomokomoyo sohwanjimo hungkuno lutihwamentisofoho. ² Kako ole ul'imento,

A'amu hon'ngkano hungkuno lutihwamotofo syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofiko hofikoe yofemnohini ho'noma'nyo'ne

Mousesiye hungkuno yoloho losetihwawo'n'ngkohofihwafoho. ³ Oso'no oso hungkuno hofiko losetihwawo'n'ngkohofoso sekwo haloho

nopekui tifi fin'ngkamno. I oso'no yo'mayo hungkuno hofikoe huno mta'angoso hofikoe yo'mayo yahino hofiko iwo'n'ngkohofoso sekwo

ikutoho. Oso hungkuno lutihwawo'n'ngkohofoso somo hofiko koko tifi min'ngkayo'njo iwo'n'ngkohofofoho. ⁴ Ose ulonto Jisas a'amu

huhwo sohware hungkunomo in'ngkayo'ne pahnn'mo hungkuno ul'imentisofoho. A'amu huhwo sohwa yo'mayo hon'ngkano hungkuno

hofikoe huno mta'angoso ho'yango ki'yo tango'njo pa'nyo imo'nyoso hofiko esyohumantifi a'amufe hohujopo intofasyiwo'n'ngkohofofoho.

I oso'no hofiko a'amu ho'yango ki'yo tango'njo somo ufo'mayo'neso ajo'miyoponjo ho'yango we'e momokaho'nyo'njo iwo'n'ngkohofofoho.

O'o, ane'njo wowo'n'ngkohofofoho. Yolohoso ole, oso hungkuno ko lutihwantifi hofiko min'ngkayo'njo iwo'n'ngkohofofoho. ⁵ Yo'mayo

iwo'n'ngkohofoso hofikoe yofe ho'nomayo'ne a'amu wonahonife lontifi

iwo'n'ingkohofofoho. Anituye hungkuno ho'yo we'e somo ho'nasyontifi yomohu'nyopo ahopo utihwa'nyopo intofasyiwo'n'ingkohofofoho. Hofikoe manji'mofomo'ningo lopo wokoso sawemo engo mti'mokuwo'n'ingkohofofoho. ⁶ A'amu elijwanyo'ne so'nji tajo angomjo so'nji nuhu'mokuwo'n'ingkohofofoho sopo hofiko epohumayo simo'mjo wopingo'nohino so'no umo'n'ingkohofofoho. ⁷ Hofiko antime engo ajwo lopo a'amu pi'ningo engo uhu'mokuwo'n'ingkohofofoho sopo lohofontan'ingko fi a'amu hofikoe yofe ho'nomayo so'no umo'n'ingkohofofoho. U, hofiko nakwoe lonetihwayo hwasoho ujo'njo so'no umo'n'ingkohofofoho.

⁸ Oseso a'amu sekumo ole selikutoho. Nakwoe lonetihwayo hwasoho. Ose selikutoho. O'o, Anitu anga'nohino sohwo sekwoe Hwe Losetihwayo'ne hweho. Sekwo hopi'nono afa'nohino kuyoho. ⁹ Olo hwaho lopo sekwo hwe nom'ne sohune'no ole likutoho. Olo hwe nakwoe hwe engo lohwo nakwoe mpohweho eso nolikutoho. O'o, anga'nohino sohwo ahwomomo humaso sohwo sekwoe Mpohweho. ¹⁰ U, a'amu hofiko ole selikutoho. Nakwoe Hwe Engo hwasoho. Ose selikutoho. Awonoho. Sekwoe hwe engo anga'nohino'njo kuyoho. Oso huhwo sohwo Kilais Anitu uhwasopo'mentiso hweho. ¹¹ Oseso sekwoe hwe engo neso kako sekwoe syoho selohofiyo pa'nyo hweho. ¹² U, a'amu fihwo kako kakoe yofe'nohini ho'noma'n'wo'nontoso sohomo Anitu kako monje weehumontonoho. I, a'amu fihwo kakoe yofe somo monje yahin'ingkuhwoso sohomo Anitu wopingo wonyoangkafo ulohofihwosi kakoe yofeso woho'nima'montonoho.

*Jisas a'amu mango'nohino somne'no hungkuno ulimentisofoho.
(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 52; 20:47)*

¹³ Sekwo a'amu hon'ing'kano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwa hnnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango se'mayo so'no i'waho fiymno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo Anitu a'amumo mokosyohumayo sopone'no a'amu sofe simanopo hon'ing'kano pijwamo ulohofontifeso sekwo soku masyuyo'njo hwasoho. Hwe moya'mi hofiko woswantifi yahon'ingko fi sekwo pijumofalokwofo.

¹⁴ [Sekwo a'amu hon'ing'kano hungkuno lutihwamotofo sohwa hnnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango se'mane so'no i'waho fiymno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo Anitumo hungkuno sawemo engo jomo ulontifi sekwo apiwojo sofafe anga yo'mayo so'no wosemokosyohumano poji ulontifi anga hiso sekwo ni'hu'nahone emawo'n'ingkohofihwasoho. Oseso hwangu sekwo tohino engo notipemapitnnefoho.]

¹⁵ Sekwo a'amu hon'ing'kano hungkuno lutihwamotofo sohwa hnnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango se'mae so'no i'waho fiymno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo mijopo hwahopo angomeemo emoyiwo'nontifi a'amu tifi sen'ing'kayo'ne tipewo'n'ingkohofofoho. Notipemantifi sekwoe inomokomoyo imokuwo'n'ingkohofihwasoho. Oseso kako Setenye mehomu sekwo hopa imo'nonto kakoe yahino wonyoso sekumo yakolonoho.

¹⁶ A'amu Falisi sohwa Anitumne'no huno ito'no mosyafisiyo'njo yontifi yo'mayo wonyo'wonyo yahino yontife so'no Jisas yoka ulimentisofoho. Sekwo timpi'nyo sohwasu sekwo a'amu nom'ne somo hon'ing'kano utihwano liwo'n'ingkohofihwasoho. Sekwo yo'mayo tango se'mae so'no i'waho fiymno. Ole lutihwawo'n'ingkohofi, Hwe fihwo kakoe hungkuno nehapi syafisiyo'ne'ento kako Anituye tajo anga engo somne

lohono loso sohwo, u, kakoe hungkuno ne mmo'nyo so'no sekwo ole li'wo'n'ingkohofi, Kakoe syohofoho. Hungkuno anefoho. I, hwe fihwo kako sojo wonyoangkafoso Anituye tajo ango engo somo wojo so'no nehapi lohono loso sohwo u, kakoe hungkuno nehapi umokono. Nehapi mmo'nyo'njo yahon'ingki sekwo oso hwe huhwo sohumo lintofasyi'wo'n'ingkohofi'hwaso. ¹⁷ Sekwo a'amu huno ane sohwasitimpi'nyo pa'nyo hwasoho. Hungkuno yokumpohn'nyo yakolo'nnyoso ntisoto. Oso sojo wonyoangkafoso Anituye angomo wojoso yakolo'nnyotaho. U, Anituye angoso sojo wopingo imokiyoso yakolo'nnyo ntisoto. Anituye angokofo. ¹⁸ Sekwo ole luti'hwawo'n'ingkohofi, Hwe fihwo kakoe hungkuno so'no a'amu nehapi syafisiyo'neso ole lososo. Oso ijempoho yo'mayo Anitumne'no ho'nasiyo sopone'no hungkuno nehapi lohono. Ose loso sohwo ou, kakoe hungkuno ne mmo'nyoso kakoe syohofoho. Hungkuno anefoho. I, hwe fihwo kakoe hungkuno so'no a'amu nehapi syafisiyo'neso ole lososo, Oso yano iyoso Anituye ijempoho ho'nasyi'wo'n'ingkohofi so'no hungkuno nehapi lohono. Ose loso sohwo u, kakoe hungkuno nehapi umonono. Nehapi mmo'nyo'njo yahon'ingki sekwo oso hwe huhwo sohumo lintofasyi'wo'n'ingkohofi'hwaso. ¹⁹ Sekwo a'amu huno ane sohwasitimpi'nyo pa'nyo hwasoho. Hungkuno yokumpohn'nyo yakolo'nnyoso ntisoto. A'amu oso yo'mayo Anitumo yano uyotaho. Oso ijempoho yo'mayo Anitumo yano uyo somo wopingo umokiyosotaho. Ntisoto. Anituye ijempohokofo. ²⁰ Oseso hwe fihwo kako Anituye ijempoho so'no lohono loso sohwo kako yo'mayo sopenjo ho'nasyi'wo'n'ingkohofi so'ntnne lalofoho. ²¹ Oseso hwe fihwo kako Anituye ango engo so'no lohono loso sohwo kako Anituye ango so'nji Anitu oso ango somo humaso so'ntnne lalofoho. ²² Oseso hwe fihwo kako ahwomomne'no lohono loso sohwo kako ahwomo'nji Anituye epohumayo'nji Anitu osopo humaso so'ntnne lalofoho.

²³ Sekwo hon'ingkanano hungkuno luti'hwamotofo syoho'njo sohwa hnononji a'amu Falisi sohwanji, sekwo tohino tipemapitnne so'no ngko hitoho ntokwoho. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo hamniyoho wosopayo ka'nyo, sopopayo, ampu'we yo'mayo mawo'n'ingkohofoso sekwo hotitofontifi aho hufa'u hopi'nono imo'n'ingkahon'ingki anga'no Anitumne'no ko ho'nasyantifeso sekwo oso hon'ingkanano hungkuno we'e somo ito'no in'ingkawowo'n'ingkohofi'hwaso. I, hon'ingkanano hungkuno engoso a'amufe hungkuno ito'no mi'hwajiyoso, a'amumo hitoho ulofoso, Anitumo simaho hi'ntnnono uyoso, oso hungkuno engo wonyoangkafoso sekwo min'ingkayo'njo hwotoho fewo'n'ingkohofi'hwaso. Oso yahino yo'mayo aho hopi'nonohino wojo so'no anga'nohino Anitumne'no ho'nasiyoso noho'na'fikutoho. I oso hon'ingkanano hungkuno engo so'ntnne'no fin'ingkamno. ²⁴ Anituye hungkuno we'e somo ko in'ingkawontifi Anituye hungkuno engo somo hwotoho fewo'n'ingkohofi so'no sekwo a'amu timpini'nyo pa'nyo nom'ne somo hon'ingkanano uti'hwawo'n'ingkohofi'hwaso. Sekwo mijo nyo'ne somjo wompeso we'eso wae yontifi soku i, humpotofo engo sohwo sekwo wosopayo mijo sopo kehumanteso muhwonyo'njo yontifeso hi'nji ni'wo'n'ingkohofi'hwaso.

²⁵ Sekwo a'amu hon'ingkanano hungkuno luti'hwamotofo syoho'njo hn'nnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango sel'mane so'no i'waho fiy'mno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo noswanyo yo'mayo somo ko yajijwontifeso sekwo humayoso kiho'njo hwasoho. I ajwomo'mo hufo yahino oso'nji sekwoe a'apahomne'nohini

syafisyontifeso weho. ²⁶ Kiko Falisi tĩmpi'nyo sohwozi, noswanyo ajwomo'mo yo'mayo wojoso kaki'no mijo yajijwohoji paho hohnta'ni kiho'maso umo'nĩmontonoho.

²⁷ Sekwo a'amu honĩngkano hungkuno lutĩhwamotofo sohwa hnnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango se'mae so'no i'waho fiyĩmno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo a'amu poyo pe'ningkahonĩngkofi ho'nasyiwo'ningkohoho pa'nyo hwasoho. Hwaho tojwa lopo wokoso wonyoangkafo'njoponoho. I, hwaho ajwomo'mo poyo pe'nyo sohwafe yokino'nji yo'mayo pisakino'njo wo'nnyoponoho. ²⁸ Oso pa'nyo kuyoho. Sekwoe a'apaho hohnta'ni a'amu uhwonĩfijoso wopĩngo uhwo-nantifeho. I, simaho ajwomo'mo hwasyo hungkuno'nji yo'mayo wonyoso engo yamo'nnyoponoho.

Jisas a'amu honĩngkano hungkuno lutĩhwayo syoho'njo sohwa tohino engo mapĩfitnne so'no ulĩmentisofoho.

(Luk 11:47-51)

²⁹ Sekwo a'amu honĩngkano hungkuno lutĩhwamotofo sohwa hnnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tohino mayo'ne so'no i'waho ito'no fiyĩmno. Sekwo mango'nohino hwasoho. A'amumo Anĩtu hungkuno uyahonĩngki lĩmotofo sohwanne'no oso hwamo huno syafisiyo'no hofĩkoe pijafo ho'nahumentohoho sopo anga wopĩngo molĩwo'ningkohofĩhwasoho. Sekwo a'mopijohino sopo wokoso wopĩngo hulĩwo'ningkohofĩhwasoho. ³⁰ I oso'no ole lĩwo'ningkohofĩhwasoho. Nakwo nanĩngkwohwasafe sĩkuno somo humentontasi nakwo a'amumo Anĩtu hungkuno uyahonĩngki lĩmotofo sohwafo fonjasiyo so'ne mufo'mehwanesohilo. ³¹ Sekwo oso lĩfitnne so'no ole lonetĩhwalokwofo, A'amumo Anĩtu hungkuno uya-honĩngki lĩmotofo sohwafo fonjahumentohoho sohwafe imuhwasoho. Oso sekwoe hwapĩngo so'no lonetĩhwalokwofo. ³² Oso'no yo'mayo seyakwosa ema'mentohofoso sekwo wesejwaofantifeho. ³³ Sekwo homa mehomi hwasoho. Sekwo wonyo sohwafe mehomi hwasoho. Sekwoe honĩngkano wonyo somne'no tohino mayo so'no sekwo hiyaso le'mofoso pipilo. Awonoho. Sekwo hiyaso male'mopitnnehoho.

³⁴ Oseso sekwo upa'nĩmno. Sekuyepono olo hwamo uhwatĩmo. A'amumo Anĩtu hungkuno uyahonĩngki lĩwo'ningkohoho sohwanji a'amu huno'njo sohwanji Anĩtuye honĩngkano hungkuno lutĩhwawo'ningkohoho sohwanji sekuyepono uhwatĩmo. Sekwo'njopo nohumentanĩngkuji sekwo a'amu fehohnjo sohwafo fonjasyĩkuji nom'ne sohwafo iyo hwojiyafĩku'nyo sopo fonjinto'ofasyĩkuji nom'ne sohwafo sekwoe anga uhu'mokiyo somo hwanĩngo fonjĩkuji nom'ne angopono wofon-jofepmnaofantifeho. ³⁵ Ose ifijo so'no a'amu honĩngkano wonyo ane somo siki fonjahumentohoho so'no sekwo tohino engo nomapitnnefoho. A'amu Apelĩmo fonjahumentiso somta'ango ne'no fonjahumĩwentĩfi fonjahumĩwentĩfi ayoso Pelekaiyafe hwomu Sekolaiya oso humo sekwo Anĩtuye tajo anga engo somo oso ijempoho yo'mayo Anĩtumne'no ho'nasyiwo'ningkohoho'njo sopo fonjahumentohohofoho. ³⁶ Ngko nehopi waselĩmonne'no yohono. Oso a'amu hopi'nonohino somo fonjahumen-tohoho sofe tohinoso sekwo olohonta humalofo sohwafo tohino hiloso nomapitnnefoho.

Jisas Jelusalemne'no humotaho lĩmentisofoho.

(Luk 13:34-35)

³⁷ U, nje a'amu Jelusalem humamopmmotofo sokunonji olohonta humalofo sokunonji sekwo a'amumo Anĩtu hungkuno uyahonĩngki

selimotofu sohwa fonjasyontifi a'amu sekumo sefo'mayo'ne Anitu uhwojiwo'ninkiso sohwa sojo'nji fonjiwo'ninkohofu kuyoho. Sikuno pi'ningo engo somo ngko sekumo ole hopa womasemoku'monji imalefoho. Yihufoso hofikoe polonyo somo muhu'mokontifi efemokosyawowo'ninkohofu hopaso ngko sekumo wosemokosyohumamonji ko imaleso sekwo nakwolaho limalofofu. ³⁸ Sekwo upa'nimo. Sekwo anga Jelusalem sopo Anitu kako nto uliko'ma'maho. ³⁹ Hungkuno nehapi waselimonne'no yohono. Olohonta sekwo ngkimo apa'no manohonyo'njo ne'no yontaninkuji sikuno pi'ningo woseyakolo'montonoho. Tifi no'mo sekwo nakwo oso a'amu Anitu uhwatimentiso sohumne'no yofe woho'nomano lifijo sohonta sekwo ngkimo apa'no wonehonantifeho.

24

Jisas Anituye tajo anga engoso wonyo imo'none so'no ulimentisofu.
(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Jisas Anituye tajo anga engo somo nuliko'mahoninkgi kakoe inomokomoyo sohwa kakimo nu'mantifi Jisasimo anga hiloso utihwano lontifi yahaninkofi ² Jisas ulimento, Olo anga homo losomo sekwo lihwalokwofo. Hungkuno nehapi waselimonne'no yohono. Olo anga lomjo sojo anga'nohinoso nom'nepo kihn'nawesoso awonoho. Olo, hofiko olo anga wopinjo losomo mtihupekuji womehu'mmokwojantifeho.

Jisas yo'mayo tanga engo'njo i'mofapone so'no ulimentisofu.
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Jisas hwofiki'nyo Oulif sopo nohumentaninkgi kakoe inomokomoyo sohwa nu'mantifi hofiko'nohini nohumantifi ulimentohofi, Oso hungkuno nalohinoso sikuno ntisomo i'mofaponeto. Kiko asomo piso sohontalaho. Sikuno moi'wo imo'none so'nji simo'mo peho imo'noneto. Nakwo oso sikuno so'no huno pipi nayoneto.

⁴ Ose ulohoninkahoninkofi Jisas ulimento, Ito'no uhwontohumamno. A'amu sekumo hwasyo honinkanomo ipemotasewofitoho. ⁵ Hwangku a'amu pi'ningo engo i'mofapikuji hofiko nje yofe ntikuji ole selifitnnefoho. Ngko Kilais hwo'nyoho. Anitu nihwosopo'mentiso hwo'nyoho. Ose selifijosu a'amu pi'ningo hofikoe hungkunomo ininkafitnnefoho. ⁶ Sekwo ikujoho fongki'nyo'ne hungkuno upa'ninkuji iyoho senyo'eno. Ikujoho fongki'nyoso i'mofapososo sikuno moi'wo mmo'nyofu. ⁷ Hwangku a'amu temtitofu kengo sohwanji temtitofu nom'ne sohwanji hofiko ikujoho fongki'nifitnnefoho. I, a'amu hwaho kengoponta'anga sohwa nom'ne hwaho kengoponjo sohwanji ikujoho fongki'nifitnnefoho. Anga kengo kengo sopo mijoho engo i'mofapososo nom'ne anga kengo kengo sopo hwaho hwomihwo mji'miwenefu. ⁸ Olo tanga we'eso emayofu. Tango mikunimpososo tifi no'mo weho.

⁹ Olohonta a'amuso nosetimafikuji tohino nosejapikuji nofonjasehufitnnefoho. Hwe moya'mi hopi'nono sekumne'no simaho tohino mikunimposu umnonefoho. Hwapingosu sekwo nje a'amu sokune'efu. ¹⁰ Hohosohonta hwe moya'mi pi'ningo engo Anitumne'no simaho hi'ntnnono unyoso noho'naofikuji hofikoe a'amu somne'no hungkuno wonyoso tokoyo'ofu ifitnnefoho. Hofiko hi hofikoe a'amumne'no mangohwa imo'nifitnnefoho. ¹¹ Olohonta a'amu pi'ningo hwasyo hungkuno'njo luthwafikuji a'amu honinkano hwasyomo ipemotawofitnnefoho. ¹² Yahino wonyo mikunimposu imo'ninkuhwosi

a'amu nom'ne somne'no hitoho ulofoso noho'napitnnefoho. ¹³ I, a'amu fihwo yokumpohn'nyo ne'no lohofontan'ingkuhwosi sikuno ae'uyo imo'nososo Anitu kako oso huhwo sohomo uti'nefoho. ¹⁴ Anitu a'amumo mokosyohumayo hungkuno wopi'ngoso angomeemo luti'hwafijoso a'amu hopi'nono nupa'ningkuji humentan'ingkuji sikuno moi'wo imo'nyoso i'mofaponefoho.

Hwahoponjo anitu hwasyo sohwoe huyo'mango wonyo sohwo i'mofaponefoho.

(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ Hohosohonta sekwo hwahoponjo anitu hwasyo sohwoe huyo'mango ni'hu'no wonyo sohwo Anituye tajo angongo engo Jerusalem sopo uhwon'fitnnefoho. Nuhwon'ingkuji yomo engo ikuji youwo youwo li'fitnnefoho. Olo hilo so'no hohonta Ntaniyel hwe fihumo Anitu hungkuno uyahon'ingki limojo sohwo li'mentisofoho. A'amu olo hungkuno loso atofolo loso sohwo huno ito'no wosyafisyono. ¹⁶ Ose uhwon'ingkuji youwo li'kuji a'amu hwaho Jutiya sopo humunyoso hofi'ko hwo'fiki'nyopono hiyaso komo'nos'fitnnefoho. ¹⁷ Hwe fihwo anti'fepo humaso sohwo kako hwahopo pi'wel'ikofaohwosi kakoe ho'yango angomta'ni moswomaneho. ¹⁸ A'amu syoho'mo lohofontoso sohwo kakoe angopo nta'ni ife womamo lososo momawenefoho. O'o, le'mo'nohini lohofonefoho. ¹⁹ Oso sikuno somo moya'mi simeho'njo sofanji mehomi we'e amno unyo sofantne'no ngko hitoho ntokwoho. Hwap'ingoso oso sikuno homo somo olo hwaho lopo tango mikun'imposo i'mofapi'hwosi Anituye simeho tohinoso oso hwe moya'mi somo u'manefoho. ²⁰ Olo sikuno hiyaso le'mofo'ne wojoso sikuno meeofoso so'nji i'mofaposo'manji sekwo le'mofoso pipilo. Sikuno iyoho humayo so'nji i'mofaposo'manji le'mofoso pipilo. Oso'no sekwo Mpohumo jomo ulikuno. Sikuno meeofosomo iyoho humayo somo imo'n'ingkuhwoloho. Oso'no Mpohumo jomo ulikuno. ²¹ Oso sikuno somo tango mikun'imposo wo'nnyofoho. Hwaho songo imo'n'imentiso sohonta mji'mo'n'imi'wento olohonta tango oso pa'nyoso mmo'nyofoho. Hwangku tango apa'nohinoso ose'ne'maho. ²² Oso sikuno tohino mayo somo Anitu kako tifo mmokiyo'manji a'amu hopi'nono poyo nto imo'n'ifijo'nesohilo. I, oso'no Anitu kakoe a'amu uhwasopo'mentiso somne'no huno syafisyi'hwosi sikuno oso tohino mayo so'no tifo imokonefoho.

²³ Hohosohonta hwe fihwo ole noselonefoho. Uhwon'imno. Kilais olopo humaho. Ou, Kilais oso nampo humaho. Ose selikujo'no sekwo hofi'koe hungkunomo tifi in'ing kayo'eno. ²⁴ Osohonta a'amu fihwa ngko Kilais hwo'nyoho loso sohwani a'amu Anituye hungkuno hwasyo luti'hwayo sohwani i'mofapi'kuji yo'mayo wonyoangkafoso yamofosekumo eseti'hwafitnnefoho. A'amu Anituye hungkunomo min'ing kayo'njo hopi'nonohinoso oso hisofe hungkunomo in'ing kafitnnefoho. I, Anituye a'amu neso hungkuno hwasyomo un'ing kowanti'fiti'keno li'kuji yo'mayo wonyoangkafoso yamofosesti'hwafitnnefoho. ²⁵ Olo yo'mayo hilo so'no nto selohefoho. Oso'no yo'mayo uhwon'ifijo so'no huno ito'no seyonefoho.

²⁶ Oseso hofi'ko sekumo ole seli'fitnnefoho. Uhwon'imno. Kilais kako a'amu ane nampo humaso lohunonoho. Ose selikujo'neso sekwo muh-wonafitnnehofo. Ou, hofi'ko ole seli'fitnnefoho. Uhwon'imno. Kilais kako olo angolomo humaho. Ose selikujo'neso oso hungkuno somo sekwo in'ing kakutoho. ²⁷ Emta'm'ingo mofehi'nyo sapiso mo'mta'ni yonteso mofehi'nyo n'ingku'n'ing kiso so'mo posomjiyohosawowo'n'ing kiso hopaso A'amufe Hwomu sohwo oso pa'nyo noponefoho.

²⁸ Ose ulonto pahnnimo hungkuno ulimento, A'amu poyo pe'nyo sohwoe pijafo wo'nnyo sopo yi'hufo aji'mango oso hopo sopo nopikuji uhu'mokufitnnefoho.

Hwangku A'amufe Hwomu sohwo noponefoho.

(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ Oso tango hiso moi'wo imo'ningkuhwoso'no mofehi'nyo ni'hu'no komo'no sikwo'mno imo'ningkuhwoso'no hamno majo'njo ihwosi hntokwaliyo notihwo'meeofonefoho. Yo'mayo ahwomomjo hntokwaliyo yomo yomo yahoningkuhwosi uhwonifitnnefoho. ³⁰ A'amufe Hwomu sohwo pone so'no ahwomomo yamofa i'mofapihwoso'no a'amu hwahoponjo humalofoso nuhwoningkuji humotaho lifitnnefoho. Osohonta uhwonifijosos A'amufe Hwomu sohwo kako himopo kakoe yokumpohn'nyo engo'nji pomponaho engo'nji pontaningkuhwosi uhwonifitnnefoho. ³¹ Hohosohonta kounoho yoka engo ho'ningkuhwosi Anitu kakoe a'amu ahwomomjo somo uhwajihwosi angomeemjo a'amu uhwasopo'mentiso somo nuhu'mokonefoho. Hwaho ae efohoto'nawojomeemjo mihwofojonefoho.

Iyoswo uyonimofo somo uhwoningkuji huno ole waseyono jefo iyo'nefoho.

(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² Sekwo iyo mijisiyo somo uhwonimno. Uyonimofoso uhwoningkuji jefo uyimonte'nefoho wolantifeho. ³³ Oso pa'nyo yo'mayo so'no seloheso uhwoningkuji huno ole waseyono. Kakoe sikuno nto i'mofapohoho. Kako hoku'yopo lohokwoho. Huno ose waseyono. ³⁴ Hungkuno nehapi waselimonne'no yohono. Hwe moya'mi olo hwaho lopo ne'no nohumentaningkuji yo'mayo hiso imo'nonefoho. ³⁵ Olo ahwomo'nji hwaho'nji moi'wo imo'noso sohonta nje hungkunoso moi'wo mmo'nyo'njo. Ne'no nowentihwonefoho.

Hwe fihwo oso mofehi'nyo so'nji sikuno so'nji huno muyofoho.

(Mak 13:32-37; Luk 17:30, 34-36)

³⁶ Oso sikuno somne'no nakwo huno monayofoho. A'amu ahwomomjo sohwanji ngko'nji huno monayofoho. O'o, Mpohwo Anitu kako'nohini huno uyalofoho. ³⁷ Oso a'amu hohonta Niwa'nji humamotofoso kako yofayokinomo humentiso sohonta yo'mayo yahino imotofo pa'ningoso sekwo yontaningkuji A'amufe Hwomu sohwo noponefoho. ³⁸ Hohonta mijo a'amu somo muhulomentiso sohonta hofiko wopayo'nji mijo'nji nifitnneso ape mapitnneso mji'niwentaningkofi Niwa kako yofayokinomo humentisofoho. ³⁹ A'amu hiso yo'mayo so'no huno mosyafisiyo'njo yontifi nohumentaningkofi mijo muhulofahoningki pe'nimentohofofoho. Oso pa'nyoso a'amu huno mosyafisiyo'njo yontaningkuji A'amufe Hwomu komo'no noponefoho. ⁴⁰ Oso hohosohonta hwe hufa'u syohopo lohofontaningkohosisi Anitu anga'nohinohumo nutimahwosi nom'nehumo nuliko'manefoho. ⁴¹ A'amu hufa'u fa'u wopayo sihu kolofontaningkohosisi Anitu nom'nimo utimahwosi nom'nisi wohumamontonoho. ⁴² Oso'no sekwo ito'no fohontohumantokuno. Oso sikuno sekwoe Hwe Engo sohune'no ito'no fohontohumantokuno. Oso sikuno sekwoe Hwe Engo sohwo pone so'no sekwo huno maseyofoho. ⁴³ Sekwo olo so'no huno fisyafihupmno. Hwe fihwo kakoe angomo humahwosi a'amu nom'neso kakoe ho'yango hufo iyo'ne'entifi sikuno somne'no huno uyihwoso'no kako timo wohontohumantonoho. Nohontohumentaningkuhwosi a'amu kakoe angomo maswonehoho. ⁴⁴ Oso'no sekwo soku sikuno engolopohamo

ito'no fesyohumantokuno. Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni si'kuno sekwo huno mosyofi'syomokosyohumentan'ingkujo somo wopmmnonnoho.

Syoho ulohofiyu wop'ingo sohwo'nji wonyo sohwo'njiye pahnn'mo hungkunofoho.

(Luk 12:42-46)

⁴⁵ Syoho ulohofiyo huno wop+ngo'jo sohwo tihwolo. Olenoho. Oso hwe huhwo sohomo kakoe hwe engo sohwo ulonteso, Kiko nje a'amu syoho ntohofiyo somo uhwontohumaho. Ose lonto uhwasopeehoningki kako a'amu somo mokosyohumanto wopayo uyimojo hweho. ⁴⁶ Tifi sohonta syoho ulohofiyo wop+ngo sohwoe hwe engo asomo poso sohonta kako syoho wop+ngo mokosyohumentan+ngkuhwosi uhwon+ngkuhwosi oso syoho ulohofiyo sohwo simeho wop+ngo umo'n+montonoho. ⁴⁷ Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Oso hwe engo huhwo sohwo kako kakoe yo'mayo hopi'nonohinoso olo syoho ulohofiyo huhwo sohomo enjwa'mo woho'nahumontonoho. ⁴⁸ I oso'no, oso syoho ulohofiyo huhwo sohwo kakoe huno ole wosyafi'hu'montonoho. Nje hwe engo sohwo kako asomo komo'no maponehoho. ⁴⁹ Ose syafi'syahan+ngkuhwosi kakoe syoho ulohofiyo sohomo uhwontohumayo ikujoho fonji'hwosi a'amu mijo yokumpohn'nyo nontifi nonilohofi'wo'n+ngkohoho so'nji wopayo'nji mijo'nji wan+montonoho. ⁵⁰ Oso syoho ulohofiyo sohwo ose yoso'manji kakoe hwe engo sohwo sikuno fihumo syoho ulohofiyo sohwo kako huno mosyofisiyo'njo yo'mayo ito'no mesyohontohumentan+ngkuhwosi asomo wapmmontonoho. ⁵¹ Poso sohonta syoho ulohofiyo huhwo sohomo tohino mikun+mposo uyihwosi a'amu hwasyo hungkuno'njo so'nji uhumajoso sopo hofiko hul+ngkwajingo ifaloho'n+ngkuji humotaho engo lifitnnefoho.

25

Moya'mi aho hopi'nohino sofamne'no pahnnimo hungkunofoho.

¹ Jisas kako a'amu somo ole ulimento, Hohosohonta Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no olo pa'nyofoho. Hwe fihwo kako ape woma'mo lonto pmmmentisofoho. Moya'mi aho hopi'nonohino sofa wopayo engo nyo'ne'entifi hofi'koe sikiloho nomantifi hwe sohumo ufohonitimanu lontifi umentohofofoho. ² Oso moya'mi aho hopi'nonohino hofu sofa aho fehohnjo huno anefafoho. Aho fehohnjo huno'njofafoho. ³ Oso moya'mi huno'maso sofa hofi'ko sikiloho'nohini motawentifi mijo'nji momotawomentohofofoho. ⁴ Moya'mi huno'njo sofa hofi'ko sikiloho motawentifi mijo nom'ne so'nji motawomentohofofoho. ⁵ Oso hwe ape mayo'ne sohwo komo'no mape'njo yahon'ngki saho fosyawo'mentohofofoho.

⁶ Saho fonyowentan'ngkofi kuntoliyo sopo joho ole ho'n+mento, Hwe ape mayo sohwo nto pohoho. Sekwo toho'nji ufohoniti+mamno. ⁷ Ose ho'n'ngkahon'ngki moya'mi hopi'nonohino sofa noli+kafontifi hofi+koe sikiloho ito'no esyohumamentohofofoho. ⁸ Moya'mi huno'maso sofa moya'mi huno'njo sofamo uli+mentohofi, Sekwo sikiloho mijo hmnonejapmno. Nakwoe sikiloho si+mpe'nalofoho. ⁹ Ose ulahon'ngkofi moya'mi huno'njo sofa ole uli+mentohofi, Nakwoe sikiloho'nji sekwoe'nji mijo hopo'maho. O'o sekwo nowekuji ho'yango ango mta'ni sekwo'ne mijo mpopmno. ¹⁰ Ose ulahon'ngkofi moya'mi huno'maso sofa mijo mpe'no wentan'ngkofi oso hwe ape mayo sohwo nopahon'ngki moya'mi ito'no humesyohumantohofofofanji angomo wopayo engo wonano lontifi swontifi hoku'yo ni+hu'nahone pi+wahumentisofoho.

¹¹ Hwangku sohonta moya'mi nom'ne sofa i'mofapontifi ulimentohofi, Hwe Engofo, hano fonehwosampofo. ¹² Ose ulahonngkofi hwe ape mayo sohwo ulimento, Ngko sekune'no huno maniyohoyohoho. Ose ulimentisofoho. ¹³ Jisas ose ulonto ulimento, Sekwo ito'no fohontohumamno. Sekwo oso sikuno somne'no huno maseyohoyohoho.

Syoho ulohofiyo sohwa hamniyoho mokosyohumayo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Luk 19:11-27)

¹⁴ Anitu a'amumo mokosyohumayo sohonta olo pa'nyofoho. Hwe fihwo hano emayo'ne kakoe angoluliko'ma'mo lonto kakoe syoho ulohofiyo somo kakoe ho'yango yo'mayoso mokosyohumayo'ne umentisofoho. ¹⁵ Hofikoe yahino so'no syafisyonto kakoe hamniyoho yano ulohmmentisofoho. Nom'nehumo *faif tausen* (5,000) kina uyimentisofoho. Nom'ne sohumo *tu tausen* (2,000) kina uyimentisofoho. Nom'nehumo *wan tausen* (1,000) kina uyimentisofoho. Ose uyonto umentisofoho. ¹⁶ Oso syoho ulohofiyo *faif tausen* (5,000) kina ma'mentiso sohwo komo'no nowento oso hamniyoho so'nji syoho engo yonto *faif tausen* (5,000) kina nom'ne ma'mentisofoho. ¹⁷ Syoho ulohofiyo nom'ne *tu tausen* (2,000) kina ma'mentiso sohwo kakoe hamniyoho nomanto oso'nji syoho engo yonto nom'ne *tu tausen* (2,000) kina ma'mentisofoho. ¹⁸ I, oso'no oso hwe *wan tausen* (1,000) kina ma'mentiso sohwo kako hamniyoho nomanto pi'nimomo ijopijijasyonto kakoe hwe engo sohwoe hamniyoho hwahomo hiyaso ho'nahumentisofoho.

¹⁹ Sikuno pi'ningo engo memjaofahonngki oso syoho ulohofiyo sofe hwe engo sohwo asomo noponto oso hamniyoho umentiso so'no hungkuno ulimo lonto pmentisofoho. ²⁰ Syoho ulohofiyo *faif tausen* (5,000) kina ma'mentiso sohwo nom'ne *faif tausen* (5,000) kina so'nji motaponto ulimento, Hwe engofo, oso *faif tausen* (5,000) kina ntapmmentohino so'nji ngko syoho engo yonji nom'ne *faif tausen* (5,000) kina ma'mentohefoho. Oso'no *ten tausen* (10,000) kina olopo weho. ²¹ Ose ulahonngki hwe engo sohwo ulimento, Kiko nje syoho ntohofiyo wopingo hwosoho. Kiko syoho wopingo yonji syoho ito'nohini mokosyohumawo'nngkino hwosoho. Kiko olo syoho we'e lomo wopingo mokosyohumawo'nngkino so'no ngko nom'ne syoho engo mokosyohumayo'ne wokijapmmmonnoho. Kiko ngko'njopo nopohojo ngko'nji simonyo uyaho.

²² Ose ulahonngki syoho ulohofiyo *tu tausen* (2,000) kina ma'mentiso sohwo nom'ne *tu tausen* (2000) kina so'nji motaponto ulimento, Hwe engofo, oso *tu tausen* (2,000) kina ntapmmentohino so'nji ngko syoho engo yonji nom'ne *tu tausen* (2,000) kina ma'mentohefoho. Oso'no *foua tausen* (4,000) kina olopo weho. ²³ Ose ulahonngki hwe engo sohwo ulimento, Kiko nje syoho ntohofiyo wopingo hwosoho. Kiko syoho wopingo yonji syoho ito'nohini mokosyohumawo'nngkino so'no ngko nom'ne syoho engo mokosyohumayo'ne wokijapmmmonnoho. Kiko ngko'njopo nopohojo ngko'nji simonyo uyaho.

²⁴ Ose ulahonngki syoho ulohofiyo *wan tausen* (1,000) kina ma'mentiso sohwo noponto ulimento, Hwe engofo, ngko huno moi'wonoho. Kiko hwe yokumpohn'nyo hwosoho. Nom'ne sohwa syoho hulontife somta'ni wopayo mawo'nngkino hwosoho. Nom'ne sohwa ufongoe fisosomokaofontifeso kiko neso nomehu'meesyonji mawo'nngkino hwosoho. ²⁵ Oso hiso'no huno niyahonngki iyoho nnngkahonngki jije hamniyoho nomotawenji hwahomo hiyaso mokosyohumamentohefoho. Uhwonyo. Olo jije hiloso kakwosi maho.

²⁶ Ose ulahon'ingki hwe engo sohwo ul'imento, Kiko nje syoho nto-hofiyo wonyo hwosoho. Kiko piso'mo'nyo'njo hwosoho. Ngko nom'ne sohwa syoho hulontife so'nji nom'ne sohwa fisosomokaofontife somta'ni mawo'n'ingkohe so'no huno nto kiyohoho eso nto ntohino. ²⁷ I, oso'no nje hamniyohoso kako a'amu hamniyoho mokosyohumayo sohwafe angomo moho'nanisiyo'njo peho'no imentohinoto. Ho'nosyontentesi nopm'mo nje hamniyoho so'nji nom'ne we'e so'nji nomahm'mnesohilo. ²⁸ Ose ulonto ul'imento, Olo hwe lohwoe *wan tausen* (1,000) kina nomafikuji oso hwe *ten tausen* (10,000) kina mokosyohumasoso sohomo umasyimno. ²⁹ Hwap'ingoso ole, a'amu yo'mayoso ito'no mokosyohumawo'n'ingkohoho somo ngko nom'ne pi'n'ingo engoso uyimonnho. A'amu yo'mayoso ito'no momokosyohumayo'njo yontoso sohumta'ni oso yo'mayo we'e kako mokosyohumasoso ngko woma'monnho. ³⁰ Olo syoho ntohofiyo wonyo sohomo sikwo'mjoho hohnta'ni meho'naopmno. Osopo a'amu hul'ingkwajingo ifaloho'n'ingkuji humotaho engo lifitnnefoho.

A'amufe Hwomu sohwo a'amu hopi'nonohino somo yano ilofonefoho.

³¹ A'amufe Hwomu sohwo yofe engo hwofilo'nnyo'njo sohwo kakoe a'amu ahwomomjo so'nji poso sohonta kako hwe engo sohwoe epohumayo wonyoangkafo sopo humanefoho. ³² Osopo nohumahwosi a'amu hopi'nonohinoso uhu'mokahon'ingkuji kako hwe yahu mokosyohumayo pa'nyo sohwo a'amu somo yano ilofonefoho. A'amu yahu *sipsip* pa'nyo somo kengopo uhwajihwosi a'amu yahu *meme* pa'nyo somo kengopo uhwajonefoho. ³³ Yahu *sipsip* somo kakoe aho angahohnta'ni uhumajihwosi yahu *meme* somo kakoe aho hwonamonyo hohnta'ni uhumajonefoho. ³⁴ Oso hohosohonta hwe yofe hwofilo'nnyo'njo sohwo a'amu aho angahohnta'ni humalofo somo ole ulonefoho. Nje Mpohwo yo'mayo wop'ingo sejape so'no sehwsopo'mentiso soku, hohonta hwaho songo mti'mokumentiso sohonta olo anga yo'mayoso Mpohwo sekumne'no yahumentisoso nopikuji mapmno. ³⁵ Hwap'ingoso ngko mijoho niyahon'ingki wopayo ntapmmentohofofoho. Ngko mijo'no nimo'n'ingkahon'ingki mijo ntapmmentohofofoho. Ngko anga kengopo nta'ni pahon'ingko sekwo ngkimo sekwoe angomo ipenimotapontifi wop'ingo nimokosyohumamentohofofoho. ³⁶ Ngko hwapife ane nohumentan'ingko sekwo yo'mayoso ntapmmentohofofoho. Ngko mnokino'nji nohumentan'ingko sekwo wop'ingo nimokosyohumamentohofofoho. Ngko impo'angomo nohumentan'ingko sekwo nohonapmmentohofofoho.

³⁷ Ose ulahon'ingkuhwosi a'amu wop'ingoso ole ulifitnnefoho. Hwe Engofo, ntohontalo. Kiko wosopayo mijoho kiyahon'ingki nakwo wosopayo kijapmmentihwoneso, ntohontalo. Kiko mijo'no kumo'n'ingkahon'ingki nakwo mijo kijapmmentihwoneso. ³⁸ Ntohontalo. Nakwo anga kengoponta'anga hwosimo kohonontani nakwoe angomne'no ipekumotamentihwoneso, kiko hwapife yo'mayoso ane nohumentan'ingkini ntohonta kijapmmentihwoneto. ³⁹ Ntohontalo. Kiko mnokino'nji impo'angomo humentan'ingkinoso ntohonta kohonimentihwoneto. Ose ulohon'ifitnnefoho.

⁴⁰ Hwe yofe engo'njo sohwo ulonefoho. Ngko nehopi waselimonne'no yohono. Yo'mayoso nje a'amu yofe engo ane'njo somne'no uloho'mentohinoso ngkine'no imentohinofoho.

⁴¹ Ose ulihwosi a'amu hwonamonyo hohnta'n'ingo somo ulonefoho. Sekwo wonyo soku, mpanimno. Anitu sekumne'no simano hintotohino umnalofoho. Sekwo ngkimo ntiko'mafikuji oso toho ne'no sijalokunjoso Mpohwo kako Seten'nji kakoe a'amu so'ntnne'no ho'nahumentiso somo

fiwanimno. ⁴² Hwapingoso hohonta ngko mijoho niyahoningki wopayo montape'njo imentohofofoho. Mijo'no nimo'n'ngkahoningki mijo montape'njo imentohofofoho. ⁴³ Ngko ango kengopo nta'ni pahoningko sekwo ngkimo ango mantape'njo imentohofofoho. Ngko hwapife manji'mofo ane nohumentan'ngko sekwo sekwoe yo'mayoso montapmmmentohofofoho. Mnokino'njo nohumentan'ngko impo'angomo nohumentan'ngko sekwo monohonayo'njo imentohofofoho.

⁴⁴ Ose ulahoningkuhwosi ulifitnnefo, Hwe engofu, Ntohontalo. Kiko mijoho'nji mijo'tnno nokumo'n'ngkahoningki, kiko nom'ne angopo nta'ni ponji, kiko hwapife ane hwosi, mnokino'njo hwosi, kiko impo'angomo nohumentan'ngkini nakwo wopingo makilohofe'njo ntohonta imentihwoneto.

⁴⁵ Ose ulohoningkahoningkuji ole ulonefoho. Ngko nehapi waselimonne'no yohono. Nje a'amu yofe engo ane'njo somne'no yo'mayoso mulohofe'njo imentohofoso ngkine'no mantohofe'njo imentohofofoho. ⁴⁶ Ose ulahoningkuhwosi a'amu hiso nukuji hofikoe wonyomne'no tohino engo ne'no nomapitnnefoho. I a'amu wopingoso hofiko ango wopingo sopo i'mofahokuji engolopohamo songo ne'no nohumantokutnnefoho.

26

Hwe engo sohwa Jisasimo fonjosyane'entifi hungkuno nano mtito'mentohofofoho.

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Joun 11:45-53)

¹ Jisas oso hungkuno hopi'nono moi'wo ulonto kakoe inomokomoyo sohwa ulimento, ² Sekwo huno moi'wonoho. Sikuno hufa'u memjaofihwoso'no Anitu Kako A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo * i'mofaposo sohonta A'amufe Hwomu sohumo iyo hwojiyafiku'nnyo somo wofonjinto'ofosyantifeho. Ose ulimentisofoho.

³ Hohosohonta hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Isilael sohwafe hwe engo sohwanji hwe yofe hwofilo'nnyo tajo ango syoho'njo Kaiyofas oso hwoe ango somo uhu'mokumentohofofoho.

⁴ Osopo nuhu'mokontifi Jisasimo hiyaso'mo aho kehwaso wofonjosyano limentohofofoho. ⁵ Ole hnnimentohofi, Olo hiloso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo osomo wopayo engo nontan'ngkuji Jisasimo aho kehwaso'no nonahoningkuji a'amu hofiko nakumo ikujoho nafongkupitnnoho. Oso hiso'no Sikuno Engo homo somo nakwo Jisasimo aho mokanehwono. Ose hnnimentohofofoho.

A'musi Jisasiye mnokinopo hwone mijo akino'njoso usohumentisofoho.

(Mak 14:3-9; Joun 12:1-8)

⁶ Jisas kako Saimouniye ango Mpetani osopo humamentisofoho. Saimoun huhwo sohwa a'apaho uyo wonyo'njo hweho. ⁷ Osopo Jisas nohumentan'ngki a'mu anga'nohinisi Jisasimo nu'manto kako sojo ahwonte hwone mijo akino wonyoangkafo'njo hamniyoho yokintahopo'njoso nomotaponto Jisas epohumayo sopo nohumentan'ngki kakoe mnokinopo mijoso usohumentisofoho. ⁸ Ose yahoningki inomokomoyo sohwa nuhwonontifi

* **26:2:** Oso sikuno simo'moso hwaho Ijip sopo a'amu ahwomo mta'angoso mehomisimasosomo poyo imokumentisofoho. Oseso a'amu Isilaeliso yahu sipsip honiyoso hofiko mitipitihwayo'nji hoku'moponjo iyo fiji'hofaki'nnyo'nji osomo uloho'mentohofofoho. A'amu ahwomo mta'angoso oso homo somo uhwononto uyakolo'mentisofoho. Oso sikuno somne'ne Anitu Kako A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo liwo'n'ngkuhhwonefoho.

simeho tohino umningkahoningki hnnimentohofi, Olo a'mu losi mijo siki peho'no sisyooho. ⁹ Oso mijo wonyoangkafoso a'amu nakumta'ni mpe nalohofontifijontentesi nakwo hamniyoho engo nomehwasi a'amu ho'yango umofonyo iwo'ningkohoho somo uyihwanesohilo.

¹⁰ Ose hnningkahoningkofi Jisas hofikoe hungkunomo huno uyahoningki ulimento, Sekwo a'mu losimo simeho tango peho'no uyalokwofo. Kako ngkimo wopingo ntohokwoho. ¹¹ A'amu umofonyo iwo'ningkohofoso sekwo'nji engolopohamo ne'no humawo'ningkohofofoho. I, oso'no ngko sekwo'nji humaleso sikuno moi'wo we'enepi umo'nimontonoho. Oso'no a'amu ngkimo wopingo ntohoho'ne sikuno pi'ningo mauiyoho. ¹² Oso a'musi kako nje a'apahopo hwone mijo ehantohofisoso kako nakwoe yahino a'amufe pijafo ito'no yasyiwo'ningkuhwone hopaso ehantohokwoho. ¹³ Hungkuno nehopi waselimo, Ango yawojo'meemo nje hungkuno wopingo a'amu somo ulifijo so'no olo a'mu losi ntohofiso so'nji ulifitnnefoho. Oso'no a'amu pi'ningo engo olo a'mu losimne'no syafihupitnnefoho.

Jutas hwe engo sohwo Jisasimne'no ulimne'ento hungkuno ho'nahumentisofoho.

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Jisasiye inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u sohwa anga'nohino sohwo kakoe yofe Jutas Isikaliyout. Oso hwe huhwo sohwo hwe yofe engo'njo tajo anga syoho'njo sohwo nu'manto ¹⁵ ulimento, Ngko sekumo Jisas sejapmme so'no sekwo peho wontopantifito. Ose ulohoningkahoningki ulimentohofi, Nakwo hamniyoho sojo teti (30) wokijopantanoho. Ose ulontifi hamniyoho uyimentohofofoho. ¹⁶ Oso hohosohonta Jutas Jisasimo utihwamne'ento honingkano imofo'ne syofisyoma'mentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo osomne'no wosopayo nimentohofofoho.

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Joun 13:21-30)

¹⁷ Sikuno Engo uhwonimotofa simo'mjo somo a'amu Jutas wopayo nom'ne kengo niwo'ningkohoho so'no Jisasiye inomokomoyo sohwa kakimo nu'mantifi ulimentohofi, Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo osomne'no wopayo naneso nti'mo esyohumanehwono. ¹⁸ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo antime engo somo nukuji hwe fihumo nu'mafikuji ulimno. Nakwoe hwe engo hungkuno mesyolonetihwawo'ningkiso sohwo ole nalohoho. Nje sikuno mofoneponoho. Ngko nje inomokomoyo sohwanji Sikuno Engo somne'no wosopayo jije angomo wonontane'no yihwono. ¹⁹ Ose ulahoningki inomokomoyo sohwa Jisasiye hungkunomo iningkawentifi Sikuno Engo so'no wosopayo ito'no esyohumamentohofofoho.

²⁰ Sikuno'nji Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji nohumantifi Jisas ulimento, ²¹ Hungkuno nehopi waselimo. Hwe fihwo kako olo anga lomo sekwo'nji humaso sohwo kako mango sohwafe ahomo woho'nanihumonte hweho. Tokoyo'ofa wantoho'mtonoho. ²² Ose ulahoningki inomokomoyo sohwafe simeho tango uyahoningki a'amu anga'no anga'nohino sohwa Jisasimo ulimentohofi, Hwe Engofo, ngkolaho. ²³ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Hwe fihwo ngko'nji

wopayo noswanomo yomaso sohwo kako ngkine'no a'amumo tokoyo'ofu uyimte hweho. ²⁴ A'amu Anituye hungkuno lutihwamotofo sohwa iyoswomo mti'mokumentohofu pa'nyoso A'amufe Hwomu sohwo poyo umo'nimontonoho. I oso'no oso hwe ngkine'no nje mango sohwo tokoyo'ofu ntohofone sohune'no hitoho ntokwoho. Tohino engoso nomane hweho. Kona'wohi aswo momaso'njo yontentesi wopingo'nesohilo. ²⁵ Ose ulahoningki Jutas oso hwe Jisasimo tokoyo'ofu imentiso sohwo Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, ngkolaho. Ose ulohoningkahoningki ulimento, Kiko nto lohino. Ose ulimentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji wopayo'nji mijo'nji ae'uyo nimentohofoho.

(Mak 14:22-26; Luk 22:15-20; 1 Koulin 11:23-25)

²⁶ Hofiko wopayo nontaningkofi Jisas wopayo nomanto Anitumo isamoyoka ulonto kutikujo lohofonto inomokomoyo sohwo uyonto ulimento, Oloso nje a'apahofoho. Sekwo nomafikuji hmnimno. ²⁷ Ose ulonto kako noswanyo ipisayo mijo'nji nomanto Anitumo isamoyoka ulonto hofikimo uyonto ulimento, Olo mijo loso sekwo hopi'nonohino sohwasi hmnaopmno. ²⁸ Olo nje honiyo loso a'amu pi'ningo sofe wonyo wae yase-mofo'ne usohumahono. Honiyo loso Anitu'nji sekwo'nji makotiku'nyo'ne usihumahono. Nje honiyo losomo Anitu uhwon'ngkuhwosi sekwo Anitu'nji makotiku'nyoso ne imo'nyo'nefoho. ²⁹ Hungkuno waselimo. Nom'ne sikuno somo olo ipisayo mijo apa'no manimnehono. Manyo'njo nohumentani'mo sikuno memjaofihwoso'no ngko sekwo'nji nje Mpohwoe anga a'amumo mokosyohumayo sopo mijo songo nonanefoho.

³⁰ Ose ulahoningki hofiko ta anga'no lontifi noswapontifi hwofiki'nyo Oulifine'no kotasimentohofoho.

Jisas kako Pita Jisasimne'no hwasyo hungkuno a'amu somo ulone so'no ulimentisofoho.

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Joun 13:36-38)

³¹ Jisas ulimento, Olo sikwo'miyo lomo sekwo ngkimo nihwajikuji hiyaso wahumpeentifeho. Anituye hungkuno mti'mokumentohofu sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu yahu mokosyohumayo sohomo fonjasyikujo'no yahu sohwa hiyaso wahumpeentifeho. ³² I, oso'no songo likahm'mo Ngkaliline'no simo'mo sepo'mnefoho. ³³ Ose ulahoningki Pita ulimento, Nom'ne sohwa hofiko ko kuhwoti'mopijoso ngko makuhwoti'mo'mnehono. ³⁴ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko hungkuno nehapi wakilmonne'no yohono. Olo sikwo'miyo lomo yihufo tosika yoka malontan'ngkuhwoso sohonta kiko ngkine'no hwasyo hungkuno hufa'u sihune ole ulimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho. Ose ulohojo'no yihufo sohwo yoka walimontonoho. ³⁵ Ose ulahoningki Pita ulimento, Ngko kikimne'no huno maniyohoyohoho eso mulimnehono. O'o, ngko kiko'nji ko fonjanisiyo'manji oso hungkunoso mulimnehono. Ose ulahoningki inomokomoyo hopi'nonohino sohwa oso hopa ulimentohofoho.

Jisas Ngketisemani sopo humanto Mpohune'no jomo ulimentisofoho.

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Ngketisemani iyo uyo syoho sopo umentohofoho. Osopo nohumanto kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, Sekwo olopo fosyohumamno. Ngko oso nompono u'mo Mpo-humo jomo ulimo. ³⁷ Ose ulonto kako Pita'nji Sepetiye hwomu sohwa'u'nji utimanto umentohofoho. Nowentifi Jisas simheho tango mikunimposo

umentisofoho. ³⁸ Oso'no ulimento, Nje simeho tango mikunimposonjo hwo'nyoho. Tango hiloso poyo wanimokumtolikeno. Ngko'njopo foyohu-mafikuji ngkimo nohontohumamno. ³⁹ Ose ulonto we'enehwo nowento simano hwaho hohnta'ni ipitofawento Anitumo ulimento, U, nje Mpohwo, olo tohino loso noni'mahwosi woniyakolofono. I oso hiso'no nje hunomo nningkahutoho. O'o, jije hunomnohino hmnngkayo.

⁴⁰ Ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwafepono umentisofoho. Kako nu'manto uhwonimentisoso kakoe inomokomoyo sohwa saho nofosyowentanngkofi uhwononto Pitamo ulimento, Kiko ngkimo monohontohumayo peho'neto. ⁴¹ Sekwo ngkine'no nohontohumafikuji Mpohumo jomo ulimno. Seten sekumo yamofo selohofonoho. Sekwo wopingo'nohini uyano ko lifijosso sekwoe yokumpohn'nyo hopo'maho.

⁴² Ose ulonto Jisas apa'no we'enehwo nowento ulimento, Nje Mpohwo, olo tohino loso ngkimo manimnonehoho nningkohoho. I, oso'no nje hunomo minngkomnehono. O'o, jije hunomnohini unngkapmmmonnoho.

⁴³ Ose ulonto asomo ponto uhwonimentisoso inomokomoyo sohwa timo saho unngkahonngki saho foyowentanngkofi uhwonimentisofoho.

⁴⁴ Ose uhwononto apa'no nuliko'manto Mpohumo jomo simo'mjo ulimentiso hopaso apa'no nowento ulimentisofoho. ⁴⁵ Ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwanjo sopo noponto ulimento, Sekwo saho ne'no lofosyawotofo. Upa'nimno. Nje sikuno nto i'mofapmmaho. A'amufe Hwomu sohumne'no a'amu wonyo sohwa tokoyo'ofoto nto imasofoho.

⁴⁶ Sekwo filikapmno. Wohwano. Uhwonimno. Oso hwe ngkine'no tokoyo'ofoto ntoho'maso sohwo nto pohoho.

Jutas Jisasimo a'amu wonyo sohwa uyimentisofoho.

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Joun 18:3-12)

⁴⁷ Jisas oso hungkuno ulontanngki Jutas Jisasiye inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u sohwo i'mofapmmmentisofoho. A'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Isilael hwe engo sohwanji a'amu pi'nngo engo itokuso'njo hosimno'njo sohwa luti'hwahonngkofi Jutas kako Jisasiyepono ipemotasimentisofoho. ⁴⁸ Jutas oso a'amu sohwa yaofo itihwayo'ne ole ulimento, Hwe sohumo nu'mahm'mo hinjoho hu'nimeso oso hwe huhwo sohwo Jisasiyoho. Osohumo sekwo aho fikopmno. Ose nto ulimentisofoho. ⁴⁹ Oso'no Jutas Jisasimo komo'no nu'manto ulimento, Nje Hwe Engofo. Ose ulonto hinjoho hu'nimentisofoho. ⁵⁰ Ose yahanngki Jisas ulimento, Kiko umonji pohino sohwo komo'no fiyo. Ose ulahonngki hofiko Jisasimo u'mantifi aho yokumpohn'nyo ko'mentohofofoho.

⁵¹ Hwe fihwo Jisasi'nji humamentiso sohwo kakoe hwakuhwajo nomanto hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo syoho ulohofiyo sohumo haloho loku'mentisofoho. ⁵² Ose yahanngki Jisas ulimento, Jije hwakuhwajo asomo foho'nasyo. A'amu fihwo kako hwakuhwajo'nji nom'ne sohwa lofososo oso hwe huhwo sohumo hwakuhwajo'nji wolo-fosyantifeho. ⁵³ Kiko huno makiyoho liyohoho. Ngko nje Mpohumo jomo ulime'no kako ahwomomjo a'amu pi'nngo engo nifo'mayo'ne nihwajihwonesohilo. ⁵⁴ I oso hiso'no ngko ose ime'no a'amu Anituye hungkuno nje poyo imo'nyo so'no mti'mokumentohofoto oso hungkunoso ne pipi imo'nngkuhwonesohilo. O'o, nje poyo imo'nyoso oso pa'nyo umo'nimontonoho. Ose ulimentisofoho.

⁵⁵ Oso hohosohonta Jisas a'amu itokuso'njo somo ulimento, Sekwo a'amu hufo iwo'nngkiso sohune'no aho wokano lontifi hwakuhwajo'nji

itokuso'nji lomotopalokwofo. Sikuno engolopohamo ngko Anituye tajo ango engo somo humanji a'amu somo Anituye hungkuno luti'hwahoningko sekwo ngkimo osopo manikoso'njo iwo'n'ingkohofihwasoho. ⁵⁶ I oso'no a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki luti'hwamotofo sohwafe hungkuno ne imo'nyo'ne so'no yo'mayo imo'n'ingkohoho. Ose ulahoningki inomokomoyo sohwa Jisasimo uliko'mantifi hiyaso humpo'mentohofofoho.

A'amu 'kaunisol' syoho'njo sohwafe pone'no nowentifi Jisasimne'no hungkuno limentohofofoho.

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Joun 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Oso a'amu sohwa Jisasimo aho kentifi hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo Kaiyofas oso hwoe angomne'no kemotamentohofofoho. A'amu honingkano hungkuno luti'hwamotofo sohwanji a'amu Isilaelife hwe engo sohwanji osopo uhu'mokumentohofofoho. ⁵⁸ Pita Jisasimo ko in'ingkawomentisoso kakimo mufantohi'nyofoho. O'o, kako po'mtopo'mtisiyo humuloho'miwesofoho. Kako Kaiyofasiye tojo somo noswonto a'amu uhwontohumayo sohwanjo sopo yo'mayo imo'nyo so'no uhwontohumamo lonto humamentisofoho.

⁵⁹ A'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwanji hofiko a'amu Jisasimne'no hwasyo hungkuno ujiso'ne Jisasimo fonjosyane'entifi wotipemantifi imentohofofoho. ⁶⁰ A'amu pi'n'ingo hwasyo hungkuno'njo sohwa ko i'mofopahoningkofi nofonjosyane'entifi hungkunoso wonyopi tipmmentohofofoho. Hwangku ae'uyo sohwa'u i'mofaponji ⁶¹ ulimentisiyo, Olo hwe lohwo ole limaso hweho. Anituye ango engoso ngko wae yahm'mo songo molimeso sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no ango moi'wo umo'n'imontonoho. Ose limaso hweho.

⁶² Ose ulahoningki hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo nolikofalohofonto Jisasimo ulimento, Kiko hungkuno asomo mujo'njo peho'no yalokuno. Pipilo. Olo hungkuno kikimo kilalokusiylosofo.

⁶³ Ose ulahoningki Jisas mampi'nyo humentan'ingki hwe yofe engo'njo sohwo ulimento, Anitu songo ne'no humayo sohwo ji'je hungkuno kupo'nalofoho. Kiko hungkuno nehopi'nohino fonaso. Kiko Kilais, Anitu kuhwosopo'mentiso Anituye Hwomu Ne hwosilaho.

⁶⁴ Ose ulohoningkahoningki Jisas ulimento, Kiko nehopi ntohino. I wakil'monne'no yohono. Hwangku sohonta sekwo A'amufe Hwomu sohwo Anitu Yo'mayo Yokumpohn'nyo Hwap'ingo sohwoe aho anga sohohtant'ni humentan'ingkuhwosi uhwonifitnnefoho. Kako himo ahwomo mta'ango sopo nohumahwosi pihwoso'no uhwonifitnnefoho.

⁶⁵ Jisas ose ulahoningki oso hwe tajo ango syoho'njo sohwo simano hintotohino umnimentiso so'no kakoe manji'mofo we'ene sisimpento ulimento, Kako Anitune'no sitofo ulohoho. Nakwo nom'ne a'amu Jisasimne'no hungkuno jo'neso joho peho'no ulanehwono. O'o, sekwo kakoe hungkuno somo nto upa'n'ingkohoho. ⁶⁶ Sekwo huno pipi seyohoho. Ose ulohoningkahoningki ulimentohofi, Kako wonyo imaso hweho. Kako poyo umo'nono.

⁶⁷ Ose ulontifi Jisasiye simo'mangopo me mijo uyati'mofontifi fongku'mentohofofoho. A'amu fehohnjo nufonjontifi ⁶⁸ Ulimentohofi, Kiko Kilais sohwo si Anitu hungkuno kijopahoningki liwo'n'ingkinohwosi, ti'hwokufonjohoho. Noho fonaso. Sitofo ose ulimentohofofoho.

Pita Jisasimne'no hwasyo hungkuno, Ngko huno maniyohoyohoho ulimentisofoho.

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Joun 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pita angkuhwafo ponjo tojo somo nohumentaningki hwe yofe engo'njo sohwoe syoho ulohofiyosi nu'manto ulimento, Kiko huhwosi Jisas hwaho Ngkalili mta'ango sohwo'nji humawo'n'ngkino hwosoho. ⁷⁰ Ose ulahon'ngki a'amu hopi'nono nuhwon'ngkahon'ngkofi Pita ulimento, Awonoho. Olo hungkuno ntohino loso'no ngko huno maniyohoyohoho. ⁷¹ Ose ulonto kako noswonto kontolompo'ango somo nohumentaningki nom'ne a'mu syoho ulohofiyosi Pitamo uhwononto hwe sohwo ulimento, Olo hwe lohwo Jisas ango Nasaletnnta'ango sohwo'nji humawo'n'ngkiso hweho. ⁷² Ose ulahon'ngki Pita apa'no yofe hiyaso yonto ulimento, Nehopi yokintahopono lohono. Ngko oso hwe sohomo huno maniyohoyohoho. Ose ulimentisofoho. ⁷³ We'enepi a'amu fehohnjo likofohumamentohofosohwa Pitamo nu'mantifi ulimentohofi, Nehopi kilihwono. Kiko hofiko'njo mta'ango hwosoho. Jije mampahoso Ngkalilinta'ango pa'n'ingo ho'n'ngkohoho. ⁷⁴ Ose ulahon'ngkofi Pita hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Ngko hwasyo hungkuno seli'meso Anitu tohino wontapono. Oso hwe sohomo ngko huno maniyohoyohoho. Nihu'no nehopi lohono. Ose ulimentisoso tosika yoka limentisofoho. ⁷⁵ Yoka lahon'ngki nupa'nonto Pita hungkuno Jisas ulimentiso so'no huno syafihu'mentisofoho. Hungkuno ole ulimento, Yihufo tosika yoka molontan'ngkuhwoso sohonta kiko ngkine'no mango hufa'u sihune ole walimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho. Ose ulohojo'no yihufo sohwo yoka walimontonoho. Pita kako huno ose syafisyonto mempono swonto kakoe yahino wonyo so'no simoho tango mikun'imposo uyahon'ngki humotaho engo ne'no limentisofoho.

27

*A'amu Pailotiyepono Jisasimo ipemotawomentohofofoho.
(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Joun 18:28-32)*

¹ Imingo ne so'nji a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Juta sofe hwe engo sohwanji Jisasimo fonjosyane'entifi hungkuno limentohofofoho. ² Jisasimo aho kentifi ahwomo nano kilofontifi hwe engo hwaho mokosyohumayo Pailot oso hwoepono ipemotawomentohofofoho.

*Jutas poyo pe'nimentisofoho.
(Apousel sohwafe Syoho 1:18-19)*

³ Jutas kako Jisasimo tokoyo'ofu uloho'mentiso sohwo uhwonimentisoso hofiko Jisasimo tohino uyantifi yahon'ngkofi uhwononto kako simoho tango uyahon'ngki huno ole syafihu'mento, Wonyo imalefoho. Ngko oso hamniyoho sojo *teti* (30) ma'maleso asomo uyimo. Ose ulonto kako a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Juta sofe hwe engo sohwanjimo uyonto ⁴ ulimento, Ngko wonyo imalefoho. Ngko hwe wonyo ane sohomo setihwamale sohwo wape'nimontonoho. Ose ulahon'ngki ulimentohofi, Nakwoe'maho. Jije'nohinofoho. ⁵ Ose ulahon'ngkofi Jutas oso hamniyohoso Anituye ango engo somo noswoho'nofawento nowento nano hmentisofoho.

⁶ Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwa hamniyoho hiso nomantifi hnnimentohofi, Olo hamniyoho hiloso a'amumo fonjasiyo'ne mpe'nefoho. Nakwo olo hamniyoho lo'nji tajo angomjo hamniyoho nem'no ho'nasiyoso wopingo'maho. ⁷ Ose lontifi hungkuno nom'ne ole kotiku'mentohofi, Nakwo a'amu hwontoho mtimokuwo'n'ngkohoho sohwa mta'ni olo hamniyoho loso'nji hwaho mpe uyano. Hwaho hiloso a'amu kengo mta'ni nopikuji poyo pe'n'ngkujo'no pijafo ho'nasiyo'nefoho. Ose

kotijwontifi imentohofofoho. ⁸ Oso'no hwaho hopo sopo hwaho honiyo lifawojoponoho liwo'n'ngkohofofoho. Oso yofe hiso olohonta weho. ⁹ Oso hohosohonta hwe Jelemaiya sohumo Anitu hungkuno uyahon'ngki lutihwamojo sohwoe hungkuno ne imo'n'imentisofoho. Hungkuno ole, A'amu Isilaeliso oso hamniyohoso kakine'no mpe uyano lontifi imentohofofoho oso hamniyoho hiso nomantifi

¹⁰ a'amu hwontoho mt'i'mokuwo'n'ngkiso sohwoe hwaho mpe imentohofofoho.

Oso hwe engo ntimentiso pa'nyofoho.

Oso hungkunoso hohonta Jelemaiya ose li'mentisofoho.

Pailot Jisasimo hungkuno ulohonimentisofoho.

(Mak 10:2-5; Luk 23:2-5; Joun 18:29-38)

¹¹ Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo'njo sopo Jisas loho'mentisofoho. Oso hwe engo huhwo sohwo Jisasimo ulohonimento, Kiko a'amu Jutafe Hwe Engo sohwsilaho. Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Hungkuno hiso kiko nehopi lohino. ¹² Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji Juta sohwafe hwe engo sohwanji hofiko Jisasimne'no hungkuno ulahon'ngkofi Jisas hungkuno asomo mujo'njo imentisofoho. ¹³ Oseso Pailot Jisasimo ulimento, Oso hungkuno kikine'no ntohofoso kiko mupa'nyotaho. ¹⁴ Ose ulohon'ngkahon'ngki Jisas hungkuno mujo'njo yahon'ngki Pailot yomo yonto huno pi'n'ngo engo syafihu'mentisofoho.

Pailot Jisasimne'no iyomo fonjinto'ofahumno ulimentisofoho.

(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Joun 18:39-19:16)

¹⁵ Oso Sikuno Engo wopayo iloho yanimotofo sikuno somo soswo huhwo huhwi hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwo kako hwe impo'angomjo fihumo isihutofihwajimojo hweho. A'amu sohwa oso hwe impo'angomjo sohune'no yofe hwe engo sohumo uliwo'n'ngkahon'ngkofi oso hwe huhwo sohumo isihutofihwajimojo hweho. ¹⁶ Oso hohosohonta hwe wonyo Mpolapas kako impo'angomo humohumantisofoho. ¹⁷ Hwe moya'mi nuhu'mokahon'ngkofi Pailot ulimento, Ngko sekuyepono tihumo isihutofihwajimnehono. Ngko Mpolapas isihutofihwajimnehono. Ngko Jisas a'amu Kilaisiyoho uliwo'n'ngkohoho sohumo isihutofihwajimnehono. Ose ulohonimentisofoho. ¹⁸ Pailot olo so'no huno moi'wonoho. A'amu pi'n'ngo engoso Jisasimo in'ngkamotofo so'no a'amu Juta sofe hwe engo sohwa simano hintotohino umnimentisofoho. Oso'no kakiyepono hungkuno hiso ipemotapmmentohofofoho.

¹⁹ Pailot kako hungkuno jo'ne ango sopo humentan'ngki kakoe ape hungkuno ole lihwatimento, Kiko oso hwe wop'ngo sohumo kiko wonyo ulohofohotoho. Ngko sikwo'miyomo oso hwe sohune'no wojo uh-won'ngkoheso ngko simeho tango nisofoho. Ose lihwatimentisofoho.

²⁰ Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji Juta sofe hwe yofe engo'njo sohwanji hofiko hwe moya'mi somo ulimentohofi, Sekwo Mpolapasimne'no jomo ulimno. Jisas kako poyo umo'nono. Ose humulohofofoho. ²¹ Hwe yofe engo'njo sohwo a'amu somo ulohonimento, Olo hwe lohwa'u osopo humasiyo loso tihumo usihuto'mnehono. Ose ulahon'ngki hofiko ulimentohofi, Mpolapasimo usihutofo. ²² Ose ulahon'ngkofi Pailot ulimento, Ngko Jisas a'amu Kilais hwosoho uliwo'n'ngkohoho sohumo pipi imnehono. Ose ulahon'ngki a'amuso ulimentohofi, Iyopo fonjinto'ofasyo. ²³ Ose ulahon'ngkofi Pailot ulimento, Peho'neto. Olo hwe

lohwo peho wonyo imaso hwolo. Ose ulahon'ngki a'amuso mohm'no uliwo'n'imentohofi, Iyopo fonjinto'ofasyo. Iyopo fonjinto'ofasyo.

²⁴ Ose lontan'ngkofi Pailot huno umentu, kakoe hungkunoso hopa mmo'n'ngkahon'ngki ikujoho u'mofapmmonto yahon'ngki Pailot kako a'amu wanohonifento mijo nomanto a'amuso uhwontohumentan'ngkofi kakoe ahomo mijo yatiku'nonto ul'imento, Olo hwe lohomo fonjasiyo'neso nje huno'maho. O'o, sekwo hwap'ngo kuyoho. Oso'no nje aho mijo yatiku'n'ngkohono. ²⁵ Ose ulahon'ngki a'amuso ul'imentohofi, Olo hwe lohomo poyo fonjasiyo'ne tohino nakumo ne'masoso nakwoe mehomintnne'no wone'ma'montonoho. ²⁶ Ose ulahon'ngkofi Pailot Mpolapasimo isihutofihwajonto kakoe hwe itokuso'njo sohwamo ul'imento, Jisasimo impe'nji fonjikuji iyopo fonjinto'ofahumno.

*A'amu itokuso'njo sohwa Jisasimne'no sitofo l'imentohofofoho.
(Mak 15:16-20; Joun 19:2-3)*

²⁷ Oseso Pailotiye a'amu itokuso'njo sohwa hwe yofe engo'njo sohwafe angomo ipemotaswontifi osopo hwe itokuso'njo hopi'nonohino sohwa Jisasimo u'ma'mentohofofoho. ²⁸ Hofiko kakoe manji'mofo yajontifi hofiko manji'mofo nom'ne honiyo'nohinoso uloho'mentohofofoho. Oso manji'mofo honiyo'nohinoso a'amu yofe engo hwaho mokosyohumayo sohwafe manji'mofofoho. ²⁹ Ose yontifi hofiko impe yongo'njo nomantifi nopopojontifi hnn'imentohofi, Olo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwoe mnokino manji'mofo pa'nyofoho. Ose lontifi Jisasiye mnokinopo monji'mofahumentohofofoho. Hofiko fo'me nomantifi kakoe aho angahohnta'ni umanjontifi ul'imentohofi, Olo fo'me loso hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe pa'n'ngo sohwoysiye ahomo kumanjihwono. Ose lontifi kako'njopo hwomtame poji ulohofontifi sitofo ul'imentohofi, Ou Hwe Engo sohwoi, kiko a'amu Juta somo mokosyohumawo'n'ngkino sohwoisilaho. ³⁰ Ose ulontifi kakoe simo'mango sopo memijo uyati'mofontifi oso fo'me ahomo umanguku'mentohofoso nomantifi mnokinopo fongku'mentohofofoho. ³¹ Hofiko sitofo moi'wo ulontifi oso manji'mofo honiyo'nohinoso yojasyontifi kakoe manji'mofo uloho'mentohofofoho. Ose yontifi kakimo fonjinto'ofasiyo'ne spono ipemotasimentohofofoho.

*Hofiko Jisasimo iyopo fonjinto'ofahumentohofofoho.
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Joun 19:17-27)*

³² Ipemotasontifi hwe fihwo Sailininta'ango kakoe yofe Saimoun osohumo nu'mantifi kwokwe umofontifi kako Jisasiye iyo hwojiyafiku'nnyo intofo'ne'entifi ul'imentohofofoho.

³³ Kako intofahon'ngki hofiko hwaho Ngkoulikota si'mo'mentohofofoho. Oso hwaho hopo sopone yofe hiso hwap'ngo olenoho. Mnokino yokino huyo'mango pa'nyo ponoho. ³⁴ Osopo nohumantifi hofiko ipisayo mijo'nji nom'ne molasin tohino mumnyo'njo so'ne so'nji iwolo'mokontifi Jisasimo uyahon'ngkofi kako yamofa imentisoso manimentisofoho. ³⁵ Oseso hofiko Jisasimo iyopo fonjinto'ofasyontifi kakoe manji'mofo yo'mayoso tihwo woma'montolikeno lontifi syohi'nyo imentohofofoho. Hwe sohwa syohi'nyo hiso yakolo ulohofontifi yo'mayoso hu'mema'mentohofofoho. ³⁶ Ose yontifi osopo nohumantifi Jisasimo uhwontohumamentohofofoho. ³⁷ Kakoe iyo hwojiyafiku'nnyo yokintaho spono olo hungkunolo kakine'no mti'mokumentohofi, OLO HWE LOHWO JISASIYOH. A'AMU JUTAFE HWE ENGO HWEHO. Ose mti'mokontifi iyoswo hofojahumentohofofoho.

³⁸ Jisasì'njopo hwe hufa'u hufu'nji ikujoho'nji imojiyo sohwa'umo fonjinto'ofahumentohofofoho. Nom'nihwo Jisasiye aho angahohnta'ni, nom'nihwo aho hwonamonyo hohnta'ni fonjinto'ofahumentohofofoho. ³⁹ Hwe moya'miso nopohotawentifi mnokìngkwa'nìngkwa'nnyo yontifi sitofo ulìmentohofi, ⁴⁰ Kìko ole liwo'nìngkini, Anituye tajo ango engoso ngko wae yaohm'mo apa'no songo molimeso sikhuno hufa'u sikhune memjaofihwoso'no ango moi'wo umo'nìmontonoho. Ose liwo'nìngkino hwosoho. Kìko Anituye Hwomu Ne hwosi'manji kiko fo'ma'nyo. Iyopo nta'ni fikotape. ⁴¹ Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu honìngkano hungkuno luti'hwamotofo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji oso pa'nyo sitofo ulìmentohofofoho. ⁴² Ole ulìmentohofi, Kako a'amu nom'nemo ufo'mawo'nìngkiso sohwo kakimo mufo'ma'nonehoho. Kako Isilael sofe hwe engo hwolaho. Kako iyopo nta'ni kotapi'hwoso'no uhwonìngkuhwasi nakwo simeho hi'ntnnono uyano. ⁴³ Kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyonto ole limento, Ngko Anituye Hwomu hwo'nyoho. Ose limentiso hweho. Anitu kakine'no umo'nìngkuhwoso'no'manji kako olohonta ufo'mano. Ose ulìmentohofofoho. ⁴⁴ Oso hwe wonyo Jisasi'njopo fonjinto'ofahumentohofoho huhwa'u Jisasi'mo sitofo ulìmentisiyefoho.

Jisas poyo imo'nìmentisofoho.

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Joun 19:28-30)

⁴⁵ Hìno ajwo kuntoliyopo oso sikhuno mjaofonto mofehi'nyomo hoholo yasyonto akupo'nyo'nji tili (3) kílouk oso'nji apa'no longkonìngkahonìngki mofehi'nyo limentisofoho. ⁴⁶ Sikhuno wammonto yahonìngki Jisas joho mohm'no limento, *Eli Eli lema sapakitanì.* Oso hungkuno hiso neso ole, Nje Mpohwo Anitu, peho'no nisikwojantokuno. ⁴⁷ Ose lahonìngki a'amu kako'njopo humamentohofoso upa'nontifi huno muyahonìngki limentohofi, Olo hwe lohwo kako Ilaija osohumo Anitu hungkuno uyahonìngki limojo sohumne'no joho lalofoho. ⁴⁸ Ose ulahonìngkofi hofiko'njopo a'amu humunyo sohwo komo'no Jisasi'mo u'manto hwapife we'e mijo yokumpohn'nyo mangkinyo'njo yomanto oso hiso tokemo yamjonto Jisas wanononto uyìmentisofoho. ⁴⁹ I oso hiso'no nom'neso ole ulìmentohofi, Hofahiyo. Nakwo uhwontohumano. Ilaija nopihwosi ufo'ma'mtolikeno. Ose ulìmentohofofoho. ⁵⁰ Jisas apa'no joho mohm'no lonto kakoe huyo'mango uhwajonto poyo pe'nìmentisofoho.

⁵¹ Oso hohosohonta Anituye tajo ango engo somjo hwapife engo oso ajwoponjo ango we'e Anitu humayo'nefoho limotofo sopo hoku'yopo pmpilìpeehinyoso yokintahopo nta'ni tomonte sisìmpo lohofonto hofa'u imo'nìmentisofoho. Hwaho hwomihwo yonto sojo engoso tihwo'mentisofoho. ⁵² Oso hwaho a'mopijafo ho'nahinyo sopo hwaho hwosampo lohofahonìngki Anituye a'amu pi'nìngo pe'nìmentohofoso songo lika'mentohofofoho. ⁵³ Nolikafontifi sikhuno nom'nemo Jisas pe'nonto songo lika'mentiso somo hofiko ango Jelusalem wopìngo somo noswahonìngkofi a'amu pi'nìngo engo oso a'amu somo uhwonìmentohofofoho. ⁵⁴ Hwe a'amu itokuso'njo sohwapo mokosyohumayo sohwo kakoe a'amu'nji nohumantifi Jisasi'mo uhwontohumantifi hwomihwo yo'mayo so'nji imo'nìngkahonìngki uhwonontifi iyoho unìmentisofoho. Ole ulìmentohofi, Olo hwe lohwo Anituye Hwomu Ne hweho. Ose limentohofofoho.

⁵⁵ Moya'mi pi'nìngo engo Ngkalilinta'ango Jisasi'mo tifi inìngkamotofo sofa Jisasi'mo ufo'mano lontifi Ngkalili ulìko'mantifi Jisasi'nji Jelusalemno pmmentohofofoho. Osofa nohumantifi Jisasi'mo

uhwon+hwojamentohofofoho. ⁵⁶ A'mu hofiko'njo loponta'angosi Maliya Makitolanta'angiyoho. A'mu nom'nesi kakoe yofe Maliya Jemisi'nji Jousepi'njiye kona'wohiyoho. A'mu nom'nesi Sepetiye hwomu sohwa'uye kona'wohiyoho.

*Jisasiye pijafoso sokimomo ho'nahumentohofofoho.
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-55; Joun 19:38-42)*

⁵⁷ Sikuno'nji hwe hamniyoho engo'njo Alimateyanta'ango sohwo i'mofapmmmentisofoho. Kakoe yofe Jousepiyoho. Kako Jisasi'mo in'ngkamojo hweho. ⁵⁸ Kako hwe engo Pailot osohumo u'manto, Jisasiye pijafoso mayo'ne ulohon'mentisofoho. Ose ulahon'ngki Pailot ul'mento, Jisasiye pijafoso olo hwe lohomo uyimno. ⁵⁹ Ose ulahon'ngki Jousep pijafoso nomanto hwapife songo halojo somo ifohumpento ⁶⁰ kakoe sokimo songomo ho'nahumentisofoho. Oso sokimoso kako sojo engo somo imo engo il'mentisofoho. Osopo ho'nasyonto sojo engo yiwolo'mo yiwolo'mo lohofonto sokimo hoku'yo somo pijwahumentisofoho. ⁶¹ Maliya Makitolanta'angosi'nji nom'ne Maliyasi'nji sokimo momingo sopo humanji humihwontohumantisiyofoho.

A'amu itokuso'njo sohwa Jisasiye sokimo'njo mofone sopo humohuman-tohofofoho.

⁶² Mo'n'ngka honta sikuno iyoho humayo'ne yo'mayo ito'no esyohumayo sohwi nuyokolofahon'ngki hwe yofe engo'njo tajo angosyoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji Pailot'mo u'ma'mentohofofoho. ⁶³ Nu'mantifi ul'mentohofi, Hwe engo oso hwe hwasyo hungkuno'njo sohwo songo humamentiso sohonta ole l'mento, Sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no ngko songo nolika'mnefoho l'mentisoso huno nayohoho. ⁶⁴ Oso hiso'no kiko jije a'amu sohwo ole uso, Jisasiye pijafoso somo sekwo pikupijo esyontan'ngkujoso sikuno hufa'u sihune womemjaofono. Ose uso. Kakoe inomokomoyo sohwa nukuji kakoe pijafoso hufo ikuji hwe moya'mi somo hwasyo ole ul'fitnnoho, Jisas songo nto liko'maho. Oso hwasyo hungkunoso hwasyo hungkuno simo'mjo somo nuyakolofonoho. ⁶⁵ Ose ulahon'ngkofi Pailot ul'mento, Sekwo sekwoe a'amu uhwontohumayo'ne sohwo uh-wajifijoso hofiko sokimo somo yokumpohn'nyo wopijwosyafe. ⁶⁶ Ose ulahon'ngki hofiko nowentifi pijwahumentohofofoho. Oso hiso hano pitofasiyo so'no sohe ho'nahumentohofofoho. Oseso hofiko a'amu itokuso'njo sohwa sokimo homo somo uhwontohumayo'ne uhwatimentohofofoho.

28

*Jisas songo lika'mentisofoho.
(Mak 16:1-10; Luk 24:1-10; Joun 20:1-18)*

¹ Sikuno iyoho humayoso moi'wo imo'n'ngkahon'ngki Sante imingo'nji mofehi'nyo wosi'mofapmmonto yahonjo so'nji Maliya Makitolanta'angosi Maliya nom'nesi'nji siko Jisas ho'nahumalofo sopo uhwonaho lonji pmentisiyefoho. ² Oso hohosohonta hwaho hwomihwo yahon'ngki a'amu ahwomomjo sohwo nuliko'manto noponto sojomo iwolo'mo iwolo'mingo lohofonto sojo nomeho'naofonto sojo yokintahopo humamentisofoho. ³ A'amu ahwomomjo sohwoe simano emta'mingo yonte pa'nyo kakoe manji'mofoso nihu'no halojo'nohinofoho. ⁴ A'amu itokuso'njo sohwa osohumo uhwonontifi yomo yontifi iyoho un'ngkahon'ngki poyo hopa wo'mentohofofoho.

⁵ I oso'no a'amu ahwomomjo sohwo a'mu sofa'umo ulimonto, Siko iyoho seningkuhwoloho. Ngko huno ole niyohi, Siko Jisas a'amu iyopo fonjinto'ofahumalofo sohune'no tipeglokusiyo. Ose ulonto ulimonto, ⁶ Kako olopo mohumuyoho. Hohonta kako limentiso hopa nto lika'maho. Oyoninyo. Hofiko Jisasi'mo noho'nahumalofo lopo uhwoninyo. ⁷ Siko komo'no uhusisi kakoe inomokomoyo sohwo hwe poyo imo'nimaso sohwo pi'nimo mta'ni nto lika'maho. Ose ulinyo. Kako Ngkaliline'no simo'mo nto sepo'maho. Sekwo osopo nosokuji uhwonimno. Hungkuno seloheso iningo seyo'eno.

⁸ Ose ulahoningki a'mu sofa'u iyoho unimentisoso siko simaho wopingo umo'ninkahoningki pi'nimomo nuliko'manji komo'no nowenji kakoe inomokomoyo sohwo olo hungkuno loso ulohonanji umentisiyefoho. ⁹ Nowentaningi Jisas honingkanopo uswo'nonto ulimonto, Nje nampohwo fa'uyo. Ose ulahoningki tafonepo nowenji Jisasiye sife hwompahomo aho upm'mokonji Jisasi'mo hwomtame uloho'mentisiyefoho. ¹⁰ Jisas ulimonto, Siko iyoho seningkuhwoloho. Siko nuhusisi nje ningkwahwosamo ulinyo. Hofiko hwaho Ngkalili nosokuji osopo wanohonife. Ose ulinyo ulimentisofoho.

A'amu itokuso'njo sohwafe hungkunofoho.

¹¹ Oso a'mu sofa'u nowentaningi a'amu fehohnjo itokuso'njo sokimo somo uhwontohumayo sohwa hofiko angopo i'mofawentifi a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo yo'mayo imo'nimentiso so'no ulimentohofofoho. ¹² Ose ulahoningkofi a'amu huhwo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji uhu'mokontifi yo'mayo yane'entifi hungkuno mtito'mentohofofoho. Hofiko hamniyoho engo a'amu itokuso'njo sohwo uyontifi ulimentohofi, ¹³ Sekwo a'amu somo ole ulimno. Kakoe inomokomoyo sohwa hofiko sikwo'miyomo nopontifi nakwo saho fosityowentaningkuhwoni kakoe pijafoso hufo ma'malofofoho. Ose ulimno. ¹⁴ Hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwo olo so'no upa'ningkuhwosi'manji nakwo kakimo afofo umokantanoho. Kako sekumo yoka masejo'njo uyimontonoho. ¹⁵ Ose ulahoningkofi a'amu itokuso'njo sohwa hamniyoho nomantifi hofikoe hungkunomo iningkamentohofofoho. Olo hungkuno Jisasiye pijafoso hufo mayo loso a'amu Jutafe ango'meemo ho'ningkowahoningki ne'no lontifeso olohonta ose weho.

Jisasiye inomokomoyo sohwa Jisasi'mo uhwonimentohofofoho.

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Joun 20:19-23)

¹⁶ Inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwa oso hwofiki'nyo hwaho Ngkalili sopo Jisas nto ulimentiso so'pono simentohofofoho. ¹⁷ Hofiko Jisasi'mo uhwonontifi hwomtame uloho'mentohofofoho. I oso'no a'amu anga'no anga'no Jisasi'tikeno nom'ne hwolikeno lontifi huno pi'ningo syafihu'mentohofofoho. ¹⁸ Jisas hofikimo tafonepo u'manto ulimonto, Anitu yo'mayo yokumpohn'nyo ahwomo'nji hwaho'ntnne'no mokosyohumayo'ne ntapisofoho. ¹⁹ Oso'no sekwo nowekuji hwaho hopi'nono ango'meemjo a'amu somo nje hungkuno luti'hwafikujo'no nje inomokomoyo umo'nife. Sekwo hofikimo mijo kiyomayoso Mpohwoe yofe'nji kakoe hwomufe yofe'nji kakoe Towahunofe yofe'nji likuji fikiyomapmno. ²⁰ Ngko hungkuno hopi'nono sejapontnneso a'amuso hungkuno hiloso iningkape-e'ne filuti'hwamno. Upa'nimno. Ngko sekwo'nji engolopohamo nohumentanimo sikuno moi'wo imo'ningkuhwoso'no ne'no humenti'hwane'foho.

Mak
Olo Hungkuno Wopingo loso Mak
Mti'mokumentisofoho.
Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo sife aho hopi'nono mofonepo nto uyokolofahon'ngki Mak olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Mak sohwo yofe hufa'unjo hweho. Nom'ne yofeso olenoho. Jouniyoho. I oso'no yofe hiso nehm'no hu'mo ole: Joun Makiyoho. (Oso hungkuno hiso *Apousel* sohe engo 12 hon'ngkano we'e 25. Osopo weho.) Mak sohwo yofe hufa'u mulinyo hwap'ngoso ole: Yofe Makiyeso Ngkilik hungkuno mta'angofoho. Yofe Jouniyeso Hipilu hungkuno mta'angofoho. Makiye na'usi Maliyafoho. (Oso hiso *Apousel* sohe engo 12 hon'ngkano we'e 12. Osopo weho.) Mak huhwo sohwoe kona'wohiye anggo somo a'amu Jisasimo in'ngkunyoso aho ku'mo ku'm'ngo ne'no uhu'mokumotofomnoho. Mak sohwo Jisasiye inomokomoyo hwo'maho. O'o, Jisasiye inomokomoyo Saimoun Pita'nji anggo Loum sopo syoho imojiye hwa'uyoho. Olo iyoswo hiloso Mak anggo Loum humanto mti'mokumentisofoho. A'amu fehohnjo hofiko huno ole, Mak sohwo Hipilu hungkuno so'nji Ngkilik hungkuno so'nji huno moi'wo'nnyo hweho. Oso'no anggo Loum sopo Pita'nji nohumanji Mak kako Pitafe hungkuno iwolo'mokiyo syoho imojo hweho. Pita kako Anituye hungkunoso Hipilu hungkunomo lahon'ngki a'amu Loumjoso upa'nyo'ne Mak kako Ngkilik hungkunomo iwolo'mokumoyo hweho. Oso'no a'amu Loumjo sofe hunoso olenoho. Hwe fihwo kako ni'hu'no yokumpohn'nyo hwo'manji nakwoe Hwe Engo hweho. Ose syofisyontan'ngkofi Mak kako Jisasimne'no ole ulimonto mti'mokumentisofoho. Jisas sohwo hwe yokumpohn'nyo sohwafe yokumpohn'nyo somo Jisasiye yokumpohn'nyoso yakolonoho. Jisas sohwo Anituye Hwomu Ne hweho. Kako a'amu mnokino'njo so'nji a'amu towahunu wonyo'njo somo wopingo umokiyo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hweho. A'amu Loumjo somo Mak ose ulimonto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Mak a'amu Ngkilik Jisasimo in'ngkunyoso somne'no mti'mokumentisofoho. Mak mti'mokumentiso iyoswo hiloso nakumo huno nafohotofo'nefoho. Huno nafohotofo hwap'ngoso neso ole: Jisas sohwo yo'mayo hopi'nono hwaho laponjofe yokumpohn'nyo somo yakolownnyo hweho. Oso'no nakwo olo iyoswo hiloso atofu l'hwasi Jisasimo un'ngkohwano.

Joun Hwe A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo hungkuno lut'hwamentisofoho.

(Matiyu 3:1-12; Luk 3:1-9, 15-17; Joun 1:19-28)

¹ Ngko Mak'ni Anituye Hwomu Jisas Kilais sohune'no hungkuno wopingo wamti'mokumonne'no yohono. ² Hungkuno ae lomayoso ole. Hohonta Anitu kako Aisaiya sohomo hungkuno uyahon'ngki iyoswo ole mti'mokumento,

Anitu kakoe hwomumo ulimonto,

Upa'nyo. Ngko hwe fihumo nje hungkuno motawe'ne wol'hwatimonnoho. Oso huhwo sohwo kako kikimo simo'mo kupe-e'ne hweho. Kako jije hon'ngkano ito'no esyohumayo'ne hweho.

³ Olo hwe huhwo lohwo hwaho a'amumo humunyo fi'mo hwe fihwoe mampaho engo ole ho'nimento,

Hwe Engo sohumne'no honingkano ito'no fehumamno.

Kakoe hano emoyo'ne so'no honingkano hiso ito'no mihwatimno.

Oso hungkunoso Aisaiya mti'mokumentisofoho.

⁴ Oseso Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo hwaho a'amu mohumunyopo i'mofaponto a'amu pi'ningo uhu'mokahoningkofi ole lutihwamento, Sekwo sekwoe honingkano wonyo somne'no hohujo ikinjaofikujo'no Anitu kako sekwoe wonyo hiso wae yasemofihwaso'no ngko mijo wokiyosema'mo. Ose ulimentisofoho. A'amumo sekwoe honingkano songoso utihwayo'nefoho. ⁵ A'amu hwaho Jutiyanta'ango so'nji pone engo Jerusalem mta'ango pi'ningo engo so'nji Jounimo u'mantifi kakoe hungkuno upa'nontifi hofikoe wonyo yoloho lijwaofahoningkofi Joun hofikimo Mijo Joutan sohumo kiyoma'mentisofoho.

⁶ Jouniye nem'no manji'mofo hwaho fi'njohwe yahu *kamel* lohwa'nji mti'mokumentisofoho. Yahu paho ahulohoso loho'nimentisofoho. Kako kusimo'nji time mijo'nji nimojo hweho. ⁷ Joun a'amumo ole lutihwamofofoho. Hwe nom'nehwo tifi noponefoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yokumpohn'nyoso nje yokumpohn'nyomo niyakolofonefoho. Ngko sohwo'ni oso hwe huhwo sohwoe yofe engo so'no ngko kakimo momayo ulohofiyone hwo'nyoho. ⁸ Ngko sekumo mijo'nohino kiyosemawo'ningkono. Hwe tiffinjo sohwo kako Anituye Towahuno Wopingonjo sohwo wokiyosema'montonoho.

Joun Jisasimo mijo kiyomahoninki Seten Jisasimo yamofo uloho'mentisofoho.

(Matiyu 3:13-17; Luk 3:21-22; Joun 1:29-34)

⁹ Osohonta Jisas pone Nasalet hwaho Ngkalili uliko'manto Jounimo nu'mahoninki Joun kakimo Mijo Joutan sohumo kiyoma'mentisofoho.

¹⁰ Jisas mijo mta'ango nosi'mofaponto uhwonimentisoso ahwomo mtampo lohofahoninki Anituye Towahuno yihufo ntolofiyo pa'nyo sohwo Jisasimo wekehumapmmmentisofoho. ¹¹ Oso hohosohonta ahwomo mta'ni ole ho'nimento, Kiko nje Hwomu sohwohne'no, ngko simaho wopingo mikunimposo kijapalokweno. Kiko yo'mayo wopingo iwo'ningkino so'no nje simaho wopingo nimo'nantofoho. Ose ho'nimentisofoho.

Seten kako Jisasimo yamofo uloho'mentisofoho.

(Matiyu 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Ose ho'ningkahoninki Mijo Joutannta'ango Anituye Towahuno Wopingo sohwo Jisasimo nom'ne hwaho a'amu mohumunyo iyo yo'mayo ane sopono uhwatimentisofoho. ¹³ Osopo Jisas nohumentaninki sikuno *fouti* (40) memjaofahoninki Seten Jisasimo wonyo umokumo lonto Jisasimo yamofo uloho'mentisofoho. Oso hwaho sopo sikisiwojo yo'mayoso nohumentaningkofi a'amu ahwomomjo sohwa Jisasimo ufo'ma'mentohofofoho.

Jisas syoho emayoso Ngkalili nta'ni ema'mentisofoho.

(Matiyu 4:12-17; Luk 4:14-15)

¹⁴ Hwangku sohonta Helout hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohu-mayo sohwo kako Jounimo impo'angomo intofahumentisoso Jisas hwaho Ngkalili sopo nowento Anituye hungkuno lutihwoma'mentisofoho. ¹⁵ Ole ulimento, Upa'nimno. Olohonta Anituye sikuno mofoneponoho. We'enepe

Anitu kako kakoe a'amu so'nyumo yokumpohn'nyo enemokosyohumane-foho. Sekwoe honingkano wonyo somne'no hohujo ikinjaofikuji Anitumo simeho hi'ntnnono uyimno. Ose lutihwamentisofoho.

Hwe osofosofahu'no inaniku syoho'njo sohwanne'no Jisas joho ulimentisofoho.

(Matiyu 4:18-22; Luk 5:1-11)

¹⁶ Sikuno fihwi Jisas Mijo Ayo Ngkalili momingopo hano emoyonto uhwonimentisoso Saimoun koningkwa'wehwo Entilu'nji siko inaniku ho'yo mijomo ho'naofontaningi uhwonimentisofoho. Inaniku ifamiyoso sikoe hamniyoho syohofoho. ¹⁷ Jisas nuhwononto ulimento, Siko ngkimo tifi nnngkapinyo. Siko inaniku mawo'ningkisiye pa'ningoso Anitumne'no a'amu mayo'ne wolosetihwamo. ¹⁸ Ose ulahonngki sikoe inaniku ho'yo komo'no nuli'ko'manji Jisasi'nji umentohofofoho.

¹⁹ Hofiko we'enepi mitimomingo somo noku'mokwawentifi Jisas uhwonimentisoso Sepetiye hwomu sohwa'u Jemisi'nji Joun'nji siko yofayokinomo nohumanji inaniku ho'yo ito'no esyohumentanngki uhwonimentisofoho. ²⁰ Jisas nuhwononto sikine'no komo'no joho ulimento, Oyoninyo. Ose ulahonngki Jemisi'nji Joun'nji siko komo'no kanngkwohumo uli'ko'ma'mentisiyefoho. Kanngkwohwo Sepeti kakoe a'amu syoho ulohofiyo sohwanji hofikoe yofayokinomo nohumentanngkofi Jemisi'nji Joun'nji siko uli'ko'manji Jisasi'nji umentohofofoho.

Jisas a'amu anga'nohino sohumta'ni towahuno wonyoso wae yao'mentisofoho.

(Luk 4:31-37)

²¹ Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanji nowentifi pone Koponeyam i'mofawentifi sikuno Salolemo a'amu iyoho fesyohumayo'ne sikuno somo hofiko a'amu Jutafe tajo angomo noswontifi Jisas hwe moya'mimo hungkuno lutihwamentisofoho. ²² A'amuso hofiko kakoe hungkunomo upa'nontifi yomo imentohofofoho. Hwapingoso hofiko a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwa pa'nyo hwo'maho. O'o, Jisas sohwo kako hungkuno hwapingo wo'nnyo hweho.

²³ Osohonta hwe towahuno wonyo'njo sohwo tajo ango homo somo joho mohm'no ulimento, ²⁴ Jisas Nasaletnnta'ango sohwo si kiko nakumo peho wonaloho'mne'no sopalokuno. Kiko nakumo wonyo wonamokumonne'no losopalokuno. Ngko kikine'no huno niyohoho. Kiko Anituye Hwomu Wopingo Ne hwosoho. ²⁵ Ose ulahonngki Jisas kako towahuno wonyo sohumo yoka ulimento, Mampi'nyo fesyohumaho. Kiko olo hwe lohomo uli'ko'maho. ²⁶ Ose ulahonngki towahuno wonyo huhwo sohwo joho mohm'no lonto hwe sohumo yomo yomo engo umasiyonto uli'ko'ma'mentisofoho. ²⁷ A'amuso ose uhwonontifi yomo engo yontifi hnnimentohofi, Olo pehotikeno. Olo hungkuno nom'ne songofoho. Olo hwe lohwo yokumpohn'nyo'njo lohwo hungkuno lahonngki towahuno wonyo sohwa kakoe hungkunomo haloho pentifi tifi inngkahwofo. Ose hnnontifi ²⁸ olo yo'mayo Jisas imentiso so'no hwaho Ngkalili sopo mjaho'nimimentisofoho.

Jisas Pitafe konemimo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 8:14-15; Luk 4:38-39)

²⁹ Jisas tajo ango mta'ni noswaponto kako Saimoun'nji Entilu'nji siko'nikwa'ye angomo humentohofofoho. Jemisi'nji Joun'nji hofiko'nji

humentohofofoho. ³⁰ Saimoun konemi siye a'apaho tohohmtnno uhnningkahonngki kako ijempohopo humamentisofoho. Oso'no Jisas noswopahonngki oso hungkuno hiso komo'no ulimentohofofoho. ³¹ Ose ulahonngkofi a'musi mnokino'nji nohumentanjopo u'manto Jisas kakoe aho nomanto a'mu simo nulikofahonngki a'apaho tohohmtnno moi'wo imo'nngkahonngki kako wopngo imo'nmentisofoho. Wopngo imo'nonto kako a'amumne wopayo iloho humisyofoho.

*Jisas a'amu pi'nngo somo wopngo umokumentisofoho.
(Matiyu 8:16-17; Luk 4:40-41)*

³² Oso sikuno somo a'amuso hofiko a'amu nom'ne yo'mayo yo'mayo mnokino'njo so'nji a'amu towahuno wonyo'njo so'nji ipemotapmmen-tohofofoho. ³³ A'amu hopi'nono oso ango Jisas humentanjo hoku'yo sopo uhu'mokumentohofofoho. ³⁴ A'amu yo'mayo yo'mayo mnokino'njo so'nji towahuno wonyo'njo so'nji wopngo umokumentisofoho. Towahuno wonyo huhwo sohwa Jisas Anituye hwomu sohumo yofe uhwo'mentohofoho so'no Jisas hofikimo hungkunojo so'ne mampi'nyo umokumentisofoho.

*Jisas hwaho Ngkalili sopo Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.
(Luk 4:42-44)*

³⁵ Iyohohwe'nji Jisas nolikafonto kengopo a'amu mohumunyo sopo nowento osopo kako Anitumo jomo ulimentisofoho. ³⁶ Saimoun kakoe a'amu'nji Jisasine'no tipeentifi ³⁷ Jisasimo tipihwonontifi ulimentohofi, A'amu hopi'nono kikine'no wotipekohonimo'nantifi yalokwofo. ³⁸ Ose ulahonngkofi Jisas ulimento, Hofikoe syohofoho. Nom'ne ango mofone sopo wohwano. Nom'ne a'amumo hungkuno wopngo wolutihwamne'no yohono. Oso'ne pmmentohe hwo'nyoho. ³⁹ Ose ulahonngki nowentifi hwaho Ngkalili ho'mo so'mo tajo ango somo lutihwanto towahuno wonyo somo wae yao'mentisofoho.

*Jisas hwe a'apaho uyo wonyo'njo sohumo wopngo umokumentisofoho.
(Matiyu 8:1-4; Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Hwe a'apaho sompote'njo sohwo Jisasimo humotaho sulonto hwahopo hwomtame ulohofonto jomo yokumpohn'nyo ulimento, Kiko ngkimo wopngo wanimokumo liso'manji, jije yokumpohn'nyoso hoponoho. ⁴¹ Jisas nupa'nonto hitoho ulofahonngki aho kisusyonto hwe sohumo ulimento, Ou wopngo wakumukumonne'no yohono. Kiko wopngo hmomo'nyo. ⁴² Ose ulimentiso so'no oso uyo wonyo huhwo sohwo moi'wo komo'no i'mo'nikahonngki kako wopngo humamentisofoho. ⁴³⁻⁴⁴ Wopngo humentanngki Jisas hwe sohumo yoka yokumpohn'nyo ulimento, Olo yoheso nom'ne a'amumo nulohotoho. O'o, kiko komo'no nowehoji oso a'amu tajo ango syoho'njo sohumo jije a'apaho utihwahoji yo'mayo Mouses selimentiso so'no Anitumo yano uyo. Oseso a'amu hopi'nonohinosa uhwonngkuji jije a'apaho uyo wonyoso wopngo imo'nngkiso so'no huno wosyofisyantafeho. Jisas ose ulimentisofoho. ⁴⁵ Lihwojahonngki hwe huhwo sohwo kako a'amu hopi'nonohinomo oso Jisas kakoe a'apaho wopngo umokumentiso so'no ulimentisoso oso hungkuno hiso ango'meemo ho'nmentisofoho. Oso'no Jisas kako nom'ne angkuhwafopo m'mofayofoho. Kako mempo hohnta'ni humentanngki a'amu ango kengo kengoponta'ni kakimo u'ma'mentohofofoho.

2

*Jisas hwe sife aho songo miyo'njo sohumo wop'ingo umokumentisofoho.
(Mat'iyu 9:1-8; Luk 5:17-26)*

¹ Sikuno nom'ne memjaofahon'ngki Jisas Koponeyam asomo nopa-hon'ngki a'amuso Jisas kakoe angopo * humaho upa'n+mentohofofoho. ² A'amu hopi'nono angoo Jisas humentan'jopo uhu'mokont'ifi angomo angiyoho'mo a'amu pi'n'ingo engo uhula'mo'mentohofofoho. Uhu'mokahon'ngkofi Jisas Anituye hungkuno luti'hwamentisofoho. ³ Hwe osofosofahu'nohino sohwa hwe mnokino'njo sohumo ijempoho emotapmmmentohofofoho. Oso mnokinoso sife aho songo miyofoho. Pompenjiyo'nohinofoho. Osohwa Jisasi'njopo i'mofapmmmentohofofoho. ⁴ A'amu pi'n'ingo uhula'mo'mentohofoho so'no uhwonont'ifi hofiko Jisasi'njopo mitofasiyofoho. Oso'no sokango ant'ifepo kotasont'ifi iku'yo nofent'ifi a'amu mnokino'njo sohwo kakoe ijempoho hi'nji Jisas humentan'jo mompo impe intofuyoho'mokumentohofofoho. ⁵ Jisas kako uhwon+mentisoso oso a'amu itokwapmmmentohofoho sohwa hofiko Jisasi'mo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyahon'ngkofi Jisas uhwononto hwe mnokino'njo sohumo ul+mento, Olo hwomu lohwoosi, ngko jije hon'ngkano wonyoso wae nto yakumofohono. Ose ulahon'ngki ⁶ a'amu Jutafe hon'ngkano hungkuno luti'hwamotofo sohwa humupo'ntohumantohofofoho. Hofikoe simeho mo'mnohini ole syafi'hu'mentohofi, ⁷ Oso pipilo Anitu anga'no kako'nohino a'amufe wonyo wae iyoso hoponoho. Hwe hwahoponjo sohwo a'amufe wonyoso wae miyonohoho. Olo hwe lohwo Anitumo sitofo ulalofoho. ⁸ Ose syofisyahon'ngkofi hofikoe huno somo Jisas huno uyahon'ngki ul+mento, Sekwoe simeho mo'mo oso hunoso peho'no syofisikomo'nalokwofo. ⁹ Olo hwe mnokino'njo lohomo pehofo ul+mne'elo. Hungkuno nohayo ntisoto. Jije hon'ngkano wonyo wae weekumo'mo ul+mnehono. Nom'ne hungkuno ole, Filikaho. Jije ijempoho nomahoji mpano. Pehofo ul+mnehono. ¹⁰ Oseso sekwo huno waseyono. Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni olo hwaho lopo a'amufe wonyo wae yafo'ne yokumpohn'nyo hinjo hwo'nyoho. Ose ulonto hwe mnokino'njo sohumo ul+mento, ¹¹ Wakil+mo. Filikaho. Jije ijempoho nomahoji jije angopono fiwano. ¹² Ose ulahon'ngki hwe sohwo nol+kafonto kakoe ijempoho nomanto, noswopahon'ngki a'amuso nuhwonont'ifi yomo yont'ifi Anituye yofe ho'nomant'ifi ul+mentohofi, Hohonta nakwo oleso muhwonyofoho.

*Jisas Lifaine'no joho ul+mentisofoho.
(Mat'iyu 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ Jisas apa'no Mijo Ayo Ngkalili mom'ingo sopo ku'mokuwahon'ngki osopo a'amu pi'n'ingo engo nu'mahon'ngkofi kako a'amumo Anituye hungkuno luti'hwamentisofoho. ¹⁴ Jisas hano nowento Lifai Ali'fiosiyehwomu sohwo a'amu hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kakoe angoo somo nohumentan'ngki Jisas Lifaimo nuhwononto ul+mento, Kiko ngkimo tifi nn'ngkape. Ose ulahon'ngki Lifai nol+kafonto Jisasi'mo tifi in'ngkamentisofoho.

¹⁵ Tifi sohonta Jisas kakoe a'amu'nji Lifaiye angomo wopayo nontan'ngkofi osopo nom'ne a'amu hamniyoho ho'nafo syoho'njo

* **2:1:** Oso'no nakwo huno monayofoho. Tihwoe angot'ikeno. Oso hiso Jisas kako oso angoo homo somo humamentisofoho. Angoo Koponeyam sopo a'amu fiso hofikoe hunoso ole, Pita'nji Ent'ilu'nji angot'ikeno. (Sohe engo 1 hon'ngkano we'e 29 somo uhwonyo.)

sohwanji a'amu wonyo hon'ngkano'njo so'nji hofi'ko Jisasimo tifi in'ngkuno huhwanji humohumantohofofoho. ¹⁶ A'amu Falisi sohwa hofi'ko Jutafe hon'ngkano hungkuno huno'njo fehohnjo sohwa hofi'ko Jisasi'nji a'amu wonyo so'nji wopayo nontan'ngkofi uhwonontifi Jisasiye inomokomoyo sohwa uli'mentohofi, A'amu hamniyoho ho'nafo syoho'njo sohwanji a'amu wonyo hon'ngkano'njo so'nji Jisasi'nji wopayo peho'no nalokwofo. ¹⁷ Olo hungkuno loso Jisas nupa'nonto uli'mento, A'amu mnokino ane'njo wop'ngo humalofoso hofi'ko a'amu uyohofaho siyo'njo sohmo mu'mapitnnehofi. O'o, a'amu mnokino'njo so'nohini u'mantifeho. Oso pa'nyoso ngko a'amu hon'ngkano wop'ngo'njo hwona'nyoho liwo'n'ngkohofi somne'no joho lutimayo'ne pmmmentohe hwonimaho. O'o ngko a'amu hon'ngkano wonyo'njo somne'no pmmmentohe hwo'nyoho. Ose uli'mentisofoho.

*Wopayo humaho humayo yahino so'ne hungkunofoho.
(Mat'yu 9:14-17; Luk 5:33-37)*

¹⁸ Sikuno nom'ne fihwi Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwoe inomokomoyo sohwanji a'amu Falisi sohwanji Anituye yofe ho'nomayo'ne wopayo humaho humentan'ngkofi a'amu nom'ne sohwa Jisasimo u'mantifi uli'mentohofi, Jouniye inomokomoyo sohwanji Falisiye inomokomoyo sohwanji hofi'ko wopayo manyo'njo humayoso Anitumo jomo ujo'ne yahinoso in'ngkawowo'n'ngkohofofoho. I oso'no jije inomokomoyo sohwa hofi'ko wosopayo manyo'njo humayo yahino somo min'ngkayo'njo peho'no yalokwofo. ¹⁹ Ose ulohon'ngkahon'ngkofi Jisas uli'mento, Upa'nimno. Hwe ape songo mayo sohwo kako kakoe a'amu'nji wopayo iloho engo yontifeso hofi'ko wopayo humaho wohumantifitaho. O'o simeho wop'ngo'njo wonantifeho. ²⁰ I oseso hwangku sohonta oso hwe ape maso huhwo sohmo a'amu nom'ne sohwa hofi'koe a'amu mta'ni kompemafikuji fonjasyikujo'no kakoe a'amu hiso kako ane humafikujoso simeho tango'njo humafikuji wosopayo manyo'njo uyantifeho.

²¹ Ihwoni. Hwe fihwo manji'mofo tontamo imo'nnyo sohwo kako hwapi'fe nom'ne songo we'e nomahwosi tontamo somo lojwohofojasihwosi yakife uyimtolaho. Awonoho. Engo womnahoti'montonoho. ²² Ose ulonto Jisas pahnnimo hungkuno tiffinjoso ole uli'mento, A'amu fihwo kako mijo iloho uyimo lihwo'ni te fisiyo woma'montolaho. O'o, awonoho. kako te fisiyo mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo wahumpo'montonoho. Te fisiyoso ni'hu'nahone wonyo umo'nimontonoho. U, hwe huhwo sohwo kako te songoso mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo ito'no wolifawo'montonoho. Oso pa'nyoso hohontajo yahino so'nji yahino songo so'nji nem'no hu'mokomokosyohumayoso hopo'maho.

Salolemo sikuno iyoho humayo somo yo'mayo syoho miyo'ne hungkunofoho.

(Mat'yu 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Salolemo iyoho humayo'ne sohonta Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hofi'ko syoho'mo nowentifi mijoho uyahon'ngki wopayo we'e songoso nomantifi aho hwoso'mokontifi pahoso fuyo lontifi neso ni'mentohofofoho. ²⁴ Nontan'ngkofi a'amu Falisi sohwa uhwonontifi Jisasimo uli'mentohofi, Ihwoni. Nakwoe hon'ngkano hungkunoso yo'mayo syoho sikuno iyoho humayo somo iyo'neso hano pitofahinyofoho. Oso hiso'no sekwo sikuno iyoho humayo losomo wopayo peho'ne mantifi n'ngkohofoto. ²⁵ Ose ulohon'ngkahon'ngkofi Jisas uli'mento, Sekwo Ntefit

imentiso so'no iyoswo mti'mokumentohofoso atofu majo hwasilaho. Oso sikuno Ntefit kakoe a'amu'nji hofiko wopayo umofonyo yontifi mijoho engo humamentohofu sohonta ne'no selohoninkohono. ²⁶ Osohonta Apiyata hwe engo tajo ango syoho'njo sohwo nohumentaninkiki Ntefit kako Anitumne'no hwapife ango molinyo somo swonto wosopayo Anituye simanopo ho'nahinyoso swoma'mentisofoho. Oso wopayo hiso a'amu siki'no somne'no'maho. O'o a'amu Anituye tajo ango syoho'njo sohwanne'nohinofoho. I oso'no Ntefit kako nomanto kakoe a'amu sohwanu nuyimentisofoho. Sekwo oso hungkuno homo somo atofu majo'njo imentohofu so'no sekwo nje inomokomoyo sohwanu oso hungkuno hiso ulohoninkohofotaho. ²⁷ Ose ulonto Jisas nom'ne hungkuno Falisi sohwanu ulimento Anitu kako sikuno iyoho humayoso peho'ne mti'mokumentisoto. Kako hwe moya'mi ufo'mayo'ne mti'mokumentisofoho. I a'amufe honinkanomo hano pitofasyo iyo'ne mti'mokumentisofoho. I sikuno iyoho humayo homo a'amumo ufo'mayo'ne mti'mokumentisofoho. ²⁸ Oseso ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko sikuno iyoho humayo'neso hwapingo hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

3

Sikuno iyoho humayo somo Jisas kako hwe aho wonyo'njo sohumo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ Jisas a'amu Jutafe tajo ango somo apa'no swahoninkiki osopo hwe fihwo aho songo songo miyo poyo hopa wo'nnyo sohwo humunyo-ponoho. ² A'amu Falisi sohwa hofiko nohumantifi Jisasimo hungkuno ito'no mihwajiyo ango somo ipemotowane'entifi ole syafihu'mentohofi, Jisas kako sikuno iyoho humayo lomo hwe aho wonyo'njo sohumo wopingo umokumontolikeno. Ose syafisyontifi Jisasimo uhwontohumamentohofofoho. ³ Jisas hwe aho wonyo'njo sohumo ulimento, Kiko ajwo lopo filohofape. ⁴ Ose ulonto hofikimo ulimento, Oso honinkano hungkuno Mouses neyakwosamo uyimentisoso sikuno iyoho humayo lomne'no pehofo nalohoho. Nakwo olo sikuno lomo yahino wopingo uyantantaho. Wonyo uyantantaho. I nom'ne a'amu somo wopingo umokantantaho. Wonyo umokantantaho. Ose ulohoninkahoninkiki hofiko mampi'nyo imentohofofoho. ⁵ Jisas hofikimo fe'nihwononto simaho tohino uminkahoninkiki a'amu Falisiye simahomo uhwonimentisoso hofiko a'amumo hitoho mu lofe so'no simaho tango uyimentisofoho. Jisas a'amu aho wonyo'njo sohumo ulimento, Jije ahoso shwaho fisipofu. Ose ulahoninkiki kako haloho'no yonto aho shwaho sipo'mentisoso kakoe aho wopingo umonimentisofoho. ⁶ A'amu Falisi sohwa uhwonontifi komo'no nowentifi Heloutiye a'amu sohwanji uhu'mokontifi Jisasimo poyo fonjosyane'entifi honinkano tipmentohofofoho.

A'amu pi'ningo engoso mijo momingopo uhu'mokumentohofohofoho.

⁷ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji oso ango sopo nuliko'mantifi mijo ayopo nohumentaninkiki a'amu pi'ningo engo Jisasimo u'mamentohofofoho. Oso a'amu hiso ango kengo kengoponta'angofoho. Hwaho Ngkalili, hwaho Jutiya, ⁸ pone Jelusalem, Itumeya, Mijo Joutan nongkihnta'ni, Taiya pone engo nongkihnta'ni Saitoun pone hiso nongkihnta'ni oso a'amu pi'ningo engo hiso yo'mayo Jisas imentiso oso'no upa'nontifi Jisasimo u'mamentohofofoho. ⁹ Jisas inomokomoyo

sohwamo ulimonto, Sekwo yofayokino ito'no fesyohumamno. A'amu we'yo mohumuyoho. Hofiko hwotoho nifitnnoho. Ose ulimentisofoho. ¹⁰ Hwapingo ole, Jisas a'amu pi'ningo engo somo a'apaho wopingo umokumentiso so'no a'amu mnokino'njo hopi'nonohinoso a'amu yohoto yohotofo mjoloho'nimiventifi Jisasimo upm'mokantane'no yihwono ose limentohofofoho. ¹¹ A'amu towahuno wonyo'njoso Jisasimo uhwonitimantifi hwahopo ipitofawentifi joho ulimentohofi, Kiko Anituye Hwomu Ne hwosoho. ¹² Ose ulahoningkofi Jisas hofikimo hungkuno yokumpohn'nyo ulimonto, Olo hilo so'no a'amumo nulikutoho.

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwamo uhwasopo'mentisofoho.

(Matiyu 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Oso hohosohonta Jisas hwofiki'nyopo nosonto kakoe inomokomoyo'ne uhwasopo'mo lonto a'amu somo joho ulahoningki hofiko sapmmento-hofofoho. ¹⁴ Jisas a'amu aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwamo kakoe inomokomoyo'ne uhwasopento ulimonto, Ngko'nji fesyohumayo'ne sehwasopehe sohwasi, Hwangku a'amu nom'ne somo sekwo lutihwayo'ne wolosetihwamo. ¹⁵ Nolosetihwam'mo nje yakumpohn'nyo towahuno wonyo wayo'ne wosejapmmo. Ose ulimentisofoho.

¹⁶ Hwe fihwo uhwasopo'mentisoso Saimouniyoho. Oso hwe huhwo sohumo Jisas kako Pitafoho mulimentisofoho. ¹⁷ Jemisi'nji koningkwa'wehwo Joun Sepetiye hwomu sohwa'umo Jisas nom'ne yofe mulimentiso Mpouaneses. Oso yofe hwapingo ole hwe yokumpohn'nyo ahwomo liwo'ningkiso pa'nyo hwa'uyoho. ¹⁸ Nom'nihwa Entilu'nji Filipi'nji Mpatoulomiyu'njoho. Nom'nihwa'u Matiyu'nji Toumasi'njoho. Nom'nihwo Jemis osohwo kako Alifiyosiye hwomu hweho. Nom'nihwa'u Tatiyosi'nji Saimoun Selouti'njoho. ¹⁹ Nom'nihwo Jutas Isikaliyouti'njoho. Jutas huhwo sohwo Jisasimne'no tokoyo'ofo yonto a'amu Jisasimo fonjasiyo'ne sohwafe ahomo uyimentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwo Jisas uhwasopento, kakoe angopo umentisofoho.

Jisasi'nji Mpelisepul'i'nji sikoe hungkunofoho.

(Matiyu 12:24-37; Luk 11:15-23; 12:10)

²⁰ Jisas kakoe Nasalet osopono wahoningki a'amu pi'ningo engo osopo uhu'mokumentohofofoho. Angomo uhu'mokumentohofofoho so'no Jisas kakoe a'amu'nji hofiko wopayo manyo'njo imentohofofoho. ²¹ Jisasiye temtitofo sohwa oso hiso nupa'nontifi, Jisasiye hunoso ito'no'maho. Kakoe hunoso ilo'nnyo hwolikenno. Ose lontifi kakimo utimano lontifi pmmentohofofoho.

²² A'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwa Jelusalem mta'ni nopontifi limentohofi, Mpelisepul oso towahuno wonyo hopi'nohino sohwafe hwe engo sohwo Jisasiye simaho mo'mo humaho. Towahuno wonyo somo wae yaofiwo'ningkohoho. ²³ Ose lahoninkkofi Jisas hofikine'no joho lutimanto pahnnimo hungkuno ulimonto, Seten kako wae yamo'nyoso pipilo. ²⁴ Hwaho fiponjo a'amu hopi'nonohino hu'mawo'ningkohofoso hotitopijo sohonta ikujoho fongki'ningkuji hofikoe wopingo fesyohumayoso wonyo umo'nimontonoho. ²⁵ A'amu anga'nohinomo fesyawe sohwa hofiko ehusilofo humafikuji ikujoho fongki'nifijoso hofiko yosesamo wohumpeentifeho. ²⁶ Oseso Seten kakoe towahuno wonyo'njo sohwa hofiko ehusilofo humafikuji ikujoho fongki'nifijoso hofikoe yokumpohn'nyo ane umo'nantifeho.

²⁷ Hwe fihwo hwe yokumpohn'nyo sohwoe angomo hufo umo l'hwosi swososo s'imo'mo oso hwe yokumpohn'nyo huhwo sohwi nano kilofasy'hwosi i kako oso ango homo somjo kakoe yo'mayoso woma'montonoho. Oso pa'nyoso ngko Setenimo uyakolo'mentohe so'no ngko kakoe towahuno wonyo sohwoe wae yaofalokweno.

²⁸ Olo hungkunolo in'ingo seyo'eno. A'amu hopi'nonohino hofikoe wonyoso sifajo hungkunoso wonyo hungkunoso Anitumo jomo ulifijo'manji kako wae weesemo'montonoho. ²⁹ I oso'no a'amu kako Anituye Towahuno Wop'ingo so'no sitofo lososo oso wonyo hiso Anitu kako wae meeofonehoho. Oso wonyo hiso kakoe simeho'mo ne'no nowent'hwonefoho. Ose ulimentisofoho. ³⁰ Jisas kako Anituye Towahunofe yokumpohn'nyo so'nji towahuno wonyo somo wae yao'mentiso so'no hofiko Jisasimo kiko towahuno wonyo'njo hwosoho ulimentohofofoho. Oso'no Jisas oso hungkuno tango'njo ulimentono.

Jisasiye kona'wohi'nji hohmn'ingkwa'wehwosanji i'mofapmmentohofofoho. (Mat'iyu 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Oso hohosohonta Jisasiye kona'wohi'nji kon'ingkwa'wehwosanji i'mofapontifi ango mempo hohnta'ni humantifi Jisasine'no l'hwatimentohofofoho. ³² A'amu pi'n'ingo engo Jisasi'nji humantifi Jisas ajwopo nohumentan'ingki a'amu kakimo ulimentohofi, Upa'nyo. Jije na'u hnn'ingkwa'wehwosanji hnnampo'wohijanji humantifi kikine'no joho kilalokwofo. ³³ Jisas nupa'nonto ulimento, Nje na'u n'ingkwahwosa t'hwalo. ³⁴ Jisas a'amu nohumentan'ingko fi fe'n'hwononto ulimento, Uhwonimno. Olo nje na'uja nje n'ingkwahwosa, olohi humalofo. ³⁵ A'amu Anituye hungkunomo tifi in'ingkawowo'n'ingkohofoso nje n'ingkwahwosa nje nampohwosa na'ujafoho. Ose ulimentisofoho.

4

Hwe fihwo ufongoyo fisosimoka'mentiso so'no pahnnimo hungkunofoho. (Mat'iyu 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Jisas kako Mijo Ayo Ngkalili sopo nohumanto a'amumo apa'no lut'hwamentisofoho. Osopo nohumentan'ingki a'amu we'yo uhu'mokumentohofomaho. Oso'no Jisas yofayokinopo kotasonto osopo humamentisoso hwe moya'miso mom'ingo sopo loho'mentohofofoho. ² Kako pahnnimo hungkuno pi'n'ingo engo hofikoe huno ufohotofo'ne lut'hwamentisofoho. Ole ulimento, ³ Sekwo upa'nimno. Hwe fihwo kako kakoe syohopo ufongoyo fisosomokao'mentisofoho. ⁴ Fisosomokofahon'ingki ufongoyo fehohnjoso hon'ingkanopo piwesyahon'ingki yihufo sohwa nopontifi manimentohofofoho. ⁵ U, ufongoyo fehohnjoso hwaho sojo'njo sopo piwahu'mentisofoho. Oso hwaho hiso engo mo'mjo'maho. Oso'no oso ufongoyoso komo'no foka'mentisofoho. ⁶ Oseso mofehi'nyo ulonto ufongoyo pmpongo hwahomo'mo munjilofe'njo yonto yofoho imentisofoho. ⁷ U, ufongoyo fehohnjoso nantipe yongo'njo sopo piwahu'mentisoso nantipe yongo'njo sohwo komo'no fokofikwato lohofonto ufongoyo nontimo kingkulofonto oso ufongoyo hiso ne minto'nimentisofoho. ⁸ U, ufongoyo fehohnjo hwaho afofo'njopo piwahu'mentisoso engo fokafonto ne pi'n'ingo into'nimentisofoho. Ne fiso we'e (*teti*, 30), fiso engo (*sik'siti*, 60), fiso pi'n'ingo engofoho (*wan hant'ilet*, 100). ⁹ Jisas ose ulonto ulimento, A'amu

fihwo nje hungkuno upa'nyo'ne haloho hi'njo hwo'manji kako upa'nono. Ose ulimentisofoho.

*Jisas pahnnimo hungkuno so'no ulimentisofoho.
(Mat'iyu 13:10-17; Luk 8:9-10)*

¹⁰ Hwangku inomokomoyo sohwanji nom'ne a'amu fihwa kakoe hungkunomo upa'nimentohoho sohwanji Jisasi'nji nohumantifi pahnnimo ulohonimentohofofoho. ¹¹ Jisas ulimento, Anitu sohune'no kako a'amumo mokosyohumayo yahino hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso sekwo so-hwasimo nto setihwamentisofoho. I oso'no a'amu kengo sohwa hofiko pahnnimo hungkuno'nohini upa'nife. Sekumo yoloho waselimo. ¹² Hohonta Aisaiya ole mtimokumento, Hofiko nuhwoningkuji neso nuhwonifitne'maho. Hofiko nupa'ningkuji oso hungkunoso huno ito'no uyone'maho. Hofiko honingkanono wonyo somo hohujo mikinjaopijoso Anitu hofikoe wonyo wae mmofonehoho. Ose mtimokumentisofoho.

*Jisas pahnnimo hungkuno hwapingoso ulimentisofoho.
(Mat'iyu 13:18-23; Luk 8:11-15)*

¹³ Jisas ose ulonto ulimento, olo pahnnimo hungkuno hwe ufongoyo fisosimoka'mentisoso sekwo huno maseyoho liyohoho. I pahnnimo hungkuno nom'ne songoso sekwo huno pipi seyohoho. ¹⁴ Upa'nimno. Hwapingoso olenoho. Hwe ufongoyo'njo sohwo Anituye hungkuno a'amumo lutihwayo pa'ningofoho. ¹⁵ Fiso ufongoyo honingkanopo piwahu'mentisoso oso hwe moya'mi hofiko hungkuno wopingo upa'niwo'ningkohoho pa'nyofoho. I oso'no Seten kako noponto oso hungkuno wopingo simoho mo'mo ho'nosyahoningki Seten wae yamo'mentisofoho. ¹⁶ Nom'ne a'amuso ufongoyo hwaho sojo'njopo piwahu'mentiso pa'nyo hwafoho. Oso a'amu hiso Anituye hungkuno upa'nontifi hofiko komo'no simoho mo'mo meho'nasyontifi simonyo iwo'ningkohofofoho. ¹⁷ I oso'no hofikoe pmpongo anefoho. O'o, hofiko we'enepi nolohofontaningkofi a'amu nom'neso Anituye hungkuno hwotoho wahmmo lososo oso a'amu nolohofontanjo huhwo sohwa tango engo uyahoningki hofikoe pmpongo ane so'no piwasyiwo'ningkohofofoho. ¹⁸ Nom'ne a'amu ufongo hwaho nantipe yongo'njo pa'nyofoho. Hofiko Anituye hungkuno upa'nimentohofoso ¹⁹ i, yo'mayo hwaho laponjo somne'no huno engo syafisyontifi hamniyoho engo womano lontifi yahoningkofi hofiko ho'yango yo'mayo so'no hi umo'nyoso oso hiso Anituye hungkunomo kingkulofiwo'ningkohofofoho. Oso huhwo sohwa ne ane hwafoho. ²⁰ Nom'ne a'amuso hofiko ufongoyo hwaho afofo'njo pa'nyofoho. Hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi oso hungkuno hiso iningkawentifi hofiko Anitumne'no yo'mayo syoho wopingo yiwo'ningkohofofoho. Oso ne into'nnyofoho. Ne fiso we'e (teti, 30), nom'ne engo (siksi, 60), fiso pi'ningo engofoho (wan hantilet 100). Ose ulimentisofoho.

*Sikiloho pomponahoso hiyaso kipitofasiyo'eno.
(Luk 8:16-18)*

²¹ Jisas nom'ne pahnnimo hungkuno ulimento, A'amu fihwo sikiloho mongkujihwosi oso pomponaho hiso ahwonte'mo kipitofasiyo'eno. Epohumayo enjwa'mo ho'nasiyo'eno. Awonoho. Kako ijempohopo

ufoho'ofahumontonoho. ²² Yo'mayo olohonta a'amu hiyaso mokosyohumawo'n'ngkohofoso hwangku a'amu hopi'nono pomponahopo uhwonantifeho. Yo'mayo olohonta pahnnimo hungkuno liwo'n'ngkoheso hwangku a'amu neso upo'nantifeho. ²³ Sekwo haloho'njo ku'manji nje hungkunomo haloho popmno.

²⁴ Ose ulonto nom'ne hungkuno ulimento, Yo'mayo pahnnimo hungkuno upo'nalokwofoso hwapingo ne ngko selalokwe so'no huno ito'no fisyafihupmno. Sekwo nom'ne a'amumo hofikimo ufo'mayo'ne Anituye hungkuno ulikuno. Sekwo a'amumo Anituye hungkuno ufijo hopaso Anitu kako sekumo wosejapmmontonoho. Sekwo ose ifijo'manji sekwo Anitumne'no huno engo wotipemantifeho. ²⁵ Hwe fihwo Anituye hungkuno simaho mo'mo mnawo'nnyo sohwo oso hungkuno hiso kako ito'no in'ngku lohofososo Anitu kako huno engo umontonoho. Hwe nom'nehwo Anituye hungkuno we'enhini simaho mo'mo mnawo'nnyo sohwo oso hungkuno we'eso ito'no min'ngkayo'njoso oso hungkuno we'eso moi'wo umomntonoho. Ose ulimentisofoho.

Ipisayo fokafo'ne pahnnimo hungkunofoho.

²⁶ Jisas nom'ne pahnnimo hungkuno ulimento, Hwe fihwo olo hwaho lopo kakoe syoho'mo ipisayo hulimentisofoho. Oso hiso Anitu kakoe a'amumo emokosyohumayo pa'nyofoho. ²⁷ Hwe huhwo sohwo nohulonto kakoe angopono nowento sikuno pi'n'ngo foyowelikafo imojo hweho. Ipisayo hiso pipi foka'mentisoto. Fokafo hwapingoso hwe sohwo huno muyofoho. ²⁸ Hwahomjo afofoso ipisayo engo imokiyofoho. Simo'mo swo in'kwato lohofihwosi osopo simo'me ipehwosi tifi ipisayo unto'nimntonoho. ²⁹ Ipisayo mojo ihwoso'no hwe huhwo sohwo kako nolofamjonefoho.

Iyo masitet ipisayo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Mat'yu 13:31-32, 34-35; Luk 13:18-19)

³⁰ Nom'ne hungkuno Jisas ulimento Anitu kakoe a'amumo mokosyohumayoso ngko pehofo losetihwamnehono. Oso'no pahnnimo hungkunoso pehofo selimnehono. ³¹ Olenoho. Iyo fihwo kakoe yofe masitet kakoe neso nom'ne iyo ipisayo pa'nyo'maho. O'o, ni'hu'no we'efoho. Oso neso a'amu syohopo hul'wo'n'ngkohofofoho. ³² Syohopo hulahon'ngkofi oso ipisayo hiso engo imo'nonto nom'ne iyo syoho sopenjo somo yakolonoho. Kakoe pamo sopo yi'hu'aifo syuhwosi pompenjiyo hofiyo wonyoangkafopo wokehumantifeho.

³³ Jisas pahnnimo hungkuno pi'n'ngo engo ulimentisoso hofiko huno syafihupitnne'ento ulimentisofoho. ³⁴ Kako a'amu somo pahnnimo hungkuno'nohini ulimentisofoho. Kako kakoe inomokomoyo sohwantnnohini humantifi kako yoloho ulimentisofoho.

Jisas mijo'nji ifofo'njimo hungkuno ulahon'ngki moi'wo imo'nimentisofoho.

(Mat'yu 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Oso sikuno hiso mofehi'nyo nton'ngku'n'ngkahon'ngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo ulimento, Mijo nongkihnta'ni woekehano.

³⁶ Ose ulahon'ngki hofiko a'amu pi'n'ngo engo uhu'mokumentohofoso somo uliko'mantifi yofayokinomo Jisas humamentiso somo kotasontifi hofiko mijo ayopo wako'mentohofofoho. Wako'mentohofoso nom'ne a'amu hofiko hofikoe yofayokinomo hofiko'nji wako'mentohofofoho.

³⁷ Nowekentan'ngkofi ifofo engo ikwato lohofonto mijo yofayokinomo

ifeehu'mo lohofonto mijo yofayokinomo engo weeo'mto imentisofoho. ³⁸ Jisas yofayokinomo fehohnta'ni mnokino ikwo'ofu yasyonto saho foyowentan'ngki hofiko Jisasimo ulikafontifi ulimentohofi, Lonetihwayo sohwo si t'fonopo nakwoe yofe moi'wo umo'nantanoho. Kiko nakune'no huno mosyafisiyo'njo liyalokuno. ³⁹ Ose ulahon'ngkofi Jisas nolikafonto ifofomo yoka ulimento, Moi'wo hmomo'nyo. Ose ulonto mijomo ulimento, Nta'noho. Ito'no filufawofo. Ose ulahon'ngki ifofo moi'wo imo'n'ngkahon'ngki mijo apa'no songo songo miyo'njo ni'hu'nahone lifawo'mentisofoho. ⁴⁰ Ito'no lifawo'mentisoso inomokomoyo sohwo ulimento, Sekwo iyoho peho'no sen'ngkohoho. Sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo liyalokwofo. ⁴¹ Ose ulahon'ngki hofiko iyoho engo un'ngkahon'ngki hnnimentohofi, Olo hwe lohwo ifofo'nji mijo'nji kakimo haloho'nohini upesolo tihwoe huhwolo.

5

*Hwe towahuno wonyo'njo sohumo Jisas wop'ngo umokumentisofoho.
(Mat'yu 8:28-34; Luk 8:26-39)*

¹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji mijo nongkihnta'ni a'amu Ngkelasafe hwahopo i'mofapmmentohofofoho. ²⁻⁶ Hwe towahuno wonyo'njo sohwo hwaho hopo sopo humunyoponoho. Oso hwe huhwo sohwo kako a'mopijohino sokimo somo humunyoponoho. A'amu angoponjo sohwa kakimo impe into'mentohofofoho. Hofiko ahwomo nano yokumpohn'nyo nomantifi hwe sohwoe sife aho ahwomo nano kilofiwo'n'ngkahon'ngkofi kako nano hotito'mentisofoho. Kakoe yokumpohn'nyo hofikimo uyakolofiwo'n'mentisofoho. Sikuno huhwo huhwi oso hwe huhwo sohwo a'mopijohinopo hwofiki'nyopo humemayonto joho mohm'mo l'imojo hweho. Kako sokisi'hu'nji kakoe a'apahomo fongkiniwo'n'imojofoho. Oso hwe huhwo sohwo ikanopo nta'ni Jisasimo uhwon'hwojawento, kako hano komo'no nowento, Jisas yofayokino mta'ni swapmmentisoso hwe sohwo i'mofaponto, Jisasiye sifeki'nyo'mo ipitofawo'mentisofoho. ⁷⁻⁸ Jisas towahuno wonyo sohumo ulimento, Kiko towahuno wonyo sohwo si olo hwe lohomo uliko'maho. Ose ulontan'ngki towahuno wonyo sohwo joho mohm'no ulimento, Jisas, kiko Anitu Yokintahoponjo sohwoe Hwomu Ne hwosoho. Kiko ngkimo peho wantohomonne'elo. Anitu nupa'n'ngkuhwo'so'no ngko jomo wakili'monne'no yohono. Kiko ngkimo tohino nontapohotoho. ⁹ Ose ulahon'ngki ulimento, Nje yofe Ami hwona'nyoho. Nakwoe hungkuno ole: A'amu sisi'hiwayo apa'no, pi'ningo engofoho. Nakwo towahuno wonyo we'e mohumulohwono. ¹⁰ Towahuno wonyo huhwo sohwo Jisasimo joho yokumpohn'nyo ulimento, Kiko ango ikano'mno lonehwajohotoho.

¹¹ Oso hwofiki'nyo mofone sopo yahu pi'ningo engoso hofiko mno ijon-tan'ngkofo somne'no ¹² towahuno wonyo sohwa Jisasimo yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko nakumo oso yahu pi'ningo engo nongkwanjo nom-pone'no filonehwajo. Nakwo yahu somo wehuhnnofano. ¹³ Ose ulahon'ngkofi Jisas hofikimo timo honi'hwajimentisofoho. Oseso oso towahuno wonyo hiso hwe sohumo nuliko'mantifi yahu somo ehuh-nawo'mentohofofoho. Ehuhnaofahon'ngkofi yahu hiso *tu tauseniso* (2000) hofiko hano kunto kunto'no wentifi iwo'mangomo mtiku'nontifi mijo ayomo mihulofahon'ngki ni'hu'nahone poyo pe'nimentohofofoho.

¹⁴ Hwe yahu mokosyohumayo sohwa komo'no nowentifi hwe moya'mi ango sponjo so'nji oso'mo so'meemjo so'ntnne'no oso hungkuno

hiso lijwaofahon+ngkofi ho'n+immentisofoho. Oso hungkuno hiso ho'n+ingkahon+ngki hwe moya'mi hopi'nonohinoso uhwonano lontifi imentohofofoho. ¹⁵ Hofiko Jisasimo nu'mantifi hwe towahuno wonyo humamojo sohumo uhwon+mentohofoso kako he yofonto kako huno wop+ngo'njo imo'n+immentisofoho. Ose uhwonontifi hwe moya'mi iyoho imentohofofoho. ¹⁶ A'amu yo'mayo uhwon+mentohofoso hofiko i'mofapmmmentohofoso somo yo'mayo hwe ilo'nnyo sohwo imentiso so'no yahu poyo imo'n+immentiso so'no ul+mentohofofoho. ¹⁷ Ose ulontifi hofiko Jisasimo hungkuno yokumpohn'nyo ul+mentohofi, Kiko nakwoe hwahopo humahnoso wop+ngo'maho. Mpano.

¹⁸ Ose ulahon+ngkofi hwe towahuno wonyo wae imentiso sohwo Jisasimo jomo yokumpohn'nyo ul+mento, Ngko kiko'nji wowantayo'no yohono. ¹⁹ Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, O'o jije a'amufe angopo nowehoji yo'mayo wonyoangkafo Anitu kiloho'maso so'no filut+hwaho. Anitu hitoho engo kikimo kufo'ma'maso so'no a'amumo uso. ²⁰ Ose ulahon+ngki hwe sohwo nowento oso hwaho Ntekapolis anga aho hufa'u hopi'nono sopmmeemo yo'mayo Jisas uloho'mentiso so'no lut+hwomentisoso a'amu hopi'nono nupa'nontifi huno pi'n+ngo syaf+syontifi pisopisaho mjal+immentohofofoho.

Jailosiye mu'nji a'mu nom'ne Jisasiye hwapifemo upm'mokumentiso ofa'umo wop+ngo umokumentisofoho.

(Mat+yu 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Jisas hofiko'nji yofayokinopo mijo ayo somo apa'no wakentifi nongkihnta'ni ki'mof+wahon+ngkofi osopo a'amu pi'n+ngo engo uhu'mokahon+ngkofi Jisas mit+mom+ngopo humamentisofoho. ²² Hwe yofe engo'njo tajo anga mokosyohumayo sohwo kakoe yofe Jailos. Osohwo noponto Jisasimo uhwononto kako hwomtame ehumanto ²³ simeho tango'njo humanto jomo yokumpohn'nyo ul+mento, Nje mu wape'n+monte'no yalofoho. Kiko nopohoji kakimo jije ahoso fikisyusyo. Kako wop+ngo imo'n+ngkuhwosi kako songo wohumano. ²⁴ Ose ulahon+ngki Jisas hwe sohwo'nji womentisiyefoho.

Womentisiyeso a'amu pi'n+ngo engo siko'nji nowentifi hofiko yohoto yohotofo loho'n+mentohofofoho. ²⁵ A'mu fisi mnokino engo'njosi humunyoponoho. Oso hisi kako engolopohamo imoihoso ne'no yontan+ngki soswo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'mojofoho. ²⁶ A'amu uyo hofaho syoho'njoso hofiko kakine'no molasin ko uyahon+ngkofi kako tohino engo ma'mojofoho. Kakoe hamniyoho ho'yango hopi'nono moi'wo ihn'namo'n+imojofoho. Oseso wop+ngo mmo'nyofoho. O'o, mnokino engo umojofoho. ²⁷⁻²⁸ Oso a'mu hisi yo'mayo Jisas imentiso so'no upa'nonto kako huno ole syaf+hu'mento, Ngko olo hwe lohwoe manji'mofo somo aho kisahumeso ngko wop+ngo umo'n+imonnho. Ose lonto oso a'musi Jisasiye hohujo hohnta'ni u'manto kakoe hwapifemo aho upm'mokumentisofoho. ²⁹ Upm'mokumentisoso kakoe mnokinoso moi'wo imo'n+ingkahon+ngki kakoe a'apaho wop+ngo imo'n+immentisofoho. Wop+ngo imo'nonto simeho wop+ngo komo'no umo'n+immentisofoho. ³⁰ Jisas a'amumo wop+ngo imokonto huno uy+mentisoso komo'no ikinjamo lohofonto ul+mento, Tihwo n+pm'mokohoho. ³¹ Ose ulahon+ngki kakoe inomokomoyo sohwa ul+mentohofi, Hwe moya'mi pi'n+ngo ifehu'mokokumaso so'no kiko tihwo n+pm'mokohoho eso peho'no lohino. Nakwo huno monayofoho. Tihwolikeno. ³² Jisas a'amu upm'mokiyo so'no fe'n+hwon+ingkahon+ngki ³³ a'musi a'apaho wop+ngo imo'n+ingkohoho

huno uyahon'ngki iyoho un'ngkahon'ngki yomo yomo yonto Jisasiye sifi'ki'nyo'mo hwomtame uloho'mentisofoho. Yo'mayo hopi'nonohino so'no Jisasi'mo ulimentisofoho. ³⁴ Jisas kakimo ulimento, Nje mupe, Kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapohino so'no olohonta kiko wop'ngo imo'n'ngkino. Kiko simeho wop'ngo'njo uhuji fohumantono. Jije a'apaho ni'hu'nahone wop'ngo kumo'n'ngkohoho.

³⁵ Ose ulontan'ngki hwe fihwo Jailosiye angopo nta'ni noponto Jailosimo u'mantifi ulimentohofi, U, nakwoe hwe engofo, jije mu poyo nto pe'n'ngkohoho. Oseso kiko olo Luti'hwayo lohomo jije angopone'no peho'no ipemotowalokuno. Kako wohumano. ³⁶ Ose ulohon'ngkofi Jisas upa'nonto Jailosimo ulimento, Kiko iyoho yohotoho. Kiko ngkimo jije simeho hi'ntnnono ntape. ³⁷ Ose ulonto Jisas kako hwe moya'mi hopi'nonohinomo angomo lihumajonto Pita'nji Jemisi'nji kon'ngkwa'wehwo Joun'nji hofiko'nohini Jisasi'nji nowentifi ³⁸ hofiko Jailosiye angomo i'mofawentifi Jisas a'amu pi'n'ngo uhwon'mentisoso hofiko humotaho'nji wosofo angiyo husontan'ngki ³⁹ kako noswonto ulimento Peho'no wosofo lalokwofo. Mu lopi poyo'maho. O'o saho fosyaweho. ⁴⁰ Ose ulahon'ngki hofiko kakimne'no sitofo ulontifi tikafo ujimentohofofoho. Oseso Jisas hofikimo mempo hohnta'ni wae sweefaopmmentisoso Jisas mu lopiye kan'ngkwowho'ya'u'nji inomokomoyo sohwanji angomu sopi fosiwontanjo somo humentohofofoho. ⁴¹ Jisas mu poyo simo aho manto kakimo a'amu Jutafe hungkunomo ulimento, *Talita kumi*, Oso hungkunoso ole, Olo mu lopi, filikaho. ⁴² Ose ulahon'ngki mu lopi nolikafonto hano umentisofoho. Mu lopiye soswoso aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'niyoho. A'amuso homo somo uhwonontifi yomo engo imentohofofoho. ⁴³ Jisas kan'ngkwowho'ya'umo hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Ngko mu songo umokohe so'no siki noho'nomihwoloho. Mu lopimo wopayo unyo. Ose ulonto umentisofoho.

6

*A'amu Nasalet'i'njoso Jisas ne'no nakwolaho limentohofofoho.
(Mat'yu 13:53-58; Luk 4:16-30)*

¹ Osopo nta'ni Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji nowentifi Jisasiye angom Nasalet u'mofamentohofofoho. ² Salolemo a'amu Jutafe sofe iyoho humayo sikuno somo Jisas tajo angomo luti'hwahon'ngki a'amuso pi'n'ngo nohumantifi upa'nontifi Jisasiye huno engo so'no yomo yontifi ulimentohofi, Olo hwe lohwoe hungkuno nti'mta'angoto. Oso huno engo'nji pipi imo'n'ngkohoho. Yo'mayo wonyoangkafo'njo a'amu miyoso olo hwe lohwo yi'wo'n'ngkiso hweho. ³ Olo hwe lohwo kako angomolimojo lohwolaho. Maliyafe hwomufoho. Jemis, Jousep, Jutas, Saimoun hofikoe hofila'wehweho. Homnampija olo angomlopo nakwo'nji humalofo. Ose ulontifi hofiko simano hintotohino umn'ngkahon'ngki nakwolaho limentohofofoho. ⁴ Jisas ulimento, A'amumo hwe fihumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limojo sohwo angomkengo hopi'nonohinopo kakoe yofe engo ho'nomowo'n'ngkohofofoho. I oso'no osohwo kakoe temtitofokakoe kan'ngkwowho'ya'u hamn'ngkwowhosa hofiko kakoe yofe mohomomasofoho. Ose ulimentisofoho. ⁵ A'amu hiso hofiko Anitu Jisasi'mo oso syoho hiso'no uhwasopo'mentiso so'no simeho hi'ntnnono muyo'njo imentohofoso'no Jisas osopo yo'mayo wonyoangkafoso pi'n'ngomimmentisoso a'amu mnokino'njo anga'no anga'nohinomokakao aho kisas-yonto wop'ngo umokumentisofoho. ⁶ Hofiko Jisasi'mo simeho hi'ntnnono

muyo so'no yomo imentisofoho. Oso hwaho sopo kako angkuhwafo sohwa'i emayonto, Anituye hungkuno luti hwamentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa mo syoho umentisofoho.

(Mat'yu 10:5-15; Luk 9:1-6)

⁷ Jisas kakoe inomokomoyo sife mta'ni hufa'uyo sohwa mne'no joho ulahon'ngki hofi'ko nuhu'mokahon'ngkofi Jisas kakoe yokumpohn'nyo yano uy'imentisofoho. Oso yokumpohn'nyoso a'amufe a'apaho'mjo towahuno wonyo wae yafo'ne umentisofoho. Umentisoso hwe sohwa mo hufa'u hufa'u lihwa'timentisofoho. ⁸ Jisas hofi'kimo ul'imento sekwo ho'yango ane fiwan'mno. Mno'nohino mtamno. Wopayo, ho'yo, hamniyoho, oso nomotakutoho. ⁹ Manji'mofo hufa'u nomafi'kutoho. O'o, manji'mofo anga'nohino'nji sekwoe sifi'kwongofosyo'nji manji'mo'n'ngkuji fiwan'mno. ¹⁰ Sekwo anga fipo i'mofahokuji anga'nohino somo saho fosyawopijo. Oseso sekwo oso anga somo nuli'ko'mafi'kuji nom'ne angopono fiwan'mno. ¹¹ Nom'ne angopo sekwo'ne anga mosejape'manji i sekwo oso anga hopo sopo nuli'ko'mafi'kuji hopo sopo hwaho semongki'nososo hofi'ko nosehontohumentan'ngkuji oso hintalinyo hiso wae feehumno. Oso homo somo uhwon'ngkuji hofi'ko hofi'koe yahino somne'no huno ole wosyafi'hupife. U, nakwo wonyo yi'hwono. Ose syafi'sy'kuji iyoho unono. ¹² Ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa nowenti'fi a'amu somo hungkuno ole ul'imentohofi, Sekwo si'meho fiwolo'mokumno. ¹³ Ose ulonti'fi towahuno wonyoso wae yafonti'fi a'amu mnokino'njo somo hofi'ko hwone mijo mnokinopo usisyonti'fi wopi'ngo umokumentohofofoho.

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwa poyo pe'n'imentisofoho.

(Mat'yu 14:1-12; Luk 3:19-20; 9:7-8)

¹⁴ Yo'mayo Jisas imentiso so'no a'amu pi'n'ingo engo li'motofoso hwe yofe engo'njo Helout kako upa'n'imentisofoho. Fiso a'amu Jisas'ne'no ole ul'imentohofi, Olo hwe lohwo Jouniyoho. Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwa poyo pe'n'onto apa'no lika'maso hwolikenno. Oso'no yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyi'wo'n'ngkiyohofoso kako iwo'n'ngkiso so'no yokumpohn'nyo i'mofapohoho. ¹⁵ A'amu nom'neso Jisas'ne'no ole ul'imentohofi, Olo hwe lohwo Ilaija hohonta pe'n'imentiso hweho. Nom'ne a'amuso ole ul'imentohofi, Olo hwe lohwo a'amu hohonta Anitu hungkuno uyahon'ngki li'mojo pa'n'ingo hweho. Ose li'mentohofofoho. ¹⁶ Oseso Helout nupa'n'onto ul'imento, Olo Jouniyoho. Hwe a'amumo mijo kiyoma'mojo hweho. Ngko a'amu kakoe ti'wango fiwofitofosyamno ul'imentoheso nto yi'wafito'mentohofa sohwa apa'no lika'maso hwolikenno. Ose ul'imentisofoho.

¹⁷ Hwap'ngoso hohonta Helout kako Jounimo impo'angomo mi'humajonto ahwomo nano kilofahumentisofoho. Helout Jounimo impo'angomo peho'ne mi'humati'mentisoto. Hwap'ngoso kola'wehwoe Filipiye ape Heloutiyasimnefoho. Helout olo simo ma'mentisofoho. ¹⁸ Hohonta Joun Heloutimo ul'imento, Kiko hnnikwa'wehwoe ape mahino loso hopo'maho. O'o oso hon'ngkano pisakino'njofoho. Ose ul'imentisofoho. ¹⁹ Impe intofahon'ngkofi Heloutiyas simano likumpo lohofonto Jounimo poyo umokumonto ko imentisoso ²⁰ Helout Jouniye yofe ho'noma'mentisofoho. Joun kakoe hon'ngkano ito'nohino hwe wonyoangkafo hweho. Oso'no Helout huno uyahin'ngki, Heloutiyas

Jounimo poyo koimokumne'ento Helout kako Jounimo impo'angomo ito'no mokosyohumamentisofoho. Helout Jouniye hungkuno upa'n'iwo'n'ingciso so'no yomo ko yonto huno pi'n'ingo engo syafisyonto nom'ne hungkuno upa'n'imo limentisofoho. Oso'no Heloutiyas Jounimo fonjasyihwoloho.

²¹ Oseso hwangku sohonta Heloutiyas Jounimo fonjasiyo'ne'ento hon'ingcano tipema'mentisofoho. Osohonta Helout kakoe sikuno kona'wohi aswo ma'mentiso somne'no huno syafisyonto a'amu syoho ulohofiyi sohwa wopayo iloho yahun'ingko fi hwe engo a'amumo mokosyohumayo sohwanji nimentohofofoho. ²² Heloutiyasiye mu sijosi noswaponto hofikoe simeho wop'ingo umo'nono lonto simonyo imentisofoho. A'amu sohwanji Helouti'nji nuhwonontifi simeho wop'ingo umo'nimentisofoho. ²³ Oso'no Helout musopimo ulimento, Kiko yo'mayo peho'no kumo'nososo ou kiko njo. Ngko wokijapmmo. Yo'mayo pi'n'ingo engo hi'njo hwo'nyoho. Kiko fehohnjo'no njisoso ou ngko fehohnjoso wokijapmnoho. Nehopi kilohono.

²⁴ Ose ulahon'ingki mu sopi noswonto kona'wohimo ulimento, Peho'no ulimnehono. Ose ulahon'ingki Heloutiyas ulimento, Ole uso. Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe mnokino'no nimo'n'ingkohoho. Kakoe mnokinoso iku'yopo ho'nasyohoji komo'no ntape. Ose uso. ²⁵ Ose ulahon'ingki mu lopi komo'no asomo noswonto Heloutimo ulimento, Kiko Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe mnokinoso noswonyopo y'wojosalokumpehoji olopo ntape. ²⁶ Ose ulahon'ingki Helout kakoe simeho tango mikunimposo umnimentisofoho. I oso'no a'amu hopi'nono kakoe hungkuno, Nehopi kilohono, ose nto upa'n'ingkohoho so'no kako a'mu simo eno ulimentisofoho. ²⁷ Oseso Helout komo'no hwe Jouniye mnokino'no uhwojahon'ingki hwe huhwo sohwo impo'angomo nowento osopo Jouniye ti'wango iwofitofonto ²⁸ Jouniye mnokinoso noswanyopo iwojwosalokumpentifi a'mu sijo simo nuyahon'ingko fi nomotawento kona'wohimo uyimentisofoho. ²⁹ Jouniye inomokomoyo sohwa yo'mayo so'no upa'nontifi hofiko nopontifi kakoe pijafoso nomantifi sokimomo ho'nahumentohofofoho.

*Jisas a'amu 'faif tausen' (5000) sohwo wopayo umentisofoho.
(Mat'yu 14:13-21; Luk 9:10-17; Joun 6:1-15)*

³⁰ Jisasiye inomokomoyo kako lihwatimentiso oso hwa asomo u'mantifi yo'mayo hofiko imentohoho so'no hungkuno a'amumo lutihwamentohoho so'no Jisasimo ulimentohofofoho. ³¹ Osopo a'amu pi'n'ingo engo nowentifi nopontifi nohnawe yahun'ingko fi oso'no Jisasiye inomokomoyo (*apousel*) sohwa wopayo manyofoho. Oso'no Jisas ulimento, Nakwo a'amu ane spono nowekehwasi osopo sekwo usijo'no fosyohumamno. ³² Ose ulahon'ingki hofiko'nohini yofayokinopo a'amu ane spono wowanontifi imentohoho sopone'no. ³³ A'amu pi'n'ingoso uhwonontifi hofikimo yofe uhwofontifi a'amu ango hopi'nonohino mta'angoso komo'no hon'ingkanopo nowentifi Jisas kakoe a'amu yofayokino'njo sohwo uyakolofontifi a'amu ane sopo simo'mo u'mofamentohofofoho. ³⁴ Jisas mitimom'ingopo i'mofaponto uhwonimentisoso hwe moya'mi pi'n'ingo engo somo uhwononto hofiko yahwohofekwosa ane pa'nyo hwafoho. Oso'no kako hitoho ulo'mentiso so'no hungkuno pi'n'ingo engo lutihwamentisofoho.

³⁵ Mofehi'nyo ukwo'mokumonto yahonjo so'nji Jisasiye inomokomoyo sohwa nopontifi ulimentohofi, Olo hwaho hopo lopo sopo a'amu aneponoho. We'enepi mofehi'nyo ukwo'mokumontonoho. ³⁶ Kiko oso hwe moya'mi somo ango somne'no lihwa'johoho'no hofiko nukuji wosopayo mpe

uyife. ³⁷ Ose ulahon+ngkofi Jisas ulimonto, O'o, sekwo huhwasi wosopayo uyimno. Ose ulahon+ngki ulimentohofi, Nakwo pipilo. Hamniyoho syoho sikuno *tu hantilet* (200) memjaofoso a'amumne'no wopayo mpe iyo'neso hopo'maho. ³⁸ Ose ulahon+ngkofi Jisas ulimonto, Wopayo alalelo weho. Timo uhwonamno. Ose ulahon+ngki hofiko nowentifi uhwonowentifi ulimentohofi, Nakwoe wosopayo aho anga'no hopi'nonohinofoho. Inaniku hufa'u weho.

³⁹ Ose upa'nonto Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo ulimonto, Sekwo a'amu somo ulimno, Hoja lopo fosyohumamno. ⁴⁰ Ose ulohon+ngki hofiko nohumantifi fipo a'amu *wan hantilet* (100), nom'nepo a'amu *fifiti* (50), ose'no ose'no lihumaji'mentohofofoho. ⁴¹ Jisas kako oso wosopayo aho fehohnjo hopi'nonohino so'nji inaniku hufa'u so'nji nomanto kako ahwomomo timo uhwontohumanto Anitumo isamoyoka ulimentisofoho. Isamoyoka nto ulonto kako wopayo'nji inaniku'nji kutikujo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwamo a'amu somo yano ulofiyo'ne hu'mmentisofoho. ⁴² A'amu hopi'nonohinoso wopayo hiso moi'wo nontifi simaho uhnnimentisofoho. ⁴³ Simaho uhnn+ngkahon+ngki hofiko wosopayo nilifonao'mentohofoso nuhu'mokontifi sohwo ho'yo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somo mohu'memeehumentohofofoho. ⁴⁴ A'amu oso wosopayo hiso Jisasiye aho mta'ni nimentohofoso hwe we'e humamentohofomaho. Hwe'nohini oso wosopayo nimentohofoso sohwa *fai'f tausen* (5000) humamentohofofoho.

Jisas mijopo hano umentisofoho.

(Matiyu 14:22-33; Joun 6:16-21)

⁴⁵ Osohonta Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo ulimonto, Sekwo yofayokino nomafikuji oso hwaho nongkihnta'ni Mpetisaita'no simo'mo mpanimno. Ose ulonto a'amu nom'ne somo hofikoe ango pone lihwatimentisofoho. ⁴⁶ Ose ulonto a'amu somo uliko'manto kako hwofiki'nyo we'e sopo Anitumo jomo ulimo lonto simentisofoho. ⁴⁷ Sikuno'nji inomokomoyo yofayokino'njo sohwa mijo ajwopo nohumentan+ngkofi Jisas kako'nohini mitimom+ngopo humamentisofoho. ⁴⁸ Jisas uhwon+mentisoso yofayokino hono honi wahon+ngki hofiko yokino wonyopi imentohofofoho. Hwap+ngoso ole, ifofo engo pahon+ngki wonyopi imentohofofoho. Iyoho walongkonimonto yahonjo so'nji Jisas mijo yokintahopo hano wento inomokomoyo sohwamo u'ma'mentisofoho. Ngko hofikimo uyakolo'mo nolonto ⁴⁹ Jisas mijopo hano sontan+ngki inomokomoyo sohwa hofiko nuhwonontifi yomo yomo yontifi huno ole syafi'hu'mentohofi, Mewosofoho. Ose syafisyontifi youwo limentohofofoho. ⁵⁰ Inomokomoyo hopi'nonohino sohwa Jisasi'mo uhwonontifi iyoho engo unimentisofoho. Oseso Jisas hofikimo komo'no johu ulimonto, Sekwo yokumpohn'nyo hmomo'nimno. Ngkonoho. Sekwo iyoho ikutoho. ⁵¹ Ose ulonto kako yofayokinomo kotasahon+ngki ifofo moi'wo imo'nimentisofoho. Inomokomoyo sohwa yomo yontifi simaho ulikofahon+ngki huno pi'n+ngo syafi'hu'mentohofofoho. ⁵² Jisasiye yokumpohn'nyo hwap+ngo so'no huno muyofoho. Jisas kako wosopayo a'amu pi'n+ngo engomo umentiso so'no inomokomoyo sohwa huno ito'no mosyafisiyofoho. Oso'no yomo imentohofofoho. *

* **6:52:** Jisas kako hwe moya'mi some wopae yano imentisoso kakoe yokumpohn'nyo nom'ne kengo itihwamentisofoho. Oso hofikoe yomo engo yontifi uhwon+mentohofoso Jisas kako mijopo hano ponto ifofo somo yoka ulimentisofoho.

A'amu Ngkenesaletnnta'ango mnokino'njo somo Jisas wop'ingo umokumentisofoho.

(Mat'iyu 14:34-36; Joun 6:22-25)

⁵³ Hofiko mijopo nowakentifi Ngkenesalet nongkihnta'ni ifohohosyahumentohofofoho. Ifohohosyasyontifi osopo yofayokino ho'nahumentohofofoho. ⁵⁴ Hofiko yofayokino ho'nosyahon'ingkoifi hwe moya'mi hopo soponta'angoso hofiko yofe komo'no uhwofontifi limentohofi, Jisasiyoho. ⁵⁵ Hofiko yofe uhwofontifi hopo sopo hano komo'no nowentifi Jisas ntopohoho lahon'ingkoifi a'amu nupa'nontifi hofiko a'amu mnokino'njo somo Jisasiyepono itokwapmmentohofofoho. ⁵⁶ Jisas ho'mo so'mo nowahon'ingki a'mokuso a'amu mnokino'njo somo intokwapontifi wopayo mpe yiwo'n'ingkohoho sopo itofasyontifi Jisasi'mo ulimentohofi, Hwe Engofo, nakwo jije manji'mofomo aho wakupm'mokano. Ose ulontifi hofiko kakoe manji'mofomo aho upm'mokumentohofoso hofikoe mnokino moi'wo imo'nimentisofoho.

7

Anituye hon'ingkano hungkunoso a'mane hungkuno somo yakolo'nyofoho.

(Mat'iyu 15:1-9)

¹ A'amu Falisi sohwanji a'amu Mousesiye hon'ingkano hungkunoso lutihwamotofo Jelusalem mta'ango sohwanji Jisas nohumentanjopo uhu'mokontifi ² Jisasiye inomokomoyo sohwa uhwonimentohofoso hofiko aho mijo miyotiku'nyo'njo wopayo niwo'n'ingkohofofoho. Falisi sohwafe yahinoso momaso'njo hwafoho. ³ A'amu Falisi sohwa a'amu Juta hopi'nonohino so'nji hofikoe yahino ole, Nakwo wopayo wonano lontifeso simo'mo aho mijo yotiku'nontifi niwo'n'ingkohofihwafoho. Hohonta homningkwohwosafe yahino oloso tipema'mentohofofoho. Hofiko huno ole aho miyotiku'nyo'njo wopayo nososo ou simeho mo'mo wonyo mnaweho. Ose syafihu'mentohofofoho. ⁴ A'amu huhwo sohwa wosopayo mpe yiwo'n'ingkohoho sopo nta'ni nopontifi aho mijo miyotiku'nyo'njo'manji hofiko wopayo manyofoho. Nom'ne yahino oso pa'nyoso pi'ningo weho. Hofikoe noswanyo, iku'yo, hwontoho yo'mayoso mijo ito'no yajij'wo'n'ingkohofoso kiho'ne'maho. O'o hofikoe yahinofoho. ⁵ Oseso a'amu Falisi sohwanji Jutafe hwe engo sohwanji Jisasi'mo ulohonimentohofi, Jije inomokomoyo sohwa neyakwosafe yahinomo min'ing kayo'njo peho'no yalokwofo. Hofiko aho mijo miyotiku'nyo'njo wopayo niwo'n'ingkohofofoho. ⁶ Ose ulohon'ingkahon'ingkoifi Jisas ulimento, Hohonta Aisaiya hwe Anitu hungkuno ulahon'ingki a'amumo lutihwamojo sohwo sekwo a'amu mango'nohino hwasyo nehopi mti'mokumento, Olo a'amu loso hofiko mango mta'nohini ho'nonimawo'n'ingkohofofoho. I, hofiko ngkimo simeho montapefoho.

⁷ Hofiko a'amu hwahoponjo sofe hunoso nomantifi Anitu mta'angofoho lontifi a'amu hwaho ayo'mjo somo lutihwawo'n'ingkohofofoho.

Oso'no hofiko ngkimo wonyopi jomo niwo'n'ingkohofofoho.

Aisaiya ose mti'mokumtisofoho. ⁸ Sekwo Anituye hungkunomo haloho maposo'njo yontifi seyakwosafe yahinomnohini in'ingkawowo'n'ingkohofihwasoho.

⁹ Ou, sekwo huno ole syafisiwo'n'ingkohofi, Nakwo huno'njo hwona'nyoho. Ose liwo'n'ingkohofihwasoho. Sekwo Anituye

hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohofoso seyakwosafe yahino somo yiwo'n'ngkohofi'hwaso. ¹⁰ Mouses hohonta ole limento, Kiko jije mpohwo na'umo tifi fin'ngkayo. U, a'amu fihwo kako hungkuno wonyo kan'ngkwohwo kona'wohimo uloso osohwo kako poyo wape'nono. ¹¹ I, sekwo ole liwo'n'ngkohoho, Hwe fihwo kako hamniyoho hi'njo sohwo kan'ngkwohwo kona'wohimo ufo'mayo so'no, i kako sikimo ulimontonoho. Ngko hamniyoho yo'mayoso wosejapmmonji ko yoheso ngko ole nto limalefoho. Ngko Anitumo uyimne'no yohono. ¹² Oso hwe huhwo sohwo ose ulonto kan'ngkwohwo kona'wohimo mufo'maso'njo yiwo'n'ngkiso hweho. Oso'no sekwo Falisi sohwaso wopingofoho lontifi liwo'n'ngkohofofoho. ¹³ Ose ulontifi Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohofofoho. Seyakwosafe hunomnohini in'ngkawo'n'ngkohofofoho. Oso yahinoso anga'nohinofoho. Pi'ningo oso pa'nyoso weho.

*Yo'mayo a'amumo wonyo imokuwo'n'ngkisofoho.
(Mat'yu 15:10-20)*

¹⁴ Jisas hwe moya'mimo ngkiyepono wapi'fento joho ulimentisofoho. Nopahon'ngkofi ulimento, Sekwo hopi'nono ito'no nupa'n'ngkuji huno fisyafi'hupmno. ¹⁵ Yo'mayo nyo'neso a'amufe hon'ngkano wonyo umo'n'imonte'maho. O'o yo'mayo simeho mta'angoso a'amufe hunoso wonyo hungkuno'njoso hon'ngkano wonyo umo'n'imontonoho. ¹⁶ Sekwo haloho'njoku'manji nje hungkunomo haloho popmno.

¹⁷ Jisas oso a'amu huhwo sohwaso uliko'manto ango nom'nemo swahon'ngki kakoe inomokomoyo sohwa ulimentohofi, Oso pahnnimo hungkuno lohinoso ne pipilo. ¹⁸ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo huhwaso ngkine'no huno maseyoholiyohoho. Upa'nimno. Yo'mayo toho nyo'neso hon'ngkano wonyo imokiyo'maho. ¹⁹ O'o wosopayo hiso simehomne'no nikwato ni'hu'nahone ho'namo. Wopayo hiso jije hunomne'maho. Ose ulimentisofoho. Oso'no Jisas yo'mayo hopi'nono nyo'neso hano mopitofasiyo'njofoho. ²⁰ Jisas nom'ne hungkuno ulimento, Yo'mayo a'amufe huno mta'angoso Anituye timo sopo oso hiso a'amufe hon'ngkano wonyo imokiyofoho. ²¹ Yo'mayo huno mta'ni swaponteso ole, huno wonyo syafisiyo ape siki'ngjomo wonyo ulohoho, yo'mayoso hufo iyo, a'amumo fonjasiyo, nom'ne hwafe ape hufo iyo ²² a'amumo yo'mayo so'no hi umon'yo, yo'mayo wonyo hon'ngkano, hwasyo hungkunojo, yokumpohn'nyo, simeho wonyo, sitofo hungkunojo, ngko a'amu wopingo'nohino syafisiyo'ne, yo'mayo fonifonyo. ²³ Oso hopi'nono a'amufe hunomo mnaweho. A'amu fihwo oso wonyoso huno syafisyihwosi kako yihwoso'no, kakoe hon'ngkano wonyo imon'nefoho. Ose ulimentisofoho.

A'mu Founisiyanta'angosi Jisasimo simeho hi'ntnnono nehopi umentisofoho.

(Mat'yu 15:21-28)

²⁴ Osopo nta'ni Jisas nolikafonto, hwaho pone Taiya mofone sopo nowento osopo a'amu fihwoe angomo nohumanto a'amu ngkimo yofe manihwofe'njo yohoho ose kolonto a'amu Jisas humentanjosopo pone'no huno moi'wo umentisofoho. ²⁵ A'mu fisi oso ango sopo nta'ni kakoe mu we'e towahuno wonyo'njosi Jisas humaho upa'nonto komo'no noponto Jisasiye sifilaku'nyo'mo hwomtame ehumamentisofoho. ²⁶ Olo a'mu losi kako Juta a'mu'maho. O'o, kakoe a'amu Founisiya, hwaho Siliya

nta'angiyoho. Kako Jisasimo jomo ulimonto, Towahuno wonyo nje mumo humasolo wae ntohofiyo.

²⁷ Ose ulahon'ngki Jisas a'amu Juta somo ufo'mayo'nehwo pahnnimo hungkuno ulimonto, U, nakwo mehomife wosopayo mehwasi siwojomo woho'nimofantantaho. O'o, awonoho. A'amu sohwo mehomi somo kaki'no wopayo uyantifeho. ²⁸ I ose ulahon'ngki a'musi syafi'hu'mento, Ngko a'amu Isilaeli'maho. O'o, siwojo pa'niyoho. Ose syafisyonto ulimonto, Hwe Engofo, kiko nehapi lohino. Oseso mehomiso wopayo paho yo'mayoso umokwajifijoso siwojo wanimontonoho. Oso'no kiko ngkimo nifo'maho. ²⁹ Ose ulahon'ngki Jisas yomo yonto ulimonto, Oso hungkuno wop'ngo lohino so'no jije angopo nowehoji jije mumo uhwonjoso towahuno wonyo sohwo nto uliko'maso uhwonimonnoho. ³⁰ Ose ulahon'ngki a'musi kakoe angopo nowento uhwonimentisoso kakoe mu saho fisyowentan'ngki uhwonimentisoso towahuno wonyo nto uliko'ma'mentisofoho. Hofiyo fisyowentan'ngki uhwonimentisofoho.

A'amu haloho piku'nnyo melanyo tango'njo sohumo wop'ngo umokumentisofoho.

³¹ Jisas anga Taiya sopo nta'ni nuli'ko'manto hwaho Saitoun uyakolofonto anga pone engo aho hufa'u hopi'nonohino Ntekapolis sopo uyakolofonto Mijo Ayo Ngkalili sopo i'mofapmmentisofoho. ³² Osopo a'amu nom'neso Jisasimo a'amu haloho piku'nnyo melanyo tango'njo sohumo ipemotapontifi jomo ulimentohofi, Jije aho olo hwe lohomo fikisasyo. ³³ Ose ulahon'ngkofi oso hwe huhwo sohumo Jisas utimanto Jisasi'nji we'enepi nowenji siko'nohino nohumanji Jisas kako ajo'miyoso hwe sohwoe halohomo kisahumentisofoho. Kisasyonto memijo ajo'miyomo emjoma'nonto hwe sohwoe melanyopo kisahumentisofoho. ³⁴ Jisas kako ahwomomo uhwononto simano esyaofonto ulimonto, *Efata*. Hwap'ngoso ole, Haloho wokuhwosampeno. ³⁵ Ose ulahon'ngki hwe sohwoe haloho komo'no hwosampo lohofahon'ngki kakoe melanyo wop'ngo imo'n'ngkahon'ngki hungkuno ito'no limentisofoho. ³⁶ Oseso Jisas a'amumo apa'no i'mofaponto ulimonto, Olo yohe loso'no sekwo nuli'kutoho.

Ose ko ulahon'ngki hofiko hahn'nyo yontifi a'amumo uliwo'nimentohofofoho. ³⁷ Yo'mayo Jisas imentiso so'no hofiko pisopisaho mjalimiwentifi hofiko ulimentohofi, Yo'mayo Jisas yiwo'n'ngkisoso wonyoangkafo'nohinofoho. A'amu haloho piku'nnyoso upo'nalokwofo. A'amu ilo'nnyoso hungkuno ito'no lalokwofo. Ose limentohofofoho.

8

*Jisas a'amu 'foua tausen' (4000) sohwamo wopayo umentisofoho.
(Mat'yu 15:32-35)*

¹ Nom'ne sikuno somo a'amu pi'n'ngo engo apa'no Jisas nohumen-tanjopo uhu'mokumentohofofoho. Hofiko nohumantifi hwe moya'mi wosopayo moi'wo imo'n'ngkahon'ngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwamne'no johu ulonto, ulimonto, ² Ngko olo hwe moya'mi lomne'no hitoho ntokwoho. Sikuno hufa'u sihune ngko'nji humantohofofoho. Hofiko wosopayo anefoho. ³ Mijoho'nohino hofikoe anga pone'no lihwatimeso hofiko hon'ngkanopo timo sikuno'no ulohofontifeho. A'amu fiso ikanopo nta'ni pmmalofofoho. ⁴ Ose ulahon'ngki kakoe inonokomayo sohwa ulimentohofi, Olopo a'amu mohumunyoponoho. Wosopayo hwe moya'mi somne'no nti'mta'ni tipemanehwono. Awonoho. ⁵ Ose ulahon'ngkofi Jisas

ulohonimento, Sekwo wopayo alale weho. Ose ulahonɨngki ulimentohofi, Wopayo aho hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u weho.

⁶ Ose ulahonɨngkofi Jisas hwe moya'mi somo ulimento, Sekwo hwaho lopo fosityohumamno. Ose ulonto, kako wopayo aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni hufa'uyoso nomanto Anitumo isamoyoka ulonto wopayoso kutikujo lohofonto, kakoe inomokomoyo sohwamo uyahonɨngki hofiko a'amumo hu'muyimentohofofoho. ⁷ Inaniku we'e tipema'mentohofoso Jisas nomanto Anitumo isamoyoka ulonto inomokomoyo sohwamo ulimento, Olo'nji a'amumo fohu'muyimno. ⁸ Hofiko wopayo nonontifi simaho hnnɨngkahonɨngki wopayo nilifeeo'mentohofoso inomokomoyo sohwa sohwo ho'yo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne nta'ni hufa'uyo somo mehu'memeehumentohofofoho. ⁹ A'amu hiso we'e humamentohofomaho. A'amu *foua tausen* (4000) humamentohofofoho. ¹⁰ Jisas a'amu homo somo wopayo moi'wo uyonto hofikoe angopo ne'no lihwatimentisofoho. Kako kakoe inomokomoyo sohwanji yofayokinopo kotasontifi hwaho Ntalimanuta'no wako'mentohofofoho.

A'amu Falisi sohwa Jisasimo yamofu ulohofantifi imentohofofoho.

(Matiyu 16:1-4; Luk 12:54-56)

¹¹ Osopo a'amu Falisi sohwa Jisasimo u'mantifi kakimo yamofu ulohofone'entifi yoka hnnoma'mentohofofoho. Kiko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'nɨngkiyohofoso fonetihwaho. Ose uhwonɨngkuhwasi Anitu kiko'nji humaho wolano. Ose lontifi huno syafihu'mentohofi, Olo hwe lohwo Anituye Hwe Ne hwolikeno. ¹² Ose ulahonɨngkofi Jisas simaho tango uyahonɨngki simano esyamo lohofonto, ulimento, Sekwo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'nɨngkiyohofoso peho'no uhwonantife'ne lohoho. Hungkuno nehapi waselimo. A'amu olo hwaho lopo olohonta humalofoso hofiko oso yo'mayo hiso muhwonifitnnehoho. Nihu'no awonoho. ¹³ Ose ulonto oso a'amu somo uliko'manto Jisasinji kakoe inomokomoyo sohwanji hofiko yofayokinopo apa'no kotasontifi asomo wako'mentohofofoho.

A'amu Falisi sohwanji hwe engo Heloutinji hofikoe wosopayo engo imo'nyo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 16:5-12)

¹⁴ Nowakentifi inomokomoyo sohwa wopayo'no iningo mofontifi momasofoho. Wopayo kenga'nohini yofayokinomo wo'nnyofoho. ¹⁵ Nowekontanɨngkofi Jisas simano pento pahnnimo hungkuno ulimento, Upa'nimo. Sekwo a'amu Falisi sohwanji Heloutinji hofikoe yahino somne'no i'waho fiyimno. ¹⁶ Inomokomoyo sohwa nupa'nontifi hnnimentohofi, Nakwo wopayo iningo mofihwone so'no hungkuno nalohoho. ¹⁷ Ose hnnɨngkahonɨngkofi olo hiloso Jisas huno uyahonɨngki hofikimo ulohonimento, Wopayo umofonyo iyo so'no peho'no hnnalokwofo. Sekwo huno'maseyotaho. Sekwo huno mosyafisiyo'njo liyohoho. ¹⁸ Sekwo timo hi'njo hwasoho. Muhwonalokuliyohoho. Sekwo haloho hi'njo hwasoho. Mupo'nalokuliyohoho. Sekwo iningo loseyalofoho. ¹⁹ Ngko wopayo aho fehohnjo hopi'nono kutikujo lohofonji a'amu *fai'f tausen* (5000) sohwamo umaleso oso wopayo nilifeeo'malofoso sekwo ho'yo alale hu'memeehumalofo. Inomokomoyo sohwa ulimentohofi, Aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoho. ²⁰ Ose ulahonɨngkofi Jisas ulimento, Nom'ne sohonta ngko wopayo aho fehohnjo hapi'nono nom'ne mta'ni hufa'u kutikujo lohofonji a'amu *foua tausen* (4000) sohwamo umaleso oso wosopayo nilifeeo'malofoso sekwo ho'yo alale hu'memeehumalofo.

Inomokomoyo sohwa ulimentohofi, Aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoho. ²¹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Oseso sekwo nje yokumpohn'nyo so'no huno maseyoholiyohoho. Wosopayo so'no huno pi'n'ngo peho'no syofisyalokwofo. Ose ulimentisofoho.

Hwe Mpetisaitanta'ango sohwoe timomo Jisas wop'ngo umokumentisofoho.

²² Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji ango Mpetisaita i'mofopahon'ngkofi a'amuso hwe t'imp'nyo sohumo ipemotapont'fi Jisasimo jomo ulimentohofi, Olo hwe lohomo kiko aho timopo fikisyusyo. ²³ Oseso Jisas kako hwe t'ipi'nyo sohwoe aho nomanto angkuhwafo mempo hohnta'ni ipemotoswaponto kakoe timomo memijo uyati'mofonto aho kisusyonto ulimento, Kiko yo'mayoso nto lihwon'ngkino muhwon'ngkoho liyohino. ²⁴ Ose ulahon'ngki hwe sohwo fe'nihwononto ulimento, Ngko a'amumo uhwon'ngkohono. Hofiko iyo hopa pohotowalokwofo. ²⁵ Ose ulahon'ngki Jisas hwe huhwo sohwoe timomo aho apa'no kisusyahon'ngki kako timo yokumpohn'nyo uhwononto timo wop'ngo imo'n'mentisoso, yo'mayo ito'no uhwon'mentisofoho. ²⁶ Ito'no uhwon'ngkahon'ngki Jisas ulimento, Jije angopono fiwano. Olo angkuhwafo lopono asomo nopohotoho. Ose ulimentisofoho.

Pita Jisasimo ulimento, Kiko Kilais kiyoho.

(Mat'yu 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hwaho Ngkalili uliko'mant'fi hwaho Sisaliya Filipai nowent'fi Jisas hofikimo ulohon'mento, A'amuso ngkine'no pehofo mjolimiwalokwofo. ²⁸ Ose ulahon'ngki hofiko ulimentohofi, A'amu fehohnjoso kikine'no ole lalokwofi, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo'likeno. A'amu nom'ne fehohnjoso ole lalokwofi, Ilaijakul'keno. Nom'nehwa a'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki l'imojo sohwo'likeno. Kikine'no ose mjokilimiwalokwofo. ²⁹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulohon'mento, Sekwo sohwas' ngkine'no pehofo ntiwo'n'ngkohofihwasilo. Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Kiko Kilais kiyoho. Anitu nakwo a'amu Jutas'i'nimo nefe'mayo'ne kuhwot'mentiso hwosoho. ³⁰ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Oso hiso ntohinoso a'amumo nulohotoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwaso kako poyo imo'none so'no ulimentisofoho.

(Mat'yu 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwaso luti'hwoma'mento, A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko tohino engo noma'mne hwo'nyoho. A'amu Jutafe hwe engo sohwanji a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji Jutafe hon'ngkano hungkuno luti'hwawo'n'ngkohoho sohwanji hofiko ngkine'no nakwolaho nti'kuji hohujo ikenjanimofikuji nofonjan'ihufitnnefoho. Nofonjanisy'ikuji sikuno hufa'u si'hune memjanimofihwoso'no ngko apa'no songo wolika'monnoho. ³² Ose ulonto olo hungkuno yoloho neso ulimentisofoho. Seten kako Pitamo huno ufhotofahon'ngki Pita kako Jisasimo we'lenepi ipemotawento yoka uloma'mento, Jisas, oso hungkunoso wop'ngo'maho. Oso hunoso nosyafisyohotoho. ³³ Ose ulahon'ngki Jisas ikinjamo lohofonto kakoe inomokomoyo nom'ne sohwaso uhwononto Pitamo yoka ole ulimento, Pita, jije hungkunoso ngkilaho. Anituye'maho.

O'o, Seten'iye hungkunofoho. Kiko Seten sohwo si i'waho ntohoho. Kiko nje hohujo lo'mo filoho'nawofo.

³⁴ Ose ulonto kako nom'ne hwe moya'mi so'nji inomokomoyo sohwan-jimo joho ulonto ulimento, U, a'amu fisoku ngkimo wonningkopano l'fijo'manji sekwo sekwoe semo'n'wo'n'ngkiso so'nji sekwoe yofe so'nji monje yahin'ngkuji sekwo nje yofe'no poyo pe'nyo so'no iyoho miyo'njo ifijosos ngkimo mofone sopo t'fi nningkapmno. ³⁵ A'amu fihwo kakoe songo humayoso yokumpohn'nyo womokosyohumamo lososo, Kakoe songo ne'no humayoso wop'wahu'mtonoho. Oso'no a'amu fihwo ngko'nji nje hungkuno'ntnne'no huno uyahon'ngkuhwosi kakoe humayoso p'wasyososo hwangu kakoe humayoso wot'pema'montonoho. ³⁶ A'amu fihwo kako An'tumne'no hohujo ikinjaof'hwosi kako olo hwaho lo-ponjo ho'yango hamniyoho yo'mayoso engo hu'meesyontoso sohwo kako t'kanomo weso'manji oso ho'yango yo'mayoso pipi ufo'maneto. Awonoho. ³⁷ I, kakoe songo humayoso ne ane'manji kako pipi yone'elo. Awonoho. ³⁸ A'amu fihwo olo hwaho lopo a'amu hon'ngkano wonyo'njo humaso sohwo kako nje hungkuno so'nji ngko'ntnne'no hohujo ikinjan'mofoso sohwo ngko oso huhwo sohumne'no t'fi no'mo hohujo ikinji'mo'mnefoho. Ou, osohonta ngko nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji a'amu ahwomomjo wop'ingo'nohino sohwafe yokumpohn'nyo'nji olo hwaho lopo asomo pmme sohonta a'amu ngkine'no hohujo ikinjan'mofoso sohune'no ngko hohujo ukinji'mo'monnoho.

9

¹ Jisas kako oso a'amu somo ulimento, Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. A'amu olo hwaho lopo nakwo'nji olohonta humalofo fehohnjoso mape'nontan'ngkuji An'tu kakoe yokumpohn'nyo'nji a'amumo wop'ingo wonyoangkafo mokosyohumayo somo uhwonant'ifeho. Ose ulimentisofoho.

*Jisasiye a'apaho nom'ne kengo imo'n'imentisofoho.
(Mat'yu 17:1-13; Luk 9:28-36)*

² Sikuno aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni anga'no memjaofahon'ngki Jisas kako Pita'nji Jem'is'i'nji Jounja oso hwamo nutimanto hofiko hwof'iki'nyo sawemo engo sopono nokotasont'ifi hofiko'nohini nohumentan'ngkofi Jisasiye a'apaho nom'ne kengo imo'n'ngkahon'ngki hofiko uhwonimentohofofoho. ³ Jisasiye manji'mofo n'ihu'no halojo imo'nonto mofehi'nyo pa'nyo imo'n'imentisofoho. Oso manji'mofo halojoso a'amu olo hwaho lopo oso halojo pa'nyoso mamti'mokufitnnehofo. ⁴ Inomokomoyo sohwa uhwonimentohofoso Ilaija'nji Mousesi'nji ahwomo mta'ango sohwa'u Jisasi'mo u'manji hungkuno hnnimentohofofoho. ⁵ Pita kako huno pi'n'ingo syofisikaofonto Jisasi'mo ulimento, Nakwoe Lonet'ihwayohwosi, nakwo olopo humentani sehon'ngkuhwoneso wop'ingofoho. Olo hilo so'no syafisiyo'neso anga hufa'u si'hune womolantane'no y'hwono. Anga'no kiko'nefoho. Anga'no Mousesi'mnefoho. Nom'neso Ilaijamnefoho. ⁶ Pita kako oso hiso'no huno ito'no muyahon'ngki ose ulimentisofoho. Inomokomoyo sohwa iyoho we'e unimentiso'maho. ⁷ Osohonta himo hofikimo ifeehu'mokosyahon'ngki mampaho himo mta'ango ole ho'n'imento, Olo-hwo nje Hwomufoho. Ngko si'meho uy'wo'n'ngkohe hweho. Kakoe hungkunomo sekwo upa'n'mno. ⁸ Ose upa'nont'ifi fe'n'ihwonimentohofoso hwe ahwomo mta'ango sohwa'u ne'no anepo uhwonimentohofofoho. Jisasi'nohini humentan'ngki uhwonimentohofofoho.

⁹ Jisas'i'nji inomokomoyo sohwanji hwofiki'nyo hopo sopo noko-tapontifi Jisas ulimento, Olo sekwo uhwon'ingkohoho loso'no olohonta a'amumo nulikutoho. I, hwangu ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni poyo imo'ni'me'no Anitu apa'no ntokafoso sohonta sekwo a'amumo olo uhwon'ingkohoho loso'no ulifiyo. ¹⁰ Ose ulahon'ingki hofiko a'amu nom'ne somo ulimentohofomaho. I, oso'no ole hnnimentohofi, Kako poyo pe'ningkuhwosi apa'no songo likafo'ne hungkuno hwap'ingoso pipilo. ¹¹ A'amu hon'ing'kano hungkuno luti'hwamotofo sohwa ole liwo'n'ingkohofi, Ilaija kaki'no wapmmontonoho. Tifi sohonta Kilais hwe Anitu uh-wosopo'mentiso sohwo wapmmontonoho. Oso hiso peho'no lalokwofo. ¹²⁻¹³ Ose ulahon'ing'kofi Jisas ulimento, Ou, hungkuno nehopi lalokwofo. Ilaija kako simo'mo nopi'hwosi yo'mayo hopi'nono ito'no wesyohumamntonoho. Hungkuno nom'ne mti'mokumentohofoso ole, Hwe Anitu uh-wosopo'mentiso sohwo olo hwaho lopo tohino engo tipemanefoho. A'amu sohwa oso hwe sohomo nakwolaho ulifitnefoho. Oso'no sekwo huno fisyafi'hupmno. Ole selalokweno Hwe Ilaija kako pmmentisofoho. Nopahon'ingki a'amu hofikoe huno hwahoponjo tipemantifi hwe huhwo sohomo wonyo umokumentohofofoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso oso hiso'no hohonta mti'mokumentohofoso olohonta ne imo'ni'mentisofoho.

*Jisas hwomu towahuno wonyo'njo sohomo wop'ingo umokumentisofoho.
(Mat'iyu 17:14-21; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Hofiko nom'ne inomokomoyo sohware u'mantifi uhwonimentohofoso a'amu pi'n'ingo engo nohumentan'ing'kofi a'amu hon'ing'kano hungkuno luti'hwamotofo sohwanji inomokomoyo sohwanji yoka hnnimentohofofoho. ¹⁵ A'amu pi'n'ingo engoso Jisas nopontan'ingki uhwonontifi yomo yontifi hano komo'no wentifi Jisasimo u'mantifi, Nakwoe hwe engo hwosoho ulimentohofofoho. ¹⁶ Jisas inomokomoyo sohware ulimento, Sekwo yoka peho'no hnnalokwofo. ¹⁷ Ose ulahon'ingki hwe fihwo a'amu'nji ajwo so'mo humohumatiso sohwo ulimento, Nje Lontihwayo sohwo, towahuno wonyo nje hwomumo mango mampi'nyo mesimokinyo. Oso'no kikiyepono ipemotapohono. ¹⁸ Towahuno wonyo sohwo nje hwomumo humanto wonyo kimokuwo'n'ing'kisofoho. Kako hwomumo hwahopo kumokwojahon'ingki hwomu sohwo makutotafosapiwo'n'ing'kisofoho. Saponto mango kilompusy'wo'n'ing'kisofoho. Kako a'apaho melohofafiwo'n'ing'kiso hweho. Oseso ngko ji'je inomokomoyo sohware ulohon'ingko, Towahuno wonyo lohomo wae feeopmno. I hofiko hopo'maho.

¹⁹ Jisas ose nupa'nonto inomokomoyo sohware ulimento, Hwe moya'mi olohonta humalofo soku, sekwo Anitumo simaho hi'ntnnono muyo kuyoho. Ngko sekwo'nji humayoso sikuno alale womemjanimo'montolikeno. Ngko sekwoe tango ngkimo ni'maneso sikunoso alale womemjanimo'montolikeno. Hwomu huhwo sohwo ngkiye pone'no utimotapmno. ²⁰ Ose ulahon'ingki hofiko hwomu ipemotopahon'ing'kofi towahuno wonyo sohwo Jisasimo uhwononto kako hwomumo yomo yomo yokumpohn'nyo umokahon'ingki hwomu hwahopo pi'wasyonto, yi'wolo'mo yi'wolo'm'ingo lohofonto makutotafohalojo'nohino swapmmmentisofoho. ²¹ Jisas kan'ing'kwohumo ulohon'imento, Sikuno alale yi'wo'n'ing'kisoto. Ose ulahon'ingki ulimento hwomu we'e sohwo imentisofoho. ²² Fehonta tohomo kehwofitofasyonto fehonta mijomo kehwofitofasyonto wofonjahumonto iwo'n'ing'kisofoho. Kiko hopo'manji

kiko nakumo hitoho kilofihwoso'no, Fonefo'maho. ²³ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Ou, nehopi, jije simeho hi'ntnnonohinoso hopo'manji yo'mayoso kiko woma'monnoho. ²⁴ Ose ulahon'ngki kan'ngkwohwo komo'no ulimento, Simeho hi'ntnnono kijopalokweno. Oseso nje simeho hi'ntnnonohinoso we'efoho. Nifo'maho.

²⁵ Ose ulahon'ngki Jisas a'amu pi'ningo engo uhu'mokontan'ngkofi uhwononto, towahuno wonyo sohumo yoka ulonto ulimento, Towahuno wonyo sohwo si hwomu lohomo mampi'nyo imokuwo'n'ngkino hwosoho. Olo hwomu lohomo ni'hu'nahone uliko'maho. Apa'no nupaswohoto.

²⁶ Ose ulahon'ngki towahuno huhwo sohwo joho mohm'no lonto, hwomumo hwahopo kumokwajonto yomo yomo yokumpohn'nyo imokonto ni'hu'nahone uliko'ma'mentisoso hwomu sohwo poyo pa'nyo imo'n'ngkahon'ngki a'amu fiso ulimentohofi, Poyo pe'n'ngkohoho.

²⁷ Oseso Jisas hwomu sohwoe aho nomanto ulikofahon'ngki hwomu sohwo lika'mentisofoho.

²⁸ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji angomo noswonti'fi hofiko'nohini nohumanti'fi Jisasimo ulimentohofi, Pipilo. Nakwo towahuno wonyo wae meeofesofa. ²⁹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo Anitumo jomo ulifijoso sekwo oso towahuno huhwo sohwo wae yaopitnnehofo. Nom'ne hon'ngkano awonoho.

*Jisas kako poyo pe'n'ngkuhwosi apa'no likafone so'no ulimentisofoho.
(Mat'yu 17:22-23; Luk 9:43-45)*

³⁰ Oso ango hopo sopo uliko'manti'fi hofiko hwaho Ngkalili ajwo sopo umentohofofoho. Jisas kako a'amu yofe manihwo so'njo uyife lonto imentisofoho. ³¹ Hwap'ngoso ole, kakoe inomokomoyo sohwo lutihwamne'ento imentisofoho. Kako ulimento, Ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo nje mango sohwoe aho somo ho'nonisyan'ngkuji hofiko wofonjonisyan'feho. Poyo imo'nimo sikuno hufa'u si'hune mem-jan'fihwoso'no Anitu apa'no ntokafonefoho. ³² Ose lutihwahon'ngki inomokomoyo sohwa hofiko huno ito'no syafihu'mentohofomaho. I oso'no Jisasimo ulohonyo so'no hofiko iyoho imentohofofoho.

*Hwe yofe engo'njo yakolo'nnyo ti'hwolo.
(Mat'yu 18:1-5; Luk 9:46-48)*

³³ Hofiko pone Koponeyam i'mofaponti'fi osopo Jisas angomo nohumanto ulohonimento, Sekwo hon'ngkanopo pehofo hnn'ngkohoho.

³⁴ Inomokomoyo sohwa hofiko wonimango un'ngkahon'ngki mampi'nyo humamentohofofoho. Hwap'ngoso hon'ngkanopo ole hnn'mentohofi, Nakwo sohwo'ni nakwoe hwe yofe'njo simo'mjo ti'hwolo. Ose hnn'mentohofofoho. ³⁵ Jisas ampo humanto inomokomoyo sohwo joho lutimanto ulimento, Sekwo hinjo hwasoho oyoni'mno. Upa'nimo.

Hwe fihwo kako Anituye timopo hwe engo umo'nimo loso sohwo kako a'amufe timopo hwe yofe ane pa'nyo imo'noso sohwo a'amumne'no momayo ulohofiyo hweho. Osohwo kako yofe engo'njo imo'none hweho.

³⁶ Ose ulonto, mehomni fihwo utimanto, kakoe popapo momokosyohumanto inomokomoyo sohwo ulimento, ³⁷ A'amu fihwo kako olo mehomni lopa'nyo sohumo nje yofe ho'nonimayo'ne ufo'maso sohwo kako ngkimo nifo'mantofoho. A'amu fihwo ngkimo nifo'mayo oso pa'n'ngoso nje mpohwo ngkimo ni'hwatimentiso sohwo huhumo ufo'makwoho.

*Hwe nakwo'njo hohnta'ni nefe'mayo sohwo nakwoe a'amufoho.
(Luk 9:49-50)*

³⁸ Ose ulahonɪngki Joun ulɪmento, Nakwoe Lonetɪhwayo sohwosi, nakwo uhwonɪmalohwoneso hwe fihwo kako jɪje yofe lonto, towahuno wonyo wae yaofontanɪngki uhwonɪmalohwonefoho. I oso'no kako nakwo kikimo tɪfi mokinɪngkwaloku yɪhwone so'no nakwo kakimo ulɪmalohwono, Kiko Jisasiye yofe'nji towahuno wonyo wae yaofohotoho. ³⁹ Ose ulahonɪngkofi Jisas ulɪmento, Sekwo ose uloho'malofoso wonyofoho. Sekwo kakoe honɪngkanomo nopɪjumofɪkutoho. A'amu nje yofe lososo yo'mayo wonyoangkafo yososo kako ngkimo sitofo komo'no mantonehoho. ⁴⁰ A'amu nakwoe syoho somo mohwempenamofehwo'manji nakwoe a'amu hweho. ⁴¹ Hungkuno nehopi selalokweno, Hwe fihwo sehonasoso huno ole wosyafɪhu'montono, Anɪtuye a'amu hwafoho. Ose syafɪsyɪhwosi mijo nyo'ne sejapososo, oso hwe sohumo Anɪtu wopɪngo uloho'mtonoho.

*Yo'mayo wonyoso a'amufe sɪmeho hi'ntnnonohinomo wonyo imokiy-
ofoho.*

(Matɪyu 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Olo mehomɪ sɪmeho hi'ntnnono ntapɪwo'nyo sohumo a'amu huno wonyo'njo fihwo ulososo, Jisasɪmo hohujo fɪkinjafo. Honɪngkano wonyo lomo tɪfi finɪngkayo. Ose uloso sohwo mehomɪ huhwo sohwo honɪngkano wonyomo inɪngkayo so'no oso hwe huno wonyo'njo huhwo sohumo Anɪtu tohino mɪkunɪmposo uyonefoho. Oso a'amu huhwo sohumo sojo mɪkunɪmposo engo so'nji kakoe tɪ'wangomo impe ifakojujɪkuji mijomo ho'naofontɪfijontentesi wopɪngo'nesohilo. ⁴³ Jisas ose ulonto pahnnɪmo hungkuno ulɪmento, Oso'no jɪje aho honɪngkano wonyo imofonoho lohoji ahoso hwempeemo lohofohoji aho anga'nohono'nji honɪngkano wopɪngomo inɪngkahuji Anɪtuye angopo sohoji wopɪngo wohumamonnoho. Ou kiko aho hufa'u'njo honɪngkano wonyo imojoso toho ne'no sijalokunjo somo uhnnefoho. Wonyo wohumamonnoho. ⁴⁴ [Oso hopo sopo pihnnɪyo mape'nyofoho. Tohino ne'no wo'nnyoponoho. Toho hiso masɪmpe'nyofoho.] ⁴⁵ Jɪje sɪfe honɪngkano wonyo imofonoho lohoji sɪfeso hwempeemo lohofohoji sɪfe anga'nohino'nji honɪngkano wopɪngomo inɪngkahuji Anɪtuye angopo sohoji wopɪngo wohumamonnoho. Ou kiko sɪfe hufa'u'njo honɪngkano wonyo imojoso toho ne'no sijalokusomo uhnnefoho. Oso wonyofoho. ⁴⁶ [Oso hopo sopo pihnnɪyo mape'nyofoho. Tohino ne'no wo'nnyoponoho. Toho hiso masɪmpe'nyofoho.] ⁴⁷ Jɪje tɪmo honɪngkano wonyo imofonoho lohoji tɪhwotofamo lohofohoji tɪmo anga'nohino'njo honɪngkano wopɪngomo inɪngkahuji Anɪtuye angopo sisoso wopɪngofoho. Ou kiko tɪmo hufa'u'njo honɪngkano wonyo imojoso toho ne'no sijalokunjo somo uhnnefoho. Oso wonyofoho. ⁴⁸ Oso hopo sopo pihnnɪyo mape'nyofoho. Tohino ne'no wo'nnyoponoho. Toho hiso masɪmpe'nyofoho. ⁴⁹ A'amu wopayopo sa mofɪkuji nɪfijoso me-eso wopɪngo uyɪmtonoho. Oso pa'nyo tohino yo'mayo tango ne'mahwoso'no yamofɪ nalohofonefoho. Yamofɪ hiso wopɪngo namokonefoho. ⁵⁰ Nakwo wosopayo sa'nji nɪwo'nɪngkuhwoneso wopɪngofoho. I oso'no sa fosyo mijo'nohino imo'nɪngkuhwosi kakoe yokumpohn'nyo nonto wonyo imo'nososo apa'no sa hiso wopɪngo imo'nyoso pipi uyantanto. Awonoho. I oso'no sa wopɪngo pa'nyo hmmo'nɪmno. Sekwo a'amu nom'ne so'nji pompenjiyomo fohumantokuno.

Jisas ape ho'nasiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Mat'yu 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Osopo nta'ni Jisas nowento hwaho Jutiya uyakolofonto Mijo Joutan sohumo nongkihnta'ni wako'mentisofoho. Osopo a'amu pi'n'ingo engo apa'no u'mahon'ngkofi kako hungkuno lut'hwamojo pa'nyo lut'hwamentisofoho.

² A'amu Falisi fihwa hof'iko Jisas'imo nu'mant'ifi kakimo yamofu ulohofono lont'ifi ulimentohofi, Nakwoe hon'ngkano hungkunoso ape ho'nasiyo so'no pehofo nalimotofo. Hwe fihwo kako kakoe ape ho'nasiyoso oso wop'ingotaho. ³ Ose ulohon'ngkofi Jisas ulimento, Mouses seyakwosamo olo so'no pehofo ulimojoto. ⁴ Ose ulahon'ngki hof'iko ulimentohofi, Mouses ole ulimento, Hwe kako nje ape woho'nahumo lososo sohwo kako oso hungkuno hiso ifalifaliyo wamt'i'mokono. Oseso kako kakoe apemo ni'hu'nahone woho'nasyono. ⁵ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Mouses kako sekwoe yokumpohn'nyo so'no oso hungkuno hiso mt'i'mokumentisofoho. ⁶ I oso'no simo'mo ne'mo An'itu yo'mayo hopi'nono mt'i'mokumentiso sohonta hwe'nji ape'nji mt'i'mokumentisofoho. Oso hungkuno hiso Mouses mt'i'mokumentisofoho. ⁷ Olo hilo so'no hwe fihwo kan'ngkwohwo kona'wohimo ul'iko'mahwosi kakoe ape'nji nem'no makotoku woloho'nanjiyoho. ⁸ Siko'ya'u anga'nohino umo'nanjiyoho. Oseso siko a'amu hufa'u umo'nanji'maho. O'o, sikoe a'apahoso anga'nohino umo'nanjiyoho. ⁹ Oso'no An'itu osiya'umo nto mokot'ijwohumasofoho. U, oloso nomt'ihuposo'eno.

¹⁰ Oso hungkunoso ulahon'ngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji angomo noswont'ifi hof'iko Jisas'imo ape ho'nasiyo hungkuno hiso'no ulohon'imentohofofoho. ¹¹ Jisas ulimento, Hwe fihwo kako kakoe ape ho'nasiyoso sohwo kako nom'ne ape masoso oso hwe huhwo sohwo ape hufo iyo hon'ngkano imokwoho. Olo hwe huhwo sohwo kakoe ape simo'mjo simo hon'ngkano wonyo imokiyofoho. ¹² Oseso ape kakoe hwehumo nuli'ko'mahwosi nom'nehumo uma'nyoso kako hon'ngkano wonyo imokonefoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas mehomimo aho ulonjimokumentisofoho.
(Mat'yu 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ A'amu pi'n'ingoso hof'ikoe mehomi Jisas mnokinopo aho ulonjimokonont'ifi motopahon'ngkofi Jisas'ye inomokomoyo sohwa hof'ikimo yoka ulimentohofofoho. ¹⁴ Jisas nupa'nonto kakoe si'meho tohino umn'ngkahon'ngki ulimento, Sekwo mehomi somo nop'ijumof'ikutoho. O'o, hof'iko ngkiyepono wapi'fe. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo imo'n'fijo'manji hof'iko An'itumo enjwa'mo ito'no wohumant'ifeho. ¹⁵ I, hungkuno nehopi'nohini waseli'monne'no yohono. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo mmo'nyonjo'manji hof'iko An'itumo enjwa'mo humayoso hopa'maho. Ni'hu'no awonoho. ¹⁶ Ose ulonto kako mehomi somo hu'mema lohofonto kakoe huyo'mo memokosyohumanto kako aho mnokinopo kisasyonto An'itumo jomo ulimentisofoho. Mehomi ito'no mokosyohumayo'ne'ento ulimentisofoho.

Hwe ho'yango engo'njo sohwoe hungkunofoho.
(Mat'yu 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ Jisas hon'ngkanomo nowentan'ngki hwe nom'nehwo Jisas nohumentanjopo komo'no i'mofawento hwomtame uloho'mentisofoho. Kako Jisas'imo yokumpohn'nyo ulimento, Ki'ko An'ituye yahino wop'ingo net'ihwawo'n'ngkohino hwosoho. Ngko engolopohamo songo ne'no

humayoso pipi tɪpema'mnehono. ¹⁸ Ose ulahonɪngki Jisas ulɪmento, Kɪko wopɪngo hwasoho eso peho'ne ntohino Anɪtu kako'nohino wopɪngo hweho. ¹⁹ Kɪko honɪngkano hungkuno huno moi'wonoho. Kɪko nom'nihumo nofonjasiyo'eno. Kɪko ape ito'no mayo'ne yahino somo nomtɪhuposo'eno. Kɪko yo'mayoso hufo iyo'eno. Nom'nehumo hwasyo hungkuno ujo'eno. Kɪko jɪje mpohwo'nji na'u'njiye hungkunomo tɪfi finɪngkayo.

²⁰ Ose ulahonɪngki hwe huhwo sohwo Jisasɪmo ulɪmento, Hwe Engofo, ngko hungkuno homo somo upa'nɪmopmmote sohwo'ni olohonta ne'no ose'nohini inɪngkowalokweno. ²¹ Ose ulahonɪngki Jisas kakoe sɪmo'mangopo tɪmo uhwononto sɪmeho uyonto ulɪmento, Nom'ne syoho anga'no fiyo. Jɪje ho'yango yo'mayo hopi'nonohinoso a'amu mpe wak-iloHopɪfe. U, kɪko hamniyoho matne'eno oso hiso nomahoji a'amu yo'mayoso umofonyo iwo'nɪngkohoho somo uyo. ²² Ose ulahonɪngki kako sɪmano pento sɪmeho tango uyahonɪngki kakoe angopono umentisofoho. Hwapɪngoso kakoe ho'yango yo'mayoso pi'nɪngo'njo hweho. A'amu somo muyɪmnehono lonto umentisofoho.

²³ Jisas tɪmo fe'nɪhwononto inomokomoyo sohwamo ulɪmento, Hwe kako ho'yango engo'njo yokumpohn'nyo mokosyohumaso sohwo kako Anɪtuye yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo pipi swonehwolo. Hamniyoho ho'yangoso hofɪkoe hunomo wonyo umokuwo'nɪngkisofoho. ²⁴ Ose ulahonɪngki inomokomoyo sohwa hofɪko yomo imentohofofoho. Jisas apa'no ulɪmento, Hwomo lohwafo hwe kakoe ho'yango hwaho loponjo'no ne'nohini syafɪsyɪwo'nɪngkiso sohwo kako Anɪtuye yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo pipi swoneto. ²⁵ Yahu fihwo kako yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lɪhwasi yososo wonyopi umontonoho. Oso pa'nyo hwe ho'yango hamniyoho yo'mayoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyo sohwo Anɪtumo enjwa'mo wohumamo lɪhwasi yososo hopo'maho. O'o, kako yahu yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lɪhwasi ijijo wonyopi yoso hopaso oso hwe ho'yango engo'njo sohwo ose yonefoho. ²⁶ Ose ulahonɪngki inomokomoyo sohwa hofɪko yomo engo mɪkunɪmposo yontɪfi ulɪmentohofi, Ose'manji a'amu Anɪtu'nji anga wopɪngo sopo songo ne'no humayo'neso tɪhwo woma'montolo. ²⁷ Ose ulahonɪngkofi Jisas hofɪkimo uhwononto ulɪmento, A'amu Anɪtuye yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo a'amufe yokumpohn'nyo'nji wahumo loso sohwo kako hopo'maho. I oso'no Anɪtu yo'mayo hopi'nono hwapɪngo sohwo iyoso hoponoho.

²⁸ Pita Jisasɪmo ulɪmento, Ihwoni nakwo yo'mayo hopi'nono ho'nasyontani kikimo tɪfi kinɪngkopalokuhwono. ²⁹ Ose ulahonɪngki Jisas ulɪmento, Ngko hungkuno nehopi'nohini waselɪmonne'no yohono. A'amu fihwo kako kakoe anga'njo konɪngkwa'wehwo kola'wehwo, kaisi, kona'wohi, mehomɪ kakoe hwaho'nji yo'mayo hopi'nono ngkine'no nje hungkunomne'no ho'nasyososo ³⁰ osohwo kako umofonyo miyonehoho. O'o, yo'mayo pi'nɪngo engo nomane hweho. Yo'mayo ho'nasiyo'ne a'amu kakimo sitofo ulɪwo'nɪfitnnefoho. I oso'no kako anga songo ne'nohini humayo'neso nomane hweho. ³¹ Hwe fihwo kako olo hwaho lopo nohumanto hwe engo hwo'nyoho syofɪsyalokusoso oso hwe huhwo sohwo Anɪtuye ponemo soso sohwo kako hwe engo'maho. We'e hweho. Hwe nom'nihwo kako olo hwaho lopo nohumanto hwe engo hwo'nɪ'maho. We'e hwo'nyoho syofɪsyalokuso sohwo oso hwe huhwo sohwo kako Anɪtuye ponemo soso sohwo kako hwe engo imo'none hweho.

*Jisas kako poyo pe'nɪngkuhwosi apa'no lɪkafone so'no ulɪmentisofoho.
(Matɪyu 20:17-19; Luk 18:31-34)*

³² Jelusalem honingkanomo nosontifi Jisas kako simo'mo kunto'no sahoningki kakoe inomokomoyo sohwo poyo imo'nyo so'no ulimentiso so'no huno pi'ningo engo syafisyontifi tifi iningkasimentohofofoho. A'amu nom'neso hofikimo iningkasimentohofo hi'nji imentohofofoho. Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'ento hontohumentaningki hofiko nu'mahoningkofi kakimo yo'mayo u'mane so'no hungkuno ulimentisofoho. ³³ Hungkuno ole, Upa'nimno. Olohonta nakwo Jelusalemne'no wosontane'no yihwono. Osopo A'amufe Hwomu sohomo a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno luthwamotofo sohwanji hofikoe ahomo hofiko ho'nasyikuji kakine'no hungkuno likuji kako poyo umo'nono likuji nano wamtitofantifeho. Oseso a'amu hofiko nom'ne a'amu sohwo uyahoningkuji ³⁴ hofiko kakimo sitofo ulikuji memijo niyatimofikuji impe yongo'njo fonjikuji wofonjosyantifeho. I oso'no sikuno hufa'u sihune mjaofihwoso'no kako apa'no songo wolika'montonoho. Ose ulimentisofoho.

*Jemisi'nji Joun'nji siko yofe engo'njo umo'naho limentisiyefoho.
(Matiyu 20:20-28)*

³⁵ Sepetiye hwomu sohwa'u Jemisi'nji Joun'nji siko Jisasimo u'manji ulimentisiyo, Nekwo kikimo jomo wokilohonontayo'ne yihwayo. Kiko welohom'taho. ³⁶ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko pipi seloho'mne'no njisiyo. Nohonjinyo. ³⁷ Ose ulahoningki siko ulimentisiyo, Hwangku sohonta jije pone mta'ni a'amu hopi'nono mokosyohumuso sohonta nekwo kiko'nji hwe engo imo'n'ngkuhwosi a'amu hopi'nohinomo mokosyohumasoso wopingotaho. ³⁸ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Oso hungkuno ntisiye neso siko huno moseyohoyohoho. Tohino ngkimo nimnosohopaso masisoso siko hopolaho. Nje a'apahomo tohino ifeehu'mo yanisyoso hopaso sikoe a'apahomo ifeehu'mo yasesyososo siko hopolaho.

³⁹ Ose ulahoningki siko ulimentisiyo, Ou, nekwo hoponoho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Tohino ngko ma'me pa'n'ngoso siko nomasihnnefoho. Tohino ngkimo ifeehu'mokonisyoso pa'nyoso sikoe a'apahomo ifeehu'mokasyosonefoho. ⁴⁰ I oso hiso'no ngko a'amumo mokosyohumayo so'no nje aho angahohnta'ni nje aho hwonamonyo hohntani fosyohumayo so'no a'amu nom'ne somo muhwosopom'nehono. O'o, Anitu kako'nohino oso ito'no esyohumaho. Kakoe hunofoho. ⁴¹ Ose ulimentisoso inomokomoyo nom'ne sohwa oso hungkuno hiso upa'nontifi hofiko Jemisi'nji Joun'njine'no simeho tohino umnimentisofoho. ⁴² Jisas hofikimo joho ulimento, Sekwo huno seyohoho. Hwe engo hofiko a'amumo mokosyohumayo sohwa hofiko hofikoe a'amu enjwa'mjo somo syoho tango'nji uyontifeso a'amu enjwa'mjoso syoho hiso ito'no miyo'njo ifijo'manji hwe mokosyohumayo sohwa ikujoho woposantifeho. ⁴³ I oso'no sekwo oso hopa ikutoho. Sekwoe a'amu fihwo yofe engo woma'mo loso sohwo kako a'amufe syoho ulohofiyo umo'nono. ⁴⁴ Sekwoe a'amu fihwo ngko nom'ne somo womokosyohumamo loso sohwo kako nom'ne hopi'nonohino somne'no siki syoho ulohofiyo pa'nyo umo'nono. ⁴⁵ Oseso A'amufe Hwomu sohwo kako a'amu nom'neso kakimo syoho ufo'mayo'ne pmmentiso hwo'maho. O'o, hofikoe syoho somo ulohofiyo'ne pmmentiso hweho. Kako a'amu sikwo'mjohohosi humentan'ngkofo somo uhwononto asomo utimayo'ne kakoe honiyo usihuma'mne'ento pmmentiso hweho. Ose ulimentisofoho.

*Hwe tɪmpi'nyo sohumo Jisas wopɪngo umokumentisofoho.
(Matɪyu 20:29-34; Luk 11:30-43)*

⁴⁶ Hofɪko Jelikou i'mofapontɪfi Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji a'amu nom'ne pi'nɪngo engo so'nji Jelikou ulɪko'mantɪfi wentanɪngkofi hwe tɪmpi'nyo sohwo honɪngkanopo humohumantisofoho. Oso hwe huhwo sohwoe yofe Mpatimeyosiyo, Timeyosiye hwomufoho. Mpatimeyos kako wosopayo'nji hamniyoho'ntnne'no jomo lɪmojo hweho. ⁴⁷ Mpatimeyos nohumanto Jisas ango Nasaletnnta'ango sohwo palofoho upa'nonto joho ulɪmento, Jisas, Ntefitiye Imu sohwo, kɪko ngkine'no hitoho wakilofono. ⁴⁸ Ose ulahonɪngki a'amu nom'neso yoka ulɪmentohofi, Mampi'nyo fosyohumaho. Ose ko ulahonɪngkofi oso huhwo sohwo joho engo lonto apa'no ulɪmento, Ntefitiye Imu sohwo ngkine'no hitoho wakilofono. ⁴⁹ Ose ulahonɪngki Jisas kako nolohofaponto ulɪmento, Oso hwe huhwo sohumo joho filutɪmapmno. Wapono. Ose ulahonɪngki hwe huhwo sohumo ulɪmentohofi, Kɪko sɪmonyo fiyo. Filɪkaho. Kikine'no joho kilalofoho. ⁵⁰ Ose ulahonɪngkofi kako upa'nonto kakoe manji'mofa yojamo lohofonto, nolɪkafonto Jisasɪmo u'ma'mentisofoho. ⁵¹ Jisas ulɪmento, Ngko kikimo pipi wantohofono kinɪngkohoho. Ose ulahonɪngki hwe tɪmpi'nyo sohwo ulɪmento. Hwe Engofo, ngko apa'no tɪmo wahonɪmo. ⁵² Ose ulahonɪngki Jisas ulɪmento, Kɪko mpano. Jije sɪmeho hi'ntnnonohinoso wopɪngo wakumo'nono. Jisas ose ulahonɪngki hwe huhwo sohwo tɪmo komo'no hononto kako honɪngkanopo Jisasɪmo a'amu so'nji tɪfi inɪngkapmmentisofoho.

11

*Jisas hwe yofe engo'njo pa'nyo imo'nonto Jelusalemne'no humentisofoho.
(Matɪyu 21:1-11; Luk 19:28-40; Joun 12:12-19)*

¹ Hofɪko Jelusalem mofone sopo i'mofapontɪfi ango Mpetɪfase'nji Mpetani'nji nuhwontawentɪfi osopo hwofɪki'nyo we'e yofe Oulɪf u'mofawentɪfi Jisas inomokomoyo hufa'u sohwa'umo lɪhwatɪmentisofoho. ² Jisas oso huhwo sohwa'umo ulɪmento, Siko oso ango ne sopo u'mofahusi siko oso kuso somo noswohosɪ tɪmo uhwonisoso ahwomo yahu *toungki* yoka'no ho'nawo'nyoso impe into'nowentanɪngkuhwosi uhwonanjiyoho. Oso yahu songo imo'nɪmasoso a'amu mokehumunyofoho. Oso yahu hiso fisɪhutofomotapinyo. ³ Siko oso yahu hiso isɪhutofomotapohosiso'no a'amuso ole selɪkujo'no, Siko peho yalokusiyo. Ose selɪkujo'no siko ole ulinyo, Nakwoe Hwe Engo sohwo kako olo yahu loso'no syoho weho. Kako moi'wo emoyɪhwoso'no komo'no womotopontayoho. Ose ulinyo. ⁴ Siko nowenji yahu mu honɪngkano hoku'yopo impe intofahinyoso nohumentanɪngki nuhwonɪma'nonji italofoma'mentisiyefoho. ⁵ Italofoma'mentisiyoso a'amu nom'ne sohwa ulɪmentohofi, Siko peho yalokusiyo. Yahu peho'no isɪhutofomalokusiyo. ⁶ Ose ulahonɪngkofi hwe sohwa'u Jisasiye hungkuno ulahonɪngki ulɪmentohofi, Wopɪngofoho. Noho motahnnyo. ⁷ Nomotasonji sikoe manji'mofoso yahupo kisosyahonɪngki Jisas sokehumamentisofoho. ⁸ A'amu pi'nɪngo engoso hofɪkoe hwapɪfe ife yo'mayoso Jisas wene honɪngkanomo ho'nosyahonɪngkofi a'amu nom'neso ipamo swo'njo lofontɪfi honɪngkanopo ho'nahumentohofofoho. Oso hiso Jisasiye yofe ho'nomayo'nefoho. ⁹ Jisas kako a'amu pi'nɪngo ajwomo yahupo kehumentanɪngki a'amu sɪmo'mjo so'nji tɪfinjo so'nji mohm'no ole lɪmentohofi, Anɪtumo isamoyoka ulano. Kako wopɪngo'nohino hweho.

Olo hwe lohumo nakwo Hwe Engo Anitu sohwo nakwoe hwahopone'no uhwatimentiso hweho.

Kakoe yofe woho'nomano.

¹⁰ Hwe engo Ntefit neyakwosamo hohonta mokosyohumamojo hopaso olo hwe lohwo wonemokosyohumano.

Anitu ahwomomo humaso sohumo isamoyoka ulano.

Ose limentohofofoho.

¹¹ Jisas Jelusalem i'mofaponto Anituye ang'o engo somo swonto yo'mayo somo fe'nihwononto we'ene'pi mofehi'nyo ukwo'mokumonto yahon'ngki Jisas inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwanji Mpetani foyowane'entifi simentohofofoho.

Jisas iyo fe sohumo ulimento, ne apa'no minto'n'ngkohotnnefoho.

(Mat'iyu 21:18-19)

¹² Imingo'nji nolikafontifi Mpetani uliko'mantifi Jelusalemne'no nosontifi osopo Jisas mijoho engo uyimentisofoho. ¹³ Jisas iyo fesayo swo lango'njo somo uhwonihwojawento ipisayo hi'njotikeno lonto iyo huhwo sohwo'njo sopo i'mofawento uhwonimentisoso ne ane swo'nohino uhwonimentisofoho. Oso iyo hiso ipisayo into'nyo sikunomm'maho.

¹⁴ Jisas iyomo ulimento, A'amu ipisayo apa'no momjakinyo'ne hwosoho. Ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa upa'nimentohofofoho.

Jisas a'amu Anituye tajo ang'o engo somo hamniyoho mayo syoho yantant'ngkofi wae yao'mentisofoho.

(Mat'iyu 21:12-17; Luk 19:45-48; Joun 2:13-22)

¹⁵ Hofiko Jelusalem i'mofapontifi Jisas kako Anituye tajo ang'o engo somo noswonto a'amu hamniyoho syoho'njo a'amu yo'mayoso humesyahon'ngkofi mpe ulohof'o syoho'njo sohwanjimo Jisas kako wae yaof'o syoho emamentisofoho. Hofikoe ijempoho hamniyoho iwolo'mokumayo yontife ho'nasiyo'ne so'nji a'amu yihufo mpe uyantifi epohumayo yiwo'n'ngkohof'o so'nji Jisas kako mehu'mee'mentisofoho.

¹⁶ Wayo yaofonto, Jisas ulimento, Olo ang'o lomo yo'mayoso apa'no nomotoswapikutoho. ¹⁷ Ose ulonto luti'hwamoto, Anituye hungkuno mti'mokumentohof'o sohwa ole mti'mokumentohofi, Nje ang'o loso a'amu hopi'nono Anitumo isamoyoka ujo'ne angofoho. Ose mti'mokumentohofofoho. I oso'no nje ang'o loso sekwo a'amu hamniyoho hiyaso'mo hufo mawo'n'ngkohof'o sohwafe ang'o hopa imokalokwofo. Ose mti'mokumentohofofoho ulimentisofoho. ¹⁸ Ose ulahon'ngki a'amu hopi'nonohini Jisasiye hungkuno upa'nontifi pisopisaho mjalom'wentifi hungkuno hiso wonyoangkafofoho syafi'hu'mentohofofoho. A'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwamotofo sohwanji a'amu tajo ang'o syoho'njo sohwanji hofiko Jisasi'mo nofonjosyane'entifi hon'ngkano tipmmentohofoso hofiko hwe moya'mi somne'no iyoho unimentisofoho.

¹⁹ Mofehi'nyo n'ngku'n'ngkahon'ngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Jelusalem uliko'ma'mentohofofoho.

Hwe fihwo Jisasi'mo simeho hi'ntnnono nehopi uyoso sohwo Anitumo jomo ulososo ne wotipema'mtonoho.

(Mat'iyu 21:20-22)

²⁰ Imingo'nji hon'ngkanomo apa'no nowentifi uhwonimentohofoso oso iyo yofe fesayo sohwo ni'hu'nahone yofoho imentisofoho. ²¹ Pita huno syafisyonto Jisasi'mo ulimento, Nakwoe Loneti'hwayof'o, uhwonyo. Oso

iyo kiko fosi a'amuso apa'no momjakinyo'ne hwosoho ulimahnnoso yofohofoho. Jije hungkunoso ne imo'n'ingkohoho. ²² Ose ulahon'ingki Jisas ulimento, Oso limayoso syoho we'efoho. ²³ Hungkuno nehopi waselimo. Hwe fihwo kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso sohwo kako olo hwofiki'nyo lomo ole ulososo, Olo hwofiki'nyo lohwo, kiko nolikafohoji oso mijo ayo mompo filikofafo. Ose ulososo kakoe huno anga'nohino mnaweho. Hwofiki'nyo wawomtolikeno oso hunoso mosyafisiyo'njo. O'o, ole'nohinoho huno syafisyososo. Ou, hwofiki'nyo sohwo kako nehopi wamontonoho. Oso hwe huhwo sohwo oso hungkuno olo so'manji ou oso hungkunoso ne imo'nonefoho. Nehopi selohono. ²⁴ Upa'n'imno. Yo'mayo kiko Anitumo jomo ulisoso simeho mom'mo huno ole, Anitu wontapmmontonoho. Ose syafihujoso, ou kako wokijapmmontonoho.

²⁵ Sekwo simano hintotohino semnoso'manji simo'mo sekwo oso a'amu wonyo selohofoso sohwoe wonyoso wae hmmopmno. Ose iso'manji, Mpo-hwo ahwomomo humaso sohwo kako sekwoe wonyoso wae weesemofono. [²⁶ I oso'no sekwo a'amu wonyo selohofoso sofe wonyoso hohujo hohnta'ni momeho'nasiyo'manji sekwoe Mpohwo ahwomomo humaso sohwo kako sekwoe wonyoso wae meesemofonehoho. Ose ulimentisofoho.]

A'amu Jisasimo ulohonimentohofi, Kiko yo'mayo yiwo'n'ingkinoso tihwoe yokumpohn'nyo'nji yalokuno.

(Mat'iyu 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Hofiko Jelusalem apa'no i'mofapontifi Jisas Anituye tajo ango engo somo ajwo'mo emoyontan'ingki a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji, a'amu hon'ingkano hungkuno luti hwamotofo sohwanji, Jutafe hwe engo sohwanji Jisasimo u'mantifi ²⁸ ulohonimentohofi, Kiko olo syoho iwo'n'ingkinoso loso tihwo kilimaso'no iwo'n'ingkinoto. Yokumpohn'nyoso tihwo kijapmmaso'nji iwo'n'ingkinoto. ²⁹ Ose ulohon'ingkahon'ingkofi Jisas ulimento, Ngko huhwo'ni hungkuno waselohon'imne'no yohono. Olo hungkuno hiloso sekwo ntifijo'manji e'wa, yo'mayo yalokwe so'no hwap'ingo waselimo. ³⁰ Ole nt'imno. Joun kako a'amumo mijo kiyoma'mojo yokumpohn'nyoso Anitu mta'ango ma'mentisotaho. Hwahoponjo a'amu mta'ango ma'mentisotaho. ³¹ Sekwo nt'imno. Ose ulohon'ingkahon'ingki hofiko ole hnnima'mentohofi, I Joun kakoe yokumpohn'nyo Anitu mta'ni ma'mentisofoho uloso'manji ole wonalimontonoho, Ose'manji sekwo Jouniye hungkunomo simeho hi'ntnnono muyo'njo peho'neto. ³² I, nakwo ole lasoso, Joun kakoe huno mta'ni syoho imentisofoho laso'manji a'amu sohwa hofiko nolikafikuji ikujoho wonefonjantifeho. Hwap'ingoso hofiko a'amumne'no iyoho unimentisofoho. A'amu huhwo sohwafe huno ole, Joun sohomo Anitu hungkuno uyahon'ingki limojo hweho. ³³ Ose hnnontifi Jisasimo ulimentohofi, Nakwo huno monayohoyohoho. Ose ulohon'ingkofi Jisas ulimento, Ose'manji ngko huhwo'ni nje yokumpohn'nyo yo'mayo iwo'n'ingkohe hwap'ingo so'no maselimnehono.

12

A'amu wonyoso ipisayo syoho mokosyohumayo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Mat'iyu 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Ose ulonto Jisas pahnnimo hungkuno loma'mento, Hwe fihwo kako ipisayo syoho hulonto, tojo emontofasyonto syoho ajwomo'mo ipisayo mijo'ne kompusoho mti'mokumentisofoho. Ose yonto ango yokintahopo

ipisayo syoho somo uhwontohumayo'ne molimentisofoho. Ose imentisoso kako oso syoho homo somo mokosyohumayo'ne kako a'amu hamniyoho syoho emawo'n'ingkohoho sohwafe ahomo ho'nasyonto kako ango ikanopono nowento osopo kako ne'no humamojofoho ² Ipisayo syoho ulohofiyo sohumo ipisayo'ne kakoe ipisayo syohopono lihwatimentisofoho. ³ Hwe syoho mokosyohumayo sohwa kakoe syoho ulohofiyo sohumo uhwonontifi aho kemokosyohumantifi, ikujoho fonjontifi, ipisayo muyo'njo yontifi wae yao'mentohofofoho. ⁴ Oseso kakwo'yohwo sohwo nom'ne syoho ulohofiyo sohumo ipisayo'ne lihwojahon'ingki hofiko oso hwe sohwe mnokinopo ikujoho fonjontifi wonyo umokumentohofofoho. ⁵ Nom'ne syoho ulohofiyo sohumo lihwojahon'ingki a'amu ipisayo syoho mokosyohumayo sohwa hofiko fonjahumentohofofoho. Kakwo'yohwo nom'ne syoho ulohofiyo sohwa lihwa'iwon'ontan'ingki fehohnjo ikujoho fonjontifi fehohnjo fonjahumentohofofoho. ⁶ Oseso syoho ulohofiyo nom'neso mohumayofoho. Moi'wonoho. Oso'no kakoe hwomu anga'nohino sohumo ae'uyo lihwa'jonto limento, Hofiko nje hwomufe hungkunomo haloho wopeentifeho. Ose limentisofoho. ⁷ Hwomu huhwo sohwo nu'mahon'ingki hwe syoho mokosyohumayo sohwa uhwonontifi hnnimentohofi, Oso hwe sohwo kako hwangku sohonta kan'ingkwohwoe yo'mayoso nomane hweho. Oyonimno. Nakwo komo'no kakimo poyo nofonjosi'hwasi nakwo kakoe syohoso ni'hu'nahone womantanoho. ⁸ Ose hnnontifi hwomu sohumo aho kentifi fonjahumentohofofoho. Nofonjasyontifi kakoe pijafo mempo swoho'nao'mentohofofoho.

⁹ Kakwo'yohwo sohwo a'amu wonyo huhwo sohwa pipi uloho'montolo. Hwangku kako nopi'hwosi a'amu wonyo sohwa nofonjasi'hwosi kako nom'ne a'amu sohwa syoho hiso mokosyohumayo'ne uyimontonoho.

¹⁰ Olo Anituye hungkuno loso'no sekwo huno maseyo'njotaho. Hungkuno ole,

Oso sojo engkwosaho pa'nyo a'amu ango injuwo'n'ingkohoho sohwa wae yao'mentohofoho loso olohntajo engkwosaho loso angomo sosofitofone hwap'ingohwo imo'n'ingkohoho.

¹¹ Nakwoe Hwe Engo sohwo ole limentisoso imo'nimentisofoho.

Nakwo olo so'no uhwonontaneso wonyoangkafofoho.

Oso pahnnimo hungkunoso lalokuhwono Anitu limentisofoho.

¹² Jutafe hwe engo sohwa nupa'nontifi oso pahnnimo hungkunoso a'amu syoho mokosyohumayo'no nto ulimentiso so'no nto lohoho hofikine'no huno uyahon'ingki hofiko Jisasimo aho wokantifi ko imentohofoso a'amumne'no iyoho unimentisofoho. Oseso hofiko Jisasimo uliko'mantifi umentohofofoho.

A'amu hofiko Jisasimo Sisamne'no hamniyoho uyo yahino so'no ulohonimentohofofoho.

(Mat'yu 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Nowentifi hofiko a'amu Falisi fihwanji a'amu Heloutimo uhwontohofoho sohwanji Jisasiye hungkunomo yamofu ulohofone lihwatimentohofofoho. ¹⁴ Jisasimo nu'mantifi afofo umokontifi ulimentohofi, Nakwoe Loneti'hwaiyohwo sohwa, kiko hwe hungkuno nehopi'nohino li'wo'n'ingkinohwo sohwa'ne'no huno nayohoho. Kiko a'amumne'no iyoho makin'wo'n'ingkinohwo hwasohoho. Oso'no a'amu yofe engo'njo sohwanji a'amu yofe ane sohwan'ne'no kiko huno pi'n'ingo mokiayahon'ingki Anituye hon'ingkanohwo nehopi'nohino lut'hwawo'n'ingkinohwo

hwosoho. Oso'no hungkuno anga'no wakilohonantane'no yihwono. Nakwoe hwe yofe engo'njo Sisa kako hwaho mokosyohumayo sohumne'no hamniyoho (*takis*) ho'nasiyoso wopingotaho. Wonyotaho. Nakwoe honingkano hungkunoso pehofo nalohoho.

¹⁵ Ose ulahoningkofi Jisas hofikoe simeho hufa'u'njo so'no huno uya-honingki ulimento, Sekwo ngkimo yamofa peho'no ntohofalokwofo. Hamniyoho anga'no ntapmno. Uhwonimo. ¹⁶ Ose ulahoningki nuya-honingkofi Jisas ulimento, Olo huyo'mango lo'nji yofe lo'nji tihwoeto. Ose ulahoningki ulimentohofi, Sisafefoho. ¹⁷ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sisafe yo'mayo so'manji Sisamo uyimno. I, Anituye yo'mayo so'manji Anitumo uyimno. Ose ulahoningki hofiko huno pi'ningo engo syafihu'mentohofofoho.

A'amu Jisasimo ulohonimentohofi, Hwe fihwo poyo pe'noso sohwo apa'no likafoso pipilo.

(Matiyu 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ A'amu nom'nihwa hofikoe yofe Satiyusi Jisasimo u'ma'mentohofofoho. Oso a'amu huhwa sohwa hofikoe huno ole uyiwon'ingkohi, A'amu poyo pe'nyo sohwa nihu'nahone pe'niwo'n'ingkohofa apa'no songo molikafe'nefoho. Ose syafisyiwon'ingkohofofoho. Jisasimo u'mantifi ole ulohonimentohofi, ¹⁹ Nakwoe Lonetihwayo sohwo, Mouses nakumne'no hungkuno ole mti'mokumento, Hwe fihwo kako ape nomahwosi kako mehomi motipemayo'njo sohwo poyo pe'ningkuhwoso'no oso ape hisimo koningkwa'wehwo nomahwosi kola'wehumne'no mehomi wotipemano. Mouses ose mti'mokumentisofoho. ²⁰ Oseso hwe aho fehohnjo hopi'nono nomni mta'ni hufa'u hwa'u humamojiyefoho. Tisimaso sohwo ape nomanto mehomi ane poyo pe'nimentisofoho. ²¹ Oseso koningkwa'wehwo oso ape hisimo nomanto mehomi ane poyo pe'nimentisofoho. Oseso koningkwa'wehwo oso pa'nyo imentisofoho. ²² Ose'no ose'nohinofoho. Homningkwa'wehwosa hopi'nono mehomi ane poyo pe'nimentohofofoho. Tifi sohonta oso a'amu hi ose'nohini pe'nimentisofoho. ²³ Oseso a'amu poyo pe'nyo sohwa likapijo sohonta tihwoe ape umonimontolo. Hofiko'nikwehwa aho fehohnjo hopi'nono nomni mta'ni hufa'u sohwa ape hisimo nto ma'mentohofofoho.

²⁴ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo Anituye hungkuno so'nji Anituye yokumpohn'nyo so'ntnne'no huno maseyoho yohoho. Oso'no sekwo hwasyo hungkuno lalokwofo. ²⁵ Upa'nimno. A'amu poyo pe'nimentohofa sohwa nolikafikuji hofiko ape moma'nifitnnefoho. O'o hofiko a'amu ahwomomjo ape momaso'njo pa'nyo imonifitnnefoho.

²⁶ Oso hungkunoso a'amu poyo pe'nimentohofa sohwa apa'no likapitnne'no sekwo Mousesiye hungkuno atofa majotaho. Iyo tifo somta'ni toho sijontaningi Anituye mampaho ho'nimentisofoho. Apilohamjanji Jekoup Aisakijanji hofiko poyo pe'nimentohofofoho. I oso'no Anitu Mousesimo ulimento, Ngko Apilohamja Aisakija Jekoupjafa Anitu'nyoho. ²⁷ Mouses kako ole syafihu'mento, Apilohamja Aisakija Jekoupja hofiko hohonta poyo ko pe'nimentohofa sohwa songo humalofo so'no syafisyonto oso hungkuno hiso luti hwamentisofoho. Anitu kako poyo pe'nyo sofe Anitu hwo'maho. O'o, kako a'amu songo humalofo sofe Anituyoho. Sekwoe hungkunoso hwayo hohnjofoho. Ose ulimentisofoho.

*Anituye hon'ing'kano hungkuno simo'mjofoho.
(Mat'iyu 22:34-40)*

²⁸ Hwe fihwo Jutafe hon'ing'kano hungkuno lut'hwamojo sohwo hofiko oso hungkuno hnnontan'ing'kofi upa'n'imentisofoho. Jisasiye hungkuno huno'njoso nupa'nonto Jisasi'mo nu'manto ul'imento, Anituye hon'ing'kano hungkunoso nom'ne somo yakolo'nnyoso ntisoto. ²⁹ Ose ulahon'ing'ki Jisasi ul'imento, Hon'ing'kano hungkuno engo simo'mjo yakolo'nnyoso olenoho. A'amu Is'lael soku sekwo upa'n'mno. Anitu sohwo kako'nohini nakwoe Anituyoho. ³⁰ Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simoho uyohoji jije simoho hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simoho uyohoji jije huyo'mango hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simoho uyohoji jije huno hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simoho uyohoji jije yokumpohn'nyo hopi'nohinoso kakimo uyo. ³¹ Hon'ing'kano hungkuno t'finjoso olenoho. Kiko hi kumo'nonto simoho kumo'n'ing'kiso pa'nyoso a'amu nom'nemne'no kiko'njo mofone sopo humalofo somo uyo. Oso hon'ing'kano hungkuno hufa'u sohwa'u hungkuno hopi'nohinomo yakolo'nnyofoho.

³² Ose ulahon'ing'ki hwe hon'ing'kano hungkuno lut'hwamojo sohwo Jisasi'mo ul'imento, Ou Nakwoe Lonet'hwawayo sohwo, nehapi lohino. Anitu kako'nohini nakwoe Anituyoho. Anitu nom'nehwo mohumuyoho. ³³ Ou, jije simoho, jije huno, jije yokumpohn'nyo Anitumo hopi'nono uyo. Kiko kikine'no kumo'nyo hopaso kiko nom'ne a'amune'no wakumo'nono. Nakwo oso hon'ing'kano hufa'umo in'ing'kwaso'manji oso yahinoso nakwoe wonyo wae yafo'ne yahu fonjokisasiyo yo'mayo Anitumo uyoso'no yakolo'nnyofoho. Ose ul'imentisofoho. ³⁴ Oso hwe huhwo sohwoe hungkunoso Jisasi nupa'nonto huno wonyoangkafofoho syaf'isyonto ul'imento, Kikine'no Anitu yo'mayo yokumpohn'nyo mokosyohumayoso mofoneponoho. Ose ulahon'ing'ki a'amu nom'ne sohwa nom'ne hungkuno Jisasi'mo ulohonyo so'no iyoho imentohofoho.

*Jisas hof'ikimo Kilais sohwo t'hwolo ulohon'imentisofoho.
(Mat'iyu 22:41-46; Luk 20:41-44)*

³⁵ Jisas Anituye ango engomo hwe moya'mi pi'n'ingo engomo lut'hwamentisoso ul'imento, A'amu Jutafe hon'ing'kano hungkuno lut'hwamotofo sohwa olo hungkunolo peho'no lut'hwawo'n'ing'kohoho. Kilais kako oso Anitu nakwoe hwahopo uhwat'imentiso sohwo Ntefit hwe yofe engo'njo hohonta hwaho mokosyohumamojo sohwoe imu hweho. Oseso pipi liwo'n'ing'kohoho. ³⁶ Anituye Towahuno Wop'ingo hohonta olo hungkunolo Ntefitiye simoho mo'mo ho'nasyohon'ing'ki Ntefit ole mti'mokumento,

Anitu kako nje Hwe Engo Kilais, Anitu nakwoe hwahopo uhwat'imentiso sohmo ole ul'imento,

Kiko nje aho anga sohohnta'ni fosyohumaho.

Osopo kiko nohumahoji ngko jije mango sohwo jije sifi'ki'nyo'mo enjwa'mo wakuhumoti'monnoho.

Oso hungkunoso Ntefit mti'mokumentisofoho. ³⁷ Ihwoni. Oseso Ntefit kako oso hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwat'imentiso Kilais sohune'no nje Hwe Engo hweho l'imentiso so'no Kilais sohwo kako Ntefitiye imuhwo imo'nyoso pipilo. Ose ulahon'ing'ki a'amu nupa'nont'ifi hungkuno wonyoangkafofoho syaf'ihu'mentohofoho.

*A'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwafe yahinofoho.
(Mat'yu 23:1-36; Luk 11:37-54; 20:45-47)*

³⁸ Jisas nom'ne hungkuno lutihwamotofo, Sekwo a'amu honingkano hungkuno lutihwawo'n'ingkohofu huno'njo sohwafe yahino somne'ne i'waho ito'no fiyimno. Hofiko hofikoe yofe engo somne'no hwapife sawemo yontifi honingkanopo emoyiwo'n'ingkohofofoho. Osopo emoyontaningkofi hwe moya'mi hofikimo uhwonontifi nakwoe hwe engo hwasoho uliwo'n'ingkohofu so'no umo'n'iwon'ingkisofoho. ³⁹ Oso'nji hofiko tajo angoso a'amufe simanopo humayo'no umo'n'iwon'ingkisofoho. Oso'nji hofiko a'amu wopayo engo iloho yano sohonta epohumayo simo'mjo so'no umo'n'iwon'ingkisohwafoho. ⁴⁰ Hofiko Anitumo hungkuno sawemo engo jomo ko ulontifi hofiko apiwojo sofafe angoso yo'mayo so'no wosemokosyohumano poji ulontifi angoso hiso hofiko'ne ni'hu'nahone emawo'n'ingkohofihwafoho. Ose hwe huhwo sohwo tohino engo notipemapitnnefoho. Ose ulimentisofoho.

*Apiwojo fisi Anitumne'no hamniyoho ho'nahumentisofoho.
(Luk 21:1-4)*

⁴¹ Jisas kako Anituye tajo angoso engoso a'amu Anitumne'no hamniyoho ho'nasiyo sopo nohumanto hofiko ipofomo ho'nosyontaningkofi uhwonimentisofoho. A'amu hamniyoho engo'njo sohwa hamniyoho pi'n'ingo ho'nahumentohofofoho. ⁴² Apiwojo ho'yango anesi noponto hamniyoho we'e hufa'u ho'nahumentisofoho. Oso hamniyohoso touya anga'nohino pa'nyofoho. ⁴³ Jisas uhwononto kakoe inomokomoyo sohwa'mne'no johu lutimanto ulimento, Hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Sekwo upa'n'imno. Olo apiwojo losi kako hamniyoho ho'nasiyoso nom'ne a'amu hopi'nono Anitumne'no ho'nasyohofu somo kakoe we'eso uyakolokwoho. ⁴⁴ Nom'ne a'amu hamniyoho ho'nosyalokwofoso hofiko hamniyoho engo mokosyohumunyofoho. Oso'no hofiko oso hamniyoho engo somta'ni Anitumne'no we'e'nohino ho'nosyalokwofoho. Olo apiwojo losi kako hamniyoho mokosyohumunyoso hopi'nonohino Anitumne'no ho'nasyohoho. Kako nom'ne ho'yangoso nom'ne hamniyohoso ni'hu'no aniyoho.

13

Anituye tajo angoso engoso wonyo imo'none so'no Jisas ulimentisofoho.

¹ Jisas kako Anituye tajo angoso engoso mta'ango sohwo noswopahon'ingki inomokomoyo fihwo ulimento, Nakwoe Lonetihwayo sohwo'si, timo uhwonyo. Olo angoso wonyoangkafofoho. Sojo wopingo'nji molinyofoho. ² Ose ulahon'ingki Jisas ulimento, Olo angoso engoso lomo luhwonalokuno. Hwangku olo angoso lomjo sojo anga'nohinoso nom'nepo kihn'nawesoso awonoho. Olo hofiko olo angoso wopingo losomo mti'hupekuji womehu'mmokwojantifeho. Ose ulimentisofoho.

*Jisas yo'mayo tango mikunimposo i'mofapone so'no limentisofoho.
(Mat'yu 24:3-14; Luk 21:7-19)*

³ Jisas kako hwofiki'nyo Oulif sopo nosonto osopo nta'ni Anituye tajo angoso engoso a'amu uhwononto ampo humamentisofoho. Pita, Jem's, Joun, Entilu hofiko'nohino Jisasimo u'mantifi ulohonimentohofi, ⁴ Oso hungkuno ntonalohinoso sikuno ntisomo imo'noneto. Oso sikuno somo nakwo pipi yaneto. We'enepi u'mofapmmontolaho. ⁵ Ose ulohon'ingkahon'ingkohofi Jisas uloma'mento. A'amu, sekwo hwasyo hungkuno sejo so'no sekwo i'waho ito'no fiyimno. ⁶ A'amu pi'n'ingo engoso i'mofapikuji hofiko

nje yofe ntikuji ole selifitnnefoho, Ngko Kilais hwo'nyoho. Anitu nihwosopo'mentiso hwo'nyoho. Ose selifijos a'amu pi'n'ingo hofikoe hungkunomo in'ingkafitnnefoho. ⁷ Hwangku a'amu hwaho kengoponjo sohwa hofiko nom'ne hwahoponjo sohwanji ikujoho fongki'nyo'ne so'nji a'amu hwaho afaponjo sohwa ikujoho fongki'nyo'ne so'ntnne oso hungkunoso nupa'n'ingkuji iyoho senyo'eno. O'o oso yo'mayoso i'mofapihwoso'no i ikujoho fongki'nyoso i'mofapososo sikuno moi'wo mmo'nyofoho. ⁸ Hwangku a'amu temtitofo kengo sohwanji temtitofo nom'ne sohwanji hofiko ikujoho fongki'n'ifitnnefoho. I a'amu hwaho kengoponta'ango sohwa nom'ne hwaho kengoponjo sohwanji ikujoho fongki'n'ifitnnefoho. Hwaho angomeemo hwomihwo yihwosi wopayo ane mijoho engo i'mofaponefoho. Oseso olo tango we'eso emayofoho. Tango mikunimposo tifi no'mo weho.

⁹ Yo'mayoso uhwon'ingkuji sekwo i'waho ito'no fiyimno. *Kaunisol'i* njopo ipesemotafitnnefoho. Hofiko tajo angosomo sekumo ikujoho nosefongkupitnnefoho. Hofiko ngkimo monje wenisyano likuji hofiko sekumo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwafepono upesemotowantifeho. Oso'no sekwo a'amu yofe engo'njo sohwaremo nje hungkuno woluthwantifeho. ¹⁰ I, simo'mo a'amu hopi'nono angomeemjoso nje hungkuno wopingo upa'n'ingkujo'no tifi sikuno moi'wo imo'nonefoho. ¹¹ Hofiko nosetimafikuji hungkuno mihwajiyo angosomo mesematipijo sohonta selohon'ifitnnefoho. Sekwo hungkuno ujoso'no huno pi'n'ingo syafisiyo'eno. O'o, osohonta Anitu sekwoe simehomo hungkuno honasesyihwoso'no sekwo ul'ifitnnefoho. Oso hungkuno hiso sekwoe'maho. O'o Anituye Towahuno Wopingo oso hungkunoso lonefoho. ¹² Osohonta a'amuso kon'ingkwawe'humo hungkuno liwo'n'ingkohoho spono ipemotakuji osopo hungkuno likuji nofonjasehufitnnefoho. Hwe fihwo kakoe mehomimne'no oso pa'nyo ulohofonefoho. Mehomiso kan'ingkwowho'ya'umne'no mangohwa imo'n'ingkuji fonjahufitnnefoho. ¹³ Oseso hwe moya'mi hopi'nono sekumne'no simeho tohino mikunimposo umnonefoho. Hwap'ingoso nje yofeso sekumo weho. I, a'amu fihwo yokumpohn'nyo ne'no lohofontan'ingkuhwosi sikuno ae'uyo imo'nososo Anitu oso huhwo sohomo utimanefoho.

Yo'mayo wonyo hwap'ingo sohwo i'mofaponefoho.
(*Mat'yu 24:15-28; Luk 21:20-24*)

¹⁴ Hohosohonta yo'mayo ni'hu'no wonyo hwap'ingoso angokakine'no masyuyo'ne somo hwasyoponoho linyo sopo lohofihwoso'no uhwon'ifitnnefoho. Ose uhwon'ingkuji youwo likuji a'amu Jutiya humalofoso hwofiki'nyo pone'no hiyaso s'ifitnnefoho. A'amu olo hungkuno loso atofolo sohwo huno ito'no wosyafisyono. ¹⁵ Hwe fihwo antifepono humaso sohwo kako hwahopo piwelikofaohwosi olo wonyo hiso uhwon'ingkuhwosi kakoe ho'yango yo'mayo so'no kakoe angomo maswonehoho. ¹⁶ A'amu syoho'mo lohofontoso sohwo kakoe angopo nta'ni ife woma'mo lososo momawenefoho. O'o, le'mo'nohini lohofonefoho. ¹⁷ Oso sikuno somo moya'mi simeho'njo sofandji mehomi we'e amno unyo sofantne'no ngko hitoho ntokwoho. Hofiko hiyaso komo'no le'mofoso pipilo. ¹⁸ Olo sikuno hiyaso le'mofone'ne wojoso sikuno meeofoso so'nji i'mofaposo'mandji sekwo le'mofoso pipilo. Oso'no sekwo Mpohumo jomo ul'ikuno. ¹⁹ Olo tohino tipemayo sohonta'ne'no selalokweso mikunimposofoho. Anitu simo'mo yo'mayo mti'mokumentiso sohonta ajuyohwosa humapmmotofo sohonta, olohonta, olo hwaho lopo oso

tohino pa'nyoso m'mofapefoho. Olo tohino engo tipemayo lohonta yakolo'nnyofoho. Tifi no'mo tango apa'nohinoso ose'ne'maho. ²⁰ Oso sikuno tohino mayo somo Anitu kako tifo mmokiyo'manji a'amu ni'hu'no hopi'nono poyo nto imo'nifijo'nesohilo. I oso'no Anitu kakoe a'amu uhwasopo'mentiso somne'no huno syafisyihwosi sikuno oso tohino mayo so'no tifo imokumne'ento imentisofoho.

²¹ Osohonta hwe fihwo ole noselonefoho, Olopo uhwonimno. Kilais olopo humaho. Ou, a'amu nom'nihwo selososo, Uhwonimno. Kilais oso nompo humaho. Ose selikujo'no sekwo hofikoe hungkunomo tifi iningkayo'eno.

²² Osohonta a'amu fihwo ole selososo, Ngko Kilais hwo'nyoho. Nom'nihwo Anituye hungkuno hwasyo lutihwayo sohwa i'mofapikuji yo'mayo wonyoangkafo yamofo sekumo esetihwafitnnefoho. A'amu Anituye hungkunomo esetihwafitnnefoho. A'amu Anituye hungkunomo miningkayo'njo hopi'nohinoso oso hisofe hungkunomo iningkafitnnefoho. I, Anituye a'amu neso hungkuno hwasyomo uningkowantifitkeno likuji yo'mayo wonyoangkafoso yamofo esetihwafitnnefoho. ²³ Oso'no sekwo timo ito'no uhwontohumamno. Olo yo'mayo hilo so'no nto selohefoho. Oso'no yo'mayo uhwonifijo so'no huno ito'no seyonefoho

A'amufe Hwomu sohwo hwangu noponefoho.

(Matiyu 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ Oso tango hiso moi'wo imo'n'ingkuhwoso'no mofehi'nyo sikwo'mno imo'n'ingkuhwoso'no hamno majo'njo ihwosi ²⁵ hntokwaliyo ahwom-onta'ango nopiwasyonefoho. Yo'mayo ahwomomjo yokumpohn'nyo yomo yomo ifitnnefoho. ²⁶ Oso hiso i'mofopahon'ingkuhwosi A'amufe Hwomu sohwo kako himopo kakoe yokumpohn'nyo engo mikunimposo'nji kakoe pomponaho engo'nji noponefoho. ²⁷ Hohosohonta Anitu kakoe a'amu ahwomomjo somo uhwajihwosi angomeemjo a'amu uhwasopo'mentiso somo nuhu'mokonefoho. Hwaho ae efohoto'nawojo'meemjo somo mihwofojonefoho.

Iyoswo yonimofoso uhwon'ingkuji ole huno waseyono jefo umontoe'nefoho.

(Matiyu 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ Sekwo iyo mijisiyo somo uhwonimno. Uyonimofoso uhwon'ingkuji jefo uyimonte'nefoho. ²⁹ Oseso oso pa'nyoso yo'mayo somne'no selohe somo uhwon'ingkuji huno ole waseyono. Kakoe sikuno nto i'mofapohoho. Kako hoku'yopo lohokwoho. Huno ose waseyono. ³⁰ Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Hwe moya'mi olopo hwaho lopo nohumentan'ingkuji yo'mayo hiso imo'nonefoho. ³¹ Ahwomo'nji hwaho'nji moi'wo imo'noso sohonta nje hungkunoso moi'wo mmo'nonefoho. Ne'no nowentihwonefoho.

A'amu hopi'nono oso sikuno so'no huno muyonefoho.

(Matiyu 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)

³² Oso sikuno somne'no nakwo huno monayofoho. A'amu ahwomo'mjo sohwanji ngko'nji huno monayofoho. O'o, Mpohwo Anitu kako'nohini huno uyalofoho.

³³ Oso sikuno hiso sekwo huno maseyihwoso'no sekwo ito'no fohon-tohumamno. ³⁴ Piso'mo'nyo ikutoho. Pahnnimo hungkuno upa'nimno. Ngko olo pa'nyo hwo'nyoho. Hwe engo sohwo hano ikanopo wa'mo lonto kako kakoe syoho ulohofiyo anga'no anga'nohino sohware syoho yano ulofihwosi hwe hoku'yo mokosyohumayo sohomo ole ulimontono, Ito'no

uhwontohumaho. Ose uli^hwosi wamontonoho. Ose ulonto, uli^mento,
³⁵ Sekwo olo hwe huhwo sohwo pone sohonta huno maseyonefoho.
 S*ik*uno'njili^keno. S*ik*wo'miyomti^keno. Yi^hufo yokajo'njili^keno. Imi^{ng}o
 ne'njili^keno. Ose'manji ti^mo ito'no fohontohumamno. ³⁶ Sekwo saho
 foyowentan*ing*kuji kako komo'noponoho likuji ito'no fohontohumamno.
³⁷ Oso hungkuno seloheso a'amu hopi'nonohinomo ulalokweno. Ito'no
 fohontohumamno.

14

Jutafe hwe engo sohwa Jisasimo fonjosyane'entifi hnnimentohofofoho.
(Matⁱyu 26:1-5; Luk 22:1-2; Joun 11:45-53)

¹ A'amu Jutafe S*ik*uno Engo imo'nyo sopo i'mofayo'ne s*ik*uno hufa'u wen-
 tan*ing*ki oso s*ik*uno simo'mjoso An*it*u A'amu Is*il*ael somo Uyakolo'mentiso
 somne'ne Syafi^siyofoho. * S*ik*uno nom'nehwi hofi^ko wopayo engo
 mokamo'nnyoso ni^motofofoho. Oso s*ik*uno engo hufa'u m'mofape sohonta
 s*ik*uno hufa'u nowentan*ing*ki oso hwe tajo ango syoho'njo yofe engo'njo
 sohwanji a'amu hon*ing*kano hungkuno luti^hwayo syoho'njo sohwanji
 uhu'mokonti^{fi}, Hofi^ko Jisasimo aho hiyaso'mo kehwasi nofonjosyane'entifi
 hon*ing*kano'no ti^pmmmentohofofoho. ² Ole hnnimentohofi, olo hilo^so An*it*u
 A'amu Is*il*ael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafi^siyofo S*ik*uno Engo os-
 omo wopayo engo nontan*ing*kuji aho kehwaso'no nonahon*ing*kuji, a'amu
 hofi^ko nakumo ikujoho nafongkupitnnoho. Oso hiso'no S*ik*uno Engo homo
 somo nakwo Jisasimo aho kehwaloho. Ose hnnimentohofofoho.

A'mu fisi Jisasiye mnokinopo hwone mijo akino wonyoangkafo'njoso
usohumentisofoho.

(Matⁱyu 26:6-13; Joun 12:1-8)

³ Jisas kako Saimouniye ango Mpetani sopo humamentisofoho. Saimoun
 huhwo sohwo a'apaho uyo wonyo'njo hweho. Jisas hofi^ko'nji wo-
 payo nontan*ing*kofi a'mu fisi sojo ahwonte we'e hwone mijo akino
 wonyoangkafo'njoso motoswapmmentisofoho. Oso mijo so'no hamniyoho
 mpe we'e'maho. Nomotoswaponto ahwonte maneso hohwanipo lohofonto
 Jisasiye mnokinopo mijo sohumentisofoho. ⁴ Nosisyontan*ing*ki a'amu
 fihwa uhwononti^{fi} si^mano hintotohino umn*ing*kahon*ing*ki hnnimentohofi,
 Oloso wopi^{ng}o'maho. Hwone mijo wonyoangkafoso siki si^siyoso
 peho'neto. ⁵ Olo mijo loso'no a'amu fihwo hamniyoho mi^kun*im*poso
 (300 *tenaliyo*) † nejapontentesi oso hamniyoho a'amu wopayo umo-
 fonyo iyo ne'no uy*ih*wanesohilo. Ose hnnonti^{fi} a'mu simo yoka
 uli^mentofofoho. ⁶ Yoka ulahon*ing*kofi Jisas uli^mento, Kakoe syohofoho.
 Sekwo peho'no olosimo si^meho tango uyalokwofo. Kako ngkimo wopi^{ng}o
 ntohokwoho. ⁷ A'amu yo'mayo umofonyo iwo'n*ing*kohofoso sekwo'nji
 ne'nohino humawo'n*ing*kohofofoho. Sekwo hofi^kimo ufo'manti^{fi}manji
 nohono ufo'mapmno. I oso'no ngko sekwo'nji olo hwaho lopo ne'no
 nohumanti^mne hwoni^mmaho. ⁸ Olo hiso ntohofisoso wopi^{ng}ofoho.
 Kako nakwo a'amufe pijafo piⁿi^momo woho'nosyano lontani ehu-
 lohofiwo'n*ing*kuhwone hopaso ehontohokwoho. ⁹ Hungkuno nehopi
 waseli^mo. Ango yawojo'meemo nje hungkuno wopi^{ng}o a'amu somo

* **14:1:** Mt 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho. † **14:5:** *tenaliyo* —hwe fihwo hamniyoho
 syoho'njo sohwo s*ik*uno anga'nohino'no *tenaliyo* kenga'no ma'masofoho. *tili huntilet* 300 *tenaliyo*
 so oso hamniyoho soswo anga'nohino'nefoho.)

ulikujoso olo a'mu losi ntohofiso sotnne'no ulifitnnefoho. Oso'no a'amu pi'n'ingo engo olo a'mu losimne'no syafihupitnnefoho.

Jisasine'no Jutas a'amumo tokoyo'ofu imentisofoho.

(Mat'yu 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Osohonta Jutas Isikaliyout kako Jisasiye inomokomoyo a'amu aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u uhwasopo'mentiso sohwo kako oso a'amu tajo ang'o syoho'njo yofe engo'njo sohwaso Jisasine'no aho kopitnne'no ufo'ma'mo lonto hofikoe angopo u'ma'mentisofoho. ¹¹ Hofiko nupa'nontifi simeho wopingo umo'n'ingkahon'ingki oso hiso'no hamniyoho wokijopano ulimentohofofoho. Oseso Jutas Jisasi'mo utihwamne'ento hon'ing'kano imofo'ne syofisyoma'mentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Sikuno Engo somo wopayo nimentohofofoho.

(Mat'yu 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Joun 13:21-30)

¹² Sikuno Engo simo'mjo Wopayo Feejo Lohonimotofu Sikuno somo hofiko yahu fonjahumotofu sohonta Jisasiye inomokomoyo sohwa Jisasi'mo ulimentohofi, Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo † osomne'no wopayo naneso nti'mo nti'mo esyohu-manehwono. ¹³ Ose ulahon'ing'kofi Jisas inomokomoyo hufa'u sohwa'umo ulimento, Siko antime engo sopo nowehosisi osopo hwe fihwo kako mitihwontoho'njo sohomo uswo'n'ing'kohosisi kakimo tifi fin'ing'kunyo. ¹⁴ Kako angomo syuhwoso'no oso ang'o kakwo'yohwo sohomo ole ulinyo, Hwe Engo sohwo kako hungkuno ole lehwasohoho. Ngko'ne ang'o nje inomokomoyo sohwanji Sikuno Engo iyoho humayo somo wopayoso ntipo wonantaneto. Ose lehwasohoho. ¹⁵ Ose ulohosiso'no kako ang'o tokilonjwa'mo molinyo yokintahoponjo somo wosetihwamontonoho. Ang'o somo epohumayo ijempoho yo'mayoso hi'njomnoho. Osopo wopayo nakune'no ito'no fesyohumunyo. Ose ulonto uhwantimentisofoho. ¹⁶ Uhwatimentisoso siko nowenji antime engo sopo i'mofaponji yo'mayo Jisas ulimentiso hopaso tipema'mentisiyefoho. Notipemanji siko wosopayo ito'no yahumentisiyefoho.

¹⁷ Sikuno'nji Jisas kakoe inomokomoyo nom'ne sohwanji i'mofapmmmentohofofoho. ¹⁸ Hofiko epohumayopo wopayo nopemo'nowentifi nonontan'ing'kofi Jisas ulimento, Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Hwe fihwo nakwo'nji wopayo nalokuhwone sohwo kako mango sohwafe ahomo woho'nanihumonte hweho. ¹⁹ Ose ulahon'ing'kofi hofiko simeho tango uyimentisofoho. Hwe anga'no anga'nohino sohwa Jisasi'mo ulimentohofi, Nakwolaho. Nakwolaho. Ose ulimentohofofoho. ²⁰ Ose ulahon'ing'kofi Jisas ulimento, Nje inomokomoyo sohwaso hwe anga'no sekwo'njo mta'angohwo ngko'nji wopayo mijomo yomahwe oso hunonoho. ²¹ A'amu Anituye hungkuno lutihwamotofu sohwa iyoswomo mti'mokumentohofu pa'nyoso A'amufe Hwomu sohwo poyo umo'nimontonoho. I oso'no oso hwe ngkine'no nje mango sohwaso tokoyo'ofu ntohofone sohune'no hitoho ntokwoho. Tohino engoso nomane hweho. Kona'wohi aswo momaso'njo yontentesi wopingo'nesohilo. Ose ulimentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwaso mijo'nji wopayo'nji umentisofoho.

(Mat'yu 26:26-30; Luk 22:15-20; 1 Koulin 11:23-25)

† 14:12: Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

²² Hofiko nontaningkofi Jisas wopayo nomanto Anitumo isamoyoka ulonto kutikujo lohofonto hofikimo uyonto ulimento, Sekwo mapmno. Olo wosopayo loso nje a'apahofoho. ²³ Ose ulonto kako noswanyo ipisayo mijo'njoso nomanto Anitumo isamoyoka ulonto inomokomoyo sohwamo uyahonngki hofiko mijo nimentohofofoho. ²⁴ Jisas ulimento, Oloso nje honiyofoho. A'amukune'no usihumahono. Olo honiyoso ngko Anitu'nji sekwo'nji makotiku'nyo'ne usihumahono. Nje honiyos losomo Anitu uhwonngkuhwosi sekwo Anitu'nji makotiku'nyoso ne imo'nyo'nefoho. ²⁵ Upa'nimno. Hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Nom'ne sikuno somo olo ipisayo mijo apa'no manimnehono. Manyo'njo uyimnoho. O'o Anitu yokumpohn'nyo mokosyohumaso sopo ipisayo mijo songo nimnefoho. ²⁶ Ose ulohonngki hofiko ta anga'no lontifi noswapontifi hwofiki'nyo Oulifine'no kotasimentohofofoho.

Jisas Pitamo ulimento, Kiko hohujo ukinjanimo'monnoho.
(Matiyu 26:31-35; Luk 22:31-34; Joun 13:36-38)

²⁷ Jisas ulimento, Sekwo ngkimo nihwajikuji hiyaso wohumpeentifeho. Anituye hungkuno mti'mokumentohofohi sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu yahu sipsip mokosyohumayo sohomo fonjasyikujo'no yahu sohwa hiyaso wohumpeentifeho. ²⁸ I oso'no songo likahm'mo Ngkaliline'no simo'mo sepo'mnefoho. ²⁹ Ose ulahonngki Pita ulimento, Nom'ne hopi'nonohino sohwa hofiko ko kuhwoti'mopijoso ngko mokuhwoti'mo'mnehono. ³⁰ Ose ulahonngki Jisas ulimento, Ngko hungkuno nehopi wakilimonne'no yohono. Olo sikwo'miyo lomo yihufo tosi'ka yoka hufa'u malontanngkuhwosi kiko ngkine'no hwasyo hungkuno hufa'u sihune ole ulimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho. Ose ulohojo'no yihufo sohwo yoka walimontonoho. ³¹ Ose ulahonngki Pita nihu'no yokumpohn'nyo ulimento, Awonoho. Ose'maho. Ngko kikumne'no huno maniyohoyohoho eso mulimnehono. O'o ngko kiko'nji fonjanisiyo so'manji oso hungkunoso mulimnehono. Ose ulahonngki inomokomoyo hopi'nonohino sohwa Jisasimo osenohino mjulimimentohofofoho.

Jisas Ngketisemani sopo Anitumo jomo ulimentisofoho.
(Matiyu 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Hofiko Ngketisemani iyo uyo syoho sopono umentohofofoho. Osopo nohumanto kakoe inomokomoyo sohwamo ulimento, Olopo fosyohumamno. Ngko nu'mo Mpohumo jomo ulimo. ³³ Ose ulonto, kako Pita, Jemis, Joun'nji nutimanto we'ene'pi nowentifi Jisas simheho tango mikunimoposo umentisofoho. ³⁴ Oso'no Jisas ulimento, Nje simheho tango mokunimposo'njo hwo'nyoho. Tango hiloso poyo wanimokumtolikeno. Olopo sekwo ito'no fosyohumafikuji nohontohumamno. ³⁵ Ose ulonto we'enehwo nowento hwahopo ipitofawento kako Anitumo oso tohino hiso i'mofapososo uyakolofone jomo ulimentisofoho. ³⁶ Ole ulimento, Mpohwo, kiko yo'mayo hopi'nono ihnehino. Olo tango ni'masoso wae feenimof. I oso'no nje nimo'nyo somo iningkahutoho. O'o jije kumo'nyo somo tifi finngkayo.

³⁷ Ose ulonto nolikokwaponto inomokomoyo sohwa uhumojohamentiso sopo saho fosyowentanngkofi u'manto Pitamo ulimento, Saimoun, saho peho'no fosyawotnno. Kiko we'enehwo monohontohumayo'njotaho. ³⁸ Seten sekumo yamofa selohofonoho. Sekwo ngkine'no nohontohumafikuji sekwo yamofa ne'masoso yahino wonyo somo nopiwesyanoho

likuji Mpohumo jomo ulimno. Sekwo wopingo'nohini uyano ko lifijoso sekwoe yokumpohn'nyo hopo'maho.

³⁹ Ose ulonto, we'lenepo nowento hungkuno Anitumo nto ulimentisoso apa'no ulimentisofoho. ⁴⁰ Ose ulonto asomo ponto uhwonimentisoso inomokomoyo sohwa timosaho engo uningkahoningki saho foyowentaningkofi u'mahoningki hofiko wonimango'no yontifi nakwo pehofo ulanehwono lontifi imentohofofoho. ⁴¹ Jisas Mpohumo apa'no jomo ulonto asomo noponto ulimento, Sekwo saho ne'no lofosyawotofo. Nta'noho. Nje sikuno moi'wonoho. Ihwoni, A'amufe Hwomu sohumne'no a'amu wonyo sohwo tokoyo'ofoto nto imasofoho. ⁴² Sekwo filikapmno. Wohwano. Uhwonimno. Oso hwe ngkine'no tokoyo'ofoto ntoho'maso sohwo nto pohoho.

A'amu Jisasimo aho ko'mentohofofoho.

(Matiyu 26:47-56; Luk 22:47-53; Joun 18:3-12)

⁴³ Ose lontaningki Jutas Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopinono sife mta'ni hufa'u sohwo komo'no i'mofapmmmentisofoho. A'amu yofe engo'njo tajo angosyoho'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno luti'hwamotofo sohwanji a'amu Isilaelife hwe engo sohwanji a'amu pi'ningo engo itokuso'njo hosimno'njo sohwo luti'mahoningkofi Jutas kako Jisasiyepo ipemotamentisofoho. ⁴⁴ Jutas oso a'amu sohwo yamofoto itihwayo'ne ole ulimento, Hwe sohwo nu'mahm'mo hinjoho hu'nimeso oso hwe huhwo sohwo Jisasiyoho. Osohomo sekwo aho kekuji fipemotawomno. Ose nto ulimentisofoho.

⁴⁵ Oseso Jutas Jisasiimo u'manto ulimento, Nje Lonti'hwayohwo, ulonto hinjoho hu'nimentisofoho. ⁴⁶ A'amu sohwa ose uhwonontifi Jisasiimo aho yokumpohn'nyo ko'mentohofofoho. ⁴⁷ Jisasiye inomokomoyo fihwo kakoe hwakuhwajo iwasipento kako oso tajo angosyoho'njo sohwafe hwe yofe engo'njo sohwo kakoe syohu ulohofiyosohwoe halohomo loku'mentisofoho. Lojwahoningki halohoso pi'wahu'mentisofoho. ⁴⁸ Jisas ulohonimento, Sekwo a'amu hufoto iwo'ningkiso sohune'no aho wokano lontifi hwakuhwajo'nji itokuso'nji lomotopalokwofo. ⁴⁹ Sikuno engolopohamo ngko sekwo'nji Anituye tajo angosyoho'njo somo Anituye hungkuno luti'hwahoningko sekwo osopo manikoso'njo iwo'ningkohofihwasoho. I oso'no hungkuno hohonta mti'mokumentohofoso olhonta nehopi imo'nalofoho. Oso'no olo hiloso ntohofohoho. ⁵⁰ Inomokomoyo hopi'nonohino sohwa Jisasiimo uliko'mantifi hiyaso humpo'mentohofofoho.

⁵¹ Hwomu fihwo kako hwapife'nohini inyohwo Jisasiimo tifi iningkowahoningki a'amu sohwa hwomu sohwo aho wokano lontifi imentohofoso ⁵² hwomu sohwoe hwapife mokoloswoma'mentohofoso a'apaho'nohino le'ma'mentisofoho.

A'amu 'kaunisol' sohwanne'no Jisasiimo ipemotawomentohofofoho.

(Matiyu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Joun 18:13-14, 19-24)

⁵³ Hofiko Jisasiimo a'amu tajo angosyoho'njo sohwafe hwe yofe engo'njo hwe engo sohwoe pone Anitumne'no jomo limojo sohwoepo ipemotapontifi angopo u'mofopahoningkofi a'amu tajo angosyoho'njo yofe engo'njo sohwanji, a'amu honingkano hungkuno luti'hwamotofo sohwanji hofiko kaunisol syoho so'no uhu'mokumentohofofoho. ⁵⁴ Pita Jisasiimo ko iningkawomentisoso kakimo mufantohi'nyofoho. O'o, kako po'mtopo'mtisyo humuloho'miwesofoho. Kako hwe engo tajo angosyoho'njo mokosyohumayo sohwafe angkuhwafopo i'mofawento osopo

a'amu uhwontohumayo syoho'njo sohwanji toho imokinimentisofoho. ⁵⁵ Pita nohumentan'ngki angomno a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu *kaunisol* syoho'njo hopi'nonohino sohwanji Jisasimne'no hungkuno tango'njo poyo imo'nyo'ne wotipeentifi ko imentohofoso ⁵⁶ a'amu pi'n'ngo Jisas yo'mayo imentiso so'no hwasyo hwasyo lontifi hofikoe hungkunoso kengo kengo limentohofofoho. A'amu hufa'u hungkuno afa majofoho. A'amu fihwa nolikafontifi hwasyo hungkuno ulimentohofi, ⁵⁷ Olo hungkunoso upa'nimalohwonefoho. ⁵⁸ Jisas ole limasofoho. Anituye tajo ango engoso a'amu aho'nji molimentohofosomo ngko wae weeo'mnoho. Sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no nom'ne ango engo wamolimonnoho. Aho'nji wamolimonti'maho. ⁵⁹ Ose lontifi, Hwasyo hungkuno pi'n'ngo lokwoposi'watimentohofoso ne mmo'nyofoho. ⁶⁰ Oso'no hofiko Jisasiye hungkuno tango'njo so'no wonyopi tipegohon'ngkofi hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo ajwopo nolikofalohofonto, Jisasimo ulimento, Kiko hungkuno asomo mujo'njo peho'no yalokuno. Pipilo. Olo hungkuno kikimo kilalokwofo losofa. ⁶¹ Ose ulahon'ngki Jisas hungkuno majofoho. Mampi'nyo humamentisofoho. Hwe yofe engo'njo sohwo apa'no ulohonimento, Anitu nakwo a'amu Juta hn'nimo nefe'mayo'ne lokuhwatimentiso hwosilaho. Anitu nakwo kakoe yofe ho'nomawo'ningkuhwone sohwoe Hwomu Ne hwosilaho. Awolaho. ⁶² Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Ou, osoho hwo'nyoho. Sekwo A'amufe Hwomu sohwo Anitu Yo'mayo Yokumpohn'nyo Hwap'ngo sohwoe aho anga sohohnta'ni humentan'ngkuhwosi uhwonifitnnefoho. Kako himo ahwomo mta'ango sopo pontan'ngkuhwosi uhwonifitnnefoho. ⁶³ Jisas ose ulahon'ngki oso hwe tajo ango syoho'njo sohwa simano hintotohino umnimentiso so'no kakoe hwapife manji'mofo we'enehwo sisimpento ulimento, Nakwo nom'ne a'amu Jisasimne'no hungkuno jo'neso joho peho'no ulanehwono. ⁶⁴ O'o sekwo kakoe hungkuno somonto upa'n'ngkohofa. Kakimo pipi ulohofanehwono. Sekwo huno pipi seyohoho. Ose ulahon'ngki hofiko ulimentohofi, Hwe wonyo imaso hweho. Kako poyo umo'nono.

⁶⁵ Ose lontifi a'amu fehohnjo sohwa Jisasimo memijo uyati'mofontifi Jisasimo ikujoho fonjontifi ulimentohofi, Tihwo kufonjohoho. Yofeso fonaso. Ose ulahon'ngkofi a'amu mekino'njo sohwa Jisasiye simo'mangosopo aho pehusimentohofofoho.

Pita ole limento, Ngko Jisas hne'no huno maniyohoyohoho.

(Mat'yu 26:69-75; Luk 22:56-62; Joun 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Nofonjontan'ngkofi Pita angkuhwafopo nohumentan'ngki a'musi hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo mokosyohumayo sohwoe syoho ulohofiyosi u'manto, ⁶⁷ Pita toho imokinontan'ngki uhwononto ulimento, Kiko Jisas Nasalet nta'ango sohwanji emoimotnno hwosoho. ⁶⁸ Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Hwasyo lohino, Oso hwe sohune'no ngko huno maniyohoyohoho. Ose ulonto nolikafonto kusopo ko'mo'mentisofoho. ⁶⁹ Osopo nohumentan'ngki a'musi apa'no Pitamo uhwononto a'amu mofoponjo sohwo ulimento, Oso hwe nongkwo sohwo Jisasimo tifi inomokomoyiwo'n'ngkiso hweho. ⁷⁰ Ose ulahon'ngki Pita apa'no awonoho ulimentisofoho. Hwangku we'e nehwo a'amu mofopo humalohofontohofa sohwa Pitamo apa'no ulimentohofi, Nehopeho. Kiko hofiko'nji emoimotnno hwosoho. Kiko Ngkalilinta'ango hwosoho. ⁷¹ Ose ulahon'ngkofi Pita hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Ngko hwasyo hungkuno selimeso Anitu tohino wontapono. Oso hwe sekwo ntohoho sohwo ngko yofe mihwofe'njo

hweho. Nehopi lohono. ⁷² Ose ulahon'ngki komo'no tosi'ka yoka apa'no li'mentisofoho. Pita nupa'nonto Jisas hungkuno uli'mentiso so'no huno syafi'hu'mentisofoho. Jisas ose nto uli'mentisofoho. Yi'hufo tosi'kasos yoka hufa'u lososo sohonta Pita kiko ngkine'no mango hufa'u si'hune ole wali'monnoho. Ngko Jisasi'mne'no huno maniyohoyohoho. Oso hungkuno Jisas uli'mentiso so'no Pita syafi'syonto humotaho engo li'mentisofoho.

15

*Hofiko Pailotiyepono Jisasi'mo ipemotapmmentohofoho.
(Matiyu 27:1-2; Luk 23:1-5; Joun 18:28-38)*

¹ Im'ingo ne'nji a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji a'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwamotofo sohwanji *kaunisol* a'amu hopi'nono nuhu'mokonti'fi Jisasi'mne'no hnni'mentohofoho. Nohnnonti'fi Jisasi'mo aho kenti'fi ahwomo nano kilofonti'fi Pailot hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwoepono Jisasi'mo ipemotapmmentohofoho. ² Ipemotopahon'ngkofi Pailot Jisasi'mo ulohon'mento, Kiko a'amu Jutafe hwe engo hwasilaho. Ose ulahon'ngki Jisas uli'mento. Hungkuno hiso kiko nehopi lohono. ³ A'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwa Pailoti'mo hwasyo hungkuno Jisasi'mne'no mjalimentohofoho. ⁴ Pailot Jisasi'mo apa'no ulohon'mento, Oso hungkuno pi'n'ingo kikine'no mjakili'mi'hwofu upa'n'ngkinoso kiko aku hungkuno pehofo uli'mto. ⁵ Ose ulahon'ngki Jisas nom'ne hungkuno mujo'njo yahon'ngki Pailot yomo yonto huno pi'n'ingo syafi'hu'mentisofoho.

*Pailot Jisasi'ne'no uli'mento, Iyomo fonjinto'ofahumno.
(Matiyu 27:15-26; Luk 23:13-25; Joun 18:39-19:16)*

⁶ Soswo huhwo huhwi oso sikuno iyoho humayo engo somo Pailot kako hwe fihumo impo'ango mta'angohwo ni'hu'nahone isihutofihwatimojofoho. A'amu Jutaso hofiko hwe fihwoe yofe ulahon'ngkofi Pailot hofikoe hungkunomo ti'fi in'ngkamojofoho. ⁷ Oso hohosohonta hwe fihwa yokumpohn'nyo sohwa hofiko hofikoe hwe engo a'amumo mokosyohumayo'njo sohwaamo ikujoho nofonjonti'fi a'amu fehohnjo somo fonjosyahon'ngkofi impo'angomo intofahumentohofoho. Oso hwe huhwo sohwo impo'angomo humamentiso sohwo anga'no hwe kakoe yofe Mpolapas. ⁸ Hwe moya'mi pi'n'ingo engo uhu'mokonti'fi Pailoti'mo u'manti'fi uli'mentohofi, Olo Sikuno Engo lomo kiko hwe anga'no impo'ango mta'ni usihutofihwatimonntaho. Oso yahinoso apa'no fiyo. ⁹⁻¹⁰ Oso'no Pailot kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo uli'mento, Olo hwe lohwo yofe engo'njo semokosyohumayo'ne sohomo ngko usihutofono lasen'ngkohoho. Pailot kako huno moi'wonoho. A'amu pi'n'ingo engo Jisasi'mo isihutofihwajiyo'ne uli'mentohofi so'no a'amu tajo ango syoho'njo sohwa Jisas ne'no si'mano hintotohino umn'ngkahon'ngki Jisasi'mo aho ko'mentohofoho. ¹¹ Ose ulahon'ngki a'amu tajo ango syoho'njo sohwa hofiko a'amu ajwo sopo lohofonti'fi a'amufe si'mehomo ulikofanti'fi uli'mentohofi, Mpolapas'ne'no uli'mno. Jisas nakwolaho. Mpolapas usihutofo. Ose uli'mno. ¹² Ose ulahon'ngkofi Pailot apa'no ulohon'mento, Olo hwe yofe engo'njo semokosyohumayo'ne lohomo ngko pipi uloho'mnehono. ¹³ Ose ulahon'ngki a'amu hopi'nono joho li'mentohofi, Iyomo fonjinto'ofahumno. ¹⁴ Ose ulahon'ngkofi Pailot ulohon'mento, Peho'neto. Olo hwe lohwo peho wonyo imaso hwolo.

Ose ulahon'ingko fi a'amu joho mohm'no liwo'n'imentohofi, Iyomo fonjinto'ofahumno. ¹⁵ Ose ulahon'ingko fi Pailot hofikoe si meho wop'ingo umo'nono lonto Mpolapasimo isihutofihwajonto, kakoe hwe itokuso'njo soh wamo ulim ento, Jisasimo impe'nji fonjikuji iyopo fonjinto'ofahumno. Ose ulimentisofoho.

*A'amu itokuso'njo sohwa Jisasimo sitofo ulimentohofofoho.
(Mat'iyu 27:27-31; Joun 19:2-3)*

¹⁶ A'amu huhwo sohwa Jisasimo a'amu mokosyohumayo sohwoe tojo somo ipemotaswontifi nom'ne hwe itokuso'njo hopi'nonohino soh wamne'no joho lutimantifi uhwonimno ulimentohofofoho. ¹⁷ Nuhu'mokontifi manji'mofo miyo'nohino so'nji Jisasiye sangopo ho'nasyontifi impe yongo'njoso nokikisontifi Jisasiye mnokinopo monji'mofahumentohofofoho. ¹⁸ Ose imentohofoso, Jisasimo atife itihwantifi sitofo ulimentohofi, Ou hwe engo soh wosi kiko a'amu Juta somo mokosyohumawo'n'ing kino soh wosilaho. ¹⁹ Ose ulontifi nom'nehwa fo'me'nji mnokinopo hwan'ingo fonjontifi memijo simanopo yatu'mo lohofontifi Jisasiye yofe ho'nomayo'no hwomtame poji uloho'mentohofofoho. ²⁰ Hofiko sitofo moi'wo ulontifi manji'mofo miyo'nohinoso yojasyontifi kakoe manji'mofo uloho'mentohofofoho. Ose yontifi kakimo mempo hohonta'ni iyomo fonjinto'ofasiyo'ne spono ipemotasimentohofofoho.

*Hofiko Jisasimo iyomo fonjinto'ofahumentohofofoho.
(Mat'iyu 27:32-44; Luk 23:26-43; Joun 19:17-27)*

²¹ Nosontifi hwe nom'nehumo uswo'n'imentohofofoho. Oso hwe huhwo sohwoe yofe Saimoun, Sailininta'ango hweho. Alekisanta'nji Lufosiyo kan'ingkwowheho. Saimoun kako syoho mta'ango sohwo Jelusalemmne'no wasimo lonto ko yahon'ingki hwe itokuso'njo sohwa yokumpohn'nyo ulimentohofi, Jisasiye iyo hwojiyafujiyo mokaho'nyo. ²² Ose ulontifi Jisasimo hwofiki'nyo we'e Ngkoulikota sopo ipemotasimentohofofoho. Oso yofe Ngkoulikota hwap'ingo olenoho. A'momnokino yokino huyo'mango pa'nyoponoho. ²³ Osopo si'mofontifi tohino umnonoho lontifi hofiko ipisayo mijo iyoho'njo Jisasimo uyahon'ingko fi kako n'imentiso'maho. ²⁴ Manyo'njo yohon'ingki hofiko Jisasimo iyomo fonjinto'ofahumentohofofoho. Nofonjinto'ofosyantifi hofiko syohi'nyo yontifi Jisasiye manji'mofo yo'mayo so'no tihwo woma'mtolikeno lontifi yamofo imentohofofoho.

²⁵ Mofehi'nyo im'ingo'nji (9 kilouk) Jisasimo iyopo fonjinto'ofahumentohofofoho. ²⁶ Jisas kako poyo imo'nyo so'no iyoswomo mti'mokumentohofi, A'AMU JUTAFE HWE ENGO HWEHO. Oso iyoswo hiso Jisasiye iyo mnokino sopo hofojahumentohofofoho. ²⁷ Hwe hufa'u ikujoho'nji hufo'nji imojiyo sohwa'umo fonjinto'ofahumentohofofoho. Hwe nom'nihwo Jisasiye aho angahohnta'ni, hwe nom'nihwo Jisasiye aho hwonamonyo hohnta'ni fonjinto'ofahumentohofofoho. ²⁸ [Hohonta hungkuno mti'mokumentohofoso oso sikuno somo ne imo'n'imentisoso ole, Kako a'amu wonyo'njopo nohumentan'ingki a'amu huhwo wonyo hweho limentohofofoho.] ²⁹ Hwe moya'miso nopohotawentifi mnok'ing kwa'n'ing kwa'n'nyo yontifi sitofo ulimentohofi, Kiko ole liwo'n'ing kini, Anituye tajo ango engoso ngko wae yaohm'mo apa'no songo molimeso sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no ango moi'wo umo'n'montonoho. Ose ulontifi tikafo jimentohofofoho.

³⁰ Kiko fo'ma'nyo. Ose ulontifi ulimentohoho, Iyopo nta'ni fikotape. Ose ulimentohofohoho. ³¹ A'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno luti hwamotofo sohwanji hofiko a'amu ajwo somo lohofontifi Jisasi'mo sitofo mohm'no hnnimentohofi, Kako a'amu nom'nemo ufo'mawo'n'ngkiso sohwo kakimo mufo'ma'nonehoho. ³² Kako Kilais Anitu uhwatimentiso hweho. A'amu Isilaelife yofe engo'njo mokosyohumayo'ne hweho. Oso'no kako iyopo nta'ni kotapihwoso'no uhwon'ngkuhwasi nakwo simeho hi'ntnnono uyantanoho. Ose lontifi tikafo jimentohofohoho. Ose hwe wonyo Jisasi'njopo fonjinto'ofahumentohoho huhwa'u'ntnne'no Jisasi'mo sitofo ulimentisiyefoho.

Jisas poyo imo'n'imentisofoho.

(Mat'yu 27:45-56; Luk 23:44-49; Joun 19:28-30)

³³ Hinjo ajwo kuntoliyopo sikuno mjaofonto mofehi'nyomo hoholo yasyonto akupo'nyo'nji (3 *kilouk*) oso'nji apa'no longkon'ngkahon'ngki mofehi'nyo limentisofoho. ³⁴ Sikuno moi'wo imo'n'ngkahon'ngki Jisas joho mohm'no limento, *Eloui, Eloui, lama sapakitani*. Ose hungkuno iwolo'mo ole, Nje Anitu, nje Anitu, peho'no nisikwojantokuno. ³⁵ Ose lahon'ngki a'amu kako'njopo humamentohofoso upa'nontifi huno muya-hon'ngki limentohofi, Upa'nimno. Olo hwe lohwo kako Ilaija osohumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limojo sohumne'no joho lalofoho. ³⁶ Hwe fi-hwo komo'no nowento hwapife we'e mijo mangkinyo'njo yomanto oso hiso tokemo yamjonto Jisas wanononto nuyonto ulimento, Hofahiyo. Nakwo uhwontohumano. Ilaija nopihwosi iyo mta'ni ufo'ma'mtolikeno. ³⁷ Ose ulahon'ngki Jisas joho mohm'no lonto poyo imo'n'imentisofoho.

³⁸ Poyo imo'n'ngkahon'ngki hohosohonta Anituye tajo ango engo somjo hwapife engo oso ajwopo ango we'e Anitu humayo'nefoho limotofo sopo hoku'yopo pmpil'peehinyoso yokintahopo nta'ni tomonte sisimpo lohofonto hufa'u imo'n'imentisofoho. ³⁹ A'amu itokuso'njo sohwafe hwe engo sohwo Jisasiye simanopo lohofonto, Jisas poyo imo'n'ngkahon'ngki uhwononto ulimento, Olo hwe lohwo Anituye Hwomu Ne hweho.

⁴⁰ Moya'mi sofa ikano nonje sopo lohofontifi Jisasi'mo timo humuhwon-tohumantohofohoho. Moya'mi fifa yofe ole, Maliya Makitola nta'angiyoho. A'mu nom'nesi kakoe yofe Maliya Jemis hwe songo sohwo'nji Jousep'i'niye kona'wohiyoho. A'mu nom'nesi Saloumiyoho. ⁴¹ Oso fanji nom'ne moya'mi sofa Jisas hwaho Ngkalili emoimojo sohonta hofiko tifi in'ngkawentifi ufo'ma'mentohofohoho. Oso moya'mi sofa Jisasi'nji Jelusalemne'no pmentohofohoho.

Hofiko Jisasiye pijafo sokimomo ho'nahumentohofohoho.

(Mat'yu 27:57-61; Luk 23:50-55; Joun 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Oso sikuno Filaita somo mofehi'nyo ukwo'mokumto iyoso'nji Jousep ango Alimateyanta'ango sohwo i'mofapmmmentisofoho. Kako *kaunisol* syoho'njo hweho. Kako hwe wopingo hweho. A'amu hopi'nono kakoe yofe ho'noma'motofofoho. Kako oso hwe Anitu uhwatimo limentiso sohwe pe-e'ne sikuno so'no hontohumamojo hweho. Kako sikuno iyoho humayo'ne yo'mayo ito'no esyohumayo so'no syafisyonto kako iyoho we'e ko un'ngkahon'ngki yokumpohn'nyo imo'nonto Pailotimo u'manto Jisasiye pijafo mayo'ne ulohonimentisofoho. ⁴⁴ Ose ulohonimentisoso Pailot yomo yonto syafihu'mento nto kape'n'ngkohoho. Ose syafisyonto hwe engo itokuso'njo sohumo joho lutimanto ulimento, Jisas poyo nto limo'n'ngkohoho. ⁴⁵ Ose ulahon'ngki eno ulahon'ngki Pailot Jousepimo

ulimento, E'wano. Pijafoso maho. ⁴⁶ Ose ulahon'ngki Jousep hwapife halojo wonyoangkafo mpe yonto Jisasiye pijafoso iyo mta'ni nomanto hwapife somo ifohumpento sokimomo ho'nahumentisofoho. Oso sokimoso kako sojo engo somo imo engo ili'mentisofoho. Osopo ho'nasyonto sojo engo yiwolo'mo lohofonto sokimo hoku'yo somo pijwahumentisofoho. ⁴⁷ Maliya anga Makitolanta'angosi'nji Maliya Jousisiye kona'wohi'nji siko Jisas ho'nahumentohofoso sopo uhwonimentisiyefoho.

16

Jisas apa'no lika'mentisofoho.

(Mat'iyu 28:1-8; Luk 24:1-12; Joun 20:1-10)

¹ Sikuno iyoho humayo'neso nto memjaofahon'ngki Maliya anga Makitola nta'angosi, Maliya Jemisiye kona'wohisi'nji Saloumi'nji hofiko hwone mijo akino'njo Jisasiye pijafomo ehulohofone mpe imentohofofoho.

² Mo'n'ngka Sante im'ingo'nji iyoho longkon'ngkahon'ngki hofiko nolikafontifi Jisasimo ho'nahumentohofoso sopo umentohofofoho.

³ Nowentifi hnnimentohofi, Oso sojo mikun'imposo hofiku'yopo pijwahumalofoso tihwo womeho'nonaofimontolo. ⁴ Ose hnnontifi uhwonimentohofoso sojo mikun'impososo nto meho'na'mentohofoso uhwonimentohofofoho. Nto hwosomppehumentohofofoho. ⁵ Oseso sokimo somo noswontifi uhwonimentohofoso hwe songo hwapife halojo sawemo'njo sohwo moya'mi sofafe aho angahohnta'ni nohumentan'ngki uhwonontifi hofiko yomo yomo imentohofofoho.

⁶ Oso hwe huhwo sohwo ulimento, Sekwo yomo ikutoho. Ngko huno niyohoho. Sekwo Jisas Nasaletnnta'ango a'amu fonjinto'ofohumalofo sohune'no tipeelokwofo. Kako nto likakwoho. Olopo mohumuyoho. Uhwonimno. Noho'nohumalofo sopo aneponoho. ⁷ Oseso sekwo nowekuji Pita'nji inomokomoyo nom'ne sohware ulimno. Jisas Ngkaliline'no simo'mo nto sepo'maho. Ose ulimno.

⁸ Ose ulahon'ngki noswapontifi yomo yomo yontifi komo'no umentohofoso iyoho unimentiso so'no a'amu nom'nemo yo'mayo uhwonimentohofoso so'no mulimmentohofofoho.

Maliya anga Makitolanta'angosi Jisasimo uhwonimentisofoho.

(Joun 20:11-18)

⁹ Santemo iyohohwe'nji Jisas likofahon'ngki Maliya anga Makitolanta'angosi Jisasimo kaki'no uhwonimentisofoho. Oso hisimo Jisas hohonta towahuno wonyo aho anga'no hopi'nono nom'ne hnta'ni hufa'u sohwa wae yao'mentisofoho. ¹⁰ Maliya nowento a'amu Jisasi'nji emmotofo sohware u'manto hofiko simo tango'nji humotaho lontan'ngkofi, ¹¹ Maliya ulimento, Jisas songo humaho. Nuhwon'ngkokohi'nyoho. Ose ulahon'ngki nupa'nontifi huno syafihu'mentohofi, Hwasyo nalohoho syafisyontifi a'mu hisiye hungkunomo simo hi'ntnnono muyofoho.

Jisas kako inomokomoyo hufa'u hwa'umo hon'ngkanopo uswo'nimentisofoho.

(Luk 24:13-35)

¹² Hwangku hwe hufa'u hwa'u anga Jelusalem uliko'manji hon'ngkanopo nowentan'ngki Jisas a'amu nom'ne pa'n'ngohwo u'mahon'ngki ¹³ siko yofe uhwo'mentisiyo so'no asomo naponji inomokomoyo nom'ne sohware ulahon'ngki hofiko haloho miyo'njo yontifi simo hi'ntnnono muyofoho.

*Jisas kakoe inomokomoyo sohwa u'manto syoho uyimentisofoho.
(Matiyu 28:12-20; Luk 24:36-49; Joun 20:19-23)*

¹⁴ Hwangku inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni anga'no sohwa angomo nohumantifi wopayo nontaningkofi Jisas nu'manto yoka ulimentisofoho. Hwapingosole hofiko simeho hi'ntnnono muyo'nefoho. A'amu nom'ne sohwa inomokomoyo sohwa Jisas nto lika'maho. Nakwo uhwoninkuhwono ulahoninkofi hofiko hwasyo hungkunofoho huno syafihu'mentohofofoho. ¹⁵ Jisas ulimento, Sekwo ango'meemo humpekuji a'amu hopi'nonohino somo nje hungkuno wopingosole filutihwafikuno. ¹⁶ A'amu oso hungkuno hiso nupa'ninkuji simeho hi'ntnnono sejapikuji mijo mapijoso Anituye a'amu ne imo'nifitnefoho. A'amu oso hungkuno somo simeho hi'ntnnono muyo'njo somo Anitu hofikoe honingkano wonyo'ne hungkuno tango uyonefoho. ¹⁷ A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntapifijoso ole ifitnefoho. Nje yokumpohn'nyo'nji towahuno wonyo wae ifitnefoho. A'amu kengofe hungkunoso lfitnefoho. ¹⁸ Hofiko homa aho kapijoso mijo pe'nyo'ne nifijoso poyo mmo'nifitnefoho. Hofiko a'amu mnokino'njo somo aho kisasyikuji ngkimo jomo ntikujo'no wopingo imo'nifitnefoho.

*Anitu Jisasimo ahwomomne'no utima'mentisofoho.
(Luk 24:50-53; Apousel sohwafe Syoho 1:9-11)*

¹⁹ Hwe Engo Jisas sohwa hungkuno moi'wo nto losojwaofahoninko Anitu Jisasimo utima'mentisofoho. Nosonto Anituye aho angahohnta'ni humamentisofoho. ²⁰ Inomokomoyo sohwa ango'meemo nowentifi Anituye hungkuno lutihwentaninkofi Jisas ufo'ma'mentisofoho. Nufo'mahoninko hofiko yo'mayo wonyoangkafo yahoninkofi a'amu uhwonontifi ou, olo hungkunoso Anituye hungkuno nehopeho limentohofofoho. Hungkuno osohopeho.

Luk
Olo Hungkuno Wopingo loso Luk
mti'mokumentisofoho.
Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Olo iyoswo loso Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta Luk soswo *teti* (30) mofonepo nto uyakolofahoningki mti'mokumentisofoho. Luk sohwo Jisasiye inomokomoyo hwo'maho. O'o, Luk sohwo a'amu uyohofaho syohoso wopingo imojo hweho. (Oso hiso Koulousi sohe engo 4 honingkano we'e 14. Osopo weho.) Luk olo iyoswo hiloso komo'no mti'mokumentiso'maho. O'o, kako hano ne'no emoyonto a'amu Jisasi mo uhwonimentohofoso mpoyo luti'hwahoningkofi kako hungkuno fiso'nji uhu'mokonto mti'mokumentisofoho. Luk sohwo a'amu Juda hwo'maho. A'amufe Hwomu Jisas sohwo a'amu wonyo honingkanomo humentaningkujo somne'no notipemahwosi utimayo'ne pmmentiso hweho. (Oso hiso Luk sohe engo 19 honingkano we'e 10. Osopo weho.)

Iyoswo hiloso Luk a'amu Ngkilik osomne'no mti'mokumentisofoho. Oso'no olo iyoswo Luk mti'mokumentiso hiloso nakumo huno nafohotofo'nefoho. Luk olo iyoswo hiloso ntipo humanto mti'mokumentisotikeno a'amu fisofe hunoso olenoho. Luk kako Sisaliya humanto mti'mokumentisofoho. Nakumo huno nafohotofo hwapingo neso olenoho. Jisas sohwo nakwo a'amu so'nwi yahino wonyo yontaningkuwhoni asomo netimayo'ne pmmentiso hweho. Oso'no nakwo hungkuno homo lomo atofu lihwasu Jisasi mo tifi uningkohwano.

Olo mpoyo loso Luk kako hwe engo Tiyoufilosimne'no mti'mokumentisofoho.

¹ Nje hwe engo Tiyoufilos sohwo, kiko nje hungkuno upa'nyo. Kilais kako olo hwaho lopo humamojo sohonta yo'mayo imo'nimentiso somne'no a'amu pi'ningo engo sohwa hofiko nakwo ifalifaliyo womti'mokano lontifi yamofu imentohofofoho. ² Jisasiye inomokomoyo sohwanji nom'ne a'amu so'nji hofiko yo'mayo Jisas imentiso simo'mta'ango somo timo uhwonontifi a'amu nom'ne somo ulahoningkofi hofiko mti'mokumentohofofoho. ³ I, ngko huhwo'ni Jisasiye mpoyoso kikiyepono wolihwatimo lonji mti'mokalokweno. Sikuno pi'ningo engo ngko syoho yokumpohn'nyo yonji hungkuno hiso'no ito'no yasiyo'ne a'amu pi'ningo engo somo yo'mayo simo'mta'ango somne'no ulohononji hungkuno hwapingo neso tipemanji hungkuno ito'nohini kikine'no mti'mokalokweno. ⁴ Oseso yo'mayo hungkuno nto lokitihwawo'ningkohofu somne'no nehopitikeno hwasyotikeno syafisyohoji'manji olo hungkuno kikine'no kumti'mokiyalokwe losomo atofu lohoji hungkuno neso wotipema'monnoho.

A'amu ahwomomjoso kako Sekolaiya sohomo kakoe hwomu Joun i'mofapone so'no ulimentisofoho.

⁵ Nje mpoyo lomayoso olenoho. Hwe engo Helout sohwo kako hwaho Jutiya mokosyohumamentiso sohonta hwe fihwo kakoe yofe Sekolaiya sohwo kako nohumanto kako tajo angu syoho'njo hweho. Oso syoho imotofo huhwo sohwa hotito'mentohofoso a'amu fehohnjoso Apaija mokosyohumamentisofoho. Sekolaiya hofiko'nji syoho imojo hweho. Sekolaiyafe ape

hiye temtitofu huhwa oso syoho imotofofoho. Kako Mousesiye kola'wehwo Elouniye imuyoho. A'mu hisi yofe Elisapetiyo. ⁶ Hisiya'u siko Anituye timo sopo wonyohofiyo humamojiyeya'uyoho. Siko Anituye honingkano hungkuno ito'nohino somo iningkawenji honingkano wonyo ane humamojiyeya'uyoho. ⁷ Siko mehominihu'no ane yaswoho. Hwapingoso Elisapet kako hwonjo ape humanto siko a'mane imo'nimentisiyeya'uyoho.

⁸⁻⁹ Sekolaiyafe a'amu hotito'mentohofu sohwa hofikoe sikuno Anituye ango engo somo syoho iyo'ne i'mofopahonngki hofiko a'amu uhwasope yahinoso yontifi Sekolaiya sohomo Anituye simano sopo lohofone uhwasopo'mentohofofoho. Oseso kako oso ango ajwo so'mo Anituye angofoho liwo'ninkohofu sopo noswonto hwamno pa'nyo akino wopingo'njoso Anitumne'no tikayo usimokumentisofoho. ¹⁰ Sekolaiya kako oso tikayo usimokontanngki a'amu piningo engo sohwa hofiko mempo hohnta'ni nohumantifi Mpohomo jomo ulimentohofofoho. Hofikoe yahino ose imotofofoho. ¹¹ Sekolaiya osopo nohumanto uhwonimentisoso Anituye a'amu ahwomomjo sohwo kako oso epohumayo tikayo usimokiyo aho anga sohohnta'ni lohofontanngki uhwononto ¹² yomo engo yonto iyoho unimentisofoho. ¹³ I oso'no a'amu ahwomomjo sohwo kakimo ulimento, Sekolaiya, kiko iyoho yohotoho. Anitu kako jije jomo ujo somo nto kupa'nimaho. Jije ape Elisapetisi kako hwomu woma'montonoho. Notipemahosi kiko yofe ole muso Jouniyo. ¹⁴ Hwomu huhwo sohwo i'mofopahonngkuhwosi siko simonyo engo uyanjiyo. I a'amu piningo engo hinji simonyo engo uyantifeho. ¹⁵ Hwomu huhwo sohomo Anitu kako yofe engo mulonefoho. Kako yo'mayo mijo yokumpohn'nyoso noninkuhwoloho. Kako kona'wohiye simaho mo'mo mnawentanngkuhwoso sohonta Anituye Towahuno Wopingo uhula'ofonefoho. ¹⁶ Kako Anituye hungkuno a'amu Juta somo ulihwoso'no hofiko hofikoe honingkano wonyo somne'no hohujo ikinjaofikuji hofiko hofikoe Hwe Engo Anitu sohomo apa'no uninkowantifeho. ¹⁷ Kako oso a'amu sohomo Ilaija hohonta Anitu hungkuno uyahonngki limojo sohwo yokumpohn'nyo pa'nyo sohwo nohumahwosi kako oso hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwatimonte'no yoso sohumne'no a'amufe honingkano ito'no esyohumayo'ne hweho. Kako Anituye hungkuno ulihwoso'no hwe sohwa upa'ninkuji hofiko hofikoe mehominihu'no afa apa'no wepufisyantifeho. A'amu simaho afa minyo'njoso Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ninkohofoso hofiko a'amu honingkano wopingo'njo sofe huno apa'no wotipemantifeho. Oseso kako Hwe Engo sohumne'no a'amu ito'no wesyohumamontonoho.

¹⁸ A'amu ahwomomjo sohwo ose ulahonngki Sekolaiya ulimento, I, pipineto. Ngko a'mane moi'wonoho. Nje ape hi a'mane moi'wonoho. Jije hungkuno ne imo'nyoso ngko huno pipi wanimontolo. ¹⁹ Ose ulahonngki a'amu ahwomomjo sohwo ulimento, Ngko Ngkepiliyel hwo'nyoho. Ngko Anituye simanopo lohofiwonngkohe hwo'nyoho. Olo hungkuno wopingo'ne kilohe loso'no Anitu kako lonihwatimaso'no pm-male hwo'ni ku'mahono. ²⁰ I, kiko upa'nyo. Nje hungkuno hilo somo kiko simaho hinntnono mantape so'no jije mango piku'nnyo imo'ninkohoji kiko hungkuno majo'njo uyimonnoho. Oso hopa nohumentanngkohoji yo'mayo kiloheso ne umo'nimontonoho. Yo'mayo nje hungkuno kiloheso kakoe sikuno somo ne imo'ninkuhwoso'no kiko hungkuno apa'no walimonnoho.

²¹ Oso hungkuno hiso hnnontanngki a'amu mempo hohnta'ni

uhwontohumantifi huno pi'ningo engo syafisyontifi ole hnnimentohofi, Peho u'mahoningki kiyalofoho. Sekolaiya kako Anitu'njopo nohumanto kunto'no moswape'njo yalofoho. Ose hnnimentohofofoho. ²² Hwangku kako noswaponto kako hungkuno hwe moya'mi somo mujo'njo imentisofoho. O'o kako ilo'nnyo hopa imo'nonto kako kakoe aho'nji'nohini itihwahoningki uhwonontifi ole syafihu'mentohofi, Sekolaiya kako Anituye ango we'e so'mo nohumanto yo'mayo wonyoangkafoso uhwoningskiso hwolikeno. Ose syafihu'mentohofofoho. ²³ Kakoe syoho iyo so'no sikuno moi'wo imo'ningskahoningki kako kakoe angopono asomo umentisofoho.

²⁴ Tifi sohonta kakoe ape Elisapet simeho ihn'nonto kako hiyasomo humentaningski hamno aho fehohnjo hopi'nono uyakolo'mentisofoho. Elisapet kako simeho'njo honingskanonto ole hnnimento, ²⁵ Nje Hwe Engo Anitu kako ngkimo wopingo ntahokwoho. Ngko mehomi mmo'nyo so'no wonimango nnontanjopo Anitu a'amufe timopo oso tango hiso wae yanimokwoho. Ose hnnonto simonyo imentisofoho.

A'amu ahwomomjo sohwo kako Maliyamo Jisas imo'none so'no ulimentisofoho.

²⁶ Elisapet simeho'njosi humentaningski hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohinoso uyokolofahoningki Anitu kako kakoe a'amu ahwomomjo Ngkepiliyel sohumo hwaho Ngkalili ango we'e Nasalet so-pone'no lihwatimentisofoho. ²⁷ Oseso kako ape sijo siyepono umentisofoho. Oso a'mu hisimo kakoe hwehune'no uhwojano lontifi hwasopeehiniyoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofeso Jousepiyoho. Hofiyakwosa hwe engo Ntefitiye temtitofo mta'ango hweho. Oso a'mu siye yofeso Maliyafoho. ²⁸ Ngkepiliyel kako oso hisi'njo sopo i'mofawento ulimento, Nje mupe mofehi'nyo'njoho. Anitu kako wopingo kilohofalofoho. Kako kiko'nji humaho. ²⁹ Maliya oso hungkunoso nupa'nonto kako huno pi'ningo engo syafihu'mentisofoho. Oso hungkuno njiso hiso hwapingo neso pipineto. ³⁰ Ose syofisyahoningki a'amu ahwomomjo sohwo ulimento, Maliya, kiko huno pi'ningo syafisyohotoho. Iyoho kinyo'eno. Anitu kako kikine'no simeho wopingo umonalofoho. ³¹ Upa'nyo. Kiko simeho ihn'ningskiji hwomu aswo woma'monnoho. Hwomu huhwo sohumo kakoe yofeso Jisasiyo muso.

³² Kako hwe engo umonimontonoho.

A'amu kakine'no ole wolantifeho.

Olo hwe lohwo yo'mayo hopi'nonohino somo hwofilo'nnyo Anituye Hwomu hweho.

Ose wolantifeho.

Olo hwe lohomo kakoe ajuyohwo Ntefit yofe engo'njo hwaho mokosyohu-mamojo hopo sopo Anitu uhumatimontonoho.

³³ Kako a'amu Juta somo ne'no mokosyohumantihwone hweho.

Kakoe sikuno mokosyohumayo'neso moi'wo mmo'nonehoho.

Engolopohamo wawo'mtonoho.

³⁴ Ose ulahoningki Maliya ulimento, Oso hiso pipi umonimontolo. Ngko hwehwo manimahn'nyoho.

³⁵ Ose ulahoningki a'amu ahwomomjo sohwo ulimento,

Hwangku Anituye Towahuno Wopingo kikiyepono pihwosi Anitu yo'mayo somo hwofilo'nnyo sohwoe yokumpohn'nyoso ufehu'mokakohumontonoho.

Oseso hwangku oso hwomu aswo majo huhwo sohune'no a'amu ole wolantifeho.

Hwomu wopingo sohwo Anituye Hwomu Ne hweho wolantifeho.

³⁶ Ose ulikwato lohofonto ole ulimento, Upa'nyo. Jije a'amu Elisapet a'manesi kako simeho'njoho. A'amu kakine'no hwonjo apefoho limotofosi kako simeho ihn'n'ingkahon'ngki hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni anga'nohinoso uyakolo'masofoho. ³⁷ Yo'mayo hopi'nono a'amu miy'wo'n'ingkiyohofoso Anitu kako yo'mayo hwapingo sohwo yososo ne umo'n'imontonoho. ³⁸ Ose ulahon'ngki Maliya ulimento, Ihwoni, ngko Anituye syoho ulohofi'nyoho. Kiko ngkimo hungkuno ntohinoso nolohino hopaso Anitu kako ngkimo wantohofono. Ose ulahon'ngki a'amu ahwomomjo sohwo kako Maliyamo uliko'ma'mentisofoho.

Maliya Elisapetimo uhwonamentisofoho.

³⁹ Oso hohosohonta Maliya kako yo'mayoso ito'no esyohumanto nolikafonto kako hwofiki'nyo pone'no komo'no simentisofoho. Oso hwaho Jutiya ango we'e sopo si'mofapmmmentisofoho. ⁴⁰ Si'mofaponto Sekolaiya sohwo angomo noswonto Elisapetimo nje a'amuyo ulonto hinjoho hu'n'imentisofoho. ⁴¹ Elisapet Maliyafe mampaho upa'nonto kakoe mehomi simeho mo'mo mnawo'nnyo sohwo kako yomo imentisofoho. Oso hohosohonta Anituye Towahuno Wopingo Elisapetimo uhula'mo'mentisoso ⁴² Elisapet kako mango engo ole ulimento, Anitu kako moya'mi hopi'nonohino sofamo wopingo ulohofi'wo'n'ingkiiso somo kako kikimo wopingo kilohofoso yakolo'nnyo kiyoho. Oso mehomi jije simeho mo'mo mnawojo sohomo Anitu kako wopingo uloho'nnyo hweho. ⁴³ Nje Hwe Engofe na'u siki ngkiyepono peho'no pohino. Ngko yo'm'ingi'n'i'maho. Anitu kako wonyoangkafo ntohofantofoho. ⁴⁴ Upa'nyo. Ngko jije mampaho ngkine'no ntohinoso upa'nonji nje simedomjo mehomi mnawojo sohwo nolikafonto simonyo yohoho. ⁴⁵ Oso hungkuno Anitu kilimaso somo kiko simeho hi'ntnnono uyimahnno so'no simonyo fiyo. Oseso Hwe Engo sohwo nokilimaso hopaso wakiloho'montonoho. Elisapet ose ulimentisofoho.

Maliya kako Anituye yofe ho'nomayo'ne ta limentisofoho.

⁴⁶ Maliya ulimento,
Nje mampahoso Anituye yofe ho'nomalokweno.
⁴⁷ Nje huyo'mango Anitu nefe'mawo'n'ingkiiso sohune'no simonyo yalokwemo.
⁴⁸ Ngko Anituye syoho ulohofiyohn'ni yo'm'ingi'n'i'maho.
I oso'no kako ngkimo wonyoangkafo ntohofantofoho.
Olohonta ni'hu hwangu no'mo ni'hu a'amu Anitu kako ngkimo simeho wonyoangkafo ntape so'no wolantifeho.
⁴⁹ Anitu kako Yokumpohn'nyo Hwofilo'nnyo sohwo kako ngkimo wopingo ntohofo so'no ngko kakoe yofe wopingo'nohinoso woho'n'i'ma'mo.
⁵⁰ Anitu kako a'amumne'no hitoho ulofahon'ngki a'amu kakoe hungkunomo enjwa'mo humawo'n'ingkohofoso hofiko Anitu kakoe hitohomo humalofo.
Hofiko'nohin'i'maho. O'o, hofikoe imu hwanji ne'no imu hwanjimo ne'nohini wentihwonefoho.
⁵¹ Anituye yokumpohn'nyo itihwahon'ngki a'amu kakine'no yokumpohn'nyo imo'n'iwo'n'ingkohoho somo Anitu kakoe aho yokumpohn'nyo engo so'nji ilojaofososo hofiko kengo'mo humpopitnnefoho.
⁵² Anitu kako hwe yofe engo hwaho mokosyohumamotofo sohwamo monje yasyihwosi a'amu yofe engo ane somo ho'nomawo'n'ingkiisofoho.

⁵³ A'amu mijoho unyo somo Anitu kako yo'mayo wopingo wonyoangkafo uyimontonoho.

A'amu yo'mayo ho'yango pi'ningo'njo somo kako nom'ne wopingoso muyonehoho.

⁵⁴ Kako kakoe a'amu Juta hn'nimo hofiyo nefe'mawo'ninkiso hweho.

Oso hungkuno wopingo Anitu hitoho ulofone hofikimo uyimentiso so'no kako iningo momofalofiyoho.

⁵⁵ Kako neyakwosamo Apiloham sohwo'nji kakoe imu sohwatnne'no hitoho ulofahoninki oso hitoho hiso engolopohamo ne'no nowentihwonefoho.

Maliya ose limentisofoho.

⁵⁶ Maliya kako Elisapeti'nji nohumentaninki hamno hufa'u sihune memjaofahoninki kakoe angopo ne'no asomo umentisofoho.

Elisapet kako Jounimo aswo ma'mentisofoho.

⁵⁷ Elisapet kakoe sikuno moi'wo imo'ninkahoninki kako hwomu aswo ma'mentisofoho. ⁵⁸ Anitu kako oso wopingo hiso Elisapeti'mo uloho'mentiso so'no ho'ninkahoninki a'amu anga afaponjo so'nji Elisapetiye temtitofa so'nji hofiko Elisapeti'nji simonyo imentohofofoho.

⁵⁹ Sikuno aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni hufa'u sihune memjaofahoninki a'amu huhwo sohwa hofiko hwomu sohwoe a'apahomo sihu kolofo'ne'entifi uhu'mokumentohofofoho. Hofiko kaninkwohwoe yofe Sekolaiyafeso womelompulano lontifi imentohofofoho. ⁶⁰ Ose yahoninkofi kona'wohi ulimento, O'o, awonoho. Nakwo kakoe yofeso ole womulano. Jouniyoho. ⁶¹ Ose ulahoninki hofiko ulimentohofi, I, sikoe a'amu sohwa oso yofe Jouniyo eso hi'njo hwa'maho. Nihu'no awonoho. ⁶² Ose ulontifi hofiko kaninkwohumo hungkuno mujo'njo mehomife yofe'no aho'nohine upiyo'mentohofofoho. ⁶³ Upiyofahoninkofi Sekolaiya kako iyo feejo so'no ipiyofahoninki umenthofoso kako ole mti'mokumento, Kakoe yofeso Jouniyoho. A'amuso ose uhwonontifi hofiko yomo yontifi huno pi'ningo engo syafihu'mentohofofoho. ⁶⁴ Oso hohosohonta Sekolaiyafe mango hwosampo lohofonto melanyo ito'no imo'ninkahoninki kako hungkuno lonto kako Anituye yofe ho'noma'mentisofoho. ⁶⁵ Oso a'amu anga afaponjoso hofiko yo'mayo homo somo uhwonontifi yomo yontifi iyoho uninkahoninki pisopisaho limentohofofoho. Oso yo'mayo imo'nimentiso hiso'no oso hwaho Jutiya hwofiki'nyo'meemjo anga somo ho'nomimentisofoho. ⁶⁶ A'amu hopi'nonohino oso hungkuno homo somo upa'nontifi huno pi'ningo engo syafisyontifi hofikoe simoho mo'mo ole hnnimentohofi, Oso hwomu huhwo sohwo kako hwangu pipi wehumamontehwolo. Ose hnnontifi huno ole umento, Anituye yokumpohn'nyoso kakimo umokosyohumaho. Huno ose umentisofoho.

Sekolaiya kako Anituye yofe ho'nomayo'ne ta limentisofoho.

⁶⁷ Jouniye kaninkwohwo Sekolaiya sohumo Anituye Towahuno Wopingo ehuhnaofahoninki Sekolaiya kako hungkuno Anitu uyimentisoso ulimentisofoho. ⁶⁸ Ole ulimento,

Nakwo a'amu Isilael hn'nwiye Hwe Engo Anitu sohwoe yofe woho'nomano. Kako kakoe a'amu hn'nwiyepono nefe'mayo'ne ne'manto kako honinkano wonyo somta'ni isihutofonemalofoho.

⁶⁹ Kako kakoe syoho ulohofiyo Ntefitiye temtitofa mta'anga hwe yokumpohn'nyo engo nefe'mayo'ne nejapohoho.

- ⁷⁰ Olo hilo so'no Anitu hohonta kakoe a'amumo hungkuno uyahon'ngki
li'motofo sohwa nakumo nalimotofofoho.
- ⁷¹ Ole nalimentohofi, Hwangku kako nakwoe mango sohwafe aho mta'ni
wonetima'montonoho.
A'amu nakumne'no simeho wonyo umo'n'wo'n'ngkiso sofe aho mta'ni
wonetima'montonoho.
- ⁷² Ose nalonto nom'nepo ole nalimento,
Kako neyakwosamne'no hitoho engo ne'no ulofi'wo'nalofoho.
Oso hungkuno yokumpohn'nyo hohonta neyakwosamo uyimentiso
somne'no kako huno akwe'no syafisyi'wo'n'ngkiso hweho.
- ⁷³ Anitu neyakwo Apiloham sohomo ulimento, Ngko hungkuno ne-
hopi'nohini yokintahopone'no wakilimonne'no yohono.
- ⁷⁴ Ngko sekwoe mango sohwafe aho somta'ni nosetimahm'mo sekwo iyoho
masenyo'njo nje syoho wontohofiyantifeho
- ⁷⁵ Sekwo sikuno huhwo huhwi songo nohumafikuji sekwo nje timopo
sekwo hon'ngkano wonyo ane'njo wopingo'nohini fohumantokuno.
Ose ulimentisofoho.
- ⁷⁶ Nje hwomu sohwo, a'amuso ole kilifitnnefoho.
Kiko Anitu yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo sohwoe hungkuno luti'hwai'ne
hwosoho.
Oso hwe Anitu nakuyepono uhwatimonte'no yalokuso sohumne'no kiko
a'amu somo ito'no wesyo humamonnoho.
- ⁷⁷ Kiko Anituye hungkuno a'amu somo ulohojo'no hofiko huno ole
uyimtonoho.
Anitu kako nakwoe wonyo wae enaofihwosi asomo wonetima'monte'ne
yohoho. Huno ose uyimtonoho.
- ⁷⁸ Anitu nakumne'no hitoho engo ulofi'wo'n'ngkiso sohwo simeho
ne'njo nejapi'wo'n'ngkiso so'no pomponaho ahwomo mta'ni
iyoho longkon'wo'n'ngkiso hopaso nejapososo nakumo
wonalongkonimontonoho.
- ⁷⁹ Oso pomponaho hiso kako a'amu sikwo'mjoho'mo humalofo so'nji a'amu
hofiko poyo pe'nyo so'no iyoho unyo somo wolahumontonoho.
Oso pomponaho hiso hon'ngkano wopingo'nohini ito'no humayo'ne somo
womikinjonehwatimontonoho.
Sekolaiya ose ulimentisofoho.
- ⁸⁰ Oso hwomu Joun huhwo sohwo kako engo wento Anitumne'no simeho
uyonto kako hwaho a'amu mohumunyo sopo ne'no humamojoso kako
a'amu Isilael somne'no Anituye hungkuno luti'hwamne'ento Anituye syoho
wema'mo lonto hofiko'njopo uti'hwai'nyopo i'mofapmmentisofoho.

2

Maliya Jisasimo aswo ma'mentisofoho.

(Matiyu 1:18-25)

- ¹ Oso hohosohonta hwe yofe engo'njo hwaho Loum mokosyohumayo
sohwo Sisa Oukasitos, kako hon'ngkano songo imofonto ulimento,
A'amu angom'eemjo sofe yofe nakwoe iyoswomo wamt'i'mokano.
- ² Ose ulahon'ngki oso soswo simo'mjo somo a'amufe yofe ifalifaliyo
mti'mokumentohofofoho. Oso hohosohonta hwe yofe engo'njo hwaho
Siliya mokosyohumayo sohwo Kwiliniyosiyoho. ³ Oseso hwe moya'mi
hopi'nonohino hofikoe angom'hwapingopono hofikoe yofe mti'mokiyo'ne
humpo'mentohofofoho.

⁴ Jousep sohwo kako Ntefitiye imu hweho. Oso'no kako angu Nasalet hwaho Ngkalili nuli'ko'manto hwaho Jutiya Ntefitiye pone Mpetilehemne'no umentisofoho. ⁵ Jousep kako kakoe ape ufohoto'mentohofosi Maliya simeho'njosi'nji nekwoe yofe wemapife lonji umentisiyefoho.

⁶ Oso hopo sopo nohumanji Maliyafe sikuno mehomu aswo mayo'ne i'mofapmmentisofoho. ⁷ Kako hwomu tisimaso aswo manto hwapife ekojisasyonto yahu wopayo uyo kompuso so'mo uwotimentisofoho. Hwapingoso a'amu foyawowo'n'ngkohoho angoso a'amu nto uhula'mo'mentohofofoho.

A'amu ahwomomjoso a'amu yahu 'sipsip' mokosyohumayo sohwamo hungkuno ulimentohofofoho.

⁸ Oso hwaho hopo sopo angu pone engu momingo sohohta'ni a'amu ahwomo yahu mokosyohumayo sohwa hofikoe yahu oso sikwo'miyo somo mokosyohumentan'ngkofi ⁹ a'amu ahwomomjoso nu'mahon'ngki ahwomo mta'angu pomponaho engu losyahon'ngki a'amu yahu mokosyohumayo sohwa iyoho unimentisofoho. ¹⁰ Iyoho yahon'ngkofi a'amu ahwomomjo fihwo ulimento, Sekwo iyoho ikutoho. Upa'nimno. Ngko hungkuno wopingo a'amu hopi'nonohino somne'no simeho wopingo umo'nyo'ne'nji motapohefoho. ¹¹ Olo sikuno lomo Ntefitiye pone engu Mpetilehem sopo a'amu fisi hwomu aswo makwoho. Olo mehomu lohwo a'amu sokumo asomo setimayo'ne hweho. Kako Kilais Hwe Engu huhwo sohomo Anitu uhwasopo'mentiso hweho. ¹² Sekwo nowekuji wotipemantifeho. Hwomu huhwo sohomo hwapifemo ifohumpento yahu wopayo uyo kompusoho somo ho'nasyohoho. Oso hiso nuhwon'ngkuji sekwo huno ole waseyono. Olohohweho.

¹³ Ose ulahon'ngki ni'hu'no komo'no a'amu ahwomo mta'angu pi'n'ngu engoso simo'mjo so'nji utihwa'nyopo i'mofapontifi Anituye yofe ho'nomayo'ne ole ulimentohofi,

¹⁴ Anitu ahwomo yokintahopo humaso sohumne'no isamoyoka ulano.

Kakoe yofe woho'nomano.

A'amu hwahoponjo humalofoso Anituye simeho wopingo umokalokwofoso hofiko simeho wopingo'nji wohumantifeho.

Ose ulimentohofofoho.

A'amu yahu mokosyohumayo sohwa Jisasimo uhwonamentohofofoho.

¹⁵ A'amu ahwomomjoso nuli'ko'mantifi ahwomomo asomo simentohofosohonta a'amu yahu mokosyohumayo sohwa ole hnnimentohofi, Nakwo Mpetilehem ne'no kunto'no wohwano. Olo hiloso nakwoe Hwe Engu sohwo nto lonetihwaso so'no uhwonowano. ¹⁶ Ose hnnontifi komo'no nowentifi hofiko Jousep'nji Maliya'nji sikoe hwomu yahu wopayo uyo kompusoho somo wentan'ngki tipihwonima'nimentohofofoho.

¹⁷ Hofiko nuhwonontifi hofiko olo hwomu lohumne'no yo'mayo hungkuno a'amu ahwomo mta'ni upa'nimentohofoso so'no lijwao'mentohofofoho.

¹⁸ A'amu hopi'nonohino oso hungkuno a'amu yahu mokosyohumayo sohwa ulimentohofoso upa'nimentohofoso so'no huno pi'n'ngu engu syafihu'mentohofofoho. ¹⁹ Olo hungkuno a'amu ahwomomjoso yahu mokosyohumayo sohwamo ulimentohofoso so'no Maliya nupa'nonto kakoe simehomo memeesyonto hunomo moho'nahu'mentisofoho.

²⁰ Oso a'amu yahu mokosyohumayo sohwa asomo nowentifi Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho. Yo'mayo upa'nimentohofoso so'nji yo'mayo a'amu

ahwomomjoso nto ulimentohoho hopaso uhwonimentohoho so'ntnne'no Anitumo isamoyoka ulontifi simonyo imentohofofoho.

Jisas kako'ne yofe mulimentohofofoho.

²¹ Hwangku sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihune memjaofahonngki mehomi huhwo sohwoe a'apahomo sihu kolofontifi hofiko yofe ole mulimentohofi Jisasiyoho. Oso yofe hiso mehomi huhwo sohwoe kona'wohi simeho mmo'nnyo sohonta a'amu ahwomomjo sohwo Maliyamo ulapmmentisofoho.

Anituye tajo anggo engo somo Simeyoun'nji Ana'nji Jisasimo uhwonimentisiyefoho.

²² Oso honngkano hungkuno Mouses a'amu somo uyimentisoso olenoho. Moya'mi sofa hofiko aswo mayo sohonta sikuno fouti (40) memjaofihwoso'no hofiko Anituye tajo anggo engo somo mahufitnnehoho. Sikuno hiso moi'wo imo'nngkuhwoso'no hofiko Anitumne'no yo'mayoso wofonjokisasyantifeho. Honngkano hungkunoso osenoho.

Oseso Maliyafe sikuno moi'wo imo'nngkahonngki kako kakoe mehomi'nji Jousepi'nji anggo Jerusalem sopo Anitumo mehomi utihwayo'ne simentisiyefoho. ²³ Hwapngoso Hwe Engofe hungkuno ole wo'nnyofoho. Mehomi tisimasoso hwomu'manji sekwo Anitumo uyimono. Hofiko Anituye hwafoho. ²⁴ Hungkuno nom'neso olenoho. Mehomi songo utihwayo sohonta yihufo ntolofiyo fa'utikeno kumakumuyo polonyo hufa'utikeno osofa'u Anitumne'no fonjokisasyo. Oseso siko oso hiso Anitumne'no fonjokisasiyo'ne simentisiyefoho.

²⁵ Oso hohosohonta hwe fihwo anggo Jerusalem humamojo sohwo kakoe yofeso Simeyouniyoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwe wopingo'nohino hweho. Kako sikuno huhwo huhwi Anitumne'no hwomtame ulohofiwo'nngkiso hweho. Kako oso hwe Anitu a'amu Isilael somne'no uhwatimonnoho limentiso sohune'no sikuno huhwo huhwi oso hwomu huhwo sohomo uhwonyo'ne hontohumayo imojo hweho. Anituye Towahuno Wopingo sohwo Simeyounimo humamentisofoho. ²⁶ Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako Simeyounimo ole nto ulimentisofoho. Kiko komo'no poyo mape'ntnne hwosoho. O'o, simo'mo kiko oso hwe Anitu uhwatimonnoho selimentiso sohomo kaki'no uhwonngkohoji kiko tifi wape'nimonnoho. Ose ulimentisofoho.

²⁷ Oseso oso sikuno Jisasiye kanngkwohwo'ya'u siko Mousesiye honngkano hungkuno somo ito'no inngkayo'ne Jisasimo Anituye tajo anggo engo somo motahumentisiyo sikuno somo Anituye towahuno sohwo kako Simeyounimo Anituye tajo anggo engo somo syuyo'ne likofihwatimentisofoho. ²⁸ Simeyoun oso hwomu huhwo sohomo uhwononto nutimanto Anituye yofe ho'nomayo'ne ole ulimento,

²⁹ U, Hwe Engofo, kiko hungkuno ntimentohinoso olohonta ne imokohino. Oso'no ngko jije syoho kilohofiyo sohwo'ni hungkuno simo'mo ntimentohino hopaso ngko simeho wopingo'njo hwo'ni wape'nimonnoho.

³⁰ Hwapngoso ngko nje timo'nji oso hwomu nakumo asomo netimayo'ne kiko uhwasopo'mentohino sohomo nto uhwonngkohono.

³¹ Kiko olo huhwo lohomo emokosyohumanji hwe moya'mi temtitifo kengo kengo hopi'nonohino somne'no utihwa'nyopo ujo nto ehontojwasyohino.

³² Kako huhwo sohwo pomponaho hopa a'amu hopi'nonohino somo lisyihwosi kako jije yahino wopingoso utihwamte hweho.

Jije yofe engo so'nji jije yokumpohn'nyo engo so'nji a'amu Isilael somo utihwamontonoho.

³³ Simeyoun ose ulahoningki Jisasiye kaningkwohwo'ya'u yo'mayo Jisasimne'no ulimentiso so'no upa'nonji yomo yonji huno pi'ningo engo syafihu'mentisiyefoho. ³⁴⁻³⁵ Simeyoun Jisasiye kaningkwohwo'ya'umo hungkuno wopingo'njo aho ulonjimokonto osopo kako kona'wohi Maliyamo ole ulimento,

Olo hwomu lohume'no kiko tango mikunimposo wotipema'monnoho.

Hwapingoso a'amu Isilael pi'ningoso hwomu lohomo uhwon'ngkuji nakwolaho wolantifeho.

Ose lifijo so'no hofiko ni'hu'nahone nowahupitnnefoho.

I oseso a'amu nom'ne pi'ningoso hofiko olo hwomu lohume'no yokumpohn'nyo lohofikuji simonyo ifitnnefoho.

Kako a'amufe simaho mo'mo yo'mayo huno mnawojoso utihwa'nyopo ujo wehontojwahumontonoho.

Maliyamo ose ulimentisofoho.

³⁶⁻³⁷ A'mu fisimo Anitu hungkuno uyahoningki limojosi osopo humamentisofoho. Kakoe yofeso Anafoho. Kaningkwohwoe yofeso olenoho. Feenueliyoho. Kako Asyafe temtitofa mta'angiyoho. Kako ni'hu'no a'maniyoho. Hohonta kako hwehumo uma'nonto hwehwo'nji soswo aho fehohnjo hopinono nom'ne mta'ni hufa'u humamentisiyo sohonta hwehwo poyo pe'ningkahoningki a'musi kako'nohini nohumentaningki soswo *eti-foua* (84) uyakolo'mentisofoho. Kako Anituye tajo ango engo somta'ni noswap'wo'ningkisi'maho. O'o, osopo ne'no humamojiyoho. Sikuno'nji im'ingo'nji hinjopo sikwo'miyomo kako Anitumne'no hwomtame uloho'mojiyoho. Sikuno fisimo kako wosopayo manyo humanto Mpohumo jomo'nohino ulimojiyoho. ³⁸ Oso hohosohonta kako hisi Jisasimo u'manto Anitumo isamoyoka ulimentisofoho. Kako a'amu ango Jelusalem humamotofoso Anitu kako ngko hwe anga'no sekumo asomo setimayo'ne uhwatimonnoho limentiso sohumne'no hontohumentaningkofo somo oso hwomu huhwo sohumne'no hungkuno lujimo'mentisofoho.

Jousepi'ya'u Nasaletne'no asomo umentisiyefoho.

³⁹ Yo'mayo honingkanohungkuno wo'nnyo somo ito'no nto iningkawenji Jousepi'ya'u siko hwaho Ngkalili sikoe ango we'e Nasaletne'no umentisiyefoho. ⁴⁰ Hwomu sohwo kako engo wento yokumpohn'nyo manto kako huno engo tipema'mentisoso hi'njo hweho. Anituye hitoho engoso kakimo wo'mentisofoho.

Jisas kako usufu sohwo Anituye tajo ango engo somo humentisofoho.

⁴¹ Soswo huhwo huhwi Jisasiye kaningkwohwo'ya'u siko ango Jelusalem sopo oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno engo * somne'no simojiyofoho. Oso sikuno hiso a'amu Jutafe hofiyakwosamo Anitu kako hofikoe mango sohwafe aho mta'ni isihutofomayo'ne huno syafisiyo'nefoho. ⁴² Jisas kakoe soswo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyokolofahoningki kako hofiko'nji oso Sikuno Engo somne'no simotofa hopaso simentohofofoho.

⁴³ Oso Sikuno Engoso moi'wo imo'ningkahoningki hofikoe ango pone'no asomo womentohofofoho. Kaningkwohwo'ya'u ango pone'no ko wahoningki Jisas kako Jelusalem humohumantisofoho. Osohonta kaningkwohwo'ya'u Jisas siko'nji mohumayo so'no huno

* **2:41:** Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

mosyafi'hu'mmentisiyefoho. ⁴⁴ O'o, huno ole syafi'hu'mentisi, Jisas kako nom'ne hwomu hwanji emoyalokwofo syafisyonji mofehi'nyo anga'no Jisas ane siko'nohini emoyimentisiyefoho. Mofehi'nyo moi'wo imo'n'ngkahon'ngki kan'ngkwohwo'ya'u siko Jisasimne'no sikoe a'amu'njo so'mo hafi'hafe wonyopi tipementisiyefoho. ⁴⁵ Siko motipemayo'njo yonji siko ango Jelusalemne'no asomo nosonji hafi'hafe ne'no tipmmmentisiyefoho. ⁴⁶ Sikuno hufa'u si'hune memjaofahon'ngki Jisas kako Anituye tajo ango engo somo nohumentan'ngki uhwonima'nimentisiyefoho. Kako a'amu hon'ngkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji humamentohofofoho. Jisas hofikoe hungkunomo upa'nonto yo'mayo hofiko ulimentohof so'no hofikimo kako aku ulohonimentisofoho. ⁴⁷ A'amu huhwo sohwa hofiko Jisasiye hungkunomo upo'nontifi yomo yontifi kakoe huno engo somne'no pisopisaho limentohofofoho. Yo'mayo hungkuno Jisas hofikimo aku ulimentiso so'no hofiko wonyoangkafofoho syafi'hu'mentohofofoho.

⁴⁸ Kan'ngkwohwo'ya'u siko Jisasimo notipihwononji kakoe hungkunomo upa'nonji siko hiya'u yomo yonji pisopisaho limentisiyefoho. Maliya Jisasimo ulimento, Olo hwomu lohwo sohwo si peho'no humahnno. Nekwo kikine'no hafi'hafe we'e motipeeloku yihwoyo. Kiko nekumo me-ejo'njo imahnno so'no nekwoe simaho tango we'yo'maho. ⁴⁹ Ose ulahon'ngki kako ulimento, Siko ngkine'no peho'no ntopeentikusiyo. Ngko nje Mpohwoe ango lomo humayoso hoponoho. Siko huno ose maseyotaho. ⁵⁰ Ose ulahon'ngki siko oso hungkuno hwap'ngo ne so'no huno mosyafi'hu'mmentisiyefoho. ⁵¹ Oseso Jisas kako kan'ngkwohwo'ya'u'nji asomo nowentifi hofikoe ango Nasalet u'mofamentohofofoho. Osopo Jisas kako nohumanto kan'ngkwohwo'ya'uye hungkunomo haloho'no upo'mojo hweho. Maliyasi kako oso yo'mayo hiso'no kakoe simaho mo'mo mnawo'mojofoho.

⁵² Jisas kako engo wento kakoe huno wop'ngoso engo imo'nimentisofoho. A'amu hopi'nonohino so'nji Anitu huhwo'nji Jisasimo uhwonimentohofoso wop'ngo uhwonimentohofofoho.

3

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo kako Anituye hungkuno lijwao'mentisofoho.

(Matiyu 3:1-12; Mak 1:2-8; Joun 1:19-28)

¹ Hwe engo yofe hwofilo'nnyo'njo Taipeliyos Sisa sohwo kako hwaho hopi'nono mokosyohumentan'ngki soswo aho hopi'nono sife nom'ne mta'ni osofosofahu'no uyakolo'mentiso sohonta olo a'amu hwaho we'e we'e mokosyohumamojo sohwa kakimo enjwa'mo humamotofofoho. Pountiyos Pailot kako hwaho Jutiya sopo mokosyohumamojo hweho. Oso hohosohonta Helout kako hwaho Ngkalili mokosyohumamojofoho. Kola'wehwo Filip sohwo hwaho Ituliya'nji Tilakounitisinjimmo mokosyohumamojo hweho. Osohonta Laiseniyas kako hwaho Apilene mokosyohumamojo hweho. ² Oso hohosohonta Anasin'nji Kaiyofasin'nji siko a'amu Anituye tajo ango engo mokosyohumayo syoho somne'no yofe engo'njo imo'nimentisiyefoho. Oso hohosohonta Joun, Sekolaiya sohwoe hwomu sohwo, kako a'amu mohumunyopo humamojo sohumo Anitu kakoe hungkuno uyimentisofoho. ³ Oseso Joun kako oso hwaho Mijo Joutan ajwo sopo nowakento nowekaponto yonto kako a'amu oso hopo sponjo somo Anituye hungkuno lutihuku'mo'mentisofoho. Ole ulimento, Sekwo

sekwoe hon'ngkano wonyo somne'no hohujo ikinjaofi'kujo'no Anitu kako sekwoe wonyo hiso wae yasemofihwoso'no ngko mijo wakiyosema'mo. Ose ulimentisofoho. ⁴ Joun ose imentiso pa'nyoso hohonta Anitu kako Aisaiyamo hungkuno uyahon'ngki iyoswomo ole mti'mokumento, Hwaho a'amu mohumunyo fi'mo hwe fihwoe mampaho engo ole ho'nimento,

Hwe Engo sohumne'no hon'ngkano ito'no fehumamno.

Kakoe hano emoyo'ne so'no hon'ngkano hiso ito'no mihwatimno.

⁵ Huyo so'mo ijakipokipe walohopife.

Hwofiki'nyo engo so'nji mno ijisangkisanjo weehufe.

Hon'ngkano ikito'nnyo somo ito'no womuhwatife.

Hon'ngkanopo sojo ipmpingo wo'nnyoso womehu'meeopife.

⁶ Ose ikujo'no hwe moya'mi hopi'nono hofiko oso hwe Anitu asomo netimayo'ne uhwatimonte'no yalokunjo sohumo uhwonantifeho.

Aisaiya oso hungkuno mti'mokumentisofoho.

⁷ Hwe moya'mi pi'n'ngo engo mijo wokiyonemano lontifi hofiko Jounimo u'ma'mentohofoho. I'mofopahon'ngkofi Joun hofikimo ulimento, Sekwo homa mehomu soku tihwo selimasoto. Anitu a'amufe wonyo hon'ngkano somne'no tohino mikunimposu uyo somne'no i'waho fiyimno. Ose tihwo selahon'ngki ni'mahofu kulo. ⁸ Sekwoe hon'ngkano wonyo somne'no hohujo ukinjaofano lifijo'manji e'wano yahino wop'ngo'nohini utihwa'nyopo fiyimno. Sekwo ole nohnn'ngkutoho. Nakwo Apilohamiye imu hn'nimo oso tohino engo hiso mone'manehoho. Ose nohnn'ngkutoho. Ngko hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Olo sojo loso Anitu kako Apilohamiye imuhwa wamt'i'mokumo loso'manji kako hopoeni wamt'i'mokumontonoho. ⁹ Anitu kako iyomo m'ngo lofo'ne iwa'm'ngo ikafe'mo mokosyalohofoho. Iyo ipisayo wop'ngo minto'nyo'njo somo nolofehwosi tohomo wolofae'mtonoho.

¹⁰ Ose ulahon'ngki hofiko Jounimo ulohonimentohofi, Oso hungkuno nalohino hiso'no nakwo pipi yanehwono. ¹¹ Ose ulahon'ngkofi kako ulimento, Hwe manji'mofo hufa'u'njo sohwo kako hwe fihwo manji'mofo'ne'no umofonyo inyo sohumo anga'no uyono. Oso pa'nyoso a'amu wosopayo wo'nnyo sohwo kako nom'ni hwamo uyono. Ose ulimentisofoho.

¹² A'amu hamniyoho ho'nasyontife mawo'n'ngkohoho a'amu fehohnjo sohwa mijo wokiyonemano lontifi Jounimo u'mantifi ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo si nakwo sohwo'ni pipi yanehwono. ¹³ Ose ulahon'ngkofi ulimento, A'amu nakwoe hwaho mokosyohumayo sohwa hamniyoho mayo'ne hungkuno yano sejap'wo'n'ngkohoho soponohini a'amu mta'ni mapmno. Sekwo nom'ne hamniyoho nakwo'ne womano ose syafisyikutoho.

¹⁴ A'amu itokuso'njo fehohnjo sohwa Jounimo ulimentohofi, I, nakwo pipilo. Nakwo peho uyantanto. Ose ulahon'ngkofi kako ulimento, Sekwo a'amu mta'ni hamniyoho mayo'ne hwasyo hungkuno mji'likutoho. Sekwo a'amu somo siki ikujoho ufonjikutoho. Sekwoe hwe engo sohwo hamniyoho sejap'wo'n'ngkiso somne'nohini sekwo simaho wop'ngo wasemo'nono. Nom'ne hamniyoho so'ne'no jomo ulikutoho. Ose ulimentisofoho.

¹⁵ A'amuso Jouniye hungkunomo upa'nontifi hofiko hofikoe hi ulikofahon'ngki huno pi'n'ngo syafisyontifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo Anitu olo hwaho lopone'no uhwatimo limentiso sohwo'likeno. ¹⁶ Ose hnn'ngkahon'ngkofi Joun ulimento, Ngko sekumo

mijo'nohini kiyosemawo'n'ngkohono. Hwangku hwe nom'ne fihwo kakoe yokumpohn'nyoso nje yokumpohn'nyomo yakolo'nnyo sohwo wapmmontonoho. Ngko sohwo'ni oso hwe huhwo sohwoe yofe engo so'no ngko kakimo momayo ulohofiyo hwo'nyoho. Kako nop'hwosi kako sekumo mijo'nohini makiyosemanehoho. O'o, kako Anituye Towahuno Wop'ngo sohwo'nji toho'nji wokiyosema'montonoho. ¹⁷ Kako hwaho mno ijiyo'neso mokosyohumunyo hweho. Kako hwaho mno ij'hwosi wosopayoso ijomahwosi pahoso wae yaof'hwosi wosopayo neso kakoe angomo woho'nahumontonoho. Pahoso toho mas'impe'nyo ne'no sij'wo'n'ngkiso somo woho'nae'montonoho.

¹⁸ Oso pahnn'imo hungkuno ulonto kako nom'ne hungkuno pi'n'ngo engo oso pa'nyoso a'amufe hunomo ufohotofo'ne Anituye hungkuno wop'ngoso lut'hwamojo hweho.

Hwe engo Helout kako Joun'imo impo'angomo impe intofahumentisofoho.

¹⁹ T'ifi no'mo nom'ne s'ikuno somo hwe yofe engo'njo Helout kako hwaho mokosyohumayo sohwo kako kon'ngkwa'wehwoe ape Heloutiyas'imo hufo ma'mentiso so'nji nom'ne hon'ngkano wonyo pi'n'ngo engo imentiso so'ntnne'no Joun kako Helout'imo yoka hungkuno ul'imentisofoho. ²⁰ Oso hiso'no Helout kako nom'ne wonyo engo imentisoso olenoho. Kako Joun'imo impo'angomo impe intofahumentisofoho.

Joun kako Jisas'imo mijo kiyoma'mentisofoho.

(Mat'yu 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ S'ikuno fihwi hwe moya'mi pi'n'ngo engo somo Joun kako mijo nto kiyomanto humohumantohofofoho. Osohonta Jisas kako Joun'imo u'mahon'ngki Joun Jisas'imo mijo kiyoma'mentisofoho. Moi'wo nto kiyomahon'ngki Jisas kako Mpohumo jomo ulontan'ngki ahwomo mtampo'mentisofoho. ²² Ahwomo nomtompeehon'ngki Anituye Towahuno Wop'ngo sohwo y'hufo ntolofiyo hopa ponto Jisas'imo wekehumapmmmentisofoho. Oso hohosohonta ahwomo mta'ni ole ho'n'mento, K'iko nje Hwomu sohwohne'no ngko s'meho wop'ngo m'ikun'imposo kijopalokweno. K'iko yo'mayo wop'ngo iwo'n'ngkino so'no nje s'meho wop'ngo n'imo'nantofoho.

Jisasiye hofiyakwosafe yofefoho.

(Mat'yu 1:1-17)

²³ Jisas kakoe soswo teti (30) uyakolofahon'ngki kako kakoe syoho neso ema'mentisofoho. Hwe moya'mi hof'iko huno ole syaf'ihu'mentohofofoho. Jisas kako Jousepiye hwomu hweho. Ose syaf'ihu'mentohofofoho.

Jousepiye kan'ngkwohwoe yofeso Heliyoho.

²⁴ Heliye kan'ngkwohwo sohwo Motatiyoho.

Motatiye kan'ngkwohwo sohwo Lifaiyoho.

Lifaiye kan'ngkwohwo sohwo Mel'kiyoho.

Mel'kiye kan'ngkwohwo sohwo Janaiyoho.

Janaiye kan'ngkwohwo sohwo Jousepiyoho.

²⁵ Jousepiye kan'ngkwohwo sohwo Mototiyasiyoho.

Mototiyasiye kan'ngkwohwo sohwo Amousiyoho.

Amousiye kan'ngkwohwo sohwo Nahomiyoho.

Nahomiye kan'ngkwohwo sohwo Es'iliyoho.

Es'iliye kan'ngkwohwo sohwo Nakaiyoho.

²⁶ Nakaiye kan'ngkwohwo sohwo Matiyoho.

Mat'ye kan'ngkwohwo sohwo Mototiyasiyoho.

Mototiyasiye kaningkwohwo sohwo Semeniyoho
 Semeniyeye kaningkwohwo sohwo Jousekiyoho.
 Jousekiye kaningkwohwo sohwo Joutafoho
²⁷ Joutafe kaningkwohwo sohwo Jouananyoho.
 Jouananye kaningkwohwo sohwo Lesafoho.
 Lesafe kaningkwohwo sohwo Selepapeliyoho.
 Selepapeliye kaningkwohwo sohwo Siyalitiyeliyoho.
 Siyalitiyeliye kaningkwohwo sohwo Neliyoho.
²⁸ Neliye kaningkwohwo sohwo Melikiyoho.
 Melikiye kaningkwohwo sohwo Atiyoho.
 Atiye kaningkwohwo sohwo Kousamiyoho.
 Kousamiye kaningkwohwo sohwo Elimotamiyoho.
 Elimotamiye kaningkwohwo sohwo Elifoho.
²⁹ Elife kaningkwohwo sohwo Jousyiwafoho.
 Jousyiwafe kaningkwohwo sohwo Eliyesafoho.
 Eliyesafe kaningkwohwo sohwo Joulimiyo.
 Joulimiye kaningkwohwo sohwo Matatiyoho.
 Matatiye kaningkwohwo sohwo Lifaiyoho.
³⁰ Lifaiye kaningkwohwo sohwo Simeyounyoho.
 Simeyouniye kaningkwohwo sohwo Jutafoho.
 Jutafe kaningkwohwo sohwo Jousepiyoho.
 Jousepiye kaningkwohwo sohwo Jounamiyoho.
 Jounamiye kaningkwohwo sohwo Elaiyakimiyo.
³¹ Elaiyakimiye kaningkwohwo sohwo Meleyafoho.
 Meleyafe kaningkwohwo sohwo Menafoho.
 Menafe kaningkwohwo sohwo Matotafoho.
 Matotafe kaningkwohwo sohwo Nataniyoho.
 Nataniye kaningkwohwo sohwo Ntefitiyoho.
³² Ntefitiye kaningkwohwo sohwo Jesiyoho.
 Jesiye kaningkwohwo sohwo Oupetiyoho.
 Oupetiye kaningkwohwo sohwo Mpouasiyoho.
 Mpouasiye kaningkwohwo sohwo Salimouniyoho.
 Salimouniye kaningkwohwo sohwo Nasounyoho.
³³ Nasouniye kaningkwohwo sohwo Aminotapiyoho.
 Aminotapiye kaningkwohwo sohwo Atiminiyoho.
 Atiminiye kaningkwohwo sohwo Aniyoho.
 Aniye kaningkwohwo sohwo Hesilouniyoho.
 Hesilouniye kaningkwohwo sohwo Pelesiyoho.
 Pelesiye kaningkwohwo sohwo Jutafoho.
³⁴ Jutafe kaningkwohwo sohwo Jekoupiyoho.
 Jekoupiye kaningkwohwo sohwo Aisakiyoho.
 Aisakiye kaningkwohwo sohwo Apilohamiyoho.
 Apilohamiye kaningkwohwo sohwo Tilafoho.
 Tilafe kaningkwohwo sohwo Nahouliyoho.
³⁵ Nahouliye kaningkwohwo sohwo Selokiyoho.
 Selokiye kaningkwohwo sohwo Leuyoho.
 Leuye kaningkwohwo sohwo Pelekiyoho.
 Pelekiye kaningkwohwo sohwo Epafoho.
 Epafe kaningkwohwo sohwo Syelafoho.
³⁶ Syelafe kaningkwohwo sohwo Kainaniyoho.
 Kainaniye kaningkwohwo sohwo Apakisatiyoho.

Apakisatiye kaningkwohwo sohwo Syemiyoho.
 Syemiye kaningkwohwo sohwo Niwafoho.
 Niwafe kaningkwohwo sohwo Lamekiyo.
³⁷ Lamekiye kaningkwohwo sohwo Metuselafoho.
 Metuselafe kaningkwohwo sohwo Inoukiyo.
 Inoukiye kaningkwohwo sohwo Jaletiyoho.
 Jaletiyeye kaningkwohwo sohwo Mahololeliyo.
 Mahololeliye kaningkwohwo sohwo Kainaniyo.
³⁸ Kainaniye kaningkwohwo sohwo Enousiyoho.
 Enousiye kaningkwohwo sohwo Setiyoho.
 Setiye kaningkwohwo sohwo Atamiyo.
 Atamiye kaningkwohwo sohwo Anituyoho.

4

*Seten kako Jisasimo yamofo uloho'mentisofoho.
 (Matiyu 4:1-11; Mak 1:12-13)*

¹ Anituye Towahuno Wopingo sohwo Jisasiye simehomo uhumahonngki Jisas kako oso Mijo Joutan nuliko'mahonngki Anituye Towahuno Wopingo sohwo Jisasimo hwaho wonyo a'amu mohumunyo sopone'no ipemotawomentisofoho. ² Oso hopo sopo Jisas kako ne'no nohumentanngki Seten kako Jisasimo yamofo ulohofontanngki sikuno *fouti* (40) memjao'mentisofoho.

Oso hohosohonta Jisas kako wosopayo manyo'njo humamojo sohwo kako mijoho engo pe'nimojofoho. ³ Seten kako Jisasimo u'manto ulimento, Kiko Anituye Hwomu Nehwosi'manji olo sojo lomo hungkuno ulohojo'no wopayo umo'nono. ⁴ Ose ulahonngki Jisas ulimento, Anituye hungkuno ole naliwo'nngki,

A'amu wosopayo'nohini ningkuhwoso sohwo kako ito'no mohumanehoho.

⁵ Ose ulahonngki Seten kako Jisasimo hwofiki'nyo pone'no sihwajamentisofoho. Osopo nta'ni Seten kako hwaho hopi'nonohino a'amu yofe engo'njo sohwa mokosyohumawo'nngkohofoso Jisas uhwonono lonto ni'hu'no komo'no ujo ehontojwahumentisofoho. ⁶⁻⁷ Oseso Seten Jisasimo ulimento, Kiko ngkine'no hwomtame tohofohojo'no ngko oso hwaho hopi'nonohino somo mokosyohumayo'ne yokumpohn'nyo so'nji yofe engo so'nji kikimo wokijapmmonne'no yohono. Yo'mayo uhwonngkohino loso nje'nohinofoho. Ngko hwe fihumo uyimo lime'manji ngko huhwo sohumo uyimo limeso hoponoho. Kiko ngkine'no hwomtame wantoho'monntaho.

⁸ Ose ulahonngki Jisas ulimento, Anituye hungkuno ole naliwo'nngki, Kiko jije Hwe Engo Anitu kakine'nohini hwomtame ulohofo. Kakine'nohini syoho ulohofiyimno.

Ose ulimentisofoho.

⁹ Osohonta Seten kako Jisasimo Jelusalemmjo Anituye tajo ango engo yok-intaho sopo sihumojawento ulimento, Kiko Anituye Hwomu hwosi'manji kiko olopo nta'ni filikofamofo. ¹⁰ Ose ulikwato lohofonto ulimento, Anituye hungkuno ole naliwo'nngki,

Anitu kako kakoe a'amu ahwomomjo somo uluhwoso'no hofiko kikimo hofiyo wokufo'mantifeho.

¹¹ Hofiko jije ahomo aho kumakukuji jije sifemo sojo mentofomatnnohino. Tohinoso ni'hu'no momatnnohino.

¹² Ose ulahonngki Jisas ulimento, Anituye hungkuno ole wo'nnyofoho. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohumo yamofo nulohofohotoho.

¹³ Ose ulahonɔngki Seten kako Jisasimo yo'mayo yamofoso moi'wo ulohonto kako nom'ne sikunomo Jisasimo apa'no yamofu uloho'mne'ento uhwatɔ'mo'mentisofoho.

*Jisas kako hwaho Ngkalili sopo kako kakoe syoho ema'mentisofoho.
(Matɔyu 4:12-17; Mak 1:14-15)*

¹⁴ Jisas kako hwaho Ngkalili sopeno'no asomo umentisoso kako Anɔtuye Towahuno Wopɔngofe yokumpohn'nyoso hi'njohwo umentisofoho. Oso hwaho Ngkalili hopo sopenjo angɔ so'meemne'no yo'mayo hungkuno Jisasine'no ho'nɔngkamentisofoho. ¹⁵ Jisas kako tajo angɔ we'e somo humanto Anɔtuye hungkuno lutɔhwawo'nɔngkahonɔngki hofɔko oso hungkuno homo somo upa'nontɔfi kakoe yofe ho'noma'mentohofofoho.

*Ango we'e Nasalet sopenjo a'amuso Jisasimne'no hohujo
ikinjimo'mentohofofoho.
(Matɔyu 13:53-58; Mak 6:1-6)*

¹⁶ Jisas kako we'e sohwo humamojo angɔ Nasalet sopo kako engo wento oso hopo sopo humamentisofoho. Jisas kako oso angɔ we'e sopo asomo wento kako sikuno iyoho humayo somo Anɔtuye tajo angɔ we'e somo syuwo'nɔmojo somne'no humentisofoho. Oso angɔ homo somo a'amu humentohofɔ somne'no Anɔtuye hungkuno atofɔ ujo'ne Jisas likofa loho'mentisofoho. ¹⁷ Nolahofahonɔngki hofɔko oso hungkuno Anɔtu Aisaiyamo uyahonɔngki iyoswomo mtɔ'mokumentisoso Jisasimo uyɔmentohofofoho. Jisas kako iyoswo hiso nomanto fisaku'mentisoso kako hungkuno ole mtɔ'mokinyoso tipema'mento,

¹⁸ Anɔtuye Towahuno sohwo kako ngkimo nɔhumanto ngkimo Anɔtuye hungkuno wopɔngɔ a'amu yo'mayo somne'no umofonyo iwo'nɔngkohofɔ somo ujo'ne nɔhwosopo'mentisofoho.

Olo kakoe hungkuno hiloso ujo'ne nɔhwatɔmentiso hwo'nyoho.

Sekwo a'amu impo'angomo into'nawotofo soku sekumo impo'ango somta'ni ngko isɔhutofosemahm'me'no sekwo fohumpopmno.

Sekwo a'amu tɔmpi'nyo soku apa'no tɔmo fohonɔmno.

A'amu yo'mayo tango u'mantesomo ngko sekwoe syoho nohayo semokiyɔ'ne lonɔhwatɔmentiso hwo'nyoho.

¹⁹ Anɔtu kako kakoe a'amu ne somo asomo utɔmayo'ne sikuno somne'no ujo'ne lonɔhwatɔmentiso hwo'nyoho.

²⁰ Jisas ose ulonto kako iyoswo homo somo popojonto hwe iyoswo hiso mokosyohumawo'nɔngkiso sohomo uyonto kako ampo humamentisofoho. Tajo angɔ we'e somjo a'amuso hofɔko Jisasimo tɔmo yokumpohn'nyo humuhwontohumantohofofoho.

²¹ Oseso Jisas kako kakoe hungkuno lutɔhwayoso loma'mentisofoho. Ole ulɔmento, Oso Anɔtuye hungkuno mtɔ'mokinyo somjo seloheso sekwo nupa'nɔngkohofoso ne imo'nalofoho. ²² Jisasiye hungkuno homo somo upa'nontɔfi yomo yontɔfi hofɔko kakoe hungkuno wonyoangkafo somne'no huno pi'nɔngɔ syafɔsyontɔfi kakoe yofe ho'nomantɔfi hnnɔmentohofi, Olo huno wopɔngɔ loso pipi tipema'masoto. Kako Jousepiye hwomu hwolaho.

²³ Ose hnnɔngkahonɔngkofi Jisas hofɔkimo ulɔmento, Ngko huno niyohoho. Sekwo olo hungkuno hohonta lɔmotofo loso ngkimo wontantɔfeho. A'amu somo wopɔngɔ imokuhwajɔwo'nɔngkino sohwo si kɔko kakwo'yohwo sohwo si wopɔngɔ hnmokinyo. Hungkuno yolohoso ole wontantɔfeho. Yo'mayo yahino wonyoangkafo kɔko angɔ Koponeyam humanji imotnno so'no nakwo nto upa'nɔmalohwone hopaso kɔko olo jɔje hwapɔngɔ loponjo a'amu hn'nɔmo fonalohofɔ. ²⁴ Ose ulonto ulɔmento, Ngko hungkuno

nehopi'nohino waselimonne'no yohono. A'amumo Anitu hungkuno uya-hon'ngki limojo sohwoe a'amu hwap'ngoponjoso hofiko kakoe hungkuno somo ito'no min'ngkawo'n'ngkiyohofo. ²⁵ U, nehopi. Hohonta Ilaija kako hwaho Isilael humamojo sohonta ifoyo masiyo'njo ne'no nohumentan'ngkofi soswo hufa'u sihune hamno aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni anga'no uyakolo'mentisofoho. Oso hohosohonta mijoho mikun'imposo i'mofopahon'ngki apiwojo sofa pi'n'ngo oso hwaho Isilael sopo humamentohofohofo. ²⁶ I oso'no Anitu kako Ilaija sohomo kako kakoe hwap'ngo Isilael sopo apiwojo fisimo ufo'mayo'ne uhwat'mentiso'maho. O'o, Anitu kako hwaho Saitoun anga' Salefat oso ponjo apiwojo anga'nohino simne'no yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngki yohofoso ulohofone'ento uhwat'mentisofoho.

²⁷ U, nom'ne hungkuno mne'no fisiyafisyo. Hohonta Ilaisa Anitu mta'ni hungkuno luti'hwa'mojo sohwo humamojo sohonta oso hwaho Isilael sopo a'amu uyo ni'hu'no wonyoso pi'n'ngo engo'njo humamotofohofo. I oso'no Ilaisa kako kakoe hwap'ngoponjo a'amu somo wop'ngo umokumentiso'maho. O'o, kako hwe anga'no hwaho Siliyanta'ango Naman sohumnohini wop'ngo umokumentisofoho.

²⁸ Jisas ose ulahon'ngki a'amu oso tajo anga' homo somo humohumantohofa a'amuso hungkuno hiso upo'nantifi si'meho tohino umn'mentisofoho.

²⁹ Hofiko nolikafontifi Jisasimo aho kompemotawentifi anga' pone engo somo Jisasimo momonyomo uyohotofano lontifi kompemotawomentohofohofo. Oso anga' antime hiso hwofiki'nyo yokintahopo molinyohofo. Oso hwofiki'nyo sopo nohumantifi Jisasimo ho'nomehwasi woho'naofano lontifi ko imentohofoso ³⁰ Jisas kako hofiko'njo ajwo'mo womentisofoho.

Jisas kako hwe sohomo towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo sohomo wae yao'mentisofoho.

(Mak 1:21-28)

³¹ Jisas kako hwaho Ngkalili anga' Koponeyam ne'no umentisofoho. Osopo nohumanto kako sikuno iyoho humayo somo a'amu pi'n'ngo somo Anituye hungkuno luti'hwamentisofoho. ³² A'amuso hofiko kakoe hungkunomo upa'nontifi yomo imentohofohofo. Hwap'ngoso a'amu sikuno iyoho humayo homo somo hungkuno limotofoso hofikoe huno mta'ni majofoho. O'o, nom'ne a'amu ulimotofoso ulimotofohofo. I, Jisas Anituye huno ne somta'ni hungkuno wop'ngo tipemanto yokumpohn'nyo so'nohini luti'hwamentisofoho.

³³ Oso tajo anga' we'e homo somo hwe towahuno wonyo'njo fihwo nohumanto kako mango mohm'no ole ulimonto, ³⁴ Hoe, Jisas Nasaletnnta'anga' sohwo, kiko nakumo peho wonaloho'mne'no sopalokuno. Kiko nakumo wonyo wonamokumonne'no losopalokuno. Ngko kikine'no huno niyohoho. Kiko Anituye Hwomu Wop'ngo Ne hwosoho. ³⁵ Ose ulahon'ngki Jisas kako towahuno wonyo sohomo yoka ulimonto, Mampi'nyo fosyohumaho. Kiko olo hwe lohomo uliko'maho. Ose ulahon'ngki towahuno wonyo huhwo sohwo kako hwe sohomo a'amu pi'n'ngo'njo sopo hwahopo yohotofasyonto uliko'manto hwe sohomo nom'ne tohino muyo'njo imentisofoho. ³⁶ A'amu ose uhwonontifi yomo engo yontifi hofiko mjahnn'mmentohofi, Olo hungkuno yokumpohn'nyo hiloso peho hungkuno ulahon'ngki humpehofo towahuno wonyo sohwafo. Ose hnn'mentohofohofo. ³⁷ Oseso Jisasimne'no hungkunoso anga'meemne'no ho'n'mentisofoho.

*Jisas kako Pitafe konemimo wop'ingo umokumentisofoho.
(Mat'iyu 8:14-15; Mak 1:29-31)*

³⁸ Jisas kako oso tajo ango somta'ni swaponto Saimouniye angomo humentisofoho. Saimouniye konemi siye a'apahoso tohohmtnno m'ikun'imposo'njoho. Oso hiso'no hof'iko Jisas oso a'mu simo ufo'mayo'no joho lut'ima'mentohofofoho. ³⁹ Jisas kako a'musi fisyowentanjo sopo lohofawento kako a'apaho tohohmtnno hwap'ingo sohumo yoka ul'imento, K'iko mpano. Ose ulahon'ingki kakoe a'apaho tohohmtnnoso moi'wo imo'n'imentisofoho. Moi'wo imo'n'ingkahon'ingki a'musi kako komo'no nolikafonto a'amumne wopayo iloho humisyofoho.

*Jisas kako hwe moya'mi pi'n'ingo engo somo wop'ingo umokumentisofoho.
(Mat'iyu 8:16-17; Mak 1:32-34)*

⁴⁰ Mofehi'nyo ikwo'mokahon'ingki hwe moya'mi hof'ikoe a'amu mnokino'njo somo Jisasi'njo sopone'no motihu'mokumentohofofoho. Kako a'amu anga'no anga'nohino homo somo aho kisasyonto kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo wop'ingo umokumentisofoho. ⁴¹ Jisas kako hwe moya'mi pi'n'ingo engo somta'ni towahuno wonyo wae yao'mentisofoho. Oso towahuno wonyo hiso hof'iko joho mohm'no ole ul'imentohofi, K'iko Anituye Hwomu Ne hwosoho. Ose ul'imentohofofoho. Hof'iko Jisas Kilais sohwo ahwomo mta'ni Anitu uhwatimentiso hweho huno umentiso so'no Jisas hof'ikimo yoka ul'imento, Sekwo nom'ne hungkuno ul'ikutoho. Ose ulahon'ingki hof'iko mampi'nyo humamentohofofoho.

*Jisas kako angomeemo syoho iku'mo'mentisofoho.
(Mak 1:35-39)*

⁴² Im'ingo ne so'nji Jisas oso ango hopo sopo nul'iko'manto hwaho a'amu mohumunyo sopone'no ngko'nohino we'enehwo wohumamo lonto umentisofoho. I oso'no hwe moya'mi hof'iko haf'ihafe t'ipm'mantifi u'ma'mentohofofoho. U'mantifi yokumpohn'nyo ul'imentohofi, K'iko nakumo nonahwoti'mofohotoho. K'iko nakwo Koponeyam lopo wohumentihwano. ⁴³ Ose ulahon'ingkofi kako ul'imento, A'amu angomeemo somo Anitu kako wop'ingo wosemokosyohumamte'no yalokunjo so'no ngko hof'ikimo hungkuno wop'ingo hiso wol'ijumo'monne'no yohono. Anitu kako oso syoho hiso'no nihwatimentiso hwo'nyoho. Ose ul'imentisofoho.

⁴⁴ Oseso Jisas kako Anituye hungkuno wop'ingoso hwaho Jutiya sponjo tajo ango anga'no anga'nohino somo humolutihuku'mofisofoho.

5

*Jisas kako Saimoun Pitamo hungkuno ul'imentiso so'no inan'iku pi'n'ingo engo ifammentisofoho.
(Mat'iyu 4:18-24; Mak 1:16-20)*

¹ Sikuno nom'nemo Jisas kako mijo ayo Ngkenesalet * mom'ingo sopo nohumentan'ingki hwe moya'mi pi'n'ingo engoso Anituye hungkuno upo'nano lontifi hof'iko Jisasi'njo mofonepo wohumano lontifi yohoto yohotofo mjaloho'nimopmmmentohofofoho. ² Jisas kako a'amu homo somo uhwononto uhwonimentisoso yofayokino we'e hufa'u sohwa'u ifohohosasyonji nowentan'ingki hofekwosa sohwa hof'iko inan'iku ifamiyo ho'yoso mijo yoj'iwontan'ingkofi uhwonimentisofoho. ³ Jisas kako Saimouniye yofayokino somo kotasonto Saimounimo ul'imento, Yofayokinoso nonje

* 5:1: Yofe Ngkenesaletiyeso Mijo Ayo Ngkaliline nom'ne yofefoho.

we'enehwo usitofu. Ose ulonto Jisas kako a'amu somo yofayokino mijo sopo wentanjo sopo ampo humanto Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.

⁴ A'amu somo lutihwa lohofonto Jisas kako Saimounimo ulimento, Yofayokino mijo ajwo nompone'no motayo. Osopo kiko jije a'amu sohwanji inaniku ifamiyo ho'yoso mijo ajwo nompofoho'naopmno. ⁵ Ose ulahon'ngki Saimoun ulimento, Hwe Engofo, olo sikwo'miyo lomo nakwo inaniku ufomeeno lontani syoho yokumpohn'nyo ko yihwoneso wonyopi ihwonefoho. Siki iyoho lonkononasiso hwona'nyoho. I oso'no kiko ntohino so'no ngko inaniku ifamiyo ho'yoso woho'nao'mne yohono. ⁶ Ose ulahon'ngki hofiko ho'nao'mentohofu hiso inaniku pi'n'ngo engo ifammentohofoso inaniku ifamiyo ho'yoso we'lenepi wamtihupo'monto imentiso so'no ⁷ hofiko nom'ne yofayokino sponjo a'amu sohwanne'no hofikimo ufo'mayo'ne joho lutima'mentohofofoho. Hofiko mofone lopo nopontifi inaniku ifamiyo ho'yoso ho'noma'mentohofoso oso yofayokino hufa'u sohwa'umo inaniku nojaofonto yofayokino sohwa'u mijomo wemotoswamonto imentisofoho.

⁸ Saimoun Pita kako yo'mayo i'mofapmmentiso somo uhwononto kako Jisasiye sifiki'nyo so'mo hwomtame ulohofonto ulimento, Hwe Engofo, kiko ngkimo nihwoti'mofohoji mpano. Ngko hwe wop'ngohwonimaho. Wonyo hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho. ⁹ Hwap'ngoso kako oso inaniku ifammentohofu somo uhwononto iyoho un'ngkahon'ngki ulimentisofoho. Kako'nohinimaho. O'o, a'amu yofayokinopo humohumantohofu huhwanji iyoho imentohofofoho. ¹⁰ Sepetiye hwomu sohwa'u Jemisi'nji Joun'nji siko Saimoun'nji syoho afa'no imotofo sohwa'u siko huhwa'u uhwononji iyoho imentisiyefoho. Oseso Jisas kako Saimounimo ulimento, Kiko iyoho yohotoho. Olo inaniku ifamehino hopaso kiko hwangu hwe moya'mi ngko'nji songo ne'no humayo'ne somo utimatne hwosoho. ¹¹ Ose ulahon'ngki hofiko yofayokino mitimom'ngo no'mo ifohohosasyontifi hofikoe ho'yango yo'mayoso uliko'mantifi Jisasi'mo in'ngkamentohofofoho.

Hwe fihwo a'apaho uyo wonyo'njo sohumo Jisas wop'ngo umokumentisofoho.

(Mat'yu 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Jisas kako ango fipo nohumanto uhwonimentisoso hwe fihwo a'apaho uyo wonyo'njo sohwo nohumant'ngki uhwonimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako Jisasi'mo uhwononto kako Jisasiye sifiki'nyo'mo ipitofawento hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Hwe Engofo, Kiko ngkimo wop'ngo wanimokumo liso'manji jije yokumpohn'nyoso hoponoho. ¹³ Ose ulahon'ngki Jisas kako aho kisusyonto hwe sohumo ulimento, Ou wop'ngo wakumokumonne'no yohono. Kiko wop'ngo hmomo'nyo. Ose ulimentiso so'no oso uyo wonyo huhwo sohwo moi'wo komo'no imo'nimentisofoho. ¹⁴ Oso moi'wo imo'n'ngkahon'ngki Jisas hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Ngko jije a'apaho wop'ngo kumokohe so'no kiko nom'ne a'amu somo nulohotoho. O'o, kiko komo'no nowehoji oso a'amu tajo angomjo syoho'njo sohumo jije a'apahoso utihwaho. Utihwahojo'no kiko oso yahino Mouses netihwamentisoso ose hupa fiyo. Kiko wosopayo yo'mayoso nomahoji hwe huhwo sohumo uyohojo'no kako Anitumne'no woho'nasyono. A'amu oso homo somo uhwon'ngkuji jije a'apaho uyo wonyoso wop'ngo imo'n'ngkiso so'no huno wosyofisyantifeho. Jisas ose ulimentisofoho. ¹⁵ I Jisas kako ose imentiso hiso'no ango'meemo ho'nimmentisofoho. A'amu pi'n'ngo engo oso hungkuno hiso'no upa'nontifi ole syafihu'mentohofi,

Nakwo kakoe hungkuno upo'n'ingkuhwaso'no kako nakumo wop'ingo won-amokumontonoho. Ose syafisyontifi hofiko Jisasi'mo u'ma'mentohofofoho. ¹⁶ I oso'no Jisas kako sikuno pi'n'ingo engo somo hwaho a'amu mohumunyo sopo nowento kan'ingkwohwo Anitumo jomo ulimojofoho.

Hwe fihwo kakoe sife aho pe'nnyo sohumo Jisas kako wop'ingo umokumentisofoho.

(Mat'yu 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Sikuno fihumo Jisas kako hwe moya'mi somo Anituye hungkuno lutihwentan'ingki a'amu Falisi sohwanji a'amu Jutafe hon'ingkanohungkuno lutihwamotofo sohwanji hofiko huhwa humunyoponoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko hwaho Ngkalili ango hopo soponta'ango sohwanji hwaho Jutiya ango hopo soponta'ango sohwanji ango Jelusalem saponjo sohwanji hofiko Jisasi'njopo u'mantifi humamentohofofoho. Anituye yokumpohn'nyo engoso a'amu mnokino'njo somo wop'ingo umokiyo'ne Jisasi'mo wo'mentisofoho. ¹⁸ A'amu fehohnjoso hofiko hwe fihwo sife aho pe'nnyo sohumo ijempohopo Jisasiyepono itokwapmmentohofofoho. Itokwapontifi ango ne mo'mo Jisas humentanjo sopo utofosyano lontifi ko imentohofoso ¹⁹ hwe moya'mi pi'n'ingo engo ango huhwo sohwi nto uhulo'ofahon'ingkofo hofiko mitofomoji'mofayo'njo imentohofofoho. Oseso hofiko ango antifepo kotosantifi iku'yo fehohnjo nofentifi hwe mnokino'njo huhwo sohumo kakoe ijempoho hi'nji antifepo nta'ni ango mo'mne'no impe monje intofuyoho'mokumentohofofoho. Oso hwe huhwo sohumo Jisasiye simanopo meho'nahumentohofofoho. ²⁰ Jisas kako uhwonimentisoso oso a'amu itokwapmmentohofoso sohwa hofiko Jisasi'mo simaho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyahon'ingkofo Jisas uhwononto hwe mnokino'njo sohumo ulimento, Nje a'amu sohwoosi ngko jije hon'ingkanohungkuno wonyoso wae nto yakumofohono.

²¹ Ose ulahon'ingki a'amu Jutafe hon'ingkanohungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Falisi sohwanji Jisasiye hungkunomo upa'nontifi hungkuno pi'n'ingo hnnimentohofi, Olo hwe lohwo Anitumne'no sitofo ulalokunjo lohwo sohwo tihwolo. Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi a'amufe hon'ingkanohungkuno wonyoso wae yimofo'neso hopo'maho. O'o, Anitu kako'nohino hoponoho. ²² Ose hnnontan'ingkofo Jisas kako hofikoe huno somjo hungkuno so'no huno uyahon'ingki ulimento, Ngko Anitumne'no sitofo ulalokwe somne'no sekwo huno peho'no syofisikomo'nalokwofo. ²³⁻²⁴ Anitu kako ngkimo a'amumo ufo'mayo'ne nihwatimentiso sohwo'ni olo hwaho lopo a'amufe hon'ingkanohungkuno wonyoso wae yafo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hwo'nyoho. I oso'no a'amu fihwo jije hon'ingkanohungkuno wonyoso wae weekumo'mo loso sohwoe hungkuno somo ne imo'nyo so'no sekwo simaho mo'mo muhwon'itnne kuyoho. Oso yokumpohn'nyo ngko seloheso hi'njo sohwo'ni utihwa'nyopo setihwahm'me'no hungkuno nom'ne kengoso hwe lohomo ulimonne'no yohono. Hofikimo ose ulonto kako hwe mnokino'njo sohumo ulimento, Kiko nolikafohoji jije ijempohoso nomahoji jije angopo ne'no mpano. ²⁵ Jisas ose ulahon'ingki a'amu timo uhwontohumentan'ingkofo oso hwe huhwo sohwo kako komo'no nolikafonto kakoe ijempohoso nomanto kakoe ango pone'no nowento kako Anituye yofe engoso ho'noma'mentisofoho. ²⁶ Oso ango hopo saponjo a'amuso hofiko uhwonontifi hi umo'n'ingkahon'ingki hofikoe simaho mo'mo yomo yomo u'mahon'ingki hofiko Anituye yofe engoso ho'noma'mentohofofoho. Ole limentohofi, Olo wonyoangkafo

uhwon'ingkuhwone loso yahino ni'hu'no wonyoangkafofoho. Ose mjal'mmentohofofoho.

*Jisas kako Lifaimo kakimo in'ingkayo'ne joho ul'imentisofoho.
(Mat'iyu 9:9-13; Mak 2:13-17)*

²⁷ Tifi sohonta Jisas kako hano emoyonto uhwon'imentisoso hwe fihwo a'amu mta'ni hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kakoe yofe Lifaiyo sohwo nohumentan'ingki uhwononto ul'imento, Kiko ngkimo tifi nningkape. ²⁸ Ose ulahon'ingki Lifaiyo noli'kafonto kakoe yo'mayoso ul'iko'manto Jisas'mo tifi in'ingkamentisoso kakoe inomokomoyo imo'n'imentisofoho.

²⁹ Lifai kako Jisas'mne'no kakoe angomo wopayo iloho engo imentisofoho. Oso wosopayo engo hiso'no a'amu mta'ni hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji a'amu nom'ne sohwanji Jisas kakoe inomokomoyo huhwanji oso hopo sopo nohumant'ifi wopayo ni'mentohofofoho. ³⁰ A'amu Falisi sohwanji nom'ne a'amu Falisi huhwa hon'ingkano hungkuno luti'hwawo syoho imotofo sohwanji hofi'ko nohumant'ifi a'amu wopayo nontan'ingkofo sohwo uhwonont'ifi Jisas'ye inomokomoyo sohwo ul'imentohofi, Sekwo a'amu mta'ni hamniyoho fehohnjo siki mayo syoho'njo sohwanji a'amu hon'ingkano wonyo'njo so'nji wopayoso peho'no nalokwofo. ³¹ Ose ulahon'ingkofo Jisas ul'imento, A'amu mnokino ane'njo wop'ingo humalofoso hofi'ko a'amu uyohofahosiyo'njo sohomo mu'mapitnnehofoho. O'o, a'amu mnokino'njo so'nohini u'mant'ifeho. ³² Oso pa'nyoso ngko a'amu hon'ingkano wop'ingo'njo hwona'nyoho li'wo'n'ingkohofoho somne'no joho ujo'ne luti'mayo'ne pmmentohe hwo'n'maho. O'o, ngko a'amu hon'ingkano wonyo'njosohofi'koe wonyo somne'no hohujo ikinjaofi'kuji ngkimo nningkape-e'ne joho ujo'ne pmmentohe hwo'nyoho. Ose ul'imentisofoho.

Hohontajo yahino wopayo manyo humayo so'no Jisas kakoe yahino songo somne'no luti'hwamentisofoho.

(Mat'iyu 9:14-15; Mak 2:21-22)

³³ Ose ul'imentisoso hofi'ko Jisas'mo ul'imentohofi, Jouni'ye inomokomoyo sohwa hofi'ko sikuno fehohnjo somo hofi'ko Mpohomo jomo'nohini uli'wo'nont'ifi wosopayo hopi'nonohinoso mani'wo'n'ingkiyohofi'hwafoho. I a'amu Falisi sohwafe hon'inganomo in'ingkawowo'n'ingkohofoho huhwanji oso yahinoso iwo'n'ingkohofi'hwafoho. I oso'no ji'je inomokomoyo sohwa hofi'ko wosopayo so'nji mijo so'nji nonje nonje'nohino ni'wo'n'ingkohofofoho. ³⁴ Ose ulahon'ingkofo Jisas kakine'no olo pahnn'mo hungkuno loso ul'imento, Hwe fihwo kako ape maso sohonta kako kakoe a'amu'nji nohumant'ifi hofi'ko kakine'no simonyo iyo so'no wosopayo manyo'njo iwo'n'ingkohofotaho. O'o, awonoho. Hofi'ko kakine'no simonyo engo yont'ifi wopayo engo ni'wo'n'ingkohofofoho. ³⁵ I oseso hwangu sohonta oso hwe ape maso huhwo sohomo a'amu nom'ne sohwa hofi'ko kakoe a'amu mta'ni kompemafi'kuji fonjasy'kujo'no kakoe a'amu hiso kako ane humafi'kujoso simoho tango'njo humafi'kuji wosopayo manyo'njo uyant'ifeho.

³⁶ Ose ulonto Jisas kako kakoe yahino songo somne'no pahnn'mo hungkuno hufa'u ole ul'imento, Hwe fihwo kako manji'mofo tontamo imo'nnyo somo wop'ingo wamt'i'mokumo li'hwosi kako hwapi'fe yokumpohn'nyo songo somta'ni t'ifonehwo si'simpewosi lojwoma lohofi'hwosi manji'mofo tontamo somo lojwohofojasyososo wop'ingo umo'n'imontolaho. O'o, oso hwapi'fe songoso manji'mofo yofoho somo wohofojahomo li'hwosi si'simpemaso somta'ni wonyo umo'n'imontonoho.

Manji'mofo tontamo huhwo sohumo lojwohofojasyoso hi'nji apa'no wonyo wasisimpo'nimontonoho.

³⁷ Ose ulonto Jisas pahnnimo hungkuno tiffinjoso ole ulimento, A'amu fihwo kako mijo iloho uyimo lihwosi te fisiyo woma'montolaho. O'o, awonoho. Kako te fisiyo mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo wahumpo'montonoho. Te fisiyoso nihu'nahone wonyo umo'nimontonoho.

³⁸ U, hwe huhwo sohwo kako te songoso mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo ito'no wolifawo'montonoho. Oso pa'nyoso hohontajo yahino so'nji yahino songo so'nji nem'no hu'mokomokosyohumayoso hopo'maho.

³⁹ A'amu fehohnjo hofiko hohontajo yahino so'no hi umo'ninkahonngki hofiko yahino songoso nakwolaho lontifi hohontajo somo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ninkohofofoho. Oso pa'nyoso a'amu hohontajo yahino wopayo manyo humayo iwo'ninkohofoso hofiko nje yahino songo losetihwalokwe somne'no nakwolaho wolantifeho. Jisas ose ulimentisofoho.

6

Sikuno iyoho humayo somo syoho miyo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Sikuno iyoho humayo fihumo Jisas kakoe inomokomoyo sohwani hofiko syohopo hano humemoyohofofoho. Inomokomoyo huhwo sohwa mijoho uyahonngki wopayo we'e songoso nomantifi aho hwoso'mokontifi pahoso fuyo laofontifi neso nimentohofofoho. ² Ose yahonngkofi a'amu Falisi fehohnjo sohwa uhwonontifi ulimentohofi, Nakwoe honngkano hungkunoso yo'mayo syoho sikuno iyoho humayo somo iyo'neso hano pitofahinyofoho. Oso hiso'no sekwo olo sikuno iyoho humayo losomo wopayo peho'ne mantifi ninkohofoto. ³ Ose ulohonngkahonngkofi Jisas ulimento, Sekwo Ntefit imentiso so'no iyoswo mti'mokumentohofoso atofu majo hwasilaho. Oso sikuno Ntefit kakoe a'amu so'nji mijoho engo humamentohofu sohonta'ne'no selohonngkono. ⁴ Ntefit kako Anitumne'no hwapife ango molinyo somo swonto wosopayo Anituye simanopo ho'nahinyoso swoma'mentisofoho. Oso wosopayo hiso a'amu sikiyo somne'maho. O'o, a'amu Anituye tajo ango syoho'njo sohwanne'nohinofoho. I oso'no Ntefit kako nononto kakoe a'amu sohwanne'nohinofoho. Sekwo oso hungkuno homo somo atofu majo'njo imentohofu so'no sekwo nje inomokomoyo sohwanne'nohinofoho. ⁵ Jisas ose ulohononto ole ulimento, Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko sikuno iyoho humayo'neso hwapingo hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

Sikuno iyoho humayo nom'ne somo Jisas kako hwe aho wonyo'njo sohumo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶ Sikuno iyoho humayo nom'ne somo Jisas kako Anituye tajo ango we'e sohumo noswonto hwe moya'mi somo Anituye hungkuno ulimentisofoho. Osopo nohumantanngki hwe fihwo aho angahohnjoso songo songo miyo poyo hopa wo'nnyo sohwo humunyoponoho. ⁷ A'amu fehohnjo a'amu Jutafe honngkano hungkuno lutihiwayo syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofiko nohumantifi Jisasimo hungkuno ito'no muhwajiyo ango somo ipemotowane'entifi ole syafihu'mentohofi, Jisas kako sikuno iyoho humayo lomo hwe aho wonyo'njo sohumo wopingo umokumontolikeno. Ose syafisyontifi Jisasimo uhwontohumamentohofofoho. ⁸ Jisas hofikoe

huno so'mjo yahino so'no huno uyahon'ngki hwe aho wonyo'njo sohumo ulimonto, Kiko noli'kafohoji olo ajwo lopo filohoho. Ose ulahon'ngki kako noli'kafonto ajwopo loho'mentisofoho. ⁹ Oseso Jisas kako a'amu huhwo sohwamo ulimonto, Ngko sekumo waselohonimonne'no yohono. Oso hon'ngkano hungkuno Mouses neyakwosamo uyimentisoso sikuno iyoho humayo lomne'no pehofo nalohoho. Nakwo olo sikuno lomo yahino wopingo uyantantaho. Wonyo uyantantaho. I nom'ne a'amu somo wopingo umokantantaho. Wonyo umokantantaho. ¹⁰ Ose ulonto a'amu'njo so'mo timo fe'nihwononto hwe aho wonyo'njo sohumo ulimonto, Jije ahoso sihwaho fisipoho. Ose ulahon'ngki hwe huhwo sohwo kako kakoe aho sihwaho sipeehon'ngki wopingo umo'nimentisofoho. ¹¹ A'amu huhwo sohwa ose uhwonontifi simano hntotohino umn'ngkahon'ngki hofiko ole hnnimentohofi, Nakwo Jisasimo pipi ulohofanehwono. Ose hnnimentohofofoho.

Jisas kako kakoe hungkuno liku'mofo syoho so'no hwe aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwamo uhwasopo'mentisofoho.

(Mat'yu 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Oso hohosohonta Jisas kako Mpohumo jomo ulimo lonto kako hwofiki'nyo we'e sopone'no simentisofoho. Osopo nohumanto Anitune'no jomo ne'no ulontan'ngki iyoho longkonimentisofoho. ¹³ Mofehi'nyo si'mofopahon'ngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwamne'no joho ulonto oso hwa mta'ni kako hwe aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo uhwasopo'mentiso sohwamo kako yofe mulimentisoso *apouseliyoho* mulimentisofoho. Oso yofe *apouseliso* hungkuno hwap'ngoso olenoho. Anituye hungkuno liku'mofo syoho'njo hwafoho.

¹⁴ Hwe fihwo uhwasopo'mentisoso Saimouniyoho. Oso hwe huhwo sohumo Jisas kako nom'ne yofe Pitafoho mulimentisofoho. Nom'nihwo Entilu Saimoun Pitafe kon'ngkwa'we hweho. Nom'nihwa'u Jemisi'nji Joun'njoho. Nom'nihwa'u Filipi'nji Mpatoulomiyu'njoho. ¹⁵ Nom'nihwa'u Matiyu'nji Toumasi'njoho. Nom'nihwo Jemis Alifiyosiye hwomu hweho. Nom'nihwo Saimouniyoho. Kakoe yofe nom'neso Seloutiyoho. ¹⁶ Nom'nihwo Jutas Jemisiye hwomu hweho. Nom'nihwo Jutas Isikaliyoutiyoho. Kako Jisasimne'no kakoe mango sohwamo tokoyo'ofomentisofoho.

Jisas kako hwe moya'mi pi'n'ngo engo somo ufo'ma'mentisofoho.

(Mat'yu 4:23-25)

¹⁷ Oseso Jisas kako hwofiki'nyopo nta'ni kakoe inomokomoyo sohwanji nowentifi hintafo somo u'mofawentifi osopo inomokomoyo pi'n'ngo engo sohwanji loho'mentohofofoho. Oso hopo sopo nom'ne hwe moya'mi pi'n'ngo engoso hwaho Jutiya'nta'ango so'nji ango Jelusalem so'nji oso ango hufa'u mitimom'ngo sponjo molinyo sohwa'u Taiya'nji Saitoun'njonta'ango uhu'mokontifi humamentohofofoho. ¹⁸ A'amu hiso nakwo Jisasiye hungkuno upo'n'ngkuhwasi a'amu mnokino'njo hn'nimo wopingo wonamokono lontifi uhu'mokumentohofofoho. A'amu towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo'njo so'nji Jisasimo u'mahon'ngkofi kako wopingo umokumentisofoho. ¹⁹ Oseso hwe moya'mi hopi'nono hofiko Jisasimo aho wokisyusyano lontifi imentohofofoho. Hwap'ngoso hofiko Jisasimo aho kisusyahon'ngkofi yokumpohn'nyo Jisas mta'ni hofikimo umentisoso hofikoe a'apahoso wopingo imo'nimentohofofoho.

Jisas kako a'amu simonyo iyo'njo humotaho jo'njo somne'no hungkuno uyimentisofoho.

(Mat'yu 5:1-12)

²⁰ Jisas kakoe inomokomoyo sohwaro uhwononto ole ulimento, Sekwo Anitune'no huno engo maseyo'njo soku sekwo Anitumne'no huno wopingo wotipemano lifijo'manji sekwo simaho wopingo wasemo'nono. Anitu sekumo semokosyohumayo hweho.

²¹ Sekwo wopayo mijoho pe'nyo soku wopayo'no hi semo'nyo hopaso sekwo Anituye honingano wopingo mne'no hi semo'noso'manji Anitu kakoe hungkuno sekwoe simahomo wopayo simaho hopaso wosehnnimontonoho. Oseso sekwoe simaho wopingo wasemo'nono.

Sekwo a'amu olohonta humotaho lalokwofo soku sekwo simonyo fiymno. Hwangku sekwo tikafo wojantifeho.

²²⁻²³ Hwangku sekwo ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimne'no nningkopalokwofo so'no a'amu nom'neso sehoningkuji hofiko sekune'no simaho nihu'no wonyo umo'nimontonoho. Oso'no hofiko sekumne'no hohujo ikinjasemofikuji sitofo woselantifeho. Hofiko sekune'no hungkuno nihu'no wonyo selikujono sekwoe yofeso wopiwahu'montonoho. Yo'mayoso ose selohofikuji'no sekwo simonyo fiymno. Hwapingoso sekwo upa'nimno. Sekwo nje yofe somne'no yo'mayo tango olo se'mante so'no sekwoe ho'yango engo yo'mayoso ahwomomo weho. Oso a'amu sekumo wonyo selohofalokwofo hofikoe ajuyohwosa huhwa hohonta a'amumo Anitu kakoe hungkuno uyahoningki limotofo sohwa huhwamo wonyo uloho'motofihwafoho.

²⁴ I oso'no sekwo a'amu hamniyoho ho'yango yo'mayoso engo yokumpohn'nyo mokosyohumunyo soku Anitu tohino nejaponoho likuji sekwo iyoho wasenono. Sekwoe simaho wopingo semokiyo'ne yo'mayoso olo hwaho lopo nto mo'malofo kuyoho.

²⁵ Sekwo a'amu olohonta wopayo engo nonontifi simaho nohnnalokwofo soku sekwo Anitumne'no iningo nayonoho likuji iyoho wasenono. Hwangku sekwo mijoho engo nope'nifitne kuyoho.

Sekwo a'amu olohonta tikafo jalokwofo soku hwangku nakwo humotaho engo lihwasi timijo engo neswaponoho likuji sekwo iyoho wasenono.

²⁶ Sekwo a'amu soku a'amu nom'ne piningos hofiko sekwoe yofe ho'nosemawo'ninkohoho so'manji Anitu nakwoe yofe moho'nonemanoho likuji sekwo iyoho wasenono. Hohonta oso a'amu huhwo sohware ajuyohwosa huhwa a'amu Anituye hungkuno hwasyo limotofo sohware yofe hi ho'noma'motofofoho.

Jisas kako ole ulimentisofoho. Sekwo sekwoe mango sohwanne'no wasemo'nono.

(Mat'yu 5:38-48)

²⁷ Sekwo nje hungkunomo haloho pewo'ninkohoho soku sekwo upa'nimno. Sekwo sekwoe mango sohwanne'no wasemo'nono. A'amu sekumo simaho wonyo sejapiwo'ninkohoho somo sekwo hofikimo wopingo'nohini ulohopmno. ²⁸ A'amu fehohnjoso hofiko sekumo wonyo wosemokano lontifi sifajo selikujono sekwo oso a'amu homo somo Anitu kako wopingo ulohoho'ne jomo ulimno. A'amu sitofo selikujono sekwo a'amu homo somne'no Anitu ufo'mayo'ne jomo ulimno. ²⁹ A'amu fihwo jije manjijohopo kuposihwoso'no jije manjijoho fehohnta'ni utihwaho osopo wakuposono. Hwe fihwo kako jije manji'mofo so'no hi umo'ninkuhwoso'no kumahwoso'no kiko yoka ulohotoho. O'o,

jije hwapife hi'nji uyo. ³⁰ U, hwe fihwo kako yo'mayo so'no jomo kilihwoso'no kiko yano'nohino uyo. U, hwe fihwo kako jije yo'mayoso wae yakumofihwoso'no kiko apa'no aku kijape-e'ne hungkuno ulohotoho. ³¹ Sekwo yo'mayo yahino a'amu sekumo woselohofantife'no yalokwofo hopaso sekwo simo'mo oso yahino hiso hofikimo ulohopmno.

³² A'amu sekumne'no umo'niwo'n'ngkohoho osomnohini sekwo hofikine'no semo'n'ngkuwo so'no Anitu kako peho wopingo waseloho'montolo. Awonoho. A'amu hon'ngkano wonyo'njo Anitumne'no mosyafisiyo hi oso hopa yiwo'n'ngkohohofoho. ³³ A'amu sekumo wopingo selohofiwon'ngkohoho osomnohini sekwo wopingo ulohofikujimanji oso hiso'no Anitu kako peho wopingo waseloho'montolo. Awonoho. A'amu hon'ngkano wonyo'njo Anitumne'no mosyafisiyo'njo hi oso hopa yiwo'n'ngkohohofoho. ³⁴ Sekwo sekwoe yo'mayo so'no hwangku aku nejapifitne'entifi uy'wo'n'ngkohoho'manji Anitu kako peho wopingo waseloho'montolo. Awonoho. A'amu hon'ngkano wonyo'njo Anitumne'no mosyafisiyo'njo hi oso hopa yiwo'n'ngkohohofoho.

³⁵ O'o, sekwo olo yahino loso fiyimno. Sekwo sekwoe mango sohwanne'no wasemo'nono. Hofikimo wopingo ulohopmno. A'amu sekumo yo'mayo so'no jomo selikujono nakumo aku wonejapife sekwo huno nosyafisyikutoho. Sekwo oso yahino somo in'ngkafijomanji Anitu kako yo'mayo wonyoangkafoso sejapihwosi sekwo Anitu Yokintahopo Humaso sohwoe Mehomi Ne umo'nantifeho. Hwap'ngoso Anitu kako a'amu kakine'no isamoyoka mujo'njo so'nji a'amu hon'ngkano nihu'no wonyo'njo so'njimo wopingo ulohofiwon'ngkiso hweho. ³⁶ Sen'ngkwowho Anitu sohwo kako a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho ulofiwon'ngkiso hopaso sekwo a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho waselofono.

*Nom'ne a'amu somne'no yano ilofone hungkunofoho.
(Mat'yu 7:1-5)*

³⁷ Sekwo nom'ne a'amufe hunomo yano ilofikui wonyofoho nulikutoho. Ose ifijo'manji Anitu huhwo sekwoe huno somne'no wonyofoho maselonehoho. Sekwo nom'ne a'amufe yahino somne'no tohino uyikutoho. Ose ifijo'manji Anitu huhwo sekwoe yahino somne'no tohino mosejaponehoho. A'amu sekumo wonyo selohopijosafe wonyoso sekwo wae feeopmno. Oso wonyo hiso'no apa'no huno nosyafisyikutoho. Ose ifijo'manji Anitu huhwo sekwoe wonyoso wae yasemofihwosi oso hiso'no kako apa'no huno mosyafisyonehoho. ³⁸ Sekwo yo'mayoso a'amumo uyikujo'no Anitu huhwo kako sekumo yo'mayoso wosejapmmontonoho. Sekwo a'amu nom'nemo yo'mayoso uyikujo'no Anitu kako sekumo yo'mayoso sejapososo mangonepo ihwosi nohu'mepiwesyahon'ngkuhwosi kipo kipo lohofihwosi wosejapmmontonoho. Sekwo yo'mayo a'amumne'no yano uy'wo'n'ngkohoho hopaso Anitu kakoe yo'mayoso aku wosejapmmontonoho.

³⁹ Jisas kako pahnnimo hungkuno'nji ulimentisoso ole ulimento, A'amu t'mpi'nyo sohwo kako nom'ne a'amu t'mpi'nyo sohumo hon'ngkano utihwamtolaho. Awonoho. Siko huhwa'u pi'nimomo woho'ni'mofanjiyoho. ⁴⁰ Hwomu sikule syoho iwo'n'ngkiso sohwo kako a'amu kakimo lutihwawo'n'ngkiso sohumo uyakolo'montolaho. Awonoho. I oso'no kako syoho yokumpohn'nyo engo ihwosi hwangku kako syoho lutihwayo pa'nyo umo'nimontonoho.

⁴¹ Kiko jije hnnɪŋkwa'wehwoe tɪmomjo hintalinyo wojo somo peho'no uhwonelokuno. I, jije tɪmomjo iyo feejo engoso hofoki'nawojo so'no kiko huno makiyotaho. Kiko jije tɪmomjo iyo feejo engoso hofoki'nakuwojo so'no manohonyo'njo sohwo ⁴² kiko jije hnnɪŋkwa'wehumo ole peho'ne ulalokuno. Nɪŋkwahwo jije tɪmomjo hintalinyo wojo we'eso wae weekumo'mo. Ose peho'no ulalokuno. Kiko mango'nohino hwosoho. Sɪmo'mo kiko jije tɪmomjo iyo feejo engoso hofoki'nakuwojoso wae kaki'no feemo'nyo. Ose yohoji kiko tɪmo ito'no uhwonɪŋkohojo hwanguku jije hnnɪŋkwa'wehwoe tɪmomjo hintalinyo we'eso wae fiyo.

Iyo wonyo sohwo kako ipisayo wonyoso unto'nɪmontonoho.
(Matɪyu 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ Iyo wopɪngoso ipisayo wonyoso minto'nonehoho. Oso pa'nyoso iyo wonyoso ipisayo wopɪngo minto'nonehoho. ⁴⁴ Nakwo iyomjo ipisayo somo uhwonɪŋkuhwasi nakwo huno wonayono. Iyo wopɪngotaho, iyo wonyotaho. Huno ose wonayono. Nakwo hiyaso somta'ni ikwonjayo momjonanehwono. I nakwo wampeso iyo hiyae somta'ni momjonanehwono. ⁴⁵ Hwe wopɪngo sohwo kakoe sɪmeho mo'mo huno wopɪngo'njo hweho. Oseso kako yahino wopɪngo'nohini wotɪpema'monte hweho. Hwe wonyo sohwo kakoe sɪmeho mo'mo huno wonyo'njo hweho. Oseso kako yahino wonyo'nohini wotɪpema'monte hweho. Yo'mayo huno sɪmeho mo'mo engo yamo'nnyoso mango mta'ni lɪwo'nɪŋkohoho.

Ango moja'ne yahino hufa'uyoho.
(Matɪyu 7:24-27)

⁴⁶ I, sekwo ngkimo Hwe Engofo, Hwe Engofo, peho'ne ntɪwo'nɪŋkohoho. Sekwo Hwe Engofo ko ntontɪfeso sekwo nje hungkunomo tɪfi monnɪŋkayo'njo kuyoho. ⁴⁷ A'amu ngkimo nɪ'manto nje hungkunomo haloho pento tɪfi nnɪŋkawo'nɪŋkiso sohwo kako olo pahnnɪmo hungkuno loso pa'nyoso wolosetɪhwamne'no yohono. ⁴⁸ Oso hwe huhwo sohwo kako a'amu fihwo angɔ wopɪngo wamolɪmo loso sohwo pa'nyo hweho. Kako hwosa'imo mno kengomo'mo ijɪhwosi hwosaho nɪhu'no yokumpohn'nyo wawontɪmontonoho. Osopo angɔ yokumpohn'nyo molososo angɔ huhwo sohwo wonyo mmo'nonehoho. O'o, ifofo engo ihwosi oso angɔ huhwo sohomo moɟwɔhafonehoho. Hwapɪngoso kakwo'yohwo sohwo hwosaho yokumpohn'nyo molinyofoho.

⁴⁹ I oso'no a'amu fihwo kako nje hungkunomo ko nupa'nɪŋkuhwosi ngkimo monnɪŋkape'njo sohwo kako a'amu angɔ siki molahinyo pa'nyo hweho. Kako angɔ hwosaho ne mo'mo mawonjiyo'njo yososo iyo po'nɪfo'nohini hwaho toɟwaponohini wawontɪmontonoho. Oso hopo sopo angɔ molɪhwoso'no ifofo engo ihwosi oso angɔ moloso hiso woɟha'montonoho.

7

A'amu itokuso'njo mokosyohumayo sohwoe syoho ulohofiyo sohomo Jisas wopɪngo u'mokumentisofoho.
(Matɪyu 8:5-13)

¹ Jisas kako oso hungkuno hiso hwe moya'mi somo moi'wo ulonto kako angɔ Koponeyamne'no umentisofoho. ² Hwe fihwo kako a'amu itokuso'njo sohwo mokosyohumayo sohwo kakoe syoho ulohofiyo fihwo kako mnokino engɔ tɪpemanto poyo mofonepo wope'nɪmonto imentisofoho. Oso hwe engɔ huhwo sohwo kako kakoe syoho ulohofiyo sohumne'no sɪmeho

uyimojo hweho. ³ Kako Jisas mofonepo humaho upa'nonto kako Jutafe hwe engo fehohnjo sohwoamo Jisas a'amu mnokino'njo sohomo wopingo umokiyo'no utimayo'ne lihwatimentisofoho. ⁴ Lihwojahonngki hofiko Jisasimo u'mantifi hungkuno yokumpohn'nyo akwe'no ulimentohofi, Olo hwe wopingo'nohini lohwo kako honngkano ito'nohino iwo'nngkiso hweho. Oseso kiko kakimo ufo'maho. ⁵ Kako a'amu Loum ko huhwo kako nakwo a'amu Juta sohwo'na'mne'no hitoho ulofwo'nngkiso hweho. Kako nakune'no Anituye tajo ango we'eso molimentisofoho. ⁶ Ose ulahonngkofi Jisas hofiko'nji umentohofofoho. Kako ango'njo tafonepo i'mofowahonngki hwe yofe engo'njo sohwo kako kakoe a'amu nom'ne sohwoamo Jisasyepono lihwatimentisofoho. Hofiko Jisasimo u'mantifi hwe huhwo sohwoe hungkuno motapontifi ulimentohofi, Nje ango ne sopo ni'mayo so'no syoho engo ihnnoho. Hwe Engofo, kiko nje angomo ko swapihnneso ngko hwe wopingo hwo'nnye ango'm'maho. ⁷ Oso'no ngko kikiyepono ko pmneso ngko hwe wopingo hwonim'maho. I oso'no kiko osopo nohumahoji hungkuno'nohini lisoso nje syoho ntohofiyo sohwo wopingo umo'nimontonoho. ⁸ Ihwoni. Ngko huhwo'ni hwe engo sohwoamo enjwa'mo humale so'no ngko hofikoe hungkunomo tifi ito'no inngkawo'nngkohe hwo'nyoho. U, hofiko ngko huhwo'nimo nom'nihwa enjwa'mo humalofo. Oseso ngko hwe fihumo Mpamo ulime'no kako wamntonoho. U, nom'ne sohomo Oyomo ulime'no kako wapmmntonoho. U ngko nje syoho ntohofiyo fihumo, Olo syoho fiyo ulime'no kako syoho uyimontonoho. Oseso kiko hungkuno'nohini ulohoji'no ngko huno niyohoho. Nje syoho ntohofiyo sohwo wopingo umo'nimontonoho. Ose ulimentohofofoho.

⁹ Jisas kako oso hungkuno hofiko motapmmmentohofoho homo somo upa'nonto kako yomo yonto kako oso hwe engo huhwo sohumne'no huno pi'ningo engo syafihu'mentisofoho. Oso hwe moya'mi pi'ningo engo kakimo inngkamentohofoho somne'no Jisas kako ikinjamo lohofonto pisopisaho lonto ulimento, Ngko oso hwe engo huhwo sohumne'no hungkuno waselimonne'no yohono. Ngko a'amu Isilael sofe simaho hi'ntnnono ntapinyo yahinoso oso hwe huhwo sohwoe pa'nyoso muhwonyo'njo hwo'nyoho. ¹⁰ Ose ulahonngki oso a'amu hwe yofe engo'njo sohwo luhwatimentiso sohwa hofiko hofikoe ango pone'no asomo nowentifi uhwonimentohofoso syoho ulohofiyo sohwo kako wopingo nohumentanngki uhwonimentohofofoho.

Apiwojo ango Nainnta'ango siye hwomu poyo pe'nimentiso sohomo Jisas kako apa'no songo ulika'mentisofoho.

¹¹ Sikuno fehohnjo memjaofahonngki Jisas kako ango Nain sopone'no umentisofoho. Kakoe inomokomoyo sohwanji nom'ne hwe moya'mi pi'ningo engo hi'nji umentohofofoho. ¹² Oso ango hopo sponjo kuso engo somo i'mofawentifi uhwonimentohofoso a'amu sohwa hofiko a'amu poyo pe'nnyo sohwo itokwapmmmentohofofoho. Poyo pe'nnyo sohwoe kona'wohisi kako oso hwomu huhwo sohumnohini ma'mentisofoho. Kakoe hwehwo sohwo hohonta poyo pe'nimentisohoyoho. Oso ango hopo sponjo hwe moya'mi pi'ningo engoso a'musi'nji nopontanngkofi Jisas uhwonimentisofoho. ¹³ Jisas uhwononto a'mu simne'no hitoho engo ulofahonngki a'mu simo ulimento, Kiko humotaho lohotoho. ¹⁴ Ose ulonto mofonepo lohofawento a'amu poyo pe'nnyo sohwoe ijempoho sopo aho kisesyahonngki a'amu itokwapmmmentohofoho sohwa loho'mentohofofoho. Jisas ulimento, Olo hwomo lohwozi, ngko wakilimonne'no yohono.

Filikaho. ¹⁵ Ose ulahon'ngki oso hwomu huhwo sohwo songo likafonto hungkuno limentisofoho. Oseso Jisas kako kona'wohimo uyimentisofoho.

¹⁶ Ose uhwonontifi hwe moya'mi hopi'nono iyoho yontifi hofiko Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho. Ole ulimentohofi, Hwe Engo lohomo Anitu hungkuno uyahon'ngki najo'ne sohwo nto ifawotoho. Anitu kakoe a'amu ne somo ufo'mayo'ne nto ifawotoho. ¹⁷ Oso Jisas imentiso so'no hwaho Jutiya oso'mo ho'nomiwento hwaho angomeemo ho'nimentisofoho.

*Joun Jisasimne'no hungkuno luhwatimentisofoho.
(Mat'yu 11:2-19)*

¹⁸ Yo'mayo hungkuno Jisasimne'no ho'n'ngkiso so'no Jouniye inomokomoyo sohwa upa'nontifi Jounimo ulimentohofofoho. ¹⁹ Joun kako upa'nonto kakoe inomokomoyo hufa'u hwa'umo Jisasiyepono hungkuno lihwatimentisofoho. Hungkunoso olenoho. Hwe tifi wapmmontonoho ho'nimentiso sohwsilaho. I, nakwo nom'nihune'no wohontohumantantaho. ²⁰ Ose lihwojahon'ngki siko Jisasimo u'manji ulimentisiyo, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo kikimo ole kilahon'ngkohoho. Kiko hwe tifi wapmmontonoho limentohe sohwsilaho. I, nakwo nom'nihune'no wohontohumantantaho. Jouniye hungkuno ose ulohonimentisiyefoho.

²¹ Oso hohosohonta Jisas kako hwe moya'mi mnokino kengo kengo'njo somo wopingo umokumentisofoho. A'amu towahuno wonyo ehuhn-
namo'nnyo somo wae yao'mentisofoho. A'amu timpi'nyoso apa'no timo honimentohofofoho. ²² Jisas kako Jouniye inomokomoyo sohwa'umo ole ulimento, Siko nuhusisi yo'mayo nuhwonalokusiyo so'nji yo'mayo upo'nalokusiyo so'ntnne'no Jounimo ulohunyo. A'amu timpi'nyoso timo apa'no honalokwofo. A'amu sife wonyo'njoso apa'no hano ito'no walokwofo. A'amu a'apaho uyo ni'hu'no wonyo'njoso (*lepila*) hofikoe a'apahoso wopingo imo'n'ngkohoho. A'amu haloho piku'nnyoso apa'no ito'no upo'nalokwofo. A'amu poyo pe'nnyoso apa'no songo likofalokwofo. A'amu yo'mayo so'no umofonyo iyoso Anituye hungkuno wopingoso upo'nalokwofo. ²³ A'amu ngkine'no hwahoponta'ango hwolikeno, Anituye hwolikeno, huno ose mosyafisiyo'njo yontifi hofiko simeho hi'ntnnono kenga'no ntopantokwofoso hofiko simonyo uyife. Siko nuhusisi oso hungkuno hiso Jounimo ulinyo.

²⁴ Ose ulahon'ngki oso hwe Joun lihwatimentiso sohwa'u nto wahon'ngki Jisas kako hwe moya'mi somo Jounimne'no hungkuno ulimentisofoho. Ole ulimento, Hohonta sekwo oso hwaho a'amu mohumunyo sopo umentohofoho sohonta pehomo uhwonano lontifi umentohofoto. Sekwo hwe mohufiyo pa'n'ingo sohwo ifofo ilojao'mentiso sohomo uhwonano lontifi umentohofotaho. O'o, ose'maho. ²⁵ Pehohumo uhwonano lontifi umentohofoto. Hwe fihwo hwapife yo'mayo wonyoangkafo hu'meesisyoso uhwonano lontifi umentohofotaho. O'o, a'amu hwapife yo'mayo wokoso'njo wonyoangkafo sohwa hofiko hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwoe angomo humawo'n'ngkohofofoho. ²⁶ I, oso'no sekwo pehohumo uhwonano lontifi, umentohofoto. A'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki hungkuno najo sohomo uhwonano lontifi imentohofotaho. Ou, osohifoho. Upa'nimno. Oso hwe sekwo uhwonimentohofoho sohwo kako a'amu hopi'nonohinomo Anitu hungkuno uyahon'ngki naliwo'n'ngkohoho somo yakolo'nnyo hweho. ²⁷ Oso hwe huhwo sohumne'no Anituye hungkuno kakoe hwomumo ole nalohi, Upa'nyo. Ngko hwe fihumo nje hungkuno motawe'ne wolihwatimonnoho.

Oso huhwo sohwo kako kikimo si'mo'mo kupe-e'ne hweho.
Kako ji'je hon'ngkano ito'no esyohumayo'ne hweho.

Ose nalohoho. ²⁸ Ngko hungkuno waseli'monne'no yohono. Hwe moya'mi hopi'nono olo hwaho lopo humalofoso hofi'ko Joun'imo muyakolopitnnehofo. I, oso'no a'amu yofe engo ane sohwo An'itumo enjwa'mo humaso sohumo Joun kako osohumo muyakolofonefoho. Jisas ose uli'mentisofoho.

²⁹ Hwe moya'mi pi'n'ngo so'nji a'amu hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji hofi'ko Joun'ye hungkunomo upa'nont'ifi hnn'imentohofi, An'tuye yahino nto'nohino somo un'ngkowano lahon'ngkofi Joun hofi'kimo mijo kiyoma'mentisofoho. ³⁰ I oso'no a'amu Falisi sohwanji a'amu Jutafe hon'ngkano hungkuno luti'hwamotofo sohwanji hofi'ko Joun'ye mijo kiyomayo so'no nakwolaho li'mentohofi so'no hofi'ko oso hon'ngkano wopi'ngo An'itu uti'hwamentiso somne'no hohujo ikinjao'mentohofofoho.

³¹ Oso a'amu huhwo sohwanne'no Jisas ole uli'mento, Oso a'amu olo'honta humalofo sohwa peho pa'nyo hwasimo waseli'monnto. A'amu peho hwalo. ³² Hofi'ko olo pa'nyo hwafoho. Mehomiso hofi'ko angopo humant'ifi nom'ne mehomi somne'no joho ole li'mofi'wo'n'ngkohofi pa'nyo hwafoho. Nakwo hmpehmpe yoka si'monyo'ne kul'i'mokahon'ngkuhwoni sekwo si'monyo miyo kuyoho.

Nakwo wosofe lahon'ngkuhwoni sekwo humotaho majofoho.

³³ Ihwoni. Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo kako i'l'mofaponto wosopayo'nji ipisayo mijo pompenjiyo so'nji manyo humohumantiso hweho. Osohumo sekwo uhwonont'ifi li'mentohofi, Towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo hweho. ³⁴ I, ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni i'l'mofaponji ngko ahu'mo wosopayo'nji ipisae mijo pompenjiyo so'nji ni'wo'n'ngkohe so'no sekwo ngkine'no ole lalokwofo. Uhwon'imno. Hwe wopayo pi'n'ngo engo nyo'njo hweho. Ipisae mijo pomenjiyo pi'n'ngo engo nyo'njo hweho. Kako a'amu hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji a'amu hon'ngkano wonyo'njo so'njiye a'amu hweho. Oso ngkine'no li'wo'n'ngkohofi'hwaso. ³⁵ I oso'no hwe moya'mi hofi'ko An'tuye huno engo mawo'n'ngkohofoso hofi'koe hon'ngkano wopi'ngo somo hofi'koe ito'no humayo somo a'amu uhwon'ngkuji ne'njofoho wolant'ifeho.

A'mu hon'ngkano wonyo'njosi kako Jisasiye si'femo hwone mijo ehuloho'mentisofoho.

³⁶ Falisi fihwo kako ngko'nji wosopayo wonaho lonto Jisasi'mo joho uli'mentisofoho. Jisas kako oso Falisi sohwoe angomo noswonto wosopayo nyo'ne humohumantisofoho. ³⁷ Oso hopo sopo a'mu hon'ngkano wonyo'njosi humunyo'ponoho. Kako Jisas Falisiye angomo wosopayo nalofoho upa'nonto kako ahwonte hofiyo hwone mijo akino wonyoangkafo'njoso nomanto Falisi huhwo sohwoe angomo humentisofoho. ³⁸ Kako noswonto Jisasiye hohujo hnta'ni si'fepo hwomtame ehumanto humotaho sul'i'mentisofoho. Kakoe ti'mijoso Jisasiye si'fepo lo'n'ngkahon'ngki kako kakoe mijiyo'nji Jisasiye si'femjo yoko'nyoso sosayo usi'po'mentisofoho. Ose yonto a'musi kako Jisasiye si'femo hinjoho hu'nonto hwone mijo akino wopi'ngo'njoso ehuloho'mentisofoho.

³⁹ Oseso oso Falisi Jisasi'mne'no waponi li'mentiso sohwo oso hisimo uhwononto Jisasi'mne'no huno ole syafi'hu'mento, Olo hwe lohomo An'itu hungkuno uyahon'ngki nal'i'mojo ne hwo'manji kako oso a'mu siye yahinono huno uyihwonesohilo. Oso a'musi ni'hu'no woniyoho. Oseso ngko huno niyohoho. Kakimo An'itu hungkuno uyahon'ngki nal'i'mojo ne

hwo'maho. ⁴⁰ Oso hwe huhwo sohwoe hunomjo Jisas kako huno uya-hon+ngki ul+mento, Saimoun, ngko kikine'no hungkuno wakil+monne'no yohono. Ose ulahon+ngki Saimoun ul+mento, Nakwoe Lonet+hwayo soh-wosi, Nohonjo. Ose ulahon+ngki ⁴¹ Jisas ul+mento, Hwe fihwo hamniy-oho mokosyohumayo sohwo kako hwe hufa'u hwa'umo hamniyoho aku mayo'ne nokiso uy+mentisofoho. Hwe fihumo kako *faif hant+let* (500) kina uyonto nom'nehumo *fif+ti* (50) kina uy+mentisofoho. ⁴² Oso hwe hufa'u huhwo sohwa'u siko aku uyoso hopo'maho. Oseso hwe hamniyoho mokosy-ohumayo sohwo kako hamniyoho hiso aku mayoso'no sikoe syohofoho lonto siko'ne n+hu'nahonefoho, ul+mentisofoho. Ose ul+mentiso so'no oso hwe hufa'uyo huhwo sohwa'u siko oso hwe hamniyoho mokosyohumayo sohumne'no s+meho umo'nyo engoso t+hwolo. ⁴³ Ose ulohon+ngkahon+ngki Saimoun ul+mento, Ngko huno ole syof+syalokweno. Oso hwe *faif hant+let* (500) kina ma'mentiso sohwo kako hwe sohumne'no s+meho umo'nyoso engo umo'n+mentisofoho. I oso hwe *fif+ti* (50) kina'nohini ma'mentiso sohwo kako s+meho we'e'nohoni uy+mentisofoho. Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, Jije huno nehopi kiyohoho.

⁴⁴ Ose ulonto kako a'mu simne'no ikinjamo lohofonto Saimoun+mo ul+mento, Kiko olo a'mu losimo uhwonyo. Ngko jije angomo swapohe sohonta kiko nje s+femo mijo yat+ku'nyo'neso montapefoho. I oso'no olo a'mu losi kako kakoe t+mijo'nji nje s+femo n+yot+ijwantofoho. Kakoe mijiyo'nji sosayo nis+peentofoho. ⁴⁵ Ngko noswopahon+ngko kiko ngkimo hinjoho man+hu'nyofoho. I ngko kahopi swapohe sohonta olo a'mu losi kako nje s+femo hinjoho ne'nohini n+hu'n+ngkohoho. ⁴⁶ Ngko noswopahon+ngko kiko nje mnokinopo hwone mijo mehantohofefoho. I oso'no olo a'mu losi kako nje s+femo hwone mijo akino wop+ingo'njoso ehontohokwoho. ⁴⁷ Oso'no Saimoun+kimo, ngko ole wakil+monne'no yohono. Olo a'mu losi kako ose ntohofantokuso so'no kiko huno ole wakiyono. Kakoe hon+ngkano wonyo pi'n+ingo engo'njo ko hisi olohonta ngko wae nto yaofohono. Oseso kako ngkine'no s+meho m+kun+mposo engo umo'nalofoho. U hwe fihwo kako kakoe yokumpohn'nyo so'nji hon+ngkano wop+ingo iwo'n+ngkiso sohumo An+tu kakoe wonyo we'eso wae yaofososo oso hwe huhwo sohwo kako An+tummo s+meho we'ene uy+imontonoho. ⁴⁸ Ose ulonto Jisas kako a'mu simo ul+mento, Ngko jije wonyoso wae nto yakumofohono.

⁴⁹ Ose ulahon+ngki oso a'amu kako'nji humohumantohofoso hof+iko hof+ikoe hungkuno ole hnn+mentohofi, Olo hwe lohwo a'amufe wonyo wae yaof+wo'n+ngkiso lohwo sohwo t+hwolo. Ose hnn+mentohofofoho. ⁵⁰ Jisas kako a'mu simo ul+mento, Kiko ngkimo s+meho hi'ntnnono ntapohino so'no kiko An+tuje a'amu ne imo'n+ngkohino. Oseso kiko s+meho wop+ingo'nji fosyohumantono.

8

Hwoya'mi fehohnjo sofa Jisas+mo in+ngkamentohofso so'ne hungkunofoho.

¹ Hwangku sohonta Jisas kako ango ho'mo ho'meemo uku'mo'mentisofoho. Oso a'amu homo somo An+tu a'amu kakimo enjwa'mo humawo'n+ngkohoho somo hofiyo umokosyohumawo'n+ngkiso so'no liku'mo'mentisofoho. Jisasiye inomokomoyo aho hopi'nono s+fe mta'ni hufa'u sohwa kako'nji hano umentohofofoho. ² I, hwoya'mi fifa hof+iko t+fi in+ngkamentohofofoho. Oso hwoya'mi fehohnjo sofa Jisas kako towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo somo wae yao'mentisofoho. Fifa mnokino'njo sofamo wop+ingo umokumentisofoho. A'mu fisi kakoe yofe

Maliya. Oso hihenne'no Maliya Makitola nta'angiyoho limentohofofoho. Hohonta oso a'mu simo towahuno wonyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso ehuhnnamo'nnyo simo Jisas kako wae yao'mentisofoho. ³ Nom'nesi Jouanafoho. Oso a'mu siye hwehwo sohwo kakoe yofe Husafoho. Kako hwe engo Heloutiye angomo mokosyohumayo syoho'njo hweho. Nom'nesi Susanofoho. Oso fanji nom'ne moya'mi pi'n'ingo sofaji hofiko Jisasimo tifi in'ingamentohofofoho. Oso moya'mi hof sofa hofiko Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanjimo ufo'mano lontifi hofikoe hamniyoho yo'mayoso uyimentohofofoho.

Hwe sohwo ufongoyo fisosomokafo so'ne pahnnimo hungkunofoho.
(Mat'yu 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Hwe moya'mi pi'n'ingo engo Jisasi'nji nohumantifi nom'ne hwe moya'mi anga ho'mo so'mta'ni hofiko'nji uhu'mokahon'ingkofo Jisas olo pahnnimo hungkuno ulimento, ⁵ Hwe fihwo kako kakoe syohopo ufongoyo fisosomokafo'mentisofoho. Fisosomokofahon'ingki ufongoyo neso fehohnjoso hon'ingkanopo piwahu'mentisofoho. Oso homo somo a'amu nopontifi hwotoho hmentohofofoho. Fehohnjoso yihufu sohwa nimentohofofoho. ⁶ Ufongoyo fehohnjoso hwaho sojo'njopo piwahu'mentisofoho. Oso hiso nofokafonto hwaho mijo ane imo'nonto oso ufongoyo hiso yofoho imentisofoho. ⁷ Ufongoyo fehohnjoso nantipe yongo'njopo piwahu'mentisofoho. Nantipe hiso ufongo hiso'nji sofoka'mentisoso nantipe sohwo kako ufongomo kingkulo'mentisofoho. ⁸ Ufongoyo fehohnjoso hwaho afofo'njopo piwahu'mentisoso nofokafonto ipisayo ne pi'n'ingo engo into'nimentisofoho. Ufongoyo anga'nohino somta'ni pi'n'ingo engo imo'nimentisofoho. Jisas ose ulonto kako mohm'no ole ulimento, A'amu fihwo nje hungkuno upa'nyo'ne haloho hi'njo hwo'manji kako upa'nono. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako pahnnimo hungkuno peho'ne ulimentisoto. Hwap'ingoso olenoho.

(Mat'yu 13:10-17; Mak 4:10-12)

⁹ Jisasiye inomokomoyo sohwa oso pahnnimo hungkuno homo somne'no hwap'ingo so'no Jisasimo ulohonimentohofofoho. ¹⁰ Jisas ulimento, Anitu kako a'amumo mokosyohumayo yahino somne'no hiyaso wo'mojoso sekwo sohwasimo nto setihwamentisofoho. I oso'no hwe moya'mi nom'niso hofiko pahnnimo hungkuno'nohino upa'n'wo'n'ingkofofoho. Oseso hofiko yo'mayo somo timo ko uhwonantifeso yofe mihwofe'njofoho. Hofiko yo'mayo somo haloho ko upa'nontifeso hofiko hwap'ingo neso huno muy- ofoho.

Ufongoyo fisosomokafo'ne pahnnimo hungkuno hwap'ingofoho.
(Mat'yu 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹ Ose ulonto Jisas ole ulimento, Oso pahnnimo hungkuno seloheso olenoho. Oso ufongoyo hiso Anituye hungkunofoho. ¹² Oso ufongoyo hon'ingkanopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amu fehohnjoso Anituye hungkuno upo'n'ingkahon'ingkofo tifi Seten hwe wonyo sohwo hofikoe simehomjo hungkuno somo wae yaofi'wo'n'ingkisohweho. Seten kako huno ole syofisyalofoho. A'amu Anituye hungkuno simehomo mnawe'manji hofiko kakimo simeho hi'ntnnono uyikujo'no Anitu hofikimo asomo utimanoho. Ose syafisyonto wae yaofi'wo'n'ingkisofoho. ¹³ Oso ufongoyo hwaho sojo'njopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amu fehohnjoso hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi simeho mo'mo

meho'nasyontifi simonyo iwo'n'ngkohofofoho. I oso'no oso hungkuno meho'nasiyoso pmpongo muhwatnnyo pa'nyofoho. Oso a'amu hiso hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono we'enehwo uyontifi yo'mayo tango u'mante so'no hofiko iyoho un'ngkahon'ngki hofikoe simeho hi'ntnnono uyo we'eso ho'naofiwo'n'ngkohofofoho. ¹⁴ Oso ufongoe nantipe yongo'njopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amu fehohnjoso hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi Anitumo ko in'ngkowahon'ngkofi yo'mayo hwahoponjo tangoso u'manteso hofiko hamniyoho so'no huno pi'n'ngo engo syafisyontifi hofiko hofikoe a'apahomnohini syafisyahon'ngkofi oso yo'mayo hiso hofikoe simeho umo'nyo kingkulofiwo'n'ngkisofoho. Oso'no hofikoe ipisayoso moja miyonefoho. Hofiko nom'ne a'amu somo Anituye hon'ngkano tipemayo'ne mufo'mapitnnefoho. ¹⁵ I oso'no oso ufongoe hwaho afofo'njopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amuso hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi simeho mo'mo meho'nasyontifi yokumpohn'nyo mokosyohumawo'n'ngkohofofoho. Oso a'amu hiso hofikoe humayoso ito'nohinofoho. Hofiko nom'ne a'amumo Anituye hungkunomo in'ngkafitnne'entifi lutihwawo'n'ngkohofofoho.

Sikiloho nomongkujikuji hiyae ifoho'ofasiyo'ne pahnnimo hungkunofoho. (Mak 4:21-25)

¹⁶ A'amu sikiloho'njoso hofiko nomongkujikuji ahwonte'mo wokip- itofosyantihm'maho. Epohumayo enjwa'mo woho'nosyantihm'maho. Awonoho. Hofiko ijempoho tojwapo ifoho'ofahufijoso a'amu oso ango homo somo swapifijo somo oso pomponahoso hofikimo walohumontonoho. ¹⁷ Oso pahnnimo hungkunoso olene'no lonetihwalofoho. Yo'mayo hiyaso wojoso hwangku utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no uhwonantanoho. Yo'mayo simeho mo'mjo hiyaso mokosyohumalohwoneso hwangku utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no a'amu hopi'nono uhwonantifeho. ¹⁸ Sekwo Anitumo in'ngkawentifi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo sokumo, Anitu kako engo'no engo'no wosejapmmontonoho. I oso'no hwe fihwo kako Anitumo simeho we'e uyo sohwo, Ngko Anituye hungkuno nom'ne upa'nyoso peho'neto. Nta'noho, loso sohwo oso simeho we'e uyalokuso somo wae weeo'mtonoho. Jisas ose ulimentisofoho.

Jisasiye kona'wohi'nji kon'ngkwa'wehwosanjiye hungkunofoho. (Mat'yu 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Oso hohosohonta Jisasiye kona'wohi'nji kon'ngkwa'wehwosanji kakiye pono pmmentohofofoho. I oso'no hwe moya'mi pi'n'ngo engo Jisasi'njopo uhu'mokumentohofoho so'no hofiko Jisas pone neso m'mofapifitnnefoho. ²⁰ Oseso hwe fihwo Jisasi'mo ulimento, Hnna'wohi'nji hnn'ngkwa'wehwosanji hofiko yoloho'mo lohofontifi kikimo woku'mano lontifi humohumantohofofoho. ²¹ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, A'amu Anituye hungkunomo haloho pentifi in'ngkawo'n'ngkohofoso hofiko nje na'uja nje n'ngkwahwosafoho.

Jisas kako ifofo engo sohomo moi'wo hmmo'nyo ulimentisofoho. (Mat'yu 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Sikuno fihumo Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hofiko yofayokinomo kotasontifi Jisas ulimento, Nakwo mijo lomo nongkihnta'ni woekano. Ose ulahon'ngki ni'hu'nahone yofayokino hano imentisofoho. ²³ Nowekontan'ngkofi Jisas kako saho fosyawo'mentisofoho. Nofosyowentan'ngki ifofo engo nto yahon'ngki oso yofayokino homo

somo mijo ufehu'mokahumonto yahon+ngki yofayokino hiso mijo womuhulo'mto imentisofoho. ²⁴ Inomokomoyo sohwa hofi'ko Jisas+mo komo'no ulikafonti'fi ulimentohofi, Hwe Engofo, Hwe Engofo, we'nenpi nakwoe yofe moi'wo umo'nontane'no yalokuhwono. Ose ulahon+ngkofi Jisas noli'kafonto ifofo so'nji mijo so'njimo hungkuno ulahon+ngki ifofo'nji mijo'nji moi'wo imo'n+ngkahon+ngki mijo apa'no songo songo miyo'njo ni'hu'nahone lofawo'mentisofoho. ²⁵ Oseso Jisas kakoe inomokomoyo sohwa'wo ulimento, Sekwoe si'meho hi'ntnnohinoso nti'mo weho. Ose ulahon+ngki hofi'ko yomo yonti'fi iyoho yonti'fi ole hnn+mentohofi, Olo hwe lohwo kako ifofo'nji mijo'njimo yoka ulisolo haloho'nohini isololo tihwoe huhwolo.

Hwe sisi'masoho'njo sohumta'ni Jisas kako towahuno wonyo wae yao'mentisofoho.

(Mat+yu 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Hofi'ko hwaho Ngkalili sopo nta'ni mijo ayo somo nowakenti'fi hwaho Ngkekesa sopo ki'mofamentohofofoho. ²⁷⁻²⁹ Oso hopo sopo Jisas kako yofayokino mta'ni ifohohosyosyahon+ngki oso ango sopenjo hwe fihwo u'la'mentisofoho. Oso hwe huhwo sohumo towahuno wonyo sohwa kakimo ehuhnnamo'nnyo hweho. Si'kuno pi'n+ngo engo somo kako he ane hweho. Kako ango ne so'mo mohumayo hweho. O'o, kako a'amufe pijafo sokimomo ho'nasiyo sopo humemmojo hweho. Si'kuno pi'n+ngo engo somo oso towahuno wonyoso oso hwe huhwo sohumo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'n+ngkohoho sohonta a'amu angoponjoso aho kesyohu-manti'fi ahwomo nano so'nji kakoe sife ahomo ko kilofonti'fe sohwo kako ahwomo nano hiso mti'hupe'wo'n+ngkisofoho. Towahuno wonyo homo somo hwaho a'amu ane sopone'no ipemotawowo'n+ngkohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako Jisas+mo uhwononto joho mohm'no lam-ofonto Jisasiye sife ki'nyo'mo pi'wasyonto mango engo ulimento, Jisas ki'ko Anitu Yokintahoponjo sohwoe Hwomu Ne hwosoho. Ki'ko ngkimo peho wontoho'monne'nelo. Hungkuno yokumpohn'nyo wakili'monne'no yohono. Ki'ko ngkimo tohino nontapohotoho. Oso hungkuno ulimentiso hwapi'ngoso olenoho. Jisas kako oso towahuno wonyo sohumo ulimento, Ki'ko olo hwe lohomo uli'ko'maho. ³⁰ Ose ulonto nom'ne hungkuno ulimento, Ji'je yofe pi'hwon'nyo hwosilo. Ose ulahon+ngki ulimento, Nje yofeso Ami hwo'nyoho. (Nakwoe hungkuno ole, Si'sihwayo pa'n+ngo, pi'n+ngo engofoho.) Hwap+ngoso towahuno wonyo pi'n+ngoso oso hwe huhwo sohumo ehuhnnamo'nnyofoho. ³¹ Towahuno huhwo sohwo hofi'ko Jisas+mo yokumpohn'nyo ulimentohofi, Ki'ko tohino mayo so'no tikano somne'no nolonehwajohotoho.

³² Oso hwo'fiki'nyo mofone sopo yahu pi'n+ngo engoso hofi'ko mno ijon-tan+ngkofo somne'no towahuno wonyo sohwa Jisas+mo yokumpohn'nyo ulimentohofi, Ki'ko timo'nohino fohononehwajo. Nakwo oso yahu nongk-wafe pone'no wohwontane'no yi'hwono. Ose ulahon+ngkofi Jisas hofi'kimo timo honohwat+mentisofoho. ³³ Oseso oso towahuno wonyo hiso hwe sohumo nuli'ko'manti'fi yahu somo ehuhnnao'mentohofofoho. Ehuhnnao-fahon+ngkofi yahu hiso hofi'ko hano kunto kunto'no wenti'fi iwo'mangomo mti'ku'nonti'fi mijomo ni'hu'nahono mihulo'mentisofoho.

³⁴ Oso yahu mokosyohumayo sohwa yo'mayo somo uhwononti'fi hano kunto kunto'no wenti'fi hwe moya'mi ango engo sopenjo so'nji oso'mo so'meemjo so'ntnne'no oso hungkuno hiso li'jwaofahon+ngkofi ho'n+mi'mentisofoho. ³⁵ Oso hungkuno hiso ho'n+ngkahon+ngki

hwe moya'mi hopi'nonohinoso uhwonano lontifi imentohofofoho. Hofiko Jisasi'nji i'mofapontifi uhwonimentohofoso oso hwe towahuno wonyo ulikoma'mentohofoso sohwo kako he yofonto kako huno wopingo'njo imo'nonto kako Jisasiye sifi'ki'nyo'mo nohumentaningki uhwonimentohofofoho. Ose uhwonontifi iyoho imentohofofoho. ³⁶⁻³⁹ Oso a'amu tiffinjo i'mofapmmentohofoso somo a'amu hofiko Jisas oso hwe towahuno wonyo uliko'ma'mentohofoso sohomo wopingo umokumentiso somo uhwonimentohofoso so'no mpoyo lutihwamentohofofoho. Ose upa'nontifi oso hwe moya'mi hopi'nono oso hwaho Ngkekeso so'meem mta'angoso hofiko Jisasi'mo ulimentohofi, Kiko nakumo noneliko'mahoji nom'ne angopono mpano. Ose ulimentohofoso hwapingoso ole'nefoho. Hofiko iyoho mikunimposo uningkahoningki ulimentohofofoho. Oseso Jisas kako yofayokinopo nokotosahoningki oso hwe towahuno wonyoso uliko'ma'mentohofoso sohwo kako Jisasi'mo yokumpohn'nyo ulimento, Ngko kiko'nji wowahontnne'no yohono. Ose ko ulahoningki Jisas ulimento, Kiko jije angopono asomo uhuji yo'mayo wonyoangkafo Anitu kiloho'maso so'no jije a'amu somo filutihwaho. Ose lihwajonto Jisas kako ni'hu'nahone asomo wako'mentisofoho. Oseso oso hwe huhwo sohwo kakoe angopone'no asomo nowento hwe moya'mi hopi'nonohinomo yo'mayo Jisas uloho'mentiso so'no lutihwamentisofoho.

*Mu poyo pe'nnyosi'nji a'mu mnokino'njosi'njiye hungkunofoho.
(Mat'yu 9:18-26; Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Jisas kako mijo ayo nongkihnta'ni asomo wako'mentiso sohonta hwe moya'mi hopi'nono kakine'no humohontohumantohofoso Jisasi'mo uhwonontifi simonyo imentohofofoho. ⁴¹⁻⁴² Osohonta hwe fihwo kakoe yofe Jailos sohwo kako Jisasi'mo u'ma'mentisofoho. Oso hwe Jailos huhwo sohwo kako Anituye tajo angowe'e somo mokosyohumayo'ne yofe engo'njo hweho. Kako mu anga'nohino'njo hweho. Kakoe mu siye soswoso aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'nnyosi kako poyo wope'nimonto mofone sopo kaningkwohwo Jisasi'mo u'manto Jisasiye sifi'ki'nyo'mo hwomtame ehumanto Jisasi'mo yokumpohn'nyo ulimento, Kiko nje angopone'no wowaho. Ose ulimentisofoho.

⁴³ Oso a'amu'njo hopo sopo a'mu fisi kako humunyoponoho. Oso hisi kako engolopohamo imoihoso ne'no yontaningki soswo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'mojofoho. A'amu fihwo kako oso a'mu hisiye mnokino homo somo wopingo umokone sohwo mohumunyoponoho. Kakoe hamniyoho hopi'nono a'amu mnokino'njo somo wopingo umokiyo sohware nto umojiyoho. ⁴⁴ Oso a'mu hisi kako Jisasiye hohujo hohnta'ni u'manto kako Jisasiye hwapife tokwajo somo aho upm'mokahoningki a'musi kakoe honiyoso sosayo komo'no sa'nimentisofoho. ⁴⁵ Oso hohosohonta Jisas ulimento, Ngkimo aho tihwo nipm'mokantofoho. Ose ulahoningki hofiko anga'no anga'no ulimentohofi, Ngko'maho. Ngko makupm'mokoho yohono. Ose lontaningkofi Pita Jisasi'mo ulimento, Hwe Engofo, hwe moya'mi pi'ningo engo kikimo ifehu'mokokumantifi kakupm'mokohofoho. ⁴⁶ Ose ulahoningki Jisas ulimento, A'amu anga'no kako ngkimo aho kisanisyohoho. Nje a'apaho somta'ni yokumpohn'nyo fehohnjoso uhwohoe huno niyohoho. ⁴⁷ Ose ulahoningki oso a'mu hisi kako Jisas ngkine'no huno nto uyohoho syafisyonto yomo yomo yonto Jisasiye sifi'ki'nyo'mo hwomtame ulohofonto a'amu hopi'nonohinofe timopo kako Jisasi'mo aho kisuhumentiso hwapingo so'no lutihwanto ole ulimento, Nje mnokinoso ni'hu'no komo'no moi'wo imo'ningkohoho. ⁴⁸ Ose ulahoningki

Jisas ulimonto, Nje mupe, kiko ngkimo simaho hi'ntnnono ntapohino so'no olohonta kiko wopingo imo'n'ngkino. Kiko simaho wopingo'njo siki uhuji fohumantono.

⁴⁹ Ose ulontan'ngki hwe fihwo Jailosiye angopo nta'ni noponto Jailosimo u'manto ulimonto, Jije mu poyo nto pe'n'ngkohoho. Oseso kiko olo hwe engo lohomo jije angopo pone'no peho'no ipemotowalokuno. Kako wohumano. ⁵⁰ Ose ulahon'ngki Jisas kako upa'nonto Jailosimo ulimonto, Kiko iyoho yohotoho. Kiko ngkimo simaho hi'ntnnono nta-hopohojo'no jije mu wopingo umo'n'montonoho. ⁵¹ Ose ulonto Jisas kako Jailosiye angopo i'mofawento oso hopo sopo Jisas kako Pita, Joun, Jemis oso hwanji kan'ngkwowho'ya'u'njimo utimanto hofiko'nohini angomo humentohofofoho. Nom'ne a'amu somo ole ulimonto, Sekwo noswapikutoho. ⁵² Ose ulahon'ngki hwe moya'mi pi'ningo engoso hofiko mu hisine'no humotaho lopemo'nowentan'ngkofi Jisas ulimonto, Sekwo humotaho likutoho. Kako poyo'maho. Saho fosyaweho. ⁵³ Ose ulahon'ngki a'amu hiso hofiko mu poyo nto pe'n'mentiso so'no huno uyahon'ngki hofiko Jisasimne'no sitofo ulontifi tikafo ujimentohofofoho. ⁵⁴ I oso'no Jisas kako mu poyo pe'n'mentiso siye aho manto mango mohm'no ole ulimonto, Mupe, kiko filikaho. ⁵⁵ Ose ulahon'ngki oso mu hisiye huyo'mangoso nto umentisoso asomo ponto ka'wohimo uhulo'ofahon'ngki mu sopi lika'mentisofoho. Nolikofahon'ngki Jisas kan'ngkwowho'ya'umo ulimonto, Wosopayo uyinyo. ⁵⁶ Ose ulahon'ngki kan'ngkwowho'ya'u siko yo'mayo somo uhwononji yomo engo imentisiyefoho. Jisas kako kan'ngkwowho'ya'umo hungkuno yokumpohn'nyo ulimonto, Olo hilo so'no siko yolohoso nom'ne a'amumo nulohosiloho. Ose ulimentisofoho.

9

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwamo kakoe syoho somo iyo'ne uhwatimentisofoho.

(Mat'yu 10:5-15; Mak 6:7-13)

¹ Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwamo lutimanto yo'mayo mnokino'njo so'nji a'amu towahuno wonyo ehuhnnamo'nyo so'njimo wae yaofikuji wopingo umokiyo'ne kakoe yokumpohn'nyo uyimentisofoho. ² Jisas hofikimo ulimonto, Sekwo angom'neemne humpekuji Anitu kako a'amu somo umokosyohumamonto yalokunjo so'no luti'hwafikuji a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumno. ³ Ose ulonto ulimonto, Sekwo yo'mayo hano emoyo so'ne'no mno, ho'yo, wopayo, hamniyoho manji'mofo nom'neso nomotawekutoho. O'o, hano'nohino fiyikuno. ⁴ Sekwo nom'ne angopo i'mofahokuji a'amu fihwo sekumo kakoe angomne'no setimaso sohwoe angomnohini fosyawentifijo sohwaso oso angopo sopo nuliko'mafikuji angopo nom'nepono nje hungkuno luti'hwawo'ne fi'hwamno. ⁵ Ango fipo i'mofafijoso a'amu mosetimaso'njo mikujimanji oso angopo sopo nuliko'mafikuji hopo sponjo hwaho semongki'nososo hofiko nosehontohumentan'ngkuji oso hintalinyo hiso wae feehumno. Oso homo somo uhwon'ngkuji hofiko hofikoe yahino somne'no huno ole wosyafihupife. U, nakwo wonyo yi'hwono. Ose syafisyikuji iyoho unono.

⁶ Ose ulonto hofikimo uhwojahon'ngki hofiko angom'neemne'no humpo'mentohofofoho. Ango ho'mo ho'mmeemo Anituye hungkuno wopingoso liku'mofontifi a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumentohofofoho.

Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Helout sohwo kako Jisasimne'no hungkuno upa'nimentisofoho.

(Matiyu 14:1-2; Mak 6:14-16)

⁷ Hwe yofe engo'njo hwaho Ngkalili sopo mokosyohumayo sohwo kakoe yofe Heloutiyoho. Oso huhwo sohwo yo'mayo wonyoangkafo Jisas imentiso so'no upa'nonto kako huno pi'n'ingo syafihu'mentisofoho. Hwap'ingoso a'amu fehohnjoso Jisasimne'no ole ulimentohofi, Joun poyo pe'nimentiso sohwo kako pi'nimo mta'ni apa'no songo nto likakwoho. ⁸ Nom'ne a'amuso ole ulimentohofi, Ilaija sohumo Anitu hungkuno uyahon'ngki kako neyakwosamo hohonta luti'hwamojo sohwo kako poyo pe'nimentiso sohwo apa'no nto likakwoho. Nom'ne a'amuso ole ulimentohofi, U, nom'ne a'amu hohonta humamojo sohumo Anitu hungkuno uyahon'ngki luti'hwamojo sohwo nto likakwoho.

⁹ Helout oso hungkuno upa'nonto kako syafihu'mento, Nje a'amu lihwatimentoheso hofiko Jouniye ti'wangomo m'ingo ntofilijwamokwofihweho. Oseso olo hwe lohwo Jouni'manji pipilo. I oso'no ngko pipine'no upa'n'ngkohono oso huhweho eso, hungkuno upa'n'maleso ti'hwolo. Ose syafisyonto kako Jisasimo uhwon'monto imentisofoho.

Jisas kako a'amu 'faif tausen' (5000) sohwamo wopayo uyimentisofoho.

(Matiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Joun 6:1-13)

¹⁰ Jisas kakoe inomokomoyo (*apousel*) uhwatimentiso sohwa asomo nopontifi hofiko yo'mayo imentohofi so'no Jisasimo ulimentohofofoho. Nto ulahon'ngkofi Jisas kako hofiko'nji a'amu nom'ne hopi'nonohino somo uhwatim'fontifi hofiko'nohino ango Mpetisaita ne'no umentohofofoho.

¹¹ Hwe moya'mi hopi'nonohinoso oso hiso'no huno uyahon'ngki hofiko umentohofi somo in'ngkamentohofofoho. Jisas kako oso hwe moya'mi hiso kakimo nto in'ngkowahon'ngkofi uhwononto ulimento, Sekwo oyon'mno. Jisas kako Anitu hwe moya'mi somo wop'ingo umokosyohumamonto iwo'n'ngkiso so'no hungkuno ulonto a'amu mnokino'njo somo wop'ingo umokumentisofoho.

¹² Oso'no sikuno'nji kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa Jisasimo u'mantifi ulimentohofi, Kiko oso hwe moya'mi somo ango so'mne'no lihwa'johoho'no hofiko osopo fosyawekuji wosopayo wotipemapife. Olo humalohwone lopo a'amu ango yo'mayoso aneponoho. ¹³ Ose ko ulahon'ngkofi Jisas ulimento, O'o, sekwo huhwasi wosopayo uyimno. Ose ulahon'ngki hofiko ulimentohofi, Nakwo wosopayo pi'n'ingo'njo hwonani'maho. Wopayo aho fehohnjo hopi'nonohino'nji inani'ku hufa'uyo so'ntnnohino mokosyohumalohwono.

I kiko ole losyofisyalokuno. Sekwo nowekuji ho'yango ango mta'ni a'amu hopi'nonohino somne'no wosopayo mpe uyamno. Ose losyofisyalokuno. Ose ulimentohofofoho.

¹⁴ Oso a'amu hiso *faif tausen* (5000) hwafoho. Jisas kako kakoe inomokomoyo sohwamo ulimento, Sekwo hofikimo ulimno. A'amu *fifti* (50), *fifti* (50) mihu'mokin'ngkuji wohumafe. ¹⁵ Ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa hofiko Jisas ulimentiso hopa mihu'mohu'm'ingo yi'hu'mati'mentohofofoho.

¹⁶ Jisas kako oso wosopayo aho fehohnjo hopi'nonohino so'nji inani'ku hufa'uyo so'nji nomanto kako ahwomomo timo uhwontohumanto Anitumo isamoyoka ulimentisofoho. Isamoyoka nto ulonto kako wopayo hiso kutikujo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwamo a'amu somo yano ulofiyo'ne hu'muyimentisofoho. ¹⁷ A'amu

hopi'nonohinoso wopayo hiso moi'wo nontifi simeho uhnn'ngkahon'ngki hofiko wosopayo nilifonao'mentohofoso nuhu'mokontifi sohwo ho'yo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somo mohu'memeehumentohofofoho.

*Pita Jisasimne'no Kilaisiyoho ose lijwao'mentisofoho.
(Mat'yu 16:13-19; Mak 8:27-29)*

¹⁸ Sikuno fihumo Jisas kako'nohini kan'ngkwohumo jomo ulontan'ngki kakoe inomokomoyo sohwa mofonepo humohumantohofofoho. Jisas kakoe inomokomoyo sohwa ulohon'mento, A'amu ngkine'no pehofo m'joli'miwalokwofo. ¹⁹ Ose ulahon'ngki hofiko ulimentohofi, A'amu fehohnjo kikine'no ole lalokwofo, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo'likeno. A'amu nom'ne fehohnjo ole lalokwofo, Ilaijat'keno. I nom'nihwa a'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki luti'hwanto pe'nimentiso sohwo apa'no songo lika'maso hwo'likeno. Kikine'no ose m'joli'miwalokwofo. ²⁰ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo sohwas, ngkine'no pehofo nti'wo'ningkohofihwasilo. Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Kiko sohwas Anituye Kilaisikiyoho. Anitu nakwoe hwaholopone'no kuhwotimentiso hwasoho.

Jisas kako poyo pe'n'ngkuhwosi apa'no songo likafone so'no hungkuno ulimentisofoho.

(Mat'yu 16:20-28; Mak 8:30-9:1)

²¹ Pita ose ulahon'ngki Jisas kako inomokomoyo sohwa hungkuno yokumpohn'nyo ole ulimento, Sekwo oso hiso'no nom'nemo lujimofikutoho. ²² Ose ulonto ole ulimento, A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko tohino engo noma'mne hwo'nyoho. A'amu Jutafe hwe engo sohwanji a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Jutafe hon'ngkano hungkuno luti'hwawo'ningkohofo sohwanji hofiko ngkine'no nakwolaho nti'kuji hohujo ikinjanimofikuji nofonjanihufitnnefoho. I oso'no sikuno hufa'usihune memjaofihwoso'no ngko apa'no songo wolika'monnoho.

²³ Ose ulonto hwe moya'mi hopi'nono Jisasimo in'ngkamentohofosomo ole ulimento, U, a'amu fisoku ngkimo wonn'ngkopano lifijo'manji sekwo sekwoe yo'mayo hi semo'n'wo'n'ngkiso so'nji sekwoe yofe so'nji monje yahin'ngkuji sekwo sikuno huhwo huhwi nje yofe'no poyo pe'nyo so'no iyoho miyo'njo ifijos ngkimo mofo ne sopo tifi n'ngkapmno.

²⁴ A'amu fihwo kakoe songo humayoso yokumpohn'nyo womokosyohumamo lososo kakoe songo ne'no humayoso wopiwahu'montonoho. Oso'no a'amu fihwo ngkine'no huno uyahon'ngkuhwosi kakoe humayoso piwasyososo hwangu kakoe humayoso wotipema'montonoho. ²⁵ A'amu fihwo kako Anitumne'no hohujo ikinjaofihwosi kako olo hwaholoponjo ho'yango hamniyoho yo'mayoso engo hu'meesyontosohwo kako tikanomo weso'manji oso ho'yango yo'mayoso pipi ufo'maneto. Awonoho.

²⁶ A'amu fihwo kako nje hungkuno so'nji ngko'ntnne'no hohujo ikinjanimofoso sohwo ngko oso huhwo sohumne'no tifi no'mo hohujo ikinjimomnefoho. Ou, osohonta ngko nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji a'amu ahwomomjo wopingo'nohini sohwafe yokumpohn'nyo'nji nje yofe engo'nji olo hwaholopo asomo pmme sohonta a'amu ngkine'no hohujo ikinjanimofoso sohune'no ngko hohujo ukinjimommonnoho. ²⁷ Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. A'amu olo hwaholopo nakwo'nji olohonta humalofo fehohnjoso mape'nontan'ngkuji Anitu a'amumo wopingo wonyoangkafo mokosyohumayo somo uhwonantifeho. Ose ulimentisofoho.

*Jisas kakoe a'apaho simano nom'ne kengo imo'nimentisofoho.
(Mat'yu 17:1-3; Mak 9:2-13)*

²⁸ Sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihune memjaofahon'ngki Jisas kako Pitaja Jounja Jemisi'jamo utimanto kako Mpohumo jomo ulimo lonto hwofiki'nyo we'e sopone'no kotasimentohofofoho. ²⁹ Kako Mpohumo jomo ulontan'ngki kakoe simo'mangoso mofehi'nyo pa'nyo imo'nonto kakoe manji'mofo sawemoso ni'hu'no halojo pomponaho pa'nyo imo'nimentisofoho. ³⁰ Oso hohosohonta hwe hufa'u hohonta pe'nimentisiye sohwa'u kako'njopo i'mofaponji hungkuno hnnimentohofoso Mousesi'nji Ilaija'njoho. ³¹ Siko ahwomomjo yokumpohn'nyo so'nji u'manji siko Jisas kako ang'o Jelusalem sopo yo'mayo Anitu kako Jisas yone'ento uyohotimentiso somo ne imo'nyo'ne poyo umo'nimontonoho, hnnimentohofofoho.

³² Pitajanji nom'ne sohwanji saho humofosyawentohofoso sohwa nolikafontifi uhwonimentohofoso Jisasiye pomponaho so'nji hwe hufa'u sohwa'u'njimo uhwonimentohofofoho. ³³ Oso hwe hufa'u sohwa'u Jisasi'mo uhwti'mofaho lonji imentisiyoso Pita kako huno pi'n'ingo syofisikaofonto Jisasi'mo ulimento, Hwe Engofo, nakwo olopo humentani sehon'ngkuhwoneso wop'ingofoho. Olo hilo so'no syafisiyo'neso ang'o hufa'u sihune womolantane'no yihwono. Anga'no kiko'nefoho. Anga'no Mousesimnefoho. Nom'neso Ilaijamnefoho. Pita kako oso hiso'no huno ito'no muyahon'ngki ulimentisofoho. ³⁴ Pita ose ulontan'ngki himo hwahonepo kepijiyofasyonto hofikimo ifeehu'mokosyahon'ngki inomokomoyo sohwa hofiko iyoho imentohofofoho. ³⁵ Oso himo ho'mo so'mta'ni mampaho ole ho'nimento, Olo hwe lohwo sekumne'no uhwsopo'mentohe sohwo nje Hwomufoho. Kakoe hungkunomo sekwo upa'nimno. ³⁶ Oso mampaho hiso moi'wo ho'nikwato lohofahon'ngki inomokomoyo sohwa uhwonimentohofoso Jisas kako'nohini lohofontan'ngki uhwonimentohofofoho. Inomokomoyo huhwo sohwa yo'mayo uhwonimentohofoso sohonta hofiko nom'ne sohwo hungkuno mulimmentohofofoho. O'o, mampi'nyo humohumantohofofoho.

Hwomu towahuno wonyo ehuhnnamo'nyo fihumo Jisas wop'ingo umokumentisofoho.

(Mat'yu 17:14-21; Mak 9:14-29)

³⁷ Mo'n'ngkanta hofiko hwofiki'nyo we'e sopo uliko'mantifi nowentifi hwe moya'mi pi'n'ingo engo hon'ngkanopo Jisasi'mo uswo'nimentohofofoho. ³⁸ Hwe fihwo kako oso hwe moya'mi pi'n'ingo engo somta'ni Jisasi'mo joho ulimento, Hwe Engofo, ngko kikimo jomo wakilimonne'no yohono. Kiko nje hwomu lohomo timo uhwonyo. Ngko olo hwomu anga'nohino'njo hwo'nyoho. ³⁹ Towahuno wonyo sohwo kako hwomu sohomo u'manto aho yokumpohn'nyo kemokosyohumahon'ngki hwomu sohwo kako joho mohm'no liwo'n'ngkisofoho. Towahuno wonyo huhwo sohwo kako hwomu sohomo wonyo kimokonto mohm'no mohm'no ulohofahon'ngki hwomu sohwoe mango mta'ni makwoangoso sapiwo'n'ngkisofoho. Towahuno wonyo huhwo sohwo kako hwomu sohwoe a'apaho wonyo ne'no umokonto komo'no musya'ofe'njo yonteso hwomu sohwo kakoe a'apahoso kangotnnyo imo'nimojofoho. ⁴⁰ Oseso ngko jije inomokomoyo sohwa hofiko towahuno wonyo hiso wae weenimofife lonji humotaho ko loheso hofiko hopo'maho. ⁴¹ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Hwe moya'mi olohonta humalofo soku, sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono muyo kuyoho. Sekwo hon'ngkano ito'nohino'maho. Oso

yahino hiso ne'no weso'manji ngko sekwo'nji humayoso sikuno alale womemjanimo'montolikeno. Ngko sekwoe tango ngkimo ni'mayoso sikuno alale womemjanimo'montolikeno. Ji'je hwomuso ngko'njo lopone'no motape.

⁴² Nomotowentan'ngki towahuno wonyo sohwo kako hwomu huhwo sohomo hwahopo kelopmmokwajonto mohm'no hnnojwao'mentisofoho. Jisas kako towahuno wonyo huhwo sohomo yoka ulonto wae yimofonto hwomu sohomo wop'ingo umokumentisofoho. Wop'ingo umokonto kan'ngkwohumo uyimentisofoho. ⁴³ Hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko Anituye yokumpohn'nyoso utihwa'nyopo uhwonontifi hi ulikofahon'ngki hofiko yomo imentohofofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo kako poyo imo'none so'no apa'no ulimentisofoho.

(Mat'iyu 17:22-23; Mak 9:30-32)

Hofiko Jisas kako imentiso so'no huno pi'n'ingo engo syofisyontan'ngkofi Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo ulimento, ⁴⁴ Sekwo olo hungkuno loso seli'me'no haloho ito'no upa'nimno. Sekwo in'ingo mofikutoho. Hwangku we'ene'pi ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo nje mango sohwafe aho somo hofiko ngkimo woho'nonisyantifeho. ⁴⁵ Ose ulahon'ngki hofiko oso hungkuno ulimentiso so'no huno mummentisofoho. Hwap'ingoso oso hungkuno hiso hofikine'no hiyaso wo'nnyo so'no hofiko huno mosyafisiyo'njo yontifi hofiko hwap'ingo ne so'no Jisasimo ujoso'no iyoho unimentisofoho.

Inomokomoyo nom'ni hwamo yakolo'nyoso tihwolo.

(Mat'iyu 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ Inomokomoyo sohwa hofiko nakwoe hwe yofe engo'njo simo'mo yakoloso, tihwolikeno sohnnohojikamo'nontifi ikujoho wofongki'nantifi imentohofofoho. ⁴⁷ Jisas kako hofikoe huno somjo huno wo'nnyo so'no huno uyahon'ngki kako mehomi we'eso utimanto, momemokosyohumamentisofoho. ⁴⁸ Oseso inomokomoyo sohwamo ulimento, A'amu fihwo kako olo mehomi lohomo nje yofe ho'nonimayo'ne ufo'maso sohwo kako ngkimo nifo'makwoho. A'amu ngkimo nifo'maso sohwo kako hwe engo ngkimo nihwatimentiso sohwo huhumo ufo'makwoho. Hwe fihwo kako kakoe yofe engo somne'no huno mosyafisiyo'njo a'amu nom'nimo ufo'mayo'nohini sohwo kako Anituye timopo hwe engo ne simo'mjo hweho.

A'amu sekwoe yo'mayo syoho somo mohwempeesemofe hwo'manji sekwoe a'amu hweho.

(Mak 9:38-40)

⁴⁹ Jisasiye inomokomoyo Joun sohwo kako Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, Nakwo uhwonimalohwoneso hwe fihwo kako ji'je yofe ulonto towahuno wonyo wae yaofontan'ngki uhwonimalohwonefoho. I oso'no kako nakwo'nji kikimo mokin'ngkowaloku yihwono i oso'no nakwo kakimo ulimalohwono, Kiko Jisasiye yofe'nji towahuno wonyoso wae yaofotoho. ⁵⁰ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Sekwo ose uloho'malofoso wonyofoho. Sekwo kakoe hon'ngkanomo nopijumofikutoho. A'amu sekwoe syoho somo mohwempeesemofe hwo'manji sekwoe a'amu hweho. Ose ulimentisofoho.

A'amu Someliyaso Jisas hofikoe angopo wahon'ngki hofiko Jisasimo mutima'mmentohofofoho.

⁵¹ Jisasimo Anitu ahwomomne asomo utimayo sikuno mofonepo imo'n'ngkahon'ngki Jisas kako Jelusalemne'no we-e'neso huno yokumpohn'nyo syofisyomanto Jelusalemne'no wawomo lonto hano simentisofoho. ⁵² Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Jelusalemne'no nowentan'ngkofi kako kakoe inomokomoyo fihwamo a'amu Someliyafe ang'o fipone'no Jisas kakine'no ang'o ito'no esyohumayo'ne ulohasiyo'ne lihwatimentisofoho. ⁵³ I oso'no oso ang'o hopo soponjo a'amuso hofiko Jisasimo hofikoe angomo ipemotasyuyo so'no nakwolaho lontifi mutimmaso'njo imentohofofoho. Hwap'ngoso kako Jelusalemne hweho lontifi mutima'mmentohofofoho. Hofiko Anitumne'no hwomtame ulohof'o yahinoso Jelusalemnohini * uhwonyoso nakwolaho linyofoho. ⁵⁴ Jisasiye inomokomoyo hufa'u sohwa'u Jemisi'nji Joun'nji siko yo'mayo yo'mayo yahino somo uhwononji ulimentisiyo, Hwe Engofo, nakwo ahwomomjo toho so'no joho lutimehwasi olo a'amu lomo nasiyoso wop'ngotaho. ⁵⁵⁻⁵⁶ Ose ulahon'ngki Jisas kako sikimo yoka ulimento, Siko sikoe simeho mo'mjo huno wonyoso huno maseyohi yohoho. Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko a'amumo wonyo imokiyo'ne pmmmentohe hwon'i'maho. O'o, a'amumo ufo'mayo'ne pmmmentohe hwo'nyoho. Ose ulahon'ngki hofiko nom'ne ang'o pone'no womentohofofoho.

*A'amu Jisasimo tifi in'ngkayo yahino so'ne hungkunofoho.
(Mat'yu 8:19-22)*

⁵⁷ Hofiko hon'ngkanopo noloho'nowentan'ngkofi hwe fihwo Jisasimo ulimento, Kiko ang'o nti'mno usoso ngko tifi wokin'ngkamonnho. ⁵⁸ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Sikisiwojo sohwa hofiko hofikoe sokimoso hi'njo hwafoho. Yihufo sohwa hofiko hofikoe aifoso hi'njo hwafoho. I oso'no ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko ang'o saho fosyawe'neso ane hwo'nyoho.

⁵⁹ Ose ulonto kako nom'ne hwe sohomo ulimento, Kiko ngkimo tifi nn'ngkape. Ose ko ulahon'ngki hwe sohwo kako ulimento, Kiko ngkimo tifi nn'ngkape ntohino so'no ngko kikimo wokin'ngkapmmonnoho. I oso'no simo'mo ngko nje mpohumo kaki'no pi'nimo'mo ijopijisyasi'mo peso. Wop'ngotaho. ⁶⁰ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, A'amu ngkimo tifi monn'ngkapifijos hofiko ujopijisyahufe. Hofikoe syohofoho. I kiko sohwo'ni ngkimo nn'ngkapohoji Anitu a'amumo wop'ngo umokosyohumamonto yalokunjo so'no kiko a'amu somo Anitu kakoe hungkunoso filijimofo. Ose ulimentisofoho.

⁶¹ Hwe nom'nihwo Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, ngko kikimo tifi wokin'ngkamonnho. I oso'no ngko simo'mo nje a'amumo aho nihu'no upeemeso wop'ngotaho. ⁶² Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, A'amu ngkimo tifi ko nn'ngkapihwosi kako tifi no'mo yo'mayo uliko'maso so'no ikintimantimo mji'miwe'njo sohwo kako Anitu a'amumo mokosyohumayo spono syoho iyo so'no hopo'maho. Ose ulimentisofoho.

10

Jisas kako hwe nom'ne 'sefenti-tu' (72) sohwo ang'o meemo kakoe hungkuno lutihwayo'ne lihwatimentisofoho.

* 9:53: A'amu Someliyaso Hwofiki'nyo Ngkelisim sopo uhu'mokontifi Anituye yofe ho'nomawo'n'ngkohofofoho. Oso'no a'amu Jutaso hofiko Jelusalem uhu'mokontifi Anituye yofe ho'nomawo'n'ngkohofofoho. (Jn. 4:20 somo uhwonyo.) A'amu Someliyaso hofiko huno ole, A'amu Jutaso hofikoe yahino wop'ngo min'ngkawo'n'ngkiyohof'o. Oso'no hofiko Jisasimo mufo'maso'njo imentohofofoho.

¹ Oso hohosohonta Jisas kako nom'ne a'amu *sefenti-tu* (72) sohware kakoe syoho somne'no uhwasopo'mentisofoho. Kako a'amufe angohomo ho'meemo tifi ngko nu'ma'mne'ento angohomo ho'mne'no hwe hufa'u hufa'u lihwatimentisofoho. ² Simo'mo hungkuno ole ulimonto, Pahnnimo hungkuno waselimonne'no yohono. Wopayo syoho sponjopi'ningo engoso toyo nto imaho. I oso'no a'amu wopayo toyo mjiyo'ne syoho'njo sohwa hopoenohino hwa'maho. Oseso sekwo olo syoho losomokosyohumawo'n'ngkiso kakwo'yohumo jomo ulikujo'no kako oso wopayotoyo homo somo mjiyo'ne a'amumo lihwajiyo'ne jomo ulimno. ³ Sekwo upa'nimno. Ngko sekumo yahu mu hopa sikiswojo sohware angomne'no wokasemo'mji yalokweno. Hofiko sekumo wonyo woselohofantife'no yalokwofo. Sekwo yahu mu hopa yokumpohn'nyo ane'njo sohware'ne'no huno ose ko nyahon'ngki losehwojalokweno. Oso'no mpanimno. ⁴ Sekwo hamniyoho so'nji yo'mayo ho'yango memokomayo'ne so'nji sifkwongofosyo nom'ne so'nji nohu'memokaho'n'ngkutoho. Sekwo hon'ngkanomo wekuji uhwon'fijoso hwe fihwo hon'ngkanopo nohumentan'ngkuhwosi uhwon'ngkuji nijwokohumafikutoho. O'o, sekwo kakimo yakolo'nohino ulohofefoho. ⁵ Sekwo a'amufe angosopo i'mofahokuji ole ulimno. Anitu kako sekumo wop'ngo waselohomonto iwo'n'ngkiso so'no sekwo simaho wop'ngo'nji fosyohumamno. Ose ulimno.

⁶ Hwe fihwo kako yahino wop'ngo iwo'n'ngkiso sohware angopo i'mofafijoso kako sekumo wop'ngo selohofihwoso'no Anitu oso a'amu huhwo sohomo wop'ngo uloho'montonoho. I oso'no a'amu fihwo yahino wonyo iwo'n'ngkiso sohware angopo i'mofafijoso sekwo Anitu wop'ngo uloho'monto iwo'n'ngkiso so'no simaho wop'ngo'njo fosyohumamno, ulifijoso hwe huhwo sohwo ngkilaho selihwosi mosefo'maso'njo ihwoso'no sekwo nom'ne angopo ne'no simaho wop'ngo'njo hwasi fohumpopmno. Anitu kako sekumo wop'ngo sefo'mahwosi oso a'amu huhwo sohomo mufo'manehoho. ⁷ A'amu fihwo kakoe angommne'no setimahwoso'no sekwo oso angohomo somnohino humafikuji yo'mayo wosopayo'nji mijo'nji sejapikujo'no sekwo hmnimno. Hwap'ngoso a'amu kakoe syohosomne'no kako yo'mayo mayoso yahino ito'nohinofoho. Sekwo angangano'nohino somo fosyawekuji nom'ne angomno nonje nonje uyo'eno. O'o, oso angangano'nohino somtani nje hungkuno filiku'mopmno. ⁸ Sekwo angofipo i'mofahokujo'no a'amu hofiko sekumo setimafikuji yo'mayomijo wosopayo so'nji sekune'no likuji yano selofifijoso sekwo umapmno. ⁹ Sekwo oso angohopo sponjo a'amu mnokino'njo somo wop'ngo umokukuji hofikimo ole ulimno, Anitu sekumo wop'ngo semokosyohumayo'ne mofonepo nto i'mofapohoho. ¹⁰ I oso'no sekwo angofipo i'mofahokujo'no a'amuso sekumo mosetimaso'njo miyikuji sekwo oso angohopo sponjo hon'ngkano sopo lohofikuji ole ulimno, ¹¹ Sekware angoloponjo hwahohintalinyo namongki'n'ngkisoso sekwo sekware yahinosomne'no huno syafisiyo'no nakwo hintalinyo hiso wae yasyihwoneso sekwo'nefoho. Sekwo olo so'no huno ito'no fisyafihupmno. Anitu kako sekumo wop'ngo wosemokosyohumamonto ko yahon'ngki oso'no sekwo hohujo ikinjaofwo'n'ngkohoho kuyoho. Oseso nakwo tohino manoholikuji Anitu semokosyohumayo so'no huno ito'no fisyafihupmno. Nto i'mofapohoho. ¹² Ose ulonto ole ulimonto, Nje a'amu sohware ngkohungkuno waselimonne'no yohono. Sikuno ae'uyo somo a'amufe yahinowonyo so'ne hungkuno ikwolofone sohonta oso angoSoutommjo a'amuso hofikoe yahino pisakino'njo somne'no tohino engo wotipemantifeho.

I oso'no a'amu sekumne'no hohujo ikinjasemofoso hofi'koe tohinoso Soutomjo a'amufe tohino somo yakolo'nnyofoho.

A'amu Anituye hungkunomo simeho miwolo'mokiyo somne'no sekwo Anituye tohino somne'no i'waho ito'no fiyimno, Jisas kako ose ulimentisofoho.

(Matiyu 11:20-24)

¹³ U, a'amu Koulasin sokunonji a'amu Mpetisaitajo sokunonji sekwo Anituye tohino somne'no i'waho ito'no fiyimno. Ngko sekwo angopo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miywo'n'ngki yohofoso esetihwamentohe somo a'amu anga Taiya'nji anga Saitoun'nji hohonta humamotofoso hofi'ko uhwonontifijontentesi hofi'ko hofi'koe yahino wonyo somne'no hul'ngkwajingo a'apahopo loho'n'ngkuji hofi'koe hon'ngkano wonyo somo hohujo nto ikinjaofi'kutnnesohilo. I sekwo yo'mayo wop'ingo ngko imale-somo ko uhwonontifi sekwo yahino wonyo somne'no hohujo mikinjao'mmalofokuyoho. ¹⁴ Anitu kako a'amufe hon'ngkano wonyo somne'no yano ilofoso sohonta Taiyajo a'amu so'nji Saitounjo a'amu so'nji hofi'ko Anituye tohino engo tipemapitnnefoho. I oso'no sekwo tohinoso yakolo'nnyo kuyoho.

¹⁵ I oso sikuno homo somo anga Koponeyamjo a'amu humawo'n'ngkohoho soku ngko sekumne'no pehofo selimnehono. Sekwo sekwo yofe yokintahopo ko ho'noma'n'wo'n'ngkohoho soku sekwo tikanomo ufitne kuyoho.

¹⁶ Jisas ose ulonto kako kakoe inomokomoyo sohwa ulimento, A'amu sekwo hungkuno haloho'no sepewo'n'ngkiso sohwo nje hungkuno homo haloho'no nipewo'n'ngkisofoho. A'amu sekwo hohujo ikinjasemofi'wo'n'ngkiso sohwo ngko huhwo'n'imo hohujo ikinjanimofi'wo'n'ngkiso hweho. A'amu ngkimo hohujo ikinjanimofi'wo'n'ngkiso sohwo kako Anitu nihwatimentiso sohwo huhumo hohujo ikinjimofalofoho. Jisas ose moi'wo ulonto kako a'amu huhwo sohwa uhwatimentisofoho.

Jisas kako a'amu kakoe syoho somne'no uhwatimentiso sohwa asomo i'mofapmmentohofoho.

¹⁷ Hwangku no'mo a'amu sefenti-tu (72) Jisas kakoe syoho somne'no uhwatimentiso sohwa hofi'ko asomo i'miwentifi simonyo imentohofoho. Simonyo yontifi Jisasmo ulimentohofi, Hwe Engofo, nakwo towahuno wonyo somo jije yofe ulimalohwone so'no hofi'ko jije yofe somne'no enjwa'mo paswontifi hiyaso humpo'malofoho. ¹⁸ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Ngko Seten ahwomo mta'ni emta'mingo hopa yonto piwesyahon'ngki uhwonmentohofoho. ¹⁹ Sekwo upa'n'imno. Ngko nje yokumpohn'nyo sejapmmentohe so'no sekwo homa wonyo so'nji a'nantihwoyo so'njimo sekwo hwotoho fifijoso hopoenohino hwasoho. Sekwo Setenye yokumpohn'nyo somo uyakolofo'ne yokumpohn'nyo hi'njo hwasoho. Yo'mayoso sekwo wonyo semokoneso awonoho. ²⁰ I oseso sekwo olo so'no simonyo ikuji huno ole syafisyikutoho. Towahuno wonyo sohwa nakwo hungkunomo enjwa'mo humalofo. Oso'no sekwo simonyo ikutoho. O'o, Anitu sekwo yofe ahwomomo mti'mokasehummentiso so'no simonyo fiyimno. Ose ulimentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwa'mne'no simonyo yonto Mpohumo isamoyoka ulimentisofoho.

(Matiyu 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Oso hohosohonta Anituye Towahuno Wopingo sohwo Jisasiye simaho wopingo umokahoningki Jisas kako simonyo yonto Mpohumo ulimento, U, Mpohwoe, kiko ahwomomjo yo'mayo so'nji hwahoponjo yo'mayo so'nji hwapingo hwosoho. Ngko ole so'no isamoyoka kilalokweno. Yo'mayo iwo'nngkinoso kiko a'amu hwahoponjo huno engo tipema'mentohofosomta'ni hiyaso ho'nahumentohinofoho. I a'amu hofiko mehomimne'no simaho kanngkwowho'ya'umo uy'wo'nngkohofosompa kijopontanngkofi kiko ujo ehontojwahumahnnofoho. Ou, Mpohwo, kiko ose imo'none'enji imentohinoso olohopeho. ²² Ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, Nje Mpohwo kako yo'mayo hopi'nonohinoso nje ahomo ho'nan'humantisofoho. Olo hwaho laponjo a'amu fihwo kako nje hwapingo sopone'no huno inyoso tihwolo. Awonoho. Nje Mpohwo kako'nohino huno uyohoho. U, Mpohwoe hwapingo sopone'no huno inyoso tihwolo. O'o, ngko kakoe Hwomu hwo'nnohino huno niyohoho. U, ngko Mpohumo wosetihwamo uliwo'nngkohe a'amuso hofiko hi'nji ngko'ntnnohino huno nayohoho. Ose ulimentisofoho.

²³ Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwan'nnohino humantifi Jisas hofikim'nnohino ulimento, A'amu yo'mayo yo'mayo sekwo uhwon'wo'nngkohofosomohwonngkuji simonyo uyife. ²⁴ Ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Hohontajo a'amu somo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwanji a'amu yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo pin'ngo sohwanji hofiko yo'mayo sekwo uhwon'lokwofo somohwonano lontifi ko imentohofosomuhwon'mmentohofofoho. Yo'mayo sekwo upo'nalokwofo losohofiko upo'nano lontifi ko imentohofosohofiko mupa'n'mmentohofofoho. Ose ulimentisofoho.

A'amu Someliyanta'ango sohwo kako kakoe mango sohune'no hitoho ulofahoningki ufo'ma'mentisofoho.

²⁵ A'amu Jutafe honngkano hungkuno luti'hwamojo sohwo kako Jisasi'mo yamofu ulohomohonto nu'manto ulimento, Nje Lontihwayo sohwo, ngko songo ne'no humayo'ne yo'mayoso pipi i'mo woma'monnto. ²⁶ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Mousesiye honngkano hungkuno nejapmmmentisohungkuno pehofosomohonnyoto. Atofo lonji huno pipi kiyohoho. ²⁷ Ose ulahoningki kako ulimento, Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no simaho uyohoji jije simaho hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simaho uyohoji jije huyo'mango hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no simaho uyohoji jije yokumpohn'nyohopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simaho uyohoji jije hunohopi'nonohinoso kakimo uyo. Ose yohoji a'amu kiko'njopomofonepohumawo'nngkohofosomohkikine'no kumo'n'wo'nngkiso hopasonom'ne a'amu somne'no osenowakumohono. ²⁸ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Hopi lohino. Kiko oso hungkuno nto'nohino losomohonngkafijom'nanji kiko songo ne'no humayo'nesowatipihwon'monnoho. Nohofitipemaho. ²⁹ Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo kako kakoe yofewopingo umokinimontoyonto ole ulimento, Nom'ne a'amu ngko'njomofonepohumawo'nngkohofosomohngkohofikine'no nimohnyoso pipilo. ³⁰ Ose ulahoningki Jisas pahnnimohungkuno ole ulimento,

Hwe fihwo kako angohelusalem ulikohomanto angohelikou sopone'no womasohweho. A'amu wonyohufonohino sohwo honngkanopohwon'ma'nontifi hofikohakoe hoh'yangoyohmayoso moihwolongte'memantifi kakimohikujohofongku'mentohofofoho. Ose ulohofontifi

humpo'mentohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako honingkanopo nohumanto kako we'enepi poyo wape'nimonto imentisofoho. ³¹ Oso hohosohonta hwe fihwo kako tajo ango syoho'njo sohwo kako honingkanomo homo somo womentisofoho. Kako nowento hwe huhwo sohomo uhwononto kako ikitofonto uyakolo'mentisofoho. ³² Nto uyokolofahoningki hwe nom'ne Lifaiye temtitofomo mta'ango sohwo kako a'amu tajo ango syoho'njo sohwo enjwa'mo syoho iwo'ningkiso sohwo kako hwe huhwo sohomo uhwononto kako huhwo ikitofonto uyakolo'mentisofoho. ³³ I oso'no oso hohosohonta hwe nom'ne hwaho Someliyanta'ango sohwo kako oso Jelikou honingkanomo homo somo nowento uhwonimentisoso hwe huhwo sohwo nohumentaningki uhwononto hitoho ulomentisofoho. ³⁴ Kako hwe huhwo sohwo'njo mofone sopomowento hwe ikujoho fongku'mentohofomo sohomo ulikafonto mijo iloho emanto yopo'nyo fesyomamentisofoho. Fesyomanto kakoe uyo somo fosyo ufohumentisofoho. Nto ufosyonto kako hwe sohomo noho'nomanto kakoe yahupo mihumajonto ango fosyawe'ne somo motawento wopingo umokosyohumamentisofoho. ³⁵ Mo'ningkanta kako oso ango engoso mokosyohumawo'ningkiso kakwo'yohwo sohomo sife aho hopi'nonohino kina uyonto ulimonto, Kiko olo hwe huhwo lohomo hamniyoho kijapoheso kakine'no yo'mayo mpe yohoji ito'no mokosyohumaho. Hamniyoho hiso moi'wo imo'ningkuhwoso'no jije hamniyoho ihn'namo'njo'manji ngko hwanguk asomo pmme sohonta ngko kikimo aku wokijapmmmonnoho. Ose ulonto umentisofoho.

³⁶ Jisas kako oso hungkuno hiso ulonto kako ulimonto, Kiko huno pipi kiyohoho. A'amu hufa'u sifihune sohwa oso hwe fonjahumentohofomo sohomo uhwontopahoningkofi oso a'amumo simeho nehapi a'amu mofonepo humawo'ningkohoho hopaso tihwo u'masohwolo. ³⁷ Ose ulahoningki oso a'amu honingkanomo hungkuno lutihwamojo sohwo ulimonto, Olo a'amu lohwo kako kakoe mangohwo ko huhumne'no hitoho ulofahoningki ufo'ma'maso hweho. Ose ulahoningki Jisas ulimonto, Kiko nuhuji a'amu somo ose'nohini ulohoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako Mota'nji Maliya'nji siko'nopee'nye angomno umentisofoho.

³⁸ Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanji hofiko Jelusalemne'no hano ne'no nosontifi ango fipo i'mofamentohofoso osopo a'mu fisi kakoe yofe Mota kako uhwonimentisoso kako Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanjimo uhwononto kakoe angomno ipemotawomentisofoho. ³⁹ Motafe konampiye yofeso Maliyafoho. Jisas kako angomo noswopahoningki Maliya kako Jisasiye sifiki'nyo'mo humanto kakoe hungkunomo haloho humupo'ntohumantisofoho. ⁴⁰ Maliya osopo nohumentaningki Mota kako wosopayo nto'no esyohumayo syoho engo yonto kako yo'mayo so'no huno pi'ningo pi'ningo syofisikaofonto Jisasi'mo ulimonto, Hwe Engofo, nje nampohwo kako ngkimo monifo'maso'njo ngko'nohini wopayo iloho yo'mayoso yalokweno. Oso yahinoso wopingotaho. Kiko nje nampohumo filihwajo. Ngkimo wonifo'mano. ⁴¹ Ose ulahoningki Jisas ulimonto, Motafo, Motafo, kiko huno pi'ningo engo syafisyonji jije simeho yo'mayo pi'ningo engo somne'no peho'no kilikakwoho. ⁴² Anga'nohino wonyoangkafoso yo'mayo hwahoponjo somo yakolo'nnyoso wo'nnyofoho. Kiko oso hisomne'no umofonyo yalokuno. Maliya kako oso wopingo hiso woma'monto nje hungkunomo upo'nalofoho. Oso wopingoso kakinta'ni wae meeofanehwono. Ose ulimentisofoho.

11

Mpohumo jomo ujo'ne yahinofoho.

(Matiyu 6:9-15; 7:7-11)

¹ Sikuno fihumo Jisas kako Mpohumo jomo moi'wo ulahon'ngki kakoe inomokomoyo fihwo kakimo ulim'ento, Hwe Engofo, hohonta Joun kako kakoe inomokomoyo sohwamo Mpohumo jomo ujo'ne itihwamentisofoho. Oso hopa kiko olohonta fonetihwaho. ² Ose ulahon'ngki Jisas ulim'ento, Sekwo Mpohumo jomo ulano likujoso sekwo olo pa'nyoso ulim'no.

Mpohwo jije yofe wop'ingo'nohinoso ne'nohini woho'n'wo'n'ngkuhwono. Oso sikuno kiko yo'mayo hopi'nono yokumpohn'nyo nemokosyohumayoso komo'no umo'nono

³ Sikuno huhwo huhwi nakwoe wosopayo fonejape.

⁴ Nom'ne a'amu nakumo wonyo nalohofosofe wonyo somo nakwo wae yao'malohwone hopaso kiko nakwoe wonyoso wae fenamofa.

Kiko nakumo yamofa nalohofa somo nonehumajohotoho.

⁵ Ose lutihwanto kako Mpohumo jomo ujo'ne nom'ne hungkuno lutihwamento, Sekwo anga'nohini fihwosi kiko sikwo'miyo kuntoliyopo a'amu kiko'njo mofone sopo humawo'n'ngkiso sohwo angomo u'mahoji ulim'no. Kiko wosopayo hufa'u sihune ntape. ⁶ Nje a'amu kako hon'ngkanomo noponto ngkimo ni'maso sohwo ngko wopayo nuyimneso ane hwo'nyoho. ⁷ Ose ulohoho'no kako oso hwe anga homo somjo sohwo kako ole wakilimontonoho. Kiko ngkimo syoho engo peho'no ntopantokuno. Hoku'yo nto pijwasyonji nje mehomini'ni nakwo saho fosyawotowono. Ngko yo'mayoso nolikahm'mo mokijapmmehono. ⁸ Ose kilihwoso'no kiko pipi uyimonto. Ngko sekumo waselimonne'no yohono. Oso hwe anga somjo sohwo kako ole wosyafihu'montonoho. Oso hwe huhwo sohwo kako nje a'amu ko huhune'no ngko molikafe'njo i'mo ngko muyo'njo uyimonto. Ose ko syafisyihwosi kiko joho ne'no liwo'nontan'ngkohoji oso a'amu anga somjo sohwo kako nolikafihwosi yo'mayo hopi'nonohino kiko umofonyo inyoso wokijapmmontonoho. Hwap'ingoso kiko kakimo jomo ne'no uliwo'n'ngkohino so'no wonimango munyofoho. ⁹ Oso pa'nyoso Mpohumo jomo ujo'ne yahino wo'nnyofoho. Sekwo Mpohumo jomo ne'no ulifijoso kako yo'mayoso wosejapmmontonoho. Sekwo yo'mayo so'no hafihafe tipentan'ngkuji sekwo oso hiso uhwonantifeho. Sekwo hoku'yopo hwan'ngo fonjikujo'no Anitu kako sekumo wosehwosampo'montonoho.

¹⁰ A'amu hopi'nonohino hofiko Mpohumo yo'mayo so'no jomo ulikujo'no Anitu uyimonto. A'amu yo'mayo so'no hofiko hafihafe tipifijoso wotipemantifeho. A'amu hoku'yopo hwan'ngo fongkupijoso Anitu kako wosehwosampo'montonoho.

¹¹ Sekwo mpohwosa sohwasu sekwoe hwomu sohwa inaniku'ne selifijoso sekwo homa wonyoso uyantifetaho. Awonoho. ¹² I yihu'mno so'no selifijoso sekwo a'nantihwoyo uyantifetaho. Awonoho. ¹³ Oseso sekwo hon'ngkano wonyo'njo ko huhwasi sekwo sekwoe mehomimo yo'mayo wop'ingo'nohini uyiwon'ngkohoho so'no sekwo huno ole waseyono. Sekwo sekwoe sen'ngkwowho Anitu ahwomomo humaso sohomo jomo ulikujo'no kako kakoe Towahuno Wop'ingoso yo'mayo hwahoponjomo yakolo'nnyoso wosejapmmontonoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako Setennta'ango towahuno wonyo wae yaofa'ne yokumpohn'nyo malokuso so'no hwasyo hungkuno limento'hofofoho.

(Matiyu 12:22-30; Mak 3:20-27)

¹⁴ Sɪkuno nom'nehwi Jisas kako hwe ilo'nnyo sohumta'ni towahuno wonyo wae yaofahonɪŋki towahuno wonyo sohwo nto li'mofahonɪŋki hwe huhwo sohwo hungkuno ito'no li'mentisofoho. A'amu pi'nɪngo engoso oso homo somo uhwonontifi yomo yontifi pisopisaho mjalɪmɪmentohofoho. ¹⁵ I oso'no a'amu fehohnjo sohwa ole li'mentohofi, Towahuno wonyo hopi'nonohino sohwafe hwe engoso Seteniyoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofe nom'neso Mpelɪsepuliyoho. Oso humta'ni Jisas kako yokumpohn'nyo nomanto towahuno wonyo homo somo wae yaofalofoho. Ose li'mentohofoho. ¹⁶ A'amu nom'ne sohwa hofiko Jisasɪmo yamofo uyano lontifi ulimentohofi, Kiko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyɪwo'nɪŋkiyohofoso fonetihwaho. Ose uhwonɪŋkuhwasi Anɪtu kiko'nji humaho wolano. ¹⁷ Ose ulahonɪŋkofi Jisas kako hofikoe huno somo huno moi'wo uyahonɪŋki ole ulimento, Hwaho fiponjo a'amu hopi'nonohino humawo'nɪŋkohofoso hofiko hotitopijo sohonta ikujoho fongki'nɪŋkuji hofikoe wopɪngo fosyohumayo'neso wonyo umo'nɪmontonoho. I oso pa'nyoso a'amu hofiko'montohwa hofiko yoka hnnɪŋkuji hofikoe fosyohumayoso wonyo umo'nɪmontonoho. ¹⁸ Oseso sekwo olo so'no peho'ne lalokwofo. Ngko Seten mta'ango yakumpohn'nyo towahuno wonyo wae yafo'ne manti'mtentesi Setenye a'amu sohwa hotitofikuji ikujoho fongki'nɪŋkutnnesohilo. Ose'manji Setenye yokumpohn'nyoso pipi umo'nɪmontolo. ¹⁹ I Seten kako towahuno wonyo wae yafo'ne ngkimo nifo'mantokuso'manji sekwoe inomokomoyo towahuno wonyo wae yafo'wo'nɪŋkohoho somo tihwo ufo'mahwoso'no weeofantifeto. O'o, sekwoe inomokomoyo huhwa towahuno wonyo somo wae yaofalokwofo so'no nakwo huno ole nayohoho. Sekwo ngkine'no hwasyo hungkuno lalokwofo. ²⁰ I oso'no ngko Anɪtu mta'ango towahuno wonyo wae yafo'ne yokumpohn'nyo malokwe'manji oso sɪkuno Anɪtu wosemokyohumamonto isoso nto se'mahonɪŋki sekwo oso hiso'no hohuju ikinjaofalokwofo.

²¹ Seten kako kakoe yo'mayo yo'mayo somo kako kakoe mekino sampe yo'mayo so'nji yohofihwontohumawo'nɪŋkisoso nom'nihwo kako yo'mayoso wae meeofonehoho. ²² I oso'no hwe nom'ne Setenye yokumpohn'nyo yakolo'nnyo sohwo nopihwosi kako Setenye mekino sampe yo'mayoso kakimo yokumpohn'nyo imokinyo'ne mokosyohuman-toso somo wae yafo'hwosi kakoe yo'mayoso woma'montonoho.

²³ A'amu fihwo kako nje a'amu mmo'nyo'njo yoso sohwo kako nje mango hweho. A'amu nje syoho somne'no monifo'maso sohwo kako syoho homo somo fonifonyo imokalofoho.

Towahuno wonyo a'amumo nto uliko'maso sohwo asomo pe-e'ne hungkunofoho.

(Matɪyu 12:43-45)

²⁴ Towahuno wonyo kako a'amufe simeho mo'mo humamojo sohwo oso ango somta'ni uliko'mahwosi nom'ne hwaho a'amu mohumunyopo usijo'no humayo'ne hafihafe wonyopi tipehwosi kakoe ango sɪmo'mjo somne'no asomo wapmmontonoho. ²⁵ Asomo nopihwosi oso ango homo somo uhwonososo ango homo somo hintalinyo wae nto yososo wopɪngomo uhwonɪmontonoho. ²⁶ Ose uhwonɪŋkuhwosi kako nuhwosi nom'ne towahuno wonyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso hofiko hofikoe wonyoso sɪmo'mjo sohwoe yakolo'nnyo somo

kako utimahwosi kakoe ango homo somo humayo'ne upemotawom-ontono. Oseso oso hwe huhwo sohwo simo'mo kako wonyo humamojo sohwo kako olohonta wonyo mikunimposo somo humaho. Ose ulimentisofoho.

Simeho wopingo tipemayo yahino neso olenoho.

²⁷ Oso hohosohonta hwe moya'mi pi'ningo engo nohumentanangkofi a'mu fisi nohumanto Jisasimne'no joho ulonto ulimento, Hnna'wohi kikimo kumanto amno kijapmmmentisosi kako kikine'no simonyo uyono.

²⁸ Ose ko ulahonngki Jisas ulimento, O'o, simonyo iyo yahino neso olenoho. Hwe moya'mi hofiko Anituye hungkunomo upa'ninyoso iningkafijo'manji hofiko simonyo nehopi uyantifeho.

Yo'mayo kengo a'amu miy'wo'n'ngki yohofoso uhwonano lontifi Jisasimo joho utimentohofoho.

(Mat'yu 12:38-42; Mak 8:11-13)

²⁹ Hwe moya'mi pi'ningo engoso Jisasin'jopo uhu'mokontanangkofi Jisas kako olo hungkuno loso ulimento, Hwe moya'mi olohonta humalofo soku wopingo ku'maho. Hwapingoso sekwo ole ntiwo'nalokwofo, Kiko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso yohojo'no'manji nakwo nokohonngkuhwasi nakwo huno wonayono. Kiko Anituye Hwomu Ne hwosoho. Ose ko ntiwo'n'ngkohofoso ngko oso hiso mutihwamonnehono. O'o, Jouna hohonta humamojo sohwo uloho'mentiso hopaso oso'nohini wosetihwamonnoho. ³⁰ Hohonta yo'mayo Jounamo u'ma'mentiso somo a'amu Ninifoso uhwonontifi hofiko huno ole umento, Anitu Jounamo lonehwatimentisofoho. Oso hopaso yo'mayo ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo ni'mante so'no olohonta a'amu humawo'n'ngkohofoso nohonngkujo'no hofiko huno ole uyono. Anitu ngkimo nihwatimentiso hwo'nyoho. ³¹ Hwangku a'amufe yahino wonyo somne'no Anitu kako yano ilofone sikuno somo i'mofapihwoso'no oso a'mu yofe engo hwaho mokosyohumayo'nesi kako hwaho mongkihnta'ni mokosyohumamojosi kako nolikafihwosi sekwo olohonta humalofo sokumo ole selonefoho. Sekwo Anitumo min'ngkayoso peho'nekulo. Ose selonefoho. Hwapingoso hohonta hwe yofe engo'njo Soulomoun humamojo sohonta oso a'musi kako hwaho ikanoponta'angosi kako Soulomoun Anituye hungkuno wolontihwano lonto kako sapmmmentisofoho. I oso'no olohonta hwe nom'ne Soulomounimo yakolo'nnyo sohwo sekwo'nji olopo ko humaso sohumo sekwo kakimo min'ngkowalokuyohofo. ³² Anitu kako a'amufe wonyo somjo tohinoso yano ilofiyo'ne sikuno somo a'amu ango Ninifonta'angoso nolikafikuji sekwo olohonta humalofo sokumo ole selifitnnefoho. Sekwo sekwoe hon'ngkano wonyo somne'no simeho miwolo'mokiyo'njo peho'no imentohofokulo. Ose selifitnnefoho. Hwapingoso a'amu Ninifoso hofiko oso hungkuno Jouna li'jwao'mentiso somo upa'nontifi hofikoe hon'ngkano wonyo somne'no simeho iwolo'mokumentohofoho. I olo so'no olohonta hwe fihwo Jounamo yakolo'nnyo sohwo sekwo'njo olopo ko humasoso sekwo sekwoe hon'ngkano wonyomne'no simeho miwolo'mokiyofoho.

Pomponahopo humayo'ne hungkunofoho.

(Mat'yu 5:15; 6:22-23)

³³ A'amu fihwa sikiloho mongkujontifi hiyaso'mo u, ahwonte enjwa'mo moho'nasiyo'njo hwafoho. O'o, hofiko ijempoho tojwa sopo ho'nasyontifeso a'amu ango homo somo nosyukuji pomponaho hiso

uhwonantifeho. ³⁴ Sekwoe timoso sekwoe huyo'mangofe pomponaho pa'nyofoho. Timo anga'nohino'manji sekwo pomponahopo humalofo. Timo pi'n'ingo'manji sikwo'mjoho'mo humalofo. ³⁵ Oseso sekwo huno ito'no fisyafihupmno. Sekwo pomponahopo humalofo soku yahino pi'n'ingo pi'n'ingo mafikuji apa'no sikwo'mjoho'mo fosyohumafikutoho. ³⁶ Sekwoe simaho mo'mo sikwo'mjoho ane hwasi'manji pomponaho'nohinopo'manji sekwoe simo'mangoso nom'ne a'amu somo pomponaho hopaso uloho'montonoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako a'amu Falisi sohwanji a'amu hon'ingkano hungkuno lutihwayo sohwanjimo yoka hungkuno ulimentisofoho.

(Mat'yu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47)

³⁷ Jisas kako oso hungkuno ulikwato lohofahon'ingki a'amu Falisi fihwo kako kako'nji wopayo wonaho lonto Jisasimo joho lutima'mentisofoho. Oseso Jisas kako oso hwe huhwo sohwoe angomo noswonto wosopayo niwo'n'ingkohoho sopo humamentisofoho. ³⁸ Oso a'amu Falisi huhwo sohwo kako Jisas aho mijo miyatiku'nyo'njo yonto wosopayo nyo'ne humahon'ingki uhwononto yomo yonto huno pi'n'ingo engo syafihu'mentisofoho. ³⁹ Jisas oso hwe huhwo sohwoe hunomo huno uyahon'ingki ole ulimento, Sekwo a'amu Falisi sohwasu sekwoe noswanyo yo'mayo somo ko yajijwontifeso sekwoe humayoso kiho'njo hwasoho. Yo'mayo uhwonontifeso hi semo'niwo'n'ingkohoho. Oso'nji simaho mo'mo yo'mayo hon'ingkano wonyo nom'ne wo'nnyo hwasoho. ⁴⁰ Sekwo huno ane hwasoho. Sekwo mijo yatiku'nyo'ne'nohini syofisyalokwofo. Anitu kako sekwoe paho hohnta'nohini mti'mokumentiso'maho. O'o, kako sekwoe simaho mo'mo sekwoe huno so'nji mti'mokumentisofoho. ⁴¹ Sekwo sekwoe yo'mayo so'no aho yokumpohn'nyo kesyohumafikutoho. O'o, sekwo a'amu umofonyo iwo'n'ingkohoho somo yo'mayoso uyikujo'no sekwoe simaho mo'mo kiho ane umo'nimontonoho. Ose ifijo'manji a'amu uhwonifijoso hofiko sekwoe simaho mo'mo kiho ane so'no huno uyimontonoho.

⁴² Sekwo a'amu Falisi sohwasu sekwo tohino tipemapitne so'no ngko hitoho ntokwoho. Sekwo hamniyoho wosopayo yo'mayo mawo'n'ingkohofoso sekwo hotitofontifi aho hufa'u hopi'nono imo'n'ingkahon'ingki anga'no Anitumne'no ko ho'nosyantifeso sekwo hon'ingkano ito'nohino somne'no huno mosyafisiyo'njo yontifeso Anitumne'no masemo'nyo'njo hwasoho. U, sekwo sekwoe yo'mayo wopingo fehohnjoso Anitumne'no ho'nasyiwo'n'ingkohofoso wopingofoho. I oso'no oso hungkuno selohe somo min'ingkayo'manji yahinoso wopingo'maho.

⁴³ Sekwo a'amu Falisi sohwasu sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Sekwo huno ole seinyo hwasoho. A'amu tajo angomo humawo'n'ingkohoho sofe simanopo hwe engo sohwoe epohumayo wopingo sopo wohumentanoho semo'nnyo hwasoho. Sekwo hwe moya'mi uhu'mokiyo sopo nje hwe engofo selontife'no yiwo'n'ingkohofihwasoho.

⁴⁴ Sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Sekwo olo pa'nyo hwasoho. A'mopijohinomo'mo ho'nasyiwo'n'ingkohoho sopo iyo mowontimofasiyo sopa'nyo hwasoho. Tojwa lopo wopingo sopo a'amu hano emoyontifi hwaho ajwomo'mo pisakino'njo wojo so'no huno muyofoho. Sekwo oso pa'nyo hwasoho.

⁴⁵ Jisas ose ulahon'ingki hwe fihwo kako hon'ingkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwo Jisasimo ulimento, Nakwoe Lonetihwayo sohwasu, oso hungkuno tango'njo Falisi sohwasu ulohinoso nakwo

huhwo na'nnonjimo nelalokuno. ⁴⁶ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Sekwo a'amu hon'ngkano hungkuno lut'hwawo'n'ngkohoho huhwo sohwaso sekwo huhwaso Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. A'amu sekwoe hon'ngkano hungkunomo ito'no in'ngkayo'ne syoho mikun'imposo uy'wo'n'ngkohofihwasoho. Sekwo a'amufe hohujopo tango mikun'imposo kisasyohon'ngkofi hofiko mokoho'nyo'ne syoho yokumpohn'nyo y'wo'n'ngkohofofoho. I oso'no sekwo hofikimo ufo'mayo'ne sekwoe ajo'miyopo tango moki'n'nasewoso hwasoho.

⁴⁷ Sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Seyakwosa hohonta humamotofo sohwa hofiko a'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwafo fonjahumentohofofoho. A'amumo fonjahumentohofoho huhwo sohwafo pijohino sopo sekwo wokosuyo yo'mayoso hulimotofihwasoho. ⁴⁸ Sekwo ose iwo'n'ngkohoho so'no ole it'hwalo'kwofoho. Neyakwosa hofiko a'amu huhwo sohwafo fonjahumentohofoho yahinoso wop'ngofoho. Ose lontifi sekwo wokosuyo hulimotofihwasoho. ⁴⁹ Anitu kako huno hwap'ngo'njo sohwo sekumne'no ole selalofi, Ngko a'amu fihwamo nje hungkuno uyahon'ngko lijwafo syoho'njo (*apouse*) sohwanji sekuyepono lihwatimeso sekwo a'amu fihwamo fonjasy'kuji nom'ni hwamo wonyo ulohofantifeho. Ose selalofoho. ⁵⁰ Oseso a'amu fihwamo Anitu kakoe hungkuno uyahon'ngki hungkuno hiso lijwafo'ne syoho'njo sohwafo fonjahumentohofoso Anitu nakwoe hwaho mt'i'mokumentiso simo'mta'ango so'ntnne'no olohonta fonjahumomopmmalofo so'ntnne tohinoso olohontajo hwe moya'mi humalofo soku womantifeho. ⁵¹ Kein kako Apelimo fonjahumentiso somta'ni a'amu hofiko Sekolaiya sohomo Anitumne'no yo'mayo ho'nasyiwo'n'ngkohoho sopo oso anga Anitu humaho limotofo ajwo sopo fonjahumentohofoho oso'ntnne tohinoso a'amu olohontajo humalofo soku womantifeho.

⁵² Sekwo hon'ngkano hungkuno lut'hwawo'n'ngkohoho sohwaso sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Sekwo Anituye hungkuno ne'njo somo min'ngkayo'njo yontifi hiyaso'mo ho'nahumentohofoho so'no a'amu nom'neso hungkuno homo somo un'ngkowano ko lahon'ngkofi sekwo hofikoe hon'ngkanomo pijumokosyohumawo'n'ngkohofihwasoho. ⁵³⁻⁵⁴ Jisas ose ulonto oso homo somo uliko'mahon'ngki oso a'amu hon'ngkano hungkuno lut'hwawo syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofiko simano likumpentifi oso sikuno homo somta'ni impo'angomo womuhwojano lontifi hungkuno mtitofahumentohofofoho. Oso hiso'no nakwo Jisasiye hunomo yamoyo uyano lontifi hwasyo hungkuno wonalono lontifi hofiko yo'mayo so'no Jisasi'mo ulohon'wo'n'imentohofofoho.

12

Yo'mayo hiyaso'mo mokosyohumawo'n'ngkuhwone hwasyo yahino somne'no i'waho ito'no fiyimno.

(Mat'yu 10:26-27)

¹ Hwe moya'mi ni'hu'no pi'ningo engo uhu'mokumentohofoso hofiko ito'no humamentohofomaho. O'o, hofiko nom'ne a'amu sofe sifemo hwotoho wosolongkufinantifi imentohofofoho. Oso hohosohonta Jisas kakoe inomokomoyo sohwafo ikinjamo lohofonto hofikimo simo'mo ole ul'imento, Sekwo a'amu Falisi sohwafo yahino somne'no i'waho ito'no fiyimno. Yahino hiso olenoho. Hofiko hofikoe yahino wonyo ut'hwawo'nyopo m'mofape so'no hwasyo hungkuno seliwo'n'ngkohofihwafoho. Oso

yahino so'no selalokweno. ² Yo'mayo hiyaso'mo wojoso hwangku utihwa'nyopo u'mofapmmontonoho. Yo'mayo sekwo hiyaso mokosyohumawo'n'ngkohoho hungkuno hiyaso'mo lontifeso yahino wonyo hiyaso'mo yontifi tifi no'mo utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no a'amu timo uhwo-nantifeho. ³ Oseso yo'mayo hungkuno sekwo sikwo'mjoho'mo lontifeso hwangku mofehi'nyo'nji woho'nimontonoho. Yo'mayo hungkuno sekwo hiyaso'mo hofiyoka lontifeso hwangku utihwa'nyopo mango engo'nji wamjilimwantifeho.

Yo'mayo so'no iyoho sen'ngkuhwaloho. Anitumne'nohini iyoho wasenono.

(Mat'yu 10:28-31)

⁴ Ose ulonto ole ulimento, U, nje a'amu soku, sekwo upa'nimno. Sekwo a'amu poyo semokiyo somne'no sekwo iyoho sen'ngkuhwaloho. O'o, hofiko sekwoe a'apaho poyo semokukuji osopo pipi selohopitnnehoho. O'o, awonoho. ⁵ I olo humne'no sekwo iyoho senyo'ne'no waselimonne'no yohono. Anitu kako sekwoe a'apaho poyo semokuhwosi sekwoe huyo'mangoso ni'hu'nahone tikanomo uhwajiyo'ne yokumpohn'nyo hi'njo hweho. Osohumne'nohini iyoho wasenono. ⁶ Sekwo huno seyohoho. Yihufo ni'hu'no we'e popijamo pa'nyoso a'amu yihufo hiso aho fehohnjo hopi'nonohino somo touya hufa'u somne'no mpe yiwo'n'ngkohofohoho. I oso'no oso yihufo ni'hu'no we'e somne'no Anitu kako in'ngo mamofiwo'n'ngkiyohoho. ⁷ Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso huno'njo hweho. Kako ji'e mnokinomjo mijiyo kenga'no kenga'nohinoso Anitu kako atofoto nto limentisofoho. Oseso sekwo a'amu poyo semokiyo sohwanne'no iyoho sen'ngkuhwaloho. O'o, oso yihufo ni'hu'no we'e Anitu in'ngo mamofe'njo hofiyo mokosyohumawo'n'ngkiso somo sekwo yakolo'nnyo kuyoho.

Jisasimne'no yokumpohn'nyo lohofo'ne hungkunofoho.

(Mat'yu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Olo so'no waselimonne'no yohono. A'amu fihwo kako a'amufe timopo ngkine'no hungkuno li'jwaofoso sohwo oso humne'no ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni a'amu ahwomomjo sofe timopo hungkuno wolijwao'monnoho. ⁹ I oso'no a'amu fihwo kako a'amufe timo sopo ngkine'no hohujo ikinjanimofoso sohwo oso humne'no ngko huhwo'ni a'amu ahwomomjo sofe timopo hohujo ikinjimo'mnefoho. ¹⁰ I a'amu fihwo ngkine'no sitofo ntososo kako oso wonyo hiso'no Anitumo wae yaofo'ne jomo ulososo Anitu kako wae weeo'montonoho. I oso'no a'amu Anituye Towahuno Wopingo sohumne'no sitofo ulososo oso wonyo hiso Anitu kako wae meeofonehoho. O'o, wonyo hiso ne'no wawo'montonoho. ¹¹ A'amu hofiko tajo ango we'e so'mo a'amu hwaho mokosyohumayo sohwanji a'amu yofe engo'njo sofe timopo ipesemotasokujo'no sekwo iyoho sen'ngkuhwaloho. Huno ole syafisyikutoho. Hofiko hungkuno nalohon'ngkujo'no nakwo peho hungkuno ulantanto. Ose syafisyikutoho. ¹² O'o, olo hoholohonta Anituye Towahuno Wopingo kako yo'mayo hungkuno sekwo ujo'ne so'no waselimontonoho.

A'amu hamniyoho engo'njo yo'mayo ho'yango yokumpohn'nyo aho kemokosyohumawo'n'ngkiso sohwoe pahnnimo hungkunofoho.

¹³ Hwe moya'mi pi'n'ngo engo nohumentan'ngkofi hwe anga'nohino sohwo Jisasimo ole ulimento, Nje Lontihwayo sohwo, nje mpohwo poyo pe'n'ngkahon'ngki nje tatohwo kako ho'yango hopi'nonohinoso

ma'mentisofoho. Oseso olo hilo so'no kiko nje tatohumo uso. Ho'yango hiso yano ilofihwosi fehohnjo ngkimo wontapono. Ose lonihwajohoho uso. ¹⁴ Ose ulahoningki Jisas ulimento, I pipilo. Seningkwohwoe ho'yango yo'mayoso yano ilofone syohoso tihwo ntapmmentisoto. Awonoho. ¹⁵ Ose ulonto a'amu hopi'nonohino somo ole ulimento, Sekwo huno ito'no fisyafihupmno. Nom'ne a'amufe yo'mayo somne'no hi semo'nyo so'no yahino so'no i'waho fiyimno. A'amu ho'yango pi'ningo engo yokumpohn'nyo mokosyohumayo sohwo kako oso ho'yango somta'ni simeho wopingo neso motipuhwonyo hweho.

¹⁶ Ose ulonto kako pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hwe hamniyoho engo'njo fihwo kakoe wopasyoho somta'ni yo'mayo pi'ningo engo ma'mentisofoho. ¹⁷ Ose uhwononto oso hwe hamniyoho engo'njo sohwo hnnimento, Ngko pipi imnehono. Yo'mayo wosopayo ho'nasiyo'ne angoso hopo'maho. ¹⁸ Ose syafisyonto ole limento, U, ole uyimonnoho. Nje wosopayo ho'nasiyo'ne angoso we'eso wae yahm'mo nom'ne engo mikunimposo wamolimo. Ose moli'mo ngko wopayo yo'mayoso oso angoso songomo woho'nahumonnoho. ¹⁹ Ose i'me'no ngko nje huyo'mangomne'no ole wahnnimo, Jije yo'mayo wopingoso pi'ningo weho. Soswo pi'ningo engoso kiyakolofihwoso'no ho'yango yo'mayoso ne'nohino wakuwentimtefoho. Oseso syoho engo yohotoho. O'o, iyoho humahoji yo'mayo mijo wosopayo ningkohoji simeho wopingo'njo fisyohumaho. ²⁰ Ose ko hnningkahoningki Anitu hwe huhwo sohumo ulimento, Kiko huno ane hwosoho. Olo sikwo'miyo lomo kiko poyo wape'nimonnoho. Jije ho'yango engo ito'no esyohumahnoso tihwo woma'mteto. ²¹ Oso pahnnimo hungkunoso ulonto ole ulimento, Oso pa'nyoso a'amu ho'yango yo'mayoso pi'ningo engo elofisosyalofonjo sohwo kako Anituye timopo ne so'no umofonyo yone hweho. Oso'no sekwo huno ito'no fisyafihupmno.

Yo'mayo yo'mayo so'no huno pi'ningo pi'ningo syafisiyo'ne hungkuno-foho.

(Matiyu 6:25-34)

²² Ose ulonto Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo ole ulimento, Oso'no ole selalokweno. Sekwo sekwoe fisyohumayo so'no huno pi'ningo engo syafisyikuiji ole nolikutoho. Nakwo peho wosopayo wonantanto. Sekwo sekwoe a'apahomne'no huno pi'ningo engo syafisyikuiji ole nolikutoho. Ngko nje a'apahomo peho wekojisyahinimonnto. Ose syafisyikutoho. ²³ Hwapingoso nakwo peho'ne humolawotowono. Wosopayo'netaho. Hwapife'netaho. O'o, oso'ne'maho. ²⁴ Sekwo yihufone fisyafihupmno. Hofiko wopuyo huliwo'ningkohofomaho. Hofiko wopayo mehu'meesyiwo'ningkohofomaho. Hofiko wopayo angoso yo'mayo ho'nasiyo'ne angoso hi'njomaho. I oso'no Anitu kako hofikimo wosopayo yo'mayoso uyiwon'ningkohoho. Sekwo hwe moya'mi soku Anitu kako sekumo sehononteso sekwo yihufo somo yakolo'nnyo kuyoho. ²⁵ Hwe fihwo sekumta'ni kako huno pi'ningo pi'ningo syafisyihwosi nje soswo sawemo umokinimne'no yohono lososo ne umonimontolo. Awonoho. ²⁶ I sekwo oso we'e hiso ifitneso hopoenohini mmonyohwasimanji sekwo nom'ne yo'mayo pi'ningo engo somne'no huno pi'ningo pi'ningo peho'ne syofisyalokwofo. ²⁷ Sekwo wokoso foho so'no huno fisyafihupmno. Hofiko yo'mayo syoho anefoho. Hofiko he yo'mayoso mojiyofiwo'ningkiyohoho. I oso'no ole waselimonne'no yohono. Hohonta hwe engo Soulomoun hamniyoho hwapingo'njo sohwo kako kakoe hwapife wonyoangkafo yo'mayo wokoso na'nohino so'nji inonteso kako olo wokoso foho we'e somo

muyakolofonehoho. ²⁸ Ou oso wokoso fofu sɪkuno fihumo syohopo lohofoso mo'nɪngkanta a'amu nolofekuji tohomo wolofefantifeho. I oso'no oso wokoso fofu Anitu wonyoangkafo mtɪ'mokuwo'nɪngkiso somo uhwonontaneso wopɪngofoho liwo'nɪngkuhwono. Oseso sekwo soku wokoso fofomo yakolo'nnyo hokumo Anitu kako hofiyo wosemokosyohumamontonoho. Sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono we'e'nohinoso peho'no uyalokwofo. ²⁹ Oseso sekwo wopayo yo'mayo mijo so'no peho wonantane'nunto Ose syafɪsyɪkutoho. Huno pi'nɪngo pi'nɪngo seyo'eno. ³⁰ A'amu olo hwaho lopo Anitumo minɪngkayo'njo hofiko yo'mayo yo'mayo mayo'ne huno pi'nɪngo pi'nɪngo syafɪsyɪwo'nɪngkohoho. I oso'no senɪngkwohwo Anitu sohwo kako yo'mayo so'no sekwo umofonyo yahonɪngkohofoso kako huno nto uyohoho. Kako wopɪngo wosemokosyohumamontonoho. ³¹ Oseso simo'mo sekwo Anitumo enjwa'mo humayo'ne hi semo'nɪngkuhwoso'no Anitu kako yo'mayo yo'mayo umofonyo ifijos wosejapmmontonoho.

*Ahwomomjo ho'yango wojo so'ne hungkunofoho.
(Matɪyu 6:19-21)*

³² Nje yahu mehomu soku sekwo yo'mayo so'no iyoho senɪngkuhwoloho. Anitu kako kakimo enjwa'mo humayo'ne mesehumajiyo'neso hungkuno nto mtito'mentisofoho. Anitu kako sekumo semokosyohumayo so'no simeho wopɪngo umo'nalofoho. ³³ Sekwoe ho'yango yo'mayoso a'amu mpe waselohopife. Sekwo oso hamniyoho hiso a'amu umofonyo iyo somo uyimno. Ose ifijo so'no sekwoe ho'yango neso ahwomomo weho. Ahwomomjo ho'yango wonyo mmo'nonehoho. Oso'no sekwo sekwoe ho'yango engo ahwomomo fohu'meehumno. Oso hopo saponjo ho'yangoso mpo'naofe'nefoho. A'amu ho'yango hufo iyoso aneponoho. Namo, mote, yo'mayoso ho'yangomo wonyo mmokonehoho. ³⁴ Ango jije ho'yango yo'mayo wopɪngo wojo sopo jije simeho hi oso hopo weho.

Hwe engo sohumne'no ito'no esyohumayo'ne hungkunofoho.

³⁵ Sekwo sekwoe he ito'no yofɪkuji sikiloho mongkujɪkuji ito'no fesyohumamno. ³⁶ Ose ifijo'manji sekwo olo pa'nyo wohontohumantifeho. A'amufe hwe engo sohwo kako ape mayo'ne wopayo iloho engo somta'ni asomo poso sohonta kako hoku'yopo hwanɪngo fonjɪhwoso'no syoho ulohofiyo sohwa hano komo'no wohwosampɪtɪmantifeho. ³⁷ Oso syoho ulohofiyo huhwo sohwa hofiko saho mofosyawoso uyantifeho. O'o, hofiko hofikoe hwe engo sohumne'no yo'mayo ito'no esyohumentanɪngkuji hwe engo sohwo poso sohonta hofiko simonyo engo uyantifeho. Hungkuno nehopi waselɪmonne'no yohono. Oso hwe engo huhwo sohwo kako uhwonososo yo'mayo ito'no esyohumayo somo uhwonɪngkuhwosi kako huhwo kakoe syoho ulohofiyo sohwo wopayo niwo'nɪngkohoho epohumayo sopo uhumajihwosi kako wopayo uyimontonoho. ³⁸ I kako sɪkwo'miyo kuntoliyopo poso'manji u kako yɪhufo yoka simo'mjo ho'niwo'nɪngkiso so'nji poso'manji kako kakoe syoho ulohofiyo sohwo uhwonososo hofiko saho mofosyowentanɪngkuji uhwonɪngkuhwoso'no hofiko simonyo uyantifeho. ³⁹ Hwe engo sohwo kako asomo pe'e'ne mofehi'nyo simo'me so'no huno ito'no seyoso'manji sekwo hopi'nonohino soku ito'no wesyohumantifeho. U, oso hopaso hwe angokosyohumayo sohwo kako nom'ne a'amu kakoe angokosyohumayo hopo sopo nta'ni yo'mayo hufo woma'mo lonteso'no sɪkuno huno uyontentesi kakwo'yohwo oso sɪkuno somne'no hontohumentanɪngkuhwosi a'amu hufo imojo sohwo

kako yo'mayoso momahwonesohilo. ⁴⁰ Oseso sekwo soku sikuno engolopohamo ito'no fesyohumantokuno. Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni sikuno sekwo huno mosyofisyomokosyohumentan'ngkuji asomo wapmmmonnoho. Ose ulimentisofoho.

Syoho ulohofiyo wop'ingo sohwo'nji wonyo sohwo'njiye pahnnimo hungkunofoho.

(Mat'iyu 24:45-51)

⁴¹ Pita ose upa'nonto Jisasimo ulimento, Hwe engofu, oso pahnnimo hungkuno nalohinoso nakumnohini lonalohino. Hwe moya'mi hopi'nonohino'nyumo lonalohino. ⁴²⁻⁴³ Ose ulohon'ngkahon'ngki Jisas kako nom'ne pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hungkuno selalokwe loso olo humnefoho. A'amu fihwo huno wop'ingo'njo sohwo kakoe hwe engo sohwo osohumo nom'ne syoho ulohofiyo sohwamo umokosyohumayo syohoso uyahon'ngkuhwosi syoho hiso ito'no inyo sohumne'no selalokweno. Oso hwe engo huhwo sohwo kako asomo p'ihwosi uhwonososo kakoe syoho ulohofiyo sohwamo mokosyohumayo syoho'njo sohwo wosopayo uyontan'ngkuhwosi uhwon'ngkuhwoso'no oso syoho ulohofiyo sohwo simonyo uyimontonoho. ⁴⁴ Ngko hungkuno nehapi waselimonne'no yohono. Oso hwe engo huhwo sohwo kako kakoe yo'mayo hopi'nonohinoso oso syoho ulohofiyo huhwo sohumo enjwa'mo woho'nahumontonoho. ⁴⁵ I oso'no oso syoho ulohofiyo huhwo sohwo kako huno ole wosyafi'hu'montonoho. Nje hwe engo sohwo kako asomo komo'no maponehoho. Ose syafisyihwosi'manji kako nom'ne syoho ulohofiyo hwe moya'mi sofanjimo ikujoho fonjomasoso kako yo'mayo wosopayo toho'nohini n'ngkuhwosi kako mijo yokumpohn'nyo n'ngkuhwosi wonilohofao'montonoho. ⁴⁶ Syoho ulohofiyo sohwo ose yoso'manji kakoe hwe engo sohwo sikuno fihumo syoho ulohofiyo sohwo kako huno mosyofisiyo'njo yo'mayo ito'no mesyohontohumentan'ngkuhwosi asomo wapmmontonoho. Oso hwe engo sohwo kako syoho ulohofiyo huhwo sohumo tohino engo uyihwosi a'amu kakoe hungkunomo haloho maposo'njo sopo uhumatimontonoho.

⁴⁷ Syoho ulohofiyo sohwo kakoe hwe engo yo'mayo syoho yone'ento ulisoso kako huno ko uyahon'ngkuhwosi hungkuno homo somo min'ngkayo'njo yo'mayoso ito'no mesyohumayo'njo oso hwe huhwo sohwo tohino engo woma'montonoho. ⁴⁸ Syoho ulohofiyo nom'nehwo kakwo'yohwo sohwoe huno somo huno muyo'njo so'no kako yahino wonyo ko ihwosi kakune'no huno mosyafisiyo'njo yososo kakwo'yohwo sohwo tohino we'e'nohini uyonefoho. Anituye syoho ulohofiyo fisomo yo'mayo wop'ingo pi'n'ingo engo u'mante so'no kako Anitumne'no syoho pi'n'ingo engo uyono. A'amu yo'mayo yo'mayo pi'n'ingo engo mokosyohumunyo sohwo Anitu kako osohumo nom'ne a'amumo ufo'mayo'ne yo'mayo so'no jomo ulimontonoho.

Jisas kako nakwoe hwahopo pmmmentiso so'no a'amu wohotitofant'ifeho.

(Mat'iyu 10:34-36)

⁴⁹ Ngko olo hwaho lopo ahwomo mta'ango toho womotapmmo lonji pm'mentohe hwo'nyoho. Oso toho hiso olohonta sijontentesi wop'ingo'nesohilo. ⁵⁰ Oso toho hiso mosijontan'ngkuhwoso sohonta ngko tohino engo woma'monnoho. Oso tohino engo mayo hiso'no nje hi tango mjonimopihwosi oso tohino moi'wo umo'nosojwao'montonoho. ⁵¹ Ole losyonifisyantikwofo. Olo hwaho loponjo ikujoho yo'mayo yahinoso moi'wo esojwaofo'ne pmmmentiso hweho. Ngkine'no

ose losyonifisyantikwofo. O'o, sekwo upa'nimno. Ngko a'amu hotitofone pmmmentohe hwo'nyoho. ⁵² Olohontajo'nji hwangku nom'ne'ntnne'no hofiko'montohwa a'amu aho fehohnjo hopi'nonohinoso nohotitofahon'ngkuji a'amu hufa'uso siko a'amu hufa'u sihune sohwafe mangohwa umo'nanjiyoho. I a'amu hufa'u siko ngkimo nningkapohosiso'no oso a'amu hufa'u sihune sohwa sikoe mangohwa umo'nantifeho. ⁵³ I kan'ngkwohwo kako ngkimo nningkapihwoso'no kakoe hwomu ngkine'no ngkilaho walimontonoho. I mu fisi kako ngkimo nningkapihwoso'no kona'wohi ngkilaho wantimontonoho. U, a'amu fisi kako ngkimo nningkapihwoso'no kakoe hwomufe ape mangohwo umo'nimontonoho. Oso hopaso a'amu pi'ningoso hofiko wohotitofantifeho. Ose ulimentisofoho.

Yo'mayo imo'nalokuso so'no huno tipemayo'ne hungkunofoho.

(Mat'yu 16:2-3; Mak 8:11-13)

⁵⁴ Olo hungkuno hilo so'nji a'amu homo somo ulimento, Sekwo mofehi'nyo ikwo'mokuwo'n'ngkiso sohohnta'ni himo uhwon'ngkuji ole wolantifeho. Ifoyo wahu'montonoho. Ose likuji ou, nehopi wahu'montonoho. ⁵⁵ U, sekwo ifofo yokumpohn'nyo mongkihnta'ni sopahon'ngkuhwosi uhwon'ngkuji ole wolantifeho. Mofehi'nyo yokumpohn'nyo walimontonoho. Ose likuji ou, nehopi walimontonoho. ⁵⁶ Sekwo yo'mayo hwahoponjo so'nji ahwomomjo so'nji uhwonantifi sekwo huno ito'no syafisyiwo'n'ngkohoho kuyoho. I oso'no yo'mayo olohonta imo'nalokuso somo ko uhwonontifi sekwo sekwoe yahino wonyo somne'no tohino mayoso'no huno maseyo'njo i'waho ito'no miyalokuyohoho. Hwap'ngoso peho'neto. Sekwo mango'nohino kuyoho.

A'amu fihwo kako kikumne'no simeho tohino umnosso so'no kiko komo'no simeho wop'ngo hnmokinyo.

(Mat'yu 5:25-26)

⁵⁷ Sekwo huno wop'ngo syafisyikuji yahino ito'nohino somne'no yano milofahinyoso peho'neto. ⁵⁸ Hwe fihwo kako kikimo impo'angomo wolintofakohumo lihwoosi ipekumotowahon'ngkuhwosi hon'ngkanopo humahosisi osopo siko'nohino hungkuno ito'no filinyo. Majo'manji hwe engo hungkuno ito'no mihwajiyo syoho'njo sohwo kako impo'angomo womekuhumati'montonoho. ⁵⁹ Ose yoso'manji kiko impo'angoso kunto'no uliko'ma'mne hwosi'maho. O'o, simo'mo kiko jije yahino somne'no yo'mayo hamniyohoso woho'nahumonnoho. Ose ulimentisofoho.

13

A'amu soku sekwoe hon'ngkano wonyo somne'no simeho miwolo'mokiyo'manji sekwo tikanomo ufitne kuyoho.

¹ Oso hohosohonta a'amu fehohnjo hofiko nohumantifi Jisasimo ulimentohofi, A'amu Ngkalilinta'ango fehohnjoso hofiko Anituye tajo ango engo Jelusalem sopo nohumantifi hofiko Anitumne'no yahu fonjokisyosyontan'ngkofi hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo kako kakoe a'amu itokuso'njo sohwoamo lihwojahon'ngki hofiko a'amu Ngkalilinta'ango somo fonjahumentohofofoho. ² Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Ose ntohoho so'no sekwo huno ole losyofisyalokwofo. Oso a'amu Ngkalil'injo hiso hofikoe hon'ngkano wonyoso nom'ne a'amu Ngkalilinta'ango somo yakolo'nnyo so'no oso tango mikun'imposo tipema'mentohofofoho. Ose losyofisyalokwofo. ³ O'o, sekwo ose syafisyikutoho. Ngko hungkuno

nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Sekwo hopi'nono sekwoe yahino wonyo somne'no hohujo mikinjaopijo'manji sekwo hopi'nono oso tango hopaso notipemapitne kuyoho. ⁴ I oso ango Silouam sopo a'amu aho hufa'u sife fehohnjo hopi'nono nom'ne sife mta'ni hufa'u sihune nohumentan'ngkofi ango yokintahoponjo sawemo engo sohwo piwasyonto a'amu homo somo kilopo'mentisofoho. Oso hwe moya'mi hofsofe yahino wonyoso Jelusalemmjo a'amu somo yakolo'nnyo so'no huno losyofisyalokwofo. ⁵ O'o, oso'ne'maho. Hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Sekwo hopi'nono sekwoe yahino wonyo somne'no hohujo ikinjaofikuji Anitumne simaho miwolo'mo kiyo'manji sekwo hopi'nono oso tango hiso pa'nyoso notipemapitne kuyoho.

Iyo ipisayo ito'no minto'n'wo'n'ngkiso so'no pahnnimo hungkunofoho.

⁶ Jisas kako pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hwe fihwo kakoe impojohopo iyo ikwongo hulimentiso so'no kako ikwonjajo ne into'nyo so'no wonyopi uhwonomahoso imojofoho. ⁷ Oseso kako syoho mokosyohumayo sohomo ulimento, Kiko upa'nyo. Soswo hufa'u sihune ngko oso ikwonjajo hiso womjimonji potneso huno uhwonapiwo'n'ngkohefoho. Oseso oso iyo huhwo sohwo olohonta kiko m'ngo filofeefo. Kako hwahomjo afofo siki mayoso wop'ngo'maho. ⁸ Ose ulahon'ngki syoho mokosyohumayo sohwo ulimento, Hwe engofo, olo iyo huhwo lohwo sohwo olo soswo lohomo walohofono. Hwangku ngko kakoe pmpongomo mno iji'mo yahwoyoho ko'meehm'me'no ne ito'no unto'n'imontolikeno. ⁹ Nom'ne soswomo ne minto'n'ngkuhwosi wop'ngofoho. Awo'manji ngko wolofeeo'monnoho. Jisas kako oso pahnnimo hungkunoso ulimentisofoho.

Sikuno iyoho humayo fisomo Jisas kako a'mu fisimo wop'ngo umokumentisofoho.

¹⁰ Sikuno iyoho humayo fisomo Jisas kako tajo ango we'e somo hwe moya'mimo Anituye hungkuno luti'hwamentisofoho. ¹¹ Oso tajo ango homo somo a'mu fisi towahunu wonyo ehuhn'namo'nnyosi kako mnokino'nji ne'no nohumentan'ngki soswo aho hufa'u sife fehohnjo hopi'nono nom'ne sife mta'ni hufa'u sihune uyakolo'mentiso so'no kakoe hohujoso fahulo'mojijoho. Oseso kako ito'no likofohumayoso miyommojofoho. ¹² Jisas kako a'mu hisimo uhwononto joho luti'manto ulimento, A'mu losiyo ngko jije mnokino engo kiwo'n'ngkiso somta'ni nto isihutofokumahono. ¹³ Ose ulonto Jisas kako a'mu hisimo aho kisuhumentisoso a'mu hisiye hohujo fahulo'nnyoso ni'hu'no komo'no ito'no mulohokumentisofoho. Jisas kako a'mu simo wop'ngo ose umokahon'ngki a'mu hisi kako Anituye yofe ho'noma'mentisofoho.

¹⁴ Oso sikuno iyoho humayo homo somo Jisas kako a'mu simo wop'ngo imokumentiso so'no hwe engo oso tajo ango we'e somo mokosyohumayo sohwo kako simaho tohino umn'ngkahon'ngki a'amu pi'n'ngo engo somo ulimento, Sikuno aho fehohnjo hopi'nono aho nom'ne mta'ni anga'nohino somo yo'mayo syoho iyo'ne sikunofoho. Sekwo soku a'amu sohwo wop'ngo wonamokife likuji'manji sekwo soku sikuno syoho iyo somo hm'mofapmno. Sekwoe a'apaho wop'ngo semokiyo'ne sikuno iyoho humayo losomo nopikutoho. ¹⁵ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Sekwo mango'nohino liwo'n'ngkohofu kuyoho. Sikuno iyoho humayo homo somo sekwo sekwoe yahu somo hofikoe ango somta'ni mawentifi mijomne'no ipemotapiwo'n'ngkohofu kuyoho. ¹⁶ Oseso ngko olo Apilohamiye imu simo Seteniye towahunoso kakimo ne'no ehuhnnaofontan'ngki soswo aho hufa'u sife fehohnjo hopi'nono nom'ne sife mta'ni hufa'u sihune

uyakolo'nnyo simo olo sɪkuno iyoho humayo lomo wopɪngo umokoheso wonyotaho. ¹⁷ Jisas ose ulahonɪngki Jisasiye mango sohwa upa'nontɪfi wonɪmango engo unɪmentisofoho. I hwe moya'mi pi'nɪngoso hofiko yo'mayo yo'mayo wonyoangkafo Jisas imentiso so'no sɪmonyo imentohofoho.

*Anɪtumo enjwa'mo humayo'ne pahnnimo hungkunoso hufa'uyoho.
(Matɪyu 13:31-33; Mak 4:30-32)*

¹⁸ Jisas kako pahnnimo hungkuno nom'ne ulɪmento, Anɪtumo enjwa'mo humayo yahinoso peho pa'nyoto. Ngko yamofoso pehomne'no esetɪhwamnehono. ¹⁹ Olenoho. Iyo fihwo kakoe yofe *masɪtet*. Kakoe neso nom'ne iyo ipisayo pa'nyo'maho. O'o, nɪhu'no we'efoho. Hwe fihwo oso we'e hiso kakoe syohopo hulahonɪngki engo imo'nonto nom'ne iyo syoho sponjo somo yakolonoho. Engo imo'nɪngkahonɪngki yɪhufoso nopontɪfi kakoe pamo sopo hofikoe aifo syontɪfi osopo kehumawo'nɪngkohofoho.

²⁰ Ose ulonto ole ulɪmento, Pahnnimo hungkuno nom'ne Anɪtumo enjwa'mo humayo yahino so'no ngko yamofoso pehomo esetɪhwamnehono. ²¹ Oso hiso olo pa'nyofoho. A'mu fisi kako wosopayo *polowa*'nji oso wosopayo *polowa* homo somo engo imokiyo'ne hwamno pa'nyo kakoe yofe yis, oso'nji iwolo'mokososo oso *polowa* hiso engo umo'nɪmontonoho.

*Anɪtumo u'mayo'ne hoku'yo we'e so'no pahnnimo hungkunofoho.
(Matɪyu 7:13-14, 21-23)*

²² Jisas kako Jerusalemne wasɪmonto imentisoso honɪngkano momɪngo somo ango pone mjamolɪmohnnyo sponjo a'amu somo kakoe hungkuno lutɪhwamosimentisofoho. ²³ Oso hohosohonta hwe fihwo ulɪmento, Hwe Engofo, A'amu Anɪtumo u'mayo'neso a'amu anga'no anga'no sifitnnetaho. Hopi'nono sifitnnetaho. ²⁴ Ose ulahonɪngkahonɪngki Jisas ulɪmento, Anɪtumo u'mayo'ne hoku'yoso we'efoho. I sekwo oso hoku'yo we'e homo somo syuyo'ne syoho yokino fiyoho'nɪmno. Hwapɪngo so'no yolohoso waselɪmonne'no yohono. A'amu pi'nɪngo engoso hofiko oso hoku'yo homo somo woswano lifijosos hofiko yamofoko ko ifijosos hofiko hopo'maho. ²⁵ Hwangku oso ango homo somjo kakwo'yohwo sohwo nolɪkafɪhwosi hoku'yo we'e homo somo wopɪjwahumontonoho. Nɪhu'nahone nto pɪjwasɪhwoso'no sekwo mempo hohnta'ni lohofɪkuji hoku'yopo hwanɪngo fonjɪkuji johohole ulɪfitnnefoho. Hwe Engofo, hoku'yo fonehwosampoko. Ose ulɪfijosos kako ole waselɪmontonoho. Sekwo ntɪ'mta'ango kulo. Ngko sekumne'no huno maniyohoyohoho. ²⁶ Ose selɪhwoso'no sekwo ole ulɪfitnnefoho. Nakwo kɪko'nji wopayo'nji mijo'nji nɪmentɪhwone lokono. Kɪko nakwoe honɪngkanopo lohofonji nakumo hungkuno lonetɪhwamentohino lokono. ²⁷ Ose ulahonɪngkuji kako apa'no ole waselɪmontonoho. Sekwo ntɪ'mta'ango kulo. Ngko sekumne'no huno maniyohoyohoho. Sekwo honɪngkano wonyo yɪwo'nɪngkohoho kuyoho. Sekwo ngkimo i'waho ntohopmno. Sekwo mpanɪmno. ²⁸ Ose selɪhwosi kako sekumo wae yasemofɪhwoso'no sekwo mempo hohnta'ni humafɪkuji uhwonɪfijosos a'amu Anɪtumo enjwa'mo humalofoso Apɪloham, Aisak, Jekoup sohwani a'amu Anɪtuye hungkuno lutɪhwamotoko sohwanjimo wosɪhwonɪhwojowantɪfeho. Sekwo ose uhwonɪngkuji sekwo hulɪngkwajingo ifaloho'nɪngkuji humotaho engo lɪfitnne kuyoho. ²⁹ Hwe moya'mi hofiko mofehi'nyo sɪ'mofapiso mta'ni sahopɪkuji mofehi'nyo nɪngku'nɪwo'nɪngkiso mta'ni u'mofapɪkuji a'amu yaposiyoyohosi yohohnta'ni i'mofapɪkuji hofiko Anɪtumo enjwa'mo nohumafɪkuji

Anituye angomo wosopayo nifitnnefoho. ³⁰ Oso hohosohonta a'amu fehohnjo somne'no sitofo uliwo'n'ingkohofoso hofi'ko yofe engo womantifeho. I a'amu fehohnjo hofi'koe yofe olopo ho'nomawo'n'ingkohofoso hofi'ko yofe engo ane pa'nyo wohumantifeho. Ose ulimentisofoho.

*Jisas kako anga Jelusalemne'no humotaho limentisofoho.
(Mat'yu 23:37-39)*

³¹ Oso hohosohonta a'amu Falisi fehohnjo sohwa hofi'ko Jisasimo u'mantifi ulimentohofi, Kiko olo anga lopo uli'ko'mahoji nom'ne angopono fiwano. Hwe yofe engo'njo Helout sohwa kako kikimo wofonjakohumonto yalofoho. ³² Ose ulahon'ingkofo Jisas ulimento, Sekwo nukuji oso hwe wonyo sohwa, Helout, osohumo ngkine'no ole ulimno. Olohontajo'nji mo'n'ingka'ngkajo'nji ngko a'amu towahunyo wonyo ehuhnnamo'nnyo somo wae yaohm'mo a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumonnoho. No'no mo'n'ingka sikuno hufa'u sihune sohonta ngko nje syohoso moi'wo wesojwao'monnoho. ³³ Oso'no olohontajo'nji mo'n'ingka'ngkajo'nji ne'no mo'n'ingka'ngkajo'nji nje syoho moi'wo i'mo ngko hano Jelusalemne'no wosyi'mo'monnoho. Hwap'ingoso a'amumo Anitu hungkuno uyahon'ingki luti'hwawo sohwa anga nom'nepo fonjasyi'wo'n'ingkohofopo'maho. O'o, anga Jelusalemnohini fonjasyi'wo'n'ingkohofoponoho.

³⁴ U, nje a'amu Jelusalem humapommotofoto sokunonji olohonta humalofo sokunonji sekwo a'amumo Anitu hungkuno uyahon'ingki selimotofoto sohwa fonjasyontifi a'amu sekumo sefo'mayo'ne Anitu uhwoji'wo'n'ingki sohwa sojo'nji fonji'wo'n'ingkohofoto kuyoho. Sikuno pi'ningo engo somo ngko sekumo ole hopa womasemoku'monji imalefoho. Yihufoso hofi'koe polonyo somo mi'hu'mokontifi efemokosyawowo'n'ingkohofoto hopaso ngko sekumo wosemokosyohumamonji ko imaleso sekwo nakwolaho limalofofoho. ³⁵ Sekwo upa'nimno. Sekwo anga Jelusalem sopo Anitu kako nto uli'ko'ma'maho. Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Sekwo ngkimo manohonyo'njo ne'no yontan'ingkuji sikuno pi'ningo woseyakolo'montonoho. Tifi no'mo sekwo nakwo oso a'amu Anitu uhwatimentiso sohumne'no yofe woho'nomano lifijo sohonta sekwo ngkimo apa'no wonehonantifeho.

14

Jisas kako a'amu a'apaho engo kamkamnnyo sohumo wopingo umokumentisofoho.

¹⁻² Sikuno iyoho humayo fihwi Jisas kako hwe fihwo angomo wopayo nimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwa kako a'amu Falisi sohwa hwe engo hweho. Oso hopo sopo hwe fihwo kako a'apaho engo kamkamnnyo sohwa Jisasimo mofonepo humunyo hweho. A'amu Falisi sohwa hofi'ko Jisas sohwa kako hwe a'apaho wonyo'njo sohumo pipi ulohofoto kiyohoto lontifi humuhwontohumantohofoto. ³ Jisas kako oso hwe mnokino'njo sohumo uhwonoto kako a'amu hon'ingkanohungkuno luti'hwawo'n'ingkohofoto sohwanji a'amu Falisi sohwanjimo ulimento, Nakwoe hon'ingkanohungkuno sikuno iyoho humayo somne'no nakwo a'amu mnokino'njo somo wopingo umokiyoso wopingotaho. ⁴ Ose ulahon'ingki hofi'ko mampi'nyo humamentohofoto. Oseso Jisas kako oso hwe sohwo ahomo nomanto wopingo umokonto, kakoe anga pone'no uhwatimentisofoto. ⁵ Ose ulohofoto kako a'amu nom'ne sohwa ulimento, Sekwo sikuno iyoho humayo somo syoho miwo'n'ingkiyohofihwasilaho. I sekwoe hwomutaho yahu mutaho sikuno iyoho humayo somo mijo

kilofawoso somo usi'mofawesoso sekwo komo'no ukuji utimantifitaho. Ou, utimantifeho. ⁶ Ose ulahon'ngki hofiko kakimo aku hungkuno mulimmentohofofoho.

A'amu hofikoe yofe monje yahino'ne hungkunofoho.

⁷ Jisas kako oso ang'o hopo sopo nohumanto uhwonimentisoso a'amu fehohnjoso oso ang'o homo somo swontifi hofiko epohumayo wopingo'nohini so'no hafihafe tipeg'hon'ngkofi uhwononto kako a'amu huhwo sohwanne'no pahnnimo hungkuno ole ulimento, ⁸ A'amu fihwo kako ape ma'nyo sopenjo wopayo eng'o so'ne'ne kikine'no joh'o kilososo kiko nuhuji epohumayo wopingo sopo nohumayo'eno. Kiko epohumayo wopingopo humuso'manji ang'o kakwo'yohwo sohwo kako nom'ne a'amu jije yofe eng'o somo kiyakolo'nnyo sohomo joh'o uloso'manji jije yofe engoso monje weekohumontonoho. ⁹ Kiko jije yofe we'e'njo sohwo si kiko epohumayo wopingopo kaki'no humentan'ngkiji kohon'ngkuhwosi oso ang'o kakwo'yohwo sohwo kako ole wakilimontonoho. Kiko olo epohumayo wopingo loso olo a'amu lohomo uyo. Ose kilihwoso'no kiko wonimango eng'o kin'ngkuhwoso'no mom'ng'o so'mjo epohumayo sopo wohumamontnnoho. ¹⁰ I hwe fihwo kako kikimo kakoe angomo wosopayo nyo'ne joh'o kilosom'ngki kiko noswohoji epohumayo ni'hu'no mom'ng'o sopenjo sopo fosyohumaho. Kiko ose humuso'manji oso a'amu huhwo sohwo kako kikimo nokohon'ngkuhwosi ole wakilimontonoho, Nje a'amuhwe, kiko olopo fisohumape. Ose kilihwoso'no oso ang'o homo somjo a'amu wosopayo nontifijo a'amuso nokohon'ngkujo'no jije yofe eng'o umonim'ngmontonoho. ¹¹ A'amu kakoe yofe'nohini ho'noma'ni'wo'ngontoso sohomo Anitu kako monje weehumontonoho. I a'amu kakoe yofe somo monje yahin'ngkuhwoso sohomo Anitu kako wopingo wonyoangkafo ulohofihwosi kakoe yofeso woho'ni'ma'montonoho.

A'amu jije angomo wopayo nyo'ne joh'o lutimayo yahino neso olenoho.

¹² Oseso Jisas kakimo wopayo nyo'ne joh'o lutima'mentiso sohomo ulimento, Kiko a'amumne wosopayo iloho iyo sohonta jije a'amu so'ntnne, jije temtitofo so'ntnne, jije angoponjo a'amu hamniyoho eng'o'njo so'ntnne'no joh'o lutimahotoho. Kiko ose isoso nom'ne sikunomo jije wosopayo somne'no hofikoe angomne'no joh'o kilikuji hofiko aku wokijopantifeho. ¹³ O'o, kiko a'amumne'no wosopayo iloho yohojoso kiko a'amu yomayo umofonyo inyo so'nji a'amu a'apaho wonyo'njo so'nji sife kokato'nnyo so'nji a'amu timpi'nyo so'njimo joh'o lutimahoji uyo. ¹⁴ Oso a'amu homo somo hofiko jije wosopayo somne'no aku kijapeso hopoenohini'maho. Oseso kiko simonyo uyimonnnoho. Hwap'ngoso a'amu Anituye hungkunomo in'ngkawentife pe'nimentohofoso likapijo sohonta Anitu kako kikimo jije yahino wopingo somne'no yomayo wopingoso nokijaponefoho.

*Wopayo eng'o so'no pahnnimo hungkunofoho.
(Mat'yu 22:1-10)*

¹⁵ Oso a'amu Jisasi'njopo wopayo nontan'ngkofi hwe fihwo nohumanto Jisasi'ye hungkunomo upa'nonto ulimento, A'amu Anitumo enjwa'mo humasoso kako Anitu'nji humayo so'no simonyo uyono. ¹⁶ Ose ulahon'ngki Jisas kako pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hwe fihwo kako wosopayo eng'o iloho umonto imentisofoho. Oseso oso sikuno wopayo iloho iyo'ne somo pe-e'ne kako a'amu pi'n'ng'o eng'o somo joh'o lutima'mentisofoho.

¹⁷ Oso sikuno neso i'mofopahoningki kako kakoe syoho ulohofiyo sohumo lihwojahoningki kako a'amu simo'mo nto lutima'mentiso somo ole ulimento, Sekwo oyonimno. Wosopayoso ito'no nto esyohumantono.

¹⁸ Ose ko ulahoningki a'amu anga'no anga'nohinoso mape-e'ne hungkuno ulimentohofu. A'amu anga'no kako ole ulimento, Ngko hwaho songo mpe nto imale hwo'nyoho. Ngko oso homo somo uhwonamne'no yohono. Kiko nje a'amu sohumo ole uso, Ngko mapmnehono. Ose ntohoho uso. ¹⁹ U, nom'nihwo ole ulimento, Ngko mpulimokau yahu aho hufa'u hopi'nonohino nje hwaho ijiwolo'mokiyo'no mpo'maeso yamofu uloho'monne'no yohono. Oseso kiko nje a'amuhumo ole uso, Ngko mapmnehono. Ose ntohoho uso. ²⁰ Nom'nihwo ole ulimento, ngko olohonta ape songo mahe sohwo'ni mapmnehono.

²¹ Ose ulahoningkofi a'amu syoho ulohofiyo sohwo kakoe hwe engo sohumo hungkuno mopanehwono ulimentohofu so'no ulahoningki hwe engo sohwo simaho tohino umnimentisofuho. Simaho tohino umningkahoningki kako kakoe syoho ulohofiyo sohumo ulimento, Kiko komo'no uhuji oso angu sopenjo honingkano engu sopenjo so'nji honingkano we'e we'e sopenjo so'njimo nje wosopayo nyo'ne johu filutimahu. A'amu yo'mayo umofonyo inyo so'nji a'apaho wonyo'njo so'nji timpi'nyo so'nji sife wonyo'njo so'njimo lutimahoji nje angu lomo fipemotoswape. ²² Ose ulahoningki syoho ulohofiyo sohwo a'amu homo somo ipemotaponto ulimento, Hwe engofu, jije hungkunomo iningkawenji epohumayo fehohnjoso siki wehu.

²³ Ose ulahoningki hwe engu sohwo ulimento, Kiko honingkano engu somo uhuji syohoponjo toku'mangu somo ku'mokwakuji oso ponjo hwe moya'mi pi'ningu engu somo utimahoji fipemotoswape. Ngko nje angu somo a'amu uhula'mopife nningkohoho. ²⁴ Ngko kikimo wakimo, Oso a'amu ngko simo'mo johu lutima'maleso hofiko nje wosopayoso nihu'no momapitnnehofu. Oso pahnnimo hungkunoso Jisas ulimentisofuho.

A'amu fihwo kako Jisasimo uningkamo losu sohwo kako kaki'no hunu ito'no ikwesiyafihu lohofihwosi yo'mayo nihu'nahone ho'nasyihwosi Jisasimo uningkaweno.

(Mak 10:37-38)

²⁵ Hwe moya'mi pi'ningu engu hofiko Jisasi'nji hano wentaningkofi Jisas kako ikinjamo lohofonto ulimento, ²⁶ A'amu fihwo kako ngkimo wonningkapmmo losu sohwo simo'mo kako hunu ito'no uyono. Yo'mayo a'amumo kako simaho uyiwon'ningkisosu kaningkwohwo kona'wohi kakoe ape kakoe mehomi koningkwa'wehwo kaisi i, kakoe wopingo humayo hi oso homo somo kako simaho uyiwon'ningkisosu simaho ntapiwon'ningkiso somo yakolo'nnyo'manji kako nje inomokomoyo imo'nyoso hopo'mahu.

²⁷ A'amu nje syoho somne'no yo'mayo tangu ngkimo ni'mante hopasu u'mayo so'no wopingofuho losu sohwo kako nje inomokomoyo ne umonimontonoho. I tangu hiso ngkilahu loso'manji kako ngkimo monningkape'njo hwehu. Oseso kaki'no kako hunu ito'no ukwesiyafisyono.

²⁸ Sekwo olo pahnnimo hungkuno so'no fisyafihupmmo. A'amu fihwo kako angu sawemo engu wamolimo losu sohwo kako kaki'no nofosyohumawosi oso angu huhwo sohune yo'mayo mpe iyo'ne hamniyoho so'no hunu ito'no ukwesiyafihu'montonoho. Olo so'no wosiyafisyono, Nje hamniyoho olo angu lomne'no moi'wo esojwaofu'neso hopolikenho. Awo'manji mamolomnehono. ²⁹ Kako oso hopa hunu mosiyafisiyo'manji kako hwosahu nto wonjososo angu neso moi'wo

momolosojwaofe'njo'manji a'amu ango homo somo uhwon'ingkuji tikafo jikuji sitofo ulantifeho. ³⁰ Ole wolantifeho. Oso hwe sohwo kako ango molomo'maso sohwo kako momolosojwamofe hweho.

³¹ I nom'ne pahnnimo hungkuno fisyafihupmno. Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo kako nom'ne hwe engo sohomo wofongki'naho lonto inyo sohwo kako kaki'no huno ito'no ukwesya'ihu'montonoho. I nje a'amu itokuso'njo sohwa *ten tausen* (10,000) hwafoho. I nom'nihwo kakoeso *tíwenti tausen* (20,000) hwafoho. I oso'no nakwo hofiko'nji ikujoho fongki'n'ingkuhwasi nakwo hofikimo wae weefantantikenno. Hofiko nakumo wenaofantifetikenno. ³² Kako mango sohwo muiyakolofone so'no syafisyihwosi kakoe mango sohwa ikanopo nohumentan'ingkuji a'amu simohe pompeno isyimofo'ne woli'hwatimontonoho.

³³ Oso hopaso a'amu fihwo kako ngkimo wakin'ingkamoo ntoso sohwo kako kaki'no huno ito'no ukwesya'isyono. Kako yo'mayo yo'mayo mokosyohumayoso Anituyefoho lihwoosi kako Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo uyimontonoho. Kako nje inomokomoyo ne hweho.

A'amu fihwo kako Jisasimo un'ingkamoo loso sohwo kako ajwopo ikinjao-fososo kako olo sa pa'nyo umo'nimontonoho.

(Mat'iyu 5:13; Mak 9:50)

³⁴ Nakwo wosopayo sa'nji niwo'n'ingkuhwoneso wopingofoho. I oso'no sa fosyo mijo'nohino imo'n'ingkuhwosi kakoe yokumpohn'nyo nonto wonyo imo'nososo apa'no sa hiso wopingo imo'nyoso pipi uyan-tanto. Awonoho. ³⁵ Oso sa hiso nakwo syohopo ho'nosyasyoso hwaho afofo'njo umo'nimontolaho. O'o, sa hiso ni'hu'nahone siki ho'naofiwo'n'ingkuhwonefoho. A'amu fihwo nje hungkunomo haloho upa'nimo lihwoosi'manji haloho'njo hwo'manji haloho upa'nono.

15

Yahu imo'naofo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Mat'iyu 18:12-14)

¹ A'amu mta'ni hamniyoho hu'memayo syoho'njo sohwanji a'amu hon'ingkamoo wonyo'njo so'nji hofiko Jisasiye hungkunomo upo'nano lontifi kakimo u'ma'mentohofofoho. ² A'amu Falisi sohwanji a'amu hon'ingkamoo hungkuno luti'hwamotofo sohwanji ose uhwonontifi Jisasiimo sitofo ulimentohofi, Olo hwe lohwo kako a'amu hon'ingkamoo wonyo imofiwo'n'ingkuhofo so'nji majopohi'nonto wopayo niwo'n'ingkuhweho.

³ Jisas oso hiso'no huno uyahon'ingki olo pahnnimo hungkuno ulimento, ⁴ Kiko yahu *sipsip wan hantilet* (100) mokosyohumunyo sohwoosi yahu kenga'no isipeefihwoso'no kiko oso yahu *nainti-nain* (99) hiso hoja nontan'inkuji uliko'mahoji isipeefoso sohune'no hafi'hafe wotipmmonnoho. Hafi'hafe ne'nohino tifehoji wotipema'monnoho. ⁵ Notipemahoji yahu hiso jije sangopo sa'ni kitofohoji simonyo'nji hofiyo womotawomonnoho. ⁶ Kiko jije angopo i'mofahoji jije a'amu so'nji jije a'amu afaponjo so'ntnne'no joho lutimahoji'no hofiko nuhu'mokukujo'no kiko ole ulimontnnoho. Nakwo simonyo uyano. Nje yahu *sipsip* isopeeo'maso sohwo nto tipemahono. Ose ulimonnoho.

⁷ Jisas ose ulonto ole ulimento, Oso hopaso a'amu *nainti-nain* (99) hon'ingkamoo wopingo in'ingkuwo'n'ingkuhofoso hofiko simohe miwolo'mokiyo'njo humentan'ingkufo a'amu ahwomomjoso uhwonontifi simonyo miyofoho. I oso'no a'amu anga'no hon'ingkamoo ni'hu'no

wonyo'njoso kako honingkano wonyo homo somo hohujo ikinjaofihwosi Anitumne'no simonyo mikunimposo uyantifeho.

Hamniyoho impo'naofo'ne pahnnimo hungkunofoho.

⁸ A'mu fisi kako hamniyoho aho hufa'u hopi'nono mokosyohumun-yosi kako anga'nohino impo'naofososo kako sikiloho mongkujihwosi angomjo hintalinyo huli+jusyihwosi timo ito'no fe'nihwoningkuhwosi ne'no tipemihwosi wotipema'montonoho. ⁹ Notipemahwosi kako kakoe a'amu so'nji anga hopo sponjo humawo'ningkohoho so'njimo joho lutimawoso'no hofiko kakoe angopo i'mofapikujo'no ole ulimontonoho. Nakwo simonyo uyano. Nje hamniyoho impo'nao'mayoso olohonta ngko tipemanji nje simaho wopingo nimo'ningkohoho.

¹⁰ Oso pa'nyoso ngko hungkuno waselimonne'no yohono. A'amu fihwo honingkano wonyo'njo sohwo kako kakoe wonyo somne'no hohujo ikinjaofihwosi Anitumne'no simaho uyahoningkuhwosi a'amu ahwomomjoso hofiko simonyo engo uyantifeho.

Hwomu fihwo kako kaningkwohumo uliko'mayo so'no pahnnimo hungkunofoho.

¹¹ Jisas ose ulonto nom'ne pahnnimo hungkuno ulimento, Hwe fihwo kako hwomu hufa'u'njo hweho. ¹² Aku'mu sohwo kaningkwohumo ulimento, Mpohwo, yo'mayo ho'yangoso hamniyohoso tifi no'mo ejap-mmne'enji elofisasyiwo'ningkinoso njeso olohonta ntape. Ose ulahoningki kaningkwohwo eno ulonto kakoe hwomu hufa'u hwa'une ho'yangoso yano ulofiyonto aku'mu sohomo uyimentisofoho.

¹³ Sikuno we'enehwo memjaofahoningki aku'mu sohwo kako hamniyoho yo'mayo ho'yango nomihu'mokonto kako anga ikano engo sponne'no umentisofoho. Oso hopo sopo nohumanto nom'ne a'amu'nji syohi'nyo yonto mijo yokumpohn'nyo nonilohofonto kako kakoe a'apahomne'no hamniyoho hopi'nonohinoso hu'meeo'mentisofoho. ¹⁴ Kakoe hamniyoho yo'mayoso nto hu'meeofahoningki oso anga hopo sopo mijoho engo i'mofapmmmentisofoho. I'mofopahoningki kako honingkanimentisoso kakoe yo'mayoso huno honingkanimentisofoho. ¹⁵ Ose yonto kako hamniyoho syoho umo lonto tipmmmentisoso syoho tipema'mentisofoho. Oso hwaho hopo sponjo hwe fihwoe yahu somo wosopayo uyo syohoso tipema'mentisofoho. ¹⁶ Kakoe yahu sohwa oso jopahoso menontaningkofi uhwononto kako huno ole syafi'hu'mento, Ngko huhwo'ni womanimo. Ose syofisyahoningki a'amu kakimo mufo'ma'mentohofofoho.

¹⁷ Oso hohosohonta kako huno ito'no ikwesiyafisyonto kakoe hunoso ehohosisyahoningki ole hnnimento, Nje mpohwoe syoho ulohofiyo sohwa wosopayo engo nalokwofo. Ngko kakoe hwomu sohwo'ni olopo nohumanji mijoho we'e mope'nalikuyohono. ¹⁸ Ngkilaho. Ngko nolikahm'mo nje mpohwoepono asomo u'mo ole ulimo, Mpohwo, ngko honingkano wonyo imote so'no ngko Anitu'nji kiko'njimo wonyo seloho'malefoho. ¹⁹ Oseso olohonta ngko hwe wopingo hwoni'maho. Kiko ngkimo apa'no nje hwomufo nontohotoho. O'o, kikimo syoho kilohofiyo hwo'ni manimokufu.

²⁰ Ose hnnonto kako kaningkwohwoepono asomo umentisofoho.

Kaningkwohwo kakoe hwomu nopontaningi ikanopo nta'ni uhwonihwojawento kaningkwohwo kakine'no hitoho ulo'mentisofoho. Oseso kako hano kunto kunto'no nowento kakoe hwomumo kapopotohumo lohofonto hinjoho hu'nimentisofoho. ²¹ Ose ulohofahoningki hwomu sohwo ulimento, Mpohwo, ngko honingkano wonyo imentohe so'no

ngko Anitu'nji kiko'njimo wonyo seloho'malefoho. Oseso ngko hwomu wopingo hwoni'maho. Kiko ngkimo apa'no nje hwomufo nontohotoho. ²² Ose ko ulahoningki kaningkwohwo kakoe syoho ulohofiyo sohwamo ulimento, Sekwo nowekuji manji'mofo sawemo wonyoangkafoso komo'no motapikuji nje hwomumo ulohofano. Ajo'miyomjo wokoso wonyoangkafoso'nji ulohofano. Sifikwongofosyo'nji ulohofano. ²³ Sekwo mpulimokau yahu isiku'nnyo engoso fonjasyikuji iloho eningkuhwasi simonyo uyano. ²⁴ Hwapingoso olo nje hwomu lohwo kako poyo nto pe'nimentononji yiwo'nningkohe sohwo olohonta kako apa'no songo i'mofapohoho. Kako nto isipeeo'maso sohwo ngko apa'no tipemahono. Ose ulahoningki nihu'nahone simonyo ema'mentohofofoho.

²⁵ Ose yontaningkofi hwomu tisimaso sohwo kako syoho'mo humamentisofoho. Osopo nta'ni kako asomo noponto ango ne so'mo i'mofaponto upa'nimentisoso ta'nji simonyo'nji ho'nowentaningi upa'nimentisofoho. ²⁶ Oseso tisimaso sohwo kako syoho ulohofiyo fihumo joho lutimanto ulimento, Hofiko peho yalokwofo. ²⁷ Ose ulahoningki ulimento, hningkwa'wehwo sohwo nto i'mofapohoho. Oseso jije mpohwoe mpulimokau yahu isiku'nnyo engoso fonjiyontifi simonyo yalokwofo. Hwapingoso hningkwohwo kakoe hwomu huhwo sohumo apa'no mayoso wonyo mmo'nyo'njo ito'no fosyohumayo'nefoho. ²⁸ Tisimaso sohwo ose upa'nonto simaho tohino umningkahoningki kako angomo masyuyofoho. Oseso kaningkwohwo mempo noswaponto tisimaso sohumo angomo woswapononto hungkuno hofiyo ulimentisofoho. ²⁹ Ose ko ulahoningki tisimaso sohwo ulimento, Soswo huhwo huhwi ngko kiko'nji nohumanji kikimo syoho kilohofiyo siki'njo pa'nyo imo'niwo'nningkohe hwo'nyoho. Ngko jije hungkunomo yokumpohn'nyo mmo'nyo kitihwayo hwo'nyoho. I oso'no nje a'amu so'nji simonyo niyo'ne kiko yahu *meme* we'eso me aneso ntopahoningkini nje a'amu'nji simonyo nimentihwonetaho. O'o, awonoho. ³⁰ I oso'no jije hwomu aku'mu lohwo kako jije hamniyoho ho'yango yo'mayoso hwoya'mi hwa'nte sofamo ihn'nakumo'maho. I olohonta kako apa'no ku'mahoningki kiko simonyo iyo'ne yahu isiku'nnyo me'wampe'njolo fonjiyalokuno.

³¹ Ose ulahoningki kaningkwohwo ulimento, Nje hwomu sohwosi, sikuno huhwo huhwi nekwo majopohi'niwo'nningkuhwoyo montosa'yoho. Nje yo'mayo hopi'nonohinoso kiko'nefoho. ³² I oso'no hningkwa'wehwo sohwo kako poyo nto pe'nimentononji iwo'nningkohehwo ifwalofoho. Oseso nakwo simonyo engo ihwasi simaho wopingo'njo wohumano. Kako moi'wo nto imo'nimentiso ko huhwo sohwo nakwo olohonta apa'no tipemahwono. Ose ulimentisofoho.

16

Hwe fihwo nom'nihowe syoho mokosyohumayo so'no huno'njo sohune'no pahnnimo hungkunofoho.

¹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hwe hamniyoho engo'njo sohwo kakoe yo'mayo syoho umokosyohumayo'ne sohwo humunyo hweho. Oso hwe syoho umokosyohumayo huhwo sohune'no a'amu fehohnjo sohwa hwe engo sohumo ole ulimentohofi, Jije syoho kilohofiyo sohwo kako jije hamniyoho yo'mayoso fonfonyo kilohofiwo'nningkiso hweho. ² Ose ulahoningki hwe engo sohwo kakoe syoho ulohofiyo sohumo joho lutimanto ulimento, Oso hungkuno kikine'no upa'ninkoheso pipi imahnne'elo. Kiko nje syoho ntohofiyoso

hopoenohini'maho. Jije syoho moi'wonoho. Kiko nje yo'mayo syoho mokosyohumawo'n'ingkinso so'no ngkine'no hungkuno yolohoso iyoswomo mti'mojo.

³ Ose ulahon'ingki hwe huhwo sohwo kako ole hnn'imento, Nje hwe engo sohwo kako ngkimo yo'mayo syoho mokosyohumayoso wae ween'imo'mte'no yohoho. Ngko pipi imnehono. Nom'ni hwoe syoho to-hohmtnno'njo somne'no ulohofiyo so'no yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho. Ngko nom'ni hwamo wopayo yo'mayo so'ne jomo ujo so'no won'mango'njo hwo'nyoho. ⁴ Nje hwe engo ngkimo wae yan'mofososo a'amu hofikoe angomo ntimapijo so'no ngko pipi imnehono. Huno pi'n'ingo syofisikaofonto huno wop'ingo tipemanto ⁵ kako kakoe hwe engo sohwoe yo'mayo yo'mayo siki ma'mentohofso sohwo joho lut'ma'mentisofoho. Simo'mjo sohwo u'mahon'ingki ul'imento kiko nje hwe engo sohuma'ni yo'mayo yo'mayo siki ma'mentohino so'no aku uy'hnneso alalelo. ⁶ Ose ulahon'ingki kako ul'imento, Ngko sikil'mijo ipofoso *wan hantilet* (100) siki ma'mentohofso. Ose ulahon'ingki syoho mokosyohumayo sohwo ul'imento, Kiko olopo komo'no fesyohumahoji olo iyoswo *wan hantilet* (100) mti'mokinyo lomo *fifiti* nohini (50) mti'mojo. ⁷ Ose ulontan'ingki nom'nihwo tifi i'mofopahon'ingki osohumo ul'imento, Kiko nje hwe engo sohuma'ni yo'mayo siki ma'mentohino so'no aku uy'hnneso alalelo. Ose ulahon'ingki ul'imento wopaki'yo *wan hantilet* (100) ma'mentohofso. Ose ulahon'ingki hwe mokosyohumayo sohwo ul'imento, Kiko jije aku uhnne so'no iyoswo nomahoji *eti* nohino (80) mti'mojo. Ose ul'imentisofoho.

⁸ Oso hwe huhwo sohwo ose imentiso so'no kakoe hwe engo sohwo ole hnn'imento, Nje syoho tohofiyo hwe wonyo sohwo kako huno'njo hweho. Jisas oso pahnn'imo hungkuno ulonto, kakoe inomokomoyo sohwo ul'imento, A'amu hwahoponjo yahinomo in'ingkawowo'n'ingkohofoso hofiko hofikoe hofiyo humayo so'no yo'mayo ho'yango engo mayo'ne huno'njofoho. Oso huno engo tipemawo'n'ingkohofoso a'amu Anitumne'no syafisyiwo'n'ingkohofoso somo uyakolo'nnyofoho.

⁹ Oseso sekwo sekwoe hamniyoho ho'yango yo'mayo so'nji nom'ni hwamo wop'ingo'nohini ulohopijoso hwangku sekwoe sikuno moi'wo imo'noso sohonta hamniyoho yo'mayoso uliko'majo sohonta Anitu kako kikimo wokit'ma'montonoho. Osopo wop'ingo ne'nohino nohumanto-hotnnefoho.

¹⁰ Kiko yo'mayo we'e somo ito'no mokosyohumayo'manji yo'mayo engo somo ito'no womokosyohumamonnoho. I hwe fihwo kako yo'mayo we'e somo syoho ito'no miyo'manji kako yo'mayo engo homo syoho ito'no miy-onehoho. ¹¹ Kiko hwahoponjo hamniyoho ho'yango yo'mayo somo ito'no momokosyohumayo'njo isoso ahwomomjo ho'yango neso mokosyohumayo syoho ne tihwo wokijapmmontolo. ¹² Kiko nom'nihwoe yo'mayo somo ito'no momokosyohumayo'njo isoso kiko'ne ho'yango yo'mayoso tihwo wokijapmmontolo.

¹³ Jisas ose ulonto ul'imento, Hwe fihwo kako hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyo hopo'maho. O'o, hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyo so'manji syoho ulohofiyo sohwo kako hwe engo fihumo simeho uyihwosi nom'nihune'no simeho wonyo uyimontonoho. U, anga'nohino sohwoe syoho somne'no hi umo'n'ingkuhwoso'no nom'nihumne'no ngkilaho unimontonoho. Kiko Anituye syoho so'nji yo'mayo hwahoponjo yahino so'nji oso hufa'uyo sohwa'umo mokosyohumayoso syoho ito'no mihnnehino.

A'amu Anitumo enjwa'mo humayo so'nji a'amu Mousesiye honingkano hungkunomo enjwa'mo humayo so'ntnne hungkunofoho.

(Matiyu 11:12-13)

¹⁴ A'amu Falisi hofiko hamniyoho'no hi umo'nyo sohwa Jisasiye hungkuno homo somo upa'nontifi hofiko Jisasi'mne'no simano wonyo iki-nontifi sitofo ulimentohofofoho. ¹⁵ Jisas hofikimo ulimento, Sekwo a'amufe timopo yahino wopingo'njo hwafoho nalifitnne'entifi yahino ito'nohino iwo'ningkohofihwasoho. I oso'no Anitu kako sekwoe simaho mo'mjo so'no huno uyohoho. Sekwo yo'mayo iwo'ningkohofosomo a'amu uhwonontifi sekwoe yofe ko ho'nosemahoningkofi Anitu kako sekwoe simaho mo'mjo so'no huno unyo so'no kako wonyofoho selalofoho.

¹⁶ Mousesiye honingkano hungkuno so'nji a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo so'nji ne'no nowentaningi Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo i'mofapmmentisofoho. M'mofape sohonta Anitu kako oso hungkuno simo'mjo somo nningkapifitnne'ento limentisofoho. I oso'no Joun i'mofapmmentiso sohonta kako Anitumo enjwa'mo ito'no humayo so'no hungkuno wopingo loma'mentisofoho. Oseso olohonta a'amu pi'ningo engo Anitumo u'mano lontifi mjiyohoto yohotofo ko mholoho'nimopahoningkofi sekwo a'amu Falisi sohwasi timo'nohini uhwontohumawo'ningkohoho hwasoho. ¹⁷ Hungkuno songo ko loma'mentisoso nakwoe hwaho'nji ahwomo'nji moi'wo ko imo'ningkuhwosi Anituye honingkano hungkunoso moi'wo mmo'nyo ne'no nowentihwonefoho.

Ape ho'nasiyo yahino so'no Jisas hungkuno ulimentisofoho.

(Matiyu 5:31-32; 19:9; Mak 10:11-12)

¹⁸ Hwe fihwo kako kakoe ape ho'nasyihwosi nom'ne ape maso sohwo kako ape ito'no mayo honingkano somo mthupeso sohwo kako ose yososo kako honingkano wonyo'njo hweho. I nom'ni'ho kako ape nom'ni'ho ho'nasyoso somo maso sohwo kako huhwo ape ito'no mayo honingkano somo mthupeso so'no kako huhwo honingkano wonyo'njo hweho. Jisas ose ulimentisofoho.

Hwe ho'yanggo engo'njo sohwo'nji Lasalos ho'yanggo ane sohwo'njiye hungkunofoho.

¹⁹ Jisas kako ole ulimento, Hwe fihwo kako hamniyoho yo'mayo ho'yanggo engo'njo sohwo nohumanto he wopingo wopingo'nohinoso yonto wosopayo wonyoangkafo'nohini nimojo hweho. ²⁰ Oso hwe huhwo sohwoe hoku'yo sopo a'amu fehohnjo sohwa hwe ho'yanggo ane fihumo motasontifi uhumati'motofofoho. Oso hwe huhwo sohwoe yofe Lasalosiyoho. Kakoe a'apaho uyo engo'njo hweho. ²¹ Oso hwe hamniyoho engo'njo sohwoe ijempoho sopo nta'ni yo'mayo wosopayo mikufo piwasyonteso womanimo lonto humamojofoho. Osopo nohumentaningki siwojoso kakoe uyomo melanyo koto'motofofoho.

²² Hwangku sohonta oso hwe ho'yanggo ane sohwo poyo pe'ningkahoningki a'amu ahwomomjoso utimotasontifi Apiloham'njopo uhumati'mentohofofoho. Hwe ho'yanggo engo'njo huhwo poyo pe'ningkahoningki a'amu sohwa hwahomo ijopijisyahumentohofofoho. ²³ Oso hwe ho'yanggo engo'njo sohwo kako tikanomo nohumanto a'apaho tohino mikunimposo'nji humanto timo yokintahopo uhwonimentisoso Apiloham kengo nohopo nohumentaningki uhwononto Lasaloso'nji nohumentaningki uhwonimentisofoho. ²⁴ Oso hwe ho'yanggo engo'njo sohwo ose uhwononto joho mohm'no ulimento, Mpohwo Apiloham

sohwosi, kiko ngkine'no hitoho wakilofono. Kiko Lasalos ngkiyepono fili'hwajo. Kako nopi'hwosi kakoe ajo'miyo mijo yomahwosi nje melanyopo ingo wantipeno. Ngko olohonta tohomo humanji tohino engo ni'mnantofoho. ²⁵ Ose ulahon'ngki Apiloham ulimento, Hwomuhwo, kiko huno wakiyono. Hohonta kiko songo humanji kiko yo'mayo yo'mayo wopingo'nohini tipema'motnno hwosoho. I, Lasalos sohwo kako yo'mayo wonyo'nohino tipema'mojo hweho. I olohonta Lasalos kako wopingo humentan'ngki kiko tohino'nji fisyohumahnno. ²⁶ Oso'nji nom'ne huno ole wakiyono. Nakwo'nji sekwo'nji ajwo lopo Anitu kako momonyo mikun'imposo ho'nahumentiso weho. A'amu olo hohnta'ni humalofoso sekuyepono wose'mano likuji oso momonyo somo nomti'hupekuji mose'mapitnnehofo. A'amu sekwo'nji humalofoso oso momonyo homo somo nomti'hupekuji hofiko nakuyepono mowekap'fitnnehofo.

²⁷ Ose ulahon'ngki hwe ho'yango engo'njo sohwo ulimento, Mpohwo hungkuno yokumpohn'nyo wakili'monne'no yohono. Kiko Lasalos sohmo nje mpohwoepono fili'hwajo. ²⁸ Oso hopo sopo nje n'ngkwahwosa aho fehohnjo hopi'nonohino sohwa humalofo. Lasalos kako nje a'amu huhwo sohwo olo ango tohino'njo lopo i'waho ito'no iyo'no hungkuno yokumpohn'nyo ulono. Hofiko olopo nopi'fitnnoho. ²⁹ Ose ulahon'ngki Apiloham ulimento, Hofiko Mousesiye hungkuno'nji a'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwafe hungkuno hi'njo hwafoho. Oso hungkuno homo somo haloho upa'nife. ³⁰ Ose ulahon'ngki a'amu ho'yango'njo sohwo ulimento, O'o, Mpohwo Apiloham sohwo, hungkuno homo somo mupa'nifitnnehofo. I oso'no a'amu poyo sohwo songo nolikafi'hwosi hofikimo u'mahwoso'no hofiko simeho yi'wolo'mo kukuji hon'ngkano wonyomo hohujo ukinjaofantifeho. ³¹ Ose ulahon'ngki Apiloham ulimento, Hofiko Mousesiye hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwafe hungkuno so'nji mupa'nifijo'manji a'amu poyo fihwo songo likafi'hwosi u'mahwosi hungkuno uli'hwoso'no hofiko kakoe hungkuno homo simeho hi'ntnnono muy'fitnnehofo. Jisas ose ulimentisofoho.

17

A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyo somo wonyo imokiyo'ne hungkunofoho.

(Mat'iyu 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

¹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, A'amu Anituye hungkunomo simeho uy'wo'n'ngkohoho somo yo'mayo yahino wonyo yamofu ulohofu'neso nehapi i'mofaponefoho. I'mofapi'hwoso'no a'amu pi'n'ngoso wopi'wesyantifeho. I oso'no oso a'amu nom'ni'hwopi'wasiyo'ne yamofu ulohofoso sohwo tohino engo manefoho. Oso'no kako huno ito'no wasyofisyono. ² Oso hwe huhwo sohwo kako nje mehomi we'e sohmo yamofu mulohofe'njo sohonta a'amu kakoe ti'wangomo sojo mikun'imposo ifakojukuji mijo ayomo ho'naofontifijontesi wopingo'nesohilo. Hwap'ngoso a'amu nje mehomi lohwo mopi'wasiyo'ne imokoso sohwo tohino mikun'imposo manefoho. ³ Oso yahino hiso'no sekwo i'waho ito'no fiyimno. Jije n'ngkwahwo wonyo kilohofu so'manji kiko oso yahino wonyo somne'no yoka uso. Ulohojo'no kako kakoe yahino wonyo somne'no simeho tango tipemahwosi oso wonyo somo wae yafo so'no kil'hwoso'no kiko oso wonyo hiso wae hmmofo. ⁴ Sikuno anga'nohino fihumo kako kikimo wonyo ne'no kilohofontan'ngkuhwosi

aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni hufa'u ko imo'n'ngkuhwoso'no kako wonyo anga'no anga'no yoso somne'no, Tatohwo kiko nje wonyo wae feenimofo, oseso ne'no kilontan'ngkuhwosi kiko kakoe wonyoso wae ne'no hmmofo.

Simeho hi'ntnnono uyo yahino hungkunofoho.

⁵ A'amu Anituye hungkuno lutihumi'ku'mofo syoho'njo (*apouse*) sohwa Jisasimo ulimentohofi, Nakwo simeho hi'ntnnono kijopalokuhwone somo kiko engo fonamojo. ⁶ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono montopantokuyohoho. Sekwo ngkimo n'ngkape-eso ni'hu'no we'e patnnyo uyo pa'n'ingo'manji sekwo oso iyo ipisayo'njo sohomo ole ulifijoso, Pmpongo hi'nji sokato lohofohoji mijo ayo nomplo-
hofayo. Ose ulifijo'manji iyo huhwo sohwo kako sekwoe mangomo haloho wasepo'montonoho. I oso'no sekwo ngkimo mo'nn'ngkapohiyohoho. Jisas ose ulimentisofoho.

A'amu syoho ulohofiyofe yahino ito'nohini so'ne hungkunofoho.

⁷ Hwe fihwo sekwo'njopo humaso sohwo kako syoho ulohofiyofe hi'njo hwo'manji oso syoho ulohofiyofe sohwo kako syohopo hwaho mno ijiyotaho, yahu mokosyohumayotaho, u kako moi'wo ihwosi kako kakoe hwe engo sohwo'njopo i'mofaponto kako wopayo mijoho ko uyahon'ngki kako komo'no humahop'hwosi wopayo manonehoho. ⁸ O'o, simo'mo kako kakoe hwe engo sohwoe wopayo ito'no esyohumahwosi kakoe he wop'ngo ihwosi wopayo hiso iku'yopo ifosyalokumpehwosi hwe engo sohomo wopayo uyimtonoho. Kakoe hwe engo sohomo wopayo moi'wo kaki'no uyihwosi kako tifi wanimontonoho. ⁹ Oso hwe engo huhwo sohwo kako kakoe syoho ulohofiyofe huhwo sohomo kakoe syoho ito'no imentiso so'no isamoyoka ulimontolaho. O'o, awonoho. Hwap'ngoso kakoe syoho'nohinofoho lihwosi isamoyoka mujo'njo uyimontonoho. ¹⁰ Oseso sekwo hoku yo'mayo hungkuno Anitu seloso somo sekwo ito'no ko in'ngkafijoso sekwo huno ole fisyafihupmno. Nakwo Anituye syoho ulohofiyofe hn'nwi nakwo ito'nohinonim'no. Kakoe syoho iwo'n'ngkuhwone so'no nakwoe yofe ho'nonemayoso peho'neto. O'o, nakwoe syohofoho.

Hwe aho hufa'u hopi'nono uyo wonyo engo'njo sohwo Jisas kako wop'ngo umokumentisofoho.

¹¹ Jisas kako Jelusalemne hon'ngkano hwaho Someliya'nji Ngkalili'nji ne'no ajwopo simentisofoho. ¹² Kako anglo fipo i'mofopahon'ngki hwe aho hufa'u hopi'nono uyo wonyo engo'njo sohwa Jisasimo hon'ngkanopo uswo'n'imentohofohoho. ¹³ Hofiko ikanopo lohofontifi Jisasimo johomohm'no ulimentohofi, Jisas Hwe Engo sohwo, kiko nakumne'no hitoho wakilofono. ¹⁴ Ose ulahon'ngki Jisas hofikimo uhwononto ulimento, Sekwo nukuji a'amu tajo anglo syoho'njo sohwo sekwoe a'apaho motakuji utihwamno. Ose ulahon'ngki haloho'no yontifi hofiko nowentifi hofikoe a'apahoso hon'ngkano ajwopo wop'ngo umo'n'imentisofoho.

¹⁵ Hwe fihwo hofiko'njo ajwo sopo humaso sohwo kakoe a'apaho wop'ngo hon'ngkononto kako Jisasiyepono asomo umentisofoho. Kako mango englo lonto Anituye yofe ho'noma'mentisofoho. ¹⁶ Kako Jisasimo u'manto hwahopo piwasyonto kako Jisasiye sifiki'nyo'mo simano mongkutofosyohumanto Jisasimo isamoyoka englo ulimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwaho Someliyanta'ango hweho. ¹⁷ Jisas osohomo uhwononto ulimento, A'amu aho hufa'u hopi'nono sohwo wop'ngo umokohono. Kiko'nohini ni'mahinoso nom'nihwa nti'mo humalofo.

¹⁸ Olo hwe lohwo kako a'amu Juta hwo'maho. O'o, temtitofu kengo mta'ango hweho. Kako'nohina Anitumo isamoyoka ujo'ne asomo pisoso peho'neto. ¹⁹ Ose lonto ulimonto, kiko noli'kafuhoji mpano. Kiko simaho hi'ntnnono ntapohino so'no jije a'apaho wopingo kumo'ningkohoho. Ose ulimentisofoho.

Anitu kakoe a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumayoso u'mofapmmontonoho.

(Matiyu 24:23-28, 37-41)

²⁰ A'amu Falisi fehohnjo sohwa Jisasimo ulimontohofi, Anitu kakoe a'amumo yokumpohn'nyo emokosyohumayo'ne sikunoso ntohonta u'mofapmmontolo. Ose ulahoningkofi Jisas ulimonto, Anitu kakoe a'amumo emokosyohumayoso a'amu timo'nji muhwonifitnnehofo. ²¹ Sekwo ole malifitnnehofo. Ihwoni, Anitu kako kakoe a'amumo emokosyohumayoso olopo weho. U, nampo weho. Ose malifitnnehofo. O'o, Anitu kakoe a'amumo emokosyohumayoso simaho mo'mo wo'nnypohonho. Sekwoe timo'nji muhwonifitnnehofo.

²² Jisas ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwa ulimonto, Hwangku nom'ne sikuno i'mofapihwoso'no sekwo ole wohnnantifeho. Nakwo oso Hwomu Anitu uhwasopo'mentiso sohomo uhwonontane'no yihwono. Ose ko hnningkuji sekwo muhwonifitnnehofo. ²³ Oso hohosohonta a'amu fehohnjoso ole woselantifeho, Ihwoni, oso hwomu Anitu uhwasopo'mentiso sohwo oso nampo humaho. U, olopo humaho. Ose selikujono sekwo haloho upekutoho. A'amu huhwo sohomo nuh-woningkakutoho. ²⁴ Sekwo emta'mingo so'no huno seyohoho. Emta'mingo kako oso nampo nta'ni yonto kako ahwomomo ifehu'mokosyahoningki a'amu hopi'nono timo uhwon'wo'ningkohofoho. Oso pa'nyoso oso Hwomu Anitu uhwasopo'mentiso sohwo kakoe pe-eso emta'mingo uhwon'wo'ningkuhwone pa'nyoso i'mofapihwoso'no sekwo uhwonifitnnehofo. ²⁵ I oso'no simo'mo oso Hwomu huhwo sohwo kako tohino engo umnososo a'amu olohonta humalofoso kakine'no hohujo ukinjimofantifeho.

²⁶ Oso a'amu hohonta Niwa'nji humamotofoso kako yofayokinomo humentiso sohonta yo'mayo yahino imotofu pa'ningoso oso Hwomu Anitu uhwasopo'mentiso sohwo poso sohonta a'amu humalofoso uyantifeho. ²⁷ Hofiko humamotofu sohonta hofiko wosopayo'nji mijo'nji nonontifi ape ma'nimotofoho. Oso yahino hiso ne'no mjimwentaninkgofi Niwa kako yofayokinomo noswahoningki mijo ifofayo engo yonto hwe hwoya'mi hopi'nonohinoso mijo mihulo'mentisofoho.

²⁸ Apilohamiye kami Lout sohwo humamojo sohonta a'amu humamentohofi oso hiso pa'nyo imotofoho. Hofiko nohumantifi yo'mayo wopayo mijo nontifi yo'mayo ho'yango mpe yontifi nom'ni hwamo ham-niyoho mayo'ne ho'yango uyontifi hofiko wopayo syoho yontifi angomolimotofoho. ²⁹ Ose yontaninkgofo sohonta Lout kako angom Soutom uliko'manto angom kengopo nowahoningki toho'nji sojo hwoyango hnnyo so'nji ahwomo mta'ni ifoyo hopa syonto hwe hwoya'mi hopi'nonohino somo wonyo imokumentisofoho. ³⁰ A'amu oso pa'ningo yontaninkkuji oso hwomu Anitu uhwasopo'mentiso sohwo utihwa'nyopo i'mofape so'no Anitu ujo wehontojwahumontonoho.

³¹ Oso sikuno homo somo utihwa'nyopo i'mofaposo sohonta a'amu fihwo kako angkuhwafopo humaso hwo'manji kako hwomu huhwo sohomo uhwoninkkuhwosi kakoe angomjo ho'yango yo'mayoso mayoso'no

huno mosyafisyonehoho. Oso pa'nyoso hwe fihwo syoho'mo humaso hwo'manji kako hwomu huhwo sohomo uhwon'ngkuhwosi kakoe angoponjo yo'mayoso mayoso'no huno mosyafisyonehoho. ³² O'o, sekwo Loutiye ape simne'no fisyafihupmno. Kako kakoe angoponjo yo'mayo so'no syafisyonto ikinjao'mentisoso sojo imo'nimentiso somne'no fisyafihupmno.

³³ A'amu olo hwaho loponjo humayo somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyo sohwo kakoe fesyohumayoso moi'wo umo'nimontonoho. A'amu olo hwaho loponjo humayo somo aho mokemokosyohumunyo sohwo kakoe fesyohumayo neso wotipema'monte hweho. ³⁴ Ngko waselimonne'no yohono. Sekwo ito'no upa'nimno. Oso sikuno Hwomu sohwo poso sohonta hwe hufa'u hwa'u saho afapo fesyowentan'ngkohosisi Anitu nom'nihumo utimahwosi nom'nihwo wohumamontonoho. ³⁵ I a'mu hufa'u fa'u wopayo sihu kolofontan'ngkohosisi Anitu nom'nimo utimahwosi nom'nisi wohumamontonoho. [³⁶ I hwe hufa'u hwa'u syohopo lohofontan'ngkohosisi Anitu nom'nihumo utimahwosi nom'nihwo wohumamontonoho.]

³⁷ Jisas ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa nupa'nontifi Jisasimo ulimentohofi, Hwe Engofo ose nalohinoso imo'nyoso ntipo umo'nimontolo. Ose ulahon'ngkofi Jisas pahnnimo hungkuno ole ulimento, A'amu poyo pe'nyo sohwoe pijafo wo'nnyo sopo yihufo aji'mango oso hopo sopo uhu'mokufitnnefoho.

18

Jisas kakoe inomokomoyo sohwa hofiko Mpohumo jomo ne'no ujo'ne pahnnimo hungkuno ulimentisofoho.

¹ Jisas kako a'amuso Mpohumo jomo ne'no ulikuji piso'mo'nyo mmunyo'njo iyo'ne pahnnimo hungkuno ole ulimento, ² Ango fipo a'amufe hungkuno mihwajiyo'ne hwe engo sohwo humunyofoho. Kako Anitu sohumne'no iyoho munyo'njo yonto a'amu somne'no hwotoho fewo'n'ngkiso hweho. ³ Oso hopo sopo apiwojo fisi kako humunyoponoho. Sikuno engo sopamo kako oso hwe hungkuno ito'no mihwajiyo iyo sohwoepono piwo'n'ngkisiyoho. Ole ulimojo, Nje mango sohwa hofiko ngkimo wonyo wonimokantife'no yalokwofo. Oso'no kiko ngkine'no hungkuno ito'no menihwajo. ⁴ Ose ko ulahon'ngki simo'mo hwe engo huhwo sohwo oso apiwojo simo ufo'mayoso ngkilaho ko lonto tifi no'mo ole syafihu'mento, Ngko Anitumne'no iyoho ko miyonji a'amumne'no huno mosyafisiyo'njo ko yonji ⁵ i oseso olo apiwojo losi kako ngkimo ne'no ni'mawo'nyosi syoho engo ntopantokuso so'no ngko kakimo ufo'ma'mo. Kakoe hungkunomo ito'no womihwatimonnoho. Kako ngkimo sikuno huhwo huhwi ni'mawo'nyo ihwosi nje a'apaho wonyo nimokonoho.

⁶ Jisas ose ulonto ulimento, Oso hwe engo hungkuno mihwajiyo syoho'njo wonyo sohwoe hungkuno haloho nto upa'n'ngkohoho so'no sekwo huno fisyafihupmno. ⁷ Oso hwe wonyo sohwo ose imentiso so'no sekwo huno pipi seyohoho. Anitu kako kakoe a'amu uhwsopo'mentisoso hofiko kakine'no jomo sikuno huhwo huhwi im'ngo'nji sikuno'nji uliwo'n'ngkohoho so'no kako hofikimo momuhwajiyo uyimontolaho. I komo'no womuhwatimontolaho. ⁸ Ngko sekumo waselimonne'no yohono. Anitu kakoe a'amumo komo'no womihwatimontonoho. I oso'no oso Hwomu Anitu nihwsopo'mentiso sohwo'ni nopm'mo a'amu ngkine'no simeho hi'ntnnono ntopontan'ngkujo wasehonimonntaho.

Hwe Falisi sohwo'nji hwe nom'ne hamniyoho mayo syoho'njo sohwo'njiye pahnnimo hungkunofoho.

⁹ A'amu fehohnjo hofi'ko hofi'koe yahino wopingo somne'no hofi'koe yofe ho'noma'nontifi a'amu nom'ne sohwanne'no wonyofoho liwo'n'ngkohoho somne'no Jisas kako olo pahnnimo hungkunolo ulimento, ¹⁰ Hwe hufa'u hwa'u siko Anitumo jomo ulaho lonji Anituye tajo ango engo somo humen-tisiyefoho. Hwe fihwo kako a'amu Falisi hweho. Nom'nihwo kako hamniyoho mayo syoho'njo hweho. ¹¹ A'amu Falisi huhwo sohwo kako nolohofonto kakoe simeho mo'mo ole hnnimento, Mpohwo Anitu, ngko nom'ne a'amu pa'nyo hwoni'maho. Oso'no ngko isamoyoka kilalokweno. Hofi'ko yo'mayo hufo yontifi yo'mayo yahino ito'nohino somo miyontifi hofi'ko ape ito'no ma'nyo honing'kano somo mti'hupewo'n'ngkohofi'hwafoho. Ngko oso pa'nyo hwoni'maho. I ngko olo hwe hamniyoho mayo syoho'njo sohwo pa'nyo hwoni'maho. ¹² O'o, ngko Sante huhwo huhwi sikuno hufa'u somo ngko wopayo manyo'njo humawo'n'ngkohe hwo'nyoho. Yo'mayo hopi'nonohino nomantnneso ngko aho hofohu'nono hopi'nonohinoso mti'hupo mti'hupe lohofonji kenga'no kikine'no ho'nakisyo'wo'n'ngkohe hwo'nyoho.

¹³ Ose ulontan'ngki oso hwe hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kako ken-gopo lohofonto kako ahwomomo timo uhwonyoso wonimango'no ingku'no humanto kakoe swokinopo hwaningo pohn'nonto ulimento, Anitu ngko hwe wonyo sohwo'nne'no kiko hitoho wakilofono.

¹⁴ Jisas oso pahnnimo hungkuno ulonto a'amu homo somo ole ulimento, Ngko waselimonne'no yohono. Oso hwe hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kako Anitumo ose ulimentiso so'no Anitu kako uhwononto hwe wopingo hweho ulahon'ngki hwe huhwo sohwo kako kakoe ango pone'no asomo umentisofoho. I oso a'amu nom'ne Falisi sohwo ose'njo hwo'maho. O'o, a'amu kakoe yofe ho'noma'n'wo'n'ngkiso sohumo Anitu kako monje uloho'montonoho. I oso'no a'amu kako kakoe yofe monje yahin-uwo'n'ngkiso sohwoe yofeso Anitu kako woho'n'ima'montonoho.

Jisas kako mehomi we'e somo Anitu kako wopingo ulohofone jomo ulonto mnokinopo aho ulonjimokumentisofoho.

(Mat'yu 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ A'amu pi'ningo engoso hofi'ko hofi'koe mehomi we'e somo Jisas mnokinopo aho ulonjimokonontifi motapmmmentohofofoho. I oso'no Jisasiye inomokomoyo sohwa hofi'kimo ose uhwonontifi yoka ulimentohofofoho. ¹⁶ Yoka ulahon'ngkofi Jisas kako mehomi somo joho lutimanto inomokomoyo sohwo ole ulimento, Sekwo mehomi somo nopijumofikutoho. O'o, hofi'ko ngkiye pono wapi'fe. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo imo'n'fijo'manji hofi'ko Anitumo enjwa'mo ito'no wohumantifeho. ¹⁷ I hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo mmo'nyo'njo'manji hofi'ko Anitumo enjwa'mo humayoso hopa'maho. Nihu'no awonoho.

Hwe yofe engo'njo yo'mayo ho'yangosomo aho yokumpohn'nyo mokosyohumawo'n'ngkiso sohwoe hungkunofoho.

(Mat'yu 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ Hwe fihwo yofe engo'njo sohwo kako Jisasimo ole ulimento, Kiko Anituye yahino netihwawo'n'ngkohino wopingo hwosoho. Ngko engolopohamo songo ne'no humayo yahinoso pipi tipema'mnehono. ¹⁹ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Kiko wopingo hwosoho eso peho'ne ntohino.

Anitu kako'nohini wopingo hweho. ²⁰ Kiko honingkano hungkuno so'no huno moi'wonoho. Ole nalohi, Kiko ape ito'no mayo'ne yahino somo nomtihu'poso'eno. Kiko nom'ni'humo nofonjasiyo'eno. Kiko yo'mayoso hufo iyo'eno. Nom'ne'humo hwasyo hungkuno ujo'eno. Kiko jije mpo-hwo'nji na'u'njiye hungkunomo tifi fin'ngkayo. ²¹ Ose ulahon'ngki hwe yofe engo'njo sohwo ole ulim'ento, Ngko hungkuno homo somo upa'nimopmmote sohwo'ni olohonta ne'no ose nohini in'ngkowalokweno. ²² Jisas oso hungkuno upa'nonto ole ulim'ento, Yahino anga'nohino somne'no kiko umofonyo yalokuno. Ole fiyo. Kiko jije ho'yango yo'mayoso a'amu mpe kilohofikujo'no kiko oso hamniyohoso nomahoji a'amu ho'yango ane somo yano ulofiyo. Kiko ose isoso kiko ahwomomjo ho'yango neso woma'monnoho. Ose yohoji kiko ngkimo tifi nningkape. ²³ Ose ulahon'ngki hwe engo huhwo sohwo kako nupa'nonto simeho tango umentisofoho. Hwap'ngoso kako hamniyoho ho'yango yo'mayoso mikun'imposo'njo hweho.

²⁴ Jisas kako oso hwe huhwo sohwoe simeho tango uhwononto nom'ne a'amu somo ulim'ento, A'amu hamniyoho yo'mayo ho'yango aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'n'ngkohofoso hofiko Anitumo enjwa'mo humayo'neso syoho engo ifitnnefoho. ²⁵ Yahu fihwo kako yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lih'wosi yososo wonyopi umontonoho. Oso pa'nyoso hwe ho'yango hamniyoho yo'mayoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantoso sohwo Anitumo enjwa'mo wohumamo lih'wosi yososo hopo'maho. O'o, kako yahu sohwo yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lih'wosi ijijo wonyopi yoso hopaso oso hwe ho'yango engo'njo sohwo oseno yonefoho. ²⁶ Ose ulahon'ngki oso a'amu oso hungkuno hiso upa'nimentohofoso so'no hofiko yomo yontifi ole ulohon'imentohofi, Ose'manji a'amu Anitu'nji anga wopingo sopo songo ne'no humayo'neso tih'wo woma'montolo. ²⁷ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulim'ento, Yo'mayo hopi'nono a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso Anitu yososo hoponoho.

²⁸ Ose ulahon'ngki Pita ulim'ento, Nakwo nakwoe angopo yo'mayo yo'mayoso uliko'mentani kikimo kin'ngkopalokuhwono. ²⁹ Ose ulahon'ngki Jisas ulim'ento, Ngko hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu hofiko Anitumo enjwa'mo wohumano hnnontife so'no hofiko hofikoe anga'nji ape'nji hamn'ngkwa'wehwosanji, kan'ngkwowho'ya'u'nji kakoe mehomi'nji uliko'mapijo so'no ³⁰ Anitu kako hofiko ose uliko'mapijoso hofikimo yo'mayoso pi'n'ngo engo aku uyih'wosi tifi no'mo kako hofikimo songo ne'no humayoso uyonefoho.

Jisas kako poyo imo'n'ngkuhwosi apa'no songo likafone so'no hungkuno ulimentisoso hufa'u si'hune imo'n'imentisofoho.

(Mat'yu 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo soh'wamo lutim'anto ulim'ento, Upa'nimno. Olohonta nakwo Jelusalemne'no wosontane'no yih'wono. Oso hopo sopo yo'mayo hungkuno Anitu a'amumo uyahon'ngki limotofo sohwa ngko oso Hwomu Anitu nih'wosopo'mentiso sohwo'nne'no mt'i'mokumentohofoso olohonta ne umo'n'imontonoho. ³² Oso hohosohonta a'amu Jutaso hofiko ngkimo a'amu temtitofoso kengo sofe ahomo ho'nani'hufitnnefoho. Hofiko ngkimo sitofo ntikuji ngkimo wonyo tohofikuji memijo niyati'mopitnnefoho. ³³ Hofiko ngkimo impojonyo nifonjikuji wofonjonisyantifeho. Nofonjonisyikujo'no sikuno hufa'u si'hune memjanimofih'woso'no ngko apa'no songo wolika'monnoho. ³⁴ Ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa oso

hungkuno somne'no huno mummentisofoho. Hungkuno hwapingo ne so'no huno muyahonngki hnnimentohofi, Olo hungkuno loso fahosi hwoyo hungkuno konelalofoho. Ose hnnontifi hofikoe hunoso meho-hosusihumentisofoho.

*Jisas a'amu timpi'nyo sohumo wopingo umokumentisofoho.
(Mat'yu 20:29-34; Mak 10:46-52)*

³⁵ Jisas kako ango Jelikou mofonepo i'mofiwahonngki hwe timpi'nyo sohwo oso honngkano momingopo humanto a'amu mta'ni hamniyoho yo'mayoso woloma'mo lonto joho humalisofoho. ³⁶ Osopo humanto upa'nimentisoso a'amu pi'ningo engo ntahumpotopahonngkofi upa'nonto a'amu kako'njopo solohofamentohofi somo ulimento, Hofiko peho yalokwofo. ³⁷ Ose ulahonngki hofiko ulimentohofi, Jisas ango Nasaletnnta'ango sohwo kako posalofoho. ³⁸ Ose ulahonngkofi kako joho mohm'no ulimento, Jisas, Ntefitiye Imu sohwo, kiko ngkine'no hitoho wakilofono. ³⁹ Ose ulahonngki a'amu simo'mo sapmentohofoso hofiko kakimo yoka ulontifi ulimentohofi, Mampi'nyo fosyohumaho. Ose ko ulahonngkofi oso huhwo sohwo joho engo lonto apa'no ulimento, Ntefitiye Imu sohwo, ngkine'no hitoho wakilofono. ⁴⁰ Ose ulahonngki Jisas kako nolohofaponto hofikimo ulimento, Oso hwe sohwo ngkiyepono fipemotapmno. Ose ulahonngki oso hwe timpi'nyo huhwo sohumo mofonepo uhwojowahonngkofi Jisas ulimento, ⁴¹ Ngko kikimo pipi ntahofi kinngkohoho. Ose ulahonngki kako ulimento, Hwe Engofo, ngko apa'no timo wahonimo. ⁴² Ose ulahonngki Jisas ulimento, Kiko timo fohonyo. Kiko ngkimo simo'hi'ntnnono ntapohino so'no jije simo'hi'ntnnonohinoso wopingo kumokohoho. ⁴³ Jisas ose ulahonngki hwe huhwo sohwo timo komo'no hononto Jisasimo inngkawento Anitumo isamoyoka engo ulimentisofoho. Hwe hwoya'mi ose uhwonontifi hofiko hopi'nonohinoso Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho.

19

Sakiyosiye hungkunofoho.

¹ Jisas kako ango Jelikou sopo noswonto nom'ne ango pone'ento angkuhwafo ajwo sopo pasimentisofoho. ² Hwe fihwo kakoe yofe Sakiyos sohwo humunyoponoho. Kako hwe mnokino engo'njo hamniyoho mayo syoho'njo sohwo hamniyoho engo'njo hweho. ³ Kako Jisasimo uhwonimo lonto ko imentisoso hwe moya'mi pi'ningo engo hwe tifo huhwo sohumo hoholo hoholofo ulohofahonngkofi kako Jisasimo muhwonyo'njo yonto ⁴ kako a'amu pi'ningo homo somo nuyakolofonto hano kunto kunto'no fekwasi lohofonto iyo milontontanyomo kotasonto Jisas olopo pihwoso'no uhwonimo lonto humokehumantisofoho. ⁵ Jisas oso hopo sopo i'mofawento timo yokintahopo uhwonngkisoso Sakiyos nohumentanngki uhwononto ulimento, Sakiyos, kiko komo'no fikotape. Ngko olohonta jije angomo wohumamonne'no yohono. ⁶ Ose ulahonngki Sakiyos kako komo'no welikofapi lohofonto simonyo yonto Jisasimo utimanto kakoe angomne'no ipemotawomentisofoho. ⁷ Hwe moya'mi ose ipemotowahonngki uhwonontifi sitofo ole mjalimimentohofi, Olo hwe lohwo kako a'amu honngkano wonyo'njo lohwo angomo wofosyawomonte'no yohoho.

⁸ Sakiyos kako Jisasinjopo lohofonto ulimento, Hwe Engofo, kiko upa'nyo. Nje hamniyoho yo'mayo ho'yango so'nji ajwopo hotitohm'mo fehohnjo ngko mokosyohumahm'mo fehohnjo ngko a'amu umofonyo yalokwofo somo uyimonnho. U, ngko a'amu fihumo hwasyo hungkuno

lut+ma'mentohe'manji olohumo ngko hwasyo hungkuno lut+ma'mentohe so'no yo'mayoso kakimo osofosofahu'no uy+monnoho. ⁹ Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, Ose lohino so'no nakwo huno ole nayohoho. Olo s+ikuno lomo olo ango loponjo hwe moya'milofe hon+ngkano wonyo somta'ni An+tu kako hof+ikimo nto is+hutofomakwoho. Sakiyos huhwo Ap+lohamiye imu hweho. ¹⁰ A'amufe Hwomu sohwo'ni olo a'amu olo pa'nyo wonyo hon+ngkanomo humentan+ngkujo somne'no not+pemahm'mo ut+mayo'ne pmmmentohe hwo'nyoho. Jisas ose ul+mentisofoho.

A'amu syoho ulohofiyi+wo'n+ngkohoho sohwa hamniyoho ito'no mokosyohumayo'ne pahnn+mo hungkunofoho.

(Mat+yu 25:14-30)

¹¹ Oso hungkuno hiso nto upo'n+ngkahon+ngkofi Jisas kako ango Jelusalem mofonepo u'mofapmmonto yahon+ngki a'amu hopo sopenjoso ole syafi+hu'mentohofi, Oso s+ikuno An+tu kakoe a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumayo somo ut+hwa'nyopo ujo wehontojwahumonte'no yohoho. Ose syafi+hu'mentohofi so'no Jisas kako pahnn+mo hungkuno ole ul+mento, ¹² Hwe engo fihwo kako ango ikano fipo uhwosi osopo a'amumo mokosyohumayo'ne yofe engo mahwosi kakoe angopo asomo wapmmontonoho. ¹³ Oso hwe huhwo sohwo kako ango ikanopo wamonto imentiso sohonta kako kakoe syoho ulohofiyo aho hufa'u hopi'nonohino sohwamo joho lut+manto hamniyoho aho sife hopi'nono kina aho sife hopi'nono kina hu'muyonto ul+mento, Sekwo olo hamniyoho sejapohe loso'nji ngko nom'ne angopo nohumentan+mo sekwo nom'ne hamniyoho engo emaf+kujoso ngko hwangku wop+hwon+mo. Ose ul+mentisofoho.

¹⁴ Oso hwe huhwo sohwoe angoponjo a'amu fehohnjoso hof+iko kakine'no nakwolaho lont+fi kako nto womentisopo hwe fihwamo ti+fi in+ngkayo'ne olo hungkuno motayo'ne li+hwat+mentohofoso olenoho. Olo hwe lohwo nakwoe hwe engo humayoso nakwolaho. ¹⁵ Ose ko li+hwojahon+ngkofi hwe huhwo sohwo yofe engo manto hof+ikimo mokosyohumayo'ne asomo pmmmentisofoho. Asomo noponto kako hamniyoho uyohojohamentiso syoho ulohofiyo sohwamo hamniyoho alale kema'malofo uhwon+mo lonto joho lut+ma'mentisofoho.

¹⁶ Hwe nom'nehwo s+imo'mo u'manto ul+mento, Hwe engofo, oso aho sife hopi'nono kina ntapmmmentohino somta'ni ngko *tu hant+let* (200) kina ema'malefoho. ¹⁷ Ose ulahon+ngki hwe engo sohwo ul+mento, K+iko syoho n+mokosyohumayo wop+ngo hwosoho. K+iko oso syoho kijapmmmentohe somo ito'no mokosyohumamahnnno so'no ngko syoho engo wokijapmmo. K+iko ango aho hufa'u hopi'nonohino somo mokosyohumaho.

¹⁸ Ose ulahon+ngki nom'ne syoho ulohofiyo osofeponjo sohwo u'manto ul+mento, Hwe engofo, k+iko oso aho sife hopi'nono kina ntapmmmentohino somta'ni ngko *wan hant+let* (100) kina ema'malefoho. ¹⁹ Ose ulahon+ngki hwe engo sohwo ul+mento, Ngko kikimo ango aho fehohnjo hopi'nonohinoso mokosyohumuhnnne'no syoho wokijapmmo.

²⁰ Ose ulahon+ngki syoho ulohofiyo nom'nehwo u'manto ul+mento, Hwe engofo, oso aho sife hopi'nono kina ntapmmmentohinoso olo'mo weho. Ngko hwap+ife we'e somo fosyofosyonji hiyaso'mo ho'nahumentohiwojolo'noho.

²¹ Hwap+ingoso ngko j+ije yahino so'no ngko huno niyohoho. K+iko hwe yokumpohn'nyo hwosoho. Yo'mayo nom'ne a'amu ho'nasyont+feso k+iko mawo'n+ngkino hwosoho. Wosopayo nom'ne a'amu mofont+feso k+iko ijiwo'n+ngkino. Oso'no ngko kikine'no iyoho nn+ngkohoho. ²² Ose ulahon+ngki hwe engo sohwo kako kakoe syoho ulohofiyo sohumo ul+mento,

Jisas kako ango Jelusalem sopone'no hwe yofe engo'njo pa'nyo imo'nonto humentisofoho.

²⁸ Jisas oso hungkunoso moi'wo ulonto Jisas Jelusalemne honingkano siyo somo kako simo'mo nto simentisomo hofiko tifi iningkasimentohofofoho. ²⁹ Jisas kako oso hwofiki'nyo Oulifino liwo'ninkohoho sopo ango hufa'u Mpetifase'nji Mpetani'nji mofone sopo nosi'mofonto kakoe inomokomoyo hufa'u sohwa'umo ole lihwatimento, ³⁰ Siko oso ango ne sopo u'mofahusi siko oso kuso somo noswohosisi timo uhwonisoso ahwomo yahu *toungki* yoka'no ho'nawo'nyoso impe into'nowentaningkuhwosi uhwonanjiyoho. Oso yahu songo imo'nimasoso a'amu mokehumunyofoho. Oso yahu hiso fihutofomotapinyo. ³¹ Siko oso yahu hiso isihutofomahosi'so'no a'amuso ole selikujo'no siko peho'no isihutofomasiyeto. Ose selikujo'no siko ole ulinyo. Nekwoe Hwe Engo sohwo kako olo yahu lohumnene'no syoho weho, ose ulinyo.

³² Jisas ose lihwojahon+ngki siko nowenji yo'mayo Jisas luhwat+mentisoso ti+pema'mentisiyefoho. ³³ Siko oso yahu huhwo sohunjo impe itolo-fontan+ngki oso yahu hofekwosa sohwa uhwonont+fi ul+mentohofi, Siko peho uyanjiyo'no itolofalokusiyo. ³⁴ Ose ulahon+ngkofi siko ul+mentisiyo, Nakwoe Hwe Engo kako olo yahu lohuno syoho weho. ³⁵ Ose ulonji siko oso yahu huhwo sohwo'nji Jisas+yepono motas+mentisiyefoho. Siko sikoe manji'mofoso yahufe hohujopo pojisyosyahon+ngki Jisas oso hopo sopo kehumamentisofoho. ³⁶ Noposokehuma wento nowentan+ngki hwe moya'mi hofi+koe hwap+fe Jisas kako hano wene hon+ngkano sopo Jisas+ye yofe ho'nomayo'ne hu'meehumentohofofoho. Osopo Jisas kehumentanjo yahu sohwo hwotoho mjahmm+womentisofoho. ³⁷ Jisas kako hwofi+ki'nyo Oulif Jelusalem mofone sopo i'mofaponto oso hon+ngkano monje we sopo hwe moya'mi hofi+ko Jisas+mo inomokoho'nawo'mentohofoso yo'mayo syoho

wonyoangkafo Jisas imojo so'no syafisyontifi hofiko simonyo yontifi mango engo lontifi Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho. ³⁸ Mango mohm'no ole limentohofi,

Olo Hwe lohwo nakumo nemokosyohumayo'ne Anituye yokumpohn'nyo'nji palokuso lohwoe yofe woho'nomano.

Anitu kako nakwo hwahoponjo hwe moya'mi hn'ne'no simaho wopingo nejahopohoho.

Anitu yokintahopo humaso sohune'no yofe engo woho'nomano.

³⁹ Ose lontan'ngkofi a'amu Falisi fehohnjo sohwa hwe moya'mi pi'n'ingo'njo sopo lohofontifi Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, oso hwe moya'mi kikimo inomokoho'nakuwotofo somo kiko yoka uso. ⁴⁰ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo upa'nimno. Hungkuno waselimonne'no yohono. Olo a'amulo hofiko mampi'nyo humantifijontentesi olo hon'ngkano laponjo sojolo mango engo likuji nje yofe ho'nonimafikutnnesohilo. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako pone engo Jerusalem sopo yo'mayo imo'none so'no humotaho limentisofoho.

⁴¹ Jisas kako Jerusalem u'mofawento pone hopo sopo kako uhwononto humotaho limentisoso ⁴² ole limento, A'amu Jerusalemjo soku, sekumo ito'no esehumajiyo'ne yahinoso ko se'mahon'ngki sekwo hohujo ikinjaofalokwofo. Oso'no yahino wopingo hiso hiyaso'mo wentan'ngkuhwosi sekwo motipihwon'fitnnehofo. ⁴³ Sekwo upa'nimno. Hwangku sikuno nom'ne i'mofaposo somo sekwoe mango sohwa sekumo wosefonjano likuji sekikitofikuji meku'mofasi lohofikuji hofiko tojopo ko'mokwasokuji nolikofaofikuji ⁴⁴ sekwoe angoo fonjowonampekuji sekwo sekwoe mehomihini hokunonji ni'hu'nahone poyo moi'wo imo'n'fitnnefoho. Sekwoe sokango so'nji sokilojo so'nji we'e huhwo ki'nnaweso mokih'nnawenefoho. Hwap'ngoso oso sikuno Anitu sefo'mayo'ne se'ma'maso sohonta sekwo yofe mihwofe'njo imalofo kuyoho.

Jisas kako Anituye tajo angoo engoo somoo a'amu yo'mayo ho'yango somta'ni hamniyohoo mayo yontan'ngkofo somoo wae yao'mentisofoho.

(Mat'yu 21:12-17; Mak 11:15-19; Joun 2:13-22)

⁴⁵ Jisas kako Anituye tajo angoo engoo somoo noswonto a'amu ho'yango yo'mayoso hu'meesyontifi hamniyohoo mentan'ngkofo somoo wae yaofosyohoso ema'mentisofoho. ⁴⁶ Kako hofikimo ole ulimento, A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoo sohwa ole mti'mokumentohofi, Olo nje angoo losoo Mpohumo jomoo ujo'ne angoofoho. I oso'no nje angoo losoo sekwo a'amu hamniyohoo hiyaso'mo hufo mawo'n'ngkohoo sohwafe angoo hopa imokalokwofo. Ose mti'mokumentohoofofoho ulimentisofoho.

⁴⁷ Ose imo'n'mentiso so'no sikuno huhwo huhwi Jisas kako hwe moya'mimoo Anituye tajo angoo engoo somoo kakoo hungkuno luti'hwamojofoho. A'amu tajo angoo syohoo'njo yofe engoo'njo sohwanji a'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwamotofo sohwanji a'amu Jutafe hwe engoo sohwanji hofiko Jisasimo fonjasiyo'ne hon'ngkano wotipemantife'no imentohoofofoho. ⁴⁸ Ose ko yahon'ngkofi hwe moya'mi hofiko Jisasiye hungkunomoo upo'nano mjalimumentohoofo so'no hwe engoo sohwa hofiko Jisasimo fonjasiyo'ne hon'ngkanoso motipema'mmentohoofofoho.

20

Hofiko Jisasimo kakoe yokumpohn'nyo hwapingo so'no ulohonimentohofofoho.

(Mat+yu 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Sikuno fihumu Jisas kako Anituye tajo ang'o eng'o som'o nohumanto hwe moya'mi som'o kako Anitumo u'mayo yahino so'no hungkuno lutihwamentisofoho. A'amu tajo ang'o syoho'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamentohof'o huno'njo sohwanji a'amu Jutafe hwe eng'o sohwanji hofiko Jisas'mo u'ma'mentohofofoho. ² U'mantifi ulimentohofi, Olo so'no fonaso. Kiko olo syoho iwo'n'ngkino loso tihwo kilimaso'no iwo'n'ngkinoto. Yokumpohn'nyoso tihwo kijapmmas'o'nji iwo'n'ngkinoto. ³ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Ngko huhwo'ni hungkuno ang'a'no waselohonimonne'no yohono. Sekwo olo so'no ngkimo ntohon'ngkofo so'no ngko sekumo waselimonne'no yohono. ⁴ Joun kako a'amumo mijo kiyoma'mojo yokumpohn'nyoso Anitu mta'ango ma'mentisotaho. Hwahoponjo a'amu mta'ango ma'mentisotaho. ⁵ Hofiko ose upa'nontifi ole hnnimentohofi, Joun kakoe yokumpohn'nyo Anitu mta'ni ma'mentisofoho ulaso'manji ole wonalimontonoho. Ose'manji sekwo Joun'ye hungkunomo sim'eho hi'ntnnono muyo'njo peho'neto. ⁶ I Joun kakoe yokumpohn'nyo hwahoponjo a'amu mta'ni ma'mentisofoho ulaso'manji hwe moya'mi upa'n'ngkuji hofiko sojo wonefonjantifeho. Hwap'ngoso a'amu loso hofiko huno ole syofisyalokwofo, Anitu kako Joun'mo hungkuno uyahon'ngki nalimentisofoho. ⁷ Ose hnnontifi Jisas'mo ole ulimentohofi, Nakwo huno monayofoho. Joun kako a'amumo mijo kiyoma'mojo yokumpohn'nyoso nti'mto'angotikeno. ⁸ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Ose'manji ngko huhwo'ni nje yokumpohn'nyo yo'mayo iwo'n'ngkohe hwap'ngo so'no maselimnehono.

A'amu wonyo ipisayo syoho mokosyohumawo'n'ingkohoho sohwanne pahnnimo hungkunofoho.

(Mat+yu 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ Ose ulonto kako olo pahnnimo hungkuno oso a'amu homo somo ulimento, Hwe fihwo kako ipisayo syoho hulimentisofoho. Oso syoho homo somo mokosyohumayo'ne kako a'amu hamniyoho syoho emawo'n'ngkohoho sohwafe ahomo ho'nasyonto kako ango ikanopo nowento osopo kako ne'no humamojofoho. ¹⁰ Osopo nohumanto oso syoho homo somjo ipisayo mayo'ne sikuno i'mofape somo kako kakoe syoho ulohofiyo fihumo ipisayo fehohnjo mayo'ne'ento kako oso a'amu kakoe syoho mokosyohumayo sohwa u'mahwosi ipisayo mayo'ne lihwatimentisofoho. Oso a'amu syoho mokosyohumayo sohwa syoho ulohofiyo huhwo sohomo ikujoho fonjontifi ipisayo muyo'njo yontifi wae yao'mentohofofoho. ¹¹ Osohonta kakwo'yohwo sohwo kako nom'ne syoho ulohofiyo fihumo lihwatimentisofoho. Osohomo hofiko ikujoho fonjontifi yahino wonyo umti'mokontifi ipisayo muyo'njo yontifi wae yao'mentohofofoho. ¹² Kakwo'yohwo kako syoho ulohofiyo hufa'u sihune sohomo lihwojahon'ngki kako nowento a'amu'njopo i'mofowahon'ngki hofiko osohomo ikujoho wonyo fonjimokontifi mempo hohnta'ni swoho'nofapmmentohofofoho. ¹³ Oseso syoho kakwo'yohwo sohwo ole hnnimento, Ngko pipi imnehono. Ngko nje hwomu lohuno ngko simaho uyalokwe lohomo luhwatimeso hofiko kakoe hungkunomo haloho upeentifetikeno. Ose syafisyonto hwomu huhwo sohomo

lihwatimentisofoho. ¹⁴ A'amu syoho homo somo mokosyohumayo sohwa hwomu huhwo sohumo uhwonitumantifi ole hnnimentohofi, Oso hwe sohwo kako hwangku sohonta kaningkwohwoe yo'mayoso nomane hweho. Komo'nohino, nakwo kakimo poyo wofonjosyano. Ose fonjosyihwasi nakwo kakoe syohoso ni'hu'nahone womantanoho. ¹⁵ Ose hnnontifi hofiko hwomu huhwo sohumo nokentifi mempo hohnta'ni ipisayo syoho sopo swoho'naofontifi osopo poyo ni'hu'nahone fonjahumentohofofoho. Jisas ose ulonto kako a'amu homo somo ulohonimento, Ose imentohofoso'no ipisayo syoho kakwo'yohwo sohwo a'amu wonyo huhwo sohware pipi uloho'montolo. ¹⁶ Hwangku kako nopihwosi oso a'amu wonyo sohware nofonjasyihwosi kako nom'ne a'amu sohware syoho hiso mokosyohumayo'ne uyimontonoho. Jisas ose ulahoninkgi a'amuso upa'nontifi ulimentohofi, U, kako oso hwolaho.

¹⁷ Ose ulahoninkgi Jisas hofikimo timo uhwononto ulimento, Olo Anituye hungkuno iyoswomo mti'mokumentohofoso loso hwapingo neso huno pipi seyohoho.

Olo sojo engkwosaho pa'nyo a'amu angu injuwo'ningkohofoso sohwa wae yao'mentohofoso loso olohntajo engkwosaho loso angomo sosofitofoso'ne hwapingohwo imo'ningkohoho.

Ose mti'mokumentohofofoho. ¹⁸ Nom'nepo Anituye hungkuno mti'mokumentohofososo olenoho. A'amu hopi'nono oso sojo engkwosaho pa'nyo homo somo entofomafikuji piwahupijososo hofiko hofikoe a'apaho kempi mti'mti'me lohofihwosi wuhu'mehinawo'montonoho. I oso'no oso engkwosaho huhwo sohwo kako a'amu fihwoe a'apahopo piwasysososo fonjomti'hupeeofososo oso hwe huhwo sohwo kakoe a'apahoso hintalinyo pa'ningo umo'ni'montonoho. ¹⁹ Jisas oso pahnnimo hungkuno ulahoninkgi a'amu honinkgano hungkuno luti'hwawo'ningkohofoso huno'njo sohwanji a'amu tajo angu syoho'njo yofe engo'njo sohwanji hofiko huno ole uyimento, Jisas oso pahnnimo hungkuno nakumne'no lohoho. Nakwoe simaho mo'mo me hopa nafe'no nalohoho. Huno ose syafisyontifi oso hohosohonta hofiko Jisasimo aho kehwaso wofonjosyano lontifi imentohofososo hofiko hwe moya'mi somne'no iyoho unimentisofoho.

Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Sisa sohumne'no hamniyoho ho'nasiyo'ne hofiko Jisasimo hungkuno ulohonimentohofofoho.

(Matyu 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Oseso hofiko Jisasimo fonjasio'ne'entifi honinkgano wotipemano lontifi Jisasimo humuhwontohumantohofofoho. Hofiko Jisasiyepono a'amu fehohnjo sohware luhwojahoninkgi oso a'amu sohwa hofiko a'amu Jisasiye hungkunomo wopingo hwofoho wonalono lontife hwasyo humupo'nontohumantohofofoho. Ose ko imo'nontifi hofiko pojiiyontifi hofiko Jisasiye hungkunomo yamofa uloho'mentohofofoho. Ole hnnimentohofi, Jisas kako a'amu hwaho mokosyohumayo huhwo sohware'no hungkuno wonyo loso'manji nakwo aho kehwaso oso a'amu hwaho mokosyohumayo sohware ahopo noho'nosyihwaso'no hofiko Jisasimo tohino uyantifeho. Ose hnnontifi Jisasimo humuhwontohumantohofofoho. ²¹ Oseso hofiko Jisasimo ole ulohonimentohofi, Nakwoe Loneti'hwawo sohwaso, nakwo huno nayohoho. Kiko hwe moya'mimo Anituye yahino so'no hungkuno luti'hwawo'ningkinoso nehopi'nohini luti'hwawo'ningkino hwosoho. Kiko a'amu yofe engo'njo sohware'no iyoho makinyo'njo hwosoho. Nakwo hopi'nonohinoso afaponohino.

Hungkuno ito'nohino liwo'ningkino hwosoho. ²² Oseso nakwo olo so'no wakilohonantane'no yihwono. Kiko huno pipi kiyohoho. Nakwo hwe engo Sisa sohune'no hamniyoho woho'nosyano lakin'ngkohoho. Moho'nasiyo'njo uyano lakin'ngkohoho. ²³ Ose ulahon'ngkofi Jisas kako hofiko poji yamofo ulohofano lontifi imentohofa so'no hwasyo yahino so'no huno uyahon'ngki ole ulimento, ²⁴ Hamniyoho anga'no ntihwaho. Olo hamniyoho losomjo huyo'mango so'nji yofe so'nji tihwoeto. Ose ulahon'ngki ulimentohofi, Sisafefoho. ²⁵ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, E'wano. Sisafe yo'mayo so'manji Sisamo uyimno. I Anituye yo'mayo so'manji Anitumo uyimno. ²⁶ Jisas ose ulahon'ngki a'amu huhwo sohwa hungkuno wop'ngo somne'no hofikoe simeho mo'mo pisopisaho lontifi mampi'nyo humamentohofofoho. Oseso oso a'amu hofikimo lihwatimentohofa sohwa hofiko Jisasiye hungkuno somne'no hungkuno ito'no mihwajiyo'ne hwe moya'mife timopo makekutnnesohilo.

A'amu Satiyusi sohwa Jisasi mo a'amu poyo nope'nontifi apa'no songo likafa so'no ulimentohofofoho.

(Mat'yu 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ A'amu Satiyusi fehohnjo sohwa Jisasi mo u'ma'mentohofofoho. A'amu Satiyusi huhwo sohwa hofiko huno ole uywo'ningkoho, A'amu poyo pe'nyo sohwa hofiko nihu'nahone pe'niwo'ningkohofa. Apa'no songo molikafe'nefoho. Ose syafisywo'ningkohofofoho. ²⁸ Hofiko Jisasi mo u'mantifi ole ulohonimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo hwosi, Mouses nakumne'no hungkuno ole moti'mokumentono. Hwe fihwo kako ape nomahwosi kako mehomni motipemayo'njo sohwo poyo pe'ningkuhwoso'no oso ape hisimo kon'ngkwa'wehwo nomahwosi kola'wehumne'no mehomni wotipemano. Mouses ose mti'mokumentisofoho. ²⁹ Oseso hwe aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni hufa'u sohwa humamotofofoho. Tisimaso sohwo kako ape manto mehomni motipemaso sohwo poyo pe'nimentisofoho. ³⁰ Oseso kon'ngkwa'wehwo aku'mu sohwo oso ape hisimo ma'mentisoso kako huhwo mehomni ane'njo pe'nimentisofoho. ³¹ Oseso oso ape hisimo hinjo huhwa ose'nohino ma'mentohofoso mehomni ane pe'nimentohofofoho. ³² Hwangku oso ape hisi poyo pe'nimentono. ³³ Oseso a'amu poyo pe'nyo sohwa likapijo sohonta tihwoe ape umo'nimontolo. Hofiko'nikwehwa aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa ape hisimo nto ma'mentohofofoho.

³⁴ Ose ulahon'ngkahon'ngkofi Jisas ulimento, Hwe moya'mi olohonta humalofoso hofiko ape ma'niwo'ningkohofa. ³⁵ I oso'no oso hwe moya'mi poyo pe'nifijoso apa'no songo likapijo hopaso apa'no likafikuji songo ne'nohino humafijo sohonta hofiko apa'no ape moma'nifitnefoho. ³⁶ Hofiko a'amu ahwomomjo pa'nyo nohumafikuji apa'no poyo mape'nifitnefoho. Anitu hofikimo poyo pe'nyo somta'ni ulikafoso so'no hofiko kakoe mehomni umo'nantifeho. ³⁷ Mouses huhwo kako a'amu poyo pe'nyo sohwa apa'no songo likafoso so'ne huno nafohoto'mentisofoho. Mouses kako oso iyo we'e toho ko nimentisoso yofoho miyo loho'nnyo somo uhwononto ulimento, Hwe Engo hwofilo'nnyo ne sohwo kako Apilohamiye Anituyoho. Kako Aisakiye Anituyoho. Kako Jekoup'ye Anituyoho. ³⁸ Ihwoni. Mouses kako ole syafihu'mento, Apilohamja Aisakija Jekoup'ija hofiko hohonta poyo ko pe'nimentohofa sohwa songo humalofo so'no syafisyonto oso hungkuno hiso limentisofoho. Anitu kako poyo pe'nyo sofe Anitu hwo'maho. O'o, songo humalofo sofe Anituyoho. Anitu kakoe timopo a'amu hopi'nonohinoso songo humalofo.

³⁹ Jisas ose ulahon'ngki a'amu fehohnjo hon'ngkano hungkuno liwo'n'ngkohoho huno'njo sohwa Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe Loneti'hwayo sohwo, hungkuno wop'ngo nalohino. ⁴⁰ Ose ulontifi hofiko nom'ne hungkuno Jisasimo ulohonyo so'no iyoho imentohofofoho.

Jisas kako a'amu Falisi sohwo K'ilais hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohumne'no ulohonimentisofoho.

(Mat'yu 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Jisas a'amu Falisi sohwo ulimento, A'amu ole liwo'n'ngkohoho K'ilais kako oso a'amu Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohwo Ntefit hwe yofe engo'njo hohonta hwaho mokosyohumamojo sohwo imu hweho. Oseso pipi liwo'n'ngkohoho. ⁴² Oso Ta'njo Iyoswo somo Ntefit ole limento, Anitu kako nje Hwe Engo K'ilais, Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohmo ole ulimento, Kiko nje aho anga sohohta'ni fesyohumaho.

⁴³ Osopo kiko nohumahoji ngko jije mango sohwo jije sifiki'nyo'mo enjwa'mo wakuhumoti'monnoho.

Ntefit ose limentisofoho. ⁴⁴ Oseso Ntefit kako oso hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso K'ilais sohune'no nje Hwe Engo hweho limentiso so'no K'ilais sohwo kako Ntefitiye imuhwo imo'nyoso pipilo.

A'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwawo'n'ngkohoho huno'njo sohwafe yahino so'ne hungkunofoho.

(Mat'yu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 11:37-54)

⁴⁵ Hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko Jisasiye hungkuno upa'nontifi nohumentan'ngkofi Jisas kakoe inomokomoyo sohwo ole ulimento, ⁴⁶ Sekwo a'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwawo'n'ngkohoho huno'njo sohwafe yahino somne'no i'waho ito'no fiy'mno. Hofiko hofikoe yofe engo somne'no hwapife sawemo yontifi hon'ngkanopo emoyiwo'n'ngkohofofoho. Osopo emoyontan'ngkofi hwe moya'mi hofikimo uhwonontifi nakwoe hwe engo hwasoho uliwo'n'ngkohoho so'no umo'n'wo'n'ngkisofoho. Oso'nji hofiko tajo anga somo a'amufe simanopo humayo'no umo'n'wo'n'ngkisofoho. Oso'nji hofiko a'amu wopayo engo iloho yano sohonta epohumayo simo'mjo so'no umo'n'wo'n'ngkiso hwafoho. ⁴⁷ Hofiko Anitumo hungkuno sawemo engo jomo ko ulontifi hofiko apiwojo sofafe anga yo'mayo so'no wosemokosyohumano poji ulontifi anga hiso hofiko'ne ni'hu'nahone emawo'n'ngkohofihwafoho. Hwangku oso hwe huhwo sohwo tohino engo notipemapitnnefoho.

21

Apiwojosi yo'mayo so'no umofonyo inyosi kako Anitumne'no hamniyoho ho'nahumentisofoho.

(Mat'yu 12:41-44)

¹ Jisas kako Anituye tajo anga engo somo ne'no nohumanto timo uhwonimentisoso hwe moya'mi hamniyoho engo'njoso hofiko Anitumne'no hamniyoho ho'nasiyo ipofa so'mo ho'nosyant'ngkofi uhwonimentisofoho. ² Osopo uhwonimentisoso apiwojosi ho'yango anesi kako Anitune'no touya hufa'u'nohino ho'nosyahon'ngki uhwononto ³ Jisas kako a'amu kako'njopo lohofo somo ole ulimento, Hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Sekwo upa'nimno. Olo apiwojo losi kako hamniyoho ho'nasiyoso nom'ne a'amu ho'nasyohoho somo kakoe we'eso uyakolokwoho. ⁴ Nom'ne a'amu hamniyoho ho'nosyalokwofoso

hofiko hamniyoho engo mokosyohumunyofoho. Oso'no hofiko oso hamniyoho engo somta'ni Anitumne'no we'e'nohini ho'nosyalokwofo. Olo apiwojo losi kako hamniyohomo yo'mayo so'no ni'hu'no umofonyo inyosi kako hamniyoho mokosyohumunyosi hopi'nonohino Anitumne'no ho'nasyohoho. Kako nom'ne hamniyoho wosopayo mpe-e'ne aniyoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako Anituye tajo anga engo so'no tifi no'mo wonyo imo'none so'no hungkuno ulimentisofoho.

(Matiyu 24:1-2; Mak 13:1-2)

⁵ A'amu fehohnjoso hofiko tajo anga engo somne'no ole limentohofi, Olo tajo anga engo somjo sojo wonyoangkafoso hofiyofoho. Hwe moya'mi hofiko wokoso wonyoangkafo loso Anituye yofe ho'nomayo'ne yahumentohofa somo uhwonontifi pisopisaho limentohofofoho. Ose lahon'ngkofi Jisas ulimento, ⁶ Hwangku olo yo'mayo wopingo uhwalokwofo loso wonyo umonimontonoho. Sojo anga'nohinoso nom'nepo kihn'nawesoso awonoho. O'o, hofiko olo anga wopingo losomo mthupekuji wom'ehumwokwontifeho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako yo'mayo tanga i'mofapone so'no ulimentisofoho.

(Matiyu 24:3-14; Mak 13:3-13)

⁷ Hofiko Jisasimo ole ulohonimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, oso yo'mayo hungkuno nalohinoso ntohonta umonimontolo. Simo'mo peho i'mofapihwoso'no huno wonayimontolo. Oso yo'mayoso i'mofape'e'ne sikunoso we'eneponoho eso. Fonaso. ⁸ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, A'amu sekumo hwasyo hungkuno sejo so'no sekwo i'waho ito'no fiymno. A'amu pin'ingo engo i'mofapikuji, hofiko nje yofe ntikuji ole selifitnnefoho. Ngko Kilais hwo'nyoho. Anituye sikuno mofonepo nto i'mofapohoho. Ose selikujono sekwo hofikoe hungkunomo in'ngkakutoho. ⁹ Hwangku a'amu hwaho kengoponjo sohwa hofiko nom'ne hwahoponjo sohwanji ikujoho fongki'nyo'ne so'nji a'amu hwaho afaponjo sohwa ikujoho fongki'nyo'ne so'ntnne'no upa'n'ngkuji sekwo yomo ikutoho. Oso yo'mayoso simo'mo i'mofapihwoso'no sikuno ae'uyo imo'nyoso komo'no mmononehoho.

¹⁰ Ose ulonto ulimento, Hwangku a'amu temtitofo kengo sohwanji temtitofo nom'ne sohwanji hofiko ikujoho fongki'nifitnnefoho. I a'amu hwaho kengoponta'anga sohwa nom'ne hwaho kengoponjo sohwanji ikujoho fongki'nifitnnefoho. ¹¹ Hwangku hwaho lopo hwomihwo mikunimposo pin'ingo engo i'mofaponefoho. Hwaho kengo kengo sopo mijoho engo i'mofapihwosi mnokino engo wotipemantifeho. Ahwomo sopo yo'mayo wonyo imo'n'ngkuhwosi nom'ne yo'mayoso ahwomo sopo i'mofapihwoso'no uhwon'ngkuji sekwo iyoho senonefoho.

¹² Oso yo'mayo noselohe sikuno somo m'mofopontan'ngkuhwoso sohonta sekwo nje yofe ulikujono hofiko sekumo aho sekekuji wonyo selohopitnnefoho. Hofiko tajo anga somo mesehumajikuji hungkuno mjaselikuji impo'angomo mintofasehufitnnefoho. Hofiko nje yofe monje yasiyo'ne a'amu hwaho mokosyohumayo yofe engo'njo sohwafe simanopono ipesemotawofitnnefoho. ¹³ Oso nje yofe monje yasiyo'ne ko selohofahon'ngkuji sekwo hwe engo sohwafe simanopo lohofikuji ngko a'amu wonyo hon'ngkano somta'ni isihutofomayo'ne pmmmentohe sohwo'niye hungkuno sekwo ulifitnnefoho. ¹⁴ Oso hohosohonta oso hungkuno hofiko mjaselikujono sekwo aku hungkuno ulifitnne so'no huno pin'ingo seyihwoloho. ¹⁵ O'o, ngko'nohini sekwoe mangomo sekwoe hunomo

hungkuno wopingo wosejapmmonnefoho. Oso hungkuno sejapmme homo somo sekwoe mango sohwa hofiko nohnnajikuji sekwoe hungkunomo monje maselohopitnnnefoho. ¹⁶ Sekwoe a'amu so'nji seloseningkejamo nje yofe ulikujo'no hofiko sekwoe mango sohwafe ahopo mosehu-mojipitnnnefoho. A'amu fehohnjo sekwo'njo hohnta'ni humalofo somo poyo semokufitnnnefoho. ¹⁷ Oseso hwe moya'mi hopi'nono sekumne'no simeho tohino mikunimposo umnonefoho. Hwapingoso nje yofeso sekumo weho. ¹⁸ Oso hohosohonta ngko hofiyo semokosyohumameso sekwoe mnokino mta'ni mijiyo anga'nohino fihwo yofomahwosi moi'wo mmo'nonefoho. ¹⁹ Yo'mayo tangoso se'mahwoso'no sekwo ngkine'no yokumpohn'nyo ne'no lohopijoso sekwo songo ne'no humayo'ne neso notipemapitnnnefoho.

Ango Jerusalem wonyo imo'none so'no Jisas hungkuno ulimentisofoho.
(Matiyu 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ A'amu ikujoho'njo sohwa hofiko ango Jerusalem sopo hofoyo syukujo'no sekwo uhwoningkuji huno ole seyonefoho. Ango Jerusalem wonyo imo'nyo'ne sikunoso mofone nto imo'ninkohoho. ²¹ Oso hohosohonta a'amu hwaho Jutiya sopo humunyoso hofiko hwofiki'nyopono hiyaso komo'no sifitnnnefoho. A'amu ango Jerusalem ne sopo humalofo soku sekwo nuliko'mafikuji kengopono kunto'no ufitnnnefoho. A'amu ango Jerusalem mempo hohnta'ni humafijoso hofiko apa'no ango ne montimo mahufitnnnefoho. ²² Oso sikuno somo a'amufe honingkano wonyo somne'no Anitu kako tohino uyone sikunofoho. Anituye hungkuno a'amu oso hiso'no mti'mokumentohofoso oso sikuno somo ne imo'nonefoho. ²³ Oso sikuno somo moya'mi simeho'njo sofanji mehomi we'e amno unyo sofantne'no ngko hitoho ntokwoho. Hwapingoso oso sikuno homo somo olo hwaho lopo tango mikunimposo i'mofapihwosi Anituye simeho tohinoso oso hwe moya'mi somo u'manefoho. ²⁴ A'amu fehohnjo hwakuhwajo'nji poyo imokuhwosi a'amu fehohnjo somo hofikoe mangohwa impe intofomotakuji ango kengo kengopo uhmajonefoho. A'amu Anitumne'no nakwolaho lalokwofoso hofiko ango Jerusalem somo hwotoho ffitnnnefoho. Hofiko hwotoho ne'no fentaningkuji hofikoe sikuno moi'wo imo'nonefoho.

Hwangku sohonta A'amufe Hwomu sohwo noponefoho.
(Matiyu 24:29-31; Mak 13:24-27)

²⁵ Jisas ose ulonto ole ulimento, Sekwo ahwomomo uhwonifijoso mofehi'nyo hamno hntokwaliyo sohware yo'mayo kengo kengo i'mofapihwaso'no uhwonifitnnnefoho. Olo hwaho lopo mijo ayo engoso yoka engo ho'ninkuhwosi mti'hupo mtihupe lohofahoningkuhwosi a'amu hwaho ho'mo ho'mto'ango oso hiso uhwoningkuji hofiko iyoho mikunimposo unonefoho. ²⁶ Hwe moya'mi pi'nango engoso hofiko olo hwaho lopo yo'mayo imo'none so'no huno syafisyikuji hofikoe simeho mo'mo iyoho mikunimposo ehumaningkuji timo hwafihwafe mokomayonefoho. Yo'mayo ahwomomjo hntokwaliyo yomo yomo yahoningkuhwosi uhwonifitnnnefoho. ²⁷ Oso hiso i'mofopahoningkuhwosi A'amufe Hwomu sohwo kako himopo kakoe yokumpohn'nyo engo'nji kako pomponaho engo'nji noponefoho. ²⁸ Hwangku oso yo'mayoso i'mofape'e'ne mofone imo'ninkuhwoso'no osohonta sekwo likafikuji sekwo sekwoe mnokino likojwamo lohofikuji ahwomomo uhwonimno. Sekwo honingkano wonyo somta'ni isihutofosemayo sohwo asomo setimayo'ne sohwo mofoneponoho.

Iyoswo songo inyo sohonta uhwon'ingkuji huno waseyono, Ifoyo wahu'montonoho.

(Mat'iyu 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹ Ose ulonto Jisas kako olo pahnnimo hungkuno ulimento Sekwo iyo mijisiyo somo uhwonimno. ³⁰ Iyoswo songo in'ingciso loso uhwon'ingkuji ifoyo wahu'montonoho.

³¹ Oseso oso pa'nyoso yo'mayo somne'no selohe somo uhwon'ingkuji sekwo huno ole waseyono. Oso sikuno Anitu kako yo'mayo somo yokumpohn'nyo mokosyohumayo'ne sikunoso mofonepo nto i'mofapohoho. ³² Hungkuno nehapi waselimonne'no yohono. Hwe moya'mi olo hwaho lopo ne'no nohumentan'ingkuji yo'mayo hiso imo'nonefoho. ³³ Ahwomo'nji hwaho'nji moi'wo imo'noso sohonta nje hungkunoso moi'wo mmo'nonefoho. Ne'no nowent'hwonefoho.

Jisasiye a'amuso kakine'no ito'no hontohumayo'ne hungkunofoho.

³⁴ I oso'no sekwo ito'no fohontohumamno. Sekwo yo'mayo hwa-hoponjo so'no huno pi'ningo syafisyikutoho. Sekwo wosopayo engo n'ingkuji mijo yokumpohn'nyo n'ingkuji nonilohofikutoho. O'o, ngkine'no huno fisyafisyikuno. Sekwo siki humayoso wopingo'maho. O'o, sekwo oso pa'nyo humafijo'manji nje sikuno engo asomo pe-e'neso me tongo somne'no hnniwo'n'ingciso hopaso wosema'montonoho. ³⁵ Oso sikuno i'mofapeso hwe moya'mi hopi'nono angomeemjo humalowotofo somo i'mofaponefoho. ³⁶ Sikuno engolopohamo sekwo ne'no fohontohuman-tokuno. Sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo sejapone'no jomo engolopohamo ulikuno. Sekwo ose ifijo'manji yo'mayo tango i'mofaposo somo uyakolofikui A'amufe Hwomu sohwoe simanopo lohovitnefoho. Ose ulimentisofoho.

³⁷ Sikuno huhwo huhwi Jisas kako Anituye tajo anga engo somo hwe moya'mimo Anituye hungkuno luti'hwamojofoho. Oseso sikwo'miyomo kako oso hwofiki'nyo Oulif liwo'n'ingkohoho sopo saho fisyawo'mojofoho.

³⁸ Hwe moya'mi hopi'nonohinosa hofiko kakoe hungkuno upo'nano lontifeso imingo ne'nji likafontifi Anituye tajo anga engo somo humotofoho.

22

Jutas kako Jisasiye mango sohwafe ahomo uyimo limentisofoho.

(Mat'iyu 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Joun 11:45-53)

¹ Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno iyoho humayo engoso * umo'nimonte'no yohoho. Oso sikuno homo somo a'amu Jutaso hofiko wopayo iloho iyoso engo kaofone so'nji miyo'njo yontifeso wopayo feejo'nohina nimotofofoho. ² Oso hwe tajo anga syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu hon'ingkanos hungkuno luti'hwamotofoto sohwanji hofiko Jisasimo fonjasiyo'ne hon'ingkanoso ko tipeentifi hofiko hwe hwoya'mi ikujoho nafongkupitnnoho syafisyontifi iyoho un'ingkahon'ingki ole hnnimentohofi, Nakwo Jisasimo pipi fonjosyanehwono. ³ Oso sikuno somo Seten kako Jutas Isikaliyoutiye simaho mo'mo paswonto huno uyimentisofoho. Jutas huhwo sohwo kako Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa mta'anga hweho. ⁴ Jutas kako nowento oso a'amu yofe engo'njo tajo anga syoho imotofoto sohwanji a'amu hwapife tifo'njo Anituye tajo anga engo somo uhwontohumamotofoto yofe

* 22:1 Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

engo'njo sohwanjimo u'manto Jisasimne'no tokoyo'ofu imentisofoho. ⁵ Oso a'amu huhwo sohwa Jutasiye hungkuno upa'nontifi simonyo yontifi hofiko hamniyoho uyo'ne'entifi hungkuno mtito'mentohofofoho. ⁶ Jutas kako eno ulonto kako Jisasimo hofikoe ahomo kumangkiyo'ne a'amu pi'ningo mohumunyo sohonta honingkano tipegumentisofoho.

Jisasiye inomokomoyo hufa'u sohwa'u oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo somne'no siko wosopayo ito'no esyohumentisiyefoho.

(Matiyu 26:17-25; Mak 14:12-21; Joun 13:21-30)

⁷ Oso hohosohonta oso sikuno engo iyoho humayo'ne a'amu Juta hofiko wosopayo iloho inyoso engo mokamo'nnyo feejo'nohini nimotofo sikunoso i'mofapmmmentisofoho. Oso sikuno homo somo hofiko yahu sipsip honiyo hoku'yopo ulohofone fonjohumotofo sikunofoho. ⁸ Oseso Jisas kako Pita'nji Joun'njimo lihwaajonto ulimento, Siko nowehosisi sikuno engo iyoho humayo'ne somjo wosopayoso ito'no yasyohosi so'no nakwo wonano. ⁹ Ose ulahoningki siko ulimentisiyo, Nekwo nti'mo wesyohumantayo'no kumo'ningkohoho. ¹⁰ Ose ulahoningki ulimento, Upa'ninyo. Ango engo spono nowehosisi hwe fihwo kako mitihwontoho'njo sohumo uswo'ningkohosisi siko kakimo iningkasohosisi anga kako swoso somo finingkasyinnyo. ¹¹ Siko noswohosisi anga kakwo'yohwo sohumo ole ulinyo. Nekwoe Lonetihwayo sohwo kako kikine'no hungkuno ole lehwa-johoho. Ngko'ne anga nje inomokomoyo sohwanji sikuno engo somjo wosopayo ntipa wonantaneto. Ose lehwaajohoho. ¹² Ose ulohosiso'no anga anga tokilonjwa'mo molinyo yokintahoponjo somo wosetihwamontonoho. Oso homo somo nakwoe wosopayo ito'no feesinyo. Anga homo somo epohumayo ijempoho yo'mayoso hi'njomnoho. ¹³ Jisas ose ulahoningki siko nowenji yo'mayo Jisas ulimentiso hopaso tipema'mentisiyefoho. Notipemanji siko wosopayo ito'no yahumentisiyefoho.

Jisas kako kakoe inomokomoyo sohwa'mo kakoe a'apaho'nji kakoe honiyo'nji nyo'ne uyimentisofoho.

(Matiyu 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Koulin 11:23-25)

¹⁴ Oso wosopayo nyo'ne sikunoso nto i'mofopahoningki Jisas kako wosopayo nyo'ne ijempoho sponjo epohumayo sopo kakoe inomokomoyo apousel sohwanji humamentohofofoho. ¹⁵ Jisas nohumanto ulimento, Ngko ole'no nimo'nimojofoho. Ngko sekwo'nji olo Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo wosopayo wonantane'no yohono. Wosopayo noningkuhwasi tifi tohino engo woma'monnoho. ¹⁶ Sekwo nje hungkuno upa'nimno. Olo sikuno engo lomjo wosopayo niwo'ningkuhwone loso ningkuhwasi ngko olo hwaho lopo apa'no manimnehono. O'o, ngko poyo imo'ni'me'no olo sikuno engo lomjo wosopayo ningkuhwoneso ne u'mofapmmontonoho. Tifi no'mo Anituye a'amu kakimo enjwa'mo humafijo sohonta ngko olo sikuno lomjo wosopayo ningkuhwone hopa apa'no nonontimnefoho.

¹⁷ Ose ulonto kako mijo nyo'ne noswanyo ipisayo mijo'njosu nomanto Anitumo isamoyoka ulonto ulimento, Sekwo olo mijolo nomafikuji yano filofanimno. Ose ulonto ulimento, ¹⁸ Sekwo nje hungkuno upa'nimno. Olo mijo losu ngko manimnehono. Ngko ne'no manyo'njo humantime sohwo'ni hwangu Anituye a'amu kakimo enjwa'mo humafijo sohonta

ngko apa'no nononti'mne hwo'nyoho. ¹⁹ Jisas ose ulonto kako wopayo nomanto Anitumo isamoyoka ulonto kutikujo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwa mo hu'muyonto ulimento, Olo wosopayo loso nje a'apahofoho. [Sekumo sefo'mayo'ne mtihupenji sejapohono. Tifi no'mo sekwo ole mjan+mikuji ngkine'no fisyan+fisyikuno. ²⁰ Wosopayo moi'wo ningkahon+ngkofi kako wosopayo uy+mentiso hopaso kako mijo homo ose'nohini uy+mentisofoho. Kako mijo uyonto ulimento, Olo ipisayo mijo noswanyo lo'mjo loso nje hon+yofoho. Sekwo Anitu'nji mokotiku'nyo'ne yahino songo lomne'no sekwoe wonyomne'no mpe iyo'ne usihumahefoho.] ²¹ I uhwonimni. Olo a'amu nje mango sohwa mo ngkine'no tokoyo'ofoyone lohwo'nji olo ijempoho lopo humalohwono. ²² I Anitu kako hohonta hungkuno mtito'mentiso hopaso ngko poyo umo'nimonne'no yohono. I oso'no oso hwe ngkine'no nje mango sohwa mo tokoyo'ofo ntohofone sohune'no hitoho ntokwoho. ²³ Ose ulahon+ngki hofiko anga'no anga'nohino sohwa humahnn+ngkofi, Oso yahino wonyo hiso tihwo uloho'monteto. Ose humahnn+ngkohofoho.

Jisasiye inomokomoyo sohwa hungkuno toho pa'nyo ole hnn+mentohofi, Nakwo yofe engo'njo nom'ni hwamo yakolo'nnyoso tihwolo.

²⁴ Jisasiye inomokomoyo sohwa hofiko oso hungkunoso hnnontifi hofikoe hungkunoso toho pa'nyo imo'n+ngkahon+ngki ole so'no yoka hungkuno hnn+mentohofi, Nakwo yofe engo'njo nom+hwamo yakolo'nnyoso tihwolo. ²⁵ Ose hnn+ngkahon+ngkofi Jisas ulimento, Hwe yofe engo'njo olo hwaho lopo a'amumo mokosyohumayo sohwa hofiko hofikoe a'amu somo syoho engo ko uyahon+ngkofi a'amu huhwo sohwa hofiko nakumo nefe'mayo'nefoho liwo'n+ngkohofoho. ²⁶ I oso'no sekwo oso hopa ikutoho. O'o, a'amu ngko yofe engo woma'mo loso sohwa kako nom'ne a'amumo enjwa'mnohini wohumano. I kako nom'ne hwamo womokosyohumamo loso sohwa kako oso huhwo sohwafe syoho ulohofiyo hopaso umo'nono. ²⁷ Hwe engo simo'mjoso tihwolo. A'amu ijempohopo wosopayo niwo'n+ngkiso sohwolaho. A'amu wosopayo iloho yonto uy+wo'n+ngkiso sohwolaho. I a'amu ijempohopo humanto wosopayo niwo'n+ngkiso oso hweho. I oso'no ngko yofe engo'njo huhwo'ni oso hopa miyalokuyohono. O'o, ngko sekwoe syoho selohofiyo pa'nyo hwo'ni humaleno.

²⁸ Sekwo ngko'nji nohumentan+ngkofi yo'mayo tangoso ngkimo yamofontofo'neso nu'mahon+ngki sekwo ngkimo man+hwati'mofefoho. ²⁹ I oso'no nje Mpohwo kako ngkimo yo'mayo hopi'nonohino enjwa'mo ho'nan+humentiso so'no ngko huhwo'ni yo'mayoso sekumo enjwa'mo ho'nosesyalokweno. ³⁰ Oseso ngko yo'mayo somo mokosyohumentahon+me sohonta sekwo nje epohumayo sopo nohumafikuji nje wosopayo'nji mijo'nji n+fitnnefoho. Sekwo ngko'nji nohumafikuji oso a'amu Isilael hofikoe temtitifo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sofe hwe engo umo'nantifeho. Ose imo'n+ngkuhwoso'no sekwo hofikimo mokosyohumantokutnnefoho.

Jisas kako Pitamo ole ulimento, Kiko ngkine'no hohujo ukinjan+mo'monnoho.

(Matiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Joun 13:36-38)

³¹ Jisas Pitamo ulimento, Saimoun, Saimoun, kiko upa'nyo. Seten kako sekumo wonyo wasemokumonto yalofoho. Kako sekwoe huno wopingo somo kehilo ehilofa waseloho'monte-e'no joho loset+malofoho. ³² Seten

ose ko yontaningki ngko jije simeho hi'ntnnono ntopantokunoso poyo mape'nyo'njo yone'enji Mpohumo kikine'no jomo nto ulimaleno. Oseso kiko apa'no ngkimo nningkapohoji kiko jije ningkwahwosamo nifo'mahoji yokumpohn'nyo usosofitofo. ³³ Ose ulahoningki Pita ulimento, Hwe Engofo, hofiko kikimo impo'angomo intofakohufijo'manji ngko huhwo'nnonji untofaehufe. I hofiko kikimo poyo kumokufijo'manji ngko huhwo'nnonji wemokufe. ³⁴ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Pita, ngko olo hungkuno wakilimonne'no yohono. Olo sikwo'miyo lomo tosika yoka moho'nyo kuntoliyopo kiko ngkine'no mango hufa'u sihune ole ulimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho.

Yo'mayo hamniyoho ho'yo ifiki'yo hwakuhwajo so'ntnne'no hungkuno ulimentisofoho.

³⁵ Hohonta sekwo nje hungkuno luti'hwajo'ne losehwatimentohe sohonta sekwo hamniyoho ki'yo'nji ifiki'yo'nji sifikwongofosyohwanji momotayo'njo imentohofotaho. Oso hohosohonta sekwo yo'mayo so'no umofonyo imentohofotaho. Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Awonoho. Umofonyo mimmienti'hwonefoho. ³⁶ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, I olohonta kiko hamniyoho ho'yo hi'njo hwosi'manji maho. I a'amu ifiki'yo hi'njo hwo'manji osenohini womano. I a'amu hwakuhwajo ane hwo'manji kako kakoe manji'mofo yaji'hwosi nom'ne a'amu mpe ikujo'no kako hwakuhwajo mpe uyono. ³⁷ Hwapingoso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofotaho sohwa hofiko ngkine'no hungkuno ole mti'mokumentohofi, Hofiko kakimo utimafikuji a'amu wonyo hwanji mihumatipitne hweho. Oso hungkuno ngkine'no mti'mokumentohofoso ne umo'nimontonoho. Yo'mayo ngkine'no Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso olohonta ne umo'nimontonoho. ³⁸ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Hwe Engofo, kiko uhwonyo. Nakwo hwakuhwajo hufa'u mokosyohumalohwono. Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Hoponoho, ose ulimentisofoho.

Jisas kako iyo uyo syoho Ngketisemani sopo Anitumo jomo ulimentisofoho.

(Matiyu 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Jisas noswaponto kako oso hwofiki'nyo Oulif simojo sopo sahoningki kakoe inomokomoyo sohwa iningkamentohofotaho. ⁴⁰ Jisas kako oso hopo sopo i'mofawento kakoe inomokomoyo sohwa'no ole ulimento, Yamofa se'maso sohonta wonyo piwesyano'ho likuji Anitumo jomo yokumpohn'nyo ulimno. ⁴¹ Ose ulonto Jisas hofikimo we'nenepi nonje uliko'motamentisofoho. Sawemopo'maho. O'o, a'amu sojo fonjontifi piwasyiwo'ningkiso hopa sopole humawento Anitumne'no hwomtame ulohofonto ole ulimento, ⁴² Mpohwo, kiko huno ole kiyoso'manji olo tango u'amasoso ngko wae umo'mo. Huno ose kiyoso'manji olo tango ni'amasoso wae feenimofo. I, huno ose makiyo'manji wae yanimofohotoho. Jije hunomnohini finingkayo. Nje hunomo iningkahutoho. ⁴³ Ose ulahoningki a'amu ahwomo mta'ango sohwa u'manto Jisasimo yokumpohn'nyo usosofito'mentisofoho. ⁴⁴ Jisas kako tango mikunimposo engo uya-honingki kako Mpohumo jomo yokumpohn'nyo ne'nohini ulontaningki kakoe a'apaho mta'ni wokino honiyo pa'nango hwahopo lo'nimentisofoho.

⁴⁵ Jisas kako Mpohumne'no jomo moi'wo ulosojwamofonto nolikafonto kakoe inomokomoyo sohwafepono umentisofoho. Kako nu'manto uhwonimentisoso kakoe inomokomoyo sohwa saho fisyowentaningki uhwonimentisofoho. Hofikoe simeho tango ifisyimofahoningki po'nifo imo'nontifi saho fonyawo'mentohofoho. ⁴⁶ Ose uhwononto ulimento, Sekwo saho peho'no fonyawotofo. Filikapmno. Sekwo yamofo ne'masoso yahino wonyoso nopiwesyano ho likuji Mpohumo jomo ulimno.

*Jisasiye mango sohwa kakimo aho ko'mentohofoho.
(Mat'yu 26:47-56; Mak 14:43-50; Joun 18:3-11)*

⁴⁷ Jisas ose ulontanngki hwe pi'ningo engo sohwa Jisasi mo u'ma'mentohofoho. Oso hwe Jutas Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somta'ango sohwo kako a'amu pi'ningo engo huhwo sohwo ipemotaponto Jisasiye huyo'mo nu'manto hinjoho uhu'nimentisofoho. ⁴⁸ Ose uhu'ningkahoningki Jisas ulimento, Jutas, kiko A'amufe Hwomu sohwo'nimo hinjoho ni'hu'ningkinoso nje mango hwamo ujo wehontojwan'humne'no lantohofohino.

⁴⁹ Ose ulahoningki Jisasiye inomokomoyo kako'nji humunyo sohwa yo'mayo imo'none so'no nuhwonontifi hofiko ulimentohofi, Hwe Engofo, kiko huno ole lakiyohoho. Nakwo olo a'amu lohwo hwakuhwajo'nji wofonjosyano. Huno ose lakiyohoho. ⁵⁰ Ose ulontanngkofi inomokomoyo fihwo kako oso hwe tajo ango syoho'njo sohwafe hwe yofe engo'njo sohwo kakoe syoho ulohofiyo sohwoe aho anga sohohnjo haloho somo hwakuhwajo'nji loku'mentisofoho. Lojwahanngki halohoso pi'wahu'mentisofoho. ⁵¹ Jisas ose uhwononto ulimento, Oso yahino wonyoso olohonta foho'namopmno. Ose ulonto oso hwe huhwo sohwoe halohopo aho upm'mokahoningki halohoso wopingo umo'nimentisofoho.

⁵² Jisas wopingo ose umokonto kako a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Anituye tajo ango engo somo uhwontohumayo fefo tokuso'njo sohwafe hwe engo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji hofiko kakimo aho ke-e'ne pmentohofohi sohwo ole ulimento, Sekwo a'amu hufo iwo'ningkiso sohune'no aho wokano lontifi hwakuhwajo'nji itokuso'nji lomotopalokwofo. ⁵³ Sikuno pi'ningo engo somo Anituye tajo ango engo somo ngko sekwo'nji nohumentanngko sekwo ngkimo aho maniko'mmentohofoho. I oso'no olohonta Setenye yokumpohn'nyo engo imo'ningkohoho. Oso'no sekwoe sikunofoho. Ose ulimentisofoho.

*Pita ole limento, Ngko Jisasi'ne'no huno maniyohoyohoho.
(Mat'yu 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Joun 18:12-18, 25-27)*

⁵⁴ Jisas ose ulahoningki hofiko Jisasi mo aho kentifi ipemotawomentohofoho. Ipemotawentifi hofiko oso a'amu tajo ango syoho'njo sohwafe hwe engo sohwoe angomo motahumentohofoho. Pita hofikimo ko inngkawomentisoso hofikimo mufantohi'nyofoho. O'o, kako po'mtopo'mtisyo humuloho'miwesyofoho. ⁵⁵ Oso ango hopo sponjo a'amuso tojo ajwo somo toho intofontifi humohumantohofoho. Osopo Pita hofiko'nji humamentisofoho. ⁵⁶ Pita kako tipomponaho sponohumentanngki a'mu syoho ulohofiyo fisi kako Pitamo uhwononto ulimento, Olo hwe lohwo huhwo Jisasi'nji humawo'ningkiso hweho. ⁵⁷ Ose ulahoningki Pita ulimento, Olo a'mu losijo awonoho. Ngko kakine'no huno maniyofoho. Ose ulimentisofoho. ⁵⁸ Hwangku we'enepi nohumantifi hwe fihwo kako Pitamo uhwononto ulimento, Kiko huhwosi kakoe a'amu hwosoho. Ose ulahoningki Pita ulimento, Olo hwe lohwo

ngko kakoe a'amu hwon'i'maho. ⁵⁹ Pita ose ulonto oso hopo sopo ne'no nohumentan'ngki mofehi'nyo s'imo'me anga'nohino uyakolofa somo hwe fihwo Pitamne'no hungkuno yokumpohn'nyo ole ul'imento, Hungkuno nehopi'nohino walimonne'no yohono. Olo hwe lohwo huhwo kako Jisasi'nji humawo'n'ngkiso lohwo'likeno. Kako Ngkalilinta'ango hweho. ⁶⁰ Ose ko ulahon'ngki Pita ul'imento, Olo hwe lohwo kiko hungkuno lohinoso ngko huno manyo'njo yohoho. Ose ulontan'ngki tosi'ka yoka kunto'no ho'n'imentisofoho. ⁶¹ Ose ho'n'ngkahon'ngki Jisas kako Pitamne'no ikinjamo lohofonto Pitamo uhwon'imentisofoho. Pita kako Jisasiye s'imanomo uhwononto oso hungkuno Jisas Pitamo ul'imentiso so'no huno ikwesya'fihu'mentisoso olenoho. Olo sikwo'miyo lomo yihufo tosi'ka yoka malontan'ngkuhwoso sohonta kiko Pita ngkine'no mango hufa'u si'hune ole walimonnoho. Ngko Jisasi'mne'no huno maniyofoho. ⁶² Pita kako huno ose syafisyonto kako mempo swonto kakoe yahino wonyo so'no si'meho tango mikun'imposo uyahon'ngki humotaho engo l'imentisofoho.

Hofiko Jisasi'mne'no tikafo ujontifi kakimo ikujoho fongku'mentohofofoho.

(Mat'yu 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ A'amu Jisasi'mo aho ko'mentohofa sohwa hofiko Jisasi'mne'no sitofo ulontifi ikujoho fongku'mentohofofoho. ⁶⁴ Hofiko Jisasiye timomo hwapife kotijiswontifi ikujoho fonjontifi ul'imentohofi, Kiko huno hwap'ingo'njo sohwo si'hwo kufonjohoho. Kiko huno kisyo'manji oso hweho fonaso. ⁶⁵ Ose ulontifi hofiko sitofo mjalomumentohofofoho.

Hofiko 'kaunisol' sohwafe timopo Jisasi'mo nom'ne hungkuno ulohon'imentohofofoho.

(Mat'yu 26:59-66; Mak 14:55-64; Joun 18:19-24)

⁶⁶ Imingo ne mofehi'nyo si'mofape so'nji a'amu kaunisol sohwa uhu'mokumentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa fehohnjoso hofiko tajo anga syoho'njo sohwafe hwe engo hwafoho. Fehohnjoso hon'ngkano hungkuno luti'hwawo'n'ngkohofihwafoho. A'amu sohwa hofiko hofikoe kaunisol sohwafe pono Jisasi'mo ipemotasontifi ole ul'imentohofi, ⁶⁷ Kiko yoloho fonaso. Kiko Kilais Anitu lokuhwatimentiso sohwo silaho. Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, Ngko selimeso sekwo ngkimo si'meho hi'ntnnono montap'itnnehofo. ⁶⁸ U, ngko sekumo nom'ne hungkuno selohonimeso sekwo nje hungkunomo aku mant'itnnehofo. ⁶⁹ I oso'no olohonta'nji sikuno engolopohamo memjaofihwoso sohonta A'amufe Hwomu sohwo'ni Anitu yo'mayo hopi'nonohino somne yokumpohn'nyo hwap'ingo'njo sohwoe aho anga sohohnta'ni wohumamonnoho.

⁷⁰ Ose ulahon'ngki ul'imentohofi, Kiko sohwo si'hwo, kiko Anituye Hwomu Nehwo silaho. Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, Sekwo ose lohofoso ngko olo huhwo'nyoho. ⁷¹ Ose ulahon'ngki hofiko hnn'imentohofi, Kakoe mango mta'ni nto upa'n'ngkuhwono. Nom'ne hungkuno pehofo upo'nanehwono. Awonoho. Nta'noho. Ose hnn'imentohofofoho.

23

A'amu Jutaso hofiko hwe engo Pailotiye timo sopo Jisasi'mo hungkuno ulohon'imentohofofoho.

(Mat'yu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Joun 18:28-38)

¹ Oseso a'amu hopi'nonohinoso nolikafontifi Pailotiyepono Jisasi'mo ipemotawomentohofofoho. ² Ipemotawentifi hofiko Jisasi'mne'no olo

hwasyo hungkuno lomantifi mjalomumentohofi, Nakwo olo hwe lohumo uhwon'wo'n'ingkuhwoneso kako nakwoe a'amu somo hwasyo hon'ngkanomo ipemotawowo'n'ingkiso hweho. Nakwoe hwe engo Sisa sohune'no hamniyoho ho'nasyi'wo'n'ingkuhwone hon'ngkano somo wop'jwonao'mto iwo'n'ingkiso hweho. Kako ole hnni'wo'n'ingkiso hweho. Ngko Kilais hwo'nyoho. Ngko a'amu Jutafe Hwe Engo hwo'nyoho. ³ Ose ulahon'ngkofi Pailot Jisasimo ulohon'imento, Kiko a'amu Jutafe Hwe Engo hwosilaho. Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Hungkuno hiso kiko nehopi lohino. ⁴ Ose ulahon'ngki Pailot kako a'amu tajo ango syoho'njo sohwafe hwe engo sohwanji hwe hwoya'mi hopi'nonohino so'njimo ole ul'imento, Ngko olo hwe lohunta'ni hon'ngkano wonyo motipemahoyohono. ⁵ Ose ulahon'ngki hofi'ko mohm'no olo hwasyo hungkuno ul'imentohofi, Olo hwe lohwo kako hwaho Jutiya so'meemjo hwe moya'mimo hungkuno ulahon'ngki hofi'ko a'amu nakwoe hwaho mokosyohumayo sohwafo wae weeofantife'no yalokwofo. Kako oso hungkunoso Ngkalilinta'angoso ne'no hwasyo mjalimopmmojoso ae oloponoho. Hwasyo ose ul'imentohofofoho.

Heloutiye timopo a'amu hofi'ko Jisasimne'no hungkuno ul'imentohofofoho.

⁶ Pailot kako oso hungkuno upa'nonto hofi'kimo ulohon'imento, Olo hwe lohwo Ngkalilinta'ango hwolaho. ⁷ Ose ulahon'ngki hofi'ko hungkuno ul'imentohofoso Pailot kako huno ole uy'imento, Jisas kako oso hwaho Helout mokosyohumamojo soponta'ango hweho. Huno ose uyahon'ngki kako Heloutiyepono Jisasimo lihwatimentisofoho. Oso hohosohonta Helout huhwo'nji ango Jerusalem humamentisofoho. ⁸ Helout kako Jisasimo uhwononto simonyo imentisofoho. Hwap'ngoso kako Jisasimne'no yo'mayo hungkuno upa'nonto kako Jisas yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso ihwoso'no uhwonimo limojo hweho. ⁹ Oseso Helout kako yo'mayo hungkuno pi'n'ngo Jisasimo ko ulohon'ngkahon'ngki Jisas kako hungkuno mujofoho. ¹⁰ A'amu tajo ango syoho'njo sohwafe hwe engo sohwanji a'amu hon'ngkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji hofi'ko Jisasimne'no hungkuno yokumpohn'nyo mjalim'imentohofofoho. ¹¹ Helout kakoe a'amu itokuso'njo sohwanji hofi'ko Jisasimo wonyo umti'mokontifi sitofo ul'imentohofofoho. Oso'no hofi'ko hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwafe manji'mofo wonyoangkafoso a'amu oso homo somo uhwon'ngkuji tikafo ujiyo'ne ulohofi'hwajontifi Pailotiyepono asomo lihwatimentohofofoho. ¹² Hohonta Helouti'nji Pailoti'nji siko mangohwo pa'nyo humamojiyoso oso sikuno homo somo siko simeho afa inonji nje a'amuhwe hnnimentisiyefoho.

Pailot kako Jisasimo usihutofihwatimo ko lonto Jisasimo fonjinto'ofasiyo'ne hungkuno ul'imentisofoho.

(Mat'yu 27:15-26; Mak 15:6-15; Joun 18:39-19:16)

¹³ Oso'no Pailot kako a'amu tajo ango syoho'njo sohwafe hwe engo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji hwe moya'mi hopi'nonohino somne'no lutimanto ¹⁴ ul'imento, Sekwo olo hwe lohumo ngkiyepono ipemotapohofohi lohune'no sekwo ntohofi, Kako hwe moya'mife hunomo wonyo umokalofoho. Ose ntohofo so'no ngko oso hungkuno so'ne'no sekwoe timopo ulohon'ngkeso ngko kakoe hon'ngkano wonyoso motipemahoyohono. O'o, sekwo upa'nimno. Sekwoe hungkunoso ne anefoho. ¹⁵ Helout kako ngkiyepono olo hwe lohumo asomo lihwatimaso so'no ngko huno niyohoho. Kako huhwo olo hwe

lohwoe honingkano wonyoso motipemuyonto lihwatimaso hweho. Upa'nimno. Olo hwe lohwo peho wonyo imaso hune'no wofonjosyantanto. Awonoho. Wonyo ane hweho. ¹⁶ Oso'no ngko kakimo sohwe'nji ikujoho fonji'mo usihutofihwatimonne'no yohono. Ose ulimentisofoho. ¹⁷ [Oso humamotofo sohonta yahino oleso wo'nnyoponoho. Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno iyoho humayo engo uhwonimotofomo homo somo Pailot kako a'amu impo'angomjo fihumo isihutofihwatimojofoho.]

¹⁸ Pailot kako Jisasimo usihutofihwatimo limentiso so'no hwe moya'mi hopi'nonohino mango mohm'no ole ulimentohofi, Oso hwe sohomo fonjasyikuji Mpolapas nakuyepono fisihutofihwatimno. Ose ulimentohofofoho. ¹⁹ Oso hwe Mpolapas huhwo sohwo kako a'amu hwaho mokosyohumayo sohwanji ikujoho fongki'nontifi hwe fihumo fonjahumentiso so'no hofiko impo'angomo uhumatimentohofoho hweho. ²⁰ Pailot kako Jisasimo usihutofihwatimo lonto hungkuno apa'no ulimentisofoho. ²¹ I oso'no hofiko mango mohm'no uliwo'nimentohofi, Iyopo fonjinto'ofahumno. Iyopo fonjinto'ofahumno. ²² Ose ulahoningkofi Pailot kako hungkuno hufa'u sihune umono'nono lonto ulimento, Peho'neto. Olo hwe lohwo peho wonyo imaso hwolo. Ngko olo hwe lohwoe wonyoso motipemahoyohono. Kako poyoso peho'no umonimontolo. O'o, ngko kakimo sohwe'nji ikujoho fonji'mo usihutofihwatimonne'no yohono. ²³ Ose ko ulahoningki hofiko nihu'no yokumpohn'nyo imonontifi fonjinto'ofasiyo'ne apa'no mango mohm'no ulimentohofofoho. Oso'no hofikoe mangoso Pailotiye mangomo hwotoho hmentohofofoho. ²⁴ Oseso Pailot hofikoe hungkunomo haloho'no yonto Jisasimo fonjasiyo'ne hungkuno ulimentisofoho. ²⁵ Oso hwe kako a'amu hwaho mokosyohumayo sohwanji ikujoho fongki'nontifi hwe fihumo fonjahumentiso so'no hofiko impo'angomo uhumatimentohofoho sohomo Pailot kako isihutofihwatimentisofoho. I Jisas sohune'no hofikoe hungkunomo iningkawento Pailot kako kakoe a'amu itokuso'njo sohwafe ahomo honahumentisofoho.

*Hofiko Jisasimo iyo hwojiyafiku'nnyomo fonjinto'ofahumentohofofoho.
(Matiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Joun 19:17-27)*

²⁶ Hofiko Jisasimo ipemotawentifi hwe fihwo Saimoun ango Sailininta'ango sohomo aho ka'mentohofofoho. Saimoun huhwo sohwo kako syoho mta'ango sohwo angopono pontaningki hofiko Jisasiye iyo hwojiyafiku'nnyoso Saimouniye sangopo nitofiyahoningkofi kako intofonto Jisasimo tifi intofimjimentisofoho.

²⁷ Nto wahoningkofi hwe moya'mi pi'ningo engo hofiko Jisasimo iningkawentifi moya'mi fifa hofiko Jisasimne'no hitoho ulofahoningki humotaho limentohofofoho. ²⁸ Ose lontaningkofi Jisas kako ikinjamo lohofonto ulimento, Sekwo Jelusalemmjo moya'mi sofasi sekwo ngkine'no humotaho peho'no ntantikwofo. O'o, sekwo sekwo'ntnne'no sekwoe mehomi'ntnne'no humotaho engo filimno. ²⁹ Upa'nimno. Hwangku sikuno wonyo i'mofapihwoso'no ole lifitnnefoho. Moya'mi hwonjo sofanji, moya'mi yawoso mmo'nyo'njo sofanji, moya'mi mehomi amno manyo sofanji, hofiko simonyo uyife.

³⁰ Oso sikuno homo somo hwe moya'mi hwofiki'nyo engo somo ole ulifitnnefoho. Sekwo nakumo fikilopenahumno. I hwofiki'nyo we'e

somo ole uli^{fi}tnnefoho. Sekwo nakumo fi^{fe}hu'mokonesyohumamno. Ose uli^{fi}tnnefoho. ³¹ Hungkuno ole li^{wo}'ningkohoho, A'amu olo wonyo loso iyo mijo'njo ti^{pe}mapijo sohonta ifi^{jo}'manji iyo yofoho imo'n'ingkuhwoso'no pipi uyanti^{fe}to. Jisas kakine'no ose uli^{men}tisofoho.

³² Hwe hufa'u honi^{ng}kano wonyo imo'mojiyo sohwa'u Jisasi'nji fonjinto'ofasiyo'ne ipemotawomentohofofoho. ³³ Oso hwo^{fi}ki'nyo we'e yofe ole, A'momnokino Yokino Huyo'mango Pa'nyoponoho li^{wo}'ningkohoho sopo i'mofawenti^{fi} osopo Jisasi^{mo} fonjinto'ofahumentohofofoho. Oso hwe wonyo imojiyo sohwa'u'nji anga'nohino sohwo Jisasi^{ye} aho angahohnta'ni fonjinto'ofasyonti^{fi} nom'ne humo Jisasi^{ye} aho hwonamonyo hohnta'ni fonjinto'ofahumentohofofoho. ³⁴ Hofi^{ko} Jisasi^{mo} fonjinto'ofosyahoni^{ng}kofi Jisas kako Ani^{tu}mo uli^{men}to, Mpohwo sohwo^{si} olo wonyo ntohofantikwofo loso'no hofi^{ko} huno ito'no muyo hwafoho. Oso'no ki^{ko} hofi^{ko}e wonyoso wae yi^{mo}fohoji hofi^{ki}mo ufo'maho. Ose uli^{men}tisofoho. Hwe itokuso'njo sohwa hofi^{ko} Jisasi^{ye} manji'mofo yo'mayoso ti^{hwo} ti^{hwo} manekiyohoho lonti^{fi} syohi'nyo yonti^{fi} oso syohi'nyo homo somo uyakolo'mentiso a'amu sohwo ma'mentisofoho. ³⁵ Hwe moya'mi hopi'nono hofi^{ko} nolohofonti^{fi} humuhwontohumantohofofoho. Hwe yofe engo'njo sohwa hofi^{ko} Jisasi^{me}'no sitofo ole uli^{men}tohofi, Kako a'amu nom'nemo ufo'mawo'ningkiso hweho. Oso'no kako Kilais Ani^{tu} uhwasopo'mentiso ne hwo'manji kako ufo'ma'nono. ³⁶ Ose lahon^{ng}kofi a'amu itokuso'njo huhwa sitofo ulonti^{fi} hofi^{ko} Jisasi'njo mofone sopo wenti^{fi} mijo yokumpohn'nyo mangkinyo'njo ifomokosyohumanti^{fi}, Mono. Mijo hmnyo, ulonti^{fi} ³⁷ uli^{men}tohofi, Ki^{ko} a'amu Juta somo mokosyohumawo'ningkino nehwo^{si}'manji ki^{ko} fo'ma'nyo. Sitofo ose uli^{men}tohofofoho. ³⁸ Jisasi^{ye} iyo hwojiyafiku'nnyo kakoe mnokino'njo tojwa sopo iyoswo hofojahumentohofofoho. Oso iyoswo homo somjo ifalifaliyoso olenoho. OLO HWE LOHWO A'AMU JUTAFE HWE ENGO HWEHO.

³⁹ Oso a'amu wonyo sohwa'u Jisasi'nji fonjinto'ofahumentohofofoho sohwa'u nom'nehwo Jisasi^{mo} sitofo ole uli^{men}to, Ki^{ko} Kilais nehwo^{si}'manji ki^{ko} fo'ma'ningkoho^{ji} nekumo fefo'maho. ⁴⁰⁻⁴¹ Ose ulahoni^{ng}ki nom'nehwo upa'nonto yoka uli^{men}to, Ki^{ko} pe'ningkino loso'no Ani^{tu}me'no iyoho makin^{ng}koho liyohoho. Nekwoe yahino wonyo imotohwayo lomne'no tohino mahwoyo loso ito'nohinofoho. Olo hwe lohwo kako honi^{ng}kano wonyo ane hweho. I oso'no nekwo tohino mahwoyoso kako'nji afa'no mahwono. ⁴² Ose ulonto kako Jisasi^{mo} uli^{men}to, Hwangku ki^{ko} a'amumo mokosyohumayo'ne yofe engo majo sohonta ki^{ko} ngkine'no huno asyani^{fo}hujo. ⁴³ Ose ulahoni^{ng}ki Jisas uli^{men}to, Ngko hungkuno nehopi'nohini wakili^{mon}ne'no yohono. Olo si^{kuno} lomo ki^{ko} ngko'nji ahwomomjo anga wopi^{ng}o Palatais sopo wohumantayoho. Ose uli^{men}tisofoho.

Jisas kako poyo imo'n'i^{men}tisofoho.

(Mat'iyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Joun 19:28-30)

⁴⁴ Hinjo ajwo kuntoliyopo si^{kuno} mjaofonto mofehi'nyomo hoholo yasyonto akupo'nyo'nji (3 ki^{louk}) oso'nji apa'no longkon^{ng}kahoni^{ng}ki mofehi'nyo li^{men}tisofoho. ⁴⁵ Si^{kuno} mjaom^{en}tiso hohosohonta Ani^{tu}yue tajo anga engo somjo hwapi^{fe} engo oso ajwoponjo anga we'e Ani^{tu} humayo'nefoho li^{mo}tofo sopo hoku'yopo pmpili^{peeh}inyoso yokintahopo nta'ni tomonte si^{si}mpo lohofonto hufa'u imo'n'i^{men}tisofoho.

⁴⁶ Si^{si}mpeehoni^{ng}ki Jisas kako mango mohm'no ole uli^{men}to, Mpohwo, nje

huyo'mangoso jije ahomo woho'nakohumne'no yohono. Ose ulonto kako poyo imo'n'imentisofoho. ⁴⁷ Poyo imo'n'ingkahon'ingki a'amu itokuso'njo sohwafe hwe engo sohwo oso homo somo uhwononto Anitu ye yofe ho'nomanto ulimento, Ou, nehopi. Olo hwe lohwo kako hon'ingkanu wonyo ane hweho. Kako ito'nohino hweho. Ose l'imentisofoho. ⁴⁸ Hwe moya'mi hopi'nono oso hopo sopo lohofontifi yo'mayo imo'n'imentiso somo timo humuhwontohumantohofoso simeho tango m'ikun'imposo uyahon'ingki hofikoe anga pone'no humpo'mentohofofoho. ⁴⁹ Jisasiye a'amu so'nji moya'mi Ngkalili nta'ni Jisasi mo in'ingkamotofo sofani kengo nompohofontifi yo'mayo imo'n'imentiso somo humuhwontohumantohofofoho.

*Hofiko Jisasiye pijafoso sokimomo ho'nahumentohofofoho.
(Matiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Joun 19:38-42)*

⁵⁰ Hwe fihwo kakoe yofe Jousepiyoho. Oso hwe huhwo sohwo kako a'amu Jutafe anga Alimateyanta'anga hweho. Kako hwe wopingo'nohino hweho. Kako *kaunisol* syoho'njo ko huhwo ⁵¹ kako oso wonyo hofiko Jisasi mo uloho'mentohofoso so'no eno mujo'njo imentisofoho. O'o, kako oso hwe Anitu uhwatimo l'imentiso sohwoe pe-e'ne sikuno so'no hontohumamojo hweho. ⁵² Oso hwe huhwo sohwo kako Pailotimo u'manto Jisasiye pijafomayo'ne ulohon'imentisofoho. ⁵³ Oseso kako Jisasiye pijafoso iyopo nta'ni nomanto hwapife halojo somo ifohumpo lohofonto sokimo a'amuhwa hofiko mti'mokumentohofoso somo ho'nahumentisofoho. Oso sokimo homo somo nom'ne a'amu poyo pe'nnyoso moho'nasiyomnoho. O'o, songofoho.

⁵⁴ Oso sikuno Filaite somo hofiko sikuno iyoho humayo'ne yo'mayoso ito'no yasiyo'ne sikunofoho. Sikuno iyoho humayoso umo'n'imonte'no yohoho. ⁵⁵ Oso moya'mi Ngkalili nta'ni Jisasi mo in'ingkapmmentohofoso sofa hofiko Jousepi'nji nowentifi Jousep Jisasiye pijafoso sokimomo ho'nosyahon'ingki humuhwontohumantohofofoho. ⁵⁶ Osofa hofikoe anga pone'no humpo'mentohofofoho. Nowentifi yo'mayo yo'mayo akino'njos Jisasiye pijafomo ehulohofane'entifi ito'no esyohumamentohofofoho. Oso sikuno iyoho humayo somo hon'ingkanu hungkuno limotofo hopaso hofiko iyoho humamentohofofoho.

24

*Jisas kako apa'no songo lika'mentisofoho.
(Matiyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Joun 20:1-10)*

¹ Santemo ni'hu'no imingo ne'nji oso moya'mi hofo sofa hofiko Jisasiye pijafomo hwone mijo yo'mayo akino'njos ehulohofone ito'no nto esyohumamentohofoso hu'memantifi sokimo Jisas wentanjo sopone'no umentohofofoho. ² Oso sojo ewafoso sokimo mango sopo pijwahumentohofoso nohwosompo'nowentan'ingki uhwonontifi ³ sokimomo swontifi uhwon'imentohofoso Jisasiye pijafoso motipihwon'immentohofofoho. ⁴ Oso hiso'no hofiko huno pi'n'ingo engo syafisyontifi humentan'ingko hwe hufa'u hwa'u manji'mofomofehi'nyo lawo'nnyo sohwa'u hofiko'njopo lohofahon'ingki ⁵ moya'mi sofa iyoho un'ingkahon'ingki hofiko ingku'ni ingku'ni lohofontifi humamentohofofoho. Hwe huhwo sohwa'u ul'imentisiyo, Sekwo a'amu songo humaso sohune'no a'amu poyo pe'n'imentohofoso lohwafepono peho'ne tipmmopalokwofo. [Kako olopo mohumuyoho. Anitu nto uliko'maho.] ⁶ Kako hwaho Ngkalili humanto sel'imentiso hungkuno so'no huno apa'no fikwesya'fihupmno. ⁷ Ole so'no sel'imento, A'amufe Hwomu

sohumu a'amu honingkano wonyo'njo sohwafe ahomo ho'nasyikujo'no hofiko iyo hwojiyafiku'nnyo somo fonjinto'ofasyikujo'no sikuno hufa'u sihune memjaofi'hwoso'no apa'no songo likafone hweho.

⁸ Ose ulahoningki hofiko Jisas hofikimo hohonta ulimentiso so'no syafisyontifi ⁹ oso sokimo homo somo uliko'ma'mentohofofoho. Nuliko'mantifi hofiko Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwanji nom'ne a'amu so'njimo yo'mayo so'no ulimentohofofoho. ¹⁰ Oso moya'mi hofo sofa ole fafoho. Maliya ango Makitolanta'ango si'nji Jouana'nji Maliya Jemisiye kona'wohisi'nji nom'ne moya'mi sofanji oso hungkuno hiso a'amu *apousel* sohwa ulimentohofofoho. ¹¹ Oso a'amu *apousel* sohwa hofiko moya'mi sofafe hungkuno somo upa'nontifi ifofo hungkuno lohapohofo ose syafisyontifi hofiko simeho hi'ntnnono mummentohofofoho. ¹² I oso'no Pita kako nolikafonto sokimomo uhwonimo lonto hano kunto kunto'no ufeelo'm'mentisofoho. I'mofawento mempo hohnta'ni hwomtame ehumu lohofonto timo sokimomo'mo monje syuhwonihwojahusyoso hwapife halojo so'nohini wentaningki syuhwonihwojawento kakoe ango pone'no asomo ponto yo'mayo imo'nimentiso so'no huno pi'ningo engo humosyafisisofoho.

Hwe hufa'u hwa'u Emeyos honingkano sopo Jisasimo uhwonimentisiyefoho.

(Mak 16:12-13)

¹³ Oso sikuno homo somo hwe hufa'u hwa'u siko ango Emeyosine'no hano umentisiyefoho. Oso honingkano Jerusalem mta'ni ango ne sopo i'mofae so'no hano uyoso aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni anga'no *kiloumitafoho*. ¹⁴ Siko hano nowenji yo'mayo imo'nimentiso so'no humom-jahnnimihusiyefoho. ¹⁵ Siko hungkuno mjohnnimiwentaningki Jisas kako huhwo siko'njo mofonepo nta'ni imo'noma lohofonto siko'nji humahwofofoho. ¹⁶ Jisas siko'nji ko wentifi siko Jisasimo yofe mihwofe'njo imentisiyefoho. ¹⁷ Jisas sikimo ulimento, Siko peho hungkuno mjolimwalokusiyo. Ose ulahoningki siko lohofu lohofonji simeho tango'njo sohwa'u simano upo'mentisiyefoho. ¹⁸ Hwe nom'ni'ho kakoe yofe Kiliyupas sohwo kako Jisasimo ulimento, A'amu ango kengo kengoponta'angoso Jerusalem uhu'mokumalofo sohonta humamahno sohwo si yo'mayo imo'nimaso so'no kiko huno makiyoho liyohoho. ¹⁹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Peho imo'nimasoto. Ose ulahoningki siko ulimentisi, Oso yo'mayo hopi'nonohino imo'nimaso so'no lalokuhwayoso Jisas ango Nasaletnnta'ango sohumu imo'nimasofoho. Anitu kakimo hungkuno uya-honingki nalimojo hweho. Yo'mayo imojo so'nji hungkuno limojo so'nji wonyoangkafofoho. Nakwo a'amu huhwo sohwi uhwonimentihwone hn'nnonji Anitu huhwo'nji wopingo hweho lalokuhwono. ²⁰ Nakwoe a'amu tajo ango syoho'njo sohwafe hwe engo sohwanji nakwoe hwe engo sohwanji hofiko hwe engo nakwoe hwaho mokosyohumayo sohwafe ahomo ho'nohumalofi'hweho. Noho'nosyahoningkofi hofiko poyo umo'nono lontifi kakimo iyopo fonjinto'ofahumalofo hweho. ²¹ I oso'no nakwo huno ole: Oso hwe sohwo kako a'amu Juta hn'nimo a'amu aho yokumpohn'nyo nemokosyohumentaningkujo sohwa mta'ni isihutofonemayo'ne hweho. I sohonta oso yo'mayo imo'nimasoso sikuno hufa'u sihune memjao'masofoho. ²² Oso'no olo imingo lo'nji moya'mi fehohnjo nakwo'nji Jisasimo iningkamotofo sofa hungkuno nelahoningkofi nakwo yomo engo ihwonefoho. Hofiko olo imingo lo'nji Jisasiye pijafo

ho'nohumalofo sopo ²³ huno uhwonawentifi asomo nopontifi ole nalohofi, Nakwo a'amu ahwomo mta'ango sohwa'umo uhwon'ngkahon'ngkuhwoni siko ole nalisiyo, Kako songo humaho. Ose nalohoho. ²⁴ A'amu fehohnjo nakwo'nji humant'hwone sohwa hofiko Jisasiye pijafo ho'nohumalofo sopo uhwonowano lontifi umentohofoso moya'mi sofa uhwon'ngkahwofo hopa hofiko uhwon'ngkohofofoho. I oso'no hofiko Jisas sohumo muh-won'ngkiyohoho.

²⁵ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Siko huno ane hwahusoho. Siko a'amu Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwafe hungkunomo simeho hi'ntnnono muyo'njo peho'no imasiyoto. ²⁶ Hofiko ole nalimotofi, Kilais kako simo'mo yo'mayo so'no tohino mahwosi tifi no'mo kako yofe engo'nji yokumpohn'nyo engo'nji mane hweho. Ose nalimotofofoho. ²⁷ Ose ulonto Jisas kako Mousesiye hungkuno mta'ni lomanto a'amu Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwafe hungkuno so'nji ulimentisofoho. Yo'mayo hungkuno kakine'no mti'mokumentohofoso Jisas sikimo lijumo'mentisofoho. Oso'no kako yoloho neso luti'hwamentisofoho.

²⁸ Jisas kako ne'no luti'humuhwahon'ngki oso ango Emeyos siko wowanji imentisiyo sopo mofonepo i'mofawentifi Jisas kako hano ne'no wamonto ko yahon'ngki ²⁹ siko hungkuno yokumpohn'nyo ulimentisi kiko nekwo'nji fisyohumaho. Mofehi'nyo wan'ngku'nimonto isoso we'enepe sikuno won-ammontonoho. Ose ulahon'ngki Jisas siko'nji ango fihumo noswontifi humamentohofofoho. ³⁰ Oseso hofiko wosopayo nyo'ne epohumayo sopo humantifi Jisas kako wopayo nomanto Anitumo isamoyoka ulonto wosopayo hiso nokujonto sikimo uyimentisofoho. ³¹ Ose uyahon'ngki sikoe timo ehohosisyahon'ngki Jisasiyo yofe uhwo'mentisiyefoho. Yofe uhwo'fahon'ngki Jisas kako imo'nao'mentisofoho. Nto imo'naofahon'ngki siko kakimo apa'no muhwon'immentisiyefoho. ³² Ose yonji ole hnnimentisi, Nekwo kako'nji hon'ngkanopo nopontani kako Anituye hungkuno yoloho neso le-eti'hwamopiso so'no nekwoe simeho wonyoangkafo emo'ningkisofoho.

³³ Ose hnnimentisiyo sohonta siko nolikafonji Jelusalemne'no asomo umentisiyefoho. Nowenji siko Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwanji nom'ne a'amu hofiko'nji humamotofo so'njimo u'mahon'ngki ³⁴ hofiko sikimo ulimentohofi, Ou, nehopi. Nakwoe Hwe Engo nto liko'maho. Kako Saimounimo u'mahon'ngki Saimoun uhwon'ngkohoho. ³⁵ Ose ulahon'ngkofi oso hwe hufa'u sohwa'u sikimo yo'mayo hon'ngkanopo u'ma'mentiso so'no ulonji ole ulimentisi, Jisas kako wopayo kujonto ejopahon'ngki nekwo kakine'no huno eisofoho.

Kakoe inomokomoyo sohwa hofiko Jisasiyo uhwonimentohofofoho.

(Mat'yu 28:16-20; Mak 16:14-18; Joun 20:19-23; Apousel sohwafe Syoho 1:6-8)

³⁶ Hofiko oso hungkunoso hnnontan'ngkofi Jisas kako ajwo lopo nta'ni imo'noma lohofonto hofiko'njo ajwo sopo lohofonto ulimento, Simeho wop'ngo'njo fisyohumamno. ³⁷ Ose ulahon'ngki hofiko yomo yontifi iyoho un'ngkan'ngki hnnimentohofi, Pehotikeno. Mewosotikeno. ³⁸ Ose hnn'ngkahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo yomo peho'no epemo'nawehofo. Sekwoe simeho mo'mo huno pi'ningo peho'no seyohoho. ³⁹ Nje sife aho nohon'ngkuji sekwo aho nipmmokumno. Ngkonoho. Ngko songo humaleno. Ihwoni. Mewoso sohwa hofiko a'apaho'nji yokino so'nji ngkimo nohon'ngkohoho pa'nyo'maho. O'o, mewoso yokino so'nji mikufo so'nji anefoho. ⁴⁰ Ose ulonto kako kakoe sife'nji aho'nji hofikimo uti'hwamentisofoho. ⁴¹ Ose uhwonontifi hofiko

kakimo simeho hi'ntnnono muyilohwono ko syofisyontifi hofiko simonyo yontifi pisopisaho mjalimihwaningkofi Jisas ulimento, Sekwo wosopayo fiso olopo wo'nnyo hwasilaho. ⁴² Ose ulahoningki hofiko inaniku iloho yahumentohofoso umosiyahoningkofi ⁴³ nomanto noningkahoningki hofiko kakimo timo uhwonimentohofofoho.

⁴⁴ Ose uhwoningkahoningkofi kako hofikimo ulimento, Hohonta ngko sekwo'nji humanji ole selimentoho, Yo'mayo hungkuno Mouses ngkine'no mtimokumentiso so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoningki ngkine'no limotofo sohwafe hungkuno so'nji a'amu ngkine'no Ta'njo Iyoswomo mtimokumentohofoso so'nji oso hungkuno hopi'nonohino ngkine'no mtimokumentohofoso ne imo'none so'no nto selimentohefoho. ⁴⁵ Ose ulonto hofikoe hunomo ehohosiyahoningki hofiko Anituye hungkuno ne so'no huno ito'no umentisofoho. ⁴⁶ Ole ulimento, Anituye hungkunoso ole nalohi, Kilais oso hwe Anitu uhwatimentiso sohwo tohino engo nomahwosi sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no kako poyo imo'nyoso sohwo songo wolika'montonoho. ⁴⁷ Oso hungkuno wopingoso a'amufe honingkano wonyo somta'ni isihutofomayo'ne hungkuno loso ango Jelusalem sopo nta'ni ango'meemo motahumpekuji woluthwafikufe. Hungkuno hiso olenoho. Anitu kako a'amumo wopingo ulohomentiso so'no a'amu hofikoe honingkano wonyo somne'no ni'hu'nahone hohujo ikinjaofikujo'no Anitu hofikoe wonyoso wae umo'montonoho. ⁴⁸ Sekwo yo'mayo homo somo uhwonimotofo sohwaso oso hiso'no sekwo a'amu nom'nemo filuthwafikuno. ⁴⁹ Upa'nimno. Ngko sohwo'ni oso nje Mpohwo wosejapmonnoho selimentisoso sekuyepono wolihwatimonnoho. Sekwo olo ango Jelusalem lopo nohumentaningkuji ahwomomjo yokumpohn'nyoso sekumo wose'ma'montonoho. Nose'mahwoso'no oso hiso'nji nakwo nom'ne angopono wohumpehwano lifijo'manji noho fohumpekuno. Ose ulimentisofoho.

Anitu kako Jisasimo ahwomomne'no motasimentisofoho.

(Mak 16:19-20; Apousel sohwafe Syoho 1:9-12)

⁵⁰ Oseso Jisas kako hofikimo ipemotawento ango Mpetani sopo uhwojamentisofoho. Oso hopo sopo kakoe a'amu somo aho ulonjimokumentisofoho. ⁵¹ Ulonjimokukwato lohofonto hofikimo uhwotimofahoningki Anitu Jisasimo ahwomomne'no motasimentisofoho.

⁵² Hofiko Jisasimne'no hwomtame nto ulohofontifi hofikoe simeho wonyoangkafo'njohwa Jelusalemne'no asomo pontifi simonyo imentohofofoho. ⁵³ Hofiko sikuno huhwo huhwi Anituye tajo ango engo somo humantifi Anituye yofe ho'noma'motofofoho.

Lukiye hungkunoso osohaponoho.

Joun Olo Hungkuno Wop'ingo loso Joun mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno S'imo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto s'imentiso sohonta soswo mofonepo *sik'isiti-foua* (64) nto uyakolo'mentisopo Joun Jisasiye inomokomoyo sohwo olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. S'imo'mo olo Joun lohwo sohwo Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe inomokomoyo hweho. T'ifi Jisasiye inomokomoyo imo'n'imentisofoho. Olo iyoswo loso Mat'iyu, Mak, Luk'ija mti'mokumentohofa pa'nyo'maho. O'o, nom'ne kengofoho. Hwap'ingoso ole: Mat'iyu'nji Luk'iji siko iyoswo mti'mokiyoso Jisasiye hofiyakwosa mta'ni imentisiyefoho. Joun sohwo mti'mokumentisoso olenoho. S'imo'mo ne'mo nakwoe hwaho'nji yo'mayo so'nji ane sohonta Kilais, Anituye Hungkuno sohwo, kako Anitu'nji humamentisofoho. Kako songo ne'no humawo'n'ingciso hweho. (Oso hiso Joun sohe engo 1 hon'ingcano we'e 1-2. Osopo weho.) Olo iyoswo hiloso Joun peho'ne mti'mokumentisoto. Joun sohe engo 20 hon'ingcano we'e 31 osopo Joun kako olo iyoswo hilo mti'mokonto ole l'imento: Ngko olo iyoswo mti'mokohe loso'no sekwo Jisas Kilais'imo s'meho hi'ntnnono uy'imno. Kako Anituye Hwomu Ne hweho. Sekwo s'meho hi'ntnnono uy'ifijo'manji songo ne'no humayo'neso wotipemantifeho. Joun mti'mokumentiso hungkuno hwap'ingo neso os-ohopeho. Oso'no iyoswo hiloso nakumo huno nafohotofo'neso olenoho. Joun mti'mokumentiso iyoswo hiloso Jisas sohwo Anituye Hwomu Ne hweho syaf'syiku'ntnne'ento mti'mokumentisofoho. I oso'no nakwo iyoswo homo lomo atofa l'hwasi Jisas sohwo Anituye Hwomu Ne hweho l'hwasi nakwo kakimo t'ifi un'ingkohwano.

Songo ne'no humayo hwap'ingo sohwo a'amu imo'n'imentisofoho.

¹⁻² S'imo'mo ne'mo nakwoe hwaho'nji yo'mayo so'nji ane sohonta Kilais, Anituye hungkuno sohwo kako Anitu'nji humamentisofoho. Kako songo ne'no humawo'n'ingciso hweho. Kako huhwo Anituyoho. ³ Anitu kakoe hungkuno sohwo'nji kako yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinoso mti'mokumentisofoho. Yo'mayo yo'mayoso nom'ne hwap'ingo mta'ango'maho. O'o, kako'nohini yo'mayoso hwap'ingo hweho. ⁴ Kilais kako songo ne'no humayo hwap'ingo sohwo kako songo humayo hon'ingcano nejapmmentiso so'no kako nakwoe pomponaho hweho. ⁵ Oso pomponaho huhwo sohwo kako nakwo a'amu hopi'nonohino sikwo'mjoho'no humentan'ingkuhwaso hn'n'imo lonasiyo'ne hweho. Oso sikwo'mjoho hiso pomponaho huhwo sohumo mifehu'mokonasyonehoho. O'o, oso pomponaho huhwo sohwo ne'no noliwo'n'ingkuhwonefoho.

⁶ Anitu kako hwe fihumo uhwat'imentiso sohwo kakoe yofeso Jouniyoho. ⁷ Joun kako oso pomponaho hiso'ne a'amu hopi'nonohino somo ujo'ne pmmentiso hweho. A'amu hopi'nonohinoso oso hungkuno homo somo upa'n'ingkuji s'meho hi'ntnnono uy'ifitne'ento pmmentisofoho. ⁸ Joun huhwo sohwo kako pomponaho hwo'maho. O'o, Anitu kako oso pomponaho hiso'no a'amu somo uti'hwayo'ne Jounimo uhwat'imentisofoho.

⁹ Pomponaho ne hiso kako a'amu hopi'nonohino hn'n'imo hon'ingcano neti'hwayo'ne lonasiyo'nefoho. Oseso Joun kako nohumentan'ingki oso

pomponaho ne sohwo imo'nonto kako a'amumo honingkano wopingo utihwayo hweho. ¹⁰ Anitu kakoe hungkuno sohwo'nji olo hwaho loso mti'mokumentiso sohwo olopo nopahoningki a'amu olo hwaho loPONjoso kakimo yofe muhwo'mmentohofofoho. O'o, muhwoso'njo yontifi monje yahumentohofofoho. ¹¹ Kako kakoe hwapingopo i'mofiwahoningki kakoe temtitofa a'amu Jutaso hofiko kakimo simeho muyo'njo yontifi hwotoho hmmentohofofoho. ¹² I oso'no a'amu fehohnjo sohwa hofiko Kilaisimo yofe uhwofontifi kakoe hungkunomo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. I a'amu hopi'nonohinoso hofiko Kilaisimo simeho unyo somo Kilais kako kakoe yokumpohn'nyo uyimentiso so'no Anituye a'amu ne umokumentisofoho. ¹³ Moya'mi sofa hofiko mehommi aswo mawo'ningkohofa hopaso a'amu Anituye mehommi mmo'nifitnnehofo. O'o, a'amufe yokumpohn'nyo mta'ni u, a'amufe huno mta'ni a'amu Anituye mehommi ne imo'nyoso mmo'nifitnnehofo. O'o, Anitu kako huno ole syafihu'mento, A'amuso nje hwomumo simeho uyikujo'manji hofiko nje mehommi ne imo'nifitnnehofo. Ose syafihu'mentisofoho.

¹⁴ Anituye hungkuno hweho liwo'ningkuhwone sohwo kako a'amu imo'nonto Kilais huhwo sohwo nakwo'njo ajwo lopo humamentisofoho. Nohumanto kako a'amu hn'nimo wopingo'nohini nalohofonto kako hungkuno ne'njo'nohini lonetihwamentiso hweho. Nakwo a'amu fehohnjo hn'nwi nakwo Kilaisiye yokumpohn'nyo engo somo uhwonontani kakoe yofe engo uhwo'mentihwonefoho. Oso yofe engoso yokumpohn'nyo engoso Anitu kakoe Hwomumo yahoningki uhwonontani Anituye Hwomu anga'nohino hweho uhwo'mentihwonefoho. ¹⁵ Joun kako i'mofaponto Kilais huhwo sohumne'no liJwao'mentisofoho. Ole liJwao'mento, Olo hwe lohumne'no ole nto selimentohofoho. Ngko simo'mo sekumo nto se'ma'mentohefoho. Tifi hwe nom'ne sohwo nose'mahwosi kako nje yofe engomo woniyakolo'montonoho. Hwapingoso ngko nje na'u aswo monimaso sohonta kako songo humamojo hweho. Kakoe yofe engoso ngkimo noniyakolofonefoho.

¹⁶ Kako nakumo wopingo nalohofoso hwapingo hweho. Oso'no nakwo wonyo'nohino ko hn'nimo kakoe wopingo'nohinoso nakumo wopingo ne'no ne'no nalohofowo'ningkiso hweho. ¹⁷ Hohonta Anitu kako neyakwo Mousesimo kakoe honingkano hungkuno uyimentisofoho. Oso honingkano hungkuno homo somo a'amu nto'no miningkammentohofoso hofiko tohino engo tipema'mentohofofoho. I oso'no olohonta Jisas Kilais kako none'mahoningki kako honingkano neso nonetihwanto kako nakwoe wonyo somjo tohino nomanto kako wopingo'nohini nalohofowo'ningkiso hweho. ¹⁸ Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi nakwo Anitumo muhwonyo'ne'nwoho. I oso'no Anituye Hwomu Anga'nohino sohwo kaningkwowho'nji nohumanji kako Anituye yahino ne so'no nakumo netihwawo'ningkiso hweho.

*Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo, kako hungkuno limentisofoho.
(Matiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-17)*

¹⁹ A'amu Jutafe hwe engo Jelusalem humamotofo sohwa hofiko a'amu fihwamo Jounimne'no uhwatimentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu tajo ango syoho'njo sohwo enjwa'mo syoho yiwo'ningkohofa oso huhwo sohwa Lifaiyoho liwo'ningkohofa, oso hwanji hofiko Jounimo nu'mantifi ulohonimentohofi, Kiko tihwosilo. Anitu kako kuhwosopo'mentiso shwosilaho. ²⁰ Ose ulohoningkahoningkofi Joun kako hungkunoso hiyaso ho'nahumentiso'maho.

O'o, kako yolohoso ole ulimento. Oso hwe Anitu a'amu Juta sohwna'nimo nefe'mayo'ne nihwosopo'mentiso sohwni'maho. Ngko Kilaisini'maho.
²¹ Ose ulahonngki hofiko ulimentohofi, I ose'manji kiko tihwosilo. Kiko neyakwo Ilaija kulaho.

O'o, Ilaijanimaho.

Ose ulahonngki apa'no ulimentohofi, I kiko oso hwe engo sohumo Anitu hungkuno uyahonngkuhwosi wonalimonte'no hontohumalohwone sohwsilaho.

Ose ulahonngkahonngkofi ulimento, O'o, ngko osoho hwo'ni'maho.

²² Ose ulahonngki hofiko ulimentohofi, I kiko tihwosilo. Noho fonaso. Oso a'amu nonehwatimalofo sohwaamo kikine'no pehofo ulanehwono. Kiko kikine'no pehofo hnnalokuno.

²³ Ose ulahonngkofi ulimento, Hohonta Aisaiya sohumo Anitu hungkuno uyahonngki limojo sohwo ole limento,

Hwaho a'amu mohumunyo sopo mampaho engo oleso noho'nonefoho.

Nakwoe Hwe Engo sohwo wone'ma'montonoho.

Kakine'no honngkano nto'no hnmopmno.

Oso hungkuno honngkano imofo'ne sohune'no Aisaiya hohonta limentisoso ngkine'no limentisofoho. Joun ose limentisofoho.

²⁴ Oso a'amu Jounimo hungkuno ulohonimentohofi huhwo sohwaamo a'amu Falisi sohwa lihwatimentohofofoho. ²⁵ Hofiko Jounimo

nom'ne hungkuno ulimentohofi, Anitu a'amu fihumo nefe'mayo'ne uhwosopo'mentiso Kilais sohwo kiko oso hwosi'maho. Kiko Ilaija ki'maho. Kiko oso hwe engo sohumo Anitu hungkuno uyahonngkuhwosi wonalimonte'ne hontohumalohwone sohwsim'aho. Ose'manji kiko hwe moya'mi somo mijo peho'ne kiyomalokuno. ²⁶ Ose ulohonngkahonngkofi

Joun ulimento, Ngko a'amu somo mijo'nohini kiyomawo'nngkohono. I oso'no hwe fihwo kako sekwo'njo ajwo lopo humaso sohune'no sekwo

huno maseyo hweho. ²⁷ Ngko simo'mo se'ma'mentohefoho. Oso hwe tiffinjo yofe engo'njo sohwo kako nje yofe somo yakolo'nnyo hweho. Ngko hwe

wonyo sohwo'ni oso hwe yofe engo'njo yokintahoponjo sohwoe yo'mayo momayo ulohofiyo'nohino hwo'nyoho. Joun ose ulonto kakoe yofe somo

monje yahinimentisofoho. ²⁸ Joun kako oso Mijo Joutan hopo sopo a'amu mijo kiyoma'mojo sopo oso hungkuno hiso ulimentisofoho.

Jisas kako Anituye Yahu 'Sipsip' Pa'nyo hweho.

²⁹ Mo'nngkanta Joun kako uhwonngkisoso Jisas kako nto pahonngki uhwononto a'amu kako'njoponjo somo ulimento, Sekwo uhwonimno. Olo

hwe lohwo Anituye Yahu Sipsip Pa'nyo hweho. Hwapngoso kako nakwo hwe moya'mi hwahoponjo hn'nwiye yahino wonyo somjo tohino mayo'ne

poyo imo'nyo'ne hweho. ³⁰ Olo hwe lohumne'no ngko ole nto selimalefoho. Ngko simo'mo sekumo nto se'ma'mentohefoho. Tifi hwe nom'ne sohwo

nose'mahwosi kako ngkimo woniyakolo'montonoho. Hwapngoso ngko nje na'u aswo monmaso sohonta kako songo humamojo hweho. Kakoe yofe

engoso ngkimo noniyakolofonefoho. Ose nto selimalefoho. ³¹ Hohonta olo hwe Anitu nakwoe hwahopo nefe'mayo'ne uhwatimentiso lohumo

ngko huhwo'ni yofe mihwo'mmalefoho. I oso'no kakoe honngkano ito'no esyohumayo so'no ngko a'amu Juta somo mijo kiyomawo'nngkohe

hwo'nyoho. Oso'no olo hwe lohwo i'mofapihwoso'no hofiko kakimo yofe uhwofantifeho. Hofikimo itihwayo'ne hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

³² Joun kako uhwonimentiso so'no oso a'amu huhwo sohwaamo ole ulimento, Ngko nuhwononji ole uhwonimalefoho. Anituye ango ahwomo

mta'ni kakoe Towahuno Wopingo yihufu ntlofiyo pa'nyoso noponto olo hwe lohomo nto kehumahoho. ³³ Oso hohosohonta ngko oso hwe huhwo sohumne'no huno manimmasofoho. I oso'no Anitu kako a'amumo mijo kiyomayo'ne lonihwatimentiso sohwo ole ntimento, Hwangku kiko Anituye Towahuno Wopingo ahwomo mta'ango nopihwosi hwe fihumo kehumaso sohumo uhwoninkohoji kiko huno ole wakiyono. Kiko a'amumo mijo kiyomam'ntnno hopaso oso hwe huhwo sohwo kako nje Towahuno a'amumo uhula'mo'montonoho. ³⁴ Ose ntimentiso so'no olohonta ngko nuhwononji ole selalokweno. Olo hwe lohwo kako Anituye Hwomu hweho. Joun ose ulimentisofoho.

Jisas kako'ne inomokomoyo simo'mjo osofosofahu'nohino sohwamo ma'mentisofoho.

³⁵⁻³⁶ Mo'ningkanta Jounjanji kakoe inomokomoyo hufa'u sohwa'u'nji nohumantifi Jisasimo uhwonimentohofofoho. Jisas kako hano emoyontaningki Joun kakoe inomokomoyo sohwa'umo ole ulimento, Siko uhwoninyo. Oso hwe sohwo kako Anituye Yahu Sipsip Pa'nyo sohwo a'amufe wonyo somjo tohino mayo'ne poyo imo'nyo'ne hweho. ³⁷ Joun ose ulahoningki siko oso hungkunoso upa'nonji Jisasimo tifi iningkamentisiyefoho. ³⁸ Jisas kako ikinjaofonto uhwoninkisoso siko nto iningkopahoningki uhwononto ulimento, Siko peho'no wotipeenji hwahusilo. Ose ulohoningkahoningki siko ulimentisiyo, Hwe Engofo, kiko Anituye hungkuno naliwo'ningkino sohwo, kiko ango ntipo humawo'ningkino hwosilo. ³⁹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Siko uhwo nanji'manji e'wano. Noho fipinyo. Ose ulonto Jisas kako sikimo ipemotowahoningki siko Jisas humawo'ningkiso ango somo uhwonimentisiyoso osopo kako'nji humamentisiyefoho. Hwapingoso mofehi'nyo akupo'nyo (4 k'louk) sikuno so'njoho. ⁴⁰ Oso hwe hufa'u sohwa'u Jouniye hungkunomo upa'nonji Jisasimo iningkawomentisiyo sohwa'u anga'nohino sohwo kakoe yofeso Entiluyoho. Saimoun Pitafe koningkwa'wehweho. Nom'nihwo ngko Joun'ni olo hungkuno loso mti'mokalokweno. ⁴¹ Entilu kako komo'no nowento kola'wehwo Saimounimo tipihwononto ulimento, Nakwo oso hwe Anitu nefe'mayo'ne uhwasopo'mentiso sohumo nto tipihwoninkuhwono. Kako Kilaisiyoho. ⁴² Entilu ose ulonto kako Saimounimo Jisasiyepono ipemotowahoningki Jisas kako nuhwononto Saimounimo ulimento, Kiko Saimoun sohwo Jouniye hwomu hwosoho. Yofe songo womeekilimo. Sifas kiyoho. Ose ulimentisofoho. Oso Juta sohwafe hungkuno Sifasiyoho Ngkilik hungkunoso ole Pitafoho. Hungkuno hwapingo neso sojo hweho.

Jisas kako Filip'i'nji Notaniyel'i'njimo nninkingapinyo ulimentisofoho.

⁴³ Mo'ningkanta Jisas kako hwaho Ngkaliline'no wamonto kako Filipimo uswo'nonto ulimento, Kiko ngkimo nningkape. ⁴⁴ Filip kakoe pone Mpetisaitanta'ango hweho. Oso ango hopo sopo siko'nikwa'i Entilu'nji Saimoun'nji humamojiyoponoho. ⁴⁵ Filip kako Notaniyelimo tipihwononto ulimento, Oyomo. Hohonta Mouses kako Anituye honingkano hungkuno mti'mokonto kako hwe fihwo Anitu nefe'mayo'ne uhwasopo'mentiso so'no mti'mokumentisofoho. A'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwantnne'no olo hwe huhwo sohumne'no ifalifaliyo mti'mokumentohofofoho. Oso hwe huhwo sohumo ngko nto tipihwoninkohono. Kako Jisas sohwo pone Nasaletnnta'ango hweho. Jousepiye hwomu hweho. Oyomo. Uhwonayo. ⁴⁶ Ose ulahoningki

Notaniyel ulimento, O'o, a'amu Nasalet sohwa wopingo hwa'maho. Hwe wopingo oso ango sopo nta'ni pipi imo'noneto. Ose ulahoningki Filip ulimento, Oyomo. Hungkuno nehopi kilalokweno. Kiko uhwonae.

⁴⁷ Notaniyel kako Jisasiyepono pontahoningki Jisas kakimo uhwononto nom'ne a'amu somo kakine'no ulimento, Sekwo oso hwe sopalokunjo sohomo uhwonimno. Oso a'amu Isilael sohwo wopingo'nohini hweho. Kako hwasyo honingkanoso ane hweho. ⁴⁸ Jisas ose ulahoningki Notaniyel kako nupa'nonto Jisasi'mo ulohonimento, Kiko ngkine'no huno pipi kiya-honingki nohonima'n'ingkohino. Ose ulohoningkahoningki Jisas ulimento, Jije angomo'mo kiko iyo fisayo pmpongo somo nohumentaningkini Filip kako mokohonontaningki ngko kaki'no kohonima'n'ingkohefoho. ⁴⁹ Ose ulahoningki Notaniyel ulimento, Nje Lontihwayo sohwo, hungkuno lonetihwayo sohwo, kiko Anituye Hwomu hwosoho. Kiko nakwo Isilael sohwo'niye Hwe Engo Ne hwosoho. ⁵⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko fisayo pmpongo somo nohumentaningkini kohononji kilohe so'no kiko simaho hi'ntnnono ntapohino so'no hwangu yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ingkiyohofoso ngko i'me'no kiko uhwonimonnoho. ⁵¹ Ose ulonto a'amu hopi'nonohino somo ulimento, Hungkuno nehopi selalokweno. Ahwomo nohwosompo'nawehwosi Anituye a'amu ahwomomjo sohwa Ngko A'amufe Hwomu nihwosopo'mentiso sohwo'niyepono nopikuji nosikuji yontan'ingkuji sekwo uhwon'itnnefoho. Ose ulimentisofoho.

2

Ango Kana sopo hwe fihwo kako ape ma'mentisofoho.

¹⁻² Sikuno hufa'u s'hune memjaofahoningki oso hwaho Ngkalili ango Kana sopo hwe fihwo kako ape mayo'ne sikuno somo kakoe a'amu uhu'mokufitne'ento joho ulimentisofoho. Oso ape mayo'ne ango homo somo Jisasiye kona'wohi humamentisofoho. Jisas kako'nji kakoe inomokomoyo sohwanji hofiko'nji uhu'mokumentohofofoho. ³ Oso hopo sopo a'amu pi'n'ingo engo uhu'mokumentohofoso hofiko oso ape mayo somjo ipisayo mijo pompenjiyo wainiso moi'wo nto naofahoningkofi Jisasiye kona'wohi Jisasi'mo ulimento, Hofikoe mijoso moi'wonoho. ⁴ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Na'u, kiko ngkimo peho'no ntahino. Nje yokumpohn'nyo a'amu somo ujo ehontojwasiyo'ne sikunosommo'nyofoho. ⁵ Ose ulahoningki kona'wohi oso a'amu ango homo somjo syoho ulohofiyo sohwo ulimento, Jisas kako sekumo yo'mayo peho peho'ne selihwoso'no u, sekwo haloho'no fiyimno. Ose ulimentisofoho.

⁶ Oso ango hopo sopo hwakwontoho engo aho fehohnta'ni hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino wo'nnyoponoho. Oso hwakwontoho engo hiso a'amu Jutaso hofikoe yahinoso ole aho mijo yatijuyo'ne hungkuno wo'nnyofoho. Oso hiso olenoho. Nakwo oso honingkanohungkuno homo somo ito'no in'ingkowalokuhwone so'no nakwo hn'nwi honingkanohungkuno wonyo ane'nwoho. Ose syafihu'mentohofofoho. Oso'no hwakwontoho mijo ihm'mofahinyoso oso ango homo somo wo'nnyoponoho. Oso hwakwontoho mikunimposofoho. ⁷ Jisas kako syoho ulohofiyo sohwo ulimento, Sekwo hwakwontoho somo mijo mangonepo fihm'mopmno. Ose ulahoningki a'amu huhwo sohwa hofiko mijo mangonepo ihm'mo'mentohofofoho. ⁸ Moi'wo ihm'mofahoningkofi Jisas ulimento nosisyasyikuji nomotakuji oso wosopayo mokosyohumayonongkumo uyimno. Ose ulahoningki hofiko sohumemotamentohofofoho. ⁹ Oso hwe engo wosopayo mokosyohumayo sohwo oso mijo hiso

mun'ngkonimentisoso mijo me'wampe'njo *wain* mun'ngkonimentisofoho. Oso hiso hwap'ingo so'no kako huno mummentisofoho. Oseso oso syoho ulohofiyo sohwa hofi'ko ahu'mo mijo ihm'mo'mentohoho so'no huno umentisofoho. Oseso oso hwe engo wosopayo mokosyohumayo sohwo kako oso hwe ape mayo'ne sohune'no joho ulimentisofoho. ¹⁰ Oseso olo hwe engo sohwo ape mayo sohumo ulimento, A'amu hofi'ko wopayo engo iloho yan'wo'n'ngkohoho sohwa hofi'ko a'amu hopi'nonohino somo mijo me'wampe'njo *wain*iso kaki'no uy'kuji hwangku hofi'ko oso mijoso simeho uhnn'ngkuhwoso'no oso mijo *wain* wonyo we'eso tifi wanife. I oso'no k'iko oso yahinoso momahoyohino. O'o, k'iko mijo me'wampe'njo wonyoangkafoso nowentan'ngki simo'mo mijo wonyo we'e motapohinoso nto n'ngkuhwonefoho. I moi'wo nontani humentan'ngkuhwoni k'iko mijo wonyoangkafo me'wampe'njo motaponji nejapohino. Ose ulimentisofoho.

¹¹ Oso syoho simo'mjo Jisas imentiso pa'nyoso a'amu hwahoponjo sohwa mifitnnefoho. Oso syoho simo'mjo hiso Jisas kako hwaho Ngkalili anga Kana hopo sopo imentisofoho. Oseso Jisas kakoe yokumpohn'nyo so'nji kakoe yofe engo'nji a'amu somo ujo ehontojwahumentisofoho. Jisas kakoe inomokomoyo sohwa oso homo somo uhwonontifi hofi'ko Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofofoho. ¹² Oso hiso moi'wo imo'n'ngkahon'ngki Jisas anga Koponeyam sopone'no homn'ngkwa'wehwosanji kona'wohijanji kakoe inomokomoyo sohwanji womentohofofoho. Osopo sikuno fehohnjo somo humamentohofofoho.

Jisas Anituye tajo anga engo somo a'amu mpe yontan'ngkofo sohwafe yo'mayo yo'mayo wae yao'mentisofoho.

(Mat'yu 21:12-13; Mak 11:15-19; Luk 19:45-48)

¹³ Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno engo * li'wo'n'ngkohofoso mofonepo umo'n'imonto yahon'ngki Jisas kako anga Jelusalem sopone'no simentisofoho. ¹⁴ Osopo i'mofawento kako tajo anga angiyoho'mo uhwonimentisoso yahu *mpulimokau sipsip'i'nji* yihufo oso hu'mesyontan'ngkofi uhwonimentisofoho. Oso'nji a'amu ahu'mo hamniyoho uyontifi nom'ne hamniyoho kengoso asomo ikuwolo'mokomayo yontifi hofi'koe ijempoho sopo nohumentan'ngkofi uhwonimentisofoho. ¹⁵ Jisas oso homo somo nuhwononto yahino wonyofoho lonto impe nomanto nopopojonto *sipsip'i'nji mpulimokau* oso'nji mofonjiyohoto'm'hwati'mentisofoho. Nom'ne a'amu hamniyoho ikuwolo'mokomayo syoho'njo sohwafe hamniyohoso iwonto'meeofonto ijempoho so'nji fonjojohoku'meeo'mentisofoho. ¹⁶ Ose yonto Jisas oso a'amu yihufomne'no hamniyoho a'amu mta'ni mawo'n'ngkohoho sohwa mo ulimento, Sekwoe yihufo nomafikuji mpanimno. Sekwo olo nje Mpo-hwoe anga loso sekwoe ho'yango anga imofo'ne'maho. Mpanimno. Ose ulimentisofoho. ¹⁷ Hwangku sohonta Jisas ose imentiso so'no kakoe inomokomoyo sohwa hofi'ko huno ikwesyafihu'mentohoho sohonta hungkuno anga'no Ntefit Jisasimne'no mt'i'mokumentiso Anituye hungkunomo wo'nnyo so'ne'no syafihu'mentohofofoho. Hungkuno hiso olenoho.

Ngko olene'no nimo'n'ngkohoho.

Jije anga kiho ane wop'ingo'nohini wentihwone so'no nimo'n'ngkohoho.

Oso hiso'no ngko yokumpohn'nyo kemokosyohumameso'no wonyo n'nmokufitnnefoho.

* 2:13: Mt. 26:2 enjwa'mo fehonolo'mongkomaho.

Inomokomoyo sohwa oso hungkuno homo somne'no huno syafi'hu'mentohofofoho.

¹⁸ Jisas kako yo'mayo yo'mayo Anituye ango mta'ni wae yao'mentiso somo a'amu Juta sohwafe hwe engo sohwa uhwonontifi simeho tohino umningkahonngki Jisasimo ulimentohofi, Olo hiloso tihwo kilisomo yohinoto. Kiko yo'mayo wonyoangkafo nakwo miywo'ningkuhwoneso uyimne'no'manji u, nakwo huno wonayono. Olo yokumpohn'nyo loso Anitu mta'ni ma'masofoho huno wonaimontonoho. ¹⁹ Ose ulahonngkofi Jisas ulimento, Olo'nohini wosetihwamonne'no yohono. Sekwo olo Anituye ango lomo wae yaopijo'manji sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no ngko apa'no ango hiso nuliko'mnefoho. ²⁰ Ose ulahonngki a'amu Juta sohwa ulimentohofi, Olo ango syoho ne'no yontanngkuhwoni soswo *fouti-sikis* (46) neyakolo'mentisofoho. I oso'no kiko sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no kiko apa'no mojosohopolaho. Awonoho. Kiko hopo'maho. Ose ulimentohofofoho.

²¹ I oso'no oso ango hiso'no Jisas ulimentisoso kakoe a'apahomne'no pahnnimo hungkuno hnnimentisofoho. ²² Hwangku sohonta Jisas kako poyo imo'ningkahonngki Anitu apa'no songo ulika'mentiso sohonta Jisasiye inomokomoyo sohwa'ni olo hungkuno Jisas nalimentiso somne'no huno ikwesiyafisyontani yo'mayo hungkuno Anituye iyoswo somo a'amu mti'mokumentohofoho so'nji yo'mayo hungkuno Jisas nalimentiso somne'no simeho hi'ntnnonohino umentihwonefoho.

Jisas kako a'amu hopi'nonohinofe yahino so'nji huno so'ntnne'no huno uyimentisofoho.

²³ Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno engo † somo hofiko elijwonontanngkofi Jisas kako ango Jelusalem sopo nohumentanngki a'amu pi'ningo sohwa uhwonimentohofoso Jisas yo'mayo wonyoangkafo a'amu miywo'ningkiyohofoso yontanngki uhwonontifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo Anitu mta'ango ne hweho. ²⁴ Ose ko hnningkahonngkofi Jisas kako huno ole syafi'hu'mento, A'amu fehohnjoso hofiko simeho hi'ntnnono nehapi montape'njo yalokwofo. Ose syafi'hu'mentisofoho. ²⁵ Hwapngoso Jisas kako a'amu hopi'nonohino sofe simeho ne mo'mo huno unyo hweho. A'amufe yahino somne'no nom'nihwa Jisasimo mulifitnnefoho. O'o, kako a'amufe huno ikwesiyafisywo'ningkohofoho so'no kako huno unyo hweho. Oseso hofiko olo hwe lohwo Anitu mta'ango ne hweho, ko hnningkahonngkofi Jisas kako simonyo miyofoho. Hwapngoso hofiko huno ukwesiyafisyontifeho unngkanngki kako timo'nohini uhwonimentisofoho.

3

Jisas kako Nikoutemosi'nji hungkuno hnnimentisiyefoho.

¹ Hwe fihwo kakoe yofe Nikoutemos kako a'amu Falisi sohwafe honngkanomo inngkamojo hweho. Kako a'amu Jutafe hwe engo hweho. ² Sikuno fihumo sikwo'miyomo Nikoutemos kako Jisasimo nu'manto ulimento, Nje Lontihwayo sohwo, Anitu kako kikimo kakoe hungkuno lonetihwayo'ne lokuhwatimentiso hwosoho. Oso hiso'no nakwo huno nayohoho. Anitu kako kiko'nji mohumayontentesi kiko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miywo'ningkiyohofoso miyohotnnesohilo. O'o, Anitu kiko'nji humaho.

† 2:23: Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

³ Ose ulahonɪŋki Jisas ulɪmento, Hungkuno nɪhu'no nehopi wakilɪmonne'no yohono. Kɪko upa'nyo. A'amu fihwo kona'wohi aswo ma'mentiso hopaso kako songo apa'no mmo'no so'manji kako Mpohwo Anɪtumo enjwa'mo humayo somo motɪpɪhwononefoho.

⁴ Ose ulahonɪŋki Nikoutemos ulɪmento, I, a'amu fihwo kako a'mane nto imo'nnyo sohwo kako apa'no songo imo'nyoso pipilo. Kako kona'wohiye aswo mo'mo swomnawesoso apa'no aswo mayoso pipilo. Oso'no kɪko filontɪhwaho.

⁵⁻⁶ Ose ulahonɪŋki Jisas ulɪmento, Hwe fihwo kona'wohi aswo mayo sohonta kako a'apaho'njo imo'nnyo hweho. I oso hwe huhwo sohomo Anɪtuye Towahuno Wopɪngo ehuhnname'nyo sohwo kako towahuno songo'njo hweho. Kako a'amu songo pa'nyo imo'nnyo hweho. Hungkuno nehopi wakilɪmne'no yohono. A'amu mijo'nji towahuno'nji songo mumokoso sohwo kako Anɪtumo enjwa'mo humayoso motɪpɪhwononefoho. ⁷ Kɪko songo apa'no hmno'nyo kilohe so'no yomo yohotoho. ⁸ Ihwoni. Ifofoso kakoe yahinomnohini inɪŋkawowo'nɪŋkisofoho. Oso ifofoso huhwo sohwo kengo kengo no'meemo mɪmɪwowo'nɪŋkohoho. Kɪko ifofoso neso muhwonhneho. O'o, mo'mayo'nohini uhwonɪhwajɪwo'nɪŋkino. Ifofoso hiso ntɪ'mta'ni i'mofapinyoto. Ntonte ehussyɪwo'nɪŋkohoho. O'o, kɪko huno makiyonehoho. Oso hopaso Anɪtuye Towahuno sohwo kako a'amu fihumo songo apa'no umokiyoso pipi imo'noneto. O'o, kɪko huno makiyofoho.

⁹ Ose ulahonɪŋki Nikoutemos Jisasɪmo ulɪmento, Olo ntohino loso pipi i'mofaponeto.

¹⁰ Ose ulahonɪŋki Jisas ulɪmento, Kɪko a'amu Juta somo Anɪtuye hungkuno lutɪhwayo yofe engo'njo sohwo si olo hungkuno losomne'no kɪko huno nto'no mehohosakisiyotaho. ¹¹ Hungkuno nehopi kilalokweno. A'amumo hungkuno lutɪhwawo'nɪŋkuhwone hn'nwi nakwo yo'mayo huno nayo so'nji yo'mayo tɪmo uhwonyo so'ntnne'no ulɪwo'nɪŋkuhwone hwona'nyoho. I oso'no a'amu Jutaso yo'mayo hungkuno ulontane somo sɪmeho muyo'njo yontɪfi hohujo ikinjaofalokwofo. ¹² I ngko yo'mayo olo hwaho loponjo i'mofopalokunjo so'no selahonɪŋko sekwo oso hungkuno homo somo sɪmeho hi'ntnnono muyo'njo yalokwofo'manji ngko yo'mayo yo'mayo ahwomomjo i'mofopalokunjo so'no selɪ'me'no sekwo huno pipi waseimontolo. ¹³ A'amu hwahoponjo fihwo kako ahwomomo masiyofoho. Oso'no a'amu tɪhwo waselɪmontolo. Ngko yo'mayo yo'mayo ahwomo somjo wojoso uhwonɪŋkohono eso tɪhwo waselɪmontolo. Osenoho esofo. O'o, awonoho. Ngko'nohini A'amufe Hwomu sohwo'ni ahwomomo humanji pmmontohe hwo'nyoho. ¹⁴ Hohonta neyakwosa sohwa hwaho wonyo a'amu mohumunyopo nohumentanɪŋkofi Mouses kako homa huyo'mango mtɪ'mokonto tokemo montitofosyahonɪŋki a'amuso oso homa somo uhwonontɪfi Anɪtuye yofe ho'noma'mentohofoso songo humamentohofofoho. Oso pa'nyoso hwangu ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo iyo hwojiyahofɪku'nyo sopo fonjinto'ofanɪhufitnnefoho. ¹⁵ A'amu hopi'nonohinoso ngkimo sɪmeho hi'ntnnono ntapɪfijosso hofɪko songo wopɪngo ne'no nohumantokutnnefoho.

¹⁶ Ose ulɪkwato lohofonto ulɪmento, Anɪtu kakoe Hwomu nɪhu'no anga'nohino sohwo'ni humaleno. I oso'no Anɪtu kako sekwo a'amu hwahoponjo hopi'nonohino sokune'no sɪmeho mɪkunɪmposo sejapmmen-tiso so'no kako ngkimo sekuyepono lonuhwatɪmentisofoho. Oseso a'amu ngkimo sɪmeho hi'ntnnono ntapɪfijosso hofɪko hofɪkoe wonyomne'no

tohino mayo'ne'maho. O'o, hofiko songo ne'no engolopohamo humayo'nefoho. ¹⁷ Anitu kako ngkine'no ole mosyanifisiyo'njo yonto olo hwaho lopone'no lonihwatimentono. Nje Hwomu sohwo kako a'amufe honingkano wonyo'ne tohino engo uhumnimontonoho. Oso hunoso mosyanifisiyo'njo imentisofoho. O'o, a'amu hofikoe honingkano wonyo somo humentaninkuji hofikoe wonyomjo tohino mafikutnnehonto kako hofikimo isihutofomayo'ne ngkimo lonihwatimentiso hwo'nyoho. ¹⁸ A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntapinyoso hofiko tohino hofikoe wonyomne'no mayo'ne'maho. I oso'no a'amu ngkimo tifi monningkape'njo yontoso sohwo kakoe tohinoso mayo'ne hweho. Hwapingoso kako Anituye Hwomu Anga'nohino sohwo'nne'no simeho hi'ntnnono montapmmojo hweho. ¹⁹ Oso tohino mayo hwapingoso olenoho. Pomponaho honingkano wopingo wonyoangkafo somo utihwayo'ne nto pmentisofoho. I oso'no a'amu fehohnjo hofikoe honingkano wonyo so'nji hwahoponjo yahino wonyo so'ntnne'no umo'ningkahonjoso ole liwo'ningkohofofoho. Nakwo pomponaho somo iningkayoso nakwolaho. O'o, sikwo'mjoho'mo wohumentihwano lontifi iwo'ningkohofofoho. ²⁰ A'amu honingkano wonyomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofoso hofiko pomponaho hiso'no mangohwa imo'niwo'ningkohofofoho. Hofikoe yahino wonyoso pomponaho'njo sopo a'amu uhwonifitnnohontifi pomponaho so'no i'waho yontifi sikwo'mjoho'mo humawo'ningkohofofoho. ²¹ I oso'no a'amu Anituye honinganomo tifi nehopi'nohini iningkuwalokwofoso hofiko pomponaho hopo sopo nto i'mofapontifi osopo humolawotofo. Hofiko oso pomponaho sopo nohumentaninkofi a'amu hofikoe yahino so'nji yo'mayo syoho iwo'ningkohofo so'ntnne'no uhwonontifi Anituye yokumpohn'nyo'nji yalokwofo hnnimentohofofoho. Jisas ose ulimentisofoho.

Joun kako a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo kako Jisasiye hwapingo ne so'no lijwao'mentisofoho.

²² Oso hohosohonta Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'nnonji nakwo oso hwaho Jutiya sopone'no umentihwonefoho. Oso hopo sopo Jisas nakwo'nji nohumentani nakwo hwe moya'mi somo mijo kiyoma'mentihwonefoho. ²³ Joun kako pone Ainoun Salimmjo mofone sopo humanto kako huhwo a'amu somo mijo kiyoma'mentisofoho. Oso ango hopo sopo mijoengoso hi'njoponoho. A'amu sohwa kakimo u'mahoninkofi kako mijo kiyoma'mentisofoho. ²⁴ Oso hohosohonta hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwo Helout kako Jounimo impo'ango somo impe mintofasiyofoho.

²⁵ Sikuno fihwi Joun kakoe inomokomoyo sohwanji pone Ainoun nohumentaninkofi a'amu Juta anga'nohino sohwo hofikimo u'manto a'amu Jutafe honingkano wopingo imokinyo'ne yo'mayoso mijo yatiku'nyo yahino so'no yoka hungkuno hosi Jouniye inomokomoyo sohwanji hnnimentohofofoho. ²⁶ Oseso Jouniye inomokomoyo sohwa hofiko Jounimo u'mantifi ulimentohofi, Nakwoe lonetihwayo sohwo, kiko upa'nyo. Oso hwe Mijo Joutan nongkihnta'ni kiko'nji humamentiso sohune'no kiko kakine'no hungkuno lijwao'mentohino sohwo kako huhwo a'amumo mijo kiyomalofoho. Oso'no a'amu hopi'nonohinoso kakiyepono walokwofo. ²⁷ Ose ulahoninkofi Joun ulimento, Anitu ahwomomo humaso sohwo kako a'amu anga'no anga'nohino somo hofikoe syohoso muyo'njo yontentesi hofiko syoho ane'njo'nesohilo. A'amu

Jisasiyepono walokwofo so'no nakwo huno nayohoho. Anitu kako Jisasi mo oso syoho hiso uyimentisofoho. ²⁸ Olo hungkuno hohonta selimentohe loso nto upa'nimentohofu, Ngko Kilais oso hwe Anitu nakwoe hwa-hopo a'amumo ufo'mayo'ne lihwaione sohwo'ni'maho. O'o, a'amu oso hwe huhwo sohwoepono ufitne honingkanoso ito'no esyohumayo'neso Anitu lonihwatimentiso hwo'nyoho. ²⁹ Ose ulonto pahnnimo hungkuno ulimento, Hwe fihwo kako ape songo maso sohonta apesi kakoe hwehwoepono uhwo'so'no oso hwe huhwo sohwoe a'amuso hofiko kakine'no simeho wopingo wonyoangkafo umo'nimontonoho. Oso pa'nyoso ngko Jisasiye a'amu sohwo'ni uhwoninkoheso a'amu pi'ningo Jisasiyepono walokwofo so'no uhwononji nje simeho wopingo wonyoangkafo nto nimo'nimaho. ³⁰ Jisasiye yofeso engo imo'nonefoho. Ngko kakimo enjwa'mo humahonimo nje yofeso monje wantoho'montonoho.

³¹ Ose ulikwato lohofonto ole ulimento, Hwe ahwomo mta'ango sohwo kako nakwo a'amu hwahoponjo hopi'nonohino hn'nimo yakolo'nnyo hweho. A'amu olo hwaho loponta'angoso olo hwaho loponefoho. Hofiko yo'mayo olo hwaho lophonjo so'no liwo'ningkohofofoho. Hwe ahwomo mta'ango sohwo kakoe yofe engoso yo'mayo hwahoponjo somo hwofilo'nnyo hweho. ³² Oso hwe huhwo sohwo kako yo'mayo yahino wopingo kaningkwohwoe anga wopingo sopo uhwonimentiso so'nji yo'mayo upa'nimentiso so'ntnne'no lonetihwawo'ningkiso hweho. I oso'no a'amu fehohnjo sohwa oso hungkuno lonetihwawo'ningkiso homo somo nupa'nontifi aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumayo'njo iwo'ningkohofofoho. ³³ A'amu oso hungkuno homo somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyo sohwo kako hungkuno homo somo simeho uyonto Anitu kako nehopeho linyo hweho. ³⁴ Oso a'amu nakwoe hwaho lopone'no Anitu lihwatimentiso sohwo kako Anituye hungkuno naliwo'ningkiso hweho. Hwapingoso Anituye Towahuno Wopingo sohwo oso hwe huhwo sohomo ifehu'mokahumentisofoho. ³⁵ Mpohwo Anitu kako kakoe Hwomu huhwo sohomo simeho uyonto yo'mayo hopi'nonohinoso kakimo enjwa'mo ho'nahumentisofoho. ³⁶ A'amu fihwo kako Anituye Hwomu sohomo simeho hi'ntnnono uyoso sohwo kako songo ne'no wonyoangkafo humayo'ne hweho. I a'amu Anituye Hwomu sohwoe hungkunomo tifi mining kayo'njosohofiko Anitumo enjwa'mo humayo somo motipihwonifitnefoho. O'o, hofikoe wonyomne'no tohino mayo'nefoho. Hofikine'no Anituye simeho tohino uhmnonefoho. Joun ose ulimentisofoho.

4

Jisasi'nji a'mu Someliyanta'ango si'nji hungkuno hnnimentisiyefoho.

¹ Oso hohosohonta a'amu Falisi sohwa hofiko olo hungkuno upa'nimentohofi, A'amu pi'ningo engo Jisasiye inomokomoyo imo'ningkahoninkofi Jisas hofikimo mijo kiyoma'mentisofoho. Oso inomokomoyo huhwo sohwa Jouniye inomokomoyo sohwo yakolo'nnyo hwafoho. Ose upa'nimentohofofoho. ² Ose ko upa'nimentohofoso Jisas huhwo kako a'amu somo mijo makiyomaso'njo hweho. O'o, kakoe inomokomoyo sohwo'ni a'amu somo mijo kiyoma'mentihwonefoho. ³ Oso hungkuno homo somo a'amu Falisi sohwa upa'nimentohofu so'no Jisas kako huno uyahoninko kako oso hwaho Jutiya hopo sopo uliko'manto kako hwaho Ngkaliline'no wawomne'no yohono limentisofoho. ⁴ Ose

lonto kako honingkano somo nowento kako hwaho Someliya sopoe umentisofoho.

⁵ Oso hopo sopo nowento kako ango Saika sopo i'mofamentisofoho. Oso ango hiso hohonta Jekoup kako kakoe hwomu Jousepimo hwaho umentisoso mofoneponoho. ⁶ Oso hopo sopo mijimo Jekoup ni'hu'no hohonta ijimentisoso wo'nyoponoho. Jisas kako osopo hano nowento oso mijimo'njo hopo sopo mofehi'nyo mijiyo kwa'ofiyo ne lopo lohofontan'ngki (12 k'louk somo) Jisas kakoe a'apaho usijo'no oso hopo sopo humamentisofoho.

⁷ A'mu Someliyanta'angosi mijo u'monto pmmentisofoho. Oso a'mu hisi nopahon'ngki Jisas ulimento, Mijo ntape. Ngko wanimo. Ose ulimentisofoho. ⁸ Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'ni nakwo wosopayo mpe uyontane'no ango ne sopo nto umentihwoneponoho. ⁹ Jisas kako'nohini nohumentan'ngki oso a'mu Someliyanta'angosi Jisasimo ulimento, Kiko a'amu Juta hwosoho. Ngko Someliya a'mu'nyoho. Oso'no kiko mijo ntape. Ngko wanimo eso peho'no ntohino. Ose ulimentisofoho. Hwap'ngoso a'amu Juta so'nji a'amu Someliya so'nji hofiko hungkuno molanimotofofoho. Jomo mu'ma'nyo'njo imotofofoho. ¹⁰ Jisas kako oso a'mu simo ulimento, Anitu kako a'amumo yo'mayo wop'ngoso uyone so'ntnne'no, Ngko mijo ntape. Wanimo kiloheso sohwo'nnontnne'no kiko huno nto'no kiyontentesi kiko ngkimo mijo'no jomo ntohojo'no ngko mijo songo ne'no humayo'ne kijapm'mnesohilo. ¹¹ Ose ulahon'ngki a'musi ulimento, Hwe Engofo, kiko mijo ifanyoso ane hwosoho. Olo mijimo loso kengo mo'mta'angofoho. Oseso oso mijo songo ne'no humayoso nti'mta'ni woma'monnto. ¹² Neyakwo Jekoup sohwo kako nakumo kakoe mehomi sohwanjimo olo mijimo loso nejapmmentisofoho. Jekoup kako'nji kakoe mehomi sohwanji hofikoe yahu'nji olo mijimo lomta'ni hohonta nimotofofoho. Oseso nakwo jije mijoso peho'no womantantoho. Jije yofe engoso neyakwo Jekoup sohwoe yofe engo somo yakolo'nnyo hwosilaho. ¹³ Ose ulahon'ngkahon'ngki Jisas ulimento, A'amu olo mijo loso niwo'n'ngkohofoso hofiko nom'ne sikunomo mijo'ne apa'no umo'nimontonoho. ¹⁴ I oso'no a'amu fihwo kako olo mijo uyime loso noso'manji kako apa'no mijo'no mumo'nonehoho. O'o, olo mijo uyime loso non'ngkuhwosi kakoe simaho mo'mo mijolimo hopa imo'n'ngkuhwoso'no oso mijo hiso ne'no swap'wo'n'ngkuhwosi kakoe songo ne'no humayoso ne'nohino hweho. ¹⁵ Ose ulahon'ngki a'musi ulimento, Hwe Engofo, oso mijo hiso ngkimo ntape. Oseso hwangku ngko mijo'no mijoho mape'nimnehono. Oseso ngko olo mijo hiloso apa'no mifapmnehono.

¹⁶ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Kiko jije angopo nowehoji jije hwehumo utimahoji olopo asomo fi'pe. ¹⁷ Ose ulahon'ngki a'musi ulimento, Ngko hwehwo ani'nyoho. Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Ou, kiko hwehwo ani'nyoho ntohinoso ni'hu'no nehopi lohino. ¹⁸ Kiko hohonta hwehwa aho hopi'nonohino sohwo uma'nimentohino kiyoho. I, olo hwe lohwo olohonta kiko'njo humasiyoso jije hwehwo'maho. Oso jije hungkuno nehopi lohino. ¹⁹ Ose ulahon'ngki a'musi yomo yonto ulimento, Hwe Engofo, ngko kikine'no huno niyohoho. Kikimo Anitu hungkuno kijopahon'ngki limotnno hwosoho. ²⁰ Nakwo a'amu Someliya hn'nwiye neyakwosa hofiko olo hwofiki'nyo lopo * Anituye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokumotofofoho. I oso'no sekwo a'amu Juta soku ole liwo'n'ngkohofi,

* **4:20:** Oso hwofiki'nyo sopo a'musi limentisoso Hwofiki'nyo Ngkelisim hwaho Someliya saponoho. (Lk. 9:53 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.)

A'amu hopi'nono ango Jelusalem sopenohini Anituye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokukuno.

²¹ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, A'mu losi, nje hungkuno ne somo kiko simeho hi'ntnnono uyo. Sikuno fihwi umo'nimonto yalokunjo somo sekwo olo hwofiki'nyo lopo Mpohwoe yofe ho'nomayo'ne muhu'mokufitnnehoho. I a'amu ango Jelusalem hopo oso hiso'ne muhu'mokufitnnehoho. O'o, a'amu ango'meemjoso hofikoe hwap'ngopo Anituye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokantifeho. ²² I oso'no sekwo a'amu Someliya soku sekwo Mpohwoe yofe ho'nomayo'ne hwap'ngo neso huno maseyofoho. Nakwo a'amu Juta hn'nwi nakwo Anituye yofe ho'nomawo'n'ngkuhwone ne sohumo nakwo huno nayohoho. Hwap'ngoso nakwo a'amu Juta hn'nimta'ni Anitu kako hwe fihumo uhwasopeehon'ngki oso hwe huhwo sohwo kako a'amufe wonyomjo tohino somo isihutofomayo'ne hweho. Oso'no hwap'ngo neso huno nayohoho. ²³ Oso sikuno hiso umo'nimonte'no kilohe hiso olohonta nto i'mofapohoho. A'amu fihwo kako ngko Anituye yofe woho'noma'mo nehapi loso sohwo kako ole uyimontonoho. Kako Anituye Towahuno'nji nohumahwosi Towahuno huhwo sohwo Anituye yofe ho'nomayo'ne hon'ngkano neso utihwahon'ngkuhwosi oso hwo in'ngkohwoso'no kako Anituye yofe nehapi woho'noma'montonoho. Nje Mpohwo kako a'amu oso yahino so'njo somne'no umo'n'ngkohoho. ²⁴ Anitu kako Towahuno hweho. Oso'no a'amu Anituye yofe woho'noma'mo loso sohwo kako Anituye Towahuno'nji nohumahwosi kako hon'ngkano nto'nohinomo un'ngkamontonoho. Oso yahinoso Anituye yofe ho'nomayo'ne nefoho. ²⁵ Ose ulahon'ngki a'musi ulimento, Ngko huno ole niyohoho. Anitu kako ole nalimento, Ngko sekumo sefo'mayo'ne uhwasopo'mentohe sohumo sekuyepono uhwatimonnoho. Oso a'amu huhwo sohumne'no Kilaisiyoho liwo'n'ngkuhwonefoho. Kako nopihwoso'no kako yo'mayo yo'mayo so'no wolonetihwamontonoho. ²⁶ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Olo ngko olo huhwo'nyoho. Ngko kiko'nji hungkuno lalokuhwoyosofo. Ose ulimentisofoho.

²⁷ Ose ulikwato lohofahon'ngki Jisasiye inomokomoyo sohwona'ni u'mentani uhwonimentihwoneso Jisas oso a'musi'nji hungkuno hnnontan'ngki uhwonontani yomo yontani nakwo huno pi'n'ngo syafi'hu'mentihwonefoho. I oso'no nakwo a'mu simo ole mujofoho. Kiko peho'no kumo'n'ngkohoho. I Jisasi'mo ole mujofoho. A'mu simo peho'no ulalokuno. O'o, ose mujofoho. ²⁸ Oseso a'musi kako kakoe mijipo'nyoso nuliko'manto kakoe angopono asomo umentisofoho. I'mofawento a'amu hopi'nonohino somo ulimento, ²⁹ Sekwo nopikuji olo hwe lohwo uhwonimno. Kako yo'mayo yo'mayo ngko hohonta imote so'no ntohoho. Oso hwe Anitu uhwatimnnoho nalimentiso Kilais sohwolikenno. ³⁰ Ose ulahon'ngki hofiko hofikoe angopo uliko'mantifi Jisasi'mo uhwonano lontifi pmmentohofofoho.

³¹ Oso hohosohonta Jisasiye inomokomoyo sohwona'ni Jisasi'mo ulimentihwoni, Nakwoe Lonetihwayo sohwosi, kiko wopayo'ne mijoho kiyonoho. Wopayo hmnyo. ³² Ose ulahon'ngkuhwoni Jisas nalimento, Ngko wosopayo sekwo huno maseyoso ngko hi'njo hwo'nyoho. ³³ Ose nelahon'ngki inomokomoyo sohwona'ni ole hnnimentihwoni, A'amu fihwo kako Jisasi'mo wopayo nto uyisohwolikenno. ³⁴ Ose syofisyahon'ngkihoni Jisas nalimento, Nje wosopayoso olenoho. Nje Mpohwo nihwatimentiso sohwoe hunomo tifi in'ngkayo'ne syohoso nje wosopayofoho. Oso syoho hiso wesojwao'monnoho. Oso syohoso wosopayo pa'nyo yokumpohn'nyo ntap'wo'n'ngkisofoho.

³⁵ Ose nalonto ole nalimento, Sekwo ole liwo'n'ngkohofi, Hamno osofosofahu'no neyakolofihwoso'no wosopayo toyo ihwoso'no woman-tanoho. Ose liwo'n'ngkohofi kuyoho. I oso'no ngko ole selalokweno. Sekwo wosopayo somo fe'n'ihwonimno. Toyo nto imaho. ³⁶ I oso wosopayo selalokweso a'amumne'no selalokweno. Wopayo toyo a'amu hofiko nje hungkunomo upa'n'ngkuji simeho komo'no wontapife ntnne'no selalokweno. Hwe fihwo kako wosopayo hujo sohwo tifi no'mo kako wopayo toyo emahwoso'no oso wosopayo hiso kakoe ho'yango pa'nyofoho. Oso hopaso a'amu Anituye hungkuno nom'ne a'amumo uliwo'n'ngkohofoso hofikoe ho'yangoso olenoho. Hofikoe hungkunomo nom'ne a'amu upa'n'ngkuji Anitumo simeho uyifijo'manji oso a'amu hiso hofikoe ho'yangofoho. Hofiko oso ho'yango hiso'nji engolopohamo nohumantokutnnefoho. Oseso oso wosopayo huliwo'n'ngkiso so'nji kakoe a'amu wopayo toyo emawo'n'ngkohofi so'nji hofiko simonyo afa'no afa'no uyantifeho. ³⁷ Oseso oso hungkuno liwo'n'ngkohofi loso nehopeho. Hwe fihwo kako wopuyo hulahon'ngki nom'nihwo wosopayo toyo emawo'n'ngkisofoho. Ose liwo'n'ngkohofofoho. ³⁸ Sekwo wopuyo ko mahulimmalofoso sekwo wopayo toyo femapmno selohe so'no sekwo a'amu nom'ne sofe syoho yokumpohn'nyo imalofo somta'ni wopayo toyo emalokwofo. Simo'mo a'amu nom'neso hofiko Anituye hungkuno nom'ne a'amumo luti'hwawo'n'ngkohofi so'no sekwo oso a'amu hisomo nje hungkuno ulikujo'no hofiko nje a'amu ne umo'nantifeho. Oso hiso'no sekwo wopayo toyo pa'nyo emalokwofo. Jisas ose ulimentisofoho.

³⁹ Oso a'musi Jisasi'nji hungkuno hnnimentisiyosi kako a'amu Someliya somo kako yo'mayo yo'mayo ngko hohonta imote so'no ntohoho ulimentiso so'no a'amu pi'n'ngo engoso Jisasi'mo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. ⁴⁰ Oso a'amu hiso Jisasi'njopo i'mofapontifi Jisasi'mo hungkuno yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko nakwo'njo lopo fosyohumaho. Ose ulahon'ngkofi Jisas hofiko'nji sikuno hufa'u humamentisofoho. ⁴¹ Osopo nohumentan'ngki a'amu pi'n'ngo engoso kakoe hungkunomo haloho upa'nontifi simeho hi'ntnnono umentohofofoho. ⁴² Hofiko simeho hi'ntnnono uyontifi hofiko oso a'mu simo ulimentohofi, Simo'mo jije hungkunomo upo'nontani nakwo huno ole syafi'hu'malohwoni, Olo hwe lohwo hungkuno ne'njo hweho. I oso'no olohonta kakinta'ni kakoe hungkuno neso nakwo huno ole nayohoho. Olo hwe lohwo kako a'amu hwahoponjo hn'nwiye wonyo somjo tohino somta'ni isihutofonemayo'ne hweho. Huno ose nayohoho. Ose ulimentohofofoho.

Jisas kako hwe yofe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe syoho ulohofiyo sohwoe hwomumo wop'ngo umokumentisofoho.

⁴³ Oso sikuno hufa'u sohwa'u moi'wo imo'n'ngkahon'ngki Jisas oso ang hopo sopo nuli'ko'manto Ngkalilino umentisofoho. ⁴⁴ Nom'ne sohonta Jisas olo hungkuno loso limentisofoho. A'amu fihumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limojo sohwo kako kakoe hwap'ngo sopo yofe engo ane hweho. Ose limentisofoho. ⁴⁵ I oso'no Jisas kako kakoe hwap'ngopo Ngkalili i'mofopahon'ngki a'amu hopo sponjoso hofiko Jisas pmentiso so'no simonyo imentohofofoho. Hwap'ngoso hofiko hi ang Jerusalem Sikuno Engo iyoho humayo uhwonyo somo simentohofofoho. Osopo nohumantifi yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofi Jisas yahon'ngki uhwonimentohofofoho.

46-47 Oso hwaho Ngkalili anga we'e Kana osopo Jisas asomo umentisofoho. Nom'ne sikuno somo oso anga hopo sopo Jisas humamentiso sohonta kako hungkuno lahon'ngki ahu'mo mijoso ipisayo mijo pompenjiyo *wain* imo'nimentisofoho. Jisas kako oso anga Kana sopo nohumentan'ngki hwe nom'ne anga Koponeyam humamojo sohwo kako Jisas hwaho Jutiya sopo nta'ni hwaho Ngkaliline'no sopalofoho upa'nimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe syoho fehohnjo somo mokosyohumamojo hweho. Kakoe hwomu mnokino engo tipema'mentisofoho. Oso'no hwe huhwo sohwo anga Kana sopo nowento Jisasimo tipihwononto hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Nje hwomu kako poyo wape'nimonte'no mofoneponoho. Oso'no kiko ngko'nji anga Koponeyam nowehwasi nje hwomumo wopingo nimokiyo. 48 Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Ngko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso miyome'manji sekwo ngkine'no masemo'nyo'njo kuyoho, simaho hi'ntnnono montape'njo hwasoho. 49 Ose ulahon'ngki oso hwe engo sohwoe syoho ulohofiyo sohwo ulimento, Hwe Engofo, kiko komo'no fiye. Nje hwomu poyo pe'noloho. 50 Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Kiko jije angopono asomo fiye. Jije hwomu sohwo wopingo wohumamontonoho. Ose ulahon'ngki oso hwe huhwo sohwo kako Jisasiye hungkunomo simaho hi'ntnnono uyonto kakoe anga pone'no asomo umentisofoho. 51 Nowentan'ngki kakoe syoho ulohofiyo sohwa hon'ngkanopo uswo'nontifi ulimentohofi, Jije hwomu sohwo wopingo humaho. 52 Ose ulahon'ngkofi kako ulohonimento, Nje hwomu sohwo wopingo mofehi'nyo ntisohumo imo'nimaho. Ose ulahon'ngki hofiko ulimentohofi, Fosi mofehi'nyo soumjiyo sohonta kakoe a'apaho tohohmtnnoso moi'wo imo'n'ngkahon'ngki wopingo humaho. 53 Ose ulahon'ngkofi kan'ngkwohwo huno ole uyimento, Fosi mofehi'nyo soumjiyo sohonta Jisas kakimo ulimento, Jije hwomu wopingo wahumamontonoho. Ose ikwesiyafisyonto kako kakoe a'amu hopi'nonohino sonji Jisasimo simaho hi'ntnnono umentohofofoho. 54 Oso wonyoangkafoso a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso Jisas hwaho Ngkalili sopo imentisoso simo'mo ahu'mo mijomo *wain* imo'nimentisofoho. Osofepo hwomu mnokino'njo sohomo wopingo umokumentisofoho.

5

Jisas kako mijo ayo we'e Mpetesita sopo hwe mnokino'njo sohomo wopingo umokumentisofoho.

1 Oso moi'wo imo'n'ngkahon'ngki a'amu Jutafe Sikuno Engo iyoho humayo'ne i'mofopahon'ngki Jisas Jerusalemne'no simentisofoho. 2 Oso anga Jerusalem sokilojo kuso anga'no yahu *sipsipmnefoho* limotofofoho. Oso hopo sopo mijo ayo we'e wo'nnyoponoho. A'amu Jutafe hungkuno ole Mpetesita. Oso hopo sopo anga aho anga'no hopi'nono swoho ane iku'yo'nohinomo'nnyoso loho'nnyoponoho. 3 Oso anga hopo sopo a'amu pi'n'ngo engo mnokino'njosohumamotofofoho. Fehohnjosohotimpi'nyo fehohnjo sife wonyo'njo fehohnjo a'apaho poyo pe'nnyo'njo oso a'amuso humamotofofoho. [Hofiko oso mijo ayo we'e huhwo sohwo songo songo iyo'ne hontohumamotofofoho. 4 Hwap'ngoso sikuno fehohnjo Anituye a'amu ahwomomjo fihwo noponto mijo ajwomo'mo songo songo imokahon'ngki uhwonontifi a'amu mnokino'njo sohwo kako oso mijo somo simo'mo ho'nima'mentiso sohwo kakoe mnokinoso moi'wo imo'nimentisofoho.]

⁵ Oso hopo sopo hwe mnokino'njo fihwo nohumentan'ngki soswo *teti-et* (38) uyakolo'mojo hweho. ⁶ Jisas noponto oso hwe huhwo sohwo fonyowontan'ngki uhwononto huno ole umento, olo hwe lohwo mnokino hohonta umojo hweho. Ose syafisyonto ulimento, Kiko nje a'apaho wop'ingo wanimo'nono lakin'ngkohoho. ⁷ Ose ulohon'ngkahon'ngki a'amu mnokino'njo sohwo ulimento, Ou, hwe engofu, oso mijo songo songo yahonjo sohonta ngko a'amu nontomafikuji mijomo men'humajone a'amuso ane hwo'nyoho. Ngko waho'nu'mo'mo ko lontneso nom'ne a'amuso niyakolof'wo'n'ngkohoho hwo'nyoho. ⁸ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, kiko nolikafohoji jije ife ho'yango yo'mayoso hu'memahoji hano mpano. ⁹ Ose ulahon'ngki ni'hu'no komo'no oso hwe sohwoe a'apaho wop'ingo imo'n'ngkahon'ngki kako nolikafonto kakoe ife yo'mayoso nohu'memanto kako hano umentisofoho. Oso sikuno hiso sikuno iyoho humayomnoho.

¹⁰ Oseso a'amu Jutafe hwe engo sohwa hofiko oso hwe wop'ingo umokumentiso sohomo ulimentohofi, Olo sikuno loso iyoho humayo'nefoho. Jije ife yo'mayoso mokoho'nawe'ne sikuno m'maho. Kiko nakwoe hon'ngkano hungkunomo m'ihupeelokuno. ¹¹ Ose ulahon'ngkofi kako ole ulimento, Oso hwe kako wop'ingo nimokonto ntohoho, Kiko nolikafohoji jije ife yo'mayoso hu'memahoji hano mpano. Ose ntiso'nefoho. ¹² Ose ulahon'ngki hofiko ulohon'imentohofi, Tihwoe a'amuhwo kilisoto. Jije ife yo'mayoso mahoji mpano eso. ¹³ Ose ulahon'ngkofi oso hwe wop'ingo imo'n'imentiso sohwo kako Jisas kakoe yofeso huno muyo hweho. Hwap'ingoso oso hopo sopo Jisas kako oso hwe huhwo sohomo wop'ingo umokonto a'amu pi'ningo engo somo uhwononto kako komo'no uliko'ma'mentisofoho.

¹⁴ Hwangku sohonta Jisas kako oso hwe huhwo sohomo Anituye tajo ango engo somo tip'ihwononto ulimento, Kiko upa'nyo. Wop'ingo nto imo'n'ngkino hwosoho. I kiko hon'ngkano wonyoso apa'no yohotoho. Nom'ne tango engo mikun'imposo ku'manoho. ¹⁵ Ose ulahon'ngki oso hwe huhwo sohwo kako nowento a'amu Jutafe hwe engo sohomo ulimento, Oso hwe ngkimo wop'ingo nimokumaso sohwo Jisas'nyoho. Ose ulimentisofoho. ¹⁶ Oso hohosohonta a'amu Jutaso hofiko Jisas'imne'no wonyo ulohofano lontifi oso hiso'no hungkuno loma'mentohofofoho. Hwap'ingoso Jisas kako oso hwe wop'ingo umokumentisoso sikuno iyoho humayo somo imentisofoho.

¹⁷ Hofiko Jisas'imo yoka hungkuno ulahon'ngkofi Jisas ulimento, I nje Mpohwo kako sikuno huhwo huhwi a'amumo wop'ingo'nohini ne'no ulohof'wo'n'ngkiso hweho. Kako usijo'no mofosyohumayo hweho. Oso pa'nyo sikuno huhwo huhwi ngko huhwo'ni a'amumo wop'ingo ulohof'wo'n'ngkohe hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho. ¹⁸ Jisas ose ulimentiso so'no a'amu Jutaso hofiko Jisas'imo wofonjasyano lontifi imentohofofoho. Hwap'ingoso hofiko huno ole syafihu'mentohofi, Jisas kako sikuno iyoho humayo somo syoho iwo'n'ngkiso hweho. Oso'nohini'maho. O'o, kako Anitu nje Mpohweho naliso'manji kako huno ole syofisyalofoho. Ngko Anitu'nji afa hwo'nyoho. Ose syafisyontifi hofiko Jisas'imo wofonjasyano lontifi imentohofofoho.

Anituye Hwomu sohwo kakoe syoho iyo so'ne kako yokumpohn'nyo hi'njo hweho.

¹⁹ Jisas a'amu Juta huhwa sohomo ulimento, Hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Ngko Anituye Hwomu sohwo'ni nje huno

mta'ni ngko yo'mayoso siki mimnehono. O'o, yo'mayo nje Mpo-hwo yalokunjo somo uhwononji ngko yalokweno. Yo'mayo Mpohwo yonteso Hwomu sohwo kako iwo'n'ingkohoho. ²⁰ Nje Mpohwo kako simeho engo m'kun'imposo Ngkimo ntap'wo'n'ingkiso so'no kako yo'mayo hopi'nonohino yalokusoso nti'hwawo'n'ingkisofoho. Oseso yo'mayo nti'wo'n'ingkisoso ngko yalokweno. Olo syoho we'e imale somo sekwo t'imo uhwon'malofo sohwasi hwangu Anitu kako syoho engo olo syoho we'e homo lomo hwofilo'nnyoso ntap'hwoso'no sekwo uhwon'ingkuji sekwo yomo uyantifeho. ²¹ Mpohwo kako a'amu poyo pe'nyo somo ulikafonte sohwo songo apa'no umokuwo'n'ingkiso hweho. Oseso Ngko huhwo'ni a'amu fehohnjo poyo pe'nyo somo ulika'mo limeso i ulika'monnoho. ²² Olohonta Mpohwo Anitu kako a'amufe hon'ingkanosomne'no wop'ingofoho wonyofoho mujo hweho. O'o, kako oso syoho hiso kakoe Hwomu sohwo'n'imo ntapmmentisofoho. ²³ Oseso hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko Mpo-hwoe yofe ho'nomawo'n'ingkohoho hopaso hofiko kakoe Hwomu sohwo'niye yofe hi ho'non'imapitnne'ento syoho hiso ntapmmentisofoho. I oso'no a'amu nje yofe moho'non'imayo'njo hwo'manji hofiko nje Mpohwo n'hwatimentiso sohwoe yofe hi moho'nomayo'njofoho.

²⁴ Ose ulikwato lohofonto ole ulimento, Ngko nehopi'nohino waselimonne'no yohono. A'amu hofiko nje hungkunomo upa'n'ingkuji Anitu n'hwatimentiso sohomo simeho hi'ntnnono uy'kuji hofiko songo ne'no wop'ingo humayo'ne hi'njofoho. Hwangu hofikoe yahino somne'no hungkuno ikwolofo angkuhwafo sopo m'mofapitnnefoho. Hofiko poyo pe'nyo yahino somo hwotoho fenti'fi songo ne'no humayo yahinoso nto tipema'mentohofofoho. ²⁵ Hungkuno nehopi'nohini selalokweno. Oso sikuno u'mofapmmonto imentiso sohwi nto i'mofapohoho. Oso'no olohonta a'amu poyo pe'n'imentohofoso hofiko Anituye Hwomu sohwo'niye mango mta'ni nje hungkuno upo'nantifeho. Oso a'amu hiso oso hungkuno homo somo simeho uy'kuji'manji hofiko songo ne'no nohumantokutnnefoho. ²⁶ Nje Mpohwo kako songo humayo hwap'ingo sohwo kako kakoe Hwomu sohwo'nnonji songo fosyohumayo'ne hwap'ingo n' mokumentisofoho. ²⁷ Oseso Anitu kakoe Hwomu sohwo'n'imo oso syoho a'amufe yahino somne'no wop'ingofoho wonyofoho ujoson tapmmentisofoho. Hwap'ingoso Ngko A'amufe Hwomu n'hwosopo'mentiso hwo'nyoho. ²⁸ Sekwo olo hungkuno lomne'no yomo ikutoho. Hwangu nom'ne sikuno imo'nyo sohwi i'mofap'hwoso'no a'amu poyo nto pe'nontifi pi'nimomo wotofoso hofiko nje mampaho wonupo'nantifeho. ²⁹ Hofiko nupa'n'ingkuji apa'no songo wolikofantifeho. A'amu yahino wop'ingo imotofoso songo ne'no nohumantokutnnefoho. A'amu yahino wonyo imotofoso tohino engo tipemapitnnefoho.

Anitu kako kakoe hwomufe hwap'ingo so'no ujo ehontojwahumentisofoho.

³⁰ Ngko a'amufe yahino somne'no yano milofihwajiyo syoho imeso nje huno mta'ni mimnehono. O'o, ngko nje Mpohwoe hungkunomo upa'n'imo osomnohini ngko tifi in'ingka'mo ngko a'amumo yano milofihwajiyoso nto'nohino uy'monnoho. Hwap'ingoso ngko nje huno mta'ni uy'monji'maho. O'o, n'hwatimentiso sohwo yo'mayo umon'nososo uy'monnoho.

³¹ Ngko sekumo ngkine'no hungkuno seli'me'no sekwo huno ole wosyofisyantifeho. Kakoe hungkuno nehopitikenno. Hwasyo kolalofoho. Ose wosyofisyantifeho. ³² I oso'no nom'nihwo nje Mpohwo oso hungkuno ngkine'no selokweso kako huhwo nje hwap'ingo so'no setihwalofoho.

Oso ngkine'no setihwalokusoso ngko huno niyohoho, nehopeho. ³³ I nom'ne hungkuno upa'nyo. Oso hwe Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe hungkunomo sekwo upo'nane'entifi kakiyepono sekwoe a'amumo uhwatimentohofofoho. Oso hwe huhwo'nji nje hwapingo so'no hungkuno nehopi nto selimojofoho. ³⁴ Ngko hwaho laponjo hwe sohwoe hungkuno ngkine'no nje hwapingo so'no selimentiso so'no ngko huno pi'ningo maniyantofiyoho. I oso'no sekwo ngkimo simeho ntapifitnne'no sekwoe wonyomjo tohino somta'ni isihutofosemayo'ne Jouniye hungkunoso huno sefohotofo'ne selalokweno. ³⁵ Joun sohwo kako sikiloho hopo imo'nonto sekumne'no pomponaho losesiyo'ne hweho. Sekwo kakoe pomponahopo we'enepe wohumano lontifi simonyo imentohofofoho. ³⁶ I oso'no olohonta nom'ne wopingo Jounimo hwofilo'nnyoso nje hwapingo so'no losetihwalofoho. Oso hiso nje syoho wopingo Mpohwo ntapmentiso a'amu miywo'ningkiyohofoso yalokweno. Oso syoho hiso sekwo uhwoninkuji nje hwapingo so'no huno waseyono. Mpohwo Anitu lihwatimentiso hweho waseyono. ³⁷ Nje Mpohwo nihwatimentiso sohwo sekwo kakimo muhwo'nyo'ngo ko yontifi kakoe mampaho somo mupa'nyo'ngo ko yahoninkofi kako huhwo nje hwapingo so'no nto setihwamentisofoho. ³⁸ Kakoe hungkunoso sekwoe simeho mo'mo maseuyoho. Hwapingoso sekwo Anitu nihwatimentiso sohwo'nimo simeho hi'ntnnono montape kuyoho. ³⁹ Sekwo huno ole syofisyalokwofo. Nakwo Anituye hungkunomo sikuno huhwo huhwi atofu liwo'nasoso nakwo songo ne'no humayo'ne wotipemantanoho. Ose syafisiyontifi sekwo oso hungkuno homo somo hafihafe tipewo'ningkohofofoho. I oso'no oso hungkuno hiso nje hwapingo so'no ko lijwaofwo'ningkisoso ⁴⁰ sekwo ngko songo ne'no wonyoangkafo humayo hwapingo sohwo'nimo ni'mayo so'no nakwolaho liwo'ningkohofofoho. Oso'no sekwo songo ne'no humayoso matipmmopiyo hwasoho.

⁴¹ Olo hungkuno loso sekwo nje yofe woho'nonimantife'no maselalokuyohono. ⁴² O'o, ngko sekwoe yahino somne'no huno niyohoho. Sekwo Anitumne'no Nakwolaho lalokwofo. ⁴³ Ngko nje Mpohwoe yokumpohn'nyo'nji noponji se'ma'mentoheso, Ngko Anitu mta'ango hwo'nyoho selimentohofoho. I oso'no sekwo nje hungkunomo moho'nonimaso hwasoho. I hwe nom'nehwo kakoe huno mta'ni se'mahwosi kakoe yokumpohn'nyo'nji yo'mayoso ihwoso'no sekwo kakoe hungkunomo woho'nomantifeho. ⁴⁴ Sekwo sekwoe yofe ho'noma'niwo'ningkohofofoho. I oso'no sekwo sekwoe yahino somne'no Anitu kako huno pipi kuyalofoho eso huno mosyafisiyo'ngo liyalokwofo. O'o, kakoe syohofoho lalokwofo. Oso hiso'no sekwo Anitu ne anga'nohino sohumo simeho hi'ntnnono muyifitnnehofo. ⁴⁵ Tifi no'mo sekwoe honinkano somne'no hungkuno ikwolofone sopo ngko nje Mpohumo sekumne'no mulimnehono. O'o, Mouses sekwoe hungkuno ikwolofone sopo sekwoe wonyo somne'no Mpohumo ulonefoho. Hwapingoso sekwo huno ole syofisyalokwofo. Nakwo Mousesiye honinkano hungkunomo ito'no iningkowalokuhwono. Oso'no nakwo songo ne'no wonyoangkafo humayo so'no wotipemantanoho. Ose syofisyalokwofo. ⁴⁶ I oso'no sekwo Mousesiye hungkunomo simeho hi'ntnnono nehopi uyontifijontentesi sekwo nje hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono nontapikutnnesohilo. Hwapingoso Mouses kako ngkine'no hungkuno mti'mokumentisofoho. ⁴⁷ Oso hungkuno Mouses ifalifaliyo mti'mokumentiso somo sekwo nto'no mininkayo hwasimanji sekwo nje hungkunomo simeho hi'ntnnono pipi

wotipeentifito. Awonoho. Jisas ose ulimentisofoho.

6

Jisas kako a'amu 'faif tausen' (5000) somo wosopayo uyimentisofoho.

(Mat'iyu 4:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Oso hohosohonta Jisas kako mijo ayo Ngkalili nongkihnta'ni wako'mentisofoho. Oso mijo ayo yofe nom'neso Taipeliyasiyoho.

² Osopo Jisas nowahon'ngki hwe moya'mi pi'n'ngo engoso Jisasimo tifi in'ngkapmmentohofofoho. Hwap'ngoso yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso Jisas yahon'ngki uhwon'mentohofofoho. A'amu mnokino'njo pi'n'ngo somo Jisas kako wop'ngo umokahon'ngki uhwonontifi in'ngkapmmentohofofoho. ³ Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwna'nnonji nakwo oso hopo sopo hwofiki'nyo we'e sopo kotosontani osopo humamentihwonefoho. ⁴ Oso a'amu Jutafe Anitu A'amu Is'lael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo * sohwi we'enepi umo'nimonte'no imentisofoho. ⁵ Jisas oso hwofiki'nyo hopo sopo nohumanto timo fe'nihwon'mentisoso hwe moya'mi pi'n'ngo engoso Jisasiyepono sapontan'ngkofi uhwononto kako Filipimo ulimento, Olo hwe moya'mi lomne'no nakwo wosopayo mpe mti'mta'ni yanehwono.

⁶ Oso hungkuno hiso Jisas Filipimo ko ulimentisoso Jisas kako yo'mayo yone so'no huno nto syafi'hu'mentisofoho. I oso'no kako Filipiye hunomo yamofu uloho'mo lonto oso hungkunoso ulohon'mentisofoho. ⁷ Jisas ose ulahon'ngki Filip kako ulimento, I, nakwo hamniyoho syoho iyo sikuno *tu hantilet* (200) memjaofoso hi'njo'ntontentesi nakwo wosopayo mpe yihwasi a'amu fehohnjo sohwa wopayo we'e'nohini n'ngkuji a'amu fehohnjoso manyo'njo ikutnnesohilo. ⁸ Ose ulahon'ngki Jisasiye inomokomoyo nom'ne sohwo kakoe yofe Entilu, Saimoun Pitafe kon'ngkwa'wehwo sohwo Jisasiimo ulimento, ⁹ Olo hwomu lohwo kakoe wosopayo aho fehohnjo hopi'nonohino so'nji inaniku kempinjo hufa'uyo so'nji mokosyohumunyo hweho. I oso'no olo a'amu pi'n'ngo engo lomne'no wopayo loso pipi uyanehwono. O'o, hopo'maho. ¹⁰ Ose ulahon'ngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'nimo nalimento, Sekwo hwe moya'mi somo ampo fosyohumamno ulimno. Ose nalimentisofoho. Oso hopo sopo hoja pi'n'ngo'njoponoho. A'amu hiso hojapo nohumantifi hwe'nohino sohwa *faif tausen* (5,000) humamentohofofoho. Moya'mi sofamo atofu majofoho.

¹¹ Ose humentan'ngkofi Jisas kako oso wosopayo hiso nomanto Anitumo isamoyoka ulonto oso a'amu hwe moya'mi hopi'nonohino somo yano ulofimentisofoho. Ose uyonto kako inaniku kempinjo hufa'uyo so'nji yano ulofimentisofoho. Oso wosopayo so'nji inaniku so'nji uyahon'ngki a'amu hofiko nonontifi simeho uhnnimentisofoho. ¹² Hofiko wosopayoso nto n'ngkahon'ngkofi Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'nimo nalimento, Sekwo oso wosopayo nonontifi nilifeefohofoso apa'no mi'hu'mokumno. Fehohnjo siki wehwoloho. ¹³ Ose nelahon'ngki oso wosopayo aho fehohnjo hopi'nonohino somta'n'ngo nilifee'mentohofoso sohwo ho'yo aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'uyo somo mehu'mee'mmentihwonefoho.

¹⁴ Oso wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso Jisas imentiso so'no hwe moya'mi hofiko nuhwonontifi ole hnnimentohofi, Oso hwe sohomo Anitu hungkuno uyahon'ngki nalone'no hontohumalohwoneso olo huhweho. Ose hnnimentohofofoho. ¹⁵ Ose hnnontan'ngkofi Jisas kako

* 6:4: Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

huno uyimeto, Hofiko ngkimo aho yokumpohn'nyo n'ikekuji hofikoe hwe engomo menihumatipitnnoho lonto kako'nohini hwofiki'nyopono kotasimentisofoho.

Jisas kako mijo ayo sopo hano emoimentisofoho.

(Mat'yu 14:22-33; Mak 6:45-52)

¹⁶ Sikuno'nji Jisas kakoe inomokomoyo sohwona'ni nakwo mijo ayo momingo so'mne'no womentihwonefoho. ¹⁷ Osopo nohumentani Jisasimne'no wonyopi hontohumentani nakwo yofayokinomo kotasontani nakwo oso mijo ayo sopo Koponeyamne'no woka'mentihwonefoho. Nowekontaningkuhwoni ajwopo sikuno nto meehoningki Jisas nakumo komo'no mone'ma'mmentisofoho. ¹⁸ Oso hohosohonta ifofo engo yahoningki mijo songo songo engo yonto mijo engo imentisofoho. ¹⁹ Inomokomoyo sohwona'ni nakwo mijopo ne'no jonjempo jonjempe mji'miwako'mentihwoneso nakwo mijo ajwopo ne'no humentani uhwonimentihwoneso Jisas kako mijo ayo yofayokino'njo sopo hano nowentaningki uhwonimentihwonefoho. Ose uhwonontani iyoho engo nanimentisofoho. ²⁰ I oso'no Jisas nakumo nalimento, Ngkonoho. Sekwo iyoho seningkuhwoloho. ²¹ Ose nelahoningki nakwo utimano lontani imentihwoneso kako nakwo'njo ajwomo'mo humahoningki yofayokino hiso nakwo wowantani humiyihwone sopone'no komo'no umentisofoho.

Hwe moya'mi hofiko Jisasimne'no hafihafe tipmmentohofofoho.

²² Mo'ningkanta hwe moya'mi mijo ayo momingo nongkihnta'ni humamentohofoso Jisasimo uhwonano lonti'fi hnnimentohofi, Fosi yofayokino anga'no wentono. I, oso homo somo kakoe inomokomoyo sohwanohini kotasimalofofoho. Jisasi'nji'maho hofiko'nohini kotasontifi humpo'malofofoho. Ose hnnimentohofofoho. ²³ Oso hopo sopo Jisas kako wosopayo'no Anitumo isamoyoka ulonto a'amu homo somo yano ulofimentiso hopo sopo a'amuso nohumantifi uhwonimentohofoso yofayokino fiso Taipeliyasnta'ango i'mofopahoningki uhwonontifi ²⁴ Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwona'nnonji mohumunyo uhwonontifi hofiko Jisasimo wotipemano lonti'fi yofayokinomo kotasontifi Koponeyamne'no wako'mentohofofoho.

Jisas ole limento, Ngko songo ne'no humayo'ne wosopayo hwo'nyoho.

²⁵ Nowakentifi mijo ayo nongkihnta'ni Jisasimo nto tipihwonimentohofoso sohonta Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwosi, kiko olopo ne'no ntohonta pmmahnno hwosilo. ²⁶ Ose ulahoningkofi kako ulimento, Hungkuno nehapi waselimonne'no yohono. Fosi ngko syoho wonyoangkafo a'amu miy'wo'ningkiyohoho imale so'no sekwo nje hwapingo neso huno ehohosasesiyo'neso montipeentikuyohoho. O'o, ngko wosopayo sejapmmale so'no apa'no wonejapono lonti'fi ntopeentikwofo. ²⁷ Ose ulonto ulimento, Sekwo wosopayo piso imo'nyo'ne syoho tohohmtnno'njo ikutoho. O'o, oso wosopayo songo ne'no humayo'ne so'no syoho tohohmtnno'njo fiyikuno. Oso wosopayo hiso piso miyonehoho. Oso wosopayo hiso Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni wosejapmmonnnoho. Ngko Anituye yokumpohn'nyo'nji yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'ningkiyohoho yalokwe so'no Anitu kako ngkine'no ole setihwalofoho, Ngko songo ne'no humayo'ne hwapingo hwo'nyoho.

²⁸ Ose ulahoningki hofiko Jisasimo ulimentohofi, Nakwo pipi ihwasi yanehwono Anituye syohosofo. ²⁹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo

Anituye simeho wopingo umokano lifijo'manji sekwo olo syoho sejapmmentisoso fiyikuno. Sekwo oso hwe Anitu sekuyepono nihwatimentiso sohwo'nimo simeho hi'ntnnono ntapmno.

³⁰ Ose ulahoningki ulimentohofi, I kiko nom'ne wopingo wonyoangkafo a'amu miy'wo'ningkiyohofoso yohojo'no'manji ou, nakwo ole wosyokufisyantanoho. Anitu kuhwotimentiso nehwasoho. Ose wosyokufisyantanoho. Oso'no pipi ihnnehino. ³¹ Neyakwosa sohwa a'amu mohumunyo sopo hofiko nohumantifi hofiko wosopayo ahwomo mta'n'ngoso (*mona*) nimotofofoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa ole mti'mokumentohofi, Kako wosopayo ahwomo mta'angoso a'amumo uyimojofoho. Ose mti'mokumentohofofoho. ³² Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Mouses kako oso wosopayo ahwomo mta'angoso muyimmjojofoho. O'o, nje Mpohwo uyimojo hweho. I olohonta kako ahwomo mta'ango wosopayo neso wosejapmmonte'no yalofoho. ³³ Oso wosopayo neso a'amufoho. Anitu kako ahwomo mta'ni hwaho lopo uhwatimentiso sohwo kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo songo ne'no humayo'ne unyo hweho.

³⁴ Ose ulahoningki ulimentohofi, Hwe engofa, oso wosopayo neso sikuno huhwo huhwi engolopohamo kiko fonejapohoho. ³⁵ Ose ulahoningkofi Jisas hofikimo ulimento, Ngko songo ne'no humayo'ne wosopayo ne hwo'nyoho. A'amu hwahoponjo wosopayo niwo'ningkohofoso hofiko mijoho apa'no uyimontonoho. I oso'no a'amu ngkimo ni'masoso mijoho apa'no muyonefoho. A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntapososo kako mijo'ne apa'no mumo'nonehoho. ³⁶ I oso'no nje hwapingo ne so'no nto setihwamalefoho. Sekwo ngkimo ko nohonontifi simeho hi'ntnnono mantape'njo imalofofoho. ³⁷ A'amu fehohnjoso Anitu ngkimo ntapmmmentisoso hofiko ngkine'no wonningkopantifeho. Oso a'amu homo somne'no wae meeo'mnehono. Ngkilaho mulimnehono. ³⁸ Hwapingoso ngko ahwomo mta'ni pmmentoheho nje huno mta'ni pmmentohe hwonimaho. O'o, Anitu nihwatimentiso sohwoe hunomnohino in'ngkayo'ne pmmentohe hwo'nyoho. ³⁹ Anitu kako nihwatimentiso sohwo ole'ne'no umo'ningkohoho. Hwe moya'mi hopi'nonohinoso Anitu ngkimo nto ntapmmmentiso kalohi ngko anga'no musikwajimnehono. O'o, ngko hofikimo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantifimeso hwangu no'mo sikuno ae'uyo somo ngko hofikimo nulikahm'me'no hofiko songo ne'no nohumantokutnefoho. ⁴⁰ Ou, olo so'no Mpohwo kako umo'ningkohoho. Hwe moya'mi hopi'nonohino Kakoe Hwomu sohwo'nimo nohon'ngkuji nje hwapingo ne so'no simeho hi'ntnnono ntapifijo'manji hofiko songo ne'no humayo'neso nomafikujo'no sikuno ae'uyo somo ngko hofikimo songo nulika'mnefoho. Ose ulimentisofoho.

⁴¹ Jisas kako ngko wosopayo ne ahwomo mta'ango hwo'nyoho ulimentiso so'no hofiko hofikoe simeho wonyo umo'ningkahoningki Jisasimne'no sitofo hungkuno hnnimentohofofoho. ⁴² Ole hnnimentohofi, Pipineto. Olo hwe lohwo kako Jousepiye hwomu Jisasiyoho. Kan'ngkwowho'ya'une'no nakwo huno nayohoho. Ngko ahwomo mta'ni pmmentohe hwo'nyoho eso hwasyoso peho'no nelalofoho. ⁴³ Ose hnn'ngkahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo ngkine'no sitofo hungkuno hofiyoka peho'no hnnalokwofo. ⁴⁴ A'amu fihwo kako ngkimo tifi nningkaposo sohwo kakoe huno mta'ni moni'manehoho. O'o, nje Mpohwo ngkimo nihwatimentiso sohwo kako a'amu sohumo ngkiyepono mikinjihwajiyoso kako ngkimo

won'i'ma'montonoho. Oseso oso hwe ngkiyepono Anitu lihwajoso sohumo ngko sikuno ae'uyo somo ulika'mnefoho. ⁴⁵ A'amu Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwa ole mti'mokumentohofi, Hwe moya'mi hopi'nonohino somo Anitu kako hofi'kimo huno uyo'ne itihwanefoho. Ose mti'mokumentohofofoho. A'amu hopi'nono Anituye hungkuno upa'n'ngkuji kakine'no huno nto'no syafisyikujo'no hofi'ko ngkimo woni'mantifeho. ⁴⁶ I a'amu hopi'nonohinoso hofi'ko nje Mpohwo Anitu sohumo muhwonyo'njofoho. O'o, ngko'nohini Mpohwo'nji humunyo sohwo'nnohini kakimo uhwononji kakoe pone somta'ni pmmentohe hwo'nyoho.

⁴⁷ Hungkuno nehopi'nohini selalokweno. A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntaposo sohwo kako songo ne'no humayo'neso hi'njo hweho. ⁴⁸ Ou, ngko songo ne'no humayo'ne wosopayo hwo'nyoho. ⁴⁹ I seyakwosa sohwa hofi'ko oso hwaho a'amu mohumunyo sopo nohumantifi wosopayo ahwomo mta'ni (*mona*) nimotofo sohwa hofi'ko hohonta nto pe'nimentohofofoho. ⁵⁰ I oso'no oso wosopayo ne ahwomo mta'ni a'amu nosohwo'manji kako songo ne'no nohumantihwone hweho. ⁵¹ Ngko oso wosopayo ne songo ne'no humayo'ne sohwo'ni ngko ahwomomo uliko'manji pmmentohe hwo'nyoho. Oseso a'amu fihwo kako oso wosopayo neso noso'manji kako songo ne'no humantihwonefoho. Oso wosopayo so'ne'no ngko sekumo selalokweso nje a'apahomne'no selalokweno. Hwap'ngoso ngko a'amu hwahoponjo somne'no poyo imo'n'i'me'no a'amu ngkine'no simeho ntap'fijo'manji hofi'ko songo ne'no nohuman-tokutnnefoho.

⁵² Ose ulahon'ngki a'amu Juta hofi'ko yoka hungkuno engo loma'mentohofofoho. Ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo kakoe a'apaho nejapososo pipi nanehwono. ⁵³ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Ngko hungkuno nehopi selalokweno. Sekwo nje a'apaho so'nji nje honiyo so'nji man'fijo'manji sekwo songo ne'no humayoso motip'hwon'fitnnefoho. ⁵⁴ A'amu nje a'apaho so'nji nje honiyo so'nji nnososo kako songo ne'no humayo'neso hi'njofoho. Oso sikuno ae'uyo somo oso a'amu homo somo ulika'mnefoho. ⁵⁵ Hwap'ngoso nje a'apahoso wopayo ne pa'nyofoho. Nje honiyoso mijo ne pa'nyofoho. ⁵⁶ A'amu kako nje a'apaho so'nji nje honiyo so'nji nnososo ngko kakimo humahm'me'no kako ngkimo woni'humamontonoho. Oso a'amu hiso kako nje hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyofoho. ⁵⁷ Nje Mpohwo songo ne'no humaso sohwo kako nihwatimentiso so'no ngko nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji songo humaleno. Oso pa'nyoso a'amu fihwo kako sikuno huhwo huhwi wosopayo'nji mijo'nji niwo'n'ngkiso hopaso kako ngkine'no sikuno huhwo huhwi huno syan'fisyiwo'n'ngkuhwoso'manji kako nje yokumpohn'nyo nomahwosi songo wohumamontonoho. ⁵⁸ Olo wosopayo ahwomo mta'ango lohwo'ni oso wosopayo seyakwosa sohwa hofi'ko a'amu mohumunyo sopo nimotofo pa'nyo hwo'n'i'maho. O'o, oso wosopayo hiso mantifi nontifeso hofi'ko poyo nape'nimotofofoho. I oso'no olo wosopayo lohwo'nimo a'amu fihwo nnososo kako songo ne'no nohumantihwonefoho. ⁵⁹ Jisas kako oso anga Koponeyammjo tajo anga somo humanto oso hungkuno hiso luti'hwamentisofoho.

Jisas kako songo ne'no humayo'ne hungkuno hwap'ngso hweho.

⁶⁰ Oso hungkuno homo somo Jisasiye inomokomoyo pi'n'ngso sohwo'ni nupo'nontani fehohnjoso hnnimentohofi, Olo hungkuno loso

tango we'e'njo hwo'maho. Hungkuno hwap'ingo neso nakwo huno mon-ayohiyohoho. Haloho t'ihwo upo'monteto. ⁶¹ Jisas kakoe inomokomoyo fehohnjoso oso hungkuno mjahnn'imentohofoso Jisas kakimo ko mulahon'ingko fi kako oso hiso'no huno uyahon'ingki hof'ikimo ul'imento, Olo hungkuno ngko seloheso sekwoe hunomo wonyo lasemokohoho. Sekwo ngkimo won'ihwot'i'mofant'ifetaho. ⁶² I ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko nje ango ne sopone'no asomo sime sohonta sekwo ngkimo nonohon'ifitnne'manji sekwo huno pipi seyoneto. ⁶³ Anituye Towahuno sohwo kako'nohini songo ne'no humayo'neso hwap'ingo hweho. Sekwo oso hwe huhwo sohumta'ni womant'ifeho. Sekwoe a'apahomjo yokumpohn'nyo mosefo'manehoho. O'o, a'amu Anituye Towahuno momaso'njo sohwo kako songo ne'no humayoso mot'ipemanehoho. I oso'no sekwo Anituye Towahuno mayo so'no nto selohefoho. Nje hungkunomo in'ingka fijos sekwo songo ne'no humafitnnefoho. ⁶⁴ A'amu fehohnjo sekwo'njo ajwo so'mo humalofoso hof'iko ngkine'no simeho hi'ntnnono montape'njo yalokwofo. Ose nal'imentisofoho. Hwap'ingoso s'imo'mta'ango Jisas kako oso a'amu kakimo simeho hi'ntnnono muy'ifitnne somne'no kako huno nto syafi'hu'mentisofoho. Oso'nji kako oso a'amu kakine'no tokoyo'ofu ulohofone sohune'no huno umentisofoho. ⁶⁵ Jisas a'amu huhwo sohwamo nom'ne hungkuno ul'imento, Sekwo fehohnjo soku ngkimo simeho montape'njo yalokwofo so'no ngko olo hungkuno hiloso nto seloheso olenoho. Nje Mpohwo kako a'amu somo momikinjosehwajiyo'njo yoso'manji sekwo ngkiyepono mapofitnnehofo.

⁶⁶ Oso hungkuno hiso Jisas kako ulahon'ingki kakoe inomokomoyo pi'n'ingoso kakimo uhwat'i'mofont'ifi humpo'mentohofofoho. Hof'iko kako'nji hano apa'no memayofoho. Ni'hu'nahone uhwat'i'mo'mentohofofoho. ⁶⁷ Oseso Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwona'nimo nal'imento, Sekwo huhwasi won'ihwot'i'mofant'ifetaho. ⁶⁸ Ose nelohon'ingkahon'ingki, Saimoun Pita ul'imento, Hwe Engofo, Nakwo t'ihwoepono humpeenehwono. O'o, k'iko'nohini songo ne'no humayo'ne hungkunoso hi'njo hwosoho. ⁶⁹ Ji'je hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono kijopalokuhwono. Nakwo huno ole nayohoho. K'iko Anituye hwomu ne sohwosi wop'ingo'nohini hwosoho. ⁷⁰ Ose ulahon'ingki Jisas nal'imento, Nje inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwasi ngko sehwasopo'mentohe hwasoho. I oso'no ngko sehononji anga'nohino sohwosi towahuno wonyo Seten mta'angoso hi'njo hwosoho. Ose nal'imentisofoho. ⁷¹ Oso hungkuno Jisas nal'imentisoso kako Jutas, Saimoun Isikaliyoutiye hwomumne'no nal'imentisofoho. Hwap'ingoso Jutas huhwo sohwo kako Jisasiye inomokomoyo ko inomokomojo sohwo kako aku ikinji ehumanto Jisasi'mne'no tokoyo'ofu uloho'mentisofoho.

7

Jisas kakoe homn'ing'kwa'wehwosa Jisas'imo simeho hi'ntnnono muy'immentohofofoho.

¹ Oso hohosohonta Jisas kako hwaho Ngkalili sopo nowento hano emoi-mentisofoho. A'amu Jutafe hwe engo sohwa Jisasi'mo wofonjosyano lont'ifi yahon'ingko fi kako hwaho Jutiya sopo hano memoyo'njo imentisofoho. ² Oso a'amu Jutaso hof'ikoe s'ikuno iyoho humayo nom'ne engoso mofonepo umo'n'monto imentisofoho. Oso s'ikuno hiso a'amu

Jutafe hofiyakwosa hofiko hwapife anga molontifi humamotofa so-honta Anitu hofikimo hofiyo mokosyohumamojo so'no huno syafisiyo'ne sikunofoho. ³ Oseso Jisas kakoe homningkwa'wehwosa kakimo sitofa hungkuno ulimentohofi, Kiko olo hwaho Ngkalili lopo sopo nohumahotoho. O'o, kiko hwaho Jutiya'ne'no sohoji osopo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miywo'n'ngkiyohofoso kiko yohojo'no a'amu pi'n'ngoso kikimo kohon'ngkuji jije yofe engo umo'n'montonoho. ⁴ Kiko yofe engo woma'mo lohoji'manji olo hiyaso lo'mo peho'no humahnno. Kiko yofe engo ne hi'njo hwosi'manji kiko yo'mayo wonyoangkafoso a'amu hopi'nonohino somo fitihwaho. Ose ulimentohofofoho. ⁵ Hwap'ngoso homningkwa'wehwosa huhwanji Jisasimo simeho hi'ntnnono mummentohofofoho. ⁶ Jisas hofikimo ulimento, Ngko anga Jelusalemne'no utihwa'nyopo simne sikunoso m'mofapefoho. I sekwo yo'mayoso uyano likuji'manji sekwo a'amu hwahoponjo soku sikuno engolopohamo sekwoe sikunofoho. ⁷ Olo hwaho lophonjo hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko sekumne'no simeho tohino mosejopalokuyohofa. O'o, simeho tohino ngkimnohini ntopantokwofo. Hwap'ngoso yo'mayo yahino wonyo hofiko iwo'n'ngkohofa so'no ngko lijwaofiwo'n'ngkohe so'no simeho tohino ntap'wo'n'ngkohofofoho. ⁸ Nje n'ngkwahwoso sohwaso sekwo nosikuji sekwo oso sikuno iyoho humayo engo somo fihwonamno. I, ngko oso sikuno iyoho humayo engo somo mosihwonamnehono. Nje sikuno ngko siyo'neso nto'no mmo'nyofoho. ⁹ Jisas kako ose ulonto oso hwaho Ngkalili sopo humamentisofoho.

Jisas kako oso Sikuno Engo hofiyakwosa hwapife anga molimentohofa somo shwojamentisofoho.

¹⁰ Jisas homningkwa'wehwosa sohwa hofiko oso Sikuno Engo somne'no sikwato lohofahon'ngkofi Jisas kako huhwo simentisofoho. I oso'no kako utihwa'nyopo simentiso'maho. O'o, hiyaso'mo simentisofoho. ¹¹ A'amu Jutafe hwe engo sohwa hofiko oso Sikuno Engo somo humawo'n'ngkohofa sopo humantifi Jisasimne'no hafihafe tipentifi a'amu somo ulohonimentohofi, Jisas kako nti'mo humaho. ¹² Hwe moya'mi pi'n'ngo engoso hofiko mtitofa mtitofa syohumolawentifi a'amu fehohnjoso ole limentohofi, Jisas kako wop'ngo hweho. A'amu fehohnjoso ole limentohofi, Jisas kako a'amumo hwasyo hungkuno liku'mofiwo'n'ngkiso hweho. Ose limentohofofoho. ¹³ I oso'no a'amu hopi'nonohino hofiko hwe engo sohwanne'no iyoho un'ngkahon'ngki hofiko hungkuno utihwa'nyopo mahnnimentohofofoho.

¹⁴ Oso Sikuno Engo iyoho humayo ajwo sopo Jisas kako Anituye tajo anga engo somo noswonto a'amu somo utihwa'nyopo hungkuno loma'mentisofoho. ¹⁵ A'amu Jutafe hwe engo sohwa hofiko Jisasiye hungkunomo upo'nantifi yomo yontifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo kako huno engo loso nti'mta'ni tipema'masoto. Kako nakwoe sikule anga hungkuno atofa lutihwawo'n'ngkuhwone somo masyuyo hweho. ¹⁶ Ose hnn'ngkahon'ngkofi Jisas kako hofikimo ulimento, Olo hungkuno selalokwe loso nje huno mta'anga moselalokuyohono. O'o, Anitu kako ngkimo nihwatimentiso sohwo ntahon'ngki selalokweno. ¹⁷ A'amu fihwo kako Anituye hungkunomo un'ngkamo loso sohwo kako olo nje hungkuno lomne'no kako huno ole uyono. Hungkuno loso kakoe huno mta'n'ngo'maho. O'o, Anituye huno mta'n'ngofoho. Kako huno ose uyono. ¹⁸ Hwe fihwo kako kakoe huno mta'ni yo'mayo loso yoso sohwo kako yofe engo woma'mo lihwozi walimontonoho. I

a'amu fihwo kako oso a'amu lihwatimentiso sohwoe yofe engoso sekwo noho'nomapitnne'ento selalokuso'manji kako hwasyo hungkuno mose-lalofiyoho. Honingkano wonyo ane hweho. ¹⁹ Jisas ose ulonto ole ulimento, Hohonta Mouses kako seyakwosamo Anituye honingkano hungkuno uyimentisofoho. I oso'no sekwo hopi'nonohino soku oso honingkano hungkuno somo hwotoho fentifi nto'no miningkayo'njo imotofokuyoho. Sekwo ose imentohofho so'no sekwo ngkimo peho'no wofonjonisyantife'no yalokwofo. ²⁰ Ose ulahonngki hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko Jisasimo ulimentohofi, Kikimo tihwo wofonjakohumontolo. Awonoho. Kiko towahuno wonyo Seten mta'angoso hi'njo hwosoho. ²¹⁻²³ Hofiko ose ulahonngkofi Jisas ulimento, Sikuno iyoho humayo fihumo ngko hwe mnokino'njo sohumo wopingo umokumentohe so'no sekwo simaho tohino ntap+wo'nngkohofofoho. I oso'no sekwo soku sikuno iyoho humayo somo syoho iwo'nngkohofokuyoho. Seyakwo Mouses sohwo honingkano hungkuno ole sejapmmento, Sekwo sikuno aho fehohnjo hopi'nonohino aho nom'ne mta'ni hufa'u memjaofihwoso'no mo'nngkanta hwomu milongo sohwo a'apaho somo sihu fikolopmno. I Mouses oso hungkuno somne'no hwapingo hwo'maho. O'o, seyakwosa mta'angofoho. I oso'no oso sikunoso memjaofihwoso'no sikuno iyoho humayo so'manji sekwo oso sikuno somo syoho iwo'nngkohofihwasoho. Sekwo oso ko iwo'nngkohofho so'no ngko hwe sohumo wopingo umokumentohe oso sikuno somo sekwo ngkine'no simaho tohino peho'ne ntopantokwofo. ²⁴ Sekwo yo'mayo yahino somo uhwonngkuji wonyofoho eso komo'no likutoho. O'o, sekwo simo'mo hwapingo ne so'no huno nto'no ikwesyafisyikuji sekwoe hunoso yano nto'no mpopmno. Ose ikujo'no sekwo yahino wonyo so'nji wopingo so'nji huno nto'no wotipemantifeho. Ose ulimentisofoho.

A'amu fehohnjoso hofiko ole limentohofi, Olo hwe lohwo Anitu lihwatimentiso lohwoikenho.

²⁵ Hwe moya'mi fehohnjo Jelusalem sopo humamotofoso ole hnnimentohofi, Olo hwe lohomo a'amu hwe engo sohwa wofonjosyano lontifi iwo'nngkohofho lohwohaho. ²⁶ I uhwon+mno. Kako utihwa'nyopo lohofonto kakoe hungkuno lontanngki hofiko yoka hungkuno mulalokuyohoho. I nakwoe hwe engo sohwa hofiko olo hwe lohume'no Anitu uhwatimentiso hweho ose kosyofisyalokwofo. ²⁷ Ose hnnontifi nom'niso ole hnnimentohofi, I oso'no olo hwe lohwoe hwaho loponjo angone so'no nakwo huno nayohoho. Oso hwe Anitu uhwatimonnoho nalimentiso so'no kako i'mofape sohonta kakoe hwapingo so'no nakwo huno nto'no monayonefoho. Ose hnnimentohofofoho.

²⁸ Jisas kako Anituye angone engo somo ajwo'mo nohumanto a'amu somo mango engo ulimento, Sekwo ngkine'no huno seyohoho. I sekwo nje angone sopone'no huno moi'wonoho. I oso'no nje hwapingo neso nje Mpohwo ngkimo nihwatimentiso sohune'no sekwo huno nto'no maseyohiyohoho. Ngko nje huno mta'ni pmmentohe hwon+maho. O'o, nje Mpohwo kako nihwatimentiso sohwo kako yo'mayo yahino ne so'no hwapingo hweho. I sekwo kakimo huno ito'no maseyokuyoho. ²⁹ Ngko'nohine kakine'no huno moi'wonoho. Hwapingoso ngko kako'nji nohumentai kako huhwo ngkimo lonihwatimentiso so'no pmmentohe hwo'nyoho.

³⁰ Ose ulahonngki hofiko kakimo impe untofantifi ko imentohofoso a'amu fihwo kakimo aho mokisahumentisofoho. Hwapingoso Jisas kakoe sikunoso mmo'nyofoho. ³¹ Hwe moya'mi pi'nngoso hofiko Jisasimo

simeho hi'ntnnono uyontifi ole hnnimentohofi, Oso hwe sohumo Anitu uhwatimentiso sohwo nopihwoso'no kako olo hwe lohwoe yokumpohn'nyo somo uyakolo'montolaho. O'o, awonoho. Olo hwe oloho hweho. Ose hnnontifi tifi iningkamentohofofoho.

A'amu itokuso'njo sohwo Jisasimo impe intofo'ne lihwatimentohofofoho.

³² A'amu Falisi sohwa oso hungkuno a'amu Jisasimne'no hnnimentohofi homo somo upa'nontifi hofiko'nji a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwantnne'no hofiko Anituye ango engo somjo a'amu hwapife tifo'njo sohwo Jisasimo impe intofo'ne lihwatimentohofofoho.

³³ Lihwatimentohofi so'no Jisas kako huno uyahonngki kako a'amu kako'njoponjo somo ulimento, Sikuno we'enehwo ngko sekwo'nji wosimonnoho. Nohumahm'mo ngko nihwatimentiso sohwoepono asomo wawomonnoho.

³⁴ Oso hohosohonta sekwo ngkine'no hafihafe ko tipifijoso manohonifitnnehofo. Hwapingoso oso ango ngko nu'mo humame sopo sekwo moni'mapitnnefoho.

³⁵ Ose ulahonngki a'amu Juta sohwafe hwe engo sohwa ole hnnimentohofi, Oseso olo hwe lohwo kako ntente we sopo uhwonantanto nakwo huno uhwonyosofo. Kako a'amu Ngkilik sohwafe hwaho sopo nowehwosi a'amu Juta oso hopo sopo humawo'nngkohofa so'nji a'amu temtitofa kengo Ngkilik so'njimo kakoe hungkunoso wolutihwamtolikenho. ³⁶ Ole nalohi, Sekwo ngkine'no hafihafe ko tipifijoso manohonifitnnehofo. Ose nalonto ole nalohi, Sekwo ango ngko humame sopo sekwo moni'mapitnnefoho. Oso hungkuno nalisoso hwapingo neso pehomto. Ose hnnimentohofofoho.

Mijo songo ne'no humayo'ne hungkunofoho.

³⁷ Oso sikuno ni'hu'no engo iyoho humayo ae'uyo sohonta Jisas nolikafonto mango engo ole ulimento, A'amu mijo'no umonosohwo kako ngkiyepono nopihwosi ngkinta'ni wannono.

³⁸ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu ngkine'no simeho hi'ntnnono ntaposo sohwo kakoe simeho so'mo mijolimo hopa imo'nngkuhwosi oso mijo songo ne'no humayo'neso hano loho'nawo'nnyofoho. Ose mti'mokumentohofofoho.

³⁹ Mijo'no Jisas ulimentisoso Anituye Towahuno Wopingo somne'no ulimentisofoho. A'amu simeho hi'ntnnono unyo sohwa hofiko Anituye Towahuno mapitnne'no ulimentisofoho. I oso'no Jisas kakoe yofe engo so'nji kakoe yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo so'nji momaso'njo oso'no Anitu kakoe Towahuno a'amu homo somo muyo'njo imentisofoho.

Hwe moya'mi sofanji ajwopo hotito'mentohofofoho.

⁴⁰ Hwe moya'mi fehohnjo sofanji Jisasiye hungkuno upa'nontifi ole hnnimentohofi, Ou, nehopeho. Oso hwe sohumo Anitu hungkuno uyahonngki nalone sohune'no hontohumawo'nngkuhwoneso olo huhweho.

⁴¹ Ose hnningkahonngkofi nom'ne a'amuso ole hnnimentohofi, Olo Kilaisiyoho. Anitu kako ahwomo mta'ni uhwatimentiso hweho. Ose lahonngkofi nom'neso ole hnnimentohofi, O'o, Kilais kako hwaho Ngkalili sopo m'mofaponehofo.

⁴² I a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa olo hiso'no yoloho mti'mokumentohofofoho. Kilais kako hwe engo Ntefitiye temtitofa i'mofapihwosi oso ango Mpetilehem Ntefit humamojo hopo sopo u'mofapmmontonoho. Olo hwe lohwo kako Ngkalili sopo i'mofapmmmentisofoho. Oso huno hwasyo syafihu'mentohofofoho. ⁴³ Oseso a'amu Jisasimne'no huno kengo kengo syafisyontifi hwe moya'mi hofiko

Jisasimne'no hotito'mentohofofoho. ⁴⁴ A'amu fehohnjo sohwa hofi'ko Jisasimo impe untofosyano lontifi ko imentohofoso a'amu fihwo Jisasimo aho mokisahumentisofoho.

A'amu Jutafe hwe engo sohwa hofi'ko Jisasimo simeho hi'ntnnono muyo'njo imentohofofoho.

⁴⁵ Oseso a'amu hwapife tifo'njo sohwa hofi'ko a'amu Falisi sohwanji a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwafe pone'no asomo nopa-hon'ngkofi hwe engo sohwa yoka ulimentohofi, Sekwo Jisasimo impe mintokwape pipi yohoho. ⁴⁶ Ose ulahon'ngkofi hwapife tifo'njo sohwa ulimentohofi, Jisas kako hungkuno wonyoangkafo lisoso nakwo hungkuno oso pa'nyoso nakwo mupa'n'ngkohoyihwono. ⁴⁷ Ose ulahon'ngkofi a'amu Falisi sohwa ulimentohofi, I sekwo huhwahnnji Jisasimo simeho uyahon'ngkofi hwasyo hon'ngkanomo ipesemotasewesotaho. ⁴⁸ I nakwo hwe engo sohwna'nnonji a'amu Falisi sohwna'nnontnne hwe fihwo kako Jisasimo simeho hi'ntnnono unyo sohomo lihwonelokwofo. Ni'hu'no awonoho. ⁴⁹ Olo a'amulo Jisasimo simeho uyalokwofo sohwa hofi'ko Mousesiye hon'ngkano hungkuno somo huno muyofoho. Oso'no Anitu a'amu homo somo tohino uyimontonoho. Oso hwasyo hungkuno ulimentohofofoho.

⁵⁰ Nikoutimos kako hohonta Jisasimo u'ma'mentiso sohwo kako huhwo a'amu Falisi hweho. Kako hofi'ko'nji nohumanto ulimento, ⁵¹ Nakwoe hon'ngkano hungkunoso ole naliwo'n'ngkisotaho. A'amufe hungkuno mupa'nyo'mta'ni tohino siki uyo. Ose naliwo'n'ngkisotaho. O'o, simo'mo kakoe hungkuno yoloho neso upa'n'ngkuhwasi yo'mayo iwo'n'ngkiso so'no huno nto'no nayihwaso'no u, osohonta kako'ne hungkuno nano womtitofantanoho.

⁵² Ose ulahon'ngki hofi'ko ulimentohofi, I kiko huhwo hnnonji Ngkalili nta'ango hwsilaho. Anituye hungkunomo atofa fiso. Atofo lohoji olo so'no huno wotipema'monnoho. A'amu Anitu hungkuno uyihwoso'no nalone sohwo hwaho Ngkalili sopo m'mofaponehoho. Oseso kiko huno wotipema'monnoho. ⁵³ Ose ulahon'ngkofi hofi'ko hofi'koe angopono humpo'mentohofofoho.

8

A'mu hwa'nte siye hungkunofoho.

¹ [Oso sikwo'miyo somo Jisas kako hwofi'ki'nyo Oulif sopo simentisofoho. ² Mo'n'ngka sohonta im'ingo'nji Jisas apa'no Anituye tajo ango engo somo asomo noponto simentisofoho. Hwe moya'mi hopi'nonohino Jisasimo u'mahon'ngkofi Jisas kako ampo nohumanto kakoe hungkunoso luti'hwamentisofoho. ³ Ose luti'hwentan'ngki a'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwamotofo sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofi'ko ape hwa'ntesimo ipemotasontifi Jisasi'njo ajwopo uhumatimentohofofoho. Oso apesi kako nom'ne hwe'nji saho fisyowentan'ngki hwe engo sohwa uhwonimentohofofoho. ⁴ Oseso hofi'ko Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe Loneti'hwayo sohwo, olo ape losi hufo yontan'ngki uhwonimalohwonyoho. ⁵ Mousesiye hon'ngkano hungkunoso ole nalimento, Hwoya'mi yahino wonyo'njo ose somo sojo mehwaso wofonjosyano. Ose nalimentisofoho. I oso'no kiko huno pipi kiyohoho. Pipi yanehwono. ⁶ Hofi'ko Jisasiye hunomo yamofa ulohofone oso ulohonimentohofofoho. Huno ole syafi'hu'mentohofi, Jisas kako Mousesiye hon'ngkano hungkunomo

mti'hupe so'manji nom'ne hungkuno kengo naloso'manji nakwo kakimo impe untofantanoho. Ose syofi'syahon'ngki Jisas kako ingku'nohumanto kako kakoe ajo'miyo'nji hwahomo ifalifaliyo mti'mokumentisofoho. ⁷ Hofi'ko Jisasi'mo ne'no ne'no ulohon'ngkahon'ngkofi Jisas kako noli'kafonto uli'mento, A'amu fihwo hon'ngkano wonyo ni'hu'no aneso sekwo'njo ajwo lopo sojo simo'mjoso a'mu simo woho'namofono. ⁸ Ose ulonto kako apa'no ingku'nohumu lohofonto hwahomo apa'no ajo'miyo'nji ifalifaliyo mti'mokumentisofoho. ⁹ Hofi'ko Jisasi'ye hungkunomo upa'nontifi a'amu anga'no anga'no hotahumentohofofoho. Hwe yofe engo'njo sohwa simo'mo hotoswopahon'ngkofi hwe nom'ne sohwa hofi'ko tifi hotahumentohofofoho. A'amu hopi'nonohinoso Jisasi'mo uli'ko'mahon'ngkofi Jisas kako'nohini nohumentan'ngki oso a'musi kako Jisasi'ye simanopo ne'no loho'mentisofoho.

¹⁰ Jisas noli'kafonto a'mu simo uli'mento, Olo a'mu losi, a'amuso nti'mo humalofo. A'amu anga'nohinoso kikimo poyo wokumokano makiloho liyohoho. ¹¹ Jisas ose ulahon'ngki a'musi uli'mento, Hwe Engofo, a'amu ose manjofoho. Hopi'nono nto humpehofo. Ose ulahon'ngki Jisas uli'mento, Ngko huhwo'ni poyo makumokohoyohono. Kiko nowehoji oso wonyo hiso apa'no iyo'eno. O'o, hon'ngkano wop'ngo'nohini fiyohoho. Ose uli'mentisofoho.]

Jisas olo hwaho lopone pomponaho hweho.

¹² Jisas a'amu somo hungkuno apa'no uli'mento, Ngko olo hwaho lopone pomponaho hwo'nyoho. A'amu ngkimo tifi nningkaposo sohwo kako sikwo'mjoho'mo memoyonehoho. O'o, kako songo ne'no humayo'ne pomponaho hi'njo hweho. ¹³ Ose ulahon'ngki a'amu Falisi sohwa uli'mentohofi, Kiko kikine'no hnni'wo'n'ngkino hwosoho. Oseso nakwo huno monayohoyohoho. Jije hungkuno nehopiti'keno, hwasyoti'keno. Nakwo huno monayohoyohoho. ¹⁴ Ose ulahon'ngkofi Jisas uli'mento, Ngko ngkine'no hnnalokweno. I oso'no nje hungkuno ne'njofoho. Hwap'ngoso ngko nje hwap'ngo ne pmmmentohe spono huno niyohoho. Oso'no ngko ango nosimne sopone'no huno niyohoho. I oso'no sekwo nje hwap'ngo ne spono huno maseyohoyohoho. Ngko hano umne sopone'no sekwo huno maseyohoyohoho. ¹⁵ Sekwo a'amu hwahoponjofe yahinomo yano ilofi'wo'ningkohofihwasoho. I ngko a'amufe yahino somo oso hopa yano milofi'wo'n'ngkiyohe hwo'nyoho. ¹⁶ I oso'no ngko nom'ne a'amumne'no yano ilo'me'manji ngko nto'nohino ulo'mnoho. Hwap'ngoso ngko'nohini'maho. O'o, nje Mpohwo ni'hwatimentiso sohwo'nji nohumentai yalokuhwoyo. ¹⁷ Sekwoe hon'ngkano hungkuno somo ole wo'nnyofoho. A'amu hufa'u hwa'u hungkuno afa'nohini lisoso nakwo huno ole wonayono, Sikoe hungkunoso ne'njofoho. Ose wo'nnyofoho. ¹⁸ Ngko ngkine'no hungkuno hnni'wo'n'ngkohefoho. I nje Mpohwo ni'hwatimentiso sohwo kako huhwo nje hwap'ngo so'no li'wo'n'ngkiso hweho. ¹⁹ Ose ulahon'ngki hofi'ko uli'mentohofi, Jije Mpohwo nti'mo humaho. Ose ulohon'ngkahon'ngkofi Jisas uli'mento, Sekwo ngkine'no huno nto'no mosyafisiyo'njohwasi kalohi sekwo nje Mpohwo huhune'no huno mosyafisiyo hwasoho. Sekwo ngkine'no huno nto'no seinyohwasim'nanji ou sekwo nje Mpohwo huhune'no huno nto'no waseyimontonoho.

²⁰ Oso hungkuno hiso Jisas kako Anituye tajo ango engo ham-niyoho'njo ango ajwo sopo lohofonto hwe moya'mi somo hungkuno luti'hwamentisofoho. Kako uti'hwanyopo ko humentan'ngki a'amu kakimo

impe mintafe'njo imentohofofoho. Hwap'ingoso kakoe s'ikuno poyo imo'nyo'ne s'ikunoso mmo'nyofoho.

Ngko ume sopo sekwo mafitnne hwasoho. Jisas ose ul'imentisofoho.

²¹ Jisas kako nom'ne hungkuno apa'no ul'imento, Ngko ume sohonta sekwo ngkine'no hafi'hafe wonyopi wonyopi wotipeentifeho. Sekwo sekwoe hon'ing'kano wonyo somo poyo nope'n'ingkuji sekwoe wonyo somjo tohino somo ne'no humantokutnnefoho. Oso'no sekwo ngkimo moni'mapitnnehofo. ²² Ose ulahon'ingki a'amu Juta sohwa hnn'imentohofi, Oso hungkuno nelalokunjoso hwapingo neso pehoto. Ole nelalofoho. Oso ango ngko u'mo humame sopo sekwo mafitnnehofo. Pipineto. Kako kakimo wofonjahin'mtolikeno. ²³ Ose hnn'ingkahon'ing'kofi Jisas ul'imento, Sekwo enjwa'mta'ango kuyoho. Ngko yokintahoponta'ango hwo'nyoho. Sekwo olo hwaho loponta'ango kuyoho. Ngko ahwomo mta'ango hwo'nyoho. ²⁴ Oso'no ngko ole nto selohofoho. Sekwo poyo pe'n'ingkuji sekwoe wonyoso wawo'montonoho. Mpohwo kako ngkimo ni'hwatimentiso so'no sekwo simeho hi'ntnnono montape'njo ifijo'manji sekwoe wonyoso wawo'montonoho.

²⁵ Ose ulahon'ingki hofi'ko ul'imentohofi, Kiko ti'hwosilo. Ose ulohon'ingkahon'ing'kofi Jisas ul'imento, Ngko oso hwe so hwo'nyoho. Simo'mo nto sel'imentohe so hwo'nyoho. ²⁶ I sekwoe yahino wonyo somne'no hungkuno pi'n'ingo hi'njo hwo'nyoho. I oso'no hwangu oso yahino somne'no hungkuno yano selofimnefoho. I lohonta yo'mayo ni'hwatimentiso sohwo ntimentiso so'nohini waselimonne'no yohono. Kakoe yahinoso ne'njo hweho.

²⁷ Jisas ose ulahon'ingki hofi'ko Jisas Anitumne'no hofi'kimo ul'imentiso so'no huno muyo'njo imentisofoho. ²⁸ Oseso Jisas hofi'kimo ul'imento, Hwangu sekwo ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni fonjan'sy'ikuji oso hohohonta sekwo ngkine'no huno ole seyonefoho. U, oso hwe Anitu uhwatimentiso sohweho. Sekwo huno ose wotipemantifeho. Ngko nje huno mta'ni yo'mayo syohoso imentohe'maho. O'o, yo'mayo hungkuno nje Mpohwo ntimentiso so'nohini sel'imentohefoho. ²⁹ Mpohwo kako ni'hwotimentiso sohwo kako ngko'nji humaho. Yo'mayo iwo'n'ingkoheho Mpohwo kakoe simeho wopingo umokiyo'ne iwo'n'ingkohe hwo'nyoho. Kako moni'sikwajonehofo. ³⁰ Ose ulahon'ingki hwe moya'mi pi'n'ingo engoso oso hungkunoso upa'nontifi Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofofoho.

Hungkuno neso sekumo wopingo wasemokumontonoho.

³¹ A'amu Juta fehohnjoso Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofosomo Jisas ole ul'imento, Sekwo simeho nehapi ntap'ikujo'no sekwo nje hungkunomo tifi nehapi in'ing'kafijo ku'manji sekwo nje inomokomoyo ne kuyoho. ³² Nje hungkuno nehapi somo huno seyoso'manji oso hungkuno hiso sekwoe yahino wonyoso kilo'mokomokosyehumamojo somta'ni usihutofosema'montonoho. ³³ Ose ulahon'ingki hofi'ko Jisasimo ul'imentohofi, Nakwoe neyakwo Apiloham sohwoe imu hwona'nyoho. Nom'nihwo nakumo ntohonta kilo'mokomokonesyohumamojoto. Awonoho. Oso'no kiko peho'no nalohino, Nje hungkunoso sekumo usihutofasema'montonoho. Pipineto. ³⁴ Ose ulahon'ing'kofi Jisas ul'imento, Hungkuno nehapi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu hopi'nonohino hon'ing'kano wonyo'njo somo oso hon'ing'kano wonyo hiso hofi'kimo kilo'mokomokosyohumamojofoho. Oso'no oso a'amu hiso hofi'ko oso

hon'ing'kano wonyo sohwo syoho ulohofiyo pa'nyofoho. ³⁵ A'amu syoho ulohofiyo sohwo kako kakwo'yohwoe syohoso ulohofisoso kakoe hwe engo'njo ni'hu'nahone humayo'ne hwo'maho. O'o, kako syoho ulohofiyo'nohino hweho. I oso'no hwe engo sohwoe hwomu sohwo'nohini engolopohamo humawo'n'ing'kohoho. ³⁶ Oso'no An'ituye Hwomu sohwo'ni ngko sekumo hon'ing'kano wonyo somta'ni is'ihutofasema'meso nom'ni'hw sekumo mokilo'mokomokosesyohumanehoho. O'o, ni'hu'no awonoho. Nje a'amu ne nto imo'n'ing'kohoho. ³⁷ Sekwo Ap'lohamiye imu sohwo'na'nyoho li'wo'n'ing'kohoho so'no ngko huno niyohoho. Ap'loham sohwo kako An'ituye a'amu ne hweho. I oso'no nje hungkuno so'no nakwolaho lont'ifeso sekwo ngkimo wofonjon'isyant'ife'no yalokwofo so'no sekwo Ap'lohamiye imu ne hwas'i'maho. ³⁸ Ngko nje Mpohwo'nji nohumanji yo'mayo ntahon'ingki loset'ihwawo'n'ingkohe hwo'nyoho. I oso'no sekwo sekwoe sen'ingkwohwo ne sohwoe yahino somo nomant'ifi yalokwofo.

Sen'ingkwohwo sohwo Seten'yoho. Jisas a'amu Juta somo ose ul'imentisofoho.

³⁹ Jisas ose ulahon'ingki hofi'ko ul'imentohofi, Nakwoe mpohwo sohwo Ap'lohamiyo. Ose ulahon'ing'kofi Jisas ul'imento, I sekwo Ap'lohamiye imu ne hwas'i'manji sekwo Ap'loham imojo yahinoso sekwo ikutnnesohilo. ⁴⁰ Yo'mayo hungkuno nehopi An'itu ntahon'ingki ngko seli'wo'n'ingkohe hwo'nyoho. Oso hungkuno homo somo sekwo nakwolaho lont'ifi wofonjon'isyant'ife'no yalokwofo. Ap'loham kako a'amumo wofonjahumonto miyommentisofoho. ⁴¹ O'o, sekwo sekwoe sen'ingkwohwo ne sohwoe yahinomo in'ingkowalokwofo.

Ose ulahon'ingki ul'imentohofi, Nena'wohisi hwa'nyo yonto nakumo ti'penema'mentiso hwonani'maho. Nan'ingkwohwo anga'nohino sohwo An'ituyoho. ⁴² Ose ulahon'ing'kofi Jisas ul'imento, Sekwo An'itu sen'ingkwohwo ntentesi sekwo ngkimo si'meho ntap'ikutnnesohilo. Hwap'ingoso ngko An'itu'nji nofosyohumanji pmmentohe hwo'nyoho. Nje huno mta'ni pmmentohe hwon'i'maho. O'o, An'itu kako ni'hwajahon'ingki pmmentohe hwo'nyoho. ⁴³ Sekwo nje hungkunomo huno nto'no mosyafisiyo'njo peho'neto. Hwap'ingoso sekwo nje hungkunomo upa'nont'ifeso nakwolaho lont'ifeso haloho maposo'njo hwasoho.

⁴⁴ Sekwoe sen'ingkwohwo sohwo Seten'yoho. Sekwo yokumpohn'nyo yoho'nont'ifi sekwoe sen'ingkwohwoe yahinomo ti'fi in'ingkowalokwofo. Kako si'mo'mta'ango a'amumo wofonjahumo li'mojo hweho. Kako hungkuno ne'njo somno ngkilaho li'mojo hweho. Hwap'ingoso yahino neso kakoe si'meho mo'mo momnauyoho. Kako hwasyo hungkuno'nohini li'mojo hweho. Kako yo'mayo hwasyo hungkunoso hwap'ingo hweho. ⁴⁵ I ngko sekumo hungkuno nehopi ko selahon'ingko sekwo nje hungkuno homo somo si'meho hi'ntnnono montopalokuyohoho. ⁴⁶ Ngko hon'ing'kano wonyo yoheso'no ti'hw want'montolo. Awonoho. I oso'no ngko hungkuno nehopi'nohini seli'wo'n'ingkohe'manji sekwo nje hungkunomo si'meho hi'ntnnono montape'njo peho'ne yalokwofo. ⁴⁷ An'ituye mehomi ne sohwa hofi'ko An'ituye hungkunomo haloho pewo'n'ing'kohofohoho. I sekwo An'ituye mehomi hwas'i'maho. Oso'no sekwo kakoe hungkunomo haloho maposo'njo hwasoho. Jisas ose ul'imentisofoho.

Jisas ul'imento, Ap'loham mmo'nyo sohonta ngko ne'no humamote hwo'nyoho.

⁴⁸ Ose ulahon'ingki a'amu Jutafe hwe engo sohwa Jisasimo sitofu ulimentohofi, Ihwoni, nakwo kikine'no hungkuno nehapi liwo'n'ingkuhwono. Kiko a'amu Someliya pa'nyo hwosoho. Kiko mewoso hwosoho. Seteniye towahuno wonyoso kikimo ehuhnnakumo'nyo hwosoho. Nehapi liwo'n'ingkuhwono. ⁴⁹ Ose ulahon'ingkofi Jisas ulimento, Ngko towahuno wonyo ane hwo'nyoho. O'o, ngko nje Mpohwoe yofe engo ho'nomalokweno. I sekwo nje yofemo hwotoho nifeentokwofo. ⁵⁰ Nje yofe ho'noma'nyo'ne ngko syoho miyalokuyohono. O'o, Anitu kako nje yofe engo umokumontonoho. I a'amu yo'mayo wonyo ngkine'no huno syafisyiwo'n'ingkohofu so'no Anitu kako tohino yano ulofiyonefoho. ⁵¹ Hungkuno nehapi'nohino waselimonne'no yohono. A'amu fihwo nje hungkunomo nto'no in'ingkaweso'manji kako poyo mape'nyo'njo songo ne'no nohumanti'hwone hweho.

⁵² Ose ulahon'ingki a'amu Jutaso Jisasimo ulimentohofi, Ihwoni, kiko towahuno wonyoso nehapi hi'njo hwosoho. Apiloham kako poyo pe'nimentiso hweho. I a'amu Anitu hungkuno uyahon'ingki limotofo huiwanji pe'nimentohofofu. I oso'no oleso peho'no lalokuno. A'amu fihwo nje hungkunomo nto'no in'ingkaweso'manji kako poyo mape'nyo'njo songo ne'no nohumanti'hwone hweho. Oso hiso peho'no lohino. ⁵³ Kiko neyakwo Apiloham poyo pe'nimentiso sohumu yakolo'nnyo hwosilaho. I kiko oso a'amu Anitu hungkuno uyahon'ingki lontifi pe'nimentohofu sohwamo uyakolo'nnyo hwosilaho. Kiko ti'hwu pa'nyo umo'nimonji lalokuno.

⁵⁴ Ose ulahon'ingkofi Jisas ulimento, I ngko nje yofe engo imokinantim'ntentesi nje yofeso engo'maho we'e'nohinesohilo. I oso'no sekwo nan'ingkwohwo Anituyoho liwo'n'ingkohofu sohwu kako nje yofe engo nimokalofoho. ⁵⁵ I oso'no sekwo Anitu ne sohumu huno maseyo hwasoho. Ngko kakine'no huno niyohoho. Ngko ole lontim'ntentesi, Ngko Anitu sohumu huno maniyohoyohoho. Ngko ose lontim'ntentesi ngko sekwo hupa hwasyo hungkuno'njo hwo'nnesohilo. I oso'no ngko Anitu ne sohumu huno niyahon'ingki kakoe hungkunomo tifi in'ingkowalokweno.

⁵⁶ Sen'ingkwohwo Apiloham sohwu kako Anituye hungkunomo haloho po'mentiso so'no kako ngko olo hwaho lopo pmne'no huno uyahon'ingki so'no kako ngkimo timo nehapi nohonimentisofu. Oso'no kako ngkine'no simonyo imentisofu. ⁵⁷ Ose ulahon'ingki a'amu Jutaso ulimentohofi, Soswo *fifi* (50) mokiya'kolofe hwosoho. Kiko Apiloham timo uhwonimentohino hwosilaho. Hungkuno hwasyo lalokuno. ⁵⁸ Ose ulahon'ingkofi Jisas ulimento, Hungkuno nehapi waselimonne'no yohono. Apiloham kako mmo'nyo sohonta ngko humamote hwo'nyoho. Ose ulimentisofu. ⁵⁹ Oseso hofiko sojo nomantifi Jisasimo wofonjosyano lontifi ko imentohofoso Jisas kako a'amu pi'n'ingo engo'njo so'mo hiyaso ifohuni ifohuni lohofonto mempono swapmentisofu.

9

Jisas kako hwe timpi'nyo sohumu wopingo umokumentisofu.

¹ Jisas kako hano emoyonto hwe timpi'nyo fihumu uhwonimentisofu. Oso hwe huhwo sohwu kona'wohi aswo mayoso timpi'nyo humoma'mentisofu. ² Jisas oso hwe huhwo sohumu uhwon'ingkahon'ingki Jisasiye inomokomoyo sohwona'ni kakimo ulohonimentihwoni, Nakwoe Loneti'hwu sohwosi, oso hwe sohwu timpi'nyoso peho'ne imo'nnyoto. Kako hon'ingkanu wonyo imofonto imo'nimentisotahu. Kan'ingkwohwo'ya'u hon'ingkanu wonyo imo'mentisiyomo imo'nnyotahu.

³ Inomokomoyo sohwna'ni ose ulahon+ngkuhwoni Jisas nalimento, O'o, olo hwe lohwoe t+impi'nyo imo'nyo hwap+ngoso kakoe hon+ngkano wonyo mta'ango'maho. Kan+ngkwowho'ya'uye hon+ngkano wonyo mta'ango'maho. O'o, olo t+impi'nyo imo'nyo hwap+ngoso An+itu kako olo hwe lohmo kakoe yokumpohn'nyo ut+hwa'nyopo uy+mo l+imentisofoho. ⁴ Ose ulonto kako pahnn+mo hungkuno ole ul+imento, Mofehi'nyo ne'no lohofontan+ngkuhwosi nakwo yo'mayo syoho An+itu ngkimo n+hwat+mentiso sohwo nejapmmentisoso komo'no uyano. S+ikuno mehwoso'no nakwo syoho miyanehwono. ⁵ Ngko olo hwaho lopo nohumentan+mo olo hwaho laponjo pomponaho pa'nyo hwo'nyoho.

⁶ Ose nalonto kako hwaho we'eso nomanto memijo hwahomo uyati+mofonto yoko'nyo imokonto t+impi'nyo sohwoe t+imopo uloho'mentisofoho. ⁷ Ose ulohofonto ul+imento, K+iko nowehoji oso mijo ayo Silouam saponjo somo mijo fiyoma'nyo. Ose ul+imentisofoho. Oso mijo yofe Silouam+yoso hwap+ngoso olenoho, L+hwayiyofe'nefoho. Oseso oso hwe huhwo sohwo kako mijopo nowento mijomo yoma'nonto asomo nosaponto kako t+imo wop+ngo hon+mentisofoho.

⁸ Hohonta oso hwe huhwo sohwo kako t+impi'nyo nohumanto hon+ngkano mom+ngo sopo nohumentan+ngki a'amu nopasont+fi nopawent+fi yontan+ngkofi kako hof+ikinta'ni hamniyoho yo'mayo so'no jomo ul+imojo hweho. Oso a'amu huhwo sohwanji oso a'amu hwe t+impi'nyo sohwo kakoe ango afaponta'ango sohwanji hof+iko hnn+mentohofi, Pipilo. Olo hwe lohwo kako hon+ngkano lopo nofosyohumanto nakumo hamniyoho yo'mayo so'no jomo nal+wo'n+ngkiso lohwo'laho. ⁹ Ose hnn+ngkahon+ngkofi a'amu fehohnjoso ole l+imentohofi, Ou, olo hwe lohwo sohwo olo huhweho. I nom'nihwo ole l+imentohofi, O'o, awonoho. Oso hwe huhwo sohwo pa'nyo hwol+ikeno. Ose lahon+ngkofi oso hwe t+impi'nyo wop+ngo umokumentiso huhwo sohwo ole ul+imento, Ngko olo huhwo'nyoho. ¹⁰ Ose ulahon+ngki hof+iko ul+imentohofi, J+ije t+imo wop+ngo kumo'n+ngkisoso pipi yohinoto. ¹¹ Ose ulohon+ngkahon+ngkofi kako ul+imento, Oso hwe Jisas+yoho l+wo'n+ngkohoho sohwo kako hwaho'nji memijo'nji iwolo'mokonto kako nje t+imopo ntohofisofoho. Kako nantohofonto ntohi. K+iko nowehoji mijo ayo Silouam mta'ni mijo fiyoma'nyo. Ose ntahon+ngki ngko nowenji mijo yoma'n+ngkoheso nje t+imo wop+ngo n+mo'n+ngkohoho. T+imo yo'mayo somo uhwon+ngkohono. ¹² Ose ulahon+ngki hof+iko ul+imentohofi, Oso hwe huhwo sohwo nt+imo humaho. Ose ulahon+ngkofi kako ul+imento, Kakoe humayo sopone'no ngko huno maniyohoyohoho.

¹³ Ose ulahon+ngki hof+iko oso hwe t+impi'nyo emmojo sohmo a'amu Falisi sohwafepono ipemotamentohofofoho. ¹⁴ Hwap+ngoso oso s+ikuno somo Jisas kako oso hwaho memijo'nji iwolo'mokonto hwe sohwoe t+imo wop+ngo umokumentisoso s+ikuno iyoho humayo somnoho. ¹⁵ Hof+ikoe ango sopo i'mofapont+fi hof+iko kakimo apa'no ulohon+mentohofi, J+ije t+imo wop+ngo imo'nyoso pipi yonji hon+mahnnoto. Ose ulahon+ngkofi kako ul+imento, Kako hwaho yoko'nyoso nomanto nje t+imopo ntohofahon+ngki ngko mijo yoma'n+maleso ngko t+imo hon+malefoho. Ose ul+imentisofoho. ¹⁶ A'amu Falisi fehohnjo sohwa ole l+imentohofi, Oso Jisas huhwo sohwo kako s+ikuno iyoho humayo somo syoho iwo'n+ngkiso so'no nakwo huno ole nayohoho. Kako An+itu mta'ango hwo'maho. Ose lahon+ngkofi nom'nihwa ul+imentohofi, I kako nakwoe hon+ngkano wonyo'mta'ango hwo'manji kako olo wonyoangkafo nakwo miy+wo'n+ngkuhwone loso pipi imasoto. Ose lont+fi hof+iko hwasyopo hotitofont+fi yoka hungkuno hnn+mentohofofoho.

¹⁷ Oseso a'amu Falisi sohwa hofiko oso hwe huhwo sohomo apa'no ulohonimentohofi, Oso hwe jije tîmo wopîngo kumokumaso sohumne'no kîko huno pipi kiyohoho. Ose ulohonîngkahonîngkofi kako ulîmento, Oso hwe huhwo sohomo Anîtu hungkuno uyahonîngki nalîwo'nîngkiso hweho. Ose ulîmentisofoho. ¹⁸ Oso a'amu Jutafe hwe engo sohwa hofiko oso hwe tîmpi'nyo emmojo sohwoe hungkunomo sîmeho hi'ntnnono mummentohofi so'no hofiko huno ole syafîhu'mentohofi, Olo hwe lohwo kako tîmpi'nyo memmojo hweho. O'o, nom'ni hweho. Ose syafîsyontîfi kanîngkwowho'ya'umne'no joho ulîmentohofofoho. ¹⁹ Joho ulontîfi ulîmentohofi, Oloso sikoe hwomutaho. Kona'wohi aswo ma'mentiso sohonta tîmpi'nyo ma'mentiso hwo'manji i olohonta kakoe tîmo wopîngo pipi imo'nîngkohoho. ²⁰ Ose ulohonîngkahonîngkofi kanîngkwowho'ya'u siko ulîmentisiyo, Nekwo huno ole eyohoho. Oloso nekwoe hwomu hweho. Kona'wohi aswo ma'mentiso sohonta kako tîmpi'nyo ma'mentiso hweho. Oso'ntnne nekwo huno eyohoho. ²¹ I oso'no olohonta kako tîmo pipi yonto honîngkohoho. Oso'no nekwo huno meyohoyohoho. I oso a'amu kakoe tîmo wopîngo umokumaso sohune'no oso'ntnne nekwo huno meyohoyohoho. I sekwo nekwoe hwomu sohomo ulohonîmno. Kako engo nto imo'nîmentono. Kako kakine'no sekumo hungkuno waselono.

²² Oso hungkuno kanîngkwowho'ya'u ulîmentisiyo hwapîngoso hofiko Jutafe hwe engo sohwamne'no iyoho unîmentisofoho. Hwapîngoso oso hwe engo sohwa olo hungkuno nto kotîku'mentohofi, A'amu fihwo kako Jisasîmne'no kako Kîlaisîyoho. Anîtu uhwatîmentiso hweho lijwaofoso'manji hofiko oso a'amu huhwo sohomo tajo ango mta'ni wae yaopitnnefoho. ²³ Oso hungkuno nto kotîku'mentohofi so'no kanîngkwowho'ya'u ulîmentisiyo, Nekwoe hwomu engo nto imo'nîmentiso hweho. Kakimo ulohonîmno.

²⁴ Ose ulîmentisiyo so'no hwe engo sohwa hofiko oso hwe tîmpi'nyo emmojo sohune'no apa'no joho ulontîfi ulîmentohofi, Olo wonyoangkafo imo'nîmaso so'no kîko Anîtuye yofe'nohini foho'nomaho. Jisasîye yofe noho'nomahotoho. Kako hwe honîngkano wonyo'njo hweho. ²⁵ Ose ulahonîngkofi kako ulîmento, Jisas kako honîngkano wonyo'njo hwolîkeno. Ngko huno maniyohoyohoho. I oso'no ngko olo'nohini huno niyohoho. Hohonta ngko tîmpi'nyo humamote hwo'nyoho. Olohonta ngko tîmo nto'no honalokweno. ²⁶ Ose ulahonîngki hofiko ulîmentohofi, Kako kikimo pipi kiloho'masoto. Kako jije tîmo wopîngo pipi kumokumasoto. ²⁷ Ose ulahonîngkofi ulîmento, Oso hungkuno hiso ngko nto selîmalefoho. Sekwo nje hungkunomo haloho maposo'njo imalofîhwasoho. Sekwo apa'no upo'nantîfi'no lolalokwofo. Sekwo kakoe inomokomoyo umo'nantîfi'no lolalokwofo. ²⁸ Ose ulahonîngki hofiko hungkuno wonyo ulîmentohofi, Kîko kîko'nohini kakoe inomokomoyo hwosoho. I oso'no nakwo Mousesîye inomokomoyo hwona'nyoho. ²⁹ Anîtu kako Mousesîmo hungkuno ulîmentiso so'no nakwo huno nayohoho. I oso'no olo Jisas lohwo kako ntî'mo i'mofapmmmentiso hwolo. Nakwo huno monayohoyohoho. ³⁰ Ose ulahonîngkofi kako pisopisaho lonto ulîmento, Oso hwe sohwo kako nje tîmo wopîngo nîmokumaso lohune'no sekwo kakoe hwapîngo i'mofapmmmentiso so'no sekwo huno maseyoho hwasoho. ³¹ I olo so'no nakwo huno nayohoho. Anîtu kako a'amu honîngkano wonyo'njo sohwafe hungkunoso mupo'nalofiyoho. I oso'no a'amu fihwo kako Anîtumo hwomtame ulofîwo'nîngkiso sohwo kako Anîtuye hungkunomo tîfi inîngkayo so'no kako Anîtuye sîmeho wopîngo imokuwo'nîngkiso oso-

humo Anitu kakoe hungkunomo haloho upo'nalofoho. ³² Simeo'mta'ango sikuno memjao'moponto mpoyo olo pa'nyoso mawo'nnyoponoho. Hwe fihwo kona'wohi ma'mentiso sohonta timpi'nyo meesyoso sohwoe timoso hwangu hwe nom'nihwo wopingo umokonefoho eso mupa'nyofoho. ³³ I Anitu oso hwe huhwo sohomo mihwatimentiso'manji kako oso wonyoangkafo ntoho'masoso miyihwonesohilo. ³⁴ Ose ulahon'ngki hofiko ulimentohofi, Kiko tohwo'nanjwo mehomihwosoho. Nihu'no wonyo hwosoho. Kiko Anituye hungkuno wolonetihwamonntaho. Mpano. Ose yokumpohn'nyo ulontifi kakimo wae yao'mentohofofoho.

A'amu simeho hi'ntnnono ane sohwo timpi'nyo hwafoho.

³⁵ Oso hwe timpi'nyo emmojo sohomo hwe engo sohwa tajo ango somta'ni wae yao'mentohofi so'no Jisas upa'nonto oso hwe sohumne'no tipihwononto ulimento, Kiko A'amufe Hwomu sohomo simeho hi'ntnnono luyalokuno. ³⁶ Ose ulahon'ngki ulimento, U, Hwe Engofo, oso A'amufe Hwomu sohwo tihwolo. Kiko yoloho ntohojo'no ngko kakimo simeho hi'ntnnono uyimonnoho. ³⁷ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Kiko nto nohon'ngkohino. Ngko olo huhwo'ni kilalokweno. ³⁸ Ose ulahon'ngki kako Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, ngko simeho hi'ntnnono kijopalokweno. Ose ulonto kako hwomtame ehumanto Jisasiye yofe ho'noma'mentisofoho.

³⁹ Oseso Jisas nohumanto a'amu hopi'nonohino somo ulimento, Ngko olo hwaho lopo pmmentoheso a'amu olo hwaho loptonjofe yahino somo yano ilofone pmmentohe hwo'nyoho. Oseso a'amu Anituye yahino yo'mayo so'no nto tipema'mentihwone so'no nakwo huno hwap'ngonji'nwoho. Nom'ne huno songo tipemayo'ne syoho engo peho'ne yanehwono. Nakwo timpi'nyo'ni'maho. Ose liwo'n'ngkohofoso hofiko timpi'nyo hwafoho. Hofikoe timpi'nyo hisomo ujo wehontojwahumonji pmmentohono. I a'amu Anituye yahino yo'mayo so'no nakwo huno'nji'maho lontife oso a'amu hofiko timpi'nyo pa'nyo ko huhwo hofiko huno wopingo tipemayo'ne syoho engo yalokwofo. I ngko hon'ngkano ito'nohino somo hofikimo utihwamonji pmmentoho so'no hofiko huno wopingo tipemayo'ne syoho engo yalokwofo so'no hofiko timo honyofoho. ⁴⁰ Ose ulahon'ngkofi a'amu Falisi fehohnjo sohwa Jisasi'njo mofonepo humamentohofi so-hwa oso hungkuno hisomo upa'nontifi Jisasimo ulimentohofi, Nakwo sohwa'ni timpi'nyo hwona'ntaho. Ose lolalokuno. ⁴¹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo ole lontifijontentesi, Nakwo Anitumne'no huno nto'nohino nainyo hwona'ni'maho. O'o, nakwo a'amu timpi'nyo pa'nyo hwona'nyoho. Ose lontifijontentesi sekwo sekwoe hon'ngkano wonyo somne'no tohino momapitnnesohilo. I oso'no sekwo ole lalokwofo. Nakwo Anituye yahino somne'no huno hwap'ngonjo hwona'nyoho. Nakwo timo honyo hwona'nyoho. Oseso sekwoe hon'ngkano wonyo somne'no tohino nomapitnne hwasoho. Ose ulimentisofoho.

10

Yahu 'sipsip' ilojo'ne pahnnimo hungkunofoho.

¹ Jisas nohumanto ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu fihwo kako yahwolojo kuso sopo masyuyo'njo sohwo kako nom'nepo kotasyihwosi swoso sohwo kako hufo'ne hweho. ² Oso yahu kakwo'yohwo ne sohwo kako kuso ne sopo syuwo'n'ngkiso hweho. ³ A'amu kuso sopo mokosyohumawo'n'ngkiso sohwo kakwo'yohwo ne sohomo

uhwon'ingkuhwosi wohwosampo'montonoho. Kakwo'yohwo nosyuhwosi yahu mehomi hopi'nonohinoso hofikoe yofe anga'no anga'no ulihwoso'no kakwo'yohwo sohwoe mampaho upa'n'ingkuji kakwo'yohwo sohumo tifi un'ingkoswantifeho. ⁴ Kakwo'yohwo sohwo yahu somo mempono ipemotaswonto kako simo'mo upeehon'ingkuhwosi yahuso kakoe mampahomo upa'n'ingkuji tifi un'ingkowantifeho. ⁵ Yahu hiso hofiko a'amu nom'nehumo min'ingkafitnnehoho. Hwap'ingoso hofiko mampaho nom'ne kengo upa'n'ingkuji hiyaso'mo wowantifeho. ⁶ Jisas oso pahnn'mo hungkuno ko ulahon'ingki a'amuso hofiko hwap'ingo ne so'no huno mosyafisiyo'njo imentohofofoho.

Jisas kako yahu mehomimo mokosyohumayo wop'ingo hweho.

⁷ Oseso Jisas kako hungkuno homo somjo yolohoso ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Ngko yahu mehomife hoku'yo hwo'nyoho. ⁸ A'amu ngko m'mofape sohontajo i'mofapmmentohofoso hofiko hufo'ne i'mofapmmentohofofoho. I oso'no nje yahu mehomi neso osohwafe mampaho somo haloho maposo'njofoho. ⁹ Ngko Jisas sohwo'ni hoku'yo hwo'nyoho. A'amu ngkimo nu'manto kako hoku'yo sohwo'n'mo noswahon'ingki ngko oso a'amu somo wop'ingo nomokosyohumahm'me'no kako wop'ingo ne'no nohumantihwonefoho. Oso a'amu somo kakoe wonyo somjo tohino somta'ni usihutofoma'monnoho. Oseso oso a'amuso kako nosyuhwosi noswap'hwosi ihwosi wosopayo wan'montonoho.

¹⁰ A'amu hufo'nohinoso hofiko siki map'ifitnnehoho. O'o, hofiko yahu hufo ikuji wofonjasyantife'nofoho. Nihu'no wonyo umokantife. I oso'no ngko nje yahu mehomi somo songo ne'no humayoso uy'monji pmmmentohe hwo'nyoho. Yo'mayo tango nje mehomi somo ko u'masoso hofiko nje ahomo humawo'n'ingkohoho so'no hofiko simoho wop'ingo engo yamo'nnyofoho. ¹¹ Ngko yahu mehomi mokosyohumayo wop'ingo hwo'nyoho. A'amu yahu mehomi mokosyohumayo wop'ingo sohwo huno ole syafisiwo'n'ingkiso, Nje mehomi poyo nope'n'ifitnnoho lonji ngko hofikimo ufo'mayo'ne wape'n'monnoho. ¹² A'amu hamniyoho syoho'nohini iwo'n'ingkiso sohwo kako yahu somo nomokosyohumentan'ingki sikijo nopahon'ingki a'amu huhwo sohwo kako hiyaso li'mofiwo'n'ingkiso hweho. Hwap'ingoso kako yahu mokosyohumayo hwap'ingo hwo'maho. Kakwo'yohwo hwo'maho. Oso'no sikisiwojo sohwo kako yahu somo toho lofototo'meefahon'ingki yahuso hiyaso humpewo'n'ingkohofofoho. ¹³ Hwap'ingoso oso a'amu huhwo sohwo kako hamniyoho'nohini syoho iwo'n'ingkiso hweho. Kako yahu somne'no huno mosyafisiyo'nji iwo'n'ingkiso hweho.

¹⁴⁻¹⁵ Ngko yahu mehomi mokosyohumayo wop'ingo hwo'nyoho. Nje Mpo-hwo kako ngkine'no huno uyalokunjoso ngko kakine'no huno niyohoho. Oso pa'nyoso ngko nje mehomi ne somne'no huno nto'no niyohoho. Hofiko ngkimo huno nto'no uyohoho. Nje mehomi somo ufo'mayo'ne ngko poyo wape'n'monnoho. ¹⁶ Nje mehomi fehohnjoso olo tojo somo mohumunyoponoho. Oso hiso'nji ngko utima'mo hofiko nje mampaho somo haloho wopeentifeho. Oseso oso yahu nom'ne so'nji nem'no afa'no umo'nantifeho. Hofikoe mokosyohumayo sohwo kenga'nohino hwo'nyoho. ¹⁷ Ngko nje yahu mehomi somne'no poyo pe'n'mo ngko apa'no songo wolika'monnoho. Ose yalokwe so'no nje Mpohwo kako simoho engo ntopalofoho. ¹⁸ A'amu fihwo kakoe huno mta'ni mofonjon'syanehoho. O'o, ngko nje mehomi lomo ufo'mayo'ne poyo wape'n'monne'no yohono

li'mentohe so'no hofi'ko ngkimo wofonjon+syantifeho. Nje Mpohwo kako olo hilo so'no ntonto kakoe yokumpohn'nyo ntapmmentiso so'no ngko poyo pe'nyo'neso yokumpohn'nyo hi'njo hwo'nyoho. Ngko apa'no songo li'kafo'neso yokumpohn'nyo hi'njo hwo'nyoho.

¹⁹ Ose ulahon+ngki a'amu Jutaso oso hungkuno homo somo upa'nontifi apa'no hotito'mentohofofoho. ²⁰ A'amu fehohnjo pi'n+ngoso ole hnn+mentohofi, Towahuno wonyoso kakimo ehuhnnamofiso'no kako ilohofalofoho. Kakoe hungkunomo peho'no upo'nalokwofo. ²¹ I oso'no a'amu fehohnjoso ole hnn+mentohofi, Olo hungkuno Jisas liso loso a'amu towahuno wonyo'njo oso hwa mta'ango'maho. U, towahuno wonyoso hofi'ko a'amu ti'mpi'nyo somo wop+ngo umokumontolaho. Awonoho. Ose hnn+mentohofofoho.

A'amu Jutafe hwe engo sohwa hofi'ko Jisas+imne'no mangohwa imo'n+mentohofofoho.

²² Oso angoo Jelusalem sopo nom'ne Sikuno Engo iyoho humayo'ne i'mofapmmentisofoho. Oso Sikuno Engoso hofi'ko hohonta An+ituye tajo angoo engo somo hano hwasayo'ne huno syafisiyo'nefoho. Oso hohosohonta kwongkwongonjohontanoho. ²³ Jisas kako osopo nohumanto kako tajo angoo engo somjo mempo angoo hiso Soulomoun+yefoho li'wo'n+ngkohofofoho. ²⁴ Jisas osopo hano emoyontan+ngki a'amu Jutafe hwe engo sohwa hofi'ko Jisas+mo ehofomokomantifi uli'mentohofi, Nakwo ji'je hwap+ngo so'no huno akwe'no syafisy+hwoneso yolohoso ntohonta wonalimonnto. An+itu ngko hwe uhwatimonnoho nal+mentiso sohwasilaho. Yoloho fonaso.

²⁵ Ose ulahon+ngkofi Jisas uli'mento, Yolohoso nto seli'mentohefoho. I oso'no sekwo nje hungkuno homo somo si'meho hi'ntnnono montape'njo hwasoho. Yo'mayo syoho wop+ngo nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji iwo'n+ngkohe somo sekwo nuhwon+ngkuji An+itu uhwatimentiso lohweho li'kutnnesohilo. ²⁶ I oso'no sekwo nje yahu mehomi hwas+i'maho. Oso'no sekwo ngkimo si'meho hi'ntnnono montape'njo hwasoho. ²⁷ Nje yahu mehomiso hofi'ko nje mampaho nupa'nontifeso ngko hofi'kine'no huno niyahon+ngki hofi'ko ngkimo tifi nn+ngkap+wo'n+ngkohofofoho. ²⁸ Nje mehomi homo somo ngko songo ne'no humayoso uy+mentohefoho. Oso'no hofi'ko ti'kanomo mafitnnefoho. O'o, a'amu fihwo nje aho somta'ni nje mehomi hisomo wae meen+mofonefoho. ²⁹ Hwap+ngoso mehomi hiso nje Mpohwo An+itu sohwo kako ngkimo ntapmmentisofoho. Mpohwo kakoe yokumpohn'nyoso yo'mayo somo hwofilo'nnyo hweho. Oso'no a'amu fihwo kako oso mehomi homo somo Mpohwoe aho somta'ni wae meeofonefoho. ³⁰ Ngko huhwo'ni nje Mpohwo'nji afa hwo'nyoho.

³¹ Ose ulahon+ngki a'amu Jutafe hwe engo sohwa hofi'ko Jisas+mo wofonjosyano lontifi sojo ma'mentohofofoho. ³² Sojo nomahon+ngkofi Jisas uli'mento, Nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji ngko syoho wop+ngo pi'n+ngo iwo'n+ngkohe somo sekwo uhwon+wo'n+ngkohoho so'no syoho ntisomne'no wofonjon+syantife'no yohoho.

³³ Ose ulahon+ngkahon+ngki hofi'ko uli'mentohofi, Nakwo ji'je syoho wop+ngo so'ne wofonjokisyantane'no miyalokuy+hwono. O'o, kiko An+itune'no sitofo ulalokuno so'no nakwo wofonjokisyantanoho. Kiko a'amu olo hwaho lopo nta'n+ngo hwasoho. I oso'no kiko ole nalohino, Ngko An+itu hwo'nyoho nalohino hwasoho.

³⁴ Ose ulahon+ngki Jisas uli'mento, Sekwoe hon+ngkano hungkuno somo an+itu kako nom'ne hwe engo sohwa+imne'no ole uli'mento, Sekwo an+itu hwasoho. ³⁵ I nakwo huno ole nayohoho. An+ituye hungkunoso

ne'njofoho. Oseso Anitu kako oso a'amu kakoe hungkuno uyimentiso huhwo sohwo sekwo anitu hwasoho ulimentisoso hungkuno nehopeho. ³⁶ I oso'no ngko Anitu nihwatimentiso sohwo'ni ngko Anituye hwomu hwo'nyoho selimentohe so'no sekwo Anitumo sitofo ulalokuno eso peho'ne ntantikwofo. ³⁷ Sekwo soku, ngko nje Mpohwoe syoho miyo nohonngkuji'manji sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono montape'njo uyantifeho. ³⁸ I oso'no ngko nje Mpohwo Anituye syoho yalokweno. Oseso nje hungkuno selalokwe losomo sekwo ngkine'no simeho hi'ntnnono montape'njo ifijo'manji yo'mayo syoho wonyoangkafo a'amu miywo'n'ngkiyohofoso ngko i'me'no oso syoho homo somo nohonngkuji oso syoho imesomo simeho hi'ntnnono uyifitnefoho. Ose ifijo'manji sekwo huno wopingo ole wosyofisyantifeho. Ngko'nji nje Mpohwo'nji siko afafoho. Ngko huhwo'nne'no Anituyoho wosyonifisyantifeho. Mpohwo ngkimo nihumaho. Ngko Mpohumo humaleno. ³⁹ Ose ulahonngki hofiko Jisasimo impe untofano lontifi ko imentohofoso Jisas kako hofikimo uliko'manto umentisofoho.

⁴⁰ Jisas kako asomo wento Mijo Joutan nongkihnta'ni wako'mentisofoho. Joun kako hohonta syoho yonto a'amumo mijo kiyoma'mojo sopo ki'mofamentisofoho. Kako noki'mofawento osopo humamentisofoho. ⁴¹ Osopo Jisas kako nohumentanngki hwe moya'mi pi'n'ingo engo hofiko kakimo u'mantifi hnnimentohofi, Joun kako yo'mayo wonyoangkafo a'amu miywo'n'ngkiyohofoso miyo'njo hweho. I oso'no yo'mayo hungkuno olo hwe lohune'no nalimentisoso ne imo'n'ngkohoho. ⁴² Ose hnnontifi hwe moya'mi pi'n'ingo engoso hofiko oso hiso'no Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofofoho.

11

Lasalos kako poyo pe'nimentisofoho.

¹ Hwe fihwo kakoe yofe Lasalos. Kako ango Mpetani sopo nohumanto mnokino engo tipema'mentisofoho. Oso ango hopo sopo Maliya'nji Mota'nji siko'nopee'i sikoe angoponoho. ² Oso a'mu Maliya hisi kako tifi no'mo nakwoe hwe engo Jisasiye sifemo hwonemijo usisyonto kakoe mijiyo sawemo so'nji sosayo usipo'mentisofoho. Oso hwe Lasalos kako mnokino'njo sohwo kako Maliyafe konngkwa'wehweho. ³ Oseso Lasalos kako mnokino tipemahonngki kaisifa'u siko Jisasimne'no hungkuno ole lihwatimentisi, Hwe Engofo, jije nngkwahwo Lasalos sohwo mnokino'njo hweho. Ose lihwatimentisiyefoho. ⁴ Lihwojahonngki Jisas kako hungkuno homo somo nupa'nonto a'amu somo ulimento, Olo mnokino loso ni'hu'nahone poyo pe'nyo'ne'maho. O'o, Anituye yokumpohn'nyoso utihwa'nyopo uhwonyo'nefoho. Anituye Hwomu sohwo'ni yofe engo mayo'nefoho. Ose ulimentisofoho.

⁵ Jisas kako Mota'nji konampi Maliya'nji Lasalosijontnne'no simeho engo uyimentisofoho. ⁶ Jisas kako Lasalos mnokino'njo hweho ko upa'nonto kako oso ango humamentiso sopo nom'ne sikuno hufa'u humamentisofoho. ⁷ Sikuno hufa'u memjaofahonngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwo'na'nimo nalimento, Nakwo hwaho Jutiya Lasalosiyee ango sopo asomo wosihwano.

⁸ Ose nelahonngki kakoe inomokomoyo sohwo'na'ni ulimentihwoni, Nakwoe Lonetihwayo sohwo'si, a'amu Jutiya sopenjo hwe engo sohwa hofiko kikimo sojo wokufonjantifi imalofo sopeno'no kiko asomo wosihwantane'no lonalohino.

⁹ Ose ulahon'ingkuhwoni Jisas kako pahnnimo hungkuno kakoe sikuno syoho iyo'ne ole nalimento, Mofehi'nyo lonto pomponaho yonte sopo a'amu hofiko hano emoyikujoso mopiwahupitnnehoho. Hwap'ingoso hofiko olo hwaho loponjo pomponaho somo yo'mayo yo'mayo uhwon-alokwofo. ¹⁰ I oso'no a'amu hofiko sikwo'mjoho'mo hano emoyontifi hofiko piwasyiwo'ningkohofofoho. Hwap'ingoso pomponaho anefoho. Oseso nje syohomne'no Anitu pomponaho ntopalokuso somo simeso mopiwahu'mnehono.

¹¹ Ose nalonto tifi ole nalimento, Sekwo upa'nimno. Nakwoe a'amu Lasalos sohwo saho nto fesyawentono. I oso'no ngko nu'mo kakimo ulikofamne hwo'nyoho. ¹² Ose nelahon'ingki kakoe inomokomoyo soh-wona'ni ulimentihwoni, Hwe Engofo, kako saho nehopi fesyaweso'manji kako wopingo umo'nimontonoho. Ose ulimentihwonefoho. ¹³ Jisas kako Lasalos poyo nto pe'nimaho huno ose ko uyahon'ingki saho fesyaweho nalimentiso so'no inomokomoyo soh-wona'ni nakwo nakwoe hunoso ole syafihu'mentihwoni, Lasalos sohwo kako saho nehopi fesyowentan'ingki nalohoho syafihu'mentihwonefoho.

¹⁴ Oso'no Jisas kako yoloho ole nalimento, Lasalos sohwo poyo nto pe'nimaho. ¹⁵ I sekwo ngkimo simaho hi'ntnnono ntapifitnne'nji Lasalos kako poyo pe'nimaso sopo ngko mohumayoso wopingofoho nningkohoho. I oso'no olohonta kako poyo pe'nimaso sopone'no wosihwano.

¹⁶ Ose nelahon'ingki Toumas hufa'u mehomi imo'nimentiso sohwo kako nom'ne inomokomoyo soh-wona'nimo nalimento, Nakwo hwaho Jutiya sopo a'amu Jisasimo sojo'nji wofonjosyano lontifi yalokwofo spono noho wosihwano. Nakwo Jisasi'nji poyo umo'nano. Ose nelahon'ingki nakwo Jisasi'nji simentihwonefoho.

A'amu poyo pe'nyo somo apa'no ulikafihwosi songo ne'no humayo'ne hwap'ingo sohwo Jisasiyoho.

¹⁷ Oseso Jisas kako anggo Mpetani sopo si'mofonto kako hon'ingkanopo lohofahon'ingki a'amuso hofiko ulimentohofi, Lasalosiye pijafoso sokimomo ne'no nowentan'ingki sikuno osofosofahu'no memjao'masofoho. Ose ulimentohofofoho. ¹⁸ Oso anggo Mpetani sopo anggo Jelusalem mofoneponoho. Hon'ingkanoso sawemopo'maho, hufa'u si'hune kilo-umitaponoho. ¹⁹ A'amu Juta pi'ningoso anggo Jelusalem mta'angoso hofiko Mota'nji Maliya'njiyepono kon'ingkwa'wehwo pe'nimentiso so'no hofiko sikoe simaho wopingo umo'nyo'ne humotaho'ne womentohofofoho.

²⁰ Mota kako hungkuno ole upa'nimento, Jisas ntopohoho. Ose upa'nonto komo'no nowento Jisasimo hon'ingkanopo uswo'ningkahon'ingki Maliya kako angomo humohumantisofoho. ²¹ Mota Jisasimo uswo'nonto Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, kiko olopo humantontentesi nje ningkwahwo poyo mape'ningkuhwonesohilo. ²² I oso'no ngko huno niyohoho. Kiko yo'mayo so'no Anitumo jomo ulisoso kako yo'mayo kiko ihnneso wokijap-mmontonoho huno niyohoho.

²³ Ose ulahon'ingki Jisas ulimento, Oso'no jije ningkwahwo apa'no songo wolika'montonoho. ²⁴ Ose ulahon'ingki Mota ulimento, Ngko huno ole niyohoho, Sikuno ae'uyo somo a'amu likapijo sohonta Lasalos huhwo nolikafone hweho. ²⁵ Ose ulahon'ingki Jisas ulimento, Ngko a'amumo apa'no songo ulikafo so'nji songo ne'no humayo so'nji ngko hwap'ingo hwo'nyoho. A'amu ngkimo simaho hi'ntnnono ntapinyoso kako poyo ko pe'noso sohwo kako songo ne'no wohumamontonoho. ²⁶ A'amu hofiko olo hwaho lopo songo humalofoso hofiko ngkimo simaho hi'ntnnono

ntapifijo'manji hofiko poyo mape'nifitnnehofu. Olo hungkuno kilalokwe losomo simeho hi'ntnnono luyalokuno.

²⁷ Ose ulahoningki Mota kako Jisasimo ulimento, Ou Hwe Engofo, kiko Kilais sohwo, Anitu kako olo hwaho lopone'no hwe fihwo sefo'mayo'ne uhwo'sopo'monnoho nalimentiso sohwohne'no ngko kikine'no simeho hi'ntnnono kijahopohono. Kiko Anituye Hwomu Kilais hwosoho.

Jisas kako humotaho limentisofu

²⁸ Mota ose ulonto kakoe angopo asomo nowento konampi Maliyamo joho ulahoningki Maliya kakimo u'mahoningki Mota hofiyoka ulimento, Nekwoe Letihwayo sohwo kako noponto kikine'no joho kilalofu.

²⁹ Maliya ose upa'nonto komo'no mokolikapo lohofonto Jisasiyepono umentisofu. ³⁰ Jisas kako angu ne sopo m'mofapmmentisofu. O'o, Mota uswo'nimentiso sopo humohumantisofu. ³¹ A'amu Jutaso hofiko Maliya'nji angu'mo nohumantifi Maliyamo simeho tangu uyoso'no kako'nji humohumantohofoso hofiko kakimo uhwo'ngkohofoso kako komo'no likafonto mempono nto poswahoningki uhwo'ntifi hofiko kakimo uhwo'ntifi hofiko huno ole syafihu'mentohofi, Kako koningkwawehwoe pijafu ho'nahumalofu sopo humotaho walimonjitikeno ose syafihu'mentohofofu.

³² Maliya kako Jisas humentahonjo so'mne'no wento Jisasimo uhwo'nto kako Jisasiye sifiki'nyo'mo hwomtame ehumanto ulimento, Hwe Engofo, kiko olopo humantontentesi nje ningkwahwo sohwo poyo mape'ningkuhwonesohilo.

³³ Jisas kako Maliya humotaho lontaningki uhwo'nto uhwo'ngkisoso a'amu Juta kako'nji humahwofoso humotaho nto mjo'lmihwo'ngkofi uhwo'nto kako kakoe simeho tangu uyahoningki ³⁴ ulimento, Sekwo nti'mo ho'nahumalofu. Ose ulohoningkahoningki ulimentohofi, Hwe Engofo, kiko nopohoji uhwo'nae. ³⁵ Ose ulahoningkofi Jisas kako humotaho limentisofu. ³⁶ A'amu Juta fehohnjoso Jisas kako huhwo humotaho lontaningki uhwo'ntifi hnnimentohofi, Ihwoni, kako Lasalos sohmo simeho mikunimposu uyimojo hweho. ³⁷ I a'amu nom'nihwa ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo kako a'amu timpi'nyo somo wopingo umokumentiso hopaso kako Lasalosimo ufo'mantontentesi Lasalos kako poyo mape'ningkuhwonesohilo. Sifo hungkuno ose hnnimentohofofu.

Jisas kako Lasalosimo apa'no songu ulika'mentisofu.

³⁸ Oseso Jisas kako simeho tangu engu apa'no uyahoningki Lasalosiye pijafu ho'nahumentohofu sopo umentisofu. Oso hopo sopo Lasalosiye pijafu ho'nahumentohofu sokimo hoku'yo sopo sojo ewafu engoso nomantifi pijwahu'mentohofofu. ³⁹ Jisas oso hopo sopo nohumanto ulimento, Olo sojo pijwohumalofu losu wae feeopmno. Ose ulahoningki hwe poyo pe'nimentiso sohwoe konanisi Mota ulimento, Hwe Engofo, kakoe pijafu ho'nahumalohwoneso oso sikuno osofosofahu'no nto memjao'masoso kakoe pijafoso pisakino'njofu. ⁴⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Olo honta nto kilohefu. Kiko ngkine'no simeho hi'ntnnono ntapiso'manji kiko Anituye yokumpohn'nyoso uhwo'monnoho. Ose nto kilohefu. ⁴¹ Motamo ose ulahoningki hofiko sojo ewafu engu mehwo'somphehumentohofofu. Nomehwo'sompesyahoningkofi Jisas kako ahwomomo uhwo'nto a'amu kakoe mampahu'nyo'ne ole ulimento, Nje Mpohwo sohwo kiko nje hungkunomo haloho nipewo'ningkino sohwohne'no ngko isamoyoka kilalokweno. ⁴² Ngko huno niyohoho. Kiko engolopohamo

nje hungkuno jomo kiliwo'n'ngkohe somo nupa'n'wo'n'ngkino hwosoho. I oso'no olo a'amu oloponjo lohokwofo lohwa kiko ngkimo olo hwaho lopone'no nihwatimentohino so'no simeho hi'ntnnono uyifitne'engi kikalokweno.

⁴³ Ose ulikwato lohofonto joho mohm'no ulimento, Lasalos kiko noho fusyape. ⁴⁴ Ose ulahon'ngki a'amu poyo pe'nyo sohwo nolikafonto swapmentisofoho. Kakoe sife aho hwapife nano popojontifi kakoe simo'mango hi hwapife ifohumpeehumentohoho sohwo hi'nji swopahon'ngki Jisas ulimento, Yo'mayoso misihuto'meefikujo'no wopaweno. Ose ulahon'ngki hofiko kakoe hungkunomo in'ngkamentohofofoho.

Hwe yofe engo'njo sohwa hofiko Jisasimo fonjosyane'entifi hungkuno nano mtito'mentohofofoho.

(Matiyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ A'amu Juta hwe moya'mi pi'n'ngo fehohnjoso Maliya'nji humamentohofoso Jisas kako oso hiso imentiso somo uhwonontifi hofiko kakimo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. ⁴⁶ I oso'no a'amu fehohnjo sohwa hofiko a'amu Falisi sohwafe angopono asomo nowentifi yo'mayo Jisas imentiso so'no a'amu Falisi sohwafo tokoyo'ofa imentohofofoho. ⁴⁷ Ose yahon'ngkofi a'amu Falisi sohwanji a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji hofiko a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwafo uswo'nontifi hnnimentohofi, Nakwo pipi yanehwono. Olo hwe lohwo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso yalofoho. Pipi pijwaofanehwono. ⁴⁸ Nakwo kakoe yahino losomo mopijwaofe'manji a'amu hopi'nonohinoso hofiko kakimo simeho hi'ntnnono uyikuji kakimo tifi in'ngkafitnnoho. Ose ikujo'no'manji a'amu Loum nakwoe hwaho nemokosyohumawo'n'ngkohoho sohwa nonahon'ngkuji huno ole wosyofisyantifeho. A'amu Juta hofiko nakwoe hungkunomo enjwa'mo mohumunyofoho. Ose syafisyikuji hofiko nakwoe tajo ango engo somo wonyo umokantifeho. Nakwo a'amu Juta hopi'nonohino hn'nimo wonyo wonemokantifeho.

⁴⁹ Ose hnnontifi hwe fihwo hofiko'nji humamentiso sohwo kakoe yofeso Kaiyofasiyoho. Oso soswo somo a'amu tajo ango syoho'njo sohwafo umokosyohumayo'ne hweho. Kaiyofas huhwo sohwo kako nolikafonto ulimento, Sekwo huno mosyafisiyo'njo liyalokwofo. ⁵⁰ Sekwo olo a'amu losoku huno'maso kuyoho. Nakwo a'amu Juta hopi'nonohino hn'nimo a'amu Loum sohwa wonyo peho'no wonemokantifito. O'o, yahino ito'nonohinoso olenoho. Olo hwe anga'nohino lohwo kako hwe moya'mi hopi'nonohino somne'no ufo'mayo'ne poyo wape'nono.

⁵¹ Oso hungkuno ulimentisoso kakoe huno mta'ango'maho. O'o, Kaiyofas kako oso soswo somo a'amu tajo ango syoho so'no yofe engo ma'mentiso so'no Anitu oso huno hiso uyimentisofoho. Oso'no kako Jisas a'amu Juta somne'no ufo'mayo'ne poyo umo'n'montonoho eso ulimentisofoho. Ose ko ulimentisoso oso hungkuno Kaiyofas ulimentisoso a'amu angomeemjo somne'no ufo'mayo'ne Jisas poyo imo'none so'no huno muyo hweho. ⁵² O'o, Anitu kakoe mehomi angomeemjo hn'nwi temtitofa anga'nohino hopa imo'n'fitne'no pe'none'ento Anitu oso hunoso Kaiyofasimo uyahon'ngki ulimentisofoho.

⁵³ Oso a'amu huhwo sohwa Kaiyofas ulimentiso sikuno somta'ni oso hungkuno Jisasimo fonjasiyo'ne hungkuno loma'mentohofofoho. ⁵⁴ Oseso Jisas kako oso hwaho Jutiya sopo a'amu Jutafe timo sopo hano memmentisofoho. O'o, kako oso hwaho hopo sopo uliko'manto kako

nom'ne angó Efilaim sopone'no kakoe inomokomoyo sohwna'nnonji umentihwonefoho. Oso angó Efilaim a'amu mohumunyo mofone sopo molinyoponoho. Oso angó hopo sopo kakoe inomokomoyo sohwna'nnonji humamentihwonefoho.

⁵⁵ Oso hohosohonta a'amu Jutafe Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engof * mofonepo umo'nimonto imentisofoho. Oso'no oso Sikuno Engo mmo'nyo sohonta a'amu angó'meemjoso angó Jelusalemne'no wopayo engo nyo'ne hofiko hofikoe honingkanó hungkuno ito'no ining kayo so'no hofikoe he yo'mayo mijo yojujosyihwasi nto'no wehumano lontifi ole syafihu'mentohofi, Nakwo ose ihwasim'nanji nakwoe honingkanó kiho'maso umo'nantanoho. Ose syafisyontifi simentohofofoho. ⁵⁶ Hofiko nosim'fontifi Jisasimne'no tipeentifi tajo angó engo somo uhu'mokontifi hofiko ole hnnimentohofi, Olo Sikuno Engo lomne'no Jisas kako wosapmmontolikenó. Ose hnnimentohofofoho. ⁵⁷ Hwapingoso a'amu Falisi sohwanji hwe engo sohwanji hofiko a'amu hisomo hungkuno yokumpohn'nyo ole lontifi, Sekwo Jisas humentahoningkuhwosi uhwoninkuwi nowenetimapi'kujo'no nakwo huhwo sohomo impe untofano. Ose ulimentohofofoho.

12

Maliya kako Jisasiye sifemo hwone mijo sohumentisofoho.

(Matiyu 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno engo * mmo'nyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni anga'no nowentaninkgi Jisas kako angó Mpetani sopo umentisofoho. Oso angó hopo sopo Lasalos kako poyo pe'ninkkahoninkgi Jisas kako ulika'mentiso spono umentisofoho. ² Oso angó Mpetani hopo sopo imofiwahoninkgi Jisasimne'no wosopayo engo iloho yontifi Mota kako wosopayo iku'yopo polofosyalokumpento hummentisofoho. Jisasi'nji a'amu nom'ne so'nji Lasalos kako huhwo'nji hofiko nohumantifi wopayo nimentohofofoho. ³ Oso hohosohonta Maliya kako hwone mijo hamniyoho engo mpe imentisoso nomanto Jisasiye sifemo sisoyonto kakoe mijiyo sawemo so'nji sifemo sosayo usipo'mentisofoho. Oso hwone mijo sohwoe akino wopingoso angó homo somo ehuhnnaloho'mentisofoho. ⁴ Jisasiye inomokomoyo fihwo kakoe yofe Jutas Isikaluyout kako Jisasimo fonjasiyo'ne tokoyo'ofó iyo'ne sohwo oso homo somo uhwononto ulimento, ⁵ Oso mijo wonyóangkafoso kako peho'no sisoyoho. Olo mijo hiloso nom'ne a'amuso mpe yontifijontentesi hamniyoho mikunimposo a'amu hamniyoho syoho'njo sohwo soswo anga'nohino somjo hamniyoho hopi'nono nejapikuji nakwo a'amu umofonyo iwo'ninkkohófo somo uyihwanesohilo. ⁶ Ose ulimentisoso kako a'amu umofonyo iwo'ninkkohófo somne'no huno nehópi syafisyonto ulimentiso'maho. O'ó, kako hamniyoho hufo imójo so'no ulimentisofoho. Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwna'nnonji nakwo hano emoyontaninkgukwone Jutas Isikaluyout sohwo kako nakwoe hamniyoho ipófo mokosyohumante somta'ni hufo imójo hwého.

⁷ Oseso Jisas ulimento, Olo a'musi kako olo ntohofiso losó'no kakoe syohófoho. Sekwo timó'nohino uhwontohumamno. Kako hwone mijo hiloso nomokosyohumentaninkkuhwosi. Ngko poyo imó'nime sohonta nje pijafomo nto'no enisyohumaniyoho. ⁸ I a'amu umofonyo iwo'ninkkohófosó

* **11:55:** Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.
fehonolo'mongkomaho.

* **12:1:** Mt. 26:2 enjwa so'mo

sekwo'nji engolopohamo ne'no humawo'n'ngkohofofoho. I oso'no ngko sekwo'nji humaleso s'ikuno moi'wo we'ene'pi umo'n'montonoho. Oso'no a'amu ngkimo wop'ingo ntohoho'ne s'ikuno pi'n'ingo mauyoho.

A'amu tajo ang'o syoho'njo sohwa hof'iko Lasalos'imo fonjosyane'ent'ifi hungkuno nano mtito'mentohofofoho.

⁹ A'amu Juta hwe moya'mi pi'n'ingoso Jisas ang'o Mpetani sopo humaho upa'nont'ifi oso pone'no womentohofofoho. Hof'iko Jisas'imnenohini uhwonant'ifi womentohofomaho. O'o, Jisas kako Lasalos poyo pe'n'imentiso sohumo ulika'mentiso sohwo huhwo'njimo uhwonano lont'ifi womentohofofoho. ¹⁰ Oso a'amu tajo ang'o syoho'njo sohwa hof'iko oso hiso uhwonont'ifi hof'iko Jisas'imne'nohini mtito'mentohofomaho. O'o, Lasalos huhwo'njimo fonjosiyo'ne mtito'mentohofofoho. ¹¹ Hwap'ingoso a'amu Juta hwe moya'mi pi'n'ingoso hof'iko Lasalos'imne'no huno pi'n'ingo syaf'isyont'ifi a'amu tajo ang'o syoho'njo sohwo uliko'mant'ifi Jisas'imo simeho hi'ntnnono uy'imentohofofoho.

Jisas kako ang'o Jelusalem sopone'no hwe yofe eng'o'njo pa'nyo imo'nonto humentisofoho.

(Mat'iyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Oso ang'o Jelusalem hwe moya'mi pi'n'ingo engoso oso An'itu A'amu Is'lael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syaf'isiyo S'ikuno Engo † somo uhwonano lont'ifi s'imentohofofoho. Oso hopo sopo nohumant'ifi upa'n'imentohofoso Jisas kako mo'n'ingkanta Jelusalemne'no wapp'montonoho upa'n'imentohofofoho. ¹³ Oseso hof'iko yo'mayo wokoso wop'ingo wop'ingoso nomotawent'ifi Jisas'imne'no hon'ingkanopo hontohumamentohofofoho. Nohontohumant'ifi Jisas'imne'no joho ole l'imentohofi, An'tumo isamoyoka ulano.

Kako wop'ingo'nohino hweho.

Olo hwe lohomo nakwoe Hwe Engo An'itu sohwo nakwoe hwahopone'no uhwat'imentiso hweho.

Kakoe yofe woho'nomano.

Nakwo a'amu Is'lael hn'nwiye hwe yofe eng'o'njo nakumo nemokosyohumayo'ne hweho.

Ose l'imentohofofoho.

¹⁴ Jisas kako yahu osyuyo *toungki* ang'a'no not'ipemanto yahu sohwoe hohujopo kehumanto s'imentisofoho. Oso hiso'no ifalifaliyo ole wo'nnyofoho.

¹⁵ Sekwo a'amu ang'o Saiyon sopo humalofo soku sekwo iyoho sen'ingkuhwoloho.

Uhwon'imno. Sekwoe Hwe Engo sohwo kako ntosapohoho.

Kako yahu *toungki*po nokehumanto sopalofoho.

Oso ifalifaliyo hohonta mt'i'mokumentohofofoho. ¹⁶ Oso hohosohonta Jisasiye inomokomoyo sohwo'na'ni nakwo oso hungkuno ifalifaliyo mt'i'mokumentohofoho so'no huno monayo hwona'nyoho. I oso'no t'ifi no'mo Jisas kako ahwomomo s'imentiso sohonta nakwo oso ifalifaliyo hiso'no huno syaf'ihu'ment'ihwoni yo'mayo wop'ingoso Jisas'imne'no oso s'ikuno homo somo a'amu uloho'mentohofoho so'no huno ikwesyaf'ihu'ment'ihwonefoho.

¹⁷ Hohonta Lasalos poyo pe'nonto kakoe pijafoso pi'n'momo wo'mentiso sohonta a'amu Juta pi'n'ingo engoso Jisasi'nji humamentohofofoho. Jisas kako Lasalos'imo joho ulonto nul'ikofahonjoso

† 12:12: Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

hofiko uhwonimentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko nom'ne a'amu pi'n'ingo'njo sopo Jisas kako yo'mayo imentiso so'no lutihwamentohofofoho. ¹⁸ Oseso hwe moya'mi pi'n'ingo engoso yo'mayo wonyoangkafo Jisas imentiso so'no upa'nontifi oso a'amu hiso Jisasimo honingkanopo uswonimentohofofoho. ¹⁹ Uswon'ingkahon'ingkofi a'amu Falisi sohwa hofiko nuhwonontifi simeho tango uyahon'ingki ole hnnimentohofi, Ihwoni, a'amuso hofiko nakumne'no huno mosyonefisyelokuyohoho. O'o, a'amu ango'meemjo hopi'nonohinoso hofiko nakumo nosikwojonaofontifi Jisasimnohini inomokoho'nawotofo. Ose hnnimentohofofoho.

A'amu Ngkilik fehohnjo sohwa hofiko Jisasimo uhwonano lontifi imentohofofoho.

²⁰ A'amu pi'n'ingo engoso sikuno iyoho humayo engoso uhwonano lontifi ango Jelusalemne'no Anituye yofe ho'nomayo'ne simentohofofoho. A'amu Juta'nohini'maho. O'o, a'amu Ngkilik fehohnjo hi'nji simentohofofoho. ²¹ Oso a'amu Ngkilik huhwo sohwa hofiko Filipimo u'mantifi ulimentohofi, Hwe engoho, nakwo Jisasimo uhwonano lontani sahophwone hwona'nyoho. Ose ulimentohofofoho. Filip huhwo sohwo kako hwaho Ngkalili ango Mpetisaita mta'ango hweho. ²² Filip kako hofikoe hungkuno hiso upa'nonto nowento Entilumo ulahon'ingki siko Jisasimo u'manji oso hungkuno hiso ulimentisiyefoho. ²³ Jisas kako sikimo ulimento, Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni poyo imo'ni'mo apa'no songo likahm'mo nje yofe engo mayo'ne sikunososo mofonepo nto i'mofapohoho. ²⁴ Ose ulikwato lohofonto kako poyo imo'nyo'ne pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hwe fihwo kako hamoyo mofososo hami hiso siki wehwosi piso ni'hu'nahone uyimontonoho. I oso'no hwe fihwo kako hami mofososo hami hiso piso ihwoso'no nom'ne timo sahophwosi ne pi'n'ingo umo'montonoho. ²⁵ Oso pa'nyoso a'amu fihwo kako kakine'nohini huno syafi'hu'nonto kakoe yofe'nohini ho'noma'niwo'n'ingkiiso sohwo kakoe humayoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumanto poyo pe'n'ingkuhwosi tohino engo nomane hweho. I oso'no hwe nom'ni'ho kako kakine'no huno mosyafi'hu'nyo'njo yonto nom'ne a'amu somne'no ufo'mawo'nyo'ne'nohini syafisyiwo'n'ingkiiso sohwo kako poyo pe'n'ingkuhwosi songo ne'no wonyoangkafo humayo'neso notipemane hweho. ²⁶ Oso a'amu Ngkilik huhwo sohwa hofiko nje inomokomoyo umo'nano lifijo'manji siko nuhusisi hofikimo ole ulinyo. Hofiko ngkimo won'ingkopantifi'manji oyoni'mno lalofoho ulinyo. A'amu nje syoho ntahofiyoso hofiko ngkimo tifi nningkap'wo'n'ingkohofofoho. Oseso ngko nje syoho ntahofiyoso ngko humame sopo hofiko wohumapife. Nje syoho ntahofiyoso ne somo Mpohwo Anitu sohwo kako hofikimo uhwon'ingkuhwosi kako hofikoe yofeso woho'noma'montonoho. Ose ulimentisofoho.

Hofiko A'amufe Hwomu sohumo woho'nomapife.

²⁷ Jisas kako nohumanto ulimento, Nje simeho tango mikunimposo niyohoho. Ngko Mpohumo jomo pehofo ulimnehono. Nje Mpohwo sohwo'ni olo tango engo ngkimo woni'ma'monto iso losomo kiko wae yanimotnnehino. Ose ulimnehono. O'o, olo tango hiloso ngko mayo'ne pmentohono. ²⁸ Oso hiso'no ngko nje Mpohumo hungkuno ole ulimo, Mpohwo sohwo'ni olo a'amu hopi'nonohino loso hofiko jije yofe engo wojo so'no huno uyone'no yo'mayo wonyoso hofiko ngkimo ntapifijo'manji noho wontapife.

Jisas ose ulahon'ingki mampaho ahwomo mta'ango ole ho'nimento, Ngko oso hwaho sopone'no kuhwotimentohe sohonta

a'amuso nje yokumpohn'nyo engo somo uhwonontifi nje yofe ho'nonima'mentohofofoho. I kiko poyo imo'n'ingkohoho'no ngko apa'no songo kilika'me sohonta hofiko nje yokumpohn'nyomo apa'no uhwon'ingkuji nje yofe apa'no noho'nonimapitnnefoho.

²⁹ Ose ho'n'ingkahon'ingki hwe moya'mi kako'njo mofonepo humo-humantohofoso oso mampaho hiso upa'nontifi a'amu fehohnjoso ole hnnimentohofi, Ahwomo yoka ho'n'ingkohoho. A'amu fehohnjoso ole hnnimentohofi, A'amu ahwomomjo sohwo kakimo hungkuno ulohoho.

³⁰ Ose hnn'ingkahon'ingkofi Jisas hofikimo ulimento, Olo mampaho ho'n'ingkiso loso ngko upa'nyo'ne ho'n'ingkiso'maho. O'o, sekwo upa'nyo'ne ho'n'ingkisofoho. ³¹ Oso'no olohonta Anitu kako yo'mayo yahino wonyo a'amu hwahoponjo yiwo'n'ingkohoho so'no yano ulofih-wo'so'no hofiko hofikoe wonyo somjo tohino mayo'nefoho. Olohonta Anitu kako hwe wonyo Seten olo hwaho mokosyohumaso sohwoe yokumpohn'nyoso wae weeo'montonoho. ³² Ngko olo hwaho lopo nohumantani'mo a'amu hofiko ngkimo iyo hwojiyahofiku'nnyo yokintaho sopo monihumatipijo sohonta ngko a'amumo wohu'mema'monnoho. ³³ Oso hungkuno ulimentisoso a'amu somo ngko poyo imo'n'imne'no hon'ingkano umofitihwamo lonto kako oso hungkunoso ulimentisofoho.

³⁴ A'amu huhwo sohwa upa'nontifi Jisasimo ulimentohofi, Kiko poyo umo'n'imonnoho lalohino. Nakumo Anituye hungkuno ole nalimento, Oso hwe Anitu a'amu ufo'mayo'ne uhwasopo'mentiso sohwo kako songo ne'no nohumantihwone hweho. I oso'no kiko A'amufe Hwomu sohwo'si'manji iyo hwojiyahofiku'nnyo sopo womonihumojantifeho eso peho'no lohino. Oso A'amufe Hwomuso tihwolo. ³⁵ Ose ulahon'ingkofi Jisas kako pomponaho pa'nyohwo kakine'no pahnnimo hungkuno ole ulimento, Sekwo olopo nohumantani'ngkuji pomponaho we'enehwo sekwo'njo lopo wolasehumontonoho. Nolasesyihwoso'no sikuno wammontonoho. Oseso pomponaho lasesyohwoso'no pomponahopo fosyohumamno. Sikuno semenoho. A'amu sikwo'mjoho'mjo hano wentoso sohwo kakoe humayoso nontelo. Awonoho. Huno muyo hweho. ³⁶ I ngko pomponaho sohwo'ni sekwo'njopo nohumantani'mo sekwo simoho hi'ntnnono ntapmno. Sekwo nje hungkunomo tifi nn'ingkapifijo'manji ngko sekwoe pomponaho sohwo'niye mehomi umo'nantifeho. Ose ulikwato lohofonto Jisas kako hofikimo uliko'manto hiyaso humamentisofoho.

A'amu Juta hwe moya'mi pi'n'ingoso Jisasimo simoho hi'ntnnono muyo'njo imentohofofoho.

³⁷ Jisas kako yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'n'ingkiyohofoso ko yahon'ingki a'amu Juta pi'n'ingoso simoho hi'ntnnono muyimmentohofofoho. ³⁸ Oseso oso hungkuno hohonta Aisaiya sohomo Anitu uyahon'ingki limojo sohwo mt'i'mokumentisoso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno hiso olenoho.

Hwe Engofo, nakwoe hungkuno somo simoho hi'ntnnono tihwo wonejapmmontolo.

Yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'n'ingkiyohofoso Hwe Engo ihwoso'no ne'njofoho eso tihwo wonalimontolo.

Aisaiya hohonta ose mt'i'mokumentisofoho.

³⁹ Oseso a'amuso hofiko Jisasimo simoho hi'ntnnono uyoso hopo'maho. Olo hiloso hwap'ingo so'no Aisaiya kako hungkuno nom'ne mt'i'mokumentisoso olenoho.

⁴⁰ Anitu kako a'amuso nohonifitnnoho syafisyonto hofikoe timo upi-jiyo'mentisofoho.

Anitu ngkine'no huno nto'no ikwesyaifihupitnnoho syafisyonto hofikoe hunoso hwayohosile umasimentisofoho.

Anitu ose uloho'mentiso so'no hofiko hofikoe honingnkano wonyo somta'ni ikinjaofikuji ngkiyepono pontifijontentesi ngko hofikimo wopingo umoku'mnesohilo.

⁴¹ Aisaiya hohonta kako wojo hopa uhwonimentisoso Kilaisiye yokumpohn'nyo so'nji kakoe yofe engo so'nji uhwononto kako oso hungkunoso Kilaisimne'no limentono.

⁴² A'amu Jutafe hwe engo pi'ningo sohwa hofiko Jisasimne'no simaho hi'ntnnono ko uyahonngkofi hofiko a'amu Falisi sohwanne'no iyoho uningkahonngki hofiko Jisasimne'no hungkuno yolohoso molijwaofe'njo imentohofofoho. Hwapingoso ole syafihu'mentohofi, A'amu Falisi sohwa hofiko nakumo Anituye tajo ango somta'ni wae enamopitnnoho lontifi molijwaofe'njo imentohofofoho. ⁴³ Anitu hofikine'no yo'mayo so'no huno syafisyonte so'no hofiko huno mosyafihu'mmentohofofoho. O'o, a'amu hwahoponjoso hofikine'no yo'mayo so'no huno syafisyontife so osomnohini syafisyontifi iningkamentohofofoho.

Jisas kako a'amu hopi'nonohinofe yahino somo yano ilofone hungkunofoho.

⁴⁴ Jisas kako hungkuno yokumpohn'nyo ole ulimento, A'amu fihwo simaho hi'ntnnono ntopantokunjo sohwo kako ngkine'nohino montopantofiyoho. O'o, kako nje Mpohwo olo hwaho lopone'no lonihwatimentiso osohwo huhwo'ntnne'no ntopantofoho. ⁴⁵ A'amu ngkimo timo nohonantokunjo sohwo kako ngkimnohino monehontantofiyoho. O'o, kako nje Mpohwo ngkimo nihwatimentiso oso hwo huhwo'njimo ehonalofoho. ⁴⁶ Ngko olo hwaho loponjo pomponaho sohwo'ni a'amu ngkimo simaho hi'ntnnono ntapifijo'manji hofiko sikwo'mjoho'mo mohumafitne so'no pmmentohe hwo'nyoho. ⁴⁷ A'amu fihwo kako nje hungkunomo haloho ko upa'ningkuhwosi hungkuno homo somo tifi miningkayo'njo sohomo ngko kakoe yahino somne'no tohino muyimnehono. O'o, ngko a'amufe yahino somne'no tohino yano uyo'ne pmmentohe hwonimaho. Ngko a'amufe wonyomjo tohino mta'ni isihutofomayo'no pmmentohe hwo'nyoho. ⁴⁸ I a'amu ngkimo hwotoho nifekuji nje hungkunomo tifi miningkayo'njoso hofiko hofikimo hofikoe yahino wonyo somne'no tohino yano ulofiyohohi. Oso sikuno ae'uyo somo yo'mayo hungkuno nto lijwasemo'mentohe hiso hofikoe yahino wonyo somne'no tohino yano ulofiyonefoho. ⁴⁹ Hwapingoso yo'mayo hungkuno seliwo'ningkoheso nje huno mta'ango'maho. O'o, nje Mpohwo kako nihwatimentiso sohwo kako yo'mayo hungkuno hopi'nonohinoso lijwasemofo'ne ntahonngki selalokweno. ⁵⁰ Ngko huno ole niyohi, A'amu nje Mpohwoe hungkunomo tifi iningkaweso sohwo kako songo ne'no humantihwone hweho. Oseso yo'mayo hungkuno hopi'nonohinoso Mpohwo ntiwo'ningkisoso ngko sekumo nto'nohini selalokweno.

13

Jisas kakoe inomokomoyo sohwafe sifemo mijo yoma'mentisofoho.

¹ Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno engo * iyoho humayo'ne no'no mo'ningka imo'none sohonta Jisas kako huno ole uyimonto, Mo'ningka ngko olo hwaho lopo uliko'mahm'mo nje Mpohwoe angopono wasimne hwo'nyoho. Ose huno umentisofoho. Olo hwaho lophonjo hwe moya'mi kakine'no hitoho ulofwo'ningkohoho somo Jisas kako hitoho mikunimposo ulo'mentisofoho. Kako kakoe a'amu ne somne'no hitoho ne'no ulofontaningi kakoe poyo imo'nyo sikunoso i'mofapmmentisofoho.

² Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwo'nanonji nohumentani sikuno'nji wopayo nontaningkuhwoni Seten kako Jutas Isikaliyout Saimouniye hwomu sohomo olo hunolo nto uyimonto, Kiko Jisasimne'no tokoyo'ofu uyimonji yalokunoso olohonta olo sikwo'miyo lomo noho fiyo. Oso hunoso Seten umentisofoho. ³ Oso hohosohonta Jisas kako huno ole uyimonto, Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso ngkimo enjwa'mo nto ho'nanihumasofoho. Huno nom'ne olo so'nji huno uyimonto, Nje Mpohwo kako olo hwaho lopo nihwatimentiso sohwo'ni ngko apa'no kakiyepono asomo nosimnefoho. Huno ose uyimentisofoho. ⁴ Oseso Jisas kako wopayo fehohnjo moi'wo manyohwo kako nolikafonto kakoe nem'no manji'mofo wae yaofonto kako sosayo sipo'nyo nomanto kakoe simehopo nano mtitofahinimentisofoho. ⁵ Ose mtitofahinonto kako mijo nomanto noswanopo sisasyonto kako kakoe inomokomoyo sohwo'niye sifemo mijo yonema'mentisofoho. Ose yonemanto kakoe sosayo sipo'nyo kakoe simehopo mtitofahinimentiso so'nji sosayo nasipo'mentisofoho.

⁶ Oseso Jisas kako Saimoun Pitamo u'mahonngki Pita ulimonto, Hwe Engofo, kiko nje sifemo mijo uyonima'monntaho. ⁷ Ose ulohonngkahonngki Jisas ulimonto, Olohonta olo kilohofalokwe loso kiko huno makiyohoyohoho. I oso'no hwangku kiko huno wakiyimontonoho. ⁸ Ose ulahonngki Pita ulimonto, Nje sifeso mijo niyanimahotoho. Nihu'no ngkilaho. Ose ulahonngki Jisas ulimonto, Ngko jije sifemo mijo miyokumaso'manji kiko ngko'nji mohumayo'ne hwosoho. Kiko nje syoho mantohofiyo'ne hwosoho. ⁹ Ose ulahonngki Saimoun Pita komo'no ulimonto, Hwe Engofo, ose'manji nje sifemnohini yonimahotoho. O'o, nje aho mnokino hopi'nonohino lomo fyonimaho. ¹⁰ Ose ulahonngki Jisas ulimonto, A'amu fihwo kakoe a'apaho hi'nji mijo nto yomo'ningkiso sohwo kako kiho ane imo'nyo so'no syoho engo'njo hwo'maho. O'o, kakoe sifemnohini mijo yomo'ningkuhwosi kiho ane'njo wohumamontonoho. Olo ango lomo humalohwone sohwaso anga'nohinohwo kiho'njohwo humaho. Nom'ne sohwaso kiho ane hwasoho. Ose ulimentisofoho. ¹¹ Hwapngoso Jisas kako Jutas kakine'no tokoyo'ofu yone sohune'no huno uyahonngki, Anga'nohinohwo kiho'njohwo humaho eso ulimentisofoho.

¹² Oseso Jisas hofikoe sifemo mijo moi'wo esojwamofonto kakoe nem'nomanji'mofo apa'no yonto nakwo'nji apa'no ampo humamentisofoho. Nohumanto nalimonto, Ngko sekwoe sifemo mijo yosemahe so'no huno ito'no nto laseyohoho. ¹³ Ose ulonto ulimonto, Sekwo ngkine'no Hungkuno Mesyolonetihwayo hwosoho. Nakwoe Hwe Engo hwosoho ntiwo'ningkohofihwasoho. Oso hungkuno ntiwo'ningkohofoso nto'nohinoho. Ngko huhwo'ne osenohinoho. ¹⁴ Ngko sekwoe hwe engo sohwo'ni sekumo hungkuno meselutihwayo sohwo'ni ngko sekwoe sifemo mijo yosemahono. Sekwo nakwo hwe engo hwona'nyoho likuji nom'ne a'amu sofe sifemo mijo miyomapitnnoho lonji selohofohono. Oseso sekwo

* **13:1** Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

sohwasi sekwo nom'ni hwafe sifemo mijo yimaofi'kujo'no hofi'ko sekwoe sifemo uyosemapife. ¹⁵ Olo selohofhe yahino loso nto seti'hwaheso sekwo nom'ni hwamo ose ulohopmno. ¹⁶ Ose ulonto ole ulimonto, Ngko hungkuno nehapi'nohini waselimonne'no yohono. Upa'nimno. A'amu fihwa hofi'ko nom'nihwoe syoho ulohofiyi'wo'n'ingkohofohoho sohwa hofi'ko hofi'koe hwe engomo muyakolopitne hwafoho. A'amu fihwa hungkuno motawowo'n'ingkohofohoho sohwa hofi'ko a'amu lihwatimentiso sohumo muyakolopitne hwafoho. ¹⁷ Ngko sekwoe hwe engo sohwo'ni ngko olo hiloso selohofhe so'no sekwo olo hungkuno selalokwe hwap'ingoso huno waseyono. Sekwo nom'ne hwamo ulohofoso ngko selohofhe hopaso ifijo'manji sekwo simaho wop'ingo wasemo'n'imontonoho.

¹⁸ Ose ulonto ole ulimonto, Olo hungkuno selalokwe loso sekwo hopi'nonohino sohwhanne'maho. Ngko sehwsopo'mentohe sohwhanne'no sekwoe yahino humayo so'no ngko huno niyohoho. I oso'no Anituye hungkuno a'amu mti'mokumentohofoso ne umo'n'imontonoho. Hungkuno anga'nohinoso olenoho.

Hwe fihwo ngko'nji wosopayo nososohwo kako ngkine'no hohujo ikinjanimofi'hwosi nje mangohwo umo'n'imontonoho.

Ifalifaliyo ose mti'mokumentohofohoho. ¹⁹ Oso hungkuno hiso ne imo'noso sohonta'ne'no selalokweno. Ne imo'n'ingkuhwoso'no sekwo huno ole wosyonifisyantifeho. Jisas kako ne'njo hweho. Ose wosyonifisyantifeho. ²⁰ Ngko hungkuno nehapi waselimonne'no yohono. Ngko a'amu fihumo uhwojahoni'mo a'amuso osohumo utimafi'kuji wop'ingo ulohopi'fijo'manji hofi'ko ngko huhwo'nimo ntimafi'kuji wop'ingo wontohofantifeho. A'amu ngkimo ntimalokwofo sohwa hofi'ko nje Mpohwo Anitu huhumo utimalokwofo. Ose nalimentisofoho.

Jutas kako Jisasimo mango hwafe ahomo ho'nahumentiso so'ne hungkunofoho.

(Matyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-33)

²¹ Oso hohosohonta Jisas kako hi tango mikunimposo uyahon'ngki kako hungkuno yolohoso ole lijwao'mento, Hungkuno nehapi waselimonne'no yohono. Hwe fihwo kako olo anga lomo sekwo'nji humaso sohwo kako mango sohwafe ahomo woho'nanihumonte hweho. ²² Ose nelahon'ngki kakoe inomokomoyo anga'no anga'nohino sohwna'ni hon'ngkonontani tihune'no kalohoho huno syafi'hu'menti'hwonefoho. ²³ Ngko Joun olo hungkuno ifalifaliyo mti'mokalokwe sohwo'ni Jisas kako ngkimo simaho engo ntap'wo'n'ingkiso so'no ngko Jisasi'nji afapo humohumantohe hwo'nyoho. ²⁴ Oseso Saimoun Pita kako ngko Joun'ni uhwonyo'ne aho songo songo yahon'ngki ngko kakimo uhwon'ngkahon'ngko Pita ole ntimento, Kiko Jisasimo ulohonyo. Tihune'no kolalofoho. ²⁵ Ose nta'hon'ngki ngko Jisasimo ikinjamo lohofonji ulimentoho, Hwe Engofo, kiko tihune'no lalokuno. ²⁶ Ose ulahon'ngko Jisas nalimento, Ngko wosopayo kutnnyoso mijomo yomahm'mo a'amu fihumo uyimonnoho. Oso huhweho. Jisas ose nalonto kako wosopayo kutnnyoso mijo yomanto Jutas, Saimoun Isikaliyoutiye hwomumo uyimentisofoho. ²⁷ Ose uyahon'ngki Jutas nimentisofoho.

Oso hohosohonta Seten kako Jutasimo ehuhnnao'mentisofoho. Jisas Jutasimo ulimonto, Kiko yo'mayo umonji yohinoso olohonta komo'no fiyo. ²⁸ Oso hungkuno Jisas Jutasimo ulimentisoso kakoe inomokomoyo sohwna'ni osopo humohumanti'hwone sohwna'ni hwap'ingo neso huno monayo hwona'nyoho. ²⁹ O'o, fehohnjo sohwna'ni nakwo Jutas

nakwoe hamniyoho ipofu mokosyohumawo'n'ingciso so'no huno ole syafi'hu'menti'hwoni, Jisas kako oso S'ikuno Engo iyoho humayo so'ne yo'mayo mpe-e'ne li'hwat'imentiso so'no syafi'hu'menti'hwonefoho. Fehohnjo sohwo'na'ni huno ole syafi'hu'menti'hwoni, Jisas kako a'amu umofonyo iyo somo hamniyoho uyo'no li'hwaj'imentiso so'no syafi'hu'menti'hwonefoho. ³⁰ Jutas kako oso wosopayo nomanonto mempono komo'no humentisofoho. Noswonto uhwon'imentisoso s'ikuno nto m'jao'mentisoso uhwon'imentisofoho.

Jisas kako hon'ingcano hungkuno songo so'no kakoe inomokomoyo sohwo'na'ni li'hwamentisofoho.

³¹ Jutas kako syukwato lohofahon'ingki Jisas kakoe inomokomoyo nom'ne sohwo'na'ni mo nali'mento, Olohonta A'amufe Hwomu sohwo'niye yofe engo uti'hwani'nyopo u'mofapmmontonoho. Oso hiso'no An'ituye yokumpohn'nyo engo somo a'amu timo uhwon'ingkuji hofi'ko kakoe yofe engo woho'nomanti'feho. ³² Ngko nje Mpohwoe yofe engo imoku'me'no Mpohumo kakoe yofe engoso kakoe Hwomu sohwo'ni mo komo'no won'tapmmontonoho. ³³ Ose nel'ikwato lohofonto ole nali'mento, Nje mehomi sohwaso ngko sekwo'nji we'ene'pi nohumahm'mo woseli'ko'ma'monnoho. Oso hohosohonta sekwo ngkine'no hafi'hafe wonyopi woti'peenti'feho. Ngko a'amu Jutas sohwo'na'ni hungkuno nto uli'maleso olohonta sekwo huhwahnnonji selalokweno. Ngko ume sopo sekwo olohonta ngkimo moni'mapitnnohoho. ³⁴ Oseso ngko hon'ingcano hungkuno songo sejopalokweno. Sekwo sekwoe a'amu somne'no si'meho wosema'nono. Ngko sekumo si'meho sejopalokwe pa'nyoso sekwo sekwoe a'amu somo si'meho uyimno. ³⁵ Sekwo oso hapa a'amu somo si'meho uyikujo'no nom'ne a'amuso sehon'ingkuji ole waseli'fe, Jisasi'ye inomokomoyo hwasoho. Ose woselanti'feho.

Jisas kako Pita kakine'no hohujo ikinjimofone so'no uli'mentisofoho. (Mat'iyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Saimoun Pita kako Jisasi'mo uli'mento, Hwe Engofo kiko nti'mne hwosilo. Ose ulohon'ingkahon'ingki Jisas uli'mento, Ngko ume sopone'no kiko olohonta mann'ingkapihnnohino. I oso'no hwanguku sohonta kiko ngkimo ni'matnne hwosoho. ³⁷ Ose ulahon'ingki Pita uli'mento, Hwe Engofo, olohonta ngko kikimo mokin'ingkapeso pipine'elo. A'amu sohwa hofi'ko kikimo fonjakohufijo'manji hofi'ko ngkimo fonjanisiyoso wopingofoho. Ngko kikimo kufo'mayo'ne pe'nimeso wopingofoho. Wape'nimo. ³⁸ Ose ulahon'ingki Jisas uli'mento, Kiko ngkimo nifo'mayo'ne wape'nimo lalohino. Hungkuno nehopi'nohino wakili'monne'no yohono. Olohonta tosi'ka yoka maho'nyo sohonta kiko mango hufa'u si'hune ole wali'monnoho, Ngko Jisas sohune'no huno maniyo hwo'nyoho. A'amu somo ose uli'monnoho. Jisas Pitamo ose uli'mentisofoho.

14

Jisas sohwo kako Mpohwo An'itumo u'mayo'ne hon'ingcano hweho.

¹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwo'na'nnonji nohumantani nakumo nali'mento, Sekwo sekwoe si'meho wonyo semo'n'ingkuhwoloho. O'o, sekwo An'itumo si'meho hi'ntnnono ne'no uyimno. Oso'no sekwo ngko huhwo'ni mo si'meho hi'ntnnono ntapmno. ² Nje Mpohwoe angoso sohe pi'n'ingo'njoponoho. Oso hungkuno hiso ne ane'njontentesi ngko

sekumo hohonta seli'mnesohilo. Ngko sekwoe ang'o ito'no wesyo-hu-mamne hwo'nyoho. ³ Ngko sekwoe ang'o ito'no yasesi'mo ngko sekumo setimayo'ne asomo wapmne hwo'nyoho. Oso'no sekwo ngko'njo afa nohopo humenti'hwanefoho. ⁴ Ngko simne honing'kano somne'no sekwo huno seyohoho.

⁵ Ose nelahoning'ki Toumas ulim'ento, Hwe Engofo, kiko nti'mne hwosilo. Nakwo huno monayohoyohoho. Nakwo oso honing'kano somne'no hunoso pipi ihwasi syofisyanehwono.

⁶ Ose ulahoning'ki Jisas ulim'ento, Ngko sohwo'ni Mpohumo u'mayo'ne honing'kano hwo'nyoho. Ngko hungkuno nehopi'nohino hwap'ingo hwo'nyoho. Ngko songo ne'no humayo'ne hwap'ingo hwo'nyoho. A'amu fihwo kako Anitumo u'mayo'ne honing'kano nom'neso mauyoho. O'o, ngko'nohino Mpohumo u'mayo'ne honing'kano hwap'ingo hwo'nyoho. ⁷ Sekwo nje hwap'ingo ne so'no huno nto'no seyontentesi sekwo nje Mpohwo huhune'no huno seyihwonesohilo. Olohonta sekwo Anitune'no huno nto seyohoho. Sekwo kakimo nto uhwon'ing'kohoho. Sekwo ngkimo nohon'ing'kohoho so'no sekwo Anitu huhumo uhwonontifi kakine'no huno nto'no seyohoho.

⁸ Ose ulahoning'ki Filip ulim'ento, Hwe Engofo, kiko Mpohumo foneti'hwaho. Noneti'hwahojo'no nakwo sim'eho wop'ingo won-amo'nimontonoho.

⁹ Ose ulahoning'ki Jisas kako ulim'ento, Filip ngko sekwo'nji sikuno pi'ning'engo nto humantohe hwo'nyoho. I osomo kiko ngkine'no huno ito'no makiyo'njo hwosilaho. A'amu ngkimo nohon'iwon'ing'kiso sohwo kako nje Mpohwo Anitumo uhwonalofoho. Oso'no pipine'no lohino. Kiko Mpohumo foneti'hwaho lohinosofo. ¹⁰ Kiko ole losyofisyalokuno. Jisas'nji kan'ing'kwohwo'nji siko afa'maho. O'o, Jisas kako kengo hweho. Kan'ing'kwohwo kengo hweho. Ose losyofisyalokuno. Hungkuno ngko sekumo selinyoso nje huno mta'ango'maho. O'o, Mpohwo Anitu kako ngkimo humaso sohwo kako yo'mayo syoho iwo'n'ing'kohoho. ¹¹ Sekwo olo hungkuno homo somo sim'eho hi'ntnnono uyim'no. Ngko nje Mpohumo humaleno. Mpohwo kako ngkimo humaho. Oso hungkuno homo somo sim'eho hi'ntnnono muyo'manji i yo'mayo syoho wonyoangkafo a'amu miy'iwon'ing'kiyohoho iwo'n'ing'kohe so'no sekwo huno ikwesyafisyikuji sekwo sim'eho hi'ntnnono ntapm'no.

¹² Hungkuno nehopi'nohino waselim'onne'no yohono. A'amu ngkimo sim'eho hi'ntnnono ntaposo sohwo yo'mayo syoho ngko iwo'n'ing'koheso kako uyimontonoho. Ou, ngko nje Mpohwoepono sime sohonta oso a'amu huhwo sohwo kako olopo nohumahwosi yo'mayo syoho ngko imentohe somo kako niyakolofososo ngko ufo'ma'monnoho. ¹³ Hwap'ingoso ole, sekwo nje Mpohumo yo'mayo so'no jomo ulikuji nje yofe lifijoso ngko yo'mayoso wosejapmm'noho. Ngko yo'mayo sekumo sejapm'me'no nje Mpohwoe yofe sekwo noho'nomafikujo'no kakoe yofe engoso umonimontonoho. ¹⁴ Sekwo nje Mpohumo nje yofe ulifijoso ngko yo'mayo imneso'no jomo ntikujo'no ngko uyim'noho.

Jisas kakoe Towahuno Wop'ingo somo uhwajone'no hungkuno ulimentisofoho.

¹⁵ Sekwo ngkimo sim'eho nehopi ntapifijo'manji ou, sekwo nje hungkuno hopi'nonohino somo haloho pekuji ito'no wonn'ing'kopantifeho. ¹⁶ Ngko Mpohumo jomo uli'me'no kako nom'nihwo sekumo Yokumpohn'nyo Sesofitofosyohumayo'nehwo wosejapmmontonoho. Oso huhwo sohwo

kako sekwo'nji engolopohamo ne'nohini wofosyohumentihwantife hweho. ¹⁷ Anitu kakoe Towahuno sohumu sekuyepono uhwañhwoso'no Towahuno huhwo sohwo kako hungkuno nehopi'nohini wasetihwamontonoho. I oso'no a'amu hwahoponjo yahino somo iningkuwalokwofoso hofiko oso Towahuno huhwo sohumu momaso'njofoho. Hwapingoso hofiko kakimo timo muhwonyo'njo ikuji hofiko kakine'no huno muyofoho. I oso'no sekwo kakine'no huno seyohoho. Hwapingoso olohonta kako sekwo'nji humaho. Hwangku kako sekwoe simaho mo'mo wohumamontonoho.

¹⁸ Ngko sehwti'mo'me sohonta Anituye Towahuno sohwo sekwo'nji humaso so'no sekwo sikumehomi pa'nyo mohumafitnnehofo. O'o, ngko sekuyepono asomo wapmmonnoho. ¹⁹ We'enepi olo hwaho loponjo a'amuso hofiko ngkimo apa'no manohonifitnnehofo. I oso'no sekwo wonohonantifeho. Ngko songo ne'no humayo'ne hwapingo sohwo'ni kalohi sekwo hoku songo ne'no wohumantifeho. ²⁰ Ngko nje Mpohwoepono sehwti'mo'me sohonta sekwo huno ole waseyono. Ngko nje Mpohumo humaleno. Sekwo ngkimo wofosyonohumantifeho. Ngko sekumo wosefosyohumamonnoho. ²¹ A'amu fihwo kako nje hungkunomo haloho pehwosi hungkuno homo somo ito'no tifi iningkaweso sohwo kako ngkimo simaho nehopi ntopalofoho. A'amu ngkimo simaho ntapwo'ningkiso osohumo nje Mpohwo kako simaho uyalofoho. Ngko huhwo'ni oso huhwo sohumu simaho uyimo ngko kakimo utihwa'nyopo ikini'me'no kako ngkimo wonohonimontonoho. Jisas ose ulimentisofoho.

²² Jisasiye inomokomoyo nom'ne sohwo kakoe yofe Jutasiyoho. Osohwo kako Jutas Isikaliyoutimaho. O'o, nom'ne hweho. Oso Jutas huhwo sohwo kako nohumanto Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, kiko nakwo sohwna'nimo ne'mahoji hwe moya'mi hwahoponjoso makohonyo'njo iyoso pipilo. ²³ Ose ulohoningkahonngki Jisas ulimento, A'amu ngkimo simaho nehopi ntaposo'manji kako nje hungkunomo ito'no wonningkamontonoho. Oso hwe huhwo sohumu nje Mpohwo Anitu kakine'no umo'nimontonoho. Nekwo'montosa'i oso hwe huhwo sohumu u'mehwasi kako'nji engolopohamo ne'no wohumantanoho. ²⁴ A'amu nje hungkunomo tifi ito'no miningkayo'njo sohwo kako ngkimo simaho hi'ntnnono mantapwo'ningkiso hweho. Olo hungkuno selalokwe loso nje huno mta'ango'maho. O'o, nje Mpohwo nihwatimentiso sohwoe hungkuno ntapmmentisoso selalokweno.

²⁵ Ngko sekwo'nji nohumanji hungkuno loso selalokweno. ²⁶ I oso'no ngko sekumo sehwti'mo'me'no nje Mpohwo kako kakoe Towahuno Wopingo sohwo ngkimo niyohope'ne sekumo Yokumpohn'nyo Sosofitofosyohumayo'ne sekuyepono uhwatimontonoho. Anituye Towahuno Wopingo huhwo sohwo kako sekwo'nji nohumahwosi sekumo yo'mayo so'no hofiyo wolosetihwamontonoho. Kako sekwoe hunomo huno sefohotofihwoso'no yo'mayo hungkuno selimentoheso huno ikwesiyafisyikuji huno waseyimontonoho.

²⁷ Ngko sekumo sehwti'mofalokwe so'no ngko nje simaho wopingo'nji simaho pompenjiyo'nji sejopalokweno. Hwe moya'mi hwahoponjo sofe simaho pompenjiyoso simaho wopingoso iyoswo ilo'molajo iwo'ningkisiso pa'nyo'njofoho. I nje simaho wopingo nje simaho pompenjiyoso oso pa'nyo'maho. O'o, hwahoponjo somo yakolo'nnyofoho. Oseso yo'mayo tango se'mahwoso'no sekwo yomo ikuji iyoho seningkuhwoloho. ²⁸ Oso hungkuno selohe loso sekwo apa'no huno fikwesiyafihupmno. Ngko Mpohwoepono nosi'mo sekuyepono asomo wapmmonnoho. Sekwo ngkimo

simeho nehopi ntape'manji ngko nje Mpohwoe angko wonyoangkafo sopo nosi'me'no sekwo simeho wopingo wasemo'nimontonoho. Hwapingoso Mpohwo Anitu kako ngkimo hwofilo'nnyo hweho. ²⁹ Yo'mayo hiso mmo'nontaningi selalokweno. Oso'no hwangku sohonta yo'mayo selohe so'no i'mofapihwoso'no sekwo osomo uhwoninkuji sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono ntapifitne'no selalokweno.

³⁰ Nje sikuno sekwo'nji hungkuno jo'neso mofo nto imo'nimaho. Hwapingoso Seten hwe wonyo olo hwaho loponjo yahinomo mokosyohumawo'ninkiso sohwo kako wonyo ntohoho'neso nto i'mofapohoho. I oso'no kakoe yokumpohn'nyoso ngkimo moniyakolofonehoho. Seten ngkimo moniyokolofontaninkuhwosi ngko poyo wape'nimonnoho. ³¹ Hwapingoso hwe moya'mi hopi'nonohinosa hofiko ngko nje Mpohumo simeho engo uyalokwe so'no huno tipemayo'ne ngko oso hungkuno Mpohwo ntapmmentiso somo ito'no tifi uninkamonnoho. Yo'mayo tango ko ni'mahoninkuhwosi ngko ne'no uninkamonnoho. Ose nalonto nalimento, Filikapmno. Wohwano. Ose nalimentisofoho.

15

Jisas kako 'wain' iyo hwapingo ne hweho.

¹ Jisas kako kakoe inomokomoyo sohwo'na'nimo pahnnimo hungkuno ole nalimento, Ngko iyo hwapingo ne hwo'nyoho. Nje Mpohwo iyo uyo syoho sohwo'nimo mokosyonihumunyo hweho. ² Nje iyopamo ne minto'nyoso Mpohwo kako nolofehwosi wae weeo'mtonoho. Iyopamo ne into'nnyo hopi'nonohinosa kako nofasyihwosi pamo ne'njoso wawo'montonoho. Hwapingoso ipisayo engo into'ninkuhwosi ne engo imo'nyo'nefoho. ³ Oso pa'nyoso sekwo nje apamo sohwaso sekwo nje hungkunomo ito'no ininkowalokwofo so'no oso hungkuno hiso yo'mayo yahino wonyo imotofo somo wae esemofalofoho. Sekwo kiho'maso'njo humalofo. ⁴ Sekwo ngkimo fosyonihumamno. Ngko sekumo wofosyosehumamonnoho. Iyopamo fihwo kako iyo ne hwapingo somta'ni nosanjihwosi piwasyososo kako ipisayo neso minto'nonehoho. Oso pa'nyoso sekwo ngkimo monifohi'nyo'manji sekwo huhwasi ipisayo neso minto'nyo'ne hwasoho.

⁵ Ngko iyo hwapingo ne hwo'nyoho. Sekwo nje apamo hwasoho. A'amu fihwo ngkimo fosyonihumasohwo ngko kakimo wofosyohumamonnoho. Oso'no kako ipisayo ne engo'njo hweho. Sekwo ngkimo nisikwatifijo'manji sekwo yo'mayo neso mifitne hwasoho. ⁶ A'amu fihwo kako ngkimo nisikwatnnyo sohwo a'amu iyopamo yofoho inyoso wae yaofontifi tohomo ho'naefiwo'ninkohoho hopaso nje Mpohwo kako hwe huhwo sohomo wae yaofonefoho.

⁷ Sekwo ngkimo nonihumafikuji sekwo nje hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafikujo'manji yo'mayo so'no semo'ninkuhwoso'no ngkimo jomo ntifijoso yo'mayoso sekumo wose'ma'montonoho. ⁸ Sekwo ose ifijo'manji sekwo nje inomokomoyo ne imo'ninkuji sekwo ipisayo ne engo'njo imo'nifitne hwasoho. Oseso a'amu hofiko Anitu kako sekumo hofiyosemokosyohumentaninkuhwosi sehoninkuji hofiko nje Mpohwoe yofe engo noho'nomapitnefoho. ⁹ Nje Mpohwo kako ngkimo simeho engo ntapowo'ninkiso hopaso ngko sekumo simeho sejopalokweno. Oseso sekwo nohumafikuji ngko hitoho engo sejopalokwe so'no huno syafisyikuji yo'mayoso ifitne so'no sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo fiyoho'nimno. ¹⁰ Ngko nje

Mpohwoe hungkunomo tifi ito'no iningkawowo'nningkohe so'no ngko huno niyohi, nje Mpohwo hitoho engo ntopalofoho. Oso pa'nyoso sekwo nje hungkunomo tifi ito'no iningkafijo'manji sekwo huno ole waseyono. Jisas kako hitoho engo nejopalofoho. ¹¹ Olo hungkuno selalokwe loso nje simonyo iyoso sekwoe simaho mo'mo wasewenonji selalokweno. Oso simonyo iyoso simaho mo'mo engo mikunimposo wasemo'nningkuhwono.

¹² Jisas ose nalonto nalimento, Sekwo olo hungkuno losomo tifi ito'no finingkamno. Ngko sekumo simaho sejopalokwe hopaso sekwo nom'ne a'amu somo ose uyimno. ¹³ A'amu fihwo kako kakoe a'amu somo simaho uyihwoso so'no kako a'amu hisofe mango sohwo ole ulimontonoho. Olo a'amu lomo sekwo nusihutofikuji ngkimnohini fonjan'humno. Ose loso sohwo kako kakoe a'amu hisomo simaho uyoso yakolo'nnyo hweho. ¹⁴ Sekwo sohwaso nje hungkunomo tifi ito'no nningkapifijo'manji sekwo nje a'amu ne hwasoho. ¹⁵ Syoho ulohofiyo sohomo kakoe hwe engo sohwo kako yo'mayo so'no yoloho mujo'njo hweho. O'o, syoho ulohofiyo sohwo kako syoho'nohini inyo hweho. I ngko olohonta nje syoho ntohofiyo hwasoho eso apa'no maselimnehono. O'o, yo'mayo hungkuno nje Mpohwo ntimentiso so'no ngko yolohoso nto selimalefoho. Oso'no olohonta nje a'amu hwasoho selalokweno.

¹⁶ Sekwo ngkimo simo'mo nakwoe Hwe Engo'ne hwehontifi nihwosopo'mentohofihwonimaho. O'o, ngko simo'mo sekumo nje a'amu ne imo'nyo'ne sehwsopo'mentohe hwasoho. Sekwo ipisayo ne into'nyo'ne sehwsopo'mentohe hwasoho. Oseso olo syoho sejopalokwe loso sekwo yahonngkuji a'amu piningoso nje hungkuno nupa'nngkuji tifi nningkapifijosos nakwo'nji ne'no nohumantokutnefoho. Oseso sekwoe syohoso ne imo'nningkuhwoso'no ne'no nowentihwonefoho. Sekwo ose ifijo'manji sekwo nje Mpohumo nje yofe ulikuji yo'mayo so'no jomo ulifijosos kako wosejapmmontonoho. ¹⁷ Oseso ngko olo hungkuno loso apa'no yokumpohn'nyo selalokweno. Sekwo a'amu somo simaho nehopi uyimno.

A'amu hwahoponjo sohwa hofiko Jisasiye inomokomoyo sohwanne'no mangohwa imo'nifitne so'ne hungkunofoho.

¹⁸ Hwe moya'mi hwahoponjo yahinomo tifi iningkowalokwofoso hofiko sekwoe mangohwa imo'nifijo'manji sekwo huno ole waseyono, Simo'mo ngkine'no mangohwa imo'nimalofofoho. ¹⁹ Sekwo olo hwaho loponjo yahinomo tifi iningkafijontentesi u, a'amu hwaho loponjosos sekumo nakwoe a'amu hwasoho selifijosos simaho sejapikutnesohilo. I oso'no sekwo olo hwaho loponjo a'amu hwasimaho. O'o, ngko olo hwaho loponjo yahino somne'no iwaho ito'no ehumayo'ne so'no sehwsopo'mentohofoho. Oseso hwe moya'mi hwahoponjosos hofiko sekwoe mango hwafoho. ²⁰ Olo hungkuno nto selohe loso huno ito'no fisyafihupmno. A'amu syoho ulohofiyo sohwoe yofe engoso kakoe hwe engo sohwoe yofe engomo muyakolofonehoho. Oso hiso'no sekwo iningo seyihwoloho. Ngko sekwoe hwe engo sohwo'nimo a'amu hwahoponjosos wonyo ntohofiwo'nngkohoho hopaso hofiko sekumo woselohofantifeho. I hofiko nje hungkunomo haloho nipopijo'manji hofiko sekwoe hungkunomo haloho wosepeentifeho. ²¹ A'amu hwahoponjosos hofiko Anitu nihwatimentiso so'no huno muyofoho. Oso'no sekwo ngkimo tifi nningkapiwonngkohoho so'no hofiko yo'mayo wonyosos woselohofantifeho.

²² Ose nalonto nalimento, Ngko olo hwaho lopo mape'njo ntentesi nje hungkuno hofikimo mulontimntentesi hofikoe honingkanos wonyo

somme'no hofi'ko tohino engo momafi'kutnnesohilo. I oso'no nje hungkunomo nto ko upa'nimotofoso hungkuno homo somo simeho muyofoho. Oso'no sikuno ae'uyo somo ngko wonyo hwasoho uli'me'no hofi'ko mampi'nyo ifitnnefoho. ²³ A'amu nje mangohwo imo'noso sohwo kako nje Mpohwo huhune'no mangohwo osenohini umo'nimonte hweho. ²⁴ Yo'mayo syoho wonyoangkafo a'amuso hofi'ko miyiwo'n'ingkiyohofoso ngko hofi'ko'njopo itihwamentohefoho. Oso syoho hiso ngko miyo'njo yonti'mtentesi hofi'koe wonyo hon'ingkanosomme'no tohino engo momafi'kutnnesohilo. I oso'no olohonta oso syoho wopi'ngo imentohe somo hofi'ko timo uhwonontifi hofi'ko ngkine'no nakwolaho ntimentohofoso hofi'ko ngko'nji nje Mpohwo huhwo'njiye mangohwa imo'nimentohofofoho. ²⁵ Oseso hofi'koe yahino homo somme'no oso Anituye hungkuno anga'no mti'mokinyoso ne imo'nalofoho. Oso hungkunoso olenoho. Ngko hofi'kimo wonyo ko mulohofahon'ingko hofi'ko ngkine'no siki mangohwa imo'nnyofoho.

²⁶ Ose nalonto nalimento, Ngko nje Mpohwoe pone'no nosi'mo Anituye Towahuno yokumpohn'nyo sosofitofosyosehumayo'ne sohomo ngko sekuyepono woli'hwatimonnoho. Oso Towahuno huhwo sohwo kako hungkuno ne'njo hweho. Kako Mpohwo'nji fosyohumawo'n'ingki'oso sohwo kako sekuyepono wapmmontonoho. Kako nopi'hwosi ngkine'no hungkuno woli'jwasemo'montonoho. ²⁷ I sekwo ngko'nji nje syoho ema'mentohe sohonta humamotohwone so'no sekwo huhwahnnonji a'amu hopi'nonohino somo yo'mayo upa'nontifi uhwonontifeso filuti'hwafikuno.

16

¹ Ngko sehwti'mo'me sohonta sekwo ngkine'no hohujo ikin-jani'mopitnnohonji yo'mayo yolohoso lijwosemofalokweno. ² Hwangku sekumo a'amu Jutafe tajo ango somta'ni wae wesemofantifeho. I tifi no'mo a'amu fehohnjoso hofi'ko sekumo fonjasesyikujo'no hofi'ko huno hwasyo ole wosyofisyantifeho, Nakwo Anituye syoho wopi'ngo ulohofiyiwo'n'ingkuhwone so'no olo hwe lohomo wofonjosyano. Hwasyo ose wosyofisyantifeho. ³ Hwap'ingoso hofi'ko nje Mpohwo'nji ngko huhwo'nnontnne'no huno nto'no muyofoho. ⁴ Tifi no'mo olo yo'mayo loso i'mofaposo sohonta hungkuno ngko sekumo lijwosemofalokwe loso'no sekwo apa'no huno ikwesyafi'hupitnne'enji selalokweno.

Anituye Towahuno Wopi'ngo sohwo kakoe syoho iyo'ne hungkunofoho.

Hohonta ngko sekwo'nji humamote sohonta ngko yo'mayo hilo so'no maselimmotefoho. ⁵ I oso'no olohonta Anitu kako ngkimo sekwoe ango lopone'no ni'hwatimentiso sohwoepono asomo wasi'mne hwo'nyoho. Ngko wasi'mne hwo'nyoho ko selahon'ingko sekwo ngkimo peho'ne nehwti'mofalokuno eso mantohonyofoho. ⁶ I olohonta ngko wasehwoti'mo'mne'no yohono selohe so'no sekwo sekwoe simeho tango seyohoho. ⁷ I oso'no ngko hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Ngko sekumo sefo'mayo'ne wasimonne'no yohono. Ngko sekumo masehwoti'mofe'njo'manji Towahuno sekumo yokumpohn'nyo sosofitofosesyohumayo'ne sohwo mose'manehoho. I oso'no ngko sime'manji ngko Anituye Towahuno huhwo sohomo sekuyepono wali'hwatimonnoho. ⁸ Kako nopi'hwosi syoho hufa'u si'hune yone hweho. Sime'mo kako a'amufe yahino wonyo ujo ehontojwasyi'hwoso'no hofi'ko yofe uhwopitnnefoho. Nom'ne syohoso kako hon'ingkanosito'nohinoso uti'hwamontonoho. Nom'neso a'amu yahino wonyo somme'no

tohino mayo'ne Anitu kako yano ulofiyone so'ntnne'no ulimontonoho. ⁹ Hofikoe yahino wonyo hwapingo so'no Anituye Towahuno sohwo ole utihwamontonoho. Hofiko ngkine'no simeho hi'ntnnono montapmmotofo so'no honingkano wonyoso hi'njofoho. ¹⁰ Anituye Towahuno sohwo kako honingkano wopingo ito'nohino so'no ole utihwamontonoho. Ngko honingkano homo somo into'nohino imote so'no nje Mpohwo kako ngkimo asomo ntimanefoho. Oseso sekwo olopo apa'no manohonifitnnefoho. ¹¹ Anituye Towahuno sohwo kako a'amufe yahino wonyo somne'no yano ulofiyone so'no ole utihwamontonoho. Anitu kako hwe wonyo Seten olo hwaho loponjo a'amu mokosyohumawo'ninkkiso sohomo yano nto ulofimentiso so'no a'amu Setenimo iningkowalokwofo so'ntnne'no yano ulofiyihwoso'no hofiko tohino engo nomapitnnefoho. Ose utihwamontonoho.

¹² Ose nalonto nalimento, Ngko sekumo hungkuno pi'ningo engo waselimonji ko yoheso sekwo oso hungkuno selime somo huno seyone so'no hopoenohino hwasi'maho. O'o, hopi'nono seli'me'no sekwoe simeho tango engo seyonoho. ¹³ I oso'no hwangku Anituye Towahuno hungkuno nehapi'nohino sejo'ne sohwo kako nopihwoso'no kako sekwo'nji humahwosi kako yo'mayo hungkuno hopi'nonohino ne somne'no nto'no womikinjosehwatimontonoho. Kako kakoe huno mta'ni syofisyihwasi waselimonto'maho. O'o, yo'mayo hungkuno kako nupa'nivo'ninkkiso so'no waselimontonoho. Oso'nji yo'mayo tifi no'mo imo'none so'ntnne'no waselimontonoho. ¹⁴ Kako nje hungkuno selimentoheso nomahwosi sekumo selihwoso'no yoloho neso lijwasemofihwoso'no sekwo huno nto'no waseimontonoho. Oso'no kako nje yofe engo so'no wosetihwamontonoho. ¹⁵ Yo'mayo nje Mpohwo mokosyohumasoso njefoho. Oso'no hungkuno nto seloheso ngko apa'no waselimonnoho. Anituye Towahuno sohwo kako nje yo'mayo hungkunoso nomahwosi oso hiso'no wolosetihwamontonoho.

Simeho tango seyontososo iwolo'mo lohofikuji apa'no simonyo uyantifeho.

¹⁶ Sekwo we'enepe ngkimo manohonyo'njo uyantifeho. I oso'no sekwo we'enehwo humafikuji hwangku sohonta ngkimo nonohonifitnnefoho. ¹⁷ Ose nelahoningki kakoe inomokomoyo fehohnjo sohwna'ni ole hnnimentihwoni, Oso hungkuno nalisoso hwapingo neso peho'neto. Ole nalohi, We'enepe sekwo ngkimo monohonifitnnehofo. I oso'no we'enehwo nohumafikuji ngkimo apa'no nohonifitnnefoho. I nom'ne nalisoso ole, Ngko nje Mpohwoe pone hwo'nyoho. Ose nalisofoho. ¹⁸ Oso we'enehwo nalisoso peho'ne nalohoho. Yoloho neso nakwo huno monayohoyohoho.

¹⁹ Ose hnnontani nakwo Jisasimo ko mujo'njo yahoningkuhwoni Jisas nakwoe huno so'no huno uyahoningki nakumo nalimento, Sekwo olo hungkuno ngko selohe loso'no peho'ne hnnalokwofo. Ngko ole selohono. We'enepe sekwo ngkimo manohonifitnnehofo. We'enehwo humafikuji apa'no ngkimo wonohonantifeho. Ose selohono. ²⁰ Ngko hungkuno nehapi'nohino waselimonne'no yohono. We'enepe yo'mayo tango ni'mane so'no a'amu hwahoponjo pi'ningo engoso hofiko simonyo yontaningkuji sekwo sohwasu humotaho engo likuji simeho tango waseyimontonoho. I oso'no sekwoe simeho tango seyontososo iwolo'mo lohofikuji sekwo simonyo engo uyantifeho. ²¹ Ose nalonto kako pahnnimo hungkuno ole nalimento, Olo selalokwe loso a'mu fisi kako mehomi aswo mayo pa'nyofoho. A'mu fisi kako aswo toho'ne yonto simeho tohino umnonte

so'no kakoe simeho wopingo mmo'nyofoho. I oso'no kakoe mehomi aswo mahwosi kako oso tohino engo so'no iningo mofihwosi simonyo uyimontonoho. ²² Oso mehomi aswo mawo'ningkohoho pa'nyoso sekwoe simeho tango'nji humalofo. Oso'no hwangku sohonta ngko apa'no sehoni'me'no sekwo simonyo engo apa'no uyantifeho. Oso simonyo iyo homo somo wae yafo'ne a'amu fihwo mohumuyohoho. O'o, awonoho. Simonyo iyoso ne'no nowentihwonefoho. ²³ Oso sikuno homo somo sekwo ngkimo yo'mayo yo'mayo so'no mantifitnnefoho. O'o, ngko hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Sekwo nje Mpohumo yo'mayo yo'mayo so'no jomo ulikuji nje yofe'nji ulifijo so'no kako ngkine'no syanifisyihwosi yo'mayo yo'mayoso wosejapmmontonoho. ²⁴ Hohonta oso hopaso sekwo mimmotofihwasoho. O'o, nje yofeso Mpohumo mulimmotofo soku olohonta sekwo Mpohumo nje yofe'nji jomo ulifijoso yo'mayoso wosejapmmontonoho. Oseso sekwo simonyo nehopi'nohini uyantifeho.

Jisas kako olo hwaho loponjo yahino somo yakolo'nnyo hweho.

²⁵ Ngko yo'mayo yo'mayo so'no pahnnimo hungkuno seliwo'ningkohefoho. I tifi no'mo ngko pahnnimo hungkunoso maselimnehono. O'o, ngko nje Mpohumne'no hungkuno yoloho'nohini wolijwasemo'monnoho. ²⁶ Oso hohosohonta sekwo yo'mayo so'no Anitumne'no jomo ulifijo sohonta ngko ajwo sopo sekumo sefo'mayo'ne mohumamnehono. O'o, sekwo Mpohumo nje yofe ulifijoso kako yo'mayo so'no wosejapmmontonoho. ²⁷ Hwapingosho sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono ntapontife sohwhanne'no Anitu nihwatimentiso so'no huno seinyo sohwhanne'no Anitu kako simeho sejopalofoho. Kako sekwoe hungkunomo wosepa'nimontonoho. ²⁸ Ou nehopi. Hohonta Mpohwo kako nihwatimentiso sohwo'ni olo hwaho lopono pmmentohe hwo'nyoho. I olohonta ngko olo hwaho lopo sehwti'mohm'mo nje Mpohwoepono asomo wasimne hwo'nyoho.

²⁹ Ose nelahoningki kakoe inomokomoyo sohwna'ni ulimentihwoni, Ihwoni. Olohonta kiko pahnnimo hungkuno monalohoyohino. O'o, hungkuno yoloho'nohini nalohino. ³⁰ Oso'no nakwo yo'mayo so'no huno nayohoho. Kiko huno hwapingo'njo hwosoho. Nom'ne a'amu hofiko huno'nohini syofisyantifeso hofikoe huno hiso kiko huno kinyo hwosoho. Oso'no nakwo olo hilo so'no simeho hi'ntnnono uyalokuhwono. Kiko Anitu mta'ango nehopi'nohino hwosoho.

³¹ Ose ulahoningkuhwoni Jisas nalimento Olohonta sekwo ngkine'no simeho hi'ntnnono nehopi lontopantikwofo. ³² Upa'nimno. Sekumo tango se'mayo'ne sikunoso we'enepe umo'nimonte'no yohoho. I nto i'mofapohoho. Oso'no hofiko ngkimo nikekujo'no sekwo ngkimo nihwti'mofikuji sekwo anga'no anga'no sekwoe angomne'no esesamo wohumpeentifeho. Oso'no sekwo ngkimo nihwti'mofikujo'no ngko'nohini nje mango sohwanji wohumamonnoho. I oso'no ngko'nohini'maho. O'o, Mpohwo kako huhwo ngko'nji wohumamontonoho. ³³ Yo'mayo tango se'mayo so'no ngko olo hungkuno hiloso selalokweno. Tango hiso se'mahoningkuhwosi sekwo ngkine'no ole wosyonifisyantifeho. Ngko Jisasimo ufohi'nonji kako'nji humalohwono. Ose syanifisyikuji sekwo simeho wopingo'nji wohumantifeho. Sekwo olo hwaho lopo nohumentaningkuji yo'mayo tango wonyoso woselohofantifeho. I oso'no sekwo yokumpohn'nyo

lohofikuji simonyo fiyimno. Hwapingoso ngko olo hwaho loponjo yahino somo hwotoho fenji nto uyakolo'maleno. Ose nalimentisofoho.

17

Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'no Anitu ufo'mane'ento jomo ulimentisofoho.

¹ Jisas kako oso hungkuno inomokomoyo sohwana'nimo nalonto kako ahwomomo timo uhwononto kaningkwohumo jomo ulimento, Mpohwo, nje sikuno nto i'mofapohoho. Olo a'amu lohwaremo nje yofe engoso utihwaho. Oseso kiko utihwahojo'no ngko jije hwomu sohwo'nne'no yofe engo nihwofikujo'no hofiko jije yofe woho'nomantifeho. ² Kiko a'amu hopi'nonohino somo ngkimo enjwa'mo uhumatimentohinofoho. Kiko a'amu fehohnjo ntapmmmentohinoso kako songo ne'no humayoso yano uyine'enji ntapmmmentohinofoho. ³ Songo ne'no humayo'neso olenoho. A'amu hiso hofiko nekwo'montosa'ine'no yofe ole wehwofantifeho. Kiko'nohini Anitu nehwasoho wokuhwofantifeho. Ngko Jisas Kilais sohwo'nne'no ole wonihwofantifeho. Nakwoe hwaho lopone'no Anitu uhwatimentiso hweho. Ose wonihwofantifeho. Yofe ose nihwofikuji hofiko wopingo'nohini humafikuji songo ne'no humantokutnnefoho.

⁴ Ngko olo hwaho lopo nohumanji jije yofe engoso jije yokumpohn'nyo engoso nto utihwamalefoho. Yo'mayo syoho ntapmmmentohinoso ngko moi'wo nto esojwao'malefoho. ⁵ U, Mpohwo hohonta olo hwaho loso nekwo mamti'mokiyo sohonta ngko kiko'nji nohumanji ngko yo'mayo yokumpohn'nyo mokosyohumunyo hwo'nyoho. Ngko kiko'nji humanji mokosyohumamote pa'nyoso oso yofe engo so'nji yokumpohn'nyo engo so'nji kiko ngkimo asomo ntape.

⁶ Olo hwe lohwa hwaho loponjo ntapmmmentohino lohwa ngko hofikimo kikine'no lutihwamale so'no hofiko kikine'no yofe kihwofalokwofo. Jije a'amu huhwo sohwa kiko ngkimo ntopahoningkini hofiko jije hungkunomo haloho pentifi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantifi tifi iningkopalokwofo. ⁷ Oso a'amu kiko ntapmmmentohinoso yo'mayo hungkuno ulahoningko hofiko huno ole syafihu'mentohofi, Olo hwe lohwoe hungkunoso Anitu mta'angofoho. Huno ose unyofoho. ⁸ Yo'mayo hungkuno kiko ngkimo ntapmmmentohinoso ngko lutihwahoningko hofiko simaho hi'ntnnono uyontifi huno ole uyalofoho. Hohonta ngko kiko'nji humanji kiko olo hwaho lopone'no nihwatimentohinofoho. Oso hungkuno somo hofiko simaho hi'ntnnono uyalokwofo.

⁹ Olo a'amu huhwo lohwanne'no jomo wakilimonne'no yohono. A'amu nom'ne olo hwaho loponjo somne'no mokilalokuyohono. O'o, olo a'amu kiko ngkimo ntapmmmentohino lohwanne'no jomo kilalokweno. Jije a'amu hwafoho. ¹⁰ Hwe moya'mi hopi'nonohinoso nje hungkunomo tifi iningkawowo'ninkohofoso kiko'ne mehomifoho. Jije mehomi huhwo sohwa ngko huhwo'nnonji nekwoe mehomifoho. Hofiko nje yofe engo ho'nomalokwofo. Nje yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinoso jifefoho. Jije yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinoso njefoho.

¹¹ Ngko kikiyepono wasapmmo li'mo hofikimo uhwatimo'monnoho. Olo hwaho lopo hofiko'nohini wohumantifeho. Oso'no nje Mpohwo wopingo'nohino sohwaso olo a'amu lohwa hofiko ngkimo simaho ntapifitne'enji uhwasopo'mentohino loso yo'mayo yahino wonyo somo uyakolopitne so'no kiko jije yokumpohn'nyo engo so'nji ufo'mahoji umokosyohumaho. Kiko ngko'nji simaho afa inimotohwoyo hopaso hofiko

simeho afa unife. ¹² Ngko hofiko'nji nohumanji oso yokumpohn'nyo kiko ngkimo ntapmmentohino so'nji ngko hofikimo wopingo umokosyohumamote so'no anga'no ngkine'no hohujo ni'hu'nahone miki'janimofefoho. O'o, ntapmmentohino hopi'nonohino sohwa wopingo nningkopalokwofo. A'amu anga'nohino sohumne'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso ne imo'none hopaso kako anga'nohino sohwo tikanomo wene sohwo piwahu'mentisofoho. ¹³ Olohonta olo a'amu lohewamo uhwoti'mahm'mo kikiyepono wosapmmmonnoho. Ngko hofiko'nji olopo nohumanji yo'mayo hungkuno hofikoe simeho wopingo umo'none'enji kilalokwe so'no nje simeho wopingo nimo'nivo'ninkiso hopaso engo womantifeho.

¹⁴ Jije hungkunoso olo a'amu lohewamo nto umotefoho. A'amu hwe moya'mi olo hwaho loponjoso hofikoe mangohwa imo'nimentohofofoho. Hwapingoso ngko hopa hofiko olo hwaho loponjo yo'mayo somo miningkayo'njo hwafoho. ¹⁵ Ngko hofiko'nji yanimofo'ne makilohoyohono. O'o, ole kilalokweno. Hofiko olo hwaho lopo nohumentaninkuji oso hwe wonyo Seten kako a'amu lohewamo wonyo umokonohonji kiko hofikimo hofiyo mokosyohumane'enji kilalokweno. ¹⁶ Ngko olo hwaho loponjo yahinomo ininkunyo hwon'maho. Oso pa'nyoso hofiko huhwanji olo hwaho loponjo yahinomo ininkunyohwa'maho. ¹⁷ Mpohwo jije hungkunoso hungkuno ne'njofoho. Oso hungkuno hiso olo a'amu lohewamo kiko itihwahoninkiji hofiko hofikoe huno ehohosasyihwoso'no hofiko yo'mayo yahino wonyomo uliko'mafikuji jije yahino wopingo'nohini ikuji jije a'amu ne wopingo umo'nantifeho. ¹⁸ Hohonta kiko ngkimo ni'hwajahoninkini ngko a'amu olo hwaho loponjo lohwanjo ajwo'mo humamotefoho. Oso pa'nyoso ngko olo a'amu lohewamo hwe moya'mi hwahoponjo lohwanjo ajwo'mo wohumafenji hofikimo uhwojalokweno. ¹⁹ Ngko kiko'nji nohumahm'mo olo syoho simo'mjolo uyimonne'no yohono a'amu lohwa hofiko jije hungkuno so'ne huno ufohotofohojo'no hofiko jije yahino wopingo mayo'ne ufo'ma'mne'no yohono. Oseso hofiko jije a'amu ne wopingo umo'nantifeho.

²⁰ Ose ulonto ole ulimento, Olo a'amu lohewamnohini mokosyohumaho eso makilimnehono. O'o, hwe moya'mi nom'neso hofiko olowafe hungkunomo haloho upa'ninkuji ngkimo simeho hi'ntnnono ntapifijo somo kiko hofiyo mokosyohumaho kilalokweno. ²¹ Ngko ole'no nimo'ninkohoho. Hwe moya'mi hopi'nono nekumo simeho ejapikuji hofiko nekwo hopa simeho hunoso afa'njo umo'nantifeho. Mpohwo, kiko ngkimo ni'humahnno. Ngko kikimo kuhumaleno. Oso hopaso hofiko nekumo ehumayo so'no nimo'ninkohoho. Hofiko ose ehumafikujo'no a'amu hwahoponjoso hofikoe yahino wopingo somo uhwoninkuji ole wosyofisyantifeho. Ou, Anitu kako Jisas Kilais sohumo nakwoe hwaho lopo uhwatimentiso sohweho likuji ngkine'no simeho wontipantifeho. ²² Jije yokumpohn'nyo kiko ntapmmentohinoso ngko hofikimo uyimaleno. Oseso ole'no nimo'ninkohoho. Nekwo simeho afa inontai humalohwoyo hopaso hofiko simeho afa'njo umo'nantifeho. ²³ Jije hungkuno lontnneso nje simehomo mnawojo hopaso nje hungkuno hofikoe simehomo ose mnaweho. Oseso hofiko simeho afa ininkuji wopingo humafitne so'no nimo'ninkohoho. Oseso a'amu hwahoponjoso hofikoe humayo somo uhwoninkuji ole wohnnantifeho. Anitu kako Jisasimo nakwoe hwaho lopone'no nehapi uhwatimentiso hweho. Anitu Jisasimo simeho uyivo'ninkiso hopaso kako olo a'amu lomo simeho uyalofoho.

²⁴ Ose ulonto ulimento, Mpohwo, ole'no nimo'n'ngkohoho. Hwe moya'mi kiko ntapmmentohino hopi'nonohinoso hofiko ngko'njopo wohu-mantifeho. Olo hwaho loso nekwo mamti'mokiyo sohonta kiko simeho ntaponji jije yofe engoso jije yokumpohn'nyo engo ntapmmentohino-foho. Olo a'amu lohwa hofiko oso yofe engo so'nji yokumpohn'nyo engo so'nji ntapmmentohino somo uhwon'fitnne so'no nimo'n'ngkohoho. ²⁵ Ou Mpohwo, kiko yo'mayo yahino ito'nohino iwo'n'ngkino sohwasimo olo hwaho laponjo a'amulo kikimo huno muyofoho. I oso'no ngko kikine'no huno niyohoho. Olo a'amu ngko'njo lopo humalofoso hofiko kiko ngkimo ni'hwatimentohino sohwo'nne'no huno unyofoho. ²⁶ Jije yahino yo'mayo so'no hofikimo nto uti'hwamaleso ngko ne'no uti'hwahm'mnefoho. Oseso kiko simeho engo ntopantokuno hopaso hofiko simeho engo unantifeho. Ngko hofikimo humahm'me'no kikitma'angoso hofiko simeho ose unantifeho. Jisas kako Anitumo ose ulimentisofoho.

18

*Jutas kako Jisasimne'no mango sohwaso tokoyo'ofo imentisofoho.
(Matiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)*

¹ Jisas kako Anitumo ose ulahon'ngki kako kakoe inomokomoyo so-hwona'ni nakwo oso hopo sopo uliko'mentani mijo we'e Kitilon weken-tani nongkihnta'ni iyo uyo syoho sopo umentihwonefoho. ² Jutas kako Jisasimne'no tokoyo'ofo yone sohwo kako oso iyo uyo syoho sopone'no huno unyo hweho. Hwap'ngoso sikuno pi'n'ngo engo somo Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'nnonji oso hopo sopo ne'no umotohwonefoho.

³ Hwe yofe engo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofiko a'amu hwap'ife tifo'njo sohwanji a'amu itokuso'njo sohwanji Jutas kako oso iyo uyo syoho hopo sopone'no ipemotawomentisofoho. Hofiko kwefoho'nji sikiloho'nji yo'mayo ikujoho so'nji motapmmentohofofoho. ⁴ Jisas kako kakine'no yo'mayo u'mane so'no simo'mo huno nto unyo sohwo humentanjopo a'amu sohwaso nuhwon'itimanto ulimento, Sekwo tihune'no tipeelokwofo. ⁵ Ose ulahon'ngkahon'ngki hofiko ulimentohofi, Nakwo Jisas Nasalet mta'ango sohune'no tipeelokuhwono. Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Ngko olo huhwo'nyoho. Ose ulimentisofoho. Jutas oso a'amu Jisasimne'no tokoyo'ofo yone sohwo oso a'amu huhwo sohwanji humohumantisofoho.

⁶ Jisas kako olo huhwo'nyoho ulimentiso so'no hofiko iyoho yont'fi hohokuhano asohosile we'lenepi went'fi hwahopo pi'wahu'mentohofofoho.

⁷ Oseso Jisas kako apa'no ulimento, Sekwo tihune'no tipeelokwofo. Ose ulahon'ngki hofiko ulimentohofi, Jisas Nasaletnnta'ango sohune'nefoho.

⁸ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Nto selohefoho. Ngko olo huhwo'nyoho. Sekwo ngkimo wantimant'fi pohofihwasi'manji nje inomokomoyo lohwaso timo'nohini fohon'hwatimno. Hofiko wahumpop'ife. Jisas ose ulimentisofoho. ⁹ Simo'mjo Jisas kan'ngkwohumo ole nto ulimento, Oso a'amu ntapmmentohino sohwaso ngko mokosyohumamote so'no anga'no ngkine'no hohujo ni'hu'nahone mikinjan'mofefoho. Oso hungkuno ulimentiso so'no huno ikwesya'fisyonto wahumpop'ife ulimentisofoho. Oso hohosohonta oso hungkuno kakoe inomokomoyo sohwasimne'no ulimentisoso ne imo'n'imentisofoho.

¹⁰ Saimoun Pita kako nohumanto hwakuhwajo iwasipema'nonto a'amu fihwoe haloho angahohnjo somo loku'mentisofoho. Lojwahan'ngki halohoso pi'wahu'mentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako a'amu yofe

engo'njo tajo ango syoho'njo sohwoe syoho ulohofiyo hweho. Kakoe yofeso Malikos. ¹¹ Pita ose yahon'ngki Jisas ulimento, Jije hwakuhwajoso asoso'mo fotofahinyo. Kiko huno pipi kiyalofoho. Yo'mayo tango nje Mpohwo, Nje hwomu womano, limentisoso ngko woma'mo. Oso'no hwakuhwajoso fotofahinyo.

Hofiko Jisasimo Anasiyepono ipemotamentohofoho.

¹² Oseso oso a'amu itokuso'njo sohwanji a'amu Jutafe hwapife tifo'njo sohwanji hofikoe hwe engo sohwanji hofiko Jisasimo aho kentifi kakimo impe intokwomentohofoho. ¹³ Simo'mo hofiko Anasiyeono motawomentohofoho. Anas huhwo sohwo kako Kaiyofasiye kanengkwohweho. Kaiyofas sohwo kako oso soswo somo a'amu tajo ango syoho'njo so'no yofe engo ma'mentisofoho. ¹⁴ Oso Kaiyofas huhwo sohwo kako a'amu Juta somo ole ulimento, Yahino ito'nohinoso olenoho. Olo hwe anga'nohino lohwo kako hwe moya'mi hopi'nonohino somne'no ufo'mayo'ne poyo wape'nono. Ose nto ulimentisofoho.

Pita ulimento, Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho limentisofoho. (Matiyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ A'amu sohwa hofiko Jisasimo ipemosontan'ngkofo somo Saimoun Pita'nji ngko Joun'nnonji nekwo Jisasimo in'ngkasimentihwoyofoho. Oso hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo kako ngkine'no huno uyo so'no ngko Jisasi'nji oso hwe yofe engo'njo sohwoe tojo somo humentohefoho. ¹⁶ I oso'no Pita kako mempo hohnta'ni hoku'yo sopo fosyohumamentisofoho. Oseso ngko hwe yofe engo'njo huno ninyo sohwo'ni ngko a'mu hoku'yo mokosyohumayo simo Pitamo ipemotasyuyo'ne ulimentohefoho. Oso a'mu hisi Pitamo ipemotawonto ¹⁷ Pitamo ulimento, U, kiko huhwosi olo hwe lohwoe inomokomoyo hwasilikeno. Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Awonoho. Ngko'maho. Ose ulimentisofoho.

¹⁸ Oso ango sponjo syoho ulohofiyo so'nji a'amu hwapife tifo'njo sohwanji kwongkwongo usahon'ngki toho intofontifi a'apaho toho imokinimentohofoho. Pita huhwo'nji hofiko'nji nolohofontifi a'apaho toho imokinimentohofoho.

Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo Jisasimo hungkuno ulohonimentisofoho.

(Matiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo kako Jisasiye inomokomoyo sohwantne'no yo'mayo hungkuno Jisas hofikimo luti'hwawo'n'ngkiso so'ntnne'no Jisasimo ulohonimentisofoho.

²⁰ Oseso Jisas ulimento, Ngko hwe moya'mi hopi'nonohino somo uti'hwawo'nyoponohini luti'hwawo'n'ngkohe hwo'nyoho. Engolopohamo ngko Anituye tajo ango engo'njo sponjo tajo ango we'eso a'amu Juta uhu'mokuwo'n'ngkohoho sopo nje yo'mayo hungkunoso luti'hwamentohofoho. Ngko hungkuno hiyaso'mo majofoho. ²¹ Oso'no kiko ngkimo peho'no ntohonantokuno. Kiko oso a'amu nje hungkuno upa'n'wo'n'ngkohoho somo ulohonyo. Oso hungkuno ngko l'wo'n'ngkoheso hofiko huno moi'wo'nnyofoho.

²² Ose ulahon'ngki hwe hwapife tifo'njo fihwo kako Jisasi'njopo lohofonto Jisasiye manijohopo hwan'ngo fonjonto ulimento, Kiko olo hwe yofe engo'njo lohomo hungkuno oso pa'nyoso nulohotoho. Ito'nohini uso. ²³ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Ngko hungkuno wonyo uloheso so'no lanifonjohino. I ngko hungkuno wonyo uloheso manji kiko olo a'amu

lohawamo uso. I ngko hungkuno nehopi uloh'e'manji peho'ne nifonjohino. Ose ulimentisofoho. ²⁴ Oseso oso impe Jisasimo into'mentohofoso Jisas into'nowentaningi Anas kako oso hungkuno Jisasimo ulohonimentiso sohwo kako Kaiyofas hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwoepono lihwatimentisofoho.

Pita apa'no Jisasimne'no ngko huno maniyohoyohoho ulimentisofoho.
(*Mat'yu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62*)

²⁵ Saimoun Pita a'amu'nji lohofonto a'apaho toho imokinontaningi a'amu huhwo sohwo ulimentohofi, Kiko huhwosi kakoe inomokomoyo hwosilikeno. Ose ulahoninkofi Pita hwasyo hungkuno ulimento, Awonoho. Ngko kakoe inomokomoyo hwonimaho.

²⁶ Ose ulahoninki oso hwe yofe engo'njo sohwoe syoho ulohofiyi nom'ne sohwo kako oso a'amu Pita kako haloho lojwao'mentiso sohwoe a'amu sohwo kako Pitamo ulimento, Ou, nehopi. Kiko Jisasi'nji oso iyo uyo syoho sopo nohumentaninkini ngko kohoninkohe hwosoho. ²⁷ Ose ulahoninki Pita apa'no ulimento, Awonoho. Ngko osoho hwonimaho. Ose ulahoninki yihufu tosika yokaso oso hohosohonta ho'nimentisofoho.

Hofiko Jisasimo Pailotiyepono ipemotamentohofofoho.
(*Mat'yu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5*)

²⁸ A'amu sohwa hofiko Kaiyofas nta'ni Jisasimo utimantifi oso hwe engo a'amu Loum mta'ango sofe hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe anggo engo sopeno'no imingo ne hoswo hoswe iyo so'nji Jisasimo ipemotamentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko hofikoe Anitu Kako A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo * iyoho humayo somne'no nto'no esyohumayo'ne hofikoe he a'apaho yo'mayoso mijo nto yatiku'mentohofofoho. Oso'no hofiko huno ole syafihu'mentohofi, A'amu Loum nakwoe yahinomo miningkayo'njo sohwafe angomo nakwo syukwato lohofihwosi kiho'njo imo'ningkuhwasi nakwo elijwanyo engo sopo wopayo monanehwono. Ose syafisyontifi mempo hohnta'ni humamentohofofoho. ²⁹ Oseso oso hopo sopo nohumentaninkofi Pailot mempono noswaponto ulimento, Sekwo olo hwe lohomo olo hungkuno nto'no mihwajiyo anggo lopone'no peho'no ipemotapohofihwolo. Pehowonyo imaso'neto. ³⁰ Ose ulahoninki hofiko ulimentohofi, Olo hwe lohwo kako yahino wonyo miyo'njo yontentesi nakwo olo anggo lopo kikiyepono mipemotapihwonesohilo. ³¹ Ose ulahoninkofi Pailot ulimento, Sekwo a'amu Juta soku sekwoe honingkano hungkuno somne'no huno syafisyikui kakoe hungkunoso nto'no mihwatimno. Ose ulahoninki a'amu sohwa ulimentohofi, Sekwo a'amu Loum sohwasinakwo a'amumo fonjasiyo'no honingkano somo pijwonaofiwo'ningkohofofoho. † Ose ulimentohofofoho. ³² Hohonta Jisas kako kakoe a'amu somne'no kako poyo imo'none so'no lutihwamentiso sohonta kako a'amu Loum sohwa a'amumo iyo hwojiyafiku'nnyo sopo fonjinto'ofahumotofo hopaso wape'nimontonoho nalimentisofoho. Oso hohosohonta oso hungkunoso ne umo'nimonte'no yohoho.

³³ Oseso Pailot kako anggo engo somo apa'no swonto Jisasimne'no joholitimanto ulimento, Kiko a'amu Jutafe Hwe Engo hofikoe hwahomokosyohumayo'ne hwosilaho. ³⁴ Ose ulahoninki Jisas ulimento, Oso

* **18:28:** Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho. † **18:31:** A'amu Loumjo sohwa Jutafe hwahomokosyohumayo hwafoho. Oso'no hofiko hungkuno mihwajiyo'neso yono limentihofofoho. Oso'no hofiko honingkano yokumpohn'nyo ho'nahumentohofofoho. A'amu anga'no mape'nyoso wopingofoho.

hungkuno ntohinoso jije huno mta'ni lantohino. I a'amu Jutaso hofiko kilimalofoyoho kantohino. ³⁵ Ose ulahon'ngki Pailot ulimento, Ngko a'amu Juta hwo'ntaho. Jije temtitofu Juta sohwanji hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji hofiko ngkiyepono kumotapohofu. Kiko peho imahnno'neto. ³⁶ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Ngko a'amumo mokosyohumayoso olo hwaho lopo'maho. O'o, ngko olo hwaho loponjo a'amumo mokosyohumayo'ne hwo'ntontosi nje inomokomoyo sohwa hofiko a'amu Juta sohwanji fongki'nifijosos a'amu Juta sohwa monimafikutnesohilo. I oso'no ngko a'amumo mokosyohumayo kiko pa'nyo hwonim'aho. ³⁷ Ose ulahon'ngki Pailot ulimento, Ose'manji kiko hwe engo a'amumo mokosyohumayo hwosoho. Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Kiko hwe engo a'amumo mokosyohumayo hwosoho ntohinoso hungkuno nto'nohinoho. Ngko olo hwaho lopo imo'nimentoheso syoho anga'nohinoho hungkuno nehopi'nohinoho lijwaofon'eso imo'nimentoheso hwo'nyoho. A'amu hofiko hungkuno nehopi'nohinoho umo'nin'wo'n'ngkisoso nje hungkunomo haloho pewo'n'ngkohofofoho. ³⁸ Ose ulahon'ngki Pailot ulimento, A'amu hungkuno ne so'no huno unyoso tihwolo. Ose ulimentisofoho.

Pailot kako Jisasimo iyo hwojiyafiku'nnyo somo fonjinto'ofasiyo'ne limentisofoho.

(Matiyu 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pailot ose ulonto kako mempono a'amu Jutafepono apa'no noswonto ulimento, Ngko olo hwe lohwo kakoe yahino wonyoso motipihwon'ngkiyohono. ³⁹ I oso'no sekwoe yahinoso ole wo'nnyofoho. Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'no Syafisiyo Sikuno Engo † iyoho humayo somo sekwoe a'amu anga'no impo'ango mta'ni isihutofomayo'ne jomo ntiwo'n'ngkohofihwasoho. Oseso ngko sekwo a'amu Juta sokuye olo hwe engo lohomo usihutofonehwajono lasemo'n'ngkohoho. ⁴⁰ Ose ulahon'ngki hofiko mango engo mohm'no ulimentohofi, Olo hwe lohomo nusihutofohotoho. O'o, kiko Mpolapas sohomo usihutofo. Mohm'no ose ulimentohofofoho. Mpolapas huhwo sohwo kako a'amumo fonjasyonto a'amufe yo'mayoso hufo ma'mojo hweho. Hwe wonyo hweho.

19

¹ Oseso Pailot kako Jisasimo utimanto kakoe a'amu itokuso'njo sohware impe'nji fongkupmno, ulimentisofoho. ² Hofiko Jisasimo nofonjontifi impe yongo'njosos nokikisontifi hnnimentohofi olo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo mnokino'manji'mofo pa'nyofoho. Ose lontifi Jisasiye mnokinopo monji'mofahumentohofofoho. Ose yontifi hofiko manji'mofo sawemo miyo'nohinoso a'amu hwaho mokosyohumayo yofe engo'njo sohwa iwo'n'ngkohoho hopaso Jisasimo uloho'mentohofofoho. ³ Ose ulohofontifi kakimo u'mantifi sitofo ulontifi ulimentohofi, Ou, Hwe Engo sohwaso, kiko a'amu Juta somo mokosyohumawo'n'ngkino sohwaso-laho. Ose ulontifi kakoe manji'johopo fongku'mentohofofoho.

⁴ Osohonta Pailot apa'no mempono noswaponto a'amu Juta somo ulimento, Ihwoni. Ngko mempone'no ipemotoswapmme sohwo sekwo huno waseyono. Kako wonyo hon'ngkano ane hweho. ⁵ Ose ulahon'ngki Jisas kako mempono swapmmentisofoho. Oso mnokino manji'mofo yongo'njo mti'mokumentohofoso Jisasiye mnokinopo monjimofahumentohofofoho. Oso manji'mofo miyo'nohinoso hi'njo hweho. Jisas osopo

† 18:39: Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

nohumentan'ngki Pailot a'amu somo ul'imento, Ihwoni, olo hwe lohumo uhwon'imno. ⁶ Ose ulahon'ngki a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu hwapife tifo'njo sohwanji hofiko Jisasimo uhwonontifi joho mohm'no ul'imentohofi, Iyomo fonjinto'ofahumno. Iyomo fonjinto'ofahumno. Ose ulahon'ngkofi Pailot ul'imento, Olo hwe lohwoe hon'ngkano wonyoso ngko motipihwonyo'njo yohono. Sekwo soku utimafikuji iyomo fonjinto'ofahumno. ⁷ Ose ulahon'ngki a'amuso ul'imentohofi, Olo hwe lohwo kako Anitumne'no sitofo nalimentisofoho. Ngko Anituye Hwomu hwo'nyoho nalimentisofoho. Oso'no nakwoe hon'ngkano hungkuno olo yahino loso'no wape'nono naliwo'n'ngkohoho.

⁸ Pailot oso hungkuno homo somo upa'nonto iyoho engo mikun'imposo unimentisofoho. ⁹ Pailot oso ango engo somo apa'no noswonto Jisasimo ul'imento, Kiko nti'mta'ni pmmentohino hwosilo. Ose ulahon'ngki Jisas oso hungkuno ul'imentiso somo asomo mujo'njo yahon'ngki ¹⁰ Pailot ul'imento, Pipilo. Kiko ngkimo hungkuno manjoso mampi'nyo peho'no humahnno. Ngko kikimo kisi'hutofo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hwo'nyoho. I ngko kikimo iyomo fonjinto'ofakisiyo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hwo'nyoho. Oso'no kiko huno makiyoho liyohoho. ¹¹ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Oso yokumpohn'nyo engo mokosyohumahnno Anitu ahwomomo humaso sohwo kako kikimo mokijape'njo yontentesi kiko ngkimo wonyo mantohofohotnesohilo. Oso a'amu ngkimo jije ahomo ho'nan'humalofo sohwa hofikoe wonyoso jije wonyo somo yakolo'nnyofoho. Hofikoe wonyoso mikun'imposofoho.

¹² Pailot kako Jisasie hungkunomo upa'nonto Jisasimo usihuto'mo lonto huno pi'n'ngo engo syafihu'mentisofoho. A'amu Juta sohwa oso hiso'no upa'nontifi hofiko Pailotimo mango engo ul'imentohofi, Kiko olo hwe lohumo isihutofihwaji so'manji kiko Sisa hwe yofe engo hwofilo'nnyo sohwoe a'amu hwosi'maho. A'amu fihwo ngko a'amumo mokosyohumayo hwo'nyoho liwo'n'ngkiso sohwo kako Sisafe mango hweho. ¹³ Pailot kako oso hungkuno homo somo upa'nonto kako Jisasimo mempono ipemotoswapmmmentisofoho. Noswaponto Pailot kako hungkuno nto'no mihwajiyo'ne epohumayo sopo ampo humamentisofoho. Oso hopo sopo yofe ole limotofofoho, Sokumnangoponoho. A'amu Hipiluso oso hiso'no hofikoe hungkunoso ole limotofofoho, Ngkapatofoho limotofofoho. ¹⁴ Oso hohosohonta a'amu Jutafe Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo * iyoho mo'n'ngkanta humayo'ne yo'mayo ito'no esyohumayo'ne sikunomnoho. Oso homo somo mofehi'nyo ajwo kuntoliyopo posahon'ngki Pailot a'amu Juta somo ul'imento, Olo hwe lohwo sekumo semokosyohumayo'ne hwe engo hweho. Sekwo uhwon'imno. ¹⁵ Ose ulahon'ngki hofiko joho mohm'no ul'imentohofi, Wayo yafikuji fonjahumno. Iyomo fonjinto'ofahumno. Ose ulahon'ngkofi Pailot ul'imento, Ngko sekwoe hwe engo sohumo iyomo wofonjinto'ofahumonntaho. Ose imne'no lasemo'n'ngkohoho. Ose ulahon'ngki a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwa ul'imentohofi, Olo hwe lohwo nakwoe hwe engo hwo'maho. Nakwoe hwe engo anga'nohino sohwo Sisafoho. ¹⁶ Ose ulahon'ngkofi Pailot kako Jisasimo iyomo fonjinto'ofasiyo'ne a'amu huhwo sohwafe ahomo ho'nahumentisofoho.

*Hofiko Jisasimo iyo hwojiyafiku'nnyopo fonjinto'ofahumentohofofoho.
(Mat'yu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)*

* **19:14:** Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

¹⁷ Oseso Jisasi+mo utimantifi iyo hwojiyafiku'nnyoso nomantifi kakwo'yohumo utofimentohofofoho. Jisas kako itokwawento ango Jelusalem uliko'mantifi A'momnokinoponoho liwo'n'ngkohoho spono kotasimentohofofoho. Hipilu hungkunoso oso hopo sopone'no ole liwo'n'ngkohoho Ngkoul+kotanoho liwo'n'ngkohofofoho. ¹⁸ Oso hopo sopo hofiko Jisasi+mo iyo hwojiyafiku'nnyo sopo fonjinto'ofahumentohofofoho. Oso Jisasi'njo sopo hwe hufa'u sohwa'u yohosi yohosinta'ni fonjinto'ofasyontifi Jisas ajwo'mo fonjinto'ofahumentohofofoho.

¹⁹ Pailot kako iyoswo nomanto Jisasiye mijo kwa'ofiyo tokwajo nohonje sopo mtimokohofojahumentisofoho. Oso hungkuno hiso olenoho. JISAS NASALET NTA'ANGO SOHWO A'AMU JUTAFE HWE ENGO HWEHO. Ose mtimokumentisofoho. ²⁰ Jisasi+mo fonjinto'ofahumentohofoho hopo sopo ango Jelusalem mofoneponoho. Oseso a'amu Juta pi'n'ngoso nosapontifi oso iyoswo mtimokohofojahumentiso homo somo atofo limentohofofoho. Oso hungkuno hiso Pailot kako hungkuno hufa'u sihune'njo mtimokumentisofoho. A'amu Jutafe hungkuno'nji a'amu Ngk+likife hungkuno'nji a'amu Loumife hungkuno'nji mtimokohofojahumentisofoho.

²¹ Oseso a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwa hofiko oso iyoswomo uhwonontifi Pailotimo ulimentohofi, A'amu Jutafe Hwe Engo hweho mtimokinyoso hwasyofoho. Ole mtimojo. Olo hwe lohwo ngko a'amu Jutafe hwe engo hwo'nyoho limojo hweho. Ose mtimojo. ²² Ose ulahon'ngkofi Pailot ulimento, Hungkuno mtimokohe loso olo hungkuno lo'nohini waweno. Ose ulimentisofoho.

²³ A'amu itokuso'njo osofosofahu'nohino sohwa hofiko Jisasi+mo iyo hwojiyafiku'nnyo sopo nto fonjinto'ofasyontifi hofiko kakoe manji'mofo yo'mayo so'nji nomantifi yano ilofoso osofosofahu'no ilo'mentohofofoho. A'amu anga'no anga'nohino sohwannefoho. I kakoe nem'no manji'mofoso ufohotofoso ane'njo uhwonontifi ²⁴ ole hnnimentohofi, Oloso nosisimpehwaloho. O'o nakwo syohi'nyo ihwasi a'amu neyakolofoso sohwo kako olo hiloso hi'nji woma'monte hweho. Ose imentohofoso Anituye hungkuno a'amu mtimokumentohofoso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno hiso olenoho.

A'amu nje hwapife yo'mayoso yano ilofontifi hu'mema'mentohofofoho. Nje manji'mofo so'no hofiko syohi'nyo yontifi uyakolo'mentiso sohwo ma'mentisofoho.

Oso a'amu itokuso'njo sohwa oso hiso imentohofofoho.

²⁵ Oso Jisasiye iyo hwojiyafiku'nnyo'njo mofone sopo Jisasiye kona'wohi'nji konosima'nji Kiloupasiye ape Maliya'nji nom'ne Maliya ango Makitola nta'angosi'nji humamentohofofoho. Oso moya'mi hofosofa Jisasiye iyo hwojiyafiku'nnyo'njo tifo ne sopo loho'mentohofofoho.

²⁶ Ngko Joun Jisasiye a'amu sohwo'nnonji Jisasiye kona'wohi'nji afapo lohofontan'ngkuhwoi Jisas ehononto elimento, Na'uyo oso hwe sohwo jije hwomu hweho. ²⁷ Ose ulonto ntimento, Olosi jije na'uyoho. Ose ntahon'ngki oso sikuno somo ngko Jisasiye kona'wohi'nji nje angomo mokosyohumamotefoho.

Jisas kako poyo imo'nimentisofoho.

(Matiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸⁻²⁹ Ose imo'nimentiso sohonta Jisas kako huno ole umento, Nje yo'mayo syohoso moi'wonoho. Ose syafisyonto ole ulimento, Ngko mijo'no nimo'n'ngkohoho. Ose ulimentisofoho. Ahwonte anga'no

ipisayo mijo yokumpoyn'nyo mangkinyo'njo oso hopo sopo nowen-tan'ngki hofi'ko hwapife pa'nyo we'eso mijo homo somo yomantifi tokemo popojontifi noho'nomantifi Jisasiye mangomo uyimentohofofoho. Ose imentohofohohonta oso hungkuno Ntefit Jisasi'mne'no hohonta mti'mokumentisoso ne imo'nimentisofoho. Mti'mokinyoso olenoho. Ngko mijo'no nimo'n'ngkoho. ³⁰ Ose ulahon'ngki Jisas mijo hiso nononto limento, Nje syoho imoteso moi'wonoho. Ose ulonto kakoe mnokino iwa'wo'mentisofoho. Osohonta kakoe huyo'mango Anituye pone'no uh-watimentisofoho.

A'amu itokuso'njo fihwo kako Jisasi'mo hosimno hupepo honje hmmentisofoho.

³¹ Oso hohosohonta a'amu Jutaso hofi'koe Sikuno Engo iyoho humayo so'ne yo'mayo nto'no esyohumayo'ne sikunomnoho. Oseso a'amu Juta sohwa ole syafi'hu'mentohofi, Nakwoe Sikuno Engo iyoho humayo somo iyo hwojiyafiku'nnyo sopo a'amufe pijafo ne'no weso nakwolaho lontifi hofi'ko Pailotimo a'amu huhwo sohwa poyo komo'no pe'nyo'ne hungkuno ole ulimentohofi, Kiko jije a'amu itokuso'njo sohwa ulahon'ngkoho hofi'ko a'amu iyoponjo sohwa sife kutikujo lohofikuji hwahopo womeho'nahufe. ³² Ose ulahon'ngkofi Pailot hungkuno ose ulahon'ngki a'amu itokuso'njo sohwa hofi'ko oso hwe hufa'u Jisasi'njo sopo yohosi yohohnta'ni fonjinto'ofahumentohofohohwa'uye sifemo kutikujo loho'mentohofofoho. ³³ Nokujontifi Jisasi'mo u'mantifi kako poyo nto imo'nimentiso uhwonimentohofofoho. Ose uhwonontifi Jisasiye sifemo makujiyo'njo imentohofofoho. ³⁴ I oso'no a'amu itokuso'njo fihwo kako Jisasi'mo hosimno hupepo honje hmmentisoso honiyo'nji mijo'nji usihuma'mentisofoho. ³⁵ Ngko Joun sohwo'ni yo'mayo imo'nimentiso somo uhwonimentohofoho. Hwasyo hungkuno moselalokuyohono. Yo'mayo uhwonimentoheso yo'mayo upa'nimentoheso olo iyoswo lomo ifalifaliyo mti'mokalokweno. Sekwo hungkuno homo somo simaho hi'ntnnono uyifitne'enji mti'mokalokweno. ³⁶ Yo'mayo uhwonimentoheso imo'n'ngkahon'ngki Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno anga'no mti'mokumentohofoso olenoho. Hofi'ko kakoe yokinoso makujiyofoho.

³⁷ Nom'ne hungkuno mti'mokumentohofoso olenoho. Oso hwe sohomo hofi'ko hosimno hmmentohofohohomo uhwonantifeho. Hungkuno mti'mokumentohofohohiso oso sikuno homo somo ne imo'nimentisofoho.

*Hofi'ko Jisasiye pijafoso sokimomo ho'nahumentohofofoho.
(Mat'yu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)*

³⁸ Oso hiso moi'wo imo'n'ngkahon'ngki Jousep ango Alimateyanta'ango sohwo kako Pailotimo u'ma'mentisofoho. Jousep huhwo sohwo kako Jisasi'mne'no simaho ko uyonto kako a'amu Jutafe hwe engo somne'no iyoho un'ngkahon'ngki kako simaho hi'ntnnono unyo hungkuno so'no molijwafe'njo imentiso hweho. Jousep huhwo sohwo kako Pailotimo u'manto ulimento, Ngko Jisasiye pijafoso woma'monne'no yohono. Ose ulahon'ngki Pailot eno ulahon'ngki Jousep Jisasiye pijafoso iyopo nta'ni ma'mentisofoho. ³⁹ Jousep kako'nohinimaho. O'o, Nikoutemos kako hohonta Jisasi'mo sikwo'miyomo u'ma'mentiso sohwo'nji siko Jisasiye pijafo ma'mentisiyefoho. Nikoutemos huhwo sohwo kako iyo mijo akino wop'ngo'njo so'nji iyoswo akino wop'ngo'njo so'nji pijafo somo

ho'nasiyo'ne pi'n'ingo engo motapmmmentisofoho. Kakoe tangoso *teti-foua* (34) *kiloufoho*. ⁴⁰ A'amu Jutaso hofiko a'amu poyo pe'nyofe pijafoso ijopijisasyio'ne esyohumamotofo hopaso siko Jisasiye pijafo so'nji yo'mayo akino wop'ingo'njo so'nji hwapifemo popoku'mentisiyefoho. ⁴¹ Jisasi'mo iyopo fonjinto'ofahumentohoho mofone sopo iyo uyo syoho wo'nnyoponoho. Oso hopo sopo a'amu hofiko sokimo songo a'amufe pijafo ho'nasiyo'ne'entifi mti'mokumentohofofoho. Hofiko oso sokimo homo somo nom'ne a'mopijafoso moho'nasiyoponoho. ⁴² Oso sikuno yo'mayo nto'no esyohumayo'ne sikuno moi'wo imo'nyo'ne mofone sopeno'no hofiko Jisasiye pijafoso ikanopo momotawe'njo yontifi oso sokimo mofone sopenjo somo ho'nahumentisiyefoho.

20

Jisas kako pi'n'mo nta'ni songo lika'mentisofoho.
(*Mat'yu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12*)

¹ Sante im'ingo ne'nji sikwo'mjoho so'mo Maliya anga Makitolanta'angosi kako nolikafonto Jisasi'mo ho'nahumentohoho sopeno'no uhwonimentisoso pi'n'momjo sojoso hwosampo'nnyo uhwonimentisofoho. ² Ose uhwononto kako hano kunto kunto'no nowento Saimoun Pita'nji ngko Joun'nnonjimo t'ipehonima'nonto elimento, Nakwoe Hwe Engo sohumo sokimo mta'ni wae yao'malofofoho. Hofiko nti'mo koho'nahumalofo. Ngko huno maniyohoyohoho.

³ Ose elahon'ngki Pita'nji nekwo sokimo somne'no hano kunto kunto'no nowentai ⁴ ngko Pitamo uyakolofonji ngko simo'mo sokimo somo i'mofapmmmentohefoho. ⁵ Ngko i'mofaponji iku'n'ihwon'ngkoheso hwapife yo'mayoso ko uhwononji ngko masyuyo'njo imentohefoho. ⁶ Saimoun Pita kako tifi n'ij'imentiso sohwo kako sokimo ne mo'mo humentisofoho. Noswonto uhwonimentisoso hwapife'nohini nowentan'ngki uhwonimentisofoho. ⁷ Oso hwapife nom'neso Jisasiye mnokinomo popoku'mentisiyoso nom'nepo ku'mokahinyo nowentan'ngki uhwonimentisofoho. ⁸ Ngko simo'mo sokimomo i'mofapmmmentohe huhwo'ni noswonji yo'mayo somo uhwononji Jisas kako likafone so'no ngko simoho hi'ntnnono uyimentohefoho. ⁹ Hohonta sohonta nakwo Anituye hungkuno mti'mokumentohoho so'no yofe muhwofe'njo imentihwonefoho. Hungkuno mti'mokumentohofoso Jisas kako poyo imo'n'ngkuhwosi apa'no songo likafone'no mti'mokumentohofofoho. ¹⁰ Oso hohosohonta yo'mayoso nuhwonontai oso hungkuno homo somo simoho hi'ntnnono uyontai nekwoe a'amu'njopo asomo umentihwayofoho.

Maliya anga Makitolanta'angosi Jisasi'mo uhwonimentisofoho.
(*Mat'yu 28:9-10; Mak 16:9-11*)

¹¹ Osohonta Maliya kako sokimo'njo mofone sopo lohofonto humotaho limentisofoho. Humotaho lonto iku'n'ihwonimentisoso sokimo ajwomo'mo ¹² a'amu ahwomo mta'ango nehm'no manji'mofo sawemo halojo'njo sohwa'u uhwonimentisofoho. Siko Jisasiye pijafo ho'nahumentohoho sopo nohumanji anga'no kako mnokino hohnta'ni humentan'ngki nom'nihwo sife hohnta'ni humentan'ngki uhwonimentisofoho. ¹³ Siko Maliyamo ulimentisiyo, A'mu losiyo, kiko humotaho peho'no lalokuno. Ose ulahon'ngki Maliya ulimento, Hofiko nje Hwe Engo sohwoe pijafoso wae yanimo'malofono nti'mo koho'nahumalofo lonji lotipeelokweno.

¹⁴ Ose ulonto Maliya ikinjaofonto uhwonimentisoso Jisasimo ko uhwononto kako Jisas sohumo yofe mihwofe'njo imentisofoho. ¹⁵ Jisas Maliyamo ulimento, A'mu losiyo, kiko humotaho peho'no lalokuno. Hafihafe tihune'no tipeelokuno. Ose ulahoningki Maliya ole syafihu'mento, Olo hwe lohwo kako iyo uyo syoho losomo mokosyohumawo'nningkiso hweho. Ose syafisyonto ulimento, Hwe engofu, kiko kakoe pijafoso nomanji kengopo ho'nahumahnno'manji ngkimo njo. Ngko nomahm'mo womotawomo. ¹⁶ Ose ulahoningki Jisas kakoe yofe ulimento, Maliya. Ose ulahoningki Maliya ikinji lohofonto Jisasimo yofe uhwo'mentisofoho. Uhwofonto Jutafe hungkuno ulimento, *Lapounai*. Nakwoe hungkunoso ole: Lontihwayo hwosoho. ¹⁷ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko ngkimo aho nonipmmakohotoho. O'o, ngko nje Mpohwoepono masileno. Kiko nuhuji nje a'amu sohwo ole uso, Ngko nje Mpohwoepono wasimne hwo'nyoho. Nje Mpohwo sohwo sekwo huhwa hnonnjiye Mpohweho. Nje Anitu sohwo sekwo huhwa hnonnjiye Anituyoho. Ose uso. ¹⁸ Ose ulahoningki Maliya ango Makitolanta'angosi nowento Jisasiye inomokomoyo sohwo'namo tipenahononto nalimento, Ngko nakwoe Hwe Engo sohumo nto uhwonngkohono. Ose ulonto kako yo'mayo hungkuno Jisas ulimentiso so'nji nalimentisofoho.

*Inomokomoyo sohwa Jisasimo uhwonimentohofofoho.
(Matiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)*

¹⁹ Oso sikuno Sante somo mofehi'nyo nto ikwo'mokumentiso so'nji Jisasiye inomokomoyo sohwo'namo nakwo a'amu Juta somne'no iyoho nenngkahoningki nakwo oso ango humamentihwone homo somo hoku'yo yokumpohn'nyo pijwasyontani humohumantihwonefoho. Nohumentaningkuhwoni Jisas kako nakwo'njo ajwo lopo nta'ni imo'nomanto nalimento, Nngkwahwosafo, sekwo iyoho senngkuhwoloho. Simaho wopingo'nji fisyohumamno. ²⁰ Ose nalonto kako kakoe ahomjo ime so'nji hupeponjo ime so'nji netihwamentisofoho. Nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas sohumo uhwonontani simonyo engo imentihwonefoho.

²¹ Jisas nom'ne hungkuno nalimento, Sekwo simaho wopingo'nji fisyohumamno. Nje Mpohwo ngkimo nihwatimentiso hopaso ngko sekumo wosehwatimonnoho. ²² Ose nalonto kako kakoe mammtanno nafohusonto nalimento, Sekwo Anituye Towahuno Wopingo'nohinoso sekwoe simaho mo'mo wehuhnnosemafono. ²³ Sekwo nom'ne a'amufe wonyoso wae yamopijoso oso wonyo hiso moi'wo umo'nimontonoho. Simaho mo'mo momniwenehoho. I sekwo nom'ne a'amufe wonyoso wae mumopijo'manji oso wonyo hiso simaho mo'mo ne'no wamniwo'montonoho.

Toumas kako Jisasimo uhwonimentisofoho.

²⁴ Jisas kakoe inomokomoyo sohwo'namo ne'ma'mentiso sohonta Toumas sohwo kako mohumunyoponoho. Oso hwe huhwo sohune nom'ne yofeso olenoho. Ntitimosiyoho. Hufa'u mehomihweho. ²⁵ Oseso inomokomoyo nom'ne sohwo'namo Toumasimo ulimentihwoni, Nakwo nakwoe Hwe Engo songo lika'maso sohumo nto uhwonimalohwone hwona'nyoho. Kako songo humaho. Ose ulahoningkuhwoni Toumas nalimento, Ngko Jisasiye ahomjo ime so'nji kakoe hupeponjo ime so'nji uhwonimo ngko ime homo somo nupm'moku'mo ngko kakimo simaho hi'ntnnono uyimonnoho. Ngko kakimo muhwonyo'manji sekwo hwasyo ntohofo waselimonnoho. Ose nalimentisofoho.

²⁶ Tifi sohonta sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihune memjaofahoningki Jisasiye inomokomoyo sohwo'namo nakwo

angomo nohumentan'ingkuhwoni Toumas huhwo nakwo'nji humamentisofoho. Nakwo hoku'yo yokumpohn'nyo pijwasyontani nohumentan'ingkuhwoni Jisas nakwo'njo ajwo lo'mta'ni imo'noma lohofonto nakumo nalimento, Sekwo simeho wopingo'nohino hwasi fohumamno. ²⁷ Ose nalonto kako Toumasimo ulimento, Toumas, kiko olopo fipe. Nje ahomjo ime somo nohon'ingkohoji nipm'mojo. Nje hupeponjo imesomo jije aho motapohoji nipm'mojo. Ngkonoho. Kiko simeho hi'ntnnono ntapmmotnnoso noho'naofohotoho. O'o, simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo'nohini ntape. ²⁸ Ose ulahon'ingki Toumas ulimento, Ou, ngko kikine'no huno niyohoho. Kiko nje Hwe Engo hwosoho. Kiko nje Anitu kiyoho. ²⁹ Ose ulahon'ingki Jisas ulimento, Kiko ngkimo nohon'ing kino so'no simeho hi'ntnnono ntopahino. A'amu hofiko ngkimo manohonyo'njo ko yontifi simeho hi'ntnnono ntopalokwofoso hofiko simonyo engo uyantifeho. Ose ulimentisofoho.

Olo hungkuno Joun mt'i'mokumentiso loso hwap'ingoso peho'neto. Hungkuno hwap'ingoso olenoho.

³⁰ Jisas kako nakwo inomokomoyo sohwna'nnonji nohumanto yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ingkiyohofoso pi'n'ingo engo imentiso so'no hungkuno we'e'maho. Ngko hungkuno fehohnjoso olo iyoswo lomo mamti'mokiyo'njo imentohefoho. ³¹ I oso'no ngko olo iyoswo mt'i'mokohe loso'no sekwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyimno. Kako Anituye Hwomu Ne hweho. Sekwo simeho hi'ntnnono uyifijo'manji songo ne'no humayo'neso wotipemantifeho.

21

Inomokomoyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sohwa Jisasimo uhwon'imentohofoho.

¹ Hwangku sohonta Jisas kako apa'no kakoe inomokomoyo sohwna'nimo mijo ayo Taipelijas sopo nohumentan'ingkuhwoni ne'ma'mentisofoho. Kako ne'ma'mentisoso olenoho. ² Nakwo a'amu aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni anga'no sohwna'ni oso hopo sopo humamentihwoneso olenoho. Saimoun Pita'nji Toumas a'amu hufa'u mehomi sohwo'nji Notaniyel hwaho Ngkalili anga Kananta'ango sohwo'nji nekwo Sepetiye hwomu sohwoya'inonji inomokomoyo nom'ne sohwa'u'nji nakwo hwona'ni osopo humamentihwonefoho. ³ Nohumentan'ingkuhwoni Pita kako nalimento, Ngko inaniku ufomeemonne hwo'nyoho. Ose nelahon'ingki nakwo ulimentihwoni, Nakwo huhwna'nnonji wohwano. Ose ulontani nowentani yofayokinomo nokotosontani oso sikwo'miyo sohumo inaniku ufomeeno lontani wonyopi imentihwoneso inaniku mifammentihwonefoho. ⁴ Mofehi'nyo wosi'mofapmmonto yahonjo so'nji Jisas kako mitimom'ingo sopo lohofontan'ingki inomokomoyo sohwna'ni kakimo yofe muhwo'mmentihwonefoho. ⁵ Oseso Jisas nalimento, Oso a'amu sohwas, sekwo inaniku hi'njo hwasilaho. Ose nelahon'ingki nakwo ulimentihwoni, Ane hwona'nyoho. ⁶ Ose ulahon'ingkuhwoni kako nalimento, Sekwo inaniku ifamiyo ho'yo yofayokino anga sohohnta'ni ho'naopijoso inaniku ufomeentifeho. Ose nelahon'ingki nakwo inaniku ho'yo ho'nao'mentihwoneso inaniku we'e pi'n'ingo ifammentihwone'maho. Inaniku pi'n'ingo engo inaniku ifamiyo ho'yo somo pohumpotahumentiso so'no nakwo yokino wemano lontani ko imentihwoneso wonyopi imentihwonefoho.

⁷ Ngko Joun'ni ose uhwononji Pitamo ulimentoho, Nakwoe Hwe Engo hweho. Ose ulahon'ngko Pita kakoe syoho somne'no kakoe manji'mofo yojasyonto humohumantiso sohwo nje hungkunomo upa'nonto kako kakoe manji'mofo komo'no miyonto Jisasimo komo'no u'ma'mo lonto mijomo hwofitohm'mo'mentisofoho. ⁸ Nakwo inomokomoyo nom'ne sohwna'ni yofayokino somo ne'no nohumentani inaniku ifamiyo ho'yoso husimpemotowentani ifohohosahumentihwonefoho. Nakwo ikanopo nta'ni husimpemotamentihwone'maho. O'o, mofone sopo nta'ni (*nainti*, 90, *mita*) husimpemotapmmmentihwonefoho. ⁹ Nakwo ifohohososyontani uhwonimentihwoneso tikwolojo'nohini imnontan'ngki uhwonontani oso hopo sopo wopayo'nji inaniku'nji wentan'ngki uhwonimentihwonefoho. ¹⁰ Ose uhwon'ngkahon'ngkuhwoni Jisas nalimento, Sekwo inaniku olohonta ifomahofoso fehohnjoso n'omotapmno. ¹¹ Ose nelahon'ngki Saimoun Pita kako yofayokinopo nokotasonto inaniku ifamiyo ho'yoso mom'ingo sopone'no husimpemotapmmmentisofoho. Inaniku engo'nohinoso *wan hantilet fifiti-tili* (153) ko mnawo'nnyo so'no inaniku ifamiyo ho'yoso mamti'hupo'mmentisofoho.

¹² Jisas kako nalimento, Sekwo nopikuji wosopayo hmnimno. Ose nelahon'ngki a'amu anga'no anga'no Jisasimo t'hwosilo mulimmentihwonefoho. O'o, nakwo hopi'nonohino sohwna'ni Jisas nakwoe Hwe Engo sohune'no yofe uhwo'mentihwonefoho. ¹³ Jisas kako wosopayo'nji inaniku'nji nomanto nakumo nejapmmmentisofoho. ¹⁴ Jisas poyo imo'nonto apa'no songo lika'mentiso somta'angoso kakoe inomokomoyo sohwna'nimo osohonta nakumo ne'mayoso hufa'u sihune imo'nimentisofoho.

Jisas kako Pitamo syoho uyimentisofoho.

¹⁵ Nakwo wosopayo moi'wo nontani humentan'ngkuhwoni Jisas kako Saimoun Pitamo ulimento, Saimoun Joun'ye hwomu sohwo, kiko olo nom'ne lohwafe simaho ntopantokwofo somo uyakolofonji simaho yokumpohn'nyo engo lontopantokuno. Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Ou, Hwe engofo kiko huno kiyohoho. Ngko jije a'amu ne hwo'nyoho. Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Kiko nje yahu mehomi somo wopayo nuyo.

¹⁶ Jisas kako Pitamo ulohonyoso hufa'u umo'nononto ulimento, Saimoun, Joun'ye hwomu sohwo, kiko ngkine'no simaho kumo'nalofoho. Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Ou, Hwe Engofo, kiko huno kiyohoho. Ngko jije a'amu nehapi'nohino hwo'nyoho. Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Nje yahu mehomi somo wopayo nuyo.

¹⁷ Jisas kako Pitamo ulohonyoso hufa'u sihune umo'nononto ulimento, Saimoun, Joun'ye hwomu sohwo, Kiko nje a'amu nehapi'nohinohwosi limo'nalokuno. Ose ulahon'ngki Pita kako simaho tango uyahon'ngki kako huno syafihu'mentono. Kako hungkuno hufa'u sihune hiloso peho'no ntohon'wo'nantofoho. Ose syafisyonto kako Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, kiko yo'mayo hopi'nonohino nje simahomo mnawojo so'no huno kiyohoho. Ngko jije a'amu nehapi'nohino hwo'nyoho. Kiko huno kiyohoho. Ose ulahon'ngki Jisas Pitamo ulimento, Kiko nje yahu mehomi somo wosopayo uyohoji hofiyo mokosyohumaho. ¹⁸ Ngko hungkuno nehapi'nohino wakilmonne'no yohono. Kiko hwe songo nohumanji kiko jije huno mta'ni wemoimo lontne somne'no ahuloho hwapife yo'mayoso ito'no yonji umotnno hwosoho. I oso'no hwangku kiko a'mane imo'njo sohonta kiko jije aho y'husosyohumentan'ngkiji a'amuso kikimo ahuloho kumtitofikuji kiko ango ngkilaho kinoso sopone'no wokumotowantifeho.

¹⁹ Jisas ulimentisoso yoloho neso olenoho. Pita kako tifi poyo pe'none so'no ulimentisofoho. Hwangku sohonta a'amu hofiko Pitamo fonjahufijo sohonta Pita kako Anituye hungkunomo yokumpohn'nyo kemokosyohu-mamojo so'no a'amu nom'nihwa Pitamne'no syafisyikuji hofiko Anituye yofe ho'nomapitnnefoho. Jisas Pitamo oso hiso'no utihwanto ulimento, Kiko ngkimo nninkape.

Jisas kako Joun sohwo'nne'no hungkuno limentisofoho.

²⁰ Jisas ose ulahonngki Pita kako ikinjamo lohofonto ngko Joun'ni kakoe hohujo hohnta'ni lohofontanngko nohonimentisofoho. Ngko sohwo'ni hohonta nakwo wopayo nontani ngko Jisasiye huyo ne'mo nohumanji ulimento, Kikine'no tokoyo'ofoto hwo kilohofalofoho. ²¹ Ngko oso huhwo sohwo'nimo Pita nonohononto Jisasi mo ulimento, Hwe Engofo oso hwe huhwo sohomo pipi uloho'noneto. ²² Ose ulahonngki Jisas ulimento, Oso huhwo sohwo ngko asomo pmme sohonta kako songo ne'no humaso'manji oso jije syoho'maho. O'o, nje syohofoho. Kiko ngkimo tiffinohini nninkape.

²³ Jisas ose ulimentiso so'no inomokomoyo nom'ne sohwa huno ole syafihu'mentohofi, Oso inomokomoyo sohwo kako mape'nonehoho syafisyahonngkofi hungkuno hiso nonje nonje mjaho'nimimentisofoho. I oso'no Jisas kako ose malimmentisofoho. O'o, ole'nohini limento, Oso hwe sohwo ngko asomo pmme sohonta kako songo ne'no humaso'manji oso jije syoho'maho. O'o, nje syohofoho. Ose ulimentisofoho.

²⁴ Oso inomokomoyo huhwo sohwo ngkonoho. Ngko yo'mayo yo'mayo homo somne'no uhwononji hungkuno lijwasemofonji ifalifaliyo mti'mokalokweno. Oseso sekwo nuhwonngkuji huno waseyono. Joun yo'mayo somo uhwonimentiso so'no mti'mokumentisoso nakwo huno nayohoho. Hungkuno ne'njofoho nayohoho. Sekwo huno ose waseyono.

²⁵ Yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinosa Jisas imentisoso nowentanngki ngko fehohnjo'nohini semti'mokiyalokweno. I a'amu fihwo kako yo'mayo hopi'nonohino Jisas imentiso so'no wamti'mokumo lihowski ko yososo olo hwaho lopo nakwo humalohwone ayo'mo yo'mayo iyoswo hu'meesyiyo'neso hopa'maho. Nihu'no awonoho. Ngko Joun'ni nje hungkunoso osohopeho.

‘Apousel’ ‘Apousel’ sohwafe Syohofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti-tili* (33) nto uyakolo'mentisopolikeno Luk olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Luk sohwo iyoswo Tiyoufilosimne'no mti'mokonto tifi olo iyoswo *Apousel* loso mti'mokementisofoho. Olo iyoswo hiloso Jisasimo a'amu songo iningkamentohofoho so'nji Pouli'nji Mponopasi'njiye syoho'nji Pita'nji Pouli'nji nom'ne a'amu so'njimo Anituye Towahuno nihu'no yokumpohn'nyo uhula'mo'mentiso sontnne'no Luk mti'mokumentisofoho. Oso'no olo iyoswo homo lomne yofeso pi'ningo womulantifi inyofoho. Yofe hiso ole: A'amu syoho'njo hwafe iyoswofoho. U, a'amu syoho'njo sohwa Anituye Towahuno uhula'ofa iyoswofoho. U, Pita'nji Pouli'njiye syoho iyo somjo hungkuno iyoswofoho. Oso'no olo iyoswo homo lomjo yofe neso ole: A'amu syoho'njo hwafe iyoswofoho. Oso'no yofe tifo mulinyoso ole: *Apouseliyoho*. Luk iyoswo simo'mjo mti'mokumentisoso Jisas yo'mayo hopi'nonohino imentiso so'no mti'mokumentisofoho. I oso'no olo iyoswo loso a'amu Jisasimo iningkunyoso Anituye hungkuno liku'meefo yahaningkofi a'amu Jisasimo miningkunyoso tango uyontifi fonjasiyo uloho'motofo so'ne mti'mokinyofoho. Oso'no olo iyoswo Apousel lomjo hungkuno hwapingo Anituye hungkuno liku'meefo syohoso Jelusalem mta'ni foka'mentisoso nihu'nahone Jutiya piwekihn'nawo lohonto osoponta'angoso Someliya piwekihn'nawo'mentisofoho. Osopo nta'ni mjimo'nimoponto nakwoe anga lopo ifawo'nyofoho. (Olo hungkuno lomjo hungkuno hwapingoso *Apousel* sohe engo 1 honingkano we'e 8. Osopo weho.) Olo iyoswo loso Luk anga Loum humanto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso hofiko nakwo ito'no ehumayo'ne hungkuno iwolo'mokumentohofoho kalohi nakwo atofa lihwasi tifi uningkohwano.

Jisas ulimento, Nje Towahuno Wopingoso sekuyepono wolihwatimonnoho.

¹ Nje Tiyoufilos sohwo, ngko Lukini mti'mokalokweno. Iyoswo simo'mjo kikimne'no mti'mokumentoheso ole, Jisas kakoe hungkuno luti'hwanto kakoe syohoso nomjimiwento ahwomomo simentisofoho. Oso'no ifalifaliyo nto mti'mokumentohofoho. Hungkuno songoso olenoho.

² Jisas Kako ahwomomo masiyo sohonta kako Anituye Towahuno'nji nohumanto kakoe a'amu *apousel* uhwasopo'mentiso sohwa oso hungkunoso yo'mayo syoho ifitnne'ento ulimentisofoho. ³ Jisas poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso sohonta kako yo'mayo wonyoangkafo yontaningkofi sikuno *fouti* (40) memjao'mentisofoho. A'amu huhwo sohwa ose nuhwonontifi ole syafihu'mentohofi, Ou, Jisas songo humayoso nehopeho. Huno ose uyimentisofoho. Jisas nohumanto Anitu nakumo yokumpohn'nyo enemokosyohumane so'no luti'hwamentisofoho.

⁴ Sikuno fihwi Jisasiye inomokomoyo sohwa Jisasi'nji nuhu'mokontifi Jisas ole ulimento, Nonje nonje humpekutoho. Jelusalemnohini fosyohumantokuno. Oso hiso Anitu kako sejapone so'no nto selimentohe so'no fohontohumantokuno. ⁵ Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo

mijo'nohino kiyoma'mojofoho. Sikuno mofonepo Anituye Towahuno wosehula'o'montonoho. Ose ulimentisofoho.

⁶ Apousel sohwa Jisasi'nji uhu'mokumentohoho so'no Jisasi'mo ulohonimentohofi, Hwe Engo sohwise, olohonta nakwo a'amu Jutajo hn'nwi nakwo mokosyohumunane'no wonamokumonntaho. Nakwoe yofe Isiael engo umo'nimontolaho.

⁷ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Oso sikuno hiso sekwo huno maseyohoyohoho. O'o, Mpohwo Anitu oso sikuno hiso ho'nahumentisofoho. Kako'nohino mokosyohumaho. ⁸ I oso'no Anitu kakoe Towahuno Wopingo sekumo sehula'ofoso sohonta kakoe yokumpohn'nyo nomafikuji nje hungkuno sekwo nomotakuji a'amu hopi'nonohino somo filutihwafikuno. Pone Jelusalemne'no, hwaho Jutiya hopi'nonohino ne'no, hwaho Someliya ne'no ango yawojo'meemo filutihwafikuno.

Jisas ahwomomo simentisofoho.

(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

⁹ Oso hungkuno hiso Jisas ulahoningki a'amu sohwa uhwontohumentaningkofi kako ahwomomo simentisofoho. Nosontaningki himo a'amufe timomo uhoholo'mentisofoho. ¹⁰ Hofiko ahwomomo timo huno honamofontifi hwe manji'mofo halojo'njo hufa'u sohwa'u hofiko'nji lohofonji ulimentisi. ¹¹ Sekwo a'amu Ngkalilinta'ango soku, nolohofontifi ahwomomo peho'no uhwontohumalofo. Anitu nto utimakwoho. Oso hwe huhwo sohwo sekwo olohonta uhwoninkohoho pa'nyoso hwanguku asomo noponefoho. Ose ulimentisiyefoho.

Hofiko Jutasiye syohomme'no hwe fihumo uhwasopo'mentohofofoho.

¹² Oso hwofiki'nyo Oulif sopo nta'ni nokotapontifi Jelusalemno umentohofofoho. Ikanopo'maho. O'o, tifoneponoho. A'amu Jutaso sikuno iyoho humayo osomno hofiko hano tifonepo emmotofoso pa'nyoponoho.

¹³ Jelusalem i'mofapontifi ango tokilonjwa'mo molinyo somo humamentohoho sopo kotasimentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwafe yofe ole, Pitaja, Jounja, Jemisiya, Entiluja, Filipija, Toumasiya, Mpatoulomiyuja, Matiyuja, Alifiyosiyehwomu Jemisiya, Saimoun Seloutiya, Jemisiyehwomu Jutas sohwanjoho. ¹⁴ Hofiko simaho afa'nohino inontifi Anitune'no jomo uliwo'nimentohofofoho. Moya'mi sofa Maliya Jisasiye kona'wohi'nji koninkwa'wehwosanji hofiko'nji Anitune'no jomo uliwo'nimentohofofoho.

¹⁵ Hofiko Anitumo jomo ulontaningkofi sikuno fiso memjao'mentisofoho. Sikuno fihumo a'amu wan hantilet tiwenti (120) Jisasi'mo iningkamotofoso nohumentaningkofi Pita nolikafonto ulimento, ¹⁶ Nje a'amu soku, hohonta Anituye Towahuno sohwo kakoe mampaho Ntefitiye simahomo'mo ho'nosyahaningki Ntefit oso hungkunoso mti'mokumentisofoho. Oso hungkuno hiso ne imo'nyo'nefoho. Jutas kako Jisasi'mne'no tokoyo'ofo imentisofoho. Oso'no Ntefit mti'mokumentisofoho. Olohonta oso hungkunoso ne imo'nimasofoho. ¹⁷ Jutas nakwo'nji humamojo hweho. Nakwoe syohoso afa'nohinoso Jisas nahwasopo'mentisofoho.

¹⁸ Jutas huhwo sohwo kakoe wonyo so'ne hamniyoho nomanto hwaho mpe yonto osopo mnokino ki'mo lohofonto piwahu'mentisofoho. Nopiwasoyonto kakoe simaho fongkulo lohofonto yo'mayoso hu'mewahu'mentisofoho. ¹⁹ Oso hungkuno hiso ho'ninkahoningki a'amu Jelusalem mta'angoso nupa'nontifi oso hwaho hopo sopo mulimentohofi, Akelitamanoho. Hopo sopo yofe yiwolo'mo ole, Hwaho jahino'njoponoho.

20 Hohonta Ntefit olo hungkuno loso Ta'njo Iyoswomo mti'mokumentisofoho. Hungkuno ole, Kakoe angoso siki wawentihwono. A'amu fihwo nohumayo'eno.

Nom'ne hungkuno ta'njoso ole mti'mokumentisofo, Hwe nom'nehwo kakoe syoho womano.

21-22 Oseso Jutasie syoho mayoso'no nom'ne hwe fihumo uhwasope-hwasi kako nakwo'nji Jisas songo lika'mentiso so'no wolutihwantanoho. Olo hwe huhwo lohwo kako nakwo'nji Jisasi'nji nohumentaningki Joun a'amumo mijo kiyoma'mentiso sohonta Jisas kakoe syoho ema'mentisoso oso syoho mji'miwento osohonta Anitu Jisasi'mo uti'masofoho. Oso hopi'nono uhwon'wo'n'ngkiso sohumo nakwo uhwasopeeno.

23 Pita ose ulahoningki a'amuso hwe hufa'u hwa'u uh-wosopo'mentohofofoho. Hwe anga'no kakoe yofe Jousep Mpasopas, nom'ne yofe mulimotofoso Jositosiyoho. Hwe nom'ne sohwo kakoe yofe Matiyas. 24 Oso hwa'umo uhwasopentifi Anitumo jomo ulimentohofi, Hwe Engo, a'amu hopi'nonohinofe simohomo huno kiyohoho. Olo hwe uhwalokune lohwa'u ntisohumo uhwasopeenehwono. 25 Oso hwe huhwo sohwo Jutasie apousel syoho womano. Syoho hiso Jutasimo kiko uyahoningkini Jutas syoho wopingoso uliko'manto ni'hu'nahone tikanomo umentisofoho. 26 Anitumo ose ulontifi hofiko sojo we'e so'nji syohi'nyo yontifi Matiyasimo uhwasopo'mentohofofoho. Hwe huhwo sohwo kako Jisasiye apousel aho hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwanji humamotofofoho.

2

Anituye Towahuno pmmentisofoho.

1 Oso Sikuno Engo iyoho humayo'ne Pentikous * osomo a'amu Jisasi'mo in'ngkawo'n'ngkohofoso anga fipo uhu'mokumentohofofoho. 2 Osopo nuhu'mokahoningkofi ti'mayo yoka pa'n'ngo ahwomo mta'ango ho'nonto anga uhu'mokumentohofoso somo uhula'o'mentisofoho. 3 Oso a'amuso oso ti'mayo yoka upa'nontifi uhwon'mentohofoso ti'melanyo hopa yonto oso hiso mti'hupo mti'hupe lohofonto a'amu nohumentaningkofo somo a'apahopo humolawopmmmentisofoho. 4 Oseso Anituye Towahuno Wopingo a'amu somo ifeehu'mokasi lohofonto hungkuno kengo kengo nom'ne a'amufe mampaho pa'nyo hofikoe mangomo umasiyahoningki hofiko hungkuno kengo kengo limentohofofoho. Oso hungkunoso Towahuno Wopingoso umentisofoho.

5 Juta a'amu hwaho kengo kengoponta'ango Mousesie hon'ngkano hungkunomo in'ngkamotofoso Jerusalem humamentohofofoho. 6 Oso ti'mayo yoka hiso ho'n'ngkahoningki a'amu Jerusalem humamotofoso nupa'nontifi a'amu pi'n'ngo engo oso angopo komo'no uhu'mokumentohofofoho. Apousel sohwa hungkuno kengo kengo lontaningkofi a'amu hopi'nonohinoso hofikoe mango hungkuno limentofoso upa'nimentohofofoho. 7 Nupa'nontifi yomo yontifi huno pi'n'ngo engo syafi'hu'mentohofi, Olo pipil'keno. Oso a'amu hungkuno kengo kengo lalokwofo lohwa Ngkalilinta'ango hwafoho. 8 Nakwoe hungkuno kengo kengo loso na'uja aswo nema'mentohofoso osohonta

* 2:1: Oso iyoho homayo sikunoso sikuno fifitiso (50) Anitu Kako A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'no Syafisiyo Sikuno Engo somo humantife sohonta Pentikous imofapi'wo'n'ngkisofoho.

upa'nimentihwone pa'nyofoho. Oso hiso pipilo. ⁹ Nakwo kengo kengopo nta'ningo'nwoho. Patiya, Mitiya, Elam, nom'ne a'amu Mesopoutemiyanta'ango, nom'ne Jutiya, Kapotousiya, Pountos, Esiya, ¹⁰ Fijiliya, Pamifiliya, Ijip, Lipiya, Sailini mafone sopo nom'ne Loum mta'ango hn'nwi humalohwono. ¹¹ Nakwo a'amu Juta hn'nnonji nom'ne a'amu kengoso nakwoe yahinomo iningkowalokwofo so'nji, Kilitnnta'angoso Alepiya'njoso nakwo hopi'nonohino hn'nwi yo'mayo wonyoangkafo Anitu iwo'ninkiso so'no nakwoe hungkuno kengo kengoso upo'nalokuhwono. ¹² Ose syafisyontifi yomo yomo yontifi huno engo syafisyontifi ulimentohofi, Oloso pipilo. ¹³ A'amu fehohnjo sitofo ole ulimentohofi, olo hwe lohwa Anituye hungkuno nelalokwofo lohwa hofiko mijo iyoho'njo niloho'nontifi kolalokwofo. Ose ulimentohofofoho.

Pita kako Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.

¹⁴ Pita *apousel* aho hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwanji nolikafonto mango engo ulimento, Sekwo Jutiya'ango soku a'amu Jerusalem humalofo sikunonji nje hungkuno waselimonne'no yohono. Sekwo upa'nimno. ¹⁵ Ole lolalokwofo, Hwe lohwa mijo iyoho'njo niloho'nontifi kolalokwofo. Ose lolalokwofo. Awonoho. Ose'maho. Olo mofehi'nyo'njoho. A'amu mofehi'nyo'nji mijo iyoho'njo manyo hwafoho. ¹⁶ O'o hohonta Jouel hwe Anituye hungkuno limojo sohwo olo hilo so'no limentisofoho. Kakoe hungkunoso olohonta ne imo'nalofoho. Jouel ole mti'mokumentisofoho.

¹⁷ Anitu hohonta ole ulimento, Sikuno moi'wo imo'nyoso mofone sohonta nje Towahuno sofe yokumpohn'nyoso a'amu hopi'nonohinomo uyonefoho.

Sekwoe hwomu sohwanji mu sopeenji hofiko Anituye hungkuno ulifitnnefoho.

Hwe songo sohwo ngko wojo uhwonyo pa'ningo yo'mayo so'no utihwamnefoho.

Hwe a'mane sohwa wojo uhwonifitnnefoho.

¹⁸ U, nje Towahunoso nje hwe moya'mi syoho ntohofiyo somo uyimnefoho. Ose uyohonimo hofiko nje hungkuno nalifitnnefoho.

¹⁹ Sekwo ahwomo ajwo lopo timo uhwoninkujo'no nom'ne kengoso setihwamnefoho.

Olo hwaho lopo yo'mayo kengo wonyoangkafoso nomti'mokumnefoho.

Oso kengoso honiyo'nji toho'nji tikayo hujenjemo'nji nomti'mokumnefoho.

²⁰ Olo mofehi'nyolo sikwo'mno imo'ninkuhwosi sikuno meefonefoho.

Hamnosononiyo'nohino imo'nonefoho.

Olo hiloso nuhwoninkuji u nje Sikuno Engoso imo'nonefoho.

²¹ Oso hohosohonta hwe fihwa hwoya'mi fifa ngkine'no joho ntikujo somo utima'mnefoho.

Nje a'amu imo'nifitnnefoho.

Oso hungkunoso Jouel mti'mokumentisofoho.

²² Sekwo a'amu Isilael soku, olo hungkuno haloho upa'nimno. Jisas Nasalet nta'ango oso huno sekwo huno moi'wonoho. Anitu Jisasimo kakoe yokumpohn'nyo uyahonngki olo hwaho lopo Jisas yo'mayo kengo wonyoangkafoso netihwamentisofoho. Oso hiso nuhwonontani nakwo huno naimentisoso Jisas Anituye Hwomu Ne hweho. ²³ Anitu kako hohonta huno ole, Nje hwomu a'amufe wonyo'ne poyo pe'nyo'ne hwa-hopo uhwatimonne'no yohono. Ose syafihu'mentisofoho. Oso'no olo hwe lohwo Anitu sekwoe ahomo ho'nahumentisofoho. Ho'nosyahonngki sekwo a'amu Loum somne'no ipemotasontifi hofiko iyo hwojiyafiku'nyo

somo fonjinto'ofahumentohofofoho. ²⁴ Anitu kakoe hwomumo poyo pe'nyo yahino tohino somta'ni isihutofomanto apa'no songo ulika'mentisofoho. Jisas sohumo sokimo somo mokilopm'mokumentisofoho. ²⁵ Hohonta Ntefit ole mt'i'mokumentisofoho.

Nje Hwe Engo sohwo kako ngko'nji mofonepo humaso sohumo ngko uhwon+wo'n+ngkohefoho.

Kako nje aho angahohnta'ni humaso sohune'no ngko mop+wahu'mnehono. Yo'mayo nom'neso ngkimo milojan+mofonehoho.

²⁶ Hiso'no nje simeho wop+ngo nimo'n+ngkohoho.

Nje mampaho Anituye yofe ho'nomayo'nefoho.

Ngko poyo pe'nime sohonta iyoho mannonefoho. O'o, ngko Anitumo uhwon+mnefoho.

²⁷ Nje huyo'mangoso tikanomo humayo'ne nisikwajiyo'eno.

Jije hwomufe a'apaho piso imo'nyo'eno.

²⁸ Songo humayo'ne hon+ngkano ntihwahino.

Kiko ngko'nji humayo so'no nje simeho wop+ngo nimo'n+ngkohoho.

Ntefit hohonta ose mt'i'mokumentisofoho.

²⁹ Nje a'amu soku, olo hungkuno Ntefit mt'i'mokumentiso so'no yolohoso waselimo. Ntefit kakine'no mt'i'mokumentiso'maho. O'o, kako poyo pe'n+ngkahon+ngki hofiko ijopijisyahumentohofofoho. Kakoe pi'n+momo olo hwaho lopo weho. Nakwo timo uhwon+wo'n+ngkuhwono. ³⁰ Ntefit kako Anituye hungkuno limojo hweho. Anitu Ntefit+mo ulimento, Jije imu hwe yofe engo'njo jije yofe pa'nyo imo'n+ngkihwoosi a'amumo umokosyohumane hweho. Ose ulahon+ngki Ntefit kako huno umentisoso oso hungkuno hiso ne imo'nonefoho. ³¹ Hohonta Ntefit yo'mayo Anitu yone'ento uhwon+mentisoso oso'no hwe Anitu uhwasopo'mentiso sohwo poyo nope'n+ngkuhwosi apa'no songo nolikafone so'no limentisofoho. Ole mt'i'mokumento,

Kakoe huyo'mango tikanomo humayo'ne nusikwajiyo'eno.

Kakoe a'apaho piso imo'nyo'eno.

³² Oso hwe huhwo sohwo Jisasiyoho. Anitu nto ulika'mentiso lohumo nakwo uhwon+mentihwone. Osohune'no lalokuhwono. ³³ Kako ahwomomo nokotasonto osopo Anituye aho angahohnta'ni nto humantono. Hohonta kako ole nto nalimentisofoho. Ngko Anituye Towahuno Wop+ngo wosejapmmo. Jisas ahwomomo nosahon+ngki Mpohwo kakoe Towahuno uyahon+ngki Jisas Towahuno hiso nehwojahon+ngki olohonta hungkuno mampaho kengo kengo so'nji selihwoneso yo'mayo yihwoneso hwap+ngo Anituye Towahuno nehulo'ofalofoho. ³⁴ Upa'n+mno. Ntefit oso hungkunoso kakine'no mamti'mokummentisofoho. O'o, kako ahwomomo masimmentisofoho. Ole mt'i'mokumentono,

Anitu nje Hwe Engo Kilais Anitu nakwoe hwahopo uhwat+mentiso sohumo ole ulimento,

Kiko nje aho anga sohohtanta'ni fosyohumaho.

³⁵ Osopo kiko nohumahoji ngko jije mango sohwamo jije sifiki'nyo'mo enjwa'mo wakuhumoti'monnoho.

³⁶ Oso'no sekwo a'amu Isilael soku, huno ito'no fisyafihupmmo. Olo Jisas huhwo sohwo sekwo iyo hwojiyafiku'nnyopo fonjinto'ofahumentohofolohune'no Anitu Hwe Engo nemokosyohumayo'ne sohumo umokumentisofoho. Olo hwe lohwo Kilaisiyoho. Pita ose ulimentisofoho.

Hwe moya'mi pi'n+ngo engoso simeho yiwalo'mokahon+ngkofi mijo kiyoma'mentohofofoho.

³⁷ A'amuso olo hungkunolo nupa'nontifi simeho tango mikunimposo umentisofoho. Pita'nji *apousel* nom'ne sohwanjimo ulimentohofi, Ou, hwe sifahwe, nakwo pipi yanehwono.

³⁸ Ose ulahoninkofi Pita ulimento, Sekwo a'amu anga'no anga'no honinkano wonyo foho'naopmno. Anituye hungkunomo tifi fininkamno. Jisas kako jije wonyo wae yakumofihwosi kakoe a'amu ne imo'ninkohoho'no a'amumo utihwayo'ne mijo wokiyosemapife. Ose ikujo'no kakoe Towahuno Wopingo wosejapmmontonoho. ³⁹ Anitu selimento, Nje Towahuno Wopingo wosejapmmo. Oso hungkunoso sekwo'ne'nji sekwoe mehomni mne'nji a'amu hwaho kengoponta'ango oso'ntnne'nohinofoho. A'amu hopi'nonohino nakwoe Hwe Engo Anitu kakine'no joho ulalokwofo soku kakoe Towahuno Wopingo wosejapono.

⁴⁰ Pita ose ulonto, hungkuno nom'ne pi'ningo engo ulonto, ulimento A'amufe honinkano wonyomne'no i'waho fiyimno. Tohino engo nomapito. Sekwo Anitumo fininkamno.

⁴¹ Ose ulahoninkgi a'amuso nupa'nontifi oso hungkuno somo ininkowahoninkofi mijo kiyoma'mentohofofoho. Oso sikuno somo a'amu *tili tausen* (3,000) Anitumo simeho uyimentohofoso Anituye a'amu ne imo'nimentohofoho.

A'amu Jisasimo ininkawo'ninkohoho sofe yahino songo wonyoangkafo ma'mentohofofoho.

⁴² Anituye a'amu ne imo'nimentohofoso *apousel* sohwa Anituye hungkuno lutihwentaninkofi hofiko upa'nimotofofoho. Hofiko nuhu'mokontifi ufo'ma'nimotofofoho. Hofiko wosopayo afapo nta'ni nonontifi † Anitumo jomo ulimotofofoho. ⁴³ Anitu kakoe yokumpohn'nyo *apousel* sohwa uyahoninkgi hofiko yo'mayo kengo wonyoangkafoso imentohofofoho. A'amuso oso hiso nuhwonontifi pisopisaho mjalimiwentifi iyoho'nji yomo yomo'nji imentohofofoho.

⁴⁴ A'amu Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono umotofoso afapo nohumantifi hofikoe ho'yango yo'mayoso nem'nohino afafoho. ⁴⁵ A'amu ho'yango'njo hwaho'njoso oso hiso a'amu nom'ne somo uyontifi hamniyoho nomantifi umofonyo inyo somo yano ulohmmentohofofoho. ⁴⁶ Hofiko simeho yano inontifi sikuno huhwo huhwi Anituye anga engo somo nuhu'mokontifi Anituye yofe ho'noma'motofofoho. Hofiko wopayo nom'ne anga kengo kengomo nonontifi hofikine'no huno mosyafisiyo'njo yontifi nom'ne a'amumne'no syafihu'motofofoho. Oso'no hofiko simeho wopingo'nji humamotofofoho. ⁴⁷ Wopingo nohumantifi Anituye yofe ho'noma'motofofoho. A'amu hisomne'no hwe moya'mi nom'neso ulimotofi, Anituye a'amu neso wopingo'nohinofoho. Sikuno huhwo huhwi a'amu nom'neso Anituye hungkuno nupa'nontifi simeho uyontifi ininkamotofofoho. Anituye a'amu neso pi'ningo engo imo'nimentohofofoho.

3

Hwe sife wonyo'njo sohwo wopingo imo'nimentisofoho.

¹ Sikuno fihwi Pita'nji Joun'nji siko Anituye anga engo somno simentisiyofoho. Osopo akupo'nyo so'nji (3 *kilouk*) a'amu pi'ningos Anitumo jomo ujo'ne uhu'mokumotofofoho. ² Kuso somne'no ole

† 2:42: A'amu pi'ningo engo huno'njo Jisas Kilaisimo ininkunyoso nihu'mokontifi wopae nimentohofofoho. Osohonta wopayo moi'wo nontifi hofiko hunso Jisasiye mikufonji honiyo'nji ne'no syafihu'motofofoho.

liwo'n'ingkohofi wonyoangkafoponoho. Hopo sopo hwe fihwo sife kokato'nnyo'njo kona'wohi aswo mta'ni osenohini ma'mentiso sohwo humunyoponoho. Sikuno huhwo huhwi huhwo sohwoe a'amuso intokwasontifi osopo itofasiyo'nohini imotofihweho. A'amu ang'o eng'o som'o nohotoswahon'ingkofo sohonta hwe huhwo sohwo hamniyoho jomo ulimojo hweho. ³ Osopo sife wonyo'njo sohwo nohumanto uhwon'imentisoso, Pita'nji Joun'nji woswanji yontan'ingki uhwononto ulimento hamniyoho we'e ntapinyo. ⁴ Ose ulahon'ingki Pita'nji Joun'nji siko timo yokumpohn'nyo uhwononji ulimentisi, Kiko timo fehonyo. ⁵ Ose ulahon'ingki hwe huhwo sohwo hamniyoho wontopanjiyo'ne fohonto uhwon'imentisofoho. ⁶ Pita ulimento, Ngko hamniyoho ane hwo'nyoho. Nom'neso wokijapmmo. Jisas Kilais Nasaletnnta'ango sohwoe yokumpohn'nyo'nji wakili'monne'no yohono. Hano fiyo. ⁷ Ose ulonto kako kakoe aho nomanto ulika'mentisofoho. Ose ulikofahon'ingki hwe huhwo sohwoe sife yokumpohn'nyo imo'nonto noswol'ikofawento hano umentisofoho. ⁸ Siko'nji ang'o eng'o som'o noswontifi hwe huhwo sohwo likofahm'nyo yonto Anitumo isamoyoka ulimentisofoho. ⁹ A'amu ang'o eng'o som'o nohumantifi uhwon'imentohofoso, hwe huhwo sohwo likofahm'nyo yonto Anitumo isamoyoka ulahon'ingki uhwonontifi ¹⁰ ole syafi'hu'mentohofi, U olo hwe sife kokato'nnyo'njo lohwo hoku'yopo humanto hamniyoho'no jomo limojo hweho. Oso hunoso uyahon'ingki yomo yomo yontifi pisopisaho limentohofofoho.

Anituye ang'o eng'o som'o Pita hungkuno lutihwamentisofoho.

¹¹ Hwe huhwo sohwo Pita'nji Joun'njimo aho kehon'ingkofo hwe moya'mi hopi'nono hano kunto kunto'no wentifi kontolompo'ango som'o uhu'mokumentohofofoho. Oso kontolompo'ango som'o Soulomouniyefoho l'imotofofoho. ¹² Osopo uhu'mokahon'ingkofo Pita nuhwononto ulimento, Sekwo a'amu Isilael soku, yomo yomo peho'no yohoho. Nekumo timo yokumpohn'nyo peho'no ehonalokwofo. Sekwo huno ole laseyohoho, Hikoe yokumpohn'nyo mta'ni hwe lohwo wop'ingo imo'n'ingkohoho. Huno ose laseyohoho. ¹³ O'o, Apilohamja Aisakija Jekoup'ija nakwoe ajuy-ohwosafe Anituyoho. Osohwo kako kakoe syoho ulohofiyoso Jisasiye yofe ho'nomayo'nohinofoho. Oso huhwo sohomo sekwo nokentifi a'amu Loum sohwafepono ipemotosahon'ingkofo osopo Pailot usihuto'mto yahon'ingki sekwo nakwolaho ulimentohofofoho. ¹⁴ Oso Jisas huhwo sohwo hon'ing'kano wonyo ane hweho. Wop'ingo'nohino hweho. Osohomo nakwolaho ulontifi hwe wonyo a'amumo fonjahumentiso sohune'no Pailotimo jomo ulimentohof'o kuyoho. ¹⁵ Ose ulontifi sekwo yo'mayo songo humayo hwap'ingo sohomo sekwo a'amu Loum som'o uyahon'ingkofo hofiko fonjahumentohofofoho. Nofonjosyahon'ingkofo Anitu apa'no uliko'mentisofoho. Oso hiso'no nekwo nuhwonontayo olohonta hungkuno hiso'no selalokuhwoyo. ¹⁶ Nekwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyahon'ingkuhwoi Jisasiye yokumpohn'nyo olo hwe lohomo wop'ingo imokohoho. Sekwo olo hwe sife kokato'nnyo lohomo huno moi'wonoho. Olo simeho hi'ntnnono Jisasimo uyalokuhwayo loso Jisas mta'angofoho. Olo hiloso hwe sohomo wop'ingo umokahon'ingki uhwon'alokwofo.

¹⁷ Nje a'amuf'o, sekwo sekwoe hwe eng'o sohwanji Jisasimo fonjahumentohof'o sohonta huno ito'no mosyafisiyo'njo imentohof'o kuyoho. Oso'no ngko huno niyohoho. ¹⁸ Hohonta a'amu Anituye hungkuno l'imotofo sohwa'mo Anitu ulimento, Hwe uhwasopo'mentohe sohwo tohino eng'o mane-foho. Ose ulahon'ingki a'amu som'o ulimentohofofoho. Sekwo Jisasimo

fonjahumentohoho sohonta oso hungkuno hiso ne imo'nimentisofoho. ¹⁹ I oso'no olohonta sekwo huno fikwesyañhupmno. Sekwoe simeho yiwolo'mo filohopmno. Sekwo simeho yiwolo'mokukujo'no Anitu sekwoe wonyo wae weesemo'mtonoho. ²⁰⁻²¹ Wayo yasemofihwosi kakoe yokumpohn'nyo'nji simeho wopingo'nji wosejapmmontonoho. Hohonta Anitu nakune'no fohu'nimentisoso nefe'mayo'ne kakoe hwomu Jisasimo uhwasopo'mentisofoho. Anituye hungkuno limotofo sohwa yo'mayo limentohoho so'no ito'no imo'nyo'ne Jisas ahwomomo hontohumaho. Moi'wo imo'ninkihwosi nopone hweho. ²² Hohonta Mouses seyakwosamo ulimento, Hwe Engo Anitu sekwo'njo mta'ango fihumo wamihwasopo'mtonoho. Anituye hungkuno selohe sohwo ngko pa'ningo hweho. Oso hwe huhwo sohwoe mangomo sekwo haloho ito'no upa'ninkuno. ²³ Hohosohonta a'amu oso hwe huhwo sohwoe hungkunomo haloho maposo'njo ifijoso Anitu oso a'amu somo kengopo uhmajososo nihu'nahone wae umontonoho. Mouses ose ulimentisofoho. ²⁴ Anituye hungkuno limotofo sohwa Samuel'janji nom'ne tifiñjo sohwanji hofiko olo sikuno lomne'no limentohofofoho. ²⁵ Oso a'amu Anituye hungkuno limotofo sohwa sekwo hofikoe imu kuyoho. Oso'no oso hungkuno Anitu seyakwosamo ulimentisoso sekumne'nefoho. Anitu Apilohammo ulimento, Jije imu sohwa mta'ni hwe fihwo a'amu hopi'nonohinomo wopingo ulohofonefoho. Ose ulimentisofoho. ²⁶ Oseso Anitu kakoe hwomu Jisasimo uhwasopento sekumne'no wopingo selohofone kaki'no uhwatimentisofoho. Kako ole umo'nalofoho, Sekwo a'amu anga'no anga'no honinkano wonyomo hohujo ikinjaofikujo'no ngko wopingo uloho'mo. Ose lalofoho.

4

Pita'nji Joun'njimo impe intofahumentohofofoho.

¹ Pita'nji Joun'nji a'amu somo oso hungkunoso ulontanngki a'amu tajo angosyoho'njo sohwanji a'amu tajo angomjo uhwontohumayo sohwafe hwe engo so'nji a'amu Satiyusi sohwanji i'mofapmmentonohofofoho. ² I'mofapontifi simano hintotohino umnimentisofoho. Hwapingoso Pita'nji Joun'nji siko a'amu somo Jisas poyo pe'nimentiso sohwo apa'no songo lika'mentisofoho luthwamentisiyefoho. Oseso a'amu hopi'nono poyo pe'nifijoso hwangu noli kapitnnefoho. ³ Simano hintotohino umninkahonngki mofehi'nyo ukwo'mokumonto yahonngki oso a'amu sohwa Pita'nji Joun'njimo mo'ninkanta hungkuno ulane'entifi impo'angomo intofahumentohofofoho. ⁴ Oso'no a'amu Pita'nji Joun'njiye hungkuno upa'nimentohofoso fehohnjo sikoe hungkunomo haloho yontifi Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. Oso a'amu we'e pi'ningo'maho. Oso hwe huhwo sohwa *faif tausen* (5000) hwafoho.

Hwe yofe engo'njo sohwafe timo sopo Pita'nji Joun'nji loho'mentisiyefoho.

⁵ Mo'ninka imingo'nji a'amu yofe engo'njo sohwanji, Jutafe hwe engo sohwanji a'amu honinkano hungkuno luthwamotofo sohwanji hofiko Jerusalem uhu'mokumentohofofoho. ⁶ Hofiko nuhu'mokontifi a'amu nom'ne sohwanji hungkuno limentohofofoho. A'amu nom'ne sohwa ole, Anas, hwe yofe engo'njo tajo angosyoho'njo sohwo'nji, Kaiyofas'janji, Jounjanji, Alekisanta'njoho. Nom'ne a'amu Anasiye temtitofofomo sohwa hofiko'nji uhu'mokumentohofofoho. ⁷ Hofiko Pita'nji Joun'njimo hofiko'njo ajwo lopo uhmajontifi ulimentohofi, Oloso pipi

imasiyoto. Tihwoe yokumpohn'nyo'nji tihwoe yofe'nji umokumahnnoto, hwe wopingosofo. ⁸ Ose ulahon'ingki Anituye Towahuno Wopingo Pitafe simohomo uhulo'ofahon'ingki Pita ulimonto, Sekwo hwe engo Isilaelnta'ango sohwasi, ⁹ olohonta sekwo a'amu sife wonyo'njo sohumo wopingo umokumalohwoyo so'no ehon'ingkohofotaho. ¹⁰ Oseso sekwo hopi'nono huno waseyono. A'amu Isilael hopi'nonohinoso huno wosyafihupife. Jisas Kilais Nasaletnnta'ango sohwoe yokumpohn'nyoso olo hwe lohomo wopingo umokahon'ingki kako nakwo'njopo lohofoho. Oso Jisas huhwo sohumo sekwo iyomo fonjinto'ofosyahon'ingki Anitu poyo pe'nyo sohumo apa'no uliko'mentisofoho.

¹¹ Olo sojo engkwosaho pa'nyo ango injuwo'n'ingkohoho sohwa hofiko wonyofoho lontifi ho'nao'mentohofoho.

Oseso olohontajo olo engkwosaho loso angomo sosofitofo'ne hwap'ingohwo imo'n'ingkohoho.

A'amu hohonta hungkuno mti'mokumentohofoso olo hungkuno Jisasimne'no mti'mokumentohofoho. ¹² Nom'ne hwe nefo'mayo'ne olo hwaho lopo mohumunyoponoho. Anitu nom'nehumo a'amu nakwoe wonyo wayo'ne muhwosopo'mmentisofoho. O'o, Jisas kako'nohino hweho. Pita ose ulimentisofoho.

¹³ Ose ulahon'ingki hofiko Pita'nji Joun'njiye yokumpohn'nyo losomo uhwonontifi huno syafihu'mentohofi, Olo hwa'u siko ifalifaliyo mamti'mokiyo hwa'uyoho. We'mjo pa'nyo hwa'uyoho. I oso'no siko iyoho mun'ingkohoyohoho. Jisasiye yokumpohn'nyo ma'masiyo hwa'uyoho. ¹⁴ Ose syafisyontifi uhwonimentohofoso hwe wopingo umokumasiyo sohwo siko'nji lohofontan'ingki uhwonontifi hofiko hungkuno ane hwafoho.

¹⁵ Oseso Pita'nji Joun'njimo ulimentohofi, Siko mempono swohosisi osopo foyohumunyo. ¹⁶ Ose ulontifi hnnimentohofi, Olo hwe lohwa'umne'no pipi yanehwono. Olo hwa'u olo wonyoangkafo loso yahon'ingki a'amu hopi'nonohino Jelusalem humalofoso oloso huno uyohoho. Nakwo oloso hiyaso pipi yane'elo. Awonoho. ¹⁷ I oso'no olo hungkuno nonje nonje ho'nimuyo'eno. Nakwo hungkuno yokumpohn'nyo ole ulano. Nom'ne hungkuno Jisasimne'no nom'ne a'amu somo nulohosiloho. ¹⁸ Ose hnnontifi sikimne'no joho ulontifi ulimentohofi, Siko nom'ne a'amu somo Jisasiye hungkuno nulohosiloho. Yo'mayo Jisasimne'no lutihwahosiloho.

¹⁹ Ose ulahon'ingki Pita'nji Joun'nji siko ulimentisiyo, Nekwo Anituye hungkuno ho'naofososo sekwoe hungkunomo tifi sen'ingkowasoso Anitu kako huno pipi uyimtololo. Sekwo huno pipi seyohoho. ²⁰ Yo'mayo wonyoangkafo Jisas imentiso uhwonimentihwoyoso hungkuno wopingo'nohini upa'nimentihwoyoso oso hiso'no nom'ne a'amumo mujoso pipilo. Awonoho.

²¹ Ose ulahon'ingki hofiko hungkuno nom'ne tango'njo ulontifi Mpanino ulimentohofoho. Hofiko a'amumne'no iyoho unimentisofoho. Hwap'ingoso a'amu hopi'nono olo hilo so'no Anituye yofe ho'noma'mentohofoho. Oso'no Pita'nji Joun'njimo tohino uyihwaloho. ²² Olo hwe lohwo wopingo umokumasiyo lohwo kako hwe engo hweho. Kakoe soswo *fouti* (40) yakolo'noho.

A'amu Jisasimo in'ingkawowo'n'ingkohofoso Anituye hungkuno yokumpohn'nyo lohofihwasi lutihwane'entifi Anitumne'no jomo ulimentohofoho.

²³ Pita'nji Joun'nji nowenji sikoe a'amu'njopo i'mofawenji oso hungkuno hiloso ulimentisiyefoho. ²⁴ A'amuso nupa'nontifi hofiko simeho yano inontifi Anitumo isamoyoka ole ulimentohofi, Ou Mpohwo, kiko enemokosyohumayo hwosoho. Kiko ahwomo'nji hwaho'nji mti'mokumentohino hwosoho. Kiko ayo'nji yo'mayo songo humayoso mti'mokumentohino hwosoho. ²⁵ Hohonta jije Towahuno Wopingo sohwo jije hungkuno nakwoe ajuyohwo Ntefit jije syoho kilohofiyo sohwoe mangomo mufohotofahon'ngkini Ntefit ole ulimento,

A'amu kengo kengoso simeho tohino peho'no umnalofoho.

Nakwoe a'amu huno ito'no mosyafisiyo'njo peho'neto.

²⁶ Hwe yofe engo'njo sohwa hontohumamentohofofoho.

Hofiko'nji a'amu hwaho mokosyohumayo sohwanji nuhu'mokontifi hungkuno nano mtitofontifi limentohofi,

Anitu'nji oso hwe uhwsopo'mentiso sohwo'njiye syohomo nakwo wae uyano.

Ose limentohofofoho.

²⁷ Oso hungkuno ne imo'nimasofoho. Olo ango lopo Helouti'nji Pountiyos Pailoti'nji a'amu kengo so'nji a'amu Isilael so'nji nuhu'mokontifi Jisas uhwsopo'mentohino sohumo fonjane'entifi imentohofofoho. ²⁸ Oso hiso'no hohonta kiko nohumanji yo'mayo ne imo'none so'no limentohinoso olohonta oso a'amuso jije hungkunoso ne imokumalofofoho. ²⁹ I olohonta Mpohwo oso hungkuno yokumpohn'nyo nalimalofoso upa'nimahnno. Jije hungkuno liwo'nyo sohwo'nyo yokumpohn'nyo fisosofitofonesyohumaho. Oso'no nakwo jije hungkuno lontan'ngkuhwasi iyoho monanonehoho. ³⁰ I oso'no nakwo jije hungkuno lontan'ngkuhwaso'no kiko a'amu mnokino'njo somo wopingo umojo. Yo'mayo wonyoangkafoso jije hwomu Jisasiye yokumpohn'nyo'nji noho fiyo.

³¹ Anitumo ose ulahon'ngkofi oso ango humamentohofosopo mo'mayo yonto Anituye Towahuno Wopingo hofikimo ifehu'mokahumentisofoho. Ifehu'mokahumentisoso hofiko Anituye hungkuno yokumpohn'nyo ulontifi iyoho munimmentisofoho.

Jisasiye a'amu neso hofiko yo'mayoso inimentohofofoho.

³² A'amu hopi'nono Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'nimentohofoso simeho inontifi a'amu fihwo ole huno mosyafisiyo'njo imentisofo, Oloso nje'nohinofoho. A'amufe'maho. O'o, oloso huno mosyafisiyo'njo imentisofo. Yo'mayo hopi'nononino hi'njoso a'amu somo inimentohofofoho.

³³ Apousel sohwa a'amu somo Hwe Engo Jisas lika'mentiso so'ne hungkuno ne'nohino ulontifi Anituye yokumpohn'nyo utihwayo'ne yo'mayo kengo wonyoangkafoso imentohofofoho. Anitu a'amumo wopingo'nohino uloho'mentisofoho. ³⁴ Hohosohonta a'amu hiso umofonyo miyofoho. A'amu hwaho'njoso ango'njoso yo'mayo ho'yango'njoso nom'ne a'amu somo yano uyontifi hamniyohoso apousel sohwa umentohofofoho.

³⁵ Apousel sohwa oso hamniyoho nomantifi a'amu umofonyo iyo somo yano ulohmmentohofofoho.

³⁶ Hwe fihwo kakoe yofe Jousepiyoho. Apousel sohwa nom'ne yofe ole mulimentohofi, Mponopasiyoho. Yofe hiso yiwolo'mo ole, Sosofitofihwe hweho. ³⁷ Olo hwe huhwo sohwo Lifaiye temtitofito mta'ango hweho. Hwaho Saipilos nta'ango hweho. Hwe nom'nehwo oso hwe huhwo lohwo sohwoe hwaho mpe nulohofahon'ngki hamniyohoso Mponopas nomanto apousel sohwafe sifiki'nyo'mo ho'nahumentisofoho.

5

Anonaiyas'i'nji Sofaila'nji siko Anitumo hwasyo ulimentisiyefoho.

¹ Hwe fihwo kakoe yofe Anonaiyas kakoe apefe yofe Sofaila, siko hwaho hi'njo ya'uyoho. A'amu nom'neso sikinta'ni oso hwahoso mpe uloho'mentohofofoho. ² Siko hamniyoho nomanji fehohnjo siko'ne hiyaso mokosyohumanji fehohnjo Anonaiyas kako *apousel* sohwafe sifi'ki'nyo'mo ho'nahumentisofoho. ³ Oso hiso Pita nuhwononto ulimento, Anonaiyas, Seteniye hungkunomo in'ngkawenji hamniyoho fehohnjo hiyaso mokosyohumanji Anituye Towahuno Wop'ngomo hwasyo ole ulohino. Hamniyoho hopi'nono ma'maleso olenoho. Oso hwasyo ulohino. ⁴ Jije hwaho mpe makiloho'mmalofa sohonta hwaho hopi'nono jijefoho. Mpe ntakiloho'malofa sohonta hamniyoho hopi'nono jijefoho. I oso'no oso hungkuno simehomo'mo peho'no syafisyohino. Kiko hwe sohona'nnohinomo hwasyo monalohoyohino. O'o, Anitumo hwasyo ulohino. ⁵ Ose ulahon'ngki Anonaiyas nupa'nonto nopiwasyonto, poyo pe'nimentisofoho, Oso hungkunoso ho'ngkahon'ngki a'amu nupa'nontifi iyoho unimentisofoho. ⁶ Hwe songo sohwa nolikafohumantifi Anonaiyasiye pijafomo hwapife ekojisasi lohofontifi mempo hohnta'ni motawentifi pi'nimomo ijopijisyahumentohofofoho.

⁷ We'enepe a'amu poyo pe'nimentiso sohwoe ape noswonto yo'mayoso mupa'nimmentisosi, ⁸ noswopahon'ngki Pita ulimento, Jije hwahomne'no olo hamniyoho ma'masiyotaho. Ose ulahon'ngki ulimento, Eno, osenoho. ⁹ Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Kiko jije hwehwo'nji hiyahusi Anituye Towahuno sohomo yamofa peho'no uloho'masiyoto. Upa'nyo. Hwe songo sohwa jije hwehwo sohomo pi'nimomo ijopijisyasyontifi nto pohofa. Hoku'yopo lohokwofo. Kikimo womotokuwantifeho. ¹⁰ Ose ulahon'ngki a'musi Pitafe sifi'ki'nyo'mo piwasyonto poyo pe'nimentisofoho. Hwe songo sohwa noswapontifi poyo pe'nimentisosiye pijafomo uhwonontifi nomotoswapontifi kakoe hwehwo'njopo ijopijisyahumentohofofoho. ¹¹ Oso hungkuno hiso noho'ngkahon'ngki Anituye a'amu ne so'nji a'amu kengo so'nji nupa'nontifi iyoho unimentisofoho.

Yo'mayo kengo wonyoangkafoso imotofofoho.

¹² Yo'mayo kengo wonyoangkafoso a'amu *apousel* sohwa utihwamentohofa somo a'amuso uhwonimentohofofoho. Anituye a'amu neso Soulomouniye kontolompo'ango sopo uhu'mokumotofofoho. ¹³ A'amu kengo fehohnjoso Anituye a'amu ne somo uhwonontifi limentohofi, A'amu Jisasi mo in'ngkawowo'ngkohofoso wonyoangkafofoho. Ose lontifi i hofiko'nji muhu'mokummentohofofoho. O'o hofiko iyoho unimentisofoho. ¹⁴ Hwe hwoya'mi pi'ningo engoso Jisasiye hungkuno upa'nontifi hungkuno nehapi lontifi simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. Oso a'amu hiso Anituye a'amu ne simo'mjo so'nji uhu'mokumotofofoho. A'amu pi'ningo engo imo'nimentohofofoho. ¹⁵ A'amu pi'ningoso a'amu mnokino'njo somo intokwapontifi hon'ngkanopo itofasi lohofontifi ole syafihu'mentohofi, Pita nopihwosi kako kote uhumiyo'fhwoso'no a'amu mnokino'njoso wop'ngo umo'nife. Ose syafihu'mentohofofoho. ¹⁶ A'amu anga kengo mta'ango Jelusalem mofone saponjoso Jelusalem uhu'mokumentohofofoho. A'amu mnokino'njo, a'amu sisi'masoho'njo towahuno wonyo'njo somo itokwapmmentohofofoho. Hopi'nonohinosa wop'ngo imo'nimentohofofoho.

A'amu ahwomomjo sohwo 'apousel' sohwamo impo'ango mta'ni isihuto'mentisofoho.

¹⁷ Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo kakoe a'amu'nji a'amu Sati'yusi sohwani yo'mayo so'no nupa'nontifi simeho tohino umnimentisofoho. Hwap'ingoso a'amu *apousel* sohwafe yokumpohn'nyo yo'mayo wonyoangkafo so'no iwo'n'ingkohofoho. Hofiko oso yokumpohn'nyo ane hwafoho. Oso'no simeho tohino umnimentisofoho.

¹⁸ Simeho tohino umningkahon'ngki *apousel* sohwamo aho kentifi impo'angomo intofahumentohofoho. ¹⁹ Oso sikwo'miyo somo a'amu ahwomomjo sohwo noponto impo'ango hoku'yo somo hwasampento

a'amu *apousel* sohwamo mempo hohnta'ni ipemotoswaponto ulimento,

²⁰ Sekwo Anituye ango engo somo nowekuji osopo lohofikuji olo hon'ngkano songomne'no a'amumo filutihwamno. Ose ulimentisofoho.

²¹ A'amu *apousel* sohwa oso hungkunoso haloho imentohofoso im'ingo ne'nji Anituye ango engo somo noswontifi Anituye hon'ngkano songomne'no lutihwamentohofoho.

Oso im'ingo so'nji hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo kakoe a'amu'nji a'amu Jutafe *kaunisol* sohwani hwe engo hopi'nono nuhu'mokontifi impo'angomne'no hungkuno lihwatimentohofoho. A'amu impe'njo sohwamo fipemotapmno. Ose lihwatimentohofoho.

²² Hungkunoso lihwojahon'ngkofi a'amu impo'angomo noswontifi uhwonimentohofoso huno uhwonontifi asomo nopontifi *kaunisol* a'amu sohwamo ulimentohofoho. ²³ Ole ulimentohofi, Nakwo impo'ango sopo nowentani hano yokumpohn'nyo pito'malofoso uhwonontani, a'amu pijwohumayo sohwa lohofontan'ngkofi uhwon'ngkuhwonefoho. I ango ne somo a'amu aneponoho. Huno uhwon'ngkuhwonefoho.

²⁴ Ose ulahon'ngkofi hwe engo a'amu uhwontohumayo sohwo'nji hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwani oso hungkuno nupa'nontifi huno pi'n'ingo engo syafisyontifi pipi imo'n'ingkohoho syafihu'mentohofoho. ²⁵ Ose syafisyontifi nohumentan'ngkofi hwe fihwo noswonto ulimento Upa'n'imno. Oso a'amu sekwo impo'angomo intofohumalofo sohwa Anituye ango engo somo nolohofontifi a'amu somo lutihwalokwofo. ²⁶ Ose ulahon'ngki hwe engo a'amu itokuso'nji mokosyohumayo sohwo kakoe a'amu sohwani nowentifi Anituye ango engo somo i'mofapontifi *apousel* sohwamo nomantifi ipemotaumentohofoho. Hofiko ikujoho mafongku'mmentohofoho. O'o hofiko iyoho un'ngkahon'ngki a'amu nom'neso sojo nofongkupitnnehontifi *apousel* sohwamo mafongku'mmentohofoho.

'Apousel' sohwa hofiko 'kaunisol' sohwamne'no hungkuno ujo'neso iyoho munyo'njo imentisofoho.

²⁷ Ose ipemotawentifi a'amu *kaunisoli'*njopo uhumati'mentohofoho. Osopo nohumentan'ngkofi hwe yofe engo'njo sohwo ulimento,

²⁸ Simo'mo ole selimalohwono, A'amu somo yo'mayo Jisasimne'no lutihwafikutoho. A'amu hopi'nonohino Jerusalem humalofoso sekwoe hungkunomo upa'nimalofoho. Ole ulalokwofo. *Kaunisol* a'amu sohwa Jisasimo fonjahumentohofoho. ²⁹ Ose ulahon'ngki Pita'nji nom'ne *apousel* sohwani ulimentohofi, Nakwo Anituye mampaho haloho yihwasi tifi in'ngkayonefoho. A'amu hwahoponjo sohwafe hungkunomo min'ngkowanehwono. ³⁰ Sekwo Jisasimo iyopo fonjinto'ofahumentohofoho. I oso'no neyakwosanjiye Anitu sohwo Jisasi'mo uliko'mentisofoho. Songo apa'no umokumentiso

hweho, ³¹ Nulikafonto kakoe aho angahohnta'ni uhumojahon'ngki nakwoe Hwe Engo imo'nimentisofoho. A'amu Isilael hn'nwiye wonyo wayo'ne pe'nimentiso hweho. Oso'no a'amu Isilael soku, hon'ngkano wonyomne'no hohujo ikinjaofikuji wonyo hiso wae yasemofihwosi hon'ngkano nom'ne songo wosejapmmontonoho. ³² Oloso nuhwonontani nakwo Anituye Towahuno Wop'ingo'nji sohwna'ni olo hilo so'no uliwo'n'ngkuhwono. A'amu Anituye hungkunomo tifi in'ngkayo somo Anitu kakoe Towahuno Wop'ingo uyimasofoho. Ose ulimentohofofoho.

Hwe Ngkomeliyel sohwo 'Apousel' sohwanne'no hungkuno limentisofoho.

³³ Oso hungkuno *kaunisol* a'amu sohwa nupa'nontifi simano hintotohino umnimentisofoho. *Apousel* a'amu sohwa wofonjano lontifi imentohofofoho. ³⁴ Hiso'no hwe fihwo *kaunisol* syoho'njo sohwo kakoe yofe Ngkomeliyel * kako a'amu Falisiyoho. Kako hohontajo hon'ngkano hungkuno luthwamojo hweho. Oso hwe huhwo sohmo a'amu hopi'nonohinoso kakoe yofe ho'nomawo'nimentohofofoho. Oso hwe sohwo noli'kafonto ulimento, A'amu *apousel* sohwa mempo hohnta'ni filihwajimno. ³⁵ Ose ulahon'ngki hofiko lihwojahon'ngkofi Ngkomeliyel ulimento, A'amu Isilael sohwa olo hwe lohwa ulohopitne so'no huno ito'no fisyafihupmno. ³⁶ Hohonta hwe fihwo kakoe yofe Teutas kako ulimento, Ngko yo'mayoso huno'njo hwo'nyoho. Hwe yokumpohn'nyo hwo'nyoho. Ose ulahon'ngki a'amu fehohnjo *foua hantilet* (400) sohwa in'ngkamentohofofoho. Osohonta hwe nemokosyohumayo sohwo kakoe a'amu itokuso'njo sohwa hwe huhwo sohmo nofonjosyahon'ngkofi inomokommotofo sohwa hiyaso humpo'mentohofofoho. Teutas kakoe hungkuno ne mmo'nyo hweho. ³⁷ Tifi sohonta hwe nemokosyohumayo sohwa a'amufe yofe mti'mokomayo sohonta hwe nom'ne Ngkalilinta'ango sohwo kakoe yofe Jutas. Osohwo noli'kofahon'ngki a'amu fehohnjo kakoe hunomo nomantifi in'ngkamotofofoho. Osohwo poyo imo'n'ngkahon'ngki inomokommotofo sohwa humpo'mentohofofoho. Hofiko apa'no muhu'mokiyofoho. ³⁸ Oseso ole waselimonne'no yohono. Olo a'amu *apousel* sohwanne'no iyoho masen'ngkoho liyohoho. Wohumantokufe. Hofikoe syoho hwahoponta'ango'manji moi'wo imo'nonefoho. ³⁹ Olo syoho hiloso Anitu mta'ango'manji milojaopitnnehofo. Ne'nohini wentihwonefoho. Sekwo Anitumo fongkupitnnoho.

A'amu 'apousel' sohwa Jisasimne'no tohino ma'mentohofso so'no simeho wop'ingo umo'nimentisofoho.

⁴⁰ Ose ulahon'ngki hungkuno nehopeho ulontifi a'amu *apousel* sohwanne'no joho lontifi oso hwamo fonjontifi yokumpohn'nyo ulimentohofi, Jisasiye yofe apa'no noli'kutoho. Ose ulontifi uhwatimentohofofoho. ⁴¹ *Apousel* sohwa *kaunisol* sohwa nuli'ko'mantifi hnnimentohofi, Nakwo Jisasiye syoho yontane tohino nam'ngkahon'ngki simeho wop'ingo namo'n'ngkohoho. Anitu wop'ingo nahon'ngkohoho. Nakwo Jisasiye yofe'no tohino mayoso hoponoho. ⁴² Sikuno huhwo huhwi hofiko Anituye anggo engo somo a'amufe anggo'njopo Jisasimne'no hungkuno wop'ingo uliwo'n'motofofoho. Anitu a'amu ahwomo mta'ni uhwatimentisoso Jisasiyoho luthwamentohofofoho.

* **5:34:** Osohonta Poul Jisas Kilaisimo min'ngkayo sohonta Ngkomeliyel sohwo Pouliye syo itihwayo imo'nimojo hweho. (Sohe engo 22, hon'ngkano we'e 3 somo uhwonoy.)

6

A'amu aho fehohnta'ni hopi'nono fehohnta'ni hufa'uyo sohwamo 'apousel' sohwamne'no ufo'mayo'ne uhwosopo'mentohofofoho.

¹ Osohonta a'amu Jisasimo iningkamotofoso we'e pi'ningo imo'nimentohofomaho. A'amu fehohnjo Ngkilik hungkuno'njofoho. A'amu fehohnjo Hipilu hungkuno'njofoho. A'amu Ngkilik hungkuno'njoso a'amu Hipilu somo yoka ulimentohofi, Sekwo wosopayo, hamniyoho, yo'mayoso a'amu umofonyo iyo somo uyahoningkofi nakwoe apiwojo sofa we'e'nohino mawo'ninkingkohofofoho. Hipilu apiwojo sofa engo mawo'ninkingkohofofoho. Ose ulimentohofofoho. ² Oso hungkunoso ho'ningkahoningki a'amu *apousel* sife mta'ni hufa'uyo sohwa a'amu hopi'nono Jisasimo inomokommotofoso somne'no joho ulahoningkofi nuhu'mokontifi ulimentohofi, Nakwo syoho hufa'u'njo sohwona'ni wopingomaho. Nakwo wosopayo'nji hamniyoho'nji yano mpo'nososo Anituye hungkuno pipi losetihwanehwono. ³ O'o, nakwoe a'amu soku, sekwo a'amu aho fehohnjo hopi'nono nom'ne aho mta'ango hufa'u sohwamo uhwosopopmno. Syoho yano mpo'none so'nefoho. A'amu huhwo sohwa Anituye Towahuno Wopingo engo yamo'nnyo hwafoho. A'amu huno'njo sohwa a'amu hopi'nonohino sohwamo hwe wopingo'nohino hwafoho liwo'ninkingkohofofoho. Uhwosopopijoso hofiko wopayo yo'mayoso yano mpe syohoso womokosyohumantifeho. ⁴ Ose yontaningkujoso nakwo Anitumo isamoyoka uliwo'ninkingkuhwasi a'amu somo Anituye hungkuno wolutihwantanoho.

⁵ Ose ulahoningkofi, E, wopingofoho lontifi Sitifenimo uhwosopo'mentohofofoho. Sitifen huhwo sohwa Anitumo simheho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uy'wo'nimojo hweho. Anituye Towahuno Wopingo engo yamo'nnyo hweho. Nom'ne a'amu sohwamo uhwosopo'mentohofoso ole, Filipija, Piloukoulasija, Nikanouja, Timounja, Pamenasija, Nikoulasijanjo. Nikoulas huhwo sohwa ango kengo Antiyoknta'ango a'amu Jutafe yahino ma'mentiso hweho. ⁶ Oso a'amu sohwamo uhwosopentifi *apousel* sohwamo utihwamentohofofoho. *apousel* sohwa a'amu huhwo sohwafe mnokinopo aho kisasyontifi hofikine'no Anitumo jomo ulimentohofofoho.

⁷ Oseso Anituye hungkuno Jerusalem ango ayo'mo ho'nimentisofoho. A'amu Jerusalem humamentohofoso Jisasimo inomokommotofoso pi'ningo engo imo'nimentohofofoho. A'amu tajo ango syoho'njo fehohnjo sohwa Anituye honingkano songo tipemantifi Jisasimo iningkamentohofofoho.

A'amu Juta fehohnjoso Sitifenimne'no hwasyo ulimentohofofoho.

⁸ Anitu Sitifenimo yo'mayo wopingoso ulohofahoningki Sitifen kakoe yokumpohn'nyo engo imo'nonto yo'mayo wonyoangkafoso imentisoso a'amu uhwonimentohofoso ole limentohofi, Anitu oloso yalofoho. Ose limentohofofoho. ⁹ I oso'no a'amu nom'nehwa nolikafontifi Sitifen'nji Anituye hungkuno so'no yoka hnnimentohofofoho. Oso a'amu sohwa hohonta siki syoho hamniyoho momaso'njo imotofo sohwa olohonta siki humalofo. Hofiko afapo humawo'ninkinghofo sopo ole limentohofi, Ango sikinjohwa humayo'nefoho. Oso ango homo somo a'amu Juta Anitumne'no isamoyoka angofoho. Oso a'amu sohwa ango Sailini'nji Alekisantiliya'nji oso ango soponta'ango hwafoho. Hofiko'nji nom'ne a'amu Juta Silisiya hwaho Esiyanta'ango sohwa Sitifenimo yoka ulimentohofofoho. ¹⁰ Anituye Towahuno wopingoso

Sitifenimo huno wopingo uyahoningki a'amu nom'ne sohwafe hungkuno somo Sitifen kakoe hungkuno uyakolo'mentisofoho. ¹¹ Oso'no a'amu sohwa simano hintotohino umningkahoningki a'amu sohwa hwasyo jo'ne hamniyoho uyahoningkofi ole ulimentohofi, Olo hwe Sitifen sohwo kako Mousesimne'no sitofo limaso hweho. Ou, kako Anitu ntnne'no sitofo limasofoho. Hwasyo ose ulimentohofofoho. ¹² Oso hwasyo ho'ningkahoningki nehopeho lontifi a'amu so'nji hwe engo sohwanji hwe honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji simaho wonyo umon'ningkahoningki Sitifenimo u'mantifi aho kentifi *kaunisol* uhu'mokumotofo sopo ipemotamentohofofoho. ¹³ Osopo a'amu hwasyo ulifitne sohwa mihumati'mentohofofoho. Ole ulimentohofi, Olo hwe lohwo Anituye anga engo so'no wonyo hungkuno ulimasofoho. Mousesiye honingkano hungkunomne'no hwotoho hmaso hweho. ¹⁴ Olo hungkuno Sitifen nalimasofoho. Jisas Nasaletnta'anga sohwo Anituye anga engo somo wae yonefoho. Oso yahino Mouses mta'anga iningkawon'ingkuhwoneso Jisas wae yafihwosi nom'ne yahino songo nejaponefoho. Oso hungkunoso Sitifen nelahoningki upa'nimalohwonefoho. Hwasyo ose ulimentohofofoho. ¹⁵ A'amu *kaunisol* sohwa nohumantifi Sitifenimo uhwonimentohofoso kakoe simo'mango a'amu ahwomomjo pa'nyo imon'imentisofoho.

7

Sitifen kakoe hungkuno 'kaunisol' sohwa ulimentisofoho.

¹ Hwe yofe engo'njo sohwo Sitifenimo ulimento, Oso hungkuno kikimne'no nalohofoso nehopitaho.

² Ose ulahoningki Sitifen ulimento, Nje a'amu soku, sekwo upa'nimno. Hohonta nakwoe ajuyohwo Apiloham kako anga Helan'imne'no mawe'njo imentiso sohonta oso hwaho Mesopotemiya nohumentaningki Anitu wonyoangkafo sohwo u'mahoningki Apiloham nuhwoningkahoningki Anitu ulimento, ³ Olo hwaho lo'nji jije a'amu so'njimo uhwatimofa. Nom'ne hwaho nokitihwahn'me'no osopo fohumantohoho. ⁴ Ose ulahoningki Apiloham oso hwaho Kalitiya uliko'manto hwaho nom'ne Helan osopo humamentisofoho. Kaningkwohwo poyo pe'nimentiso sohonta Anitu ulimento, Hwaho nom'ne kitihwahn'me'no mpano. Ose ulahoningki olo hwaho humalohwone lopo pmmentisofoho. ⁵ Anitu Apilohammo olo hwaholo nutihwanto osohonta kako yano muyimmentisofoho. Olo nihu'no awonoho. I oso'no Anitu ulimento, Oso hwaho hiloso kiko'nji jije imuhwanjimo sejapmnefoho. Ose ulimentisofoho. Osohonta Apiloham kako hwomu ane hweho. ⁶ Nom'ne hungkuno Anitu ulimento, Jije imuso a'amu kengo sofe hwahopo ufijoso osopo siki syoho ulohofikutnnefoho. A'amu kengoso jije imu somo tohino engo uyifitnnefoho. Soswo *foua hantilet* (400) uyokolofontan'ingkuhwosi jije imuso osopo humafitnnefoho. ⁷ Oso a'amu kengo jije imu somo yokumpohn'nyo umokosyohumayo somo hungkuno tango'njo ikwolofo'ne uyimnefoho. Osohonta jije imu oso hwaho kengo sopo uliko'mafikujoso olo hwaho lopo nje yofe ho'nonimafifitnnefoho. Ose ulimentisofoho. ⁸ Anitu nom'ne hungkuno Apilohammo uyimentisofoho. A'apaho sihu kolo'nyo'ne ulimentisofoho. Anituye hungkuno iningo mamofe'ne honingkano hiso uyimentisofoho. Oseso Apilohamiye hwomu Aisak imon'ningkahoningki sikuno aho fehohnta'ni hopi'nono nom'ne hohnta'ni hufa'u sihune memjaofahoningki Apiloham kakoe hwomufe

a'apahomo sihu ukolo'mentisofoho. Hwangku Aisakiye hwomu Jekoup imo'n'ngkahon'ngki sihu ukolo'mentisofoho. Ti'fi sohonta Jekoupiye hwomu aho hufa'u hopi'nono si'fe mta'ni hufa'u imo'n'ngkahon'ngkofi sihu ukolo'mentisofoho. Osohwa neyakwosafoho. Oso yahino hiso ne'nohini sihu kolo'n'motofofoho.

⁹ Jekoupiye hwomu sohwa ham'ngkwa'wehwo Jousepi'ne'no hinto-tohino um'ngkahon'ngki a'amu kengo sohwa Jousepi'mo mpe uya-hon'ngkofi hafila'wehwosa hamniyoho ma'mentohofofoho. ¹⁰ Yo'mayo tango so'nji Jousepi'mo u'mahon'ngki Anitu ufo'ma'mentisofoho. Oseso oso hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo osohwo Jousepmne'no joho ula-hon'ngki Anitu Jousepi'mo huno engo wop'ingo'njo uyahon'ngki hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwo ulim'ento. Ki'ko hwe wop'ingo hwosoho. Oso'no ki'ko olo hwaho Ijip'i'nji, nje a'amu lo'nji nje ango lo'nji hopi'nono ki'ko ngkine'no mokosyohumayo'ne hwosoho. Ose ulonto Jousepmmo ango'nji hwaho'nji mokosyohumayo'ne yofe engo mulim'entisofoho.

¹¹ Oseso Jousep hwaho Ijip nomokosyohumentan'ngki wopayo nosyofahon'ngki mijoho engo i'mofapmm'entisofoho. Neyakwosa hwaho Kenan sopo humamentohofoso mijoho uyim'entisofoho. ¹² I oso'no Jekoup kako wopayo engo Ijip weho upa'nonto neyakwosamo Ijipmne'no lihwatim'entisofoho. ¹³ Hwangku sohonta hofi'ko Ijipmne'no apa'no umentohofoso osohonta Jousep ulim'ento, Ngko Jousepi'nyoho. Ose ulahon'ngki hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwo Jousepiye a'amu sohwamne'no huno um'entisofoho. ¹⁴ Oseso Jousep kan'ngkwohumne'no hungkuno lihwatim'entisofoho. Jekoupi'montohwa hofi'ko *sefenti-faifi* foho (75). Osomne'no Jousep lihwatim'entisofoho. ¹⁵ Oso'no Jekoup Ijipi'ne'no nowento osopo poyo pe'nim'entisofoho. Neyakwosa osopo poyo pe'nim'entohofofoho. ¹⁶ Hwangku sohonta hofi'koe imuso hofi'koe yokinoso Syekemne'no motawenti'fi oso sokimo somo yokinoso ho'nahumentohofofoho. Oso sokimo hwaho'njoso Apiloham hohonta Hemiye hwomu sohwamo hamniyoho uyonto mpe im'entisofoho.

¹⁷ Oso hungkuno Anitu Apilohammo ulim'entisoso ne umo'nimonte'no yahon'ngki a'amu Isilaeliso pi'n'ingo engo imo'nim'entohofofoho. ¹⁸ Osohonta Ijipmjo hwe yofe engo'njo sohwo Jousepmne'no huno muyofoho. ¹⁹ Oso hwe huhwo sohwo neyakwosamo wonyo ulohofahon'ngki tohino engo ma'mentohofofoho. Hwe engo sohwo ulim'ento, Sekwoe mehomilongo imo'nifijosomelojwasiyo'ne'maho. Nuhwon'ngkuji foho'naofikuno. Osopo wape'n'ngkuhwono. Ose ulim'entisofoho. ²⁰ Hohosohonta Mouses hwomu wonyoangkafo sohwo imo'n'ngkahon'ngki kan'ngkwohwo'ya'u hamno hufa'u si'hune uyakolo'mentisofoho. Hwomu sohomo angomo hiyaso mokosyohumentan'ngki ²¹ Mousesimo mempo hohnta'ni ho'nahumentisiyo sohonta hwe engo hwaho Ijip mokosyohumahoso kakoe mu Mousesimo uhwontohumayo ma'mentisofoho. Kakoe hwomu ne pa'nyo imo'nim'entisofoho. ²² Ijipmjo hwe huno'njo sohwa Mousesimo yo'mayo so'no mesyomti'mokuti'hwamentohofofoho. Mouses huno engo manto hwe engo imo'nim'entisofoho. Kakoe syohoso hungkunoso wop'ingo'nohino hweho. ²³ Mouses kakoe soswo *fouti* (40) uyokolofahon'ngki lim'ento, Ngko nje a'amu ne Isilael somo uhwonamo. ²⁴ Ose syafisyonto nowento uhwonim'entisoso Hwe Ijip syoho ulohofiyo mokosyohumayo sohwo a'amu Isilael sohomo wonyo ulohofontan'ngki Mouses nuhwononto syafi'hu'mento, Nje a'amu Isilael sohomo ufo'ma'mo lonto hwe Ijipi'njo

sohumo fonjahumentisofoho. ²⁵ Hwe sohumo fonjasyonto Mouses huno ole syafisyonto, Nje a'amu Isilaeliso ole huno syofisyalokwofo, Anitu Mousesimo nefo'mayo'ne uhwatimaso hweho. Ose syafihu'mentisofoho. I oso'no a'amu Isilaeliso oso hunoso huno masyafisiyo'njo imentohofofoho. ²⁶ Mo'n'inganta hwe Isilael sohwa'u ikujoho fongki'nontan'ingki Mouses nuhwononto, mtampo lohofonto ulimento, Nje a'amu sohwahusi, Siko'n'ikwahisoho. Siko ikujoho peho'no fongki'nalokusiyo. ²⁷ Ose ulahon'ingki hwe fihwo kon'ingkwa'wehumo wonyo ulohofo sohwo Mousesimo ilojaofonto ulimento, Nakumo nemokosyohumayo'neso. Tihwo kilimasoto. Kiko nakwoe hungkunomo ito'no menehwajiyo'ne hwosilaho. ²⁸ Ou, kiko fosi hwe Ijip mta'ango sohumo fonjahumahnno hopa wofonjan'humonne'elaho. ²⁹ Ose ulahon'ingki Mouses nupa'nonto hiyae wento oso hwaho Ijip uliko'manto hwaho nom'ne Mitiyan humamentisofoho. Osopo nohumanto hwomu hufa'u tipema'mentisofoho.

³⁰⁻³¹ Soswo *fouti* (40) uyakolofahon'ingki hwe ahwomo mta'ango sohwo Mousesimo u'ma'mentisofoho. Mouses osohonta hwofiki'nyo Sainai mafone sopo a'amu anepo humamentisofoho. Mouses nohumanto uhwon'ihwojamentisoso iyoswo we'e so'mta'ni toho nto sijahon'ingki ose uhwononto, yomo yonto kako t'ifonepo nowento toho hwap'ingo ho'mo so'mo uhwon'imentisoso hwe ahwomo mta'ango sohwo Mousesimo ulimento, ³² Ngko jije ajuyohwosa Apilohamja, Aisakija, Jekoupija, hofikoe Anitu hwo'nyoho. Ose ulahon'ingki Anituye mampaho upa'nonto Mouses yomo yomo yonto iyoho un'ingkahon'ingki simo'mango akofaho hi'n'imentisofoho. ³³ Ose yahon'ingki Anitu ulimento, Olo hwaho lopo ngko humaleno. Oso'no jije sifikwongo fosyo fiyojasyo. ³⁴ A'amu Ijipiso nje a'amu Isilael somo wonyo engo nolohofahon'ingki hofiko tohino engo malokwofo so'no uhwon'ingkohefoho. Nje a'amufe youwo youwo upa'n'ingkohefoho. Hofikimne'no ufo'mayo'ne pohono. Oso'ne'no Ijipmne'no wokuhwatimo. Ose ulimentisofoho.

³⁵ A'amu Isilaeliso hofiko Mousesiye hungkunomo hwotoho nto hmentohofofoho. Ole ulimentohofi, Kiko nakwoe hwe engo hwosilaho. Nakwoe hungkunomo ito'no menehwajiyo hwosilaho. Mousesimo ose ulohon'imentohofofoho. Huhwo sohumo Anitu nuhwajonto hwe engo mokosyohumayo'ne'nji ufo'mayo'ne sohumo uhwasopo'mentisofoho. Hwe ahwomo mta'ango toho we'e sohumo u'ma'mentiso sohwo Mousesimo sosofitofosyohumamentisofoho. ³⁶ A'amu Isilael Ijip nohumentan'ingki Mouses yo'mayo kengo wonyoangkafoso yonto Ijip mta'ango a'amu somo ipemotasimentisofoho. Soswo *fouti* (40) uyokolofontan'ingki oso hwaho a'amu ane sopo oso Mijo Ayo Sa'njo Honiyo'nohino * pisongkotn'nawojo sopo Mouses yo'mayo kengo wonyoangkafoso imentisofoho. ³⁷ Oso Mouses huhwo sohwo a'amu Isilael somo ulimento Anitu sekwo'njo mta'ango hwe fihumo muhwosopenefoho. Anituye hungkuno selohe sohwo ngko pa'n'ingo hweho. ³⁸ Oso Mouses huhwo sohwo a'amu Isilael so'nji hwaho a'amu anepo humamentohofofoho. Hwe ahwomo mta'ango sohwo hwofiki'nyo Sainai sopo Mousesimo hungkuno uyimentisofoho. Mouses neyakwosanjopo humentan'ingki Anitu Mousesimo hon'ingkan'o hungkuno wop'ingo uyimentisofoho. Oso hungkuno hiso nakwo hopi'nonohino hn'nwiye'foho.

³⁹ I oso'no neyakwosa kakoe hungkuno nakwolaho limentohofofoho.

* **7:36:** Iyoswo yofoho mjos'o hunguno fiso oso mijo ayo sa'njo somo Hesi'amo so'no malinyofoho.

Hungkuno homo somo hwotoho hmmentohofoso Ijipmne'no asomo wowantifi imentohofofoho. ⁴⁰ Oseso hofiko Elounimo ulimentohofi, Nakumo ipenemotawe'nehwo anitu nom'ne kengo mti'mojo. Mouses Ijip mta'ni nehwayoponto kako nti'mtiken. Nakwo huno monaiyohoyohoho. Ose ulimentohofofoho. ⁴¹ Hohosohonta yahu huyo'mango hwasyo anitu kengo pa'nyo mti'mokontifi yahu nom'ne nofonjasyontifi anitu huyo'mango hwasyo sohumo ulimentohofi, Olo yahu loso kikine'no fonjasyihwonefoho. Ose ulimentohofofoho. Olo hiloso hofikoe aho'nji imentohofoso so'no simeho wopingo umonimentisofoho. Oso'no hofiko elijwanimentohofofoho. ⁴² Oso'no Anitu hofikimo hohujo ikinjimofahoningki hofiko mofehi'nyo hwanji hamno hwanji hntokwaliyo hwanjimne'no hofiko hwomtame ulohomentohofofoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso sohwa ole mti'mokumentohofi,

A'amu Isilael soku, sekwo oso hwaho a'amu anepo nohumentaningkuji soswo *fouti* (40) seyokolofontaningki ngkine'no yahu fonjahumentohofotaho. Awonoho.

⁴³ Sekwo anitu hwasyo Molouk kakoe hwapife angomolontifi motasimentohofofoho.

Nom'ne anitu hwasyo Lefan kakoe hntokwaliyo huyo'mango mti'mokontifi motasimentohofofoho.

Oso hwamne'no hwomtame ulohomotofofoho.

Oso'ne'no Mpapiloun nongkihnta'ni wosehwatimo.

Ose mti'mokumentohofofoho.

⁴⁴ Oso hwaho a'amu ane sopo neyakwosa hwapife angomolimentohofofoho. Anitu ne sohune'no hwomtame ulohofone molimentohofofoho. Oso hwapife angohiso'no Anitu Mousesimo huyo'mango utihwanto ulimento, Olo pa'nyo moso. Ose ulahoningki hwapife angomolimentohofofoho. ⁴⁵ Neyakwosa hofiyakwosa mta'ango olo hwapife angonomantifi Jousyiwa'nji motasontifi nom'ne a'amufe hwaho ma'mentohofofoho. A'amu nom'ne hwaho'njo somo Anitu wae yaofonto hwaho hopo sopo neyakwosa humamentohofofoho. Oso hwapife angohiso oso hwaho hopo sopo ne'no wentaningki Ntefit kakoe sikuno imonimentisofoho. ⁴⁶ Ntefit imoniningkahoningki Anitu nuhwonontolimento, Ntefit hwe wopingo hwaho. Kakimne'no simeho wopingonimo'ninkkohoho. Ose lahoningki Ntefit Anitumo jomo ulimento, Jekoupiye Anitu hwosoho. Kiko'ne angowamolimonne'no yohono. ⁴⁷ Ose kolahoningki Ntefitiye hwomu Soulomoun Anituye angomolimentisofoho.

⁴⁸ A'amu Anituye hungkuno limotofo sohwa ole limentohofi, Anitu Yo'mayo Yo'mayo Yakolo'nnyo sohwo angoa'amu hwahoponjo sohwa molifijo somomohumanehoho. ⁴⁹ Anitu ole ulimento,

Ahwomo loso nje epohumayoponoho.

Hwaho hiloso nje sife ikwo'ofofoho.

Ngko'ne angopipi molifitnnehofo.

Ngko nti'mo humamnehono.

⁵⁰ Yo'mayo hwapingosotihwolo. Ngkonoho.

Anitu ose ulimentisofoho.

⁵¹ Sekwo a'amu hahn'nyo iyo'njo kuyoho. Sekwoe simeho'nji sekwoe huno so'nji a'amu nje hungkunomo haloho maposo'njo pa'nyo hwasoho. Nje Towahuno Wopingo somo sekwo seyakwosa hopa hwotoho fewoninkkohofihwasoho. ⁵² Seyakwosa Anituye hungkuno limotofo hopi'nonohino sohwa wonyoso ulohofiwonimentohofofoho. Anituye

hungkuno lĩmotofu sohwa ole selĩmotofi, Hwe Wopĩngu sohwo noponefoho. Ose selahonĩngkofi sekwo hopi'nonohino somo fonjahumentohofofoho. Olohonta oso hwe wopĩngu sohwo nopahonĩngki sekwo osohumo tokoyo'ofu yontĩfi fonjahumentohofofoho. ⁵³ A'amu huhwo sohwasĩ sekwo Anĩtuye honĩngkano hungkuno a'amu ahwomo mta'ni selĩmentisoso ne masewo'nyofoho. Haloho miyo hwasoho. Sĩtifen ose ulĩmentisofoho.

Sĩtifenĩmo sojo'nji fonjahumentohofofoho.

⁵⁴ A'amu *kaunĩsol* sohwa Sĩtifenĩye hungkuno nupa'nontĩfi huno nehopi ko uyahonĩngki sĩmano hintotohino umnĩngkahonĩngki mpuyo lĩmentohofofoho. ⁵⁵ Oseso Anĩtuye Towahuno Sĩtifenĩmo u'mohulofahonĩngki, Sĩtifen ahwomomo uhwonĩmentisoso Anĩtuye pomponaho mofehi'nyo pa'nĩngu uhwononto Jisas Anĩtuye aho anga sohohtatani nohumantanĩngki uhwononto, ulĩmento, ⁵⁶ Uhwonĩmno. Ahwomo mtampotoho. Anĩtuye hwomu Anĩtuye aho anga hohntani lĩkfohumaho, uhwonelokweno. ⁵⁷ Ose ulahonĩngki hofĩko haloho pĩku'nontĩfi mamuyo mjalĩmĩwentĩfi Sĩtifenĩmo ifeehu'mo uloho'mentohofofoho. ⁵⁸ Sĩtifenĩmo aho yokumpohn'nyo nokentĩfi nomotawentĩfi angkuhwafo po mempo hohntani nosutofafontĩfi sojo fongku'mentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa Sĩtifenĩmne'no hwasyo hungkuno ulĩmentohofu sohwa hofĩkoe manji'mofo yojomantĩfi hwe songo Souliye huyo'mo ho'nahumentohofofoho. ⁵⁹ Sojo ne'no ufonjontanĩngkofi Sĩtifen Anĩtumo joho ulĩmento, Hwe Engo Jisas kĩko nje huyo'mangoso nĩmaho. ⁶⁰ Ose ulonto hwomtame yonto joho engo yokumpohn'nyo ulĩmento, Hwe Engofo olo wonyo ntohofohofu loso'no kĩko olo a'amu sohwaso wonyo uyohotoho. Ose ulonto nĩhu'nahone poyo pe'nĩmentisofoho.

8

Soul kako a'amu Jisasĩmo inĩngkamotofu somo wonyo umokumentisofoho.

¹ Sĩtifenĩmo fonjasyahonĩngkofi Soul nohumanto ulĩmento, Sĩtifenĩmo fonjasĩyoso wopĩngofoho. Ose ulĩmentisofoho. Oso mofehi'nyo somo Anĩtuye a'amu ne Jelusalem humamentohofu somo a'amu kengoso wonyo engo uyomahonĩngkofi tohino engo ma'mentohofofoho. Oso'no Anĩtuye a'amu neso nole'mofontĩfi hwaho Jutiya, Someliya sopo'ne'no humpo'mentohofofoho. A'amu *apousel* sohwa hofĩko'nohĩni Jelusalem humamentohofofoho. ² Hwe Jisasĩmo inĩngkamotofoso Sĩtifenĩye pijafoso motawentĩfi ijopijisyasyontĩfi humotaho engo sulĩmentohofofoho. ³ Soul huhwo sohwo a'amu Jisasĩmo inĩngkawowo'nĩngkohofu somo wae weeo'mo lonto a'amufe angomo noswonto a'amu homo somo nohusĩmpemotaponto impo'angomo intofahumentisofoho.

Anĩtuye hungkuno a'amu Someliya somo lutĩhwamentohofofoho.

⁴ Oso a'amu Jelusalemno humpo'mentohofoso anga kengo kengo sopo Anĩtuye hungkuno lutĩhwamentohofofoho. ⁵ Filip anga Someliya sopo nowento osopo Jisasĩmne'no hungkuno lutĩhwamentisofoho. Anĩtu nakwoe hwahopo uhwatĩmentiso sohwo Jisasĩyoho. ⁶ Ose ulahonĩngki a'amu hopi'nono nupa'nontĩfi yo'mayo kengo wonyoangkafoso Filip imentisoso uhwonontĩfi huno engo syafĩhu'mentohofofoho. ⁷ A'amu sisĩ'masoho'njo towahuno wonyo'njoso nohumantĩfi mamuyo engo lontĩfi towahuno wonyoso ulĩko'ma'mentohofofoho. A'amu a'apaho pompenjiyo

songo songo miyo'njoso a'amu sife wonyo'njoso wop'ingo umokumentisofoho. ⁸ Ose uhwonontifi simeho wop'ingo umo'nimentisofoho.

⁹ Hwe fihwo Saimoun oso ango hopo sopo humamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako ki'nyo hwap'ingo'njo hweho. Yo'mayo peefoso huno'njo hweho. Saimoun ulimojofoho, Ngko huno hwap'ingo'njo hwo'nyoho. Ose ulimojo hweho. A'amu Someliyaso Saimoun ne'no pisopisaho limotofofoho. ¹⁰ A'amu hopi'nono yofe engo'njo so'nji yofe engo ane so'nji a'amu hamniyoho'njo so'nji hamniyoho umofonyo iyo so'nji ni'hu'no hopi'nono Saimoun'ye hungkunomo nupa'nontifi ulimotofi, Saimoun hwe huno'njo hweho. Anituye yokumpohn'nyo hi'njo hweho. Ose limotofofoho. ¹¹ Saimoun yo'mayo kengo wonyoangkafoso imojo so'no a'amu kakoe hungkunomo in'ngkamotofofoho. ¹² Oseso Filip noponto Anitu enemokosyohumayo so'nji Jisas Kilais ntnne'no lutihwahon'ngki a'amu hopi'nono Anitumo simeho hi'ntnnono uya-hon'ngkofi hwe moya'mi'nji mijo kiyoma'mentisofoho. ¹³ Saimoun huhwo sohwo Filip'ye hungkuno nupa'nonto simeho hi'ntnnono uyahon'ngki Filip kakimo mijo kiyoma'mentisofoho. Saimoun Filip'nji nohumanto yo'mayo kengo wonyoangkafosomo nuhwononto pisopisaho limentisofoho.

¹⁴ A'amu *apousel* Jelusalem humamentohofohohwa ole upa'nimentohofi, A'amu Someliyaso Anituye hungkunomo tifi in'ngkamentohofohofoho. Ose upa'nontifi Joun'nji Pita'njimo lihwatimentohofohofoho. ¹⁵ Siko nowenji a'amu Anitumo in'ngkayo so'no jomo ole ulimentisi, Mpohwo jije Towahuno Wop'ingoso a'amu somo uyo. Ose ulimentisiyefoho. ¹⁶ Hwap'ingoso Filip Jisasiye yofe lonto a'amu somo mijo kiyoma'mentisoso Anituye Towahuno Wop'ingo a'amu somo muhula'mo'mmentisofoho. ¹⁷ Pita'nji Joun'nji a'amufe mnokinopo aho kisosyahon'ngki Anituye Towahuno Wop'ingo a'amu somo uhula'mo'mmentisofoho.

¹⁸ Saimoun kako *apousel* sohwa'umo uhwonimentisoso siko a'amu somo aho kisosyahon'ngki Anituye Towahuno uhula'mo'mentiso so'no uhwononto kakoe hamniyoho nomanto Pita'nji Joun'njimo ulimento, ¹⁹ Nje hamniyoho nomahosi Anituye Towahuno ntapinyo. Ngko a'amufe mnokinopo aho kisasehumeso Anituye Towahuno uhula'mofono.

²⁰ Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Oloso Anitu a'amu somo uyalokusoso mpe uyimonttaho. Kiko jije hamniyoho'nji tikanomo uhnnefoho. ²¹ Olo syohoso jije'maho. Anitu jije simehomo kohonalofoho. Wop'ingo'maho. Wonyo mnaweho. ²² I oso'no jije hon'ngkano wonyoso foho'namofo. Oso'no hohujo ikinjamofohoji Anitumo, Jije huno wonyo so'no wayo'ne jomo uso. ²³ Jije hon'ngkano pisakino'njo hwosoho. Oso wonyo hiso kikimo yokumpohn'nyo kekisyohumaho.

²⁴ Ose ulahon'ngki Saimoun kako Pita'nji Joun'njimo ulimento, Siko ngkine'no Anitumo jomo ulinyo. Oso ntohino so'no ne mmo'nonehoho. Ose ulimentisofoho.

²⁵ *Apousel* sohwa'u Anituye hungkuno hopi'nonohino a'amu somo lutihwanji Jelusalemno umentisiyefoho. Oso hon'ngkano hwaho Someliya sopo ango kengo kengo hopo sopo Anituye hungkuno lutihwamentisiyefoho.

Filip Anituye hungkuno hwe Itiyoupiyanta'ango sohumo lutihwamentisofoho.

²⁶ Hwe ahwomomjo sohwo Filipimo ulimento, Kiko Jelusalem hon'ngkano sopo ni'huji ango Ngkasa hon'ngkano osomo fiwe. Ose ulimentisofoho. Oso hon'ngkano hopo sopo a'amu mahumunyoponoho.

²⁷ Filip nolikafonto umentisofoho. Kako honingkanopo nohumanto uhwonimentisoso, Hwe fihwo Itiyoupiyanta'ango sohwo hwe yofe engo'njo hweho. Oso hwaho Itiyoupiya sopo a'mu mokosyohumayosi kakoe yofe Kantasiyoho. Oso a'musiye hamniyoho hopi'nono hwe huhwo sohwo mokosyohumayo hweho. Kako Anitumne'no hwomtame uloho'mo lonto Jelusalemne'no umentisofoho. Ose yonto kakoe angopo ne'no asomo pmentisofoho. ²⁸ Kako ijempoho sohwe kokapitofo'njo somo nohumanto iyoswo hwe Aisaiya Anituye hungkuno limojo sohwo mti'mokumentisoso atofu limentisofoho. ²⁹ Filip osohumo uhwoningkahonngki Anituye Towahuno Wopingo ulimento, Kiko tifonepo uhuji oso sohwe kakapitofo'njo sohwoepono fiwano. ³⁰ Ose ulahonngki Filip fu limentisoso mafone sopo i'mofawento upa'nimentisoso, hwe huhwo sohwo Aisaiyafe hungkuno atofu lontanngki upa'nonto ulimento, Oso hungkuno atofu lalokunoso neso huno lakiyohoho.

³¹ Ose ulahonngki ulimento, A'amu malontihwayoso ngko huno pipilo. Kiko ngko'njo lopo fisape. Filontihwaho.

³² Anituye hungkuno Aisaiya mti'mokumentiso hwe huhwo sohwo atofu limentisoso ole,

A'amu yahu *sipsip* fonjasoyopo ne'no ipemotawomotofo hopa hwe sohumo ipemotawomentohofofoho.

Yahu *sipsip* a'amu kakoe tohwa hm'motofo sohonta yahu mampi'nyo imojo hopa hwe huhwo sohwo mampi'nyo imentisofoho.

³³ Oso hwe sohumo hwotoho fentifi hungkuno tango'njo ikwolofo'neso hwasyo limentohofofoho.

Ne'njo'maho. Kako wonyoso miyahonngki fonjahumentohofofoho.

Oso a'amu huhwo sohwoe wonyoso tihwo lone'ento imentisoto.

Hofiko nofonjosyahonngkofi kako olo hwaho lopo mohumammentisofoho.

Oso Aisaiya mti'mokumentisofoho. ³⁴ Atofo ose lonto, Filipimo ulimento Aisaiya tihumne'no mti'mokumentisoto. Kako kakine'no hnnimentisotaho. Nom'ne hune'no limentisotaho.

³⁵ Ose ulohoningkahonngki Filip Anituye hungkuno Aisaiya mti'mokumentisoso yoloho'no nolonto Jisasiye hungkuno wopingos ulimentisofoho. ³⁶ Siko honingkanomo nowenji mijo we'e uhwononji hwe Itiyoupiyanta'ango sohwo ulimento, Uhwonyo. Mijo wojo lo'noho. Honingkanonjisohwo pijwanimokwoho ngko mijo mokiyoimasosofo.

³⁷ [Ose ulahonngki Filip ulimento, Kiko Anitumo simaho hi'ntnnono nehapi uyoso ngko mijo uyokuma'mnoho. Ose ulahonngki ulimento, Eno. Jisas Kilais Anituye Hwomu Ne sohune'no huno niyohoho.]

³⁸ Ose ulonto sohwe kokapitofo mta'ni siko nokotaponji mijomno umentisiyefoho. Osopo nohumahonngki Filip hwe sohumo mijo kiyoma'mentisofoho. ³⁹ Mijo mta'ni simentisiyoso Anituye Towahuno Wopingo komo'no Filipimo kengopo mihumati'mentisofoho. Hwe Itiyoupiyanta'ango sohwo Filipimo apa'no muhwonimentisoso simaho wopingo'nji kakoe angopo ne'no umentisofoho. ⁴⁰ Filip nom'ne angopo Asyitout i'mofawento angohopi'nonohino somo Jisasiye hungkuno wopingo lutihwawento hwangku angohopi'nonohino somo Sisaliya sopo i'mofamentisofoho.

9

Jisas kako Souliye hunomo yiwolo'mokahonngki Soul kakoe inomokomoyo imo'nimentisofoho.

(Apousel sohwafe Syoho 22:4-16; 26:9-18)

¹ Soul kako a'amu Jisasimo inomokommotofo somo wae weeo'mo lonto imentisoso hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohumo ulimento, ² Iyoswo mti'mokohoji ntape. Iyoswo hiloso nomotawe'mo, Ntomasikos a'amu tajo ango syoho'njo sohwamo utihwamo. Ose ulahon'ngki uyimentisofoho. Iyoswo ole limentisofoho, Soul a'amu Jisasiye hon'ngkanomo in'ngkwalokwofo somo notipemahwosi hwe moya'mi sofamo impe intofihwosi Jelusalemne'no womotaweno. Ose mti'mokumentisofoho. ³ Soul Ntomasikosimne'no nowentan'ngki ango mofone sopo pomponaho engo ahwomo mta'ni uloho'mentisofoho. ⁴ Ose ulohofahon'ngki Soul hwahopo wasyonto mampaho pomponaho homo somta'ni upa'nimento, Soul, Soul, kiko ngkimo wonyo peho'no n'nmokantokuno. ⁵ Ose upa'nonto ulimento, Hwe engo tihwosilo. Ose ulahon'ngki ulimento, Ngko Jisasi'nyoho. Kiko ngkimo wonyo n'nmokantokuno. ⁶ Kiko nolikafohoji ango ne somo fusyo. Osopo hwe fihwo kiko ihnne so'no wakilimontonoho. Ose ulimentisofoho.

⁷ A'amu Soul'nji umentohofohi sohwa mampi'nyo nohumantifi mampaho ko upa'nontifi ne sohumo muhwonimentohofohi. ⁸ Soul nolikafonto timo hononto t'mpi'nyo imo'nimentisofoho. Ose yahon'ngki a'amu aho umpo'nimentohofohi. Aho impo'nomotawentifi Ntomasikos i'mofamentohofohi. ⁹ Soul t'mpi'nyo sohwo wopayo mijo manyo'njo nowentan'ngki sikuno hufa'u sihune memjao'mentisofoho.

¹⁰ Hwe fihwo Jisasimo inomokommojo sohwo kakoe yofe Anonaiyas oso hwo humamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo wojo uhwon'ngkahon'ngki Anitu ulimento, Anonaiyas. Ose ulahon'ngki ulimento, Hwe Engofo, ngko olopo humaleno. ¹¹ Ose ulahon'ngki Anitu ulimento, Kiko nolikafohoji oso hon'ngkano Nto'nohinofa mulimentohofa somo mpano. Osopo Jutasiye ango somo hwe fihwo ango Tasosnta'ango sohwo kakoe yofe Souliyoho. Osohumo uhwonae. ¹² Ngkine'no jomo ntonto wojo uhwon'ngkisoso ole uhwon'ngkoho hwe fihwo kakoe yofe Anonaiyas noponto kakoe mnokinopo aho kisusyahon'ngki timo wop'ngo umokohoho.

¹³ Ose ulahon'ngki Anonaiyas ulimento, U, Hwe Engofo. Oso hwe sohumne'no hungkuno pi'n'ngo upa'nimalefoho. Kako jije a'amu neso Jelusalem humalofo somo wonyo uloho'maso hweho. ¹⁴ Hwe yofe engo'njo tojo ango syoho'njo sohwo iyoswo uyimasofoho. Iyoswo hiloso jije a'amu ne impe intofo'nefoho.

¹⁵ Ose ulahon'ngki Anitu ulimento, Mpano. Olo hwe lohwo nje syoho ntohofiyo uhwasopo'mentohefoho. A'amu kengo so'nji hwe yofe engo'njo so'nji a'amu Isilael so'njimo olo hwe lohwo nje yofe wolutihwamte hweho. ¹⁶ Olo hilo so'no kako tohino engo nomane so'no utihwomonnoho.

¹⁷ Ose ulahon'ngki Anonaiyas nowento ango so'mo noswonto Soulimo aho kisusyonto ulimento, Nje n'ngkwahwo Soul, Hwe engo Jisas hon'ngkanopo uhwon'mahnno sohwo jije timo wop'ngo kumokiyo so'no lonihwaji so'no pohe hwo'nyoho. Anituye Towahuno Wop'ngo simehomo wokuhulo'ma'mtonoho. ¹⁸ Ose ulahon'ngki Souliye timo mta'ango fefo pa'n'ngo hu'mewasi lohofahon'ngki timo wop'ngo imo'nimentisofoho. Wop'ngo imo'nonto nolikofahon'ngki Anonaiyas kakimo mijo kiyoma'mentisofoho. ¹⁹ Kiyoma'mentisoso Soul wopayo nononto a'apaho yokumpohn'nyo imo'nimentisofoho. Sikuno memjaofontan'ngki Soul a'amu Ntomasikos Jisasimo inomokommotofo so'nji humamentohofohi.

Ntomasikos ango sopo Soul Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.

²⁰ Soul komo'no Anituye syoho emanto a'amu Juta uhu'mokiyo ho'mo so'mo nowento Jisasimne'no ole luti hwamento, Jisas Anituye Hwomu hweho. ²¹ Ose ulahon'ngki a'amuso nupa'nontifi yomo yomo yontifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo Jelusalemno a'amu Jisasi mo jomo uliwo'n'ngkohoho somo wonyo umokumaso hweho. Oso'no olopo pm-masofoho. A'amu somo impe intofihwosi hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohumne'no womotawomtonoho. Oso hwe oso huhweho. Ose hnnimentohofofoho.

²² Soul hwe engo pa'nyo imo'nonto kako Jisasimne'no hungkuno luti hwamentisofoho. Ole luti hwamento, Hwe Anitu nakwoe hwahopo uh-watimentiso sohwo Jisasiyo. Oso hungkuno nehapi ko luti hwahon'ngki a'amu Juta ango Ntomasikos sopo humamentohofoso nupa'nontifi hono-hono'no imentohofofoho.

Soul hiyaso lima'mentisofoho.

²³ Sikuno pi'n'ngo memjaofahon'ngki a'amu Jutaso nuhu'mokontifi Soulimo fonjane'entifi hungkuno kotiku'mentohofofoho. ²⁴ Soul oso hungkuno hiso upa'nimentisofoho. A'amu Jutaso kuso homohomo Soulimne'no ne'no uhwontohumamotofofoho. ²⁵ Oseso sikuno fihumo Soul kakoe inomokommotofoho sohwanji sokilojopo kotasontifi Soulimo sohwo ho'yo engomo kamentifi mempo hohnta'ni intofuyoho'mokumentohofofoho.

Soul Jelusalem humamentisofoho.

²⁶ Hohosohonta Soul Jelusalemne'no nowento a'amu Jisasi mo inomokommotofoho sohwanji ufohi'nimo lonto ko yahon'ngki hofiko Soulimne'no iyoho unimentisofoho. Soul Jisasiye inomokomoyo ne sohune'no simeho hi'ntnnono muyofoho. ²⁷ I oso'no Mponopas Soulimo utimanto apousel sohwafepono motawomentisofoho. Mponopas ole ulimento, Soul hon'ngkanopo nakwoe Hwe Engo Jisasi mo uhwon'ngkahon'ngki hungkuno ulimasofoho. Soul Ntomasikos a'amu somo Jisasimne'no hungkuno luti hwanto iyoho munimmaso hweho. ²⁸ Ose ulahon'ngki Soul hofiko'nji nohumanto Jelusalem emoyonto Jisasi ne'no hungkuno luti hwanto iyoho munimmentisofoho. ²⁹ A'amu Juta Ngk'lik hungkuno'njo so'nji Soul'i'nji hungkuno hnnontifi Jisasimne'no yoka hnnimentohofofoho. Hofiko Soulimo wofonjaofano lontifi imentohofofoho. ³⁰ A'amu Jisasimne'no inomokommotofoso oso hunoso uyahon'ngki Soulimo hwaho Sisaliyamne'no motawentifi ango Tasosimne'no uhwojamentohofofoho.

³¹ Hohosohonta a'amu Jisasimne'no inomokommotofoso Jutiyanta'ango so'nji Ngkalilinta'ango so'nji Someliyanta'ango so'nji hofiko wop'ngo humamentohofofoho. A'amu kengoso wonyo mulohofe'njo imentohofofoho. O'o simeho pompenjiyo'nji nohumantifi Jisasi mo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumamotofofoho. Anituye hungkuno haloho upeehon'ngkofi Anituye Towahuno Wop'ngo ufo'ma'mentisofoho. Hwe moya'mi pi'n'ngo engo nohotoswontifi a'amu ne imo'nimentohofofoho.

Pita kako ango Lita sopo a'amumo wop'ngo umokumentisofoho.

³² Pita ango ho'mo ho'mo emoyonto ango fipo Lita osopo nowento Anituye a'amu ne sonji humamentohofofoho. ³³ Oso ango hopo sopo hwe fihwo kakoe yofe Ainiyas humamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe a'apaho songo songo inyohwo'maho. Kako ijempohopo wentan'ngki soswo aho hopi'nono nom'ne nta'ni hufa'u sihune uyakolo'mojofoho.

³⁴ Pita osohumo nuhwononto ulimonto, Ainiyas olohonta Jisas Kilais wopingo wakumokono. Filikaho. Jije ijempoho ito'no fesijwasyo. Ose ulahon'ngki Ainiyas komo'no lika'mentisofoho. ³⁵ A'amu ango Lita'nji Seloun'nji humamentohofoso hwe sohumo uhwonontifi Jisasimne'no simeho yiwolo'mokumentohofofoho.

Ango Joupa sopo Pita a'amu poyo pe'nimentiso somo songo ulika'mentisofoho.

³⁶ Ango nom'nepo Joupa Jisas a'mu fisi inomokammososi kakoe yofe Tapita. A'amu Ngkilikiso ole limotofo Ntoukas. Sikuno huhwo huhwi yahino wonyoangkafo imojosi a'amu umofonyo iyo somo ufo'ma'mojiyoho. ³⁷ Oso hohosohonta mnokino tipemanto pe'nimentisofoho. Kakoe pijafo mijo yajijwontifi ango tokilonjwa'mjo yokintahopo ho'nahumentohofofoho. ³⁸ Oso ango Joupa Lita'njopo mafoneponoho. Jisasiye inomokomoyo imotofo Joupa ango humamotofoso Pita ango Lita sopo humaho upa'nontifi hwe hufa'u sohwa'umo lihwojahon'ngkofi Pitamo ulimentisiyo. Kiko nakwo'nji fiye. Kiko nohontohumahotoho. ³⁹ Ose ulahon'ngki Pita nupa'nonto nolikafonto umentisofoho. Imofawentifi oso ango yokintaho sopo kotasimentohofofoho. Apiwojo sofa Pita'njopo nolohofontifi humotaho lontifi manji'mofo, he, yo'mayo Ntoukas mtimokumentisoso Pitamo utihwamentohofofoho. ⁴⁰ Pita ulimonto, Sekwo mempo fohotohumno. Ose ulonto hwomtame yonto Anitumo jomo ulimentisofoho. Pita kakoe simo'mango ikinji ehumanto a'musiye pijafo wentanjo sohohtan'ni ole ulimonto, Tapita, filikaho. Ose ulahon'ngki a'musi timo hononto, Pitamo uhwononto likofohumamentisofoho. ⁴¹ Pita kakoe aho nomanto ulika'mentisofoho. Nulikafonto Anituye a'amu ne'nji apiwojo ntnne'no joho ulonto a'mu songo hisimo utihwamentisofoho. ⁴² Olo hiloso Joupa sopo ho'n'ngkahon'ngki hwe moya'mi upa'nimentohofofoho. Oseso a'amu pi'n'ngo engo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. ⁴³ Oso ango hopo sopo hwe fihwo kakoe yofe Saimoun, yahwopaho mtimokiyo syoho'njo hweho. Oso hwe huhwo sohwo'nji Pita nohumentan'ngki sikuno pi'n'ngo memjao'mentisofoho.

10

A'amu ahwomo mta'ango sohwo hwe Kouniliyos osohumo u'manto hungkuno ulimentisofoho.

¹ Hwe fihwo Sisaliya sopo humamentiso sohwo kakoe yofe Kouniliyos. Oso hwe huhwo sohwo hwe yofe engo'njo hweho. A'amu Loum mta'ango itokuso'njo fehohnjo *wan hantilet* (100) oso hwamo mokosyohumamojo hweho. ² Hwe huhwo sohwo hofiko'montohwa Anitumne'no hwomtame uloho'motofofoho. A'amu Juta umofonyo iyo somo ufo'ma'mojo hweho. Kako Anitumo jomo ulimojo hweho. ³ Sikuno fihwi akupo'nyo so'nji (3 *kilouk*) wojo hopa uhwonimentisoso hwe ahwomo mta'ango sohwo noswonto ulimonto, Kouniliyos.

⁴ Ose ulahon'ngki Kouniliyos nuhwononto iyoho un'ngkahon'ngki ulimonto. Hwe engofo, peho'no pohino. Ose ulahon'ngki ulimonto, Jije hungkuno Anitumo uliwo'n'ngkohinoso upa'n'wo'n'ngkiso hweho. A'amu umofonyo iyo somo ufo'ma'mahnnoso Anitu nuhwononto kikine'no huno wopingo syokufisyalofoho. ⁵ Olohonta hwe fihwo ango Joupa sopone'no filihwajo. Saimoun Pitamne'no. ⁶ Oso hwe huhwo sohwo hwe nom'ne

Saimoun'njomo humaho. Saimoun nom'ne sohwo yahwopaho syoho'njo sohwo kakoe ango mitimomingopo molinyofoho.

⁷ Ose ulonto umentisoso Kouniliyos kakoe syoho ulohofiyo sohwa'u'nji hwe itokuso'njo sohwatnne'no joho ulimentisofoho. Oso hwe itokuso'njo Kouniliyos'njo humamojo sohwo Anitumne'no huno syafihu'mojo hweho.

⁸ Kouniliyos oso a'amu sohware yo'mayo imo'nimentiso so'no ulonto Joupamne'no uhwatimentisofoho.

Pita wojo hopa honingkonimentisofoho.

⁹ A'amu huhwo sohwa nowentifi honingkanopo saho fosyawo'mentohofofoho. Imingo ne'nji nolikafontifi Joupa mofonepo i'mofiwentaningkofi Pita ango tokilonjwa'mjomo nohumanto hinjopo Anitumne'no jomo ulimo lonto antifeo kotasimentisofoho. ¹⁰ Pita mijoho uyahoningki wopayo wanimo nto ko yahoningki hofiko wopayo sokafo esyohumentaningkofi Pita wojo hopa uhwonimentisoso,

¹¹ ahwomo mtompeehoningki hwapife mikunimposo ahwomo mta'ni pmentisofoho. A'amu ahwomomjoso hwapife tokwajo osofosofahu'nohino somo nokemokoho'nowentifi antifeo pmentohofofoho.

¹² Hwapife ajwo ho'mo so'mo yo'mayo tongoso homa'nji yihufo'nji nohu'mehinowentaningkofi uhwononto, ¹³ mampaho ole upa'nimento, Pita, nolikafohoji tongo yihufo yo'mayo somo nofonjasyohoji hmnyo.

¹⁴ Ose ho'ninkahoningki Pita ulimento. Hwe Engo sohwise, mimnehono. Tongo manilongoso manimnehono. O'o, manilongoso nakwoe honingkano hungkunoso noningkutoho nalimojofoho. ¹⁵ Ose ulahoningki mampaho hiso apa'no ho'nimento, Yo'mayo Anitu wopingofoho limentiso so'no wonyofoho eso nolohotoho. Ose ho'nimentisofoho. ¹⁶ Olo hiloso oso pa'nyo imo'nonto tfinjo apa'no imo'nonto ahwomomo nihu'nahone simentisofoho.

¹⁷ Pita ose uhwononto huno pi'ningo engo syafisyonto huno uyimento, Oso uhwoninkoheso hwapingoso pipilo. Ose syofisyahoningki a'amu Kouniliyos uhwatimentiso sohwa ifawo'mentohofofoho. Ifawentifi Saimouniye ango somne'no ulohonontifi nowentifi, ¹⁸ Saimouniye hoku'yopo loho'mentohofofoho. Osopo lohofontifi joho ulimentohofi, Saimoun Pita olo ango lomo lohumaho. Ose ulimentohofofoho. ¹⁹ Pita ahwomomjo uhwonimentiso so'no huno syofisyahoningki Anituye Towahuno Wopingo sohwo ulimento, Upa'nyo. A'amu hufa'u sihnehwa kikine'no tpeelokwofo. ²⁰ Oso'no nolikafohoji hofiko'nji fiwanimno. Huno pi'ningo engo syafisiyo'eno. Ngko uhwatimalefoho.

²¹ Ose ulahoningki Pita nowento a'amu sohware ulimento, Oso a'amu sekwo hafihafe tpeelokwofo sohwise ngko Pita oloho hwo'nyoho. Sekwo peho'no pohofo. ²² Ose ulahoningki ulimentohofi Kouniliyos hwe yofe engo'njo a'amu itokuso'njo mokosyohumayo sohwo nalimaso'no pihwono. Oso hwe wopingo sohwo Anitumne'no huno syafihu'mojo hweho. A'amu Jutaso ole liwo'ninkohofoho, Hwe wopingo hweho. A'amu ahwomomjo oso hwe huhwo sohmo ole ulima, Saimoun Pitamne'no filihwajo. Kakoe hungkuno upa'nimnoho. Ose ulahoningkofi, ²³ Pita nolutimanto mokosyawo'mentisofoho. Imingo ne'nji nolikafontifi Pita hofiko'nji a'amu nom'ne Jisasimo inomokomoyo imotofo Joupanta'ango sohwanji umentohofofoho.

Pita Kouniliyosiye ango sopono umentisofoho.

²⁴ Nowentifi mo'ningkanta ango Sisaliya i'mofamentohofofoho. Kouniliyos kakoe pone kakoe temtitofo so'nji a'amu nom'ne joho lihwatimentiso so'ntnne'no hontohumamentohofofoho. ²⁵ Pita wahumo lonto yahonngki Kouniliyos Pitamo nu'manto Pita kakoe huyo'mo ipitofawo'mentisofoho. Pita kakoe yofe ho'nomayo'nefoho. ²⁶ I oso'no Pita nulikafonto ulimento, O'o, ngko kiko pa'nyo hwo'nyoho. ²⁷ Pita'nji Kouniliyos'nji hungkuno hnnonji angomo noswonji hwe moya'mi nuhu'mokontifi humentanngkofi u'ma'mentisiyefoho.

²⁸ Pita hofikimo ulimento, Ngko a'amu Juta hwo'nyoho. Sekwo a'amu kengo kuyoho. Sekwo huno moi'wonoho. A'amu Juta hn'nwi nakwoe yahinoso ole, A'amu kengo so'nji mohumayo'nji'nwoho. Wopayo afapo nta'ni manwo'ningkiyihwone'nwoho. O'o, wonyofoho limotohwone'nwoho. I oso hiso'no Anitu ole ntihwamasofoho. A'amu nom'neso hofiko a'amu Jutafe honingkano hungkuno so'no huno muyo somne'no wonyofoho lohotoho. O'o, a'amu hopi'nonohino Anitu afa'nohino uhwonwo'ningkisofoho. ²⁹ Ntihwahonngki sekwoe hungkunomo hwotoho mahmmalefoho. O'o nupa'nonji pohono. Peho'no lontima'malofo.

³⁰ Ose ulohonngkahonngki Kouniliyos ulimento, Sikuno osofosofahu'no memjanimo'maso sohwo'ni ngko nje angomo akupo'nyo so'nji (3 kilouk) Anitumo ulontanngko hwe fihwo nem'no he ni'hu'no tingkaho'nyo'njo sohwo nje huyo'mo lohofonto ³¹ ntima, Kouniliyos, jije hungkuno Anitumo uliwo'ningkinoso upa'niwo'ningkohoho. A'amu umofonyo iyo somo ufo'mawo'ningkinoso Anitu nuhwononto huno wopingo syokufisyalofoho. ³² Oso'no Joupa ango sopone'no hwe fihwa Saimoun Pitamne'no filihwajo. Oso hwe huhwo sohwo hwe nom'ne Saimoun'njomo humaho. Saimoun nom'ne sohwo yahwopaho syoho'njo sohwo kakoe ango mitimomngopo molinyofoho. ³³ Ose ntahonngki ngko komo'no hwe sohwa kohonyo'ne lihwatimalefoho. Ose'no kiko pohinoso wopingofoho. Anitu nakwo'nji humalohwono. Anitu yo'mayo hungkuno kijapmmasoso fonaso.

Pita Kouniliyosiye angomo hungkuno ulimentisofoho.

³⁴ Ose ulahonngki Pita uloma'mento, Olohonta ngko huno niyohoho. Anitu a'amu hopi'nonohino somo afa'nohino ulohofwo'ningkiso hweho. ³⁵ Anitu a'amufe a'apaho so'no temtitofo so'no huno mosyafisiyo'njofoho. O'o, a'amu Anitumo simaho uynososo kakoe honingkanomo iningkaweso sohumne'no Anitu simaho wopingo umo'nimontonoho. ³⁶ Oso hungkuno Anitu a'amu Isilael somo uyimentisoso sekwo huno moi'wonoho. Hungkuno hiso ole, Jisas Kilais a'amu hopi'nonohinofe. Hwe Engo hweho. Kakoe syoho ole, Anitu'nji a'amu'nji simaho afa inyo'ne imokuhwone hweho. ³⁷ Sekwo soku huno moi'wonoho. Simo'mo Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo hungkuno wopingo luti'hwamentiso sohonta Ngkalili sopo hungkuno hiloso emanto Jutiya ango ho'mo ho'meemo ho'nimentisofoho. ³⁸ Ole upa'nimentohofoso Jisas Nasaletnnta'ango sohumo Anitu kakoe Towahuno'nji yokumpohn'nyo'nji nuyahonngki Jisas kako ango'meemo emoyonto a'amumo ufo'ma'mentisofoho. Hwe wonyo Seten osohwo a'amumo wonyo umokontanngki Jisas wopingo umokumentisofoho. Jisas kako'nohini umokumentiso'maho. O'o Anitu huhwo'njoho. ³⁹ Nakwo a'amu *apousel* sohwo'ni yo'mayo Jisas a'amu Jutafe hwaho'nji Jelusalem sopo imentisoso uhwonimentihwone so'no selalokweno. Hofiko Jisasimo fonjinto'ofahumentohofofoho. ⁴⁰ Nope'ningkahonngki sikuno hufa'u sihune memjaofahonngki Anitu ulikofahonngki Jisas kakoe a'amu'njopo i'mofapmmentisofoho.

⁴¹ Nulikofahon'ngki a'amu hopi'nono Jisasimo uhwonimentohofomaho. O'o Anitu Jisasiye hungkuno jo'ne nahwosopo'mentiso sohwna'ni uhwonimentihwonefoho. Jisas nope'n'ngkahon'ngki Anitu apa'no ulika'mentiso sohonta kako'nji wopayo hwa mijo hwa nimentihwonefoho. ⁴² Ole nalimento sekwo nje hungkuno a'amumo yoloho filutihwamno. Ole ulimno. Anitu Jisasimo uhwosopo'mentiso sohwo a'amu poyo pe'nimentohofomho so'nji songo humalofo so'njimo hungkuno ito'no mihwajiyo'ne hon'ngkano yano ilofihwajiyo'ne uhwosopo'mentisofoho. ⁴³ A'amu hohonta Anituye hungkuno limotofo sohwa kakine'no ulimentohofomho. Ole ulimentohofi, A'amu Jisasimo simaho hi'ntnnono uyifijo'manji Anitu hofikoe wonyo wae yaofonefoho.

A'amu temtitofo kengo somo Anituye Towahuno Wopingo uhula'mo'mentisofoho.

⁴⁴ Oso hungkuno Pita lontan'ngki a'amu upa'nimentohofomho somo Anituye Towahuno uhula'mo'mentiso so'no ⁴⁵ Jisasimo inomokomotofo Joupanta'ango sohwa Pita'nji pmmentohofomho sohwa nuhwonontifi pisopisaho mjalimwentifi yomo imentohofomho. ⁴⁶ Ole upa'nimentohofi a'amu kengoso hungkuno kengo kengo lontifi Anitumo hungkuno wopingo isamoyoka'nji ulimentohofomho. ⁴⁷ Pita nuhwononto ulimento, Olo a'amu loso nakwo hopa Anituye Towahuno ma'nnyofomho. Olo a'amu loso mijo nokiyomase'eno eso tihwo lonehoho. Awonoho. ⁴⁸ Ose ulonto ulimento, A'amu somo Jisasimne'no fikiyomapmno. Ose imentohofomho Pitamo ulimentohofi, Sikuno nom'ne memjaofihwoso'no nakwo'nji wohumano. Ose ulimentohofomho.

11

A'amu Jelusalemmjo somne'no Pita kakoe hungkuno ho'nahumentisofoho.

¹ Nom'ne apousel sohwanji a'amu Jutiya humamotofo so'nji ole upa'nimentohofi, A'amu kengoso hofiko Anituye hungkuno nupa'nontifi tifi in'ngkamentohofomho. ² Pita Jelusalemmne'no sahon'ngki a'amu Juta fehohnjo a'apaho sihu kolo'nyo yahino so'njo sohwa Pitamo yoka ulimentohofomho. ³ Oso a'amu sohwa Pitamo ole ulimentohofi, Kiko a'amu a'apaho sihu makolo'nnyo sohwanji humanji wopayo nimahnno hwosoho. Oso wonyofomho.

⁴ Ose ulahon'ngkofi Pita yo'mayo imo'nimentiso so'no yoloho ulimentisofomho. ⁵ Ole ulimento, Ngko ango Jupa sopo nohumanji Anitumo jomo ulonji wojo hopa uhwonimentoheso, hwapife engo ahwomo mta'ango pmmentisofomho. Oso hwapife tokwajo osofosofahu'nohino somo a'amu ahwomomjo sohwa nokemokoho'nowentifi ngko'njopo pmmentohofomho. ⁶ Nopahon'ngkofi hwapife ajwomo'mo uhwonimaleso yo'mayo tongo, homa, yihufo somo uhwonimentohefomho. ⁷ Ose uhwonimentoheso ahwomo mta'ni mampaho ole ho'nimento, Pita filikaho. Oso tongo yo'mayoso nofonjasyohoji hmnyo. ⁸ Ose ho'n'ngkahon'ngki ulimentoho, Hwe Engofo, ngkilaho. Tongo manilongoso man'wo'n'ngkiyohe hwo'nyoho. ⁹ Ose ulahon'ngko mampaho apa'no ho'nimento, Yo'mayo Anitu wopingomho limentiso so'no wonyofomho eso nolohotomho.

¹⁰ Ose ho'n'ngkahon'ngki oso hopa hufa'u sihune imo'n'ngkahon'ngki nihu'nahone ahwomomno simentisofomho. ¹¹ Nosontan'ngki hwe hufa'u sihune nje ango humayo sopo i'mofapmmentohofomho. Hwe fihwo Sisaliyanta'ango sohwo ngkiyepono hwe hufa'u sihune sohware uhwatimentisofomho. ¹² Anituye Towahuno Wopingo ntimento, Oso

hwanji fiwano. Huno pi'n'ingo engo syafisiyo'eno. Ose ntahon'ingki olo hwe aho hopi'nono fehohnjo anga'nohino sohwanji hofi'ko'nji Sisaliya'no umentihwonefoho. Nowentani Kouniliyosiye angomo humamentihwonefoho. ¹³ Kouniliyos nalimento, Hwe ahwomo mta'ango sohwo nje angomo nolohofonto ole ntimento, Kiko anga, Joupa'no a'amu fili'hwajo. Hwe yofe hufa'u'njo Saimoun Pitamne'no fili'hwajo. ¹⁴ Oso hwe huhwo sohwo hungkuno waselono. Hungkuno hiso nupa'n'ingko'hoji kiko ji'je a'amu so'nji Anituye hon'ing'kano ne woti'p'emantifeho. Ose nalimentisofoho. ¹⁵ Ngko Anituye hungkuno ulimentan'ingko Anituye Towahuno noponto uhula'mo'mentisofoho. Oso hiso nakune'no simo'mo pmmmentiso hopafoho. ¹⁶ Ose uhwononji Jisasiye hungkunomne'no ole syafi'hu'mentoho, Joun a'amumo mijo'nohino kiyoma'mentiso so'no hwangu Anituye Towahuno Wop'ingo wosehulo'afono. ¹⁷ Simo'mo nakwo Hwe Engo Jisas Kilaisimo simoho hi'ntnnono umentihwone sohonta kakoe Towahuno nejapmmmentiso hopaso oso a'amu kengo somo umentisofoho. Oso'no ngko Anitumo pijwohumayoso pipilo. Awonoho, Ngko a'amu hwo'nyoho. Pita ose ulimentisofoho. ¹⁸ Oso hungkuno hiso oso a'amu yoka'njo sohwanji nupa'nontifi oso yokaso noho'naofontifi Anitumo isamoyoka ulontifi ulimentohofi, Anitu a'amu kengo somo simoho uwolomokuwo'n'ing'kiso hweho. Hofiko hon'ing'kano wonyo ho'naofikujo'manji oso a'amu somo Anitu songo ne'no humayo'ne uyimtonoho. Ose ulimentohofofoho.

A'amu Antiyouk humamotofoso Anituye syohoso kahopi imentohofofoho.

¹⁹ Sitifenimo fonjahumentohofoho sohonta a'amu Jisasimo in'ing'kamotofo somo a'amu Jisasimne'no nakwolaho limotofo sohwa wonyo umokumotofofoho. Wonyo umokuwo'n'ing'kahon'ing'kofi hiyaso humpo'mentohofofoho. Nohumpentifi a'amu fehohnjo Founisiya sopo i'mofopahon'ing'kofi nom'neso hwaho we'e Saipilos sopo i'mofopahon'ing'kofi nom'neso anga Antiyouk sopo u'mofapontifi oso hopo sopo a'amu Juta'nohino somo Anituye hungkuno luti'hwamentohofofoho. ²⁰ I oso'no a'amu fehohnjo Jisasimo in'ing'kamotofoso hwaho we'e Saipilosnta'anga so'nji a'amu nom'ne anga Sailininta'anga so'nji hofi'ko anga Antiyouk sopo uhu'mokontifi a'amu kengo somo Jisasiye hungkuno luti'hwamentohofofoho. A'amu Juta'maho. O'o, a'amu Ngkilik somo luti'hwamentohofofoho. ²¹ Luti'hwamentohofoho somo Anituye yokumpohn'nyo yano uyahon'ing'ki hwe moya'mi kengoso Jisasimo simoho hi'ntnnono uyimentohofofoho. ²² Anituye a'amu ne Jelusalem humamotofoso oso hungkuno hiso'no nupa'nontifi Mponopasimo anga Antiyoukine'no lihwatimentohofofoho. ²³ Mponopas i'mofawento uhwonimentisoso Anitu a'amu kengo somo wop'ingo umokumentisoso uhwononto kako simoho wop'ingo umo'nimentisofoho. Oseso kako a'amu somo hungkuno yano ole uyimento, Sekwo Anituye hungkuno in'ingo seyo'eno Kakoe hungkunomo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Kakoe huyo'mo fosyohumamno. Ose ulimentisofoho. ²⁴ Mponopas huhwo sohwo hwe wop'ingo hweho. Kakoe simohomo'mo Anituye Towahuno toyo yamo'nnyo hweho. Kakoe simoho hi'ntnnono Anitune'no yokumpohn'nyo unyo hweho. Oso'no a'amu pi'n'ingo engo Anitumo in'ing'kamentohofofoho. ²⁵ Osohonta Mponopas nolikafonto Tasosimne'no nowento Soulimne'no hafihafe tipmmmentisofoho. ²⁶ Notipemanto anga Antiyoukimne'no womentisiyefoho. Osopo Antiyouk a'amu Jisas Kilaisimo in'ing'kamotofo so'nji nohumantifi hwe moya'mi pi'n'ingo engo somo Anituye hungkuno

lutihwentaningki soswo anga'no uyakolo'mentisofoho. Antiyouk anga hopo sopo a'amu Jisasimo iningkamotofo somo yofe Kilais we'e'nwoho hnnoma'mentohofofoho.

²⁷ Hohosohonta a'amu Anituye hungkuno limotofo sohwa Jelusalemnta'ango nuliko'mantifi Antiyoukime'no umentohofofoho.

²⁸ Hwe fihwo Anituye hungkuno limojo sohwo kakoe yofe Akaposiyoho. Osohumo Anituye Towahuno hungkuno uyahoningki Akapos nolikafonto, ole ulimonto, Hwangku hwaho hopi'nonohino lopo mijoho engo u'mofapmmonteponoho. Hwangku sohonta hwe Kiloutiyos a'amu Loum somo mokosyohumamentiso sohonta oso mijoho engoso i'mofapmmmentisofoho.

²⁹ Antiyouki'njo a'amuso oso hungkuno mijoho so'no nupa'nontifi a'amu Jutiya Jisasimo iningkamotofo somo ufo'mane'entifi hungkuno nano mtito'mentohofofoho. Ose mtito'mentohofoso hnnimentohofi, Hwe hamniyoho engo'njoso engo uyife. Hwe hamniyoho we'e'njo sohwa we'e uyife. Ose hnnimentohofofoho.

³⁰ Oso hiso yontifi hofiko Mponopasi'nji Souli'nji hamniyohoso oso hwa'u uyohojiku'mo'mojiyofoho. Jerusalem a'amu Jisasimo iningkamotofo sofe hwe engo sohwamo uyimentisiyefoho.

12

Helout kako Jemisimo nofonjasyonto Pitamo impo'angomo intofahumentisofoho.

¹ Hohosohonta hwe yofe engo'njo Helout osohwo a'amu Jisas Kilaisimo iningkawo'ninkkohofo somo wonyo umokumentisofoho. ² Hwe huhwo sohwo kakoe a'amu itokuso'njo sohwamo uhwojahoningki hofiko Jouniye kola'wehwo Jemis oso hwi hosimno'nji fahumentohofofoho.

³ Fahumentohofo so'no a'amu Juta nuhwonontifi simeho wopingo umo'ninkkahoningki Helout nuhwononto a'amu Jutafe simeho wopingo umo'nyo'ne Pitamo impo'angomo intofahumentisofoho. Hohosohonta a'amuso Sikuno Engo uhwonimotofofoho. Oso sikuno so'no ole limotofo. Sikuno hiso wopayo engo kamo'nnyoso ane nyo'nefoho limotofofoho.

⁴ Osohonta Pitamo aho kento impo'angomo intofasyonto hwe itokuso'njo mtitofo osofosofahu'nohino sohwamo umentisofoho. Hofiko Pitamo uhwontohumayo'ne hwafoho. Oso mtitofo anga'nohino sohwa a'amu osofosofahu'nohino hwafoho. Helout huno ole unimonto, Olo Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo * moi'wo imo'ninkkuhwoso'no ngko Pita sohumo hwe moya'mife timopo uhwatimo. Ose syafihu'mentisofoho. ⁵ Pita impo'angomo nohumentaningki a'amu Jisas Kilaisimo iningkawo'ninkkohofoso Pitamne'no Anitumo jomo yokumpohn'nyo ufo'mayo'ne ulimentohofofoho.

A'amu ahwomomjo sohwo Pitamo impo'ango mta'ni isihutofoma'mentisofoho.

⁶ Oso Sikuno Engoso moi'wo umo'nimonte'no yahoningki Helout huno ole syafihu'mento, Mo'ninka ngko Pitamo hungkuno ulimo. Ose limentiso sohonta sikwo'miyo somo Pita a'amu itokuso'njo sohwa'u'njo ajwo'mo saho foyowentaningki ahwomo nano hufa'u'nji into'mentohofofoho. Hwe nom'ne itokuso'njo sohwa hoku'yopo a'amu impo'angomjo sohwamo uhwontohumayo'ne'entifi loho'mentohofofoho. ⁷ A'amu ahwomomjo sohwo noponto impo'angomo humentisofoho. Noswahoningki iyohohopa

* **12:4:** Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

longkonimentisofoho. A'amu huhwo sohwo Pitafe hupepo hwaningo ufonjonto ulimento, Komo'no filikaho. Ose ulahoningki ahwomo nano hufa'uyoso Pitafe aho mta'ni isihuto hmmokwajimentisofoho. ⁸ Oso a'amu huhwo sohwo ulimento, Jije ahuloho yohoji sifikwongofosyo fiyo. Ose ulahoningki Pita yahoningki ulimento, Jije manji'mofo yohoji tifi nninkape. ⁹ Ose ulahoningki Pita hwe sohomo tifi iningkowahoningki impo'angomo uliko'ma'mentisiyefoho. Oso hiso hwe ahwomomjo sohwo imentiso so'no Pita huno ito'no muyimmentisofoho. Wojo hopa honingkonimentisofoho. ¹⁰ Siko nowenji a'amu itokuso'njo simo'mjo sohwa impo'angomjo somo uhwontohumayo sohwa nohumentaningkofi uyakolofonji nom'ne a'amu itokuso'njo ayo sponjo sohwa uyakolofonji hoku'yo ahwomo yokino'nohinoso siki hwosampo'ningkahoningki mempo hohnta'ni swolikofawenji honingkanomo umentisiyefoho. Osohonta hwe ahwomomjo sohwo Pitamo komo'no uhwoti'ma'mentisofoho.

¹¹ Nuhwoti'mofahoningki Pita kako huno ito'no uyahoningki ole limento, Ngko huno niyohoho. Anitu kakoe a'amu ahwomo mta'ango uhwa-jiso sohwo Heloutiye aho mta'ni isihutofonimakwoho. A'amu Juta sohwani Heloutijonji yo'mayo wonyoso wontohofantifi imalofoso ne mmo'ningkohoyohoho. ¹² Huno ose uyahoningki Joun Makiye kona'wohi Maliyafe angomno umentisofoho. Oso ango somo a'mu pi'ningo nuhu'mokontifi Anitumo jomo ulontaningkofi, ¹³ Pita hoku'yo mempo mongkihnta'ni hwaningo fonjahoningki a'mu syoho ulohofiyosi kakoe yofe Louta, hoku'yo uhwasampo'mo lonto pmentisofoho. ¹⁴ Pitafe mampaho upa'nonto ole limento, U, olo Pitafoho. Ose lonto kakoe simaho wopingo umonimentisofoho. Oso'no mihwasampo'mmentisofoho. O'o haloho'no mupa'nonto hano kunto'no swonto ulimento, Pita hoku'yopo lohofoho. Ntopohoho. ¹⁵ Ose ulahoningki ulimentohofi, Kiko ilo'nyo kiyoho. Ose ulahoningkofi kako yokumpohn'nyo imo'nonto ulimento, Awonoho. Kako nehopi pohoho. Nihu'no nehopi selohono. Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Kakoe huyo'mangofoho.

¹⁶ Ose lontaningkofi Pita hoku'yopo hwaningo ne'no fongku'mentisofoho. Hofiko hano hwosampo lohofontifi uhwonimentohofoso Pita nohumentaningki uhwonontifi yomo yomo imentohofofoho. ¹⁷ Mampi'nyo wohumafento Pita kakoe aho ho'noma'mentisofoho. Mampi'nyo humahoningkofi Pita ulimento, Anitu impo'ango mta'ni isihutofonihwatiso hwo'nyoho. Oso'no ulonto ulimento, Sekwo Jemisi'nji nom'ne sohwanjimo olo hilo so'no ulimno. Ose ulonto mempo swaponto nom'ne ango kengopono umentisofoho.

¹⁸ Hwangku imingo'nji mofehi'nyo si'mofape so'nji a'amu itokuso'njo sohwa yomo yontifi ole hnnimentohofi, Pita nti'mto. ¹⁹ Ose hnningkahoningkofi Helout ulimento, Sekwo Pitamne'no hafi'hafe fitipmno. Ose ulahoningki wonyopi tipmmentohofofoho. Oso'no Helout nom'ne a'amu itokuso'njo sohwa ulimento, A'amu Pitamo ito'no momokosyohumayo'njo imalofo sohwa fonjahumno. Osohonta Helout hwaho Jutiya uliko'manto Sisaliya'no wento osopo humamentisofoho.

Helout poyo pe'nimentisofoho.

²⁰ Osopo nohumanto Helout a'amu Taiya'nji Saitoun ntnne'no yoka ulimentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwa huno ole syafihu'mentohofi, Helout nakumne'no simano hintotohino umnalokusoso nakwo kakoe hwaho mta'ango wopayo mpe pipi yanehwono. Ose syafisyontifi nuhu'mokontifi Helout kakoe hungkunoso pompengo wonamofono lontifi

limentohofofoho. Simo'mo hofiko Mpilasitosi'nji hungkuno ito'no melihwatimentohofofoho. Mpilasitos huhwo sohwo kako Heloutiye ango engo somo mokosyohumayo hweho. Hofiko oso yokaso wope'nono lontifi jomo ulimentohofofoho.

²¹ Oseso Helout a'amu so'nji nuhu'mokuhwasi hungkuno lane'ento sikuno ho'nahumentisofoho. Oso sikuno somo Helout a'amu mnokino engo'njo sohwafe hwapife wonyoangkafoso pa'nonto epohumayo wopingo engo sopo nohumanto hungkuno sawemo ulimentisofoho. ²² Ose lontaningki a'amu sohwa joho ulimentohofi, Olo hwe lohwo a'amu'maho. O'o Anitu pa'ningo hweho. ²³ Helout ose upa'nonto huno syafihu'mento, Ou Anitu pa'nyo hwo'nyoho. Oso kakoe huno hiso Anitu nuhwononto a'amu ahwomomjo sohwo Heloutiyepono uhwojahonngki Helout sohumo hwaningo fongku'mentisofoho. Nofonjahonjo sohonta pihnyo Heloutiye a'apaho nolongkwopmmokosyahonngki poyo pe'nimentono.

²⁴ Anituye hungkuno ango'meemo ho'ningkahonngki a'amu pi'ningo engoso Jisasimo iningkamentohofofoho.

²⁵ Mponopasi'nji Souli'nji Jelusalemne'no hamniyoho motawenji osopo syoho moi'wo esojwaofonji Joun Mak'nji Antiyoukime'no umentisiyefoho.

13

Hofiko Mponopasi'nji Souli'njimo Anituye syoho iku'mofone uhwatimentohofofoho.

¹ A'amu Jisasimo iningkamotofo ango Antiyouk humamotofoso a'amu fehohnjo somo Anitu hungkuno uyahonngki lutihwamotofofoho. A'amu fehohnjoso a'amu nom'ne somo mesyolutihwamotofofoho. Hofikoe yofeso olenoho. Mponopas, Simeyoun hwe wonisa'nyo sohwo, Lusiyos ango Sailininta'ango sohwo, Manain osohwo hwe yofe engo'njo Helout Tetilak, sohwo'nji humamojo sohwo, Souli'njoho. ² A'amu Jisasimo iningkamotofoso nuhu'mokontifi wopayo manyo'njo yontifi Anitumo jomo ulontanngkofi Anituye Towahuno Wopingo ulimento, Sekwo Mponopasi'nji Souli'nji nom'ne syoho uyimale so'no uhwasopopmno. ³ Ose ulahonngki hofiko wopayo humaho ne'no humantifi Anitumo jomo ulontifi hwe sohwa'umo aho kisusyontifi sikimo uhwatimentohofofoho.

Hwaho Saipilos sopo Anituye hungkuno lutihwamentisiyefoho.

⁴ Anituye Towahuno Wopingo hwe sohwa'umo uhwojahonngki siko Selusiya'no umentisiyefoho. Osopo siko yofayokinomo nokotosahonngki hwaho we'e Saipilosine'no motowako'mentisofoho.

⁵ Nomotowekahonngki oso hwe huhwo sohwa'u Salomis ango sopo i'mofawenji a'amu Jutafe tajo ango hopi'nonohinomo Anituye hungkuno lutihwamentisiyefoho. Joun Mak siko'nji nohumantifi ufo'ma'mentisofoho.

⁶ Siko Salomis ango sopo uliko'manji emoyonji, hwaho we'e nongkihnta'ni ango nom'ne Pafous sopo ifawo'mentisiyefoho. Oso ango hopo sopo a'amu Juta fihwo kakoe yofe Mpajisasiyoho. Oso hwe huhwo sohwo kako ki'nyo'nji peefo'nji hwoso'nji imojo hweho. Kako Anituye hungkuno hwasyo limojo hweho. ⁷ Mpajisas huhwo sohwo hwe yofe engo'njo Sesiya Poulos sohwoe a'amufoho. Sesiya Poulos sohwo hwe huno wopingo'njo hweho. Kako Anituye hungkuno upa'nimo lonto Mponopasi'nji Souli'njine'no joho ulimentisofoho. ⁸ Mpajisas oso hiso'no nupa'nonto Mponopasi'nji Souli'njine'no ngkilaho lonto sotofo ulimentisofoho. Kako hwe yofe engo'njo sohumo ulimento, Anitumo

simeho hi'ntnnono uyohotoho ulimentisofoho. Oso Mpajisas sohwo a'amu Ngkilik'i'njoso yofe nom'ne ole mulimotofi Elimasiyoho. ⁹ Soul osohwo nom'ne yofe ole Pouliyoho, * ulimotofofoho. Mpajisasiye Hungkunomo Poul nupo'ningkahoningki Anituye Towahuno Wopingo kako Pouliye hunomo ufohotofahoningki hwe hwoso sohumo simano upento hungkuno yokumpohn'nyo ulimento. ¹⁰ Kiko Seteniye hwomu hwosoho. Kiko yo'mayo honingkano wopingo sofe mango hwosoho. Hwasyo hungkuno so'nji honingkano wonyo so'nji yo'mayo hwahoponjo so'nji kiko hwapingo hwosoho. Kiko Anituye hungkuno wopingo yiwolo'mokonji hwasyo luti'hwamotnno hwosoho. Olo yahino loso moho'naofeso peho'neto. ¹¹ Kiko upa'nyo. Olohonta Anitu wonyo wakumokumontonoho. Kiko timpi'nyo imo'ningkohoji mofehi'nyoso muh-wonhnnnehino. Hwangku apa'no nuhwonhnnefoho. Ose ulahoningki Elimasiye timo komo'no timpi'nyo imo'nimentisofoho. Timpi'nyo imo'nonto kako a'amu honingkano uti'hwayo'ne hafi'hafe tipmmentisofoho. ¹² Oso hiso'no hwe yofe engo'njo sohwo nuhwononto Anitumo simeho hi'ntnnono uyonto Anituye hungkuno Poul luti'hwamentiso so'no yomo imentisofoho.

Ango Antiyouk Pisitiya osopo syoho imentisiyefoho.

¹³ Poul hwe nom'ne kako'nji emmotofo sohwanni Pafous ango sopo nuli'ko'mahoningkofi yofayokino nutimanto hwaho nom'ne Pamifiliya sopo ango Peka sopo kuhwojamentisofoho. I oso'no Joun Mak a'amu somo uhwo'ti'mofonto Jelusalemne'no umentisofoho. ¹⁴ Hofiko ango Peka uli'ko'manti'fi nosonti'fi ango Antiyouk hwaho Pisitiya sopo si'mo'mentohofofoho. Sikuno iyoho humayo somo hofiko a'amu Jutafe tajo ango somo noswonti'fi osopo humamentohofofoho. ¹⁵ Mousesiye honingkano hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwanniye hungkuno so'nji atofa lonti'fi hwe engo tajo ango syoho'njo sohwa Poul kakoe a'amu ntnne'no lihwatimentohofofoho. Ole ulimentohofi, Nakwoe a'amu sohwas, hungkuno yokumpohn'nyo nakwoe simehomo sosofitofonesyohumayo'ne hi'njo hwas'i'manji noho filimno. ¹⁶ Ose ulahoningkofi Poul noli'kafonto aho ho'noma lohofonto ulimento, Sekwo a'amu Isilael soku sekwo'nji a'amu kengo Anitumo jomo uliwo'ningkohofa soku sekwo upa'nimno.

¹⁷ Anitu a'amu Isilael hn'nwiye Anituyoho. Kako nakwoe ajuyohwosamo uhwsopo'mentisofoho. Hofiko hwaho Ijip osopo kih'nawo'nnyo hwafoho. I oso'no osopo nohumentaningkofi Anitu wopingo ulohofahoningki a'amu pi'n'ngo engo imo'nimentohofofoho. Hwangku Anitu kakoe yokumpohn'nyo engo'nji a'amu homo somo hwaho Ijip mta'ni ipemotawento hwaho nom'nepo uhwojamentisofoho. ¹⁸ Hwaho a'amu anepo emoyonti'fi yo'mayo wonyoso yahoningkofi Anitu nuhwononto simeho tango umentisofoho. Osopo emoyontaningkofi soswo *fouti* (40) uyokolofahoningki, ¹⁹ a'amu temtifo kengo kengo aho fehohnta'ni hopi'nono nom'ne aho mta'ni hufa'u oso a'amu somo Anitu wae yafonto hofikoe hwaho a'amu Isilael somo uyimentisofoho. Oso hwaho yofe Kenaniyoho. ²⁰ Hwaho hiso uyonto osopo a'amu hungkuno ito'no mi'hwajiyo'ne uhwsopo'mentisofoho. A'amu hungkuno ito'no mi'hwajiyo sohwa a'amu Isilael somo umokosyohumentaningkofi soswo *foua hantilet*

* **13:9:** Oso yofe Souliyeso Hipilu hungkuno mta'ango imo'nyofoho. Oso yofe Pouliyeso Ngkilik hungkuno mta'angofoho. A'amu fiso hofikoe huno ole, Soul sohwo Pouliyeso kakoe huno mta'angofoho syafi'hu'mentohofofoho. Hwap'ingoso kako Anituye hungkuno syoho a'amu Ngkilik ajwo so'mo yonto meehntimentisofoho.

fifiti (450) uyakolo'mentisofoho. Uyokolofahon'ngki a'amu Anituye hungkuno lutihwamojo sohwo Samuel imo'nimentisofoho.

²¹ Samuel nohumentan'ngki a'amu Isilaeliso Anitumo hwe yofe engo'njo sohune'no jomo ulimentohofofoho. Ose ulahon'ngkofi Anitu kako Kisiye hwomu Soul sohomo uhwasopo'mentisofoho. Kakoe temtitofu Mpenyamin'yoho. Soul yofe engo'njo a'amumo mokosyohumentan'ngki soswo *fouti* (40) uyakolo'mentisofoho. ²² Uyokolofahon'ngki hwe huhwo sohomo Anitu wae yaofonto, nom'ne hwe songo Ntefitimo uhwasopo'mentisofoho. Osohune'no Anitu ole ulimento, Olo hwe lohwo Ntefit Jesiye hwomu sohumne'no nje simaho nimo'n'ngkohoho. Yo'mayo ngko imesomo Ntefit wonn'ngka'mte hweho. ²³ Ntefitiye imu sohwo Jisasiyoho. Jisas huhwo sohwo a'amu Isilaelife wonyo engo tangoso Jisasi'mo kotasimentisofoho. Oso hiso'no hohonta Anitu Ntefitimo ulimentisoso olohonta ne imo'nalofoho.

²⁴ Jisas mape sohonta Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo a'amu Isilael somo lutihwamento, Sekwoe hon'ngkano wonyo pi'ningo engoso foho'naopmno. Anitumo simaho yi'wolo'mokukuji tifi fin'ngkamno. ²⁵ Joun nje syoho moi'wo umono'nono lonto a'amu somo ulimento, Sekwo ngkine'no huno pipi seyalofoho. Sekwo hwe fihune'no hontohumalofoso ngko'maho. I oso'no we'enepo nopone hweho. Ngko hwe wop'ingo hwo'ni kalohi oso hwe huhwo sohwe sif'kwongo fosyo isihuto'mne'maho. Hwap'ngoso kakoe yofe yokintahoponoho. Ngko a'amu hwahoponjo hwo'nyoho.

²⁶ Nje a'amufu. Apilohamiye temtitofu so'nunonji a'amu temtitofu kengoso Anitumo jomo uli'wona'ngkohoho soku, oso hungkuno hwe fihwo nakwoe wonyo so'no tango kotasone so'no nakune'no Anitu lihwatimentisofoho. ²⁷ Oso hwe huhwo sohwo Jisasiyoho. A'amu Jerusalem humamotofo so'nji hof'koe hwe engo sohwanji olo hwe sohumne'no huno ito'no muyofoho. Sikuno iyoho humayo homo homo Anituye hungkuno limotofo sohwafe hungkuno atofu lontifi haloho maposo'njo imentohofofoho. Anituye hungkuno limotofo sohwa ole mti'mokumentohofi, Oso hwe huhwo sohomo yo'mayo wonyo ulohopitnnefoho. Ose mti'mokumentohofofoho. Oso wonyo hiso hof'ko uloho'mentohofofoho. ²⁸ Hof'ko Jisasiye hon'ngkano wonyo so'no huno ko tipentifi a'amuso Pailotimo ulimentohofi, Fonjinto'ofahumno. ²⁹ Anituye hungkuno limotofo sohwa yo'mayo Jisasi'mo wonyo ulohopitnne so'no mti'mokumentohofoso olo a'amu huhwo sohwa wonyo hiso yontifi iyo hwojiyafiku'nnyo mta'ni motapontifi sokimo'mo ho'nahumentohofofoho. ³⁰ I oso'no Anitu apa'no songo ulika'mentisofoho. ³¹ A'amu Ngkalilinta'angoso Jisasi'nji Jerusalemno umentohofoso hohosohonta sikuno pi'ningo engo Jisasi'mo uhwonimentohofofoho. Olohonta oso hwe huhwo sohwa hof'ko a'amu Isilael somo Jisasiye hungkunoso lutihwalokwofo.

³² Oso'no olohonta Mponopasi'nji ngko'nji Anituye hungkuno woselon-tayo'no pihwayo. Anitu neyakwosamo hungkuno nto ulimentisofoho.

³³ Olo hungkunoso olohonta ne imo'nimasofoho. Hungkuno hiso ole, Anitu Jisasi'mo songo uliko'mentisofoho. Oso hiso'no Ta'njo Iyoswo 2 somo ole mti'mokumento,

Kiko nje hwomu hwosoho.

Olo sikuno lomo nje yokumpohn'nyo kijapm'mo a'amu hopi'nono yofe wakuhwopife, ngko hnn'ngkwo hwo'nyoho.

Ose mtì'mokumentisofoho. ³⁴ Nom'nepo Anitu kako Jisasimo songo lĩkafo'ne apa'no poyo mape'nyo'ne so'no Jisasimne'no ose ulimonto, Yo'mayo wopingoso uloho'mne'no Ntefitimo uyimentoheso wokijapm-monne'no yohono. ³⁵ Anitu nom'ne Ta'njo Iyoswo somo ulimonto, Kiko jije Hwe Wopingo Syoho Kilohofiyo sohumo ito'no esyohumusoso kako nope'ningkuhwosi pisakino mowanehoho.

Ose ulimentisofoho. ³⁶ Nakwo Ntefitimne'no huno moi'wonoho. Kako nohumanto Anituye hungkunomo tifi iningkamojo hweho. Kako poyo pe'ningkahonĩngki kakoe pijafoso ajuyohwosanjopo ijopijisyosyahonĩngkofi osopo pisakino wa'mentisofoho. ³⁷ I oso'no hwe nom'ne sohumo Anitu ulĩko'mentiso sohwo pisakino mowasofoho. ³⁸ Nje a'amu soku oso'no sekwo huno ito'no waseyono. Nakwo olo so'no hungkuno woselantane'no yihwono. Olo hwe huhwo lohwo kako sekwoe wonyo wae weesemo'mto pmmmentiso hweho. ³⁹ Mousesiye honĩngkano hungkuno sekwoe wonyo wae yaofoso hopa'maho. O'o, oso hungkuno hiso a'amumo wopingo mmokiyofoho. I oso'no oso hwe huhwo sohwa Jisas kakoe hungkunomo tifi inĩngkafijoso sekwoe wonyo wae yasemofihwosi a'amu wopingo wasemokumontonoho. ⁴⁰ I oso'no sekwo huno ito'no fisyafihupmno. Hohonta Anituye hungkuno lĩmotofo sohwafe hungkuno mtì'mokumentohofoso sekumne'no ne imo'nonoho. ⁴¹ Hungkuno ole, Sekwo yo'mayo uhwonwo'nontifi yo'mayo ne'njo so'no nakwolaho lalokwofo.

Sekwo oso'no huno syafihupifijoso poyo wope'nantifeho. Sekwo nohumentanĩngkuji ngko yo'mayo wopingo yalokwe so'no a'amu losetihwafijoso sekwo haloho mupa'nifitnnehoho. Hungkunomo simeho hi'ntnnono muyifitnnehoho.

Oso hungkunoso Poul ulimentisofoho.

⁴² Ose ulonto Pouli'nji Mponopasi'nji ang uhu'mokiyo somo woswopaho lonji yontanĩngki ulimentohofi, Nom'ne sũkuno iyoho humayo somo olo hungkuno hiloso apa'no fonalinyo. ⁴³ A'amu ang uhu'mokiyo somta'ni nohotoswopahonĩngkofi a'amu Juta fehohnjo so'nji a'amu kengoso Jutafe honĩngkanomo inĩngkamotofo so'nji Pouli'nji Mponopasi'nji womentohofoho. Siko a'amu homo somo ulimentisiyo, Sekwo Anituye hungkunomo tifi finĩngkamno. Kako wopingo semokosyohumane so'no simeho ne'njo uyimno.

⁴⁴ Oso nom'ne sũkuno iyoho humayo somo a'amu pi'nĩngo engo ang uhu'mokiyo somo Anituye hungkuno upo'nano lontifi uhu'mokumentohofoho. ⁴⁵ Ose uhu'mokahonĩngkofi a'amu Jutaso a'amu pi'nĩngo somo uhwonontifi hintotohino umnĩngkahonĩngki Pouli'nji Mponopasi'ntnne'no nakwolaho lontifi sitofo ulontifi sikoe hungkunomo hwotoho hmentohofoho. ⁴⁶ Ose ko yahonĩngkofi siko iyoho munnĩmentisofoho. Siko ulimentisiyo, Sekwo a'amu Juta soku Anituye hungkuno simo'mo selĩmalohwoyo. Oso hiso sekwo nupa'nontifi hohujo ikinjao'malofohoho. Hohujo ikinjao'malofo kalohi songo ne'no mohumafitnnehoho. Sekwoe syohofoho. Upa'nimno. Olo hilo so'no nekwo a'amu kengo somo Anituye hungkuno woluthwantayoho.

⁴⁷ Anitu ole nalimento, Ngko a'amu kengo sofe pomponaho pa'nyo sehwasopehono. Sekwo hwaho yawojo'meemo nje honĩngkano utihwamno. Ngkimo nĩ'mayo'nefoho.

⁴⁸ Ose ulahonĩngki a'amu kengoso nupa'nontifi Anituye hungkuno so'no simeho wopingo umo'nĩmentisofoho. Anitu hohonta oso a'amu songo

ne'no humayo'ne uhwasopo'mentisoso oso sikuno somo Jisasimo simaho hi'ntnnono umentohofofoho.

⁴⁹⁻⁵⁰ Oseso Anituye hungkuno angomeemo ho'nimentisofoho. I oso'no a'amu Jutaso Pouli'nji Mponopasi'njimo sitofo ulontifi hwe yofe engo'njo sohwanji moya'mi hamniyoho'njo Jutajafe tajo angosomo syuwo'ningkohoho so'njimo ulikofahon'ngkofi hofiko sitofosonupa'nontifi Pouli'nji Mponopasi'njimo wonyo uloho'mentohofofoho. ⁵¹ Pouli'nji Mponopasi'nji siko sifemjo hwaho wae yao'mentisiyoso a'amufe hon'ngkano wonyo utihwayo'nefoho. Wayo yaofonji ulimentisiyo, Olo wonyo elohofohofoso Anitu uhwon'ngkohoho. Ose ulonji oso angosoponuliko'manji Aikouniyamne'no womentisiyefoho. ⁵² Anituye a'amu ne Antiyouk humamotofoso simaho wopingo umo'ningkahon'ngkofi Anituye Towahunonji humamentohofofoho.

14

Ango Aikouniyam sopo syoho imentisiyefoho.

¹ Oseso siko Antiyouk imentisiyo hopa Aikouniyam angosopimementisiyefoho. Pouli'nji Mponopasi'nji siko Jutafe tajo angouhu'mokiyo sopo Anituye hungkuno luti'hwahon'ngki a'amu Juta fehohnjo a'amukengo so'nji Jisasimo simaho hi'ntnnono umentohofofoho. ² I oso'no a'amu Juta fehohnjo simaho hi'ntnnono muyo'njosohofiko Pouli'nji Mponopasi'njimo sitofo ulontifi a'amu kengo somo ulikofahon'ngkofi hofiko sikimowonyo uloho'mentohofofoho. ³ Pouli'nji Mponopasi'nji siko Aikouniyam angosopone'no nohumanji Anituye hungkuno yokumpohn'nyo luti'hwamentisiyefoho. Siko iyohomunnimentisofoho. Anitu sikimososofitofosyohumentan'ngki siko yomayokengowonyoangkafo itihwamentisiyefoho. ⁴ Oso angohoposopo a'amu fehohnjo Apousel Pouli'nji Mponopasohwa'u'njimosimaho afa in'ngkahon'ngkofi nom'ne a'amusonakwolaho limentohofofoho. Oso'no hofiko husilo'mentohofofoho. ⁵ A'amu Juta fehohnjohofikoe hwe engosohwa'ntnne'no a'amu kengo fehohnjoso'nji uhu'mokontifi hnnimentohofi, Nakwo Pouli'nji Mponopasi'njimo sojowofonjosyanolontifi imentohofofoho. ⁶ Siko oso hiso'no nupa'nonji hwaho Likouniyamno hiyaso imentisiyefoho. Osopo angohufa'u ole, Lisit'ila'nji Ntepe'njoho. ⁷ Osopo Anituye hungkuno luti'hwamentisiyefoho.

Pouli'nji Mponopasi'nji siko anga Lisit'ila sopo syoho imentisiyefoho.

⁸ Oso Lisit'ila angohoposopo hwe fihwo sife wonyo'njosohwo humunyoponoho. Kona'wohi aswomta'ni ose'nohini ma'mentisofoho. Kako hano memayo'njohweho. ⁹ Oso hwe huhwo sohwo Pouliye hungkuno nupa'nonto simaho hi'ntnnono uyimentisofoho. Oso'no Poul uhwonimentisoso kako sife wopingo umokiyo'ne syofisyahon'ngki uhwonimentisofoho. ¹⁰ Poul hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Kikonolikafohoji jije sife'nji filikofohumaho. Ose ulahon'ngki kako komo'nosolikofapi lohofonto hano emmentisofoho.

¹¹ Oso Poul imentisoso hwe moya'mi nuhwonontifi hofikoe hungkuno mohm'no limentohofi, Anitu pi'n'ngopi'n'ngohumalofo. Hufa'u hwa'u a'amu imo'nonjina'kuyepono pisiyo hwaswoho. ¹² Ose lontifi hofikoe anitu sohwa'uye yofe Mponopasi'nji Pouli'njimo mulimentohofi, MponopasSusiyoho. Poul hungkuno liwo'ningkiso sohwo Hemesiyoho. Ose mulimentohofofoho. ¹³ Oso anitu Sus kakoe angengokakoe yofe

ho'nomayo'ne yolohopo molinyofoho. Susiye angoko mokosyohumayo sohwo ahwomo yahu'nji wokoso'nji kusomno motasimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo'nji a'amu hopi'nonohino so'nji yahu'nji wokoso'nji Pouli'nji Mponopasi'njimo uyantifi imentohofoho.

¹⁴ Oso hiso'no Pouli'nji Mponopasi'nji nupa'nonji yahino hiso nekwolaho lonji sikoe nem'no manji'mofo sisimpo'mentisiyefoho. Siko hano hwe moya'mi'njopono nowenji ajwopo nta'ni johu ulimentisiyefoho. ¹⁵ Ole ulimentisi, Oso sekwo a'amu soku peho'no yalokwofo. Nekwo a'amu hwoya'yoho. Sekwo hopa hwoya'yoho. Nekwo Anitu ne sohwoe hungkuno selalokuhwoyo. Sekwoe yo'mayo hwasyoso ho'nafo'ne'no selalokuhwoyo. Noho'naofikuji Anitu songo ne'no humayo'ne sohomo fin'ngkamno. Kako ahwomo'nji hwaho'nji ayo'nji yo'mayo songo humayoso mti'mokumentiso sohune'no selalokuhwoyo. ¹⁶ Anitu hohonta a'amu hofikoe yahino wonyo imotofo so'no uhwontohumamentisofoho. ¹⁷ I oso'no Anitu kako yo'mayo wopingo utihwa'nyopo nejap'wo'ningkiso hweho. Anitu kako ahwomomo humanto ifoyo nejaponteso nakwoe yo'mayo nonyo wosopayo wopingo i'mofopalofoho. Wopayo nejaponteso nakwoe simaho wopingo nemo'nalofoho.

¹⁸ Ose ko ulahon'ngki hofiko Pouli'nji Mponopasi'nji yahu uyantifi yahon'ngkofi nekwolaho uli'wo'nimentisiyefoho.

Poulimo sojo fongku'mentohofoho.

¹⁹ A'amu Juta fehohnjo hwaho Pisitiya angoko Antiyouknta'ango so'nji nom'ne a'amu Aikouniyam mta'ango so'nji Poul sohumne'no nakwolaho lontifi nopontifi a'amu nom'ne so'nji nuhu'mokinontifi Poulimo sojo'nji fongku'mentohofoho. Nofonjontifi poyofoho lontifi mempo hohonta'ni mehusimpee'mentohofoho. ²⁰ I oso'no a'amu Jisasimo in'ngkamotofo sohwa Poulimo ho'nahumentohofoho sopo uhu'mokahon'ngkofi Poul apa'no songo lika'mentisofoho. Nolikafonto angkuhwafo engo sopo asomo umentisofoho. Mo'n'ngka Pouli'nji Mponopasi'nji angoko Ntepe sopo umentisiyefoho.

²¹ Pouli'nji Mponopasi'nji angoko Ntepe i'mofawenji Anituye hungkuno lutihwahon'ngki a'amu pi'n'ngo engo nupa'nontifi tifi in'ngkomotofofoho. Oso syoho hiso yonji siko nowenji Lisit'la'nji Aikouniyam'nji hwaho Pisitiya angoko Antiyouk osopono asomo umentisiyefoho. ²² A'amu Jisasimo simaho hi'ntnnono umotofo somo siko yokumpohn'nyo sosofito lohofonji ulimentisi, Sekwo Anituye hungkuno yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Olo hwaho lopo nohumehwasi yo'mayo tango'njo wohumantonoho. Oso'no hwanguk sohonta Anituye angoko wopingo kakoe yokumpohn'nyo mokosyumasopo wohumentihwantanoho. Ose lutihwamentisiyefoho. ²³ Angoko ho'mo so'mo a'amu Jisasimo simaho umotofo sopo Pouli'nji Mponopasi'nji a'amu anga'no anga'no uhwasopo'mentisiyefoho. A'amu Jisas Kilaisimo umotofo somo umokosyohumayo'ne hwafoho. Siko wosopayo humaho humantifi Anitumo a'amu somne'no jomo ulimentisiyo, Mpohwo a'amu kikine'no simaho hi'ntnnono kijopalokwofoso olo a'amu lomo kiko umokosyohumaho. Ose ulimentisiyefoho.

Pouli'nji Mponopasi'nji siko hwaho Siliya angoko Antiyouk asomo umentisiyefoho.

²⁴ Osoponta'ango siko hwaho Pisitiya emoyonji angoko Pamifiliya i'mofapmmmentisiyefoho. ²⁵ Siko nowenji angoko Peka sopo Anituye hungkuno lutihwanji angoko Ataliya'no umentisiyefoho. ²⁶ Osoponta'ango

yofayokinomo nokotosahon'ngki Antiyouk'imne'no wekapmmen-tisiyefoho. Hohonta oso ango Antiyouk ho'mo so'mo a'amu Jisas'imne'no hitoho ulo'mojoso Pouli'nji Mponopasi'nji Anituye syohomne'no uhwojahon'ngkofi siko oso syoho hiso moi'wo yonji asomo pmmmentisiyefoho. ²⁷ Siko Antiyouk asomo i'mofopahon'ngki a'amu hopi'nono uhu'mokahon'ngkofi siko yo'mayo yo'mayo Anitu imentiso so'no luti'hwamentisiyefoho. Siko ole uli'mentisiyo, Anitu a'amu kengo somne'no hon'ngkano hwsompeehon'ngki hofi'ko simeho hi'ntnnono umalofofoho. ²⁸ Ose ulonji osopo humamojiyefoho.

15

Ango Jerusalem uhu'mokumentohofofoho.

¹ Hwe fihwa hwaho Jutiyanta'ango sohwa Antiyouk'imne'no pmmmentohofofoho. Osopo a'amu Jisasimo in'ngkamotofo somo hungkuno ole luti'hwamentohofi, Sekwo Mousesiye hon'ngkano hungkuno a'apaho sihu kolo'nyo so'no tifi min'ngkayo'manji Anitu kako mosetimanefoho. Ose luti'hwamotofofoho. ² Oso hungkuno hiso Pouli'nji Mponopasi'nji nupa'nonji a'amu Jutiya nta'ango so'nji yoka ikujoho hopa hnnimentohofofoho. Oso'no a'amuso ole uli'mentohofi, Pouli'nji Mponopasi'nji nom'ne a'amu Antiyouknta'ango so'nji Jelusalemmne'no fisimno. Osopo *apousel* nom'ne sohwanji hwe engo sohwanji olo hungkuno hilo so'no ito'no womi'hwajantifeho.

³ Ose lonti'fi uhwatimentohofofoho. Nowenti'fi hwaho Founisiya'nji Someliya'nji osopono nohumanti'fi oso ango sponjo a'amu somo uli'mentohofi, A'amu kengo sohwa Anitumo hofi'koe simeho uyalokwofo. Ose ulahon'ngkofi hofi'koe simeho wopi'ngo umo'nimentisofoho.

⁴ Jerusalem i'mofopahon'ngkofi osopo a'amu *apousel* sohwanji hwe engo sohwanji isamoyoka ulahon'ngkofi Antiyouknta'angoso yo'mayo Anitu imentiso so'no uli'mentohofofoho. ⁵ A'amu Falisi fehohnjo Jisasimo in'ngkamotofo sohwa noli'kafonti'fi uli'mentohofi, A'amu kengoso Jisasimo in'ngkowalokwofoso hofi'koe a'apaho sihu wakolo'nife. Ole ulimno, Sekwo Mousesiye hon'ngkano hungkunomo tifi fin'ngkamno. Ose uli'mentohofofoho.

⁶ A'amu *apousel* sohwanji hwe engo sohwanji oso hungkuno hilo so'no ito'no meli'wejiyo'ne uhu'mokumentohofofoho. ⁷ Oso hungkuno so'no ne'no lonti'fi lonti'fi Pita noli'kafonto uli'mento, Nje a'amufu, sekwo huno moi'wonoho. Hohonta Jisas kakoe syohoso nakumo nejapmmmentisofoho. Osohonta a'amu kengo somo Anituye hungkuno luti'hwayo'ne ni'hwosopo'mentiso hwo'nyoho. Oso'no hofi'ko nupa'n'ngkuji simeho hi'ntnnono uyantifeho. ⁸ Anitu kako a'amufe simehomo huno uy'wo'n'ngkiso hweho. A'amu kengo somo Anitu kako hofi'kine'no simeho wopi'ngo umo'n'ngkahon'ngki kakoe Towahuno Wopi'ngo nakumo nejapmmmentiso hopa uy'wo'n'ngkiso hweho. ⁹ Anitu nakumo a'amu kengo so'njimo yahino afa nelohofalofoho. Hofi'ko simeho hi'ntnnono Anitumo uyahon'ngkofi oseso Anitu kako hofi'koe wonyo wae yaofalofoho. ¹⁰ Sekwo Anituye simehomo tango peho'no umokalokwofo. Mousesiye hon'ngkano hungkuno tango engo'njofoho. Oso tango hiso ajuyohwosanji nakwo'nji ito'no miyo'njo imotohwonefoho. Oso'no olo a'amu kengo somo oso tango hiso peho'no uyantife'no yalokwofo. ¹¹ O'o, Jisas kako nakumne'no hitoho ulofahon'ngki nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentisofoho. Oso hiso'no nakwo simeho hi'ntnnono uy'hwaso'no

kako wonetima'mtonoho. Oso'nohinofoho. A'amu kengoso hungkuno homo somo in'ngkafijo so'no Anitu utima'mtonoho.

¹² Ose ulahon'ngki a'amuso nupa'nontifi mampi'nyo humentan'ngkofi Pouli'nji Mponopasi'nji ulimentisi, Siko a'amu kengo so'nji nohumanji yo'mayo kengo wonyoangkafoso Anitu itihwamentiso so'no lutihwamentisiyefoho.

¹³ Moi'wo lahon'ngki Jemis ulimento, U, nje a'amufu, nje hungkuno upa'nimno. ¹⁴ Saimoun Pita ole nalohi, simo'mo a'amu kengoso Anituye a'amu ne mmo'nyo'njo imotofofoho. Olohonta Anitu hofikine'no hon'ngkano imo'mentiso so'no hofiko kakimo in'ngkowalokwofo. Oso'no hofiko kakoe a'amu ne imo'nimalofofoho. ¹⁵ A'amu hohonta Anituye hungkuno lutihwamotofo sohwa olo hilo so'no mti'mokumentohofoso ole, Anitu limento,

¹⁶ Hwangku ngko nopmne hwo'nyoho.

Ntefitiye temtitofoso anga hopa piwahu'mentohofofoho.

Ngko wopingo imoku'mo anga songo hopa apa'no molimnefoho.

¹⁷ Osohonta a'amu kengoso ngkine'no tipifitnefoho.

Oso a'amu kengo uhwasopo'mentoheso nje a'amu nefoho.

¹⁸ Oso hungkuno hohonta Anitu limentisoso ne'no lalofoho.

¹⁹ Oso hungkunoso Jemis nulonto nom'ne hungkuno ulimento, Nje huno ole syofisyalokweno. A'amu kengoso Jisasimne'no huno uyahon'ngki simaho uyalokwofo somo syoho tango'njo uhwaloho. ²⁰ O'o, nakwo hofikine'no iyoswo ifalifaliyo ole womti'mokano. A'amu hofiko hwasyo anitu somo yi'hufo uyifijoso sekwo non'ngkutoho. Sekwo a'mohufo iku-toho. Sekwo tongo honiyo hi'njoso non'ngkutoho. Ti'wangomo jilipopijoso non'ngkutoho. ²¹ Hohonta Mousesiye, hon'ngkano hungkuno a'amu Jutafe anga uhu'mokiyo sopo sikuno iyoho humayo homo somo lutihwamotofo somta'angoso olohonta ose'nohini ne'no weho. Jemis ose ulimentisofoho.

A'amu temtitofu kengo Jisasimo in'ngkowawo'n'ngkohofu somne'no iyoswo mti'mokumentohofofu.

²² A'amu apousel sohwanji hwe engo sohwanji a'amu Jisasimo in'ngkowawo'n'ngkohofu so'nji hungkuno ole mtito'mentohofi, Nakwo Pouli'nji Mponopasi'ntnne'no hwe nom'ne sohwanji Antiyokimne'no uhwojano. Ose mtitofontifi hofiko hwe nom'ne hufa'u Jutasi'nji Sailasi'njimo uhwasopo'mentohofofoho. Oso hwe Jutas sohwa kakoe yofe nom'ne Mpasopasiyoho. Oso hwe sohwa'umne'no a'amu hopi'nono ole limotofofoho. Hwe wopingo hwa'uyoho.

²³ Iyoswo mti'mokontifi hofiko'nji uyohotimentohofofoho. Iyoswo hiloso ole, Nakwo apousel sohwanji'nonji hwe engo sohwanji a'amu Jisasimo in'ngkowawo'n'ngkohofu so'ntnne sekwo'ne iyoswo mti'mokalkuhwono:

Sekwo a'amu kengo soku Antiyok, Siliya, Silisiya sokune'no nakwo nakwoe a'amufu selalokuhwono. ²⁴ Ole upa'nimalohwono, a'amu fehohnjo oloponta'anga sohwa hungkuno tango'njo selimalofofoho. Hungkuno hiso'no sekwo nupa'nontifi huno pi'ningo engo syofisyalokwofo. Upa'nimno. Oso hungkuno hiso'no nakwo masejofoho. O'o hofikoe huno mta'n'ngonohinofoho. ²⁵ Oso'no nakwo nuhu'mokontani hungkuno ole mtito'malohwono.

Hwe engo hufa'u hwa'umo uhwasopentani, siko Pouli'nji Mponopasi'nji sekuye pone'no uhwojalokuhwono. Nakwo Pouli'nji Mponopas ntnne'no simaho afa wopingo uyiwon'ngkuhwonefoho. ²⁶ Siko Jisasiye hungkuno anga'meemo lutihwanji iyoho munyofoho. Anitumne'no poyo pe'nyo so'no iyoho

munyofoho. ²⁷ Nakwo Jutas'i'nji Sailas ntnne'no uhwojalokuhwono. Siko olo hungkuno iyoswo lomjoso woselanjiyoho. ²⁸ Anituye Towahuno nakwo'nji olo hilo so'no simeho afa inalokuhwono. Honingkano tango'njo mosejopalokuyihwono. O'o, olomnohini tifi finingkamno. ²⁹ A'amu hwasyo Anitumne'no yahu yihufo pee'ne uyifijosso sekwo noningkutoho. Sekwo tongo honiyo noningkutoho. Ti'wangomo jilipopijosso noningkutoho. Sekwo a'mohufo ikutoho. Olo wonyo hiloso sekwo miyo'njo ifijo'manji wopingo wohumantifeho. Osohopeho.

³⁰ Oso iyoswo mti'mokontifi a'amu sohwamo uhwatimentohofofoho. Antiyok angso sopo i'mofapontifi a'amu Jisasimo simeho umotofoso uhu'mokahoningkofi oso iyoswo umentohofofoho. ³¹ A'amu hiso iyoswo hiloso atofolo lonti'fi, olo hungkuno hilo so'no simeho wopingo umo'nimentisofoho. ³² Jutas'i'nji Sailas'i'nji Anituye hungkuno limojiyo sohwa'u hungkuno ne'no ulonji yokumpohn'nyo usofito'mentisiyefoho. ³³ Osopo ne'no humamentisiyefoho. Tifi sohonta uhwatimentohofosopo asomo uhwatimentohofofoho. ³⁴ [I oso'no Sailas Antiyokimo wohumamo lonto humamentisofoho.] ³⁵ Oseso Pouli'nji Mponopasi'nji angso Antiyok sopo ne'no humanji a'amu nom'ne so'nji Anituye hungkuno luti'hwamentohofofoho.

Pouli'nji Mponopasi'nji siko mtampo'mentisiyefoho.

³⁶ Hwangku sohonta Poul Mponopasimo ulimento, Oso angso ho'mo so'mo Anituye hungkuno luti'hwamentihwoyo sopo oso'mno wehwaho. Hofiko wopingo ko humalofo. ³⁷ Uhwonowaho. Ose ulahoningki Mpanopas ulimento, Nekwo Joun Makjanji wehwano. ³⁸ Ose ulahoningki Poul ulimento, Hohonta Joun Mak nekwo'nji nowentani angso Pamifiliya osopo nta'ni eliko'manto asomo umentisofoho. Nekwo'nji syoho moi'wo miyo'njo imentiso hweho. Oseso nekwo'nji mowanehwono. ³⁹ Oso'no Pouli'nji Mponopasi'nji siko yoka hnnonji mtampo'mentisiyefoho. Siko nomtampenji Mponopasi'nji Mak'nji siko yofayokino nomanji hwaho we'e Saipilos sopo ne'no womentisiyefoho. ⁴⁰ Poul Sailasimo utimanto siko kengopo nowahoningki a'amu Jisasimo iningkowawo'ningkohofoso ulimentohofi, Anitu siko'nji wesoso wosefo'ma'mtonoho. ⁴¹ Ose ulahoningkofi siko nowenji hwaho Siliya'nji Silisiya sopo nowenji a'amu Jisasimo iningkowawo'ningkohofoso somo sosofitofosyohumamentisiyefoho.

16

Timouti kako Pouli'nji Sailas'i'nji umentohofofoho.

¹ Poul angso Ntepe'nji Lisitila'nji sopone'no umentisofoho. Angso Lisitila sopo hwe fihwo Jisasimo iningkawowo'ningkiso sohwo humunyoponoho. Kakoe yofe Timoutiyoho. Timoutiye kona'wohisi Juta apefoho. A'musi Jisasimo iningkawowo'ningkisiyoho. Timoutiye kaningkwowho a'amu Ngkilik nta'ango hweho. ² A'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohofoso Lisitilanta'ango so'nji Aikouniyam mta'ango so'nji hofiko Timoutimne'no ole ulimentohofi, Hwe wopingo hweho. ³ Poul ole syafihu'mento, Ngko Timouti'nji wehwantae hwo'nyoho. Ose syafisyonto kako a'amu Jutafe yahino a'apaho sihu kolo'nyoso Timoutimo uloho'mentisofoho. Hwapingoso ole, A'amu Jutaso angso hopo sopo humamotofoso hofiko huno moi'wonoho. Timoutiye kaningkwowho a'amu Juta hwo'maho. O'o Ngkiliknta'ango hweho. Oso'no kakoe hwomufe a'apaho sihu

makolofe'njo imentohofofoho. ⁴ Ango ho'mo so'meemo Pouliyo Tim-outiyo Sailasiyo hofiko nowentifi oso hungkuno a'amu *apousel* so-hwanji hwe engo Jelusalem mta'ango sohwanji mtito'mentohofoho so'no lutihwamentohofofoho. Ole ulimentohofi, Olo hungkuno hiloso tifi fin'ngkamno. ⁵ Oseso a'amu Jisasi'mo in'ngkawowo'n'ngkohofofe simeho hi'ntnnonoso yokumpohn'nyo engo imo'n'imentisofoho. A'amu Jisasi'mo in'ngkawowo'n'ngkohofoso pi'ningo engo imo'n'imentohofofoho.

Poul anga Tɪlouas sopo wojo hopa uhwonimentisofoho.

⁶ Nowentifi hwaho Filijiya'nji Ngkolesiya sopo emoyontan'ngkofi Anituye Towahuno ulimento, Sekwo hwaho Esiya sopo Anituye hungkuno nolutihwafikutoho. ⁷ Hofiko Misiya hwaho momingo sopo nowentifi Mpitiniya hwaho sopo wohwano lontifi ko imentohofoso, Jisasiye Towahuno hano pitofahumentisofoho. ⁸ Oso'no hofiko Misiya uhwontawentifi Tɪlouas anga sopo i'mofamentohofofoho. ⁹ Oso hopo sopo sikwo'miyo somo Poul wojo hopa uhwonimentisoso hwe Masetouniyanta'ango sohwo nolohofonto Poulmo jomo ulimento, Mijo lopo nowekohopohoji fonefo'maho. ¹⁰ Ose uhwon'ngkahon'ngki, nakwo, ngko Luk ntnne'no Masetouniyamne'no yo'mayo ito'no esyohumamentihwonefoho. Nakwo huno moi'wonoho. Anitu ole nalimento, Sekwo nje hungkuno Masetouniya motakuji a'amu somo filutihwamno. Ose nalimentisofoho.

A'mu Litiya kako Anituye a'amu ne imo'n'imentisofoho.

¹¹ Oseso nakwo anga Tɪlouasnta'ango yofayokino nomentani nowekentani Samoutilas i'mofiwentani mo'n'ngkanta Neyapolis i'mofamentihwonefoho. ¹² Oso anga sopo uliko'mentani hon'ngkanomo nowentani Filipai i'mofamentihwonefoho. Oso anga hopo sopo hwaho Masetouniya sofe anga engo ponoho. A'amu Loum mta'ango hwaho mokosyohumayo sohwa osopo humamentohofofoho. Sikuno fehohnjo oso anga sopo humamentihwonefoho. ¹³ Sikuno iyoho humayo somo nakwo kusomo noswopontani mitimomingo sopo nakwo huno ole syafihu'mentihwone, A'amu Juta olopo Anitumne'no jomo ujo'no uhu'mokumotofofoho. Osopo uhwonimentihwoneso moya'mi sofa nofosyohumentan'ngkofi uhwonontani nakwo nujwokohumentani hofiko'nji hungkuno limentihwonefoho. ¹⁴ A'mu fisi kakoe yofe Litiya anga Taiyotaila nta'angiyoho. Kako ho'yo fae miyo'nohino syoho'njiyoho. Oso a'musi kako Anitumo jomo ulimojiyoho. Kako nohumanto Pouliye hungkuno upa'n'imentisofoho. Anitu a'musiye huno yiwolo'mokahon'ngki kako Pouliye hungkuno yokumpohn'nyo upa'n'imentisofoho. ¹⁵ Nupa'n'ngkahon'ngki oso a'musi kakoe angomo humamotofo so'njimo nakwo mijo kiyoma'mentihwonefoho. Nokiyomahon'ngkuhwoni a'mu hisi nalimento, Ngko Anitu ne'no simeho hi'ntnnono nehopi syanifisyikujimanji sekwo nje angomo nopikuji fosyohumamno. Oso hungkunoso yokumpohn'nyo nelahon'ngki kakoe angomo humentihwonefoho.

A'amu Filipai sohwa hofiko Pouli'nji Sailasi'njimo impo'angomo uhumatimentohofofoho.

¹⁶ Sikuno fihwi nakwo Anitumo jomo ujo'ne sopono nowentan'ngkuhwoni, a'mu siki syoho ulohofiyosi nakumo hon'ngkanopo ne'ma'mentisofoho. Oso a'mu hisi towahuno wonyo'njosi nohumanto hungkuno yo'mayo hwangu imo'nyo'neso limojiyoho. Oso hungkuno

l'mojo so'no hofiyakwosa hamniyoho engo ma'mentohofofoho. ¹⁷ Oso a'mu hisi Pouli'nji nakwo'nji nonen'ngkawento a'amu somo uli'wo'n'mento, Olo hwe lohwa Anituye syoho ulohofiyo hwafoho. Anitu nakumo asomo nemayo so'no wolosetihwantifeho. ¹⁸ Sikuno huhwo huhwi a'musi kako oso yahino ose yi'wo'n'ngkiso so'no Poul simeho wonyo umo'n'ngkahon'ngki ikinjamo lohofonto towahuno wonyo sohumo uli'mento, Jisas Kilaisiye yofe wakil'mne'no yohono. Oso a'mu simo nuli'ko'mahoji mpano. Ose ulahon'ngki towahuno wonyo sohwo kunto'no uli'ko'ma'mentisofoho.

¹⁹ Uli'ko'ma'mentisoso a'musiye hofiyakwosa olo hiloso uhwonimentohofoso hofikoe hamniyoho hwap'ngoso uli'ko'ma'mentisoso uhwonontifi Pouli'nji Sailasi'nji aho yokumpohn'nyo kentifi a'amu uhu'mokiyo sopo hwe engo sohwanne'no husimpemotawomentohofofoho. ²⁰ Hwe engo Loum mta'ango hungkuno ito'no melihwajiyo'njo sohumo u'mantifi uli'mentohofi, Olo hwe lohwa'u Juta hwa'uyoho. Nakwoe ang'o wonyo imokiyo'ne pisiyo hwa'uyoho. ²¹ Hiko hon'ngkano nom'ne songo netihwalokusiyoso nakwo Loum hon'ngkano'njo sohwna'niye hungkuno hohontajo somo mti'hupeelofoho. Hon'ngkano songoso min'ngkowanehwono. ²² Ose ulahon'ngkofi a'amu hopi'nono nupa'nontifi hwe sohwa'umo mango engo uli'mentohofofoho. Hwe hungkuno melihwajiyo'njo sohwa Pouli'nji Sailasi'nji hikoe hwapife mti'hupeemofontifi a'amumo uli'mentohofi, Sohwe'nji fongkupmno. ²³ Nofonjantifi impo'angomo uhumati'mentohofofoho. Uhumati'mentohofoso hwe impo'angomjo mokosyohumayo sohumo uli'mentohofi, Kiko hikimo yokumpohn'nyo mokosyohumaho. ²⁴ Hwe huhwo sohwo hungkuno yokumpohn'nyo upa'nonto oseso ang'o ne ajwomo'mo nomotasonto sikoe sife iyomo intofahumentisofoho.

²⁵ Kuntaliyopo Pouli'nji Sailasi'nji impo'angomo nohumanji Anitumo isamoyoka ulonji ta lontan'ngki a'amu impo'angomjo sohwa upa'nimentohofofoho. ²⁶ Hohosohonta hwomihwo mikun'imposo yahon'ngki impo'angomjo hwosaho yomo yomo yonto hoku'yo hopi'nono hwosompeefahon'ngki ahwomo nano hofikoe sife ahomjo itolo'meehumentisofoho. ²⁷ Hwe impo'angomjo mokosyohumayo sohwo noli'kafonto uhwonimentisoso hoku'yo hopi'nono nohwosompo'nowo'mi'wentan'ngki uhwononto huno ole syafi'hu'mento, Impe'njo sohwa hofiko hiyae nto humpehofo lonto kakoe sihu nomanto kakimo wojwotofahinimonto imentisofoho. ²⁸ I oso'no Poul joh'o mohm'no uli'mento Kiko wonyo imokintoho. Nakwo hopi'nonohino sohwna'ni humalohwono. ²⁹ Ose ulahon'ngki hwe impo'angomjo mokosyohumayo sohwo sikiloho'no joh'o ulonto, hano kunto kunto'no wento humentisofoho. Noswonto yomo engo yonto Pouli'nji Sailasi'njiye sife ki'nyo'mo piwahu'mentisofoho.

³⁰ Pouli'nji Sailasi'njim'o mempo hohnta'ni ipemotoswaponto uli'mento, Hiko hwe engo sohwa'usi, Anitu nifo'mayo'ne pipi imnehono. ³¹ Ose ulahon'ngki uli'mentisi, Kiko Jisasimne'no simeho hi'ntnnono uyo'manji Mpohwo Anitu asomo nokumanefoho. Kakoe a'amu ne imo'ntnne hwosoho. Jije mehomi'nji ape'nji osenohinoho. ³² Ose ulonji hwe huhwo sohumo kakoe ang'o humamotofo so'njim'o Anituye hungkuno luti'hwamentisiyefoho. ³³ Hohosohonta hwe huhwo sohwo Pouli'nji Sailasi'njiye uyomo mijo yatiku'mentisofoho. Yatijwahon'ngki oso hwe

sohwo kakoe a'amu'njimo Jisasimne'no mijo kiyoma'mentisiyefoho. ³⁴ Hwe impo'angomjo mokosyohumayo sohwo Pouli'nji Sailasi'njimo kakoe angomo ipemotasonto wopayo umentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe mehomni intohwantnne'no Anitumne'no simaho hi'ntnnono uyoso'ne simaho wopingo umo'nimentisofoho. ³⁵ Iyoho longkoninkahoningki hwe engo Loummta'ango sohwa hofiko hwe itokuso'njo sohwa mo lihwojahoninkofi hofiko hwe impo'angomjo mokosyohumayo sohmo ulimento, Oso hwe hufa'u sohwa'umo sikwatipo filohoho.

³⁶ Ose ulahoninkofi hwe huhwo sohwo Poulimo hungkuno ulimento Hwe engo Loum mta'ango sohwa wosesikwojantife'no hungkuno lihwojahoho. Oso'no siko impo'ango mta'ni uliko'mahosisi simaho pompenjiyo'nji fiwaninyo. ³⁷ Ose ulahoninko Poul kako hwe itokuso'njo sohwa mo ulimento, O'o oso yahino wopingo'maho. Nekwo Loum a'amu hwoya'yoho. Fosi nekwo wonyo miyo'njo yahoninkuhwoi sekwo wonyo elohofontifi utihwa'nyopo ikujoho efongku'malofofoho. Hungkuno ito'no melihwajiyo'njo miyontifi impo'angomo siki intofo ehumafohwasoho. I olohonta elohoho, Siko hiyae hano uhusisi fiwaninyo. Oso yahino nihu'no wonyofoho. Hwe engo Loum mta'ango sohwa nekumne'no nopikuji mempo hohnta'ni ipemotewahoninkuji nekwo wohwantayoho. ³⁸ Ose ulahoninko a'amu itokuso'njo sohwa oso hungkuno hiso motowahoninkofi hwe engo Loum mta'ango sohwa nupa'nontifi Pouli'nji Sailasi'nji Loum a'amu sohwa'une'no iyoho unimentisofoho. ³⁹ Oso'no hwe engo sohwa impo'angomne'no nowentifi Pouli'nji Sailasi'njimo simaho wopingo umo'nyo'ne'entifi ulontifi mempo hnta'ni ipemotaswontifi ulimentofofi, Siko olo anglo lopo uliko'mahosisi mpannyo. ⁴⁰ Ose ulahoninkofi Pouli'nji Sailasi'nji impo'angomo uliko'manji Litiyafe angomo humentisiyefoho. Osopo a'amu Jisasimo iningkowawo'ninkohoho so'nji nuhu'mokontifi hungkuno simahomo'mo nusosofitofonji uliko'ma'mentisiyefoho.

17

A'amu Tesolounikaso Pouli'nji Sailasi'njimo ikujoho wofonjantifi imento-hofofoho.

¹ Pouli'nji Sailasi'nji anglo Amifipoulisi'nji Apolouniya'nji uhwoantawenji anglo Tesolounika sopo i'mofapmmentisiyefoho. Osopo a'amu Jutafe tajo anglo loho'nyoponoho. ² Poul sikuno iyoho humayoso engolopohamo kako tajo angomo umajo sohwo hofikoe tajo angomo hofiko'nji humentisofoho. Sikuno iyoho humayo hufa'u sihune somo Poul Anituye iyoswo mta'ango hungkuno hwapingo luti hwamentisofoho. ³ Ole luti hwamento, Anituye hungkuno ole nalimento, Hwe fihwo nopihwosi tohino englo nomahwosi nope'ninkuhwosi apa'no noli kafonefoho. Ose nalimentisofoho. Oso hiso'no Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso huhwo sohwo Jisasiyoho. Osohune'no selalokweno. ⁴ Pouliye hungkuno upa'nontifi a'amu fehohnjo oso hungkuno hiso simaho hi'ntnnono uyontifi Pouli'nji Sailasi'njimo iningkamentohofofoho. Oso a'amu hiso fehohnjo Ngkilik a'amu Anitune'no tajo anglo somo uhu'mokumotofofoho. Hwe englo sohwafo moya'mi sofanji iningkamentohofofoho.

⁵ I oso'no a'amu Juta fehohnjo honimo yontifi hofiko hwe wonyo a'amu uhu'mokiyo sopo siki humawo'ninkohoho sohwa mo nomantifi nom'ne hwe moya'mi'nji uhu'mokontifi mango englo liwo'nimentohofofoho.

Ose yahun'ngkofi a'amu hopi'nonohino s'mano hintotohino umn'ngkahon'ngki Jesoun'ye angomo kikito'mentohofofoho. Hofiko Pouli'nji Sailasi'njine'no notipeentifi utihwa'nyopo womuhumojano limentohofofoho. ⁶ Ose ko limentohofoso wonyopi tipeentifi Jesoun oso hwo'nji a'amu Jisasimo in'ngkawowo'n'ngkohofono nom'ne so'njimo hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwanne'no husimpentifi mango engo mohm'no ulimentohofi, Olo hwe hufa'u lohwa'u siko hwaho hopi'nonohinopo yahino wonyo yonji olohonto olopo humasiyo. ⁷ Olo Jesoun lohwo hikimo kakoe angomo motawomasofoho. Hiko nakwoe hwe engo Sisafe hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkisiyo hwa'uyoho. Ole limentisiyo, Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo ne sohwo Jisasiyoho. ⁸ Ose ulahon'ngkofi a'amu hopi'nono nupa'nontifi hwe engo huhwanji s'mano hintotohino umnimentisofoho. ⁹ Hwe engo sohwa Jesoun'nji a'amu Jisasimo in'ngkawowo'n'ngkohofono nom'ne so'njiye hamniyoho we'e nomantifi usihutofahon'ngkofi hofiko umentohofofoho.

Ango Mpeliya sopo Pouli'nji Sailasi'nji syoho imentisiyefoho.

¹⁰ Oso sikwo'miyo somo sikuno meefahon'ngki a'amu huhwo sohwa Pouli'nji Sailasi'nji Mpeliya anga sopo komo'no uhwatimentohofofoho. Osopo i'mofaponji a'amu Jutafe tajo anga somo humentisiyefoho. ¹¹ A'amu Mpeliyasoo huno wopingo'njofoho. Hofiko a'amu nom'nefe hungkunomo upa'n'wo'nontifi huno ito'no syafihu'motofofoho. A'amu Tesolounika pa'nyo'maho. Olo, Pouliye hungkunomo sikuno huhwo huhwi upa'n'wo'nontifi Anituye iyoswo somo hungkuno atoho limotofofoho. Ole syafihu'mentohofi, Pouliye hungkuno nehopitikenoo. Anituye hungkunomo uhwonano. Ose syafisyontifi Anituye hungkunomo atoho liwo'nimentohofofoho. ¹² Anituye hungkuno atoho lontifi Pouliye hungkuno ne'njo uhwonontifi Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofofoho. A'amu hiso fehohnjo Ngkilik a'amu hwe moya'mi yofe engo'njofoho. ¹³ A'amu Juta Tesolounika humamotofoso Poul Mpeliya anga sopo Anituye hungkuno lijwaofahon'ngki nupa'nontifi nolikafontifi Mpeliya anga sopo pmentohofofoho. Osopo a'amufe huno yiwolo'mokontifi fonifonyo yahun'ngkofi a'amuso s'mano hintotohino umnimentisofoho. ¹⁴ Oso hiso'no a'amu Jisasimo in'ngkawowo'n'ngkohofoso nupa'nontifi Poulimo mijo ayo mom'ngopo komo'no uhwatimentohofofoho. I oso'no Sailasi'nji Timouti'nji siko Mpeliya anga sopo humamentisiyefoho. ¹⁵ A'amu Poulimo ipemotawomentohofoo sohwa anga Atenis i'mofawentifi osopo Poul ole lihwatimento, Sailasi'nji Timouti'nji siko komo'no wapiyo. Ose ulahon'ngki a'amu sohwa Poulimo uliko'mantifi kakoe hungkuno motasimentohofofoho.

Anga Atenis sopo Poul hungkuno ulimentisofoho.

¹⁶ Poul anga Atenis hwe hufa'u sohwa'umne'no uhwontohumanto sojo huyo'manga kengo kengo uhwonimentisofoho. Oso huyo'mangoso a'amu hwomtame ulohofone mti'mokumentohofofoho. Poul nuhwononto simeho tanga umentisofoho. ¹⁷ Oso'no Poul a'amu Jutafe tajo anga somo noswonto osopo a'amu Juta so'nji a'amu kengo Anitumne'no jomo ulimotofo so'nji Anitune'no hungkuno hnn'wo'nimentohofofoho. ¹⁸ A'amu huno hwapingo'njoso fehohnjo Epikuliyan hon'ngkanomo in'ngkamotofo so'nji fehohnjo Sitouik hon'ngkanomo in'ngkamotofo so'nji Pouli'nji yoka ikujoho pa'nyo hnnimentohofofoho. Yo'mayo Jisas imentiso

so'no kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso so'no Poul kako hofi'kimo ulimentisofoho. Oso hungkunoso nupa'nontifi fehohnjo ole hnnimentohofi, Olo hwe huno ane hweho. Kako ne'no liwo'n'ngkiso lohwo pehofo hungkuno lalofoho. Nom'ne fehohnjo ole hnnimentohofi, A'amu kengofe anitu huyo'mango so'no lalofoho. Ose hnnimentohofohofo. ¹⁹ Oseso hofi'ko Pouli'mo nomantifi a'amu *kaunisol* Aleyoupakosi'njo sopo uhumajontifi, Olo hungkuno songo lalokunoloso nakwo huno wonaimonte'no yalofoho. ²⁰ Ji'je hungkuno fehohnjo songoso nakwo huno ito'nohino'maho. Olo hungkuno hwap'ngoso nakwo huno wonayono. Ose ulimentohofohofo. ²¹ A'amu Atenis so'nji a'amu nom'ne osopo humamentohofoho so'nji hofi'ko hungkuno songo upa'nontifi oso hiso'no ne'no limotofohofo. Syoho ne'nji miyo'njofoho. O'o, hungkuno'nohino limotofohofo.

²² Oseso Poul kako nolikafonto a'amu *kaunisol* Aliyoupakas sohwanjo sopo lohofonto ulimento, Sekwo a'amu Atenis soku, Ngko sehoningkoheso sekwoe sojo huyo'mango pi'n'ngo engo somne'no sekwoe Anitu pa'nyomo hwomtame ulohofi'wo'n'ngkohoho kuyoho. ²³ Ngko sekwoe angkuhwafo lopo emoyonji oso sekwoe angso sojo huyo'mango yofe ho'nomayo'ne pi'n'ngo uhwonimalefoho. Ole uhwonimaleso, ijempoho anga'nohino sopo sekwo ole mti'mokumentohofi, Oloso nakwo Anitu nom'nehwo huno momaso'njo sohumne'nefoho. Ose mti'mokumentohofohofo. Oso Anitu huhwo sohwo sekwo huno maseyo'njo siki hwomtame ulohofi'wo'n'ngkohoho sohune'no selalokweno.

²⁴ Kako hwaho'nji yo'mayo hwahoponjo wojoso mti'mokumentiso sohwa kako yo'mayo hwahoponjo ahwomomjoso mokosyohumayo'ne Hwe Engo hweho. Ango a'amu molinyo sopo mohumayoponoho. ²⁵ Kako yo'mayo umofonyo iyoso ni'hu'no awonoho. Oso'no a'amu pipi ufo'mapitnnehoho. O'o, Anitu kako songo humayo so'nji ifoho simano esyafo'ne so'nji a'amu hopi'nonohino somo yano uy'wo'n'ngkiso hweho. Yo'mayo hopi'nonohino hwap'ngo hweho. ²⁶ Simo'mo ne'mo kako hwe anga'nohino mti'mokumentiso sohonta a'amu hopi'nonohinofe sikuno so'nji hofi'koe hwaho ayo mom'ngo sopo ho'nahumentisofoho. Oso hwe simo'mjo sohumta'ango temtitifo hopi'nonohinoso imo'nimentohofohofo. Anitu a'amu somo hwaho ho'mo ho'mo uhwoji'wo'nalofoho. ²⁷ Anitu ose yonto kako a'amuso kakine'no watipenimopifento yalofoho. A'amu hofi'ko Anitumo notipemafikuji nuhwonifitnefoho. Nakwo a'amu anga'no anga'nohino so'nnonjo sopo Anitu mofonepo humaho. ²⁸ Hwe nom'ne sohwa ole ulimento, Anitu nakwoe hwap'ngo hweho.

Nakwoe simano esyaofoso, nakwoe hano emoyoso, nakwoe songo humayoso kako anga'nohino hwap'ngo hweho.

Nom'ne hwe sekumta'ango huno'njo sohwo ole limento, Nakwo'ntnne kakoe mehomi'nwoho. ²⁹ Nakwo Anituye mehominimanji ole mosyafisiyo'njo uyano. A'amu hwaho kengo kengo nomantifi a'mohuyo'mango mti'mokuwo'n'ngkohohofo. Nakwoe Anitu kako hwahoponjo huyo'mango a'amu mti'mokuwo'n'ngkohoho pa'nyo hweho. Ose mosyafisiyo'njo uyano. ³⁰ Hohonta a'amu Anitumne'no huno mosyafisiyo'njososo yo'mayo huyo'mango mti'mokahon'ngkofi Anitu nuhwononto hungkuno mujo'njo imentisofoho. I olohonta Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo ole nelalofoho, Sekwoe hon'ngkano wonyomo hohujo ikinjaofikuji ngko Anitu ne sohwo'nimo tifi

nn'ngkapmno. Ose nelalofoho. ³¹ Anitu a'amu hopi'nonohino somne'no sikuno yano ilofihwajiyo'ne ho'nahumentisofoho. Hwe fihumo yano ilofihwajiyo syoho so'no uhwasopo'mentisofoho. A'amu hopi'nonohinoso oso hwe huhwo sohumne'no huno uyoso'no Anitu utihwa'nyopo hwe pe'nyo sohumo songo ulika'mentisofoho. Oso hungkunoso Poul ulimentisofoho.

³² Oso hungkuno hwe pe'nyo sohumo apa'no songo ulika'mentiso so'no nupa'nontifi a'amu fehohnjo sitofo ulimentohofofoho. A'amu nom'ne fehohnjoso ole ulimentohofi, Olo hungkuno hiloso apa'no upo'nano. ³³ Oseso Poul a'amu somo nuliko'manto umentisofoho. ³⁴ A'amu fehohnjo Poulimo ufohi'nontifi Jisasimo simaho hi'ntnnono umentohofofoho. Hwe anga'no kakoe yofe Ntiyounisiyos kako *kaunisol* Aleyoupakos syoho'njo hweho. A'mu fisi kakoe yofe Ntomalisiyoho. Oso'nji nom'nesi'njoho.

18

Ango Koulin sopo Poul syoho imentisofoho.

¹ Osohonta Poul Atenis uliko'manto anga Koulinne'no umentisofoho. ² Osopo nohumanto hwe Juta fihwo nohumantan'ngki uhwonimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofe Akwila. Kakoe anga hwap'ingo neso Pountos. Hohonta kako kakoe ape Pilisila'nji hwaho Itali uliko'manji pmmentisiyefoho. Hwap'ingoso hwe yofe engo'njo Kiloutiyos kako a'amu Juta Loum humamotofo somo wae yaofahon'ngki hofiko anga kengo kengopono humpo'mentohofofoho. Oso a'mu siya'umo Poul jomo u'ma'mentisofoho. ³ Pouli'nji oso a'mu siya'u'nji hofikoe syohoso afafoho. Hwapife anga molimotofofoho. Osopo Poul siko'nji nohumantifi syoho imentohofofoho. ⁴ Engolopohamo sikuno iyoho humayo somo Poul a'amu Jutafe tajo anga somo swonto hofiko'nji hungkuno limotofofoho. Poul kako a'amu Juta'nji Ngkiliki'nji Jisasimo simaho hi'ntnnono uyifitnne'ento luthwamentisofoho.

⁵ Hwangku sohonta Sailasi'nji Timouti'nji hwaho Masetouniya uliko'manji Poul anga Koulin humentan'ngki pmmentisiyefoho. Siko nopahon'ngki Poul hwapife anga syoho uliko'manto Anituye hungkuno a'amumo luthwamentisofoho. Ole ulimento, Hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohwo Jisas Kilaisiyoho. Ose ulimentisofoho. ⁶ Olo hungkuno hilo so'no a'amu Juta fehohnjoso nakwolaho lontifi hofiko Poulimo sitofo ulimentohofofoho. Oso'no Poul kakoe hwapifemjo hintalinyo wae loho'nimentisoso kakoe hungkunomo haloho maposo'nefoho. Ose yonto ulimento, Sekwo tikanomo ufijo'manji sekwoe syohofoho. Nje syoho moi'wonoho. Sekwo a'amu Juta sokumo seliko'mahm'mo a'amu temtitofo kengo somo Anituye hungkuno woluthwamne'no yohono. ⁷ Ose ulonto tajo anga somo nuliko'manto hwe nom'ne temtitofo kengo sohwo anga somno nowento osopo nohumanto luthwamojofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako Anitune'no jomo uliwo'n'ngkiso hweho. Kakoe yofe Taitas Jositos. Kakoe anga tajo anga'njo sopo afapo molinyofoho. ⁸ Oso tajo anga mokosyohumayo sohwo yofe Kilisiposiyoho. Kako kakoe ape'nji sikoe mehomi'nji hofiko Jisasimo simaho hi'ntnnono uyimentohofofoho. A'amu Koulin pi'n'ngoso Pouliye hungkuno nupa'nontifi simaho hi'ntnnono uyahon'ngkofi mijo kiyoma'mentohofofoho.

⁹ Sɪkuno nom'nemo wojo hopa uhwon+mentisoso Anitu ulimento, Kiko iyoho yohotoho. Kiko nje hungkuno yoloho fiso. Kiko mampi'nyo humahotoho. ¹⁰ Ngko kiko'nji humaleno. A'amu nom'neso wonyo makumokufitnnehofo. Oso ango lopo nje a'amu ne pi'ningo imo'nifitnnefoho. Ose ulimentisofoho. ¹¹ Oso'no Poul oso ango sopo soswo anga'no uyokolofahonɪngki osopo nohumanto Anituye hungkuno lutihwamojofoho.

¹² Hwe fihwo kakoe yofe Ngkaliyou, Loum mta'ango sohwo yofe engo nomanto hwaho Ngkilik mokosyohumayo sohonta a'amu Jutaso simeho afa inontifi Poulimo nakwolaho lontifi, hungkuno ujo'ne ango Ngkaliyou hungkuno ito'no mihwajiyo'ne sopo ipemotasimentohofohofo. ¹³ Ole ulimentohofi, Olo hwe lohwo kako Anitune'no tifi inɪngkayo so'no honɪngkano songo lonetihwalofoho. Olo honɪngkano songo losomo tifi inɪngkawasomanji hungkuno hohontajo somo womtihupeentanoho. ¹⁴ Ose ulahonɪngkofi Poul hungkuno ulimonto yahonɪngki Ngkaliyou kako a'amu Juta somo ulimento, Olo hwe lohwo hungkuno Loummta'angomo hwotoho hmmasomanji ngko sekwoe hungkuno upa'nimnesohilo. ¹⁵ I oso'no olo hiloso sekwoe honɪngkano hungkuno hohontajo mta'ango so'no sekwo'nohini mtitopmno. Nje syoho'maho. Sekwoe syohofoho. ¹⁶ Ose ulonto ango mta'ni lihwa+mentisofoho. ¹⁷ Oso'no a'amu Juta hiso hwe fihwo kakoe yofe Sousitenis tajo ango mokosyohumayo sohumo aho nokentifi ango hungkuno ito'no mihwajiyo sopo ikujoho fongku'mentohofohofo. Ose ko yahonɪngkofi Ngkaliyou kako hungkuno nom'ne mujofoho.

Hwaho Siliya ango Antiyouk sopo Poul asomo umentisofoho.

¹⁸ Poul ango Koulin sopo a'amu Jisasimo inɪngkamotofo so'nji nohumentanɪngki sɪkuno nom'ne nuyokolofahonɪngki Poul oso a'amu somo uliko'ma'mentisofoho. Kako Pilisila'nji Akwila'nji siko'ya'u'nji nowentifi ango Sengkilija sopo Poul kako Anitumo hungkuno nto ulimentiso so'no kakoe mijiyo hohwafo imokin+mentisofoho. Hohwafo imokinɪngkahonɪngki yofayokinomo nokotasontifi hwaho Siliyamne'no wako'mentohofohofo. ¹⁹ Hofiko ango Efesos i'mofawentifi Poul a'mu siya'umo nuliko'manto a'amu Jutafe ango uhu'mokiyo somo noswonto hofiko'nji hungkuno limentohofohofo. ²⁰ Hofiko Poulimo ulimentohofi, Kiko nakwo'nji sɪkuno pi'ningo fohumaho. Ose ulahonɪngkofi oso hungkuno somo tifi minɪngkammentisofoho. ²¹ O'o kako wamonto yonto ulimento Anitu ngkimo ole ntoso'manji, Kiko ango Efesos asomo fiwe ntososo, e'wa ngko wapmmonnho. Ose ulonto Efesos uliko'manto yofayokinomo umentisofoho. ²² Yofayokino Sisaliya ifohohosyosyahonɪngki Poul a'amu Jisasimo inɪngkamotofo osopo humamotofo somo u'manto hungkuno we'e ulonto Antiyouk+mne'no umentisofoho.

Apoulous ango Efesos sopo Anituye hungkuno ulimentisofoho.

²³ Osopo nohumanto sɪkuno nom'ne somo umentisofoho. Kako hwaho Ngkolesiya'nji Filijiya'nji uhwontawento a'amu Jisasimo inɪngkamotofo somo yokumpohn'nyo sosofito fosyohumamentisofoho.

²⁴ A'amu Juta fihwo kakoe yofe Apoulousiyoho. Oso hwe huhwo sohwoe ango hwapɪngoso Alekisantiliyanoho. Kako ango Efesos sopo noponto humamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo Anituye iyoswo somo huno'njo hweho. Kako Anitune'no hungkuno wonyoangkafo liwo'nɪngkiso hweho. ²⁵ A'amu nom'neso kakimo Anituye honɪngkanomne'no lutihwahonɪngkofi kako haloho'no yonto simeho wopɪngo umo'nɪngkahonɪngki nom'ne

a'amu somo Jisasimne'no yoloho lutihwamentisofoho. I oso'no Jisasiye hungkuno fehohnjo kako huno muyofoho. O'o, Joun a'amumo mijo kiyomayo yahino so'no huno unyo hweho. ²⁶ Kako a'amu Juta sofe ango uhu'mokiyo sopo olo hungkuno hiloso a'amu somo yokumpohn'nyo lutihwoma'mentisofoho. Pilisila'nji Akwila'nji siko olo hungkuno hiloso nupa'nonji hwe sohumo nutimanji sikoe angomno ipemotawenji osopo Jisasimne'no hungkuno hopi'nonohino lutihwamentisiyefoho. ²⁷ Hwangku sohonta Apoulous hwaho Ngkilik sopone'no wamo lonto, a'amu Jisasimo iningkamotofo Efesos humamotofo Apoulousimo ufo'mano lontifi hofikoe a'amu hwaho Ngkilik osopo humamotofo somne'no iyoswo mti'mokumentohofofoho. Ole mti'mokumentohofi, Olo hwe lohomo nakwoe a'amu hwosoho ulimno. Ose mti'mokumentohofofoho. A'amu Ngkilik somne'no Anitu hitoho ulofahoningki honingkano imo'mentisoso a'amu anga'no anga'no Jisasimo simeho hi'ntnnono umotofofoho. Oso a'amu homo somo Apoulous nu'manto ufo'ma'mentisofoho. ²⁸ Osopo Apoulousinji a'amu Juta Jisasimo miningkayo'njo so'nji utihwa'nyopo Jisasimne'no hungkuno hnnimentohofofoho. Apoulous kakoe huno hofikimo yakolo uloho'mentisofoho. Kako Anituye iyoswo mta'ango utihwanto ole lutihwamento, Oso hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohwo Jisas Kilaisiyoho. Ose lutihwahoningki hofikoe simehomo'mo nehopeho syafihu'mentohofofoho.

19

Ango Efesos sopo Poul syoho imentisofoho.

¹ Apoulous ango Koulin osopo nohumentaningki Poul ango Antiyouk uliko'manto hwaho hwofiki'nyo'njo sopono nowakento ango Efesos i'mofapmmentisofoho. Osopo kako a'amu Jisasimo iningkamotofo fehohnjo somo tipema'mentisofoho. ² Poul a'amu homo somo ulimento, Sekwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyimentohofotahota. Ose ulahoningki ulimentohofi, O'o, nakwo Anituye Towahunomne'no mupa'nyo'nwoho. ³ Ose ulahoningkofi Poul ulimento, Mijo sekwo tihwoe hungkuno upo'ningkahoningkofi kiyosema'mentohofoto. Ose ulahoningki ulimentohofi, Jouniye hungkuno nalontifi mijo kiyonema'mentohofofoho.

⁴ Ose ulahoningkofi Poul ulimento, Hohonta Joun ole ulimojo hweho, A'amu hofikoe wonyomo hohujo ikinjaofikujo'no mijo wokiyosema'mnoho. Ose ulonto nom'ne hungkuno ulimento, hwe tifi pososohumo simeho hi'ntnnono uyimno. Ose ulimojo hweho. Oso hwe tiffinjo sohwo Jisasiyoho. Ose ulimentisofoho. ⁵ Oso hungkuno hiso nupo'ningkahoningkofi Jisasiye yofemo mijo kiyoma'mentohofofoho. ⁶ Ose yahoningkofi Poul a'amu homo somo aho kisosyahoningki Anituye Towahuno Wopingo a'amu somo uhula'ofonto hungkuno kengo kengo uyimentisofoho. Hofiko hungkuno kengo kengo lontifi Anituye hungkuno limentohofofoho. ⁷ Oso hwe sohwa aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoho.

⁸ Poul a'amu Jutafe tajo angomo noswonto Jisasimne'no yokumpohn'nyo lutihwamentisofoho. Hamno hufa'u sihune memjaofahoningki kako ne'no liwo'nimojo hweho. Poul kako a'amu Jutaso Anitu nemokosyohumayo sopone'no simeho yiwolo'mokufitnne'ento lutihwamentisofoho. ⁹ I oso'no a'amu fehohnjo yokumpohn'nyo imo'nontifi Jisasimo simeho hi'ntnnono muyofoho. Hofiko utihwa'nyopo Anituye Honingkanomne'no wonyo hungkuno sitofo limentohofofoho. Oso'no Poul oso a'amu homo somo

uliko'manto a'amu Jisas Kilaisimo iningkunyo nom'ne so'nji umentohofoho. Sikuno huhwo huhwi Poul mesyilutihwayo sohwoe hungkuno angomo Jisasiye hungkuno lutihwamojofoho. Oso hwe mesyilutihwayo sohwoe yofe Tilanosiyoho. ¹⁰ Poul ose yontaningi soswo hufa'u uyakolo'mentisofoho. A'amu hopi'nono hwaho Esiya sopo humamotofoso Jisasiye hungkuno upa'nimentohofoho. A'amu Juta so'nji a'amu temtitofokengo so'nji upa'nimentohofoho.

Hwe Sefa sohwo kakoe hwomu sohwafe hungkunofoho.

¹¹ Anitu Poulimo aho yokumpohn'nyo umokahoninki yo'mayo kengo wonyoangkafoso mti'mokumentisofoho. ¹² A'amu fihwafe hwapife we'le somo Poul aho pm'mokahoninki nomotawentifi a'amu mnokino'njo so'nji a'amu towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo so'njimo uyahoninkofi a'amuso hwapife we'eso aho nopm'mokahoninkofi mnokino moi'wo imo'nimentisofoho. Towahuno wonyoso nuliko'mantifi umentohofoho.

¹³ A'amu Juta hwoso sohwa emoyontifi towahuno wonyo somo wae yao'motofihwafoho. Oso a'amu huhwo sohwa Jisasiye yofe lontifi towahuno wonyo somo wae yaofone'entifi limentohofoho. Towahuno wonyo somo ulimentohofi, Poul hungkuno lutihwawo'ningkiso sohune'no Jisasiyoho. Oso hwe huhwo sohwo yokumpohn'nyo'njo kengopo wokuhwatimo. Ose ulimentohofoho. ¹⁴ A'amu Juta yofe engo'njo tajo angosyoho'njo sohwo kakoe yofe Sefa, oso hwoe hwomu aho fehohnta'ni hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sohwa oso hungkunoso towahuno wonyo sohumo ulimentohofoho. ¹⁵ Oso hungkuno towahuno wonyo sohumo ulahoninkofi towahuno wonyo sohwo ulimento, Jisas sohune'no ngko huno niyohoho. Poul ntnne'no huno niyohoho. I sekwo tihwasilo, Ngko huno maniyohoyohoho. ¹⁶ Ose ulonto hwe towahuno wonyo'njo somo a'amu sohwa hweka'mo yaofonto hofikoe hwapifemo sisimpento ikujoho yokumpohn'nyo fongku'mentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hwe sohwoe angomo komo'no uliko'mantifi a'apaho tohino'nji hwapife ane hiyae humpo'mentohofoho. ¹⁷ A'amu Juta'nji a'amu kengo so'nji Efesos humamotofo sohwa olo hilo so'no nupa'nontifi iyoho unimentisofoho. Oso'no hofiko Jisasiye yofe ho'noma'mentohofoho. ¹⁸ Hwe moya'mi pi'ningo engo Jisasimo simaho umentohofoso hofiko hofikoe hohontajo yahino hofikoe yo'mayo wonyo so'no utihwa'nyopo yoloho ulimentohofoho. ¹⁹ A'amu pi'ningo engo pee'fo'nohwoso'no ki'nyo'no huno'njosohofiko hofikoe iyoswo huno hwapingo'njo mti'mokumentohofoso nuhu'mokontifi a'amufe timopo toho uyo'mentohofoho. Oso iyoswo somne hamniyohoso atofolimentohofoso *fifiti tausen* (50,000) kina imo'nimentisofoho. ²⁰ Hohosohonta Jisasiye hungkuno yokumpohn'nyo imo'ninkahoninki angomeemo ho'ninkahoninki a'amu pi'ningo Jisasiye hungkunomo iningkamentohofoho.

A'amu Efesos sopo humamotofoso Poulimne'no yoka hungkuno ulimentohofoho.

²¹ Osohonta Anituye Towahuno Wopingo Pouliye hunomo uyahoninki Poul ole syafihu'mento, ngko hwaho Masetouniya'nji Ngkiliki'nji uhwonta'mo tifi Jelusalemno wamo, lonto limento, Ngko osopono u'mo hwangu angou Loum sopo uhwonimonnoho. ²² Ose syafisyonto kako hwe hufa'u kakimo ufo'mawo'ningkisiyo sohwa'u Timouti'nji Elastosinji oso hwa'umo Masetouniya'no uhwatimentisofoho. Poul sikimo nolihwajonto kako hwaho Esiya sopo we'enehwo humamentisofoho.

²³ Oso hohosohonta a'amu fehohnjo Efesos humamotofoso a'amu Jisasiye Honingkanomo tifi iningkawowo'ningkohoho somo wonyo uloho'mentohofofoho. ²⁴ Oso ango sopo hwe fihwo kakoe yofe Ntemitiliyosiyoho. Kako sojo ewafo pa'nyoso huyo'mango syoho'njo hweho. Oso a'amu sofe anitu hwasyosi Atemisiyoho. Ntemitiliyos kakoe a'amu'nji hofikoe anitu hwasyosiye ango huyo'mango mti'mokahoninkofi a'amu hamniyoho engo'nji mpe imotofofoho. ²⁵ Ntemitiliyos kako kakoe a'amu syoho afa'njo sohwanne'no joho ulahoninkgi uhu'mokumentohofofoho. Nuhu'mokahoninkofi ulimonto, Olo syoho hiloso nakwoe hamniyoho hwapingofoho. ²⁶ Oso hwe Poul sohwo kakoe yo'mayo syoho yiwo'ningkisoso sekwo huno moi'wonoho. Kako ole luti'hwalofo, sekwo anitu aho'nji mti'mokuwo'ningkohofoso hwasyo anituyoho. Ne anefoho. Ose luti'hwalofoho. A'amu pi'ningo engo oso hungkunoso nupa'nontifi tifi iningkowalokwofo. Olo hiloso nakwoe ango Efesosinohino'maho. O'o, nakwoe hwaho Esiya yawojo'meemnoho. ²⁷ Oso hungkuno Poul lisoso nakwoe syohomo wonyo wonamokumontonoho. Oso'nohinim'aho. Nakwoe anitu engosi Atemis kakoe ango wonyoangkafoso sakinjo pa'nyo umo'nimontefoho. Simo'mo a'amu Esiya so'nji hwaho yawojo'meemjo so'nji olo a'mu lohnne'no hwomtame uloho'motofofoho. I oso'no Pouliye hungkuno Atemisiye yofe engoso wonyo umokumonto yalofoho.

²⁸ Ose ulahoninkgi a'amuso nupa'nontifi simaho tohino umningkahoninkgi mohm'no uliwo'nimentohofi, Nakwo Efesos so'nyuye Atemis yokumpohn'nyiyoho. ²⁹ Ose ne'no uliwo'nontifi simaho fefoyo umokahoninkgi hofiko afa'no afa'no nolikafontifi angkuhwafo uhu'mokiyo sopo komo'no wentifi hwe hufa'u hwa'u Ngkaiyosi'nji Alisitakosi'nji oso hwa'umo kompemotawomentohofofoho. Oso hwe huhwo sohwa'u Masetouniyanta'ango hwa'u Poulinji emmojiyo hwa'uyoho. ³⁰ Poul kako a'amufe simanopo waloho'mto yahoninkgi a'amu Jisasi mo iningkamotofoso uhoholo'mmtohofofoho. ³¹ A'amu fehohnjo yofe engo'njo hwaho Esiya mokosyohumayo sohwa Poulimne'no hwe wopingo hweho hnnimentohofi sohwa Pouliyepono hungkuno ole lihwatimentohofi, Poul kiko oso uhu'mokiyo sopo nopohotoho.

³² Ose lihwamentohofoso a'amu uhu'mokiyo somjo sofe hunoso ehilo'mee'mentisofoho. A'amu fehohnjo hungkuno kengo liwo'nontaninkofi a'amu nom'ne sohwa nom'ne kengo hungkuno liwo'nimentohofofoho. Oso a'amu pi'ningo sohwa uhu'mokiyo so'no hwapingoso huno muyofoho. ³³ A'amu Juta fihwa Alekisanta sohumo a'amu somo ulone'entifi usitofomotamentohofofoho. Oso'no Alekisanta ajwomo'mo nolohofonto hofikoe hungkunomo asomo ulimo lonto aho ho'noma'mentisofoho. ³⁴ Ose ko yahoninkgi a'amuso Alekisanta yofe uhwofontifi Juta hweho lontifi hungkuno afa'no afa'no mohm'no uliwo'nimentohofi, Atemis nakwo a'amu Efesos so'nyuye a'mu engiyoho. Hofiko joho ne'no liwo'nontaninkofi mofehi'nyo simo'me hano uyoso hufa'u imo'nimentisofoho.

³⁵ Tifi sohonta hwe fihwo yofe engo'njo a'amufe ifalifaliyo syoho'njo sohwo mampi'nyo fosyohumamno ulonto ulimonto, Sekwo a'amu Efesos soku upa'nimno. A'amu hopi'nono huno ole uyalofoho, Nakwo Atemisiye ango engo so'nji oso sojo ahwomo mta'ango piwahu'mentiso so'nji mokosyohumamwo'ningkuhwone'nwoho. ³⁶ A'amu oso hungkuno somo ilo-jaofoneso tihwolo. Awonoho. Sekwoe simaho nto'no wasemo'nono.

Fonifonyoso iyo'eno. ³⁷ Olo hwe sekwo ipemotapohoho sohwa'u nakwoe Atemisiye ango engomjo hufo miyo hwa'uyoho. Siko Atemisi'mne'no sitofo mujofoho. ³⁸ Ntemitiliyosi'nji kakoe syoho ulohofiyo so'nji hofiko nom'ne hwe sohumne'no hungkuno'njo'manji oso hungkunoso nakwoe hwe engo sohumne'no fipemotapmno. Osopo hungkuno jo'ne sikuno somo ito'no womihwajife. ³⁹ Sekwo nom'ne hungkuno'njo hwasimanji sikuno uhu'mokiyo ne somo walife. ⁴⁰ Olo hungkuno ne'no lontaningkuji nakwoe hwe engo sohwa huno pipi syonafihupitnnehofo. O'o, yolohoso ne anefoho. Hwe engo sohwa olo uhu'mokiyo so'no nalohonifijosso nakwo pehofo ulantanto. Awonoho. Nakwo hungkuno asomo mulanehwono. ⁴¹ Ose ulonto a'amu hofiko uhu'mokiyo sopo nohumentaningkofi ulimento, Fohumpopmno. Ose ulahoningki humpo'mentohofofoho.

20

Hwaho Masetouniya'nji Ngkilik'nji osopo Poul kako hano emoyamenti-sofoho.

¹ Nohumpeehoningkofi Poul a'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohoho somne'no ngkiyepono wapifento joho ulimentisofoho. Nuhu'mokahoningkofi Poul Anitumne'no hungkuno ulonto hofikimo usosofito'mentisofoho. Ose yonto ulimento nje a'amufo woseliko'ma'mne'no yohono. Sekwo mpanimno. Ose ulonto Masetouniya'no umentisofoho. ² Oso hwaho sopo uhwontawento a'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohoho somo Anitune'no hungkuno ulonto a'amu homo somo usosofito'mentisofoho. Osohonta kako Ngkilik hwaho sopo umentisofoho. ³ Osopo nohumentaningki hamno hufa'u sihune uyakolo'mentisofoho. Nohumanto kako yofayokinomo Siliya'no wamto yahoningki a'amu Juta sohwa Pouli'mo wofonjosyano lontifi yahoningkofi Poul kako nupa'nonto huno yiwolo'mo lohofonto Masetouniya'no wamo limentisofoho. ⁴ Nom'ne a'amu Pouli'nji umentohoho sohwa hofikoe yofe ole, Soupata Pilosiye hwomu Mpeliyanta'ango hweho. Tesolounikanta'ango hwa'u Alisitakosi'nji Sekuntosinjo. Ngkaiyos Ntepe mta'ango sohwo'nji Timoutinjo. Hwaho Esiya mta'ango hwa'u Tikikosinji Tiloufimosinjo. ⁵ Oso a'amu sohwa simo'mo nowentifi nakune'no ango Tilouas hontohumamentohofofoho. ⁶ Nakwo ango Filipai nohumentaningkuhwoni oso Sikuno Engo a'amu hofiko oso wopayo engo ka mo'nnyoso ane nyo'ne sikunoso moi'wo imo'ningkahoningki nakwo yofayokinomo nowentaningkuhwoni sikuno aho anga'no hopi'nono neyakolofahoningki ango Tilouas i'mofapmmentihwonefoho. Osopo nohumentaningkuhwoni sikuno aho anga'no hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'u neyakolo'mentisofoho.

Ango Tilouas sopo Poul kako hwe Jutikos sohumo ulika'mentisofoho.

⁷ Salole sikuno'nji a'amu so'nji nakwo nuhu'mokontani wosopayo nimentihwonefoho. * Noningkahoningkuhwoni Poul a'amu somo lutihwamentisofoho. Kako mo'ningkanta wamo lonto imentisoso hungkuno nom'ne nom'ne lutihwamentisoso kuntoliyopo imo'nimentisofoho. ⁸ Nakwo ango yokintahopo tokilonjwa'mjo somo nohumentaningkuhwoni sikiloho pi'ningo sijimentisofoho. ⁹ Hwe songo fihwo kakoe yofe Jutikos osohwo kako ifofo hanopo

* **20:7:** A'amu pi'ningo engo huno'njosso hofiko Jisasiye mikufonji honiyo'nji nyo'neso hofiko huno syafihu'motofofoho.

nokehumentan'ngki Poul hungkuno ne'no lontan'ngki t'imosaho un'ngkahon'ngki n'ihu'nahone saho poyo pa'nyo fosyawo'mentisofoho. Fosyawo'mentisoso ango tokilonjwa'mjo hufa'u si'hune somta'ni pi'wahu'mentisofoho. Nopi'wesyahon'ngki a'amu hofi'ko uti'mano lonti'fi kotawenti'fi uhwon'mentohofoso kako poyo nto pe'n'imentisofoho. ¹⁰ Poul nokotawento hwomu poyo sohwoe a'apahopo pisongki'namofonto kehutnnoma lohofonto a'amu somo uli'mento, Sekwo yomo ikutoho. Kako songo humaho. ¹¹ Oseso Poul angomo apa'no nokotasonto a'amu'nji wopayo kuti'kujo lohofonti'fi ni'menti'hwonefoho. Ni'menti'hwoneso Poul apa'no hungkuno ne'no lahon'ngki iyoho longkon'ngkahon'ngki Poul nuli'ko'manto umentisofoho. ¹² Oseso a'amuso hwomu pe'n'imentiso sohumo songo humahon'ngki kakoe angomo ipemotawenti'fi hofi'ko si'meho wopi'ngo umo'n'imentisofoho.

Poul kako ango T'louas uli'ko'manto ango Miletos sopono womentisofoho.

¹³ Poul nalim'ento, sekwo yofayokinomo ukuji ango Asous sopo woswo'nano. Ngko hon'ngkanomo wamo. Ose nelahon'ngki nakwo yofayokinomo ument'hwonefoho. ¹⁴ Ango Asous sopo noswo'nontani Poul'i'nji nakwo yofayokinomo nokotosontani ango Mitilini'mne'no ument'hwonefoho. ¹⁵ Mitilini nta'ni nowekentani mo'n'ngkanta hwaho we'e Kiyous mofonepo ument'hwonefoho. Osopo nta'ni nowentani mo'n'ngkanta hwaho we'e Samousim'ne'no ument'hwonefoho. Osopo nta'ni mo'n'ngkanta Miletos i'mofapmment'hwonefoho. ¹⁶ Poul nto nalimentisofoho. Si'kuno Engo *Pentikousimo* † ngko Jelusalem wohumamonnoho. Oso'no ango Efesos mamnehono. Hwaho Esiya sopo si'kuno pi'n'ingo engo moneyakolofonehoho.

A'amu ango Efesos sopo humamotofo sofe hwe engo sohwamo Poul kakoe hungkuno ae'uyo uyimentisofoho.

¹⁷ Ose nalimentiso so'no ango Miletos i'mofapmment'hwoneso Poul kako hwe engo a'amu Jisasimo in'ngkawowo'n'ngkohoho somo mokosyohumayo Efesosnta'ango sohwamne'no hungkuno ole li'hwatim'ento, Sekwo nopi'kuji nohonim'no. ¹⁸ Ose li'hwajahon'ngki a'amu Efesosnta'ango i'mofopahon'ngkofi Poul uli'mento, Ngko hwaho Esiya humamentohe sohonta nje yahinoso sekwo huno moi'wonoho. ¹⁹ A'amu Jutaso ngkimo wonyo ntohofane'enti'fi hungkuno ko hnn'ngkahon'ngkofi oso'no yo'mayo tango'nji nu'mahon'ngki ngko nje yofe hwotoho fenji si'meho tango'nji Anituye syoho imentohefoho. ²⁰ Sekwo huno seyohoho. Ngko iyoho mann'ngkahon'ngki yo'mayo sefo'mayo'no loseti'hwamentohefoho. Ango uhu'mokiyo uti'hwah'nyo sopono sekwoe ango so'mno Anituye hungkuno hopi'nono loseti'hwamentohefoho. ²¹ Ngko a'amu Juta so'nji a'amu kengo so'njimo ole uli'mentoho, Hon'ngkano wonyo hopi'nonohinoso foho'naopmno. Anitumne'no sekwo huno fi'wolo'mokumno. Jisasimo si'meho hi'ntnnono uyim'no. ²² Anituye Towahuno Wopi'ngo kiko Jelusalemno fiso nti'maho. Ngko haloho yonji Jelusalemmne'no wasimonne'no yohono. Ango Jelusalem sopo peho won'i'ma'mtolo. Ngko huno maniyohoyohoho. ²³ Olo'nohino Towahuno Wopi'ngo hungkuno yokumpohn'nyo ole ntahon'ngki, Impo'angomo ho'nakohufijoso kiko tango engo woti'pema'monnoho.

† 20:16: Ap. 2:1 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

²⁴ I oso'no ngko iyoho mann'ngkohoyohoho. O'o, nje a'apahomne'no huno masyofisyalokuyohono. Olo syoho nakwoe Hwe Engo Jisas ntapmmentisoso moi'wo esojwamofo so'no syofisyalokweno. Syoho hiloso Anitu a'amumo wop'ingo'nohini uy'wo'n'ngkiso so'no woluthwamne'no yohono.

²⁵ Sekwo upa'n'imno. Hohonta ngko nose'manji Anitu yokumpohn'nyo enemokosyohumayo so'no losetihwamentohefoho. I nom'ne sikunomo sekwo ngkimo manohon'fitnnehofo. ²⁶ Oseso olo sikuno lomo hungkuno yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. Sekwo tikanomo ufijo'manji sekwoe syohofoho. ²⁷ Yo'mayo Anitu yoneso'no nto losetihwamentohefoho. Hungkuno fehohnjo hiyaso moho'nasiyofoho. O'o hopi'nonohino losetihwamentohefoho. ²⁸ Sekwo ito'no fehulamno. Anituye Towahuno Wop'ingo syoho nto sejapmmentisofoho. Sekwo a'amu Jisasimo in'ngkawowo'n'ngkohoho somo mokosyohulamno. Jisas kakoe hon'yo'nji hofikimo mpe imentisofoho. ²⁹ Ngko huno ole niyohoho. Ngko sehwti'mo'me sohonta a'amu sikis'wojo pa'nyo sekwo'njo ajwo lopo nopikuji wonyo wosemokantifeho. ³⁰ A'amu fehohnjo sekumta'ni nolikafikuji a'amu Jisasimo in'ngkawowo'n'ngkohoho somo hwasyomo ipesemotakuji hwasyo hungkuno woselantifeho. ³¹ Oso'no ito'no mokosyohulamno. Oleso in'ngo seyo'eno. Soswo hufa'u sihune neyakolofontan'ngki ngko im'ngo'nji sikuno'nji humotaho lonji a'amu anga'no anga'nohino sokumo Anituye hungkuno losetihwamentohefoho.

³² Ngko Anituye ahopo ho'nosesyalokweno. Kako a'amumo wop'ingo'nohini selohofi'wo'n'ngkiso hweho. Kakoe hungkuno yokumpohn'nyo esesyohumahwosi, kakoe a'amu somo hon'ngkano wop'ingo in'ngkayo'ne yo'mayo wosejapmmentonoho. ³³ Sekwoe hamniyoho hwapife yo'mayo so'no hi manimo'n'immentisofoho. ³⁴ O'o, sekwo huno moi'wonoho. Ngko sekwo'nji nohumanji ngko umofonyo iyo so'ne nje a'amumne'no mpe imentohefoho. ³⁵ Nto setihwamentohefoho. Oso pa'nyo sekwo fiyimno. Sekwo syoho yokumpohn'nyo ifijoso a'amu po'n'ifo somo ufo'mafikuno. Olo hungkuno Jisas nalimentisoso sekwo in'ngo seyo'eno. A'amu nom'nemo yano'nohino uy'wo'n'ngkohofoso hofikoe simonyo iyoso nom'ne a'amu yo'mayo mawo'n'ngkohoho somo yakolonoho.

³⁶ Poul oso hungkunoso moi'wo ulonto hofiko'nji hwomtame ehumantifi Anitumo jomo ulimentohofofoho. ³⁷ Ose yontifi hofiko humotaho lontifi Poulimo kehutnnoma'mentohofofoho. ³⁸ Sekwo apa'no manohon'fitnnehofo ulimentiso so'no hofiko simeho tango umentisofoho. Hofiko yofayokinomne'no ipemotawomentohofofoho.

21

Poul kako Jelusalemne'no asomo umentisofoho.

¹ Nakwo a'amu somo uliko'mentani yofayokinomo nokotosontani, nowekentani hwaho we'e Kous osopo i'mofapmmentihwonefoho. Mo'n'ngkanta nakwo hwaho Loutes i'mofapontani osoponta'ango anga Patola i'mofapmmentihwonefoho. ² I'mofapontani yofayokino nom'neso hwaho Founisiyamne'no wamonto yahon'ngki uhwonontani osohumo nokotasontani wekapmmentihwonefoho. ³ Nowekapontani hwaho Saipilos uhwonontani oso hwaho sopo yofayokino hwonamonyo hohnta'ni uyokolofontani umentihwonefoho. Nowentani hwaho Siliya i'mofapontani anga Taiya sopo ifohohosahumentihwonefoho. Oso anga hopo sopo

yofayokino ho'yango wojo'mesyamto umentisofoho. ⁴ Osopo nohumentani a'amu Jisasimo in'ingkamotofo somo tipema'mentihwonefoho. Hofiko'nji nohumentan'ingkuhwoni sikuno aho anga'no hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u neyakolo'mentisofoho. Anituye Towahuno sohwo a'amu somo kakoe huno uyahon'ingki hofiko Poulimo ulimentohofi, Kiko Jelusalem spono nowakehotofo. Ose ulimentohofofoho. ⁵ Nakwoe sikuno hano iyoso'no imo'n'ingkahon'ingki nakwo angopono nuliko'mentani umentihwonefoho. A'amu Jisasimo in'ingkamotofo sohwa hofikoe ape sofaji mehomini'ni nakumo mitimom'ingo sopo nehwojamentohofofoho. Osopo nakwo hwomtame ehumentani Anitumo isamoyoka ulimentihwonefoho. ⁶ Ose ulontani nakwo hnnimentihwoni, Nakwoe a'amu soku mpanimno, hnnimentihwonefoho. Nakwo yofayokinomo nokotosahon'ingkuhwoni hofiko angopono umentohofofoho.

Ango Sisaliya sopo hwe Akapos sohwo Poulimo hungkuno ulimentisofoho.

⁷ Nakwo anga Taiya uliko'mentani nowekontani anga Toulemes sopo i'mofapmmentihwonefoho. Osopo a'amu Jisasimo in'ingkamotofo so'nji noswo'nontani sikuno anga'no fosyawo'mentihwonefoho. ⁸ Mo'n'ingkanta anga Toulemes uliko'mentani nowekontani anga Sisaliya spono i'mofapmmentihwonefoho. Osopo nakwo Filipiye angomo humamentihwonefoho. Filip huhwo sohwo Anituye hungkuno luti'hwamojo hweho. A'amu Jisasimo in'ingkamotofo anga Jelusalemmo humamotofoso Filipi'ni nom'ne hwe aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino sohwanji *apousel* sohwanne'no ufo'mayo'ne uhwasopo'mentohofofoho. ⁹ Filip kakoe mehomini musijo osofosofahu'nohino fafoho. Hofiko Anituye hungkuno luti'hwamotofofoho. ¹⁰ Osopo nohumentan'ingkuhwoni sikuno fiso neyokolofahon'ingki hwe fihwo Anitu hungkuno uyahon'ingki limojo Jutiyanta'ango sohwo kakoe yofe Akaposiyoho. Kako i'mofapmmentisofoho. ¹¹ Nonetimanto Pouliye ahuloho nomanto kakoe sife aho'nji kilo'nonto ulimento, Anituye Towahuno Wop'ingo ole ntohoho. Olo ahuloho lo'nji kakwo'yohwo sohomo a'amu Jutaso Jelusalem anga sopo olo pa'nyolo nokilohofikuji a'amu temtitofa kengo sohwafe ahomo woho'nokisyantifeho. ¹² Ose nelahon'ingki upo'nontani nakwo a'amu Jisasimo in'ingkamotofo nom'ne so'nji Poulimo yokumpohn'nyo ole ulimentihwone, Kiko Jelusalemne'no nosohotofo. ¹³ Ose ulahon'ingkuhwoni Poul nalimento, Sekwo humotaho peho'no sontantikwofo. Nje simeho tango niyohoho. Jelusalem anga sopo ngkimo impe intofanihufijoso Jisasiye yofe ho'nomayo'ne pe'nimeso wop'ingofoho. ¹⁴ Ose nelahon'ingki nakwo Poulimo nom'ne huno uyoso hopo'maho. Oso'no nakwo apa'no majofoho. O'o, ole ulimentihwoni, Yo'mayo Anitu yoneso umo'nimontonoho. Ose ulimentihwonefoho.

Jelusalemmjo hwe engo sohwo Poul kakoe hungkuno ulimentisofoho.

¹⁵ Hwangku sohonta nakwoe ho'yango ito'no nuhu'mokontani Jelusalemne'no uliko'ma'mentihwonefoho. ¹⁶ A'amu Jisasimo in'ingkamotofo fehohnjo nakwo'nji umentihwonefoho. Hofiko Nasouniye angomo ipenemotawomentohofofoho. Oso hwe Saip'ilosnta'ango huhwo sohwo hohonta Jisasimo in'ingkamotofo hweho. Nakwo kakoe angomo humamentihwonefoho. ¹⁷ Humamentihwoneso Jelusalem anga sopo i'mofopahon'ingkuhwoni a'amu Jisasimo in'ingkamotofoso nonahonontifi simeho wop'ingo umo'nimentisofoho.

¹⁸ Mo'ninka nakwo Poulinji Jemis sohumu uhwonyo'ne umentihwonefoho. A'amu Jisasimo iningkamotofofoho hofikoe hwe engo sohwanji pmentohofofoho. ¹⁹ Poul a'amu sohware, Nje a'amuhwafu ulonto, yo'mayo wopingo Anitu a'amu temtifo kengo somne'no uloho'mentiso so'no yolo ho ulimentisofoho.

Poul kako hwe engo sohware hungkunomo tifi iningkawento Anituye anga engo somo humentisofoho.

²⁰ Oso hiso'no nupa'nontifi Anitumo isamoyoka ulimentohofofoho. Ose ulontifi Poulimo ulimentohofi, Ninkwahwo. Kiko huno moi'wonoho. A'amu Juta piningo engoso Jisasimo iningkamotofofoho. Oso a'amu hiso Mousesiye honinkano hungkuno hohontajo somo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ninkohofihwafoho. ²¹ A'amu fehohnjo oso a'amu homo somo kikine'no hungkuno hwasyo ulimentohofofoho. Ole ulimentohofi, Poul a'amu Juta anga kengopo humamotofo somo Mousesiye hungkuno hohontajo somo tifi iningkakutoho uliwo'ninkiso hweho. Ole ulalofi, Sekwo sekwoe mehomu sohware a'apaho sihu kolofikutoho. Sekwo oso honinkano hungkuno hohontajo somo apa'no tifi iningkakutoho. Ose ulalofoho ulimentohofofoho. ²² Oso'no pipi yanehwono. Poul ntopohoho upo'nantifeho. ²³ Oseso nakwo kilalokuhwoneso kiko tifi fininkayo. Hwe osofosofahu'nohino sohwa a'amu Jutafe yahinomo ininkayo so'no Anitumo ole ulimalofi, Anitu kiko nehonontaninkiji oloso uyantane'yihwono. Ose ulimalofihwafoho. ²⁴ Kiko oso hwe sohware ufohi'ninkohoji hofiko'nji oso yahino kiho'maso semakiyo so'no fiyimno. Kiko hofikine'no hamniyoho ho'nasyohoji hofiko oso yahino nihu'nahone ifijoso a'amu huno ole uyono. Kikine'no upa'nimalofoso hungkuno hwasyofoho. Kiko Mousesiye hungkunomo ininkowalokuno so'no hofiko uhwonantifeho. ²⁵ A'amu temtifo kengoso Jisasimo ininkawowo'ninkohoho somne'no hungkuno nto kotoku'malohwone so'no iyoswo mti'mokuyahojimalohwonefoho. Ole mti'mokumalohwoni. Yahu yihufo a'amu nom'nehwo hwoso sohumu uyifijoso sekwo noninkutoho. Honiyoso nonyo'eno. Tongo yahu ti'wangomo nano jilipopijoso nonyo'eno. Yo'mayo honinkano akngkilike iyo'eno. Ose ulimentohofofoho. ²⁶ Oso'no mo'ninkanta Poul oso hwe osofosofahu'nohino sohware utimanto oso yahino kiho'maso imakiyo so'no imentohofofoho. Ose yontifi hofiko Anituye anga engo somo nohotoswontifi hwe engo sohware oso yahino kiho'maso imakiyo so'no moi'wo imo'none so'no ulimentohofofoho. Oso sikuno somo Anitumne'no a'amu anga'no anga'nohino tongo hu'meesiyo'ne uyantifeho.

Anituye anga engo somo a'amu Juta sohwa Poulimo aho kemokosyohumamentohofofoho.

²⁷ Sikuno aho fehohnta'ni hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u moi'wo umo'nimonto yahoninku a'amu Juta hwaho Esiyanta'anga sohwa Poulimo Anituye anga engo somo uhwonimentohofofoho. Nuhwonontifi hwe moya'mi hopi'nono ulikafontifi Poulimo aho ko'mentohofofoho. ²⁸ Nokentifi hofiko mango mohm'no lontifi ulimentohofi, Sekwo a'amu Isilael soku, fonefo'mapmno. Olo hwe lohwo kako anga'meemo emoyonto nakwoe yahinomne'no Mousesiye honinkano hungkunomne'no olo anga engo lomne'no hungkuno wonyo liwo'ninkiso hweho. Oso'nohino'maho. O'o, olohonta kako a'amu temtifo kengo sohware olo anga wopingo lomo ipemotapiso so'no anga wonyo kiho pa'nyo imo'ninkohoho. Ose

ulimentohofofoho. ²⁹ Oso hungkuno hiso hwapingo ole. Hofiko Poulimo uhwonimentohofoso kako a'amu temtitofa kengo ango Efesosnta'ango Tloulufimos oso hwo'nji ango Jelusalem nohumentaningki uhwonontifi hwasyo ole syafihu'mentohofi, Poul oso a'amu sohwanji Anituye ango engo somo ipemotaswohoho. Ose limentohofofoho.

³⁰ Oso'no Jelusalem mta'ango a'amu hopi'nonohino yomo yontifi mango engo liwo'nontifi yohoto yohotofo mjaloho'nimiventifi uhu'mokumentohofofoho. Hofiko Poulimo aho kemotaswopahoningkofi Anituye ango engomjo hoku'yo hopi'nono pijwahumentohofofoho.

Hwe itokuso'njo sohware mokosyohumayo yofe engo'njo sohware Poulimo utima'mentisofoho.

³¹ Hofiko Poulimo wofonjosyantifi ikujoho posontaningkofi hwe yofe engo'njo itokuso'njo mokosyohumayo sohumne'no hungkuno ho'nimentisofoho. Hofiko ole ulimentohofi, A'amu Jelusalem hofiko ikujoho fongki'nalokwofo. ³² Ose upa'nontifi hwe yofe engo'njo sohware kakoe a'amu itokuso'njo sohware nomanto a'amu uhu'mokiyo sopo komo'no pmentohofofoho. A'amu Jutaso hwe yofe engo'njo sohware'nji a'amu itokuso'njo sohwanjimo uhwonontifi hofiko Poulimo apa'no ikujoho mafongku'mentohofofoho. Hofiko uyohohu'mentohofofoho. ³³ Hwe itokuso'njo yofe engo'njo sohware Poulimo aho nokento kakoe a'amu sohware ulimento, Sekwo ahwomo nano hufa'u nomafikuji hwe lohomo hmtofahumno. Ose ulonto ulohonimento. Olo hwe lohwo tihwolo. Peho imasoto. ³⁴ Ose ulohoningkahoningki a'amu fehohnjo hungkuno anga'no lontaningkofi a'amu nom'ne sohware hungkuno kengo joho lahoningkofi hungkuno engo ho'nimentisofoho. Hungkuno pi'ningo engo ho'ningkahoningki hwe yofe engo'njo sohware yoloho hwapingosomupa'nimentisofoho. Oseso kako itokuso'njo sohware ulimento, Poulimo itokuso'njo sohware angomo motasimno. ³⁵ Ose ulahoningki oso ango homo somo kotasiyo sopo nomotosahoningkofi a'amu pi'ningo engo kakimo wofonjosyano lahoningkofi a'amu itokuso'njo sohware utimotasimentohofofoho. ³⁶ A'amu pi'ningo engoso tifi iningkasontifi ulimentohofi, Fonjahumno.

Poul a'amu Jutaso somo kakoe hungkuno ulimentisofoho.

³⁷ Hwe itokuso'njo sohware hofikoe angomo womotoswantifi yahoningkofi Poul hwe yofe engo'njo sohware ulimento, Hungkuno wakilimonne'no yohono. Ose ulahoningki hwe huhwo sohware ulimento, U, Kiko Ngkilik hungkuno huno'njo hwosilaho. ³⁸ Ngko huno ole syafisyohono. Kiko hwe engo Ijip mta'ango sohware a'amu hwaho mokosyohumayo sohware wafongku'monji yonji kakoe a'amu hosimno *foua tausen* (4000) sohwanji hwaho a'amu anepono ipemotawomentohino hwosoho. ³⁹ Ose ulahoningki Poul ulimento, Ngko a'amu Jutaso hwo'nyoho. Nje hwapingosomwaho Silisiya ango mikunimposo Tasosnta'ango hwo'nyoho. Nje a'amuhwe, olo a'amu lohware ulimonne'no yohono. Wopingotaho. ⁴⁰ Ose ulahoningki hwe yofe engo'njo sohware eno ulahoningki Poul kotasiyo sopo lohonto a'amumne'no mampi'nyo humayo'ne aho ho'noma'mentisofoho. Mampi'nyo yahoningkofi Poul Hipilu hungkuno'nji ulimentisofoho.

22

¹ Poul ole ulimento, Ningkwahwosafo, Mpohwosafo, sekwo upa'nimno. Sekwo hungkuno ntohofo so'no ngko nje hungkuno asomo waselimonne'no

yohono. ² Ose ulahon'ngki a'amu Jutaso hofikoe hungkuno Hipiluso upa'nontifi songo songo mimmmentohofofoho. Poul apa'no ulimento,

³ Ngko a'amu Juta hwo'nyoho. Nje na'u kako hwaho Silisiya angos Tasos sopo aswo nima'mentisofoho. Ngko engoso olo angos Jelusalem lopo wo'mentohe hwo'nyoho. Ngkimo hungkuno mesyolontihwayo sohwo Ngkomeliyeliyoho. Kako nakwoe ajuyohwosafe hon'ngkano ne'njo lontihwamojofoho. Oseso ngko Anituye hungkuno yokumpohn'nyo in'ngkayoso sekwo olohonta in'ngkowalokwofo hopa in'ngkamote hwo'nyoho. ⁴ Ngko a'amu Jisasimo simaho hi'ntnnono umotofo somo wonyo uloho'motefoho. Fehohnjo poyo pe'nimentohofofoho. Fehohnjo somo ahwomo nano intofonji impo'angomo intofahumentohofoho. ⁵ Hungkuno nehopi selalokweno. Hwe yofe engo'njo tajo angos syoho'njo sohwo'nji a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwanji hofiko olo hilo so'no huno moi'wonoho. Hofiko nje yahino so'no waselife. Hofiko a'amu Juta angos Ntomasikos humamotofo sohwanne'no ifalifaliyo mti'mokontifi ntapmmmentohofofoho. Nomanji ole limentoho, a'amu Jisasimo in'ngkamotofo somo ahwomo nano intohm'mo angos Jelusalem tohino engos mayo'ne'no womotasimne'no yohono lonji umentohofoho.

Poul Anituye a'amu ne imo'nimentisofo so'no ulimentisofoho.
(Apousel sohwafo Syoho 9:3-19; 26:12-18)

⁶ Ngko nowenji hinjo sopo Ntomasikos mofone sopo i'mofowahon'ngko ni'hu'no komo'no pomponaho engos ahwomo mta'angoso ntoho'mentisofoho. ⁷ Osohonta hwahopo piwasyonji hungkuno ole upa'nimentoho. Soul, Soul, Kiko ngkimo wonyo peho'no ntohofantokuno. ⁸ Ose ho'n'ngkahon'ngki ngko ulimentoho, Hwe engoso, kiko tihwosilo. Ose ulahon'ngko ntimento, Ngko Jisas Nasaletnnta'ango hwo'nyoho. Kiko wonyo ntohofantokuno. Ose ntimentisofoho. ⁹ Hwe ngko'nji umentohofoho sohwa hofiko pomponaho'nohini uhwonimentohofofoho. Hofiko mampaho oso hwe ntimentiso sohwo mupa'nyofoho.

¹⁰ Ngko ulimentoho, Hwe Engoso, ngko pipi imnehono. Ose ulahon'ngko ntimento, Kiko noli'kafohoji Ntomasikosimne'no fiwano. Osopo nuhuji hwe fihwo noku'mahwosi yo'mayo syoho kiko ihne'eni imentohe so'no walokitihwono. ¹¹ Ose ntahon'ngki oso pomponaho mikunimposo engoso ntimentiso so'no timpi'nyo nimo'n'ngkahon'ngki a'amu ngko'nji umentohofoho sohwa ngkimo aho nimp'o'nontifi Ntomasikosimne'no ipemotaniwomentohofofoho.

¹² Oso hopo sopo hwe fihwo humunyothono. Kakoe yofe Anonaiyasiyoho. Kako neyakwosafe hon'ngkanomo tifi in'ngkawowo'n'ngkiso hweho. A'amu Juta Ntomasikos humamotofosole hnnimentohofi, Kako hwe wopingo hweho. ¹³ Oso hwe huhwo sohwo noni'manto ntimento, N'ngkwahwo Souliyo, Jije timo apa'no uhwonimnono. Ose ntahon'ngki oso hohosohonta nje timo wopingo nimo'n'ngkahon'ngki kakimo uhwonimentohofoho. ¹⁴ Nuhwon'ngkahon'ngko ntimento, Neyakwosafe Anitu sohwo kako yo'mayo yone so'no kiko huno kiyone so'no kuhwosopo'mentisofoho. Kiko oso hwe ahwomo mta'ango nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohomo uhwonyo so'no kakoe mampaho upa'nyo so'no kuhwosopo'mentisofoho. ¹⁵ Hwangku kiko kakoe hungkuno ulihnnefoho. Kiko a'amu somo ya'moyo uhwonjo so'no upa'nyo so'no ulihnnefoho. ¹⁶ Oso'no peho'no hontohumahnno. Kiko noli'kafohoji'no ngko mijo wokiyokuma'mo. Kiko Jisasimo jomo ulohoji'no kako jije wonyoso wae weekumofono.

Anitu a'amu temtitofo kengo somo Poul uyimentisofoho.

¹⁷ Hwangku ngko Jelusalem apa'no nopenji Anituye anggo enggo somo Mpohumo jomo ulonji wojo hopa uhwonimentohofoho. ¹⁸ Hwe enggo sohumo nuhwoninkahoninkgo ntimento, Kiko komo'no Jelusalem uliko'maho. Kiko olopo humahojono'manji nje hungkuno luti'husoso hofiko mupa'nifitnehofo. ¹⁹ Ose ntahoninkgi ulimentoho, Hwe Enggofo, hofiko huno moi'wonoho. Ngko a'amu kikimo simeho hi'ntnnono kijapiwo'ninkkohoho somo anggo uhu'mokiyoso mta'ango nomanji ikujoho fonjonji impo'angomo intofohumalefoho. ²⁰ Oso hwe Sitifin, jije hungkuno limojo sohumo fonjahumentohoho sohonta osopo ngko hofiko'nji nohumanji osohi so'no nje simeho wopingo nimo'ninkahoninkgi a'amu fonjahumentohoho sohwafe manji'mofo yo'mayoso mokosyohumantohofoho. ²¹ Ose ulahoninkgo ntimento Kiko mpano, Ngko kikimo honinkano sawemo sopo a'amu kengo somne'no wokuhwatimo. Ose ntimentisofoho.

Hwe itokuso'njo mokosyohumayo yofe engo'njo Loum mta'ango sohwo Poulmo mokosyohumamentisofoho.

²² Poul oso hungkuno a'amu kengo somne'no ulahoninkgi a'amu Juta nupa'nontifi joho mohm'no ulimentohofi, Fonjahumno. A'amu oleso olo hwaho lopo mohumanehoho. ²³ Oso hungkunoso ne'no lontifi hofikoe hwapi'fe yo'mayoso yojasyontifi hwaho husontifi husa'mentohofohoho. ²⁴ Ose yontaninkkofi hwe yofe engo'njo kakoe a'amu itokuso'njo sohwafo ulimento, Poulmo angomo ipemotasyikuji ole ulimno, A'amu sohwa mango enggo kilohofoso peho'neto. Oso'no fonaso. Monajo'manji ikujoho wokufonjano. Ose ulimno.

²⁵ Ose ulahoninkgi hwe sohwa Poulmo hofiko impe intofontaninkkofi Poul hwe mnokino manji'mofo'njo kako'njopo humentanjo sohumo ulimento, Olo sekwoe yahinotaho. A'amu Loummta'ango sohumo kakoe hungkuno mikwalofe'njo yontifi siki ikujoho fongku'motofoso sekwoe yahinotaho.

²⁶ Ose ulahoninkgi hwe sohwo nupa'nonto nowento hwe yofe engo'njo sohumo ulohonimento, Kiko peho yalokuno. Olo hwe lohwo Loummjo sohwafe hwomufoho. ²⁷ Ose ulahoninkgi hwe sohumo nupa'nonto Poulmo nu'manto ulohonimento, Ole njo. Kiko Loummta'ango hwosilaho. Ose ulahoninkgi Poul ulimento, Ou, ngko Loum mta'ango hwo'nyoho. ²⁸ Ose ulahoninkgi hwe yofe engo'njo sohwo ulimento, Ngko hamniyoho enggo ho'naofonji a'amu Loum imo'nimentohe hwo'nyoho. Ose ulahoninkgi Poul ulimento. Nje mpohwo Loum mta'ango hweho. Oso'no ngko a'amu Loum hwo'nyoho. ²⁹ Ose ulahoninkgi a'amu Poulmo impe intofontifi ikujoho wofonjantifi imentohoho sohwa uyohohu'mentohofohoho. Hwe yofe engo'njo sohwo olo a'amu Loum mta'ango lohomo impe intofohe so'no tohino enggo woma'monntikeno. Ose lonto iyoho unimentisofoho. *

³⁰ Hwe yofe engo'njo sohwo kako a'amu Juta Poulmo hungkuno ulohoho so'no yoloho hwapingo upa'nimo lonto mo'ninkkanta Poulmjo ahwomo nano usihutofonto kako a'amu tajo anggo syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwanjimo hungkuno ole lihwatimento, Sekwo uhu'mokumno. Ose lihwaajonto Poulmo ipemotasonto a'amufe simanopo uhumatimentisofoho.

* **22:29:** Loumjo sohwafe honinkano hungkunoso olenoho. A'amu Loum mta'ango sohumo ikujoho fongkiyo so'no yokumpohn'nyo wo'nyofoho.

23

A'amu Jutafe 'kaunisol' sohwamo Poul kakoe hungkuno lutihwamentisofoho.

¹ Poul a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwamo timo yokumpohn'nyo uhwononto ulimento, Nje hwe sifahwe, Anitu nohonontaningi yo'mayo imoteso mji+miwenji olohntajo'nji ole nnantofoho, Ngko honingkano wonyo'njo hwon'i'maho. Ose nnantofoho. ² Ose ulahoninki Anonaiyas tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwo kako'njo sopo humalowentaninkofo sohwamo ulimento, Pouliye mangomo fongkupmno. ³ Ose ulahoninki Poul ulimento, Kiko a'apaho wopingo'njo hwosoho. Simeho mo'mo pisakino'njo hwosoho. Anitu wakufonjono. Kiko nje hungkunomne'no ito'no menihwajiyo'ne hwosi nohumanji honingkano ito'nohino somo hwotoho fenji nifonjohino.

⁴ Ose ulahoninki a'amu Pouli'njopo lohofontifi limentohofi, Kiko Anituye hwe yofe engo'njo sohumo sitofo lulalokuno.

⁵ Ose ulahoninkofi Poul ulimento, Nje a'amufu. Ngko Anituye hwe yofe engo'njo sohune'no huno maniyohoyohoho. Huno ole niyohoho Anituye hungkuno ole nalimento, Sekwo a'amu semokosyohumayo somo hungkuno wonyo ujo'eno. Oso'no ngko huno niyohoho.

⁶ Ose ulonto Poul uhwonimentisoso, A'amu *kaunisol* syoho'njo sohwa fehohnjo a'amu Satiyusiyoho. Fehohnjo a'amu Falisiyoho. Ose uhwononto *kaunisol* a'amu sohwamo mango engo ulimento, Nje a'amu hwafo, ngko a'amu Falisi hwo'nyoho. Nje mpohwo a'amu Falisi hweho. A'amu poyo pe'nyoso apa'no likapitnnefoho. Olo hilo so'no ngko hontohumaleno. Oso'no ngko a'amu somo oso hungkunoso lutihwawo'ninkohe hwo'nyoho. Olo hilo so'no sekwo ngkine'no hungkuno ho'nosyalokwofo.

⁷ Ose ulahoninki a'amu Falisi sohwanji a'amu Satiyusi sohwanji yoka hnnontifi husilo'mentohofofoho. ⁸ Hwapingoso a'amu Satiyusi sohwa ole liwo'ninkkohofi, A'amu poyo pe'nyoso apa'no molikapitnnohofu. A'amu ahwomo mta'ango so'nji towahunu ntnne so'nji mohumuyoho. Ose liwo'ninkkohofihwafoho. I oso'no a'amu Falisi sohwa oso hungkuno hufa'u so'no hwasyofoho liwo'ninkkohofofoho. Hofiko olo hilo somo simeho uywo'ninkkohofi, A'amu poyo pe'nyoso apa'no songo likapitnnefoho. A'amu ahwomo mta'angoso towahunu ntnne'no humalofo. Ose liwo'ninkkohofofoho. ⁹ Oso'no hofikoe yokaso engo imo'ninkkahoninki a'amu Falisi fehohnjo honingkano hungkuno mesyilutihwayo sohwa nolikafontifi yokumpohn'nyo ulimentohofi, Poul kako wonyo miywo'ninkkiso hweho. Hwe ahwomo mta'ango hwolikeno towahunu hwolikeno Poulimo ulimaso'manji kakoe syohofoho.

¹⁰ Ose ulahoninkofi yokaso mikunimposo imo'ninkkahoninki hwe itokuso'njo yofe engo'njo sohwo ole syafihu'mento, a'amu sohwa Poulimo yokino yohosiyo hohnta'ni ifijo so'no wope'nimtonoho. Ose syafihu'mentiso so'no iyoho uninkkahoninki kakoe a'amu itokuso'njo sohwamo ulimento, Sekwo oso a'amu sohwamo ajwomo'mo nowekuji Poulimo utimafikuji sekwoe angomno fipemotasimno. Ose ulimentisofoho. ¹¹ Mo'ninkkanta sikwo'miyo somo Jisas Pouli'njopo nolohofonto ulimento, Yokumpohn'nyo hmimo'nyo. Ango Jelusalem lopo ngkine'no hungkuno yokumpohn'nyo ulimahnnofoho. Oso pa'nyo ango Loum sopo ngkine'no apa'no ulimonnoho. Jisas ose ulimentisofoho.

A'amu Juta Poulimo wofonjasyano nolontifi hungkuno nano mtito'mentohofofoho.

¹² Mo'ningka imingo ne'nji a'amu Juta nuhu'mokontifi hungkuno yokintahopono lontifi ole mtito'mentohofi, Nakwo Poulimo wofonjasyano. Kako songo nohumentan'ingkuhwosi nakwo wopayo'nji mijo'nji monanehwono. Ose mtito'mentohofofoho. ¹³ Oso a'amu huhwo sohwa oso hungkuno mtito'mentohofi sohwa a'amu we'e pi'ningo'maho. A'amu *foutimo* (40) yakolonoho. ¹⁴ Ose mtitofontifi hofiko nowentifi a'amu tajo ango syoho'njo sohwani hwe engo sohwani oso hwamo ulimentohofi, Nakwo hungkuno yokintahopono lontani ole mtitofihwono, Nakwo Poulimo wofonjasyantane'no yihwono. Kako songo nohumentan'ingkuhwosi nakwo wopayohwa mijohwa monanehwono. ¹⁵ Oso'no sekwo a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwani sekwo hwe itokuso'njo yofe engo'njo sohune'no mo'ningka hungkuno filihwatimno. Ole ulimno, Nakwo Poulimo nom'ne hungkuno ulohonantane'no yihwono. Oso'no olopo fipemotape. Ose ulimno. Oseso nakwo honingkanopo Pouline'no nohontohumehwasi fonjasyoso olopo maponehoho. Ose ulimentohofofoho.

¹⁶ Olo hilo so'no Pouliye koifahwo nupa'nonto nowento a'amu itokuso'njo sohwafe angomo noswonto a'amu Juta Poulimo nofonjasyane'entifi limentohofi so'no Poulimo ulimentisofoho. ¹⁷ Ose ulahoningki Poul a'amu mnokino manji'mofonjo sohune'no joho ulonto ulimento, Olo hwomu lohwo hwe itokuso'njo yofe engo'njo sohune'no hungkuno ulimte'no yohoho. Osopo fipemotaso. ¹⁸ Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo ipemotasonto hwe yofe engo'njo sohumo ulimento, Poul impo'angomjo sohwo ngkine'no joho ntonto ntohoho, Olo hwomu lohwo hwe itokuso'njo yofe engo'njo sohune'no hungkuno ulimte'no yohoho. Osopo fipemotaso. Ose ntohoho.

¹⁹ Ose ulahoningki hwe yofe engo'njo sohwo hwomu sohumo aho nokento siko'nohinopo ipemotawento ulohonimento, Pehoho wantimonnto. ²⁰ Ose ulahoningki hwomu sohwo ulimento, A'amu Juta hungkuno ole mtitofohofi, Mo'ningkanta hungkuno ole wokilantifeho, Kiko *kaunisoli*'njopo Poulimo fipemotape. Hofiko Poulimo kakoe hungkuno hwapingo so'no ulane'entifi hwasyo poji yalokwofo. ²¹ Oso'no hofikoe hungkunomo kiko iningkahutoho. Hwapingoso a'amu *foutimo* (40) hwofilo'nnyo sohwa hofiko honingkanopo hiyaso humafikuji Poulimne'no wohontohumantifeho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko ole mtitofohofi, Nakwo Poulimo wofonjasyano. Poul songo nohumentan'ingkuhwosi nakwo wopayohwa mijohwa monanehwono. Ose mtitofohofi. Kiko eno ulohoji Poulimo uhwojiso'manji honingkanopo wofonjasyantifeho. ²² Ose ulahoningki hwe yofe engo'njo sohwo hwomu lohomo yokumpohn'nyo ulimento, Olo hiloso ntohino so'no nom'ne a'amu somo nulohotoho. Ose ulonto hwomu sohumo uhwatimentisofoho.

Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Felix sohwoepono Poulimo ipemotawomentohofofoho.

²³ Nuhwajonto kako hwe hufa'u mnokino manji'mofonjo sohwa'umne'no joho ulonto ulimento, Siko a'amu itokuso'njo *tu hantilet* (200) sohwani nom'ne a'amu ahwomo yahuponjo kehumawo'ningkohofi *sefenti* (70) sohwani nom'ne a'amu hosimno'njo *tu hantilet* (200) sohwani hano iyo'ne ito'no fesyohumunyo. Olo sikwo'miyo lomo, (9 *kilouk*), osomo sekwo ango Sisaliya sopono fiwanimno. ²⁴ Nom'ne ahwomo yahuso Poul kehumayo'ne fesyohumunyo. Sekwo Poulimo ito'no ipemotasokuji hwe

yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Felikis sohune'no utimotapmno.
²⁵ Ose ulonto kako iyoswo ifalifaliyo ole mti'mokumento,

²⁶ Ngko Kiloutiyos Lisiyasi'ni olo iyoswo loso hwe wopingo yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Felikis sohwasimne'no mti'mokalokweno. Nje Felikis. ²⁷ A'amu Juta olo hwe Poul lohomo nokentifi wofonjosyano lontifi imalofofoho. Kako a'amu Loum hweho upa'nimale so'no ngko nje a'amu sohwanji nowentani utima'malohwonefoho. ²⁸ A'amu Juta Poulimo wonyo hwosoho ulimalofo so'no oso hwapingoso huno waniy-ono lonji Poulimo *kaunisol* sohwafepono ipemotawomalefoho. ²⁹ Osopo huno ole tipema'male, Hofiko hofikoe honingkano hungkuno somne'no Poulimo ulimalofofoho. I oso hiso'no poyo mape'nonehoho. Impo'angomo mintofahufitnnehofo. ³⁰ Hungkuno ole ni'ma'masofoho. Hofiko Poulimo wofonjosyantifi imalofofoho. Ose upa'nonji ngko kikiyepono komo'no uyahotimalefoho. A'amu Poulimo hungkuno ulimalofo sohwasimne'no ulimalefoho. Hofiko Poulimne'no hungkuno hi'njo hwa'manji hofiko jije simanopo walife. Osohopeho.

Iyoswo ose mti'mokumentisofoho.

³¹ A'amu itokuso'njo sohwa hwe yofe engo'njo sohwoe hungkunomo tifi iningkawentifi oso sikwo'miyo somo hofiko Poulimo ango Antipatilis spono ipemotawomentohofofoho. ³² Iyoho longkoningkahonngki a'amu itokuso'njo sohwa hofikoe angomno asomo umentohofofoho. A'amu ahwomo yahupo kehumayo'njo sohwa Poulimo ango Sisaliya'no ipemotawomentohofofoho. ³³ Hofiko Sisaliya i'mofawentifi hofiko iyoswo motawomentohofoso hwe yofe engo'njo Felikis osomo uyontifi Poulimo hwe engo sohwo'njopo uhwojamentohofofoho. ³⁴ Felikis iyoswo atofa lonto Poulimo ulimento, Kiko nti'mta'ango hwosilo. Ose ulahonngki Poul ulimento, Hwaho Silisiyanta'ango hwo'nyoho. ³⁵ Ose ulahonngki Felikis ulimento, A'amu kikine'no hungkuno hi'njo sohwa i'mofapikujo'no jije hungkuno upa'nimonnoho. Ose ulonto, kakoe a'amu sohwasimne'no ulimento, Heloutiye ango engo sopo wohumano. Osopo sekwo uhwontohumamno. Ose ulimentisofoho.

24

A'amu Jutajo hwe yofe engo'njo sohwa Poulimne'no hungkuno limentohofofoho.

¹ Sikuno aho fehohnjo hopi'nonohino memjaofahonngki hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo Anonaiyas oso hwo'nji nom'ne hwe engo sohwanji hwe nom'ne hofikoe hungkuno jo'ne yofe Tetulos oso hwo'nji Sisaliya i'mofapmmentohofofoho. Hofiko hwe yofe engo'njo Felikisi'njo sopo lohofontifi Poulimne'no hungkuno ulimentohofofoho.

² Felikis Poulimne'no lihwojahonngki nopahonngki Tetulos sohwo a'amu Juta sohwafe hungkuno Poulimne'no ulimento, Hwe engo Felikis sohwasimne'no, Kiko nakumo wonyoangkafo nemokosyohumawo'nngkino hwosoho. Nakwo ikujoho mafongki'nyoso simaho pompenjiyo ito'no humalohwono. Nakwoe hwaho lopo yo'mayo wonyo imo'nyoso kiko huno wopingo syafisyonji ito'no mti'mokuwo'nngkino hwosoho. ³ Oseso nakwo simaho wopingo nemo'nngkahonngki isamoyoka wokilantane'no yalokuhwono.

⁴ Ngko huno ole niyohi, Kiko syoho engo'njo hwosoho. Oso'no hungkuno tifo'nohino wakilmne'no yohono. Kiko a'amufe hungkuno upa'nwo'nngkino sohwasimne'no hwe hungkuno upa'nyo. ⁵ Olo hwe Poul lohwo

kako a'amu Jutamne'no wonyo uy'wo'ningkiso hweho. Ango'meemo nowento a'amu'njopo yoka'nji ikujoho'nji ulikafi'wo'ningkiso hweho. Nakwoe a'amu Juta fehohnjo hotiku lohofonti'fi honingkano nom'nemo iningkowalokwofo sofe yofe Nasaletiyoho. Olo hwe lohwo hofikoe hwe engo hweho. ⁶ Kako a'amu temtitofo kengo sohwa nakwoe Anituye anggo engo somo wonyo imokiyo'ne ipemotapmmasofoho. Ose uhwonon-tani Poulimo aho ka'malohwonefoho. [Nakwo nakwoe yahinomne'no Poulimo ito'no womihwojantani ko yahoningkuhwoni ⁷ hwe itokuso'njo yofe engo'njo Lisiyas osohwo noponto nakwoe aho mta'ni usihuto'mto yokumpohn'nyo imo'nonto utima'masofoho. ⁸ Nutimanto nalima, Sekwo olo hwe lohumne'no hungkuno hi'njo hwasim'nanji sekwo Felikisiyepono motawomno. Lisiyas ose nalimasofoho.] I oso'no kiko Lisiyas sohumo ulohonyo. Kakoe hungkuno nupa'ningkohojo huno wakiyono. Yo'mayo ulimalohwone so'no wakilono. Tetulos ose ulimentisofoho.

⁹ A'amu Juta hopi'nonohinoso simaho inontifi ulimentohofi, Hungkuno nehopi kilohoho. Ose ulimentohofofoho.

Poul kakoe hungkuno Felikisimo ulimentisofoho.

¹⁰ Hwe engo sohwo Poulimne'no hungkuno jo'ne uhwoninkahoninkgi Poul ulimento, Kiko nakwo a'amu Juta sohwo'na'nimo hungkuno ito'no mihwojontaninkino soswo pi'ningo neyakolo'mojofoho. Oso'no ngko nje hungkuno kilimne so'no simaho wopingo nimo'ningkohoho. ¹¹ Sikuno aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u mmo'nyo sohonta ngko Anitumo jomo ulimo lonji Jelusalem i'mofapmmalefoho. Kiko hofikimo olo hiso'no ulohoho'no nehopeho wakilife. ¹² A'amu Juta Anituye anggo engo somo nom'ne a'amu sohwanji hungkuno ikujoho hopa fongki'nontaninkuhwoni monahonyo'njo imalofofoho. Hofiko anggo uhu'mokiyo sopo angkuhwafo engo sopo hwe moya'mi ikujoho so'no ulikofontaninko manohonyo'njo imalofofoho. Awonoho. Ngko miyo hwo'nyoho. ¹³ Oso hungkuno yo'mayo imale so'no kilohofoso hungkuno hwapingosho ne anefoho. Oso'no hofiko kikimo olo hungkuno loso nehopi pipi kitihwafitnnehofo. O'o, yo'mayo ngkine'no kilohofoso muhwonimmalofihwafoho.

¹⁴ I oso'no hungkuno anga'no kilohofoso nehopeho. Ole. A'amu Juta fehohnjo hotiku lohofonti'fi Honingkano songomo iningkowalokwofo. Oso Honingkano somo ngko tifi iningkawenji neyakwosafe Anitumo simaho hi'ntnnono uyalokweno. Mousesiye honingkano hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoninkgi limotofo sohwafo hungkuno somo iningkowalokweno. ¹⁵ Anitu a'amu wopingo'nji wonyo'nji poyo pe'nyo somo ulikafone so'no simaho hi'ntnnono uyonji oso hiso'no a'amu lo'nji hontohumalohwono. ¹⁶ Ngko nje honingkano wopingomne'no syoho engo iwo'ningkohe hwo'nyoho. Oso'no Anitu'nji a'amu sohwanji ngkimo wonyo hwosoho mantifitnnehofo. O'o, hwe wopingo hwosoho ntifitnnefoho. Ngko ole hnnimnefoho. Honingkano wopingo'njo hwo'nyoho hnnimnefoho.

¹⁷ Hohonta ngko Jelusalem uliko'manji soswo fihwo niyokolofahoninkgi ngko hwaho kengo kengopo emoyonji Jelusalemno asomo pmmale hwo'nyoho. A'amu hamniyoho umofonyo iyo somne'no hamniyoho motaponji Anitune'no yahu umalefoho. ¹⁸ Ose yonji ngko Anituye anggo engo somo nohumanji oso hiso kiho'maso imokiyo so'no yontaninkgo nohonimalofofoho. Ngko a'amu osofosofahu'nohino'nji nohumentani yo'mayo ito'nohino imalohwonefoho. A'amu pi'ningo nakwo'nji mohumulofo. ¹⁹ I oso'no a'amu Juta fehohnjo hwaho Esiyanta'ango sohwa nohumantifi ngkimo aho niko'malofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa

ngkine'no hungkuno hi'njo hwa'manji jije sɪmanopo lohofɪkuji ngkine'no hungkuno ntɪfitnne'no mape'njo peho'neto. ²⁰ Mape'njo so'no ngko *kaunɪsolɪ*'njopo nohumentanɪngko sohonta *kaunɪsol* sohwa peho wonyo imale'no mtito'malofo. Olo hwe lohwa wantife. ²¹ Olo hungkuno lo'nohinotikeno. Ngko hofiko'nji nohumanji ngko joho ole ulɪmale, A'amu poyo pe'nyo somo Anɪtu apa'no songo ulɪkafo so'no sɪmeho hi'ntnnono uyalokweno. Oso hiso'no hofiko ngkine'no hungkuno kontalokwofo. Poul ose ulɪmentisofoho.

²² Felikɪs kako a'amu Jisasɪmo inɪngkamotofo sofe honɪngkano so'no huno umentiso hweho. Oso'no kako a'amu Juta somo ulɪmento, Nta'noho. Sekwo fohontohumamno. Hwe itokuso'njo yofe engo'njo Lisiyas sohwo nopɪhwoso'no sekwoe hungkuno ito'no womesehwatɪmonnoho. ²³ Ose ulonto a'amu impe'njo sohwo mokosyohumayo sohumo ulɪmento, Kɪko Poulɪmno fohontohumaho. Kako pawesoso wopɪngofoho. Kakoe a'amu jomo u'mafɪkuji yo'mayo uyɪfijosso wopɪngofoho. Ose ulɪmentisofoho.

Felikɪs kako Poulɪmo impe intofonto soswo hufa'u uyɪmentisofoho.

²⁴ Sɪkuno nom'ne fihwa memjaofahonɪngki Felikɪs kakoe ape Ntɪlusila'nji pmmentisiyefoho. Oso a'mu hisi Juta apefoho. Felikɪs Poulɪmne'no kakoe hungkuno upa'nyo so'ne luhwajɪmentisofoho. Poul a'amu Jisasɪmo sɪmeho hi'ntnnono uyoso'no lutɪhwamentisofoho. ²⁵ Kako honɪngkano wopɪngo tɪpemayo so'no yo'mayo wonyo ho'naofo so'no hwangu Anɪtu a'amufe hungkuno ikwolofo so'no lutɪhwamentisofoho. Ose ulahonɪngki Felikɪs iyoho unɪngkahonɪngki ulɪmento, Nta'noho. Olohonta kɪko mpano. Sɪkuno nom'nemo ngko iyoho humame sohonta nekwo apa'no wolaho. ²⁶ Ose ulonto ole syafɪhu'mento, Poulɪmo usɪhuto'meso'no hamniyoho wontapmmontolikeno. Ose syafɪsyonto sɪkuno pi'nɪngo somo Poulɪmne'no lɪhwajɪwo'nonto Poulɪ'nji hungkuno hnnɪmentisiyefoho. ²⁷ Soswo hufa'u uyokolofahonɪngki hwe nom'ne Pousiyos Fesɪtos oso hwo Felikɪsiye hwaho mokosyohumayo syohoso ma'mentisofoho. Felikɪs huhwo sohwo a'amu Juta afofo umokumonto yonto Poulɪmo impo'angomo humentanɪngki musɪhutofe'njo yonto ulɪko'ma'mentisofoho.

25

Poul kako yokumpohn'nyo lohofonto, Nje hungkuno Sisa yofe hwofilo'nnyo sohwo wonɪpa'nono ulɪmentisofoho.

¹ Fesɪtos hwaho kengo mta'ni ango Sisaliya i'mofaponto hwaho mokosyohumayo syohoso nomanto sɪkuno hufa'u sɪhune memjaofahonɪngki kako Jelusalemno sɪmentisofoho. ² A'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji Fesɪtosɪ'njopo u'mantɪfi hofikoe hwasyo hungkuno Poulɪmne'no ulɪmentohofofoho. Hofiko jomo yokumpohn'nyo ulɪmentohofi, ³ Kɪko nonefo'mahoji Poulɪmo Jelusalemno uhwajo. Ose ulontɪfi Poulɪmo honɪngkanopo fonjosyane'entɪfi nto mtito'mentohofofoho. ⁴ Ose ulahonɪngkofi Fesɪtos ulɪmento, Poul ango Sisaliya sopo impo'angomo humaho. Oso hopo sopone'no we'enepi wamne'no yohono. ⁵ Poul kako wonyo imentiso'manji sekwoe hwe engo sohwa ngko'nji nowehwasi osopo wolantanoho. Ose ulɪmentisofoho.

⁶ Fesɪtos Jelusalem nohumanto nom'ne sɪkuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sɪhunetikeno sɪkuno aho hufa'u hopi'nonohinotikeno memjaofahonɪngki hofiko Sisaliya'no umentohofofoho. I'mofapontɪfi mo'nɪngkanta Fesɪtos kako ango hungkuno ito'no melɪhwajiyo'ne somo nohumanto kako Poul waponno lonto

lihwatimentisofoho. ⁷ Lihwojahonngki Poul noswahonngki a'amu Jelusalem mta'ni pmmentohoho sohwa Poul'njopo nolohofontifi hungkuno tango'njo Poulimne'no limentohofofoho. Hofiko Poulimo wonyo imentohino hwosoho ko ulimentohofoso Fesitos kako hofikoe hungkuno somo ne motipe'mammentisofoho. ⁸ Poul hofikimo aku ulimento, Ngko honngkano wonyo mmofe'njo hwo'nyoho. Ngko a'amu Jutafe honngkano hungkunoso mtihupeso awonoho. Ngko Anituye ango engo somo wonyo imokiyoso awonoho. Hwe yofe engo'njo Sisa oso hwoe hungkunomo ngko hwotoho fiyoso awonoho.

⁹ Ose ulahonngki Fesitos kako a'amu Juta sohwamo afofo umokumonto yonto Poulimo ulimento, Kiko huno pipi kiyohoho. Nakwo ango Jelusalem sopo nosihwasi osopo jije hungkuno ito'no melokuhwajimeso wopingtaho.

¹⁰ Ose ulohonngkahonngki Poul ulimento, Olo ango humale loso a'amu Loum sohwafe hungkuno ito'no melwojiyo angofoho. Oso'no olo ango olo huhwo lohwo nje hungkuno ito'no mefoholofihwajiyo'ne angofoho. Kiko huno moi'wonoho. A'amu Juta somne'no wonyo mimmentohefoho. ¹¹ Ngko wonyo honngkano imofontimtentesi oso wonyo hiso'no kiko poyo pe'nyo ntifijoso hungkuno ane'njo nope'nimnesohilo. I oso'no oso hungkuno ntohofoso hwasyo'manji kiko hofikoe ahomo noho'nanisyohotoho. Hwe yofe engo hwofilo'nnyo Sisa osohwo kako nje hungkuno upa'nono. Oso hiso'no ngko Loummne'no wawomne'no yohono. ¹² Ose ulahonngki Fesitos kakoe a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwanji hnnontifi Poulimo ulimento, Kiko Sisamne'no jije hungkunomo upa'nono ntohino so'no e'wano. Sisafepono fiwano. Ose ulimentisofoho.

Fesitos kako Poulimne'no Akilipa sohumo ulimentisofoho.

¹³ Hwangku sohonta hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Akilipa sohwo kako kakoe ape Mpenaisi oso'nji siko ango Sisaliya i'mofawenji Fesitosimo isamo uloho'mentisiyefoho. ¹⁴ Siko ango Sisaliya humentanngki sikuno pi'ningo memjaofahonngki Fesitos Poulimne'no hungkuno ole lutihwamento, Poul impo'angomo humentanngki Felikis musihutofe'njo uliko'ma'mentisofoho. ¹⁵ Ngko Jelusalem nosonji osopo nohumentanngko hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji nimanntifi Poulimne'no ntontifi ntimentohofi, Kiko Poulimo ole uso, Jije wonyo imentohino so'no poyo pe'nyo. Ose uso. ¹⁶ Ose ntahonngkofi ulimentoho, Nakwo a'amu Loum si'nwi oso yahino hiso ane'nwoho. Hwe fihwo a'amu nom'ne kakine'no hungkuno hi'njo sohwo kakoe simanopo malohofe'njo yihwosi oso hungkunoso majo'manji oso hwe sohumo tohino siki muyanehwono. O'o, a'amu sohwo nom'nehumne'no hungkuno hi'njo osohwo kakoe hungkuno ulahonngkuhwoso'no hwe huhwo sohwo hungkuno aku ulososo oso honngkano wopingofoho. Ose ulimentohefoho.

¹⁷ Hofiko ngko'nji pmmentihwone sohonta ngko mohontohumamentohofoho. O'o, mo'ningkanta ngko hungkunojo ango somo nohumanji Poulimne'no lihwatimentohefoho. ¹⁸ Ngko ole syafihu'mentoho, Hofiko Poulimne'no honngkano wonyo so'no ulantife'no yohoho. Ose syofisyahonngko hofiko nolikofohumantifi wonyo ne so'no mujo'njo imentohofofoho. ¹⁹ O'o, hofiko yoka ole wo'nnyo hwafoho. Poul hofikoe Anitumne'no honngkano songo iningkayo'ne tipema'mentiso so'nji hwe fihwo kakoe yofe Jisas osohwo poyo pe'nimentiso so'nji oso'no yoka ulimentohofofoho. Poul ulimento, Jisas songo humaho. ²⁰ Oso'no ole syafihu'mentoho, Hungkuno hwapingo neso pipi syafihu'mnehono.

Ose syafisyonji Poulimo ulohonimentoho, Nakwo angoo Jelusalem sopo nosihwasi osopo jije hungkuno ito'no melokuhwajimeso wopingotaho. ²¹ Ose ulahoningko Poul ntimento. O'o, ngko impo'angomo nohumahm'mo tifi hwe yofe engo hwofilo'nnyo Sisa osohwo nje hungkuno ito'no melonihwajonoho. Ose ntahoningki ngko nje a'amu impo'angomjo mokosyohumayo sohwamo ulimentoho, Poul impo'angomo wohontohumano. Hwangku Sisamo uhwonyo'ne uhwatimonnoho. ²² Oso hungkunoso Akilipamo ulahoningki Akilipa ulimento, Olo hwe lohwoe hungkunoso upa'nimne'no yohono. Ose ulahoningki ulimento, Mo'ningkanta kiko upa'nyo.

²³ Mo'ningkanta Akilipa'nji kakoe ape Mpenaisi'nji siko hwapife wokoso'njo wonyoangkafoso yahoningki hwe itokuso'njo a'amu yofe engo'njo sohwani oso angoo Sisaliya hwe engo sohwani nopontifi Akilipa hiya'umo ipemotapontifi angoo uhu'mokiyo sopo humentohofofoho. Nuhu'mokahoningkofi Fesitos Poulimo utimotapife lihwatimentisofoho.

²⁴ Nutimotopahoningkofi Fesitos ulimento, Hwe yofe engo'njo Akilipa sohwani sekwo a'amu hopi'nono nakwo'njopo humalofo soku olo hwe lohomo uhwonimno. A'amu Juta Jelusalem mta'ango so'nji oloponta'ango so'nji olo hwe lohumne'no nje simanopo lohofontifi nto ntimentohofofoho. Hofiko joho mohm'no ntimentohofi, Olo hwe lohwo kako songo mohumanehoho.

²⁵ I oso'no kakoe honingkanomne'no hungkuno upa'nonji wonyo iyoso'no poyo pe'nyo'ne so'no motipema'mmentohefoho. I kako ntimento, Sisa nje hungkuno upa'nono. Oseso ngko hungkuno nano mtitofonji kako Sisafepono waweno ulimentohefoho.

²⁶ Ngko Pouliye honingkano wonyo motipemaso'njo so'no ngko Sisamne'no iyoswo pipi mti'mokumnehono. Oso'no hwe yofe engo'njo Akilipa kiko'nji a'amu nom'ne humalofo soku ngko Poul sekwoe simanopo utimotapohono. Sekwo kakoe hungkuno upa'nifijo so'no ngko Sisamne'no iyoswo ifalifaliyo mti'mokumne so'no ntimno. ²⁷ Ngko a'amu impo'ango mta'ningo sohwo Sisafepono uhwatimeso kakoe honingkano wonyomne'no iyoswo ifalifaliyo mamti'mokiyo'manji oso ngko yahino hopo'maho lohono. Ose ulimentisofoho.

26

Poul kakoe hungkuno Akilipa sohumo ulimentisofoho.

¹ Akilipa Poulimo ulimento, Kiko jije hungkuno fiso. Ose ulahoningki Poul kakoe aho ho'nomanto kakoe hungkuno ulimentisofoho.

² Ole ulimento, Hwe engo Akilipa, nje hungkuno wakilmne so'no nje simeho wopingo nimo'ningkohoho. Oso hungkuno a'amu Jutaso ntimentohofoso asomo wakilmonne'no yohono. ³ Kiko nakwo a'amu Juta so'nyuye yahino so'nji yo'mayo nakwo huno kengo kengo so'nji huno kiyohoho. Oso'no nje hungkuno sawemoso kiko hopi'nonohinomo ito'no upa'nyo.

⁴ Ngko we'e sohwo'nnonjo sopo * olohontajo so'nji yo'mayo yahino yiwo'ningkohe so'no a'amu Jutaso huno uyahoho. Ngko nje angoo sopo Jelusalem osoponohini humawo'ningkohefoho. Oso'no hofiko huno uyohoho. ⁵ Hohonta ngko nohumanji ngko a'amu Falisi sohwafe honingkanomo ito'no iningkawo'nimote hwo'nyoho. Oso honingkano hiso tango we'e'njo'maho. Tango mikunimposofoho. Oso hiso'no hofiko huno

* **26:4:** Hohohonta Poul kako we'e humamentiso sohonta kako angoo pone engo Tasas, hwaho Silisiya, humamentisofoho. (Sohe engo 22, honingkano we'e 3, somo uhwonyo.)

uyohoho. Hofiko wokilano lifijo'manji olo hilo so'no wakilife. ⁶ Yo'mayo Anitu neyakwosamo ulimentiso so'no nejapone so'no hontohumaleno. Olo hilo so'no hofiko ngkine'no hungkuno ho'nosyahon'ngkofi olopo lohokweno. ⁷ Nakwo a'amu Juta temtitofa sife mta'ni hufa'u so'nwi Anitune'no im'ingo'nji sikuno'nji isamoyoka uliwo'n'ngkuhwonefoho. Hwap'ngoso yo'mayo Anitu neyakwosamo ulimentiso so'no ne imo'nyo so'no hontohumaleno. Oso'no hofiko ngkine'no hungkuno ho'nahumalofofoho. ⁸ Sekwo a'amu Juta soku, Anitu a'amu poyo pe'nyo somo songo ulikafo so'no simaho hi'ntnnono muyoso peho'neto.

⁹ Hohonta ngko huno ole syafihu'mentoho, Oso hwe Jisas Nasaletnnta'ango sohune'no hwotoho wahmmonji imentohono. ¹⁰ Ose syafisyonji ango Jelusalem sopo nohumanji ose imentohefoho. A'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwa syoho ntapontifi nihwojahon'ngkofi ngko a'amu Jisasimo in'ngkawowo'n'ngkohoho somo nokenji impo'angomo intofahumentohofoho. Oso a'amu hisomne'no a'amu nom'neso wope'nantifeho lahon'ngkofi ngko eno ulimentohofoho. ¹¹ Sikuno huhwo huhwi hofikoe tajo ango somo nohumentan'ngkofi ngko tohino umotefoho. Ole ulimentoho, Sekwo Jisasimo simaho uyoso foho'naopmno. Ose ulonji hofikine'no simano hintotohino n'nm'ngkahon'ngki ango hwaho kengopono a'amu Jisasimo in'ngkawowo'n'ngkohoho somo tohino uyimo lonji umentohofoho.

Poul Anituye a'amu ne imo'n'imentiso so'no ulimentisofoho.

(Apousel sohwafe Syoho 9:3-19; 22:6-16)

¹² A'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwa iyoswo ntapontifi a'amu Jisasimo simaho uy'wo'n'ngkohoho somo tohino uyo'ne ango Ntomasi'kos osopono nihwatimentohofoho. ¹³ U, hwe engo sohwo, ngko hon'ngkanomo nowentan'ngko hinjopo pomponaho engo ahwomo mta'ango lan'humentisofoho. Pomponaho hiloso mofehi'nyomo yakolo'nnyofoho. A'amu ngko'nji umentihwone sohwanji olo pomponaho hiloso uhwonimentihwonefoho. ¹⁴ Ose uhwonontani hwahopo piwahu'mentihwonefoho. Ngko Hipilu mampaho upa'n'imentoho, Soul, Soul, wonyo peho'no ntohofantokuno. Kiko sihu mampo'nnyo somo entofomahoji'manji kiko sihu wosakolo'n'monnoho. ¹⁵ Ose ho'n'ngkahon'ngki ulohonimentoho, Hwe engo tihwosilo. Ose ulahon'ngko ntimento, Ngko Jisasi'nyoho. Kiko ngkimo wonyo n'nmokantokuno. ¹⁶ Nolikafohoji filohoho. Nje syoho ntohofiyo'ne kuhwosopo'mne so'no ku'mahono. Olo sikuno lomo yo'mayo uhwon'ngkino so'no a'amu nom'ne somo ulohoho. Oso'nji yo'mayo hwangu kitihwamne so'nji a'amumo ulohoho. ¹⁷ Ngko a'amu Juta so'nji a'amu kengo so'njimo wokuhwatimo. Hofiko kikine'no wokufonjano lifijosso wokufo'ma'monnoho. ¹⁸ Ngko nokuhwaji'mo kiko hofikoe hunomo fiwolo'mokahoho. Hofiko Seten'ye sikwo'mjohoso'mo humalofo somo nje pomponahopo fipemotapohoho. Hofiko Seten'ye yokumpohn'nyo usikwajikuji ngkiyepono wapi'fe. Ngkimo simaho ntapifijosso hofikoe wonyo wae weo'mo. Oso a'amu hiso'nji nom'ne a'amu'nji ngkimo simaho ntapefojo so'no hofiko Anitu mta'ni yo'mayo wop'ngo mapitnnefoho. Ose ntimentisofoho. Anitu kako'ne moi'wo nto uhwosopo'mentisofoho.

Poul kako Akilipa sohomo kakoe syoho'ne ulimentisofoho.

¹⁹ U, hwe engo Akilipa sohwo, Olo hiloso ahwomo mta'ango ho'n'imentiso so'no hwotoho mafe'njo imentohefoho. O'o, haloho'nohino

imentohofoho. ²⁰ Oso hungkuno hiso'no a'amu ango Ntomasikos humamotofo somo ulimentohofoho. Oso panta'ango a'amu Jelusalem so'nji a'amu hwaho Jutiya hopi'nono humamotofo so'nji a'amu temtitofokengo so'njimo Anituye hungkuno lutihwamentohofoho. Ole ulimentoho, Sekwo honingkano wonyomo hohujo ikenjaofikuji Anitumne'no simeho fiwolo'mokumno. Honingkano wonyoangkafo'nohino utihwa'nyopo fiymno. A'amu nom'neso sehonifijoso Anituye a'amu ne kuyoho woselantifeho. Ose ulimentohofoho. ²¹ Oso hwapingo wo'nyo so'no a'amu Jutaso Anituye ango engo somo aho nikentifi wofonjonisyantifi imentohofoho. ²² I Anitu nifo'mawo'ningkahonngki olopo nolohofonji a'amu yofe engo ane so'nji sekwo yofe engo'njo sikunonjimo Anituye hungkuno selalokweno. Olo hungkuno hiloso songo'maho. O'o Mousesi'nji a'amu nom'ne Anitu hungkuno uyahonngki lutihwamotofo sohwanji hofiko nto limotofoho. ²³ Ole limotofoho, Hwe ahwomo mta'ni nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohwo tohino engo nomahwosi poyo pe'ningkuhwosi apa'no songo likafone simo'mjo hweho. Oso hwe huhwo sohwo a'amu Juta so'nji a'amu temtitofokengo so'njine'no Anituye honingkano hwosampene hweho. Ose nto limotofoho.

Poul kako Akilipa sohomo Anituye honingkano tipemayo'ne'ento lutihwamentisofoho.

²⁴ Poul ose ulontanngki Fesitos joho mohm'no ulimento, Poul kiko hwayo hohnjo hwosoho. Kiko huno pi'ningo engo tipemanji jije huno hwayo hohnjo imo'nimahnno hwosoho. ²⁵ Ose ulahonngki Poul ulimento, Hwe engo Fesitos sohwo, ngko hwayo hohnjo hwon'maho. Nje hungkuno nehopeho. Ngko huno'njo hwo'ni lohono. ²⁶ Hwe yofe engo'nji Akilipa sohwo kako olo hilo so'no huno uyohoho. Oso'no iyoho manningkahonngki ulalokweno. Olo yo'mayo kilohe so'no Akilipa kakoe timo'nji haloho'njimo muyakolofefoho. Olo hiloso hiyaso'mo imo'nimentiso'maho. O'o, utihwa'nyopo imo'nimentisofoho. ²⁷ Hwe engo Akilipa sohwo, kiko a'amu Anituye hungkuno lutihwamotofo sohwafe hungkunomo simeho hi'ntnnono luywo'ningkino. Ngko huno nyohoho. Kiko uywo'ningkino.

²⁸ Akilipa Pouliye hungkunomo hotiku lohofonto ulimento, Kiko huno pipi kiyohoho. Jije hungkuno'nohino somo upa'nonji ngko Anituye a'amu ne imo'nyo so'no huno lakiyohoho.

²⁹ Ose ulahonngki Poul ulimento, Ngko Anitumo olo'no jomo ulalokweno. Kiko'nji a'amu nom'ne oloponjo nje hungkunomo upa'ningkohofoso'nji Anituye a'amu ne ngko pa'nyo umo'nife nningkohoho. I oso'no ngko impo'angomo humale hopaso oso ngkilaho nningkohoho. O'o, sekwo Anituye a'amu ne hmomo'nimno.

³⁰ Ose ulahonngki hwe yofe engo'njo Akilipa sohwo'nji Fesitos hwe hwaho mokosyohumayo sohwo'nji Akilipafe ape Mpenaisi'nji a'amu nom'ne humalofo sohwanji likofohumamentohofoho. ³¹ Hofiko noswapontifi hnnimentohofi, Yo'mayo poyo pe'nyo so'no impo'angomo intofasiyo so'no olo hwe lohwo kako imentiso'maho. ³² Hwe engo Akilipa Fesitosimo ulimento, Poul kako Sisamne'no nje hungkuno upa'nono majo'njo yontentesi kiko nusikwajohotnnesohilo. Ose hnnimentohofoho.

27

Poul kako yofayokinomo ango Loum ne'no womentisofoho.

¹ Hofiko hwaho Itali'no yofayokinomo wekane'entifi hungkuno mtito'mentohoho so'no hofiko Pouli'nji a'amu nom'ne impo'ango mta'ango sohwanji hwe nom'ne yofe Juliyos oso hwoe ahomo ho'nahumentohohofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwe engo Sisafe a'amu itokuso'njo *wan hantilet* (100) sohware umokosyohumayo hweho.

² Nakwo yofayokino Atilamitiyom mta'ango somo kotasimentihwonefoho. Yofayokino homo somo hwaho Esiya wowano lahonngkofi nakwo'nji umentihwonefoho. Hwe fihwo yofe Alisidakos nakwo'nji umentihwonefoho. Kako hwaho Masetouniya ango Tesolounikanta'ango hweho. ³ Mo'nngkanta nakwo ango Saitoun ifohohosahumentihwonefoho. Juliyos kako Poulimne'no hitoho ulofahonngki Poulimo ulimento, Kiko jije a'amu olo ango lopo humamotofo so'nji fosyohumaho. Ose ulahonngki Pouliye a'amuso wopayo yo'mayoso Poulimo uyimentohohofoho. ⁴ Oso ango somta'ni nowekentanngkuhwoni ifoho engo ilojaofahonngki oso ifoho ilojao'mentiso sohosile ifoho engo'njo sohohta'ni i'waho yontani ifoho we'e'njo sohohta'ni hwaho we'e Saipilos sopo womentihwonefoho. ⁵ Nowentani nakwo Sisaliya'nji mofone sopo mijomo nowekentani hwaho Lisiya ango Maila sopo i'mofapmmmentihwonefoho.

⁶ Osopo a'amu itokuso'njomomo mokosyohumayo sohwo yofayokino nom'ne Alekisantiliyanta'angoso Loum ne'no umne'ento tipema'mentisofoho. Notipemanto nakumo netimanto nehwojamentisofoho. ⁷ Oso yofayokino homo somo nakwo nokotosontani nowentani sikuno pi'nnggo hohohofahn'no umentihwonefoho. Hofiko syoho tohohmtanno'njo engo yontifi nakwo ango Nitos mofone sopo i'mofapmmmentihwonefoho. Oso hopo sopo ifoho nomthupmmofahonngki nakwo mayofoho. Oso'no nakwo oso hwaho we'e Kilil osohosili nowentani ango Salimoune uyakolo'mentihwonefoho. ⁸ Oso hopo sopo hofiko syoho tohohmtanno'njo engo yontifi nakwo hwaho Kilil momingo sopo womentihwonefoho. Nowentani nakwo mijo wopingo'njo sopo i'mofiwentani oso hopo sopo ole limotofofoho. Mijo Wopingoponoho. Ango Laseya mofoneponoho.

⁹ Osopo nohumentanngkuhwoni sikuno pi'nnggo memjaofahonngki sikuno nom'ne * a'amu Juta wopayo humaho humayo somo moi'wo imo'nimentisofoho. Osohonta mijo ayo ni'hu'no wonyo imo'nimentisofoho. Oso'no Pouli kako a'amu yofayokino syoho'njo sohware ulimento, ¹⁰ Sekwo upa'nimno. Nakwo olohonta hano'manji, syoho tohohmtanno'njo engo yihwasi yo'mayo hopi'nono wonyo umo'nimontonoho. Ho'yango'nji yofayokino'nnohino'maho. O'o, a'amu'nnonji wonyo umo'nimontonoho. Olo hilo so'no ngko huno niyohoho. ¹¹ Ose ko lahonngki hwe a'amu itokuso'njomomo mokosyohumayo sohwo kako Pouliye hungkunomo haloho miyofoho. O'o, kako hwe yofayokino kilonjipe sohwo'nji hwe yofayokino kakwo'yohwo sohwo'nji sikoe hungkunomo tifi inngkamentisofoho. ¹² Oso mijo wopingo hopo sopo ifoyo'nji ifoho engo'nji iyo sohonta yofayokino ito'no mofosyohumayo'njo yiwo'nngkisofoho. Oso hiso'no a'amu yofayokino syoho'njo sohwa ole mtito'mentohofi, nakwo olopo uliko'mano. Nakwo ango Finikis nowehwasi ifoyo'nji ifoho engo'nji iyo sohonta yamofa wofosyohumano. Ose mtito'mentohohofoho. Ango Finikis oso mijo wopingopo hwaho Kiliti'njoponoho. Ifofommne'no hiyaso'mnoho.

* **27:9:** Oso sikunoso Anitu A'amu Wonyo Wae Yafo'ne Imo'nimentisofoho. Oso soswo somo ifoho engo Miyo Engo Sa'njo Metiteleniyan sohohta'ni lika'mentisofoho. Yofayokino hano miyo'njo imojofoho.

Ifofo engo yonto mijo engo yonto yofayokinomo ho'noma'mentisofoho.

¹³ We'enepo ifofo posipo'nnyo imo'n'ngkahon'ngki hofi'ko huno ole syafi'hu'mentohofi, Jefe wop'ingofoho. Hano wohwano. Ose lontifi hofi'ko sojo tango'njo mijo mta'ni ifi'wosipemantifi nakwo hwaho Kilit mom'ingomnohini umentihwonefoho. ¹⁴ We'enepo nowentan'ngkuhwoni ifofo mikun'imposo hwaho Kilitnnta'ango pmmentisofoho. ¹⁵ Ifofo engo sohwo nakwoe yofayokinomo fonjahon'ngki kilonjipe monto hopo mmo'nyo'njo yahon'ngki ifofo yofayokinomo motali'mo'mentisofoho. ¹⁶ Nomotali'mofontan'ngki hwaho we'e kakoe yofe Kauta hohujo hohnta'ni umentihwonefoho. Hohujo hohnta'ni yofayokino nowentan'ngki nakwo oso yofayokino nom'ne we'e husimpemotawowo'n'ngkohofoso syoho tohohmtanno'njo engo yontifi mokohusimpemantifi yofayokino engomo ho'nahumentohofofoho. ¹⁷ Osohonta hofi'ko yofayokino engo sohumo mnangomo'mnohini impe swofapo'mentohofofoho. Yokumpohn'nyo intofomokosyohumayo'nefoho. Hofi'ko hwaho engo Apilika sojo'njo sopone'no iyoho un'ngkahon'ngki yofayokinomjo hwapi'fe ifofo'ne'entifi pmpilipeehumentohofoso asomo peehon'ngki yofayokino mijopo mtapmmmentisofoho. ¹⁸ Ifofo'nji mijo yokino'nji nakumo ne'no ilojonemofahon'ngki mo'n'ngkanta nakwo ho'yango yofayokino mta'angoso mijomo ho'nomo'mosapmmmentihwonefoho. ¹⁹ Mo'n'ngkanta nom'ne sikuno sohumo hofi'ko yo'mayo yofayokinomjoso aho'nji mijomo mehu'meeo'mentohofofoho. ²⁰ Sikuno pi'n'ngo engo somo mofehi'nyo'nji hntokwaliyo'nji muhwonyo'njo yontan'ngkuhwoni ifofo ne'no naloho'mentisofoho. Oso hiso'no nakwo ole syafi'hu'mentihwoni, Nakwo angonepo m'mofayo'njo uyantanoho. O'o, nakwo mijomo poyo umo'nantanoho. Ose syafi'hu'mentihwonefoho.

²¹ Sikuno pi'n'ngo engo a'amu sohwa wopayo manyo'njo yahon'ngkofi Poul hofi'ko'nji ajwo'mta'ni nolikafonto uli'mento, Upa'n'imno. Sekwo nje hungkunomo haloho yontifijontentesi nakwo Kilitnnta'ango muliko'maso'njo nesohilo. Nakwo olo syoho tohohmtanno'njo engo miyo'njo esohilo. Ho'yango yo'mayo moi'wo mmo'nyo'njo nesohilo. ²² I oso'no ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Sekwo iyoho sen'ngkuhwoloho. A'amu sohwona'ni mape'nyofoho. I, yofayokino'nohino moi'wo imo'nnyofoho.

²³ Ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho. Kakine'no ngko hwomtame ulohofi'wo'n'ngkohe hwo'nyoho. Olo sikwo'miyo lomo hwe ahwomo mta'ango sohwo ngko'njopo nolohofonto, ²⁴ ntimaho, Poul kiko iyoho kinyo'eno. Hwangku kiko Loumjo hwe engo Sisafe simanopo lohotne hwosoho. Anitu kako kikine'no hitoho ulofi'wo'n'ngkiso so'no a'amu hopi'nono kiko'nji humalofo sohwa songo wohumantifeho. Ose ntimasofoho. ²⁵ Oso'no sekwo iyoho senyo'eno. Olo hungkuno hiloso Anitu ntimasoso ne imo'nyo so'no ngko simaho uyohono. ²⁶ I simo'mo ifofo nakwoe yofayokinomo motole'mofihwosi sojopo wonyo umo'nimontonoho. Ose ulimentisofoho.

²⁷ Sikuno aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni osofosofahu'no memjofahon'ngki nakwo Mijo Ayo Engo Sa'njo Metiteleniyan sopomawomentihwonefoho. Oso sikwo'miyo somo kuntoliyopo a'amu yofayokino syoho'njo sohwa ole syafi'hu'mentohofi, Hwaho we'e mofoneponoho. ²⁸ Ose syafisyontifi hofi'ko mijomo impe yamofoyamofohumomjimihwofofoho. Humomjimihwofoso uhwonimentohofosomitipongo kengomo'mo, *fouti* (40) *mita*, uhwonontifi we'enehwo nowentifi

apa'no humomjimi hwofofoho. Osopo nuhwonontifi mitipongo we'e hopaponoho, *teti* (30) *mita*. ²⁹ Ose uhwonimentohofoso hofiko iyoho uningkahonngki syafihu'mentohofi, Nakwo sojo'njopo i'mofiwanehontifi sojo osofosofahu'nohini tango'njo engoso yofayokino hano miyo'njo'ne mijomo intofuyoho'mokumentohofofoho. Ose yontifi hofiko mofehi'nyo komo'no wosi'mofapono lontifi aho ku'mokumentohofofoho.

³⁰ A'amu fehohnjo yofayokino syoho'njo sohwa hofiko ole syafihu'mentohofi, Nakwo yofayokino we'e so'njo a'amu sohwamo uhwojano lontifi hofiko yofayokino we'e somo impe hiyamno syofiyoho'mokumentohofofoho. Ose yontifi hwasyo hungkuno ulimentohofi, Nakwo sojo tango'njo yofayokino simano hohnta'ni intofuyoho'mokano. ³¹ Ose ulahonngkofi Poul a'amu itokuso'njo sohwani hwe mokosyohumayo sohwo'njimo ulimento, Oso a'amu sohwa yofayokinomo mohumayo'njo ifijo'manji nakwo hopi'nono poyo wope'nantanoho. ³² Ose ulahonngki a'amu itokuso'njo sohwa hofiko yofayokino we'e somo impe hotito lohofontifi mijomo uyoho'mokumentohofofoho.

³³ Mofehi'nyo we'lenepi wosapmmonto yahonngki Poul a'amu hopi'nonohino sohwamo wosopayo nyo'ne yokumpohn'nyo ulimentisofoho. Ole ulimento, Sikuno aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni osofosofahu'no nakwo wopayo manyo'njo humentanngkuhwoni memjona'maso hwona'nyoho. ³⁴ Oso'no ngko hungkuno yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. Sekwo wopayo'manji fohu'memapmno. Oso yokumpohn'nyo wosemokosyohumano. Upa'nimno. Nakwo hopi'nono ito'no wofosyohumantanoho. ³⁵ Ose ulonto kako wopayo nomanto, hofikoe simanopo Anitumo isamoyoka ulonto wosopayo hiso kutikujo lohofonto kako simo'mo nimentisofoho. ³⁶ Oseso hwe hopi'nono nuhwonontifi simaho wopingo umonngkahonngki hofiko wopayo hu'mema'mentohofofoho. ³⁷ Nakwo yofayokinomo humalohwone sohwo'ni *tu hantilet sefenti-sikis* (276) hwona'nyoho. ³⁸ Hofiko wopayo moi'wo nonontifi yofayokino nohayo imo'nyo so'no ho'yango nom'ne singkume pa'nyoso mijomo meho'nao'mentohofofoho.

Yofayokino wonyo imo'nimentisofoho.

³⁹ Mofehi'nyo si'mofopahonngki hwahopo uhwonontifi limentohofi, Olo hwaho hopo sopo nakwo huno monayoponoho. Ose lontifi uhwonimentohofoso mijo wopingo sojo ane wosoho'nohino sopo uhwonontifi osopo ufohohososyano limentohofofoho. ⁴⁰ Hofiko sojo yofayokino hano miyo'njo'ne intofahinyoso sihu hotitofontifi nihu'nahone mijomo uyoho'mokumentohofofoho. Ose yontifi hofiko impe hohonta kilonjipe somo intofahumentohofoso italo'mentohofofoho. Hwapife ifofo'ne fisojwaofontifi yofayokino hwahopone'no umentohofofoho. ⁴¹ Yofayokino nowento wosoho'nji sojo'njopo hntoleho hnta'ni fokotofomanto ifofo engo'nji mijo engo'nji hohujo hohnta'ni fonjahonngki yofayokino ajwopo mti'hupo'mentisofoho. ⁴² A'amu itokuso'njo sohwa huno syafihu'mentohofi, A'amu impo'angomjo sohwa mijopo pifijoso hiyaso le'mopitnnoho, nakwo wofonjano. ⁴³ Ose syofisyahonngkofi hwe a'amu itokuso'njo mokosyohumayo sohwo Poulmo ufo'ma'mo lonto ulimento, A'amu sohwamo nofonjikutoho. Sekwo a'amu mijomno huno'njo sohwasi sekwo simo'mo nolikofaofikuji femoyamno. ⁴⁴ A'amu nom'ne sohwasi sekwo tifi iyofeejo yofayokino mta'ango

nomafikuji nomtawekuji fifohohosahumno. Ose ulahon'ngki nakwo kakoe hungkunomo haloho'no yontani hwahonepo ito'no i'mofamentihwonefoho.

28

Ango Malita sopo Poul humamentisofoho.

¹ Nakwo hwaho hopo sopo ito'no i'mofiwentani hwaho hiso yofe Malitayoho upa'nimentihwonefoho. ² A'amu oso hwaho sopo humamotofoso nakumo wop'ingo nefa'ma'mentohofofoho. Ifoyo syahon'ngki kwongkwongo nesahon'ngki hofikoe a'apaho toho umokinife lontifi toho nakumne'no enantohmmentohofofoho. ³ Poul kako toho nomanto mefontan'ngki homa toho uhu'n'ngkahon'ngki toho mta'ni noswaponto Pouliye ahomo toho lo'mentisofoho. ⁴ A'amu hopo sopo humamotofoso homa Pouliye ahomo loji'wosyowahon'ngki uhwonontifi limentohofi, Olo hwe lohwo a'amumo fonjahumasohwolikeno. Kako mijomo poyo mape'nyoso'ne homa toho ulokwoho. A'amumo fonjasiyo so'no poyo pe'nyoso wop'ingofoho. Wape'nimtonoho. ⁵ Ose lahon'ngkofi Poul homa tohomo ilojaefonto kakoe a'apaho wonyo mmo'nimmentisofoho. ⁶ A'amuso Poul poyo pe'nyo so'no hontohumantifi syafihu'mentohofi kakoe aho engo kahwoso'no nopihwasi wape'nimtonoho. Oseso hofiko wonyopi hontohumantifi Poul wop'ingo humentan'ngki uhwonontifi limentohofi, Olo hwe lohwo kako Anitu pa'nyo hweho. Ose limentohofofoho. ⁷ Oso hwaho nakwo i'mofapmmentihwone sopo hwe hwaho hopi'nonohino mokosyohumayo sohwo kakoe hwahoponoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofe Papiliyasiyoho. Kako kakoe angomo nomenehumajonto osopo wop'ingo nelohofahon'ngki sikuno hufa'u sihune humamentihwonefoho. ⁸ Papiliyasiye kan'ngkwohwo mnokino'njohwo humamentisofoho. Kakoe a'apaho tohohmtanno'njo iyoho aswo'njoho. Oseso Poul kako'njopo nowento mnokinopo aho kisusyonto Anitumo jomo ulonto wop'ingo umokumentisofoho. ⁹ Ose yahon'ngki a'amu hwaho hopo sopo humamotofoso nuhwonontifi a'amu hopi'nono mnokino'njoso nopahon'ngkofi Poul a'amu hisomo wop'ingo umokumentisofoho.

Poul Molitanta'ango sohwo Loum i'mofamentisofoho.

¹⁰⁻¹¹ Oso hiso'no hofiko wop'ingo'nohina naloho'mentohofofoho. Oso hwaho hopo sopo nohumentan'ngkuhwone hamno hufa'u sihune neyakolo'mentisofoho. Uli'ko'ma'mentihwone sohonta nakwo yo'mayo umofonyo iyoso a'amu hiso hofiko yofayokinomo hu'meehumentohofofoho. Oso yofayokino hiso ifofo engo so'no oso hwaho hopo sopo hontohumamentohofofoho. Oso yofayokino somo nokotosontani umentihwonefoho. Yofayokinoso anga Alekisantiliyanta'angofoho. Hntole hohnta'ni anitu pa'nyo huyo'mangofoho hufa'u'njoponoho. Susiye hwomu hwa'uye huyo'mangofoho. ¹² Nowekentani anga Silakiyus i'mofopontani osopo sikuno hufa'u sihune humamentihwonefoho. ¹³ Osopo nta'ni nuliko'mentani nowentani anga Lejiyom i'mofapmmentihwonefoho. Mo'n'ngkanta ifofo hohujo hohnta'ni sopahon'ngki sikuno hufa'u memjaofahon'ngki nakwo anga Puteyouli i'mofapmmentihwonefoho. ¹⁴ I'mofopontani osopo a'amu Jisasimo in'ngkamotofo somo tipemahon'ngkuhwoni nalimentohofi sekwo nakwo'nji fesyohumamno. Ose nelahon'ngkofi Sante anga'no neyokolofahon'ngki nakwo anga Loummne'no hon'ngkanomo umentihwonefoho. ¹⁵ A'amu Jisasimo in'ngkamotofo Loum mta'angoso

nakwo sopontaningkuhwoni nupa'nontifi hofiko pikwato lohofontifi anga Apiyos wopayo mpe yiwo'ninkohoho Anga Fosyowe Hufa'u Sihune'njo sopo swo'nimentihwonefoho. Poul a'amu somo nuhwononto Anitumo isamoyoka ulonto simaho wopingo umo'nimentisofoho.

¹⁶ Nakwo anga Loum i'mofopahoninkuhwoni a'amu Loum mokosyohumayo sohwa nalimentohofi, Poul kako'ne anga tipemahwosi wohumano. Hwe itokuso'njo fihwo uhwontohumayo'ne kako'nji wahumuyo. Ose nalimentohofofoho.

Anga Loum sopo Poul Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.

¹⁷ Sikuno hufa'u sihune memjaofahoninkgi Poul a'amu Jutafe hwe engo sohwanne'no joho ulahoninkgi hofiko nuhu'mokahoninkkofi Poul ulimento, U, Nje tatohwosafo. Ngko nakwoe a'amu Juta somo wonyo mmakiyo hwo'nyoho. Neyakwosafe honinkkano hungkunomo hwotoho mafiyo hwo'nyoho. I a'amu Juta anga Jelusalem sopo ngkimo impe siki ntofontifi a'amu Loum sohwafe ahopo ho'nanihumentohofofoho. ¹⁸ A'amu Loumiso nje hungkunomo nupa'nontifi hnnimentohofi, oso honinkkanoso poyo pe'nyo'ne'maho. Oso'no hofiko nonisikwojane'entifi, ¹⁹ a'amu Jutaso nakwolaho limentohofofoho. Oso'no nom'ne honinkkano ane so'no hwe engo Sisa nje hungkunomo wonipa'nono limentohefoho. Ngko nje a'amu Juta somo hungkuno nom'ne mujo hwo'nyoho. ²⁰ Oso hwapingo hiso'no sekune'no joho selohono. Ngko sekumo seho'ni'no hungkuno wosejapmne'no yohono. Nakwo a'amu Isilael so'nyuye neyakwosa hwe ahwomo mta'anga sohumne'no hontohumamotofofoho. Oso hwe huhwo sohwo nto pmentiso so'no simaho uyalokweno. Oso hiso'no olo impe hiloso ngkimo kenisyohumaho.

²¹ Ose ulahoninkgi ulimentohofi, A'amu Jutiyanta'angoso jije hungkuno so'no nakune'no iyoswo mamti'mokumentohofofoho. A'amu Jutaso mapiyontifi kikimne'no hungkuno malonetihwamentohofofoho. ²² I oso'no a'amu Jisasimo ininkamotofoto somne'no a'amu fihwa anga hopo hopo wonyoponoho liwo'ninkohoho so'no nakwo jije hungkuno jije mango mta'ni wokupo'nano.

²³ Ose lontifi oso hiso'no sikuno ho'nahumentohofofoho. Oso sikuno homo somo a'amu pi'ningo engo anga Poul humawo'ninkkiso sopo pmentohofofoho. Poul Anitu nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumayo'ne lutihwamentisofoho. Hofiko Jisasimo simaho hi'ntnnono uyifitnne'ento Mousesiye honinkkano hungkuno'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoninkgi limotofoto sohwafe hungkuno ntne mta'anga Jisasimne'no lutihwamentisofoho. Oso hungkunoso imingo mta'angoso ne'no lontaninkgi mofehi'nyo ninku'nimentisofoho. ²⁴ Oso hungkunoso a'amu fehohnjo sohwa nupa'nontifi simaho hi'ntnnono umentohofofoho. A'amu fehohnjo simaho hi'ntnnono muyofoho. ²⁵ Oso'no hofiko hungkuno kengo kengo hnninkkahoninkkofi Poul ulimento Anituye Towahuno Wopingo hohontajo hwe Aisaiya sohumo hungkuno uyahoninkgi neyakwosamo hungkuno nehopi ole ulimento,

²⁶ Kiko oso a'amu nontifepono uhuji ole uso, Sekwo hungkuno upa'ninkkuji hwapingo neso mupa'nifitnnehofo.

Sekwo yo'mayo nuhwoninkkuji neso muhwonifitnnohoho. Ose uso.

²⁷ Anitu Aisaiyamo ulimento,
Oso a'amu hiso hofiko huno anefoho.
Hofikoe haloho pujomokosyohumunimentohofofoho.
Hofiko timo pijiyo'nnyofoho.

Ose miyo'njo yontifijontentesi ito'no nuhwon'ngkutnnesohilo.
 Hofiko haloho mapujomokosyohumunyo'njo yontifijontentesi
 nupa'n'ngkutnnesohilo.

Oseso hofikoe huno ito'no uyihwonesohilo.

Hofiko ikenjaofikuji ngkiyepono pontifijontentesi ngko wop'ngo umokum-
 nesohilo.

Aisaiya ose mti'mokumentisofoho.

²⁸ Ose ulonto nom'ne hungkuno ulimento, Sekwo upa'nimno. Olo
 hungkunoso Anitu a'amufe wonyo wae yaofihwosi kakoe a'amu ne
 umokiyo so'no olohonta a'amu temtitifo kengo somne'no nto lihwajimaho.
 Hofiko nupa'n'ngkuji tifi un'ngkafe.

²⁹ Ose ulahon'ngki a'amu Jutaso nohumpentifi hungkuno ikujoho hopa
 hnnimentohofoho.

³⁰ Soswo hufa'u uyokolofontan'ngki Poul oso ango sopo humamenti-
 sofoho. Ango kakwo'yohwo sohumo hamniyoho uy'wo'n'mentisofoho.
 Nohumanto a'amu kakimo jomo u'mahon'ngkofi wop'ngo uloho'mojofoho.

³¹ Poul a'amu somo Anitu yokumpohn'nyo nemokosyohumayo'njo hwe
 engo Jisas Kilais ntnne'no hungkuno luti'hwamojofoho. Kako hungkuno
 yokumpohn'nyo ulahon'ngki hwe nom'nehwo mopijumo'mmentisofoho.

Hungkuno osohopeho. Ngko Luk'ni mti'mokohono.

Loum
Olo Iyoswo loso Poul A'amu Loummne'no
Mtì'mokumentisofoho.
Olo Hungkuno Sìmò'mjofoho.

Olo iyoswo loso Jisas ahwomomne'no nto sìmentiso sohonta soswo *tìwenti-faif* (25) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul a'amu Loumjo somne'no mtì'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso hwapìngo neso peho'ne mtì'momumentisoto. Hwapìngo neso olenoho. Poul Loum i'mofawento angò Loum sponjo tajo angò somo uhwonìmentisofoho. Oso hohosohonta Poul kakoe hunoso olenoho. A'amu Jisasìmo inìngkuno Loumjoso kakimo ufu'mafìkujo'no kako hwaho Sìpen sopone'no wasìmo lonto imentiso sone'no mtì'mokumentisofoho. Antiyoukìngo tajo angò somta'ni nìfo'mahonìngkofi kako Anìtuye hungkuno liku'meefo syohoso Ngkolesiya yone'entìfi uhwaìmentohofofoho. Hiso Ngkolesiyane'nohini uhwaìmentohofomaho. O'ò, angò'meemne huhumo uhwaìmentohofofoho. Esiya'ne hungkuno motasone'entìfi tajo angò Efesosìngo a'amuso kakimo ufo'ma'mentohofofoho. Osoponta'angoso hwaho Ngkìlikìne'no hungkuno motasone'entìfi Koulinjo tafo angò somjo a'amuso ufo'ma'mentohofofoho. Oso'no Poul kakoe hunoso olenoho. Tajo angò Loumjo a'amuso nonìfo'mafìkujo'no ngko Anìtuye hungkuno liku'meefo syoho uyìmo. Ose syafìhu'mentisofoho. Poul angò Koulin humanto mtì'mokumentisofoho. Olo iyoswo Loum lomjo hungkuno sìmò'mjoso olenoho. Anìtuye yahino wopìngoso sìmeho hì'ntnnonohino mta'ni i'mofapinyofoho. (Olo hungkuno lomjo hungkuno hwapìngoso Loum sohe engo 1 honìngkano we'e 17. Osopo weho.) Olo iyoswo Loumne loso a'mu Jisasìmo inìngkuno kakoe yofe Fìpì osimo angò Loum motayo'ne uyahotìmentisofoho.

Hungkuno hwapìngo homo lomjoso nakwo huno wonayono. Anìtu mta'ango yahino wopìngoso womano lìhwasi'manji nakwo Anìtumo sìmeho hì'ntnnono uyìhwasi womantonoho. Oso'no nakwo olo iyoswo hìloho atofò lìhwasi tìfi unìngkohwano.

Poul kako Anìtuye hungkuno liku'mofo syoho hwapìngo imentisofoho.

¹ Nje a'amu angò Loummjo humalofo soku, ngko Poulì'ni Jisas Kìlaisìye syoho ulohofìyo sohwo'ni sekune'no olo iyoswo loso semtì'mokiyalokweno. Anìtu kako kakoe hungkuno a'amumo lìku'mofo (*apousel*) syoho'ne nìhwosopo'mentiso sohwo'ni ngko Anìtuye hungkuno wopìngo lìku'mofalokweno.

² Nìhu'no hohonta Anìtu kakoe a'amu sohwamo kako kakoe hungkuno wopìngo uyahonìngkì hofìko a'amumo nolutìhwantìfi hofìko iyoswomo ifalifaliyo mtì'mokumentohofofoho. ³ Hungkuno wopìngo hiso Anìtuye hwomu Jisas Kìlaisìmne'no yoloho nalinyofoho. Anìtuye hwomu Jisas Kìlaisì sohwo kako Ntefitìye temtitòfo somta'ni kako a'amu imo'nìmentisofoho. ⁴ Oso imo'nìmentiso huhwo sohwo kako poyo imo'nìngkahonìngkì Anìtu kakoe yokumpohn'nyo'nji Jisas Kìlaisìmo apa'no songo ulìka'mentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Jisas Kìlaisì kako honìngkano wonyo nìhu'no ane hweho. Kako Anìtuye Hwomu Ne hweho. ⁵ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kìlaisì kako yo'mayo wopìngoso nakumo naloho'mentiso so'no Anìtu kako a'amu honìngkano wonyo'njo somne'no

hitoho ulofahon'ngki kakoe hungkuno liku'mofo (*apousel*) syohoso ntapmmentisofoho. Nontopahon'ngki nje simeho wop'ingo'nji syoho hiso yontan'ngko a'amu ango'meemjoso hofiko Anituye hungkunomo upo'nalokwofo. Oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyikuji tifi in'ngkafitne'ento syoho hiso ntapmmentisofoho. Oseso a'amu pi'ningo engo hofiko Kilaisiye yofe engo woho'nomantifeho. ⁶ I sekwo a'amu temtitofokengo mta'ango ango Loum humalofo soku Jisas Kilais kako'nji makotiku'nyo'ne johoho selahon'ngki osomo sekwo tifi in'ngkowalokwofo.

⁷ Oso'no sekwo a'amu Loum soku, Anitu sekumo simeho wop'ingo sejopalokunjoso kakoe mehomine imo'nyo'ne sehwasopo'mentisoso sekumne'no olo iyoswo loso semti'mokiyalokweno. Nan'ngkwowho Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko sekumo yo'mayo wop'ingo selohofohosisi simeho pompenjiyo wosejopanjiyoho.

Poul kako a'amu ango Loum humalofo somo uhwonyo so'no umo'n'ngkohoho.

⁸ Simo'mo ngko olo so'no waselimonne'no yohono. A'amu ango'meemjoso hofiko sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyakolokwofo so'no hnnalokwofo. Ngko ose upa'nonji Jisas Kilais kako wop'ingo seloho'mentiso so'no ngko Anitumo isamoyoka ulalokweno. ⁹ Ngko Anituye hwomu sohwoe syoho so'no hi nimo'n'ngkan'ngki kakoe syoho ulohofiyo sohwo'ni kakoe hungkuno wop'ingo luti'hwalo'kweno. Oso'no Anitu kako ngkimo nohon'iwo'n'ngkiso sohwo olo hungkuno selalokwe loso nehopeho huno uyohoho. Sikuno huhwo huhwi ngko kakimo jomo uliwo'n'ngkohe sohonta ngko sekumne'no jomo uliwo'n'ngkohe hwo'nyoho. ¹⁰ Ngko Mpohumo ulontnneso ole, Ngko ango Loummne'no wawomne'no yohono. Kiko eno ntohoji ngkimo hon'ngkano hnmofon'hwajo. Ose uliwo'n'ngkohefoho. ¹¹ Ou, nehopi. Ngko sekumo wasehonimonne'no yohono. Anituye Towahuno Wop'ingo sohwo ngkimo yo'mayoso ntapmmentisoso wosejapmmonne'no yohono. Oso hiso sekwoe huyo'mangomo yokumpohn'nyo sesosofitofonefoho. ¹² Ngko sekumo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo somo sehoni'mo oso hiso ngkimo yokumpohn'nyo wani'sosofito'montonoho. Oso'no sekwo nje simeho hi'ntnnono uyo somo nohon'ngkuji oso hiso sekumo yokumpohn'nyo wasesosofito'montonoho. Oso'no nakwo ufo'mo'nantanoho. ¹³ Nje a'amu soku, sekwo olo so'no huno fisyafi'hupmno. Sikuno engolopohamo ngko sekumo wose'ma'monji imote hwo'nyoho. Ngko Anituye hungkuno selahoni'mo a'amu temtitofokengo kengo nom'ne somo ulahon'ngko hofiko Anituye hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono umentohoho hopa sekwo simeho uyife n'ngkohoho. Sekwo ose ifijo'manji nje syohoso ne umo'nimontonoho. Ose ko nimo'n'ngkisoso hon'ngkanoso pikunawehe. ¹⁴ Anitu ngkimo a'amu hopi'nonohino somo kakoe hungkuno liku'mofo'ne syoho ntapmmentiso so'no a'amu Ngk'lik so'nji a'amu temtitofokengo nom'ne so'nji a'amu atofojone huno'njo so'nji a'amu huno ane'njo so'nji osomo kakoe hungkuno woluti'hwamne'no yohono. ¹⁵ Sekwo a'amu Loum humalofo hokune'no Anituye hungkuno sejo'ne nimo'n'ngkahonjo'no humaleno.

Anituye hungkuno yokumpohn'nyo neso olenoho.

¹⁶ Ngko Anituye hungkuno sejo'ne wonimango monn'ngkiyohoho. Hwap'ingoso olo hungkuno wop'ingo hiso Anituye yokumpohn'nyo hi'njosoa'amufe yahino wonyo somta'ni isi'hutofomayo'ne hwap'ingofoho.

Hungkuno loso s'imo'mo a'amu Juta somnefoho. Osopo a'amu temtitofokengo mta'ango somnefoho. A'amu oso hungkuno homo somo s'meho hi'ntnnono uy'kujo'no Anitu oso a'amu homo somo asomo uti'manefoho. Kako hofikoe hon'ngkano wonyo somta'ni isi'hutofomanefoho. ¹⁷ Anituye hungkunoso a'amu ne imo'nyo'ne yahino uti'hwa'nyopo loneti'hwalofoho. Nakwo Jisas Kilaisiye hungkunomo s'meho hi'ntnnono uy'hwaso'no Anitu kako nakumo ole wonalimontonoho. Sekwo nje mehomine kuyoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofosohwa ole nalimentohofi, A'amu Anitumo s'meho hi'ntnnono uyalokunjo sohumole ulalofi, Kiko nje mehomine hwosoho. Kiko hon'ngkano wop'ingo'njo hwosoho. Ose ulalofoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako songo ne'no nohumanti'hwone hweho.

A'amu Anitu kakine'no hohujo ikinjamo'nnyo somne'no s'meho tohino umnalofoho.

¹⁸ Nakwo huno ole nayohoho. A'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohofoso hofikoe hon'ngkano wonyo iyoso'no Anitu ahwomomo humaso sohwo s'meho tohino umnalofoho. Hwap'ingoso hofikoe hon'ngkano wonyoso Anituye hungkuno ne'njo somo hano pijwasyi'wo'n'ngkohofofoho. ¹⁹ A'amu hiso hofiko nakwo Anitumne'no huno wop'ingo wonayono likuji'manji hofiko huno wop'ingo woti'pementifeho. Hwap'ingoso Anitu kakoe yahinoso kako ujo nto ehontojwohumaho. Yo'mayoso hiyaso'mo mauyoho. Oseso a'amu Anituye hungkunomo hwotoho feso sohumo Anitu kako tohino engo uyimontonoho. ²⁰ Yo'mayo Anitu mti'mokumentiso somo a'amu hohonta uhwonimotofosonji olohontajo so'nji uhwonimopi'wo'n'ngkuhwonefoho. Osomo nuhwon'ngkuhwasi nakwo Anitu ne sohumo muhwonyo'njo ko ihwasi nakwo kakoe yahino so'no huno ole nayonefoho. Anitu kakoe yokumpohn'nyo hwofilo'nnyoso ne'no nowenti'hwonefoho. Kako hon'ngkano wonyo ni'hu'no ane hweho. Oso hiso'no kako Anitu ne hweho. A'amu hofiko Anitumne'no huno mosyafisiyo'njo ikujo'no Anitu kako tohino engo uyoso sohonta hofiko hungkuno anefoho. O'o, hofikoe syohofoho.

²¹ Hwap'ingoso hofiko Anitumne'no huno ko uyonteso hofiko kakine'no huno nto'no mosyafisiyo'njo yonti'fi Anitu yo'mayo wop'ingo ulohofi'wo'n'ngkiso so'no kakoe yofe moho'nomayo'njo yonti'fi isamayoka mujo'njo iwo'n'ngkohofofoho. Oso'no hofikoe huno ilo'nnyo'njo humanti'fi hofiko omomonnyofoho. Sikwo'mjoho'mo humawo'n'ngkohofofoho. ²² Hofiko yokumpohn'nyo imo'nonti'fi nakwo huno'nji'nwoho. Hwasyo hnnonti'feso hwap'ingoso hofikoe hunoso sojo pa'nyo'njofoho. ²³ Hofiko Anitu mape'nyo'njo songo ne'no humayo sohwoe yofe engo somo hohujo ikinjaofonti'fi hofiko hwahoponjo a'amufe huyo'mango'nji tongo yi'hufoma osohwafe huyo'mango mti'mokuhumajonti'fi osomo hwomtame uloho'motofofoho.

Yahino wonyo kengo kengoso olenoho.

²⁴ A'amu Anitumo hohujo ikinjaofi'wo'n'ngkohofoson'no Anitu kako hofikimo nuli'ko'mahon'ngki hofiko yo'mayo yahino wonyoso hofikoe s'meho umo lonteso yahon'ngki osomo in'ngkawowo'n'ngkohofofoho. Oso'no hofiko kifosyoho yahino loho'nonti'fi hofikoe a'apahomo wonyo imokin'wo'n'ngkohofofoho. ²⁵ Oso a'amu ose sohwa hofiko Anituye hungkuno ne'njo somne'no nakwolaho lonti'fi hohujo ikinjaofonti'fi hofiko hungkuno hwasyo somo in'ngkawowo'n'ngkohofi'hwafoho. Anitu kako

yo'mayo hwapingo ne'njo sohumne'no huno mosyafisiyo'njo yontifi Anitu kako yo'mayo mti'mokumentiso somne'no hwomtame ulohofontifi osomo iningkawowo'ninkohofofoho. I nakwo a'amu hn'nwi Anituye yofe engo somo engolopohamo woho'nomehwano. Olo hungkuno loso nehopeho.

²⁶ A'amu Anitumne'no hohujo ikinjaofontifi yahino wonyo ne'no iwo'ninkohoho so'no Anitu nuliko'mahonngki hofiko yahino wonyo ni'hu'nahone iwo'ninkohofofoho. Moya'mi sofa hofiko hwehwanji nto'no mohumayo'njo yontifi hofikoe simehoso nom'ne famne'no fe-foyo umosiyahonngki hofiko nom'ne moya'mi sofaji yahino wonyo loho'niwo'ninkohofofafoho. ²⁷ Hwe huhwanji hofiko hofikoe ape'nji nto'no mohumayo'njo yontifi hofikoe simehoso nom'ne hwe sohwanne'no fefoyo umosiyahonngki hofiko kifosyoho loho'niwo'ninkohofihwafoho. A'amu hofiko oso yahino wonyo hiso yontifi hofiko wonimango muny-
ofoho. Oso yahino wonyo hiso hofikoe a'apaho hofikoe huno osomo wonyo umokinimontonoho.

²⁸ A'amu hiso hofiko Anitumo hohujo ikinjaofontifi hnnimentohofi, Anitumne'no huno syafisiyoso peho'neto. Yo'mingo'maho. Ose yahonngkofi Anitu ulimento, E'wano. Sekwo sekwoe huno wonyo somnohini hmnngkamno. Ose ulahonngki hofiko yo'mayo yahino wonyo a'amu miywo'nngkiyohofoso iwo'ninkohofofoho. ²⁹ Ose yontifi yo'mayo yahino wonyo pisakino'njoso yontifi nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'nngkahonngki nom'nemo wonyo ulohofiwo'ninkohofofoho. Nom'ne yahinoso olenoho. A'amu wopingo humalofo somne'no simeho tohino umniwo'nngkisofoho. Hofiko nom'ne a'amu somo fonjasywo'ninkohofofoho. Yoka hnnontifi ikujoho fongkinwo'ninkohofofoho. Hwasyo hungkuno lontifi nom'ne a'amumne'no huno wonyo syafisywo'ninkohofofoho. Oso'nji nom'ne a'amu somo wonyo umokuwo'ninkohofofoho. Oso hofikoe yo'mayo wonyo hiso hofikimo ni'hu'no toyo yamo'nnyofoho. Hofiko nom'ne a'amu somne'no sitofo uliwo'ninkohofofoho. ³⁰ Hofiko a'amufe yofe wonyo umokuwo'ninkohofofoho. Hofiko Anitumo simeho wonyo uyontifi mangohwa imo'niwo'ninkohofofoho. Hofiko mango engo lontifi yokumpohn'nyo imo'niwo'ninkohofofoho. Ose yontifi hofikoe yofemnohini ho'noma'niwo'ninkohofofoho. Hofiko nom'ne yahino wonyo songo tipemantifi osomo iwo'ninkohofofoho. Ose yontifi hofiko kanngkwowho ya'uye hungkunomo hwotoho fewo'ninkohofofoho. ³¹ Hofiko huno anefoho. Yo'mayo hungkuno lontifeso oso hungkuno hiso ne mmo'nyofoho. Oso hofiko hofikoe a'amu afa ne somne'no simeho muywo'nngkiyohoho. Nom'ne somne'no hitoho mulofefoho. ³² Anituye honngkano hungkunoso olenoho. A'amu oso yahino ose iwo'nngkisoso kako nope'nngkuhwosi kako tohino engo manefoho. Anituye hungkuno ose naliwo'nngkisofoho. A'amu hiso hofiko hungkuno homo somo huno ko uyahonngki hofiko yahino wonyoso ne'no iwo'ninkohofofoho. Oso'nohini'maho. O'o, a'amu hiso hofiko a'amu yahino wonyo'njo so'nji yajopohi'nontifi iwo'ninkohoho sofe yofe hi ho'nomawo'ninkohofofoho.

2

A'amufe honngkano wonyo somo ikwolofo yahinoso Anitu ito'no mi'hwajiwo'nngkiso hweho.

¹ I, nje a'amu soku, oso yahino wonyo hiso'no seloheso sekwo huno ole so'no fisyafihupmno. Sekwo nom'ne a'amu somne'no wonyo kuyoho

eso uliwo'n'ingkohoho. Oso hungkunoso sekwo anga'no anga'nohino sokune'no selalokweno. Sekwo hokunonji hon'ing'kano wonyo'njo kuyoho. Oso'no sekwo wonyo kuyoho ulalokwofoso hofiko'nohin'i'maho. O'o, sekwo hokunonjoho. Yo'mayo hofiko yiwo'n'ingkohofoso sekwo hokunonji yalokwofo. Oso'no sekwo nom'ne a'amu somne'no hungkuno ane kuyoho. ² Nakwo huno ole nayohi, Anitu kako a'amu hon'ing'kano wonyo'njo sofe wonyo somne'no tohino uyo yahinoso nto'nohinoho. ³ Nje a'amu soku, nom'ne a'amu somne'no wonyo kuyoho ulalokwofoso oso wonyo iwo'n'ingkohoho hiso sekwo hokunonji ifijo so'no sekwo huno ole losyofisyalokwofo, Anitu kako nom'ne a'amu somo tohino uyoso sohonta kako ngkimo tohino montaponehoho. Ose losyofisyalokwofo. ⁴ I, Anitu kako ngkimo simeho wopingo ntapiwo'n'ing'kiso so'no kako nje hon'ing'kano wonyo somne'no tohino komo'no montaponehoho. Oso'no olo hon'ing'kano wonyo homo somo ne'no umonnoho. Kiko huno ose losyofisyalokuno. I kiko olo so'no huno makiyotaho. Anitu kako tohino komo'no mokijape hwapingoso kiko jije hon'ing'kano wonyoso hohujo ikinjaofohoji kakoe yahino wopingo somo in'ing'kayo so'no umo'n'ing'kahon'ing'ki kohontohumaho. Kiko huno ose makiyotaho. ⁵ Sekwo sekwoe hon'ing'kano wonyo somne'no yokumpohn'nyo imo'nontifi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'n'ing'kohoho kuyoho. Jije wonyo hiso engo mihu'mokalokuno. A'amufe hon'ing'kano wonyo somne'no Anitu kakoe simeho tohino umnalokunjo so'no oso sikuno sekwoe hon'ing'kano wonyo somne'no hungkuno ikwolopijo sohonta tohino engo mapitnnefoho. Oso yahino hiso ito'nohinoho. ⁶ Oso Sikuno Engo homo somo Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo yo'mayo yahino nakwo ihwaso so'no yano nalofiyonefoho. ⁷ A'amu fehohnjoso hofiko Anitu'nji ango wopingo sopone'no humane'entifi hofiko Anitu wopingo kuyoho nalone'entifi hon'ing'kano wopingo somo in'ing'kowalokwofo. Oso a'amu somo Anitu kako ango songo ne'no humayo'neso uyonefoho. ⁸ A'amu fehohnjoso hofiko huno hofikine'no syafi'hu'nontifi hofiko Anituye hungkuno ne'njo somo hwotoho fentifi hon'ing'kano wonyo somo in'ing'kawowo'n'ing'kohoho somne'no Anitu kako simeho tohino umn'ing'kuhwo'so'no tohino engo uyimontonoho. ⁹ A'amu hopi'nono hon'ing'kano wonyo'njo somo yo'mayo yo'mayo tango u'ma'montonoho. A'amu Juta Anituye hungkuno simo'mo upa'n'imentohoho so'nji temtitofo kengo kengo so'nji tango mapitnnefoho. ¹⁰ I, a'amu hon'ing'kano wopingo iwo'n'ing'kohoho somne'no Anitu kako wopingo kuyoho ulihwosi yofe engo uyihwosi hofikoe simeho somo pompengo ufisyimo'montonoho. A'amu Juta so'nji temtitofo kengo kengo somne'no. ¹¹ Ou, Anitu kako a'amufe yofe engo so'no temtitofo so'no huno mosyafisiyo'njo iwo'n'ing'kisofoho. O'o, a'amufe yahino somnohini uhwononteso wopingo'nji wonyo'nji yano ulofiwo'n'ing'kiso hweho.

¹² A'amu Mousesiye hon'ing'kano hungkuno somo huno muyoso hofiko hon'ing'kano wonyo imentohoho so'no Anitu kako tohino uyonefoho. A'amu Juta Mousesiye hon'ing'kano hungkuno somo ko upa'n'imentohofoso hon'ing'kano wonyo imentohoho so'no Anitu kako oso a'amu homo somo tohino uyonefoho. Oso'no Anitu ole ulonefoho. Sekwo hon'ing'kano hungkuno sejape somo tifi min'ing'kayo'njo kuyoho. Anitu kako ose ulihwosi tohino engo uyonefoho. Ihwoni. Anituye yano ilofa yahinoso ito'nohinoho. ¹³ A'amu hon'ing'kano hungkuno ko upa'nontifi min'ing'kayo'njo somo Anitu ole ulonefoho. Nje mehomi hwas'i'maho. O'o, a'amu hon'ing'kano hungkuno somo nto'no in'ing'kafijoso hofiko

Anituye mehomi ne imo'nifitnnefoho. ¹⁴ A'amu temtitifo kengo fehohnjoso hofiko Anituye honingkano somne'no huno muyo kofi hofikoe huno mta'ni honingkano wopingo tipemantifi hofiko Anituye honingkano hungkunomo iningkowalokwofo. Hofikoe huno wopingo tipema'mentohofoso honingkano hungkuno pa'nyo imo'nimentisofoho. ¹⁵ A'amu fehohnjoso hofiko Anituye honingkano hungkuno somne'no huno muyo kofi hofikoe yahino wopingo somo iningkowentaningkofi uhwonontani oso'no nakwo huno ole nayohi, Anitu kako oso a'amu sofe simeho so'mo kakoe honingkano hungkuno ho'nahumentisofoho. I oso'no oso a'amuso hofiko hofikoe huno mta'ni huno ole syafisyiwo'ninkohofi, Oso honingkano wonyoso mimnehono. Olo yahino wopingo somo uningkamo. Hofikoe huno mta'ni ose syafisyiwo'ninkohofi. Oso'no hofiko honingkano hungkuno somne'no yano ulofiniwo'ninkohofi. ¹⁶ Sikuno nom'ne somo Anitu kako Jisas Kilaisimo a'amufe huno hiyaso'mo wojoso ikwolofo'ne uhwajonefoho. Oso hohosohonta a'amu yo'mayo yahino wonyo hiyaso'mo imentohofoso utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no hofikoe huno mta'ni yano ilo'nifitnnefoho. Oso hiso'no Anituye hungkuno wopingo seliwo'ninkoheso osohifofo.

A'amu Jutaso Anituye honingkano hungkunomo nto'no iningkafijo'manji honingkano hungkuno hiso ufo'ma'montonoho.

¹⁷ A'amu Juta soku, sekwo huno ole kosyofisyalokwofo, Nakwo a'amu Juta hn'nwi Anituye a'amu ne'nwoho. Anituye honingkano hungkuno huno neyalokunjo so'no Anitu a'amu wopingo kuyoho nalonefoho. Sekwo huno ose kosyofisyalokwofo. ¹⁸ I, a'amu Anituye honingkano hungkuno sekumo nto losetihwamentohofi so'no sekwo yo'mayo yahino wopingo Anitu umo'nalokunjo so'no sekwo huno nto'no seyohoho. Oso'no yo'mayo honingkano wopingo somne'no yano ito'no ilofihwatnniwo'ninkofo. ¹⁹⁻²⁰ Oseso sekwo a'amu Juta soku huno ole syofisyalokwofo, Nakwo Anituye honingkano hungkuno'nji kakoe hungkuno ne'njo huno nayoso'no nakwo a'amu Anituye honingkano hungkuno huno muyo timpi'nyo pa'nyo somo honingkano utihwayoso hoponoho. Nakwo oso a'amu homo somo sikwo'mjoho so'mo humalofo somne'no pomponaho'nwoho. Nakwo a'amu huno ane somo lutiwayoso hoponoho. Nakwo a'amu mehomi we'e pa'nyo sofe hungkuno lutiwayo'nwoho. Ose syofisyalokwofo. ²¹ Kiko nom'ne a'amu somo lutiwwawo'ninkino sohwo si kiko huhwosi moluti'hunyoso peho'neto. Kiko nom'ne somo hufo iyo'eno uliwo'ninkino sohwo si yo'mayoso hufo peho'no yalokuno. ²² Kiko ole liwo'ninkino, A'amu ape mayo yahino somo wonyo imokohotoho. Ose ulonji kiko huhwosi oso yahino wopingo homo somo wonyo imokalokuno. Kiko ole liwo'ninkino, hwe hwoso hwasyo anitu hwahoponjo sohwo ngkilaho. Ose lonji kiko hofikoe hwasyo anituye ango mta'ni yo'mayoso malokuno. ²³ Kiko jije yofe ho'noma'nonji ole liwo'ninkino, ngko Anituye honingkano hungkuno so'no huno niyohoho. Ose lonji Anituye hungkuno homo somo miningkayo'njo hwotoho fenji Anituye yofe wopingo somo wonyo imokalokuno. ²⁴ U, Anituye hungkunoso ole nalohi, A'amu Juta soku, sekwo Anituye hungkunomo hwotoho fewo'nontaningkofi a'amu temtitifo kengoso hofiko nosehonontifi Anitumne'no sitofo lalokwofo.

A'apaho sihu kolo'nyo yahinoso a'apahomne'maho. O'o, simehomnefoho.

²⁵ Anituye honingkano hungkunomo nto'no iningkahuji'manji jije a'apaho sihu kolo'nyoso wopingofoho. U, kiko jije a'apahomo sihu

kolo'nyo'manji Anituye honingkanomo miningkusoso u, a'apaho sihu kolo'nyo yahinoso ne anefoho. ²⁶ I, a'amu temtitofo kengo a'apaho sihu makolo'nyo'njo somta'ango sohwo kako Anituye honingkanomo hungkunomo hofiyo'no iningkaweso'manji oso huhwo sohumo Anitu kakimo ole ulimontonoho. Kiko nje a'amu ne hwosoho. ²⁷ I, sekwo a'amu Juta soku, a'apaho sihu kolo'nyo'ne yahino hi'njo soku, sekwo Anituye honingkanomo hungkuno sekwoe ahomo weho. I sekwo oso hungkuno homo somo hwotoho fewo'ningkohoho so'no a'amu temtitofo kengo mta'angoso hofiko Anituye hungkuno momokosyohumunyoso hofiko oso hungkuno homo somo ito'no iningkowalokwofo so'no oso homo somo a'amu Juta soku sekwo uhwoninguji sekwo huno ole waseyono. U, nakwoe yahinoso ito'nohino'maho. Huno ose waseyimontonoho. ²⁸ A'amu Juta somo Anitu kakoe hungkuno mokosyohumayo'ne uh-wosopo'mentisofoho. A'amu Juta fihwo kako kakoe a'apaho sihu kolo'noso so'no kako Anituye a'amu ne imo'nimentisotaho. O'o, oso a'apaho sihu kolo'nyoso a'apahomne'nohinoho. ²⁹ Anituye a'amu ne imo'nyo'ne yahinoso a'amu fihwo kako kakoe a'apahomnohino yo'mayo loho'nyoso hopo'maho. O'o, Anituye a'amu ne sohwo kako Anitumne'no huno ne'no syafisyiwo'ningkiso sohwo kako Anitumo simaho uyiwon'ningkiso hweho. Oso a'amu huhwo sohumo Anitu kakoe a'amu ne umokiyoso honingkanomo hungkunoso umokumentiso'maho. O'o, Anituye Towahuno umokumentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako olo hwaho lopo yofe engo ane hweho. I oso'no Anitu kako oso a'amu sohumo yofe engo umasofoho.

3

Yahino wonyo sohwo kako yahino wopingo somo hwotoho mafenohoho.

¹ A'amu Jutaso a'amu temtitofo kengo mta'ango somo yakolofoso pipilo. A'amu a'apaho sihu makolo'nyo sohwo a'amu a'apaho sihu kolo'nyoso yakolofoso pipilo. Osenoho. ² A'amu Juta somo Anitu kakoe hungkuno mokosyohumayo'ne uyimentisofoho. Oso'no a'amu Jutaso nom'ni hwamo uyakolo'mentohofofoho. ³ I oso'no a'amu Juta fehohnjoso oso hungkuno homo somo tifi miningkayo'njo yontifi nto'no miningkammentohofofoho. I hofiko Anituye hungkunomo simaho muyo'njo imentohoho so'no Anitu kako kakoe hungkuno hiso a'amu Juta somo uyimentiso so'no Anitu iningo umontolaho. ⁴ Nihu'no awonoho. Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi hwasyo hungkuno liwo'ningkuhwono. I Anitu kako'nohino kako hungkuno nehopi'nohino hweho. Yo'mayo so'no liwo'ningkisoso ne imo'niwo'ningkiso hweho. A'amu Anituye hungkunoso mti'mokumentohoho sohwa ole mti'mokumentohofi, Anitu sohwo si kiko jije hungkunoso ne'njo'nohino hwosoho. A'amu hofiko jije hungkuno somne'no hungkuno kilifijoso u, kiko uyakolo'monnoho.

I oso'no a'amu hopi'nono hofiko jije hungkuno nehopi'nohino so'no huno uyimontonoho.

Ose mti'mokumentohofofoho.

⁵ Sekwo huno pipi seyohoho. Nakwo yahino wonyo iwo'ningkuhwone so'no Anitu kako tohino nejaposo somo a'amu nahoningkuji ole wolantifeho. Anituye yahino ito'no iningkayo'ne mihwajiyo'ne yahinoso wopingofoho. Ose likuji Anituye yofe woho'nomantifeho. Oseso nakwoe yahino wonyo iwo'ningkuhwone Anituye yofe engo imokalokuhwono. A'amu fehohnjo huno ose syofisyalokwofo. Oso'no

hofiko ole wolantifeho. Nakwo yahino wonyo iwo'n'ingkuhwoneso Anituye yofe engo imakalokuhwone'manji kako tohino nejapeso wopingotaho. Oso a'amu hwahoponjofe hunofoho. ⁶ Oso a'amu sohwa huno ane hwafoho. I Anitu kako nakwoe wonyomne'no yano monalofiyo'manji kako hwe moya'mi hopi'nonohinofe hon'ingkanano wonyomne'no yano pipi ulohmmontolo. ⁷ A'amu fehohnjoso hofiko Anitumo olo so'no yoka ulalokwofo, A'amu hofiko nje fesyohumayo wonyo somo nohon'ingkujo'no Anituye hungkuno ne'njoso utihwa'nyopo i'mofapihwosi hofiko Anituye yofe engo woho'nomantifeho. Oso'no Anitu kako ngkimo wonyo hwosoho eso peho'no ntantofoho. Nje yahino wonyo somne'no tohino peho'no ntopantofoho. ⁸ Oso yoka hungkunoso ne'njo'manji a'amu fihwa ole wolantifeho. Nakwo hon'ingkanano wonyo ne'no uyano. Olo hon'ingkanano wonyo hiso ne'no yaso'manji a'amu hofiko Anituye yofe engo woho'nomantifeho. Oso hwasyo hungkuno hiso huno nosyofisyihwaloho. A'amu fiso hofiko olo hungkuno loso'no ngko Pouli'ni limale so'no hofiko hwasyo lalokwofo. Hofiko nje yofe monje enisyalokwofo. A'amu hiso hofiko oso hwasyo hungkuno somne'no tohino mayoso hoponoho.

A'amu hopi'nono hon'ingkanano nto'nohino somo nto'no mohumulofo.

⁹ Oseso nakwo a'amu Juta hn'nwi nakwo nom'ne a'amu somo nuyokolo-fanetaho. Nihu'no awonoho. Temtitofe kengo so'nji nakwo a'amu Juta hn'nnonji hon'ingkanano wonyomo humalohwono. ¹⁰ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofe sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu anga'nohinohwo hon'ingkanano wopingo'njohwo mohumuyoho. O'o, a'amu hopi'nonohinoso hon'ingkanano wonyomo humalofo.

¹¹ A'amu anga'nohino fihwo kako hon'ingkanano wopingo somne'no huno'njohwo imo'nonto Anitu'nji humamne'ento hon'ingkanano wopingo tipemanto mohumuyoho.

¹² O'o, a'amu hopi'nono hon'ingkanano hwasyo somo nto hwosopee'mentohofe.

Nohwosopeemofonti Anitumne'no hohujo nto ikinjao'mentohofofoho. A'amu anga'nohino fihwo kako hon'ingkanano wopingomo in'ingkunyo so-hwo mohumuyoho. Nihu'no awonoho.

¹³ A'amu a'mopijohino mta'ni pisakino wawo'n'ingciso hopaso a'amufe mango mta'ni pisakino hungkuno swapiwo'n'ingcisofoho.

Hwasyo hungkunoso mijo ifofayo pa'nyo liwo'n'ingkohofofoho. Homa memijo wonyo'njo sohwo kako a'amumo wonyo umokuwo'n'ingciso hopaso a'amufe mango mta'ni hungkuno wonyo swapihwosi a'amumo wonyo umokumontonoho.

¹⁴ A'amufe mango mta'ni nom'ne a'amu somne'no sifajo'nji yoka'nji swapiwo'n'ingcisofoho.

¹⁵ Hofiko nom'ne a'amumo komo'nohino siki fonjasyiwo'n'ingkohofofoho.

¹⁶ Hofiko ango'meemo nowenti a'amumo tohino engo uyahon'ingkofo hofiko tango engo mawo'n'ingkohofofoho.

¹⁷ Hofiko a'amu simaho afa inonti humawo'n'ingkohofe sofe yahino somo min'ingkayo'njo iwo'n'ingkohofofoho.

Oso'no simaho pompengo mifisyimofiwo'n'ingkiyohofe.

¹⁸ Hofiko Anitumne'no iyoho munyofoho.

Hofikoe yahino wonyo somne'no hofiko Anitu nehonalofoho eso mosyafisiyofoho.

A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofe sohwa ose mti'mokumentohofofoho.

¹⁹ Nakwo huno nayohoho. Anitu kako kakoe honingkano hungkuno nejapmmmentisoso oso hungkuno homo somo enjwa'mo humafitne'ento nejapmmmentisofoho. Nakwo honingkano homo somo ito'no miningkayo'njo so'no nakwo nakwoe honingkanoso wopingo'njo hwona'nyoho eso mohn-nanehwono. Oso'no Anitu kako nakwoe hungkuno ikwolofoso sohonta nakwo hungkuno ane'nwoho. ²⁰ A'amu fihwo kako Anituye honingkano hungkuno somo hofiyo ko iningkawesoso Anitu kako wopingo hwosoho eso mulonehoho. Hwapingoso honingkano hungkuno hiso nakwoe honingkano wonyo so'no netihwayo'nefoho. Oso'no Anitu hungkuno hiso nejapmmmentisofoho.

A'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyalokunjo sohwo osohumo Anitu kako wopingo hwosoho ulimontonoho.

²¹ Anituye yahino a'amumo fo'mayo'neso olohonta utihwa'nyopo nto i'mofapohoho. I oso Anituye yahino wopingo i'mofapisoso honingkano hungkuno mta'ni m'mofapohoyohoho. O'o, honingkano hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoninki limotofo sohwafe hungkuno so'nji olo yahino nom'ne songo somne'no nalimentisofoho. I oso hiso nom'ne honingkano mta'ni i'mofapohoho. ²² Honingkano nto'nohino songo hiso olenoho. A'amu Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyalokunjo sohomo Anitu ole ulalofoho. Wopingo hwosoho ose ulalofoho. I a'amu hopi'nono Jisasimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohoho somo Anitu sekwo wopingo kuyoho ulalofoho. Oso'no nom'ne honingkanoso mawo'nnypothono. ²³ Nakwo hwe moya'mi hopi'nonohino hn'nwi honingkano wonyo'nji'nwoho. Oso'no nakwo Anitu'nji ahwomomo humaneso hopoenohini'maho. ²⁴ I oso'no Anitu kakoe huno mta'ni wopingo wonaloho'monto kakoe hwomu nakumo siki nejapmmmentisofoho. Jisas Kilais kako nakwoe wonyomne'no poyo pe'n'imentiso so'no nakwo oso homo somo simeho uy'hwaso'no Anitu kako nakumo ole wonalimontonoho. Sekwo nje mehomi soku wopingo kuyoho. ²⁵⁻²⁶ Anitu kakoe hwomu Jisas Kilais nakumo nejapmmmentiso sohwo nakwoe wonyomne'no tohino engo ma'mentiso so'no Anitu kako oso wonyo homo somne'no simeho tohino umnimentiso so'no Jisas kako pompengo ifisya'mentisofoho. Oso'no Anitu kako a'amu wonyo hohonta imentohoho so'no kako aku tohino komo'no muyofoho. Hwapingoso oso sikuno Jisas a'amufe wonyo somjo tohino wae yafo'ne oso'no hontohumamentisofoho. Olohonta a'amu honingkano wonyo'njoso hofiko hofikoe wonyo somne'no Jisas poyo pe'n'imentiso so'no simeho hi'ntnnono uy'kujo'no Anitu a'amu homo somo ulimontono, Sekwo honingkano nto'nohino'njo kuyoho. Nakwoe wonyo somne'no Anitu kako Jisasimo tohino uy'imentiso so'no kakoe yahino ito'nohino somo ujo ehontojwahumentisofoho. Nakwo Anituye yahino ito'nohino somo uhwonelokuhwono.

²⁷ Nakwoe yofe ho'noma'nyo'ne honingkano nti'mo weho. O'o, ni'hu'no awonoho. Oso honingkano hiso ni'hu'nahone nto pijwao'maho. Oso honingkano hiso peho pijwao'maho. Nakwo Anituye honingkano hungkunomo hofiyo'no iningkowentan'ngkuhwanesohilo. O'o, ni'hu'no awonoho. Yo'mayo wopingo Jisas naloho'mentiso somo nakwo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no oso hiso nakwoe yofe ho'noma'nyo honingkano somo nto pijwao'maho. ²⁸ Oso'no nakwo huno ole nayohi, A'amu fihwo kako Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkiso oso humnohini Anitu kako wopingo hwosoho ulimontonoho. I honingkano hungkunomo ito'no iningkayo yahinoso hopoenohini'maho. ²⁹ U,

oso Anitu sohwo kako a'amu Juta sokune'nohino hwolaho. Nom'ne temtitofa oso hwa ane hwolaho. O'o, awonoho. Anitu sohwo kako a'amu hopi'nonohinofe Anituyoho. ³⁰ Ou, Anitu ne sohwo kako anga'nohinohwo humaho. A'amu fihwo kako kakoe a'apaho sihu kolo'nnyo sohwo kako Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyoso sohumo Anitu ulimontono, Kiko wopingo hwosoho. I a'amu nom'ne kako kakoe a'apaho sihu makolo'nyo huhwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyo huhumo ulimentono, Kiko huhwosi wopingo hwosoho ulimontonoho. ³¹ Nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyaso'manji i nakwo honingkano hungkuno somo hwotoho wofeentantaho. O'o, nihu'no awonoho. Nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyihwaso'no nakwo honingkano hungkunomo ho'nomalokuhwono.

4

Anitu Apiloham sohumo hwe wopingo hwosoho ulimentisofoho.

¹ A'amu fihwo kako ole wantimontoliken. Apiloham sohwo nakwo pa'nyo hweho. Kako nakwoe neyakweho. Oso'no kiko kakine'no pehofo ulihnnohino. Ose wantimontoliken. Ou, ngko ole ulimonnoho. ²⁻³ Anitu Apiloham ole mujofoho. Apiloham jije honingkano wopingo yiwo'ningkino so'no wopingo hwosoho kilalokweno. Anitu ose ulontentesi u, Apiloham kakoe yofe ho'noma'ningkuhwonesohilo. I oso'ne'maho. O'o, a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofa sohwa ole mti'mokumentohofi, Apiloham kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no Anitu kako wopingo hwosoho Apiloham ose ulimentisofoho. Oso'no Apiloham kakoe honingkano wopingo so'no kakoe yofe moho'noma'nimmentiso hweho.

⁴ U, pahnnimo hungkuno upa'nimno. Hwe fihwo kako nom'ne humo syoho ulohofiyoso sohwo kako hamniyoho mayo sohonta siki ntapohoho eso majofoho. O'o, kakoe syohomne'nefoho. I oso'no nakwo Anitumo u'mayo yahinoso ose'njo'maho. Anitu kako a'amu honingkano wopingo iwo'ningkiso so'no wopingo hwosoho mulonehoho. O'o, a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono unyo sohumo kiko wopingo hwosoho ulimontonoho. ⁵ Oso hwe honingkano wonyo'njo sohumo Anitu kako wopingo imokiyoso hoponoho. A'amu oso homo somo simeho hi'ntnnono unyoso sohumo Anitu kako nuhwononto yahino wopingo'njo pa'nyo uhwononto wopingo hwosoho uliwo'ningkisofoho. ⁶ Hwe yofe engo'njo Ntefit a'amumo mokosyohumamojo sohwo olo hungkuno homo lomne'no mti'mokumentisofoho. Hwe fihwo kako Anitumo u'mayo so'no syoho engo ko miyoso sohwo kako Anitumo uningkamoloso sohwo osohumo Anitu kako kiko wopingo hwosoho uloso sohwo kako simonyo uyono. ⁷ Ole mti'mokumento, Anitu a'amu honingkano wonyo'njo sofe wonyoso wae imofihwosi hiyaso'mo nihu'nahone ho'nasyihwoso'no hofiko simonyo uyantifeho.

⁸ Anitu hwe fihwo wonyo so'no huno mosyafisiyo'njo yoso sohwo kako simonyo uyono.

⁹ Oso simonyo iyoso a'amu Juta a'apaho sihu kolo'niwo'ningkohofa sofe'nohinotaho. O'o, awonoho. A'amu a'apaho sihu makolo'niwo'ningkiyohofa so'ntnnefoho. Hwapingosole nto lihwoe, Apiloham Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no Anitu kako Apilohamiye simeho hi'ntnnono uyoso yahino wopingo pa'nyofoho ulimentisofoho. ¹⁰ Oso hungkuno homo somo Apiloham Anitu

ntohonta ulimentisoto. A'apaho sihu nto kolo'nnyohonta ulimentisotaho. Makolo'nyohonta ulimentisotaho. O'o, a'apaho sihu makolo'nyohonta ole ulimento, Kiko wopingo hwosoho, ose ulimentisofoho. ¹¹ Ou, Apiloham a'apaho sihu makolo'nyo sohonta Anitumo simeho hi'ntnnono uyahonngki Anitu ulimento, Kiko wopingo hwosoho ose ulimentisofoho. Tifi no'mo Anitu Apilohammo ole ulimento, Kiko simeho hi'ntnnono ntape so'no wopingo hwosoho kilimentohe so'no kiko yofe kuhwoe'neso jije a'apaho sihu fikolo'nyo. Oso'no Apiloham kako a'amu hopi'nono hofiko hofikoe a'apahomo sihu makolo'nnyo ko huhwa Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwon'ngkohoho sofe hofiyakweho. Oso a'amumo Anitu kako wopingo kuyoho ulimentisofoho. ¹² Apiloham kakoe a'apaho sihu makolo'nyo sohonta Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no a'amu hopi'nono a'apaho sihu makolo'nyo so'nji a'apaho sihu kolo'nyo so'nji hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono unyoso'no hofiko Apilohamiye imu nefoho. Hwapingoso hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso Apiloham pa'nyo umentohofoho.

Anituye hungkunoso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwon'ngkohoho somnefoho.

¹³ Anitu Apiloham kakoe imu so'ntnne'no hwaho hopi'nono wosejapmmo ulimentisofoho. Apiloham kako Anituye honngkanomo inngkamentiso so'no oso hungkuno hiso ulimentiso'maho. O'o, Apiloham kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyahonngki Anitu wopingo hwosoho ulimentiso so'no oso hungkuno hiso Apiloham kakoe imu somo ulimentisofoho. ¹⁴ Anitu Apiloham'nji kakoe imu so'ntnne'no olo hwaho hopi'nono wosejapmmo ulimentiso sohonta kako a'amu Anituye honngkano hungkunomnohini inngkawowo'nngkohoho somnohini ulimentiso'maho. I oso homo somnohini uyontentesi a'amu kakimo simeho hi'ntnnono uyifijontentesi hofiko simeho hi'ntnnono siki uyikutnnesohilo. I Anituye hungkunoso yokumpohn'nyo mmo'nngkuhwonesohilo. ¹⁵ Ihwoni. Honngkano hungkuno we-e'manji a'amu oso honngkano hungkuno homo somo mtihupeso sohwo kako tohino woma'montonoho. I honngkano hungkuno ane'manji a'amu fihwo mamti'hupenohoho.

¹⁶ Oseso Anitumo u'mayo honngkano anga'nohinoso olenoho, simeho hi'ntnnohino uyofoho. Oso'no a'amu hopi'nono huno ole uyono. Nakwo yo'mayo iwo'nngkuhwone so'no nakwo Anitumo mu'manehwono. O'o, Anitu kako nakumne'no wopingo naloho'mentiso so'no kakimo u'manefoho. Oseso oso hungkuno Anitu Apilohammo uyimentisoso Apilohamiye imu hopi'nonohino somnefoho. A'amu Anituye honngkano hungkuno hi'njo so'nji ane so'ntnnefoho. A'amu hopi'nono Anitumo simeho hi'ntnnono Apilohammo hopa uyiwon'ngkohofoso Apilohamiye imu nefoho. ¹⁷ A'amu Anituye hungkuno mtimokumentohoho sohwa ole mtimokumentohofi, Anitu Apilohammo ole ulimento, Ngko kikimo a'amu kengo kengo'mta'ango pi'ningo engo sofe hofiyakwosi wakumokumonne'no yohono. Ose ulimentisofoho. Anitu huhwo sohwo kako a'amu poyo pe'nontife somo ulikafiwo'nngkiso hweho. Yo'mayo m'mofapeso utihwa'nyopo nto i'mofapinyo pa'nyo uhwon'wo'nngkisofoho. Oso Anitu huhwo sohwo kako Apilohammo hungkuno ulahonngki Apiloham kako oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono umentisofoho.

¹⁸ Anitu Apilohammo ulimento, Jije ape kako hwomu aswo woma'montonoho. Oso homo somta'ni jije imuso pi'ningo engo imo'nifitnefoho. Ose ulahonngki Apiloham kako hungkuno homo

somo simeho hi'ntnnono uyonto hontohumamentisofoho. Apiloham kako Anitu hwomu wontapononto ne'no hontohumanto mehomimaso ni'hu'nahone a'mane imo'nimentisofoho. I oso'no Apiloham kako Anitu mta'ni kakoe hwomu'ne'no hontohumanto a'mane ko imo'nonto kako Anitumne'no hohujo ikinjimo'mentiso'maho. O'o, kako Anitumne'no simeho hi'ntnnono ne'no umentiso sohwo nakwo a'amu temtitofo kengo kengo mta'ango hn'nwi neyakweho. ¹⁹ Apiloham kakoe soswo *wan hantilet* (100) uyokolofahon'ngki kakoe ape Sola ape hwonjosi sikoe a'apaho hon'ngkonimentisiyoso poyo wape'nonji mofonepo hon'ngkononji Apiloham kako kakoe hwomumne'no Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso musikwajimmentisofoho. ²⁰ Anitu Apiloham yo'mayo tifi i'mofapone so'no ulahon'ngki Apiloham kako huno hufa'u syafi'hu'mentiso'maho. O'o, kako Anitumo simeho hi'ntnnono ne'no uyoso'no kakoe a'apaho yokumpohn'nyo imokinonto kako Anituye yofe ho'noma'mentisofoho. ²¹ Hwap'ngoso olenoho. Apiloham kako huno ole syafi'hu'mento, yo'mayo hungkuno Anitu ntimentisoso Anitu kako ne imokiyoso hoponoho. Apiloham kako huno ose syafi'hu'mentisofoho. ²² Oseso Anitu Apilohamiye simeho hi'ntnnonohino uyoso'no huno syafisyonto limento, Apiloham kako simeho hi'ntnnono ne'no ntap'wo'n'ngkiso so'no kako hwe wop'ngo hweho. Ose limentisofoho. ²³ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso ole mti'mokumentohofi, Apiloham Anitumo simeho hi'ntnnono umentiso so'no Anitu ulimento, Kiko hwe wop'ngo hwasoho. Oso hungkuno mti'mokumentohofoso Apilohamne'nohini'maho. ²⁴ O'o, nakwo hi'nnontnne'no mti'mokumentohofofoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas poyo imo'nimentiso sohumo Anitu kako apa'no songo ulika'mentiso oso Anitu huhwo sohumo nakwo simeho hi'ntnnono uyimentihwone so'no wop'ngo kuyoho nelalofoho. ²⁵ Anitu kakoe hwomu Jisas Kilais kako nakwoe wonyo wayo'ne uhwatimentisofoho. I oso'no Anitu kako Jisasimo apa'no songo ulika'mentiso so'no nakwo Anitumo simeho uy'wo'n'ngkuhwone hn'nyumo wop'ngo kuyoho nelalofoho.

5

Anitu nakumo ole nelalofoho, Sekwo wop'ngo kuyoho nelalofoho.

¹ Nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkuhwone so'no Anitu kako nakumo ole nelalofoho, Wop'ngo kuyoho nelalofoho. Oso'no kako nakwoe wonyomne'no simeho tohinoso munnyofoho. O'o, nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohwo kako yo'mayo wop'ngo naloho'mentiso so'no nakwo Anitu'nji simeho afa inalokuhwono. ² Nakwo Anitumo ufohi'nifitnne'ento hon'ngkano namommentiso so'no Anitu kako nakumo wop'ngo nelohofalofoho. Oso'no nakwo simonyo yontani nakwo Anitu'nji wop'ngopo humayo'ne hontohumalohwono. ³ Simonyoso oso'nohini miyalokuy'hwono. O'o, yo'mayo tango ne'maso oso'ntnne'no simonyo yalokuhwono. Hwap'ngoso yo'mayo tango ne'masoso nakwoe simeho yokumpohn'nyo sosofito'nyo'nefoho. ⁴ Yo'mayo tangoso ko ne'masoso nakwo yokumpohn'nyo lohofontan'ngkuhwasi Anitu kako wop'ngo kuyoho wonalimontonoho. Huno ose naihwoso'no nakwo Anitu asomo netimayo'ne hontohumalohwono. ⁵ I yo'mayo wop'ngo so'no hontohumehwasi nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono ne'no uy'hwasi nakwo wonimango monanonehoho. Hwap'ngoso Anitu kakoe hitohoso nakwoe simehomo ho'nonahumentisofoho.

⁶ Nakwo wopingo imo'nyo'ne yokumpohn'nyo ane humen-tan'ingkuhwoni Jisas kako oso sikuno Anitu ho'nahumentiso somo nakwo a'amu Anitumo hohujo ikinjimo'nnyo hn'nimo asomo netimayo'ne pe'nimentisofoho. ⁷ Jisas kako nakumo simaho nejapwo'n'ingciso hopaso nakwo nom'ne a'amumo uyantontaho. Hwe fihwo kako nom'nihwo hon'ingcano wopingo'njo sohumo ufo'mayo'ne wape'nimontolaho. O'o, awonoho. I a'amu anga'nohino sohwo kako a'amu ni'hu'no wonyoangkafo sohune'no ufo'mayo'ne wope'nimontolikenho. Ngko huno maniyohoyohoho. ⁸ I oso'no nakwo ni'hu'no wonyo nohumentan'ingkuhwoni Jisas Kilais kako nakumo nefe'mayo'ne pe'nimentisofoho. Ose imentiso so'no Anitu kako nakumo simaho nejopalokunjo so'no utihwa'nyopo ujo ehontojwahumentisofoho.

⁹ Jisas nakumne'no pe'nimentiso so'no Anitu kako nakumo wopingo kuyoho nelalofoho. Oseso nakwo Jisas Kilaisi'nji nohumentani nakwo huno ole nayohi, Anitu kako tohino monejaponehoho. ¹⁰ Simo'mo nakwo Anituye mango hwona'ni humamotohwone sohonta Anituye Hwomu sohwo nakwoe wonyo'ne pe'nimentiso so'no kako Anituye a'amu ne namokumentisofoho. Olohonta Kilais kako songo humaso sohwo kako nakumo ne'no wonfo'ma'montonoho eso huno nayohoho. ¹¹ Oseso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako nakumo Anitu'nji motonefohi'n'ingkahon'ingki nakwo Anituye a'amu ne imo'nontani simonyo engo yalokuhwono.

Atam'nji Kilaisi'njiye hungkunofoho.

¹² Nakwo olo so'no huno nayohoho. Hwe simo'mjo sohwo kako wonyo imentiso sohonta olo hwaho lopo yahino wonyoso i'mofapmmmentisofoho. Poyo pe'nyoso oso yahino wonyo homo somta'ni imo'nimentisofoho. Oso'no nakwo hopi'nono poyo pe'niwo'n'ingkuhwono hwap'ingoso nakwo hopi'nono wonyo'nji'nwoho. ¹³ Anituye hon'ingcano hungkuno m'mofape sohonta nakwoe hwaho lopo yahino wonyoso wo'mojoponoho. I oso'no Anitu kako kakoe hon'ingcano hungkuno muyo'njo imentiso so'no kako a'amufe yahino wonyo somne'no tohino mummentisofoho. ¹⁴ Oseso Atam nohumanto hon'ingcano wonyo yonto pe'nimentisofoho. Oso mta'angoso ne'no mji'mo'nimoponto Mousesiye sikuno i'mofapmmmentisofoho. Simo'mo Atam Anituye hungkuno ko upa'nonto hwotoho fento wonyo imentisofoho. A'amu tiffinjoso hofiko Anituye hungkuno momaso'njoso Atam hungkuno homo somo hwotoho hmmentiso pa'nyoso ko mahmmentohofoso hofiko huhwa wonyo yontifi poyo pe'nimentohofofoho. Atam kako simo'mta'ango sohwo imentiso sohwoe yahino somo a'amu hopi'nono kakimo tifi in'ingkamentohofofoho. I oso'no tifi no'mo Jisas kakoe yahino songo a'amu tifi in'ingkayo'ne moji'mofapmmmentisofoho.

¹⁵ Oseso Atam'nji Jisasi'nji siko afa simo'mjo hwaswoho. I oso'no siko yahino ni'hu'no kengo kengo imo'mentisiyefoho. Atam kako wonyo engo imentiso oso mta'angoso a'amu hopi'nono hofiko nope'niwo'n'ingkohofofoho. I oso'no Anitu simaho wopingo mikun'imposo nejapmmmentisoso kakoe hwomu Jisas Kilais nejapmmmentisofoho. Jisasiye yahino wop'ingoso Atamiye yahino wonyo somo nuyakolofonto nakwoe wonyoso wae enao'mentisofoho. ¹⁶ Anitu kakoe hwomu nakwoe hwaho lopo uhwatimentiso sohonta kako Atam olo hwaho lopo yahino wonyo imentiso hopa imentiso'maho. Atam kako simo'mo wonyo yahon'ingki Anitu kako nahonimentisoso nakwo hopi'nono wonyo ihwasi poyo pe'nyo'ne nahonimentisofoho. Anitu ose nahononto

kakoe huno mta'ni kakoe hwomu nakumo wopingo nalohofone nejammentisofoho. Oso wopingo nalohomentiso so'no wopingo kuyoho nelalofoho. ¹⁷ Hwe simo'mjo Atam sohwo kako Anituye hungkuno haloho maposo'njo imentiso so'no nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi poyo pe'noma'mentihwonefoho. I oso'no Anitu kako nakumo wopingo nalohomne'ento kakoe hwomu nejammentisofoho. A'amu fihwo kako yo'mayo Jisas imentiso somo simeho wopingo uyoso osohumo Anitu kako wopingo kuyoho ulihwosi songo ne'no humayo'neso uyimontonoho. Oso a'amuso kako Jisas Kilaisi'nji ne'no nohumahwosi yo'mayo somo Jisasi'nji mokosyohumantokutnefoho.

¹⁸ Ihwoni, hwe anga'no kako wonyo imentiso so'no nakwo hinjoho'nwi honingkano wonyo'njo imo'nimentihwonefoho. Oso'no poyo wape'nife nalimentisofoho. I, tifi no'mo hwe anga'no Jisas sohwo kako wopingo imentiso so'no kako nakwoe wonyo honingkano somne'no poyo pe'nyo hungkuno somta'ni nakumo isihutofonemanto songo humayo'neso nejammentisofoho. Oso'no Anitu kako wopingo kuyoho nelalofoho. ¹⁹ Ihwoni. Olenoho. Hwe anga'no kako Anituye hungkunomo haloho maposo'njo imentiso so'no a'amu hopi'nonohino hn'nwi yahino wonyo imo'mentihwonefoho. I hwe anga'nohino nom'ne sohwo kako Anituye hungkunomo haloho po'mentiso so'no Anitu kako a'amu pi'ningo engo hn'nyumo wopingo kuyoho nalimentisofoho.

²⁰ Anitu a'amu hn'nyumo kakoe honingkano hungkuno nejammentiso so'no nakwo nakwoe honingkano wonyoso ni'hu'no wonyo honingkonimentihwonefoho. Nakwo wonyo engo ko yahoningkuhwoni Anitu kako nakumne'no wopingo mikunimposo wonyoangkafo nelohofalokunjoso nakwoe wonyo engo somo yakolo'nnyofoho. ²¹ Hohonta yahino wonyo engoso nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumanto poyo namokumojofoho. Olohonta Anitu kako nakumo wopingo nalohofonto kako wopingo kuyoho nalonto songo humayo'neso nejopalofoho. Hwapingoso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi nakwoe wonyomne'no tohino engo ma'mentisofoho.

6

Nakwo Jisas Kilaisi'nji sape'nimentihwono.

¹ Oseso nakwo pehofo lanehwono. Anitu nakumo wopingo nalohofone'neso engo imokiyo'ne so'no nakwo honingkano wonyoso ne'no uyano. Ose lane'elaho. ² O'o, ose molanehwono. A'amu poyo pe'noso sohwo kako apa'no wonyo miyonehoho. Oso pa'nyo nakwo Jisasi'nji sope'ningkahoningkuhwoni wonyoso apa'no nakumo monemokosyohumuyoho. Oso'no nakwo wonyoso ne'nohino peho'no uyantanto. ³ Nakwo Kilaisi Jisasi'mo ufohi'nontani mijo kiyomayo yahino somo iningkamentihwonefoho. Nakwo Jisasi'mo ufohi'nimentihwone so'no kako'nji poyo sape'nimentihwonefoho. Olo hilo so'no sekwo huno kaseyohoho. ⁴ Mijo kiyomayo yahino imayoso olenoho. Nakwo Kilaisi'mo poyo sope'nifohi'ningkahoningkuhwoni Anitu nakumo Kilaisi'nji pi'nimomo soho'nonahumentisofoho. Oseso Anitu kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji Kilaisi'mo songo ulika'mentiso sohonta nakwo'njimo songo sonelika'mentisofoho. Oseso Jisas kako songo humayo'ne neso ma'mentiso hopaso nakwo hn'nwi songo humayo'ne neso ma'mentihwonefoho.

Oseso nakwo Kilaisi'nji songo ne'no humentihwanefoho.

⁵ Oseso nakwo kako'nji poyo sape'nifohi'nimentihwonehn'nyimo u, Anitu Jisasimo ulika'mentiso hopaso nakwo'nji sonelika'mentisofoho.

⁶ Nakwo huno ole nayohi, Jisas nakwoe wonyo'ne'no poyo pe'nimentiso sohonta nakwoe yahino wonyoso yokumpohn'nyo nemokosyohumamojo sohumo Jisas kako poyo imokumentisofoho. Oseso olohonta nakwo yahino wonyo sohwoe syoho ulohofiyo mohumulohwono. O'o, kakoe yokumpohn'nyoso moi'wonoho. ⁷ A'amu simo'mo pe'noso sohumo yahino wonyoso kakimo yokumpohn'nyo mumokosyohumanehoho.

⁸ Ou, nakwo Jisasi'nji poyo sape'nimentihwone so'no nakwo simeho hi'ntnnono ole uyalokuhwono. Nakwo Kilaisi'nji songo ne'no nohumentihwanefoho. ⁹ Nakwo huno nayohoho. Jisas kako pi'nimo nta'ni apa'no songo lika'mentiso sohwo kako apa'no poyo mape'nonehoho. Oseso Jisas kako poyo pe'nyo yahino yokumpohn'nyoso hwotoho nto hmentisofoho. ¹⁰ Jisasiye poyo pe'nyoso olenoho. Kako sikuno anga'nohino somo pe'nimentiso sohonta kako yahino wonyo sohwoe yokumpohn'nyo somo ni'hu'nahone wae yao'mentisofoho. Wayo yaofonto Anitumo ufohi'nimentiso sohwo olohonta kako Anitu'nji songo ne'no humaho.

¹¹ Oso hopaso sekwo huno fisyafi'hu'nimno. Sekwo hokunonji Jisasi'nji poyo sape'nimentohoho so'no oso yahino wonyoso sekwo hokumo yokumpohn'nyo mosemokosyohumanehoho. O'o, sekwo Kilaisimo ufohi'nimentohoho soku Anitu'nji humalofo. Oso'no sekwo huno fisyafi'hu'nimno. ¹² Oseso oso yahino wonyoso nakumo nonemokosyohumawoloho. Yahino wonyo kikimo wokumokosyohumamo lihwosi yahon'ngkuhwosi jije hunomo huno wonyo ku'maso somo kiko osomo in'ngkahutoho. O'o, oso huno wonyo hiso foho'nafo. ¹³ Oseso sekwoe sife aho timo a'apaho oso'nji yahino wonyo somo ikutoho. Sekwo poyo pe'nontifi apa'no songo lika'mentohoho so'no sekwoe sife aho a'apaho timo oso Anitumo uyikuji sekwo kakoe yahino wopingo somo nto'nohini fiyimno. ¹⁴ Sekwo huno seyohoho. Yahino wonyoso sekwoe hwe engo imo'n'ngkuhwosi mosemokosyohumanehoho. I nom'neso ole. Oso hon'ngkano hungkuno Mouses sejapmmentiso homo somo enjwa'mo mohumuloho. Oso hungkuno hiso ole nalimojo. Hon'ngkano hungkunomo mtihupe'manji poyo wape'nimnoho. Oso hi enjwa'mo mohumuloho. O'o, Anitu kako wopingo seloho'mentiso so'no sekwo kako'nji ufohi'nontifi sekwo Anituye pompenjiyomo humalofo.

Nakwo yahino wopingo sohwoe syoho ulohofiyo umo'nano.

¹⁵ Oso'no nakwo pipi yanehwono. Anitu kako nakumo wopingo naloho'mentiso so'no nakwo hon'ngkano hungkunomo enjwa'mo mohumulohwono. Oso'no nakwo yahino wonyoso anga'no anga'no apa'no uyantantaho. O'o, ni'hu'no awonoho. ¹⁶ U, sekwo huno maseyoho liyohoho. Hwe fihwo kako nom'nehumo syoho ulohofiyonto kakoe hungkunomo haloho pewo'n'ngkiso so'no oso hwe nom'ne huhwo sohwo kakoe hwe engo imo'n'ngkuhwosi kakimo yokumpohn'nyo womokosyohumamontonoho. Ihwoni. Yahino wonyoso oso pa'nyofoho. I kiko oso yahino wonyoso ne'no yohojo'no oso yahino wonyo hiso kikimo yokumpohn'nyo wokumokosyohumamontonoho. Oso yahino wonyo huhwo sohwo kako kikimo yokumpohn'nyo kumokosyohumawosi poyo wakumokumontonoho. U, yo'mayo Anitu umo kilososo u, kiko oso hiso yohojo'no Anitu kako jije hwe engo imo'n'ngkuhwosi kikimo wokumokosyohumamontonoho. Ose yohojo'no Anitu kako kikimo wopingo hwosoho wakil'montonoho. ¹⁷ Simo'mo sekwo yahino wonyo

sohwoe syoho ulohofiyontifi wonyo'nohino imotofofoho. I osohonta sekwo Anituye hungkuno ne somo upa'nontifi hungkuno homo somo simeho uyontifi hungkuno hiso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo. Oso'no nakwo Anitumne'no simonyo uyano. ¹⁸ Yahino wonyo sohwo sekumo impo'angomo nomokokilo'mokosyesyohumentaningki Anitu kako hano hwosampento isihutofosema'mentisofoho. Oseso Anitu kako sekumo yahino wopingo sohwoe syoho ulohofiyo semokumentisofoho.

¹⁹ Oseso sekwo huno tifo'njo sokune'no ngko oso syoho ulohofiyo'ne pahnnimo hungkuno apa'no waselimo. Hohonta sekwo sekwoe sife aho hopi'nono yahino wonyo somo uyontifi kakoe syoho ulohofiyontifi yo'mayo yo'mayo honingkano nihu'no wonyo imotofofoho. I oso'no olohonta oso pa'nyoso sekwoe sife aho yo'mayoso Anitumo uyikuji yahino wopingo sohwoe syoho ulohofiyo hmomo'nimno. Ose ikuji sekwo honingkano wonyo ane umo'nantifeho. ²⁰ Simo'mo sekumo yahino wonyo sohwo yokumpohn'nyo semokosyohumentaningki yahino wopingoso mimmotofofoho. ²¹ Oso hohosohonta sekwo nohumantifi sekwo wopingo humamotofotaho. O'o, oso yahino wonyo hiso sekumo poyo wasemokumonto imojofoho. Oso'no hohonta sekwo yo'mayo wonyo imotofo so'no sekwo olohonta wonimango senalofoho. ²² Oseso Anitu olohonta kako impo'ango somjo yahino wonyo somta'ni nto isihutofosema'maho. Oso'no olohonta Anitu kakoe syoho ulohofiyo nto semokumaho. Oseso sekwo kakoe yahino wopingo somo iningkayo so'no simeho semo'ningkahoninkingi honingkano wonyo'maso imo'nalokwofo sokumo engolopohamo songo ne'no humayo'ne sejapmmentisofoho. ²³ A'amu wonyo iwo'ningkohoho sofe mpe mayo pa'nyoso poyo pe'nifitnefoho. I oso'no nakwo Anitumo simeho uywo'ningkuhwone hn'nimo Anitu kako songo ne'no humayo'neso siki nejaponefoho. Oso songo ne'no humayoso nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais'nji ufohi'nimentihwone somnoho.

7

Nakwo yahino songo Jisas Kilais mta'angoso uyano.

¹ Nje a'amu soku, sekwo Mousesiye honingkano hungkuno somne'no huno'njo sokune'no olo hungkuno loso waselimonne'no yohono. A'amu songo humalofo sohonta hofiko honingkano hungkunomo enjwa'mo humalofo. Hofiko tifi iningkayo'nefoho. I a'amu poyo pe'nyoso pipi iningkapifitne'elo. Awonoho. Songo ne'nohinofoho. ² A'mu fisi hwehumo uma'ningkuhwosi oso hwe sohwo songo nohumentaningkuhwosi honingkano hungkuno Anitu Mousesimo uyimentisoso nihu'nahone sekumo mokotiku'nnyofoho. Osohonta oso a'musiye hwehwo poyo pe'ningkuhwoso'no oso honingkano hungkunoso oso a'mu simo apa'no momokilo'mokosyohumanehoho. O'o, oso a'musi kako apiwojo wohumamontonoho. ³ I a'mu fisi kako kakoe hwehwo simo'mjo sohwo kako songo nohumentaningkuhwosi oso a'musi kako ape ma'nyo honingkanoso nomtihupehwosi nom'nehumo uma'noso'manji oso a'musiye honingkanoso wonyo umo'nimontonoho. U, hwe sohwo poyo pe'ningkuhwoso'ne'manji i oso a'musi kako nom'ne hwehumo uma'nyo'manji oso hiso wopingofoho. Oso yahino hiso honingkano hungkuno somo mtihupe-e'ne'maho. O'o, oso wopingofoho.

⁴ Nje a'amu soku, sekwo upa'nimno. Hungkuno hiso ne hwapingoso ole'nefoho. Simo'mo Mousesiye honingkano hungkunoso sekwoe hwehwo pa'nyo humamentisofoho. I oso hohosohonta sekwo Jisas Kilais'nji

sekwo poyo sape'nimentohoho sohonta sekwo honingkano hungkuno homta'ni pe'nimentohofoho. Oseso honingkano hungkunoso sekumo apa'no momokilo'mokomokosesyohumanehoho. O'o, awonoho. Kilais songo lika'mentiso sohumo sekwo makotiku'nimentohoho so'no sekwo hokunonji songo lika'mentohofoho. Oseso sekwo Anituye yahino wopingoso iyo'ne humalofo. ⁵ Hohonta nakwoe a'apaho huno simeho timo oso yo'mayo wonyoso umo limojo oso hiso ne'no yontaningkuhwoni oso yahino wonyoso yokumpohn'nyo nemokosyohumamojofoho. Oso hohosohonta Anituye honingkano hungkunoso nakumo ole nelahonjoso sekwo yo'mayo wonyoso ikutoho. Ose nelahonjo sohonta nakwo wonyo engo so'no ne'mo'n'ngkahon'ngki ne'no imotohwonefoho. Oso yahino wonyo hiso nakumo poyo wonamokumonte'no yohoho. ⁶ I olohonta nakwo Jisas Kilaisi'nji poyo sape'nimentihwone so'no oso yahino wonyo hiso nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumamojo sohwo momokilo'mokomokonesyohumanehoho. O'o, Kilais nakumo isihutofonema'mentisofoho. Oseso olohonta nakwo oso honingkano hungkuno mti'mokumentohoho somo enjwa'mo mohumuyontani nakwo a'amu songo pa'nyo imo'nontani Anituye Towahunofe mampaho somo iningkowalokuhwono.

Yahino wonyoso nakumo wonyo namokumentisofoho.

⁷ Oso'no nakwo pehofo lanehwono. Honingkano hungkunoso wonyofoho wolantantaho. O'o, ni'hu'no awonoho. U, honingkano hungkunoso yahino wonyo yohotoho ose monajo'njo yontentesi nakwo ole hnnontaningkuhwanesohilo. Nakwo wonyoso ane'nwoho. Ose hnnontaningkuhwanesohilo. I olo so'no fisyafihupmno. Sekwo nom'ne a'amufe yo'mayo somne'no hi semo'n'ngkuhwaloho. Ose monajo'njo yontentesi a'amu nom'nefe yo'mayo so'no hi ko nimo'n'ngkahon'ngkuhwosi ngko ole li'mnesohilo. Ngko wonyoso ane hwo'nyoho. Ose lontani'mnesohilo. ⁸ Simo'mo ngko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi manimo'nyo'njo yontan'ngki Anituye honingkano hungkuno ntimento, Kiko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi kumo'n'ngkuhwaloho. Ose upa'nimentohe sohonta nje hunoso nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi engo nimo'n'mentisofoho. Olo so'no selalokweno honingkano hungkuno sohwo kako honingkano wonyoso yohotoho monajo'njo yontentesi oso honingkano wonyoso kakoe yokumpohn'nyoso ane'nesohilo. ⁹ Hohonta ngko honingkano hungkuno mupa'nyo sohonta ngko hwe wopingo hwo'nyoho syafihu'motefoho. I oso hohosohonta ngko honingkano hungkuno upa'nonji yo'mayo imote so'no huno syafisyonji limento, Ngko wonyo'njo hwo'nyoho. Oso hiso nuhwononji yahino wonyo hiso ne'no yonji yahino wonyoso yokumpohn'nyo nimokosyohumentan'ngki uhwonimentoheho honingkano wonyo huhwo sohwo ngkimo poyo nimokone so'no uhwonimentohefoho. ¹⁰ Oso honingkano hungkuno Mouses nalimentisoso ole so'no nejapmmmentisofoho. A'amu hofiko honingkano hungkunomo hofiyo'no iningka'fijoso songo pa'nyo humafitne'ento nalimentisofoho. I ngko oso hungkuno homo somo nupa'nonji ole limento, olo hungkuno homo losomo ngko ito'no min'ngkayo'njo imeso poyo pe'nimnoho limentohefoho. ¹¹ Ngko huno ole syafihu'mentoho, Honingkano hungkunomo iningka'me'manji honingkano wonyo somo ngko uyakolo'monnoho. Ngko huno ose ko syofisyahon'ngko honingkano wonyoso yokumpohn'nyo nimokosyohumentan'ngki kako honingkano

hungkuno somo hwasyo hwasyo imote so'no oso honingkano hungkuno huhwo sohwo ole ntimento, Kiko poyo pe'nyo. Ose ntimentisofoho. ¹² Oseso nakwo huno nayohoho. Anitu kakoe honingkano hungkunoso ni'hu'no wopingo'nohinofoho. Oso hungkuno anga'no anga'nohinoso hopi'nono nto'nohinoho. Wonyo hungkunoso anefoho.

¹³ Oseso pipilo. Oso wopingo hiso ngkimo poyo wanimokumontolaho. O'o, ose'maho. Yahino wonyo sohwo kako poyo wanimokumonte'no yohoho. I honingkano hungkuno somo upa'nonji yahino wonyo somo utihwa'nyopo uhwononji nje honingkano wonyo engo somo uhwonimentohefoho. Ngko Anituye honingkano hungkunomo upo'ningkahoningko yo'mayo wonyoso yohotoho ko ntahoningki nje simeho timo sife aho yo'mayo wonyoso umo limoteso ngko wonyo hiso ne'no iwo'ningkohefoho. Oso'no honingkano wonyo yahino ni'hu'no wonyofoho nningkohoho.

Honingkano wonyoso nakwoe hunomo impe intofonesyohumaho.

¹⁴ Anituye Towahuno sohwo kako Anituye honingkano hungkuno Mousesimo uyimentisoso Mouses kako mt'i'mokumentisofoho. I oso'no oso honingkano hungkuno homo somo ngko miningkayo'njo yahoningko yahino wonyoso yokumpohn'nyo nimokosyohumentaningki ngko oso yahino wonyo huhwo sohwoe syoho ulohofiyo imo'nimentohefoho. ¹⁵ Ngko nje yahino wonyo iwo'ningkoheso neso ngko huno maniyohoyohoho. Ngko yahino wopingo'nohini uyimo ko lonji oso yahino wopingo hiso mimmnehono. I oso yahino wonyoso miyo'njo uyimo ko lonji oso wonyo engoso iwo'ningkohefoho. ¹⁶ Ngko honingkano wonyoso imote so'no ngkilaho lohono. Oso'no honingkano hungkuno Mouses nalimentisoso ngko wopingo uhwoningkohono. ¹⁷ Yo'mayo wonyo iwo'ningkoheso ngkilaho lalokwe so'no ngko huno ole niyohoho. Oso wonyo iwo'ningkohe hiso nje huno mta'ni'maho. O'o, yahino wonyo nje simeho mo'mo mnawojoso yokumpohn'nyo imo'ningkahoningki oso wonyo hiso yalokweno. ¹⁸ Ngko huno ole niyohoho. Nje simeho mo'mo wopingoso momnauyoho. O'o, nje simeho wonyo'nohino umo limojofoho. Nje hunoso yo'mayo wopingo'nohini uyimo ko lontneso nje simeho sohwo wopingo hiso miyonehoho. Oso'no wopingo yahino iyoso'no ngko yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho. ¹⁹ Yo'mayo yahino wopingoso umo ko lonji yontneso ngko miywo'ningkiyonoho. Yo'mayo wonyoso mimmnehono lontneso oso wonyo hiso ngko iwo'ningkohono. ²⁰ Yo'mayo yahino wonyoso ngko miyo'njo umo lontneso oso hiso ngko iwo'ningkohono. Oso hiso nje huno mta'ni'maho. O'o, nje simeho sohwo fiyo ntahoningki ngko iwo'ningkohono. Hwapingoso nakwoe simeho mo'mo yahino wonyoso nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumaho.

²¹ Oso'no olo yahino wonyo loso nje simeho mo'mo mnaweho. Ngko yo'mayo yahino wopingoso umo ko lontneso yahino wonyo somo hwasopeefiwo'ningkohe hwo'nyoho. ²² Nehopi. Nje huno somo ngko ole syafisyiwo'ningkoho, Anituye honingkano hungkunoso wopingo'nohinofoho. Ose syafisyiwo'ningkohono. ²³⁻²⁵ I oso'no ngko ole honingkonelokweno. Yahino wonyoso nje simeho mo'mo mnanoweho. Oso yahino wonyo huhwo sohwo'nji nje hunomo Anituye honingkano hungkuno wopingo sohwo mnawojo sohwo'nji ikujoho fongki'nalokusiyo. Nje huno somo ngko Anituye honingkano hungkuno sohwoe syoho ulohofiyo hwo'nyoho. I oso'no nje simeho sohwo kako yahino wonyo sohwoe syoho ulohofiyo hweho. I oseso oso yahino wonyo sohwo kako ngkimo

impo'angomo won+humaji'monto yahon+ngki ngko youwo youwo lalokweno. Nje simeho hon+ngkano poyo pe'nyo somo ipen+motowalokunjo somta'ni ti+hwo wont+ma'montolo. Ngko ni+hu'no wonyo hwo'nyoho.

I oso hiso'no Jisas Kilais nakwoe Hwe Engo sohwo kako hon+ngkano wonyo yokumpohn'nyo somta'ni ngkimo isi+hutofon+mayo'ne hweho. Kako ngkimo asomo nt+ma'maso so'no ngko An+itumo isamoyoka ulalokweno.

8

Kilais nakwoe wonyo somo wae enaofonto kakoe Towahuno Wop+ngoso nejapmmentisofoho.

¹ Oseso nakwo Kilais Jisasi'nji ufohi'nnyo so'no An+itu nakwoe hon+ngkano wonyo somne'no simeho tohino muhmnnyofoho. Oso'no kako hungkuno ikwolofoso sohonta nakwoe wonyo somne'no nakumo tohinoso monejaponefoho. ² Hwap+ngoso An+ituye Towahuno sohwo nakwo Kilais Jisasi'nji monahumokumentiso sohwo kako songo ne'no humayo'ne nejaposo sohwo kakoe yokumpohn'nyoso yahino wonyo somta'ni isi+hutofonema'mentisofoho. Oso'no oso yahino wonyo huhwo sohwo kako ngkimo poyo ni+mokumne'ento yalokunjo sohwo ngkimo apa'no mipen+motawenohoho. ³ Mouses kako An+ituye hon+ngkano hungkuno neyakwosamo uy+mentiso sohonta kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi hon+ngkano nto'no in+ngkap+fitnne'ento nejapmmentisofoho. I oso'no yahino wonyoso nakwoe simeho mo'mo mnawojo so'no nakwo yokumpohn'nyo ane'nwi nohumentani hon+ngkano homo somo nto'no min+ngkamment+hwonefoho. Oseso nakwo hon+ngkano hungkuno ito'no in+ngkayo yokumpohn'nyoso ane'nwi humentan+ngkuhwoni hon+ngkano hungkuno hiso nakumo wop+ngo monamokummentisofoho. I oso'no An+itu kako wop+ngo namokumentisofoho. Hwap+ngoso kako kakoe Hwomu nakwoe hwaho lopo uhwojahon+ngki kako a'amu nakwo pa'nyo imo'n+mentisofoho. Oso kako a'amu nakwo pa'nyo imo'n+ngkahon+ngki An+itu nakwoe wonyomne'no tohino engo uyahon+ngki Kilais oso hiso'no poyo imo'n+mentiso so'no An+itu kako oso yahino wonyo huhwo sohwo yokumpohn'nyo homo somo wae yao'mentisofoho. ⁴ Hon+ngkano hungkunoso ole lonet+hwalofoho. Sekwo hon+ngkano wop+ngomnohini fin+ngkamno. I An+itu kako yahino wonyo sohwo yokumpohn'nyo wae yao'mentiso so'no olohonta nakwoe simeho yo'mayo wonyo umo lihwosi ko yososo nakwo min+ngkohwanehwono. Oso wonyoso nakumo monemokosyohumanehoho. O'o, nakwo An+ituye Towahuno Wop+ngo so'nji nohumentani kakoe mampaho osomo nupo'nontani hon+ngkano wop+ngo'nohini somo tifi in+ngkwalokuhwono. Oseso An+itu nonahononto wop+ngo kuyoho nelalofoho.

⁵ Oseso a'amu hofi+koe simeho yo'mayo wonyo umo lonte osomo yahon+ngki oso homo somo hofi+ko tifi in+ngkawowo'n+ngkohoho so'no oso yahino wonyo hiso hofi+kimo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'n+ngkisofoho. I, a'amu An+ituye Towahuno Wop+ngo hi'njo sohwo hofi+ko kakoe mampahomo in+ngkawowo'n+ngkohoho so'no An+ituye Towahuno Wop+ngo sohwo hofi+kimo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'n+ngkisofoho. ⁶ Oseso oso yahino wonyo sohwo kako a'amumo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'n+ngkiso so'no hofi+ko poyo pe'n+ngkuji tikanomo ufitnnefoho. I, An+ituye Towahuno Wop+ngo sohwo kako kakoe a'amumo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'n+ngkiso so'no hofi+ko wop+ngo nohumaf+kuji simeho

pompenjiyo'nji wohumantifeho. ⁷ Oso yahino wonyo sohwo kako a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumentaningki hofiko Anituye mangohwa imo'nimentohofofoho. Hwapingoso hofiko Anituye hungkuno somo enjwa'mo mohumunyofoho. Hofiko Anituye hungkuno homo somo iningkayoso hopo'maho. ⁸ A'amu hofiko yo'mayo wonyo hofikoe simeho umo lonteso iwo'ninkohoho. Oso a'amu hiso hofiko Anituye simeho wopingo umo'nyo'neso mmokufitnnohoho.

⁹ I oseso Anitu kakoe Towahunoso sekwoe simeho mo'mo humunyo'manji sekwo sekwoe simehoso yo'mayo wonyoso umo lihwo siyososo miyonehoho. O'o, sekwo Anituye Towahunofe yahinomo iningkowalokwofo. I, a'amu fihwo kako Anituye Towahuno ane hwo'manji kako Anituye a'amu hwo'maho. ¹⁰ Yahino wonyo sohwo kako jije a'apahomo poyo kumokososo u, Kilais kako jije simeho mo'mo humunyo hwosi'manji jije huyo'mangoso songo wohumamontonoho. Hwapingoso Anitu wopingo hwosoho nto kilimentisofoho. ¹¹ Jisas kako poyo pe'ninkahonngki Anitu kako apa'no songo ulika'mentiso sohwo kakoe Towahuno kikimo kuhumunyo hwosi'manji kako Kilaisimo ulika'mentiso hopaso kako jije a'apaho apa'no songo kilokafonefoho. Hwapingoso kakoe Towahuno kikimo kuhumunyofoho.

Anitu kakoe Towahunoso nakumo kakoe mehomi namokuwo'ninkohoho.

¹² U, nje a'amu soku, yo'mayo wonyo nakwoe simeho umo lonte osomo peho'no iningkowalokwofo. Oso yahino wonyo huhwo sohwo sekumo mosemokosyohumanehoho. O'o, awonoho. Olohonta nom'ne songo nemokosyohumaho. Osohumnohini uningkowano. ¹³ Nakwo nakwoe simeho yo'mayo wonyo uyano lifijo'manji u oso hiso ifijososo sekwo poyo pe'ninkuji tikanomo ufittnefoho. I oso'no sekwo sekwoe simeho mo'mo Anitu kakoe Towahunoso sekumo sehumunyo hwasi'manji kakoe yokumpohn'nyoso nomafikuji yahino wonyo simeho umo liwo'ninkiso somo monje yasyikuji poyo umokantifeho. Poyo imokukuji sekwo songo wohumantifeho.

¹⁴ A'amu Anituye Towahunofe mampahomo haloho pewo'ninkohofoso hofiko Anituye mehomi nefoho. ¹⁵ Anitu kakoe Towahunoso nakumo apa'no iyoho enamofone nejapmmentiso'maho. Nakumo apa'no impe hopa nantofone nejapmmentiso'maho. O'o, Anitu kakoe mehomi ne imo'nyo'ne kako kakoe Towahuno Wopingo nejapmmentisofoho. Oseso nakwo kakoe mehomi'nwi nohumentani nakwo Anitu kakine'no iyoho miyontani Nje Mpohwosoho uliwo'ninkuhwonefoho. ¹⁶ Anitu kakoe Towahuno Wopingo sohwo kako nakwoe simeho mo'mo humunyo sohwo ole naliwo'ninkohoho, Kiko Anituye mehomi hwosoho. Ose naliwo'ninkiso so'no nakwo huno ole nayohoho. Ou, nehopi. Nakwo Anituye mehomi'nwoho. ¹⁷ Oseso nakwo Anituye mehomi hn'nimo Anitu kako kakoe mehomi hn'nne'no yo'mayo elofisosyohumasoso nejaponefoho. Anitu kako yo'mayo Kilaisimo ujososo nakumo nejaponefoho. Olohonta nakwo Jisasi'nji mojoku'ninkuhwasi yo'mayo tango Jisas ma'mentiso hopaso womano lihwaso maso'manji u hwangu no'mo nakwo Kilaisiye yofe engo so'nji kakoe anga wonyoangkafo so'nji kako'nji nomanefoho.

Hwangu nakwo Kilaisi'nji nohume hwasi kakoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo'nji nohumanefoho.

¹⁸ Nakwo Anitumne'no syoho yontaninkuhwasi yo'mayo tango ne'masoso olo tango hiloso we'efoho. I hwangu nakwo

Anitu'nji nohumehwasi yo'mayo wonyoangkafo mikunimpososo ujo ehontojwasyoso somo uhwoninkuhwasi nakwo olo tango we'e loso'no huno mosyofisyanehwono. ¹⁹ Yo'mayo hopi'nono ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji Anitu mti'mokumentisoso hontohumaho. Yo'mayo so'no hontohumantifi Anituye mehomi ne hn'nimo utihwa'nyopo ujo ehontojwonasyoso sohonta nahonyo'ne umo'ninkaningki hontohumaho. ²⁰ Hohonta Atam kako Anituye hungkunomo hwotoho hmmentiso sohonta olo nakwoe hwaho lopo yahino wonyoso i'mofapmmmentisofoho. Hohosohonta yo'mayo Anitu kako mti'mokumentisoso Anitu kako hungkuno lahoninkingi yo'mayoso wonyo imo'nimentisofoho. Oso yo'mayo yofoho, piso hohwayo oso iwo'ninkisiko uhwon'wo'ninkuhwoneso apa'no wopingo imo'nyo'ne hontohumaho. ²¹ Nakwo Anituye mehomi ne hn'nimo ujo ehontojwonasyoso sohonta yo'mayo Anitu mti'mokumentisoso apa'no wopingo imo'nonefoho. Oso hohosohonta yahino wonyoso nihu'nahone moi'wo imo'ninkuhwosi nakwo a'amu hn'nnonji yo'mayo so'nji Anitu kakoe yofe engo so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji nohumentihwanefoho.

²² Nakwo huno moi'wonoho. Yo'mayo hopi'nono Anitu mti'mokumentisoso oso wopingo i'mofapone so'no hontohumafikuji hofiko tohino tipemayoso moya'mi sofa hofiko mehomi aswo mantifi tohino tipemawo'ninkohoho oso hopa tipema'mopikujo somta'angoso olohonta u'mofapmmontonoho. ²³ I, yo'mayo tohino Anitu mti'mokumentiso osomnohini mumnalofiyoho. O'o, nakwo a'amu hi'nnonjimo nemnalofoho. Anitu kako yo'mayo hwanguku nakumo nejapone so'no hofiko huno syafihupitne'ento kakoe Towahuno simo'mo nejapmmmentisofoho. I olohonta nakwoe a'apahoso yahino wonyo sohwoe yokumpohn'nyo somo enjwa'mo humentani tohino engo nemningkahoninkingi youwo youwo lontani nakwo olo so'no hontohumalohwono. Anitu kako nakumo yahino wonyo sohwoe yokumpohn'nyo somta'ni nihu'nahone asomo nemahwosi kako nakumo a'apaho songo nejapihwosi nihu'nahone nakwo kakoe mehomi ne imo'nyo'ne namokonefoho. ²⁴ Nakwo oso hiso ne imo'nyo'ne hontohumalohwono. U, oso yo'mayo hiso ne imo'nontentesi nakwo mohontohumehwanesohilo. U, hwe fihwo kako oso yo'mayo hiso'no nohontohumahwosi oso ne homo somo nuhwoninkuhwosi oso'no kako apa'no mohontohumanehoho. ²⁵ U, nakwo yo'mayo muhwonyo so'no nakwo huno syofisyihwasi simoho hi'ntnnono uyasoso u, neso womantanoho. Oso'no nohontohumehwasi iningo momofanehwono.

²⁶ Oso hiso'no hontohumalohwone hiso nakwo yokumpohn'nyo ane'nwi humentaninkuhwoni Anitu kakoe Towahuno Wopingo huhwo'nji nakwo Mpohumo jomo ujo so'ne nefe'mawo'ninkisofoho. Nakwo Mpohumo pehofo ulane'entani huno moneyahoninkingi nakwoe simoho mo'mnohini humotaho lalokuhwono. Oso'no nakwo yoloho ne hiso'no Mpohumo mujofoho. I oso'no Anitu kakoe Towahuno Wopingoso nakwoe simoho mo'mo nakune'no hitoho ulofahoninkingi kako Anitumo nakune'no yoloho uliwo'ninkisofoho. Oso Towahunofe mampahoso Anitu kako'nohini upa'niwo'ninkohoho. ²⁷ Mpohwo kako'nohini nakwoe simoho mo'mo nahonyo sohwo kako Towahunofe huno somne'no huno uyohoho. Towahuno sohwo kako yo'mayo Anitu kako umo'nalokunjo so'no huno uyahoninkingi kako nakumne'no Mpohumo jomo ujoso'no nto'no uliwo'ninkisofoho.

²⁸ I nakwo olo so'no huno nayohoho. Anitu kako a'amuso nje yahnoso ifitne'ento imentiso osomo uhwsopo'mentisofoho. A'amu hiso

hofiko Anitumo simeho ufijo'manji yo'mayo tango u'maso somo Anitu kako oso homo somo wopingo umokiyo'ne hweho. ²⁹ Hwapingoso hohonta Anitu kako nakumne'no huno uyahoningki Anitu nje hwomu hopa imo'nifitne'ento nahwosopo'mentisofoho. Oseso Kilais nela'wehwo kako simo'mta'ango sohwo imo'ningkahoningki nakwo a'amu pi'ningo engo hn'nwi homningkwa'wehwo homnampisyona'ni imo'nalokuhwono. ³⁰ Hohonta Anitu nakumo nahwosopo'mentisofoho. Nahwosopo'mentiso hn'nimo ngkimo ni'mapitne'ento joho nalimentisofoho. Joho nalonto wopingo naloho'mentiso so'no ole nelalofoho. Sekwo wopingo kuyoho. Wopingo namokumentiso so'no nakwo kakoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo'nji nohumentihwanefoho.

Anitu nakune'no hitoho ulofalokunjo sohwo kako monesikwajonehoho.

³¹ I oseso Anitu kako nakumo yo'mayo wopingo naloho'mentiso so'no nakwo huno pehofo syofisyanehwono. Anitu nakwo'nji humanto nefo'mawo'ningkiso so'no nakumo a'amu wonyo nalohofwo'ningkohof somne'no huno pi'ningo mosyofisyanehwono. O'o, hofiko nakumo moneyakolopitnehofo. ³² Anitu nakune'no hitoho ulofahoningki kakoe Hwomu kakine'no simeho uy'wo'ningkiso sohune'no nakumo wonejapmmonteso huno pi'ningo mosyafi'hu'mmentisofoho. O'o, awonoho. Nakwoe wonyomne'no poyo pe'none'ento uhwatimentisofoho. Oseso oso kakoe hwomu nejapmmentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Yo'mayo nefo'mayo'ne hi wonejapmmontonoho.

³³ Anitu nakumo kako'ne nahwosopo'mentiso hn'nimo sekwo wonyo kuyoho eso tihwo wonalimontolo. O'o, Anitu huhwo kako nakwoe wonyo wae enamofonto wopingo kuyoho naliwo'ningkisofoho. ³⁴ Nakwoe yahino wonyo somne'no tohino womapife eso tihwo walimontolo. O'o, Kilais Jisas oso wonyo homo somne'no poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso sohwo kakoe kaningkwohwo Anituye aho anga sohohtanta'ni nohumentaningki Seten kako nakumne'no wonyo kuyoho nelahoningki Kilais nakumne'no Mpohumo jomo ulalofoho.

³⁵ Jisas Kilais nakumo hitoho mikunimposo engo nejapiwo'ningkisoso wae pehohwo wenamo'mtolo. U, yo'mayo tango nakumo ne'maso'manji u tohino tipemaso'manji u a'amu wonyo nalohopijo'manji u mijoho nayoso'manji yo'mayo so'nji manji'mofo oso'no umofonyo iyo'manji yo'mayo wonyoso nakumo wonyo wonamokumo lihwoosi yoso'manji u poyo wonamokumo lihwoosi yoso'manji i oso yo'mayo hopi'nonohino hiso Jisas Kilais kako nakumo hitoho ulofalokunjo somta'ni nakumo wae menamofonehoho. ³⁶ Oso yo'mayo hiso ne'maso so'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofohofohof, Nakwo jije a'amu hn'nwi jije syoho mjimopontaningkuhwoni a'amu hofiko nonahonontifi nonafotofontifi fonjonesyalokwofo.

A'amu tongomo uhwonontifi fonjasyiwo'ningkohofohof hopaso nakumo nahonontifi wofonjonesyantife'no yalokwofo.

Ose mti'mokumentohofohofohof.

³⁷ Oso hiso'no nakwo huno mosyofisyalokuyihwono. O'o, Jisas Kilais nakumo simeho mikunimposo engo nejapiwo'ningkiso so'no yo'mayo tango hopi'nonohino ne'mante somo nakwo ni'hu'nahone monje esyahoningkuhwoni Anitu yo'mayo homo somo uyakolofone namokuwo'ningkisofoho. ³⁸ Ou, ngko olo so'no simeho hi'ntnnono uyalokwe so'no ngko huno ole niyohoho. Anitu ngkimo hitoho mikunimposo engo ntap'wo'ningkiso oso'no wae yanimofo'ne sohwo

mohumuyoho. O'o, ni'hu'no awonoho. Oseso Kilais nakumo hitoho nejopalokunjo somta'ni nakumo wae menafonehoho. Ou, nehopi. Songo humayo so'nji poyo pe'nyo so'nji a'amu ahwomo mta'ango so'nji hwahoponjo towahuno wonyo so'nji yo'mayo hohonta i'mofapmmmentiso oso'nji tifi imo'none so'nji yo'mayo yokumpohn'nyo kengo kengo so'nji ³⁹ i yo'mayo yokintahoponjo so'nji hwahoponjo so'nji oso nom'ne yo'mayo hu'mehinawojo so'nji oso yo'mayo hopi'nonohino hiso Anitu hitoho nejopalokuso somta'ni nakumo wae menaofonehoho. O'o, nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais nakumo wop'ingo naloho'mentiso oso'no Anitu kako hitoho ne'no nejapmmihwonefoho.

9

Poul kako a'amu Isilael somne'no simeho tango uyimentisofoho.

¹ Ngko Poul'ni Kilaisiye a'amu sohwo'ni hwasyo hungkuno mose-lalokuyohono. O'o, ngko sekumo hungkuno nehopi'nohini selalokweno. Ngko huno niyalokunjo so'nji Anituye Towahuno Wop'ingo nje simeho mo'mo humaso sohwo'ni ngkimo olo so'no nehopeho ntantofoho. ² Nje a'amu Jutaso hofiko Jisas Kilaisimo min'ngkayo somne'no ngko hitoho ntokwoho. Nje simeho tango ni'hu'nonohinoso hofikine'no niyohoho. ³ A'amu Jutaso hofiko nje n'ngkwahwo nampohwosafoho. Hofiko nje temtitofu mta'angofoho. Oso'no hofiko Anituye a'amu ne imo'nyo so'no ni'mo'n'ngkohoho. U hon'ngkano wo'nnyopontentesi u ngko Anitumo olo so'no jomo ulahoni'mo Anitu kiko nje a'amu Jutaso hofiko jije a'amu ne imo'nifitnne'no kiko ngkimo tikanomo ni'humajo ose uli'mnesohilo. ⁴ Nakwo a'amu Juta hn'nwi nakwo a'amu Isilael sofe imu'nwoho. Anitu kako nakumo nahwosopo'mentiso osohwo kako nje a'amu kuyoho nalonto kakoe yofe engo so'nji yokumpohn'nyo engo so'nji netihwamentisofoho. Nakumo Anitu ole nalimento, Sekwo ngkimo nifohi'nyo'ne olo hon'ngkano lomo ifijo so'no ngko wop'ingo waseloho'monnoho. Ose nalonto kakoe hon'ngkano hungkuno nejapmmmentisofoho. Nom'neso olenoho. Kakoe yofe somne'no kakoe tajo angomo hwomtame ulohofu'ne yahino wop'ingo nejapmmmentisofoho. Yo'mayo hungkunoso ne imo'none so'no nalimentisofoho. ⁵ Neyakwosa sohwa hofiko hwe engo hwafoho. Nakwoe temtitofu somta'ni Anitu kakoe hwomu Kilais osohumo nefe'mayo'ne uhwosopo'mentiso sohwo kako a'amu imo'nimentisofoho. Anitu ne sohwo kako yo'mayo hopi'nonohino somo aho huli'memokosyohumawo'n'ngkiso hweho. Oso'no nakwo kakoe yofe ho'nomayoso engolopohamo ne'no ne'nohini uyihwano. Nehopeho.

Hwe moya'mi hopi'nono Anitu kakine'no uhwosopo'mentisofoho.

⁶ A'amu Juta fehohnjoso Anitumo simeho muyo'njo so'no ole wolantantaho. Anituye hungkunoso ne mmo'nonehoho ose wolantantaho. O'o, awonoho. Anitu a'amu Juta somo kakoe mehomi imo'nyo'ne ko uhwosopo'mentisoso fehohnjoso Jutafe temtitofu ko hi hofiko kakoe a'amu ne'maho. ⁷ Apilohamiye imu fehohnjo somo Anitu uhwononteso hofiko Apilohamiye a'amu yofe uhwoe'ne'maho. O'o, Anitu Apilohammo ulimento, Jije hwomu Aisak kakoe imu oso'nohini hofiko jije temtitofu nefoho. ⁸ Anitu Apilohamiye hwomu anga'nohino sohune'no hungkuno ulahon'ngki kako hwomu anga'no tipema'mentiso sohwo osohwo kako Anituye mehomi hweho. I nom'ne tipema'mentiso oso hwa hofikoe imuso hofiko Anituye mehomi'maho. ⁹ Oso hungkuno Apilohammo ulimentiso

hiso olenoho. Soswo anga'no niyakolofihwoso'no ngko asomo wapmonnoho. Osohonta Sola kako hwomu aswo woma'montonoho. Ose ulimentisofoho.

¹⁰ Ihwoni. Aisak kako imo'nonto kakoe ape Lepeka kako hufa'u mehomi imo'nimentisofoho. Oso hufa'u mehomi sohwa'uye kaningkwohwo afa hweho. Aisak huhwo sohwo kako nakwo a'amu Juta hn'nwiye neyakweho. ¹¹ Oso hwomu hufa'u Lepekafe simedomjo mnawojo oso hwa'umo Anitu kako kakoe huno mta'ni hwomu anga'nohino humo kakoe mehomi imo'nyo'ne uhwsopo'mentisofoho. Anitu kako oso hwomu sohwa'u sikoe yahino wopingo somne'no yano ulohmmentiso'maho. O'o, siko mmo'nyo sohonta Anitu kako hwomu anga'nohino sohumo kakoe mehomi imo'nyo'ne uhwsopo'mentisofoho. Oso'no nakwo huno ole nayohi, Anitu kako a'amufe yahino somne'no huno mosyafisiyo'njo yonto a'amu somo kakoe huno mta'ni mtitofonto uhwsopewo'nngkiso hweho. ¹² Oso hwomo sohwa'u siko mmo'nyo simoho mo'mo mnowentanjo sohonta Anitu Lepekamo ulimento, Oso hwomu simo'mjo sohumo nom'ne jije hwomu tfinjo sohwo syoho ulohofiyonehwo umo'nimontonoho. Ose ulimentisofoho. ¹³ Anituye hungkuno mtimokumentohofohi, Anitu ole limento, Ngko Aisakiye hwomu tfinjo Jekoup oso hune'no simoho uyalokweno. I ngko kola'wehwo Isou sohune'no ngkilaho, ose limentisofoho.

¹⁴ Oseso nakwo ole wolantantaho. Olo Anituye yahino oleso nto'nohini'maho. Ose wolantantaho. O'o, awonoho. ¹⁵ Anitu Mousesimo ole ulimento, U ngko hwe fihune'no wopingo wakiloho'mo ulimo u ngko kakimo wopingo uloho'mnoho. U ngko kakine'no hitoho wanto'mtonoho. ¹⁶ Oseso hwe fihwo kako ole malonehoho. Ngko syoho wopingo ime'no Anitu kako ngkimo wopingo wantoho'montonoho. Ose malimnehono. O'o, Anitu kakoe huno mta'ni mtitofihwosi a'amumo wopingo uloho'montonoho. ¹⁷ Oso'no Anitu kako hwe engo hwaho Ijip mokosyohumamentiso osohumo ole ulimento, Ngko kikimo olo hwaho Ijip osopo mokosyohumayo'ne kuhumajimentohefoho. Hwapingoso ngko kikimta'ni nje a'amu Isiael somo utimahm'me'no kiko yokumpohn'nyo imo'ninkohoji hahn'nyo yohojo'no ngko kikimo hwotoho kufe'mo wokiyakolo'monnoho. Oseso a'amu angomeemjoso hofiko nje yokumpohn'nyoso nohonngkuji nje yofeso woho'nonimantifeho. Ose ulimentisofoho. ¹⁸ Oseso nakwo huno ole nayohoho. U Anitu kako hwe fihune'no ngko kakine'no hitoho wantofono lihwosi u kakine'no hitoho ulo'montonoho. U Anitu kako nom'ne a'amu hune'no huno ole syafisyososo, Hwe fihwo kako yokumpohn'nyo umonono ose syafisyososo oso hwe huhwo sohwo kako yokumpohn'nyo umo'nimontonoho.

Olo hungkuno loso Anituye simoho tohino'nji hitoho ulofoso'ne

¹⁹ Oseso Anitu yomayoso umonono lonte so'no oso hiso ne imo'nwo'nngkisofoho. Oso'no a'amu fehohnjoso ole wontantifeho. Nakwoe yahino wonyo iwo'nngkuhwone so'no Anitu kako yoka peho'no naliwo'nngkohoho. Yomayo imo'nwo'nngkiso so'no simo'mo Anitu kakoe huno yomayoso umonono lonte huno syafisyiwo'nngkiso osomo tihwo ulojao'montolo. ²⁰ Ose ntikujo'no ngko ole ulimno, U, kiko a'amu hwahoponjo fihwosi Anitumne'no yoka ujosso kiko hopoenohintaho. Oseso hwakwontoho osohwo kako oso hwe mtimokoso osohumo ole ulimontolaho, Kiko olo pa'nyo peho'no nmtimokumentohino hwo'nto. Ose ulimontolaho. ²¹ A'amu hwakwontoho syoho'njo sohwo kako hwaho nomahwosi hwontoho nom'ne wosopayo honasiyo'ne mtimokuhwosi

nom'ne sikiŋjo jopaho iwontofasiyo'ne mti'mokososo wonyotaho. O'o, kako yo'mayo kakoe huno mta'ni mti'mokiyoso u oso kako hwapingo hweho. Kakoe syohofoho.

²² Oso yahino oseso Anitu huhwo'njoho. Anitu a'amu honingkano wonyo imotofo so'no tohino womapi'fe limentisofoho. Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji kakoe simeho tohino oso'nji utihwa'nyopo ulikemokontentesi a'amu somo tohino komo'no uyihwonesohilo. O'o, Anitu kako oso a'amu somne'no hitoho ulofahonngki hontohumaho. I oso'no hofiko hahn'nyo ne'no yahonngkofi Anitu kako tohino engo uyimentisofoho. ²³ I Anitu kakoe yahino wopingo ujo ehontojwasiyo'ne so'no Anitu kako a'amu fehohnjo wopingo uloho'mne'ento uhwasopo'mentiso somo nje yofe engo so'nji nje yahino wopingo so'nji mapitnne'ento imentisofoho. Hwapingososo oso hiso'no nakune'no nto'no nto enesyohumaho. ²⁴ Oso a'amu wopingo uloho'mne'ento uhwasopo'mentisoso nakwonoho. Oso hiso a'amu Juta'nohini'maho. O'o, a'amu temtitofu kengo kengo'nwoho. ²⁵ Houseya sohumo Anitu hungkuno uyahonngki limojo sohwo kako olo hungkuno loso a'amu Juta'maso, a'amu temtitofu kengo somne'no ole mti'mokumentisofoho.

Anitu ole limento, Hwe moya'mi hofiko nje a'amu Juta mmo'nyo'njo somo ngko ole ulimonnoho, Sekwo nje a'amu kuyoho.

A'amu ngko hofikimo simeho muyo'njo simo'mo imentohe somo ole ulimonnoho, Ngko sekumo simeho sejopalokweno.

²⁶ Ango'meemjo a'amu somo nje a'amu ku'maho simo'mo ulimentohe oso angom'eemjo a'amu somo ole ulimonnoho.

Ngko Anitu songo ne'no humayo sohwo'niye a'amu kuyoho.

Houseya ose mti'mokumentisofoho.

²⁷ I Aisaiya hwe nom'nehumo Anitu hungkuno uyahonngki limentiso sohwo kako a'amu juta somne'no ole mti'mokumento, A'amu Isilaeliso hofiko tafeponjo wosoho pa'nyo pi'ningo engo ko imo'nifijo somta'ni Anitu kako anga'no anga'nohino manefoho.

²⁸ Hwapingososo a'amu honingkano wonyo'njo somo Anitu hofikoe yahino wonyo so'no hungkuno ulihwosi tohino komo'no uyonefoho.

²⁹ Oso hungkuno Aisaiya simo'mjo mti'mokumentisoso olenoho. Nakwoe Hwe Engo Anitu kako a'amu ahwomomjo so'nji hntokwaliyo yo'mayo so'njimo mokosyohumawo'nngkiso osohwo kako nakwoe temtitofu fehohnjo anga'no anga'nohino somne'no wohumafe majo'njo yontentesi nakwo a'amu hopi'nono Isilael hn'nimo Soutom'nji Ngkumoula oso pa'nyo wae enaofihwonesohilo.

Aisaiya ose mti'mokumentisofoho.

A'amu Isilaeliso hofiko hofikoe yahino wopingo somne'no Anituye a'amu ne imo'nane'entifi hofiko syoho engo imentohofofoho.

³⁰ Oseso nakwo pehofo lanehwono. Olenoho. A'amu temtitofu kengoso hofiko nakwo Anituye a'amu ne imo'nane'entifi syoho yokumpohn'nyo imentohofomaho. O'o, hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono uyahonngkofi Anitu sekwo wopingo kuyoho ulimentisofoho. ³¹ I a'amu Jutaso hofiko ole syafihu'mentohofi nakwo Anituye honingkano hungkunomo nto'no iningkohwaso'no Anitu kako nakumo wopingo kuyoho wonalimontonoho. Ose syafisyontifi syoho engo ko imentohofu so'no Anitu kako wopingo kuyoho ose mulonehoho. ³² Hwapingososo hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono uyoso nakwolaho lontifi honingkano hungkuno osomo nto'no iningkuhwasi Anituye a'amu ne umo'nano. Ose limentohofofoho. Hofiko

oso sojo engkwosaho pa'nyoso Anitu honingkanopo ho'nahumentiso osomo entofomantifi piwahu'mentohofofoho. ³³ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi oso hwa hofiko Jisasimne'no oso sojo homo somo ole mti'mokumentohofi,

Upa'nimno. Oso hwaho anga Saiyon sopo sojo engkwosaho pa'nyo a'amu entofomayo'ne ho'nahumentohofoho.

Oso hopo sopo a'amu hofiko entofomafikuji wopiwesyantifeho.

I a'amu oso engkwosaho homo somo simaho hi'ntnnono uyifijosso hofiko wonimango munonehoho.

Jisasimne'no ose mti'mokumentohofofoho.

10

A'amu Isihaeliso hofiko Anitu kakoe yahino wopingoso nto'no ma'mentohofomaho.

¹ U nje a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohoho soku, olo so'no nje simaho wopingo nimon'ningkohoho. Ngko a'amu Isihaeliso hofiko Anituye a'amu ne imon'ni'fitne'engi Mpohumo jomo ne'no uliwo'nalokweno. ² Ngko oso a'amu somne'no huno ole niyohoho. Hofiko Anituye yahino somo uningkowano ko lontifi oso'no hofiko Anituye yahino ne so'no huno muyofoho. ³ Anitu kako nakune'no a'amu wopingo imon'ni'fitne'ento Jisas Kilais nakwoe hwaho lopo uhwatimentisofoho. A'amu Jutaso hofiko oso homo somo simaho muyo'njo yontifi huno ole syofisyalokwofo, Nakwo hi'nwi nakwo honingkano hungkuno somo ito'no iningkawasoso wopingo umon'nantanoho. Hwasyo ose syofisyalokwofo. ⁴ Nakwo huno ole nayohoho. Kilais kako honingkano hungkuno somo moi'wo esojwao'mentisofoho. Oseso a'amu kako Kilaisimo simaho hi'ntnnono uyoso osohumo Anitu kako oso a'amu osohumo ulimontonohoho, Kiko wopingo hwosoho. Ose ulimontonohoho.

Anitu kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo utima'mo lalofoho.

⁵ Mouses hungkuno osohi so'no mti'mokumentisofoho. A'amu fi-hwo kako Anitu kiko wopingo hwosoho nton'ento kako Anituye honingkano osomo nto'no iningkowalofoho. Oso hungkuno homo somo hopi'nono nto'nohini iningkowe sohwo'manji kako songo ne'no nohumantihwone hweho. ⁶ I oso'no a'amu Anitumo simaho hi'ntnnono uyoso osohumo Anitu kako wopingo hwosoho ose ulimontonohoho. Oso hwe huhwo sohwo kako huno ole mosyafisyonehoho. Kilais nakumo nefe'mayo'ne ahwomo mta'ni tihwo wositimamontolo. ⁷ A'amu poyo pe'nnyo hwahomo'mo humalofoso Kilais pe'nimentiso osohumo tihwo utima'montolo. Ose mosyafisyonehoho. ⁸ O'o, Anituye hungkunoso sekumo mose'maso'maho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa ole mti'mokumentohofi, Anituye hungkunoso sekwo'nji weho. Sekwoe hunomo simahomo weho. Oso hungkuno mnawojo loso olenoho. Sekwo Kilaisimo simaho hi'ntnnono uyimno. Oso hiso'no nakwo ne'no losetihwawo'ningkuhwono. ⁹ Olenoho. Kiko nom'ne a'amu somo ole uso, Jisas sohwo nje Hwe Engo hweho, ose ulohoji Jisas nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso osohumo Anitu kakimo pi'nimo nta'ni apa'no songo ulika'mentiso oso homo somne'no simaho hi'ntnnono uyohoji'manji Anitu kako kikimo asomo wokiti'ma'montonohoho. ¹⁰ Nakwo Anitu kakimo simaho hi'ntnnono uyihwaso'no Anitu kako ole wonalimontonohoho, Sekwo nje mehomi wopingo ne kuyoho. Nakwo nakwoe mango'nji Anitu kakoe

hungkunoso nom'ne a'amu somo lutihwehwaso'no Anitu kako nakumo asomo netimanefoho.

¹¹ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofohi, U, a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso sohwo kako Anituye simanopo lohofihwosi kako wonimango munonefoho. Ose mti'mokumentohofohi. ¹² Anitu kako nakwo a'amu Jutaji Ngkili oso'nnonji nakwo temtitofo kengo kengo hn'nimo nahoniwo'ningkisoso Anitu kakimo u'mayo'ne yahinoso afa'nohino nahoniwo'ningkisofoho. Oseso nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwiye hwe engo anga'nohinoso Anituyoho. A'amu anga'no anga'nohinoso Anitumo fonefo'maho ulikujo'no kako yahino wopingo wonyoangkafo uloho'montonoho. ¹³ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofohi, Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi nakwo nakwoe Hwe Engo Kilaisimo fonefo'maho ulihwaso'no kako wonefo'ma'montonoho. Nefo'mahwosi kako asomo netimanefoho.

¹⁴ A'amu hofiko Jisaisimo simeho hi'ntnnono muyo'njoso hofiko kakimo jomo mulifitnehofo. A'amu hofiko Jisaiye hungkuno mupa'nyo'njoso hofiko oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono muyifitnehofo. A'amu nom'neso hofiko nom'ne a'amu somo Jisaiye hungkuno molutihwayo'manji u oso a'amu hiso hofiko hungkuno homo somo mupa'nifitnehofo. ¹⁵ Anitu kako Jisas Kilaisimne'no hungkuno wopingo nom'ne a'amumo lutihwayo'ne somo molihwajiyo'manji oso a'amu hiso hofiko moliku'mopitnehofo. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofohi, A'amu Anituye hungkuno liku'mofo'njo sohwafe hungkunoso upa'nifitne'no hofiko oso a'amu huhwo sohwafo utimafikuji nakwo'nji fosyohumamno, ulantifeho. Ose ulikuji hofikoe yofe woho'nomantifeho.

A'amu Isilael fehohnjoso hofiko Anituye hungkuno wopingo somo tifi nto'no miningkayo'njofoho.

¹⁶ I oso'no a'amu pi'ningo engoso hofiko Anituye hungkuno wopingo upa'nontifi hofiko simeho umentohofohi. Aisaiya ole mti'mokumento, U Hwe Engofo, a'amu nakwo hungkuno ulahon'ngkuhwoni oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono tihwo uyimaho. O'o, awonoho.

Aisaiya ose mti'mokumentisofoho. ¹⁷ Oso'no nakwo huno ole nayohi, Sismo'no nakwo Anituye hungkuno upo'ningkuhwasi tifi oso hungkuno hiso simeho hi'ntnnono wonelikafono. Nakwo Kilaisimne'no hungkuno wopingo upo'nontani nakwo Anitumo simeho uyalokuhwono.

¹⁸ Oseso ngko ole waselohonimonne'no yohono. Hofiko Anituye hungkuno wopingoso mupa'nimmentohofohi. O'o, hofiko nto upa'nimentohofohi. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofohi, A'amu Anituye hungkuno liku'mofo syoho'njo sohwafo mampahoso angomeemo ho'nimentisofoho.

Oseso olo hungkuno loso anga hopi'nonohino sponjoso nto mji'pa'nimmentohofohi.

Ose mti'mokumentohofohi. ¹⁹ Oso'no ngko nom'ne hungkuno waselohonimonne'no yohono. A'amu Isilaeliso oso hungkuno homo somo nupa'nontifi neso huno nto'no mosyafihu'mmentohofotaho. O'o, oso'ne'maho. Hofiko huno nto'no syafihu'mmentohofohi. Oso hiso'no Anitu kako Mousesimo hungkuno uyahon'ngki Mouses kako ole mti'mokumento,

Sekwo nje hungkunomo haloho maposo'njo imentohoho so'no ngko a'amu kengo kengo somo nje hungkuno uyimo.

Wopingo ulohohm'me'no nohonngkuji sekwoe simeho tohino wasemnimonthono.

Ngko a'amu huno'maso osomo utimahm'me'no nohonngkuji sekwo yoka wolantifeho.

Mouses olo hungkuno loso ose mti'mokumentisofoho. ²⁰ I Aisaiya kako olo hungkuno loso yoloho joso'no iyoho imentiso'maho. O'o, olo hungkuno loso yokumpohn'nyo limento,

A'amu ngkine'no huno mosyafisiyo'njoso hofiko ngkine'no hafihafe matipewo'nngkiyohofoso olohonta hofiko ngkimo nto tipenohonima'nngkohoho.

A'amu nom'neso hofiko ngkine'no nom'ne a'amu somo mulo-honiwo'nngkiyohoho oso'njo utihwa'nyopo i'mofapmmmentohefoho.

Ose limentisofoho. ²¹ I oso'no Anitu a'amu Isilael somne'no ole limento, Engolopohamo ngko a'amu somne'no womotohulijisyosyohumamonji ajape ulohofahonngko hofiko nje hungkunomo hwotoho nifentifi hohujo ikinjanimofiwo'nngkohohofoho. Aisaiya ose mti'mokumentisofoho.

11

Anitu kako a'amu Isilael fehohnjo somo wopingo uloho'mentisofoho.

¹ Oseso ngko ole waselohonimonne'no yohono. A'amu Isilael somo Anitu uhwsopo'mentiso oso hofiko Anitune'no hohujo ikinjimofahonngkofi Anitu kako oso a'amu homo somo wae nihu'nahone yao'mentisotaho. O'o, awonoho. Nihu'nahone'maho. O'o, ngko huhwo'ni a'amu Isilael hwo'nyoho. Ngko Apilohamiye imu hwo'nyoho. Ngko kakoe kakwo'yohwo Jekoupiye hwomu Mpenyaminie temtitifo mta'ango hwo'nyoho.

² A'amu Isilael hohonta Anitu nahwsopo'mentiso hn'nimo Anitu kako moho'nonafefoho. Hwe fihwo Ilaija sohomo Anitu hungkuno uyahonngki kako a'amu Isilael somne'no hungkuno yokumpohn'nyo ulimentiso so'no sekwo huno seyohoho. Kako Anitumo ole ulimento, ³ Hwe Engo sohwo'si, a'amu sohwo'ni jije hungkuno uyahonngki limentofo oso hwamo nom'ne a'amuso fonjosyalokwofo. A'amu kikine'no yahu fonjokisasiyo ijempohoso wonyo nto imokumalofo. Oso'no ngko anga'nohino sohwo'ni humanji kikine'no simeho kijopalokweno. I oso'no hofiko ngkimo wofonjonisyantife'no hofiko ngkine'no hafihafe ntipeentikwofo. Ose ulahonngki ⁴ Anitu kako kakine'no aku hungkuno pehofo ulimentono. Anitu ole ulimento, Kiko'nohinimaho. O'o, ngko a'amu *seven tausen* (7,000) osomo mokosyohumaleno. Hofiko oso hwasyo anitu Mpal sohune'no hwomtame mulohofiwo'nngkiyohoho. O'o, hofiko ngkimo simeho ntopalokwofo. Ose ulimentisofoho.

⁵ Olohonta oso pa'nyoso Anitu kako yalofoho. A'amu Juta anga'no anga'nohino somo Anitu kako hitoho ulofahonngki kako nakumo kako'ntnne nonahwsopento wopingo nelohofahonngki nakwo kakoe a'amu nehn'nwi humalohwono. ⁶ I nakwo nakwoe honngkano wopingo imotohwone so'no nahwsopo'mentiso'maho. O'o, nakwoe honngkano wopingomne'no nahwsopententesi u kako nakumne'no wopingo monalohofe'nesohilo. O'o, nakwoe yokumpohn'nyo so'no nahwsopewhonesohilo. Ose'manji Anitu nalohofososo ne ane'nesohilo.

⁷ Oso'no nakwo pehofo lanehwono. Olenoho. A'amu Isilael fehohnjo hofiko ole hwasyo syafisiwo'nngkohofi, Nakwo honngkano

hungkunomo ito'no iningkowaso'manji Anitu kako nakumo ole wonalimontonoho, Sekwo wopingo kuyoho. Ose wonalimontonoho. Oso'no oso hwasyo huno hiso syafisyontifi hofiko syoho engo yalokwofo. I oso'no Anitu kako'ntnne uhwasopo'mentiso osomnohini Anitu kako wopingo kuyoho ulimontonoho. I a'amu nom'neso hofiko Anituye hungkuno somo haloho maposo oso a'amufe simehoso yokumpohn'nyo nto imo'nimaho. ⁸ Oso hiso'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofohofa a'amu juta somne'no olo so'no mti'mokumentohofi,

Hofikoe huno simeho osomo Anitu kako saho hopa kuwojahoningki nakwo hungkuno hofikimo ulahoningkuhwoni hofiko haloho mupa'nyo'njo yontifi muhwonyo'njo imentohofofoho.

Oseso oso mta'angoso oso yahinoso ne'no mji'mo'nimoponto olohonta ne'no weho.

Ose mti'mokumentohofofoho. ⁹ Ihwoni. Mote sohwo hofoyomo wosopayo uhwononto wanimo lonto nomanteso oso hofoyo huhwo sohwo poyo umokumontonoho. Oso pa'nyoso hwe yofe engo'njo Ntefit kako huhwo a'amu Juta somne'no olo so'no nto mti'mokumentisofoho.

A'amu Jutaso hofikoe wosopayo engo nonontifi hofikoe yo'mayo ho'yango wopingo somo uhwonontifi ole syafisyiwo'n'ingkohofi, Ihwoni, Anitu kako nakumo wopingo nelohofalofoho.

Ose nalohofonto wopingo kuyoho nelalofoho.

Oso hunoso hwasyo syafisyiwo'n'ingkohofa hiso hofoyo hopa wonyo umokumontonoho.

¹⁰ Hofikoe timoso sikwo'mjoho imo'n'ingkuhwosi hofiko yo'mayo somo timo nto'no muhwonifitnnehofi.

Yo'mayo tango u'masoso hofikoe hano uyoso engkulo engkulokano wowantifeho.

Ntefit oso hungkuno hiso a'amumo yo'mayo wopingo Anitu uyonte somne'no simonyo ko yontifi kakoe hungkuno ne so'no haloho maposo'njo somne mti'mokumentisofoho.

Anitu a'amu temtitofa nom'ne somo kako'ntnne utima'montonoho.

¹¹ I oso'no ngko hungkuno nom'ne waselohonimonne'no yohono. A'amu Jutaso hofiko Anituye hungkunomo haloho mapososo'no hofiko piwahu'mentohofoso ni'hu'nahone piwahu'mentohofotaho. O'o, ni'hu'nahone'maho. Oso a'amu Jutaso hofiko Anituye honingkanu wopingo somo ito'no miningkayo'njo yontifi sompeeo'mentohofa so'no Anitu a'amu temtitofa kengo somne'no kakoe mehomi ne imo'n'ingkujo'no kako asomo utimayo'ne joho ulalofoho. Anitu a'amu kengo somo wopingo ulohofontaningkuhwosi a'amu Jutaso hofiko nuhwoningkuji hofiko simeho tohino umningkuhwoso'no hofiko Anitumne'no huno apa'no syafisyikujo'no Anitumo apa'no u'mayo so'no hi umo'nimontonoho.

¹² A'amu Jutaso hofiko honingkanu wonyo imentohofa so'no Anitu kako a'amu kengo somo wopingo ulohofalofoho. A'amu Jutaso hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofahoningkofi a'amu kengoso hofiko Anitune'no huno wopingo tipema'mentohofofoho. Oseso a'amu Jutaso hofiko Anitune'no huno apa'no syafisyikuji asomo i'mofapikujo'no Anitu kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nimo kako wopingo mikunimposo engo wonaloho'montonoho.

¹³ Sekwo a'amu temtitofa kengo mta'ango soku sekwo upa'nimno. Anitu kako ngkimo a'amu temtitofa kengo kengo sokumo kakoe hungkuno liku'mofa'no syoho ntapmmentiso so'no olo syoho hilo so'no ngko hi numo'n'ingkahoningki yalokweno. ¹⁴ Ngko olo syoho hiloso yonji

ole syofi:syalokweno, Sekwo temtitifo kengo kengo soku Anitu ye hungkunomo upa'ningkuji simeho uyikujo'no Anitu kako wopingo waseloho'montonoho. I a'amu Jutaso oso homo somo sehoningkuji hofiko huno ole wosyofi:syantifeho. A'amu kengoso hofiko nakwoe Anitu'njopo humafitnnohontifi hofiko apa'no Anitumo simeho uyifitnne'no Anituye hungkuno losetihwahn'me'no a'amu Juta anga'no anga'no Kilaisimo simeho uyantifeho. ¹⁵ Anitu kako a'amu Juta somne'no hohujo we'enehwo ikinjaofonto a'amu temtitifo kengo kengo mta'ango somo nomanto kako'nji simeho afa inalokwofo. Oso'no tifi no'mo a'amu Jutaso hofiko Anitumo apa'no simeho uyikujo'no Anitu kako hofikimo asomo utimayoso a'amu poyo pe'nontifeso songo ulikafo oso pa'nyofoho. ¹⁶ Nakwo a'amu Juta hn'nwiye yahinoso olenoho. Nakwo wosopayo iloho yontani oso wosopayo simo'mjoso Anitumo uyiwon'ningkuhwonefoho. Oso'no nakwo oso wosopayo tiffinjo niwo'n'ningkuhwoneso oso hi'nji Anituyefoho. Oso iyo pmpongo hi oso hi Anituye'manji u oso pamo hopi'nonohinoso kakoefoho.

¹⁷ Pahnnimo hungkuno upa'nimno. Anitu kako kakoe syohopo iyo anga'nohino wopingoso hulimentisofoho. Oso iyo homo somjo pamo fehohnjoso Anitu kako wae yaofonto we'mta'ango iyo pamo nomanto oso kakoe syoho sponjo iyo somo mufohu'mentisofoho. Oso ipamo we'mta'ango mufohu'mentiso huhwo sohwo kako oso iyo syoho sponjo sohunta'ni afofo manto ne engo into'nimentisofoho. Oso iyo syohoponjoso hwapingoso Apilohamiyoho. Iyo pamo we'mta'angoso sekwo a'amu temtitifo kengo kengo'mta'ango sokune'no lalokweno. ¹⁸ Sekwo a'amu temtitifo kengo kengo'mta'ango soku Anitu kako oso iyo ne somo sekumo masefohu'mentisofoho. Oso'no sekwo a'amu Juta somne'no sitofo ulikutoho. Sekwo sokumo a'amu Juta sofe hofiyakumta'ni afofo malokwofo. Sekwo soku hwapingo ku'maho. O'o, sekwo soku pamo kuyoho.

¹⁹ Oso'no sekwo ole wolantifitaho. Anitu kako a'amu Juta fehohnjo somo iyo pamo pa'nyo somo wae yaofonto oso homo somo Anitu kako nakumo asomo monafohoto'mentisofoho. Ou monafohotofo'neso hofikimo wae yao'mentisofoho. Ose wolantifitaho. ²⁰ O'o, ose'maho. Hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono muyimmentohoho so'no wae yao'mentisofoho. I oso'no sekwo a'amu temtitifo kengo soku, Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo so'no kako sekumo hofikoe pijohino osopo mesehumati'mentisofoho. Oso'no sekwo yokumpohn'nyo imo'n'ngkutoho. Olo so'no sekwo iyoho wasenono. ²¹ Anitu kako a'amu Juta ipamo ne pa'nyo somo wae yao'mentiso oso hopaso sekumo wae yasemofonoho. Sekwo yokumpohn'nyo imo'n'ngkutoho. ²² Oseso nakwo Anitu a'amumne'no hitoho uloho so'nji simeho tohino umnyo so'nji uhwon'ngkuhwono. Yo'mayo Anitu iwo'n'ngkisoso ito'nohinofoho. A'amu Anituye yahino wopingo somne'no uliko'ma'mentohoho somne'no Anitu kako hofikine'no simeho tohino engo umnalofoho. I oso'no sekwo sokune'no Anitu sekune'no hitoho ulofalofoho. I sekwo kakine'no hitoho selofihwaso'no Anitu kako sekune'no hitoho ne'no ulo'montonoho. U, sekwo kakine'no simeho muyikujo'no u sekwo hokumo wae weesemo'montonoho. ²³ Oseso a'amu Juta somo Anitu wae yao'mentisoso hofiko Anitu kakine'no simeho hi'ntnnono apa'no uyikujo'no Anitu kakoe iyo syohoponjo somo apa'no womifohu'montonoho. Ou, Anitu kako hofikimo asomo mufisyososo kako hoponoho. ²⁴ Sekwo a'amu temtitifo kengo soku sekwo we'mjo iyo pamo pa'nyo kuyoho. Osokumo Anitu kako nosemento sekumo kakoe syoho ne sponjo iyo somo masefohoto'mentiso kuyoho. Oso iyo hiso sekwoe hwapingoponta'ango'maho. Oso'no A'amu Jutaso hofiko oso iyo ne

somta'angoso hofikimo apa'no hofikoe hwapingo sopo apa'no ufohotofoso syoho engo'maho.

Anitu kako a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho ulofalofoho.

²⁵ Nje a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ingkohoho soku, olo hungkuno hiyaso'mo wo'nnyo so'no sekwo huno nto'no mosyafisiyo'njo ifitnnoho. I sekwo sekwoe yofe moho'noma'n'ifitnnehonji hungkuno hiso utihwa'nyopo ujwo ehontojwasyi'mo waselimonne'no yohono. Hungkuno hiso olenoho. A'amu Juta fehohnjoso hofiko Anitune'no nakwolaho lontifi hohujo ikinj'humamentohofofoho. Hofiko ose ikinj'humahon'ingko fi Anitu kako a'amu temtitifo kengo kengo somta'ni anga'no anga'nohino uhwsopo'mentisoso hofiko Anitumo simeho uyimopalokwofo. ²⁶ Oso'no Anitu uhwonososo a'amu temtitifo kengo mta'ango uhwsopo'mentisoso kakine'no simeho nto uyikujo'no hopoenohini uhwon'ingkuhwosi kako oso a'amu Juta hopi'nonohino somo asomo utima'montonoho. Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa ole mti'mokumentohofi,

A'amu Juta mta'ango anga'nohino fihwo kako nakwoe wonyo somta'ni isihutofonemayo'ne i'mofaponefoho.

Kako i'mofap'hwosi a'amu Isilael Jekoupiye imu hofikoe yokumpohn'nyo yahino wonyoso wae yaofonefoho.

²⁷ Hohonta a'amu homo somo Anitu sekwoe wonyoso wae weesemo'monnoho selimentoheso olohonta nto i'mofapohoho.

Sekwoe wonyoso wae nto yasemofohono.

Ose mti'mokumentohoho. ²⁸ A'amu Jutaso hofiko Anituye hungkuno wopingo somne'no nakwolaho lontifi Anituye mangohwa imo'nimentohofofoho. Ose imo'n'ingkahon'ingko fi sekwo a'amu temtitifo kengo mta'ango soku Anituye a'amu ne imo'nalokwofo. I oso'no Anitu a'amu Juta somo hohonta kako'ntnne uhwsopo'mentiso oso'no kako hofikoe hofiyakwosamne'no syafisyonto kako apa'no asomo utima'monte'no yalofoho. ²⁹ U Anitu kako a'amu somo wopingo uloho'mo loso'manji u kako oso a'amu homo somo wopingo uloho'montonoho. Hwapingoso Anitu kakoe hunoso mikwesiyafisyonehoho.

³⁰ Hohonta a'amu Jutaso hofiko Anituye hungkunomo in'ingkowentan'ingko fi sekwo a'amu temtitifo kengo soku Anituye hungkunomo haloho maposo'njo imotofofoho. I olohonta a'amu Jutaso hofiko Anituye hungkuno haloho maposo'njo yahon'ingko fi Anitu kako sekune'no hitoho ulofahon'ingki kako sekumo wopingo selohofalokuso so'no sekwo kakoe hungkuno somo simeho wopingo uyalokwofo.

³¹ Oso pa'nyoso a'amu Juta haloho maposo'njo somne'no Anitu hitoho ulofihwoso'no hofikoe hon'ingkano wonyoso noho'naofikujo'no Anitu kako sekwo'nji hofikimo wopingo waseloho'montonoho. ³² Sekwo a'amu hopi'nonohino sokumo oso haloho maposo yahino sohwo kako sekumo yokumpohn'nyo semokosyohumaho. Hwapingoso Anitu kako a'amu hopi'nonohino sokune'no haloho maposo'njo kuyoho ko selonte so'no kako kakoe hitoho ulofososo a'amu hopi'nonohino so'no ujo ehontojwasiyo'nefoho.

Nakwo Anituye yofe woho'nomano.

³³ Ihwoni. Nakwoe Anitu kako yano'nohino hweho. Kakoe hunoso ni'hu'no mikun'imposo'njo hweho. Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi kakoe huno hwapingo somo pipi wotipemantanto. O'o, ni'hu'no awonoho. Anitu kako yo'mayo hopi'nonohino so'no hungkuno mtitofiwo'n'ingkiso

so'no nakwo huno nayoso pipilo. Awonoho. ³⁴ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa ole mti'mokumentohofi, Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwoe huno oso pa'nyoso huno tihwo uyohoho.

Anitumo huno tihwo umasoto.

³⁵ Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso hwapingo hweho.

I oso'no a'amu fihwo kako ole loso ngko Anitumo peho u'me'no wontapm-montolo.

Aku ngkimo ntapeso, o'o, awonoho.

³⁶ Anitu kako yo'mayoso hwapingo hweho. Kako yo'mayo hopi'nonohinoso mokosyohumaho. Anitu kako yo'mayo hopi'nonohino somo kaningkwohweho. Oso'no nakwo Anitu kakoe yofeso engolopohamo ne'no woho'nomehwano. Oso hungkunoso nehopeho.

12

Nakwo nakwoe a'apahoso Anitumo uyano.

¹ Nje a'amu soku, Anitu kako nakune'no hitoho ulofiwo'n'ngkiso so'no kako nakumo wopingo nalohofiwo'n'ngkiso so'no ngko sekumo hungkuno yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. A'amu hofiko Anitumne'no yahu fonjokisahumotofo hopaso sekwo sekwoe fosyohumayo a'apaho simeho huno oso yo'mayo hopi'nonohinoso Anitumo uyimno. Uyikujo'no sekwo kakine'no yahino ito'nohino fiyimno. Yo'mayo wonyo jije simeho umo lonteso monje yasyikuji sekwo Anituye simeho wopingo umokiyo'ne oso'nohino fiyimno. Yo'mayo iwo'n'ngkohofoso kakine'no kaki'no syafisyikuji fiyimno. Anitumne'no hwomtame ulohofi yahino neso osohifofo. ² Sekwo soku, a'amu Anitumo simeho muyo sofe yahino pa'nyoso sekwo ikutoho. O'o, awonoho. Sekwoe huno wonyo hohontajoso iwolo'mokukuji sekwo nom'ne kengo hopa umo'nantifeho. Oso hiso Anitu kako sekumo huno wopingo sejapihwoso'no a'amu kengo pa'nyo umo'nantifeho. Ose ikuji Anituye yahino wopingo so'no huno seyihwosi in'ngkakukuji yahino hiso'no Anitu kakoe simeho wopingo umo'nyo'ne so'no huno waseyono.

Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji kakoe huno wopingo so'nji yo'mayo yo'mayo so'nji nejap'wo'n'ngkiso so'no nakwo kakine'no syoho yokumpohn'nyo uyano.

³ Ngko sekwo anga'no anga'nohino sokumo Anitu kako ngkimo nifo'mawo'n'ngkiso so'no waselimonne'no yohono. Sekwo huno sekune'nohino ole syafihu'n'ngkutoho. Ngko yo'mayo somo yakolo'nnyo hwo'nyoho. Oso'no sekwo huno ose syafihu'n'ngkutoho. O'o, sekwo huno ole fisyafihupmno. Nje yo'mayo yahino wopingoso ngkinta'ango'maho. O'o, Anitu mta'angofoho. Oseso sekwo sekwoe yofe moho'noma'nyo'njo ikuji sekune'no huno ito'no fisyafihu'n'imno. ⁴ Nakwo huno wosyofisyano. Nakwoe a'apahoso yo'mayo kengo iyo'neso kengo kengo wo'nnyofoho. Sife a'apaho timo simeho huno oso yo'mayo hiso syoho kengo kengo iwo'n'ngkisofoho. ⁵ Oso hopaso nakwo a'amu Jisas Kilaisimo simeho wopingo uy'wo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo Kilaisiye a'apaho fehohnji'nyoho. Nakwo a'amu kengo kengo hn'nwiye a'apahoso anga'nohino pa'nyofoho. I oso'no nakwo nakwoe syohoso kengo kengo wo'nnyoso fo'ma'nyo'nefoho.

⁶ Anitu kako nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'n'imne'no huno syafisyonto syoho kengo kengo somne'no yokumpohn'nyo nejapmmmentisofoho. Anitu kako a'amu fihumo kakoe hungkuno uyahon'ngkuhwosi

hungkuno hiso ujo'ne syoho uynososo sohwo kako oso syoho hiso'no kakoe simeho hi'ntnnono ae uyokisosaweso oso hopa ulono. ⁷ U a'amu fihwo kako homningkwa'wehwosamo yo'mayo so'no ufo'mayo'ne syoho hi'njohwo'manji u, oso syoho hiso'no umo'n'ingkuhwoso'no kako ufo'mano. U a'amu fihwo kako nom'ni hwamo luti'hwayo syoho hi'njo hwo'manji kako oso syoho so'no umo'n'ingkuhwoso'no hofiyo'no woluti'hwano. ⁸ U a'amu fihwo kako nom'nimo usofitofone syoho hi'njo hwo'manji kako oso syoho hiso'no umo'n'ingkuhwoso'no hofiyo'no usofitofono. U a'amu fihwo kako nom'ni a'amu somo umofonyo iyo'njo somo yo'mayo uyo syoho'njo hwo'manji oso syoho hiso'no umo'n'ingkuhwoso'no kako simeho wopingo'nji uyono. U a'amu fihwo kako a'amumo mokosyohumayo'ne syoho hi'njo hwo'manji oso syoho hiso'no kako umo'n'ingkuhwoso'no kako a'amu somo hofiyo'no womokosyohumano. A'amu fihwo kako koningkwa'wehune'no hitoho ulofi'hwoso'no ufo'mano. Oso hiso'no kako simonyo ihwosi kakimo ufo'mano.

A'amu somo simeho uyo yahino neso olenoho.

⁹ Sekwo nom'ne a'amu somo simeho uyano likujoso mango'nohini likutoho. O'o, simeho nehapi uyikuji ufo'mapmno. Sekwo yahino wonyo somne'no hohujo ikinjaofikuji yahino ne'njo wopingo somo aho yokumpohn'nyo fikesyohumamno. ¹⁰ Sekwo nom'ne a'amu somne'no nela'wehwo Jisas simeho nejapi'wo'n'ingkiso hopaso simeho afa nto'no finimno. Sekwo nom'ne a'amufe yofe ho'nomafikuji sekwo hofikine'no hwahopo pawomno.

¹¹ Sekwo nakwoe Hwe Engo Anitu sohwoe syoho so'no semo'n'ingkuhwoso'no oso syoho hiso yokumpohn'nyo fiyimno. Po'nifo imo'n'ingkutoho.

¹² Yo'mayo so'no Anitu wosejapmmo nalimentiso so'no mane'eno lihwasi simeho wopingo'nji humehwasi wohontohumentihwano. Yo'mayo tango se'mahwoso so'no sekwo yokumpohn'nyo filohopmno. Engo lopahomo sekwo Mpohwo Anitumo jomo ulikuno. Oso yahino homo somo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno.

¹³ Anituye a'amu neso hofiko yo'mayo so'no umofonyo ikujo'no sekwo hofikimo komo'no ufo'mapmno. A'amu ango kengoponta'angoso hofiko sekumo se'mafikujo'no sekwo hofikimo wopingo ulohofikuji sekwoe angomo hofiyo'no utimapmno.

¹⁴ A'amu sekumo wonyo selohofi'wo'n'ingkohoho somne'no sekwo hofikine'no Anitu kako hofikimo wopingo ulohoho'ne jomo ulimno. Sekwo Anitumo hofikimo wonyo ulohoho'ne jomo nulikutoho. O'o, wopingo ulohoho'ne jomo ulimno.

¹⁵ A'amu somo yo'mayo wopingo u'mante so'no Anitumne'no simonyo yalokwofo so'no sekwo hofikimo simonyo fijo'n'ilohopmno. U a'amu somo yo'mayo tango u'mante so'no humotaho likujo'no sekwo hofikimo humotaho fijo'n'ilimno. Sekwo nom'ne a'amu somne'no huno syafisyikuji hupe hwaningo fongki'n'ingkuji hwahopo pawomno. ¹⁶ Sekwo nom'ne a'amu so'nji majopohi'n'ingkuji nom'ne a'amu fehohnjo somne'no wonyo kuyoho. Sekwo nakwo pa'nyo ku'maho. Huno ose seyihwoloho. O'o, sekwo a'amu hopi'nonohino somo simeho afa'nohini uyimno. Sekwo sekwoe yofe somo noho'noma'n'ingkutoho. O'o, sekwo nom'ne a'amufe yo'mayo momayo ulohofiyimno. Sekwo huno ole eso nosyafisyikutoho. Nakwo hn'nwi huno'nji'nwoho. Ose syafisyikutoho.

¹⁷ A'amuso hofiko sekumo wonyo selohofikujo'no sekwo yahino wonyo hofikimo aku nulohofikutoho. O'o, sekwo yo'mayo yahino nom'ne a'amuso oso yahino somne'no wopingofoho liwo'ningkohoho oso'nohini fiyimno. ¹⁸ Oso'no sekwo yoka so'nji ikujoho fongki'nyo oso'no nosyafisyikutoho. O'o, u sekwo simeho inyo'ne honingkano mawentihwosi ou sekwo nom'ne a'amu somne'no simeho afa iningkuji sekwo hofiko'nji simeho pompenjiyo'nji nto'no fesyohumamno. ¹⁹ U sekwo nje a'amu soku, nom'ne a'amuso hofiko sekumo wonyo selohofikujo'no oso'no sekwo oso yahino wonyo homo somo aku kengko kengko'no nuyikutoho. O'o, Anitu kako oso wonyo homo somo uhwoninkuhwosi simeho tohino umningkuhwoso'no kako oso wonyo homo somo aku kengko kengko'no ulohofono. Oso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa ole mti'mokumentohofi, Oso yahino wonyo somo aku kengko kengko'no ulohofososo nje syoho'nohinofoho.

Oso hofikoe yahino wonyo homo somne'no ngko aku umonnoho.

Anitu kako nakumo ose nalimentisofoho. ²⁰ Nom'ne hungkuno nalimentisoso olenoho. Jije mango sohwa hofiko mijoho'no ikujoho'no kiko oso jije wosopayo hiso kakimo uyo. Kako mijo'no umo'ningkuhwoso'no kiko mijo uyo. Ose iso'manji kako kikimo wonyo kilohofoso so'no wonimango engo unimontonoho. ²¹ Oseso a'amu wonyo kilohofoso oso'no kiko simano hintotohino kumnyo'eno. O'o, kiko kakimo wopingo ulohofohojo'no kakoe simeho pompengo ifisyimofohojo'no oso kakoe yahino wonyo somo nihu'nahone moi'wo wesojwao'momntonoho.

13

A'amu nakumo nemokosyohumayo sohwamo enjwa'mo wohumano.

¹ Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi nakwoe a'amu nemokosyohumayo sohwamo enjwa'mo wohumano. U nakwo huno ole wonayono. Olo nakwoe hwaho loponjo hwe engo sohwa hofiko siki i'mofapinyo hwa'maho. O'o, Anitu kako hofikimo uhumajwo'ningkiso hwafoho. Oso hofikoe syoho iwo'ningkohofoso Anitu mta'angofoho. ² A'amu fihwo kako nakwoe hwaho mokosyohumayo sohwoe hungkunomo haloho maposo'njo hwotoho fewo'ningkiso sohwo kako oso yahino wopingo olo hwaho lopo nemokosyohumayo'ne Anitu ho'nahumentiso somo hwotoho fewo'ningkiso hweho. A'amu ose yoso sohwo kako oso kakoe wonyo hiso'no olo hwaho lopo tohino woma'montonoho. ³ A'amu nto'no humawo'ningkohofoso hofiko hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwamne'no iyoho miyonehoho. O'o, a'amu yahino wonyo iwo'ningkohofoso hofiko hwe engo hwaho mokosyohumayo sohune'no iyoho unalofoho. Ngko hwe engo hwaho mokosyohumayo sohune'no iyoho miyo'njo wohumamo lohoji kiko honingkano nto'nohino somo tifi finingkayo. Ose isoso'no hwe engo sohwo kako jije yofe woho'nokuma'mntonoho. ⁴ Oso hwe engo hwaho mokosyohumayo huhwo sohwo Anituye syoho'njo hweho. Oso hwe engo sohwo kako kikimo nokufo'mahwoso'no kiko wopingo wohumamonnoho. U kiko yahino wonyoso yohoji kakine'no iyoho wakinono. Hwapingoso kakoe ahomo itokuso mokosyohumasoso siki momokosyohumuyoho. O'o, Anitu a'amu honingkano wonyo'njo somo tohino uyo'ne syoho uyimentisofoho. ⁵ Oso'no nakwo nakwoe hwe engo sohmo enjwa'mo wohumano. Hwapingoso peho'neto. Hwapingoso hufa'uyoho. Simo'mo nakwo tohino momaso'nefoho. I oso'nohinimaho. O'o, nom'ne ole, Anitu kako

nakumo huno wopingo simeho mo'mo ho'nonahumentiso so'nefoho. Oso huno wopingoso, Wonyo kuyoho monalonehoho. Ose lihwasi a'amu nakwoe hwahopo mokosyohumawo'n'ingkohoho sohwafe honingkanano hungkunomo hofiyo'no uningkowano.

⁶ Oseso oso hwapingo hufa'uyo so'no hwe engo sohwa hofiko hamniyoho ho'nasiyo'ne joho nalikujo'no uyantanoho. Hwapingososo oso a'amu hwaho mokosyohumayo sohwa hofiko Anituye syoho'njo hwafoho. Oso'no hofikoe syoho so'no umo'n'ingkahoningki syoho yokumpohn'nyo yiwo'n'ingkohofohoho. ⁷ Oso'no hwe engo sohwa hofiko yo'mayo so'no sekumo hamniyoho joho selikujo'no sekwo uyimno. U sekwo hofikoe hungkunomo haloho pekuji hofikimo enjwa'mo humafikuji hofikoe yofe foho'nomapmno. Hwapingososo hofiko sekwoe hwe engo hwafoho.

Pipi ihwasi iningkowanehwono honingkanano neso mno.

⁸ Sekwo nom'ne a'amufe yo'mayoso mpe hwangu uloho'mne'eno lohoji umajo so'no aku komo'no uyo. Aku muyoso wopingo'maho. Olo yahino lomo finingkamno. Anitu kako sekumo simeho mikunimposo sejapiwo'n'ingki so'no sekwo a'amu hopi'nonohino somo simeho ne'no ne'no uyano likuji ne'no uyimno. A'amu fihwo kako a'amu hopi'nonohino somo simeho yiwo'n'ingki so'no hwo kako Anituye honingkanano hungkunomo nto'no iningkowalohoho. ⁹ Anituye honingkanano hungkuno Mouses nejapmentisoso olenoho. Kiko ape mayo yahino osomo wonyo imokohotoho. Kiko a'amu fonjasiyo'eno. Kiko hufo iyo'eno. Kiko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi kumo'nyo'eno. Oso honingkanano hungkuno hiso'nji nom'ne honingkanano hungkuno Anitu nejapmentiso so'nji hwapingososo anga'nohinoho. Oso hwapingo ne anga'nohinoho olenoho. Simeho kiko iniwo'n'ingki pa'nyoso kiko nom'ne a'amu hopi'nonohino somo simeho uyo. ¹⁰ U a'amu kako simeho nom'ne a'amu somo uyoso sohwo kako hofikimo wonyo mulohofonehoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako honingkanano hungkuno hopi'nonohino somo tifi nto'no iningkunyo hweho.

Nakwo Anituye honingkanano somo tifi nto'no uningkowano.

¹¹ Oso'no sekwo nom'ne a'amu somo simeho uyimno. Olo sikuno nakwo humalohwono somne'no sekwo huno fisyafihupmno. A'amu Anituye yahino wopingo somo miningkayo'njo yalokwofo soku sekwo saho fosyawotofo. Filikapmno. Jisas kako nakumo asomo netimayo'ne sikunoso sawemo wo'mentiso so'maho. O'o, olohonta mofoneponoho. Simo'mo nakwo Anituye hungkuno somo simeho hi'ntnnono uyomahoningkuhwoni sikuno pi'ningo neyakolo'mentisofoho. I olohonta sikuno moi'wo umo'n'imonto mofoneponoho. Oseso nom'ne a'amumo simeho yokumpohn'nyo uyimno. ¹² Sikwo'mjohoso moi'wo umo'n'imontonoho. Iyoho longkonyoso we'enepi walongkonimontonoho. Oso'no nakwo oso yahino wonyo somo hohujo ikinjaofihwasi nakwo Anituye yahino wopingo somo uningkowano. ¹³ Oso'no nakwoe hano emoyoso a'amu hofiko hano hinjopo emiwo'n'ingkohoho hopaso nakwo honingkanano nto'nohinoho uyano. A'amu hofiko sikwo'mjoho'mo humalofoso hofiko yokumpohn'nyo yoho'nontifi mijo yokumpohn'nyo nontifi nonilohofontifi a'mohufo yontifi hofiko yo'mayo yahino wonyo so'nji syohi'nyo huto'n'ikwo'mantifi yoka hnnontifi hofiko a'amu nom'nefe yo'mayo ho'yango so'no hi umo'n'wo'n'ingkohoho. Oso'no nakwo oso yahino hiso ni'hu'nahone noho'naofihwosi apa'no miyanehwono. ¹⁴ O'o, nakwo

nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye yokumpohn'nyo nomehwasi kakoe yahino wopingo'nohino somo uningkohwano. Nakwo nakwoe simeho yo'mayo wonyoso umo lososo miyanehwono.

14

Sekwo nom'ne a'amufe yahino somne'no sitofo ulikutoho.

¹ A'amu fihwo kako Anitumne'no huno we'e'nohino tipemaso sohumo sekwo kakimo ole ulikutoho, Kiko huno kengo kengo'njo sohwosi i'waho fiyo. Ose ulikutoho. O'o, sekwo kakimo nutimafikuji ole ulimno, Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkuhwone hn'nnonji Anitu kakoe yofe woho'nomano. Ose ulimno. I oso'no sekwo kakoe huno kengo kengo so'no yoka ulikutoho. ² A'amu fihwo kako Anituye huno engo tipemaso sohwo kako yo'mayo nonyo wosopayo tongo fehohnjo so'no kako humaho humawo'n'ingciso hwo'maho. O'o, kako yo'mayoso toho'nohini ni'wo'n'ingciso hweho. I hwe fihwo kako Anituye huno we'e'nohini tipemaso sohwo kako yo'mayo tongoso humaho humawo'n'ingciso hweho. ³ I hwe kako tongo oso yo'mayoso ni'wo'n'ingciso osohwo kako nom'ne a'amu tongo oso yo'mayoso mani'wo'n'ingkiyohoho somo sitofo mulonehoho. I oso'no oso a'amu tongo oso yo'mayoso mani'wo'n'ingciso sohwo kako oso a'amu tongo oso yo'mayo ni'wo'n'ingciso oso hune'no, Kiko wonyo hwasoho, ose ulohotoho. O'o, a'amu huhwo sohwa'u siko Anituye a'amu hwa'uyoho. ⁴ U kiko a'amu tihwosilo nom'ne a'amu sohwo syoho ulohofiyo sohwo syoho iyoso'no kiko syoho wonyo yalokuno, ose ulimontaho. O'o, awonoho. Oso hwe huhwo sohumo mokosyohumayo sohwo kako ulimontono, Kiko syoho wonyo yalokuno, wopingo yalokuno, eso kakoe hwe engo sohwo ulimontonoho. Oso pa'nyoso Anituye a'amu huno kengo kengo'njo sofe hwapingoso Anituyoho. Oso huhwo sohwafe hwe engo Anitu huhwo sohwo kako kakine'no tifi in'ing kayo'ne syoho iyoso'no hofikimo yokumpohn'nyo umokumontonoho. Oso'no kako hofikimo yokumpohn'nyo sosofitohmmokosyohumentan'ingkuhwosi hofiko yokumpohn'nyo wolohofantifeho. Mopiwahupitnnehofo.

⁵ A'amu fihwo kako huno ole wosyafihu'montonoho. Olo sikuno loso sikuno engomnoho. Oso'no ngko olo sikuno losomo Anitumne'no syafisyi'mo iyoho wohumamo. Ose syafisyihwoso'no nom'ne a'amu sohwo kako ole walimontonoho. Sikuno hopi'nonohinoso afa'nohinofoho. Oso'no ngko sikuno hopi'nonohinomo Anitumne'no wosyafihu'monnoho. I oso'no sekwo a'amu anga'no anga'nohino soku olo hungkuno hilo so'no huno nto'no syafisyikujo'no Anitu kakoe hunomo nosetihwahwoso'no sekwo osomnohini hmn'ingkamno. ⁶ A'amu anga'nohino fihwo kako olo sikuno nje hwe engo sohwo yofe ho'nomayo'ne Sikuno Engofoho lonto iwo'n'ingciso hweho. A'amu nom'nihwo kako yo'mayo tongo oso yo'mayoso ni'wo'n'ingciso sohwo kako kakoe hwe engo sohune'no syafisyonto ni'wo'n'ingciso hweho. Ou, kako kakoe Hwe Engo Anitune'no jomo ulonto ni'wo'n'ingciso hweho. U a'amu kako yo'mayoso manyo'njo iwo'n'ingciso osohwo kako kakoe Hwe Engo sohune'no huno syafisyonto kako yo'mayoso humaho humawo'n'ingciso hweho. Oso'no kako huhwo Anitumo isamoyoka uli'wo'n'ingciso hweho.

⁷ Nakwoe humayo so'nji nakwoe poyo pe'nyo so'nji oso hiso'no nakwo nakwoe hunoso momokosyohumunilohwono. ⁸ O'o, awonoho. Anitu kako'nohini nakwoe sikunoso mokosyohumawo'n'ingkisofoho. Anitu kako

nakumo songo fesyohumamno ose nelahoningki nakwo songo nohume-hwasi kakoe hungkunomo uningkohwono. U Anitu kako ole naloso, Sekwo poyo pe'nimno nalososo u nakwo poyo wope'nantanoho. U nakwo poyo pe'nasoso u nakwo songo humasoso nakwo Anituye a'amu'nwoho. ⁹ Kilais kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso oso'no kako a'amu poyo pe'nimentohoho so'nji nakwo a'amu songo humalohwone hn'nnonjiye Hwe Engo hweho.

¹⁰ I oso'no sekwo soku nom'ne a'amu sofe yahino kengo somo uh-wonontifi oso sekwoe yahinoso wonyofoho eso peho'no lalokwofo. I oso'no sekwo soku, nom'ne a'amu somne'no sitofo peho'no ulalokwofo. Sekwo huno seyohoho. Hwangku nakwo Anituye simanopo lohofihwasi nakwoe hungkuno so'no Anitu kako ikwolofonefoho. ¹¹ Oso hungkuno selalokwe so'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho huhwanji olo so'no mti'mokumentohofi,

Hwe Engo Anitu sohwo kako ole limento, Ngko songo humale sohwo'ni hungkuno nehopi'nohini selalokweno.

Oso sekwo huno waseyono. Hungkuno hiso ne umo'nimontonoho.

Hwangku sohonta a'amu hopi'nonohinoso hofiko nje yofe ho'nonimafikuji hofiko ngkine'no hwomtame wontohofantifeho.

Oseso a'amu hopi'nonohinoso hofiko ngkimo wontantifeho. Kiko Anitu ne hwosoho. Ose wontantifeho.

Ose mti'mokumentohofofoho.

¹² Oso'no nakwo huno ole nayohoho. Hwangku sohonta nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi nakwoe yahino iwo'ningkuhwone so'no nakwoe Anitumo nakwoe yahino hwapingo so'no yoloho wolijwaofantanoho.

Nakwo a'amu Anitumo simaho uywo'ningkuhwone hn'nwiye yahinoso a'amu Anitu mne'no huno we'e unyo somo wonyo umokuhwaloho.

¹³ Nakwo a'amu Anitumo simaho uwo'ningkuhwone hn'nwi nom'ne a'amu hofikoe yahino kengo kengo'njo somne'no huno wonyo nosyofisyihwaloho. O'o, nakwo huno ole wosyofisyano. Ngko olo yahino loso i'me'no nom'ne a'amuso hofiko nonehoninkuji hofiko nje yahino homo somo wonyofoho ko likuji hofiko nninkapikuji hofikoe huno wonyo imokinifitnnoho li'mo oso hiso ngko mimnehono. U ngko yo'mayo iwo'ningkohe so'no a'amu nom'neso hofiko Anituye honingkanano mta'ni piwahupitnnoho li'mo oso hiso apa'no mimnehono. ¹⁴ Nje Hwe Engo Jisas kako ngkimo entihwamaso so'no ngko huno nto'no ole niyohoho. Yo'mayo Anitu nakune'no nonyo wosopayo ho'nahumentisoso fehohnjo wonyo'njo ho'nahumentiso'maho. O'o, wopingo'nohinifoho. I oso'no hwe fihwo kako huno ole syofisyalofoho. Ngko olo hiloso nimeso nje honingkanoso wonyo umo'nimontonoho. Kako huno ose syafisyososo u kako noso'manji kakoe honingkanano hiso ni'hu'no wonyo umo'nimntonoho. ¹⁵ U kiko yo'mayo wosopayo niwo'ningkino somo nom'ne a'amu hofiko nokohoninkuji hofikoe simaho tango uyoso'no u kiko oso wosopayo hiso ne'no nonji oso a'amu homo somo kiko simaho muyalokuyohino. Kilais kako oso a'amu homo somne'no asomo utimayo'ne poyo pe'nimentiso oso'no kiko oso wosopayo hiso ne'no noninkiji kiko nom'ne a'amumo wonyo umokohotoho. ¹⁶ Kiko yo'mayo yahino iwo'ningkino so'no wopingofoho huno ose kihwoso'no a'amu nom'neso hofiko kikimo nokohoninkuji wonyofoho kilikujo'no kiko oso yahino hiso apa'no yohotoho. ¹⁷ Nakwo Anitumo enjwa'mo humalohwone hn'nwi nakwo peho'no humalohwono. Yo'mayo nonyo wosopayo nyo'netaho. Yo'mayo mijo nyo'netaho. O'o,

ose'ne'maho. Nakwo Anitu enjwa'mo humalohwone hwapingoso olenoho. Anitu kakoe Towahuno Wopingo nakwoe simeho mo'mo humaso so'no kako honingkano nto'no iningkayo so'no nefe'mawo'ningkisofoho. Kako nakwoe simeho pompenjiyo ifisyonomofwo'ningkisofoho. Kako nakwoe simeho wopingo namokuwo'ningkisofoho. Oso'no nakwo nom'ne a'amumo wopingo'nohino ulohofano. ¹⁸ A'amu ose iwo'ningkiso sohwo kako Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyo ne hweho. Oso a'amu huhwo sohune'no Anitu kako kakoe simeho wopingo umo'nalofoho. A'amu nom'neso oso hwe huhwo sohomo uhwonontifi hwe wopingo hweho lalokwofo.

¹⁹ Nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi nakwo huno olo so'no wosyofisyano. Nakwo simeho afa unano. Yo'mayo yahino nakwoe simeho afa namokuwo'ningkiso yahinoso yokumpohn'nyo uyano. Oso'nji yo'mayo yahino nakwo a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkuhwone hn'nwiye simeho hi'ntnnono uyoso yokumpohn'nyo namokiyo'neso uyano. ²⁰ A'amu huno kengo kengo'njo sofe simeho mo'mo Anitu kakoe yahino wopingoso utihwayo'ne syoho engo yalofoho. I oso'no a'amu fehohnjoso hofiko huno ole syofisyalokwofo, Nakwo nonyo wosopayo fehohnjoso nasoso nakwoe yahinoso wonyo umo'nimontonoho. A'amu fehohnjoso ose syofisyalokwofo. Oseso nakwo huno nayohoho. Yo'mayo nonyo wosopayo yo'mayo tongoso Anitu nakwo nyo'ne'no ho'nahumentisofoho. I oso'no oso wosopayo so'no a'amu fehohnjo manyo'njo humaho humawo'ningkohoho somo nakwo nikwato lohofasoso a'amu hiso hofikoe hunoso wonyo imo'ningkuhwoso'no u hofikoe simeho mo'mo Anitu syoho yalokunjo somo nakwo wonyo umokantanoho. Ose ihwaso'no nakwo hi'nnonji honingkano wonyomo uningkowantanoho. ²¹ Huno wopingoso olenoho. U yo'mayo yahu tongo niwo'ningkoheso yo'mayo mijo niwo'ningkoheso yo'mayo yahino iwo'ningkoheso oso'no nom'ne a'amu sohwo kako ngkimo nohonososo yahino hiso wonyofoho ko lihwosi ngkimo nningkape'manji kakoe yahino wonyo imo'nonoho li'mo ngko kako'nji nohumahm'mo oso yahino hiso apa'no mimnehono. Oso huno hiso wopingofoho. ²² Oso yo'mayo yahino hiso'no Anitu kakoe hunoso kijapososo oso hunoso sikoe'nohinofoho. Nom'ne a'amu somne'no yoloho lijwaofohotoho. Kiko yo'mayo yahino iwo'ningkinoso yo'mayo nonyo wosopayo niwo'ningkino so'no jije simehoso wonyofoho mahnnnyo'manji kiko simonyo fiyo. ²³ A'amu fihwo kako wosopayo nyo'ne so'no u yo'mayo yahino iyoso'no wonyofoho ko lihwosi yoso sohwo kako yahino wonyo'njo hweho. Hwapingoso yo'mayo iwo'ningkuhwone so'no nakwo simeho anga'nohino'nji ole syafisyiwo'ningkuhwono. Olo yahino loso nto'nohinoho. Ose syofisyontani iwo'ningkuhwoneso oso yahinoso wonyo anefoho. I nakwoe simehomo huno hufa'uyo'njo'manji u oso yahino hiso yasoso wonyofoho.

15

Nakwo Kilaisiye yahinomo uningkowano.

¹ Nakwo Anituye huno engo tipema'nyo hn'nwi nakwo nom'ne a'amu Anituye huno we'e'njo somo yokumpohn'nyo utofano. Oso a'amu homo somo yo'mayo tango hofikimo u'masoso hofiko'nohino intofoso hopo'maho. Nakwo hofikimo ufo'mano. Nakwo nakwoe yo'mayo yahino osomnohino huno syafihu'ningkuhwaloho. ² Nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nwi nakwoe humayo'nohino somne'no huno syofihu'ningkuhwaloho.

O'o, nakwo a'amu hopi'nono Anitumo simeho unyo somo ufo'mano. Oseso nakwo hofikimo ufo'mehwaso'no hofiko Anituye yahino wopingo ne somo iningkakuji hofiko yokumpohn'nyo wolohofantifeho. ³ Oso'no nakwo huno nayohoho. Kilais kako kakoe humayo so'no syafihu'nimentiso'maho. O'o, kako nakune'no syonafisyonto hwahopo pmmentisofoho. Kilaisiye yahino hiso'no hohonta a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa ole mti'mokumentohofi,

A'amu kikine'no hungkuno wonyo kilifijoso oso hofikoe wonyo hungkuno huhwo sohwo ngkimo ifehu'mokanisyohoho.

Oso hungkuno hiso Kilaisimne'no mti'mokumentohofoho. ⁴ Oso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa hofiko oso hungkuno hopi'nono hiso nakwo Anitumne'no huno tipemayo'ne mti'mokumentohofoho. Oso hungkuno hiso nakumo yokumpohn'nyo nasosofitofonefoho. Oso'no nakwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontani nakumo Anitu asomo netimayo'ne hontohumalohwono. ⁵ Anitu kako nakumo yokumpohn'nyo nasosofitofonefoho sohwo kako nakwo yokumpohn'nyo lohofonefoho nefe'mawo'ningkiso hweho. Oso'no kako nakumo Kilais Jisasiye hunomnohini nehapi iningkohwasi oso huno homo somnohini aho yokumpohn'nyo kemokosyohumayo'ne wonefo'ma'montonoho. ⁶ Oseso sekwo simeho afa iningkuji sekwoe huno anga'nohino so'nji sekwo Anituye yofe foho'nomapmno. Oso Anitu huhwo sohwo kako nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kaningkwohweho.

Kilais kako Jutafe temtitofu osomnohini ufo'mawo'ningkiso'maho. O'o, temtitofu hopi'nonohino somo ufo'mawo'ningkisofoho.

⁷ Jisas Kilais nakumo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne netima'mentiso hopaso nakwo nom'ne a'amu huno engo'nji huno we'e'njo somo simeho afa inyo'ne utimano. Oso'no nom'ne a'amuso hofiko nakumo nahoningkuji Anituye yofe woho'nomantifeho. ⁸ Hohonta Anitu a'amu Jutafe sofe ajuyohwosamo hungkuno uyimentiso so'no Kilais kako oso hungkuno hiso ne imo'nyo'ne a'amu Jutafe syoho ulohofiyo imo'nimentisofoho. ⁹ Oso'nohinimaho. O'o, Anituye hitoho engoso a'amu temtitofu kengo kengo hi'njimo ifehu'mokasyihwosi hofiko hi Anitumo simeho wopingo uyifitnne'ento Jisas pmmentisofoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa ole mti'mokumentohofi, Oseso ngko jije hungkunoso a'amu temtitofu kengo somo ulimonnoho. Ngko jije yofe ho'nomayo'ne ta walimonnoho.

¹⁰ Nom'nepo ole mti'mokumentohofi, Sekwo a'amu temtitofu kengo sikunonji sekwo a'amu Jutafe Anitu sehwasopo'mentiso osikunonji sekwo Anitumne'no simonyo fiymno.

¹¹ Nom'nepo ole mti'mokumentohofi, Sekwo a'amu temtitofu kengo soku sekwo Anituye yofe foho'nomapmno. I a'amu hopi'nonohino soku sekwo Anituye yofe engoso foho'nomapmno.

¹² Nom'nepo Aisaiya kako Kilaisimne'no ole mti'mokumento, A'amu fihwo Jutafe mta'ango sohwoe yofe Jesi oso hwoe imu sohwa mta'ni Hwe Engo imo'nonefoho. Oso hwe engo huhwo sohwo kako oso temtitofu kengo sofe Hwe Engo hweho.

Hofiko kakimo simeho uyikujo'no hofikimo asomo utimayo'ne wohontohumantifeho.

Aisaiya ose mti'mokumentisofoho. ¹³ Oso'no Anitu kako nakwoe simeho hi'ntnnono uyo'neso hwapingo hweho. Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwon'ningkuhwone sohomo kako nakumo asomo

netimayo'ne hontohumalohwono. Oso'no sekwoe simeho wopingo so'nji sekwoe simeho pompenjiyo so'nji Anitu kako engo wosejapono. Oso'no sekwo Anituye Towahunofe yokumpohn'nyo nomafikuji yo'mayo Anitu sekumo wopingo waseloho'mo selimentiso so'no sekwo simonyo fiymno.

Poul kako Anituye syoho iwo'n'ingciso so'no kako simonyo imentisofoho.

¹⁴ U nje a'amu soku, ngko olo so'no huno niyohoho. Sekwo Anituye yahino wopingo so'nji kakoe huno engo notipemantifi sekwo Anituye hungkuno wopingoso lutihunalokwofo. Oso'no sekwo fo'mo fo'ma'nyo hofiyo loho'nalokwofo. ¹⁵ I oso'no ngko olo iyoswo fehohnjo semti'mokiyalokwe loso sekwoe huno somo huno sefohotofo'neso ngko hungkuno yokumpohn'nyo selalokweso ngko olo hungkuno hiloso mtimokalakwe so'no ngko iyoho mannyofoho. Hwapingos Anitu kako ngkimo olo syoho wonyoangkafo hiloso ntapmmentisofoho. ¹⁶ Oseso ngko Kilais Jisasiye syoho ulohofiyo sohwo'ni ngko sekwo a'amu temtitof kengo sokune'no Anitu'nji ufohi'nyo'ne syoho hopa yonji ngko kakoe hungkuno wopingoso selalokweno. Ngko olo so'no nimo'n'ingkohoho. A'amu temtitof kengo kengoso hofiko Anitumo u'mayo'ne nimo'n'ingkohoho. Anitu kakoe Towahuno wopingo sohwo a'amu homo somo wopingo umokahon'ngkuhwosi Anitu kakoe simehoso wopingo umo'nimontonoho.

¹⁷ Ngko olo syoho Kilais Jisasi'nji Anitumne'no yalokuhwoyo so'no ngko simonyo yalokweno. ¹⁸ I oso'no ngko yo'mayo syoho nje yokumpohn'nyo'nji iwo'n'ingkohe so'no maselimnehono. O'o, yo'mayo syoho Kilais kako'nohini iwo'n'ingciso so'no a'amu temtitof kengo kengoso hofiko Anituye hungkunomo haloho pentifi tifi in'ingkawowo'n'ingkohoho so'no waselimonne'no yohono. ¹⁹ Kilais kakoe yokumpohn'nyo nom'ne a'amu somo itihwayo'ne ntopahon'ngki yo'mayo kengo kengo wonyoangkafo a'amu miywo'n'ingkohofoso ngko imentohefoho. Oso hiso Anituye Towahuno sohwo ngkimo nifo'mahon'ngki ngko Kilaisiye hungkuno wopingoso ango Jelusalem mta'ni ema'mentoheho ango homo homo ne'no ulimiwenji hwaho lilikom osopo esojwao'mentohefoho. Hungkuno fehohnjo hiyaso moho'nahumenthefoho. O'o, Kilaisiye hungkuno hopi'nonohinoso umenthefoho. ²⁰ Ngko olo so'no nimo'n'imentisofoho. A'amu ango kengo kengo'mjo somo Kilais kakoe yofe mupa'nyo'njo somo kakoe hungkuno wopingoso liku'mofone nimo'n'imentisofoho. Nom'ne a'amuso hofiko Anituye hungkunoso nto lutihwafijo somo oso a'amu homo somo ngko apa'no molutihwamnehono. ²¹ O'o, a'amu Anituye hungkuno mtimokumentiso Aisaiya osohwo kako hungkuno ole mtimokumento, A'amu hofiko kakine'no mupa'nyo'njoso hofiko upo'nantifeho. Oso'no hofiko kakoe hungkunoso nupa'n'ingkuji hofikoe hunoso ito'no uyimontonoho.

Aisaiya ose mtimokumentisofoho.

Poul kako a'amu Loum somo uhwonimo osopo nta'ni hwaho Sipen osopono wamo limentisofoho.

²² Oseso ngko sekwoe ango sopono wose'ma'monji ko yontnneso olo syoho yalokwe hilo kako ngkimo nikilojipeehon'ngki ngko sekumo mose'maso'njo imentohefoho. ²³ Soswo pi'n'ingo engo somo ngko sekumo wose'ma'monji imote sohwo'ni i olohonta ngko olo hwaho lopo nje syohoso moi'wo esojwao'maleno. Oso'no olohonta ngko sekumo wose'ma'monnoho. ²⁴ Oseso ngko sekumo simo'mo sehoni'mo tifi sohonta

ngko hwaho nom'ne Sipen sopono wamonnoho. I oso'no ngko sekwo'nji we'enehwo nohumahm'mo nje simeho wopingo kaki'no wanimo'nono. I osohonta sekwo ngkimo hwaho Sipen honingkanoso ntihwafikujo'no ngko wamonnoho.

²⁵ I oso'no simo'mo ngko Anituye a'amu Jelusalem humayo yo'mayo umofonyo inyo somo hamniyoho yo'mayoso wosiyohojamonnoho.

²⁶ A'amu Masetouniya so'nji Ngkilik so'nji hofiko Anitumo simeho uywo'ningkohofoso hofiko hofikoe yo'mayo yo'mayoso nuhu'mokontifi Anituye a'amu Jelusalemmjo somo hofiko yo'mayo so'no umofonyo iwo'ningkohofoso somne'no ufo'mayo'ne hungkuno nano mtito'malofofoho.

²⁷ Oso a'amu somo fo'mayo'ne mtito'malofoso wopingofoho. Oseso simo'mo a'amu Jelusalemmjoso hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi hofiko a'amu temtitofu kengo somo hofikoe huyo'mangomo ufo'mayo'ne hofiko a'amu Anituye hungkuno ujo'ne uhwatimentohofofoho. Oso'no a'amu temtitofu kengoso hofiko olohonta a'amu Jelusalemmjo somo aku ufo'mayo'ne yahinoso nto'nohinofoho.

²⁸ Yo'mayo ho'yango oso a'amu hiso hofiko hu'mokahinnyoso ntopahoningkofi ngko Jelusalemmjo a'amu sofe ahomo woho'nahumonne'no yohono. Oso syoho hiso moi'wo esojwaohm'mo ngko sekwoe ango sopo nose'mahm'mo osohonta ngko hwaho Sipen osopono wamonnoho. ²⁹ Olo so'no ngko huno niyohoho. U ngko sekumo se'ma'meso u Kilais kako nakumo wopingo nalohofihwoso'no nakwo wonyoangkafo wohuman-tanoho.

³⁰ U nje a'amu soku, ngko olo so'no nimo'ningkohoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais osohwo kako nakumo wopingo nalohomentiso so'no kakoe Towahuno Wopingo sohwo nakwoe simeho mo'mjo somo ujo entohojwo nasiwo'ningki sohweho. Sekwo ngkine'no Mpohwo Anitu kako ngkimo nifo'mayo'ne jomo yokumpohn'nyo ulimno.

³¹ A'amu hwaho Jutiya humalofoso hofiko Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkohofoso somne'no sekwo huno syafisyikuji, u oso a'amuso hofiko Poulimo tohino uyfitnnoho likuji oso'no sekwo ngkimo nifo'mayo'ne Anitumo jomo yokumpohn'nyo ulimno. Oso hamniyoho yo'mayo a'amu uhu'mokumalofoso ngko Jelusalemne'no nomotasi'me'no hofiko nuhwoningkuji hofikoe simeho wopingo umo'ningkuhwoso'no womantifeho. Oso'ntnne'no sekwo Mpohumo jomo ulimno. ³² Oseso Anitu kako olo so'no umo'noso'manji ngko simeho wopingo'nji nose'mahm'mo sekwo'nji ngko usijo'no we'enehwo nohumahm'mo ngko nje huyo'mango yokumpohn'nyo woma'monnoho.

³³ Anitu kako nakwoe simeho pompengo ifisyonafiwon'ngkiso hwapingo sohwo kako sekwo a'amu hopi'nonohino sokunonji wohumano. Nehopeho.

16

Poul kako hwe moya'mi pin'ingo engo somo nje a'amu kuyoho ulimentisofoho.

¹ Nakwoe nampohwo Fipisi kako a'amu Senikiliya oso ponjoso hofiko Anitu ne'no uhu'mokuwo'ningkohofoso somo ufo'mawo'ningkisasi kako sekumo se'mahwoso'no sekwo kakimo wopingo ulohopmno. ² Oso a'mu Fipi kako Anituye syoho ulohofiyosi kako sekwo'nji humahwoso'no kako Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyalokuso so'no sekwo sekwoe senampi

ne pa'nyo umo'nono. Sekwo kakimo wopingo ulohofikuji umokosyohu-mamno. U kako yo'mayo oso'no umofonyo ihwoso'no sekwo kakimo ufo'mapmno. Hwapingoso kako hwe moya'mi pi'ningo engo somo ufo'manto ngko huhwo'nimo nifo'mawo'ninkisiyoho.

³ Oso a'mu Pilisila'nji kakoe hwehwo Akwila'nji osiya'u'nji siko ngko'nji Kilais Jisasiye syoho afa'nono iwo'ninkuhwone ya'uyoho. Oso hisiya'umne'no nje a'amu ya'uyoho ulalokweno. Oso'no sekwo sikimo njimno. ⁴ Siko ngkimo nifo'ma'mentisiyo so'no a'amu nom'neso hofiko sikimo wofonjasyano lahoninkofi siko poyo imo'nyo'neso siko iyoho miyo'njo imentisiyefoho. Oso'no ngko'nohini isamoyoka mulalokuyohono. O'o, a'amu temtitofu kengo kengo hopi'nonohinoso hofiko Anitumo simaho uyalokwofoso hofiko osiya'umo isamoyoka mikunimposo ulalokwofo. ⁵ Oso a'mu siya'uye angu somo a'amu hofiko Anitumne'no uhu'mokuwo'ninkohoho osomne'no nje a'amufu ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

Oso hwe Epinitas sohwo kako nje a'amu ne hweho. Osohwo kako hwaho Esiya sopo humanto kako a'amu Anitumo simaho muyo'njo sohonta kako kaki'no uyimentisofoho. Oso a'amu sohune'no nje a'amu hwosoho ulalokweno. Oso'no sekwo kakimo njimno.

⁶ Oso nom'ne a'mu Maliya hne'no ngko nje a'amuyoho ose ulalokweno. Oso'no sekwo kakimo njimno. Kako syoho yokumpohn'nyo engo yonto sekumo sefo'ma'mentisofoho.

⁷ I nom'ne hwe hufa'u temtitofu Juta oso mta'angu Antilounikasi'nji Juniyas ntnne'no ngko nje a'amu hwa'uyo ulalokweno. Oso'no sekwo sikimo njimno. Siko ngko'nji impo'angomo humamotohwonefoho. Oso huhwo sohwa'uye yofeso a'amu *apousel* so'njo ajwo sopo weho. Osohonta ngko Jisas Kilaisimo simaho hi'ntnnono muyo sohonta siko Kilaisimne'no simaho kaki'no uyimentisiyefoho.

⁸ Hwe nom'ne Ampiliyetas oso hune'no nje a'amuhwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno. Kako nje a'amu ne hweho. Kako ngko hopa nakwoe Hwe Engo sohune'no simonyo yalofoho.

⁹ Ngko Upanos ne'no nje a'amu hwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno. Kako ngko'nji Kilaisimne'no syoho afa'njo hwoya'yoho. Osohumo ulikuji Sitekis oso humo ulimno. Ngko kakine'no nje a'amu hwe ulalokweno.

¹⁰ Ngko hwe nom'ne Apelisine'no nje a'amu hwe ulalokweno. Sekwo kakimo nje a'amu hwe kilalofoho njimno. Kako Kilaisiye hungkunomo nto'no ininkowalofoho.

Hwe nom'ne Alisitoupuyulas montohwamne'no nje montohwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

¹¹ Hwe nom'ne nje temtitofu mta'angu Heloutiyan oso hune'no ngko nje a'amu hwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno.

Hwe nom'ne Nasisas montohwamne'no ngko nje montohwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno. Hofiko nakwoe Hwe Engo sohomo simaho uyalokwofo.

¹² Oso a'mu hufa'u Tilafina'nji Tilafousa'nji siko Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo yalokusiyo. Oso fa'une'no nje a'amu faswo ulalokweno. Sekwo sikimo njimno.

I nom'ne a'mu Pesis osi kako nje nampohweho. Osi kako Hwe Engo sohwoe syohoso yokumpohn'nyo iwo'ninkisiyoho. Oso hisi ne'no ngko nje nampohwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno.

¹³ Oso hwe Lufos oso hune'no ngko nje a'amuhwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno. Oso huhwo sohwo kako Hwe Engo Kilaisimo tifi iningkawowo'n'ingciso hweho. Kona'wohi hi osenohinoho. Oso hisi kako nekwoe na'uyoho.

¹⁴ Ngko oso hwe Asinikilitos, Filekounyo, Hemesiyo, Patiloupasiyo, Hemasiyo, oso hwanji nom'ne a'amu huhwo sohwanji humalofo sohwamne'no nje a'amuhwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

¹⁵ Ngko oso a'amu Filoulolos, Juliya, Neleyos, kakoe konampi, Oulimpas, nom'ne a'amu Anitumo simeho uy'wo'n'ingkohofoso hofiko'nji humalofo oso hwamne'no ngko nje a'amu hwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

¹⁶ Sekwo a'amu anga'no anga'nohino soku, sekwo nom'ne a'amu hofiko Anitumo simeho uy'wo'n'ingkohofoso so'nji noswo'n'ingkuji osopo nuhu'mokohumafikuji aho po'nimno. A'amu hopi'nono hofiko Jisas Kilaisimo simeho uyalokwofoso hofiko sekumo nakwoe a'amu kuyoho selalokwofo.

Sekwo a'amumo wonyo imokiyo'nyo somne'no i'waho nto'no fyi'mno.

¹⁷ Nje a'amu soku, ngko sekwoe huno somo wasefohoto'monne'no yohono. Anituye hungkuno sekwo upa'n'wo'n'ingkohofoso somo a'amu fehohnjoso hofiko hwotoho fenti'fi a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ingkohofoso somo husilo husilofo wolohofanti'fi lohofalokwofo. Osomne'no sekwo i'waho nto'no fyi'mno. Hofiko Anituye a'amu ne somo hon'ingkanano hwasyo osomo ipemotowalokwofo.

¹⁸ Hofiko nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye syohoso miyalokuyohofoso. Yo'mayo wonyo hofikoe simeho umo lonte somo iningkowalokwofo. A'amu hon'ingkanano wonyo osomne'no mosyafisiyo'njo osomo hofiko hungkuno wopingoso afofo'nji ulontifeso hofiko hwasyo hon'ingkanomo ipemotawowo'n'ingkohofofoho.

¹⁹ Sekwo Anituye hungkunomo iningkawenti'fi yokumpohn'nyo lohokwofo. Oso'no a'amu angom'ne'no upa'n'imentohofofoho. Oso'no ngko sekune'no simonyo yalokweno. Ngko olo somne'no nimom'ningkohoho. Sekwo yahino wopingo somo tipemafikuji osomnohino fin'ingkanmo. Sekwo oso yahino wonyo somne'no huno apa'no nosyafisyikutoho.

²⁰ Anitu kako nakwoe simeho somo pompengo imokiyo hwapingo sohwo kako we'enepi Setenimo nihu'nahone hwotoho fehwoi kakimo sekwoe sifilaku'nyo'mo uhumati'montonoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako sekumo wopingo waselohofono.

A'amu Pouli'nji humamentohofoso hofiko a'amu Loummjo somo nakwoe a'amufoho ulimentohofofoho.

²¹ Timouti kako ngko'nji syoho afa'nono iwo'n'ingkuhwoyo sohwo kako sekumo nje a'amufo selalofoho. A'amu nom'ne hofiko nje temtitofom'ango sohwa Lusiyoasiyo Jesouniyo Sousipata oso hwanji hofiko nakwoe a'amu hwafo selalokwofo.

²² Ngko Tetiyos huhwo'nnonji Poul kakoe mango mta'ni olo hungkunolo ntahon'ingki ngko sekune'no semti'mokiyalokwe sohwo'ni ngko Anitumo simeho uyonji olo hungkuno loso selalokweno, Sekwo nje a'amu kuyoho.

²³ Ngkaiyos kako sekumo nje a'amufo selalofoho. Ngko kakoe angomo humentan'ingko wopingo nimokosyohumaho. A'amu kakoe angomo Anitune'no uhu'mokuwo'n'ingkohofoso somo kako hofikimo wopingo ulohof'wo'n'ingkisofoho.

Elasitos sohwo kako olo ango loponjo hwe engo hwaho mokosyohu-mawo'n'ingkohoho sohwa hofikoe iyoswo hamniyoho'njo yo'mayoso nto'no emokosyohumawo'n'ingkiso hweho. Oso hwo'nji nen'ing kwa'wehwo Kwatosi'nji siko sekumo nekwoe a'amuyo selalokusiyo.

²⁴ [Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako kakoe yahino wop'ingoso sekwo hopi'nonohino sokumo ufehu'mokasesyono. Nehopeho.]

Nakwo Anitu ye yofe woho'nomano.

²⁵ Ngko Jisas Kilaisiye hungkuno wop'ingo losetihwawo'n'ingkoheso Anitu kako oso hungkuno hiso'nji sekumo yokumpohn'nyo sesofitofoso hoponoho. Oso hungkuno hiloso hohonta hiyaso'mo wo'mojoso olo-honta Anitu kako utihwa'nyopo ujo mehontojwahumasofoho. ²⁶ Anitu kako songo ne'no humaso osohwo kako a'amumo hungkuno uya-hon'ingki limotofo sohwa hofiko olo hungkuno homo losomo ifalifaliyo mti'mokumentohofofoho. Oso'no olo hungkuno hilo so'no Anitu kako syoho hiso nejopahon'ingki nakwo sekumo selalokuhwono. Oso'no temtitofa hopi'nonohinoso hofiko oso hungkuno hiyaso'mo wo'mojo so'no huno uyahon'ingki hofikoe hunoso ehohosi'hummentisofoho. Oso'no a'amu hopi'nono hofiko oso hungkuno homo somo simaho hi'ntnnono uyikuji kakoe yahino wop'ingo somo nuhwon'ingkuji tifi un'ingkapife. ²⁷ Oso Anitu huhwo sohwo kako'nohino huno hwap'ingo'njo hweho. Yo'mayo kakoe hwomu Jisas Kilais nakune'no naloho'mentiso oso'no nakwo Anitu ye yofe engolopohamo woho'nomehwano.

Oso hungkunoso nehopeho.

1 Koulin

Olo Iyoswo Sîmo'mjo loso A'amu Koulin somne'no Poul Mtî'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Sîmo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto sîmentiso sohonta soswo *tîwenti-faif* (25) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo sîmo'mjo loso a'amu Koulin somne'no Poul mtî'mokumentisofoho. Tajo ango Koulin i'mofapeso kako apa'no Anîtuye hungkuno liku'meefo syoho'ne wento mtî'mokumentisofoho. Oso hohosohonta Poul kako Akwila'nji Pîlisila'nji nohumantîfi hwapîfe ango syoho yontîfi Anîtuye hungkunoso liku'meeo'motofofoho. Oso hohosohonta a'amu Juta fehohonjo'nji a'amu Ngkîlik pi'nîngo engo so'nji sîmeho hi'ntnnono uyîmentohofofoho. Poul Koulin hopo sopo humanto Anîtuye hungkuno ne'no lontanîngki soswo anga'no hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'no uyakolomentisofoho. Ango Koulin sopo antîme we'epo'maho. O'o, antîme engo mîkunîmposoponoho. Oso ango hopo sopone'no Poul kako sîmeho tango'nji mtî'mokumentisofoho. Oso sîmeho tango iyo hwapîngoso olenoho. Iyoswo anga'no sîmo'mo mtî'mokuyahotîmentisoso imo'nao'mentiso so'ne olo iyoswo tîfi'njo lofosofa'u 1 Koulin'nji 2 Koulin'nji imo'nîmentisiyefoho. Poul iyoswo Koulinne'no mtî'mokuyahojiyoso hufa'u sîhunefoho. I oso'no olohonta iyoswo anga'nohinoso mauyoho. Olo iyoswo hiloso Poul kako Efesos humanto mtî'mokumentisofoho. Paul olo iyoswo mtî'mokiyo hwapîngoso olenoho. A'amu Jisasîmo inîngkunyo Koulinjoso Poulîmo yo'mayo yo'mayo so'no ulohonîmentohofo so'no Poul kako aku hofîkine'no mtî'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olohonta iyoswo homo lomo atofolîhwasi nakwo tîfi unîngkohwano.

¹ Anîtu kako ngko Pouli'nîmo nîhwosopo'mentisoso Jisas Kîlaisîye hungkuno a'amu somo liku'mofo (*apouse*) syoho ntapmmentiso sohwo'nnonji nenîngkwa'wehwo Sousîtenisî'nji ² nekwo nohumantai sekwo a'amu ango Koulinjo sokune'no olo iyoswo loso semtî'mokiyalokuhwoyo. Sekwo Kîlaisîmo ufohi'nontîfi kakoe a'amu ne imo'nîmentohofofoho. Oso hiso'no Anîtu kakine'no sekumo sehwsopo'mentisofoho. Sekwo'nohinî'maho. O'o, hwe moya'mi ango'meemjo nakwoe Hwe Engo Jisas Kîlaisîmo jomo ulîwo'nîngkuhwone hn'nîmo nahwsopo'mentisofoho. Jisas huhwo sohwo kako nakwo hwe moya'mi hopi'nonohino hn'nwiye Hwe Engo nîhu'no anga'nohino hweho. ³ Nanîngkwohwo Anîtu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kîlaisî'nji siko'monta'i siko sekumo wopîngo selohofohosîsi sîmeho pompenjiyo wosejopanjiyoho.

Poul kako Anîtumo oso a'amu homo somne'no isamoyoka ulîmentisofoho.

⁴ Kîlais Jisas kako sekumo wopîngo seloho'mentiso so'no ngko engolopohamo sekune'no huno syasyefîsyonji Anîtumne'no isamoyoka ulîwo'nîngkohefoho. ⁵⁻⁶ Nakwo Kîlaisîye hungkuno selîmentîhwone so'no oso hungkuno hiso sekwo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantîfi sekwo Kîlaisîmo ufohi'nîngkahonîngkofi kako sekumo yo'mayo so'no umofonyo miyo'njo iyo'ne semokumentisofoho. U, sekwo kakoe hungkuno wopîngo so'no huno tîpemantîfi sekwo nom'ne a'amu somo

lutihwayo'neso huno'njo kuyoho. Oso'no ngko Anitumo isamoyoka ulalokweno. ⁷ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako utihwa'nyopo asomo peso'no sekwo nohontohumentan'ngkofi Anitu sohwo kako kakoe yo'mayo wop'ngoso sejopalofoho. Kakoe wop'ngo somne'no sekwo umofonyo mifitnnehofo. ⁸ O'o, Anitu kakoe yokumpohn'nyo so'nji sekumo sesosofito-fontan'ngkuhwosi sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontan'ngkuji sekwoe sikunoso moi'wo umo'nimontonoho. Oseso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye Sikuno Engo kako asomo poso sohonta sekwo wonyo ane lohofikuji wonimango masenonehoho. ⁹ Anitu kako kakoe Hwomu Jisas Kilais nakwoe Hwe Engo sohwo'nji nakwo'nji simaho afa inyo'ne nakumo nahwosopo'mentisofoho. Nakwo Kilaisi'nji majopohi'nyo'ne nahwosopo'mentisofoho. Oso hiso'no ne imokiyo'neso Anitu kako hoponoho. Kako kakoe hunoso mikwesiyafisyonehoho. O'o, awonoho.

A'amu Koulin hofiko Anitune'no uhu'mokumotofoso hofiko husilo husilofo loho'mentohofoho.

¹⁰ U, nje a'amu soku nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako olo hungkuno ntapmmentiso so'no ngko hungkuno yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. Sekwo upa'nimno. Sekwo yoka hnnontifi husilo husilofo loho'malofoso moi'wonoho. Sekwo apa'no oso yahinoso ikutoho. O'o, sekwo apa'no nuhu'mokukui hungkuno afa'nohino filikuno huno anga'no'nohino fisyafihupmno. ¹¹ U nje a'amu soku oso ape Kilouwe siye angomta'ango a'amu nopontifi ngkimo ole ntimalofi, A'amu Kouliniso hofiko yoka hnnalokwofo. Ose ntimalofofoho. ¹² Ngko sekwo a'amu anga'no anga'nohino sokumo selalokweno. Sekwo huno kengo kengo syafisyontifi a'amu fehohnjo soku ole lalokwofo, Nakwo Pouliye yahinomo in'ngkwalokuhwono. Nom'ne soku sekwo ole lalokwofo, Nakwo Apoulousiye a'amu'nwoho. Nom'ne a'amu soku sekwo ole lalokwofo, Nakwo Pitaye hungkunomo in'ngkwalokuhwono. I, a'amu nom'ne soku sekwo ole lalokwofo, Nakwo Kilaisiye a'amu'nwoho. Ose lalokwofo. ¹³ Pipineto. A'amu pi'n'ngo engo hofiko sekwoe wonyomne'no pe'nimentohofotaho. Ngko Pouli'ni iyo hwojiyafiku'nnyopo sekwoe wonyomne'no lape'nimaleno. O'o, sekwo huno seyohoho. Kilais kako'nohini sekwoe wonyomne'no poyo pe'nimentisofoho. I hofiko ngkine'no mijo kiyosema'malofotaho. O'o, Kilaisimne'nohini sekumo mijo kiyosema'malofofoho. ¹⁴ Ngko sekwo'njo sopo mijo kiyomayoso a'amu pi'n'ngomaho. O'o, Kilisiposi'nji Ngkaiyasi'njimnohini mijo kiyoma'maleno. Oso'no ngko a'amu hufa'u hwa'umnnohini mijo kiyoma'mentohe so'no Anitumo isamoyoka ulalokweno. ¹⁵ Oso'no a'amu pi'n'ngo engoso hofiko ole malifitnnehofo, Poul kako nakumo mijo kiyonema'mentiso so'no nakwo Pouliye a'amu'nwoho. Ose malifitnnehofo. ¹⁶ U, ngko nom'ne a'amu sohune'no syafisyohono. Sitefanosiye a'amu oso hwanjimo ngko mijo kiyoma'maleno. U, ngko nom'ne a'amu somo mijo kokiyoma'mentohono. Awolikeno. Ngko huno maniyohoyohoho. I, ngko mijo kiyomayo hungkuno so'no peho'no selalokweno. ¹⁷ Kilais kako ngkimo oso mijo kiyomayo syohoso montapmmentisofoho. O'o, ngkimo kako a'amu somo kakoe hungkuno lutihwayo'ne syoho ntapmmentisofoho. A'amu huno'njo sohwa hofiko hungkuno sawemo lutihwawo'n'ngkohoho hopaso ngko hungkuno molutihwamnehono. O'o, Kilais kako iyo hwojiyafiku'nnyomo nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso so'no a'amu huno nto'no mosyafihupitnnoho lonji ngko a'amufe huno nto'no ehohosasiyo'ne hungkuno tifo tifo lutihwawo'n'ngkohe hwo'nyoho.

Nakwo Kilaisimo uhwonontani uhwonimentihwoneso nakwo Anituye yokumpohn'nyo'nji kakoe huno wopingo so'nji nto uhwonimentihwonefoho.

¹⁸ A'amu Anitumo miningkayo'njo iwo'n'ngkohofoso hofiko Kilais nakwoe wonyo'ne iyo hwojiyafiku'nnyomo poyo pe'nimentiso so'no upa'nontifi hofiko huno ole syofisyalokwofo, oso hungkuno liwo'n'ngkohofoso hwayohosi hungkunofoho. Ose syofisyalokwofo. I, oseso nakwo a'amu Anitu kako nakumo asomo netimayo'ne'no hontohumentani nakwo huno ole nayiwo'n'ngki, Kilais kako nakwoe wonyo'ne iyo hwojiyafiku'nnyomo poyo imo'nimentiso sohune'no Anitu kako kakoe yokumpohn'nyo netihwamentisofoho. ¹⁹ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso sohwa hofiko a'amu Kilaisimne'no nakwolaho liwo'n'ngkohofoso somne'no ole mti'mokumentohofi,

Anitu ole limento, A'amu hwahoponjoso hofiko hofikoe yokumpohn'nyo so'nji Anitumo u'mayo'ne'entifi huno uyalokunjo oso a'amuso hofikoe huno somo ngko wonyo umokumonnoho.

Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi huno'nji liwo'n'ngkohofoso hofiko Anitumo u'mane'entifi hon'ngkano pi'ningo pi'ningo hofikoe huno mta'ni imofiwo'n'ngkohofoso somo ngko wae weeo'monnoho.

Anitu ose limentisofoho. ²⁰ A'amu Anitumo miningkayoso hwahoponjo somne'nohine huno syafisyiwo'n'ngkohofoso hofiko ole liwo'n'ngkohofi, Nakwo huno'njo hn'nwi nakwoe huno nto'nohinoso a'amu nom'ne somo luti'hwane'entifi syafisyiwo'n'ngkohofofoho. Oso a'amumne'no Anitu kako kakoe a'amu ne hn'nyumo ole netihwamento, Olo hwaho loponjo hunoso wonyo hwayo hohnjofoho. Oso'no a'amu kako olo hwaho loponjo huno somnohine syafisyiwo'n'ngkisoso sohwa kakoe huno neso mauryoho.

²¹ I oso'no Anitu kako huno hwap'ingo'njo sohwa kako olo hon'ngkanolo imo'mentisofoho. A'amu hofiko Anitumo u'mano likujoso hofiko hofikoe huno mta'ni Anitumo mu'mapitnnohofoso. O'o, awonoho. I oso'no Kilaisiye hungkuno wopingoso a'amu somo luti'hwawo'n'ngkuhwone somo simaho hi'ntnnono uyikuji hofiko Anitumo u'mantifeho. Nu'mafikuji hofiko kakoe a'amu ne umo'nantifeho. Oso hiso'no Anitu kako simaho wopingo umo'niwo'n'ngkisofoho. I oso hungkuno hiloso nakwo luti'hwawo'n'ngkuhwone somne'no hofiko naliwo'n'ngkohofi hwayo hohnjo hungkuno liwo'n'ngkohofoso kuyoho. Ose naliwo'n'ngkohofofoho. ²² I a'amu Jutaso ole liwo'n'ngkohofi, Anitu kako nakumo kakoe yokumpohn'nyo'nji yo'mayo kengo wonyoangkafo a'amu mifijoso netihwaso'manji u oso hungkunoso Anitu mta'ango'manji uhwon'ngkuhwasi oso hungkuno homo somo nakwo huno naihwoso'no tifi un'ngkowano. A'amu Ngkilik oso hwa ole liwo'n'ngkohofi, u, nakwo yo'mayo hungkuno upo'nasoso huno wopingofoho syofisyaso'manji oso hungkuno homo somo huno naihwoso'no tifi un'ngkowano. ²³ I oso'no nakwo hungkuno luti'hwawo'n'ngkuhwoneso olenoho. Kilais kako nakwoe wonyomne'no iyo hwojiyafiku'nnyomo poyo imo'nimentisofoho. I oso'no a'amu Jutaso hofiko oso hungkuno hiso'no nakwolaho lontifi wonipaho ikin'wo'n'ngkohofofoho. A'amu Ngkilik sohwa hofiko oso hungkuno homo somo nupa'nontifi ole liwo'n'ngkohofi, Olo hungkuno loso kokato'nnyofoho. Ose liwo'n'ngkohofoso kuyoho. ²⁴ I nakwo a'amu Juta hn'nnonji temtitofoso kengo kengo hn'nimo Anitu nahwosopo'mentiso hn'nwi nakwo Anituye mampahomo upo'nontani nakwo huno ole nayohi, Kilais kako nakumo asomo netimayo'ne poyo pe'nimentiso sohumo nuhwonontani uhwonimentihwoneso nakwo Anituye yokumpohn'nyo

so'nji Anituye huno wopingo so'nji uhwonalokuhwono. ²⁵ Oso honingkano Anitu kakimo u'mayo'ne imo'mentiso so'no a'amu hwahoponjoso hofiko huno syafisyontifi hofiko ole liwo'ningkohofi, Olo honingkano loso ne anefoho. Hwayo hohnjofoho. Ose lontifeso hofikoe huno so'nji yokumpohn'nyo so'nji Anitu kakoe huno hwapingo so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji hofikimo yakolo'nnyofoho.

²⁶ Ou, nje a'amu soku, Anitu kako sekumo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne johoh selimentiso sohonta sekwo huno ane, yokumpohn'nyo ane, yofe engo ane imo'nimentohofu kuyoho. ²⁷ A'amu hwahoponjo yahino somne'no huno'njoso Anitu kako oso a'amu homo somo wonimango ufisyimo'mo lonto a'amu huno'masoso hofiko nje honingkanomo tifi nningkapikujiji nje a'amu ne imo'nifitnne'ento uhwasopo'mentisofoho. A'amu hwahoponjo yokumpohn'nyo'njo somo Anitu kako oso a'amu homo somo wonimango ufisyimo'mo lonto a'amu yokumpohn'nyo aneso nje a'amu ne imo'nifitnne'ento hofikimo uhwasopo'mentisofoho. ²⁸ A'amu hwahoponjoso hofiko yo'mayo so'no ole liwo'ningkohofi, Wonyofoho. Nakwolaho. Oso hiso ne anefoho. Ose liwo'ningkohofofoho. Oso homo somne'no Anitu kako oloso ngko'nefoho. Woma'mo limentisofoho. Anitu kako a'amu hwahoponjofe hunoso ne anefoho. Moi'wo umo'nono limentisofoho. Oso'no yo'mayo so'ne hofikoe yofe ho'nomawo'ningkohofi somo Anitu kako wae yao'mentisofoho. ²⁹ Anitu kako oso yo'mayo hiso imentiso so'no nakwo Anituye timopo nakwoe yofeso moho'nomo'nanehwono. ³⁰ Anitu kako nakumo Jisas Kilaisi'njopo menehumaji'mentisofoho. Oso'no Anitu kako Kilaisiye hungkunoso nakwoe hunomo moho'nonahumentiso so'no nakwo kakine'no huno nto'no syofisyalokuhwono. Kilaisiye kako nakumo wopingo naloho'mentiso so'no Anitu kako nakumo wopingo kuyoho nelalofoho. Jisas kako honingkano wonyo somta'ni nakumo mpe enema'mentiso so'no kako nakumo Anituye a'amu ne namokumentisofoho. ³¹ Oso'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa hofiko ole mti'mokumentohofi, Hwe fihwo kako kakoe yofeso woho'noma'nimo lososo kakoe yofe moho'noma'nonehoho. O'o, kako Kilaisiye nakwoe Hwe Engo sohwoe yofe'nohini woho'nomano.

2

Poul kako Kilaisiye iyo hwojiyafijiyo so'no hungkuno ulimentisofoho.

¹ Oseso nje a'amu soku, hohonta ngko sekumo nose'manji ngko Anitu kakoe hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso selimote sohonta sekwo huno ole syafihupitnne'enji maselimentohono, Kiko yofe engo'njo hwasoho. Huno hwapingo'njo hwasoho. Ose ntifitnne'enji maselimentohono. ² O'o, ngko nje simaho somne'no ole nto hnnimentoho, Ngko sekwo'nji nohumahm'mo yo'mayo kengo kengo so'no ngko hungkuno maselimehono. O'o, awonoho. Ngko Jisas Kilaisiye kako iyo hwojiyafiku'nnyo sopo nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso sohune'no ngko huno nihwoso'no oso'nohini wolosetihwamne'no yohono. ³ Hohonta ngko sekwo'nji humamentohe sohonta ngko yokumpohn'nyo ane nohumanji iyoho nimentisofoho. ⁴⁻⁵ Sekwo nje huno somo tifi nningkapifitnne'enji hungkuno selimote'maho. O'o, sekwo Anituye yokumpohn'nyo somo tifi iningkapifitnne'enji hungkuno selimentohefoho. Oso'no ngko Anituye hungkuno losetihwamentohe sohonta a'amu huno'njoso hofiko nom'ne a'amufe hunomo uwolo'mokantifi hungkuno nto'no esyohumawo'ningkohofi pa'nyoso selimentohe'maho. O'o, ngko

hi'njo hn'nwi nakwo Towahuno Wopingo hungkuno hilo so'no huno nto'no nayohoho. I a'amu Anituye Towahuno Wopingo aneso kako olo hungkuno hwapingo ne hilo so'no huno muyonehoho. Oso'no Anituye Towahuno Wopingo sohwo kakoe wopingososo oso a'amu hisomo muyonehoho. ¹⁵⁻¹⁶ Oso hiso'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi,

Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwoe huno somne'no huno tihwo uyohoho.

Anitu sohumo tihwo wolutihwamontolo. O'o, ni'hu'no awonoho.

Ose mti'mokumentohofofoho. I oso'no nakwo Anituye Towahuno Wopingo hi'njo hn'nimo Kilais kakoe huno fehohnjoso nejapmmmentisofoho. Oseso a'amu Anituye Towahuno Wopingo hi'njo sohwo kako yo'mayo yo'mayo somo uhwon'ngkuhwosi kako yamofu uloho'montonoho. Oloso wopingofoho. Oso wonyofoho. Huno ose uyohoho. U, a'amu kako Anituye Towahuno Wopingo aneso kako Anituye a'amu ne somo yamofu mulohofonehoho. O'o, Anituye Towahuno Wopingonjo sohumo yahino wopingo utihwamontonoho.

3

Anituye a'amu ne somo mokosyohumawo'n'ngkohofu sohwa hofiko Anituye syoho ulohofiyu hwafoho.

¹ Nje a'amu soku, hohonta ngko sekwo'nji nohumanji Anituye hungkuno selimmentoheho ngko a'amu Anituye Towahuno Wopingo hi'njo somo uliwo'n'ngkohe pa'nyoso sekumo hungkuno masel'mmentohefoho. O'o, ngko a'amu hofiko simeho sohwo yo'mayo wonyoso umo lonte somo in'ngkawowo'n'ngkohofu pa'nyo sokumo Anituye hungkuno selimmentohefoho. Oso hohosohonta sekwo Kilaisiye yahino somne'no mehomu milongo pa'nyo humamentohofofoho. ² Anituye hungkuno neso tongo u wopayo yokumpohn'nyo pa'nyofoho. I sekwo mehomu milongo pa'nyo soku nohumentan'ngkofi ngko amno mijo'nohini sejapmmmentohefoho. Anituye hungkuno fehohnjoso tongo pa'nyoso sekwo manimmentohefofoho. I olohonta hohonta sekwo man'fitnnehofo. ³ Hwapingososo sekwo Anituye Towahuno ane pa'nyo soku ne'no humalofo. I nom'ne a'amu sekwo'nji humalofo somne'no simeho tohino'nji uyontifi yoka hnniwo'n'ngkohofu kuyoho. Oso yahino sekwo iwo'n'ngkohofoso sekwoe simeho sohwo kako yo'mayo wonyo umo lonte somnohini in'ngkawowo'n'ngkohofu kuyoho. Oso yahino hiso hwahoponta'angofoho. ⁴ Yahino anga'no yalokwofoso olenoho. A'amu anga'nohino sohwo kako ole lalofoho, Ngko Pouliye a'amu hwo'nyoho. I nom'ni'ho kako ole lalofoho, Ngko Apoulousiye a'amu hwo'nyoho. Oso yahino hiso Anitu kakoe Towahunofe yahinotaho. O'o, awonoho. Hwahoponta'ango'nohinofoho.

⁵ Oso'no sekwo huno nto'no fisyafi'humno. Apoulous sohwo kako peho hwolo. I ngko Poul sohwo'ni peho hwo'nto. Nekwo sohwoya'i Anituye syoho ulohofiyu hwoya'yoho. I oso'no nekwo Anituye hungkuno wopingososo selahon'ngkuhwoi sekwo nupa'nontifi Anitumo simeho hi'ntnnono uyimmentohefofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo kako nekumo syoho anga'no anga'no ejopalofoho. ⁶ Ihwoni. Ngko sekwoe simeho mo'mo Anituye hungkuno ipisayo uyo hulohofu hupa hulasehummentohefoho. Apoulous kako oso ipisayo uyo homo somjo hoja wonyo yo'mayo sofokafonte somo wae yaofahon'ngki Anitu kako oso ipisayo homo somo hwapingo sohwo kako engo imokalofoho. ⁷ I a'amu kako ipisayo uyo hiso huliwo'n'ngkiso sohwo kako kakoe yofeso engo'maho. Yofe

we'e'njo hweho. U a'amu kako hoja wonyo yo'mayo sofokafonte somo wae yaofiwon'ngkiso sohwo kako kakoe yofe hi we'e'njo hweho. Anitu kako oso ipisayo uyo homo somo ne imokalokunjo sohwo kako oso hwo'nohini kako yofe engo hi'njo hweho. ⁸ Oso a'amu kako ipisayo uyo hulalokuso sohwo'nji hoja wonyo wae yaofalokuso sohwo'nji sikoe syoho neso afafoho. I oso'no siko sikoe syoho sikoepi sikoepi yalokusiyo so'no sikoe syoho homo somne'no ho'yango womanjiyoho. ⁹ Ou, Apoulousi'nji nekwo Anituye syoho ulohofiyo hwoya'yoho. Sekwo soku Anituye syoho kuyoho. Oso'no sekwo husilo husilofo peho'no loho'mentohofoto.

A'amu Anituye syoho'njo sohwo kako anga molihwo'ngkiso pa'nyo hweho.

Sekwo Anituye anga pa'nyo soku Anitu kako anga hiso molalofoho. ¹⁰ Anitu kako ngkimo wop'ngo ntohofonto kako kakoe syoho wop'ngo ntapmmmentisoso yonji ngko anga ingkuso simo'mjo hwo'nyoho. Oso'no ngko Anituye hungkuno selimentohe sohonta oso hwosaho yokumpohn'nyoso nto iju'mo'mentohefoho. U a'amu nom'ne sohwa hofiko Anituye hungkuno losetihwalokwofo sohwa hofiko oso hwosaho hopo sopo anga neso molalokwofo. A'amu huhwo sohwa hofiko oso anga hiso wonyo imo'nonoho likuji hofiko huno nto'no wasyofihupife. ¹¹ I oso'no sekwo huno seyohoho. Oso hwosaho ngko simo'mjo iju'mo'mentoheso Jisas Kilaisiyoho. Oso hwosaho homo somo a'amu nom'nehwo kako yofafihwosi kako nom'ne hwosahoso momawonjonehoho. O'o, awonoho. ¹² A'amu fihwo kako oso hwosaho hopo sopo anga wamolimo lihwo'si'manji kako oso hwosaho hopo sopo nano yokumpohn'nyoso nomahwosi syasyososo oso nano huhwo sohwo kako anga yokino homo somo yokumpohn'nyo wokemokosyohumamontonoho. I yo'mayo holayo yokino, singkume yokino oso nano po'nifoso kako nomahwosi mtitofasyososo yokumpohn'nyo mokemokosyohumanehoho. ¹³ I nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi olo syoho yalokuhwone hiloso hwangku sohonta utihwa'nyopo u'mofapmmontonoho. Oso sikuno Jisas Kilais kako nakwoe hungkuno ikwolofone somo asomo pososohonta yo'mayo syoho iwo'ningkuhwone somo toho hopa nonefoho. Oso toho hiso ningkahon'ngkuhwosi nakwo yo'mayo syoho iwo'ningkuhwone somo yamofo nalohofihwoso'no nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nwiye syoho ne so'no huno wonayono. ¹⁴ U hwe fihwo kako anga oso hwosaho hopo sopo hofiyo'no moloso'manji oso kakoe anga homo somo toho manonehoho. O'o, awonoho. Oso anga hiso toho manyo'njo nto'no molohinowentan'ngkuhwosi oso syoho iyo huhwo sohwo kako ho'yango woma'mtonoho. ¹⁵ U hwe fihwo kako oso hwosaho hopo sopo kako anga nto'no mamajo'njo yoso sohwoe angoso toho ningkuhwosi kakoe syoho hopi'nonohinoso wonyo umo'nimontonoho. Syoho hiso ne ane umo'nimontonoho. U oso syoho iyo huhwo sohwo kako ho'yangoso momanehoho. Oso hwe huhwo sohwo kako songo ko humaso sohwo kako toho mta'ni ifiwo'ningkohofa pa'nyo hweho.

Anituye a'amu neso hofiko Anituye angofoho.

¹⁶ Olo so'no sekwo in'ngo seyihwoloho. Sekwo Anituye a'amu ne soku Anitu kakoe anga kuyoho. Anitu kakoe Towahunoso sekwoe simaho ajwomo'mo humaho. ¹⁷ U hwe fihwo kako sekwo Anituye anga sokumo kako wonyo semokoso sohumo u, osohumo Anitu kako kakimo oso wonyo hiso aku uyimontonoho. Wayo weeo'mtonoho. I hwap'ngoso sekwoe simehoso Anituye anga wop'ngo'nohiniponoho.

Sekwoe yo'mayo hwahoponjofe yofeso noho'nomafikutoho. O'o, Anituye yofe'nohini foho'nomapmno.

¹⁸⁻²⁰ A'amu yo'mayo hwahoponjo so'no huno'njo somo Anitu kako uhwononteso hofikoe huno neso ni'hu'no ane kuyoho uliwo'n'ingkisofoho. Hohonta hwe fihwo Joup kako Anituye hungkuno mti'mokumentiso sohwo ole mti'mokumento,

A'amu olo hwaho loponjo huno somnohini in'ingkawowo'n'ingkohoho somo oso huno ne ane huhwo sohwo hofikimo nano mokoji'ipemawo'n'ingkohoho.

Joup ose mti'mokumentisofoho. Hwe nom'ne Anituye hungkuno mti'mokumentiso sohwo ole mti'mokumento,

Anitu kako a'amu olo hwaho loponjo yo'mayo yo'mayo so'no huno'njo sohwafe hunomo uhwononteso hofikoe hunoso ne anefoho. Ose li'wo'n'ingkisofoho.

Hungkuno ose mti'mokumentisofoho. U, hwe fihwo kako hwasyo hungkuno hnnonoho. A'amu fihwo kako sekwo'njo sopo humaso sohwo kako olo hwaho loponjo yo'mayo somo in'ingkawowo'n'ingkiso sohwo ngko yo'mayo so'no huno'njo hwo'nyoho. Ose li'wo'n'ingkiso sohwo kako yo'mayo hwahoponjo wonyo so'no hohujo ikinjaofihwosi kako Anituye hungkuno ne'njoso womano. Oso huno wopingo hiso nomahon'ingkuhwosi a'amu fehohnjoso hofiko nuhwon'ingkuji ole ulantifeho. Kako ilo'nnyohwo imo'n'ingkohoho. Ose ko ulifijoso oso hwe huhwo sohomo Anitu kako nuhwon'ingkuhwosi hwe sohwo walimontono oso huno'njo nto imo'n'ingkohoho walimontonoho. ²¹ Sekwo nakwo a'amu hwahoponjo hn'nyumo neningkapikuji sekwo husilo husilofo ihwatimo'n'ingkutoho. U sekwo a'amufe yofe noho'nomafikutoho. Yo'mayo Anitu mti'mokumentisoso sekwo'nefoho. ²²⁻²³ I hwapingoso sekwo Kilaisiye kuyoho. I Kilais kako Anituye hweho. Nakwo a'amu hufa'u sihune ngko Pouli'nyo Apoulousiyo Pitayo oso hwona'ni nakwo sekumo sefo'mayo'ne hwona'ni humalohwono. Olo hwaho lopo yo'mayo Anitu ho'nahumentisoso sekwo'nefoho. Anitu kako songo humayo'ne sejapmmentisoso sekwo wopingo humayo'ne sejapmmentisofoho. Poyo pe'nyo sejapmmentisoso sekwo ango songo ne'no humayo sopo tipihwonyo'ne sejapmmentisofoho. Yo'mayo hopi'nono olohonta wojo so'nji tifi no'mo imo'none so'nji Anitu kako sekumo sefo'mayo'ne sejopalofoho.

4

Anitu kako Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwafe syoho somne'no yamofu ulohofonefoho.

¹ Sekwo ngko Poul nontnne'no Apoulousi'nji nom'ne sohwanne'no olo so'no huno fisyafihupmno. Nakwo Anituye hungkuno selimentihwone sohwa'ni nakwo Kilaisiye syoho ulohofiyo hwona'nyoho. Kilais kako nakumo Anituye hungkuno hiyaso wo'mojoso nejopahon'ingki nakwo sekumo sejopalokuhwono. ² A'amu nom'nimo Anituye hungkuno luti'hwawo'n'ingkiso sohwo kako kakoe Hwe Engo oso syoho uyimentiso sohumne'no syoho yokumpohn'nyo uyono. ³ Ngko Anituye syoho yalokwe loso'no sekwo yamofu ntohopijoso ngko sekwoe huno somne'no ngko huno pi'n'ingo mosyafihu'mnehono. I ngko huhwo'ni olo syoho Anitumne'no yalokwe loso'no ngko yamofu maloho'nimnehono. ⁴ Hwapingoso ngko olo syoho yalokwe loso'no wopingofoho huno ko syafihu'meso oso

huno hwasyo'manji olo syoho homo losomne'no ngko yamofa nto'no pipi loho'nimnehono. I oso'no ngko hwe wopingo hwo'nyoho eso mahnnimnehono. O'o, nje Hwe Engo sohwo kako nje syoho so'no olo wonyofoho, olo wopingofoho, oseso nje Hwe Engo sohwo kako'nohini wantimontonoho. ⁵ Oseso sekwo nom'ne a'amufe yahino somne'no wonyofoho nulikutoho. O'o, fohontohumamno. Nakwoe Hwe Engo sohwo asomo poso sohonta kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nimo yamofa wonaloho'montonoho. Yo'mayo yahino wonyo huno wonyo hiyaso'mo woso kako utihwa'nyopo ujo wehontojwahumontonoho. Oso hohosohonta a'amu syoho wopingo yontifijo somo Anitu kako'nohini a'amu anga'no anga'nohino somo, Kiko syoho wopingo'njo hwosoho. Kiko wopingo'njo kiyoho, ose ulonefoho.

A'amu Koulin humamotofoso hofiko hofikoe yofe ho'noma'nimotofofoho.

⁶ U, nje a'amu soku, ngko sekumo olo hungkuno selalokwe loso ngko'nji Apoulousi'ntnne'no selalokweno. Hungkuno hiso sekumo yahino wopingo somo setihwayo'nefoho. Sekwo Anituye hungkunomo hwotoho fekutoho. I oso'no sekwo yokumpohn'nyo imo'ninkinguji nom'ne a'amufe yofeso monje yasyikuji nom'ne a'amufe yofe'nohini noho'nomafikutoho. U, nje a'amu soku, sekwo oleso nolikutoho. Pouli'nji Apoulousi'nji siko nakwoe hwe engo hwa'uyoho. Ose likuji sekwo nom'ne a'amu sohwafe yofeso monje yasyikutoho. ⁷ I sekwo yo'mayo huno wopingo syafisyiwo'ninkohofoso nti'mta'angoto. Oso huno wopingo hiso sekumta'ango'maho. O'o, Anitu kako sekumo sejapmmentisofoho.

⁸ Sekwo huno ole losyofisyalokwofo. Nakwo Anituye hungkuno hopi'nonohinoso huno nto'no nayohoho. Yo'mayo nakwo nto'no humayo so'no Anitu nto nejapmmasofoho. Nakwo nom'ne a'amu Anituye hungkuno lonetihwamentohofa sohwafo uyokolofontani nakwo hwe engo nto imo'nimalohwono. Sekwo oso hwasyo hunoso losyofisyalokwofo. I sekwo hwe engo ne imo'nifijontentesi nje simehoso wopingo nto nimom'ningkuhwonesohilo. Oso'no sekwo nakwo'nji hwe engo nto humehwanesohilo. ⁹ Ngko huno ole syofisyalokweno. Anitu kakoe hungkuno liku'mofiwo'ninkuhwone (*apousel*) sohwafo'nimo nom'ne a'amu sohwafe sifiki'nyo'mo nehumaji'nyo pa'nyo hwona'nyoho. I a'amu nakumo ole nalinyo pa'nyo hwona'nyoho. Hofiko poyo wape'nife ose nalontifi hofiko oso'no nakumo a'amufe timopo wofonjonesyantife'no yalokwofo. Oso'no a'amu hopi'nono hwahoponjo so'nji ahwomomjo so'nji hofiko yo'mayo ne'mawo'ninkiso somo nehonalokwofo. ¹⁰ Nakwo Kilaisiye yofe ho'nomayo'ne kakoe hungkuno liku'mofiwo'ninkuhwone so'no a'amu hofiko nakumo nonahonontifi hofiko ole naliwo'ninkohofihwona'nyoho. Sekwo omomo huno'njo hwasoho. Ose naliwo'ninkohofofoho. I oso'no sekwo sokune'no huno ole syofihu'nalokwofo nakwo Kilaisiye a'amu'nwoho. Nakwo huno'nji'nwoho. Ose syofihu'nalokwofo. I nakwo Anituye hungkuno liku'mofiwo'ninkuhwone sohwafo'nimo a'amu hofiko nakumne'no sitofo naliwo'ninkohofi, Sekwo yokumpohn'nyo ane hwasoho. Ose naliwo'ninkohofofoho. I sekwo soku sekwo huno ole syofihu'nalokwofo. Nakwo yokumpohn'nyo wopingo'nji'nwoho. Ose syofihu'nalokwofo. Hofiko nakune'no ole nelalokwofo. Sekwo yo'mingohwasimaho. I sekwo soku sekwo huno ole syofihu'nalokwofo. A'amu hofiko nakwoe yofe ho'nonemalokwofo. Ose syofihu'nalokwofo. ¹¹ Nakwo a'amu Anituye hungkuno liku'mofo syoho'njo sohwafo'ni mijoho'no

hohonta humamentihwone somta'angoso olohonta hohonta mijo
 wasopayo oso'no mijoho'no humalohwono. Olohonta nakwo hwapife
 wonyo'nji nohumentaningkuhwoni nakwoe mango sohwa hofiko
 nakumo aho ku'mokontifi nefonjalokwofo. Nakwo ango'meemo
 uku'mofahoningkuhwoni nakwoe ango sopo nakwo fosyawe'ne nakwoe
 angoso ane hwona'nyoho. ¹² Nakwo nakwoe yokumpohn'nyo'nji
 nakwo syoho tohohmtanno'njo yontani yo'mayo wasopayo oso mayo'ne
 hamniyoho tipemalokuhwono. A'amu pi'n'ingo engoso nakune'no
 lalokwofo. Oso hwamne'no nakwo hofikimo wopingo ulohoho'ne
 Mpohumo jomo uliwo'ningkuhwonefoho. Hofiko nakumo wonyo
 nelohofahoningkofi nakwo hofikimo oso wonyo hiso hofikimo aku
 muyofoho. O'o, nakwo timo'nohino uhwontohumalohwono. ¹³ Hofiko
 nakune'no sitofo wonyo nelahoningkofi nakwo hofikimo simaho
 pompengo ifisyumofone hungkuno wopingo'nohino uliwo'ningkuhwono.
 Nakwo olo hwaho loponjo hintalinyo pa'nyo hwona'nyoho. Nakwo a'amu
 jopaho ho'naofiwo'ningkohoho pa'nyo hwona'nyoho. Oso pa'nyoso nakwo
 ne'no humomopontani olohonta ose'no humalohwono.

A'amu Kouliniso hofiko Pouliye yahinomo tifi un'ingkafe.

¹⁴ Ngko olo hungkuno mti'mokohe loso sekumo wonimango ifisyase-
 mofo'ne'maho. O'o, awonoho. U, nje mehommi soku, ngko sekumo
 hitoho ntofantokunjo soku, sekwo olo nje hungkuno lomo nupa'ningkuji
 huno nto'no fisyafihupmno. Yahino wopingoso wolosetihwamne'no
 yohono. ¹⁵ A'amu pi'n'ingo engo hwalikeno anga'nohino hwalikeno,
 oso hwa hofiko sekumo nose'mantifi hofiko Kilaisiye yahino so'no
 losetihwawo'ningkohofoso oso wopingofoho. Oso'no ngko hungkuno ane
 hwo'nyoho. I oso'no seningkwohwo sohwo pi'n'ingohwo'maho. O'o ngko
 seningkwohwo ne sohwo'ni ngko Pouli'nyoho. Ngko ni'hu'no simo'mo
 Jisas Kilaisiye yahino so'no losetihwahoningko sekwo kakoe hungkuno
 wopingo somo nupa'nontifi Kilais kakimo in'ingkawentifi sekwo nje
 mehommi ne imo'n'imentohofofoho. ¹⁶ Olo hungkuno loso yokumpohn'nyo
 waselimonne'no yohono. Sekwo ngko seningkwohwo ne sohwo'niye
 hunoso mafikuji sekwo nje yahino somo tifi fin'ingkamno. ¹⁷ Oso hiso'no
 ngko sekuye pone'no Timoutimo uhwojalokweno. Kako nje hwomu ne
 pa'nyo hweho. Ngko kakine'no nimo'niwo'ningkiso hweho. Kako nakwoe
 Hwe Engo Kilaisiye syoho somo hofiyo'no mokosyohumawo'ningkiso
 hweho. Ngko Kilaisiye yahino wopingo osomo in'ingkowalokwe so'no
 Timouti kako sekwoe hunomo wasefohoto'monte'nefoho. Oso Kilaisiye
 yahino hiso nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwiye pa'nyo'maho. O'o,
 kakoe yahinoso songo wonyoangkafofoho. Timouti kako sekumo a'amu
 ango'meemjo somo Anituye hungkuno luti'hwawo'ningkoheso sekumo
 wolosetihwamontonoho.

¹⁸ A'amu sekwo'nji humalofoso ole lalokwofo Poul kako nakumo
 mone'manehoho. Ose lontifi hofiko hofikoe hunomnohino in'ingkawentifi
 yokumpohn'nyo imo'nalokwofo. ¹⁹ Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo kako
 nje hon'ingkanjo mopijasiyo'njo ihwoso'no ngko sekwoe angopo komo'no
 wose'ma'monnoho. Ou, osopo nose'mahm'mo ngko oso ango hopo
 sponjo a'amu yokumpohn'nyo imo'n'imentohofosohwafe hungkunoso
 mupa'nimnehono. O'o, hofikoe syoho hofiko Anitumne'no yalokwofo
 osomo ngko yamofu uloho'monnoho. Oso syoho hiso ne'njotikeno. Ne
 anetikeno, li'mo uhwonimmonnoho. ²⁰ Anitu kakoe a'amu ne somo
 mokosyohumawo'ningkiso oso hwa hofiko mango'nohino hwa'maho. O'o,

hofiko Anituye Towahunofe yokumpohn'nyoso hi'njo hwafoho. Oso'no hofikoe syoho iwo'n'ngkohofoso ne'njofoho. ²¹ Oseso sekwo peho'no semo'nosoto. Ngko sekumo nose'mahm'mo peho hungkuno selimnehono. Sekwo nje hungkunomo haloho maposo'manji ngko sekumo nto'no mesehwajiyo'ne simeho tohino'nji yoka yokumpohn'nyo walimonnoho. I sekwo nje hungkuno homo somo hofiyo'no in'ngkafijo'manji ngko hungkuno wonyoangkafo waselimonnoho. Oso'no ngko sekumo pipi seloho'mnehono. O'o, sekwoe syohofoho.

5

Ango Koulin sopo yahino pisakino'njo wo'nnyoponoho.

¹ A'amu fehohnjoso hofiko sekumne'no ole ntimalofi, Sekwoe anga sopo yahino pisakino'njoso i'mofapohoho. Oso yahino ni'hu'no wonyoso a'amu Anitumo in'ngkunyoso hofiko oso yahino hiso mifitnnehoho. Oso yahino hiso olenoho. Hwe fihwo kako kan'ngkwohwoe ape ma'masofoho. ² I oseso sekwo sekwoe yofeso peho'no ho'nomo'nalokwofo. Oso'no sekwo yokumpohn'nyo yahinoso noho'naofikuji sekwo humotaho fisahnnimno. Oso yahino hiso'no sekwo wonimango wasenono. Sekwo oso hwe yahino wonyo yalokunjo huhwo sohumo sekwo wae yaofikujo'no kako sekwo'nji apa'no Anituye yofe ho'nomayo'ne nomihu'mikukutoho.

³ Ngko sekwo'nji mohumuleno. I oso'no ngko sekune'no huno ne'no syosefisyelokwe so'no ngko sekwo'nji hopa humaleno. Oso'no oso hwe yahino wonyo'njo sohumne'no sekwo ngko'nji ulohofane'ntnne'no hungkuno nto mtito'maleno. ⁴⁻⁵ Sekwo Kilaisiye yofe so'no uhu'mokuwo'n'ngkohoho sopo uhu'mokahon'ngkofi nje huno sohwo kako sekwo'nji humasoso ngko sekwo'nji hopa humaleno. Oseso nakwo Jisasiye yofe so'no uhu'mokuhwasi nakwo kakoe yokumpohn'nyo'nji nakwo oso hwe huhwo sohwo kako oso yahino wonyo somne'no simeho uwolo'mokono lihwasi nakwo kakimo wae yaofihwasi Seteniye ahomo hwe huhwo sohumo uhumojano. Seten kako oso hwe huhwo sohumo nomahwosi kako yo'mayo tango kakimo uyihwosi kakoe a'apaho wonyo umokumontonoho. Sekwo ose ulohofikujo'no oso hwe huhwo sohwo kakoe simeho uwolo'mokoso sohwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais asomo poso sohonta oso hwe huhwo sohumo asomo utima'montonoho.

Poul kako a'amu Koulin somo hwe wonyo imaso sohumo wae feeopmno ulimentisofoho.

⁶ Sekwo yokumpohn'nyo yahino iwo'n'ngkohofoso oso yahinoso wopingo'maho. Nakwo huno wonayono. Tongo sihu kolofihwasi oso huyo we'e nonto sihu kolofisingkitofomasoso oso huyo mijo nonto tongo mikufo hopi'nonohino somo ni'hu'nahone mijo uwolofososo oso tongo mikufoso ni'hu'nahone wonyo umo'nimontonoho. ⁷ Oso hwe kako wonyo yalokunjo sohwo kako oso huyo wonyo oso pa'nyo hweho. Kako sekwo'nji ne'no humasoso oso tongo wonyo imo'niwo'n'ngkiso hopaso sekwo hopi'nono wonyo wasemokumontonoho. Oseso sekwo kakimo wae yaopijoso sekwo wonyo ane wopingo'nohini wohumantifeho. Tongo huyo ane'njo pa'nyo nohumafikuji sekwo oso yahu *sipsip* wonyo ni'hu'no aneso hofikoe wonyo somne'no fonjokisahumentohoho hopa umo'nantifeho. Oso yahu hiso ne nakwoe wonyo somne'no fonjokisahumentohofoso nakwoe Hwe Engo Kilaisiyoho. ⁸ Oso'no nakwo nohumehwasi Kilais kako wonyo ni'hu'no ane sohwo nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso so'no huno wosyofisyantanoho. Nakwo huno ose syofisyihwasi nakwo yahino wonyo

nihu'no ane nohumehwasi honingkano wopingo'nohini uyano. Hungkuno nehopi'nohini wolano.

⁹ Nom'ne iyoswo sekune'no nto mti'mokumentoheso ole mti'mokumentohono. A'amu hofiko ape mayo yahino somo wonyo imokuwo'n'ingkohoho sohwanji sekwo nomajopohi'n'ingkutoho. Ose semti'mokimentohefoho. ¹⁰ Ngko oso hungkuno a'amu Anituye hungkuno mupa'nyo'njo oso hwamne'no mti'mokumentohemaho. I a'amu hofiko Anituye hungkunomo mupa'nyo'njo sohwa hofiko ape mayo yahino osomo wonyo umokuwo'n'ingkohohofoho. Hofiko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'n'wo'n'ingkisofoho. Hofiko nom'ne a'amu sohwafe yo'mayoso hufo iwo'n'ingkohohofoho. Hofiko Anitu songo ne'no humayo sohomo hwotoho fentifi hwasyo anitu oso hwamo u'mawo'n'ingkohohofoho. I sekwo oso a'amu hopi'nonohino huhwo sohwa uliko'mano likuji'manji sekwo nti'mne hwasilo. Olo hwaho lopo oso a'amu huhwo sohwa uliko'mapitnneso honingkano aneponoho. ¹¹ I oso'no nje hungkuno semti'mokimentohe hwapingo neso olenoho. Hwe fihwo kako ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho, ose seloso sohwa kako yo'mayo wonyo ne'no yihwoso'no'manji sekwo kako'nji nomajopohi'n'ingkutoho. U, kako ape mayo yahino somo wonyo imokososo i, kako nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'nososo, kako hwasyo anitu sohwa honingkano hwasyo somo in'ingkawesoso, kako nom'ne a'amu somo hungkuno wonyo ulososo, kako mijo yokumpohn'nyo n'ingkuhwosi nilohofososo nom'nefe yo'mayoso hufo masoso oso a'amu huhwo sohwa uliko'manji sekwo nomajopohi'n'ingkutoho. O'o, nihu'no awonoho. A'amu ose sohwa uliko'manji sekwo kako'nji wosopayo mani'fitnnehofo. ¹²⁻¹³ A'amu Anituye a'amu ne mmo'nyoso hofikoe yahino somne'no nakwo yamoyo mulohofanehwono. O'o, nakwo syoho'maho. Anitu kako'nohini yano ulohmmontonoho. U, nakwo syoho neso Anituye a'amu neso hofiko nakwo'nji humalohwono, hofikoe yahino somo yamoyo ulohofasoso nto'no womihwojantanoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu fihwo sekwo'njo mta'ango sohwa kako yahino wonyo ne'no iwo'n'ingkiso'manji sekwo kakimo ulimno.

Kiko nakwo'nji nejokohumahotoho.

Ose ulimno kako sekwo'nji nosejokohumahwoloho. Wayo feeopmno.

Ose mti'mokumentohohofoho. Oso'no sekwo oso hungkuno homo somo fin'ingkamno.

6

Nakwo a'amu Kilaisimo in'ingkawo'n'ingkuhwone hn'nwi nom'ne a'amu somo hungkuno ikwolofo'ne anga sopono ipemotohwaloho.

¹ A'amu hufa'u sohwa'u Anitumne'no simho unyo sohwa'u siko yoka hnn'ingkohosi siko oso yoka hiso ikwolofo'ne sopo motusoso wopingotaho. O'o, a'amu Anitumo simho muyo'njososo hofiko oso hungkuno somo mihwajiyoso wopingo'maho. Oso'no sekwo wonimango masotaho. Anituye a'amu ne sohwa hofiko nto'no womihwajife. ² Sekwo olo so'no huno maseyotaho. Hwangku nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi hwe moya'mi olo hwaho lopo humalofo sofe hungkunomo ukwolofofantano. Oso'no huno maseyotaho. I, hwangku sekwo a'amu hopi'nonohinofe hungkuno ikwolofo'ni manji u oso hungkuno we'e yoka hnnalokusiyo so'no sekwo ole lolalokwofo. Oso yoka hungkuno homo somo nto'no mihwajiyoso nakwo hopo'maho. Ose lolalokwofo. ³ I oso pa'nyoso

nakwo a'amu ahwomomjofe yahino homo homo yano ilofanefoho. Oso'no sekwo huno maseyotaho. Ou, hwangu nakwo ose yaso'manji olohonta olo hwaho lophonjo hungkunoso nakwo ikwolofoso hoponoho. ⁴ I oseso sekwo yoka hi'njo hwas'i'manji u sekwoe'nohinofoho. Oso hungkuno hiso sekwo nto'no mihwajimno. Sekwoe hungkuno somo a'amu mempo hohnjo sohwa hofiko Anitumo min'ngkayo'njo sohwa sekwo sekwoe yoka hungkunoso nomotu'mafikutoho. ⁵ Ngko olo hungkuno sekumo selalokwe loso'no wonimango wasenono. Sekwo Anituye a'amu ne sohwanji'mta'ango hwe fihwo sekwoe yoka hungkuno nto'no muhwajiyo'neso mohumuliyoho. Awolaho. O'o, a'amu pi'n'ngo humalofo. I oso'no sekwo yokumpohn'nyo imo'nontifi mempo hohnjo a'amu sohwafepono motawowo'n'ngkohoho kuyoho. ⁶ Anituye a'amu ne hufa'u sohwa'u siko yoka hungkuno hi'njo sohwa'u siko oso yoka hungkunoso mempo hohna'ango sohumo motausoso oso wonyofoho. I oso'nji siko a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo sohwa siko hungkunoso motu'mayoso ni'hu'no wonyofoho.

⁷ I sekwo Anituye a'amu ne soku sekwo yoka hnnalokwofo so'no sekwo Anituye hon'ngkano somta'ni nto pi'wahu'malofo. A'amu sekumo wonyo seloho'malofo so'no sekwo oso wonyo seloho'malofo homo somo simeho tohino ne'no peho'neto. Hofikoe syohofoho. U, hofiko sekwoe yo'mayoso hufo mapijo'manji sekwo timo'nohini uhwontohumamno. Sen'ngkwa'wehwosafoho. ⁸ I sekwo ose miyalokuyohoho. O'o, sekwo soku sekwo sen'ngkwa'wehwosa senampijamo wonyo ulohofalokwofo, ose yontifi sekwo hofikimo hwayo itihwantifi sekwo hofikoe yo'mayoso siki malokwofo. U, sekwo ose yontifi sekwoe a'amu somo wonyo ulohofalokwofo.

⁹ A'amu yahino wonyo'njoso hofiko Anitu mokosyohumaso anga sopo mu'mapitnefoho. Oso'no sekwo huno maseyoho liyohoho. Sekwo sekwoe simehomnohini hwasyo hungkuno hnn'ngkutoho. A'amu a'mohufo yoso sohwo, a'amu hwasyo anitu oso hwamo tifi in'ngkaweso sohwo, a'amu ape mayo yahino somo wonyo imokoso sohwo, u a'amu fihwo kako ape pa'nyo imo'nonto nom'ne hwe'nji kifosyoho loho'n'wo'n'ngkisiyo oso hwanji ¹⁰ hufo iwo'n'ngkohoho sohwanji nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'n'wo'n'ngkiso sohwanji, a'amu mijo yokumpohn'nyo nontifi nilohof'wo'n'ngkohoho sohwanji nom'ne a'amumno sitofo li'wo'n'ngkohoho sohwanji, a'amu nom'ne a'amufe yo'mayoso siki mawo'n'ngkohoho sohwanji oso a'amu hopi'nonohino huhwo sohwa hofiko Anituye anga kako mokosyohumaso sopo mu'mapitne hwafoho. ¹¹ I sekwo a'amu fehohnjo soku sekwo oso a'amuso pa'nyo humamotofo kuyoho. Oso'no Anitu kako sekwoe wonyoso wae yasemofonto kako sekumo kako'ne nto sema'maso kuyoho. Oso'no Anitu kako sekumo wop'ngo kuyoho selalofoho. Hwap'ngoso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako wop'ngo selohofahon'ngki Anituye Towahuno sohwo kako sekwoe simeho mo'mo syoho yalofoho.

Anituye a'amu ne hn'nwi nakwo Anituye anga'nowo. Oso'no nakwo nakwoe a'apahomo nto'no womokosyohumunano.

¹² A'amu fehohnjoso ole lalokwofo. Yo'mayo yahino Anitu kako ngkine'no hano mopitofasiyoso ngko imeso oso hiso'no hon'ngkano wonyo anefoho. Oso hungkuno lalokwofoso nehopeho. I oso'no yahino fehohnjoso ngkimo monifo'manehoho. Oso yahino homo somo ngko ne'no i'me'no oso yahino huhwo sohwo ngkimo monis'kwajonehoho. O'o, ngkimo yokumpohn'nyo wokenimokosyohumamontonoho. Oseso ngko

oso yahino hiso mimnehono. ¹³ A'amu fehohnjoso ole lalokwofo. Woso-payo hopi'nonohinoso nakwoe simehomnefoho. Nakwoe simehoso woso-payo'nefoho. Oso hungkuno lalokwofoso nehopeho. I oso'no hwangu Anitu kako a'apaho songo nejapihwoso'no a'amufe simeho yo'mayo wopayo oso kako moi'wo umokumontonoho. I oso'no nom'ne yahino so'no huno fisyafihupmno. Anitu kako hwe'nji ape'nji mti'mokumentisoso a'apahoso akngkilike'ne mti'mokumentiso'maho. O'o, ni'hu'no awonoho. Nakwoe a'apahoso Anitumo in'ngkayo'nefoho. Nakwoe Mpohwo Anitu kako nakumo nefe'mayo'nefoho. ¹⁴ Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji kako Jisas nakwoe Hwe Engo sohumo ulika'mentisofoho. Hwangu nakwo poyo pe'nasoso kako Jisasimo pi'nimo mta'ni ulika'mentiso hopaso nakumo hwangu nelikafonefoho.

¹⁵ Sekwo huno olo so'no fisyafihupmno. Sekwo Anituye a'amu ne soku sekwoe a'apahoso Kilaisiyefoho. Oseso ngko Kilaisiye a'apaho fehohnjo sohwo'ni ngko oso Kilaisiye a'apaho hiso oso a'mu hwa'ntesimo ufohi'nimontaho. O'o, ni'hu'no awonoho. Nehopeho. ¹⁶ Hwe fihwo kako oso ape mayo yahino osomo mti'hupehwosi oso ape hwa'nte nonjimo ufohi'noso sohwo sikoe a'apahoso ni'hu'no anga'no umo'nimontonoho. Oso'no huno maseyotaho. Anitu kako ole nalohoho. Hwe fihwo'nji ape hih'nji ufohi'nisoso sikoe a'apahoso ni'hu'no anga'nohinoho. Ose nalohoho. ¹⁷ Hwe fihwo kako nakwoe Hwe Engo Kilaisimo ufohi'noso sohwo siko afa umo'nanjiyoho. Sikoe neso anga'nohinoho. ¹⁸ Akngkilike yahino so'no i'waho nto'no fiymno. Anituye hwe moya'mi ne sokumo a'amu fefoyo yahino wonyo somo in'ngkawowo'n'ngkohofoso hofiko oso hon'ngkano wonyo homo somo upesemotowano likuji ikujo'no sekwo oso a'amu somta'ni nolahn'n'ngkuji hiyaso fohumpopmno. Olo fefoyo yahino wonyo so'nji akngkilike yahino so'nji a'amufe a'apaho wonyo imokuwo'n'ngkisofoho. I nom'ne yahino wonyoso a'amufe a'apahomo oso pa'nyoso wonyo mmokonehoho. ¹⁹ Sekwo olo so'no huno wasey-ono. Anitu kakoe Towahuno Wop'ngoso sekumo sejopahon'ngki sekwo kako'nji humalofo. I kako sekumo humaho. Oso'no sekwoe a'apahoso kakoe anga kuyoho. I oso'no kiko jije a'apahoso kiko kakwo'yohwosi momokosyohumuhnno. Oso'no jije hunomnohini in'ngkahutoho. ²⁰ O'o, awonoho. Anituye Towahuno kumokosyohumaho. Hwap'ngoso Anitu kakoe hwomu anga'nohino sohwoe honiyo'nji mpe esema'mentisofoho. Oseso yo'mayo yahino wop'ngoso Anituye simeho wop'ngo umokiyo'neso oso'nohini fiymno.

7

Hwe kakoe ape'nji nto'no humayo'ne hungkunofoho.

¹ Oso hungkuno sekwo ngkine'no mti'mokumentohoho so'no ngko sekumo aku wasemti'mokimne'no yohono. U, hwe fihwo kako ape momaso'njo hwosijo humayoso oso wonyo'maho. ² I oso'no a'amu pi'n'ngo engo hon'ngkano wonyo yalokwofo so'no hwe fihwo kako apemne'no simeho fefoyo umo'nososo kako yahino wonyo nu'manoho lih'wosi'manji e, kako ape womano. U sekwo moya'mi anga'no anga'nohino so-fasi sekwo hwehwamne'no syafisyikujim'nanji e, hwehwamo uma'nimno. ³⁻⁴ Apesi kako kakoe a'apahoso kako momokosyohumuniyoho. O'o, awonoho. Kakoe hwehwo mokosyohumaho. I oso hopaso hwe sohwo kakoe a'apahoso kako momokosyohumunyofoho. O'o, awonoho. Kakoe ape kako mokosyohumaho. I oso'no hwe sohwo jije ape saho

wofosyowaho kilihwoso'no kiko ngkilaho ulohotoho. I oso pa'nyoso ape siki jije hwehwo afa saho wofosyowaho kilihwoso'no kiko ngkilaho ulohotoho. ⁵ Siko ape noma'n'ingkohosisi siko saho wofosyowaho lohosisi i'waho loho'n'ingkohosiloho. I oso'no siko osohi so'no simeho afa in'ingkohosisi sikuno Mpohumo jomo ujo'ne somo i'waho we'enepe fehumunyo. Ehumahosisi Mpohumo jomo ulinyo. Oso wop'ingofoho. Oseso hwangku siko sikoe a'apahoso apa'no nem'no mihumokininyo. U, siko sikoe a'apahoso nem'no komo'no momihu'mokinyo'njo yohosisi humentan'ingkohosisi Seten kako sikoe simehomo wonyo wasemokumontonoho. ⁶⁻⁷ Oso hungkuno ngko selalokwe so'no sekwo ngkimo aku ntohonimentohofoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofohohwa olo so'no hofiko mamti'mokumentohofohohwa. Oso'no sekwo ape womano likuji'manji noho mapmno. I oso'no ngko huno ole niyohoho. Hwe moya'mi hopi'nono hofiko ape moma'nyo'njo hwosijo ngko hopa humafijoso oso wop'ingofoho. I, Anitu kako nom'ne a'amu sohumo ulimontono, Kiko ape maho. A'mu simo ulimontono, Kiko hwehwamo uma'nyo. Ose ulimontono. I nom'nehumo ulimontono, Kiko ape nomahotoho. Kiko hwosijo foyohumantono. I nom'ne simo ulimontono. U, kiko hwehwamo muma'nyo'njo yawoso fiwentono. Ose ulihwosi kako oso a'amu homo somo kakoe yokumpohn'nyo uyahon'ingkuhwosi oso a'amu hiso Anituye hungkuno homo somo hofiyo un'ingkohwantifeho.

⁸ Hwe moya'mi ape moma'nyo'njo sikunonji moya'mi hofikoe hwehwa poyo nto pe'nimentohofohofahnnonjimo ngko ole selalokweno. U sekwo ngko pa'nyo humayoso oso wop'ingofoho. ⁹ U, hwe fihwo kako apemne'no simeho fefoyo uyoso'manji oso simeho fefoyo huno somo monje meesiyo'manji u, kako ape womano. U, a'mu fisi kako kakoe huno simeho oso'nji huno ole syafisyoso u, ngko hwehwamo uma'nimo lososi oso wop'ingofoho. Kako uma'nono. U hwe fihwo kako ape woma'mo loso sohwo kako ape momaso'manji u kakoe simeho mo'mo fefoyoso weho. U, a'musi kako hwehwamo uma'nimo lososi kako hwehwamo muma'nyo'njo'manji a'musi kakoe simeho mo'mo fefoyoso weho. Oso'no oso hwe sohwo kako ape womano. A'musi kako hwehwamo uma'nono.

¹⁰ U, sekwo hwe moya'mi ape nto ma'nyosiyoswahnne'no olo hon'ingkanohungkunolo selalokweno. Olo hiloso ngko nje huno mta'ango maselohoyohono. O'o, Anitu ntapmmasofoho. Oso hiso olenoho. A'mu siki kiko jije hwehumo nuli'ko'mahotoho. ¹¹ U a'mu hisi kako kakoe hwehumo uli'ko'ma'ماسosi kako kengo nampo siki humasosi kako nom'ne huhwamo muma'nonehoho. O'o, kako siki wohumamo loso'manji wop'ingofoho. Sijo wohumano. I ngko olopo siki humayoso ngkilaho, ose loso'manji kakoe hwehwo simo'mjo nongkumo apa'no uma'nono. Siko simeho afa umon'nanjiyoho. Oso pa'nyoso hwe sohwoi sekwo sekwoe apeso wae yaofikutoho.

¹² Olo hungkunolo ngko Pouli'ni nje huno mta'ni syofisyomanji waselimne'no yohono. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofohohwa olo so'no mamti'mokumentohofohohwa. Hwe fihwo kako Anituye hungkunomo in'ingkunyo sohwo kakoe ape kako Kilaisimo min'ing kayo'njosi kako nje hwehwo'nji wohumamo loso simo oso hwe huhwo sohwo kako kakoe ape hisimo wae yaofihwoloho. ¹³ U, a'mu fisi kako Kilaisimo in'ingkunyo siye hwehwo kako Kilaisimo min'ingkunyo sohwo kako nje ape'nji wohumamo loso sohumo kakoe apesi kakoe hwehumo muli'ko'manehoho. ¹⁴ Oso hiso'no sekwo huno waseyono. Hwe

fihwo kako Kilaisimo miningkunyo sohwo kako kakoe ape Kilaisimo iningkunyosi oso a'mu siye hunomo hwehumo epojisosyohumaho. U, hwe fihwo kako Kilaisimo iningkunyo sohwo kakoe ape Anituye hungkunomo miningkunyo siya'u oso hwe sohwoe hunoso kakoe apemo epojisosyohumaho. Anitu kako oso pa'nyo muhwonyo'njo yontentesi u oso hisiya'uye mehomi somo Anitu kako ole ulihwonesohilo. Sekwo nje mehomi ku'maho. Ose ulihwonesohilo. Oso hisiya'u hwehwolaho, u a'mutaho, anga'nohino kako Anituye hungkunomo tifi ne'no iningkaweso'manji oso hisiya'u sikoe mehomi tipemahosi oso anga'nohino Anitumne'no huno uyalokuso so'no Anitu huno syofisyihwosi mehomi sohomo wopingo uloho'montonoho. ¹⁵ Anitu kako kakoe mehomi simaho pompengo'nji humafitne'ento joho seliwo'n'ngkisofoho. Ikujoho mafongki'n'fitnnehoho. Oso hiso'no hwe Kilaisimo iningkamentiso sohwoe ape kako Anitumo iningkayo so'no ngkilaho lososi kako kakoe hwehumo wokiliko'ma'mo uloso'manji oso hwe huhwo sohwo kako kakoe apemo yokumpohn'nyo mokemokosyohumanehoho. U, ape Kilaisimo iningkahosi kakoe hwehwo sohwo Anitumne'no ngkilaho. Nje ape Kilaisimo iningkawesi ngko wae weekumo'mo uloso'manji ape hisi kakoe hwehwoe hungkunomo mamti'hupenohoho. ¹⁶ U, Kilaisimo iningkuso a'mu ne siki kiko jije hwehwo kako Anitumo miningkayo'njo osohumo kiko kako'nji humahoji ufo'majoso kako Kilaisimo iningkaweso sohwo umo'nimontolikenho. Oso'no kiko huno makiyohoyohoho. U, sekwo hwe Kilaisimo iningkayo sohwaso sekwoe ape sofa hofiko Anitumo miningkayo'njo sofamo sekwo hofiko'nji humafikuji ufo'mapijoso hofiko Kilaisimo iningkamentohofoso umo'nantifetikenho. Oso'no kiko huno makiyohoyohoho. Oso'no komo'no nuliko'mahotoho.

Yo'mayo ape mayo'ne yahino wopingo Anitu kako nakumo nejapinyoso ne'no uyano.

¹⁷ Oso hungkuno selohe so'no syafisyikuji olo so'ntnne'no huno fisyafihupmno. Olo hungkuno hiloso ngko Anituye a'amu angomeemjo humalofo somo uyiwon'ngkohefoho. Sekwo Anituye hungkunomo mupa'nyo'njo nohumentaningkofi Anitu kako sekumo kakine'no iningkayo'ne joho selimentiso osohonta sekwoe yahino kengo kengo se'ma'mentiso so'no huno wosyofisyano. Yo'mayo yahino wopingo hiso Anitu kako sekwo a'amu anga'no anga'nohino sokumo yano selohmmentisofoho. ¹⁸ Yahino kengo kengo so'no selalokweso yolohoso olenoho. U a'amu Juta fihumo a'amu hofiko kakoe a'apaho sihu ukolo'mentohofoso sohwo kako hwangku sohonta Kilaisimo iningkahwosi hwangku kako oso a'apaho sihu kolo'mentohofoso nomahwosi kako apa'no wamifohi'nimontolaho. O'o, awonoho. U nom'ne a'amu temtitofo kengo mta'ango fihwo kako kakoe a'apaho sihu makolo'nnyo sohwo kako Anitumo iningkahwosi kako a'amu Juta pa'nyo a'apaho sihu wakolo'nimontolaho. O'o, awonoho. ¹⁹ Nom'nehwafe yahinoso peho'no mane'elo. A'apaho sihu kolo'nyo so'nji a'apaho sihu makolo'nyo so'nji oso yahino hiso neso anefoho. Yahino ne'njosso Anituye hungkunomo tifi nto'no iningkayo so'nohinoho. Osomne'nohini fisyafihupmno.

²⁰⁻²² Nom'ne yahino kengo so'no yolohoso waselmne'no yohono. Hwe fihwo kako a'amufe syoho ulohofiyo sohwo hamniyoho motipemaso'njo siki ulohofiyo sohwo kako ose nohumentaningki Anitu oso hwe huhwo sohomo kakimo iningkayo so'ne joho ulahoningki oso hwe huhwo sohwo kako Anitumo iningkawento kako oso siki syohoso ne'no mjimwalofoho.

Nusi kwajiyo'eno. Oso hwe huhwo sohomo a'amu hofiko hofikoe syoho somne'no aho yokumpohn'nyo ko kemokosyohumafijoso kakoe honingkano wonyoso kakimo apa'no yokumpohn'nyo mokumokosyohumanehoho. O'o, honingkano wonyo somta'ni Kilais kako kakimo isihutofokuma'masofoho. Oso pa'nyoso nom'ne hwe fihwo kako nom'ni hwafe syoho mulohofiyo'njo o'o kakoe syoho'nohini iwo'ningkiso sohwo kako Anitumo iningkohwasi kako Kilaisiye syoho ulohofiyohwo umo'nimontonoho. Oseso kiko a'amufe syoho siki syoho ulohofiyontaningkuji Anitu kako kakine'no joho kilimaso'manji oso syoho homo somne'no kiko simaho tohino kumningkuhwoloho. O'o, kiko oso syoho hiso ne'no fiyo. I tifi no'mo kiko oso syoho siki yontaningkiji oso syoho homo somo uliko'mayo'ne honingkano nto i'mofapihwoso'no kiko oso honingkano homo somo finingkayo. ²³ Anitu kako nakumo honingkano wonyo somta'ni mpe enemayo'ne kakoe hwomu kakoe honiyo usihuma'mentisofoho. Oso'no nakwo kakoe syoho ulohofi'nwoho. Nom'ne a'amufe hunoso jije hunomo nomokokilo'mokokisyohumafikutoho. ²⁴ Nje a'amu soku yo'mayo yahino wopingo kengo kengo a'amu yontaningkofi Anitu kako a'amu homo somo kakimo iningkayo so'no joho ulahoningki oso a'amu hiso hofikoe yahino kengo kengo somo musikwojifitnnehoho. O'o, oso yahino wopingo kengo kengo hiso Anitu'nji ne'no fiymno.

Hwe moya'mi ape moma'nyo'njo sijo osofe hungkunofoho.

²⁵ Sekwo hwe moya'mi ape moma'nyo'njo osomne'no hungkuno nto honimalofofoho. Olo hungkuno hilo so'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa mamti'mokumentohofofoho. I oso'no Anitu kako ngkimo wopingo ntohofonto kako huno wopingoso ntopantokunjo so'no nje huno mta'ni wasel'mne'no yohono. Oseso nje hungkuno hiloso hwasyo honingkano somo mipesemotawenohoho. ²⁶ Nje hunoso olenoho. Olohonta nakwo Anituye a'amu ne hn'nimo yo'mayo tango ne'malofoho. Oso'no hwe moya'mi ape moma'nyo'njo soku sekwo humawo'ningkohof hopaso ne'no fosyohumantikuno. Oso yahinoso wopingofoho. ²⁷ Ihwoni. Kiko ape hi'njo hwosi'manji oso ape homo somo kiko nusikwajohotoho. I, kiko ape ane sohwo si ape mayoso'no huno nosyafisyohotoho. ²⁸ I oso'no hwe fihwo kako ape woma'mo loso hwo'manji u, kako womano. Oso yahino hiso wonyo'maho. I a'mu fisi kako hwehwamo uma'nimo lososi ou, kako uma'nono. Oso honingkano hiso wonyo'maho. O'o, wopingofoho. I oso'no hwe moya'misiyoswa hofiko olo hwaho loponjo tango engo malokwofo. Oso'no sekwo hwe moya'mi ape moma'nyo'njo soku oso tangoso sekumo se'mayoso wopingo'maho. O'o, oso humalofo hopa humayoso wopingofoho.

²⁹ U nje a'amu soku ngko ole selalokweno. Anituye syoho iyo so'ne sikunoso pi'ningo'maho. Oseso hwe ape ane sohwo kako Anituye syohoso yokumpohn'nyo iwo'ningkiso oso pa'nyoso hwe ape'njo sohwo kako uyono. ³⁰ A'amu simaho tango'njo humantifi humotaho lalokwofoso hofiko oso tango hiso'no huno apa'no nosyafisyikutoho. O'o, Anituye syoho'nohini uyife. A'amu hofiko simaho wopingo'nji hofiko simonyo yalokwofoso hofikimo yo'mayo simaho wopingo umokoso oso'no huno apa'no syafisyikutoho. O'o, Anituye syoho'nohini uyife. A'amu kakoe ho'yango angomne'no ho'yango mpe iwo'ningkiso sohwo kako oso ho'yango hiso'no huno pi'ningo engo syafisyihwoloho. O'o, kako Anituye syoho'nohini uyono. ³¹ A'amu olo hwaho loponjo hamniyoho so'no syoho yokumpohn'nyo yalokwofoso hofiko yo'mayo mpe iyoso'no hofiko

huno pi'ningo engo syafisyikutoho. O'o, oso yahinoso sekwo ikutoho. Hwapingoso olenoho. Nakwo huno ole nayohoho. Nakwoe hwaho so'nji yo'mayo so'nji moi'wo umo'nimontonoho.

³² Ngko ole'no nimo'ningkohoho. Sekwo yo'mayo tango so'no huno pi'ningo engo syafisyikutoho. Hwe ape ane sohwo kako Anituye syoho somne'nohini huno syafisyiwo'ningkisofoho. Kako Anitu kakoe simaho wopingo umokiyo oso'ne'no huno syafisyiwo'ningkiso hweho. ³³ Hwe ape'njo sohwo kako yo'mayo hofiko'montohwafe a'apaho ufo'mayo'ne so'no huno pi'ningo engo syafisyiwo'ningkiso hweho. Yo'mayo kakoe apefe simaho wopingo umokiyo'ne oso'ne'nohini syafisyiwo'ningkiso hweho. ³⁴ Oseso oso hwe huhwo sohwo kakoe hunoso hufa'u'njo hweho. Anga'nohinoso Anitunefoho. Nom'neso kakoe ape mehomi oso mokosyohumayo'nefoho. U, moya'mi a'moyawoso osofanji mu sijo sofanji hofiko huno ole wosyofisyantifeho. Ngko Anituye simaho wopingo umokumo li'mo nje huno so'nji nje a'apaho so'nji honingkanano wopingo'nohini uyimo. Ose wolantifeho. Oseso ape hwehwanjo sofa hofiko nakwoe hwehwafe simaho wopingo umokano likuji hofiko yo'mayo ango mehomi oso nto'no wemokosyohumantifeho. ³⁵ Ngko sekumo olo hungkuno selalokwe loso sefo'mayo'ne selalokweno. Olo hungkuno ape mayo'ne hiloso sekumo yokumpohn'nyo mokilo'mokomokosesyohumanehoho. O'o, sekwo Anituye syoho hofiyo iyoso'no selalokweno. Sekwo Anituye syohoso yokumpohn'nyo yontaningkiji yo'mayo jije syoho homo somo wopijwakumo'mo lihwoosi ihwoso'no kiko oso homo somo wae yaofohoji kiko Anituye syoho somne'no jije simano motekulofo.

³⁶ Hwe fihwo kako kako'ne ape nto ufohoto'nnyo sohwo kako Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo yalokunjo so'no ape mayo'ne sikuno kengo no'mo ho'nahinyo so'no kako kakoe apemne'no simaho fefoyo uyihwoso'no kako oso ape masoso oso honingkanoso wonyo'maho. ³⁷ I oso'no hwe fihwo kako kakoe yokumpohn'nyo'nji yokumpohn'nyo ito'nonto yo'mayo kako ape mayo'ne mosokosoke ulohoho'ne sohwo awonoho. I oso'no kako kakoe simahoso fefoyo u'maso osomo monje yasyihwosi i oso ape kakine'no ufohoto'malofosine'no kako ole loso kako ne'nohini yawoso wohumano loso sohwo Anitu kako kakimo uhwononteso hwe wopingo hweho ulimontonoho. ³⁸ Oseso hwe fihwo kako kakoe ape ufohoto'nnyo simo masoso oso wopingofoho. I oso'no oso hungkuno selohe so'no hwe fihwo kako Anituye syoho somne'no huno syafisyihwosi kako kako'ne ape ufohoto'nnyo simo momaso'njo yososo oso wopingoso yakolo'nnyofoho.

³⁹ U, a'mu fisi kako kakoe hwehwo songo humunyo siya'u siko ni'hu'nahone nto makotiku'nnyo ya'uyoho. I oso a'musi kakoe hwehwo poyo pe'nnyosi kako nohumahwosi huno ole syafisyoso, U, ngko hwehwamne'no nimo'ningkohoho. Oso syafisiyoso wopingofoho. I oso'no huno ose syafisyihwosi kako hwe Anitumne'no huno syafisyonto iningkawo'ningkiso oso humnohini uma'nono. ⁴⁰ I, nje hunoso olenoho. Oso ape a'moyawososi kako nom'ne huhwamo muma'nyo'njo yososi kakoe simaho wopingoso yakolo'nnyo umo'nimontonoho. Oso hungkunoso nje huno mta'ango selalokweno. A'amu kengoso hofiko huno nom'ne kengo kosyofisyalokwofo. I oso'no ngko huno moi'wonoho. Anitu kakoe Towahuno huhwo olo hilo so'no ngko'nji simaho afa inalokuhwayo. Ose syofisyalokweno.

8

Hwasyo anitune'no tongo fonjokisasyiwo'n'ingkohoho oso'ne hungkuno-foho.

¹ A'amu fehohnjoso hofiko hwasyo anitune'no yahu fonjokisasyiwo'n'ingkohoho so'no sekwo ngkimo oso yahu hiso'no hungkuno ntohonimalofo kuyoho. Oso'no sekwo ngkimo ole ntimalofo. Olo yahu loso nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi wonantantaho. Manyo'njo uyantantaho. Ose ntimalofofoho. Olo hilo so'no a'amu huno kengo kengo mokosyohumalofo. A'amu fihwo kako huno ole syafisyihwoloho. Nje hunoso nto'nohinofoho. A'amu huno kengo'njoso hofikoe hunoso nto'nohinimaho. A'amu kako huno ose syafisyoso sohwo kako yokumpohn'nyo imo'nonto nom'ne a'amuso monje esyalofoho. O'o, kiko huno olo'no fisyafisyo. A'amu olo hilo so'no huno kengo kengo'njo so'nji nakwo simeho uyano. Oso yahino wopingo huhwo sohwo nakumo yokumpohn'nyo wonasosofito'mtonoho. ² A'amu fihwa hofiko huno ole syafihu'malofi, oloso nakwo yo'mayo hopi'nonohino so'no huno nayohoho. Oso a'amu huhwo sohwafe hunoso nto'no mosyafisiyofoho. Fehohnjoso huno motipemaso'njo humalofo. ³ U, a'amu fihwo kako Anitumo simeho uy'wo'n'ingciso oso hune'no Anitu kako huno nto'no uyohoho. Nje a'amu ne hwosoho ulalofoho.

⁴⁻⁶ Oseso oso yahu anitu hwasyo sohune'no fonjokisasyiwo'n'ingkohoho so'no ole selalokweno. A'amu nakwoe Anitu ne sohumo min'ing kayo'njo sohwa hofiko ole liwo'n'ingkohoho, Yo'mayo ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji nakwoe hwe engo anituyoho. Ose lontifi oso hwamne'no hofiko in'ingkawentifi hwomtame ulohof'wo'n'ingkohofofoho. I nakwo hn'nwiye Mpohwo Anitu kako anga'nohinohwo humaho. Kako yo'mayoso hwap'ingo hweho. Oseso nakwo kakoe'nwoho. Anitu kako'nji humane so'no nakumo namti'mokumentisofoho. Jisas Kilais kako'nohini nakwoe Hwe Engo hweho. Kako yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinoso mt'i'mokumentiso hweho. Nakwoe songo humayoso kakinta'angofoho. Oseso nakwo oso hwasyo anitu sohune'no nakwo huno ole nayohoho, neso anefoho. Anitu pi'ningo mohumuyoho. O'o, nakwoe Anitu songo ne'no humayo'ne sohwo kako'nohini humaho.

⁷ Oseso a'amu fehohnjo hofiko hohonta hwasyo anitumo in'ingkamotofoso hofiko olohonta nakwoe Anitu ne sohumo kahopi in'ingkowalokwofo. Oso'no hofiko hwasyo anitu ne anefoho eso'no huno nto'no muyofoho. Oseso hofiko ole syofisyalokwofo, a'amu hofiko oso yahu hwasyo anitumne'no fonjokisasyiwo'n'ingkohofoso hofiko nifijoso u hofiko oso hwasyo anitu sohwoe yofeso ho'nomalokwofo. Ose syofisyalokwofo. Oso'no hofiko ole lalokwofo. A'amu hofiko hwasyo anitu sohune'no yahu fonjokisasyiwo'n'ingkohofoso oso yahu hiso nakwo naso'manji u nakwo yahino wonyo yalokuhwono. ⁸ Oso'no huno waseyono. Nakwo oso yahuso naso'manji Anitu kako nakumo ole monalonefoho. Oso yahinoso wonyofoho. U, nakwo oso yahuso manyo'njo yaso'manji Anitu kako nakumo ole monalonefoho. Oso yahinoso wopingofoho. Ose monalonefoho. ⁹ I oso'no sekwo nom'ne a'amu somne'no huno fisyafihupmno. Anituye a'amu ne fehohnjoso hofiko Anitumo simeho we'e'nohini uyalokwofoso hofiko huno ole syofisyalokwofo. Hwasyo anitumne'no yahu fonjokisasyohofoso nakwo naso'manji oso wonyofoho. Ose syofisyalokwofo. I sekwo soku sekwo huno ole syofisyalokwofo. Oso yahu hiso nakwo naso'manji oso wopingofoho. Hon'ing kano wonyo

anefoho. Ose syafisyikuji oso yahu hiso sekwo nonontaningkuji oso a'amu simeho we'e unyoso hofiko nosehoningkuji ole wolantifeho, U, hofiko yahu nalokwofo. Oso'no ngko huhwo'nnonji wonano. Ose ko likuji yahu nifijo'manji u hofiko hofikoe simeho mo'mo hungkuno hnnyoso hwotoho wofeentifeho. Ose ikujo'no Anitu kako wonyofoho ulimontonoho.

¹⁰ Sekwo a'amu yo'mayo so'no huno nto'nohino'nji'nwoho liwo'n'ingkohoho soku sekwo oso hwasyo anituye ango somo nosyukuji yahu ningkahon'ingkuji a'amu nom'nehwo kako simeho mo'mo huno anga'nohino yokumpohn'nyo muto'nyoso huno kengo kengo syafihu'nyo sohwo kako nosehon'ingkuhwosi kako oso yahu hwasyo anitu oso hune'no fonjokisasyohofoso kako huhwo'nji yahu hiso wonantifeho. ¹¹ Ihwoni, sen'ing kwa'wehwo huhwo sohwo oso hwe sohumne'no Kilais kako asomo utimayo'ne poyo pe'nimentiso oso hwe huhwo sohumo sekwoe huno wopingo so'nji sekwo kakimo wonyo umokantifeho. ¹² Oso a'amu simeho mo'mo huno anga'nohino yokumpohn'nyo muto'nyo sohumo sekwo wonyo umokufijo so'no sekwo Kilais huhumo wonyo ulohofantifeho. ¹³ Oseso ngko yahu fehohnjoso noni'moho. Hwap'ingoso ngko oso yahu hiso nimeso nje ningkwahwoe hon'ingkanoso wonyo umokumeso'no ngko oso yahuso apa'no manimnehono.

9

Poul kako Anituye hungkuno liku'mofo syoho so'ne hamniyoho momaso so'no simonyo imentisofoho.

¹ Ngko Anituye hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho'njo hwo'nyoho. Olo hwahoponjo syoho hiloso a'amu hwahoponjoso montapmmentohofoho. O'o, Anitu kako ntapmmentisofoho. Oso'no yo'mayoso ngkimo mokilo'mokomokonisyohumanehoho. *Apousel* nom'ne sohwa hofiko nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisimo uhwonimentohofoso ngko huhwo'ni uhwonimentohefoho. Ngko kakine'no kakoe hungkuno loseku'mofahon'ingko sekwo oso hungkuno homo somo simeho umentohoho so'no olo nje syoho homo losomo ne imo'nimentisofoho. ² I oso'no a'amu fehohnjoso ngkine'no ole lalokwofo. Olo hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho loso Anitu kako Poulimo muyimmentisofoho. Ose ko lontifi sekwo soku sekwo Anituye hungkuno nje mango mta'ni upa'nontifi in'ingka mentohoho so'no sekwo huno wopingo neso ole tipema'mentohofi, Poul kako Anituye syoho nehopi yalofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho, Poul kako Anituye *apousel* ne hweho. Sekwo oso hiso'no huno seyohoho.

³ A'amu fehohnjoso hofiko nje syoho somne'no yoka ntiwo'n'ingkohoho so'no ngko olo hungkuno homo losomo aku uliwo'n'ingkohono. ⁴ Nekwo Mponopasi'nji Anituye hungkuno a'amu somo ulihwaso'no hofiko nekumo wosopayo ejapifijo'manji e'wa, oso yahinoso wonyotaho. ⁵ Pita'nji nom'ne hwe Anituye hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohwani Jisasiye kon'ing kwa'wehwo sohwani hofiko moya'mi Anitumo in'ingkawowo'n'ingkohoho osofamo ape ma'mentohofohoho. Hofiko Anituye hungkuno a'amumo liku'mofoso a'musyanji emoyontifi liku'mofalokwofo somo sekwo wosopayo yo'mayoso uyalokwofo. I oseso nekwo Mponopasi'nji nekwo ose yasoso oso wonyotaho. ⁶ I nekwo Mponopasi'nji hamniyoho syoho yontai hamniyoho hiso notipementai nekwo wopayo yo'mayo oso mpe iwo'n'ingkuhwoyo. I nom'ne sohwa hofiko Anituye hungkuno selahon'ingkofi sekwo wopayo uy'wo'n'ingkohoho kuyoho. Nekwo wosopayo'ne yo'mayo so'no jomo

selonontentasi Anitu kako yahino nto'nohini'maho elihwonesohilo. ⁷ Olo so'no huno waseyono. Hwe engo sohwafe a'amu itokuso'njo sohwa hofiko siki syoho liwo'ningkohoho. O'o, awonoho. Hofiko hamniyoho nomantifi wosopayo mpe iwo'ningkohoho. A'amu wopasyoho iwo'ningkiso osohwo kako siki syoho liwo'ningkohoho. O'o, kako wopayo nomahwosi wanimontonoho. A'amu yahu mokosyohumayo sohwo siki syoho liwo'ningkohoho. O'o, awonoho. Yahu fehohnjoso wanimontonoho.

⁸ Ngko olo hungkuno selalokwe loso'no nakwo a'amu olo hwaho lopo humalohwone hn'nwi nakwo huno nayohoho. Oso hungkuno nehopeho lalokuhwono. I nakwo'nohino'maho. O'o, Anituye hungkuno hi hi'njofoho. ⁹ Mouses kako hohonta olo hilo so'no ole mti'mokumento, Sekwo yahu *mpulimokau* sohwo hofiko wosopayo *hwit* paho wae yafo'ne hwotoho feehoningkuji sekwo hofikoe mango somo nopijumofikutoho. Ose mti'mokumentisofoho. Oso yahu *mpulimokau* huhwo sohwo kako kakoe syoho somne'no mijoho uyahoningkuhwosi wosopayo *hwit* fehohnjoso wanimontonoho. Anitu kako oso yahu *mpulimokau* osomnohini syafisyonto nalimentisofoho. ¹⁰ O'o, nakwo a'amu hi'nnontne'no syafisyonto nalimentisofoho. Anitu kako olo yahino loso'no umo'ningkohoho. A'amu kako wopasyoho osomne'no hwaho ikutofwo'ningkiso sohwo'nji a'amu wosopayo toyo yahoningki hu'memawo'ningkiso sohwo'nji siko wosopayo fehohnjoso nomahnne'enji syafisyonji syoho iwo'ningkisiyofoho. ¹¹ Oso pa'nyoso nekwo Anituye Towahunoso sekwoe simeho mo'mo uyo hulimentihwoyofoho. Oso syoho imentihwoyo homo somne'no sekwo yo'mayo a'apahomne'no ejapifijo'manji oso wonyotaho. O'o, oso yahino hiso nto'nohinofoho. ¹² Nekwo sekumo noseliko'mahoningkuhwoi nom'ne a'amu sohwa hofiko sekumo Anituye hungkuno losetihwahoningkofi sekwo hofikimo wosopayo yo'mayoso uyimentohofofoho. Ose uyimentohofofoho so'no sekwo hofikimo yahino nto'nohinoso uloho'mentohofofoho. Simo'mo Anituye hungkunoso sekwoe angoso sopo m'mofape sohonta nekwo Anituye hungkuno losetihwamentihwayofoho. Oso'no nekwo sekumta'ni yo'mayoso mayoso oso wonyotaho. Oso yo'mayoso womantayo ko imentihwayoso oso hiso nekwo momasofoho. Hwapingoso nekwo ole syafihu'mentihwoi, a'amu nekumne'no huno ole syafihupitnnehoho, Siko wosopayo'nji mijo'nji engo womaho nolonji Anituye hungkuno lonetihwalokusiyo. Ose syafihupitnnehoho. Nekwo Kilais kakoe hungkunoso mopijwosyahnnohontai nekwo nakwoe hamniyoho'nji hofikoe yo'mayo wosopayo mayo so'no yo'mayo tango kengo kengo nekumo e'ma'mentisofoho.

¹³ Sekwo olo hilo so'no huno maseyotaho. A'amu hofiko Anituye angoso engo somne'no wopayo Anitumne'no ho'nasyiwo'ningkohofoso a'amu oso angoso homo somjo syoho'njo sohwa hofiko nomantifi niwo'ningkohofofoho. Oso ijempoho Anitumne'no yahu fonjokisasyiwo'ningkohoho soponjo a'amu syoho'njo sohwa hofiko yahu fehohnjoso nomantifi noniwo'ningkohofofoho. ¹⁴ Oso yahino hiso'no Anitu kako nakumo olo honingkano hungkuno loso nejapmmentono. A'amu Anituye hungkuno lonetihwawo'ningkohoho sohwa hofiko oso hungkuno hiso lonetihwahoningkuji nakwo a'amu hn'nwi nupa'ningkuhwasi nakwo oso a'amu huhwo sohwafe a'apahomne'no ufo'mayoso wosopayo uyantanoho. Anitu oso honingkano hungkunoso nejapmmentisofoho.

¹⁵ Ngko sekwo'nji humamentohe sohonta ngko sekumta'ni woso-

payo'no jomo selonti'mtentesi oso yahinoso wopingo'nesohilo. I oso'no ngko sekwo'nji nohumanji yo'mayoso momaso'njo hwo'nyoho. I olo-honta ngko yo'mayoso ma'mne'engi momti'mokalokuyohono. O'o, ngko moma'mnehono. Olo nje yahino loso'no nje simeho wopingo numo'nimaho. Oso nje simeho wopingososo a'amu fihwo kako wae nto-hofonoho. Ngko olo syoho loso ne'no i'mo mijoho'no pe'nime'manji e'wano. Nje simeho wopingo wanimo'nimontonoho. ¹⁶ Ngko Anituye hungkuno losetihwalokwe so'no ngko nje yokumpohn'nyo so'no ngko nje yofe woho'namo'nimontaho. O'o, oso ni'hu'no awonoho. Anitu kako ngkimo olo syoho loso ntapmmentiso loso ngko molosetihwayo'njo'manji u ngko tango engo woma'monnoho. ¹⁷ Hungkuno selalokwe hwapingososo olenoho. Ngko olo syoho loso ngko nje huno mta'ni uyimo lonti'mtentesi u ngko sekumo ole seli'mnesohilo. Sekwo nje syoho somne'no yo'mayo ho'yangoso ntapmno. Ose seli'mnesohilo. O'o, olo syoho loso Anitu kako ngkimo nonihwosopento ntapmmentiso so'no ngko nom'ne honingkano ngko umneso ane hwo'nyoho. O'o, ngko Anitu kakoe syoho'nohini ulohofiwo'ninkohe hwo'nyoho. ¹⁸ I oso'no ngko olo nje syoho losomne'no ngko peho hamniyoho ma'mnehono. Nje hamniyoho mayoso olenoho. Ngko Anituye hungkuno a'amumo lutihwawo'ninkohe so'no ngko hamniyoho manti'mtentesi oso yahinoso nto'nohini'maho. I oso'no ngko yo'mayo hamniyoho oso momaso hwo'nyoho. O'o, ngko siki syoho yalokweno. Oso yahino ngko esetihwalokwe so'no nje simeho wopingo nimo'ninkohoho. Oso simeho wopingososo nje hamniyoho pa'nyofoho.

Poul kako hwe moya'mi hopi'nonohinofe syoho ulohofiyo hweho.

¹⁹ Ngko hwe hwahoponjo sohwoe syoho ulohofiyo umo'nimonji'maho. Oseso ngko hamniyoho mayo'ne a'amufe hungkunomo enjwa'mo mohumuleno. I oso'no ngko a'amu hopi'nonohino sofe syoho ulohofiyo imo'nimentoheso hwe moya'mi hopi'nonohini hofiko Anitumo simeho uyifitne'engi imentohefoho. ²⁰ Ngko a'amu Juta somo Kilaisimo iningkafitne'engi hofikoe yahino somo enjwa'mo humanji Kilaisiye hungkuno lutihwamentohofoho. I ngko Kilaisimo simeho uyalokwe so'no Kilais kako Jutafe honingkano hungkuno somta'ni ngkimo isihutofonima'mentisofoho. Oso'no ngko honingkano hungkuno somo enjwa'mo mohumuleno. I oso'no a'amu honingkano hungkunomo enjwa'mo humalofoso hofiko Kilaisiye hungkunomo iningkafitne'engi ngko honingkano hungkunomo enjwa'mo humaleno. Osopo humanji ngko Anituye hungkuno lutihwawo'ninkohefoho. ²¹ Oso pa'nyoso a'amu temtitofa kengoso hofiko a'amu Jutafe honingkano hungkuno somo enjwa'mo mohumunyo so'nji ngko hofiko'nji nohumanji ngko huhwo'ni oso honingkano hungkuno homo somo enjwa'mo mohumawo'ninkiyohono. Ose yontaninko nohonontifi hofiko Kilaisimo iningkafitne'engi iwo'ninkohefoho. I oso'no ngko oso pa'nyo nohumanji ngko Anituye honingkano hungkuno so'no iningo maniyofoho. O'o, ngko Kilaisiye honingkano hungkuno somo enjwa'mo ne'no humawo'ninkohefoho. ²² A'amu fehohnjoso hofikoe simeho mo'mo huno anga'nohino yokumpohn'nyo muto'nnysoso hofiko huno ole syafisyiwo'ninkohofi, U, nakwo yo'mayo yahu oso nasoso nakwoe honingkano wonyo umo'nimontonoho. Hofiko oso yahino so'no ntahoninkofi ngko oso yahino hiso'no wonyo'maho kosyafisyonji ngko hofiko'nji nohumahm'mo oso yahino hiso ngko huhwo'ni mimnehono. Ngko oso hiso i'me'no nohoninkuji hofiko Kilaisiye hungkuno wopingo

somo nupa'n'ingkuji hofiko simeho yokumpohn'nyo uyantifeho. Ngko a'amu ango'meemjo so'nji ngko hofiko'nji nohumanji hofikoe yahino somo in'ingkametohefoho. A'amu fehohnjoso hofiko ngkimo nonehon'ingkuji hofiko Anitumo in'ingkafitne'engi oso yahinoso iwo'n'ingkohe hwo'nyoho. ²³ A'amu fehohnjoso hofiko Kilais Jisasiye hungkuno somo tifi in'ingkakui oso homo somo Anitu kako hofikimo wop'ingo ulohofone'engi olo syoho loso yalokweno. Oso pa'nyoso ngko huhwo'nnonjimo wop'ingo ntohofone'nji yalokweno.

Nakwo Anituye syoho yokumpohn'nyo yaso'manji nakwo wop'ingoso womantanoho.

²⁴ A'amu hopi'nono hofiko mjake'we wohnnano likui mjake'we ko hnnifijoso a'amu fehohnjoso hofiko ho'yango wop'ingoso womantife'maho. Oso'no sekwo huno maseyoho liyohoho. Oso pa'nyoso sekwo hokunonji Anitu mta'ni yo'mayo wop'ingo mayo'ne sekwo Anituye syoho yokumpohn'nyo fiyoho'nimno. ²⁵ A'amu hofiko yo'mayo mjake'we hnnyo somjo ho'yangoso womano likui hofiko piso'mo'nyo ikutoho. O'o hofiko hofikoe a'apaho yokumpohn'nyo ito'nyo'ne syoho ne'no mjim'wekuji mjake'we hnnyo somjo ho'yango mayo'ne syoho engo uyantifeho. I oso syoho engoso hwahoponjo ho'yango'nefoho. Oso hiso moi'wo umo'nimonte'no yohoho. I oso'no nakwo Anituye syoho yalokuhwone hn'nwi nakwo ho'yango engolopohamo ne'no went'hwone so'no syoho yalokuhwono. Oso'no syoho yokumpohn'nyo uyano. ²⁶ A'amu mjake'we hnnyo sohwa hofiko hano ito'nohino yontifi hohwafo sopo komo'no i'mofapi'wo'n'ingkohofofoho. Hano ikitokitofo so'njo'maho. O'o, awonoho. Oso pa'nyoso ngko Anituye syoho iwo'n'ingkohono. A'amu yihufo wopolo-fano likui hofikoe meso siki wofant'hm'maho. O'o, hofiko yihufo ne somo nuhwon'ingkuji wofantifeho. Oso pa'nyoso ngko Anituye syoho yalokwesio siki miyalokuyohono. ²⁷ O'o, awonoho. Ngko nje hunomnohini min'ingkowalokuyohono. O'o, yo'mayo wonyo nje simeho sohwo umo lonte somo ngko monje yasyonji Anitu kakoe syohoso yihufo nemo uhwonontifi polofohoho oso hopa nto'no yalokweno. U ngko ose mimme'manji Anitu kako ngkimo olo hungkuno loso want'montonoho. Kiko a'amu somo nje hungkunoso ko ulonji kiko yo'mayo yahino wonyo jije simeho sohwo umo lonte somo monje meesiyo'njo iso'manji kiko ho'yango momatnnohino. Anitu kako ngkimo ose ntonohonji ngko syoho yokumpohn'nyo yalokweno.

10

Hwahoponjo yahinoso nakumo yamofo nalohof'hwoso'no nakwo osomo in'ingkuhwaloho.

¹ Nje a'amu soku, a'amu fehohnjoso hofiko Anituye hungkunomo hwotoho hmentohoho somne'no sekwo huno olo so'no fisyafihupmno. Hohonta Mouses kako a'amu Isilaelife ajuyohwosamo hwaho Ijip mta'ni nomanto hofiko Ijip nuliko'mantifi hwaho a'amu anepono motawento osopo humamentohofofoho. Oso hopo sopo Mousesi'nji a'amu Isilael so'nji hofiko osopo nohumentan'ingkofo himo a'amu hopi'nonohino somo ifehu'mokahumentisofoho. Siki ifehu'mokahumentiso'maho. O'o, hon'ingkanu utihwayo'ne ifehu'mokahumentisofoho. Osohonta hofiko mijo ayo engo mom'ingo sopo i'mofiwahon'ingkofo Anitu kako hofikimo mijo ayo engo huhwo sohomo mt'hup'ihwojahon'ingki a'amu hopi'nonohino hofiko osopo wako'mentohofofoho. ² A'amu hiso hofiko Mouses nakwoe hwe engo umo'nono lontifi hofiko kako'nji ufahi'nontifi

kakimo iningkawentifi hofiko himo homo somo enjwa so'mo humantifi mijo engo somo wako'mentohofofoho. ³⁻⁴ Oseso hofiko mijoho uyahoningki Anitu kako ahwomo mta'ni wosopayo'nji mijo'nji hopi'nonohino somo umentisofoho. Nuyahoningki hofiko nimentohofofoho. Oso hopo sopo mijo sojo mta'ni nimentohofoso oso mijo hwapingoso Kilaisiyoho. A'amu hofiko hano loho'nowentaningkofi Kilais kako hofikimo hofiyo emokosyohumamojo hweho. ⁵ I oseso Anitu kako a'amu hopi'nonohino homo somo wopingo ko ulohofahoningki hwe moya'mi pi'ningo engoso hofiko yahino wonyoso yahoninkofi Anitu kako nuhwononto oso hwaho a'amu ane sopo Anitu kako hofikimo poyo umokumentisofoho. Umakahoningki hofikoe pijafoso oso hwaho hopo sopo hintalinyo pa'nyo osopo nonje hu'mehinawo'mentisofoho.

⁶ Oso yo'mayo hopi'nonohino imo'nimentisoso nakumo honingkano wopingo netihwayo'ne imo'nimentisofoho. Hofiko yo'mayo so'no hi umo'ningkahoningki wonyo imentohofofoho. Oso hopaso nakwo miyanehwono. ⁷ Oso'no neyakwosa fehohnjo sohwa hofiko hwasyo anitumo iningkawentifi hofiko hwomtame uloho'mentohofofoho. Oso hwamne'no Anituye hungkunoso ole nalimento, Hofiko hwasyo anitu somne'no hwomtame ulohofontifi hofiko nohumantifi wosopayo'nji mijo'nji nontifi nolikafontifi hofiko syohi'nyo wonyo imentohofofoho. Nakwo oso hopaso miyanehwono. ⁸ I oso'no nakwo nom'ne a'amufe apohufo ihwaloho. Oso a'amu Isilael pi'ningo engoso hofiko oso yahino wonyo hiso yahoninkofi Anitu kako oso sikuno anga'nohino somo hofikimo poyo imokumentisofoho. Oso a'amu hiso hofiko *tiwenti-tili tausenifoho* (23,000). ⁹ I oso'no nakwo Anitumo yamofo nulohofihwaloho. A'amu Isilaeliso hofiko Anitumo yamofo ulohofontifi hofiko kiko nto'no monemokosyohumawo'ningkiyohino hwosoho ulahoninkofi Anitu kako oso a'amu homo somo homaso toho wolo'meehufe lonto homamo uhwojahoningki a'amu pi'ningo engo somo homaso toho lofopijisyu'mo'mentohofofoho. ¹⁰ I yo'mayo Anitu iwo'ningkiso so'no yoka hnningkuhwaloho. A'amu Isilaeliso hofiko Anitumne'no yoka hungkuno ulahoninkofi a'amu ahwomo mta'angoso kako a'amu pi'ningo engo somo fonjahumentisofoho.

¹¹ Oso yo'mayo yahino wonyo imentohofoso a'amu fihwa hofiko oso yahino wonyo imentohofoso so'no Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso sohwa hofiko nakumo honingkano wopingo netihwayo'ne iyoswomo mti'mokumentohofofoho. Nakwo olohonta nohumentaninkuhwoni sikuno moi'wo umo'nimonto yahoninko nakwo oso hungkuno homo somo nuhwonontani nakwo oso honingkano homo somne'no huno wopingo tipemalokuhwono. ¹² Oseso a'amu fihwo kako ole loso, Ngko yokumpohn'nyo lohokwe so'no ngko honingkano wonyo mimnehono. Ose loso sohwo kako i'waho nto'no wehumano. Kako nopiwasyonoho. ¹³ A'amu hopi'nonohino hn'nimo yo'mayo honingkano wonyo nontimne'no ipenemotawesoso kengo kengo'maho. O'o, afa'nohinofoho. Oso'no Anitu wosefo'ma'mo nalimentiso so'no nakwo huno nayohoho. Kako olohonta nefe'malofoho. Oseso honingkano wonyo nontimo nemotaweso sohwo kako nakwoe yokumpohn'nyo somo moneyakolofonehoho. Yo'mayo wonyo ne'maso sohwo woneyakolo'mo lihwosi ko yososo, Anitu nefe'mayo'ne honinganoso umo'montonoho. Kakoe yokumpohn'nyo nejapihwoso'no nakwo yokumpohn'nyo wolohofantanoho.

Nakwo Anitumo iningkohwasi towahuno wonyo so'nji iningkohwaloho.

¹⁴ Anitu kako a'amu Isilael homo somo wopingo ko ulohofahon'ngki hofiko wonyo imentohofofoho. Oso'no nje a'amu soku sekwo anitu hwasyo somo hohujo ikinjaofikuji i'waho fiyimno. ¹⁵ Sekwo huno'njo kuyoho. Ngko sekumo olo hungkuno selalokwe loso'no sekwo huno fisyafihupmno. ¹⁶ Kilais kako nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso oso'no wosyofisyano lontani nuhu'mokontani nakwo olo mijo Jisasiye honiyofoho lontani Mpohwo Anitumo isamayoka ulontani nonontani ole syafisyiwo'n'ngkuhwono, Jisas nakumne'no kakoe honiyo usihuma'mentiso sohumo ufohi'nalokuhwono. Nakwo wosopayo nomentani kutikujo lohofontani nontani Kilaisiye a'apahofoho liwo'n'ngkuhwono. Kilais kakoe a'apaho nakwoe wonyo engo so'no tohino umnimentiso sohumo ufohi'nalokuhwono. ¹⁷ Oso wosopayo anga'nohinoso nakwo hwe moya'mi pi'ningo hn'nwi nakwo kutikujo lohofontani nimalohwone hn'nwi nakwo afa aswomjo pa'nyi'nwoho.

¹⁸ Sekwo a'amu Isilaelife yahino so'no sekwo huno fisyafihupmno. Hofiko Anitumne'no yahu fonjokisasyontifi hofiko oso yahu fehohnjoso nonontifi ole syafisyiwo'n'ngkohofi nakwo Anitu'nji mafohoto'n'ngkuhwono. ¹⁹ Ngko hungkuno hwap'ngoso pehofo selalokweno. A'amu hofiko hwasyo anitu sohune'no yo'mayo ho'nasyiwo'n'ngkohofoso ne hi'njotaho. Oso hwasyo anitu sohwo kako nehopi lohumafo. Ose loselalokweno. ²⁰ O'o, oso awonoho. Hofiko yo'mayo hwasyo anitu sohune'no ho'nasyiwo'n'ngkohofoso sohwo oso towahunu wonyo somne'no ho'nasyiwo'n'ngkohofoso Anitumne'maho. Oso'no oso a'amu hofiko towahunu wonyo sohwafo yofe ho'nomayo'ne uhu'mokukuji sekwo hofiko'nji nomihu'mokin'ngkutoho. Sekwo hofiko'nji mihu'mokin'fijo'manji towahunu wonyo sohwanji ufohi'nantifeho. ²¹ Sekwo nuhu'mokontifi Kilaisiye honiyo'nji a'apaho'nji nontifi towahunu wonyofe wosopayo so'nji nomohu'mokukuji non'ngkutoho. O'o, sekwo oso hon'ngkano hufa'uyo homo somo sin'ngkakutoho. Sekwo Anitu'nji wohumano likuji sekwo towahunu wonyo so'nji nohumafikutoho. ²² Sekwo oso hon'ngkano hufa'uyo somo ifijo'manji Anitu kako ngkilaho selihwosi nakumo simaho wonyo wonejapmmontonoho. Hwap'ngoso Ngko'nohini Hwe Engo hwo'nyoho ose nalimentisofoho. Nakwoe yokumpohn'nyoso kakimo uyakolofantantaho. Nihu'no awonoho. Ose selalokweno.

Sikuno huhwo huhwi nakwo Anituye yofeso engolopohamo woho'nomehwano.

²³ A'amu fehohnjoso ole liwo'n'ngkohofofoho. Yo'mayo hopi'nono Anitu kako nakumne'no hano mopitofasiyoso nakwo yasoso oso hiso'no hon'ngkano wonyo anefoho. Oso hungkuno liwo'n'ngkohofoso nehopeho. I oso'no yahino fehohnjoso nakumo monefo'manehoho. Nakwo Anituye hon'ngkanomo in'ngkowmentan'ngkuhwasi oso yo'mayo yaso sohumjo yokumpohn'nyo sohwo kako nakumo yokumpohn'nyo monasosofitofonehoho. ²⁴ Yo'mayo nakwo uyano lihwasoso huno nakune'no syofihu'n'ngkuhwasi ihwaloho. O'o, nakwo huno nom'ne a'amu somne'no huno wosyofisyano. U, ngko ose i'mo nom'ne somo ufo'ma'montaho. Sekwo huno oso'no syafisyikuji yo'mayoso fiyimno.

²⁵⁻²⁶ Nakwo huno ole nayohoho. Olo yo'mayo hopi'nonohino olo hwaho lopo wojoso Anituyefoho. Anituye hungkunoso ose nalimentisofoho. Oseso nakwo yo'mayoso nasoso oso wopingofoho. Sekwo tongo wonano likujoso uhu'mokiyo sopo nta'ni mpekuji sekwo oso tongo kakwo'yohwo sohumo

olo tongo loso kiko hwasyo anitu hwoso sohune'no fonjokisasyohino mta'angotaho. Ose ulohon'ngkiji mpehotoho. O'o, kiko mpe'nohini yohoji hmnyo.

²⁷ U hwe fihwo kako Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo sohwo kako wosopayo iloho ihwosi wonano lihwoosi johoh selihwoso'no u sekwo wosihwano likuji'manji u sekwoe hunofoho. Noho fiwanimno. Kako sekumo yo'mayo tongo sejapososo sekwo hmnimno. Oso tongo hiso'no sekwo huno pi'ningo syafisyikutoho. O'o, sekwo toho'nohini hmnimno. ²⁸ I oso'no hwe fihwo kako sekumo ole seloso, Olo tongo loso hwasyo anitumne'no fonjokisahumalofo mta'angofoho. Ose selihwosi, Ngko manimnehono selihwoso'no sekwo oso hwe huhwo sohwoe huno somne'no huno syafisyikuji noningkutoho. ²⁹ Hwapingoso sekwo huno ole seyohoho, Ngko olo yahu loso nime'manji nje honingkanono wonyo mmo'nonehoho. Huno ose ko seisoso oso hwe sohwo kako sekumo hungkuno seliso so'no kako ole syofisyalofoho. Olo yahu hiloso nimeso ngko hwasyo anitumo hopa iningkowalokweno. Oso a'amu huhwo sohwo kako huno ose syofisyalofoho. Oso'no sekwo oso yahuso noningkutoho. I oso'no nom'ne a'amufe huno somta'ango somne'no nakwo honingkanono somo hano pitofonesyalokwofoso wopingo'maho. Oso'no nakwo yo'mayo yahu nasoso'no a'amu ole nalifitnnoho, Oso yahinoso wonyofoho. Ose nalifitnnohontani yo'mayo yahu so'no nom'ne a'amu somo mulohonanehwono. ³⁰ Ngko Anitumo wosopayo'ne isamoyoka uli'mo noni'me'no nom'ne a'amu sohwo kako ngkimo oso honingkanoso wonyofoho eso peho'no wantimontolo.

³¹ Oseso sekwo nonyo wosopayo wonano yo'mayo yahino uyano likuji'manji sekwo simo'mo huno ole fisyafihupmno. Yo'mayo imeso ngko Anituye simeho wopingo umokumontaho. Sekwo oso hiso'no huno kaki'no syafisyikuji sekwo yo'mayo Anituye yofe ho'nomayo'ne fiyikuno. ³² Sekwo soku sekwo a'amu Juta so'nji a'amu temtitofokengo so'nji a'amu Anitumo iningkawowo'ningkohoho so'ntnne'no huno fisyafihupmno. Sekwo yo'mayo iwo'ningkohoho somo seningka'fijomanji hofikoe honingkanono wonyo ifijo so'no sekwo oso homo somo ikutoho. ³³ Ngko huhwo'niye yahinoso oso pa'nyofoho. A'amu hofikoe simeho wopingo umo'none'enji ngko yo'mayo wopingoso iwo'ningkohefoho. Yo'mayo ngkimo nifo'mayo syoho osomnohini miyalokuyohono. O'o, a'amu pi'ningo engo somo wopingo ulohoho'neso syoho yalokweno. Hwapingoso a'amu hofiko Anitumo iningka'fitnne'enji ngko yo'mayoso yalokweno.

11

¹ Sekwo ngkimo nohonimno. Kilaisiye yahinomo iningkowalokwe hopaso sekwo ngkimo tifi nningkapmno.

Moya'mi sofa hofiko Anitumne'no uhu'mokukuji hofiko hofikoe mnokinono ufehu'mokohinantifeho.

² Sekwo ngkine'no huno syanifisyiwo'nontifi oso hungkuno nto sejapmmmentohe somo sekwo hofiyo iningkowalokwofo. Oso'no ngko sekwoe yofe ho'nomalokweno. ³ I oso'no sekwo olo nje hungkuno loso'no huno waseyono. Kilaisiye mnokino engoso Anituyoho. U nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi hwe hopi'nonohino sohwo'niye mnokino engoso Kilaisiyoho. Oso pa'nyoso hwoya'mi sofafe mnokino engoso huhwafoho. ⁴ Oso'no a'amu fihwo kako Anituye hungkuno a'amumo ulihwosi

kako Mpohumo jomo uloso sohwo kako kakoe mnokino manji'mofo so'nji lohofoso'manji kako wonimango unimontonoho. Sekwo a'amu Koulin sopo humalofo soku sekwo ole liwo'n'ingkohofi, A'amu mnokino manji'mofo'njo sohwo kako nom'nehumo enjwa'mo humunyo hweho. ⁵ A'mu fisi kako mnokino manji'mofo ane lohofoso'manji kako a'amumo Anituye hungkuno ulihwosi Mpohumo jomo uloso'manji kako wonimango unono. Hofiko kakimo mnokino manji'mofo ane simo uhwon'ngkuji a'amu hofiko ole wolantifeho, Olo a'mu losi kako wonimango unono. Kako yokumpohn'nyiyoho. Hwe sohwa hofiko mnokino manji'mofo momanji'mo'nyo iwo'n'ingkohofi pa'nyiyoho. Oso'no kako hwoya'mi hwa'nte sofafe mijiyo hm'n'wo'n'ingkohofi pa'nyo hm'nniyoho. ⁶ U a'mu fisi kako kakoe mnokinomo hwapife mopa'nyosimo a'amu nuhwon'ngkuji ole wolantifeho. Oso a'amu kako hwehumo enjwa'mo mohumuyoho. Kakoe yokumpohn'nyoso yakolo'nniyoho. Oso a'musi kako kakoe mijiyo hwe sohwafe mijiyo hopa tifo wahm'nono. U kako oso a'musi kako mijiyo tifo so'no ngkilaho loso'manji e'wano kako nom'ne a'amu'nji Anitumne'no uhu'mokufijo so'no kakoe mijiyo somo hwapife wopa'nono. ⁷ Anitu sohwo kako Hwe Engo ne hweho. Kako nom'nehumo enjwa'mo mohumunyo hweho. Osohwo kako hwe hwahoponjo sohwna'nimo kako pa'nyo mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo hwe sohwna'ni nakwoe mnokino somo nopo'n'ingkuhwaloho. I oso'no moya'mi sofa hofiko hwehwamo enjwa'mo humalofo. Oso'no hwoya'mi sofa hofiko hofikoe hwehwafe yofe ho'nomayo'ne hofikoe mnokino somo wopa'nife.

⁸ Hwap'ingoso hohonta Anitu kako hwe mti'mokumentisoso ape mta'ni yafo manto mti'mokumentiso'maho. O'o, kako hwehumta'ni yafo anga'no manto ape mti'mokumentisofoho. ⁹ Anitu kako apeso hwehwamo ufo'mayo'ne mti'mokumentisofoho. ¹⁰ Oseso moya'mi sofa hofiko hofikoe hwehwamo enjwa'mo humalofo sofa hofiko oso hiso'no a'amu ahwomomjo somo utihwayo'neso hofikoe mnokino somo wopa'nife. ¹¹ I oso'no nakwo Anitumo simeho uy'wo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwo hwe sohwna'nnohini yo'mayo iyoso'no hopo'maho. I hwoya'mi sofamnohini yo'mayo iyoso'no hopo'maho. O'o, ose'maho. Hwe moya'mi nakwo nem'no majoku'nontani yokumpohn'nyo sosofito'nontani Anituye yahino afa'no afa'no iwo'n'ingkuhwono. ¹² Sime'mo Anitu kako hwe sohwoe yafo nopemanto ape mti'mokumentisofoho. I olohonta ape sofa hofiko hwomu aswo mawo'n'ingkohofi so'no Anitu kako hwomu apefe simehomo mti'mokuwo'n'ingkohofi. I oso hiso'no hwe hwoya'mi yo'mayo hopi'nonohinoso Anitu kako hwap'ingo hweho.

¹³⁻¹⁵ Nakwoe yahinoso olenoho. Hwe fihwo kako kakoe mijiyo sawemo engoso mahm'nyoso oso wop'ingo'maho. I hwoya'mi sofa hofikoe mijiyo sawemo engoso oso wop'ingofoho. Hofikoe wokosofoho. Oso mijiyo sawemoso Anitu kako hofikoe mnokinomo ifehu'mokosyohumayo'ne uy'mentisofoho. ¹⁶ Oso'no sekwo huno olo so'no fisyafihupmno. A'mu fisi kako Mpohwo Anitumo jomo ujo'ne tajo ango somo syuhwosi kakoe mnokinomo hwapife mopa'nyo'njo iyoso oso wop'ingotaho. O'o, wonyofoho liwo'n'ingkuhwonefoho.

A'amu Kouliniso hofiko Kilaisimne'no syafisiyo'ne honiyo'nji wosopayo'nji nimentohofi sohonta hofiko yahino wop'ingo somo nto'no min'ngkamentohofoho.

¹⁷ Jisas nakwoe wonyomne'no pe'nimentiso so'no syafisiyo'ne uhu'mingo so'no hon'ngkano hungkuno waselimonne'no yohono.

Ngko ole maselɪmnehono, Sekwo Anɪtumne'no nuhu'mokontɪfi sekwo Anɪtu kakine'no hwomtame ulohoho yahinoso wopɪngo yalokwofo. Ose maselɪmnehono. O'o, sekwo yahino wonyo yalokwofo. Sekwo yahino wonyo yalokwofo so'no sekwo mɪhu'mokiyo'njo yontɪfijontentesi oso wopɪngo'nesohilo. ¹⁸ Ole upa'nɪmalefoho. Sekwo nuhu'mokontɪfi sekwoe huno kengo kengo so'nji husilo husilofo lohofalokwofo. Sɪmeho afa minyofoho. Ngko oso hungkunoso upa'nɪmale so'no ngko huno ole syofɪsyalokweno. Olo hungkuno loso ne'njofoho syofɪsyalokweno. ¹⁹ Sekwo husilo husilofo lohofalokwofo so'no a'amu Anɪtuye hungkuno ne somo tɪfi inɪngkwalokwofo so'no utɪhwa'nyopo uhwonantanoho. Oso wopɪngofoho. I oso'no sekwo sɪmeho afa minyo'njo ikuji Anɪtumne'no uhu'mokufijoso oso wonyofoho. ²⁰ Jisas kako sekwoe wonyomne'no poyo imo'nɪmentiso so'no huno syafɪsiyo'ne nuhu'mokontɪfi wopayo nonontɪfi sekwo nto'no mohumulofo. O'o, sekwo Kɪlaisɪmne'no mosyofɪsyalokuyohoho. Sekwo wopayo siki nalokwofo. ²¹ Ou, sekwo nuhu'mokontɪfi sekwo anga'no anga'nohino soku sekwo sekwoe wosopayo nomotoswapontɪfi sekwo nom'ne a'amu somne'no huno monosyafɪhu'nyo'njo yalokwofo. Fehohnjoso mijo nilohofalokwofo. I oso'no a'amu fehohnjoso hofɪko wosopayo'no umofonyo iyoso'no mijoho engo uyalofoho. ²² Sekwo oso a'amu hisomo wopayo muyo'njo peho'no yalokwofo. Sekwo Anɪtuye a'amu homo somo sɪmeho muyaloku liyohoho. Sekwo hofɪkimo wonɪmango ifɪsyɪmofalokwofo. U, sekwo wosopayo engo wonano lɪkuji sekwo sekwoe angomo humafɪkuji hmnɪmno. Sekwo Anɪtuye tajo angomo somo peho'no motoswapohoho. I oso'no ngko peho hungkuno selɪmnehono. U, ngko sekwoe yofe woho'nosema'monntaho. O'o, nɪhu'no awonoho. Oso hiso'no ngko sekwoe yofeso moho'nosema'monnohono.

Nakwoe hwe engo Jisas kakoe inomokomoyo oso hwamo kakoe honɪyo'nji a'apaho'nji uyɪmentisofoho.

(Matɪyu 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)

²³ Ngko olo hungkuno Jisas ntapmmmentiso loso nto selɪmentohefoho. Oso sɪkuno homo somo Jutas kako mango sohwafe ahomo Jisasɪmo ho'nahumentiso sɪkuno homo somo Jisas kako wopayo nomanto ²⁴ Anɪtumo isamoyoka ulonto oso wosopayo hiso kutɪkujo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwamo nuyonto ulɪmento, Olo wosopayo loso nje a'apahofoho. Ngko sekumo sefo'mayo'ne sejopalokweno. Olo ngko sekwo'nji humanji yo'mayo selohofalokwe loso sekwo hwangku huno syanɪfohupitne'enji selohofalokweno. Hwangku sekwo olo hopa ne'no ikujo. Ose ulahonɪngki nɪmentohofofoho. ²⁵ Oso wopayoso moi'wo nosojwaofahonɪngkofi Jisas kako oso noswanyo ipisayo mijo'njoso nomanto nuyonto ulɪmento, Olo ipisayo mijolo nje honɪyofoho. Ngko sekwo Anɪtu'nji makotɪku'nyo'ne yahino songo so'no nje honɪyo usɪhuma'monnoho. Hwangku sekwo nje poyo pe'nyo so'no syanɪfɪsyɪkuji sekwo olo pa'nyoso ne'no ikujo. Ose ulɪmentisofoho. ²⁶ Ihwoni. Oso wopayo'nji mijo'nji nyo'ne yahino Kɪlais nejammentisoso sekwo ole lutɪhwalokwofo. Jisas nakwoe wonyomne'no poyo pe'nɪmentiso so'no nakumo huno nafohotofo'nefoho. Nakwo ose yontanɪngkuhwasi a'amu nom'neso nonahonɪngkuji hofɪko Jisas nakumne'no poyo pe'nɪmentiso so'no huno wotɪpemantɪfeho. Sekwo oso yahinoso ne'no mɪjɪmɪwentanɪngkuji Jisas kako asomo noponefoho.

A'amu fiso hofiko Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji siki nifijoso hofikoe honingkano wonyofoho.

²⁷ Kilais oso yahino nejapmmmentiso so'no olo so'no huno wonayono. A'amu fihwo kako Kilaisiye simaho wopingo mumokiyo'njo yoso sohwo kako Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji siki nososohwo kako Kilaisiye yahino losomo wonyo imokalofoho. Ose yososo'no kakimo tango engo u'malofoho. ²⁸ Oseso a'amu fihwo kako Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji wanimo lihwoosi simo'mo kako kakoe simaho huno osomo nto'no syafihu'ningkuhwosi into'nohini imo'ningkuhwoso'no wanono. ²⁹ Hwapingoso a'amu fihwo kako hwe engo Jisas nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no huno nto'no muyo'njo sohwo kako Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji siki nososohumo Anitu kako oso a'amu huhwo sohwoe yahino wonyo somne'no tohino uyimontonoho. ³⁰ Sekwo oso yahino iwo'ningkohoho so'no hwe moya'mi pi'ningo hofiko sekwo'nji humalofo fehohnjoso yokumpohn'nyo anefoho. Fehohnjo mnokino'njofoho. Fehohnjoso hofiko poyo nto pe'nimentohofofoho. ³¹ U sekwo sekwoe honingkano somne'no huno nto'no syafihu'ningkuji nontifijontentesi u oso tohino hiso sekwo momafikutnnesohilo. ³² I oso'no Anitu kako nakwoe wonyo so'no huno syafisyihwosi kako nakumo tohino nejape'manji kako nakwo kakoe mehomi hn'nwiye honingkano somo nto'no imofonehwojalofoho. Anitu ose yoso'manji hwanguk sohonta a'amu pi'ningo engoso hofikimo tikanomo mihwajoso sohonta nakwo tohino momanefoho.

³³ U sekwo nje a'amu soku, sekwo wopayo ningkuji Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji wonano likuji sekwo nom'ne a'amu anga'no anga'nohino osomne'no hontohumafikuji hofiko hopi'nono nto uhu'mokukujo'no osohonta sekwo wopayo'nji mijo'nji hmnomafikuno. ³⁴ U a'amu fihwo kako mijoho uyihwoso'no kako kakoe angom'o simo'mo wanimontonoho. Tifi kako sekwo'nji humahwosi wanimontonoho. Sekwo Kilaisiye honiyo'nji a'apaho'nji nifijo so'no uhu'mokiyo yahino so'no tango mapitnnoho.

Hungkuno fehohnjoso mokosyohumaleno. Hwanguk ngko sekwoe angopo se'mahm'mo wolosetihwamonnoho.

12

Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako yo'mayo syoho nakumo nejapwo'ningkiso so'ne hungkunofoho.

¹ Nje a'amu soku, sekwo yo'mayo syoho Anituye Towahuno Wopingo nejapwo'ningkiso so'no sekwo huno nto'no mosyafisiyoso wopingo'maho.

² Sekwo huno seyohoho. Hohonta sekwo Anitu ne sohomo simaho mummentohoho sohonta oso hohosohonta Seten kako hwasyo anitu, ne ane, songo ne'no mohumanyo'njo sohwoepono ipesemotasimentiso sohomo sekwo tifi iningkamentohofofoho. Kako sekumo aho yokumpohn'nyo kesemokosyohumamojofoho. ³ Oso hohosohonta yo'mayo Anituye Towahuno sohwo kakoe mehomi hn'nimo nejapwo'ningkiso so'no sekwo huno maseimojofoho. I oso'no olohonta sekwo huno nto'no waseyono. A'amu Anituye Towahuno Wopingo hi'njo sohwo kako Anitu kakoe Towahuno somta'ni hungkuno mawo'ningkiso sohwo kako Jisasimne'no sifajo malonehoho. I a'amu kako Jisasiye Towahuno ane sohwo kako Jisasimo ole mulonehoho. Kiko nje Hwe Engo ne hwosoho. Ose mulonehoho.

⁴ Anituye Towahuno Wopingo syoho kengo kengo nejapwo'ningkiso sohwo kako Towahuno kenga'nohino hweho. ⁵ Oso syoho kengo kengo iwo'ningkuhwoneso Anitu kako anga'nohino humaso sohune'no

iwo'n'ingkuhwonefoho. ⁶ Anituye syoho iyo so'ne yahinoso kengo kengo weho. I oso'no Anitu kako anga'nohino sohwo kako oso syoho homo somne'no yokumpohn'nyo nejapiwo'n'ingkiso hweho. ⁷ Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako kakoe yokumpohn'nyo kengo kengoso a'amu anga'no anga'nohino hn'nimo nejapiwo'n'ingkisofoho. Oso yokumpohn'nyo hiso'nji fo'mo fo'mo loho'nontan'ingkuhwasi a'amu hofiko nonahon'ingkuji hofiko Anituye yokumpohn'nyo somo wonehonantifeho. ⁸ Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako a'amu anga'no anga'nohinomo nto'no uyimontonoho. A'amu fihumo kakoe yokumpohn'nyo uyahon'ingkuhwosi oso a'amu huhwo sohwo kako nom'ne a'amu somo kako huno wopingo Anitu mta'angoso utihwamontonoho. Anituye Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kako nom'ne a'amu sohumo kakoe yokumpohn'nyo uyahon'ingkuhwosi oso hwe huhwo sohwo kako hungkuno hiyaso wo'mojo Anitu mta'angoso a'amu somo ulimontonoho. ⁹ Oso Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kako nom'nehumo kakoe yokumpohn'nyo uyahon'ingkuhwosi oso hwe huhwo sohumo Anitu kako yo'mayo yoneso'no huno uyesoso hwe huhwo sohwo kako simaho hi'ntnnono uyihwosi walimontonoho. Ne u'mofapmmontonoho. Nom'nehumo oso Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kakoe yokumpohn'nyo uyahon'ingkuhwosi oso hwe huhwo sohwo kako nom'ne a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumontonoho. ¹⁰ Nom'nihwo kako oso Towahuno sohwo yokumpohn'nyoso nomahwosi yo'mayo wopingo kengo a'amu hofiko miwo'n'ingkiyohofoso Anituye yokumpohn'nyo itihwayo'ne uyimontonoho. Nom'nehwu kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako hungkuno wopingo Anituye huno mta'ni nomahwosi kako a'amu somo wolutihwamontonoho. Nom'nihwo kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako yo'mayo hungkuno upa'niwo'n'ingkiso so'no yo'mayo imo'niwo'n'ingkiso so'no kako ole walimontonoho. Oloso Anituye Towahuno mta'angofoho. Oloso towahuno wonyo somta'angofoho. Ose walimontonoho. Nom'nihwo kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako a'amu kengo kengo sofe hungkuno kako huno muyososo walimontonoho. Nom'nihwo kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako hungkuno kengo kengoso nupa'n'ingkuhwosi oso hungkuno hiso kako huno ko muyahon'ingkuhwosi kako neso walimontonoho. ¹¹ Oso Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kako oso yokumpohn'nyo kengo kengoso nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nimo nejapiwo'n'ingkisofoho. Kako kakoe huno mta'nnohino nejapiwo'n'ingkisofoho.

Nakwo Anituye a'amu hopi'nonohino hn'nwi nakwo Kilaisiye a'apaho'nwoho.

¹² Oso yokumpohn'nyo kengo kengo Anituye Towahuno nejapiwo'n'ingkiso so'no nakwo nakwoe a'apahomme'no pahnnimo hungkunoso huno waseyono. A'amufe a'apahoso ne anga'nohino wo'nnyofoho. A'apaho kenga'nohino ko hiso simano sife simaho yo'mayo hiso Anitu kako ho'nahinyofoho. Oso pa'nyoso nakwo Kilaisimo in'ingkawowo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwo humalohwono. ¹³ Ihwoni. A'amu Juta hn'nnonji a'amu temtitifo kengo hn'nnonji a'amu syoho ulohofiyo so'nji a'amu sokinjo sikunonji nakwo hopi'nonohino hn'nwi Anitu kakoe Towahuno Wopingo sohwo nonemanto kako nakumo a'apaho anga'nohino nemokalofoho. Oso Anituye Towahuno Wopingo huhwo sohwo kako nakwo anga'no anga'nohino hn'nimo nehumanto kako

mijolimo hopa imo'n'ngkahon'ngki nakwo mijo homo somo nontani nakwo a'apaho anga'nohino'nji'nwoho.

¹⁴ Nakwoe a'apaho somne'no nakwo huno nayohoho. Nakwo sife'nohini'maho. O'o, nakwo t'imo s'mano sife aho yo'mayo hn'nji'nwoho.

¹⁵ Nakwoe sife sohwo ole wal'montolaho. Yo'mayo syoho aho sohwo iwo'n'ngkisoso ngko mimnehono. Oso'no ngko olo a'apaho loso ul'iko'ma'mo. Ose ul'hwosi a'apaho hiso ul'iko'ma'montolaho. O'o oso siki hungkunofoho. Sife sohwo a'apaho loso fehohnjo hweho.

¹⁶ Nakwoe haloho sohwo ole wal'montolaho. Ngko t'imo hwon'i'maho. Oso'no ngko olo a'apaho loso fehohnjo'maho. Oso siki hungkunofoho. Oso haloho huhwo sohwo kako a'apaho loso fehohnjo hweho. ¹⁷ I

nakwoe a'apaho t'imo'nohini'manji nakwo yo'mayo hungkuno somo pipi upo'nanehwono. I nakwoe a'apaho haholo'nohino'manji nakwo yo'mayo akinoso pipi wonewa'mtolo. ¹⁸ Nakwoe a'apahoso ose'maho.

O'o, Anitu kako nakwoe a'apaho so'no sife aho t'imo mnokino oso yo'mayo hopi'nonohino so'no huno anga'nohino nano mtitofonto kako ne anga'nohino mt'i'mokumentisofoho. ¹⁹ Nakwoe a'apahoso

t'imo'nohini'manji i a'apaho'maho. O'o, t'mofoho. Ose'manji a'apaho neso mt'i'mto. ²⁰ O'o, ose'maho. A'apaho fehohnjoso pi'n'ngofoho. I oso'no a'apaho neso anga'nohinofoho. Oso pa'nyoso nakwo Kilais'imo in'ngkawowo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo Anitumne'no syoho kengo kengo iwo'n'ngkuhwoneso nakwoe neso anga'nohino'nji'nwoho.

²¹ U t'imo sohwo kako aho sohomo ole mulonehoho. U, k'iko mohumayo'manji ngko anga'nohino sohwo'ni ngko nto'nohini wohumamonnoho. U, mnokino huhwo kako sife sohomo ole mulonehoho, U, k'iko mohumayo'manji i ngko anga'nohino sohwo'ni nto'nohini wohumamonnoho. ²² O'o, awonoho. A'apaho fehohnjo so'no nakwo huno

ole syaf'syiwo'n'ngkuhwono, Yokumpohn'nyo anefoho. I nakwo huno ose ko syof'syi'hwasi nakwo oso yo'mayoso ane'njontentesi nakwoe humayoso nto'nohinosohi'maho. ²³ I nakwoe a'apaho fehohnjo so'no

huno ole syaf'syiwo'n'ngkuhwono, Wonyo we'efoho. Lontani nakwo noimo kame n'ikuyoho wokoso oso yo'mayoso ufotof'wo'n'ngkuhwono. I nakwoe a'apaho fehohnjo a'amu hof'iko t'imo nahon'ifijoso wonimango nanonehontani nakwo hiyaso ekajisisyohumalohwono. ²⁴ I nakwoe

a'apaho fehohnjoso oso wop'ingofoho. Ut'ihwa'nyopo weho. Anitu kako nakwoe a'apaho mt'i'mokumentiso sohonta a'apaho fehohnjoso ole lososo, Ngko yo'm'ingohwon'i'maho ose loso sohomo Anitu kako syoho engo uyimontonoho. ²⁵ Hwap'ingoso nakwoe a'apahoso mt'ihupo mt'ihupe

loho'n'ngkuhwoloho. O'o, a'apaho fehohnjo somo fo'mo fo'ma'nyo afa'no afa'no woloho'n'ngkuhwano. ²⁶ I oseso a'apaho fehohnjo somo tohino

umnoso so'no a'apaho hopi'nonohino homo somo tohino huhwo sohwo ufehu'mokahumontonoho. A'amu fihwo kako j'ije a'apaho fehohnjo so'no wop'ingo hwosoho kil'hwoso'no j'ije a'apaho hopi'nono s'imonyo uyimontonoho.

²⁷ Ngko oso hungkuno hopi'nonohino selalokwe hiso'no sekwo huno f'syaf'ihupmno. Sekwo Kilaisiye a'apaho kuyoho. Sekwo anga'no anga'nohino soku Kilaisiye a'apaho fehohnjo kuyoho.

²⁸ Oso a'apahomjo hungkuno yolohoso olenoho. Anitu kako a'amu kakine'no simeho uy'wo'n'ngkohoho somo syoho kengo kengo kengo uy'wo'n'ngkisofoho. S'imo'mjo syohoso a'amu Anituye hungkuno l'iku'mofo (*apousel*) syoho'njofoho. Osopo a'amu Anitu hungkuno

uyahon'ingki nom'ne a'amu somo uliwo'n'ingkisofoho. Osopo a'amu Anituye hungkuno luti'hwawo'n'ingkohofofoho. Osofeponjoso a'amu hofi'ko yo'mayo wop'ingo a'amu hofi'ko miwo'n'ingkiyohofoso iti'hwawo'n'ingkohofofoho. Osofeponjoso hofi'ko a'amu mnokino'njo somo wop'ingo umokuwo'n'ingkohofofoho. Nom'neso a'amu simeho tango'njo somo ufo'mawo'n'ingkohofofoho. Nom'neso a'amu syoho kengo kengo'njofe hungkuno hofi'ko huno muyo'njoso liwo'n'ingkohofofoho. ²⁹ Sekwo huno pipi seyohoho. Anitu kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nimo kakoe hungkunoso liku'mofa syoho nejapmmentisotaho. A'amu hopi'nonohino hn'nimo Anitu kakoe hungkuno kakoe huno mta'ni uyahon'ingki ujo'ne syoho nejapmmentisotaho. A'amu hopi'nonohino hn'nimo Anitu kakoe hungkuno a'amu somo luti'hwawo syohoso nejapmmentisotaho. Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo yo'mayo wop'ingo a'amu miwo'n'ingkiyohofoso iti'hwawo'ne syoho nejapmmentisotaho. ³⁰ U Anitu a'amu hopi'nonohino hn'nimo a'amu mnokino'njo somo wop'ingo umokiyo'ne syohoso nejapmmentisotaho. U, Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo hungkuno nakwo huno monayo'njoso jo'ne syoho nejapmmentisotaho. I Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo hungkuno kengo kengoso iwolo'mokajo'ne syohoso nejapmmentisotaho. O'o, oso'ne'maho. Anitu kako a'amu anga'no anga'nohino hn'nimo kakoe syohoso anga'no anga'no nejapi'wo'n'ingkisofoho. ³¹ I oso'no sekwo oso syoho Anituye Towahuno nejapi'wo'n'ingkiso syoho hwofilo'nnyo so'no sekwo hohayo jafi'kuji fitipemapmno. Yo'mayo syoho hwofilo'nnyoso tipemafikujo'no ngko oso syoho iyo so'ne hon'ingkanono wonyoangkafoso woseti'hwamne'no yohono.

13

A'amu nom'ne so'nji simeho unyo yahino neso olenoho.

¹ Ngko a'amufe hungkuno kengo kengo so'nji a'amu ahwomomjo sohwafe hungkuno'njo ko huhwo'ni ngko oso a'amu homo somo simeho mui'wo'n'ingkiyohe'manji oso ngko hofi'kimo yo'mayo hungkuno uliwo'n'ingkoheso siki'ngjofoho. Ahwomo yokino fonjahon'ingko fi yoka ho'ni'wo'n'ingkiso pa'nyo hwo'nyoho. ² Anituye Towahuno sohwo kako hungkuno Anituye huno mta'ni ujo'ne syoho ko ntopahon'ingki Anituye hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso huno ko niyahon'ingki yo'mayo hwahoponjo huno hopi'nonohino hiyaso wo'mojo so'no huno ko niyahon'ingki ngko nom'ne a'amu somo simeho mui'wo'n'ingkiyohe'manji u ngko yo'mingohwoni'maho. Ngko Anitumo simeho hi'ntnnono uyi'wo'n'ingkohe sohwo'ni ngko oso hwofi'ki'nyo nongkumo ole ulime, Kiko kengo nompo filohofayo ulimeso oso hwofi'ki'nyo huhwo sohwo kako ko uhwoso'no ngko nom'ne a'amu somo simeho mui'wo'n'ingkiyohe hwo'ni'manji Anitu nonohon'ingkuhwosi jije syohoso ne ane hwosoho wantimontonoho. ³ I ngko nje ho'yango hopi'nonohinoso a'amu umofonyo iwo'n'ingkohofa somo ko uyonji ngko nom'ne a'amu somo Anituye hungkuno luti'hwawo so'ne a'amu kengo sohwa ngkimo poyo wokumokantane'no ihwono ntahon'ingkuji ngko wop'ingofoho ko ulimeso u ngko nom'ne a'amu somo simeho mui'wo'n'ingkiyohe'ne'manji Anitu kako ngkine'no huno wop'ingo syani'fi'syonehoho.

⁴ A'amu kako nom'ne a'amu somo simeho nehopi uyi'wo'n'ingkiso sohwo kako olo yahino lomo un'ingkamontonoho. A'amu fihwo kakimo wonyo ulohofoso so'no kakoe simehoso tohino komo'no mumnonehoho. O'o,

kako oso a'amu huhwo sohumo wopingo uloho'montonoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako nom'ne a'amufe yo'mayo ho'yango so'nji yofe wopingo so'nji hi ko umo'n'ngkahon'ngki kako oso a'amu huhwo sohumne'no simeho tohino mumnonehoho. Kako yo'mayo wopingo iwo'n'ngkiso so'no kako kakoe yofe ho'noma'nyo'ne nom'ne a'amu somo mulonehoho. ⁵ A'amu kako nom'ne a'amu somo simeho nehopi uy'wo'n'ngkiso sohwo kako nom'ne a'amu somne'no yokumpohn'nyo yahino ane'njo hweho. Huno kakine'nohini mosyafi'hu'niyonto kakoe simeho wopingo imokinyo'ne huno mosyafi'sy'wo'n'ngkiyohoho. Kakoe yo'mayo somo aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumanehoho. O'o nom'ni hwamo umontonoho. Kako nom'ne somo simeho wonyo mmo'nonehoho. A'amu nom'neso hofi'ko kakimo wonyo ulohofoso so'no kako oso wonyo homo somo aku ulohofo so'no kako huno mosyafi'syonehoho. ⁶ Kako yahino wonyo somo uhwononte so'no kakoe simehoso wopingo mumo'niwo'n'ngkiyohoho. O'o, awonoho. Kako Anitu'ye yahino wopingo osomnohini uhwononto kakoe simehoso wopingo umo'niwo'n'ngkisofoho. ⁷ Kiko nom'ne a'amu sohwo simeho nehopi uy'wo'n'ngkino'manji u hofi'ko kikimo wonyo kilohofi'kujo'no kiko oso tango hiso noma'hoji simeho pompengo'nji wohumamonnoho. Nom'ne a'amu somne'no yo'mayo yahino wonyo so'ne ko upa'n'ngkohoji kiko oso a'amu somo simeho hi'ntnnono ne'no uyohoji oso a'amu somne'no huno wopingo wosyafi'hu'monnoho. A'amu huhwo sohwa hofi'ko piwahup'ijo'manji kiko nusikwajiyo'eno. O'o, kiko hofi'kimo nulikafohoji hon'ngkano wopingo tipemayo'ne kiko ufo'ma'monnoho. Hofi'ko kikimo wonyo kilohofi'kujo'no kiko hiyaso mohumuhnnohino. O'o, kiko yokumpohn'nyo ito'n'ngkohoji yokumpohn'nyo waloho'monnoho.

⁸ Anitu kako a'amu somo hungkuno uyahon'ngki ujo'ne syohoso moi'wo imo'nonefoho. Hungkuno mampaho kengo kengo'nji nakwo mupa'nyo'njo oso hungkuno ujo'ne syohoso moi'wo imo'nonefoho. Yo'mayo huno hiyaso'mo tipemayo'ne syohoso moi'wo imo'nonefoho. Oso hohosohonta Anitu'ye Towahuno sohwo kakoe yokumpohn'nyo oso syoho homo somne'no apa'no monejaponehoho. I oso'no anga'nohino ne'no nowent'ihwoneso olenoho, simeho uyo yahinofoho. ⁹ I olohonta Anitu'ye Towahuno kako kakoe yokumpohn'nyo nejopahon'ngki nakwo hungkuno Anitu'ye huno mta'ni ko lasoso nakwo yo'mayo hopi'nonohinoso huno monayo'nji'nwoho. O'o huno fehohnjoso weho. ¹⁰ Hwangku sohonta Jisas Kilais yo'mayo huno hwap'ingo'njo sohwo kako asomo poso sohonta nakwoe huno tifoso nohumpenefoho. Oso hohosohonta yo'mayo hopi'nonohinoso ujo ehontojwasyososo osohonta nakwo yo'mayo so'no huno ito'no ehohosonasyonefoho. ¹¹ Hohonta ngko mehomi we'e sohwo'ni humamote sohonta mehomife hungkuno so'nji mehomife huno so'nji mehomife yahinoso imotefoho. Oseso hwangku ngko engo imo'nonji oso mehomi we'efe yahino oso imoteso ni'hu'nahono ho'nasyonji a'manefe yahino ma'mentohefoho. ¹² Oso pa'nyoso olohonta nakwo Anitu'ye yahino somne'no huno wonaimto yonteso nakwo nehoholofalofoho. I hwangku sohonta ehohosonasyihwoso'no Anitu ne sohumo uhwon'ngkuhwosi kakoe yahino ne so'no huno nto'no wonay'mtonoho. Olohonta ngko Anitu kakine'no huno we'enehwo niyohoho. Olohonta Anitu kako ngkine'no huno uyalokunjo hopaso oso hohosohonta ngko kakine'no huno niyonefoho. ¹³ Yahino hufa'u si'hune ne'no nowent'ihwoneso olenoho. Nakwo Anitu kako nehopi humahoeso huno nayoso'ne kakimo tifi in'ngkayo. Oso'nji yo'mayo Anitu kako yoneso'no hontohumayo. Oso'nji a'amu

nom'ne somo simeho uyo. Oso hufa'u sihuneso engolopohamo ne'no nowentihwonefoho. I oso homo somjo yakolo'nnyo anga'nohinoso olenoho. A'amu somo simeho uyo yahinoso yokintahopo weho.

14

A'amu somo Anituye Towahuno Wopingo hungkuno uyahonngki a'amumo ujo'ne syoho'ne hungkunofoho.

¹ Oseso sekwo nom'ne a'amu somo simeho uyo yahino somo womano likuji yokumpohn'nyo fiyoho'nimno. Sekwo nom'ne a'amu somo simeho muyikuji sekwo yo'mayo syoho hopi'nono Anituye Towahuno Wopingo mta'ni mayo'ne sekwo huno ne'no syafisyikuji oso hiso'ne Mpohumo jomo ulimno. I oso syoho hiso nom'ne somo yakolo'nnyoso olenoho. Anitu kakoe huno wopingo kijapososo kiko nom'nihumo filutihwaho. Oso syoho hiso'no sekwo womano likuji syoho yokumpohn'nyo fiyimno. ²⁻³ Hwapingos a'amu fihwo kako hungkuno Anituye huno mta'ango a'amumo ulahonngki a'amu huhwo sohwa hofikoe hungkuno neso upa'nontifi oso hungkunoso a'amu hofikoe simeho hi'ntnnonohino Anitumo uyalokwofo somo yokumpohn'nyo usosofitofalofoho. Kako oso a'amu somo yahino wopingo somo iningkayo'ne hofikimo huno ufohofalofoho. I oso'nji a'amu simeho tango'njo somo wopingo umokalofoho. I oso'no a'amu fihwo kako Anituye Towahuno mta'ni mampaho kengo kengo liwo'nngkiso sohwo kako oso hungkuno hiso a'amu somo mulalofiyoho. O'o, kako Anitumnohini ulalofoho. Hwapingos a'amu sohwa hofiko olo hungkuno Anituye Towahuno mta'ango so'no huno muyofoho. Hungkuno hiso hiyaso'mjoso Anituye Towahuno sohwo oso a'amu huhwo sohomo uyalofoho. ⁴ A'amu kako mampaho kengo kengo kako huno muyo'njo lalokunjo sohwo kako kakoe simehomnohini yokumpohn'nyo ito'nalofoho. I oso'no a'amu kako hungkuno Anitu mta'ango a'amufe hungkuno ne'njoso ulalokunjo sohwo kako Anituye a'amu ne somo yokumpohn'nyo usosofitofalofoho. Oso'no sekwo Anituye Towahuno mta'ni oso hungkuno kengo kengo a'amu huno muyoso'no hi semo'nngkwoloho. O'o sekwo oso hungkuno Anituye huno mta'ango nom'ne a'amumo ujo'ne syoho so'no sekwo hi wasemo'nono. ⁵ Sekwo hopi'nonohino soku sekwo mampaho kengo kengo Anituye Towahuno somta'ni mayoso oso wopingofoho. I oso'no ngko oso yahino homo somo nom'ne yakolo'nnyoso sekwo mayo so'no nimo'nngkohoho. Olenoho. Sekwo hopi'nono Anituye Towahuno mta'ni Anituye hungkuno sejapeso sekwo a'amu nom'ne somo ujo so'no nimo'nngkohoho. A'amu kako Anituye Towahuno mta'ni mampaho kengo kengo lihwosi nom'ne a'amu oso hungkuno hiso a'amu Anituye hungkuno uyiwonngkohoho somne'no miwolo'moku loso'manji kako oso a'amu homo somo yokumpohn'nyo musosofitofonehoho. Oso'no oso a'amu sohwo kakoe yahinoso monjenoho. I a'amu kako Anituye hungkuno a'amu hopi'nonohino somo ulososo a'amu hopi'nonohinoso hofiko upa'nifijo'manji oso a'amu huhwo sohwo yahinoso honjenoho. ⁶ Oseso, nje a'amu soku, ngko sekumo se'mahm'mo nom'ne a'amufe hungkuno kengo kengo Anituye Towahuno mta'angoso selime'no sekwo oso hungkuno homo somo mupa'nyo'njo'manji ngko sekumo pipi sefo'ma'mnehono. O'o, awonoho. I ngko sekwo hungkuno so'nji yo'mayo hungkuno Anitu ntihwasoso u hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso u hungkuno Anituye huno mta'angoso u Anituye hungkuno

losetihwayoso ose selime'no sekwo hofiyo upo'nantifeho. Oso hungkuno hiso wosefo'ma'montonoho.

Nakwo Anituye hungkuno a'amumo ujoso nakwoe hungkuno neso wolano.

⁷ Oso pa'nyoso a'amu fihwo kako tompuyo ne ane lontaningkuhwosi a'amu hofiko nupa'n'ingkuji ole wolantifeho. U oso tompuyoso yoloho neso pehofo lalofoho wolantifeho. ⁸ Hohonta a'amu fihwa hofiko ikujoho fongki'nyo'ne yihufo towotowonnyo sofe mampaho pa'nyoso nto'no maho'nyo'manji ikujoho fongki'nyo'ne nto'no esyohumayo so'no huno pipi uyimontolo. Awonoho. ⁹ Oso pa'nyoso sekwo nom'ne a'amufe hungkuno a'amu mupa'nyo'njo iwo'n'ingkohofoso ulifijoso oso sekwoe hungkunoso sikinjofoho. Oso hungkuno homo somjo ne hwapingoso hofiko pipi wotipemantifito. O'o, awonoho. Hungkuno hiso ne anefoho. Siki yoka'nohinofoho. ¹⁰ U nehopi. Olo hwaho lopo hungkuno kengo kengo wo'nnyoponoho. Oso hungkuno hiso ne ane'njo'maho. O'o ne hi'njofoho. ¹¹ I oso'no nakwo Anitumne'no uhu'mokuhwasi hwe fihwo kako ngkimo hungkuno ntoso somne'no hwapingo so'no huno manyo'njo ihwoso'no kako wantimontono, Oso a'amuso kengofoho. Ose ntihwoso'no ngko huhwo'ni ulimonno, Oso a'amu sohwo kako kengo mta'ango hweho. Oso'no nekwo mofomo'nahnnehwoyo. ¹² Oseso, sekwo hoku sekwo Anituye Towahuno somta'ni yo'mayo yahinoso womano likuji sekwo syoho yokumpohn'nyo ikuji mapmno. I oso'no sekwo Anituye Towahuno somta'ni yo'mayo yahinoso Anituye a'amu ne somo yokumpohn'nyo usofitofo'ne mayoso'no sekwo syoho yokumpohn'nyo yoho'n'ingkuji Anituye hungkuno a'amu nto'no uyo'ne oso yahino hiso mampaho kengo kengo ujo'ne somo yakolo'nnyofoho.

¹³ Oseso a'amu fihwo kako mampaho kengo kengo Anituye Towahuno mta'ni liwo'n'ingkiso'manji oso hwe huhwo sohwo kako nom'ne a'amu somne'no iwolo'mokujo yahino so'no Mpohumo jomo ulono. ¹⁴ Ihwoni. Ngko nom'ne hungkuno kengo Anituye Towahuno mta'ango so'nji Anitumo jomo ulime'no nje huyo'mango sohwo kako hungkuno ulalofoho. I oso'no ngko nje hunoso monnyantonfiyoho. Nje hunoso siki weho. ¹⁵ Oseso nakwo pipi yanehwono. Olenoho. Anituye Towahuno kako nom'ne mampaho kengo nejapososo nakwoe huyo'mango oso mampaho so'nji Anitumo jomo ulasoso nakwo nom'ne sikunomo hungkuno nakwoe huno mta'ango Mpohumo jomo ulano. Anituye Towahuno kako ta mampaho kengo'nji nejapososo oso ta hiso Anitumne'no ulasoso ta nom'ne nakwoe huno mta'angoso Mpohumo jomo ulantanoho. ¹⁶ U nakwo Anitumne'no uhu'mokuhwasi oso hungkuno iwolo'mokujo yahino hiso nakwo miyo'njo yaso'manji nakwo mampaho kengo Anituye Towahuno mta'ni Anitumo isamoyoka ulasoso u hwe fihwo oso yahino huno muyo sohwo kako nohumahwosi nakwoe mampaho kengo upa'n'ingkuhwosi ole malonehoho. Hungkuno nehopeho. O'o, ose malonehoho. Kako nakwoe mampaho kengo upa'n'ingkuhwosi ole wosyafihu'montonoho. U oso mampahoso kengofoho. Ngko huno maniyohoyohoho. Ose wosyafihu'montonoho. ¹⁷ Ihwoni. Kiko mampaho kengo'nji Anitumo isamoyoka ulalokunoso nto'nohinofoho. I anga'nohinoso olenoho. Jije hungkuno kengoso oso hwe huhwo sohomo mufo'manehoho. ¹⁸ Ihwoni. Ngko Anituye Towahuno mta'ni mampaho kengo manji sikuno pi'n'ingo engo somo lonji oso mampaho joso noseyakolofontnne'no ngko Anitumo isamoyoka ulalokweno. ¹⁹ I oso'no nakwo Anituye tajo angoso somo uhu'mokuhwasi

ngko Anituye hungkuno tifo nakwoe hungkuno'nji a'amumo luti

²⁰ Nje a'amu soku, olo hungkuno mampaho kengo kengo jo'ne selalokwe loso'no sekwo mehomi we'eso ilofiwo'n'ingkohofopa'nyoso sekwo ilofikutoho. I mehomi milongoso hofiko hon'ingkanono wonyo so'nji huno wonyo so'nji miy'wo'n'ingkiyohofopa'nyoso sekwo mehomi hon'ingkanono wonyo miy'wo'n'ingkiyohofopa'nyoso hmo'n'mno. I oso'no olo hungkuno selalokwe so'no sekwo huno sokafo sey'hwoso'no aho yokumpohn'nyo fikesyohumamno. ²¹ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofopa'nyoso sohwa ole mti'mokumentohofi,

A'amu Jutaso hofiko nje hungkunomo haloho mapewo'n'ingkiyohofopa'nyoso so'no ngko nom'ne a'amu kengo mta'ango mampaho kengo'njo sohwa a'amu Jutafepono yokumpohn'nyo mokosyohumayo'ne wolihwajimonnoho.

Hofiko oso a'amu huhwo sohwafe hungkunomo enjwa'mo ko humafikuji hofiko ngkimo moningkapifitnnehofo.

Anitu ose ulimentisofoho. ²² Ose mti'mokumentohofopa'nyoso so'no nakwo huno ole nayohoho. Sikuno fehohnjoso Anitu kako mampaho kengo kengo uy'wo'n'ingkisoso a'amu kakine'nohini in'ingkawowo'n'ingkiso oso'nohini'maho. O'o, a'amu Anitu kakine'no min'ing kayo'njo iwo'n'ingkohofopa'nyoso huhwamo uy'wo'n'ingkisofoho. Oso'no kako kakoe yokumpohn'nyo hofikimo itihwawo'n'ingkisofoho. A'amu Anitumo in'ingkawowo'n'ingkohofoso hofiko Anituye hungkuno hofikoe hungkuno'nji luti

²³ Oseso a'amu kako Anituye hungkunomo nto'no min'ing kayo'njo sohwa kako sekwoe yahino Anitumo hungkuno kengo kengo'njo jomo ulontan'ingkuji nose'mahwosi nosehon'ingkuhwosi kako ole waselimononoho, Sekwo huno ane hwayo hohnjo kuyoho. ²⁴ I oso'no sekwo a'amumo sekwo hungkuno ne'njo Anitu mta'ango hungkuno luti

²⁵ Yo'mayo hungkuno wonyo oso hwe sohwa kakoe simaho mo'mo mnawo'nyo so'no huno syafisy'hwosi kako ole walimononoho, Anitu kako nje simaho mo'mo nohonalofoho. Ose lihwoosi kako Anitumne'no hwomtame ulohofihwosi kako ole walimononoho, Anitu kako sekwo'nji nehopi humaho. Kako ose selihwosi kako Anituye yofe woho'noma'montonoho.

Sekwo Anitune'no hwomtame ulohofa yahinoso nto'no fyi'mno.

²⁶ Oso'no nje a'amu soku ngko sekumo oso hungkuno selohe so'no neso pipilo. Sekwo Anituye yofe ho'nomayo'ne uhu'm'ingo sopo sekwo hopi'nonohino soku nto'no fesyohumafikuno. A'amu fihwo kako ta walimononoho. Nom'ne a'amu fihwo kako Anituye iyoswo mta'ango hungkuno yoloho wolosetihwamontonoho. Nom'nihwo kako sekwoe hungkuno ne so'nji hungkuno Anitu uyisoso waselimononoho. Nom'nehwo kako mampaho kengo Anituye Towahuno mta'angoso waselimononoho. Oso hungkuno homo somjo a'amu hofiko huno

muyo'njo so'no Anituye Towahuno hwe nom'nehumo uyahon'ngki hungkuno homo somo hungkuno neso yoloho lijwaofone hweho. Osohwo kako oso hungkuno hiso neso wasel'montonoho. Oso yo'mayo hopi'nonohinoso ikuji sekwo Anituye a'amu ne sokune'no sefo'mayo'ne yokumpohn'nyo sesosofitofo'nefoho. ²⁷ U a'amu fihwa mampaho kengo kengo'nji Anituye Towahuno mta'ango wolano likuji'manji u anga'nohinotaho, hufa'utaho, hufa'u sihunetaho, oso hwa lohofoso nta'noho. Oso hungkuno homo somo hwe simo'mjo sohwo nto losojwaofihwoso'no osopo nom'ne a'amuhwo kako kakoe hungkuno homo somo nto losojwaofihwoso'no osopo nom'nehwo wal'montonoho. Oso hungkuno a'amu mupa'nyo'njo somo nom'nihwo kako ne so'no uwolo'mokal'monte hweho. ²⁸ Oso hungkuno homo somo a'amu fihwo iwolo'mokujo'ne sohwo mohumentan'ngkuhwosi'manji ou, oso hopo sopo a'amu hungkuno kengo kengo'njo sohwa hofiko hungkuno mal'fitnnehofo. O'o, hofiko mampi'nyo wohumantifeho. Hofiko mampi'nyo humafikuji Anitu'nji huno'nohini wosyofisyantifeho. ²⁹ I a'amu nom'ne somo Anitu kakoe huno mta'ni kako kakoe hungkuno a'amu ujo'ne uy'wo'n'ngkisoso a'amu hufa'utaho, hufa'u sihunetaho, oso hwa hofiko woselantifeho. A'amu nom'neso hofiko nohumafikuji Anituye Towahuno sohwo kakoe yokumpohn'nyo uyahon'ngkuhwosi hungkuno homo somo yano ulofantifeho. Huno ole wosyofisyantife, Olo hungkuno loso Anitu mta'angotaho. Kengo mta'angotaho. Ose syafisyikuji yano ulofantifeho. ³⁰ Hwe fihwo kako hungkuno Anitu mta'ango lontan'ngkuhwosi nom'ne a'amu osohwo kako oso hungkuno homo somo upo'nontohumentan'ngkuhwosi Anitu kako oso hwe sohumo kakoe hungkuno ujososo wal'mo lihwo siyahon'ngkuhwosi oso a'amu kiko hungkuno simo'mo lontijo oso hwosi kiko mampi'nyo fosyohumaho. Oso a'amu t'finjo huhwo sohwo kako Anituye hungkuno waselono. ³¹ Oso yahino anga'no anga'no hiso'no Anitu kako kakoe yokumpohn'nyo sejap'hwoso'no sekwo anga'no anga'nohinoso soku oso syoho hofiyi ikuji a'amu hopi'nonohinoso Anituye huno nto'no nupa'n'ngkuji sekwo yokumpohn'nyo wososofito'nantifeho. ³² A'amu Anitu kako hungkuno uy'wo'n'ngkiso oso hwa hofiko oso hungkuno a'amu somo ujo'ne yokumpohn'nyo somo monje uyohohu'mo loso'manji hofiko oso hiso'no hoponoho. Oso yokumpohn'nyo homo somo monje yasy'hwosi hungkuno hiso komo'no moi'wo wesejwao'montonoho. Hofiko oso syoho homo somo mokosyohumunyo hwafoho. ³³ Anitu kako simo'no afa inyo yahinoso hwap'ngo hweho. A'amu hungkuno lomtnnawe iwo'n'ngkohoho oso yahinoso Anitu mta'ango'maho. O'o awonoho.

³⁴ Nakwo Anituye hwe moya'mi angomeemjo nakwo Anitune'no uhu'mokuwo'n'ngkuhwone hn'nwiye uhu'm'ngo sopo moya'mi sofa mampi'nyo humawo'n'ngkohoho pa'nyoso sekwo moya'mi sofasi mampi'nyo fosyohumamno. Sekwo hungkuno mal'fitnnehofo. Hwap'ngoso Anituye hungkuno ole nalohoho. Moya'mi sofa hofikoe hwehwamo enjwa'mo wohumafe. Oso'no hofiko oso uhu'm'ngo homo somo momokosyohumafitnnehofo. ³⁵ Hungkuno fehohnjo somo moya'mi sofa nupa'nont'fi hungkuno neso huno muyo'manji hofiko oso uhu'm'ngo sopo oso hungkuno hiso'no nolohon'ngkutoho. O'o, hwangu hofikoe angomo nohumafikuji hofikoe hwehwamo oso hungkuno hiso'no ulohonantifeho. Oso uhu'm'ngo sopo moya'mi sofa hofiko hungkuno lifijosso wonimango unimontonoho. ³⁶ Sekwo oso yahino homo somo

min'ing kayo'njo peho'no yalokwofo. Sekwo huno pipi seyohoho. Sekwo Anituye hungkuno hwap'ingo'njo kulaho. Sekwo'nohini Anituye hungkuno ma'mentohoho kulaho. Nom'ne a'amuso momaso'netaho. I sekwo hwahopo pawomno.

³⁷ A'amu fihwo kako ole loso, Ngko Anituye hungkuno kakoe huno mta'ni a'amumo uliwo'n'ingkohe hwo'nyoho. Ou, nje hunoso Anituye Towahuno mta'angofoho. Ose loso sohwo kako huno ole wosyafisyono. Ngko Pouli'ni olo hungkuno semti'mokiyalokwe loso Anituye hon'ing kano hungkunofoho. Ose wosyafisyono. Oso hunoso mosyafisiyo'manji kako mango'nohino hweho. ³⁸ A'amu fihwo kako olo nje hungkuno lomo hwotoho feso sohomo sekwo kakoe hungkunomo hwotoho hmhmno. ³⁹ Oseso, nje a'amu soku, Anitu kako sekumo kakoe hungkuno sejopalokunjo so'no, sekwo kakoe yahwomehomi hopa emponawotofo soku, hungkuno Anituye huno mta'ni ujo'neso hi wasemo'nono. Sekwo a'amu Anituye Towahuno mta'ango mampaho kengo kengo liwo'n'ingkohoho somo nopijumofikutoho. ⁴⁰ I oso'no ngko olo hungkuno selalokwe loso'no sekwo Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ingkohoho sopenjo yahino nto'nohini fiyimno. Sekwo sihufisahufi hungkuno likaofikutoho.

15

Kilais kako poyo nto pe'nimentiso sohwo apa'no lika'mentisofoho.

¹ Nje a'amu soku, ngko Kilais Jisasiye hungkuno wopingo selimentohe so'no sekwoe huno somo apa'no huno wasefohoto'monne'no yohono. Oso hungkuno hiso sekwo nupa'nontifi in'ingkawentifi olohonta sekwo yokumpohn'nyo lohokwofo. ² Oso hungkuno upa'nimentohoho somo sekwo tifi ne'no in'ingakuji aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafikujo'no Anitu kako sekumo asomo setimahwoso'no sekwo ahwomomo wohumantifeho. I oso'no sekwo oso hungkuno homo somo sekwo simaho hi'ntnnono uyalokwofoso ne ane'manji Anitu kako asomo mosetimanehoho.

³ Ngko oso hungkuno hiso nom'ne hungkuno hopi'nonohino somo hwofilo'nyoso nupa'nonji sejapmmmentohefoho. Oso hungkuno hiso olenoho. Hohonta a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa hofiko Kilais kako nakwoe wonyo'ne poyo pe'none so'no mti'mokontifi nalimentohofofoho. Oso mti'mokumentohofoso ne imo'nimentisofoho. ⁴ Jisas kako poyo pe'n'ingkahon'ingki hofiko sokimomo ho'nahumentohofofoho. Hohonta a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa ole mti'mokumentohofi, Kilais kako poyo pe'n'ingkuhwosi sikuno hufa'u sihune imo'n'ingkuhwoso'no apa'no songo likafonefoho limentohofofoho. Oso limentohofoso ne imo'n'ingkahon'ingki Kilais kako nolikafonto ⁵ hwangu kako Pitamo u'ma'mentisofoho. Tifi sohonta kako kakoe inomokomoyo hopi'nonohino sohwo u'ma'mentisofoho. ⁶ Nom'ne sohonta a'amu Kilais kakine'no in'ingkamontofoso hofiko nuhu'mokontifi humentan'ingkofo Kilais kako hofikimo u'ma'mentisofoho. Oso a'amu pi'n'ingo engo hiso hofikoe faif hantilet (500) somo yakolonoho. Ngko olo iyoswo semti'mokiyalokwe loso olohonta oso a'amu homo somjo pi'n'ingoso songo humalofo. Fehohnjoso hofiko poyo nto pe'nimentohofofoho. ⁷ Sikuno nom'nemo Kilais kako Jemisimo * u'ma'mentisofoho. Nom'nehonta kako kakoe inomokomoyo (apouse) hopi'nonohino sohwo apa'no u'ma'mentisofoho.

* **15:7:** Jemis huhwo sohwo kako Anituye a'amu ne Jerusalem humamentohoho somo mokosyohumamentiso hweho.

⁸ I tifi sohonta ngko Pouli'nimo ni'ma'mentisofoho. Kako ngkimo ni'hu'no hwotohonepo ni'mahon'ngki ngko kakoe inomokomoyo ae'uyo hwo'ni imo'nimentohofoho. ⁹ Simo'mo ngko Kilaisimo min'ingkayo'njo yonji kakoe a'amu ne somo ngko wonyo umokumentohefoho. I oso'no Anitu kako ngkimo kakoe hungkuno liku'mofo (*apousel*) syohoso yo'mingohwo'nimo hopa peho'no ntapmmentisoto. O'o, ngko nom'ne inomokomoyo (*apousel*) sohwamo enjwa'mo humaleno. ¹⁰ I oso'no olo yahino ngko wop'ingo yalokwe loso hwap'ingoso Anitu kako ngkine'no hitoho ulofahon'ngki ntapmmentisofoho. Anitu kako ngko yo'mingohwo'nimo hopa wop'ingo ntoho'mentisoso oso hiso ne'maso imo'nimentiso'maho. O'o, kako ngkimo wop'ingo tohofahon'ngki ngko kakoe syoho so'no yokumpohn'nyo yoho'nonji oso syoho hiso inomokomoyo nom'ne sohwamo uyakolo'mentohefoho. I oso hiso ngko nje yokumpohn'nyo'nji miyalokuyohono. O'o, Anitu kako ngkimo wop'ingo tohofonto kakoe yokumpohn'nyo ntopahon'ngki ngko kakoe syoho yokumpohn'nyo yalokweno. ¹¹ I sekwo huno ole syafisyikutoho. Poul kako syoho ntiso imaso hwolo. I inomokomoyo nom'nehwa hofiko syoho ntiso imalofihwalo. Ose likutoho. O'o, oso'ne'maho. Nakwo Kilaisiye syoho ulohofiyohwona'ni oso hungkuno Kilais kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso so'no a'amu pi'n'ingo engo somo ulahon'ngkuhwoni sekwo oso hungkuno homo somo simaho hi'ntnnono uyontifi sekwo kakoe a'amu ne imo'nimentohofofoho.

A'amu hopi'nono hofiko poyo pe'nimentohofoso hwangu hofiko nolikapitnnefoho. A'amu oso hungkuno homo somo min'ingkayo'njoso hofiko Anituye a'amu ne'maho.

¹² Ou, nakwo ole liwo'n'ngkuhwono, Kilais kako nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohumo Anitu kako pi'nimo mta'ni apa'no songo ulika'mentono. I oso'no nom'ne a'amu fehohnjoso hofiko sekwo'nji humalofoso hofiko ole peho'no lalokwofo. A'amu poyo pe'n'ingkujoso apa'no songo molikapitnnefoho. Ose peho'no lalokwofo. ¹³ I oso'no a'amu poyo pe'nyoso hofiko molikafontifijontentesi Anitu kako kakoe hwomu Kilaisimo mulikafihwonesohilo. ¹⁴ Ou, nehapi. Anitu kako Kilaisimo mulikafe'njo yontentesi u hungkuno nakwo selimentihwoneso ne ane imo'n'ngkuhwonesohilo. I oso hungkuno nakwo selimentihwone somo sekwo simaho hi'ntnnono siki uyikutnnesohilo. ¹⁵ Oso hofikoe hungkunoso nehapi lontifijontentesi nakwo Anitune'no hungkuno losetihwawo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo Anitumne'no hwasyo hungkuno losetihwehwanesohilo. Hwap'ingoso Anitu kako Kilaisimo ulika'mentiso oso'no yoloho seliwo'n'ngkuhwonefoho. I oso'no Anitu kako a'amu poyo somo songo mulikafonefoheso hungkuno nehapi lontifijontentesi i kako Kilaisi humo mulikafihwonesohilo. Nakwo hwasyo hungkuno selihwanesohilo. ¹⁶ U, Anitu kako oso a'amu poyo somo mulikafeso ne'njontontentesi Kilaisi humo ulikafoso ne ane'nesohilo. ¹⁷ U Anitu kako Kilaisimo mulikafe'njo yontentesi sekwo kakine'no simaho hi'ntnnono uyalokwofoso kako sekumo mosefo'mahwonesohilo. O'o, sekwoe hon'ngkano wonyo somne'no tohino mentan'ngkutnnesohilo. ¹⁸ Oso hungkuno hiso ne'njontentesi a'amu Kilaisimo simaho hi'ntnnono uyontifi pe'nimentohofoso hofiko hofikoe hon'ngkano wonyo somne'no tohino mafikuji tikanomo wentan'ngkutnnesohilo. ¹⁹ Nakwo olo hwaho lopo nohumentani Kilaisimo simaho hi'ntnnono uyalokuhwone hn'nwi nakwo Kilaisi asomo netimayo'ne hontohumalohwono. Nakwo poyo

pe'ningkuhwaso'no kako asomo monetimaso'manji a'amu hofiko nakwo a'amu Anitumo simaho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkuhwone hn'n'imne'no hitoho mikunimposo ulofihwonesohilo.

²⁰ I oso'ne'maho. O'o, Kilais kako poyo pe'ningkahoningki Anitu kako ulika'mentisoso hungkuno nehopeho. Oso'no nakwo huno ole nayohi, Kako a'amu poyo pe'nimentohofoso likapitnne'ento simo'mo Kilaisimo ulika'mentisofoho. ²¹ Anitu kako hwe simo'mjo mti'mokumentiso sohwo Atam, kako poyo pe'nyo'neso pe'nihwonima'nimentisofoho. I hwe nom'nehwo Kilais kako songo likafo'neso likofihwonima'nimentisofoho. ²² Ihwoni. Oso pa'nyoso neyakwo Atam pe'nimentiso hopaso nakwo imuso'ni pe'nalokuhwono. I a'amu hofiko Kilaisiye hungkunomo simaho hi'ntnnono uyontifi Anitu kakoe mehomi imo'n'ingkahon'ngkofi Anitu kako oso mehomi homo somo Kilaisimo ulika'mentiso oso hopa ulikafonefoho. ²³ Nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nwiye sikuno somo Anitu kako nelikafonefoho. Simo'mjo sohwo Kilaisiyoho. Tifi no'mo Kilais kako kakoe a'amune'no asomo poso sohonta nakwo hopi'nonohino hn'nwi nelikafonefoho.

²⁴ Kilais kako yo'mayoso moi'wo esojwaofonefoho. Oso hohosohonta kako yo'mayo hwahoponjo mokosyohumayo so'nji hwe engo sohwanji yo'mayo towahuno wonyo so'nji hofikoe yokumpohn'nyoso moi'wo umokumontonoho. Oso hohosohonta Kilais kako yo'mayo hopi'nonohinoso kan'ngkwohwoe ahopo ho'n'syihwosi ulimontono, Kiko yo'mayo hopi'nonohinoso mokosyohumaho. Ose ulonefoho. ²⁵ Oso'no Kilais kako yo'mayoso nomokosyohumahwosi kakoe mango sohware hwotoho wahmmontonoho. ²⁶ Kakoe mango sohware wae yaofonefoho. Oso'no oso hohosohonta a'amu hn'nwi apa'no mape'nanehwono. Nihu'nahone songo nohumanefoho. ²⁷ Oso hiso'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofa sohwa ole mti'mokumentohofi, Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso kakoe sifilaku'nyo'mo ho'nahumentisofoho. Ose mti'mokumentisofoho. I oso'no nakwo huno nayohoho. Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso kakoe hwomufe sifilaku'nyo'mo ho'nahumentisoso kako oso yo'mayo homo somo enjwa'mo mujokohumanehoho. O'o, awonoho. ²⁸ Tifi sohonta yo'mayo hopi'nonohinoso Anitu kako kakoe hwomufe sifilaku'nyo'mo ho'nasyihwoso'no Kilais kako kan'ngkwohumo ulimontono. Ngko huhwo'ni kikimo enjwa'mo wohumamo. Ose ulahon'ngkuhwosi Anitu kako oso yo'mayo hopi'nonohino somo mokosyohumane hweho.

A'amu hofiko Anitu a'amu poyo pe'nyo somo ulikafonefoho esomo min'ngkayofoho.

²⁹ Oso hungkuno a'amu poyo pe'ningkujoso apa'no songo molikapitnnehofo eso nehopi'manji a'amu fehohnjoso olo yahino hiloso peho'no y'wo'n'ngkohoho. A'amu fehohnjoso hofiko Anitumo in'ngkawentifi mijo momaso'njo yontifi poyo pe'nimentohofofoho. Nope'ningkahon'ngkofi a'amu nom'ne mijo mokiomasoso hofiko a'amu poyo pe'nimentohofa hiso songo likafo'ne so'no huno syafisyontifi ole limentohofi, Nakwo a'amu songo humalohwone so'nwi nakwo a'amu poyo pe'nimentohofa somne'no nakumo mijo apa'no wokiyonemantifeho. Ose limentohofofoho. Ou, Anitu kako a'amu poyo pe'nyoso songo mulikafonefoho eso hungkuno nehopi lontifijontentesi hofikimo ufo'mayo so'no mijo peho'no kiyomafikutnnesohilo. ³⁰ Sikuno huhwo huhwi nakwo Anituye hungkuno liku'mofontan'ngkuhwoni nakwoe mango sohwa

hofiko nakumo poyo wosemokano naliwo'n'ngkohofofoho. I oso a'amu poyoso molikapitnnefoho eso nehapi lontifijontentesi nakwo olo syoho loso ihwasi tohino engo nomehwasi olo yahino loso hwayohohnnesohilo. ³¹ U, nje a'amu soku, nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasimo sekwo simaho uyalokwofo so'no kako nakumo asomo songo nelikafo'ne so'no huno neyahon'ngki nakwo simonyo yalokuhwono. Oso hungkuno yokintahopo ne'no nehapi selohono. I oso'no olo hungkuno hi ne'njofoho. Sikuno huhwo huhwi nje mango sohwa hofiko ngkimo poyo wonimokantifetikenonntne'no hontohumaleno. ³² Ngko ango Efesos sopo nohumentan'ngko nje mango sohwa hofiko ngkimo siki siwojo hopa wolofonisyantifi inomokomanyimalofofoho. Oso'no a'amu poyo pe'nyo sohwa hofiko molikapitnnefoho eso nehapi lontifijontentesi i ngko olo syoho loso imeso oso tango ni'mantontentesi olo yahino loso hwayohohnnesohilo. A'amu fehohnjoso hofiko Jisas kako nakumo asomo songo nelikafo'ne sohomo min'ngkayo'njoso ole liwo'n'ngkohofi, Nakwo poyo pe'n'ngkuhwasi songo likafoso miyanehwono. O'o, nakwo ni'hu'nahone wope'nantanoho. Oso'no nakwoe hon'ngkano wonyo somne'no huno pi'n'ngo engo peho'no wosyofisyantanto. O'o, nakwo mijo nonyo wosopayo engo mehwasi syohi'nyo niyontasi'hn'nwi mo'n'ngkanta nakwo poyo wope'nano.

³³ A'amu oso hwasyo hungkuno liwo'n'ngkohofoso hofikoe hon'ngkano wonyo somo sekumo ipesemotawofitnnoho. Ose ifijoso hofiko sekwoe hon'ngkano yahino wop'ngo somo wonyo wosemokantifeho. Oso'no sekwo i'waho nto'no fiy'mno. Hofikimo ujokohumafikutoho. ³⁴ Sekwo sekwoe yahino hwayo hohnjo osomo hohujo ikinjaofikuji yahino wop'ngo osomne'no huno nto'no fisyafi'hupmno. Hon'ngkano wonyoso apa'no ikutoho. Sekwo upa'nimno. A'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso hofiko Anitumne'no huno nto'no muyofoho. Oso hiso'no sekwo wonimango masen'ngkoho liyohoho.

Anitu kako a'amu poyo pe'noso sohomo nulikafihwosi kako a'apaho nom'ne songo uyimontonoho.

³⁵ A'amu fehohnjoso hofiko ole lohon'wo'n'ngkohofoho. Anitu kako a'amu poyo pe'nyo somo pipi ulikafoneto. U a'amu poyo pe'nyo sohwo peho a'apaho'nji hopa mufohi'n'ngkuji likapitnneto. ³⁶ A'amu hofiko hungkuno ose liwo'n'ngkohofoso hofiko huno ni'hu'no anefoho. Sekwo a'amu yangkume topoyo oso yo'mayo uyo mof'wo'n'ngkohofoho soku huno seyohoho. Oso yangkume topoyo oso kwefoho ihwoso'no iwofasyikuji apa'no uyo mopijoso hwaho mo'm swo mafe'njo ihwosi timoso mafokafonehoho. ³⁷ Oso yangkume uyo mofontifeso swo yokino pmpongo oso uhwon'wo'n'ngkohofoso sekwo huno waseyono. Yokino swo pmpongo oso'nji mamofefoho. O'o, ne ni'hu'no we'e sohwo hwahomo'mo ho'nahinyo somta'angofoho. ³⁸ Anitu kako hohonta pmpongo swo yokino ose ne kengo kengo imo'nyo'ne'ento huno syafi'hu'mentiso so'no oso yangkume swo pmpongo yokino oso yo'mayo hopi'nonohino wofoka'montonoho. Oso pa'nyoso nakwo poyo pe'n'ngkuhwasi a'apaho nom'ne songo'nji nakwo likofanefoho. ³⁹ Ihwoni yo'mayo Anitu mti'mokumentisoso paho kengo kengofoho. A'amufe a'apaho kengofoho. Tongofe kengofoho. Yihufefe kengofoho. Inaniku mijomo emoyiwo'n'ngkiso oso pahoso kengofoho. ⁴⁰ Yo'mayo ahwomomjoso hwahoponjo pa'nyo'maho. O'o, kengo kengo mti'mokumentisofoho. A'amu ahwomomjo sohwafe a'apaho wonyolangkafoso tipomponaho pa'nyofoho. Nakwo hwahoponjo hn'nwiye a'apahoso toho pijijo pa'nyofoho. ⁴¹ Nakwo ahwomomjo yo'mayo somo

nom'ne a'apaho songo piso mmo'nyo'njo songo ne'no humayoso nome-hwaso'no oso hohosohonta oso hungkuno a'amu mti'mokumentohofoso ne umo'nimontonoho. Hungkuno hiso olenoho.

Anitu kako poyo pe'nyo somo ni'hu'nahone hwotoho hmmentisofoho.

Kakoe mango hopinonohino sohwamo ni'hu'nahone uyakolo'mentisofoho.

⁵⁵ Poyo pe'nyo yahino sohwosi ji'e yokumpohn'nyoso nti'mo weho. Awonoho. Ni'hu'nahone moi'wo'nnyo hwosoho.

⁵⁶ A'amu poyo pe'ni'wo'n'ngkohoho hwap'ngoso pehoto. Poyo namokiyoso olenoho. Nakwoe hon'ngkano wonyo sohwo namokuwo'n'ngkohoho. Nakwo Anituye hon'ngkano hungkuno somo hwotoho fentaneso nakwo huno nayohoho. Hon'ngkano wonyo yalokuhwono. ⁵⁷ I oso'no Anitu kako nakumo Hwe Engo Jisas Kilais nejapmmmentiso sohwo kako nakwoe wonyo so'no pe'nonto kako oso wonyo huhwo sohwoe yokumpohn'nyoso wae yao'mentisofoho. Oso hiso'no Anitu kako poyo pe'nyo yahino somo ni'hu'nahone hwotoho hmmentisofoho. Oso'no nakwo Anitune'no isamoyoka uli'wo'n'ngkuhwonefoho.

⁵⁸ Oso'no nje a'amu sokumo ngko Pouli'ni ngko simeho sejopalokweno. Sekwo Anituye hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafikuji osohonta piso'mo'nyo sen'ngkuhwoso'no nusikwajikutoho. O'o, sekwo yokumpohn'nyo lohofikuji Anitu kakoe hungkuno homo somo ne'no hm'ngkamno. Anitu kako pi'nimo mta'ni nelikafone so'no nakwo huno ole nayohoho. Nakwo Anitu kakoe syoho homo somo yokumpohn'nyo ihwoso'no syoho hiso ne ane mmo'nonehoho. Oso hiso'no sekwo in'ngo mofikutoho.

16

A'amu Kouliniso hofiko Anituye a'amu yo'mayo so'no umofonyo iwo'n'ngkohoho somo ufo'mayo'ne hamniyoho hu'meesiyo'ne hungkunofoho.

¹ Sekwo Anituye a'amu nom'ne Jelusalem humalofo so'ntnne'no hamniyoho hu'meesiyo'ne hungkuno ntohonimalofo so'no ngko olo hungkuno loso waselimne'no yohono. Ngko a'amu Ngkolesiya somo uti'hwamentohe hopaso sekumo woseti'hwamne'no yohono. Sekwo ole fiy'mno. ² Sikuno iyoho humayo (Sante) huhwo huhwi sekwo yo'mayo syoho homo somne'no hamniyoho tipemawo'n'ngkohoho so'no sekwo anga'no anga'nohino soku sekwo oso hamniyoho hiso nom'ne a'amu somne'no huno syafisyikuji fehohnjoso nomafikuji sekwoe anga'no kengopo foho'nahumno. Ose hu'mesyontan'ngkuji ngko nose'mahm'me'no oso hamniyoho hiso'no sekwo syoho engo mifitnnehoho. ³ Oseso hwangku ngko i'mofapm'me'no sekwo nom'ne a'amu somo oso hamniyoho uyohojae'ne uhwsopopmno. Oso a'amu huhwo sohwamo ngko hofikimo iyoswo hon'ngkano imofo'neso uy'i'mo ngko hofikimo oso hamniyoho'njo iyoswoso pone Jelusalemno uyahotimonne'no yohono. ⁴ Hamniyoho hu'mesyalokwofo somo ngko ole syafisyi'mo, Ngko huhwo'ni wamolime'manji u hofiko'nji wowantanoho.

Poul kako a'amu Koulin somo uhwonimo lonto kako hano uyoso'no sikuno ho'nahumentisofoho.

⁵ Nje hunoso ole syafi'hu'malefoho. Ngko hwaho Masetouniya oso ajwo sopoe u'mo u'ma'mo. Ose mtito'malefoho. Oso'no simo'mo ngko hwaho Masetouniya osopoe wekapm'mo wose'ma'monnoho. ⁶ I oso'no ngko sekwo'nji we'enehwo wohumamontikenno. Oso'no ngko huno maniyohoyohoho. Ngko sekwo'nji humahm'mo oso ifoyo hamno so'no wohontohumamtikenno. Ose'manji moi'wo imo'n'ngkuhwoso'no ngko hano nom'ne

angopono nti'mo wamo li'mo yahoni'mo sekwo ngkimo nonifo'mafikuji honingkanopo wonihwojowantifeho. ⁷ Sekwo huno seyohoho. Ngko sekwo'nji we'enehwo humahm'mo komo'no seliko'mayoso ngkilaho. O'o, Anitu kako ngkimo sekwo'nji sikuno sawemo humayo so'no nti'hwoso'no u ngko sekwo'nji ne'no wohumamonnoho. ⁸ Ngko olo ango Efesos lopo nohumentani'mo oso Sikuno Engo (*Pentikous*) * Anituye Towahuno nakwoe hwaho lopo pmmmentiso sikuno somne'no syafisiyo'ne sikuno osohwo nto i'mofapi'hwoso'no osohonta ngko olo a'amu lohwoamo nuli'ko'mahm'mo sekwoe angopono wapmmmonnoho. ⁹ Hwapingo neso olenoho. Anitu kako olo syoho lomne'no kako ngkine'no hoku'yo nohwosampo'maso so'no ngko Anitu kakoe hungkunoso luti'hwahon'ngko a'amu pi'n'ingo engoso hofiko in'ngkwalokwofo. I oso'nji a'amu pi'n'ingo engoso hofiko olo hungkuno lomne'no mangohwa imo'nalokwofo.

¹⁰ We'enepi Timouti kako sekumo se'maso'manji sekwo kakimo hofiyo'no umokosyohumafijo so'no kako sekwo'nji simaho wop'ingo'nji wohumamtonoho. Sekwo upa'nimno. Timouti sohwo kako ngko pa'nyo Anituye syoho engo yalofoho. ¹¹ I oso'no a'amu fihwo huno ole syafisiyo'eno, olo hwe songo lohwo sohwo kako yo'mingohwo'maho. Oso'no nakwo kakimo hohujo ukinjimofano. Huno ose syofisyihwaloho. O'o, sekwo kakoe simaho wop'ingo umokumno. Oseso hwanguku sekwo kakimo kakoe honingkanoso somo uhwojapikujo'no kako ngkimo woni'mano. Ngko Timouti'nji a'amu nom'ne so'nji ni'mayo'ne hontohumaleno.

¹² Nen'ngkwa'wehwo Apoulousiye hungkunoso olenoho. Ngko nohumanji Apoulousimo ole uli'wo'n'ngkohoho, Kiko ango Koulin sopo uhwonamo lohojoso olo a'amu lo'nji uhuji uhwo'nae. Ose uli'wo'n'ngkohefoho. I kako olohonta sohonta uyoso ngkilaho lalofoho. I hwanguku sohonta Anitu kakine'no honingkanoso umofihwoso'no wapmmmonnoho.

Pouliye hungkuno fehohnjofoho.

¹³ Yo'mayo Anituye syoho somo wonyo umo'nimo lihwosi yososo sekwo i'waho nto'no fiyimno. Sekwo Anitune'no simaho hi'ntnnono uyalokwofo osomo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Sekwo hwe ne imo'n'ngkuji yokumpohn'nyo lohofikuji aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. ¹⁴ Yo'mayo hopi'nonohino sekwo iwo'n'ngkohofoso oso'nohini ikuji nom'ne a'amu somo simaho uyikuji sekwo hofikimo nto'no femokosyohumamno.

¹⁵ Nje a'amu soku sekwo Sitefanosiye a'amu osomne'no huno seyohoho. Hofiko oso hwaho Ngkilik osopo humantifi Anitumo simo'mo in'ngkamentohofofoho. Oso'no hofiko hofikoe huno mta'ni hofiko Anituye a'amu ne somo hofiyo'no ufo'mawo'n'ngkohofofoho. ¹⁶ A'amu oso pa'nyo humawo'n'ngkohofoso somo sekwo hofikimo enjwa'mo fosyohumamno. Sekwo hofikoe hungkuno somo haloho popmno. I nom'ne a'amu hofikimo ufo'mawo'n'ngkohofoso somo sekwo hofikimo tifi fin'ngkamno.

¹⁷ Sikuno pi'n'ingo engo somo ngko sekwoe simano masehonyo'njo nohumanji huno ne'no syosefisyahon'ngko oso hwe hufa'u sihune sekwoe angoponta'ango sohwa Sitefanosiyo Foutiyunetasiyo Akaikosiyo hofiko sekwoe simano mafohi'nontifi ngkimo ni'mahon'ngkofi ngko simonyo imalefoho. Hwapingososo sekwo hopi'nono moni'mapitnnohofo. I oso'no hofiko noni'mahon'ngkofi ngko sekwo'nji humentani hopa simonyo yalokweno. ¹⁸ Hofiko ngkimo ni'mantifi simaho wop'ingo ni'mokumalofofoho.

* **16:8:** Ap. 2:1 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

Sekwoe simeho hi osenohinoho. Oso'no sekwo oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anituye syoho hofiyo yalokwofo sohwani nom'ne a'amu oso pa'nyo sohwani hofikoe yofeso foho'nomapmno.

¹⁹ Oso hwaho Esiya loponjo Anituye a'amu neso hofiko Anitumne'no ango'meemjo uhu'mokuwo'n'ingkohoho hofiko sekumo nje a'amuhwafo selalokwofo. Akwila'nji kakoe ape Pilisila'nji sikoe ango somo nom'ne a'amuso hofiko Anitune'no uhu'mokuwo'n'ingkohoho a'amu so'nji hofiko sekwo Anitumo in'ingkowalokwofo so'no hofiko nakwoe a'amufu selalokwofo. ²⁰ Anituye a'amu ne ngko'nji humalofoso hofiko nakwoe a'amufu selalokwofo. Nakwo Anituye a'amu ne so'nji swo'nontani nakwo aho popotohumo'n'wo'n'ingkuhwone hopaso sekwo aho popotohumo'n'mno.

²¹ Ngko Pouli'ni ngko oso a'amu olo iyoswo ngkine'no mti'mokalokuso sohumta'ni iyoswo nomanji ngko aho'nji ifalifaliyo mti'mokonji † ole selalokweno, Nje a'amufu.

²² U a'amu fihwo kako Anitumo in'ingkeyoso ngkilaho loso sohwo kako tikanomo wene hweho. U, nje Hwe Engo Jisas Kilais kako komo'no noho waponi nimo'n'ingkohoho.

²³ Nakwoe Hwe Engo Jisas kako sekumo wopingo ne'no waselohofono.

²⁴ Sekwo nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasimo humalofo sokumo ngko simeho sejopalokweno. Olo hungkuno loso ngko Pouli'ni mti'mokohono. Hungkuno osohopeho.

---

† **16:21:** Poul kakoe aho'nji mti'mokumojomaho. O'o, kako nolahon'ingki nom'nehwo mti'mokumojofoho. Olo hungkuno hon'ingkanomo wo'nyo loso Poul kako mti'mokumentisofoho.

2 Koulin

Olo Iyoswo Tifi'njo loso Poul A'amu Koulin somne'no Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *tɪwenti-faifɪ'nji* (25) *tɪwenti-sikɪsɪ'nji* (26) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso simo'mjo nto mti'mokumentisohwo olo iyoswo loso tifi'njo mti'mokumentisofoho. Iyoswo hiloso a'amu Koulin afahomne'no mti'mokumentisofoho. Hwaho Masetouniya sopo Poul Taitasimo niswo'nonto hungkuno wonyoangkafoso Poulmo ulimentisofoho. Olo hungkuno hiso Poul nupa'nonto simonyo yonto kako Masetouniya hopo sponjo ango we'e sopo humanto mti'mokumentisofoho. Iyoswo hiloso nakwo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Ngko Poulinimo Anitu kako Jisas Kilaisiye hungkuno liku'mofu (*apouse*) syoho so'no nihwosopo'mentiso hwo'nyoho. Nakwo neninkwa'wehwo Timouti'nji nekwo olo iyoswo loso a'amu hwaho Ngkilik ango Koulin sopo Jisas Kilaisimo iningkawowo'ningkohofu a'amu so'nji oso hwaho Ngkilik a'amu hopi'nonohino Jisas Kilaisimo iningkawo'ningkohofu so'ntnne'no mti'mokulukwayo. ² Nekwo ole'no emo'ningkohoho. Naninkwohwo Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko sekumo yo'mayo wopingo selohofohosi pompenjiyo wosejopanjiyoho. Ose'no emo'ningkohoho.

Anitu Poulimo ufo'mawo'ningkiso so'no Poul kako isamoyoka ulimentisofoho.

³ Nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kaninkwohwo Anitu sohwoe yofe engo noho'nomehwasi kakine'no isamoyoka ulano. Nakwo hi'nwiye naninkwohwo sohwo kako nakumne'no hitoho ulofoso hwapingo hweho. Yo'mayo tango ne'mawo'ningkiso so'no kako nakumo nefo'mayo'ne hwapingo hweho. ⁴ Yo'mayo tango ne'mante so'no Anitu kako nakwoe simoho tangoso nohayo namokuwo'ningkiso hopaso nakwo nom'ne a'amu simoho tango'njo humentaninkuji Anitu kako nakumo nefo'mawo'ningkiso hopaso nakwo hofikimo ufo'mano. ⁵ Nakwo huno ole nayohoho, Nakwo yo'mayo tohino Jisas ma'mentiso hopaso mawo'ningkuhwone kalohi Jisas kako nakwoe simoho tangoso wopingo engo namokuwo'ningkisofoho. ⁶ Oseso nakwo sekumne'no Anituye hungkuno losetihwalokuhwone so'no yo'mayo tango ko ne'manteso oso tango hiso sekumo wosefo'ma'montonoho. Hwapingoso yo'mayo tango ne'mawo'ningkiso so'no Anitu kako nakumo hofiyo nefo'manto nohayo namokuwo'ningkiso somo sekwo nahoninkuji sekwo huno ole waseyono. Yo'mayo tango ne'maso'manji u Anitu kako Poulimo ufo'mawo'ningkiso hopaso nakwo hi'nyumo wonfo'ma'montonoho. Ose syafihupijoso yo'mayo tango ko se'masoso sekwo nakwo hopa Anitumne'no yokumpohn'nyo wolohofantifeho. ⁷ Sekwo yokumpohn'nyo lohositnne'entani emo'ningkisoso ne umo'nimonte'no huno eyohoho. Hwapingoso yo'mayo tango nakumo ne'mahoninku Anitu nakumo

nefo'mawo'n'ingciso hopaso sekumo yo'mayo tango se'mahwoso'no Anitu kako wosefo'ma'montonoho.

⁸ U, nje a'amu soku, nakwo hwaho Esiya nohumentan'ingkuhwone yo'mayo tango engo m'ikun'imposo ne'ma'maso so'no sekwo huno seyone'enji selalokweno. Oso tango engo hiso ne'manto nakwoe yokumpohn'nyo somo noneyakolofahon'ingki nakwo huno ole syafi'hu'malohwonefoho. Nakwo poyo wape'nontane'no kiyi'hwono ose syafi'hu'malohwonefoho. ⁹ U Anitu kako poyo pe'n'ifitnne'ento olo sikuno ho'nahumentiso lomo huno syafi'hu'malohwonefoho. I oso'no tango hiso peho'ne ne'ma'masoto. Hwap'ingoso olenoho. Nakwo nakwoe yokumpohn'nyo fo'mo'naneso huno hon'ingkonontane so'no nakwo nakwoe yokumpohn'nyo so'no huno nayi'hwoloho. O'o, Anitu kako a'amu poyo pe'nnyo somo songo uli'kafi'wo'n'ingciso sohwoe yokumpohn'nyo so'ne'nohini wonayono. ¹⁰ Oso tango engo ni'hu'no wonyoso nakumo poyo wonamokumonto ko yahon'ingki Anitu kako nefo'ma'masofoho. Oso'no nakwo oso tango hiso pa'n'ingo nom'ne sohonta ne'mane so'no Anitu kako apa'no wonefo'ma'montonoho, huno ose nayohoho. ¹¹ Sekwo hoku nakumne'no Anitumo jomo uli'fijo'manji sekwo hoku nakumo wonefo'mantifeho. Oseso sekwo hwe moya'mi pi'n'ingo engo sokuye jomo uli'fijo somo Anitu kako upa'n'ingkuhwosi nto nefo'mahwoso'no sekwo oso hiso'no simonyo ikuji Anitumo oso hiso'no isamoyoka engo m'ikun'imposo ulantifeho.

Poul kako a'amu Koulin somo hwasyo hungkuno uli'mentiso'maho. O'o, ne'njo uli'mentisofoho.

¹² Nakwoe yahino ole so'no nakwo si'meho wop'ingo namo'n'ingkohoho. Anitu kako nefo'mawo'n'ingciso so'no nakwoe humayo nto'nohino so'nji nakwoe hungkuno nehopi'nohino so'nji nakwo si'meho hufa'u'nji miyalokuyi'hwono. O'o, huno anga'nohino so'nji si'meho anga'nohino so'nji yalokuhwono. Oso wop'ingo yalokuhwoneso hwahoponjo huno somta'ango miyalokuyi'hwono. O'o, Anitu kako huno wop'ingo nejopahon'ingki nakwo oso wop'ingoso yalokuhwono. Nakwoe si'meho so'mo ose hnni'wo'n'ingki'hwone so'no nakwo si'meho wop'ingo namo'n'ingkohoho. Nakwo sekumo oso hiso pa'nyoso selohofi'wo'nalokuhwono. ¹³⁻¹⁴ Yo'mayo hungkuno sekumne'no mti'mokuwo'n'ingkuhwoneso fahosi'hwoyo hungkuno'njo'maho. O'o, hungkuno yoloho neso nto li'jwaosema'male so'no sekwo atofu likuji huno wop'ingo nto'nohinoso woti'pemantifeho. Simo'mo sekwo nakumne'no fahosi'hwoyo hungkuno'nohino upa'nontifi yoloho neso huno maseyo'njo imojofoho. I olohonta sekwo nakumne'no huno ito'nohino seyihwoso'no sekwo nakumne'no si'meho wop'ingo ne'no wasemo'nimontonoho. Ose ifijo'manji oso Sikuno Engo nakwoe Hwe Engo Jisas asomo poso sohonta nakwo sekumne'no simonyo engo yane hopaso sekwo nakumne'no simonyo engo ifitnnefoho.

¹⁵⁻¹⁶ Simo'mo ngko huno ole syafi'hu'malefoho. Sekwo nakumo nahon'ingkujo'no si'meho wop'ingo semo'none'enji ngko oleso imne'entnne'no yohono. Ngko simo'mo sekumo se'mahm'mo osopo nta'ni ngko Masetouniya sopone'no wasehwoti'mo'mnoho. Oso Masetouniya hopo sopu nta'ni sekumo asomo wose'ma'monnoho. Oseso nje se'mayoso hufa'u imo'n'ingkuhwoso'no nakwo afapo nohumehwasi si'meho wop'ingo engo wonamo'nimontonoho. I oseso sekwo'njo lopo nta'ni sekwo ngkimo noni'fo'mafi'kuji hwaho Jutiya sopone'no woni'hwajantifeho. ¹⁷ Ngko huno ose kosyafi'hu'maleso ne mmo'n'ingkahon'ingki sekwo

huno ole kosyonifisyalokwofo, Poul kakoe hungkunoso ne anefoho. Kako nakumo iwolo'mo iwolo'mo hungkuno naliwo'ningkiso hweho. Kako a'amu hwahoponjoso ole naliwo'ningkohoho pa'nyo hweho. Hofiko eno ko nalontifi simeho mo'mo ngkilaho uniwo'ningkiso hopaso Poul kako nakumo nelalofoho. Huno ose losyonifisyalokwofo. ¹⁸ Oso'ne'maho. O'o, Anitu kako ne'njo sohwoe timo sopo yalokwe so'no hwasyo hwasyoso maselimnehono. O'o, hungkuno ne'jo'nohini seliwo'ningkohefoho. ¹⁹ Sailasiyo Timoutiyo nakwo sekumo Jisas Kilais Anituye hwomu sohwoe hungkuno losetihwamentihwonefoho. Jisas Kilaisiye hungkunoso iwolo'mo iwolo'mingo hungkuno'njo hwo'maho. O'o, yo'mayo kako limentisoso ne imo'n'iwo'ningkiso hweho. ²⁰ Anitu kakoe hungkuno pi'ningo engo nalimentisoso Jisas kako hungkuno homo somo nehopi imokuwo'ningkisofoho. Oseso nakwo Anituye hungkuno somo upo'nontani ne'jofoho lontani kakoe yofe engo imo'nyo'ne ho'nomalokuhwono. ²¹ Anitu huhwo sohwo kako nakwo'nji sekwo'njimo yokumpohn'nyo sosofitofonesyohumawo'ningkiso so'no nakwo hinjoho'nwi Jisas Kilaisimne'no yokumpohn'nyo lohokuhwono. Ose yalokuhwone so'no kakoe syohomo nehumojalofoho. ²² A'amu yahu haloho lojwaofiwo'ningkohoho so'no a'amu hopi'nono yahu kakwo'yohwo sohune'no huno uyimtonoho. Oso hopaso Anitu kako kakoe Towahuno Wopingo nakwoe simeho so'mo ho'nonasyihwoso'no nakwoe neyakweho eso'no huno wonaimontonoho. Anituye Towahuno Wopingo sohwo nakwoe simeho mo'mo humaso so'no nakwo huno ole nayohoho. Yo'mayo Anitu kako wosejapmmo nalimentisoso wonejapmmontonoho.

Poul kako a'amu Koulin somo komo'no m'ma'mmentiso so'no hungkuno hwapingofoho.

²³ Ngko sekumo hwasyo hungkuno seli'mtentesi Anitu kako nje hwasyo hungkunoso utihwa'nyopo sekumo ujo ehontojwasesihwonesohilo. I oso'no awonoho. Hwasyo hungkuno maselalokuyohono. O'o ngko sekumo komo'no mose'ma'mmale hwapingoso a'amu fehohnjo sokuye yahino somne'no yoka'njo sohwo'ni pm'me'no sekwo tango engo mapitnnohonji humantohe hwo'nyoho. ²⁴ Nom'ne hungkuno somo sekwo simeho hi'ntnnono uyo'neso hungkuno moli'jwosemofanehwono. O'o, nakwo sekwoe simeho hi'ntnnono somo masemokosyohumulohwono. Sekwo Anitumne'no simonyo imalofoso nto'no yokumpohn'nyoso imalofo. I oso'no sekwo simeho wopingo'njo humayo'ne nakwo sekwo'nji syoho engo ihwaso'no sekwo simonyo uyantifeho.

2

¹ Nje simeho mo'mo hungkuno ole mtito'malefoho. Ngko sekuyepono pm'mo sekwoe yahino wonyo somne'no yoka seli'meso sekwoe simeho tango ifisyasemo'mnoho. Ose nto mtito'malefoho. ² Ngko sekwoe simeho tango ifisyasemo'meso'no nje simeho wopingo nimokiyoso tihwolo. O'o, sekwonoho. I oso'no sekwo simeho tango'nji humafijo'manji sekwo nje simeho wopingo nimokiyoso pipi uyantifito. Awonoho. ³ Oso iyoswo simo'mjoso ngko sekumne'no semti'mokimentohe somo uhwonngkuji yo'mayo yahino wonyoso nto'no mihwatnnngkutne'enji semti'mokimentohefoho. Ose mihwatnnngkujo'manji ngko nopm'me'no sekwo nje simeho wopingo nimokinyo soku nje simeho so'mo tangoso mifisyanimopitnnehofo. Ngko huno ole niyohoho. Ngko yo'mayo anga'nohino somne'no simonyo ime'manji sekwo hokunonji

simonyo engo uyantanoho. I sekwo ngko'nji simonyo miyo'manji ngko huhwo'ni mimnehono. ⁴ Ou nehopi. Oso iyoswo simo'mjo semti'mokimentohe sohonta ngko nje simeho tango'nji humanji humotaho engo mjalimiwenji semti'mokimentohefoho. Oso iyoswo simo'mjo semti'mokimentoheso sekumo tango sejape-e'ne'maho. O'o, ngko sekumne'no nimo'n'ngkahon'ngki yo'mayo yahino wonyo se'malokunjo somo upa'nonji sekumo sefo'mahwone'enji semti'mokimentohefoho.

Oso hwe hon'ngkano wonyo iyo sohwoe wonyoso sekwo wae hmmopmno, ulimentisofoho.

⁵ Oso hwe hon'ngkano wonyo imentiso sohwo kako ngkimo tango engo montapmmmentono. O'o, ngko tango we'e ko ma'mentoheso sekwo hopi'nonohino soku tango engoso ma'mentohofu kuyoho. I oso hwe huhwo sohwo kako wonimango engo mikunimposo unonehonji ngko huno ikwesiyafisyonji oso hungkuno homo somne'no apa'no waselimonne'no yohono. A'amu hopi'nonohini'maho. O'o, fehohnjo soku oso hwe wonyo sohwoe yahino somne'no tango engo ma'mentohofu kuyoho. ⁶ Sekwo oso hwe hon'ngkano wonyo imentiso sohune'no simano upenti'fi hohujo ikinjimofohofoso olohonta nta'noho. Apa'no ikinjimofikutoho. ⁷ O'o, olohonta sekwo nom'ne hon'ngkano wopingo utihwamno. Sekwo kakoe wonyoso wae imofikuji kakoe simeho wopingo umokumno. Oso hwe huhwo sohwo kako tango engo ne'no malokunjo so'no kako Anitumo ni'hu'nahone usikwajonoho likuji sekwo kakimo ufo'mapmno. ⁸ Oseso ole'no nimo'n'ngkohoho. Olohonta sekwo oso hwe huhwo sohune'no simeho nehopi semo'nalokunjoso kakimo utihwamno. ⁹ U oso iyoswo simo'mjo semti'mokimentoheso sokumo yamofo selohofonefoho. I oso'no sekwo nje hungkunomo wonn'ngkohwant'fitikeno monn'ngkayo'njo uyant'fitikenonji semti'mokimentohefoho. ¹⁰ Sekwo a'amu huhwo sohwoe yahino wonyoso wae imopijoso ngko huhwo'nnonji wae umofantanoho. Oso wonyo kako imentisoso ngkine'no wonyo mantoho'mentiso ko huhwo'ni ngko sekumo sefo'mayo'ne Kilaisiye timopo oso huhwo sohwoe wonyoso wae yimofalokweno. ¹¹ Seten kakoe yahinoso nakwo huno moi'wonoho. Kako nakumo neyakolofo'ne oso hwe huhwo sohomo ni'hu'nahone hon'ngkano wonyo somo ipemotawenoho ntnne'no selalokweno.

Poul kako anga Tilouas i'mofaponto simeho tango tipema'mentisofoho.

¹² Ngko anga Tilouas sopo Kilaisiye hungkuno wopingoso lutihwayo'ne i'mofopahon'ngko Anitu kako oso syoho hiso'no hano hwsompemokosyohumamentisofoho. ¹³ I oso'no ngko nen'ngkwa'wehwo Taitas sohune'no wonyopi tipmmentohefoho. I Taitas kako hungkuno sekumta'ni momotonimaso so'no ngko kakine'no huno pi'n'ngo syofisikaofonji ngko oso a'amu homo somo nuliko'manji hwaho Masetouniya'ne simentohefoho.

A'amu Anituye hungkuno liku'mofo syoho'njo sohwa hofiko Kilaisiye yokumpohn'nyo'nji mango sohwo uyakolofwo'n'ngkohofofoho.

¹⁴ Anitu kakoe syoho somne'no ipenemotawowo'n'ngkiso sohumne'no nakwo isamoyoka ulano. Kako Kilaisiye yokumpohn'nyo nejap'wo'n'ngkiso so'nji nakwo kakoe mango sohwo uyakolofalokuhwono. Oseso nakwo angomeemo Kilaisiye hungkuno yokumpohn'nyo lijumofahon'ngkuhwoni a'amuso oso homo somo upa'nont'fi Kilaisimne'no huno malokwofo. Oso huno wopingo hiso akino wopingoso wojaof'wo'n'ngkiso hopaso oso a'amu homo somo

wojumofalofoho. ¹⁵ Kílais kako nakumo nehumaso so'no Anítu kako nakumo nonahoníngkuhwosi akino wopíngo pa'nyoso uwa'montonoho. Oso akino hiso a'amu Anítuye honíngkano sopo humalofo somo uwahwosi a'amu tikanomo uyo'ne honíngkano sopo humalofo so'njimo uwa'montonoho. Akino anga'nohino hiso'no hwapíngoso Kílaisiye akinofoho. ¹⁶ A'amu tikanomo uyo'ne honíngkano sopo humalofoso Kílaisiye akino hiso uwahwoso'no a'amu poyo pe'nnyo sofe akinofoho lahoníngkuji akino huhwo sohwo hofíkimo poyo umokumontonoho. Hwapíngoso hofíko Kílaisimne'no huno muyofoho. A'amu Anítuye honíngkanopo humalofoso Kílaisiye akino hiso uwahwoso'no akino wonyoangkafofoho líkuji akino huhwo sohwo hofíkimo songo usímokumontonoho. Hwapíngoso hofíko Kílaisimne'no huno unyofoho. Olo syoho engo Anítu nejapmmentiso losomo ihnne hopoenohinoso tíhwosilo. ¹⁷ Sekwo huno seyohoho. A'amu fehohnjoso hofíko hamniyoho engo mane'entífi Anítuye hungkuno líku'mofíwo'níngkohofofoho. Nakwo oso pa'nyo hwonani'maho. O'o, Anítu kako olo syoho loso'no nehwatímentiso so'no nakwo kakoe syoho ulohofiyo hn'nwi nakwo símeho anga'nohino'njo hn'nwi Anítu nehontohumentaníngkuhwosi Kílaisiye hungkunoso wolíku'meeofantanoho.

3

A'amu Anítu'nji mokotíku'nnyo yahino songo somne'no líjwaofíwo'níngkohofo sohwafe hungkunofoho.

¹ Hungkuno hiso semtí'mokiyohé so'no sekwo huno ole losyofísyalokwofo. Poul kako nakwo kakoe yofeso apa'no ho'nonímayo'ne namtí'mokimasofoho. Ose losyofísyalokwofo. U a'amu fehohnjo sohwa syoho wopíngo mayo'ne hofíko iyoswo nom'ne a'amu sohwa hofíkoe syohomo ho'nomayo'ne mtí'mokuyahotímentohofó somo setíhwawo'níngkohofofoho. Nakwo oso a'amuso pa'nyofoho, losyonefísyalokwofo. U sekwo nakwoe syoho somo nahonímentohofó so'no sekwo nakwoe syoho homo somo ho'nonemayo'ne'ento hungkuno hiloso nemtí'mokiyalofoho. Ose losyofísyalokwofo. Níhu'no awonoho. ² Ose'maho. O'o, nje yofe ho'nonímane iyoswo hopaso sekwo'nohinoho. Nakwo Anítuye hungkuno losetíhwamentíhwone so'no sekwo yahino songo wonyoangkafo ma'mentohofó somo a'amuso nonahonontífi nakwoe syoho somne'no ho'nonemalokwofo. ³ Ngko sekwo'nji nohumanji Anítuye hungkunoso losetíhwahoníngko sekwo oso hungkuno homo somo tífi iníngkamentohofó so'no sekwo Kílais iyoswo mtí'mokumentiso hopaso utíhwa'nyopo lohokwofo kuyoho. Kako titiso hwaho mijo'njo so'nji ifalifaliyo mtí'mokumentiso'maho. O'o, kako Anítu songo humaso sohwo Towahuno'nji ifalifaliyo mtí'mokumentisofoho. Kako iyoswomo sojomo mtí'mokumentiso'maho. O'o, kako a'amufe símehomo oso hungkuno hiso mtí'mokumentisofoho.

⁴ Oso hungkuno hwapíngoso olenoho. Kílais kako nakwoe huno nefohotofahoníngki nakwo Anítumo símeho hí'ntnnono uyíwo'níngkuhwono. Oso'no ngko huno niyohi, Anítu kakoe yokumpohn'nyo so'ne'no oso hungkuno ne imo'nyo'neso hoponoho.

⁵ U nehopi. Nakwoe yokumpohn'nyoso olo syoho somne'no hoponoho eso nohnníngkuhwoloho. Níhu'no awonoho. Nakwo syoho yíwo'níngkuhwoneso hoponoho syofísyíhwaloho. O'o, Anítu kako'nohini kakoe yokumpohn'nyo'nji yososomo nakwo oso syoho hiso uyantanoho.

⁶ Anitu kako kakoe yokumpohn'nyo songo songo ntapwo'ningkiso so'no ngko a'amu somo Anitu'nji makotoku'nyo'ne yahino songo so'no luti'hwayoso ngko hopoenohino hwo'nyoho. Ole mulalokuyihwono. Sekwo hohontajo Mouses honingkano hungkuno mti'mokumentiso somo nto'no miningkayo'manji sekwo poyo wape'nantifeho. Ose mulalokuyihwono. O'o, oso hohontajo yahinofoho. Yahino songo Anitu'nji makotoku'nyo'neso Anituye Towahuno Wopingo mta'angofoho. Hohontajo yahino somo a'amu ito'no iningkayoso hopo'maho. Oso'no a'amu oso honingkano somo iningkafijo'manji poyo umo'nantifeho. Yahinyo songo somo iningkafijo'manji songo humayo'neso wotipemantifeho.

⁷ Hohonta oso honingkano hungkunoso Anitu sojopo mti'mokonto kako Mousesimo uyimentiso sohonta Anitu kakoe pomponaho Mousesimo ifehu'mokosyahoningki Mousesiye simo'mangoso mofehi'nyo pa'nyo losyahoningki a'amu Isilaeliso hofiko ose uhwonontifi hofiko Mousesiye simo'mango somo apa'no muhwonimmentohofofoho. Tifi sohonta Mousesiye simo'mango ponjo pomponahoso pijijo imo'nonto ni'hu'nahone simpe'nimentisofoho. Oso hohontajo yahino somo a'amu hofiko iningkawentifi poyo imo'nimentohofoso simo'mo pomponaho engo'nji ko i'mofapmmentiso so'no nakwo huno ole nayohoho. ⁸ Yahino songo Anituye Towahuno Wopingo mta'angoso songo ne'no humayoso mawo'ningkuhwoneso hohontajo yahino pomponaho somo yakolo'nnyofoho. Olohontajoso pomponaho mikunimposofoho. ⁹ Hohontajo honingkano hungkuno yahinoso pomponaho engo'njo ko i'mofapmmentisoso a'amu oso honingkano hungkuno homo somo upa'nontifi uningkohwano ko lontifi piwahu'mentohofofoho. Oso'no wonyo'nwoho syafisyontifi tikanomo umentohofofoho. Oseso olo yahino songo losomne'no a'amu fihwo iningkaweso'manji Anitu kako wopingo kuyoho uloneso oso yahino hisofe pomponaho engoso simo'mjo somo yakolo'nnyofoho. ¹⁰ Ou nehopi. Olo yahino songo lomjo pomponaho mikunimpososo hohontajo simo'mjo pomponaho engo somo pijijo imo'nonto sikwo'mjoho imokumentisofoho. I olohontajo yahino songo pomponahoso mofehi'nyo pa'nyo lalofoho. ¹¹ Oso yahino hohontajo huhwo sohwo pomponaho'njo ko i'mofapmmentisoso we'ene'pi nowento moi'wo imo'nimentisofoho. Oseso nakwo huno nayohoho. Olohontajo yahino songo ne'no nowentihwone loso kakoe pomponahoso kakoe yokumpohn'nyoso simo'mjo somo ni'hu'no yakolo'nnyofoho.

¹² Oso yahino songomjo pomponahoso ne'no nowentihwone so'no nakwo huno neyahoningki nakwo iyoho monenalofiyohoho. O'o, nakwo Kilaisiye hungkunoso utihwa'nyopo yokumpohn'nyo lijwaofalokuhwono. ¹³ Nakwo Mouses imentiso hopaso mialokuyihwono. O'o, Mouses kako kakoe simo'mangopo hwapife pmpinyo'nyoso oso simo'mango ponjo pomponahoso pijijo imo'nontaningki a'amu Isilaeliso muhwonifitne'ento ifehu'mokahinimentisofoho. ¹⁴ Mouses kakoe simo'mangopo hwapife'nji ifehu'mokahinimentiso hopaso a'amu Isilaeliso hofikoe hunomo pijwahinimentohofofoho. Oseso hofiko Anitu'nji mokotiku'nnyo'ne hungkuno somo atofa ne'no ko likuji hungkuno hwapingo ne hiso hofikoe hunoso mehosasyonehoho. O'o, hohontajo hungkuno hwapingo neso olenoho. Kilais kako oso hohontajo yahino somo moi'wo esojwao'mentisofoho. Oso'no hofiko Kilaisimo iningkakujo'no hofikoe hunoso wehososyantifeho. ¹⁵ I olohontajo hi'nji hofiko Mousesiye honingkano hungkuno homo somo atofa likuji oso hwapife

Mouses kakoe simo'mangopo ifehu'mokahin+mentiso oso hopaso hofikoe hunomo pijwahinyofoho. Oseso oso hungkuno hiso hofikoe simaho mo'mo momnawo'nnyofoho. ¹⁶ I oso'no oso a'amu huhwo sohwo hofiko nakwo Hwe Engo sohumo simaho uyifijo'manji Anitu kako oso hwapife hofikoe hunomo pijwahinyoso wae yaofihwosi kako hofikoe hunomo huno wopingo yano uyimontonoho. ¹⁷ Oso Hwe Engo Anitu huhwo sohwo kako Towahuno hweho. Anituye Towahuno sohwo kako a'amu fihumo humaso'manji yo'mayo wonyoso kako huhwo sohumo momotokilo'mokomokosyohumanehoho. O'o, yo'mayo wonyo somta'ni Anituye Towahuno sohwo oso hwe huhwo sohumo isihutofoma'mentisofoho. Oso'no olohonta ito'no humaho. ¹⁸ Nakwo Kilaisimo iningkowalokuhwone so'nwi nakwoe simo'mangopo hwapife mufehu'mokahinyo'nwoho. O'o, nakwo Anitu'nji humawo'ninkuhwone so'no kakoe pomponahoso nakumo ifehu'mokonesosyahonngki a'amu nonahonontifi nakwo timo honingkonyo hopa nahonontifi hofiko Anituye pomponaho somo uhwonelokwofo. Anituye Towahuno sohwo nakwoe simaho mo'mo syoho ne'no mjonaloho'mihwoso'no nakwo Kilaisiye yahinoso ne'no mewo'ninkuhwaso'no a'amu nahonngkukuji nakwo Kilais hopa imo'nalokuhwone hn'nimo wonehonantifeho.

4

A'amu Anituye hungkuno liku'mofo syoho'njo sohwa hofiko hwakwontoho pa'nyo hwafoho.

¹ Anitu kako nakumne'no hitoho ulofahonngki kako kakoe hungkuno wopingo nom'ne a'amu somo ujo'ne syoho wonyoangkafoso nejapmmmentisofoho. Oso'no nakwo olo syoho hilo somne'no piso'mo'nyo miyalokuyihwono. O'o, yokumpohn'nyo yoho'nalokuhwono. ² Yo'mayo yahino wonyo a'amu hiyaso'mo yiwo'ninkohofoso wonimango nanyo so'no nakwo hohujo ikinjaofontane hn'nwi ni'hu'no nakwolaho limentihwonefoho. A'amu Anituye hungkunomo iningkafitnne'entani Anituye hungkuno so'no yo'mayo yahinoso yo'mayo hwasyo hungkunoso iwolo'mokontani moselalokuyihwono. O'o, nakwo Anituye timo utihwa'nyo lopo lohofontani Anituye hungkuno nehopi'nohini lijwasemofiwo'ninkuhwonefoho. Oso'no a'amu hungkuno homo somo upa'nngkuji huno ole wosyofisyantifeho. Hungkuno hiso nehopi'nohinofoho. Syoho hiloso ne'njofoho. Ose wosyofisyantifeho. ³ Olo hungkuno wopingo lijwaofiwo'ninkuhwone hilo so'no a'amu fiso hofikoe huno mehosasasiyo'manji oso a'amu hiso hofiko tikanomo walokwofo. ⁴ Seten kako olo hwaho lopo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ninkisoso kako oso a'amu Kilaisiye hungkuno wopingo somo simaho hi'ntnnono munyo sofe timomo pijiyo'meehumentiso so'no hofiko huno mehosahinyofoho. Kilaisiye hungkuno wopingo somjo pomponahoso oso a'amu homo somo ko lisyahonngki hofiko muhwonyo'njo iwo'ninkohofofoho. Kilais kako hofikimo hitoho ulofahonngki wopingo uloho'mentiso so'no hofiko huno muyofoho. Oseso hofiko Kilais sohune'no Anituyoho eso huno muyofoho. ⁵ Oso hungkuno liwo'ninkuhwoneso nakwo nakwoe huno mta'ni'maho. O'o, ole liwo'ninkuhwono. Kilais Jisas kako nakwoe Hwe Engo hweho. Nakwo kakoe hungkunomo tifi iningkawowo'ninkuhwone hn'nwi nakwo sekwoe syoho selohofiyo'nnwoho. ⁶ Hwapingosohonta Anitu ole limento, Sikwo'mjoho so'mo pomponaho wolasyono. Anitu ose limentiso sohwo

kakoe pomponahoso nakwoe simeho mo'mo losyalofoho. Oso pomponaho lonesyalokuso so'no nakwo huno ole nayohoho. Anituye pomponaho engoso Kilaisiye simo'mango weho.

⁷ Hwakwontoho'ne pahnnimo hungkuno so'no fisiyafihupmno. Hwakwontoho sohwo kako we'enehwo nowehwosi moi'wo umo'nimontonoho. Nakwo oso pa'nyo ko ho'nwi Anituye pomponahoso nakwoe simeho mo'mo lonesyalofoho. Oseso a'amu hofiko huno ole uyono. Oso yokumpohn'nyoso Anituye yokumpohn'nyofoho. A'amufe'maho. O'o, nakwo hwakwontoho pa'nyi'nwoho. Yokumpohn'nyo ane'nwoho. Ose wosyofisyantifeho.

⁸ U yo'mayo tango wonyoso ko ne'manteso nakwo mopiwasiyofoho. Nakwoe syoho somne'no nakwoe hunoso iwolo'mo iwolo'mingo ko nalo-hofonteso nakwo Anituye syoho somo musikwajiyofoho. ⁹ Nakwoe mango sohwa nakumo wonyo wonelohofantife'no ko nafotofontifeso Anitu kako monesikwajiyofoho. A'amu nakumo ikujoho ko nafonjontifeso hofiko nakumo wonyo ni'hu'nahone monamokiyofoho. O'o, awonoho.

¹⁰ Sikuno huhwo huhwi a'amu Jisasimo wofonjosyantifi imentohof hopaso sikuno huhwo huhwi a'amu sohwa wofonjonesyantife'no yalokwofo. Oso'no nakwo songo humalohwone so'no a'amu hofiko huno ole uyono. Jisas kako nakumo songo nehumaho. Huno ose uyono. ¹¹ Ou, nehopi. Nakwo Jisasiye syoho yalokuhwone so'no nakwo songo nohumantankinguhwoni a'amu nakumo poyo wonemokantife'no yalokwofo.

Nakwoe a'apaho songo we'enehwo nohumahwosi moi'wo umo'nontani ko yontaneso Jisas kako nakumo songo nehumaho. A'amu nakumo poyo wonemokantife'no yontife so'no nakwo hano emoyontani Jisasiye yokumpohn'nyoso utihwalokuhwono. ¹² Nakwo Anituye hungkuno wopingoso a'amu somo lutihwawo'ningkuhwone so'no a'amu fehohnjoso nakumo poyo wonemokantife'no yalokwofo. I oso'no nakwo Anituye hungkuno losetihwamentihwone so'no sekwo songo ne'no humayo'ne nto tipema'mentohofofoho.

¹³ Hwe fihwo kako Anituye hungkuno mti'mokumentiso sohwo ole mti'mokumentisofoho. Ngko Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwe so'no hungkuno lijwaofalokweno. Ose mti'mokumentisofoho. Oso pa'nyoso nakwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no nakwo kakoe hungkunoso a'amu simeho hi'ntnnono muyo somo wolijumofano. ¹⁴ Nakwo huno ole nayohoho. Anitu kako Jisasimo songo ulika'mentiso sohwo kako nakwo Jisasimo ufohi'ningkuhwaso'no songo nelikafihwoso'no kako nakwo hinjoho'nimo sekwo'nji mehu'mokonasyihwoso'no nakwo kakoe simanopo lohofihwasi kako'nji ne'no nohumantihwanefoho. ¹⁵ Yo'mayo tango wonyo ko ne'manteso Anitu sekumo sefo'malofoho. Oso'no a'amu pi'ningo engo Jisasiye hungkuno upo'nalokwofo. A'amu pi'ningo engo Jisasimo iningkafijo'manji a'amu pi'ningo engo Anitumo isamoyoka ulikuji hofiko Anitu kakoe yofeso woho'nomantifeho.

Olohonta tango engo malokuhwone so'no tifi no'mo Anituye yokumpohn'nyo'nji wonyoangkafo humayo'nefoho.

¹⁶ Oseso nakwo Anituye syoho somne'no iyoho monan'ngkiyohoho. Nakwoe a'apahoso wonyo umo'nimonto ko yohonjoso nakwo iyoho monan'ngkiyohoho. Hwapingoso sikuno huhwo huhwi nakwoe huyo'mango Anitu mta'ango yokumpohn'nyo nomanto songo pa'nyo imo'n'wo'n'ngkisofoho. ¹⁷ Ihwoni. Yo'mayo tango olohonta ne'maso somjoso tohino we'enehi wehwoso'no moi'wo umo'nimontonoho. I

oso'no nakwo tohino malokuhwone so'no Anitu kako tifi no'mo kakoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji wonejapmmontonoho. Oso hiso engolopohamo ne'no nowentihwonefoho. Oso wonyoangkafo tifi no'mo maneso'no nakwo huno ole syofisyalokuhwono, Olo tango malokuhwoneso engo'maho. We'efoho, syofisyalokuhwono. ¹⁸ Oseso tango ne'mante somo nakwo timo ko uhwonelokuhwoneso nakwo oso hiso'no huno mosyafisiyo'njo yalokuhwono. O'o, yo'mayo wonyoangkafo tifi no'mo maneso'no timo muhwonyo'ne hontohumalohwono. Yo'mayo olopo timo uhwonelokuhwoneso we'enepe moi'wo umo'nimontonoho. I yo'mayo wonyoangkafo olopo timo muhwonyo'njo yalokuhwoneso engolopohamo ne'no nowentihwonefoho.

5

A'amu Anituye hungkuno liku'mofo syoho'njo sohwa hofiko Anituye hungkuno homo somo simaho hi'ntnnono uyontifi hofikoe syoho iyoso'no yokumpohn'nyo ma'mentohofofoho.

¹ Olo so'no nakwo huno ole nayohoho. Nakwoe hwahoponjo a'apahoso holayo angohopa we'enepe molohinawehwosi wonyo umo'nimontonoho. I wonyo imo'ninkuhwoso'no Anitu kako nom'ne angosongo wonejapmmontonoho. Oso angosongo hiso a'amu molinyo'maho. O'o, Anitu kako molinyofoho. Angohiso ahwomomo wososo engolopohamo ne'nohini nowentihwonefoho. ² Nakwo olo hwaholopo nohumentani ahwomomjo angosongo somne'no humotaholopemo'nawotohwono. Oso ahwomomjo angosongoso nakumo hwapife hopa ifehu'mokonesyohumayo so'no nemo'nalofoho. ³ Oso angosongo hiso ifehu'mokonasyihwosi nakwoe huyomangoso hwapife ane siki mohumanehoho. ⁴ Nakwo olo hwaholoponjo a'apahomokosyohumalohwoneso tohino tipemawo'ninkuhwone so'no nakwo humotaholopemo'nawotohwono. I nakwoe hwaholoponjo a'apahosowape'nonomalohiyihwono. O'o, oso'ne'maho. Nakwo nakwoe ahwomomjo a'apahohwapife songopa'ningo so'no namo'ninkohoho. Oso hiso songo nomehwasi olo hwaholoponjolo poyo pe'nivo'ninkiso somo uliko'mehwasi songo ne'no ni'hu'nahone nohumanefoho. ⁵ Nakwo oso songo ne'no humayo'ne yahino mayoso'no Anitu kako nakumo ito'no enesyohumaho. Simo'mo kako kakoe Towahunowopingosohwonejapmmementisofoho. Oso hiso'no nakwo huno ole nayohoho. Yo'mayo Anitu wosejapmmo nalimentisoso wonejapmmontonoho.

⁶ Nakwo huno ose neyahoninki nakwo olopo simaho wopingo'nji fosyohumentani Anitu ne'no syohoyokumpohn'nyo yalokuhwono. Nakwo olo hwaholoponjo a'apahonji nohumehwasi nakwo ahwomomjo a'apahosomomahn'nwoho. Nakwo Jisasi'nji angowopingosomohumane'nwoho. ⁷ Nakwo oso homo somo muhwonyo'njo koyontaneso nakwo nehopeho hnnalokuhwono. Hwapingosonakwo oso homo somo simaho hi'ntnnono uyalokuhwono. ⁸ Oseso nakwo olopo simaho wopingo'nji fosyohumentani Anitumne'no syohoyokumpohn'nyo yalokuhwono eso nto selohono. I oso'no nakwo olo hwaholoponjo a'apaholosouliko'mehwasi nakwoe Hwe Engo Anitunji kakoe hwapingopo fosyohumayo'ne namo'ninkohoho. ⁹ I oso'no nakwo olo hwaholopo humaso'manji u nakwo Anitunji kakoe angopo humaso'manji yo'mayo nakwo iwo'ninkuhwone so'no huno anga'no ole syofisyalokuhwono. Yo'mayo yaneso Anituye simahowopingo umokiyo'ne namo'nyo so'no yalokuhwono. ¹⁰ Hwapingosonakwo hopi'nonohino hn'nwi huno ole nayohoho. Nakwo a'amu

hopi'nonohino hn'nwi nakwo Jisasi'nji nakwoe hungkunoso ikwolofone sopo Jisasiye simano sopo wolohofantanoho. Nakwo oso hopo sopo nohumentan'ngkuhwasi yo'mayo yahino wop'ingo'nji wonyo'nji imotohwone so'no Kilais kako nakumo yano nalofonefoho. A'amu yahino wop'ingo'njoso wop'ingo nomapitnnefoho. A'amu yahino wonyo'njoso tohino nomapitnnefoho.

A'amu Anitu'nji simaho afa inyo'ne syoho yokumpohn'nyo iyo'ne hungkunofoho.

¹¹ Nakwoe Hwe Engo a'amufe yahino wonyo somne'no tohino engo uyone so'no nakwo huno syofisyontani iyoho nenalofoho. Oso hiso'no nakwo a'amu hopi'nonohinoso Anitumo simaho hi'ntnnono uyifitnne'entani syoho yokumpohn'nyo yalokuhwono. Oso hiso'no Anitu kako nakwoe yahino so'no huno uyohoho. I sekwo hokunonji nakwoe yahino wop'ingo so'no huno seyohoho. ¹² I ngko ose selohe so'no sekwo huno ole losyofisyalokwofo. Poul kakoe yofeso apa'no ho'nomo'nalofoho. Ose losyofisyalokwofo. O'o, awonoho. Ole'nefoho. A'amu fehohnjo sohwa hofiko Anituye hungkuno ko losetihwantifeso hofiko simaho anga'nohino'njohwo molosetihwawo'n'ngkiyohoho. O'o, hofiko hofikoe yofe'nohini ho'noma'n'wo'n'ngkohofofoho. Hofiko hofikoe he wop'ingo so'no hofikoe a'apaho wop'ingo so'no syafisyontifi hofikoe yofe'nohini ho'noma'n'wo'n'ngkohofofoho. Hofikoe yahino simaho pi'n'ingo'nji Anituye hungkuno losetihwalokwofo so'no huno mosyafisiyontifi yalokwofo. Oso a'amu homo somo sekwo nje yahino simaho anga'nohino'njo iwo'n'ngkoheso nohon'wo'n'ngkohoho so'no ulifitnne'entnne'no selalokweno ¹³ A'amu fehohnjoso ngkine'no huno'maso hweho. Iloho'nnyo hweho, syofisyalokwofo'manji hofikoe huno ole uyono. Poul kako yo'mayo yalokusoso Anituye simaho wop'ingo imo'nyo'ne yalofoho. I yo'mayo ngko yalokweso huno ito'nohino'njo yalokwe'manji u sekumo ito'no sefo'mayo'ne yalokweno. ¹⁴ Kilais kako nakumne'no hitoho mikun'imposo ulo'mentiso so'no nakwo kakoe syoho yalokuhwono. Hwap'ingo so'no nakwo huno ole so'no nayohoho. Hwe fihwo nakumo nayohope-e'ne poyo imo'n'imentisofoho. Kako nakwoe simo'mango mafohi'nonto poyo imo'n'imentiso so'no nakwo hopi'nonohi'nnonji poyo imo'n'imentihwone hopa imo'n'imentisofoho. ¹⁵ Kako nakumne'no poyo imo'n'imentiso so'no nakwo songo humalohwone hn'nwi nakwo nakwoe simaho wop'ingo imokinyo'ne huno syofi'hu'n'ngkuhwaloho. O'o, nakwo oso hwe nakumne'no nayohope-e'ne poyo imo'nonto apa'no songo lika'mentiso sohune'no syofisyihwasi kakoe simaho wop'ingo umokiyo'ne yo'mayo wonyoangkafoso uyano.

¹⁶ A'amu hwahoponjoso hofiko nom'ne a'amu somne'no yo'mayo iwo'n'ngkohoho somo uhwonontifi hwe wonyofoho, hwe wop'ingofoho syafisi'wo'n'ngkohofofoho. Oso hopa nakwo miyanehwono. U ngko hohonta oso yahinoso imofonji Kilaisimne'no syafisyonji, Hwe wonyofoho, limentohofoho. Hohonta ngko huno ose ko syafi'hu'moteso olohonta ngko Kilaisimne'no huno ito'no syofisyalokweno. ¹⁷ Oseso a'amu fihwo kako Kilaisi'nji ufohi'nnyo sohwo kako songo imo'n'imaso hweho. Ihwoni. Kakoe yahino wonyo imojoso moi'wonoho. Olohonta yahino wop'ingoso nto ma'maso hweho.

¹⁸ Oso songo imo'nyo hwap'ingoso Anituyoho. Simo'mo nakwo Anituye mango hwona'ni imo'nontani Kilais kako nakumo nayohope-e'ne poyo imo'n'imentiso so'no nakwo Anitu'nji simaho afa

ininni'nwoho. Oseso Anitu kakoe mangohwa hopi'nonohinoso Anituye a'amu ne imo'nifitne'ento kakoe hungkuno luti'hwawo syohoso nejapi'wo'n'ingkisofoho. ¹⁹ Oso'no nakwo ole luti'hwawo'n'ingkuhwono. Anitu Jisas Kilaisimo humaso sohwo kako kakoe mango sohwa kakoe a'amu ne imo'nifitne'no hon'ingkano imo'mentisofoho. A'amu Anituye a'amu ne imo'nyo sofe hon'ingkano wonyo somne'no Anitu kako apa'no huno mikwesiyafisyi'wo'n'ingki yohoho. Oseso Anitu kakoe mango sohwa kakoe a'amu ne imo'nyo'ne hon'ingkano neso lijamamofone syohoso nejapmentisofoho. ²⁰ Oseso nakwo Kilaisiye simo'mango mofohi'nontani kakoe hungkuno lijamemofalokuhwono. Oseso nakwo Anituye hungkuno selontaneso Anitu kako a'amu hopi'nonohino somne'no joho ulalofoho. Oso'no olo hungkuno loso nakwo a'amu hopi'nonohino sokune'no yokumpohn'nyo selalokuhwono. Kilais kako nakumne'no hitoho mikunimposo ulofalokunjo so'no sekwo kakoe mango soku Anituye a'amu ne hmmo'nimno. ²¹ Kilais kako wonyo hon'ingkano ane sohomo Anitu kako nakwo hopi'nonohino hn'nwiye hon'ingkano wonyoso Kilaisimo kisahmentisofoho. Nakwo Kilaisi'nji ufohi'noso'manji Anitu Kilaisiye hon'ingkano wopingo'nohini nejapososo wopingo kuyoho wonalimontonoho.

6

A'amu Anituye hungkuno luti'huku'mofo syoho'njo sohwa yo'mayo tango mawo'n'ingkohofoho.

¹ Nakwo Anitu'nji syoho iwo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwo olo so'no jomo yokumpohn'nyo selalokuhwono. Anitu kako sekumne'no wopingo seloho'mentiso somo sekwo nto ma'mentohofoso ne ane siki imo'n'ingkuhwaloho. ² O'o, Anituye hungkuno oleso upa'nimno. Ngko sekumne'no hitoho ntofoso sohonta sekwoe humotahoso upa'nimentohefoho.

Sekumo asomo setimayo'ne sikuno somo ngko sefo'ma'mentohefoho.

Upa'nimno. Olohonta Anitu kako nakumne'no hitoho ulofalofoho. Olohonta Anitu kako sekumo wosefo'ma'mne'no yalokweno nelalofoho.

³ Ngko Anituye syoho ulohofiyo sohwo'nimo a'amu nje yahino somo nohon'ingkujo'no hon'ingkano wonyo nohon'ingkiji'manji Anituye syohomme'no hwasyo hungkuno mjanti'fitnnohonji hon'ingkano wopingo'nohini yalokweno. A'amu fihwo kako Anituye hon'inganomo tifi un'ingkamo loso sohwo nohon'ingkuhwosi ngko hon'ingkano wonyo imeso'no kako nohon'ingkuhwoso'no kako piwasyoso'manji oso ni'hu'no wonyofoho. ⁴ Oso'no sikuno huhwo huhwi nakwo Anituye syoho ulohofiyo sohwa'ni nakwo a'amu somo yahino wopingo'nohini itihwalokuhwono. Yo'mayo tango ne'mante so'no nakwo Anitumne'no yokumpohn'nyo ne'no lohofi'wo'n'ingkuhwono. Ou, hofiko nakumo wonyo nalohofoso hofiko nakumo wonyo namokiyoso nakwo ne'no lohofi'wo'n'ingkuhwonefoho. Oso'no a'amu hofiko huno ole uyono. Yo'mayo tango ko u'manteso syoho moho'nasiyoso Anituye syoho ulohofiyo ne hwafoho. Huno ose uyono. ⁵ Hofiko nakumo hwan'ingo nafonjontifi impe nantofontifi nakwo mango sohwa nonafotofontifi joho wonyo'nji nali'wo'n'ingkohofofoho. I oso'no nakwo Anitumne'no yokumpohn'nyo ne'no lohofi'wo'n'ingkuhwono. Nakwo syoho engo yontani saho ito'no mofosyawoso'njo mijoho'nji humawo'n'ingkuhwonefoho. ⁶ Nakwo yahino ito'nohino yontani huno wopingo'nohini mokosyohumalohwono. A'amu nakumo wonyo

nalohofontifi somo yoka kunto'no muliwo'n'ingkiyihwonefoho. O'o, yahino wopingo'nohini ulohofiwo'n'ingkuhwonefoho. Nakwo Anituye Towahuno Wopingo'nji nohumentani a'amu hopi'nonohino somo simeho uyalokuhwono. Mango'nohino hwonani'maho. O'o, simeho nehapi uyalokuhwono. ⁷ Anituye yokumpohn'nyo mentane so'no nakwo Anituye hungkuno nehapi'nohini ulalokuhwono. Nakwoe hon'ingkanano ito'nohinoso mekino hopa aho angahohnta'ni mokosyohumentani a'amufe yahino wonyo somo monje yasiyo'nefoho. A'amu nakumo wonyo wonelohofantifi yalokwofoso nakwoe hon'ingkanano ito'nohinoso nakwoe sampe pa'nyo nefe'malofoho. ⁸ A'amu fehohnjoso nakwoe yofe ko ho'nomantifeso nom'nihwa nakwoe yofe monje yasiwo'n'ingkohoho. A'amu fehohnjoso sitofo ko nalontifeso a'amu fehohnjoso nakwoe syoho somne'no hungkuno wopingo'nohini liwo'n'ingkohohofoho. Oso hiso'no nakwo huno mosyafusiyo'njo yalokuhwono. O'o nakwo syoho'nohino yalokuhwono. Nakwo hungkuno nehapi'nohino ko ulahon'ingkuhwoni a'amu fehohnjoso hwasyo hungkuno'njo kuyoho naliwo'n'ingkohohofoho. ⁹ A'amu fehohnjoso nahonontifi a'amu kengo hwasoho nalontifi hohujo ikinjonamofiwo'n'ingkohohofoho. A'amu fehohnjoso nahonontifi nakwoe a'amu hwafoho naliwo'n'ingkohohofoho. Sikuno fisomo nakwo poyo umo'nantani ko yontaneso nakwo songo ne'no humalohwono. Anitu kako nakwoe hon'ingkanano ito'no monehwajiyo'ne so'no tango ko nejaponteso kako nakumo poyo monamokiyofoho. ¹⁰ Nakwo simeho tango'njo hopa ko humentaneso nakwo engolopohamo simonyo yalokuhwono. Nakwo yo'mayo so'no umofonyo inyo hopa sohwo'ni ko humentaneso nakwo nom'ne a'amu somo yo'mayo pi'n'ingo engoso uy'wo'n'ingkuhwonefoho. Nakwo impo'namo'nnyo pa'nyo ko humentaneso nakwo Anituye yo'mayo wonyoangkafoso mokosyohumawo'n'ingkuhwone hwona'nyoho.

¹¹ Ou, nje a'amu Koulin soku, nakwoe simehomjo hungkunoso yolo-hoso selalokuhwono. Nakwo sekumo simeho engo ne'njo sejopalokuhwono. ¹² Nakwoe simehoso hano mopiku'nauyoho. O'o, nakwo sekumne'no nakwoe simeho nemo'n'ingkahon'ingki sejopalokuhwono. I oso'no sekwo simeho mohwosompo'nawo'nnyo soku nakwo'nji simeho afa inyo ku'maho. ¹³ I sekwo nje mehomi soku sen'ingkwohwosa hungkuno seliwo'n'ingkohoho hopaso waselimonne'no yohono. Nakwo simeho ne'njo sejopalokuhwone hopaso sekwo nakumo simeho ne'njo fonejapmno. Sekwo sekwoe simehoso nakumne'no fohwosampo'nimno.

Sekwo Anituye a'amu soku sekwo yahino wonyo so'nji noma-jopohi'n'ingkutoho. O'o, sekwo Anituye anga wopingo kuyoho.

¹⁴ A'amu Anitumo min'ingkeyoso hofikoe yahinoso nakwo pa'nyo'njo'maho. Oseso sekwo Anitumo in'ingkunyo soku sekwo hofiko'nji nomajopohi'n'ingkutoho. Hofikoe yo'mayo yahinoso hofiko'nji ikutoho. O'o, hon'ingkanano wonyo'nji wopingo'nji nem'no kemokosyohumayoso pipilo. Sikwo'mjoho'nji pomponaho'nji afapo lawotoho. Nihu'no awonoho. ¹⁵ Kilaisi'nji Seten'nji siko simeho afa linalokusiyo. Nihu'no awonoho. Oseso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono unyo sohwo'nji simeho hi'ntnnono muyo sohwo'nji siko huno afaso pipi wosyofisyanjito. Nihu'no awonoho. ¹⁶ Nakwo huno nayohoho. Anitu songo humaso sohwo kako nakumo nehumaso so'no nakwo kakoe anga wopingo hn'nwoho. Oso'no nakwo Anituye anga hn'nwi nakwo hwahoponjo hwoso peefo ki'nyo yo'mayo yahino so'nji peho'no elofisosyalokuhwono. Nihu'no

wonyofoho. O'o, nakwo Anituye ango'nwoho. Anitu hungkuno ole nalimento,

Ngko nje a'amu'nji nohumahm'mo hofiko'nji nomohu'mokin'ingkuhwasi hofiko'nji wofosyohumamonnoho.

Ngko hofikoe Anitu hwo'nyoho.

Hofiko nje hwe moya'mifoho.

¹⁷ Anitu ose nalonto nom'nepo kako ole nalimento,

Sekwo oso a'amu ngkimo monningkape'njo somne'no sekwo hohujo ikin-jaofikuji uliko'mafikuji nje yahino songo'nji fesyohumantokuno.

Yahino nom'ne wonyoso nokemokosyohumafikutoho.

O'o sekwo ose ifijo'manji ngko nje mehomu semoku'mo wosetima'mo.

¹⁸ Ngko seningkwahwo'ni umo'nimo.

Sekwo nje hwomu hwahninji nje mu sopeehnnonji fesyohumamno.

Ngko sekwoe Hwe Engo yo'mayo yokumpohn'nyo hwapingo sohwo'ni selalokweno.

7

¹ U nje a'amu soku, oso hungkuno wopingo hiso mt'i'mokoheso Anitu nejapmmmentiso so'no nakwo huno syofisyihwasi yo'mayo wonyo nakwoe simaho wonyo umo lonte so'nji yo'mayo nakwoe huyo'mango hwasyo honingkanomo ipemotonawe so'nji ni'hu'nahone ho'naofihwasi Anituye yahino wopingo somo uningkohwano. Nakwo nakwoe yahino somne'no Anitumo wonimango uyoso'no iyoho wonanono. Honingkano wopingo ito'nohino somo uningkohwano.

A'amu Koulin somo Poul iyoswo simo'mjo mt'i'mokumentiso somo hofiko tifi in'ingkamementohofa so'no Poul kako simonyo imentisofoho.

² Nakwo sekumo wonyo maselohofe hwona'nyoho. Nakwo hwe fihumo wonyo mulohofefoho. Nakwo afofo hungkuno hwasyo ulontani a'amu fihwamo mokompemaso hwona'nyoho. I oso'no sekwo simaho mone-jape'njo peho'neto. ³ Ngko yoka hungkunoso momjoselalokuyohono. O'o, hungkuno ole nto selohono. Nakwo sekune'no simaho engo sejopalokuhwono. Oseso sekwo songo humafijo'manji nakwo sekwo'nji songo wohu-mano. Sekwo poyo imo'nifijo'manji nakwo huhwona'ni poyo umo'nano. ⁴ Hungkuno yoloho'nohini selalokweno. Ngko sekumne'no simonyo engo yalokweno. Yo'mayo tango ni'manteso ngko sekumne'no apa'no huno syafisyontnneso nje simaho wopingo ni'mo'niwo'n'ingkisofoho. Simonyo yi'wo'n'ingkohefoho.

⁵ Nakwo ango Tilouas uliko'mentani hwaho Masetouniya i'mofapmmmentihwone sohonta nakwoe a'apaho usijo we'e mofosyohumay-ofoho. O'o, yo'mayo yo'mayo tango engoso ne'ma'mojofoho. Yo'mayo yoka ne'mahonjoso nakwo iyoho nani'mojofoho. ⁶ I oso'no Anitu kako kakoe a'amu simaho tango'njo somo simaho wopingo umokiyoso hwapingo hweho. Anitu kako Taitas ni'hwatimentiso sohwo kako none'manto nakwoe simaho wopingo namokumentisofoho. ⁷ Taitas nakumo ne'mayoso oso'ne'nohino'maho. O'o, kako hungkuno sekumta'ango oso nemotapmmmentiso so'ne nakwo simonyo m'kunimposo yontani simaho wopingo namokumentisofoho. Kako sekwo'nji nohumantan'ingki sekwo hofiyo umokosyohumamentohofofoho. Kako sekwo'nji humamentiso so'no ole nalimento, Sekwo nohonyo'ne humotaho lalokwofo. Sekwo oso honingkano wonyo so'no simaho tango seyahoningki ito'no mi'hwajimalofo kuyoho. Sekwo ngko'nji simaho afa inyo'ne syafisyontifi

nje hungkunomo in'ing kayo'ne semo'n'ing kohoho. Ose upa'n'imentiso so'no ngko simonyo imentohefoho.

⁸ Oso iyoswo simo'mjo ngko sekumne'no semti'mokimentohe so'no sekwoe simaho tango ko seimentisoso olohonta nje simaho tango maniyantofiyoho. I simo'mo ngko mti'mokumentohe sohonta sekumo simaho tango seyo'ne so'no huno syafisyoni ngko simaho tango engo nimentisofoho. I oso'no oso simaho tango se'mayoso sikuno pi'n'ingo'maho. O'o, sikuno tifoponoho. ⁹ Oseso olohonta oso hungkuno tango'njo semti'mokimentohe so'no ngko simonyo yalokweno. Hwap'ingoso sekwo sekwoe simaho tango somjo oso'ne'maho. O'o, olenoho. Oso simaho tangoso sekwoe yahino wonyo somo iwolo'mokumentohoho so'no yalokweno. Ngko huno ole niyohoho. Oso simaho tangoso Anitu huhwo sejapmmenisofoho. Oso'no nakwoe hungkunoso sekumo wonyo maselohofefoho. Awonoho. ¹⁰ Anitu kako kakoe a'amumo simaho tango uyoso'manji oso tango hiso a'amu hon'ing kano wonyo somne'no i'waho ikuji yahino wonyo somo hohujo ikinjaofikuji Anitumo ufohi'nyo'ne wonfo'ma'montonoho. I oseso Anitu kako simaho tango nejaposo somo nakwo nakwolaho molanehwono. I oso'no a'amu Anitumo simaho munyoso simaho tango uyihwoso'no oso simaho tango hiso hofikoe yahino wonyo somo miwolo'mokufitnnehofo. Oso'no hofiko tikanomo ufitnnefoho. ¹¹ Ou, sekwo huno ito'no fikwesya'fihupmno. Oso simaho tango Anitu sejapmmenisoso sekumo yahino wop'ingo wop'ingo setihwamentisofoho. Sekwo yahino wop'ingo ito'nohino somo hi semo'n'ing kahon'ingki sekwo olo hon'ing kano wonyo so'no semti'mokimentohe so'no komo'no likafontifi hungkuno homo somo ito'no mihwatimentohofofoho. Mihwajontifi oso hwe hon'ing kano wonyo'njo sohumo yoka ulontifi hon'ing kano wonyo somne'no iyoho senalofoho. Sekwo nakumo nahonyo'ne humotaho lontifi oso hwe huhwo sohwoe hon'ing kano wonyo somta'ni hungkuno mikwolofihwatimentohofofoho. Ose imentohoho so'no olohonta sekwo wonyo ane kuyoho, huno nayohoho.

¹² Oso iyoswo simo'mjo semti'mokimentohe so'no ngko oso hwe hon'ing kano wonyo'njo sohwo'nji oso hwe kako kakimo wonyo uloho'mentisoso hune'nohini semti'mokimentohe'maho. O'o, Olenoho. Sekwo olo hilo so'no huno seyone'nji semti'mokimentohefoho. Sekwo Anituye timopo nohumafikuji nje hungkuno so'no hi semo'n'ing kuhwoso'no nakwo'nji simaho afa inyo'ne'eno lonji semti'mokimentohefoho. ¹³ Oso hiso ne imo'n'imentiso so'no nakwo nakwoe simaho wop'ingo namo'n'imentisofoho.

Oso'nohini'maho. O'o, Taitas kako sekwoe angopo nta'ni ne'manto simonyo engo imentisofoho. Hwap'ingoso kako sekwo'nji nohumentan'ingki sekwo kakimo utimantifi yahino wop'ingo'nohini uloho'mentohoho so'no kakoe simaho hofiyo umokumalofofoho. Oso'no nakwo sekumne'no simonyo selohofalokuhwono. ¹⁴ Simo'mo ngko sekwoe yofe Taitasiye simanopo ho'nosema'mentohe so'no ngko sekumne'no wonimango mann'imentisofoho. O'o, yo'mayo hungkuno hopi'nonohino ngko sekumne'no Taitasimo ulimentoheso nehapi imo'n'imentisofoho. Ngko sekumo hungkuno nehapi'nohino seliwo'n'ingkohe hopaso oso hungkuno Taitasimo ulimentoheso ne imo'n'imentisofoho. ¹⁵ Taitas kako sekumo se'ma'mentiso sohonta sekwo kakine'no yomo'nji iyoho'nji ko yontifi kakimo utimantifi wop'ingo uloho'mentohofofoho. Sekwo kakoe hungkunomo hofiyo'no in'ing kamentohoho so'no huno syafisyonto kako sekune'no umo'nalofoho. Oso hiso'no ntimentisofoho. ¹⁶ Oseso sekwo

yahino wonyoangkafo yontife so'no ngko huno niyohoho. Sekwo yahino wonyoangkafo'nohinoso ne'no uyihwantifeho. Oso'no ngko simonyo yalokweno.

8

A'amu Anitumo iningkawo'ningkohofoso hofiko nom'ne a'amu somo ufo'mawo'ningkohofofoho.

¹ Nje a'amu soku, sekwo olo hungkuno loso huno ito'no waseyonontnne'no waselimonne'no yohono. A'amu hwaho Masetouniya sopo humalofoso hofiko Anitumne'no simeho uyo so'ne uhu'mokuwo'ningkohofoso somo Anitu kako wonyoangkafoso ulohofalofoho. ² Hofiko nohumentaningkofi tango mikunimposo u'manto oso tango hiso hofikimo yamofu uloho'mentisofoho. Hofiko umofonyo mikunimposo ko inyo hi hofiko Anitumne'no simeho wopingo'nji humamentohofofoho. Oseso hofiko nom'ne a'amu somne'no ufo'mayo'ne huno syafisyontifi hofikoe hamniyoho uhu'mokumentohofofoho. ³ Hungkuno yoloho selalokweno. Ngko oso hamniyoho hiso'no jomo ulimentohe'maho. O'o, hofiko hofikoe hunomnohini iningkamentohofofoho. Hamniyoho ilifeo'mentohofoso uhu'mokontifi osopo nom'ne hamniyohoso umofonyo ko yontifi uhu'mokumentohofofoho. ⁴ Hofiko nakumo jomo yokumpohn'nyo ole nalimentohofi, Anituye a'amu ango Jelusalem humamotofoso yo'mayo so'no umofonyo engo yalokwofo somo nakwo ufo'masoso wopingotaho. ⁵ Ose nelahoningkofi nakwo huno ole syafihu'mentihwoni, Hofiko hamniyoho we'eso a'amu somne'no uhu'mokantifeho. Ose ko syofisyahoningkuhwoni hofiko simo'mo hofikoe simeho Anitumo uyontifi hofikoe yahino yo'mayo so'nji Anitumo nihu'nahone uyimentohofofoho. Nakwo Anituye simeho wopingo umokane'entifi nakwo hi'nimne'no hitoho ulofalofoho.

⁶ Oseso Taitas kako hamniyoho hu'meesiyo syohoso sekwo'nji ema'mentiso sohumo sekwoe ango sopo oso a'amu fo'mayo syoho homo somo esojwafo'ne hungkuno ulimentihwonefoho. ⁷ Yo'mayo syoho iwo'ningkohofoso wonyoangkafo'nohini iwo'ningkohofoso kuyoho. Sekwo yo'mayo so'no Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo. Sekwo Anituye hungkunoso hofiyo lutihwalokwofo. Sekwo Anitu mta'ni yo'mayo huno wopingoso tipemalokwofo. Sekwo a'amu nom'nimo ufo'mayo'ne hi semo'ningkahoningki hofiyo yalokwofo. Oso'nji sekwo nakumo simeho nejopalokwofo. Sekwo oso yo'mayo hiso wonyoangkafo iwo'ningkohofoso hopaso sekwo oso hamniyoho hu'meesiyo syohoso moi'wo wesejwaopifentnne'no yalokweno.

⁸ Ngko hamniyoho engo uyimno maselimnehono. O'o oso'ne'maho. I oso'no nom'ne a'amuso hofiko olo syoho somne'no hi umo'ningkahoningki hofiyo uyalokwofo. Oseso sekwo oso pa'nyo ifijo'manji nakwo huno ole wonayono. Hofiko mango'nohini'maho. O'o, nom'ne a'amu somne'no hitoho nehopi'nohini selofalofoho. Huno ose wonayimontonoho. ⁹ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais nakumne'no wonyoangkafo naloho'mentiso so'no sekwo huno seyohoho. Kako yo'mayo hopi'nonohino mokosyohumunyo hwapingo sohwo kako nakumo nefe'mayo'ne umofonyo hwapingo imentisofoho. Sekwo yo'mayo wopingo ahwomo mta'ni mayoso'no kako oso wopingo homo somo uliko'motaponto nakwoe hwaho lopo umofonyo engo

imentisofoho. Kɩlais kako sekumne'no ose imentiso so'no sekwo a'amu nom'ne somne'no huno syafɩsyɩkuji ufo'mapmno.

¹⁰ Ngko nje hunoso olo syoho lomne'no wolɩjwasemo'mne'no yohono. Sekwo nom'ne soswo somo oso syoho hiso ulɩka'mentohoho so'no sekwo syoho hiso olohonta moi'wo fesyojwaopmno. A'amu hopi'nonohinoso oso hamniyoho hu'meesiyo syoho yalokwofoso sekwo nɩhu'no simo'mo oso hiso'no hungkuno mtitofontɩfi hamniyoho hu'meesiyo ema'mentohofofoho. ¹¹ Oseso olohonta oso syoho hiso moi'wo fesyojwamopmno. Hohonta sekwo oso syoho hiso hi semo'nɩngkahonɩngki ema'mentohofofoho. Oso hopaso sekwo syoho homo somo moi'wo esejwafo'ne hi wasemo'nono. Oso hamniyoho sekwo anga'no anga'nohino soku mokosyohumawo'nɩngkohoho somo yo'mayo so'no yano ulofiyɩkuji fehohnjo a'amu nom'ne somo ufo'mayo'ne foho'naopmno. ¹² Sekwo hamniyoho engo momokosyohumunyo soku nohumafɩkuji nom'ne a'amu somo ufo'ma'mo huno yokumpohn'nyo syafɩsyɩkujo'no Anɩtu kako simeho wopɩngo wosejapmmontonoho. Kako hamniyoho engo so'no mosyofɩsyalofiyoho. O'o, jɩje we'e mokosyohumunyo somo nom'ne a'amu somo ufo'mano lɩkuji hamniyoho fehohnjoso uyɩfɩjoso sekwo Anɩtuye simeho wopɩngo umokantɩfeho.

¹³ Ole moselalokuyohono. Sekwo nom'ne a'amu somo ufo'mayone syoho engo yokumpohn'nyo yontanɩngkuji oso a'amu hiso sekwoe hamniyoho nomafɩkujo'no syoho ane'njohwo wopɩngo'nohini wohumafe. Ose moselalokuyohono. O'o, ngko Anɩtuye a'amu neso yo'mayo ito'no humayo'ne umofonyo miyoso'no selalokweno. ¹⁴ I olohonta sekwo yo'mayoso pi'nɩngo engo mokosyohumunyo kuyoho. Oso'no sekwo a'amu olohonta umofonyo inyo somo ufo'mapijo'manji tɩfi no'mo sekwo umofonyo ifɩjo'manji hofɩko osohonta oso hiso'no pi'nɩngo mokosyohumunyo'manji wosefo'mantɩfeho. Sekwo ose ifɩjo'manji sekwo hopi'nonohino yo'mayo so'no ito'no fosyohumayo'ne umofonyo mifitne kuyoho. ¹⁵ Oso hopaso a'amu Anɩtuye hungkuno mtɩ'mokumentohoho sohwa hofɩko a'amu Isɩlael a'amu mohumunyo sopo nohumentanɩngkofi Anɩtu wosopayo ahwomo mta'ni uyɩmentiso somne'no ole mtɩ'mokumentohofi,

A'amu kako wosopayo pi'nɩngo engo hu'mema'mentiso sohwo kako wosopayo nilɩfeesiyoso ane hweho.

A'amu kako wosopayo we'e'nohini hu'mema'mentiso sohwo kako wosopayo'ne umofonyo miyo hweho.

Ose mtɩ'mokumentohofofoho.

Poul kako Taitasɩ'nji nom'ne a'amu sohwanji hofɩko anga Koulin sone'no lɩhwatɩmentisofoho.

¹⁶ Anɩtu kako Taitasɩmo huno wopɩngo uyahonɩngki Taitas kako sefo'mayo'ne nakwo hopa imo'nalokunjo so'no ngko Anɩtumo isamoyoka ulalokweno. ¹⁷ Ngko oso syoho hiso'no ko ulɩmentoheso ngko huno ole syofɩsyalokweno. Ngko kakimo hungkuno mujo'njo yontɩ'mtentesi kako kakoe huno mta'ni sekuye pono pi'hwonesohilo. ¹⁸ Oseso Taitasɩ'nji nom'ne a'amu sohwo'nji sekuyepono uhwojalokuhwono. Ango'meemjo a'amu Anɩtumne'no uhu'mokuwo'nɩngkohofoso oso hwe huhwo sohwo kako Anɩtuye hungkuno hofiyo lutɩhwawo'nɩngkiso so'no hofɩko kakoe yofe ho'nomawo'nɩngkohofofoho. ¹⁹ Oso'nohinɩ'maho. O'o, oso a'amu hiso hofɩko oso hwe sohomo ngko'nji a'amu Jutiya somne'no hamniyoho uyohojae'ne uhwsopo'mentohoho hweho. Olo syoho yalokuhwoneso

nakwo Anituye yofe ho'nomentani nakwo nom'ne a'amu somo ufo'ma'nyo so'no hi nemo'n'ngkahon'ngki utihwalokuhwono.

²⁰ Nakwo olo hamniyoho engo a'amumo ufo'mayo'ne mokosyohumalohwone so'no a'amu fihwa hofiko nakwoe yahino somne'no hwasyo hungkuno mjonalifitnnohontani oso hwe huhwo sohumo hofiko uh-wosopo'mentohofu sohwo'nji uhwojalokuhwono. ²¹ Nakwo Anituye timoponohini yo'mayo yahino ito'nohino uyantane'no ihwone'maho. O'o, a'amu hopi'nonohino sofe timopo yahino wopingo ito'nohinoso uyan-tane'no yihwono.

²² Oso hwe hufa'u sohwa'u'nji nom'ne hwe anga'nohino sohwo'nji uhwo-jalokuhwono. Sikuno pi'n'ingo engo somo olo hwe lohwoe syohoso kakimo nakwo syoho hiso'no yamofu ulohofontaneso kako oso syoho hiso'no hi umo'n'ngkahon'ngki hofiyo yalofoho. Sekwoe yahino wopingo so'no ngko oso hwe huhwo sohumo ulimontohe so'no kako huno ole uyohoho. Sekwo nom'ne a'amu somne'no hamniyoho hofiyo wohu'mesyantife so'no huno uyohoho. Oso'no kako sekwoe angu pone'no simaho wopingo'njo wose'ma'monte'no yalofoho. ²³ Taitas sohumne'no sekwo huno ole so'no waseyono. Ngko yo'mayo syoho sefo'mayo'ne iwo'n'ngkoheso Taitas kako ngko'nji majopohi'nontai syoho afa'no afa'no yalokuhwoyo. Oso hwe nom'ne sohwa'u siko oloponjo a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohofu sofe simano mafahi'nonji siko Kilaisiye yofe ho'nomayo'ne olo syoho loso yalokusiyo. ²⁴ Oseso oso a'amu huhwo sohwoe sekwo hofiyo utimafikuji sikine'no hitoho waselofono. Ose ifijo'manji oso a'amu oso hwe hufa'u hwa'umo sekwoe pone'no uhwo-jalokwofoso hofiko huno ole wosyofisyantifeho. Yo'mayo hungkuno wopingo Poul kako a'amu Koulin somne'no naliwo'n'ngkisoso ne'njofoho wosyofisyantifeho.

9

Anituye a'amu ne somo ufo'ma'nyo'ne hungkunofoho.

¹ Sekwo oso hungkuno Anituye a'amu ne somo ufo'mayo'neso nto upa'nimentohofofoho. Oso'no oso hiso'no ngko nom'ne hungkuno sawemoso maselimnehono. ² Ngko huno niyohoho. Sekwo olo syoho losomne'no hi semo'nyo'ne yalokwofo. Oso'no ngko olo hwaho Masetouniya a'amufe simanopo sekwoe yofe ho'nomawo'n'ngkohefoho. Ole uliwo'n'ngkohono. Soswo anga'no mehonihwatimentihwone sohonta a'amu hwaho Ngkilik angu Koulin osopo humalofoso olo syoho hiloso nto ulika'mentohofofoho. Ose uliwo'n'ngkohe so'no olo hwaho Masetouniya a'amuso oso hungkuno homo somo upa'nontifi hofiko hi'nji olo syoho hiloso ulikofalokwofo. ³ Ngko olo syoho hilo so'no sekwoe yofe ho'nomawo'n'ngkohe so'no ne ane imo'nonoho. O'o, ngko nto selohe hopaso sekwo hamniyoho hu'meesiyoso sokafo femokosyohumamno. Ose syafisyonji oso a'amu hiso sekwoe angu pone'no uhwojalokuhwono. ⁴ Ngko sekwoe yahino wopingo so'no a'amu lomo uliwo'n'ngkohe so'no ngko a'amu Masetouniya fehohnjo so'nji sekumo se'mehwaso'no sekwo hamniyoho hiso sokafo moho'nasiyo'manji ngko wonimango engu wannimontonoho. I sekwo hokunonji wonimango wonanimontonoho. ⁵ Ose mmo'nonehonji ngko ole syofihu'male, Ngko olo a'amu lomo angu Koulin sopo kakine'no uhwatime oso hamniyoho sekwo uyohojano lontife so'no hofiko sekwo'nji sokafo ito'no fesyohumamno. Oseso ngko tifi nose'mahm'me'no ngko hamniyoho hiso sekumta'ni momakulisyosema'mnehono. O'o, sekwo nom'ne a'amu

somo simeho uyalokwofo so'no sekwo simeho nohayo'nji sekwoe huno mta'ni foho'nahumno.

⁶ Sekwo olo so'no huno fisyafihupmno. Hwe fihwo kako wopayo we'e hulinyo sohwo kako wopayo we'e woma'montonoho. I a'amu nom'ne sohwo kako wopayo engo hulinyo sohwo kako wopayo engo woma'montonoho. ⁷ Sekwo a'amu anga'no anga'nohino soku sekwo huno hamniyoho alale woho'nosyano lifijo'manji sekwoe hunomnohini iningkakuji foho'naopmno. A'amu fehohnjo hofiko hamniyoho engo so'no jomo yokumpohn'nyo selikujono a'amu fihwa hofiko simeho tango'nji hamniyoho hiso ho'nasiyoso oso wopingo'maho. O'o a'amu kakoe huno mta'ni hamniyoho simeho wopingo'njo uyo sohumo Anitu kako oso humne'no simonyo yalofoho. ⁸ Anitu kako yo'mayo ito'no humayo'ne sejapihwosi oso'nji nom'ne yo'mayoso ilifeesiyo'neso sejaponeso hopoenohino hweho. Oseso sekwo ito'nohino nohumafikujoni nom'ne a'amu somo ufo'mayo'neso ilifeesiyo'neso weho. Oseso sekwo nom'ne a'amu somo wopingo ulohofono hopoenohino kuyoho. ⁹ Oso pa'nyoso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofohi sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu fihwo Anituye yahinomo iningkawowo'ningkiso sohwo kako a'amu yo'mayo so'no umofonyo inyo somo yano'nohino hweho.

Oso yahino wopingoso ne'no mjimwentaninkuhwosi Anitu kakimo ne'nohino hofiyohomokosyohumamontonoho.

Wopingo ulohomontonoho.

Ose mti'mokumentohofohi. ¹⁰ Anitu kako a'amu hn'nimo yo'mayo uyo hujo'ne nejaponteso tifi wopayo nyo'neso nejapowo'ningkiso hweho. Oso hopaso sekwo a'amu nom'ne somo ufo'malokwofo so'no sekwo wopayo hulalokwofo. Oso hulalokwofoso engo imo'ningkuhwosi ne pi'ningo engo womantifeho. Oseso oso uyo hujoso Anitu kako pi'ningo wosejapmmontonoho. ¹¹ Sekwoe yo'mayo so'no Anitu engo imokahoninkuhwosi sekwo yo'mayoso nom'ne a'amu somo yano uyantifeho. Oseso oso hamniyoho uhu'mokinyoso nakwo nomotasihwaso'no a'amu pi'ningo engo sekwoe yahino wopingo so'no Anitumo isamoyoka mikunimposo ulantifeho. ¹² Sekwo oso yahino wopingo yalokwofo so'no yo'mayo wopingoso hufa'u umonimontonoho. Simo'mo Anituye a'amu umofonyo inyoso ito'nohino wohumantifeho. Nom'neso olenoho. A'amu pi'ningo engoso hofiko Anitumo isamoyoka ulikujoni kakoe yofe engo woho'nomantifeho. ¹³ Sekwo nom'ne a'amu somo ufo'malokwofo huhwo sohwa hofiko huno ole wosesyofisyantifeho. A'amu Kouliniso hofiko Kilaisye hungkunomo upa'nontifi ito'no iningkowalokwofo. Mango'nohini'maho. O'o, ne'njofoho. Ose syasyefisyikujoni hofiko sekumta'ni hamniyoho mapijo so'nji sekwoe yahino wopingo so'ntnne'no Anitumo isamoyoka engo ulantifeho. ¹⁴ Oseso a'amu hiso hofiko huno ole uyono. Anitu kako sekumo wopingo engo selohofalofoho. Hofiko sekumne'no Anitu kako sekumo wopingo ne'no selohofone so'no jomo ulantifeho. ¹⁵ Anitu kako kakoe hwomu wonyoangkafo nejapmmentiso so'no nakwo isamoyoka mikunimposo ulano. Hwomu huhwo sohwoe mpoyo wopingo hopi'nonohinoso nakwo hopoenohini molanehwono.

10

A'amu Anituye syoho'njo somne'no hwasyo hungkuno mjijo somo Poul kako monje yahumentisofoho.

¹ Ngko Pouli'ni ngkine'no hungkuno we'e waselimonne'no yohono. A'amu fehohnjoso ngkine'no ole lalokwofo. Poul kako nakwo'nji nohumanto hungkuno wopingo pompenjiyo'nohino ko naliwo'n'ngkiso sohwo kako kengopo nohumanto nakumne'no iyoswo mti'mokonto kako yoka hungkuno'nohini namti'mokiwo'n'ngkiso hweho. Ose lalokwofo. I ngko Kilaisiye yahino hopa mahm'mo nje yokumpohn'nyo monje yahini'mo yoka hungkuno'maso hungkuno pompenjiyo'nohini waselimonne'no yohono. ² Ngko sekwo'nji nohumahm'mo yoka sejo so'no ngkilaho ko lalokweso a'amu fehohnjo ngkine'no ole lalokwofo, Poul kako hwahoponjo a'amu pa'nyoso kako kakoe yofe ho'noma'nyo'ne Anituye syoho yalofoho. Ose lalokwofo so'no sekwo huno ole fisyafihupmno. Poul kako yoka nalonoho likuji nakwo huno ito'no wosyofisyano. Ose fisyafihupmno. ³ Ou nehopi. Nakwo olo hwaho lopo humawo'n'ngkuhwone'nwoho. I oso'no nakwo olo hwaho lophonjo yo'mayo mayoso'no hwahoponjo ikujoho yahino somo min'ngkowalokuyihwono. ⁴ O'o, yo'mayo hwahoponjo yahino wonyo somo uyakolofo'neso mokosyohumalohwono. Oso hiso olo hwaho lopo nta'ni'maho. O'o, Anituye yokumpohn'nyo mta'angofoho. Oso yokumpohn'nyoso Seteniye tojo somo kakoe yo'mayo somo mti'hupesoso hoponoho. ⁵ Oso yokumpohn'nyoso a'amu hofiko Anitumo nakwolaho lontifi kakine'no hwasyo linyo sofe hunomo monje yasiyo'neso hoponoho. A'amu fehohnjoso hofiko huno ole syofisyalokwofo. Nakwo hwe moya'mi nom'neso hofiko Anitumne'no huno wopingo tipemapitnnohontani nakwoe yokumpohn'nyo'nji oso hon'ngkano Anitumo u'mayo somo wopijwosyano. Huno ose ko syofisyantifeso oso yokumpohn'nyo Anitu mta'ango yo'mayo yahino wonyo somo uyakolofo'ne mokosyohumalohwoneso oso hon'ngkano pijwasiyo'ne homo somo nakwo mti'hupesoso hoponoho. Oso yokumpohn'nyo mokosyohumalohwone so'no yo'mayo huno wonyo syofisyalokuhwone'manji nakwo olo huno Kilaisimo enjwa'mo ho'nasiyo'neso hoponoho. ⁶ Oseso sekwo nakwoe hungkunomo enjwa'mo nto'no wohumano nalifijo sohonta a'amu anga'no anga'nohinoso oso hungkuno homo somo hwotoho fentifi oso a'amu sofe asoho'yomo mewo'n'ngkohoho hungkuno mikwolofihwajiyo'ne humalohwono.

⁷ A'amu fehohnjoso ngkine'no ole ntantikwofo, Poul kako yokumpohn'nyo neso ane hweho. Kako siki mango'nohino nelalofoho. Ose ntantikwofo a'amuso hofiko nje a'apaho hohnjo somnohini nohonalokwofo. Ne somo manohonyofoho. Sekwo Kilaisiye a'amu ne'nwoho likuji'manji sekwoe ne somne'no apa'no huno fikwesiyafihupmno. Ole wosyafisyontifeho, Sekwo Kilaisiye a'amu ku'manji nakwo hi'nnonji Kilaisiye a'amu'nwoho. ⁸ Anitu kakoe syoho somne'no kakoe yokumpohn'nyo nejopahon'ngki kakoe simano mofohi'nontani yalokuhwono. Oso yokumpohn'nyo hiso sekwo Anitumo simaho hi'ntnnono uyalokwofo somo wonyo semokiyo'ne'maho. O'o, sekumo yokumpohn'nyo sesofitofonefoho. Ou, ngko oso yokumpohn'nyo so'ne nje yofe ho'noma'nyo'ne'manji ngko wonimango mannonehoho. O'o, Kilais kako oso yokumpohn'nyo ngkimo ntapmmentiso so'no sekwo ngkimo enjwa'mo humalofo. ⁹ Oso'no sekwo huno ole syafisyikutoho. Ngko sekumo yoka hungkuno semti'mokiyiwo'n'ngkohe so'no sekwo ngkine'no iyoho wasenono. Ose syafisyikutoho. ¹⁰ U nehopi. A'amu fehohnjoso ngkine'no ole lalokwofo. Oso iyoswo Poul kako

nakumne'no mti'mokuwo'n'ngkisoso hungkuno tango'njo'nji yoka'nji ko namti'mokiwo'n'ngkisoso kako none'mahon'ngki uhwonontani kakoe a'apaho yokumpohn'nyo'njo hwo'maho. Kakoe hungkunoso siki'ngfoho. ¹¹ Ose lalokwofo soku sekwo olo so'no huno waseyono. Ngko ikanopo nohumanji yoka hungkuno semti'mokiwo'n'ngkohe hopa ngko sekwo'njopo nohumahm'mo oso iyoswo semti'mokiwo'n'ngkohe hopaso wasel'monnoho. Huno ose waseyono.

¹² A'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso hofiko nom'ne a'amufe yahinomo uhwonontifi hofikoe yahino so'nji oso a'amu sofe yahino so'nji yano inontifi hofiko ole selalokwofo. Nakwoe yahino wonyoangkafo'nji'nwoho. Ose selalokwofo. Oso a'amu hiso hofiko hofikoe huno somnohini syafisyontifi hofikoe yahinomnohini yano inontifeso huno anefoho. Nakwo a'amu hwahoponjo huno tifo'njo hn'nwi yano minanehwono. ¹³ I nakwo nakwoe yofeso siki moho'nomo'nanehwono. O'o, oso syoho Anitu nejapmmentiso somne'no nakwoe yahinoso ito'no inaso'manji yahino hiso hopo hon'ngkon'ngkuhwasi'manji oso syoho Anitu nejapmmentiso so'no woho'nomantanoho. Oso syoho hiso sekuyepono lonehwa'tmentisoso sekumo ifehu'mokasesyohumaho. ¹⁴ Oso syoho somjo sohe Anitu nejapmmentiso somo muyokolofanehwono. O'o, sekwo oso sohe somo mempo hohnta'ni mohumulofo. O'o, nakwo'njo lohohnta'ni humalofo. Oso'no sekune'no s'mo'mjo sohwna'ni Kilaisiye hungkuno wop'ngo losetihwamentihwonefoho. Osopo nom'ne a'amuso nakwoe syoho somjo ne tipema'mentohofso so'no hofiko hofikoe yofe ho'nomo'n'imentohofofoho. ¹⁵ A'amu nom'neso hofiko Anituye hungkuno losetihwamentohofso somne'no nakwo nakwoe yofe moho'nomo'nanehwono. O'o, nakwo ole'no namo'n'ngkohoho. Sekwo Anitumo s'meho hi'ntnnono uyalokwofoso engo ne'no imo'n'ngkuhwosi oso syoho Anitu nejapmmentisoso sekwo'njo ajwo sopo engo umo'n'montonoho. ¹⁶ Ose imo'n'ngkuhwoso'no nakwo nom'ne hwaho sekwoe hohujo hohnta'ni wojo sopone'no Kilaisiye hungkuno wop'ngoso womotowantanoho. Oso hopo sopo a'amu nom'neso Anituye hungkunoso mulalokuyohofso. Osopo nakwo syoho ihwasi oso syoho somta'ni ne tipemaso'manji nakwo huno ole wonayono. Oso neso nom'ne a'amufe syoho somta'ni'maho. O'o, nakwoe syoho mta'angofoho.

¹⁷ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofso sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu fihwo kako s'monyo uyimo loso sohwo kako kakoe yofe somne'no miyonehoho.

O'o, Anitu kako'nohini yo'mayo wonyoangkafo iwo'n'ngkiso sohune'nohini kako s'monyo uyono.

Ose mti'mokumentohofofoho. ¹⁸ Nakwo huno ole nayohoho. Hwe fihwo kako kakoe yofe ho'noma'n'ngkuhwoso sohwo Anituye timo sopo kakoe yofe engo ane hweho. I oso'no Anitu kako a'amu yofe engo ane pa'nyo sohomo yofe ho'nomaso'manji oso hwe huhwo sohwo yofe engo ne'njo hweho.

11

A'amu fehohnjoso ole limotofo, Anitu kakoe hungkuno liku'mofso syoho so'no nahwosopo'mentiso hwona'nyoho. Oso hungkuno hwasyo limotofo sohwanne'no Poul kako hofikoe yahino somne'no ujo ehontojwahumentisofoho.

¹ Sekwo ngkimo nupo'ntohumamno. I ngko hungkuno fehohnjo a'amu omomo hungkuno liwo'n'ngkohoho sohwafe hungkuno hopa ko seli'me'no sekwo nje hungkuno somo nupo'ntohumamno. ² Upa'nyo Anitu kako sekumo kakimnohini in'ngkayo'ne sehwasopo'mentisofoho. Oso'no nom'ne a'amuso sekumo hwasyo hon'ngkanomo ipesemotafijo so'no Anituye simeho wonyo umo'n'imontonoho. I oso'no ngko huhwo'ni simeho wonyo wanimo'n'imontonoho. Ihwoni. Ngko pahnnimo hungkuno we'enehwo waseli'monne'no yohono. Sekwo a'mu sijo sofa nom'ni hwamne'no huno mosyafiso hwehwamne'nohini huno syafisyiwo'n'ngkohoho hopaso ngko sekumo Kilaisiyepono sehwa'ime'no sekwo kakimnohini huno fisyafihupmno. Sekwo nom'ni humo un'ngkowano lifijoso Anitu kako simeho wonyo wosejapmmontonoho. I ngko huhwo'ni simeho wonyo wosejapmmontonoho. ³ I oso'no ngko olo hilo so'no iyoho n'ngkohoho. Hohonta Seten kako homa imo'nonto Atom kakoe ape Efamo hwasyo uli'mentiso so'no Efa kako hwasyo hon'ngkanomo in'ngkamentisofoho. Seten ose uloho'mentiso hopaso a'amu fehohnjo hofiko hwasyo hungkuno lohose'mafikujo'no sekwo Anituye hon'ngkanomo hofiyo in'ngkawowo'n'ngkohoho somo nusikwojikui hwasyo hon'ngkanomo in'ngkayo so'no ngko iyoho n'ngkohoho. Sekwo Kilaisimnohini in'ngkayo yahinoso nusikwajifitnnohontne'no selalokweno. ⁴ Hwap'ngoso a'amu fehohnjo hofiko sekumo se'mantifi Jisasimne'no ngko hungkuno selimentoheso molohose'ma'mmalofho. O'o, Jisasimne'no hofiko sekumo wase'mano ko lontifi hofikoe hwasyo hungkunoso Jisasimne'no lohose'ma'malofofoho. Oso hwasyo hungkuno homo somne'nohini syafisyiwo'n'ngkohofofoho. Hohonta nakwo Jisas Kilaisiye hungkuno wop'ngo selimentihwone sohonta sekwo Anituye Towahuno wop'ngo ma'mentohofofoho. I olohonta sekwo hofikoe hwasyo hungkuno somne'no ne'njofoho lontifi sekwo towahuno nom'ne kengo ma'malofho kuyoho. A'amu sekumo hwasyo selontan'ngkofi sekwo nakwolaho mujo kuyoho. O'o, sekwo oso syoho hiso ifijo hopaso nomapitnnefoho.

⁵ Sekwo upa'nimno. Oso a'amu (*apousel*) huhwo sohwafo sekwo wonyoangkafo hwasoho uliwo'n'ngkohofoso hofiko nje yofemo niyakolo'nnyo hwolaho. Nihu'no awonoho. ⁶ A'amu fehohnjo hungkuno luti'hwayo yahino wonyoangkafo iwo'n'ngkohoho hopaso ngko ko miyo'njo imneso ngko Anituye hungkuno somne'no nje hunoso umofonyo miyohoyohono. O'o, Anituye hungkuno neso ngko huno niyohoho. Oso hiso'no sekwo huno seyohoho. Sikuno pi'ningo engo somo nakwo sekumo Anituye yahino ne so'no nto eseti'hwamentihwonefoho.

⁷ Sekwo huno seyohoho. Ngko sekwo'nji nohumanji Anituye hungkuno losetihwamentohe sohonta ngko oso syoho homo somne'no hamniyoho'no jomo selimentohetaho. O'o, ngko nje yofe monje yahinimentohe so'no ngko nje nonyo wosopayo yo'mayo so'no syoho imentohetaho. Oso'no ngko sekwoe yofe honje ho'nosemanji sekumo nje syoho ntohofiyo kuyoho'nji momasemoku'mmentohetaho. Oso yahino wop'ngo sekumo seloho'mentoheso wonyotaho. ⁸ Ngko sekwo'nji nohumentan'ngko Anituye a'amu anggo kengo mta'angoso ngkine'no nje wosopayo yo'mayo somne'no hamniyoho uyohotimentohofofoho. Oseso ngko sekumo sefo'mayo'ne a'amu kengo somta'ni hamniyoho hufo hopa ma'mentohetaho. ⁹ Hohonta ngko sekwo'nji humamote sohonta ngko yo'mayo so'no umofonyo yonji oso hiso'no sekumo jomo maseli yonji sekumo tango mosejapefoho.

O'o, Anituye a'amu Masetouniya humamotofoso ango Koulin sopo i'mofopahon'ngkofi ngko yo'mayo umofonyo imoteso hopoenohini ntapmmentohofofoho. Oseso ngko hohonta sekwo'nji humanji nje yo'mayo so'no tango mosejapmmotefoho. Oso'no olohontajo so'nji oso yahino hiso'nji ne'no wamjimi'momnefoho. ¹⁰ Kilaisiye hungkuno neso ngkimo niweho. Oseso nje yahino hiso'ne'no ngko nje yofe ho'noman'i'me'no a'amu Ngkiklik sofe ango'meemo ho'ningkan'ngkuhwosi hofiko oso homo somne'no nje yofe monje meeni'hufitnnefoho. ¹¹ Oso hungkuno hiso ngko peho'no selohono. Ngko sekumo simeho mosejapmmale'no laselohono. O'o, oso'ne'maho. Ngko sekumo simeho sejapiwo'n'ngkohe so'no Anitu kako huno moi'wonoho. ¹² O'o, oso hiso olenoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anituye hungkuno hwasyo losetihwawo'n'ngkohoho sohwa hofikoe yofe ho'noma'nyo'ne nakwo Anituye syohoso Poul hopa iwo'n'ngkuhwone hwona'nyoho. Ose ko lontifi hofiko sekumta'ni yo'mayoso semalokwofo. Oso'no hofikoe hon'ngkano somo pijwohumayo'ne ngko sekumta'ni nje syoho somne'no yo'mayo so'no jomo molosema'mmote yahino hiso olohonta ho'nomo'nalokweno.

¹³ Oso a'amu (*apousel*) homo somo Anitu kakoe syoho somne'no muhwosopo'mmentisofoho. O'o, hofiko hwasyo hungkuno ole seliwo'n'ngkofi, Nakwo a'amu *apousel* sohwafe syoho'njo hwona'nyoho. Ose selahon'ngkofi sekwo oso homo somo in'ngkawo'n'ngkohofofoho. ¹⁴ Sekwo oso hiso'no hi semo'n'ngkuhwoloho. Seten kako huhwo'nji hon'ngkano hwasyo somo sekumo ipesemotayo'ne a'amu ahwomo mta'angohwa pa'n'ngo pomponaho engo'nji imokin'wo'n'ngkiso hweho. ¹⁵ Oseso a'amu Seteniye syoho ulohofiyoso hofiko Anituye syoho ulohofiyo hopa imo'nyo so'no sekwo yomo ikutoho. Sekwo oso a'amu huhwo sohwa nuhwonontifi a'amu wop'ngofoho seniwo'n'ngkiso kuyoho. I oso'no hwangku no'mo hofikoe yahino yontifijo somne'no tohino engo mapitnnefoho.

Poul kako Anituye hungkuno liku'mofo syoho somne'no tango engo ma'mentisofoho.

¹⁶ Simo'mo ngko ole selohono, Ngko a'amu omomo hungkuno liwo'n'ngkohoho sohwafe hungkuno hopa ko seli'me'no sekwo nje hungkuno somo nupo'ntohumamno. Olo hungkuno selalokwe loso omomo hungkuno nelalofoho syafisyikujimanji e'wano omomo hungkuno we'enehwo seli'me'no upo'ntohumamno. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anituye hungkuno hwasyo losetihwantifi hofikoe yofe ho'noma'niwo'n'ngkohoho hopaso ngko nje yofe woho'noma'nimonne'no yohono. ¹⁷ Hungkuno selalokwe loso Anituye'maho. O'o, a'amu omomo hungkuno seliwo'n'ngkohoho sohwa hofikoe yofe ho'noma'nyo'ne omomo hungkuno seliwo'n'ngkohoho hopa selalokweno. ¹⁸ I a'amu pi'n'ngo hwahoponjo yahinomo in'ngkawentifi hofikoe yofe ho'noma'niwo'n'ngkohoho sohwafe yahinomo we'enehwo in'ngka'mo nje yofe woho'noma'nimonne'no selalokweno. ¹⁹ Sekwo a'amu huno'nji'nwoho lolalokwofo. I sekwo a'amu hwasyo hungkuno seliwo'n'ngkohoho sohwa tifi in'ngkawo'n'ngkohoho so'no huno ane kuyoho. ²⁰ A'amu fihwo kako nje syoho wontohofiyano selihwosi mimp'o'nosemotahwosi sekwo in'ngkayo'nohino kuyoho. U kako sekwoe yo'mayoso moi'wo wolasemo'mo syafisyihwosi hwasyo hungkuno wolosetima'montonoho. Kako poji esetimanto imayo selohofiwo'n'ngkiso hweho. Kako sekumo monje yasesyonto sekwoe simo'mangopo ajonyo sefonjahon'ngki sekwo kakimo timo'nohino uhwontohumawo'n'ngkohoho

kuyoho. Yoka mujo'njo kuyoho. ²¹ Ngko oso yahino hiso imneso yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho. Oso'no ngko oso hopa sekumo moseloho'meso'no ngko wonimango wannimontonoho.

I nom'ne omomo hungkuno apa'no waselimonne'no yohono. A'amu nom'ne sohwa hofikoe yofe yo'mayo so'no ho'noma'n'wo'n'ngkohoho hopaso ngko huhwo'ni nje yofe woho'noma'n'imonne'no yohono. Nje omomo hungkuno upa'nimno. ²² Hofikoe yofe ho'noma'nyo'neso ole lahn'wo'n'ngkohoho. Nakwo a'amu Hipilu hwona'nyoho. Ose lahn'wo'n'ngkohoho. I ngko huhwo'ni Hipilu a'amu hwo'nyoho.

U ole lahn'wo'n'ngkohoho, Nakwo a'amu Isilael hwona'nyoho. I ngko huhwo'nyo a'amu Isilael hwo'nyoho. U, Apilohamiye imuhwolaho. Ngko huhwo'ni Apilohamiye imu hwo'nyoho.

²³ U hofiko Anituye syoho ulohofiyo hwolaho. I nje yofe ho'noma'nyo somne'no omomo hungkuno apa'no wahnimo. Hofiko Kilaisimne'no syoho iwo'n'ngkohoho somo ngko hofikimo uyakolofohono. Nje syoho engoso hofikimo uyakolokwoho. Ngko impo'angomo humayoso sikuno pi'n'ngo niyakolofoso ngko hofikimo uyakolofohono. Anituye syoho somne'no a'amu ngkimo ikujoho nifonjontifeso ngko hofikimo uyakolofohono. Sikuno pi'n'ngo ngko poyo wape'n'imongi iyoso hofikimo uyakolofohono. ²⁴ A'amu Juta sohwa hofiko ngkimo impojonyo sikuno kengo kengo aho fehohnjo hopi'nonohino somo ne'no nifonjontan'ngkofi *tetina* (39) imo'n'imentisofoho. ²⁵ Sikuno hufa'u sihune somo a'amu Loum sohwa hofiko sohwe sonyo ikujoho'nji nifongku'mentohofofoho. Sikuno fihwi hofiko ngkimo sojo'nji n'posi'mentohofofoho. Sikuno fihwi ngko yofayokinopo nohumentan'ngko yofayokino hiso wonyo imo'n'imentisofoho. Oso hiso sikuno anga'nohinomo emoimentohe'maho. O'o, sikuno hufa'u sihune emoyonji wonyo imo'n'imentisofoho. I sikuno nom'nemo yofayokino mijo ajwopo wonyo imo'n'imentiso sohonta ngko sikuno anga'no mofehi'nyo anga'no mijo ajwopo mtapmmentohefoho. ²⁶ Sikuno pi'n'ngo engo ngko Anituye syoho somne'no a'amumo liku'mofontan'ngko mijo ifofayo yonto ngkimo wonyo wanimokumonto imentisofoho. A'amu wonyo hon'ngkano'njo sohwa hofiko a'amufe ho'yango hufo imotofo sohwa hofiko ngkimo hon'ngkanopo wonyo wonimokantifi imentohofofoho. Nje a'amu Juta huhwanji a'amu temtitofokengo huhwanji ngkimo wonyo wonimokantifi imentohofofoho. Ngko antime engo sopo we so'mo mijo ayo ajwopo nohumentan'ngko yo'mayo yahinoso ngkimo wonyo wanimokumonto imentisofoho. A'amu fehohnjo hofiko nakwo Jisasiye syoho'njo hwona'nyoho hwasyo lontifi hofiko huhwanji ngkimo wonyo wonimokantifi imentohofofoho. ²⁷ Ngko sikuno pi'n'ngo engo somo yo'mayo yo'mayo syoho yokumpohn'nyo tohohmtanno'njo iwo'n'ngkohe hwo'nyoho. Ngko ose yontnne sohwo'ni sikuno pi'n'ngo somo ngko saho mofosyawosofoho. Oso syoho hiso ne'no yonji ngko wopayo'nji mijo'ntnne'no mijoho pe'n'notefoho. Sikuno pi'n'ngo ngko wosopayo manyo'njo yonji yo'mayo hwapife so'ntnne'no umofonyo yonji kwongkwongo nisimojofoho.

²⁸ Oso tango hiso'nohinimaho. O'o, sikuno huhwo huhwi tango nom'ne olo so'nji ni'mawo'n'ngkisofoho. A'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohoho sofe tango so'ntnne'no ngko huno syafisyonji ngko hofikimo wop'ngo'nohini ufo'mahm'mo hofiyo umokosyohumayo so'ne'nohini syafisyiwo'n'ngkohefoho. ²⁹ Oso a'amu hiso hon'ngkano wonyo ifijo'manji ngko huhwonnontnne'no simeho tango niyantofoho.

U nom'ne a'amusu oso a'amu homo somo hon'ngkano wonyo somo ipemotawofijo'manji ngko oso a'amu ipemotafijo somne'no simeho tohino wannimontonoho.

³⁰ A'amu omomo hungkuno liwo'n'ngkohoho sohwa hofikoe yofe ho'noma'n'wo'n'ngkohoho hopaso ngko uyimo hnnime'manji ole wahnnimo. Ngko yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho. Ose hnnime somne'no ngko nje yofe woho'noma'n'imonne'no yohono. ³¹ Anitu sohwo kako nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kan'ngkwohwo ko imo'nonto kakoe Hwe Engo hweho. Oso huhwo sohwoe yofeso ne'no woho'nomehwantanoho. Oso huhwo sohwo kako nje hungkuno nehopi'nohino lalokwe somne'no huno uyohoho. ³² Ngko ango Ntomasikos sopo nohumentan'ngko hwe engo hwaho mokosyohumayo Aletas sohwoe hwe mnokino manji'mofonjo a'amumo mokosyohumayo sohwo kako Poulimo aho wakeno lonto kako a'amu syuwo'n'ngkohoho kuso somo ngko Pouli'nimo aho n'ike'ne a'amu sohwo uhumatimentisofoho. ³³ Ose ko uhumojahon'ngki Jisasiye a'amu fehohnjo sohwa ngkimo sohwo ho'yo engo somo meen'syontifi nom'ne sofo we'e so'mo sohwo ho'yo somo impe intofontifi intofaniyoho'mokahon'ngkofi ngko hwaho mompo sohwo ho'yo somta'ni nihu'nahone hiyaso joku'n'ngkale'mo'mentohefoho.

12

Yo'mayo hungkuno somne'no Poul kako wojo hopa hon'ngkonyo so'ne'no Anitu Poulimo hungkuno ulimentisofoho.

¹ A'amu hofikoe yofe ho'noma'nyo'ne yahinoso hofikimo mufo'maso'njo ko yososo ngko a'amu omomo hungkuno'njo sohwafe yahino hopaso apa'no wahnnimonne'no yohono. Olo hungkuno loso a'amu hwasyo hungkuno seliwo'n'ngkohoho somo monje yasiyo'ne wonimango unyo'ne selalokweno. Ngko wojo hon'ngkononji Anitu kako hiyaso hungkuno ntimentiso so'nji yo'mayo ujo ehontojwan'hummentiso so'nji waselimonne'no yohono. ² Hohonta soswo aho hufa'u hopi'nono nom'ne sife mta'ni osofosofahn'no m'mofape sohonta Anitu kako kakoe a'amu ne sohwo'nimo kakoe ahwomomjo ango sopone'no n'notasimentisofoho. Nje huyo'mango'nohini motasimentisotikeno. A'apaho hi'nji motasimentisotikeno. Ngko huno maniyohoyohoho. Anitu kako'nohini huno uyohoho. ³ Ose seloheso apa'no waselimonne'no yohono. Oso hwe huhwo sohwo ngkonoho. Anitu kakoe ahwomomjo ango sopone'no ntimentisofoho. Nje huyo'mango'nohino ma'mentisotikeno. Nje a'apaho hi'nji ma'mentisotikeno. Ngko huno maniyohoyohoho. Anitu kako'nohini huno uyohoho. ⁴ Oseso ngko Anituye ahwomomjo ango sopo nohumanji yo'mayo hungkuno wop'ngko wonyoangkafo ko upa'n'imentoheso nakwoe hwahoponjo hungkuno somo oso hungkuno hiso ujo ehontojwosyaneso hopo'maho. O'o, nakwo huno monayonehoho. ⁵ Oso yo'mayo ahwomomjo upa'n'imentohe so'no ngko nje yofe ho'noma'n'ntentesi oso yahino hiso ito'nohinesohilo. I oso'no ngko olohonta oso hiso'no ngko nje yofe moho'noma'n'mnehono. O'o, ngko nje yofe woho'noma'nimo lime'manji ole'nohini waselimonne'no yohono. Ngko nehopi'nohini yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho.

⁶ U, nehopi. Ngko nje yofe nehopi'nohini ho'noma'n'mententesi ngko a'amu omomo hungkuno'njo sohwafe hungkuno pa'nyo maseli'mnesohilo. O'o, hungkuno nehopi'nohinoso noseli'mnesohilo. I oso'no ngko nje yofe moho'noma'n'mnehono. O'o, yo'mayo hungkuno ngko

ngkine'no hnn'ngkohe somne'no ho'n'ngkisoso a'amu soku ngkimo yano ntokutoho. O'o, Anituye hungkuno losetihwawo'n'ngkohe so'nji yo'mayo yahino iwo'n'ngkohe so'ntnne'no sekwo nto nohonimotof somne'no sekwo ngkine'no huno ito'no waseyono. Oso'no nje yofe peho'ne woho'noma'nimonnto.

Tango fihwo yongo hopaso Poulimo umnimojofoho.

⁷ Oso hungkuno wonyoangkafo Anituye ahwomomjo ango sopo nta'ni ntapmmentiso somne'no ngko Pouli'ni hwa'mo hwa'm'ngo miyo'ne nje yofe moho'noma'nyo'njo yone'ento Anitu kako eno lahon'ngki Seten kako nom'ne tangoso ntapmmentisofoho. Oso tango hiso nje a'apahomo yongo kintofohof pa'nyofoho. Oso tango hiso ngkimo monje yanisiyo so'no ngko nje yofe moho'noma'nimnehono. ⁸ Oso tango hiso'no ngko Mpohumo jomo yokumpohn'nyo hufa'u sihune ole ulimentoho, Kiko olo tango hiloso wae feenimof. ⁹ Ose ko ulahon'ngko Anitu ole ntimento, O'o, ngko oso tango hiso wae meekumofe'njo ko i'mo ngko kiko'nji nohumahm'mo wop'ngo'nohini wakiloho'monnoho. Nje wop'ngo'nohini kiloho'meso hopoenohinofoho. Hwap'ngoso a'amu kakoe humayo somne'no yokumpohn'nyo ane sohomo ngko nje yokumpohn'nyo ujo wehontojwahumonnoho. Anitu kako ose ntimentisofoho. Oseso ngko yokumpohn'nyo ane sohwo'nne'no ngko simaho tango maniyonehoho. O'o, simaho wop'ngo'nji nje yokumpohn'nyo ane humayoso ho'nomo'nalokweno. Oso'no Kilaisiye yokumpohn'nyo engoso ngkimo niweho. ¹⁰ Ngko Kilaisiye syoho somne'no ngko yokumpohn'nyo ane ko humame sohwo'ni a'amu hofiko ngkimo wonyo ko ntahopijoso yo'mayo yo'mayo tangoso ko ni'masoso a'amu ngkimo wonyo wontopano likuji ko ifijoso oso hiso'no ngko simaho wop'ngo'nji wohumamonnoho. Ou, nje yokumpohn'nyo ane sohonta Kilaisiye yokumpohn'nyo ne'njoso ngkimo niweho.

Poul kako a'amu Koulinife simaho hi'ntnnono Anitumo uyo somo yokino uto'monto imentisofoho.

¹¹ Oso a'amu hiso Anituye syoho'njo hwona'nyoho hwasyo seliwo'n'ngkohof sohwafe yofe ho'noma'nyo yahino somo maheso'no ngko a'amu omomo hungkuno'njo liwo'n'ngkohof pa'nyo selalokweno. Sekwo nje yofe ho'nonimantifijontentesi oso yahinoso ito'nohino'nesohilo. I oso'no sekwo nje yofe moho'nonimawo'n'ngkiyohof. I, ngko yokumpohn'nyo ane ko huhwo'nimo oso a'amu hwasyo seliwo'n'ngkohof sohwa hofiko ngkimo moniyakolopitnehofo. ¹² Ngko sekwo'nji nohumentan'ngko yo'mayo tango ko ni'mahon'ngki ngko syoho yokumpohn'nyo ne'no yoho'nimentohe sohonta Anitu kako yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso yonto kako ngkine'no olo hwe lohwo nje syoho'njo hweho, syanifisonto sekumo setihwamentisofoho. Oso'no sekwo huno seyohoho. Ngko Anituye hungkuno liku'mof (apousel) syoho'njo ne hwo'nyoho. Sekwo Anituye yokumpohn'nyo homo somo uhwonontifi yomo imentohofofoho. ¹³ Sekwo oleso peho'no hnnalokwofo. Poul kako a'amu ango kengoponjo somo wop'ngo uloho'mentisofoho. Kako nakumo wonyo naloho'mentisofoho. Oso peho'no syonifisyantokwofo. Olo wonyo anga'nohino loso seloho'mentoheso ngko sekumta'ni sekwoe wosopayo yo'mayo so'ne'no jomo maselimentohefoho. Sekwo oso wonyo seloho'mentohe hisomne'no wae feenimopmno.

¹⁴ Ngko nom'ne honta se'ma'mentoheso hufa'u imo'nimentisofoho. Olohonta ngko apa'no se'ma'meso hufa'u sihune umo'nimontonoho.

Ngko nose'mahm'mo ngko sekwoe yo'mayoso nifo'mayo'ne jomo masel'mnehono. O'o, sekwoe yo'mayoso sekumta'ni semayoso ngkilaho. Sekune'nohini nimo'n'ngkohoho. Ihwoni. Mehomiso hofiko hofikoe ho'yango homn'ngkwohwo'ya'umo ufo'mayo'neso melofisyasyiwo'n'ngkiyohoho. I oso'no kan'ngkwohwo'nji kona'wohi'njiye ho'yangoso hofikoe mehomi somo umasiyo'neso elofisyasyiwo'n'ngkohohofoho. ¹⁵ U ngko sen'ngkwohwo sohwo'ni simeho mikun'imposo sejopalokweno. Oso'no sekwoe huyo'mango Anitu'nji ito'no fosyohumayo'ne imo'nyo so'no ngko yo'mayo yo'mayo hopi'nonohino sekumo sefo'mayo'ne uyimonne'no yohono. Ou, ngko ho'yango sekwoe huyo'mango somo ufo'mane'manji e'wano. Nje ho'yango hopi'nono wosejapmmo. U nje poyo pe'nimeso sekwoe huyo'mangomo ufo'mane'manji e'wano, ngko sekumne'no wape'nimo. Ngko sekumo simeho mikun'imposo sejopalokwe so'no sekwo ngkimo simeho ntap'iwo'n'ngkohofoso we'e limo'nalofoho. We'e'manji wop'ingo'maho.

¹⁶ Ngko sekwo'nji nohumanji ngko sekwoe wosopayo ho'yango yo'mayoso mosemaso so'no sekwo huno ko seyahon'ngki a'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso olo hwasyo hungkunoso ngkine'no syon'ifisyalokwofo, Poul kako afofo hungkuno'nji hwasyo hungkuno'njo hweho. Oso'no kako nakwo'nji humantiso sohonta kako nakwoe yo'mayoso momaso'njo ko yahon'ngki uhwonontani kako nakumo Anituye hungkuno nalimentiso so'no kako hamniyoho engo mawo'n'ngkiso hwolikeno. Oso hunoso hwasyo huno syon'ifisyantokwofo. ¹⁷ I a'amu huhwo sohwa pehofo kosyon'ifisyalokwofo. Ngko a'amu fehohnjo sekuyepono uhwatimentohesohonta hofiko sekumta'ni yo'mayo mokulisyosyema'mentohoho ntapmmentohofotaho. Ose kosyon'ifisyalokwofo. ¹⁸ Ngko Taitas sohomo sekuyepono hano iyoso'no jomo yokumpohn'nyo ulohonimentoheso Anituye a'amu nom'ne hwo'nji ngko sikimo sekuyepono uhwatimentohesohoho. Oso hohosohonta Taitas kako sekwo'nji nohumanto kako poji hungkuno selonto kako ngkine'no sekwoe yo'mayo yo'mayoso mokulisyosema'mentisotaho. O'o, Taitas kako ngko'nji simeho afa in'iwo'n'ngkuhwayo sohwo kako sekwo'nji nohumanto syoho ngko iwo'n'ngkohe hopaso sekwo'njopo imentisohoho.

¹⁹ Olo hungkuno mti'mokalokwe loso sekwo nuhwon'ngkuij olo so'no wosyofisyant'fitaho. Poul kako nakwoe timopo kakoe yofe wop'ingo imo'nyo'ne hungkuno loso mti'mokalohoho. Ose wosyofisyant'fitaho. I oso'ne'maho. Nakwo Kilaisiye a'amu hn'nne'no Anituye timopo lohofontane so'ne yo'mayo mti'mokalokwe loso nje yofemo fo'ma'nyo'ne'maho. O'o, nje a'amu simeho sejopalokwe sokumo sekwoe huyo'mangoso Anitu'nji ito'no humayo'ne sesosofitofone semti'mokiyalokweno. ²⁰ Ngko olo so'no iyoho n'ngkohoho. Ngko sekumo se'mahm'me'no sekwo ito'no mohumayo'njo sehon'mnehontnne'no semti'mokiyalokweno. I sekwo ito'no mohumayo'manji ngko sekumo yoka hungkuno tohohmtnn'njo selimeso manohon'fitnn'no. Olo yahino wonyoso mawenoho. Ikujoho hungkuno, a'amu nom'ni hwamne'no simeho tohino, yoka hungkuno, yokumpohn'nyo yahino, sitofo hungkuno, a'amu nom'ni hwamne'no siki hungkuno ujo, a'amu hofikoe yofe ho'noma'nyo, a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohoho sofe simeho inyo somo wonyo imokinyo. Oso yahino homo somo ngko sekwo'njopo timo sehonyo so'no iyoho n'ngkohoho. ²¹ Ngko sekumo se'mahm'me'no sekwoe yahino wonyo ne'no wojo'manji sekumne'no Anitu kako ngkimo

wonimango engo wontapmmontolaho. A'amu fehohnjo sekwo'nji humalofo hohonta hofiko yahino wonyo imo'motofo, akngkilike yahinoso, yo'mayo yahino wonyo somne'no simeho fefoyo umojo oso hwa hofiko hofikoe yahino wonyo somne'no hohujo mikinjaofe'manji ngko sekumne'no humotaho engo wasaselimontaho. Oso homo somne'no iyoho nnngkohoho.

13

A'amu Kouliniso hofikoe simeho hi'ntnnonohino somo ito'no mokosyohu-mayo'ne Poul kako hungkuno yokumpohn'nyo ulimentisofoho.

¹ Sikuno hufa'uso nto se'ma'mentohefoho. Olohonta se'ma'meso hufa'u sihune umo'nimontonoho. Anituye hungkuno ole naliso. A'amu hufa'utaho hufa'u sihunetaho, hofiko nom'ni hwafe yahino wonyo somne'no simeho afa iningkuji ujo ehontojwasyikujo'no nakwo nehopeho wolantanoho. Ose'manji ngko sekuyepono se'mayo hufa'u sihune imo'nngkuhwoso'no yahino wonyo ne'no nowentanngkuhwoso'manji ngko wonyo ne kuyoho waselimonnoho. ² Hohonta ngko sekwo'nji humamentohe sohonta a'amu yahino wonyo imotofo sohahnne'no hungkuno yokumpohn'nyo nto selimentohefoho. I olohonta ngko ikanopo fosyohumawenji ngko yahino wonyo homo somne'no hungkuno yokumpohn'nyo apa'no selalokweno. I ngko se'ma'me sohonta yahino wonyo ne'no wojo'manji ngko hungkuno toho pa'nyo selimo yahino wonyo somne'no sekwo hopi'nonohino sokumo tohino wosejapmmnonnoho. ³ Sekwo ose nuhwonngkujo'manji sekwo huno ole waseyono. Kilais kakoe hungkuno ntopahonngki ngko hungkuno hiso seliwo'nngkohe hwo'nyoho. Huno ose waseyono Kilais kako sekwoe yahino somo yano selofiyoso sohonta kako hwe yokumpohn'nyo ane hwo'maho. O'o, kakoe yokumpohn'nyoso wosetihwamontonoho. ⁴ Hohonta Kilais kakoe a'apaho yokumpohn'nyo ane pa'nyohwo imo'nngkahonngki hofiko kakimo iyo hwojiyafiku'nnyopo fonjito'ofahumentohofofoho. I oso'no kako olohonta Anituye yokumpohn'nyo'nji songo humaho. Oso pa'nyoso nakwo hi'nwi nakwoe a'apahoso yokumpohn'nyo ane'nwoho. I oso'no nakwo Kilaisi'nji mojopohi'nontani kakoe yokumpohn'nyo'nji humalohwono. Oseso nakwo sekwo'nji nohumehwasi Anituye yokumpohn'nyoso sekwo'njopo u'mofapmmontonoho. Oso'no Anituye yokumpohn'nyoso sekwoe yahino somo ito'no mihwajiyo'ne weho.

⁵ Sekwo sekwoe humayo somne'no yano inifijoso huno ito'no fisiyafihupmno. Sekwo Kilaisiye yahino somo nehapi linngkwalokwofo. Simeho hi'ntnnono kakimo nehapi luyalokwofo. Kilais kako sekwoe simeho mo'mo nehapi lohumaho. I sekwo Kilaisiye yahino somne'no poji liyalokwofo. Sekwo sekwoe yahino somo yano finimno. ⁶ Sekwo oso pa'nyoso nje yahinomo nohonngkuji yano iningkuji sekwo huno ole waseyono. Poul kako Kilaisiye a'amu ne hweho. ⁷ Sekwo honngkano wonyo mifitnne'entani nakwo Anitu sefo'mayo'ne jomo uliwo'nngkuhwone'nwoho. Hwapngoso peho'neto. A'amu hofiko sekwoe honngkano wopngonohini somo sehonngkuji nakwo Anituye hungkuno nehapi losetihwamentihwone so'no nakwoe yofe ho'nonemayo'netaho. O'o, oso'ne'maho. A'amu nje syoho somne'no ngkimo sitofo ko ntikuji sekwo Kilaisiye honngkanomo ito'nohino finngkamno. ⁸ Nakwo Kilaisiye hungkuno ne somo monje mesyanehwono. O'o, nakwo Kilaisiye hungkuno ne somo

sosofitofone'entani yihwono. ⁹ Nakwo yokumpohn'nyo ane ko huhwona'ni sekwo yokumpohn'nyo lohopijo'manji nakwo simonyo uyantanoho. Olo hilo so'no nimo'ninkohoho. Sekwo Kilaisiye yahino ne somne'no sokafo mafikuno. Oso hiso'no sikuno huhwo huhwi Mpohumo jomo uliwo'nalokweno. ¹⁰ Olohonta ngko ikanopo nohumanji olo iyoswo loso semti'mokiyalokweno. Hwapingoso sekwo hungkuno homo somo haloho pekujo'no hwangu ngko se'mahm'mo yoka maselimehono. Oso yokumpohn'nyo sekwoe yahino somo ito'no mihwajiyo'ne Kilais ntapmmentiso so'no sekwo tohino masemnonehoho. Oso yokumpohn'nyo ntapmmentiso hiso sekumo wonyo semokiyo'ne'maho. O'o, sekumo sesofitofone ntapmmentisofoho.

Hungkuno ae'uyoponoho.

¹¹ Ou, nje a'amu soku, nje hungkunoso ngko moi'wo wolose-jwao'monne'no yohono. Sekwo hopi'nonohino soku, sekwo yokumpohn'nyo yoho'ninkuji honinkano ito'nohinomo fininkamno. Nje hungkunomo haloho ito'no popmno. Sekwo simaho afa'nohini ininkuji simaho pompenjiyo'nji fosyohumantikuno. Ose ifijo'manji Anitu kako hitoho hwapingo sohwo, sekwo'nji nohumahwosi sekumo hofiyo wosemokosyohumantonoho. ¹² Sekwo Kilaisimo ininkawo'ninkohoho soku, sekwo nuhu'mokukuji sekwo a'amu anga'no anga'nohinomo ahopo'nimno. Anituye a'amu oloponjo hn'nwi nakwoe a'amu kuyoho. ¹³⁻¹⁴ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako sekumo wopingo waselohofono. Anitu kako sekumne'no hitoho wosejapono. Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako sekwoe simaho mo'mo engolopohamo wohumano.

Ngkolesiya Olo Iyoswo loso Poul A'amu Ngkolesiya somne'no Mti'mokumentisofoho. **Olo Hungkuno Simo'mjofoho.**

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *tɪwenti-tu*'nji (22) *tɪwenti-faif*'nji (25) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul kako Ngkolesiyane'no mti'mokumentisofoho. Hwapingo a'amu Juta fehohnjo Jisasimo iningkunyoso hofiko Poul kakoe syoho Ngkolesiyajo a'amu somo Anituye hungkuno ulonto syoho imentiso somo wonyo ulohofontaningkofi Poul oso a'amu Juta fehohnjo somo ulimento, Hofiko Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyahoningkofi Anitu hofikimo utimakwa. A'amu fihwo honingkano hungkunomo iningkayo sohwo hwe wopingo mmo'nonehoho. Iyoswo homo lomjo hungkuno wo'nyoso olenoho. Sohe engo *wan*'nji (1) *tu* (2) so'nji Poul kako Kilaisiye syoho ulohofi imo'nimentiso so'ne linyofoho. Sohe engo *tɪli*'nji (3) *foua* (4) so'nji simeho hi'ntnnonos honingkano hungkunomo iningkayo yahino somo yakolo'nnyofoho. Ose mti'mokinyofoho. Sohe engo *faif* (5) so'nji *sikis* so'nji ole mti'mokinyofoho. Nakwo hofiyo humehwasi nakwo hano emoyo kiho'maso'nji uyan-tanoho. Ose mti'mokinyofoho. Olo iyoswo hiloso kako Efesos humanto mti'mokumentisotikeno Koulin humanto mti'mokumentisotikeno. Nakwo huno ito'no monayofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofolihwasi tifi uningkohwano.

¹⁻² Nje a'amu hwaho Ngkolesiya Jisas Kilaisimo simeho uyontifi uhu'mokuwo'ningkohoho sokumo, ngko Pouli'ni olo iyoswo semti'mokiyalokweno. A'amu Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uywo'ningkohofoso ngko'nji humalohwoneso sekumne'no nakwoe a'amufu loselalokwofo. Nje hungkuno sekwo upa'nimno. Ngko olo *apousel* syoho yalokwe loso a'amu hofiko ntapmmentohofomaho. O'o, Jisas Kilais poyo pe'nimentiso sohumo Mpohwo Anitu apa'no ulika'mentiso oso hwo'nji naningkwohwo Anitu'nji siko olo syoho hiloso ntaaponji nihwasopomentisiyo hwo'nyoho.

³ Naningkwohwo Anitu sohwa'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko sekumo yo'mayo wopingo selohofohosisi simeho pompenjiyo wosejopanjiyo. ⁴ Nakwoe wonyomne'no Jisas Kilais poyo pe'nimentisofoho. Oso'no Seteniye honingkano so'nji yo'mayo hwahoponjo so'nji nakwo a'amu hwahoponjo hopi'nonohino hn'nimo yokumpohn'nyo nemokosyohumentaningki nakwoe Mpohwo Anitu nje hwomu hwahopo uhwatimo syofisyahonngki Jisas kako eno ulonto kaningkwohwoe hunomo iningkawento Jisas asomo netimayo'ne pe'nimentisofoho. ⁵ Oso'no nakwo Anituye yofeso woho'nomano. Engolopohamo woho'nomewo'ningkuhwano.

Anituye honingkano anga'nohino weho.

⁶ Anitu sekumo simeho sejaponto Jisas Kilais sekwoe wonyo so'ne poyo pe'nimentiso so'no kako'nji songo ne'no humayo'ne joho selalofoho. I osohumo hohujo ikinjaofontifi nusikwojaofontifi hungkuno kengo somo iningkowalokwofo. Oso hungkuno kengo somo sekwo iningkawo'ningkohoho so'no nje hi ntikofahonngki ngko yomo yalokweno.

⁷ Oso hungkuno kengo somo Anituye angopono mipesemotasonehoho. O'o, ni'hu'no awonoho. Anituye honingkanoso ni'hu'no kenga'nohinofoho. Kilaisiye hungkuno wopingo somo a'amu fiso hofiko iwolo'mokontifi hwasyo hungkuno losetihwalokwofo. ⁸ I nakwo nose'mehwasi'manji a'amu ahwomomjoso se'mapijo'manji hungkuno nom'ne kengo simo'mo selimentihwone hopo'maho. O'o, nom'ne kengo selihwasi'manji nakumo tikanomo menehwajonefoho. ⁹ Hohonta hungkuno ole nto selimentoheso i olohonta apa'no selalokweno. Anituye honingkanomne'no hungkuno simo'mo selimentohe so'no sekwo huno seyohoho. I a'amu fiso Anituye honingkanomne'no hungkuno kengo seloso'manji kako tikanomo wamtonoho.

¹⁰ Ose selohe so'no fisiyafihupmno. A'amu sohwa nje yofe ho'nomayo'ne hungkuno laselimentohono. O'o, Anitu kako nje yofe ho'nomayo'ne selimentohono. A'amu nje yofe ho'nomayo'ne afofo hungkuno selonti'mtentesi ngko Kilaisiye syoho ulohofiyoso miyo'mnesohilo.

Poul Anituye syoho tipema'mentiso so'ne hungkunofoho.

¹¹ Nje a'amu soku, hungkuno nehopi waselimo. Anituye hungkuno wopingo seliwo'ninkoheso a'amu hwahoponjofe huno mta'ango'maho.

¹² Olo hungkuno loso a'amu lontihwamentiso'maho. O'o, ni'hu'no awonoho. Jisas Kilais kako'nohini ntihwamentisofoho.

¹³ Hohonta ngko Jutafe honingkanomo ito'nohino iningkamote hwo'nyoho. Yo'mayo imote so'no sekwo nto upa'nimentohofofoho. Anituye a'amu Jisas Kilaisimo simeho uyo somo ngko nje yokumpohn'nyo'nji wonyo ulohofonji olo huno loso'nohini syafisyonji ngko wae weeo'mo limotefoho. ¹⁴ Neyakwosafe yahino somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumamoteso a'amu ngko'nji hungkuno afa'nono lonetihwamentohofoho osomo uyakolo'mentohefoho. Hofiko Mousesiye honingkano hungkunomo we'enehwo iningkamotofofoho. I ngko engo iningkamotefoho.

¹⁵ Hohonta osomo iningkamote sohwo'ni i olohonta Anituye honingkano songo ntopahonjo somo iningkowalokweno. Nje na'u ngkimo aswo monimaso sohonta Anitu ngkine'no hitoho ulofahonngki wopingo ntohonto kakoe syoho ulohofiyo'ne nihwosopo'mentisofoho. ¹⁶ Anitu kakoe hwomu ntihwamentiso sohune'no ngko hungkuno wopingo wolutihwamo. A'amu Juta'mnohinimaho, o'o a'amu temtitofe kengo kengo somo kako wolutihwano lonto Jisas Kilaisimo ntihwamentisofoho. Oso hohosohonta ngko a'amu nom'ne sohomo Hwe Engo sohwoe hungkuno'no ulohonimentohe'maho. ¹⁷ U *apousel* nom'ne hofiko *apousel* simo'mo imo'nimentohofoho sohwa Jerusalem humalofo sohwo mu'maso'njo yonji yo'mayo so'no ulohonimentohe'maho. O'o, ngko hwaho Alepiya, a'amu ane spono womentohofoho. Tifi no'mo ngko anga Ntomasikos spono asomo umentohofoho.

¹⁸ Oso'no Jisasiimo uhwonimentohe sohonta soswo hufa'u sihune niyokolofahonngki osohonta ngko anga Jerusalem nowenji osopo Pita'nji Sante hufa'u (sikuno aho hufa'u hopi'nono nom'ne sife fehohnjo hopi'nono mta'ni) humamentohefoho. Osohonta Pita'nji nekwo Hwe Engo sohwoe hungkuno'no hnnimentihwayofoho. ¹⁹ *Apousel* nom'ne sohwo ngko muhwonimmentohefoho. O'o, Jisasiye koningkwa'wehwo Jemisi'nji Pita ntnnohini uhwonimentohe hwo'nyoho. ²⁰ Olo hungkuno loso semti'mokiyalokwe loso nehopi'nohini. Anitu kako huno uyohoho. Ngko hwasyo hungkuno maselalokuyohono.

²¹ Ngko Jelusalem uli'ko'manji hwaho Siliya'nji Silisiya, osohonno umen-tohefoho. ²² Oso hohosohonta a'amu Jutiya'angoso Kilaisiye hungkuno upa'nontifi uhu'mokumotofoso hofiko nje yofe'nohini upa'nontifeso nje simano somo manohonyofoho. ²³ A'amu ngkine'no upa'nimentohofi, Oso hwe hohonta nakwo Jisasi'mo in'ngkowmentan'ngkuhwone so'nyumo kako fonjahumajo sohwo olohonta Jisas Kilaisi'mo simaho hi'ntnnono uyonto nom'ne a'amu somo Jisasiye hungkuno luti'hwalofoho. ²⁴ Ose upa'nontifi ngkine'no Mpohwoe yofe ho'noma'mentohofofoho.

2

Nom'ne 'Apousel' Jelusalem humamotofo sohwanji Pouli'nji hofiko simaho afa in'imentohofofoho.

¹ Soswo aho hopi'nono sife mta'ni osofosofahu'no niyakolofahon'ngki Mponopasi'nji Jelusalemno asomo wowaho lontai Taitasi'mo utimentai umentihwonefoho. ² Anitu kako ngkimo ntahon'ngki ngko umentohofoho. A'amu somo hwe engo mokosyohumayo sohwafe angoso so'mo uhu'mokumentihwonefoho. Osopo ngko Anituye hungkuno a'amu Juta'no'maso, o'o, a'amu temtitofokengo kengo somo luti'hwawo'n'ngkohe so'no oso hwe engo sohwa'mo luti'hwamentohofoho. Hwap'ngoso oso syoho yi'wo'n'ngkohe so'no nakwolaho ntifijoso ne mmo'nonoho. ³ Taitas ngko'nji humamentiso sohwo kako a'amu Juta hwo'maho. Kako hwaho Ngkiliknta'ango hweho. I oso'no hwe engo sohwa hofiko nakwo Juta sohwa'niye a'apaho sihu kolo'nyo yahino so'no hungkuno me-ejofoho. Oso hwe engo huhwo sohwa Taitas hwaho Ngkiliknta'ango so'no huno ko uyahon'ngki hofiko Taitasiye a'apaho sihu wokolofano me-ejofoho. ⁴ Oso angoso homo somo nohumentahon'ngkuhwoni hwe nom'ne sohwa hiyaso'mo swopalokwofo. Nakwo a'amu Jutafe hon'ngkanomo humentan'ngkuhwoni Jisas Kilaisiye hungkunoso ikwolofonema'mentisofoho. I oso'no oso a'amu hiyaso'mo swapmmentohofoso sohwa Jutafe hon'ngkanomo apa'no nano hopa womekilo'mokonehumojantifi imentohofofoho. ⁵ Hofiko Taitasiye a'apahomo sihu kolofo so'no nelahon'ngkofi nakwo eno mujo'njo imentihwonefoho. Nakwo hofikoe hungkunomo haloho muposofoho. O'o, a'amu Juta sohwafe hon'ngkano hungkuno nomokokilo'mokosehumajonoho lontani nakwo yokumpohn'nyo lohofontani Jisas Kilaisiye hungkuno so'nohini waho'n'ngkuhwono. Jutafe hon'ngkano hungkuno so'nji mihu'm'ngoso nakwolaho limentihwonefoho. Oso'no hofikoe hungkuno somo min'ngkayo'njo imentihwonefoho.

⁶ Hwe yofe engo'njo a'amu mokosyohumayo somne'no ngko iyoho mannimentisofoho. Hwap'ngoso Anitu nakwo a'amu hopi'nonohino'nnwe yahino afa'nohino nahoni'wo'n'ngkisofoho. Oso hungkuno ngko a'amu temtitofokengo somo luti'hwawo'n'ngkohe so'no hwe engo sohwa nom'ne hungkuno songo manjo'njo imentohofofoho. ⁷ O'o, hungkuno songo manjo'njo yontifi huno ole umentisofoho. Ngko a'amu temtitofokengo somo Anitu kakoe hungkuno luti'hwawo'ne ni'hwosopo'mentiso hwo'nyoho. Anitu Pitamo a'amu Juta somo kakoe hungkuno luti'hwawo'ne uhwasopo'mentiso hopaso ngkimo ni'hwosopo'mentiso hwo'nyoho. ⁸ Ou, Anitu kakoe yokumpohn'nyo Pitamo uyahon'ngki Pita a'amu Juta somo Anituye hungkuno luti'hwawo'ne (apousel) syoho iwo'n'ngkiso hweho. Oso pa'nyoso Anitu kako ngkimo yokumpohn'nyo ntaponto a'amu

Juta'ne'no'maso, o'o, a'amu temtitifo kengo kengo somo luti'hwanyo'ne (apouse) syoho ntapmmentisofoho. ⁹ Hwe engo sohwa hofikoe yofe Jemisiyo, Pitayo, Jouniyo hofiko huno ole uyimeto, Anitu olo syoho loso ntapmmentiso so'no huno uyahon'ngki oso'no hofiko Mponopasi'nji nekumo aho epenti'fi olo so'no simaho afa inontani olo hungkuno loso'no nano mtito'menti'hwono. Mponopasi'nji nekwo a'amu temtitifo kengo kengo somo Anituye hungkuno woluti'hwanyayoho. Hofiko a'amu Juta somo Anituye hungkuno woluti'hwanyafeho. Oso'no syoho afa'no yiwo'n'ngkuhwone hwona'nyoho. ¹⁰ Hungkuno anga'nohinoso nekumo huno efoto'mento'hofoso ole, a'amu yo'mayo a'apahomne'no umofonyo iyo somne'no huno syafisi'kuji ufo'mapmno. Ose iyoso'no ni'mo'n'ngkahon'ngki syoho loso yokumpohn'nyo iwo'n'ngkohe hwo'nyoho.

Poul kako Pitamo yoka ulimentisofoho.

¹¹ Tifi sohonta nakwo Antiyouk nohumentahon'ngkuhwoni Pita none'mahon'ngki ngko a'amufe timopo Pitamo kakoe simanopo yoka ulimetohefoho. Hwap'ngoso kako huno wonyo tipema'mentisofoho. ¹² Simo'mo Jemis a'amu Jelusalem mta'ango uhwatimentiso sohwa m'mofopontan'ngkofi Pita kako a'amu temtitifo kengo kengo somjo so'nji wopayo afapo nta'ni ni'mentisofoho. I oso'no a'amu Jelusalem mta'ango huhwo sohwa nu'mofopahan'ngkofi Pita kako huno wonyo ole tipemanto kako a'amu temtitifo kengo kengo so'nji wopayo manimmentisofoho. Hwap'ngoso a'amu kengoso hofiko a'apaho sihu makolo'nyo'njo yiwo'n'ngkohofofoho. A'amu Jelusalem mta'ango sohwa hofiko huno ole, a'amu a'apaho sihu makolo'nyo'njo sohwa hofiko Anitumo mu'maso'ne hwafoho. Oso'no Pita hofiko ngkine'no huno wonyo syonihufipitnnoho lonto Pita a'amu kengo so'nji wopayo manyo'njo imentisofoho. ¹³ Pita ose imentiso so'no a'amu hofiko Pitamo tifi in'ngkawenti'fi yahino wonyoso hofiko ema'mento'hofofoho. Oso hofikoe huno wonyoso Mponopas huhwo'nji nomanto a'amu temtitifo kengo kengo so'nji afapo nta'ni wopayo manimmentisofoho. ¹⁴ Oso huno wonyoso syofisyomanti'fi Jisasiye hungkunomo min'ngkayo'njo yontan'ngkofi uhwonimetohe so'no ngko Pitamo a'amufe timopo hungkuno yokumpohn'nyo ole ulimetohe, Kiko a'amu Juta hwosoho. I oso'no kiko a'amu temtitifo kengo somne'no ole so'no kumo'n'ngkohoho. A'amu temtitifo kengo kengoso hofiko a'amu Jutafe yahinomo un'ngkafe. Oso'no kumo'n'ngkahon'ngki peho'no syofihu'mahnno. Kiko huhwosi Jutafe yahinomo nto ho'nahumahnno hwosoho. Ngko Pitamo ose ulimetohefoho.

A'amu Jisasi'no simaho hi'ntnnono uyo sohwo kako Anituye a'amu ne hweho.

¹⁵ Nakwo a'amu temtitifo kengo kengo yahino wonyo mta'ango hwona'ni'maho. O'o, nakwo Juta Mousesiye hon'ngkano hungkunomo in'ngkawowo'n'ngkohoho sohwa mta'ango hwona'nyoho. ¹⁶ I oso'no nakwo a'amu Juta Jisas Kilaisi'no simaho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo huno ole nayohoho. A'amu fihwo kako hungkuno Mousesi'no hopi'nonohinomo in'ngkayo sohwo osohumo Anitu kako ole mulonehoho. Jije yahino wonyoso wae weeokumo'mo. Kiko wop'ngo hwosoho. O'o, ose mulonehoho. Hwap'ngoso hon'ngkano ni'hu'no anga'nohino weho. Olenoho. A'amu fihwo Jisas Kilaisi'no simaho hi'ntnnono uyoso osohumo Anitu kako ulonefo, Jije yahino wonyoso wae

weeokumo'mo. Nje a'amu ne hwosoho. Oso honingkano somnohini iningkowaso'manji Anitu ole wonalimtonoho. Sekwo wopingo kuyoho. Oso'no nakwo Jisas Kilaisimo simaho hi'ntnnono uyahoningkuhwoni i ose'manji olohonta Anitu wopingo kuyoho nelalofoho. Hwapingoso nakwo honingkano hungkunomo iningkayo'netaho. O'o, awonoho. Hwapingoso ole, nakwo Jisas Kilaisimo simaho hi'ntnnono unyo'nwoho. A'amu honingkano hungkunomo iningkayoso oso'nohinoso hopo'maho. ¹⁷ Oso'no huno naimentiso so'no Anitu sekwo wopingo kuyoho najoso'no nemo'nningkahoningki nakwo Jisas Kilaisimo simaho hi'ntnnono uyimentihwonefoho. Ose imentihwone so'no a'amu fehohnjoso ole nalifijoso, Sekwo Mousesiye honingkano hungkunomo hohujo ikenjaofontifi Jisas Kilaisimo simaho uyontifi sekwo a'amu temtitofu kengo Mousesiye hungkunomo miningkayo'njo honingkano wonyomo humalofoso pa'nyo sekwo imo'nalokwofo. Oso hungkuno nehopi nalifijo'manji u nakwo honingkano wonyomo humalohwone nehopi'manji nakwo ole lanetaho. Jisas Kilais kako nakwo wonyo iyo so'ne nefomayo hweho. Ose lanetaho. O'o, awonoho. Ose molanehwono. Kilais nefomahoningki nakwo wopingo imo'nalokuhwono. ¹⁸ Ihwoni. Honingkano hungkunoso nakwo Anituye a'amu ne imo'nyo so'no monefo'mayo'manji honingkano hungkuno somo hwotoho fentani Jisas Kilaisimo simaho uyontani Anituye a'amu ne imo'nimalohwonefoho. I osohonta nakwo apa'no honingkano hungkuno somo iningkayo'manji nakwo honingkano wonyomo apa'no humalohwono. ¹⁹ I ngko honingkano hungkunomo atofu lonji huno ole tipema'mentoho, honingkano hungkunomo iningkayo so'no ngko syoho engo yonji ito'no iningkayoso nakwo hopo'maho. O'o, Anituye a'amu ne imo'nyoso hopo'maho. I oso'no honingkano anga'nohinoso wo'nyofoho. Oso'no olohonta honingkano hungkuno hiso ngkimo momekilo'mokonihumajiyo'njo yalofoho. ²⁰ O'o, Jisas Kilais nje wonyo'ne iyo hwojiyafiku'nnypopo poyo pe'nimentiso sohonta ngko kako'nji poyo sape'nimentohe hwo'nyoho. Oso'no ngko songo humayo loso nje yokumpohn'nyo'nji'maho. O'o, Jisas Kilais nje simaho mo'mo songo humaho. I olohonta olo hwaho lopo nje humayoso nje huno mta'ango'maho. O'o, ngko Anituye hwomu sohumo simaho hi'ntnnono uyonji humaleno. Hwapingoso olenoho. Anituye hwomu huhwo sohwo kako ngkimo simaho ntaponto ngkine'no poyo pe'nimentisofoho. ²¹ Anitu ngkimo wopingo ntohofoso so'no ngko hwotoho mahmnehono. Honingkano hungkuno somo a'amu iningkakuji Anituye a'amu ne imo'nontentesi Jisas Kilais kako poyo siki pe'nningkuhwonesohilo. O'o, nakwoe wonyo'ne Jisas Kilais kako poyo pe'nimentiso so'no nakune'no hitoho ulofahoningki nakumo wopingo kuyoho nalimentisofoho.

3

Honingkano hungkuno somo iningkayo yahino so'nji Jisas Kilaisimo simaho hi'ntnnono uyo yahino so'ne hungkunofoho.

¹ Sekwo a'amu Ngkolesiya omomo yahino yiwo'nningkohofu soku, simo'mo nakwo Jisas Kilais sekwoe wonyomne'no iyo hwojiyafiku'nnypopo poyo pe'nimentiso so'no hofiyo losetihwahoningkuhwoni sekwo Kilais ne sohumo hopa timo uhwonimentohofofoho. I olohonta sekwo hwasyopo hwosopisyao'malofofoho. Sekwoe huno somo hwasyo honingkanomo tiho ipesemotapmmasoto. ² Ngko sekumo nom'ne anga'nohino so'no waselohonimne'no yohono. Sekwo honingkano hungkuno

somo in'inglamentohoho so'no Anitu kako kakoe Towahuno Wopingo sejapmmmentisotaho. O'o, sekwo Jisasiye hungkuno songomo upa'nontifi Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono umentohoho so'no Anitu kako Towahuno Wopingosojapmmmentisofoho. ³ Sekwoe huno wopingosopi yontifi ho'nao'malofoto. Sime'mo sekwo syoho emayoso Anituye Towahuno Wopingofe yokumpohn'nyo'nji hofiyo emantifi osopo huno wopingosojapmmmentisofoho. ⁴ Sekwo Anituye Towahuno'nji hofiyo humamotofo so'no in'ingo laseyohoho. Oso'no syafisyikuji ne anefoho wolantifetaho. Awonoho. Ne anefoho malifitnnehofo. ⁵ Apa'no waselohonimne'no yohono. Sekwo hon'ingkanohungkuno somo in'ing kayo'ne Anitu kako Towahuno Wopingo sejopalofoho. I oso'no sekwo Jisasiye hungkunomo haloho upa'nontifi simeho hi'ntnnono uyahon'ingkofo so'no kakoe Towahuno sejopalofoho.

⁶ Oso pa'nyoso Apiloham imentisofoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa Apilohamne'no ole mti'mokumentohofi, Apiloham sohwo kako Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono umojo hweho. Anitu oso simeho hi'ntnnonohino so'no ulimeto, Nje hungkunomo Apiloham simeho hi'ntnnono ntape so'ne kako hon'ingkanohungkuno wonyo ane hweho. Ose limentisofoho. ⁷ Oseso sekwo huno waseyoho. A'amu Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyoso sohwo oso a'amu sohwo Apilohamiye mehomine hweho. ⁸ Nihu'no hohonta Anitu ole so'no huno uyimeto, a'amu temtitofokengokengoso ngkimo simeho hi'ntnnono nontapifitne so'no ngko wopingo kuyoho ulimnefoho. Huno ose uyimentiso so'no kako Apilohammo olo hungkuno wopingo loso ulimeto, Kiko ito'no ehumayo so'no ngko a'amu hwahokengoponjotemtitofo kengokengo so'njimo wopingo ulohomnefoho. Anitu Apilohammo ose ulimentisofoho. Oso hungkunohiso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa mti'mokumentohofohofo. ⁹ Apiloham oso hungkuno somo simeho hi'ntnnono uyahon'ingki Anitu wopingo ulohomentisofoho. Oso'no a'amu Juta so'nji temtitofokengo so'nji simeho hi'ntnnono uyahon'ingkofi Anitu kako hofikimowopingo ufo'mawo'n'ingkiso hweho.

¹⁰ I oso'no a'amu hon'ingkanohungkuno so'no ole liwo'n'ingkohofi, Ngkohon'ingkanohungkuno somo in'ing kayo'ne Anitu nje wonyoso wae weenimofono. Oso hungkuno somo huno ose syafihupijomanji, Hofiko tikanomoufitnnefoho. Hwapingosoa'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu hon'ingkanohungkuno nihu'no kenga'nohino somo min'ing kayo'njo ifijoso tohino engo nomanefoho. Ose mti'mokumentohofohofo. ¹¹ Nom'ne Anituye hungkunomohwe kakoe yofe Hopeekok ole mti'mokumento, A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono unyo sohwo oso'nohino so'no oso hwoe wonyoso Anitu kako wae imofihwosikikowonyo hon'ingkanohwosoho ulihwosisongone'no humayoso uyonefoho. Ose mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho. A'amu kako hon'ingkanohungkunohini in'ing kayo sohomo Anitu kako ole mulonehoho. Kiko wopingo hwosoho. O'o, ose mulonehoho. ¹² Hon'ingkanohungkunomoin'ing kayoyahinononononem'ne kengofoho. Hon'ingkanohungkunomoin'ing kayo'neso Anituyehungkuno ole naliso, A'amu fihwo hon'ingkanohungkuno nihu'no hopi'nonohino somo ito'nohino in'ing kaweso sohwo kakowonyo hon'ingkanohihu'no ane sohwo songone'no nohumane hweho. I oso

hwe huhwo sohwo kako nihu'no anga'no wonyo yoso'manji nihu'nahone tikanomo nowene hweho. Tohino nomanefoho. Ose nalimentisofoho.

¹³ I oso'no a'amu wonyo honingkano ane sohwo olo hwaho lopo mohumunyoponoho. Oso'no a'amu hopi'nono hofiko tikanomo ufitnefoho. I oso'no nakwo honingkano hungkunomo ito'no miningkayo'ne so'no Kilais kako iyopo nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohonta nakwoe tohino engo ma'mentisofoho. Kilais kako tohino engo ma'mentiso so'no a'amu Anituye hungkuno mtimokumentohofa sohwa ole mtimokumentohofi, A'amu fihwo iyopo fonjinto'ofasiyo sohumo Anitu kako kakimo hohujo ikinjimofihwosi tohino engo uyonefoho. Ose mtimokumentohofofoho. ¹⁴ Oso'no oso hungkuno Anitu Apilohammo ulimentisoso ne imo'nimentisofoho. Apilohamiye imuhwo Jisas Kilais kako a'amu hopi'nonohino a'amu Juta so'nji a'amu kengo kengo so'nji hofikoe wonyo so'no tohino engo ma'mentisofoho. Oso'no a'amu oso hiso'no simeho hi'ntnnono ufijo'manji Anitu kakoe Towahuno wopingoso a'amu homo somo uyimontonoho.

Anituye honingkano hungkuno somo Anituye hungkuno sohwo wae mee-ofonehoho.

¹⁵ Nje a'amu soku, nakwoe hwahoponjo yahino so'no pahnnimo hungkuno waselimo. Hwe fihwo kako kakoe poyo pe'nyo so'no huno syafisyonto kakoe mehomi somo yo'mayo ho'yango yano ulofiwon'ningkiso hweho. Hwe nom'ne sohwo oso hungkuno yokumpohn'nyo somo hwotoho mafenohoho. O'o kakoe hungkunoso nowentihwonefoho. ¹⁶ Oso pa'nyoso Anituye hungkuno Apiloham'nji kakoe imu sohwo'njimo ulimentisoso ne'no weho. Oso imu pi'ningo'maho. O'o, imu kenga'nohino sohumne'no ulimentisofoho. Oso imu huhwo sohwo Jisas Kilaisiyoho. ¹⁷ Ihwoni, Anitu kako kakoe hungkuno Apilohammo uyonto ne imo'none'ento imentisofoho. Ose uyimentisoso soswo *foua hantilet teti* (430) uyokolofahon'ngki osohonta Anitu Mousesimo honingkano hungkuno uyimentisofoho. I oso hungkuno tfinjoso hungkuno simo'mjo somo wae meeofonehoho. O'o, hungkuno simo'mjo Anitu Apilohammo uyimentisoso ne'no weho. ¹⁸ Oso'no honingkano hungkunomo in'ngkayoso nakwo yo'mayo umentiso Anitu nakumne'no ho'nahumentisoso womantanoho. Hungkuno tfinjoso olenoho. Hwe fihwo kako honingkano hungkunomo in'ngkayo so'no Anitu kakoe wonyo wae yontentesi oso yahino kengo'nesohilo.

¹⁹ I oso'no Anitu kako Mousesimo oso honingkano hungkuno tfinjoso peho'no umentisoto. Olenoho. Anitu kakoe honingkano wopingo netihwayo'ne nejopahon'ngki a'amu hn'nwi kakoe honingkano hiloso mtihupewo'ningkuhwone'nwoho. Mousesimo honingkano hungkunoso uyimentiso sohonta Anitu kako huno syafihu'mento, Olo honingkano hungkuno loso ne'no nowentan'ngkuhwosi Apilohamiye imuhwo Jisas oso humne'no ulimentiso sohwo hwahopo poso sohonta honingkano hungkuno hiloso wesojwao'montonoho. Olo hungkuno loso a'amu ahwomomjoso a'amu ajwo lo'mo humaso Mouses osohumo uyahon'ngki Mouses kako a'amu somo uyimentisofoho. ²⁰ I oso'no Anitu kakoe hungkuno Apilohammo uyimentiso sohonta nom'ne a'amu ajwopo mohumunyofoho. Anitu kako'nohini uyimentisofoho.

Honingkano hungkuno loso nakumo mesyolonetihwayo'nefoho.

²¹ Oso hungkuno tfinjoso Anitu Mousesimo uyimentisoso hungkuno simo'mjoso Apilohammo uyimentiso somo wae weeo'mto liyalofoho. O'o, ose'maho. Nakwo Mousesiye honingkano hungkunomo tifi in'ngkohwaso

hn'nwi Anitu nakumo songo humayo'neso nejaponefoho. U, Anitu a'amu Mousesiye honingkano hungkunomo iningkaofijo somo ole ulihwonesohilo. Sekwo wopingo kuyoho. Ose ulihwonesohilo. ²² O'o, Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso ole nalohi, A'amu hopi'nono olo hwaho lopo humalofo somo honingkano wonyoso yokumpohn'nyo mokosyohumawo'n'ingkisofoho. Ose nalisofoho. I oso'no a'amu Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyo somo Anitu oso hungkuno Apilohammo uyimentisoso oso a'amu homo somo uyimtonoho. Hungkuno hiloso ole, Anitu Apiloham kakoe imu so'njimo wopingo ulohofonefoho.

²³ Jisas kako nakwo hwahopo mape sohonta nakwo Jisasimo simeho hi'ntnnono muyo'njo nohumentahoningkuhwone osohonta honingkano hungkunoso nakumo nano mekilo'mokonehumaji'mentisofoho. Osopo nohumentahoningkuhwone simeho hi'ntnnono uyo honingkano Anitu netihwamentisofoho. ²⁴⁻²⁵ Oso'no honingkano hungkuno loso Anituye yahino wopingoso netihwayo'ne mesyolonetihwamentisofoho. I oso'no Jisas Kilaisiye nakwo wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohonta honingkano hungkuno mesyolonetihwayo imojoso moi'wo imo'nimentisofoho. I olohonta nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone hn'nne'no Anitu kako sekwo wopingo kuyoho nalisoso'no honingkano hungkunoso momekilo'mokonehumajonehoho.

²⁶ Oseso nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyalokuhwoneso nakwo Anituye mehomi'nwoho. ²⁷ A'amu Jisas Kilaisimo iningkayo'ne mijo kiyomayo neso hofiko Jisas Kilaisiye huno nomantifi Kilais imentiso pa'nyo yalokuhwono. ²⁸ Oso'no olohonta nakwo Jisas Kilaisimo iningkowalokuhwone so'nwi nakwo hopi'nono afa'nohina'woho. A'amu Juta so'nji a'amu temtitofu kengo so'nji kengo'maho. O'o a'amu syoho ulohofiyo so'nji a'amu nom'ne somo mokosyohumayo so'nji kengo'maho. O'o, hwe sohwanji moya'mi sofanji kengo'maho. Awonoho. Jisas Kilaisiye nakwo simeho mo'mo ne humaso hn'nwi nakwo afa'nohino humalohwono. ²⁹ Oso'no jije simehomo Jisas kuhumaso'manji kiko Apilohamiye imu hwosoho. Oseso oso hungkuno Anitu Apiloham'nji kakoe imu so'njimo uyimentisoso kiko nomatnnefoho. Hungkuno hiloso olenoho. Anitu Apiloham kakoe imu so'njimo wopingo umokumentisofoho.

4

¹ Oso pahnnimo hungkuno simo'mo seloheso apa'no waselimonne'no yohono. Hwe fihwo poyo pe'ningkahoningki kakoe ho'yango hamniyoho yo'mayoso kakoe hwomu we'e sohumne'no a'amu nom'ne sohwa hwomu we'e sohwo'nji ho'yango so'nji umokosyohumahoningkofi hwomu we'e sohwo kako syoho ulohofiyo pa'nyo hweho. ² Hwapingoso we'e sohwo kako a'amu kakimo umokosyohumayo somo enjwa'mnoho. Kakoe ho'yango yo'mayo somo uhwontohumayo hwafoho. I tifi no'mo hwomu huhwo sohwo oso sikuno kaningkwowho ho'nahumentiso somo kakoe ho'yango yo'mayoso mokosyohumantihwone hweho. ³ Oso pa'nyo nakwo humamentihwonefoho. Jisas mape sohonta nakwo mehomi pa'nyo humentani nakwo honingkano hungkuno somo enjwa'mo humentani honingkano hungkuno hiso mekilo'mokonehumaji'mentisofoho. ⁴ Oso sikuno Anitu kako ho'nahumentiso somo kakoe Hwomu nakwoe hwahopo uhwatimentisofoho. Kona'wohi Jisasimo aswo mahoningki kako honingkano hungkuno somo enjwa'mo humamentisofoho. ⁵ Anitu kakoe hwomu uhwojahoningki kakoe hwomuso nakwo honingkano hungkuno

somo enjwa'mo humalohwone hn'nyumo isi'huto nalohofonto Anituye mehomine namokumentisofoho.

⁶ Nakwo kakoe mehomine imo'nyo so'no netihwayo'neso Anitu kakoe hwomufe Towahuno nejopahon'ngki Towahuno sohwo ehuhnnaofonto Anitumo uliwo'n'ngki, Mpohwo, Mpohwo. ⁷ Oso'no nakwo nom'ne somo enjwa'mo mohumulohwono. O'o, kakoe mehomine'nwoho. Oseso nakwo kakoe mehomine hn'nyumo yo'mayo Anitu kakoe mehomimne'no ito'no esyohumamentisoso wonejapmmontonoho.

Poul kako a'amu Ngkolesiya somne'no huno pi'n'ingo syafihu'mentisofoho.

⁸ Sekwo temtitofo kengo soku, hohonta sekwo Anitu ne sohumo huno maseimentiso sohonta sekwo hwahoponjo anitu hwasyo sofe syoho ulohofimentohofofoho. ⁹ I olohonta sekwo Anitu ne sohumo tipemalokwofo. I nom'ne hungkuno ole, Olohonta Anitu kako sekumo tipesemalofoho. Oso'no sekwo hon'ngkano hungkuno somo enjwa'mo wohumantife'no liyalokwofo. Oso hon'ngkano hungkunoso yokumpohn'nyo ane hweho. ¹⁰ Sekwo ole lalokwofo, Nakwo yo'mayo sikuno fisomo u yo'mayo hamno fisomo soswo fisomo timo uhwon'wo'n'ngkuhwone so'no Anitu kako wop'ingo kuyoho wonalono. Ose lalokwofo. Oso hunoso omomo hunofoho. ¹¹ Oso'no ngko sekumne'no huno pi'n'ingo engo syofisyalokweno. Anituye hungkuno losetihwamentohe so'no ngko syoho siki syoho kiyalokweno. Ne'maso imo'nonetikenno.

¹² Nje a'amu soku, nje hungkuno somo haloho popmno. Ngko hon'ngkano hungkunomo enjwa'mo mohumunyo hwo'nyoho. Oso pa'nyoso sekwo hmomo'nimno. Sekwo hohonta a'amu Jutafe hon'ngkano hungkuno somo enjwa'mo mohumammotofokuyoho. Oso pa'nyoso ngko humaleno. Ngko sekwo'nji nohumentan'ngko sekwo ngkimo wonyohofiyon'toho'mentohofofoho. ¹³ Hon'ngkanopo hano loho'nawenji nom'ne angopono wamonji ko imentoheso mnokino engo tipemanji sekuyepono asomo ponji Anituye hungkuno losetihwamentohefoho. Sekwo in'ingo laseyohoho. ¹⁴ Oso mnokinoso sekumo tango engo ko se'mahon'ngki sekwo ngkine'no hohujo mikinjanimofe'njo imentohofofoho. O'o, sekwo hofiyon'toho'mentohofofoho. A'amu ahwomomjo sohwani Jisas Kilais sekumo se'mahon'ngkofi sekwo wop'ingo umokosyohumamentohofopa'nyoso ngkimo nimokosyohumamentohofofoho. ¹⁵ Osohonta sekwo ngkine'no simonyo imentohofofoho. I olohonta sekwo hon'ngkano nom'ne kengo so'no syafisyontifi simoho wop'ingo lasemo'n'ngkohoho. Hohonta oso mnokino nimentiso sohonta sekwo simoho engo ntapmmmentohofoso'no nifo'mayo'ne sekwoe ho'yango yo'mayo hopi'nono nontapikutnnesohilo. Ngko huno ole niyohoho, Sekwo ngkimo nifo'mayo'manji ole wontantifeho. Nakwoe timo wokiti'hwofiyano. Wonyoangkafo nimokosyohumamentohofofoho. ¹⁶ I olohonta sekwoe yahino kengo so'no hungkuno nehapi selahon'ngko ngkine'no nakwoe mango hweho lohnnalokwofo.

¹⁷ A'amu hwasyo hungkuno'njo sohwa hofiko sekumo afofo semokalokwofo. I hwapingoso sekwo hofikoe yofe ho'nomayo'nefoho. Hofiko sekumo ajwo'mo mase'mofontifi ngkimo mempo hohnta'ni womenihumojantife'no yalokwofo. ¹⁸ A'amu nom'ne somo afofo hungkuno ne'njo umokiyoso wonyo'maho. O'o, hon'ngkano wop'ingomo mji'miweneso afofo umokiyoso wonyoangkafofoho. Ngko anepo, ou sekwo'nji nohumentanimo hofiko sekumo afofo semokiyoso wop'ingofoho.

¹⁹ U nje mehomi, simeho sejopalokwe soku, sekwo tohino engo ntopalokwofo. A'musi kakoe mehomi aswo mayo'ne tohino engo umniwo'ninkiso pa'nyoso ngko sekumne'no apa'no ninnalofoho. Oso tohino mjanimnimihwosi sekwo sekwoe simeho sekwoe huno sekwoe a'apaho hopi'nonohinoso Jisas Kilaisimo nihu'nahone uyikuji kako sekumo sehula'afonefoho. ²⁰ Ngko sekwo'nji wohumamonne'no yalokweno. I ngko sekwo'nji humayo'manji hungkuno olo pa'nyo maselimnehono. I ngko ikanopo humale so'no pipi imnehono. Sekwoe omomo yahino so'no huno pi'ningo engo syofisyalokweno.

Apilohamiye ape Hekali'nji Sola'njiye pahnnimo hungkuno Poul mti'mokumentisofoho.

²¹ Sekwo njimno. Sekwo Mousesiye honinkano hungkunomo enjwa'mo wohumantife'no yalokwofo soku, oso honinkano hungkuno neso sekwo huno laseyohoho. ²² Hungkuno hiloso ole naliso, Apiloham hwomu hufa'u tipema'mentisofoho. Tisimaso sohwo Solafe syoho ulohofiyosi aswo ma'mentisofoho. Apilohamiye ape nesi aswo nom'nehwo ma'mentisofoho. Kakoe yofe Aisakiyoho. ²³ Syoho ulohofiyosi Hekal kako mehomi aswo mayoso a'amu mawo'ninkohoho pa'nyofoho. I Apilohamiye ape ne Sola hwonjo ape nihu'no a'manesi Anitu hungkuno Apiloham ya'umo ulimentiso so'no Sola mehomi ma'mentisofoho. ²⁴ Olo a'mu sofa'umne'no pahnnimo hungkuno waselimonne'no yohono. Ape sofahusi siko Anituye hungkuno hufa'u pa'nyo fa'uyoho. Simo'mjosi Hekal kako hwofiki'nyo Sainai pa'nyiyoho. Osopo Anitu kako Mousesimo honinkano hungkuno uyimentisofoho. Hekaliye mehomiso syoho ulohofiyo a'amufoho. ²⁵ Hwofiki'nyo Sainai sopo hwaho Alepiya wo'nnyoponoho. Pone engo Jerusalem hwofiki'nyo Sainai pa'nyofoho. Oso ango pone Jerusalem olo hwahoponjo a'amu osopo humalofoso hofiko honinkano hungkuno somo ininkawowo'ninkohoho so'no honinkano hungkuno hiso hofikimo mekilo'mokohumatn'nyofoho. Oso'no hofiko oso hungkuno somo syoho ulohofiyo hwafoho. Hekaliye mehomi pa'nyofoho. ²⁶ I Anituye hungkuno nom'neso Apilohamiye ape nesi pa'nyofoho. Sola kako syoho ulohofi'maho. O'o, ape nefoho. Kako Anituye ahwomomjo ango nemokosyohumayo pa'nyiyoho. Ango Jerusalem songoponoho. A'amu hn'nimo momekilo'mokonehumajiyo'neponoho. Sola kako nakwoe nena'wohiyoho. ²⁷ Aisaiya oso ango pone Jerusalem hufa'uyo so'no Anituye hungkunomo ole mti'mokumentisofoho. Ole nalimento, Kiko ape hwonjo siki, simonyo fiyo. Kiko mehomi aswo momaso'njo ko yonji kiko mango engo'nji isamoyoka njo.

Hwapingoso mehomi pi'ningo engo wosejapmmmonnoho.

Jije mehomiso ape syoho ulohofiyo siye mehomimo uyakolopitnnefoho.

Aisaiya ose mti'mokumentisofoho.

²⁸ Nje a'amu soku, sekwo Solafe hwomu Aisak pa'nyo kuyoho. Anitu simo'mo Apilohammo hungkuno uyonto tifi no'mo kakoe hungkuno ne imo'nyo'ne Solamo hwomu uyimentisofoho. ²⁹ Hohosohonta syoho ulohofiyo siye hwomu sohwo ape ne siye hwomumo tango uyimentisofoho. Oso pa'nyo olohonta Anituye Towahuno nakumo Anituye a'amu ne nemakahonngki nakwo tango malokuhwono. A'amu honinkano hungkunomo enjwa'mo humalofoso oso tango hiso nejopalokwofo. ³⁰ I oso'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso ole mti'mokumentohofi Anitu Apilohammo ulimento,

Syoho kilohofiyo si'nji kakoe hwomu'nji wae fiyo.

Syoho kilohofiyo siye hwomu sohwo kako jije hwaho yo'mayo ho'yangoso momanehoho.

O'o, jije ape ne siye hwomu ne sohwo kako'nohini nomane hweho.

³¹ Oso'no nje a'amu soku, nakwo syoho ulohofiyo siye mehomi'maho. Nakwo hon'ngkano hungkunomo enjwa'mo mohumayo'nwoho. Hon'ngkano hungkunoso nakumo momekilo'mokonehumajonehoho. O'o, nakwo ape ne siye mehomi'nwoho.

5

Kilais kako nakumo isihutofonema'mentiso lopo wohumano.

¹ Seteniye impo'ango mta'ni Kilais nakumo nasihuto'mentiso hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo wolohofano. Hon'ngkano hungkunoso sekumo nomokokilo'mokosehumajoloho.

² Sekwo upa'nimno. Ngko Pouli'ni hungkuno waselimonne'no yohono. Huno ole losyofisyalokwofo. Nakwoe a'apaho sihu kolo'nyo'manji Jutafe hon'ngkano hungkunomo in'ngkayo'manji Anitu nakwoe wonyo wae wena'mtonoho. Huno ose syofisyalokwofo'manji Jisas kako sekwoe wonyo'ne poyo siki pe'nimentono. ³ Ngko apa'no waselimo. A'amu fihwo kako Anituye a'amu ne imo'nyo so'ne kako hon'ngkano hungkunomo in'ngkawesoso kakoe a'apaho sihu kolofo'manji oso hwe huhwo sohwo hon'ngkano hungkuno nihu'no hopi'nonohinomo un'ngkaweno. Nihu'no kenga'nohinomo min'ngkayo'manji u hon'ngkano wonyo kenga'no iso'manji nihu'nahone tikanomo wene hweho. ⁴ Sekwo wonyo wayo'ne hon'ngkano hungkuno in'ngkawowo'n'ngkohofomani sekwo Jisas Kilaisimo nto usikwojao'malofo kuyoho. Yo'mayo wonyoangkafo Anitu sekumne'no selohofiwo'n'ngkiso so'no sekwo hohujo nto ikinjao'malofofoho. ⁵ Sekwo hohujo ikinjaofahon'ngkofi nakwo fehohnjo hn'nwi Jisas nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso somne'no simaho hi'ntnnono uyahon'ngkuhwono Anituye Towahuno Wop'ngo kako nakwoe wonyo hon'ngkanomo wae yaofalofoho. Oso'no tifi no'mo Anitu utihwa'nyopo, Nje mehomi wop'ngo ne kuyoho nalonefoho. Oso hiso'no nakwo hontohumalohwono. ⁶ Nakwo Jisas Kilaisiye mehomi ne imo'n'ngkuhwone so'no u a'apahomo sihu kolo'nyoso a'apaho makolo'nyoso oso sikiyoho. O'o, Jisas Kilaisiye mehomi ne imo'nyoso ole, Jisasiye hungkunomo tifi in'ngkayo so'nji a'amu nom'ne somo simaho hi'ntnnono uyo so'ntnne oso Jisasiye mehomi nefe yahinofoho.

⁷ Simo'mo sekwo Jisasimo tifi hofiyo in'ngkamotofofoho. I sekwoe yahino wop'ngo somo tihwo pijwasehumasoto. Jisasiye hungkuno somo in'ngo mopmno eso tihwo selimasoto. ⁸ Anitu'maho. O'o, kako oso hon'ngkano wonyo somta'ni Jisasimo uhwojahon'ngki sekumo sesihutomentiso hweho. ⁹ Toho we'e sijontan'ngkuhwosi ifofo yososo toho engo sijihwosi yo'mayo hopi'nonohinomo wonahumontonoho. Oso pa'nyo a'amu anga'nohino hwasyo hungkuno selososo sekwo hopi'nonohino soku sekwo hwasyo hon'ngkanomo in'ngkwalokwofo. ¹⁰ I oso'no ole syosefisyalokweno. Hwe Engo sohwo sefo'mahon'ngkuhwosi oso hwasyo hungkunomo in'ngkwalokwofo somo sekwo hohujo ikinjaofi'kuji Jisasiye hungkunomnohini ngko in'ngkwalokwe hopaso fin'ngkamno. Oso a'amu sohwo sekumo ole seloso, Sekwo a'apaho sihu fikolo'nimno, ose seloso sohwo hwasyo hon'ngkanomo ipesemotasewesoso sohwo kakoe yahino wonyo somne'no Anitu kako tohino uyonefoho.

¹¹ A'amu fehohnjo ngkine'no ole lalokwofo, Poul huhwo'nji ole lutihwawo'n'ngkiso, A'amu hon'ngkano hungkunomo in'ngkayoso a'apaho sihu kolo'nyo somo ose in'ngkaofijo'manji Anitu hofikoe wonyoso wae weeo'mtonoho. Ngkine'no ose lalokwofo. I oso hungkunoso ngko lutihwanti'mtentesi a'amu hon'ngkano hungkunomo in'ngkowalokwofo sohwa ngkimo tango montape'njo ikutnnesohilo. O'o, ngko Jisas a'amufe wonyo so'no iyopo poyo pe'nimentiso so'no ulalokwe so'no hofiko ngkimo tohino ntap'wo'n'ngkohofofoho. ¹² A'amu sekwoe a'apaho fikolo'nimno selalokwofoso hofiko hofikoe a'apahomo ni'hu'nahone sihu kolo'nifijoso sekumo seliko'mafikuji ni'hu'nahone mose'mafikutnnehofo. Oso'no ni'mo'n'ngkohoho.

¹³ U nje a'amu soku, hon'ngkano hungkuno somta'ni Anitu kako sekumo sesi'huto'mentisofoho. Sekumo peho'ne sesi'huto'mentisoto. Apa'no hon'ngkano wonyomo in'ngkayo'netaho. Ni'hu'no awonoho. Olenoho. Nom'ne a'amu somo simeho uyo'ne nom'ne a'amu somo ufo'mayo'ne oso'ne Anitu nakumo isihutofonema'mentisofoho. ¹⁴ Yo'mayo hon'ngkano hungkuno neso hungkuno anga'nohino somo wo'nnyofoho. Hungkuno olenoho. Kiko kikine'no kumo'nyo hopaso kiko a'amu hopi'nonohino somne'no wakumo'nono. ¹⁵ I sekwo nom'ne a'amu so'nji yoka hnn'ngkuji simeho tohino semn'ngkuhwoso'no tango in'ngkuji ikujoho fongki'nifijo'manji i sekwo i'waho fiy'mno. I sekwo oso yahino ifijo'manji sekwo hopi'nono wonyo umo'nantifeho.

Anituye Towahuno Wop'ngofe yahino'nji a'amu hwaho loponjo hn'nwiye yahino so'ntnne hungkunofoho.

¹⁶ Hungkuno ole waselimonne'no yohono. Sekwo haloho popmno. Anituye Towahuno Wop'ngofe mampaho jije hunomo huno kiy'hwoso'no simeho kumo'noso somo tifi fin'ngkayo. Ose iyo'manji yo'mayo wonyoso jije simeho umo lih'wosi ko yososo miyonehoho. ¹⁷ Ihwoni, jije simeho ole kilalofi, Olo hon'ngkano losomo hano fiyo. I Anituye Towahuno Wop'ngo ole kilalofi, Yo'mayo wonyo jije simeho umo lih'wosi yososo miyonehoho. O'o, nje hon'ngkanomo tifi n'ngkape. Ose kilalofoho. Oso'no oso hwa'u jije simeho mo'mo ikujoho hopa fongki'nalokusiyo. Kiko yo'mayo uy'monji yalokunoso kiko hopo'maho. ¹⁸ Kiko Anituye Towahuno Wop'ngomo tifi in'ngkusoso kiko hon'ngkano hungkuno somo enjwa'mo mohumuhnnohino.

¹⁹ Yo'mayo wonyoso nakwoe simeho yoneso'no huno nayohoho, nom'ne a'amufe a'apahomne'no simeho fefoyoso, yo'mayo huno wonyo syafisiyoso, hon'ngkano wonyomo hano iyoso, ²⁰ iyo huyo'mango'nji sojo huyo'mango'nji yofe ho'nomayoso, hwahoponjo hwasyo anitu hwe hwoso sohomo tifi in'ngkayo, peefo, ki'nyo imokiyoso, a'amu mangohwa imo'nontifi ikujoho fongki'nyoso yoka hnn'nyoso, simano hintotohino kumnyoso, yofe ho'noma'nyoso, nom'ne somne'no hitoho mulofe'njoso, o'o a'amu kakoe yo'mayo somne'no syafisiyoso, a'amu ito'no mohumayofoho. O'o hofiko husilo husilofo lohofontifi nom'ne a'amu somne'no sitofo ujofoho. ²¹ Nakwoe simeho a'amu nom'nefe yo'mayo so'no hi umo'nyo, mijo yokumpohn'nyo nonontifi nilohofoso, yo'mayo syohi'nyo wonyo iyoso, yo'mayo fonifonyo iyo, yo'mayo wonyo iyoso, umo lih'wo'n'ngkisofoho. Simo'mo selimentohe hopaso apa'no yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. A'amu yo'mayo wonyoso iwo'n'ngkohofoso hofiko Anitu nemokosyohumayo sopo mahufitnnefoho.

²² I oso'no nakwo Anituye Towahuno Wopíngofe mampahomo iníngkawasoso nakwo nom'ne a'amu somne'no hitoho wonalomontonoho. Nakwo Anitu'nji hungkuno hnínghuwasi símehe wonyohofiyo'nji wohumantanoho. Oso'no Anitu'nji a'amu so'njimo símehe pompenjiyo uyantanoho. Nakwo Anituye Towahuno Wopíngofe mampahomo iníngkawasoso, u a'amu nom'ne nakumne'no wonyo hungkuno loso'manji nakwo símehe wonyo muyanehwono. O'o, símehe wopíngo'nji wohumantanoho. Nakwo a'amu nom'ne somne'no hitoho nalofíhwoso'no ufo'mantanoho. Yo'mayo wopíngo ulohofantanoho. Yo'mayo nakwo nom'ne somo ulasoso ne umo'nímontonoho. ²³ Nakwo nom'ne somne'no hwahopo wopowantanoho. Nakwoe yofe moho'noma'nyo'njo uyantanoho. Yo'mayo nakwoe símehe uyímonto ko yososo nakwo honíngkano wopíngo'nohinomo uyantanoho. Oso yo'mayo yahino wonyoangkafo loso yasoso honíngkano hungkunoso yo'mayo hwahoponjo hungkunoso nakumo mopíjwonamofe'njo umontonoho. ²⁴ Jisasiye a'amu ne hn'nwi olo so'no nano mtito'mentíhwone, Yo'mayo nakwoe huno wonyo naisoso yo'mayo símehe fefoyo ne'maso sohonta ole syafísyíwo'níngkuhwono. Mpano. Jisasiye iyo hwojiyafíku'nnyopo oso hiso'no nto pe'nímentisofoho. Ose syofísyontani honíngkano wopíngomo humalohwono.

²⁵ Anituye Towahuno Wopíngo kako songo humayo'ne kakoe yokumpohn'nyo ntnne'no nejapíwo'níngkiso so'no nakwo kakimo enjwa'mo wohumano. Kakoe hungkuno somo síkuno huhwo huhwi uníngkowano. ²⁶ Yo'mayo nakwoe yofe engo imo'nyo'neso mosyafísiyo'njo uyano. Nakwo nom'ne a'amu somne'no símano hintotohino monahmnyo'njo uyano. Nakwo nom'ne a'amu sofe yo'mayo so'no hi monamo'nyo'njo uyano.

6

Nakwo nom'ne a'amufe tangoso ufo'mano.

¹ Nje a'amu soku, a'amu fihwo kako yahino wonyomo apa'no yoso'manji sekwo Anituye Towahuno Wopíngofe mampahomo tífi iníngkawowo'níngkohofoso sekwo oso hwe huhwo sohumo honíngkano wopíngo somo apa'no típemayo'ne ufo'mapmno. Yoka nulíkutoho. O'o, hungkuno wopíngo'nohini hofiyo ulífijosó Anituye honíngkanomo apa'no fípemotamno. Sekwo anga'no anga'nohino soku sekwoe humayo somo ito'no uhwonímno. Seten kako yamofo selohofahoníngkuhwosi sekwo wonyo ifitnnoho. Oso'no ito'no uhwontohumamno. ² Sekwoe a'amu somo yo'mayo tango u'masoso sekwo hofíkimo ufo'mapmno. Ufo'mapíjo'manji sekwo Jisas Kílaisiye hungkuno ne somo uníngkowantífeho. ³ Hwe fihwo ole hnنالofi, Ngkimo peho'no nífo'mapitnnehofó. Ngko ito'nohino hwo'nyoho. Ngko hoponoho. Ose hnنoso sohwo kako hwasyo hnنالofoho. ⁴ A'amu anga'no anga'nohino soku yo'mayo iwo'níngkino somo kíkó ito'no uhwonyo. Wopíngo'nohino uhwoníngkohoji jíje símehe wopíngo wakumo'nímontonoho. Nom'ne a'amufe yo'mayo syoho iwo'níngkiso somo uhwoníngkohoji ole nosyafísyohotoho. Nom'ne sofe yo'mayoso wonyofoho. Nje yo'mayoso wopíngofoho. Ngko uyakolofohono. Ose nosyafísyohotoho. ⁵ O'o, Anitu kako sekwo anga'no anga'nohino sokuye syohomo sehoníngkuhwosi yano noselofiyonefoho. Oso'no a'amu anga'no anga'nohino soku sekwoe syoho so'no tango nomapitnnefoho.

⁶ A'amu sekumo Anituye hungkuno lošetíhwalokuso sohumo sekwoe wosopayo hwapífe hamniyoho yo'mayo fehohnjoso uyímno.

⁷ Hwe fihwo kako Anitumne'no hwasyoso mulonehoho. U hwe fihwo kako wopayo hulihwosi wopayo wofoka'montonoho. U yo'mayo hulososo wofoka'montonoho. Oso pa'nyo hwe fihwo Anitumne'no hwasyo iningkawo'n'ngkiso sohwo ne ane umo'n'imontonoho. Oseso sekwo anga'no anga'nohino soku hwasyo hnn'ngkutoho. ⁸ A'amuso yo'mayo wonyo kakoe simeho umo'nyoso ose iwo'n'ngkiso'manji u kako ni'hu'nahone tikanomo wene hweho. A'amu nom'ne sohwo yo'mayo Anituye Towahuno Wop'ingo uloso somo iningkaweso'manji u kako Anituye Towahuno mta'ni songo humayoso nomane hweho. ⁹ Hon'ngkano wop'ingo somo nohumentani Anituye syoho wop'ingo so'no piso'mo'nyo namo'n'ngkuhwoloho. O'o, yo'mayo wop'ingo yaso'manji yokumpohn'nyo ne'no mji'm'hwasi sikuno Anitu ho'nahumentiso somo yo'mayo wop'ingo nomane'nwoho. ¹⁰ Oso'no sikuno huhwo huhwi nakwo a'amu hopi'nonohino somo ufo'mayo'ne hon'ngkano tipemayo'manji ufo'mano. I a'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohoho somo ne'nohini ufo'mafikuno.

Jisas nakwoe wonyo'ne iyo hwojiyafiku'nnyo sopo pe'n'imentiso so'no Poul kako simonyo imentisofoho.

¹¹ Olo hungkuno loso simo'mo nom'nehumo ulahon'ngko kako mti'mokohoho. I olopo nje aho'nji mti'mokalokweno. Sekwo uhwonimno. Ifalifaliyo loso mikunimposo mti'mokalokweno. ¹² A'amu fehohnjo hungkuno losetihwalokwofoso hofiko sekwoe a'apaho sihu sekolofo'ne umo'nalofoho. Hwap'ingoso ole. Hofiko a'amu a'apaho sihu kolofoso yahino somo iningkawo'n'ngkohoho sofe simeho wop'ingo umo'nyo'nefoho. I oso a'amu hungkuno losetihwalokwofoso hofiko Jisas nakwoe wonyo'ne pe'n'imentiso so'no simeho hi'ntnnono ufijo'manji Anituye a'amu ne imo'n'ifitnnefoho. A'amu huhwo sohwa oso'nohino losetihwantifijontentesi a'amu hon'ngkano hungkunomo enjwa'mo humalofoso hofiko a'amu nolosetihwalokwofo somo tango uy'kutnnesohilo. Oso'no a'apaho sihu sekolofo'ne umo'nalofoho. ¹³ A'amu a'apaho sihu kolo'nyo'ne hungkuno losetihwalokwofo sohwa hofiko hon'ngkano hungkuno hopi'nonohinomo min'ngkayo'njo yalokwofo. O'o, sekwoe a'apaho sihu kolofo'ne losetihwayo hwap'ingoso ole. Hofiko a'amu Juta somo nakwoe inomokomoyo pi'n'ingo engo somo uhwonimno ulahon'ngkofi a'amu Jutaso hofikoe yofe ho'nomalokwofo. ¹⁴ Nje yofe'nji yo'mayo ntnneso moho'nomanyo'njo yalokweno. O'o, olo'nohino woho'noma'mo. Jisas Kilais kako nje wonyomne'no iyo hwojiyafiku'nnyo sopo poyo pe'n'imentisofoho. Oso hiso'no woho'noma'mo. Hwap'ingoso Jisas ngkine'no poyo pe'n'imentiso so'no yo'mayo hwahoponjoso ngkimo yokumpohn'nyo monimokosyohumanehoho. O'o, Jisas hwahoponjo yokumpohn'nyo somo hwotoho hmmentisofoho. Oso'no hwahoponjo yo'mayoso ni'hu'nahone ngkilaho lalokweno. Oso hiso'no a'amu yo'mayo hwahoponjo somo iningkowalokwofoso hofiko ngkine'no nakwolaho ntantikwofo. ¹⁵ A'apaho sihu kolo'nyo yahinoso ne anefoho. A'apaho sihu makolofo'njo yahinoso ne anefoho. O'o, neso ole, Anitu nakumo a'amu songo pa'nyo namokiyo yahinoso hoponoho. ¹⁶ A'amu hopi'nono huno ose uyahon'ngki iningkawo'n'ngkohofoso hofiko Anituye a'amu nefoho. Osomne'no Anitu kako hitoho ulofihwoso'no simeho pompenjiyo uyono.

¹⁷ Yo'mayo semti'mokiyohe so'no sekwo nom'ne tango ntap'ikutoho. O'o, ngko Jisasiye syoho ulohofiyo sohwo'nimo a'amu tohino engo ntapontifeso nje a'apaho ime'nohinofoho.

¹⁸ Nje a'amu soku, nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako wosemokosy-ohumano. Yo'mayo wopingo waselohofono. Hungkuno nehopeho. Ngko Pouli'ni semti'mokiyohofoho. Osohopeho.

Efesos

Olo Iyoswo loso Poul A'amu Efesos somne'no Mt'i'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *t'iwentinain'*nji (29) *teti wan'*nji (31) nto uyakolo'mentisopolikeno Poul olo iyoswo a'amu ango Efesosinjo somne'nohini mt'i'mokumentiso'maho. O'o, a'amu hopi'nono hwaho Esiya sponji a'amu Efesos so'nji uhwonifitne'ento mt'i'mokumentisofoho. Olo iyoswo homo lomjo hungkuno hwap'ngoso olenoho. Nakwo Kilaisi'nji humalohwone so'nimo Anitu kako olohonta yo'mayo ahwomomjo wop'ngo hopi'nonohinoso nakwoe huyo'mangomo nefe'mayo'ne nejopalofoho. Jisas Kilaisinta'ni Anitu kako yo'mayo yo'mayo hopi'nonohino ahwomomjoso nejahopohoho. (Hungkuno hiloso Efesos sohe engo 1 hon'ngkano we'e 3. Osopo weho.) Olo iyoswo loso Poul kako impo'angomo humanto mt'i'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Poul kako iyoswo Koulousi sopone'no mt'i'mokuyahotimentiso sohonta olo iyoswo Efesos loso oso afaho sohonta mt'i'mokumentisofoho.

Olo iyoswo lomjo hungkuno simo'mjoso olenoho. Kilaisinta'ni a'amu Jisasimo in'ngkunyoso simeho afa'njo wohumantifeho. Nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasi tifi un'ngkohwano.

¹ Ngko Pouli'ni Kilais Jisasiye hungkuno a'amumo uyohojiku'mofo (*apousel*) syoho so'ne Anitu nihwosopo'mentiso hwo'nyoho. Sekwo Anituye a'amu soku ango Efesos nohumantifi Kilais Jisasimo in'ngkawowo'n'ngkohoho sokune'no olo iyoswo loso mt'i'mokalokweno.

² Nan'ngkwoho Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko sekumo yo'mayo wop'ngo selohofohosisi simeho pompenjiyo wosejopanjiyoho.

Kilais yo'mayo wop'ngo naloho'mentisoso olenoho.

³ Nakwo Kilaisi'nji humalohwone hn'nyumo Anitu kako olohonta yo'mayo ahwomomjo wop'ngo hopi'nonohinoso nakwoe huyo'mangomo nefe'mayo'ne nejopalofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kan'ngkwowho Anitu osohumo isamoyoka ulano. ⁴ Hohonta Anitu kako nakwoe hwaho yo'mayo mamti'mokiyo sohonta nakwo Kilaisi'nji humayo'ne Anitu kako nakumo nto nahwosopo'mentisofoho. Oso'no nakwoe simeho kiho'maso'nji humehwasi nakwo kakoe simano sopo wolohofantantonoho nje simano sopo wolohofantifeho. Ose syafihu'mentisofoho.

⁵ Simo'mo Anitu kako nakune'no hitoho mikun'imposu ulo'mentisofoho. Oso'no nakwo kakoe mehomi ne namokiyo'ne Jisas Kilais nakumne'no poyo pe'nyo so'ne uhwatimne'ento syafihu'mentisofoho. Anitu kakoe huno homo somo mikwesya'fisiyofoho. O'o, kako oso hiso'no uyimonnoho lonto simeho wop'ngo umo'n'ngkahon'ngki nejapmmentisofoho. ⁶ Nakwo hon'ngkano wonyomo nohumentan'ngkuhwoni Anitu kako wop'ngo'nohini nalohofonto kakoe Hwomumo nakumo siki nejapmmentisofoho. Oso'no nakwo kakimo aku peho uyanehwono. Awonoho. Siki nejapmmentisofoho. Oso'no nakwo Anitumo isamoyoka ulihwasi kakoe yofe woho'nomano.

Hwap'ingoso nakwo Jisasi'nji humalohwone so'no Anitu kako nje mehomi kuyoho nalimentisofoho.

⁷ Kilais nakumne'no kakoe honiyo usihumanto poyo pe'nimentiso so'no nakumo hon'ingano wonyo mta'ni isihutofonema'mentisofoho. Oso'no nakwoe wonyoso kakoe honiyo'nji wae enao'mentisofoho. Oso wop'ingo hiso Anitu nalohofososo ifehu'mokonasiyoso wonyoangkafofoho.

⁸ Anitu huno wop'ingo hwap'ingo'njo sohwo kako nakumne'no huno ito'no uyahon'ingki kakoe yo'mayo wop'ingoso ifehu'mokonesyalofoho. Oso hiso'no Anitu kako huno uyohoho. Hofikimo ufo'mayo'nefoho.

⁹ Anitu kakoe mehomi hn'nwiye wonyo wayo'ne Jisas uhwat'imne'ento limentisoso kako ose yonto hohonta kakoe hunoso hiyaso'mo wo'mojoso olohonta ujo ehontojwahumentisofoho. ¹⁰ Oso Anituye hunoso hiyaso'mo wo'mojoso olenoho. Oso sikuno Anitu kako hwsopeehumentiso sohwi i'mofap'hwoso'no yo'mayo ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji mti'mokumentisoso mihu'mokoso sohonta Kilais kako yo'mayo hopi'nonohino somo mokosyohumayo'ne mnokino engo'njohwo imo'nonefoho.

¹¹ Yo'mayo Anitu imne'ento imentisoso ne imo'nyo'nefoho. Oso'no Anitu kako nakwo a'amu Juta hn'nimo nje mehomi ne imo'nifitne'ento kako Kilaisiye temtitofomo nehumati'mentihn'nwoho. Anitu kako nakumne'no yo'mayo so'no ae'mta'ni huno syonafihu'mentisoso ne imo'nimentisofoho.

¹² Nakwo simoho Kilaisimo uyimentihwone simo'mjo hn'nwi nakwo yo'mayo wop'ingo nalohofone so'no hontohumehwasi Anituye yofe engoso woho'nomano.

¹³⁻¹⁴ Sekwo temtitofu kengo mta'ango soku, Anitu sehwsopo'mentiso so'no sekwo Anituye hungkuno wop'ingo ne'njoso upa'nontifi Kilais sekumne'no asomo setimayo'ne sohumo sekwo simoho hi'ntnnono uyimentohofofoho. Oso'no sekwo Anituye a'amu ne imo'nimentohofu so'no kakoe Towahuno Wop'ingoso yofe sehwoe'ne sejapmmmentisofoho. Oso Towahuno huhwo sohumne'no hohonta Anitu nalimento, Nje a'amu ne somo nje Towahuno sohwo uyimonne'no yohono. Ose nalimentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Nakwo Anituye Towahuno Wop'ingo'nji humalohwone so'no kakoe a'amu ne nto imo'nimalohwone so'no huno nayohoho. Oso'nji yo'mayo Anituye a'amu neso mapitne'ento limentisoso oso hiso nakwo nomane so'no huno nayohoho. Hwap'ingoso Anituye Towahuno Wop'ingo nakwoe simoho mo'mo humaho. Oso'no olo so'ntnne'no huno nayohi, Anitu nakwoe wonyomne'no mpe nto imentisofoho. Oso'no nakwo kako'nji humayo so'no asomo netimayo so'neso nakwo hontohumalohwono. Oseso yo'mayo naloho'mentiso so'no nakwo nakwoe Anitu wop'ingo sohwoe yofe woho'nomano.

Anitu kako a'amu Efesos somne'no huno wop'ingo uyo'ne so'no Poul kako jomo ulimentisofoho.

¹⁵ Ngko ole upa'nimale, sekwo Hwe Engo Jisas sohumo simoho hi'ntnnono uyontifi Anituye a'amu nom'ne somo simoho uyalokwofo. ¹⁶ Ose upa'nonji sikuno huhwo huhwi ngko sekumne'no Anitumo isamoyoka uliwo'n'ingkohono. Sikuno anga'nohino fihwo moniyakolofefoho. O'o, sekumne'no huno syafisyonji Anitu kako sekumo sefo'mayo'ne jomo uliwo'n'ingkohono. ¹⁷ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kan'ingkwohwo Anitu yo'mayo wop'ingo hwap'ingo sohwo osohumo ole uliwo'n'ingkohono, Anitu kiko jije Towahuno wop'ingo sohwo a'amu anga Efesos humayo somo uyahon'ingkohoji

Towahuno sohwo kako huno wopingo uyihwosi Anitumne'no a'amu somo utihwahon'ngkuhwosi hofiko kikine'no huno nehapi uyono. Ose uliwo'n'ngkohono. ¹⁸ Oso'nji ngko ole so'no sekumne'no uliwo'n'ngkohono. Anitu kakoe pomponaho sekwoe hunomo ho'nasesyihwosi yo'mayo so'no sehwsopo'mentisoso sekwo hunoso nto'no ehohosasesyihwoso'no yo'mayo wonyoangkafoso mapitnne'ento limentiso so'no sekwo simeho wopingo'nji wohontohumantifeho. ¹⁹⁻²⁰ Jisas Kilais kako poyo pe'nimentiso sohonta Anitu kakoe yokumpohn'nyo mikun'imposo so'nji Kilaisimo ulikafonto ahwomo somo kakoe aho angahohnta'ni mihumaji'mentisofoho. Osopo Kilais kako nohumanto nemokosyohumaho. Nakwo a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkihwoe hn'nimo oso yokumpohn'nyo mikun'imposo Kilaisimo ulika'mentiso hiso nefe'mayo'ne syoho yalofoho. Oso'no sekwo huno waseyono. ²¹ Kilais kako Anituye aho angahohnta'ni humamentiso so'no kako ahwomomjo a'amumo mokosyohumayo so'nji hwahoponjo hwe engo sohwanji a'amu hwaho mokosyohumayo sohwa hnnonji a'amu yofe engo'njo so'nji a'amu hopi'nonohino humalohwone hn'nimo Kilais kako hwofilo'nnyo hweho. Olohonta'nohinimaho. O'o tifi no'mjo hi'nji Hwe Engo oso hwo'nohini kako ne'no wohumanti'mtonoho. ²² Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso Kilaisimo enjwa'mo ho'nasyonto Anitu kakimo nakwoe hwe mnokino engo'njo uhumatim'entisofoho. ²³ A'amu Kilaisimne'no huno nay'wo'n'ngkiso so'nwi Kilaisiye a'apaho'nwoho. Kilais kako nakwoe mnokino engo'njo hweho. Oseso nakwo Kilaisiye a'apaho fehohnjo'nwoho. Oso'no Kilais kako hopi'nonohinomo mokosyohumaho.

2

Nakwo poyo pa'nyo nohumentan'ngkuhwoni Kilais yo'mayo wopingo naloho'mentiso so'no Anitu nakumo songo nelikofalofoho.

¹ Hohonta sekwo temtitofu kengo kengo soku hon'ngkano wonyomo nohumantifi a'amu poyo pe'nyoso yo'mayo hungkunoso mupa'niwo'n'ngkiyohofu hupa sekwo Anituye hungkunomo haloho maposo'njo imotofofoho. Oso'no Anitu tohino engo womapife limentisofoho. ² Oso hohosohonta sekwo hwahoponjo yahino wonyo somo in'ngkawentifi yo'mayo towahuno wonyo sofe hwe engo Seten oso hwoe hungkunomo haloho po'motofofoho. Seten huhwo sohwo kako a'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohofu somo kako yokumpohn'nyo umokosyohumaho. ³ Hohonta nakwo a'amu Juta hn'nwi a'amu temtitofu kengo kengo pa'nyoso nakwo hopi'nonohino Seteniye temtitofu'nwoho. Nohumentani yo'mayo yahino wonyo nakwoe simeho umo nelahon'ngki imotohwonefoho. Nakwoe hunomnohini in'ngkamotohwonefoho. Nakwo ose humentan'ngkuhwoni Anitu nakwoe hon'ngkano wonyo somne'no simeho tohino um'ngkahon'ngki Anitu kako a'amu hn'nimo tango engo uyimne'ento limentisofoho.

⁴⁻⁵ Nakwo hon'ngkano wonyomo poyo pa'nyo nohumentan'ngkuhwoni Anitu hitoho mikun'imposo ulofahon'ngki Kilais yo'mayo wopingos naloho'mentisoso Anitu kako nakumo Kilaisi'nji songo nelika'mentisofoho. Anitu kakoe mehomu so'ne'no umo'n'ngkahon'ngki kako asomo netima'mentisofoho. ⁶ Nakwo Kilais Jisasimo humalohwone so'no Anitu kako Kilaisi'nji nakwo'njimo songo nelikafonto kakoe yofe engo nejopahon'ngki ahwomomo Kilaisi'nji humalohwono. ⁷ Ose

naloho'mentisoso kako hitoho mikun'imposo nejapeso kako engolopohamo a'amu tifi imo'none so'nji ne'no netihwawo'n'ingkisofoho. Anitu kakoe huno mta'ni wop'ingo uloho'mo lonto wop'ingo nalohofiwon'ingkisofoho. Kilais nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso so'no a'amu hopi'nonohino kakoe hitoho engo nejopahonjo somo uhwonolokwofo. ⁸ Anitu kako wop'ingo uloho'mo limentiso so'no nakwo kakimo simeho hi'ntnnono uyimentihwone sohonta Anitu kakoe mehomine namokumentisofoho. Oso hitoho uloho yahino uyalokuhwone hwap'ingoso nakwo'maho. O'o, Anitu huhwo kako hwap'ingo hweho. Kako siki nejapmmentisofoho. ⁹ Olo hilo so'no nakwo nakwoe yofe moho'nomo'nanehwono. Awonoho. I nakwo hilo so'no hwap'ingo'maho. ¹⁰ Anitu kako nakumo namti'mokumentiso sohwo nakwoe hwap'ingo hweho. Nakwo yahino wop'ingomo in'ingkayo'ne Anitu kako Kilais nejapmmentiso so'no Kilais Jisas nakumne'no yo'mayo wop'ingo nalohofoso nakwo a'amu songo namokumentisofoho. Anitu oso yahino wop'ingo somo hofiko in'ingkafitne'ento nakumne'no nto'no esyohumamentisofoho.

A'amu Juta so'nji temtitofu kengo kengo so'nji Anitu'nji ufahi'nyo'ne Jisas kako temtitofu anga'nohino umokumentisofoho.

¹¹ Ngko sekwoe hunomo huno wasefohoto'monne'no yohono. Hohonta sekwo Anitumne'no huno maseyofoho. I a'amu Jutaso a'apaho sihu kolo'nnyo sohwa hofiko sekumne'no ole liwo'n'ingkohofi, Sekwo temtitofu kengo mta'ango soku a'apaho sihu makolo'nyo so'no sekwo Anitumne'no huno maseyokuyoho, seliwo'n'ingkohofofoho. ¹² Oso hohosohonta sekwo Kilaisimne'no i'waho yontifi Anituye mehomi mmo'nyo kuyoho. Sime'mo Anitu a'amu Juta somo uhwasopo'mentisoso kakoe hungkuno wop'ingo kako'nji makotiku'nyo'neso sekumo mosejapmmentisofoho. O'o, sekwo a'amu temtitofu kengo'mta'ango soku yoloho'mo humamotofokuyoho. Sekwo olo hwaho lopo nohumantifi tifi no'mo yo'mayo wonyoangkafo imo'none so'no mohontohumayo'njo kuyoho. Sekwo Anitu sohumne'no huno mosyafisiyo'njo imotofokuyoho. ¹³ Sekwo Anitune'no kengopo nohumentan'ingkofo Kilais Jisas kako poyo pe'nonto sekumne'no kakoe honiyo usihuma'mentiso so'no kako impo'nosetima'mentisofoho. Oso'no sekwo kako'nji ufahi'nimentohofu kuyoho.

¹⁴ Sime'mo nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo temtitofu kengo sikunonji mango hwona'ni imo'nontani humamotohwonefoho. Mangohwa imo'nimentihwoneso nakwoe hon'ingkanomo tojo hopa pijwahinimentihwonefoho. I Kilais nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no tojo homo somo wae yao'mentisofoho. Oso hiso wae yaofonto nakwo simeho pompenjiyo'nji nohumentan'ingkuhwoni temtitofu anga'nohino namokumentisofoho. Oso simeho pompenjiyo hwap'ingoso Kilaisiyoho. ¹⁵ Jisas nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso so'no a'amu Jutafe hon'ingkanomo hungkuno hopi'nonohinoso a'apaho sihu kolo'nyo yahinoso a'amufe yahino wonyomne'no yahu fonjokisasiyoso yo'mayoso ne ane imo'nimentisofoho. Oso'no Jisas kako a'amu Jutafe hon'ingkanomo hungkunomo wae yaofonto nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo temtitofu kengo kengo sokunonji nakwo hn'nimo Jisas kako'nji nakumo monakojjwonto temtitofu anga'nohino songo namokumentisofoho. Oso'no nakwo simeho afa inimentihwone'nwoho. ¹⁶ Kilais kako iyo hwojiyafiku'nnyo somo poyo pe'nimentiso sohonta nakwoe simeho tohino yahino so'nji mangohwa imo'nyo yahino so'nji Kilais kako poyo

imokumentisofoho. Poyo imokumentiso sohonta nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo temtitofo kengo kengo hn'nimo temtitofo anga'nohino namokonto nakwo Anitu'nji simeho afa inimentihwonefoho. ¹⁷ Kilais kako noponto a'amu Juta Anitu'nji mofonepo humamotofo so'nji sekwo temtitofo kengo kengo'mo Anitune'no humamotofo soku nonjimo olo hungkuno wopingo loso nalimento, Sekwo simeho afa'njo hmno'nimno. ¹⁸ Ose nalimentiso so'no Kilais kako nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo a'amu temtitofo kengo sikunontne'no yo'mayo wopingo naloho'mentiso so'no Anituye Towahuno Wopingo anga'nohino sohwo kako honingkano namohmentiso so'no nakwo hinjoho'nwi Anitumo u'malokuhwono.

Nakwo a'amu Anitumo iningkawo'ningkuhwone so'nwi nakwo angone'nwoho.

¹⁹ Oseso sekwo a'amu temtitofo kengo mta'ango soku olohonta sekwo yoloho'mo mohumu ilofo. O'o, sekwo Anituye a'amu ne so'nji ufohi'nontifi Anitu'nji sekwo'montohwasi humalofo. ²⁰ Sekwo soku Anitu anga molalokunjo pa'nyo kuyoho. Nakwo Anituye hungkuno uyohojiku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohwo'nonji a'amu Anituye hungkuno uyahonngki limotofo sohwo'nonji kako nakumo hwosoku hwosaho pa'nyo nawonjmentiso hwona'nyoho. Kilais Jisas sohwo kako engkwosaho ne pa'nyo hweho. Sekwo soku anga yokino kuyoho. ²¹ Anga yokino hopi'nonohino soku Kilais engkwosaho ne sohwo'nji ufohi'nimentohofofoho. Olo anga hiloso Anitu kako hwapingo hweho. Anga hiloso Anitu nomolihwosi engo imokuhwosi kako oso anga wonyo ane wopingo'nohino sopo wohumamontonoho. ²² Sekwo sokunonji nom'ne a'amu Anitumo iningkawo'ningkuhwone hn'nnonji nakwo Kilaisimo ufohi'nontani Anituye Towahuno Wopingo sohwo nakwoe simeho mo'mo humawo'ningkiso so'no nakwo Anituye anga ne nto imo'nimalohwono.

3

Poul kako Anituye hungkuno wopingoso a'amu temtitofo kengo somo lutihwawo'ningkiso hweho.

¹ Ngko Pouli'ni Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwo'ni ngko sekumne'no impo'angomo humaleno. Hwapingoso ngko a'amu temtitofo kengo sokumo Anituye hungkuno wopingo losetihwawo'ningkohe so'no a'amu Jutaso ngkimo impo'angomo intofanihumentohofofoho. ² Sekwo olo so'no nto upa'nimentohofoho so'no ngko huno syafisyohono. Anitu sekumne'no hitoho ulofahonngki kako yo'mayo wopingo waseloho'mto yonto sekumo losetihwayo'ne syoho loso ntapmmentisofoho. ³ Anituye hungkuno wopingoso hiyaso'mo wo'mojoso ntihwahonngki ngko hungkuno losomo huno nimentisofoho. Hungkuno fehohnjoso nto semti'mokiyohofoho. ⁴ Olo iyoswo losomo atofa lifijosos sekwo huno ole waseyono. Kilaisiye hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso kako ujo nto ehontojwanihumentisofoho. ⁵ Hohonta olo hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso loso Anitu kako a'amu somo mutihwammojofoho. I olohonta Anituye Towahuno Wopingo kako nakwo a'amu Anituye hungkuno uyohojiku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohwa hnnonji a'amu Anitu kakoe hungkuno uyahonngki limotofo sohwanjimo ujo ehontojwahumentisofoho. ⁶ Hungkuno wopingo hiyaso'mo wo'mojoso hiloso olenoho. Sekwo Jisas Kilaisiye hungkuno wopingo somo upa'nimentohofoho so'no sekwo a'amu temtitofo kengo soku sekwo'nji nakwo a'amu Juta

so'nnonji nakwo temtitofo afa imo'nontani a'apaho afa pa'nyo humalo-
hwono. Yo'mayo wop'ingo Kilais Jisas nakumne'no naloho'mentiso so'no
An'itu yo'mayo nakumne'no hwasopeehumentisoso womantanoho.

7 Anitu kako ngkimo kakoe hungkuno wopingo uyohojiku'mofone'ne nihwosopo'mentiso so'no ngko oso hungkuno wopingo sohwoe syoho ulohofiyo hwo'nyoho. Anitu kako olo syoho lomne'no kako ngkine'no hitoho ulofahon'ngki kako kakoe yokumpohn'nyo ngkimo n'isoso'fito'mentisofoho. 8 Anituye hwe moya'mi ne somo ngko enjwa'mo humaleno. Ngko Anituye hungkunomo hwotoho hm'mote hwo'nimo Anitu kako wopingo ntohofonto nje wonyoso wae yanimo'mentisofoho I Anitu olo syoho a'amu temtitofo kengo somo kakoe hungkuno wopingo lutihwayo so'no nihwosopo'mentisofoho. Anituye hungkuno wopingo loso olenoho. Yo'mayo yahino wopingos Kilaismo weho. U a'amu sikiyo sohwo kako yo'mayoso matipihwononeho. O'o, a'amu Kilaismo iningkawo'n'ngkiso sohwo kako yo'mayo wonyoangkafoso Kilaismo wotipema'mtonoho. 9 Simo'mo Anitu yo'mayo mti'mokumentiso sohwo kako yo'mayo so'no imne'ento huno syafisyonto Jutafe temtitofo so'nji temtitofo kengo kengo so'nji afa imo'n'ifitne'ento hiyaso'mo ho'nahumentisofoho. Oso hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso ne imo'nyo'ne'ento a'amu hopi'nonohino somo huno ehohosi'yo'ne Anitu olo syoho loso ntapmmentisofoho. 10 Hwapingos Anitu kako a'amu ahwomomjo somo mokosyohumayo sohwanji ahwomomjo a'amu hopi'nonohino so'njimo kakoe huno wopingo hiyaso'mo wo'mojoso ujo ehontojwahinyo'nefoho. Neso olenoho. A'amu Juta so'nji a'amu temtitofo kengo so'nji Anitu kako mekilo'mokuhumajonto kakoe a'amu ne imokahon'ngki hofiko kakine'no uhu'mokuwo'n'ngkohofofoho. Oso homo somo a'amu ahwomomjo sohwa uhwonontifi hofiko Anituye huno wopingo so'no huno uyohoho. 11 Hohonta a'amu ahwomo'nji hwaho'nji mamti'mokiyo sohonta Anitu ose imne'ento huno syafisyonto nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasimo nejapmmentiso so'no ne imo'n'imentisofoho. 12 Nakwo Kilaisimo simaho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkuhwone so'no nakwo Kilaisi'nji ufohi'nontani nakwo Anitumo u'mayo so'no iyoho monenalofiyoho. Hwapingos Kilais sohwo kako Anitumo u'mayo'ne hon'ngkano hweho. 13 Oso'no ngko hungkuno we'e waselimo. Ngko Anituye hungkuno a'amu temtitofo kengo sokumo seli'wo'n'ngkohe so'no tohino malokwe loso'no sekwo simaho wonyo semo'n'ngkuhwoloho. O'o, sekumo sefo'mayo'nefoho. Oso'no sekwo simaho wopingo'nji fohumantokuno.

Kilais kako hitoho m+kun+imposo sejopalofoho.

¹⁴ Nto selohe so'no ngko yo'mayo Anitu kako yoneso'no huno syafisyonji ngko Mpohumne'no hwahopo hwomtame ulohofalokweno. ¹⁵ A'amu nope'nontifi ahwomomo nto simentohofa so'nji nakwo hwahoponjo temtitofo hopi'nonohino hn'nnonji nakwo Anitu kako kakoe yofe neso naningkwoweho. Oso'no kako menalimentisofoho. ¹⁶ Olo so'no ngko Mpohwo yo'mayo hwapingo sohune'no jomo ulalokweno. Kako kakoe Towahuno Wopingo sohwo sekwoe simehomo sehulo'ofihwaso'no sekwo kakoe yokumpohn'nyo wonyoangkafo so'nji yokumpohn'nyo wolo-hofantifeho. Oso'no ngko Mpohumo jomo ulalokweno. ¹⁷ Sekwo simeho Anitumo uy'wo'n'ngkohofa so'no Kilais kako sekwoe simeho mo'mo humaho. Oso'no kakine'no fisyafisy'wo'n'ngkuno. Iyo pmpongo hwahomo'mo unjilofonto yokumpoh'nyo kemokosyohumawo'n'ngkiso

pa'nyoso Anitu kako sekumo hitoho engo sejopalokunjo so'no sekwo huno syafisyikuji sekwo yokumpohn'nyo filohopmno. ¹⁸ Sekwo ose ifijo'manji sekwo Anituye mehomni hopi'nonohino soku Kilais kako simeho nejape so'no huno waseyono. Kilaisiye hitoho nejapeso yo'mayo hwahoponjo so'njimo ahwomomjo so'nji yakolo'nnyofoho. Nihu'no yokintahoponoho. ¹⁹ Kilaisiye mikunimposo nejapo so'no nakwo huno nto'no monayohoyohoho. O'o nakwoe hunoso tifofoho. I oso'no sekwo Kilais yokumpohn'nyo sejape so'no huno nto'no seyo'ne Mpohumo jomo ulalokweno. Oseso Anitu kako sekwoe huyo'mango somo sefo'mahwosi kako pa'nyo wopingo'nohini wasemokumontonoho. Ngko oso hiso'no Mpohumo jomo ulalokweno.

²⁰ Anituye yokumpohn'nyo engo nakwoe simeho mo'mo syoho nelohofalofoho. Oso'no nakwo nakwoe huno tifo so'nji yo'mayo so'no Mpohumo jomo ujo so'ne kakoe yokumpohn'nyo hiso engo namokiyo hweho. ²¹ Oso'no nakwo Anituye mehomni hn'nwi yo'mayo wopingo Kilais Jisas nakumne'no naloho'mentiso so'no nakwo kakine'no uhu'mokuwo'n'ngkuhwone hn'nwi Anituye yofe'nji Kilais Jisasiye yofe'nji nakwo engolopohamo ne'no woho'nomewo'n'ngkuhwano.

4

Nakwo Anitumo in'ngkawo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo Kilaisiye a'apaho'nwoho.

¹ Ngko Anituye syoho iwo'n'ngkohe so'no impo'angomo humale sohwo'ni sekumo jomo yokumpohn'nyo selalokweno. Anitu kakoe mehomni hn'n'imne'no wonyoangkafo humayo so'no joho nalimentiso so'no kakoe yahino wonyoangkafo somo nto'no un'ngkohwano. ² A'amu hopi'nonohino somo sekwo enjwa'mo pahumno. A'amu somo fo'ma fo'ma ulohofikuji hungkuno hofiyo hofohofahn'no ulimno. A'amuso hofiko wonyo sekumo selohofikujo'no sekwo oso wonyo hiso aku ulohofikutoho. O'o, wopingo'nohini ulohopmno. Simeho finimno. ³ Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako simeho afa inyo yahino nejapmmen-tiso so'no nakwo mtitofa anga'nohino pa'nyo impe hopa nto monakilo'mokumaho. Oseso oso simeho afa inyo yahino ne'no mjimikuno. ⁴ Nakwo Anitumo simeho uy'wo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo hinjoho'nwi a'apaho anga'nohino'nwoho. Anituye Towahunoso anga'nohino hweho. Nakwo hopi'nonohino hn'nwi nakwo Anitu'nji wonyoangkafopo humayo so'no Anitu nakumo joho lonetima'mentiso so'no nakwo oso hiso'no afa'nohini hontohumalohwono. ⁵ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohwo anga'nohino hweho. Nakwoe simeho hi'ntnnohino uyo yahinoso Anitu uhwononteso anga'nohino weho. Mijo kiyomayoso Anitu uhwononteso hwap'ngo neso kenga'nohinofoho. ⁶ Nakwoe Mpohwo anga'nohino sohwo Anituyoho. Nakwo hopi'nonohino hn'nwi kakimo enjwa'mo humen-tan'ngkuhwoni kako yokintahopo humaho. Kako nakwo'njo ajwopo nohumanto yo'mayo ne'manteso kako wopingo namokuwo'n'ngkiso hweho. Kako nakwoe simehomo humaho.

⁷ Nakwo anga'no anga'nohino hn'n'mo Kilais kako kakoe syoho kengo kengo nejaponte so'no kako yokumpohn'nyo hwap'ngo sohwo oso syoho hiso iyo'neso yokumpohn'nyo nejapmmen-tisofoho. ⁸ Olo hilo so'no Anituye hungkuno ole nalimento,

Kilais kako songo likafonto ahwomomo apa'no simentiso sohonta kako kakoe a'amu pi'n'ngoso Seten kako impe intofahumentiso somo isihutofomotasimentisofoho.

Osohonta kako a'amu somo yo'mayo syoho kengo kengo iyoso'no yokumpohn'nyo uyimentisofoho.

Ose nalimentisofoho. ⁹ Oso hungkuno so'no huno wosyofisyano. Kako ahwomomo apa'no simentiso so'no neso pehoto. Olenoho. Simo'mo kako ahwomo mta'ni noponto hwaho ne lopo pmmentisoso kako hwahomo'mo a'amu poyo pe'nyofe angomo umentisofoho. ¹⁰ Olo hwe lohwo kako simo'mo hwahomo'mo umentiso sohwo kako aku ahwomo ne nohotimo simentisofoho. Simentiso so'no kako yo'mayo hopi'nonohino ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji hwaho ae'mjo yo'mayo hopi'nono Kilaisimo weho. ¹¹ Anituye syoho kengo kengo iyo so'ne Kilais kako a'amu anga'no anga'nohinomo yokumpohn'nyo uyalofoho. Oso yokumpohn'nyoso olenoho. A'amu fisomo kakoe hungkuno uyohojiku'mofo'ne (*apousel*) syoho uyalofoho. Nom'ni somo Anitu hungkuno jo'ne syoho uyalofoho. Nom'ni somo a'amu Anituye honingkanomo tipemayo'ne a'amu somo ufo'mayo'ne syoho uyalofoho. Nom'ni somo Anituye a'amu ne somo mokosyohumayo so'ne kakoe hungkuno lutihwayo'ne syoho uyalofoho. ¹² Oso yokumpohn'nyo nejopalokunjoso Anituye a'amu neso hofiko kakoe syoho hofiyo ulohofiyo'ne nto'no esyohumaho. Oso'no nakwo Kilaisiye a'apaho ne hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo anga'no anga'no sosofito'ningkuhwasi ufo'mo'nano. ¹³ Kilais kakoe yokumpohn'nyoso ne'no nejapiwo'ningkiso so'no nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uywo'ningkuhwone hn'nwi nakwo simeho afa unantanoho. U nakwo Anituye hwomumne'no huno afa'nohini wonaymtonoho. Oso hohosohonta nakwoe simeho mo'mo Anituye hungkuno'nji Anituye huno'nji nakwoe hunomo engo enaofihwoso'no nakwo Kilais pa'nyo sokafo umo'nantanoho. ¹⁴ Osohonta nakwo mehomi pa'nyo mohumanehwono. A'amu mehomi pa'nyoso hintalinyo ifofo mokomoiso hopa mokomoyalofoho. Hofikoe huno somo ehilo'memokomoyalofoho. A'amu afofo hungkuno'nji hwasyo hungkuno'nji selalokwofoso hofiko oso ifofo hopa sekumo umpo'nosetimantife'no yalokwofo. Osono sekwo tifi iningkakutoho. ¹⁵ O'o, nakwo Anituye hungkuno ne somo ne'no iningkuhwasi a'amu hopi'nonohino so'nji simeho iningkuhwasi Kilais nakwoe mnokino engo'njo sohwoe yahino wopingoso nakwoe simeho mo'mo engo wenaomontonoho. ¹⁶ Kilais kako nakwoe mnokino pa'nyo hweho. Nakwo kakoe sife aho yo'mayoso pa'nyo'nwoho. Mnokino sohwo kako a'apaho sohomo huno uyahoningki a'apahoso syoho ito'no iwo'ningkisofoho. I aho sohwo kako syoho nto'no miyo'manji ajo'miyo sohwa hofiko syoho nto'no mifitnnehoho. Oso'no Kilais kako syoho kengo kengo nejapmmmentisoso nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi syoho nto'no ihwasi nakwo ufo'mo'nantanoho. Ose ihwasi simeho afa iningkuhwasi Kilaisiye a'apaho hn'nwi engo imo'ningkuhwasi yokumpohn'nyo wolohofantanoho.

Anituye a'amu neso hofiko yahino songo malokwofo.

¹⁷ Olo hungkuno loso ngko Anitumne'no yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. A'amu hwahoponjoso Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkuhoho oso pa'nyoso sekwo imo'ningkutoho. Hofikoe hunoso siki wo'nnyofoho. ¹⁸ Hofikoe huno piku'nnyo so'no sikwo'mjoho pa'nyofoho. Hofiko yokumpohn'nyo imo'nontifi huno'masoso hofiko Anitu kakoe songo humayoso momalokuyohoho. ¹⁹ Hofikoe honingkano wonyo somne'no hofiko wonimango munyofoho. O'o, hofiko honingkano

wonyo somo ikuhufoku'mo'nyofoho. Yo'mayo yahino wonyo somne'no simeho fefoyo uyalofoho.

²⁰ Oso yahino hiso Kilais losetihwamentisotaho. Nihu'no awonoho. ²¹ Kilaisiye yahino wopingo so'no sekwo nupa'nontifi oso yahino homo somo tifi iningkowahoningkofi a'amu Jisasiye hungkuno neso nto losetihwamentohofofoho. ²² Oso'no sekwo sekwoe hohontajo yahino wonyoso nihu'nahone foho'naopmno. Yo'mayo wonyo sekwoe simeho umo limojoso olenoho. Sekwoe hunomnohini iningkawentifi yo'mayo hi semo'nyoso honingkano hwasyomo ipesemotamojofoho. Oso hiso sekwoe hunomo wonyo semokumojofoho. Oso yahino wonyoso nihu'nahone foho'naopmno. ²³ Sekwoe hunoso sekwoe simehoso nihu'no songo umo'nono. ²⁴ Sekwo a'amu soku songo hmmo'nimno. Oso a'amu songo soku Anitu kako pa'nyo wasemokumontonoho. Oso a'amu songo hiso wonyo honingkano nihu'no anefoho. Yahino ito'nohinofoho.

²⁵ Oseso sekwo hwasyo hungkunoso foho'naopmno. Apa'no noli'kutoho. Sekwo hungkuno nehopi'nohino fihnnimno. Sekwo huno ole seyohi, Nakwo Kilaisiye a'apaho'nwoho. Oso'no hungkuno nehopi'nohino fihnnimno. ²⁶ Sekwo sekwoe simeho wonyo semo'ningkuhwoso'no huno nto'no fisiyafihupmno. Sekwo honingkano wonyo ifitnoho. Sekwo sekwoe simeho tohino nowentaningkuhwosi mofehi'nyo ikwo'mokoloho. ²⁷ A'amu simeho wonyo umo'niwo'ningkiso osohumo Seten ehuhn-naofiwo'ningkisofoho. Oso'no sekwo Setenimne'no hoku'yo nohwosomputimafikutoho. ²⁸ A'amu yo'mayoso hufo iwo'ningkiso sohwo kako apa'no hufo ihwoloho. O'o, kako syoho wopingo'nohini wotipemano. Oso syohoso kako kakoe aho'nji yokumpohn'nyo ihwosi hamniyoho nomahwosi kako a'amu umofonyo iyo somo ufo'mano. ²⁹ Sekwoe mango mta'ni wonyo hungkuno noli'kutoho. O'o, hungkuno wopingo'nohini nom'ne a'amu somo usofitofone filimno. A'amu nom'ne somo ufo'mayo'ne hungkuno wopingo'nohini filimno. ³⁰ Sekwoe humayo yahino so'no Anituye Towahuno Wopingo simeho tango ifisyimofikutoho. Anitu kakoe Towahuno Wopingo yofe nahwofo'ne nejapmmentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Oso sikuno ae'uyo somo yo'mayo yahino wonyo somta'ni nihu'nahone isihutofonemaso sohonta nakwo Anitu'nji wopingo humanefoho. Huno ose nayohoho. Oso'no Anituye Towahuno sohumo simeho tango ukutoho. ³¹ Sekwo olo yahino loso foho'naopmno. Simeho wonyo, yoka, simeho tohino, mango engo, sitofo, oso yahino wonyoso ikutoho. ³² Sekwo a'amu somo simeho uyikuji yahino wopingo'nohini ulohopmno. Kilais sekumne'no poyo pe'nimentiso so'no Anitu sekwoe wonyo wae yasema'mentiso hopaso a'amu fiso hofiko wonyo selohopijo somo hohujo'mo moho'naofikuji wonyo hiso wae hmo'pno.

5

Nakwo pomponahopo wohumano.

¹ Anituye mehomi soku Anitu hitoho engo sejapiwo'ningkiso so'no sekwo kakoe yahino somo tifi finingkamno. Kako pa'nyo hmmo'nimno. ² Kilais kako nakumo hitoho engo nejapmmentiso so'no kako nakwoe wonyomne'no kakoe a'apaho wopingoso ihn'nao'mentisofoho. Anitu oso homo somo uhwononto akino wopingo wa'mentiso hopaso kakoe simeho wopingo umo'nimentisofoho. Oso yahino wopingo somo finingkamno.

³ Yo'mayo yahino wonyo, a'mohufo, kifosyoho, nom'ne hwafe yo'mayo so'no hi semo'nyo, oso yahino wonyoso sekumo se'mahwoloho. O'o,

sekwo Anituye a'amu ne kuyoho. Oso'no a'amu fiso hofiko sekwo'njopo humafikuji oso yahino wonyoso motipemapitnnehofo. ⁴ Sekwo wonyo hungkuno nolikutoho. Hwasyo hungkuno syohi'nyo hungkuno wonyoso nolikutoho. O'o, oso yahinoso Anituye mehomimne'maho. Sekwo soku, sekwoe hungkunoso Anituye yofe ho'nomayo'nefoho. Kakimo isamayoka ujo'nefoho. ⁵ Sekwo huno moi'wonoho. A'amu kifosyoho'njo sohwa, a'mohufo iwo'n'ngkohofoso, hungkuno wonyo liwo'n'ngkohofoso, a'amu kako ho'yangomnohini syafisyonto woma'mo liwo'n'ngkisoso, oso a'amu hiso hofiko Anitu'nji Kilaisi'nji siko a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumasiyo sopo m'mopitnnefoho. O'o, ni'hu'no awonoho. A'amu yo'mayo ho'yango so'no hi umo'noso sohwo kako ho'yango hiso kakoe Anitu pa'nyo imokinonto ho'yango somne hwomtame ulohofiwo'n'ngkisofoho.

⁶ Sekwo huno nto'no fisyafihupmno. A'amu oso yahino wonyo somo upesemotowantife'no yalokwofoso hofikoe siki hungkuno somo tifi in'ngkakutoho. A'amu oso yahino wonyo yontifi Anituye hungkuno somo hwotoho fewo'n'ngkohofoso somne'no Anitu kako simeho tohino umnonefoho. ⁷ Oso'no sekwo hofiko'nji ejoku'nohumafikutoho. ⁸ Sekwo soku, hohonta sikwo'mjoho'mo humamotofokuyoho. I olohonta nakwoe Hwe Engo Jisas kakoe pomponahopo sehumaji'masofoho. Oso'no sekwo pomponahopo ne'no humafikuji hano ito'no femoyimno. ⁹ Anituye pomponaho loso yahino wopingo'nji hon'ngkano nto'nohino so'nji hungkuno nehopi'nohino so'nji utihwa'nyopo ujo ejokwojasyiwo'n'ngkisofoho. Oso sekwo oso yahino wopingoso ne'no fikuno. ¹⁰ Sekwo Anituye simeho wopingo umokiyo'ne hon'ngkano tipemafikuji osomo syoho yokumpohn'nyo fikuno. ¹¹ A'amu sikwo'mjoho'mo nohumantifi hohontajo yahino wonyoso iwo'n'ngkohofoso so'nji sekwo ejoku'nohumafikutoho. O'o, sekwo i'waho nto'no fiyimno. Oso yahino wonyoso ne anefoho. Sekwo a'amufe hon'ngkano wonyo somne'no hungkuno ulikuji hon'ngkano wopingo utihwamno. ¹² Yo'mayo yahino wonyoso hofiko hiyaso'mo iwo'n'ngkohofoso so'no ngko sejo so'no wonimango nn'ngkahon'ngki ifalifaliyo mamti'mokoho yohono. ¹³ Anituye pomponahoso a'amu yo'mayo hiyaso'mo yiwo'n'ngkohofoso somo utihwa'nyopo ujo ehontojwasyiwo'n'ngkisofoho. A'amu fiso hofikoe yahino wonyo hwapingo neso uhwon'ngkuji yahino wonyo somo woho'nofano likuji Anitumo ni'hu'nahone uyantifitikenno. Oso'no uhwonantanoho. ¹⁴ Oso a'amu homo somne'no ta limotofoso ole nalohi,

Kiko saho wotnno sohwo, kiko hon'ngkano wonyomo nohumanji, a'amu poyo pe'n'ngkohofoso pa'nyo humawo'n'ngkino, filikaho.

Kilais kakoe pomponaho jije simohomo wolakisyo.

¹⁵ Sekwo sekwoe humayo yahino somne'no huno ito'no fisyafihupmno. A'amu Anitumne'no huno mosyafisiyo'njo humawo'n'ngkohofoso hopeno humafikutoho. O'o, sekwo a'amu huno'njo humawo'n'ngkohofoso hopaso fosyohumamno. ¹⁶ Olohonta yahino wonyo pi'n'ngo engo wo'nniyo'ponoho. I sekwo soku olopo siki humayo'ne mohumulofo. O'o, yo'mayo iwo'n'ngkohofoso Anitumne'no fiyimno. ¹⁷ Sekwo Anitumne'no huno mosyafisiyo'njo ikuji yo'mayo syohoso ikutoho. O'o, ilofikutoho. Sekwo soku simo'mo Anituye hunoso tipemafikuji tifi yo'mayoso ito'no fiyimno.

¹⁸ Sekwo mijo yokumpohn'nyo engo n'ngkuji nonilohofikutoho. O'o, oso yahinoso sekumo wonyo wasemokumonte'no yohoho. I oso'no sekwo Anituye Towahunoso nomafikujo'no kako sekumo wosehula'ofono.

¹⁹ Oso'no sekwo nuhu'mokukuji sekwo Anituye hungkuno hnn'ngkuji

kakoe yofe ho'nomayo'ne Ta'njo Iyoswo ta'nji filimno. Sekwoe towahunomo yokumpohn'nyo imokiyo'ne haohonta sekwo Hwe Engo Anitune'no syafisyikuji kakoe yofe foho'nomapmno. Oso'no tajo angomjo taso mango mta'ni likuji simeho ajwo mo'mta'ni filulika'ningkuno.²⁰ Yo'mayo se'maso so'no naningkwohwo Anitumo isamoyoka ulimno. Wopingo'nohini se'mahwoso'no isamoyoka nolikutoho. O'o, tango so'nji se'mahwoso'no Anitumo isamoyoka ulimno. Hwapingoso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako wopingo'nohini nalohofwo'ningkiso so'no isamoyoka ulimno.

A'mu siyoswafe hungkunofoho.

²¹ Sekwo Kilaisiye hungkunomo tifi iningkowalokwofo so'no sekwo a'amu nom'ne somne'no hwahopo pawomno.

²² Moya'mi sofasi, sekwo sekwoe Hwe Engo Jisas Kilais kakoe hungkunomo enjwa'mo humalofo hopaso sekwo sekwoe hwehwafe hungkunomo enjwa'mo fesyohumamno. ²³ Hwapingoso peho'neto. Hwe sohwa hofikoe ape sofamo hwe engo imo'nontifi a'musyamo mokosyohumawo'ningkohofihwafoho. Oso hopaso Kilais kako kakoe a'amu ne sofe hwe mnokino engo'njo hweho. A'amu hiso Kilaisiye a'apahofoho. Kilais oso a'amu somo asomo utimayo'ne poyo pe'nimentiso hweho. ²⁴ A'amu Kilaisimo simeho uy'wo'ningkohofoso hofiko kakimo enjwa'mo humalofo hopaso moya'mi sofa hofiko hofikoe hwehwamo enjwa'mo wohumafe.

²⁵ Hwe sohwas, sekwo sekwoe a'musyamne'no simeho epufahi filohopmno. Kilais kakoe a'amu ne somne'no simeho engo uyimentiso so'no kako hofikine'no poyo pe'nimentisofoho. Oso pa'nyoso sekwo sekwoe a'musyamo simeho uyimno. ²⁶ Kilais kakoe a'amu ne somne'no poyo pe'nimentiso so'no kakoe hungkuno so'nji mijo kiyomayo yahino so'nji hofikoe huno hofikoe simeho honingkano wonyo ane kiho'maso imokalofoho. ²⁷ Oseso Kilais kakoe a'amu neso hofiko kakoe simanopo lohopiyo sohonta hofiko honingkano wonyo ni'hu'no ane kiho'maso ni'hu'no wonyoangkafo'nohini lohopitnnefoho. ²⁸ Oseso sekwo hwe sohwasi sekwo upa'nimno. Sekwoe a'apahomne'no hitoho selofwo'ningkiso hopaso sekwoe a'musyamne'no hitoho waselofono. Hwe kakoe ape'nji sikoe a'apaho afa inimentisiyo so'no hwe sohwo kakoe apemo wopingo ulohofihwoso'no kako kakoe a'apahomo wopingo ulohofalofoho. ²⁹ Nakwo huno ole nayohi, a'amu kako kakoe a'apahomne'no mangohwa imo'nyoso awonoho. Kako kakoe a'apahomo wosopayo uy'wo'ningkohoho. Kakoe a'apaho nto'no emokosyohumawo'ningkohoho. Oso pa'nyoso Kilais kako kakoe a'amu ne somo wopingo emokosyohumawo'ningkiso hweho. ³⁰ Hwapingoso nakwo Kilaisiye sife aho a'apaho'nwoho. ³¹ Anituye hungkuno ole nalohi, U hwe fihwo kako kakoe kaningkwohwo'ya'umo uliko'mahwosi kakoe ape'nji womokotiku'nanjiyoho. Oseso siko nem'no makotiku'nisoso siko a'apaho afa umo'nanjiyoho. Ose nalimentisofoho. ³² Oso hungkuno hiso'no nje hunoso olenoho. Hwapingo neso hufa'uyoho. Hwapingo hiyasoso ole, Kilais kakoe a'amu ne so'nji a'apaho afa imo'nalokwofo so'no nelalofoho. ³³ Oso'nohini'maho. O'o, sekwo hwe anga'no anga'nohino sohwa hnnontnne'no selalofoho. Sekwo hwe sohwasi sekwoe a'apahomne'no hitoho selofwo'ningkiso hopaso sekwoe a'musyamne'no hitoho waselofono. Oso'no sekwo moya'mi sofasi sekwo sekwoe hwehwafe yofe foho'nomapmno.

6

Mehomi so'nji kaningkwowho'ya'u'njiye hungkunofoho.

¹ Sekwo mehomu soku, seningkwowho'ya'uye hungkunomo haloho popmno. Anitu hofiyo ose ifitne'ento limentisofoho. ² Anituye hungkuno ole nalohi, Kiko jije mpohwo na'uye hungkunomo tifi finingkayo. Ose nalisofoho. Olo honingkano hungkuno lomo iningkuso'manji Anitu kako wopingo wakiloho'montonoho. Olo honingkano hungkuno simo'mjo loso hungkuno ne ulinyo hi'njofoho. ³ Ne hiso olenoho. Kiko hningkwowho'ya'uye hungkunomo haloho pojo'manji kiko hwaho lopo wopingo nohumentan'ngkiji soswo pi'ningo engo wokiyakolo'montonoho.

⁴ Sekwo hamningkwowho'yoswasi, sekwoe mehomife hunomo wonyo umokukutoho. Hwasyo hungkuno nulikutoho. Sikoe mehomu somo Anituye hungkuno luti'hwahosisi hofiyo mokosyohumahosisi hofiko hahn'nyo ifijo'manji hofikoe honingkanomo siko nto'no mihwajinyo.

A'amu syoho ulohofiyo so'nji a'amu nom'ne somo mokosyohumawo'n'ngkohofo sofe hungkunofoho.

⁵ Sekwo syoho ulohofiyo soku, sekwoe hwe engo nosemokosyohumawo'n'ngkohofo sohwafe hungkunomo enjwa'mo ito'no fosyohumamno. Sekwo simoho hufa'uyo'njo imo'n'ngkutoho. O'o, sekwo hofikoe syoho somo yokumpohn'nyo fiymno. Sekwo Kilaisiye hungkunomo tifi iningkawo'n'ngkohofo hopaso sekwoe hwe engo sohwoe hungkunomo tifi nto'no finingkamno. ⁶ U sekwo a'amu wonahonife likuji a'amufe hunomo afofo umokano likuji hofikoe timopo syoho yokumpohn'nyo ikutoho. O'o, sekwo Kilaisiye syoho ulohofiyo kuyoho. Oso sekwo sekwoe hwe engo sohwoe syoho yokumpohn'nyo ifijoso sekwo yahino Anitu umo'n'wo'n'ngkiso somo in'ngkowalokwofo. ⁷ Sekwo simoho wopingo'nji sekwoe syoho fiymno. Sekwo a'amu hwahoponjo somnohini syoho miyalokuyohoho. O'o, sekwoe Hwe Engo Anituye syoho yalokwofo. ⁸ Sekwo huno seyohoho. A'amu syoho ulohofiyo so'nji a'amu syoho somo mokosyohumalofo so'njimo Anitu hofikoe syoho somo uhwon'wo'n'ngkiso sohwo hofikoe syoho wopingo somne'no kako yano ulofiyonefoho.

⁹ Sekwo a'amu syoho selohofiyo'wo'n'ngkohofo soku sekwo a'amu homo somo hofiyo mokosyohumamno. Sekwo iyoho limofo yahinoso foho'naopmno. Nakwoe Hwe Engo Anitu kako ahwomomo humaso sohwo kako a'amu hopi'nonohinomo mokosyohumawo'n'ngkiso hweho. Kako a'amu yofe engo'njo so'nji a'amu sokinjo so'njimo uhwononteso afa'nohino uhwon'wo'n'ngkohoho.

Anituye a'amu neso hofiko hwe ikujoho'ne kako mekino sampe yo'mayoso nto'no esyohumayo'ne hungkunofoho.

¹⁰ Ngko olo hungkuno ae'uyo loso waselimonne'no yohono. Sekwo Anitu'nji makotoku'nnyo soku, Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji ufohi'nimno. ¹¹ Seten kako sekumo yamofa selohofi'wo'n'ngkiso so'no sekwo Anituye mekino, sampe, yo'mayoso nomafikuji yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Seteniye huno wonyo so'nji kakoe yahino wonyo so'nji fongki'nane'no yokumpohn'nyo wolohofano. ¹² Nakwo a'amu hwahoponjo so'nji ikujoho mofongki'nalokuyihwono. O'o, nakwo Seten'nji towahuno wonyo so'nji fongki'nalokuhwono. Towahuno wonyo hiso hofiko a'amu sikwo'mjoho'mo humalofo somo yokumpohn'nyo mokosyohumalofo. Hofiko hwahopo emoyontifi ahwomomo emoyi'wo'n'ngkohofofoho.

¹³ Oso'no sekwo Anituye mekino, sampe, yo'mayoso olohonta mapmno.

Ose mafikuji yo'mayo wonyo i'mofapihwoso'no sekwo yokumpohn'nyo lohofikuji Seten'nji towahuno wonyo so'nji ikujoho fongki'nifijoso sekwo hofikimo nuyakolopitnnefoho. Nuyakolofikuji yokumpohn'nyo ne'no lohositnnefoho.

¹⁴⁻¹⁷ Oso'no nto'no esyohumayo yahino so'no nakwo huno wosyofisyano. A'amu kako mango hwamo wafongku'mo lihwo si kako kakoe mekinohwa, sampehwa, omoyohwa, nomahwosi yokumpohn'nyo waloho'montonoho. Mango sohwa hofiko oso hwe huhwo sohomo wofonjosyano likuji me fifyoso mupolopitnnehofo. Hwapingoso kako nto'no esyohumunyo hweho. Oso pa'nyoso Seten nakumo ikujoho monafongkiso'ne ito'no wesyohumano. Nakwoe sampe, mekino, omoyo, yo'mayoso olenoho.

Hungkuno nehopi'nohino wolano. Hwasyo hungkuno molanehwono. Oso hungkuno neso sekwoe ahuloho pa'nyofoho.

Honinkano wopingo'nohino uyano. Wonyo honinkano ihwaloho. Oso honinkano wopingo'nohinoso sekwoe swokinoponjo ikujoho melikosafo pa'nyofoho.

Anituye hungkuno wopingo a'amufe simeho pompengo ifisyimofoneso wolutihwano. Oso hiso sekwoe sife manji'mofon pa'nyofoho.

Setenye yo'mayo tango ne'maso so'no Anitu kako nefe'mayo'ne so'no simeho hi'ntnnono uyano. Oso simeho hi'ntnnono hiso nakwoe sampe pa'nyofoho.

Nakwo Anitu asomo netimayo'ne so'no huno wosyofisyano. Oso nakwoe sohwo ho'yo pa'nyofoho.

Anituye hungkuno so'no huno nto'no wonayono. Oso Anituye hungkuno hiso nakwoe hwakuhwajo hosimno pa'nyofoho.

Kakoe Towahuno Wopingo sohwo hungkuno lomne'no wonetihwamtonoho.

Yo'mayo melikosafo hiso sampe mekino yo'mayo pa'nyoso nto'no wesyohumano.

¹⁸ Mpohumo jomo ne'no ulimno. Kakoe Towahuno Wopingofe yokumpohn'nyo sejapihwoso'no Anitumo jomo ulimno. Nto'no fohontohumamno. Piso'mo'nyo ikutoho. Sekwo Anituye a'amu ne somne'no engolopohamo Mpohumo jomo ulikuno. ¹⁹ Sekwo Mpohwo Anitumo ngkimo nifo'mayo'ne jomo ole ulimno. Anitu kako kakoe hungkuno nje mangomo ho'nanisyihwoso'no ngko iyoho iyo yahinoso monje yasyimo Anituye hungkuno wopingoso a'amufe hunomo ehohosasiyo'ne ulimo. Oso hiso'no sekwo Mpohumo ngkine'no jomo ulimno. ²⁰ Ngko a'amumo Anituye hungkuno lutihwawo'ninkohe hwo'nyoho. Oso'no ngko impo'angomo humaleno. Olopo nohumahm'mo iyoho miyo'njo i'mo Anituye hungkuno a'amu somo lutihwayo'ne sekwo Mpohumo jomo ulimno.

Hungkuno ae'uyofoho.

²¹ Tikikos neninkwa'wehwo Anituye syoho ulohofiyo wopingo sohwo kako nose'mahwosi yo'mayo ngkimo nima'maso so'no yoloho waselimonte hweho. ²² Oso'no ngko kakimo sekuyepono lihwojalokweno. Kako nakwoe humayo so'no selihwosi sekumo yokumpohn'nyo wasesofito'montonoho.

²³ Naninkwohwo Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i sekwoe simeho pompenjiyo semokohosi sekwo nom'ne a'amu somne'no hitoho selofo so'nji simeho hi'ntnnono engo uyo so'nji wosejopanjiyoho. ²⁴ A'amu nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisimo hitoho ulofoso musikwajiyo'njo iwo'ninkohoho osomo Anitu kako wopingo

uloho'montonoho. Ngko Pouli'ni hungkuno hiloso mt'i'mokohono.
Osohopeho.

Filipai

Olo Iyoswo loso Poul A'amu Filipai somne'no Mt'i'mokumentisofoho. Olo Hungkuno S'imo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto s'imentiso sohonta soswo *t'iweni-nain'*nji (29) *teti-wan'*nji (31) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul a'amu Filipai somne'no mt'i'mokumentisofoho. Hwaho Yulop hohnta'ni tajo ango i'mofapeso ango Filipai sopo kaki'no ifawo'mentisofoho. Oso tajo ango hiso Poul ulika'mentisofoho. Poul olo iyoswo mt'i'mokiyo hwapingoso olenoho. Poul kako impo'angomo humentan'ngki a'amu Filipainjoso kakimo ufo'mayo'ne hamniyoho uyahot'mentohofoho so'no Poul kako isamoyoka ulimonto mt'i'mokumentisofoho. Oso hamniyoho hiso hwe anga'nohinohumo uyahot'mentohofohofoho. Kakoe yofeso olenoho. Oso Epeefiloutaitasiyoho. Oso hwe Epeefiloutaitas huhwo sohwo Pouli'nji Loum nohumanji oso hwe huhwo sohwo kako mnokino tipemahon'ngki Poul oso hwe huhwo sohomo kakoe ango Filipaine'no asomo uhwajimonto oso iyoswo so'nji mt'i'mokuyahot'mentisofoho. Olo iyoswo lomjo hungkuno s'imo'mjoso olenoho. S'imonyofoho. (Hungkuno hiso Filipai sohe engo 4 hon'ngkano we'e 4. Osopo weho.) Olo iyoswo hiloso Poul kako Loum impojoho yonto mt'i'mokumentisofoho. Oso'no nakwo iyoswo homo lomo atofa l'hwasi t'ifi un'ngkohwano.

¹ Sekwo Anituye a'amu soku ango Filipai humawo'n'ngkohoho somne'no ngko Pouli'nnonji Timouti'nji nekwo Hwe Engo Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwoya'i olo iyoswo loso semti'mokiyalokuhwayo. Sekwo Hwe Engo Jisas Kilais oso hune'no simeho uy'wo'n'ngkohoho so'nnonji a'amu sekumo semokosyohumayo'ne uhwsopo'mentohoho sohwanji a'amu Anituye syoho somne'no sefo'mawo'n'ngkohoho sohwatnne'no semti'mokiyalokuhwayo. ² Mpohumo olo'no jomo uli'wo'n'ngkuhwoyo. Nan'ngkwohwo Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko sekumo wopingo selohofohosisi sekwoe simeho pompenjiyo wosejopanjiyoho. Oso'no jomo uli'wo'n'ngkuhwoyo.

Poul kako Anitumo isamoyoka uli'mentisofoho.

³ Ngko sekumne'no huno syasyefisyontnne sikuno somo ngko nje Anitumo isamoyoka uli'wo'n'ngkohono. ⁴⁻⁵ Hwap'ngoso sekwo Anituye hungkuno sikuno s'imo'mjo upo'noma'mentohoho somta'ni sekwo Jisas Kilaisiye hungkuno wopingo a'amumo ujo'ne syoho somne'no nifo'ma'mopi'wo'n'ngkohoho kuyoho. Oso'no ngko Anitumo sekumne'no jomo uli'wo'n'ngkohe sohonta ngko s'imonyo iwo'n'ngkohefoho. ⁶ Ngko huno ole nto niyohi, Anitu kako sekwoe simeho mo'mo syoho wopingo ema'mentiso sohwo oso syohoso ne'no mji'mopi'hwosi sekwoe hon'ngkano wopingo imokuhwosi nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako asomo poso sohonta Anitu oso syoho wopingoso moi'wo wesojwamo'montonoho. Sekwo hon'ngkano wonyo ane'njo humant'fitnne kuyoho. ⁷ Ngko simeho sejopalokweno. Ngko sekumo hitoho sejopalokweso ito'nohinofoho. Hwap'ngoso ngko impo'angomo mohumayo sohonta ngko Jisas Kilaisiye hungkuno wopingoso a'amu somo ulonji hungkuno hiso'no a'amu ngkimo ntohon'ngkahon'ngkofi ngko aku hungkuno ulahon'ngko hungkuno

hiso yokumpohn'nyo imo'nimentisofoho. Oseso hungkuno nehopeho ntimentisofoho. Oso hohosohontajo so'nji olohonta ngko impo'angomo humale lohontajo'nji sekwo ngkimo nifo'ma'mop+wo'n'ngkohofoho. Sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontifi ngkine'no syonifisyontifi Mpohumo ngkine'no jomo uliwo'n'ngkohofoho. Oso'no sekwo ngko'nji majopohi'nontani nakwo Jisas Kilaisiye hungkuno wopingoso a'amumo luti+hwawo'n'ngkuhwoni'nwoho. Ose humentan'ngkuhwoni Anitu kako kakoe wopingoso nalohofiwo'n'ngkiso hweho. Oso'no ngko sekumne'no simaho wopingo nimo'n'ngkohoho. ⁸ Anitu kako nje simahomo timo uhwon+wo'n'ngkisofoho. Oso'no kako olo hungkuno selalokwe loso nehopeho huno uyohoho. Oso ngko sekumne'no nimo'nantokunjoso nehopi sejopalokweso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais mta'angofoho. Oso'no Jisas kako sekumne'no sejopalokuso hopa ngko sejopalokweno. Oseso ngko ole nimo'nimojoso wasehonimonne'no yohono.

⁹ Mpohumo sekumne'no jomo ulalokwe loso olenoho. Sekwo Anitu'nji a'amu nom'ne'ntnne'no hitoho selofalokunjoso engo imo'n'ngkuhwasi ne'no mji+mopi+hwosi mikun+imposo engo umo'nono. Oso'nji sekwo Anitumne'no huno engo tipemafikuji yo'mayo yahino so'no huno ito'no fisyafi+hupmno. ¹⁰ Ose syafisyikuji yahino wonyoangkafo'nohino somo huno syafisyikuji osomnohino uyimno. Oso'no Mpohumo sekumne'no ulalokweno. Ose ifijo'manji sekwo hon'ngkano wonyo ane'njo imo'n'ngkuji Jisas Kilais kako a'amufe hungkuno ikwolofone sikuno somo kako ole selonefoho. Sekwo wopingo'nohino kuyoho. Wonyo hon'ngkano ane'njo kuyoho. Ose selonefoho. ¹¹ Ou, sekwo olopo nohumafikuji Jisas Kilais kako'nohino kakoe yokumpohn'nyo sejapi+hwosi sekwo hon'ngkano wopingo'nohino uyantifeho. Oso hohosohonta sekwoe humayo wopingo'nohino somo a'amu nsehoningkuji Anituye yofe engo noho'nomafikuji Anitumo isamoyoka ulantifeho.

Poul kako impo'angomo humayo so'no a'amu pi'n'ingo engoso Jisasiye hungkuno upa'n'imentohofoho.

¹² Nje a'amu soku, ngko impo'angomo humale so'no sekwo huno ole seyihwoloho. Jisasiye hungkuno wopingoso impo'angomo into'naweho. Ose syafisyikutoho. O'o, yo'mayo ngkimo tango ni'mahonjoso a'amu pi'n'ingo engoso hofiko Jisasiye hungkunomo upo'nalokwofo. ¹³ Ngko impo'angomo humale kalohi nakwoe hwaho mokosyohumayo Sisa oso hwoe a'amu nehontohumayo hopi'nonohino sohwanji nom'ne a'amu olopo humalofo sohwantnne'no Jisasiye hungkunomo upo'nalokwofo. Hofiko huno ole uyohoho. Ngko Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyiwo'n'ngkohe so'no impo'angomo humaleno. ¹⁴ I ngko impo'angomo humale so'no a'amu Anitumo simaho hi'ntnnono we'e uy+wo'n'ngkohofoso hofiko impo'ango somne'no iyoho ko un'ngkahon'ngki hofiko ngkimo nohonimentohofoso so'no hofiko iyoho munyofoho. Oso'no hofiko Anitumo simaho hi'ntnnono engo uyontifi kakine'no yokumpohn'nyo humalofo. Oso'no hofiko a'amu somne'no iyoho miyo'njo yontifi Anituye hungkuno yokumpohn'nyo ulalokwofo.

¹⁵⁻¹⁶ A'amu fehohnjo huno wopingo'njoso hofiko Anituye yofe ho'nomayo'ne Jisasiye hungkuno yokumpohn'nyo ulalokwofo. Oso a'amuso hofiko olo so'no huno uyohoho. Ngko Pouli'ni olo impo'angomo humaleso Jisas Kilaisiye hungkuno ito'nohino liwo'n'ngkohe so'no Anituye hungkuno yokumpohn'nyo sosofitofosyohumayo'ne impo'angomo

humaleno. Oso'no hofi'ko ngkine'no hitoho ulofahon'ngki hofi'ko Anituye hungkuno yokumpohn'nyo ulalokwofo.

I a'amu nom'ne fehohnjoso hofi'ko nje syohomne'no simeho wonyo umo'n'ngkahon'ngki nje yofe monje yanisyontifi hofi'ko hofi'koe yofe ho'noma'nyo'ne Kilaisiye hungkuno nom'ne a'amumo nto'no mulalokuyohoho. ¹⁷ Oso'no hofi'koe hunoso nto'nohinimaho. O'o, hofi'ko ngkimo woniyokolofantifi hofi'ko ngkimo tango wontopantifi yontifi hofi'ko Anituye hungkuno nto'no mulalokuyohoho. ¹⁸ Huno ose ko syofisyahon'ngkofi ngko simonyo yalokweno. Hwap'ngoso a'amu hofi'koe yofe ho'noma'nyo oso hwanji a'amu Anituye yofe ho'nomawo'n'ngkohoho sohwanji hofi'ko Jisasiye hungkuno ho'nimiwahonjo so'no ngko simonyo yalokweno. Oso hiso olohonta'nohinimaho. O'o, ne'no wamjimomnimontefoho.

Ngko olo hwaho lopo songo humaleso Jisasi'nji humalohwoyo.

¹⁹ Olo hiso'no ngko huno niyohoho. Sikuno huhwo huhwi sekwo Anitu ngkimo nifo'mayo'ne jomo ulahon'ngkofi Jisas Kilaisiye Towahuno nisosofitofahonjo so'no yo'mayo tango nimanteso ngkimo wopingo ntohofantofoho. Oso'no ngko huno niyohoho. ²⁰ I ngko olo so'no nimom'ngkohoho. Ngko yo'mayo imeso ngko wonimango mannonehoho. O'o, ngko Jisas Kilaisiye hungkuno so'no yokumpohn'nyo loho'mne hopaso yokumpohn'nyo ne'no waloho'monnoho. Yo'mayo syoho Anitu ntap'wo'n'ngkisoso ito'nohini uyimonne'no yohono. Olohonta'nji yo'mayo ime'no Jisas Kilaisiye yofe engo imo'none'enji yalokweno. Ihwoni, ngko poyo pe'nimmo, u songo humahm'me'no ngko ole'no nimom'ngkohoho. Ngko Jisasiye yofe woho'noma'monnoho. ²¹ Nje hunoso olenoho. Ngko songo humaleso ngko Jisasi'nji songo humaleno. Oso wopingofoho. I oso'no ngko poyo pe'nimmo Jisasi'nji Anitun'jopo humayoso oso yakolo'nnyofoho. ²² Oso'no ngko huno hufa'u'njo hwo'nyoho. Simom'joso olenoho. Ngko olo hwaho lopo humahm'mo Anituye syoho imeso ne engo mijimomnimwesoso oso wopingofoho. Oso'no ngko pipi imnehono. ²³ Olo hilo so'no ngko simeho hufa'u'njo hwo'nyoho. Ngko nope'nime'no Jisasiye ahwomomjo ango sopo humayoso olo hwaho loponjo humayo somo yakolo'nnyofoho. ²⁴ I oso'no ngko poyo pe'nime'no ngko sekumo pipi sefo'mamnehono. Oso'no ngko sekwo'nji humahm'mo sefo'mayo oso wopingofoho. ²⁵ I ngko oso hiso'no simeho hi'ntnnono uyonji huno ole niyohi, Ngko sekwo'nji humahm'mo Anituye syoho ne'no mijimihwasi sekwoe simeho hi'ntnnohino uyoso engo imo'n'ngkuhwoso'no simeho wopingo mikunimposo wasemo'nimontonoho. ²⁶ Oseso ngko sekumo apa'no se'mahonimmo sekwo ngkine'no simonyo ikuji sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye yofe woho'nomantifeho.

A'amu Filipai so'nji Poulinji nomajoku'n'ngkuji Jisasimne'no tohino womantifeho.

²⁷ U, ngko sekumo mose'maso'njo ime sohonta sikuno huhwo huhwi sekwo Jisas Kilaisiye hungkuno tifi in'ngkakui wopingo'nohini fosyohumamno. Ose ifijo'manji ngko sekumne'no hungkuno upan'imaleso olenoho. Sekwo simeho anga'nohino so'nji nomajoku'n'ngkuji sekwo Anituye hungkuno a'amu somo luti'hwafikujo'no hofi'ko Jisas Kilaisimmo simeho hi'ntnnono uyantifeho. A'amu fehohnjo Anituye hungkuno nakwolaho selikujo'no sekwo yokumpohn'nyo ne'no lohofikuji kakoe hungkuno ne'no wolutihwantifeho. Oso'no upan'immo. ²⁸ Sekwo oso

pa'nyo nomajoku'n'ngkuji sekwoe mango sohwa'mne'no iyoho masenone-hoho. O'o, sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo filohopmno. Ose ikujo'no mango sohwa hofiko nosehon'ngkuji huno ole uyono. Nakwo tikanomne'nwoho. Hwap'ngoso Anitu kako hofikimo yokumpohn'nyo sosofitofosyohumentan'ngki uhwon'alokuhwono. Oso hunoso Anitu kako sekwoe mango sohwa'mo uy'montonoho. I sekwo huno ole waseyono. Anitu kako sekumo sefo'mawo'n'ngkiso sohwonji sekwo kako'nji songo ne'no humantokutne kuyoho. ²⁹ Sekwo a'amu Anitu'nji makotiku'nyo sokumo Anitu yahino hufa'u sekwoe simeho wop'ngo semokiyo'ne se-japmmentisofoho. Nom'ne anga'no sejapeso olenoho. Sekwo Kilaisiye yokumpohn'nyo sefo'mayo'ne somo simeho hi'ntnnono uyalokwofo. Nom'ne sejopalokunjoso olenoho. Sekwo Jisas Kilaisimne'no tohino womantifeho. ³⁰ Hohonta ngko sekwo'nji humamentohe sohonta sekwo ngkimo nto nohon'imentohofofoho. Ngko Anituye hungkuno a'amumo ujoso'no ikujoho pa'n'ngo syoho yokumpohn'nyo imotefoho. I olohonta sekwo upo'nalokwofo. Ngko oso pa'nyo ne'no yonji olohonta tango ne'no malokweno. Sekwo olo so'no huno waseyono. Sekwo ngko'nji majopohi'n'imentihwone so'no Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontani yo'mayo tangoso hinjoho'nimo ne'malofoho.

2

Nakwoe yofe monje esy'hwasi nom'ne a'amu somne'no hitoho wonalofono.

¹ Sekwo Kilaisi'nji makotiku'nyo so'ne yokumpohn'nyo lalohokwofo. Jisas Kilais sekumne'no hitoho ulo'mentiso so'no sekwoe simeho wop'ngo lasemo'n'ngkohoho. Anituye Towahuno Wop'ngo sekwoe simehomo humentan'ngki kako'nji simeho afa inontifi kakoe hungkunomo tifi lin'ngkwalokwofo. Sekwo nom'ne a'amu somne'no hitoho selofahon'ngki sekwo hofikine'no hitoho laselokwoho. ² Sekwo eno ntifijo'manji sekwo huno anga'no in'ngkuji simeho afa in'ngkuji sekwo nje simeho wop'ngo wonimokantifeho. Oso'no sekwoe simehoso anga'nohino'nji fosyohumantokuno. ³ Sekwo huno sekumne'nohini syafihu'n'ngkutoho. Yo'mayo yahino wonyo so'njo sekwoe yofe ho'noma'nyo'neso foho'naopmno. Sekwo yokumpohn'nyo imo'n'ngkutoho. O'o, sekwo nom'ne a'amu somne'no hwahopo pawomno. Sekwo nom'ne a'amufe hon'ngkano wop'ngo somne'no huno ole syafisyikutoho. Nakwoe yahinoso hofikimo yakolo'nnyofoho. Ose syafisyikutoho. ⁴ Sekwo anga'no anga'nohino soku sekwoe yo'mayo yo'mayo osomnohini syafisyikutoho. O'o, nom'ne a'amu somne'no syafisyikuji ufo'mapmno.

Kilais kakoe yofe monje ehin'ngkahon'ngki Anitu kakoe yofe hiso ho'nima'mentisofoho.

⁵ Oso yahino wonyoangkafo Jisas Kilais imentiso pa'nyoso sekwoe huno afa'nohini in'ngkuji tifi fin'ngkamno. ⁶ Jisas Kilaisiye yahinoso olenoho. Jisas kako nakwoe hwaho lopo mape sohonta kako Anitu nehwo humamentisofoho.

I oso'no Jisas kako oso yofe engo hwofilo'nnyo somne'no mosyafisiyo'njo yonto yofe osomo yokumpohn'nyo mokemokosyohumamentisofoho.

⁷ O'o, nihu'no awonoho. Jisas kako Anituye humayo so'nji yofe engoso yokumpohn'nyo engo so'nji nuliko'manto a'mu hwahoponjosi

aswo ma'mentiso sohwo Jisas kako yofe engo ane pa'nyo'njohwo imo'n+mentisofoho.

Kako syoho ulohofiyo pa'nyo imo'n+mentisofoho.

A'amu hwahoponjoso uhwon+mentohofoso a'amu hwahoponta'angohwo pa'nyo uhwon+mentohofofoho.

⁸ Jisas huhwo sohwo kako kakoe yofe engo monje yasyonto kan+ngkwohwoe hungkunomo haloho po'm+wento kakoe pe'nyo so'no eno ulonto pe'n+mentisofoho.

Kakoe pe'nyoso a'amu hon+ngkano wonyo'njoso pa'nyoso iyo hwo-jiyafiku'nnyo somo pe'n+mentisofoho.

⁹ An+tu uhwon+mentisoso Jisas kakoe yofe monje nto ehin+ngkahon+ngki uhwononto oso'no An+tu Jisas kakoe yofe yokintahopo ho'noma'mentisofoho.

Oseso An+tu kako yofe nom'ne a'amu somo hwofilo'nnyo uy+mentisofoho.

¹⁰ Jisas+mo An+tu kako oso yofeso uy+mentisoso a'amu ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji a'amu poyo nto pe'n+mentohofoso'nji Jisas+mne'no hwomtame ehumaf+kuji kakoe yofe ho'nomapitnne'ento An+tu yofe engoso uy+mentisofoho.

¹¹ A'amu hopi'nonohinofe mampahoso ole ho'nonefoho.

Jisas K+lais sohwo kako nakwoe Hwe Engo hweho. Ose ul+kuji nan+ngkwohwo An+tu huhwo'njiye yofe yokintahopo ne'no waweno.

Nakwo a'amufe pomponaho lopo wohumano.

¹² Oseso nje a'amu soku hohonta ngko sekwo'nji humamentohe sohonta sekwo nje mampahomo nupa'nont+fi tifi nn+ngkapmmentohofofoho. I olohonta ngko sekwo'nji mohumayo'njo kengopo humentan+mo sekwo nje mampahomo tifi ne'no nn+ngkapmno. An+tu sekumo asomo set+mayo so'no huno syaf+sy+kuji kakine'no syoho yokumpohn'nyo fiy+mno. Sekwo huno ole fi+syafi+hupmno. Nakwo An+tuye simeho tango ifi+syumofanoho li+kuji sekwo iyoho sen+ngkuhwoso'no An+tumo aho yokumpohn'nyo fi+kemokosyohumamno. ¹³ Nakwo huno nayohoho. An+tu nakwoe simeho mo'mo syoho yalokunjo so'no An+tuye simeho wop+ngo umo'nyo'ne yo'mayo syoho ifitnne'ento li+mentiso so'no An+tu kako kakoe yokumpohn'nyo nejap+hwoso'no kakoe syohoso uyantanoho. An+tuye hungkunomo tifi in+ngkayo'ne hunoso An+tu kako nejap+wo'n+ngkisofoho.

¹⁴ Yo'mayo syoho ki+ko fiyo kili+wo'n+ngkohoho so'no ki+ko wonyo hungkuno ulohotoho. Yoka ulohotoho. O'o, oso yahino hiso foho'namofo. Sekwo yo'mayo hopi'nonohino iwo'n+ngkohofoso simeho wop+ngo'nji fikuno. ¹⁵ E'wa, sekwo oso hiso ifijo'manji sekwo An+tuye mehomi soku olo hwaho lophonjo a'amu hon+ngkano wonyo pi'n+ngo'njo lopo nohumentan+ngkuji sekwo hon+ngkano wonyo ane wop+ngo'nohini uyant+feho. Oseso a'amu nom'ne nosehon+ngkuji sekwoe yahinoso wonyofoho maseli+fitnnehofo. Sekwo a'amu An+tu'nji humalofo soku a'amu olo hwaho lopo si+kwomjo ho'mo humalofo somo sekwo hntokwaliyo pomponaho hopa li+swahon+ngkuji ¹⁶ oso sekwo An+tuye hungkuno songo ne'no humayo'neso hungkuno woluti+hwant+feho. Ose'manji Jisas K+lais+ye Si+kuno Engo somo ngko sekumne'no si+monyo uy+monnoho. Hwap+ngoso yo'mayo syoho sekumne'no siki imentohe'maho. O'o, syoho homo somo ne into'nowentan+ngkuhwososo uhwon+monnoho. Oso'no ngko sekwoe yofe woho'noma'monnoho.

¹⁷ A'amu An+tune'no yahu sojopo fonjokisasy+wo'n+ngkohoho hopaso sekwo An+tumne'no simeho hi'ntnnono uyont+fi sekwoe simeho,

huno, afa inontiꝑi yo'mayoso Anitumo uyimentohofofoho. Oso hopaso sekwo ngkine'no simonyo ifijo so'no nje honiyoso hofiꝑko wofonjonisihumantifitikenno. Ngko huno maniyohoyohoho. I oso hiso imo'n'ingkuhwoso'no'manji nje simeho wopingo wanimo'n'imontonoho. Oso'no olo simeho wopingo hiso ngko sekumo womotasefohi'n'imonne'no yohono. ¹⁸ Oso pa'nyoso sekwo ngkine'no simeho wopingo wasemo'nono. Nakwo nufohi'n'ingkuhwasi simeho wopingo wonamo'n'imontonoho.

Poul kako Timouti sohwoe hungkuno mt+'mokumentisofoho.

¹⁹ Ngko sekwoe angopono Timoutimo lihwatimne'enji Hwe Engo Jisas Kilaisimo jomo ulalokweno. Kako oso hiso'no honingkano somo hwasampesoso ngko we'enepi wolihwatimonne'no yohono. Timouti kako nose'mahwosi ngkimo asomo noni'mahwosi sekwoe hungkuno yo'mayo se'maso so'no wantimontonoho. Ngko nupa'nimo sekwoe hungkuno hiso ngkimo yokumpohn'nyo wanisosofito'montonoho.

²⁰ Timouti huhwo sohwo kako sekwo'nji simeho afa inalokwofo sohwo nom'ne a'ammu kako pa'nyo sohwo olopo mohumuyoho. O'o, Timouti'nji nekwoe simeho sekumne'no afa iniwo'nngkuhwoyo.

²¹ A'ammu nom'ne sohwa hofiiko Anitumne'no simeho nto iwolo'mokumentohofso sohwa hofiiko hofiiko huno syohomnohini syafisyiwo'nngkohofofoho. Hofiiko Jisas Kilaisiye syoho somne'no huno mosyafisiyo'njo yiwo'nngkohofofoho.

²² Oso'no sekwo huno seyohoho. Timouti sohwo kako hwe wopingo hwaho Mehomi sohwa hofiiko homningkwowhosamo ufo'mawo'nngkohofso hopaso Timouti sohwo Jisas Kilaisiye syohomme'no nifo'mawo'nngkisio hwaho.

²³ Ngkimo yo'mayo ni'mane so'no huno nihwoso'no Timoutimo wolihwatiimo.

²⁴ Ngko sekwoe angosopo se'mayone Anitu honingkano nimofiyo'ne jomo ulalokweno. Ngko honingkano nimofihwoso'no ngkosukummo we'enepi wose'mammonnoho.

Poul kako Epeefɩloutaitas sohwoe hungkuno mtɨ'mokumentisofoho.

²⁵ Ngko huno ole niyohi, ngko neningkwa'wehwo Epeefiloutaitas sekwoe ango pone'no wolihwatimo eso huno niyohoho. Kako ngko'nji Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo iwo'n'ingkuhwoyo hweho. Hohonta sekwo kakimo ngkiyepono uhwatimentohofihweho. Oseso kako sekune'no ngkimo nifo'mawo'n'ingkiso hweho. ²⁶ Sekwo Epeefiloutaitas mnokino engo tipema'mentiso so'no upa'n'imentohofso so'no kako huno pi'n'ingo syasyefisyonto wasehonimonte'no yalofoho. ²⁷ U nehopi. Kako mnokino engo tipemanto wape'n'imonto imentisofoho. I oso'no Anitu kakine'no hitoho ulo'mentisoso kako mape'n'immentisofoho. Oso hitoho hiso kakine'nohini ulo'mentiso'maho. O'o, ngko huhwo'nnontnne'no ulo'mentisofoho. Anitu kako ole limento, Poulimo tango nom'ne nom'ne u'manohonto Epeefiloutaitas wopingo umokumentisofoho. ²⁸ U nje simeho wopingo nimo'n'ingkahon'ngki sekuyepono wolihwatimne'no yohono. Kako sekumo apa'no se'mahwoso'no uhwon'ngkuji sekwoe simeho wopingo wasemo'n'imontonoho. Oso'no nje simehoso nohayo wanimontonoho. ²⁹ Sekwo kakimo nuhwon'ngkuji sekwo Anitumne'no simonyo yalokwofo so'no sekwo simeho wopingo uyikuji utimapmno. Sekwoe a'amu Epeefiloutaitas oso hwoe yahino'njo pa'nyo sohwamo uhwon'ngkuji osohwafe yofeso foho'nomapmno. Oso'no sekwo hofikoe hungkunomo hofiyo'no foho'nomapmno. ³⁰ Sekwo ikanopo human'ifi Poulimo pipi ufo'mane'entifi Epeefiloutaitas uhwatimentohofofoho. Kako ngkimo noni'manto kako Jisas Kilaisiye syohomnohini huno syafisyonto

kako we'enepe wape'nimonto imentisofoho. A'amu oso pa'nyo sohwamo hofikoe yofe foho'nomapmno.

3

A'amu Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyo oso a'amu sohwo kako a'amu ne hweho.

¹ Nje a'amu soku, ngko hungkuno sekune'no mti'mokalokwe loso we-sojwao'mneso olenoho. Sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisimne'no simonyo fiyimno. Ngko olo hungkuno apa'no selalokwe so'no piso'mo'nyo mann'ngkiyohoho. O'o, sekumo sefo'mayo'nefoho.

² Sekwo a'amu hwasyo liwo'n'ngkohoho sohwamne'no i'waho nto'no fiyimno. Hofiko sekumo hofikoe hon'ngkano hohontajo somo upesemotowantife'no yalokwofo. Oso'no sekwo hwe sohwasiwo sekwoe a'apahoso sihu wosekolofantife'no yalokwofo. ³ A'amu huhwo sohwa hofiko sihu kolo'niwo'n'ngkohoho sohwa hofiko hofikoe hwasyo hungkuno ole losetihwalokwofo. Sekwo Jisasiwo simeho hi'ntnnono uyikuji hwe sohwa a'apaho sihu kolo'nifijo'manji Anituye a'amu ne umo'nantifeho. Oso hwasyo hungkuno losetihwalokwofo. Nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi kakoe Towahunonji nohumentani Anitu ne sohune'no hwomtame yihumawo'n'ngkuhwone'nwoho. Oso yahino hiso a'apaho sihu kolo'nyo yahino somo yakolo'nnyofoho. Jisas kako nakumo naloho'mentiso so'no syafisyontani oso hiso'no isamayoka uliwo'n'ngkuhwone'nwoho. Yo'mayo yahino nakwoe a'apahopo yososo Anituye a'amu ne imo'nyoso mmo'nanehwono. ⁴ Yo'mayo yahino nakwoe a'apahopo yososo u yo'mayo yofe mokosyohumasoso u yo'mayo syoho yososo oso hiso Anituye a'amu ne imo'nyo'neso nifo'mantontentesi ngko nom'ne a'amu sohwamo nuyakolohm'nesohilo. I oso'no ngko nje yofe noho'noma'ni'mnesohilo. ⁵ Hwap'ngoso olenoho. Nje na'u ngkimo aswo nimahon'ngki sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihune i'mofopahon'ngki nje a'apahomo hofiko sihu nikolo'mentohofofoho. Ngko a'amu Isilael hwo'nyoho. Ngko Mpenyamin'ye temtitofa mta'ango hwo'nyoho. Ngko Hipilu hungkuno'njo hwo'nyoho. A'amu Juta sohwafe yahino hopi'nonohino somo in'ngkamote hwo'nyoho. Ngko a'amu Falisi imo'nonji hofikoe hon'ngkano hungkunoso hopi'nono aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'n'mentohefoho. ⁶ Ngko a'amu Juta sohwafe yahino so'no nimo'n'ngkahon'ngki a'amu Jisas Kilaisimo in'ngkawo'n'ngkohoho somo fonjahumotefoho. A'amu Jutafe hon'ngkano hungkuno somo in'ngkayo so'no nohon'ngkuji wontantife kiko hon'ngkano wonyo nihu'no ane hwosoho. ⁷⁻⁸ Yo'mayo hohontajo ngko yahino wop'ngo imote so'no yofe engo nomanji, Wop'ngo hwo'nyoho, ko hnnonji Jisas Kilaisimne'no huno ito'no nyahon'ngki hohontajo yahino sakinjofoho. Kilais Jisas kako nje Hwe Engo sohune'no huno tipemanji oso hune'nohini ngko huno niyohoho. Kako ne'njo hweho. Kako yo'mayo hwahoponjo somo hwofilo'nnyo hweho. Oso'no ngko yo'mayo yahino wop'ngo so'no syafihu'motesa yahwoyoho pa'nyofoho lonji Anituye a'amu ne imo'nyo'neso monifo'manehoho. O'o, Jisas Kilais kako ntoho'mentiso so'no aho yokumpohn'nyo kemokosyohumanji ⁹ ngko Jisas Kilaisimo ufohi'n'mentohefoho. Yo'mayo hon'ngkano hungkuno somo hofiyo'no in'ngkamote so'no Anitu kako kiko wop'ngo hwosoho. Ose manjofoho. O'o, ngko Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono umentohi so'no wop'ngo hwosoho ose ntimentisofoho. ¹⁰ Ngko olo anga'nohino loso'no

nimo'n'ingkohoho. Jisas Kilaisimne'no huno nto'no syafisyi'mo oso Jisas lika'mentiso sohontajo yokumpohn'nyo ma'mentisoso sikuno huhwo huhwi wonifo'ma'montonoho. Oso'nji Jisas kako tohino ma'mentiso so'nji ngko kako'nji majopohi'n'ingkhono. Jisas kako poyo pe'nyo so'no iyoho munyo'njo yonto pe'nimentiso hopaso ngko ne'no nohumahm'mo poyo pe'nyo so'no iyoho mann'ingkohoyohoho. Oso'no nimo'n'ingkohoho.
¹¹ Ngko ose i'mo Jisas apa'no ntikafo so'no wohontohumamonnoho.

Poul kako mjake'we hnnyo somjo hohwafo somo i'mofayo'ne syoho yokumpohn'nyo imentisofoho.

¹² Ngko ole maselimnehono. Ngko hon'ingkhano wonyo ane'njo Jisas Kilais pa'nyo nto imo'n'ingkohono. O'o, ose maselimnehono. I oso'no ngko Jisas pa'nyo umo'n'imonne'no syoho engo yalokweno. Jisas kako ngkimo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne nto nima'mentiso so'no ngko Jisas pa'nyo umo'n'imonne'no syoho yalokweno. ¹³ Nje a'amu soku, ngko Jisas hon'ingkhano wonyo ane'njo pa'nyo nto imo'n'ingkohono, ose mosyofisyalokuyohono. Yo'mayo imote so'nji yo'mayo ni'ma'mentiso so'ntnno in'ingo mofonji huno mosyofisyalokuyohono. O'o, oso noho'nasyonji olo'nohini syofisyalokweno. Yo'mayo tifi no'mo ma'mne so'no syafisyonji oso'no syoho wokino'njo yalokweno. ¹⁴ A'amu mjake'we hnnontifi hohwafo somo ho'yango mayo'ne i'mofawowo'n'ingkohoho sopo ngko i'mofayo'ne syoho yokumpohn'nyo yalokweno. Oso hopo sopo i'mofaho'me'no Anitu kako oloso wontapmmontonoho. Jisas Kilais kako ngkimo yo'mayo ntoho'mentiso so'no ngko kako'nji songo ne'no nohumanti'mne hwo'nyoho. Oso nje ho'yangofoho.

¹⁵ A'amu Jisas Kilais kakoe hungkunoso toyo yamo'nyo soku sekwo olo nje huno sejapoheso mafikuji oso pa'nyo hmmo'n'imno. A'amu fehohnjo soku, sekwoe hunoso nom'ne kengo'manji Anitu kako oso hiso'no nosetihwahwosi sekwoe huno somo wehohosasehumontonoho. ¹⁶ Oseso Anitu kako yo'mayo nto setihwamentiso somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafikuji tifi fin'ingkamno.

¹⁷ Nje a'amu soku, sekwo nje yahino iwo'n'ingkohe somo nn'ingkopalokwofo somo nuhwon'ingkuji fin'ingkamno. ¹⁸ Olo so'no ngko sikuno pi'n'ingo engo somo selimentohe sohwo'ni olohonta ngko apa'no selonji nje timo mta'ni timijo niswahopohoho. Hwap'ingoso a'amu pi'n'ingo engo hofiko Jisasiye hon'ingkanomo in'ing kayo so'ne poji yontan'ingkofo uhwononji timijo niswopalofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko Jisas Kilais iyo hwojiyafiku'nnyo somo pe'nimentiso sohwoe mango hwafoho. ¹⁹ Yo'mayo wonyoso hofikoe simoho sohwo umo lonte sohwo hofikoe anituyoho. Osomo in'ingkawowo'n'ingkohofoho. Hofiko yo'mayo yo'mayo yahino wonyo yontife somne'no hofiko wonimango muniwo'n'ingkisofoho. Oso'no hofiko hwa'mo hwa'm'ingo iwo'n'ingkohofoho. Hofiko yo'mayo hwahoponjo somne'nohini syafisyiwo'n'ingkohofoho. Oso a'amu hiso hofiko tikanomnefoho. ²⁰ I oseso nakwo hn'nwi ahwomomjo Anituye angomne'nwoho. Nakwoe hwe engo Jisas Kilais kako ahwomo mta'ni kako asomo pihwosi asomo netimayo'ne hontohumalohwono. ²¹ Jisas Kilais huhwo sohwo kako kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji kako yo'mayo hopi'nonohinoso kakimo enjwa'mo ho'nasyihwosi womokosyohumamontonoho. Oso yokumpohn'nyo engo hiso'nji kako nakwoe a'apaho wonyoso wae yaofihwosi kakoe a'apaho songo pa'nyo nom'ne wonyoangkafoso wonejapmmontonoho.

4

Poul kako a'amu Filipai somne'no hon'ngkano hungkuno ul'imentisofoho.

¹ Oseso nje a'amu soku, sekwo nje syoho somne'no ho'yango mayo pa'nyo kuyoho. Sekwo nje simeho wop'ingo n'mokuwo'n'ngkohoho kuyoho. Sekwo nakwoe Hwe Engo sohune selontne so'no huno syaf'sy'kuji sekwo yokumpohn'nyo filohopmno.

² Siko Youtiya kinonji Sintike kinonji siko nje mu sofahusi siko nje hungkunomo upa'ninyo. Siko Jisas'mo ufohi'n'mentisiyo so'no yoka hungkuno hnn'wo'n'ngkisiyoso noho'naofohos'si siko simeho afa hmninyo. ³ Oso hungkuno we'eso a'mu sofa'umo ulonji i k'iko ngko'nji syoho afa'nono nehopi iwo'n'ngkuhwoyo sohwasimo hungkuno wakil'mne'no yohono. K'iko oso a'mu sofa'u siko yoka majo'njo sofa'umo ufo'maho. Siko oso a'mu sofa'u siko ngko'nji Jisas K'lais'ye hungkuno syoho somne'no n'fo'ma'mentisiyo fa'uyoho. Oso fa'u'nji nom'ne hwe K'ilemen'nji nom'ne sohwanji hof'iko ngko'nji syoho afa'nono iment'hwonefoho. A'amu hihn'nwiye yofeso An'ituye iyoswo songo ne'no humayo somo weho.

⁴ Sekwo s'ikuno huhwo huhwi sekwo nakwoe Hwe Engo sohune'no s'imonyo fiy'mno. Ngko apa'no wasel'mne'no yohono. Kakine'no s'imonyo fiy'mno.

⁵ A'amu nom'neso sekune'no ole wosesyof'syant'ifeho. A'amuso hof'iko sekumo wonyo selohopijo so'no sekwo aku muyo'njo so'no nosehon'ngkuji wop'ingofoho huno uy'montonoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas K'lais kako we'enepi wapmmontonoho. Oseso sekwoe humayo so'no nto'no f'syaf'hupmno. ⁶ Sekwo yo'mayo so'no huno pi'n'ingo engo syaf'sy'kutoho. O'o, sekwo yo'mayo so'no umofonyo ikuji sekwo An'itumo jomo ul'ikuji isamoyoka ul'mno. ⁷ An'itu simeho pompenjiyo nejap'wo'n'ngkisoso a'amu hwahoponjo hn'nwiye huno nay'wo'n'ngkiso somo yakolo'nnyofoho. Nakwo Jisas K'lais'nji ufohi'nontani kako nakumo simeho pompenjiyo nejap'wo'n'ngkisoso nakwoe huno somo wop'ingo nemokosyohumaho.

⁸ U nje a'amu soku, ngko hungkuno nom'ne anga'no wasel'monne'no yohono. Sekwoe hunoso ole'nohini f'syaf'hupmno. Yo'mayo ne'njo so'no yo'mayo wop'ingo so'no yo'mayo ito'nohino so'no huno f'syaf'hupmno. Yahino wop'ingo somnohini f'syaf'hupmno. A'amu yo'mayo wop'ingo'nohini iwo'n'ngkohoho oso'no huno f'syaf'hupmno. Wonyo so'no nosyaf'sy'kutoho. Sekwo yo'mayo An'itumne'no isamoyoka ujo osomnohini f'syaf'hupmno. ⁹ Yo'mayo yahino ngko loset'hwamentohe ma'mentohoho so'nji yo'mayo ngkine'no upa'n'mentohoho so'nji yo'mayo yahino imentohe somo uhwon'mentohoho so'ntnno huno syaf'sy'kuji t'fi nn'ngkapmno. Ose ikuji An'itu kako simeho wop'ingo nejapmmentiso sohwo sekwo'nji wohumamontonoho.

Poul kako a'amu Filipaiso hamniyoho umentohoho'no isamoyoka ul'imentisofoho.

¹⁰ Hohonta sekwo ngkine'no huno ne'no ko syan'f'syont'ifi simeho afa ntopalokwofo so'no nt'ihwayo'ne hon'ngkano mot'ipema'mmentohofohoho. I olhonta sekwo not'ipemant'ifi ngkimo hofiyo n'fo'mantokwofo so'no nje s'imonyo iyoso m'ikun'imposofoho. Ngko s'imonyo yonji An'itumo isamoyoka ulalokweno. ¹¹ Ngko yo'mayo so'no jomo masel'mnehono. U ngko umofonyo, u ngko yo'mayo hi'njo hwon'i'manji ngko hunoso olo'no syaf'sy'wo'n'ngkohono. U nje yo'mayoso hoponoho. Ngko simeho

wopíngo'nji wohumamonnoho. Ose liwo'níngkohe hwapíngoso olenoho. Ngko nje huno hiyaso wo'mojo so'no tìpemanji wopíngo'nohìni humaleno.

¹² U ngko sìkuno nom'nemo ho'yango wosopayo'ne umofonyo miyì'mo u ngko hoponoho. U, ngko sìkuno nom'nemo motìpemahm'mo ngko hoponoho. Oso'no ngko ho'yango wosopayo momaso'njo iyoso'no huno mosyofìsyalokuyohono. ¹³ Oso huno hiyaso wo'mojoso olenoho. Jisas Kìlais kako kakoe yokumpohn'nyo'nji nìsosofitofò'ne so'no yo'mayo nì'mante so'no ngko sìmeho wopíngo'nji humawo'níngkohe hwo'nyoho.

¹⁴ Yo'mayo tangoso ngkimo nì'mahoníngki sekwo ngkimo nìfo'malokwofoso wopíngofoho. ¹⁵ Sekwo hwe moya'mi Filipainjo soku sekwo ngkine'no huno moi'wonoho. Hohonta ngko sekwo'nji humanji Kìlais Jisasiye hungkuno losetìhwoma'mentohe sohonta ngko hwaho Masetouniya ulìko'mahoníngko oso hohosohonta sekwo ngkimo nìfo'ma'mentohofofoho. Anìtuye a'amu nom'ne angoponta'angoso monìfo'masofoho. O'o, sekwo'nohìni nìfo'ma'mentohofofoho. ¹⁶ Ou ngko ango Tesolounika humentaníngko sekwo ngkimo sìkuno anga'no anga'nohìno somo nìfo'ma'mentohofofoho. ¹⁷ Sekwo ngkimo nìfo'malokwofoso wonyoangkafofoho. Oso hiso'no ngko sìmonyo yalokweno. I oso'no sekwo yo'mayo nom'neso ntapmno maselìmnehono. O'o, sekwo ngkimo yo'mayoso ntapìwo'níngkohofoso uhwononji huno ole niyohi, sekwo Anìtumne'no huno engo syafìsyontìfi kakoe syoho somne'no huno ne'no syafìsyontìfi sekwo ngkimo yo'mayoso nìfo'mawo'níngkohofò. Oseso Anìtu kako yo'mayo wonyoangkafofoho sekumo aku wosejapmmontonoho. Oso hiso'no sìmonyo mìkunìmposo yalokweno. Oso sìmonyo iyoso yo'mayo ntapìwo'níngkohofò somo yakolonoho. ¹⁸ Olohonta sekwo ngkimo yo'mayo ntapmmalofoso hoponoho. Ngko umofonyo miyì'mnehono. Yo'mayo Epeefìloutaitas sekumta'ni manto nìmotapmmasoso ngko nto ma'malefoho. A'amu Anìtumne'no yahu fonjokisasyìwo'níngkahoníngkofi Anìtu sìmeho wopíngo umò'nìwo'níngkiso hopaso sekwo ngkimo yo'mayo ntopahoníngkofi Anìtu kako sìmeho wopíngo umò'níngkohoho. ¹⁹ Jisas Kìlais yo'mayo hwapíngo sohwo'nji ufòhi'nìmentohofò so'no nje Anìtu kako sekwo yo'mayo so'no umofonyo ifìjo so'no wosejapmmontonoho. ²⁰ Nakwoe Anìtu sohwo kako naníngkwohweho. Oseso nakwo kakoe yofe so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji sìkuno engolopohamo woho'nomehwano. Hungkuno nehopeho.

Hungkuno ae'uyofoho.

²¹ Sekwo Anìtuye a'amu Jisas Kìlaisìmo ufòhi'nìmentohofò sokumo ngko nje a'amufò selalokweno. A'amu ngko'nji humalofo sohwa hòfìko sekune'no, nakwoe a'amufò selalokwofo. ²² Anìtuye a'amu olopo humalofo hopi'nonohinoso hòfìko nakwoe a'amufò selalokwofo. Oso hwe engo hwaho mokosyohumawo'níngkiso Sisa sohwoe angomo humalofo a'amu fehohnjoso hòfìko sekune'no nakwoe a'amufò eso nìhu'no yokumpohn'nyo selalokwofo.

²³ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kìlais sohwo kako sekumo wopíngo waselohofono. Nje hungkunoso osohopeho.

Koulousi
Olo Iyoswo loso Poul A'amu Koulousi somne'no
Mt'i'mokumentisofoho.
Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *tiwenti-nain'nji* (29) *teti-wan'nji* (31) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul kako a'amu Koulousi somne'no mt'i'mokumentisofoho. I oso'no ang'o Koulousi hopo sopo ne'no a'amu 'Apousel' Sohwafe Syoho iyoswo somo Poul oso ang'o Koulousi sopo i'mofayo so'no mamti'mokinyofoho. Oso iyoswo mt'i'mokiyo hwap'ingoso olenoho. Ang'o Koulousi sopo a'amu *Nousitik* osohwa humunyo ponoho. Oso a'amu hiso hofiko Jisasimo in'ing kunyo Koulousinjo sofe simeho hi'ntnnonohino somo wonyo umokontan'ing kofi Poul kako olo iyoswo loso hofikimo ito'no mihwajiyo'ne mt'i'mokumentisofoho. Iyoswo homo lomjo hungkuno simo'mjoso olenoho. Jisas sohwo yo'mayo hopi'nonohino somo yakolo'nyo hweho. Olo iyoswo hiloso Poul kako ang'o Loum sopo impojoho yonto mt'i'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo hungkuno homo lomo atof'o lihwas'i tifi un'ing kohwano.

1-2 Ngko Pouli'ni Kilais Jisasiye hungkuno a'amumo uyohojiku'mofo (*apousel*) syoho'njo hwo'nyoho. Anitu olo syoho loso'no kakoe huno mta'ni nihwosopo'mentisofoho. Ngko'nji nen'ing kwa'wehwo Timouti'nji nekwo nohumentai olo iyoswo loso sekwo a'amu Koulousi sokune'no mt'i'mokalokuhwayo. Sekwo Anituye a'amu soku Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyontifi kakine'no yokumpohn'nyo lohokwofo. Oso'no emo'n'ing kohoho. Nan'ing kwohwo Anitu kako sekumo yo'mayo wop'ing'o selohofihwosi sekwoe simeho pompenjiyo wosejapmmontonoho. Oso'no emo'n'ing kohoho.

A'amu Koulousiso hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho.

3 Nekwo jomo ujoso engolopohamo nekwo sekune'no isamoyoka nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye Mpohune'no isamoyoka ulalokuhwoyo. 4-6 Hwap'ingoso sekumne'no hungkuno ole upo'nalokuhwayo. Hohonta simo'mo ne'mo Anituye hungkuno wop'ing'o se'ma'mentiso sohonta sekwo haloho po'mentohofofoho. Yo'mayo wop'ing'o Anitu sekumne'no selohofone so'no ahwomomo womantifeho. Oso'no sekwo Kilais Jisasi simeho hi'ntnnono nehapi uyontifi Anituye hwe moya'mi hopi'nonohino soku sekwo simeho afa inalokwofo. Anituye hungkuno wop'ingoso se'ma'mentiso hopaso ang'o yawojo'meemo u'malofoho. Hungkuno wop'ing'o loso upa'nontifi yahino wop'ing'o yalokwofo. Sekwo oso hungkuno simo'mo upa'nimentohof'o sohonta Anitu sekumo sefo'mayo'ne so'no huno seyahon'ing ki oso yahino wop'ing'o somo ema'mentohofofoho. 7 Epeefilos sohwo kako Anituye hungkuno wop'ing'o hiso losetihwamentiso so'no sekwo kakine'no huno seyohoho. Osohomo nekwo kakine'no simeho afa uyalokuhwoyo. Kako Kilaisiye syoho ulohofiyo wop'ing'o hweho. Kako nekwo'nji syoho afa'nonohino hweho. Kako hofiyo efo'mawo'n'ing kiso sohwo Kilaisiye syoho somo wop'ing'o mokosyohumawo'n'ing kohoho. 8 Anituye Towahuno Wop'ing'o kako sekumo simeho afa inyo yahino wonyolangkafo sejapmmmentiso so'no Epeefilos kako elimentisofoho.

Poul kako a'amu Koulousi somne'no Anitu yokumpohn'nyo utofo'ne Anitumo jomo ulimentisofoho.

⁹ Oso hungkuno homo somo simo'mo upo'nontai nekwo oso homo somo Anitumo sekumne'no jomo ulomawo'ningkuhwoyo. Olo so'no jomo ulalokuhwayo,

Anitu sekwo yo'mayo ifitnne'ento limentisoso sekwoe hunomo wom-
ehu'meesesyono.

Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako nosefo'mahon'ingkuhwosi sekwo
Anituye yahino wopingo so'no huno wopingo tipemafikuji Anituye
hunomne'no huno waseyimontonoho.

Oso'no jomo ulalokuhwoyo. ¹⁰ Oseso yo'mayo yahino wopingo nakwoe
Hwe Engo hi umo'none somo sekwo in'ingkafigoso sekwoe yahino
humayoso kakoe simaho wopingo umokantifeho. Yo'mayo syoho sekwo
ifijosos ne umo'nimontonoho. U sekwo Anitumne'no huno seyososo oso
hunoso engo umo'nimontonoho. ¹¹ Olo so'nji sekumne'no jomo ulalokuh-

woyo. Nakwoe Hwe Engo sohwoe yokumpohn'nyo wonyoangkafoso
kako yokumpohn'nyo setofihwoso'no sekwo yokumpohn'nyo lohofikuji
yo'mayo tango se'mahwoso'no sekwo simaho wopingo'nji wohumantifeho.

¹² Oseso simaho wopingo'nji nohumafikuji nan'ingkwohwo Anitumo
isamoyoka ulantifeho. Hwap'ingoso kako kakoe mehomi somne'no
yo'mayo wonyoangkafo ulohofoneso mapitnne'ento imentisoso
sekwo mayoso hoponoho. Oso hiso Anituye a'amu hopi'nonohino
hn'nwi pomponahopo humalohwone hn'nwi nakwo womantanoho.

¹³ Hohonta mewoso sohwafe kan'ingkwohwo Seten kako sikwo'mjoho'mo
yokumpohn'nyo nemokosyohumamentisofoho. I olohonta Anitu
kako kakoe Hwomu anga'nohino sohumne'no umo'nalokunjo sohwoe
temtitofomo menehumaji'mentiso hn'nwi pomponahopo humalohwono.

¹⁴ Hon'ingkanos wonyoso nakumo nokilo'mokomokonesyohumentan'ingki
Anituye Hwomu Jisas kako nakwoe hon'ingkanos wonyoso wae enaofonto
nakumo isihutofonema'mentisofoho.

Kilais kakoe yahino'nji syoho ntnne hungkunofoho.

¹⁵ Nakwo Anitu sohumo muhwonyo'njo iwo'ningkuhwone
sohwo kakoe Hwomu Kilais a'amu uhwonimentohofosohwo kako
Anitu'nji ni'hu'no afafoho. Anitu kako nakwoe hwaho yo'mayoso
mamti'mokummentiso sohonta Jisas Kilais kako humamentisofoho.

¹⁶ I Anitu kakoe Hwomumo ulahon'ingki Kilais huhwo sohwo yo'mayo
ahwomomjo hwahoponjo kako mt'i'mokumentisofoho. Yo'mayo
uhwon'wo'ningkuhwone so'nji yo'mayo muhwonyo'njo iwo'ningkuhwone
so'nji kako mt'i'mokumentisofoho. Kako Seten'nji kakoe towahuno
wonyo sohwanji mt'i'mokumentisofoho. Kako a'amu ahwomomjo
sohwamo mokosyohumayo sohwanji a'amu hwahoponjo sohwanji
mt'i'mokumentisofoho. Yo'mayo hopi'nonohino mt'i'mokumentisoso

Anitu kako Kilais kakimo enjwa'mo ho'nahumentisofoho. ¹⁷ Yo'mayo
mt'i'mokumentisoso kako hwap'ingo hweho. Kakoe yokumpohn'nyo'nji
yo'mayoso hul'i'mokomokosyohumawo'ningkiso hweho. ¹⁸ Nakwo
kakine'no in'ingkawo'ningkuhwone so'nwi kakoe a'apaho'nwoho
oso'no Jisas nakwoe hwe mnokino engo'njo hweho. Nakwoe songo
humayoso kako hwap'ingo hweho. Kako poyo pe'ningkahon'ingki
Anitu kakimo ni'hu'no si'momo ne'mo ul'ka'mentiso so'no kako
yo'mayo hopi'nonohino somo uyakolofonto mokosyohumayo hweho.

¹⁹ Anitu kako kakoe Hwomu Jisasimo uhwsopo'mentisoso nje huno

nje humayoso kako hopi'nonohinoso womano lonto uyimentisofoho. Ose uyimentisoso Jisasinji kaningkwohwo Anitu'nji sikoe humayo ni'hu'no afafoho. ²⁰ Yo'mayo ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji Anituye mangohwa imo'nimentihwoni'nwoho. I oso'no nakwo Anituye mango sohwana'nimne'no Anitu kako simaho afa unano lahonngki Jisas kaningkwohwoe hunomo iningkowahonngki iyo hwojiyafiku'nnyo somo a'amu sohwa Jisasimo fonjinto'ofosyahonngkofi Jisas kakoe honiyo usihuma'mentiso so'no Anituye simaho pompengo ifisyimo'mentisofoho. Oso'no Anitumo u'mayo'ne honingkanoso nakumne'no hwosampo'mentisofoho.

²¹ U sekwo soku hohonta sekwo huno wonyo'nji nohumantifi honingkanoso wonyo imotofo so'no Anituye mango sohwaso Anitu'nji mohumamotofo kuyoho. O'o sekwo ikanopo humamotofo kuyoho. ²² I lohonta Anituye hwomu sekumne'no poyo pe'nimentiso so'no Anitu kakoe a'amu ne kako'nji mokotiku'nyo'ne mesehumati'mentiso kuyoho. Oso'no Anitu sehwasopo'mentiso soku kakiyepono ipesemotasihwosi osopo sekwo honingkanoso wonyo ane'njo wohumantifeho. Sekwo Anituye simanopo lohofikuji wonimango masenoneho. ²³ I sekwo syoho ole fiyimno, Anituye hungkuno ne somo sekwo simaho hi'ntnnono uyikuji kakoe honingkanomo yokumpohn'nyo fikemokosyalohopmno. Yo'mayo hwahoponjoso honingkanoso hwasयो ipesomotaweloho. O'o, yo'mayo hungkuno wopingo upa'nimentohoho somo nusikwajikutoho. Hungkuno hiloso a'amu hopi'nonohino olo hwaho lopo humalofo sohwaso u'mayo'nefoho. Ngko Poulini olo hungkuno wopingo homo losomne'no syoho ulohofiyo hwo'nyoho.

Poul kako a'amu Koulousi somo ufo'ma'mentisofoho.

²⁴ Ngko sekumo sefo'mayo'ne tohino malokwe so'no simonyo yalokweno. Hwapingoso sekwo Anitumo iningkawo'ningkohoho soku sekwo Kilaisiye a'apaho fehohnjo kuyoho. Kilais kakoe a'apaho hn'nimo humaso so'no nakwo a'amumo ufo'mayone tohino malokuhwone so'no Kilais huhwo tohino malofoho. Oso tohino Kilais malokunjoso ngko moi'wo esojwafo'neso ufo'malokweno. ²⁵ Anitu kakoe a'amu ne sokune'no syoho esotihwayo'ne ni'hwosopo'mentiso hwo'nyoho. Oso'no sefo'mayo hiso'no kakoe hungkuno hopi'nonohinoso wolosetihwamne'no yohono. ²⁶ Hohonta olo hungkuno hiloso ni'hu'no hiyaso'mo wo'mojo so'no a'amu simo'mo ne'mta'ango hopi'nonohinoso mupa'nimmentohofofoho. I lohonta Anituye a'amu ne sohwaso'ne olo hungkuno hiloso utihwa'nyopo nto i'mofapohoho. ²⁷ Olo hungkuno hiyaso'mo wo'mojo loso olenoho. Kilais kako sekwoe simahomo humaho. Oso'no hwangku sekwo Anitu'nji wonyoangkafopo humayo'ne sekwo hontohumalofo. Olo hungkuno wonyoangkafo loso a'amu Juta somne'nohinimaho. O'o, a'amu temtitofa hopi'nonohino soku upa'nifitne'ento lonetihwamentisofoho.

²⁸ Oso'no nakwo Jisas Kilaisimne'no a'amu hopi'nonohino sokumo hungkuno yoloho'nohini losetihwalokuhwono. I nakwo a'amu anga'no anga'nohino olo hungkuno loso huno hofiyo ehohosasiyo'ne so'no huno pi'nango engo syafisyiwo'ningkuhwono. Hwapingoso nakwo ole namo'ningkohoho. A'amu ni'hu'no hopi'nonohinoso hofiko honingkanoso wonyomne'no i'waho ikuji Kilaisimo iningkayo yahinoso engo imo'ningkuhwoso'no hofiko a'amu ne imo'ningkuji Anitumo u'mapitne'entani syoho engo yalokuhwono. ²⁹ Olo syoho tohohmtanno'njo

yalokwe loso nje yokumpohn'nyo'nji'maho. O'o, Kilais Jisas kako kakoe yokumpohn'nyo ntapmmentiso so'nji yalokweno.

2

A'amu Koulousiso hofiko simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyikujo'no yo'mayo hungkuno hwasyo somo wae weemopife.

¹ Sekwo upa'nimno. Ngko sekumne'no a'amu Laoutisiyanta'ango so-hwa hnnonji a'amu nom'ne nje simano manohonyo'njo imotofo sohwa hnnontnne'no syoho engo yalokweno. Syoho engo hiso olenoho. Mpohumo sekumne'no jomo engo ulalokweno. ² Ole so'no nimon'ningkohoho. Sekwo yokumpohn'nyo ito'n'ngkuji simeho finimno. Sekwo Jisas Kilaisimne'no huno ehohosahin'ngkuji Kilais ne sohune'no huno waseyono. Anituye hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso olohifofo. Kilaisiyoho. ³ Yo'mayo huno wopingo hiyaso'mo wojoso wotipema'mo liso'manji u Kilaisimo weho. Osohumta'ni wotipema'monnoho. Anituye huno mikun'imposo hopi'nonohinoso Kilaisimo ehuhnnawo'nnyo hweho.

⁴ A'amu fihwo kako sekumo hwasyo hungkuno afofo'njo selihwoso'no sekwo mopiwasio'ne olo hungkuno loso ngko yolohoso selalokweno.

⁵ Ngko sekwo'nji mohumayo hwo'nyoho. I oso'no u nje huno somo ngko sekwo'nji hopa humaleno. Sekwo Jisas hne'no simeho hi'ntnnono engo uyontifi kakoe syoho hofiyo yalokwofo so'no simonyo yalokweno.

Nakwo Jisasimo ufohi'nontani songo ne'no humayo'neso nto ma'malohwono.

⁶ Kilais Jisas sekwoe Hwe Engo imo'n'imentiso so'no sekwo kako'nji hano femoyimno. Sikuno huhwo huhwi yo'mayo se'maso so'no Jisas sefo'mayo'ne so'no fisyafihupmno. ⁷ Iyo kako hwahopo nta'ni afofo, mijo, yo'mayoso mawo'n'ngkiso pa'nyoso nakwo Jisas mta'ni yokumpohn'nyo nomehwasi nakwo iyo hopa engo imo'n'ngkuhwasi yokumpohn'nyo wolo-hofano. Oso pa'nyo nakwo hungkuno wopingo losetihwamentihwone somo simeho hi'ntnnono engo uyimno. Yo'mayo Anitu sekumne'no imentiso so'no sekwo isamoyoka ulikuji sekwoe simehomo engo weese-mofihwono.

⁸ A'amu hwasyo hungkunonji ifofo hungkuno'nji nomokok-ilo'mokokosesyohumanoho. Oso a'amu ose sohwa hofiko a'mane hungkuno'nji hwahoponjo hungkuno ntnne'no wolosetihwantife'no yohofo. Hofiko Kilaisiye hungkuno masejofoho. Oso'no sekwo huno ito'no syafisyikuji sekwo i'waho nto'no fiyimno.

⁹ Hwapingoso Anitu kakoe yokumpohn'nyo kakoe huno hopi'nonohinoso Kilaisiye a'apahomo ehuhnnamo'nnyofoho. Kilais kako a'amu hwahoponjo sofe a'apaho manto olopo humamentiso sohwo Anituyoho.

¹⁰ Oso'no sekwo Kilaisi'nji humalofo soku Anitu kakoe yokumpohn'nyo nto seloho'maho. Kilais huhwo sohwo kako yo'mayo towahuno yokumpohn'nyo somo mokosyohumawo'n'ngkiso hweho. ¹¹ A'amu Juta sohwa nakwo Anituye a'amu hwona'nyoho lontifi a'apaho sihu kolo'nimotofo hwafoho. I oso'no sekwo Kilaisi'nji humalofo soku sekwo Kilaisiye yahino wopingoso a'apaho sihu kolo'nyo yahino somo uyohopo'mentohofofoho. Oso'no sekwoe a'apahomo makolo'nnyo kuyoho. O'o, sekwo huno wonyo so'nji hon'ngkano wonyo so'njimo hotijwamo'nnyo hwasoho. Oso'no hwahoponjo yahino wonyo yokumpohn'nyo oso mta'ni Jisas kako sekumo isihutofosema'mentisofoho.

¹² Mijo kiyomayo huyo'mango so'no wosyofisyano. Mijomo kesojisyasyoso

olenoho. Nakwoe honingkano wonyo somne'no Jisas pe'nimentiso hopa pe'nalokuhwono. I mijo mta'ni likafoso Jisasimo Anitu ulika'mentiso hopaso nakwo likofalokuhwono. Nakwo Anituye yokumpohn'nyo hisomo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no Anitu kako Jisasi'nji songo humayo'neso nelikofalofoho. ¹³ Hohonta sekwo sekwoe honingkano wonyo somo mohotijwaofe sohonta sekwo temtitofu kengo soku Anituye hungkunomo tifi miningkayo so'no sekwo Anitumo u'mayo'ne honingkanoso ni'hu'no awonoho. Osohonta Anitu sehonimentisoso sekwo honingkano wonyo somo humantifi poyo pe'ningkohofu hopa humentaningkofi sehonimentisofoho. I olohonta Jisas kakoe songo humayoso sejopahonngki Anitu songo semokonto sekwoe wonyo wae yasemo'mentisofoho. ¹⁴ Oso honingkano hungkuno Anitu Mousesimo uyimentisoso mokilo'mokosyohumanyo somo nakwo hwotoho hmmentihwone so'no hungkuno hiloso sekwo wonyo kuyoho nalimojofoho. Yo'mayo honingkano wonyo nakwo imotohwoneso Anitu nomanto Jisasiye iyo hwojiyafiku'nnyo somo meho'nasyonto moi'wo imokumentisofoho. ¹⁵ Kilais kako iyo hwojiyafiku'nnyomo poyo pe'nimentiso sohonta kako Seten'nji mewoso sofe yokumpohn'nyoso moi'wo imokumentisofoho. Anitu nje mango hwamo utihwa'nyopo uyakolofohofoho ulahonngki Seten kako wonimango unimentisofoho.

Nakwo Jisasi'nji poyo nto sape'nimentihwonefoho.

¹⁶ Anitu kako yo'mayo naloho'mentiso so'no a'amu sekumo woso-payo'ne u mijo'ne honingkano hungkuno selifijo'manji osomo sekwo tifi iningkakutoho. U sekwo yo'mayo wosopayo nyo'neso u Sikuno Engo somo muhwonyo'ne u hamno songo somne'no mosyafisiyo'njo sikuno iyoho humayo somo muhwonyo'ne oso'no yoka selifijo'manji sekwo osomo haloho upekutoho. ¹⁷ Hohonta oso yahino imotofoso swo'nohinoho. Tifi imo'none so'no netihwayo'nefoho. I olohonta Kilais kako poso sohwo yahino ne somo hwapngo hweho. ¹⁸ A'amu fihwo kako kakoe yofe monje poji yasyonto kako ahwomomjo a'amu sofe yofe ho'nomawo'ningkiso so'no selihwoso'no u ngko wojo uhwonngkohe so'no ngko sekumo sehwofilo'nnyo hwo'nyoho. Ose seloso'manji sekwo oso hwoe hungkunomo haloho pekutoho. Oso hwe huhwo sohwo sekwo kakoe honingkanomo miningkayo so'no kako sitofo noselihwoloho. O'o kakoe a'apahomne'nohino syafisyiwo'ningkiso hweho. Yokumpohn'nyo imo'niwo'ningkiso hweho. ¹⁹ Oso hwe huhwo sohwo kako Kilais nakwoe Hwe Engo sohomo mufohi'nyo hweho. I nakwo Jisasimo ufohi'nyo hn'nwi nakwo kakoe a'apaho'nwoho. Kako nakwoe mnokino engo'njo hweho. Nakwoe mnokino engo'njo huhwo sohwo kako kakoe a'apaho hn'nimo yokumpohn'nyo yano nejapiwo'ningkisosso nakumo mehuli'mokonasyiwo'ningkohoho. Oso'no kako kakoe a'apaho hn'nimo Anituye yokumpohn'nyo'nji huno wopngo'nji nejaponto sokafo nemokalofoho.

²⁰ Sekwo Kilais'nji sape'nimentohofu so'no Seten sohwo mewoso sohwanji hofiko sekumo yokumpohn'nyo mosemokosyohumafitnnehofu. I oso'no sekwo hohontajo honingkano hungkunomo iningkafigo so'no sekwo hofikimo enjwa'mo humalofo. ²¹ Olo honingkano hungkuno lomo sekwo peho'ne iningkowalokwofo. Sekwo yo'mayoso ahomo nomokosyohumafikutoho. Yo'mayo wosopayo noningkutoho. Yo'mayo somo nopm'mokukutoho. ²² Hungkuno hiso a'amu hofikoe huno mta'ni syafisyontifi lonetihwalokwofo. Yo'mayo hwahoponjoso moi'wo umo'nimonto yalofoho. ²³ A'amu oso honingkanomo iningkowalokwofo

somo uhwonontani nakwo huno hwasyoso ole syafisyiwo'n'ingkuhwoni, U a'amu hon'ingkanano wop'ingo'njofoho. Hwap'ingoso hof'iko hwomtame ehumantifi hof'ikoe yofe monje yasyontifi yo'mayo a'apaho umo lonteso monje yasyiwo'n'ingkohofoho. I oso'no nakwo huno wonyo so'nji hon'ingkanano wonyo so'nji wae yaof'neso hungkuno hiso monefo'manehoho. O'o, ni'hu'no awonoho.

3

An'itu kako Kilaisi'nji nakwo'njimo songo humayo'ne nelika'mentisofoho.

¹ An'itu kako Kilaisi'nji nakwo'njimo songo humayo'ne nelika'mentiso so'no nakwo Kilaisi'nji yo'mayo ahwomomjo so'ntnne'no yomohu'nyopo womeho'nosyano. Kilais nakwoe Hwe Engo sohwo yofe engo manto Anituye aho anga sohohtani nemokosyohumayo'ne humaho. Nakwo kako'nji wohumantane'no yi'hwono. ² Sekwo yo'mayo hwahoponjo somne'no huno syafisyikutoho. O'o, yo'mayo ahwomomjo somne'no fi'syafi'hupmno. ³ Hwap'ingoso nakwo yo'mayo hwahoponjo somne'no poyo hopa pe'nontani songo humayo neso Jisasimo ufohi'n'ingkahon'ingkuhwoni Jisas kako Anitumo ufohi'n'ingkahon'ingki An'itu kako wop'ingo nemokosyohumaho. ⁴ Kilais nakwoe songo humayo'neso ne hweho. Kako uti'hwanyopo i'mofapi'hwoso'no sekwo kako'nji nohumaf'ikui kakoe yokumpohn'nyo so'nji yofe engo so'nji womantifeho.

Olo hungkuno loso yahino yofoho so'nji songo ntnne'ne hungkunofoho.

⁵ Hwahoponjo yahino wonyo si'meho mo'mo mnonawojoso poyo wape'nono. Yahino wonyoso olenoho. A'mohufo, hungkuno wonyo, si'meho fefoyo, huno wonyo, nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi namo'nyo, osenoho. A'amu nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'nosohwo kako yo'mayo ho'yangoso kako an'itu pa'nyo umokonto kako oso humnohini in'ingkowalofoho. ⁶ A'amu oso yo'mayo hwahoponjo yahino wonyoso iwo'n'ingkohoho somo An'itu kako si'meho wonyo uyonefoho. ⁷ Hohonta hon'ingkanano wonyo hiso sekumo yokumpohn'nyo semokosyohumentan'ingki sekwo soku yo'mayo wonyoso imotofo kuyoho.

⁸ I oso'no olohonta sekwo yahino hopi'nonohino loso foho'naopmno. Si'meho wonyo, yoka, sitofo, oso foho'naopmno. I si'fajo'nji wonyo hungkuno so'nji sekwoe mango mta'ni noswap'ihwoloho. ⁹ Sekwo hwasyo hungkuno a'amu so'nji nohnn'ingkutoho. O'o, yo'mayo yahino wonyo imotofo somo nto ho'nao'mentohofoho. ¹⁰ Oso'no sekwo a'amu songo imo'n'imentohofoho. Oso a'amu songo imo'nalokunjoso An'itu kako hwap'ingo hweho. Si'kuno huhwo huhwi An'itu kako a'amu songo sokumo kakine'no huno wop'ingo sejaponto yahino songo'nji An'itu kako pa'nyo semokalofoho. ¹¹ Nakwo Anituye yahino songo ma'menti'hwone hn'nwi nakwo hinjohi'nwi afa'nwoho. I ole li'wo'n'ingkuhwoni, A'amu temtitofokengo kengo mta'ango hwafoho. U hungkuno kengo'njo hwafoho. U Jutafe hon'ingkanano hungkunomo in'ingkuwo'n'ingkohofoho. Hon'ingkanano hungkunomo min'ing kayo'njofoho. U a'amu we'mta'angofoho. U hameponjo a'amufoho. U a'amu yofe engo'njo hwafoho. U a'amu siki'njofoho. Ose li'wo'n'ingkuhwoneso siki hungkunofoho. Hungkuno neso olenoho. Kilais nakwoe songo humayoso hwap'ingo sohwo kako nakwo a'amu kengo kengo hn'nimo nonafohi'nonto kako nakwo hinjoho'nimo humaho.

Nakwo hitoho inyo yahino somo un'ingkohwano.

¹² Sekwo Anituye a'amu ne kuyoho. Kako sekumne'no hitoho ulofoso so'no kakine'no sehwsopo'mentisofoho. Oso'no sekwo kakoe yahino lomo tifi finingkamno. Sekwo a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho selofihwoso'no hofikimo wopingo ulohopmno. Sekwoe yofe monje yasyikuji sekwo a'amu somne'no hwahopo pawomno. A'amu fihwa sekumo wonyo selohopijoso sekwo simeho wonyo uyikutoho. O'o, sekwo simeho wopingo uyimno. ¹³ Sekwo a'amu so'nji fo'ma'nimno. U a'amu fihwa nom'ni hwamne'no simeho wonyo umo'noso so'no sekwo wonyo homo somo hohujwo'mo meho'naopmno. Nakwoe Hwe Engo sohwo nakwoe wonyo wae enao'mentiso oso pa'nyoso nakwo nom'ne hwafe wonyo so'no hohujwo ukinjaofano. ¹⁴ Yahino wonyoangkafo selohe so'nji nom'ne yahino anga'nohino nom'ne somo hwofilo'nnyo so'nji ufohi'nimno. Oso simeho inyo yahino so'nji ufohi'nimno. Simeho inifijo'manji simeho afa'njo wonyoangkafo'njo wohumantifeho. ¹⁵ Kilais kako simeho pompenjiyo nejapiwo'ningkiso sohwo nakumo yokumpohn'nyo wonemokosyohumano. Kilais kako nakwoe a'apaho anga'nohino pa'nyo simeho pompenjiyo'nji humayo'ne so'no nakumne'no joho nalimentisofoho. Oso'no sekwo soku sikuno huhwo huhwi kakimo isamoyoka uliwo'nimno. ¹⁶ Kilaisiye hungkuno wonyoangkafososekwoe simeho mo'mo nomafikuji huno wopingo sejapihwosi yo'mayo iwo'ningkohoho somo ufehu'mokasesyono. Ose ifijo'manji sekwo Kilais mta'ni huno wopingo tipemafikuji sekwo filutihunimno. Honingkano wopingo somo mihwatnnimno. Ose ifijoso sekwo Anitumne'no simeho wopingo semo'ningkuhwoso'no sekwo Anituye hungkuno'njo Ta'njo Iyoswo ta filimno. Oso'nji tajo angomjo ta so'nji ta nom'neso Anituye Towahuno sejapeso Anituye yofe ho'nomayo'ne filutihunimno. ¹⁷ Sekwo yo'mayo hungkuno wolano likuji ou syoho uyano likuji sekwo Jisasi'nji ejoku'nohumafikuji sekwo Mpohwo Anitumo isamoyoka ulikuji yo'mayoso nakwoe Hwe Engo Jisasiye yokumpohn'nyo'nji fiyimno.

A'mu somontohwa Anituye simeho wopingo umokiyo'ne yahinofoho.

¹⁸ Sekwo moya'mi sofasi sekwoe hwehwamne'no hwahopo pawomno. Hofikimo enjwa'mo fosyohumamno. Hofikoe hungkunomo haloho ito'no popmno. Oso yahino nakwoe Hwe Engo moya'mi sofa hofiko ifitnne'ento imentisofoho.

¹⁹ Sekwo hwe sohwasi sekwoe moya'misafamne'no wasemo'nono. Sekwo simeho wonyo semo'ningkuhwoso'no ape sofamo yoka hungkuno nulikutoho. O'o, hungkuno hofiyo'nohino ulimno.

²⁰ Sekwo mehomisoku, seningkwohwo sena'wohijafe hungkunomo sikuno huhwo huhwi haloho popmno. Ose ikujo'no Anitu kakoe simeho wopingo umo'nimontonoho.

²¹ Sekwo homningkwohwasasi homna'wohijasi sekwoe mehomife simeho wonyo umokukutoho. Oso hwapingo hiso ole, yoka, sitofo, sifajo hungkuno uliwo'ningkutoho. Yo'mayo ulohofikujo'no hofiko simeho tohino umningkuhwoso'no honingkano wonyomo wowantifeho.

Syoho ulohofiyo so'nji mokosyohumayo sohwanjiye hungkunofoho.

²² Sekwo syoho ulohofiyo soku, sekwoe hwe engo sohwafe hungkunomo tifi finingkamno. Sekwoe syoho somne'no wasemo'nono. Syoho homo somo semokosyohumayo sohwo kako nosehoningkahoningki syoho yokumpohn'nyo iwo'ningkohoho oso pa'nyoso ne'no fiyikuno. Hwapingososekwo Anituye yofe ho'nomayo'ne syoho yalokwofo. ²³ Yo'mayo

hopi'nonohino uyano likuji simo'mo ole fisiyafihupmno. Olo syoho we'e loso a'amumne'no miyalokuyihwono. O'o, nakwoe Hwe Engo Anitumne'no yalokuhwono. Ose syafisiyikuji syoho yokumpohn'nyo fiyikuno. ²⁴ Sekwo iningo seyihwoloho. Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo sekwoe syoho yo'mayo so'no ho'yango ne sejaponefoho. Oso ho'yango neso Anitu nto hwsopeehumentisofoho. Sekwo Kilaisiye syoho ulohofiyo soku kako sekwoe Hwe Engo hweho. ²⁵ A'amu fihwo kako wonyo yoso'manji kako tohino nomanefoho. Nakwoe honingkano wonyomne'no Anitu kako tango monejape'njo iyoso'no afofo hungkuno mulanehwono.

4

¹ Sekwo hwe engo syoho selohofiyo soh wamo mokosyohu-
mawo'n'ingkohofu soh wasi, sekwo huno ole seyohi, Sekwoe Hwe Engo
ne sohwo ahwomomo nohumanto sehonalofoho. Oso'no sekwo a'amu
nomokosyohumawo'n'ingkohofu soh wamo yahino wop'ngo'nohini
ulohopmno.

Olo yahino lomo fin+ngkamno.

² Sekwo Mpohumo jomo ujo so'ne yahino somo yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Sekwo Mpohumo jomo ulano likuji simo'mo huno nto'no syafisyikui Mpohumo jomo ulikui isamoyoka ne'nohini ulikuno. ³ Sekwo Anitumo nakune'no nefe'mayo'ne jomo ulimno. Olo so'no ulimno. Anitu kako kakoe hungkuno lutihiwayo'ne honingkano wonamofiyono. Olo hungkuno hiloso hwapingoso Kilaisiyoho. Hohonta hungkuno hiloso hiyaso'mo wentaningki Kilais ehontojwahumentisoso olohonta ngko hungkuno hiloso a'amu somo lutihiwahoningko a'amu fiso nakwolaho lonti'fi impo'angomo intofanihumentohofofoho. ⁴ Oso'no olo hungkuno Kilais ehontojwahumentiso loso ngko a'amumo nto'no lutihiwayo'ne sekwo ngkine'no Mpohumo jomo ulimno. Olo syoho Anitu ntapmmmentiso loso ngko a'amufe huno somo ito'no ehohosasiyo'ne Mpohumo jomo ulimno.

⁵ Nakwo olo hwaho lopo siki humayo'ne'maho. O'o, nakwo Anituye syoho ulohofiyo'nwoho. Oso'no sekwo nom'ne a'amu Anitumo iningkawo'ningkohoho so'nji nohumafikuji sekwoe yahino somne'no huno ito'no syafisyikuji Anituye honingkano wopingo utihwamno. ⁶ Hungkuno ulikujo'no siki hungkuno so'nji wonyo hungkuno so'nji nolikutoho. O'o, Anituye hungkuno nto'nohino esyohumafikuji huno wopingo tipemafikuji hungkuno hofiyo'nohini filimno. Ose ifijoso a'amu sekumo yo'mayo hungkuno selohoningkujo'no sekwo aku hungkuno ito'nohino ulimno.

Poul kako Tikikos+’nji Ounesimos+’njimo lihwat+imentisofoho.

⁷ Tikikos sohwo kako nose'mahwosi nje hungkuno yo'mayo so'no sejo'ne hweho. Kako An+tuye syoho so'no hi umo'n'ingkahon'ingki nakwo'nji syoho yalofoho. ⁸ Oso'no ngko Tikikos sekuyepono uhwojalokweno. Kako yo'mayo ne'ma'maso so'nji selihwosi sekumo yokumpohn'nyo wasesosofito'montonoho. ⁹ Nekwo Ounesimos huhwo'njimo sekuyepono lihwojalokuhwoyo. Tikikos+nji siko nose'mahosi+si yo'mayo olopo ne'ma'maso so'no wolosetihwanjiyoho.

Poul kako a'amu Koulousi somo nje a'amu kuyoho ulimentisofoho.

¹⁰ Alis+takos sohwo impo'angomo ngko'nji humant+hwoyo sohwo kako nje a'amufu selalofoho. Mak, Mponopasiye kon+ngkwa'wehwo kako huhwo'nji nje a'amufu selalofoho. Mak huhwo sohwo sekuyepono se'maso'manji nto sel+male hopaso sekwo kakimo ut+maf+kuji hofiyo

mokosyohumamno. ¹¹ A'amu nom'ne Jisas Jasitos kako huhwo'nji nje a'amufu selalofoho. Oso a'amu Jutafe temtitofu mta'ango hufa'u sihune sohwa hofiko Anituye yo'mayo hopi'nonohinoso a'amumo yokumpohn'nyo enemokosyohumayo'ne syoho engo yalokuhwono. Hofiko wonyoangkafo nifo'malokwofo.

¹² Nom'nehwo Epeefilos sekwoe angoponta'ango huhwo'nji nje a'amufu selalofoho. Kako huhwo Kilais Jisasiye syoho ulohofiyo hweho. Sikuno huhwo huhwi kako sekumne'no Mpohumo jomo uliwo'n'ngkiso hweho. Ole uliwo'n'ngkoho, Anitu sohwo'si, kiko a'amu Koulousi somo hofiko kikine'no yokumpohn'nyo lohofu'neso kiko ufo'maho. Hofikimo yokumpohn'nyo engo umokohojo'no hofiko sokafo umu'nefe. Jije huno hopi'nonohinomo hofiko huno uyihwoso'no osomo tifi wokin'ngkapife. Epeefilos Anitumo jomo ose uliwo'n'ngkisofoho. ¹³ Ngko sohwo'ni Epeefilos sohumne'no huno ole niyohi, Kako a'amu Laoutisiyanta'ango sokunonji Hiyelapoulisnta'ango sokunonji sekwo sokunontnne'no sefo'mayo'ne syoho engo yalofoho. ¹⁴ Luk sohwo hwe uyohofaho syoho wonyoangkafo iwo'n'ngkiso sohwo'nji Ntemasi'nji siko nekwoe a'amufu selalokusiyo.

¹⁵ A'amu Laoutisiya mta'ango Anitumne'no in'ngkawo'n'ngkohofu somo nje a'amufu ulalokwe so'no sekwo ulimno. Nom'ne a'mu Nimifa'nji a'amu kakoe angomo Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohofu so'njimo nje a'amufu ulalokwe so'no ulimno. ¹⁶ Olo iyoswo losomo sekwo atofu losojwaofikuji a'amu Laoutisiya hofiko Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohofu somne'no uyimno. Hofiko atofu walife. Nom'ne iyoswo a'amu Laoutisiya somne'no uyahotimaleso hofiko nosejapikujo'no sekwo hoku atofu filimno. ¹⁷ Sekwo Akiposimo ole ulimno. Oso syoho Anitu kijapmmasoso kiko ito'no esyohumahoji ne'njo fiyohoho.

¹⁸ Olo iyoswo simo'mjo semti'mokiyoheso nom'ne a'amumo ulahon'ngko mti'mokohoho. I olo hungkuno ae'uyo loso ngko Pouli'ni nje aho'nji mti'mokalokweno. Nje a'amufu selalokweno. Sekwo ngko impo'angomo humale so'no in'ngo nimofikutoho. Anitu kako yo'mayoso wopingo waseloho'montonoho. Ngko Pouli'ni mti'mokalokweno. Osohopeho.

1 Tesolounika

Olo Iyoswo Sⁱmo'mjo Ioso Poul A'amu Tesolounika somne'no Mtⁱ'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Sⁱmo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto sⁱmentiso sohonta soswo sⁱfe'nji aho'nji hopi'nono nto uyakolo'mentisopolikeno Poul olo iyoswo sⁱmo'mjo Ioso a'amu Tesolounika somne'no mtⁱ'mokumentisofoho. Poul hohonta Anⁱtuye syoho yⁱku'mo'mjo sohonta kako Filipai ulⁱko'manto Tesolounika i'mofamentisofoho. Oso hohosohonta a'amu Juta sofe tajo ango somo noswonto Anⁱtuye hungkuno yano uyⁱmentisofoho. Nuyahonⁱngki a'amu Juta fehohnjo so'nji a'amu Ngkⁱlik pi'nⁱngo engo so'nji Jisasⁱmne'no sⁱmeho hi'ntnnono uyⁱmentohofofoho. Oso hiso'no a'amu Juta fehohnjoso Poulⁱmo impe untofantⁱfi yahonⁱngkofi sⁱkwo'miyomo hiyaso lⁱ'mofonto Atenⁱs osopo ifawo'mentisofoho. Oso ango hopo sopo humanto a'amu Tesolounikajo Jisasⁱmne'no sⁱmeho hi'ntnnono songo uyⁱmentohofosomne'no huno pi'nⁱngo uyahonⁱngki oso hopo sopo nta'ni Timoutimo ango Tesolounikane'no lⁱhwajⁱmentisofoho. (Hungkuno hiso 1 Tesolounika sohe engo 3 honⁱngkano we'e 2. Osopo weho.) Poul Timoutimo lⁱhwojonto Sailasi'nji siko ango Koulin i'mofamentisiyefoho. Oso hopo sopo Poul a'amumo Anⁱtuye hungkuno ulontanⁱngki Timouti uma'mentisofoho. Numanto Poulⁱmo a'amu Tesolounika sofe humayo so'no ulahonⁱngki Poul nupa'nonto olo iyoswo Ioso mtⁱ'mokumentisofoho. Hwapⁱngo olo iyoswo mtⁱ'mokiyoso olenoho. Poul a'amu Tesolounikajo Jisasⁱmo inⁱngkuno sofe sⁱmeho hi'ntnnonohino somo yokumpohn'nyo umokumonto mtⁱ'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Poul ango Koulin humanto mtⁱ'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofolⁱhwasi tⁱfi unⁱngkohwano.

¹ Ngko Poulⁱni olo iyoswo Ioso sekwo a'amu ango Tesolounika sopo Anⁱtu'nji Hwe Engo Jisas Kⁱlaisⁱ'njimne'no sⁱmeho uyⁱwo'nⁱngkohofosokune'no mtⁱ'mokalokuhwono. Sailasi'nji Timouti'nji oso hwa'u'nji ngko'nji humentani mtⁱ'mokalokuhwono. Sekwo Anⁱtu'nji Hwe Engo Jisas Kⁱlaisⁱye mehomisoku, siko sekumo yo'mayo wopⁱngo selohofohosⁱsi sⁱmeho pompenjiyo wosejopanjiyoho.

A'amu Tesolounikaso Anⁱtumo sⁱmeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyontⁱfi wopⁱngo humamotofofoho.

² Nakwo Mpohumo jomo ulontane sohonta sekumne'no isamoyoka ulⁱwo'nⁱngkuhwonefoho. Nakwo sekumne'no Anⁱtumo jomo ujosono piso'mo'nyo miyalokuyⁱhwono. ³ Sekwo Anⁱtuye hungkunomo upa'nontⁱfi hungkunoso aho yokumpohn'nyo kesyohumawo'nⁱngkohofofoho. Oso'no sekwo siki mohumulofu. O'o, sekwo Anⁱtumne'no syoho yokumpohn'nyo yontⁱfi a'amu nom'ne somne'no sⁱmeho hi'ntnnono uyontⁱfi wopⁱngoulohofiwo'nⁱngkohofokuyoho. Yo'mayo tango ko se'mayoso sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kⁱlais asomo peso'no hofiyo uhwontohumalofu. Oso'no sosyefⁱsyontani Mpohumo isamoyoka ulalokuhwono. ⁴ Nakwoe a'amu soku, olo so'no huno nayohoho. Anⁱtu sekune'no hitoho engo sejapⁱwo'nⁱngkiso sokumo kakoe mehomi imo'nyo'ne nto sehwsopo'mentiso kuyoho.

⁵ Nakwo Anituye hungkuno selimentihwone sohonta sekwo ole majofoho. Olo siki hungkunofoho. Ose majofoho. O'o, hungkuno hiloso upa'n'ingkahon'ingkofi Anituye Towahuno Wop'ingo sohwo sekwoe simeho mo'mo syoho yokumpohn'nyo yahon'ngki sekwo huno ole syafi'hu'mentohofi, Hungkuno ne'njofoho. Oso'nji sekwo nakwoe yahino humayo somo nahonontifi huno seimentisofoho. Hon'ingkanoso wop'ingofoho. Nonefo'mawo'n'ingkohofi'hwafoho. Ou, hungkuno ne'njo hwafoho limentohofofoho.

⁶ Nakwoe humayo somo sekwo nahonontifi nakwo pa'nyo sekwo imentohofofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo Jisasiye hon'ingkanomo in'ingkamentohofofoho. In'ingkowentan'ingkofi a'amu nom'neso nosehonontifi nakwolaho lontifi tango sejapmmmentohofofoho. I oso'no Anituye Towahuno sohwo simeho wop'ingo sejopahon'ngki nakwoe hungkunoso sekwo ma'mentohofofoho. ⁷ Oso'no a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso hwaho Masetouniyanta'ango so'nji hwaho Ngkiliknta'ango so'nji hofiko sekwoe yahino wop'ingomo sehonontifi yahino homo somo sen'ingkamentohofofoho. ⁸ A'amu Masetouniya so'nji Ngkilik so'nji hofiko'nohino'maho. O'o, sekwo Anituye hungkuno a'amu somo luti'hwahon'ingkofi ango'meemo ho'n'ingkahon'ngki a'amu hopi'nonohinoso sekwoe simeho hi'ntnnono Anitumo uyoso'no upa'n'imentohofofoho. Nakwo hano ango'meemo emoyontani sekune'no nelahon'ingkofi nakwo oso hiso'no hungkuno nom'ne mujo'njo yiwo'n'ingkuhwonefoho. ⁹ Ose nelalokwofo. Nakwo sekumo se'mahon'ingkuhwoni nakwoe hungkuno upa'nontifi sekwoe hwahoponjo hwasyo anitu somo ho'naofontifi sekwo Anitu songo ne'no humayo ne sohwoe syoho ulohofiyo imo'n'imentohofofoho so'no nelalokwofo. ¹⁰ Nom'ne hungkuno ole nelalokwofo. Olohonta sekwo Anituye Hwomu ahwomo mta'ango sohwo asomo peso'no hontohumalofo. Ose nelalokwofo. Oso hwomu sohwo Jisasiyoho. Kako poyo pe'n'ingkahon'ngki Anitu ulika'mentisofoho. Oso'no hwangu Anitu kako a'amufe wonyo hon'ingkanoso so'no tohino engo uyoso sohonta nakwo Jisasi'mo simeho uy'iwo'n'ingkuhwone hn'nwiye tohinoso Jisas nto ma'mentisofoho.

2

Poul Tesolounika sopo nohumanto yo'mayo syoho imentisofoho.

¹ Nje a'amu kuyoho. Sekwo huno seyohoho. Nakwo sekwo'njopo nohumentani nakwoe syoho imentihwoneso fiyo po'mentiso'maho. O'o, ne imo'n'imentisofoho. ² Nakwo ango Filipainta'ango sekuyepono pmmmentihwonefoho. Filipai humentan'ingkuhwone sitofo nalimentohofoso tohino engo ma'mentihwone so'no sekwo huno moi'wonoho. I oso'no nakwoe Anitu kako kakoe yokumpohn'nyo nakumo nejopahon'ngki yo'mayo hwahoponjo somne'no iyoho monanyofoho. O'o, nakwo sekuyepono Filipainta'ango sohwna'ni nopahon'ingkuhwoni a'amu pi'n'ingo nakwolaho ko nelahon'ingkofi nakwo Anituye hungkuno selimentihwonefoho. ³ Oso hungkuno selihwoneso hwasyo hungkuno'nji selimentihwone'maho. O'o, nehopi'nohini selimentihwonefoho. Hungkuno hiloso selontani wonyo hon'ingkanoso imo'mentihwone'maho. O'o, wop'ingo'nohini selohofontani Anituye hungkuno selimentihwonefoho. ⁴ Anitu nakumo yamofo nto naloho'mentisofoho. Yamofo nalohofonto nalimento, Nje hungkuno ujo'ne sohwaso hoponoho, nalimento oso'no lijwaofalokuhwono. Hungkuno

hiloso a'amufe simeho wopingo umo'nyo'ne mulalokuyihwono. O'o, Anituye simeho wopingo umo'nyo'ne yalokuhwono. Anitu nakwoe simehomo fe'nonehonalofoho. ⁵ Sekwo huno moi'wonoho. Nakwo sekumo afofo masemokummentihwono. Awonoho. Nakwo sekwoe hamniyoho mayo'ne selimentihwone'maho. Olo hilo so'no Anitu huno uyohoho. ⁶ Sekwo'nji nom'ne a'amu so'nji nakwoe yofe ho'nomayo'ne miyalokuyihwono. I oso'no nakwo Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyo (apousel) hwona'nyoho. ⁷ Oso hiso'no nakwo syoho engo sejopontontasi hoponesohilo. I sekwo'nji nohumentan'ingkuhwoni sohonta nakwo moya'mi kakoe mehomimo wonyohofiyo esyohumawo'n'ingciso hopaso esesyohumamentihwonefoho. ⁸ Nakwo sekune'no simeho nehopi'nohini sejapmmmentihwone so'no nakwo Anituye hungkuno wosejopantani imentihwonefoho. Oso'nohini'maho. Oso syoho yontan'ingkuhwasi a'amu hofiko nakumo nonahon'ingkuji nakumo fonjonasyontifijontentesi wopingo'nesohilo. Hwap'ingoso nakwo sekune'no simeho nehopi'nohini sejape so'nefoho.

⁹ Nakwoe a'amu soku, nakwoe syoho tohohmtnnno'njo iyoso'no sekwo huno moi'wonoho. Anituye hungkuno ko selontani nakwoe wosopayo yo'mayo so'no mpe iyo'ne nakwo sikwo'miyomo mofehi'nyo'nji hamniyoho'no syoho yokumpohn'nyo imotihwonefoho. Sekwoe wosopayo yo'mayoso siki mayoso'no nakwolaho limentihwonefoho.

¹⁰ Sekwo nakwoe yahinoso nto nahonimentohofofoho. Anitu huhwo nto nahon'maho. Sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo sikunonji sekwo'nji nohumentani nakwo Anituye hon'ingkanomo in'ingkowentani wopingo'nohini humamentihwonefoho. Wonyo hon'ingkano mimmentihwonefoho. ¹¹ Hwe fihwo kakoe mehomimo wopingo ulohofiwo'n'ingciso hopaso nakwo sekumo wopingo seloho'mentihwonefoho. ¹² Anga'no anga'nohino sokumo Anituye hungkuno losetihwentani huno sefotofontani sekwoe humayo somo yokumpohn'nyo semokumentihwonefoho. Anga'no anga'nohino sokumo Anituye simeho wopingo umo'nyo so'ne nakwo hon'ingkano wopingo'nohini in'ingkayo so'ne lutihwamentihwonefoho. Anitu huhwo sohwo ole selalofoho. Nje angopo ni'mapmno. Nje yo'mayo wonyoangkafoso sekwo'nefoho. Sekwo ngkimo enjwa'mo fosyohumafikujo'no ngko wosemokosyohumamonnoho. Ose selalofoho.

A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono nehopi uyontifi yokumpohn'nyo lohofontifi tango engo tipema'mentohofofoho.

¹³ Nakwo Anituye hungkuno selontan'ingkuhwoni sekwo ole monajofoho. Olo hungkuno loso hwahoponta'angofoho. O'o, ose monajofoho. Nakwoe hungkuno nupa'nontifi Anitu mta'angofoho limentohofofoho. Ou nehopi. Oso hungkuno Anitu nejapmmmentisofoho. Oso'no hungkuno hilo somo sekwo nupa'n'ingkahon'ingkofi sekwoe simeho mo'mo hungkuno hiso'no Anitu kako huno fohotofohotofo selohofahon'ingki sekwo hon'ingkano songomo in'ingkamentohofofoho. Oso hiso'no nakwo Anitumo isamayoka uliwo'n'ingkuhwonefoho. ¹⁴ Nakwoe a'amu soku, a'amu hwaho Jutiya humamotofoso hofiko nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais osohumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo somo yo'mayo u'ma'mentiso pa'nyoso olohonta sekumo se'malofoho. A'amu Jutiya humamotofoso Jisasimo in'ingkawo'n'ingkohofa so'no hofikoe a'amu mta'ni tango engo ma'mentohofofoho. Oso hopaso sekwo sekwoe a'amu mta'ni tango engo tipemalokwofo. ¹⁵ A'amu Jutaso Jisasimo

mohumayo'njoso hofiko a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwamo fonjasyontifi tiffinpo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohumo fonjahumentohofofoho. I hofiko nakumo wae enamo'mentohofofoho. Hofikoe yahino wonyo so'no Anitu ngkilaho lalofoho. A'amu huhwo sohwa hofiko hwe moya'mi hopi'nonohino sofe mango hwafoho. ¹⁶ Oso'no a'amu Jutamnohino'maso, o'o, a'amu temtitifo kengo kengo somo nakwo Anituye hungkuno walutihwantane yahoningkuhwoni hofiko nakwoe honingkano pijwonemofalokwofo. Oso'no a'amufe mangohwa pa'nyo imo'nimentohofofoho. A'amu Jutaso ole lalokwofo, A'amu kengoso Jisasiye hungkuno upa'nyo so'no nakwolaho lalokwofo. Oso'no hofikoe wonyoso engo hopa nto yao'maho. Oso hiso'no Anitu kako hofikine'no simaho tohino umnalofoho. Tohino engo wotipemantifeho.

Poul kako Tesolounika a'amu somo apa'no uhwonimo syafihu'mentisofoho.

¹⁷ U nakwoe a'amu soku, a'amu Juta sekuyepono nakumo wae enao'mentohofoho sohonta nakwo hwaho nom'nepo nohumentani sekune'no huno sosyefisyontani nakwo sikumehomi pa'nyo humamentihwonefoho. Sekwoe simano masehonyo'njo yontani i oso'no nakwoe hunoso sekune'no sosefisyalokuhwono. Nakwo sekumo se'mane'entani syoho engo yalokuhwono. Nakwo nakwoe simaho so'mo hofikimo uhwonano syofisyalokuhwono. ¹⁸ Nakwo sekumo wose'mantane'no yihwono. Ngko Pouli'ni sikuno engolopohamo wose'ma'mo lonji ko imoteso i Seten kako nakumo pikupijo naloho'mojofoho. ¹⁹ Hwangku nakwoe Hwe Engo Jisas asomo poso sohonta nakwo kakoe simanopo lohofanefoho. Oso hohosohonta nakwo yo'mayo wonyoangkafo tipemane so'no huno mosyofisyalokuyihwono. O'o, sekwo nakwo'nji oso hopo lohofane so'no syofisyontani simonyo yalokuhwono. Jisas kako sekumo sehoningkuhwosi nakwoe syoho ne imo'nyo so'no huno uyonefoho. ²⁰ Sekwoe yahino wopingo so'ne syofisyontani Jisasiye yofe ho'nomalokuhwono. Oso'no sekumne'no nakwoe simaho wopingo namo'ningkohoho.

3

Poul Timoutimo a'amu Tesolounika somne'no yokumpohn'nyo umokiyo'ne lihwatimentisofoho.

¹ Nakwo sekune'no ne'no syosyefisyiwo'nalokuhwone so'no sekwoe hungkuno najo so'ne nohontohumehwaloho. Oso'no Sailasi'nji nekwo ole mtitofontai nekwo ango Atenis sopo nohumentai ² Timouti sekuyepono wolihwojantayo'yihwoyo. Timouti huhwo sohwo kako nekwo'nji Anituye syoho yontani Jisas Kilaisiye hungkuno lutihwawo'nngkiso hweho. Nekwo Timoutimo sekwoe simaho hi'ntnnonohino somne'no yokumpohn'nyo semokiyo'ne'no uhwajihwoyo. Kako Anituye yokumpohn'nyo so'no wasefohoto'mtonoho. ³ Yo'mayo tangoso se'malokunjo so'no iyoho masenonehoho. Sekwo huno moi'wonoho. Yo'mayo tohino mayoso'no Anitu limento, Tohino wotipemantifeho. Ose limentisofoho. ⁴ Nakwo sekwo'nji nohumentani oso hiso'no nto selimentihwoni, Nakwo hopi'nonohino tohino engo notipemanefoho. Ose selahoningkuhwoni hungkuno hiloso ne imo'nimentiso so'no huno seyohoho. ⁵ Oso'no sekwo wopingo ko humalofo syafisyonji sekwoe hungkuno najo so'ne mohontohumamnehono. Oso'no olo hilo so'no Timoutimo sekuyepono wolihwatimne'no yohono. Sekwo simaho hi'ntnnonohinoso yokumpohn'nyo hi'nji kohumalofo. Seten kako sekumo

afofo'njo sejapihwoso'no nakwoe syoho ne ane imo'nonoholontae lih wajihwoyo.

Timouti hungkuno wopingo Poulimo moti'mahoningki Poul simeho wopingo umo'nimentisofoho.

⁶ Timouti sekumo seliko'manto olohonta nakumo ne'makwoho. Hungkuno wopingo sekumta'angoso lonetihwahoho. Ole lonetihwahi, Hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyalokwofo. Hofiko a'amu nom'ne somo simeho wopingo uyontifi ufo'malokwofo. Engolopohamo hofiko nakumne'no syafisyiwo'n'ngkohoho. Nakwo sekumo wosehonantane'no yalokuhwone hopaso sekwo nakumo wonehonantife'no yalokwofo. Ose nalimasofoho. ⁷ Nakwoe a'amu soku, nakwo olopo tohino engo mentani nohumentan'ngkuhwone sekwo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uy'wo'n'ngkohoho so'no upa'nontani oso hiso'no nakumo yokumpohn'nyo natofo'nefoho. ⁸ Sekwo Hwe Engo Jisas sohumne'no yokumpohn'nyo humalofo so'no huno naiso so'no yo'mayo tango nakumo ne'masoso nakwo simeho wopingo'nji wohumantanoho. ⁹ Nakwo sekumne'no Mpohumo jomo ulontani simeho wopingo wonyoangkafo namo'n'ngkohoho. Simeho wopingo wonyoangkafo so'no Mpohumo isamoyoka pipi ulanehwono. Nakwo sekumne'no simonyo yalokuhwono. ¹⁰ Mofehi'nyo'nji sikuno'nji nakwo sekumo sefomayo'ne Anitumo jomo uliwo'n'ngkuhwonefoho. Sekwo Anitumo simeho we'e uyifijo'manji nosehon'ngkuhwasi sekwoe simeho hi'ntnnono engo uyoso'no wosefoma'mtonoho.

Poul kako kakimo Tesolounika'no uhwojayo'ne Anitumo jomo ulimentisofoho.

¹¹ Nakwoe Mpohwo Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas ntnne'no sekumo Tesolounika se'mayo'ne hon'ngkano namofiyo'ne jomo ulalokuhwono. ¹² Hwe Engo sohumo ole ulalokuhwono, Sekwo simeho afa in'wo'n'ngkohoho so'nji sekwo nufoma'n'wo'n'ngkohoho so'nji a'amu nom'ne somo simeho uyo so'ntnne'no engo umojo. Ose ulalokuhwono. Nakwo sekumne'no hitoho selof'wo'n'ngkiso hopaso Hwe Engo sohwo kako sekumo sefo'mayo'ne jomo ulalokuhwono. ¹³ Hwe Engo ose yososo sekwoe simeho somo yokumpohn'nyo semokososo nakwoe Hwe Engo Jisas kakoe a'amu'nji asomo pifijo sohonta sekwo Anituye simanopo lohofikuji hon'ngkano wonyo ane wopingo'nohini lohopyitne kuyoho.

4

Hon'ngkano wopingo somo fin'ngkamno.

¹ Ou, nakwoe a'amu soku, hungkuno nom'ne woselantane'no yihwono. Nakwo Anituye simeho wopingo umo'nyo so'no yo'mayo hon'ngkano yahino nto setihwamentihwonefoho. Oso yahino wopingo somo sekwo we'e in'ngkowalokwofo. I olohonta nakwoe Hwe Engo Jisasiye simano mofohi'nontani hungkuno yokumpohn'nyo woselantane'no yihwono. Oso hon'ngkano yahino wopingo somo sekwo aho yokumpohn'nyo ne'no fikesyohumantokuno.

² Yo'mayo hungkuno hopi'nono Jisas mta'ango selimentihwoneso sekwo huno moi'wonoho. ³ Sekwo yahino wopingo somo in'ngkayo so'no Anitu ole umo'nalofoho. Hon'ngkano wonyo ane'njo wopingo'nohinimo fin'ngkamno. Yo'mayo yahino wonyo a'mohufo iyoso ni'hu'nahone fohu'meeopmno. ⁴ Ape mayo yahino so'no hon'ngkano ito'nohini

fisyafihupmno. Ou, sekwo anga'no anga'nohino sohwasi, sekwo ape womano likuji ape mayo yahino somne'no huno syafisyikuji sekwo ape ito'no mapmno. Sekwo simeho noselikafihwoloho. ⁵ Sekwo a'amu Anitu ne'no huno mosyafisiyo'njo sofe yahino nomafikutoho. Hofiko hofikoe a'apahomnohini syafisyontifi apemne'no simeho fefoyo u'mahonngki ape hufo hopa iwo'nngkohofihwafoho. ⁶ Olo yahino loso'no sekwo nom'ne somo wonyo ulohofikutoho. Nom'ne sohwafe ape hufo nomafikutoho. Olo yahino wonyo loso'no Anitu tohino mikunimposo uyonefoho. Olo hilo so'no nakwo hungkuno yoloho nto selimentihwonefoho. ⁷ Anitu kako nakumo honngkano wonyomo inngkayo'ne nahwosopo'mentiso'maho. O'o honngkano wonyo ane wopngonohini somo inngkayo'ne nahwosopo'mentisofoho. ⁸ Olo ape ito'no mayo'ne hungkuno somo hwe fihwo hwotoho feso sohwo kako a'amufe hungkunomnohini mafewo'nngkiyohoho. O'o Anituye hungkuno homo hwotoho fewo'nngkiso hweho. Anitu huhwo sohwo kakoe Towahuno wonyo ane wopngonohini nejapwo'nngkiso sohumo hwotoho fewo'nngkisofoho.

⁹ I a'amu nom'ne somo simeho inyoso'no pehofo semti'mokiyimnehono. O'o Anitu oso hiso'no nto setihwamasofoho. ¹⁰ Sekwo a'amu Masetouniyanta'ango Anitumo simeho umotofo somo sekwo simeho uywo'nngkohoho kuyoho. I oso'no nakwoe a'amu soku nakwo hungkuno yokumpohn'nyo woselantane'no yihwono. Olo yahino loso sekwo yokumpohn'nyo ne'no fisyafisyikuno ¹¹ Sekwo hungkuno tifi'njo so'no huno yokumpohn'nyo fisyafisyikuno. Sekwoe humayoso hofiyo nto'no fosyohumafikuji sekwo syoho yo'mayo so'no ito'no mokosyohumamno. Sekwoe wopayo syoho yo'mayo syohoso sekwoe aho'nji nto'no fiykuno. Hohonta ose nto selimentohefoho. ¹² Ose ifijo'manji a'amu Anitune'no mosyafisiyo'njos sekwoe honngkanomo sehonngkuji hofiko yofe wopngo womeselantifeho. Sekwo yokumpohn'nyo ifijo'manji sekwo umofonyo mifitnnehofo. Nom'ne somo yo'mayo so'no jomo mulifitnnehofo. O'o sekwo hoponoho.

Hwe Engo Jisas sohwo asomo pe-e'ne hungkunofoho.

¹³ U nakwoe a'amu soku a'amu poyo nto pe'nyoso'no sekwoe hunomo ito'no womesehwojantane'no yihwono. Huno ito'no syafihupijoso poyo pe'nyoso'no sekwoe simeho tango maseyonehoho. A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyoso a'amu poyo pe'nngkahonngki nti'mo kohumaho syafisyontifi humotaho latipewo'nngkohofofoho. Anitu nelikafone so'no mohontohumayo'njos hofiko poyo pe'nyoso'no hofikoe simeho tango uyalofoho. ¹⁴ Jisas kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso so'no syafisyiwo'nngkuhwono. Oso hiso'no nakwo simeho hi'ntnnono uywo'nngkuhwonefoho. Oso'no olo so'no huno nayohoho. A'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontifi pe'nimentohofoso hofiko Jisasi'nji ufohi'nngkahonngkofi Anitu songo humayoso uyimentiso so'no Jisas asomo poso sohonta kako a'amu homo somo asomo ipemotaponefoho.

¹⁵ Nakwoe Hwe Engo Jisasiye hungkuno woselantane'no yihwono. Hwangku Hwe Engo sohwo asomo poso sohonta nakwo hwe moya'mi songo humalohwone hn'nwi nakwo a'amu pe'nimentohofoso somo simo'mo mupeenehwono. ¹⁶ O'o Hwe Engo sohwo kako mampaho engo'nji joho lahonngkuhwosi a'amu ahwomomjo simo'mta'ango sohwo joho lihwsosi Anituye kounoho yoka ho'nngkuhwoso'no osohonta Hwe Engo sohwo ahwomomo uliko'mahwosi noponefoho. Oso hohosohonta

a'amu Jisas Kilaisimne'no simeho hi'ntnnono uyontifi pe'nimentohoho somo Anitu songo ulikafonefoho. ¹⁷ Oso hohosohonta nakwo hwe moya'mi Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontani songo humalohwone hn'nwi Hwe Engo sohwo nakumo netimahwosi nakwo hi'nnonji poyo pe'nimentohoho so'nji himopo noswo'n'ingkuhwasi osopo Hwe Engo sohomo si'mowanefoho. Osohonta nakwo Hwe Engo sohwo'nji engolopohamo ne'no humenti'hwanefoho. ¹⁸ Oso hiso'no sekwo sen'ingkuwa'wehwosamo ulikuji hofikimo yokumpohn'nyo usosofitopmno. A'amu poyo pe'nyoso'no simeho tango uyalokunjo somo olo hungkuno hiloso ulikujo'no hofikoe simeho wop'ingo umo'n'montonoho.

5

Jisas asomo peso'no nakwo ito'no wesyo humano.

¹ Nakwoe a'amu soku, yo'mayo nakwo selihwoneso imo'nyo'neso sikuno so'no mamti'mokohiyihwono. ² O'o oso hiso'no sekwo huno moi'wonoho. Oso sikuno hiso nakwo huno moneyontan'ingkuhwosi imo'nonefoho. A'amu hufo uyantifi sikwo'miyomo pohoho oso hopa imo'nonefoho. ³ Oso sikuno homo somo a'amu ole wohnnantife, Yoka ane sikuno wop'ingohontanoho. Nakwo wop'ingo humalohwono. Ose hnn'ingkuji no-humentan'ingkuji yo'mayo huno mosyafisiyo'neso u'mofapmmontonoho. Nom'ne pahnnimo hungkunoso ole, oso tohino moya'mifa mehomi aswo womantifi umn'ingkiiso hopa komo'no imo'nonefoho. Oso tohino homo somo hofiko muyakolopitnnehofo. Sikuno oso pa'nyoso imofaponefoho.

⁴ Nakwoe a'amu soku, sekwo Hwe Engo Jisasiye hungkuno hilo somo sekwo simeho hi'ntnnono uyontife so'no pomponahopo humalofo. Sikwo'mjoho'mo mohumulofho. O'o sikuno homo somo sekwo yomo mifitnnefoho. Oso sikuno hiso a'amu hufo uyantifi piwo'n'ingkofo hopaso imo'nonefoho. ⁵ Sekwo mofehi'nyo pomponahopo humalofo. Nakwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkuhwone so'nwi sikwo'mjoho'mo mohumulohwono. O'o pomponahopo humalohwono. ⁶ Oseso nakwo a'amu nom'ne sofe hofikoe huyo'mango foyawehoho hopa foyowehwaloho. O'o nakwo Jisasimne'no timo hontohumehwasi huno nto'no wehohosonasyono. ⁷ A'amu Jisasimne'no huno mosyafisiyo'njo iwo'n'ingkohofoso hofiko saho'nohini fosyawowo'n'ingkohoho hopa sikwo'miyomo huno nto'no mehohosasiyo'njo fosyawowo'n'ingkohofofoho. A'amu mijo yokumpohn'nyo nontifi nilohofiwo'n'ingkohofoso sikwo'miyomo nonilohofiwo'n'ingkohofofoho.

⁸ I oso'no nakwo mofehi'nyopo humawo'n'ingkuhwone sohwna'niye hunoso ehohosahinyi'nwoho. Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyo so'nji a'amu nom'ne somo simeho uyoso'nji nakwoe sampe pa'nyofoho. A'amu jije swokinopo wakufongku'mo lihwsosi yihwoso'no jije sampe swokinopo womokisahinimnoho. U jije mnokinopo wafongku'mo lihwsosi yihwoso'no kiko jije sampe wahoholo'n'imonnho. Oso pa'nyoso nakwoe wonyomne'no poyo imo'nimentiso sohwo nakumo asomo wonema'mo lihwsosi poso sohune'no syofisyihwasi nakwoe sampe pa'nyoso nto'no wehoholo'nohumano. ⁹ Anitu nakwoe wonyo'mne'no tohino nejape-e'ne nahwosopo'mentiso'maho. O'o nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais nakumo asomo netimayo'ne nahwosopo'mentisofoho. ¹⁰ Jisas nakwo kako'nji songo fosyohumayo'ne nakumne'no pe'nimentisofoho. Oso'no nakwo poyo pe'naso'manji songo humaso'manji u Jisas kako asomo poso sohonta nakwo kako'nji songo nohumanefoho. ¹¹ Oseso sekwo a'amu anga'no

anga'nohino hn'nwi sen'ing kwa'wehwosamo hungkuno wop'ingo'nohini ul'ikuji hof'ikoe simehomo yokumpohn'nyo fisisofitof'isyohumamno. Olo honta yalokwofo somta'angoso ne'no fikuno.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹² Nakwoe a'amu soku, hungkuno nom'ne woselantane'no y'hwono. A'amu nakwoe Hwe Engo sohwoe hon'ingkanomne'no loset'ihwalokwofo somo sekwo enjwa'mo nto'no fisyohumamno. Nakwoe Hwe Engo sekumo sefo'mayo'ne a'amu homo somo uhwsopo'mentisofoho. ¹³ Sekwo hof'ikoe syoho so'no huno nto'no fisyaf'ihupmno. A'amu homo somo simeho uy'ikuji hof'ikoe yofe ho'nomaf'ikuji wop'ingo'nohini ulohopmno. Sekwo yoka hungkuno nohnningkutoho. O'o simeho afa in'ingkuji wop'ingo fisyohumamno.

¹⁴ Nakwoe a'amu soku, sekwo a'amu piso'mo'nyo'njo somo hungkuno ole ulimno, Sekwo syoho yokumpohn'nyo fiymno. Piso'mo'nyo iku-toho. Hungkuno yokumpohn'nyo ose ulimno. A'amu An'itumne'no yokumpohn'nyo lohoho'ne iyoho un'wo'n'ing'kiso somo yokumpohn'nyo umokumno. An'ituye hon'ingkanomo ul'iko'mano l'ifijo somo ufo'mapmno. A'amu hopi'nonohino somo sekwo hungkuno hwaho lopo hofohofahn'no ulimno. ¹⁵ A'amu sekumo wonyo selohopijo somo sekwo aku ulohof'ikutoho. O'o, s'ikuno engolopohamo sekwo a'amu hopi'nonohino somo wop'ingo'nohini ulohof'ikuno.

¹⁶ Engolopohamo sekwo simeho wop'ingo'nji fohumantokuno. ¹⁷ Engolopohamo sekwo Mpohumo jomo ul'ikuno. ¹⁸ Sekwo yo'mayo tango'nji nohayo'nji se'maso so'no An'itumo engolopohamo isamayoka ul'ikuno. Jisas Kilais kakoe a'amu somne'no An'itu olo yahino loso'no umo'n'ingkohoho. Oso'no sekwo t'ifi fin'ingkamno.

¹⁹ Yo'mayo An'ituye Towahuno selisoso sekwo hwotoho fekutoho. ²⁰ A'amu An'ituye hungkuno sel'ifijo somo sekwo hohujo ikinj'm'if'ikutoho. ²¹ Yo'mayo hungkuno upa'n'ingkohofoso An'itunta'ango so'ne yamofo fiymno. Hungkuno ne'njo somo aho f'ikesyohumamno. ²² Yo'mayo wonyo somne'no i'waho fiymno. Olo hilo so'no sekumne'no Mpohumo jomo ulalokuhwono.

²³ An'itu kako simeho pompenjiyoso hwap'ingo hweho. Oso'no kako'nohini sekumo wop'ingo wasemokono. Kako sekwoe huyo'mango'nji a'apaho'nji wop'ingo esemokosyohumawosi nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais asomo poso sohonta An'itu sekumo wop'ingo semokonefoho. ²⁴ An'itu nah-wosopo'mentiso sohwo kako oso hiso'no wop'ingo namokonefoho. An'itu ose nalimentiso so'no ne imo'nonefoho.

²⁵ Nakwoe a'amu soku, sekwo An'itu nefo'mayo so'no Mpohumo jomo ulimno.

²⁶ An'ituye a'amu hopi'nonohino somo nakwoe a'amu kuyoho ulimno.

²⁷ Ngko Hwe Engo sohwoe yokumpohn'nyo'nji hungkuno loso wasel'monne'no yohono. Sekwo olo iyoswo mt'i'mokalokuhwoneso n'ingkwahwosamo atofu filut'ihwamno.

²⁸ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako wop'ingo wosemokosyohumano. Ngko Pouli'ni olo iyoswo loso mt'i'mokohono. Hungkuno osohopeho.

2 Tesolounika

Olo Iyoswo Tifinjo loso Poul A'amu Tesolounika somne'no Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo sife'nji aho'nji hopi'nono nto uyako'mentisopo Poul olo iyoswo tifinjo loso a'amu Tesolounika afahomne'no mti'mokumentisofoho. A'amu Tesolounika-joso Poul iyoswo simo'mo mti'mokuyahotimentisoso nomantifi hofiko Jisas Kilais asomo pe-e'ne hungkuno Poul mti'mokumentisoso hofiko a'amu Tesolounika fehohnjoso atofu hwasoyohonta'ni lontifi hofikoe hunoso ole syafiku'mentohofofoho. Poul kako olo iyoswo mti'mokisyo loso Hwe Engo sohwoe Sikuno nto i'mofapohoho lontifi hofiko pi-somo'nyo yontifi yo'mayo syoho so'no nakwolaho lontifi siki humantifi nom'ne a'amufe syohomne'no hofikoe humayo somne'no yo'mayo so'no siki hungkuno luti'hun+wo'ingkohofofoho. Olo hungkuno loso Poul nupa'nonto iyoswo tifinjo loso mti'mokumentisofoho. (Oso hungkunoso 2 Tesolounika sohe engo 2 honingkanano we'e 2-'nji sohe engo 3 honingkanano 11-'njo sopo weho.) Iyoswo simo'mjo mti'mokuyahotimentiso sohonta hamno hufa'ulikenno hufa'u sihunetikenno nto pamentisopo olo iyoswo tifinjo loso mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Poul kako a'amu Tesolounikaso Jisas nto i'mofapohoho. Hofiko huno ose syofisyontaningkofo Poul kako oso huno homo somo ito'no mihwajiyo'ne olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Ngko Pouli'ni Sailasi'nji Timouti'nji nakwo nohumentani olo iyoswo loso semti'mokiyalokuhwono. Sekwo Tesolounika sopenjo soku Anitumo iningkowalokwofo soku sekwo nakwoe Mpohwo Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'njiye a'amu kuyoho.

² Mpohumo sekumne'no ole ulalokuhwono. Naningkwohwo Anitu sohwo'nji Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko yo'mayo wopingo selohohosi siko simoho pompenjiyo wosejopanjiyo.

Poul Anitumo isamoyoka ulalofoho.

³ Sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisimo simoho hi'ntnnono uy+wo'ningkohoho soku, nakwoe a'amu kuyoho. Sikuno engolopohamo sekune'no Mpohumo isamoyoka uliwo'ningkuhwantano. Oso yahino hiso wopingofoho. Hwapingoso olenoho. Sekwoe simoho hi'ntnnono Anitumo uyoso engo imo'nalofoho. Sekwo nom'ne a'amu so'nji simoho inyoso engo imo'nalofoho. Oso'no sekune'no Mpohumo isamoyoka ulalokuhwono. ⁴ Oso hiso'no nakwo nom'ne a'amu Jisasimo simoho hi'ntnnono uy+wo'ningkohoho somo sekune'no ole ulalokuhwono. A'amu nom'neso wonyo selohofontifi tohino engo sejopahoningkofo sekwo Anitumne'no musikwajiyo'njo yokumpohn'nyo lohofontifi Anitumo simoho hi'ntnnono engo uyalokwofo. Ose yalokwofo so'no a'amu nom'ne somo ulontani simoho wopingo namo'niwo'ningkohoho.

Anitu kako a'amu hwahoponjofe honingkanomne'no hungkuno ikwolo-fonefoho.

⁵ Anitu hungkuno ikwolofone hwapingo sohwo ito'nohini yiwo'ningkiso hweho. Sekwo Anituye yahino wopingoso malokwofo so'no a'amu nom'neso tango sejopalokwofo. Yo'mayo tango se'mahwoso'no hwangku sekwo Anituye angopo humayoso hoponoho. ⁶ Anitu oso a'amu sekumo wonyo selohoho somo kako aku tohino uyonefoho. Oso yahinoso ito'nohinoho. ⁷⁻⁸ Sekwo tohino mawo'ningkohoho soku nakwo'nji Anitu usijo'no nehumajonefoho. Osohonta nakwoe Hwe Engo Jisas kako kakoe a'amu ahwomomo mta'ango yokumpohn'nyo so'nji nopahoningkuhwosi a'amu nuhwonifitnnefoho. Oso hohosohonta kako toho engo'nji nopihwosi a'amu Anitumne'no huno muyo so'nji nakwoe Hwe Engo Jisasiye hungkunomo tifi miningkayo'njo somo Anitu kako aku tohino uyonefoho. ⁹ Oso a'amu homo somo uhwon'ngkuhwosi sekwo ni'hu'nahone umonantife kuyoho ulonefoho. Hwe Engo sohwoe simano'nji kakoe yokumpohn'nyo pomponaho so'nji muhwonyo'njo ifitnnefoho. Ni'hu'nahone tohino ne'no nomapitnnefoho. ¹⁰ Kako asomo poso sohonta kakoe a'amuso kakoe yofe noho'nomapitnnefoho. A'amu Anitumo simaho hi'ntnnono umotofoso simaho wopingo'nji humafitnnefoho. Osohonta sekwo hofiko'nji nohumafitnnefoho. Hwapingo oso hungkuno selimentihwone somo sekwo simaho hi'ntnnono uyiwon'ngkohofofoho.

Poul kako a'amu Tesolounika somne'no Mpohwo ufo'mayo'ne jomo ulalofoho.

¹¹ Oso hiso'no syofisyontani sikuno engolopohamo sekumo sefo'mayo'ne Anitumo jomo uliwo'ningkuhwonefoho. Ole ulalokuhwono. Anitu kako humayo wonyoangkafo so'no sehwsopo'mentiso oso hoponoho. Sekwo Hwe engo Jisasi mo simaho hi'ntnnono uyalokwofo so'no yo'mayo syoho wopingo uyano lifijosos Anitu kakoe yokumpohn'nyo wosejapono. Yo'mayo syoho wopingo Hwe Engo Jisasi mne'no yalokwofoso moi'wo esojwaofikujo'no wosefo'mano. ¹² Ose ifijo'manji sekwo Hwe Engo Jisasiye yofe woho'nomantifeho. Oso'no Jisas kako sekwoe yofe aku woho'nosema'mtonoho. Hwapingo ole, Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaishi'nji siko nakumo wopingo nalohofiwon'ngkisiyo monta'iyoho.

2

Anituye hungkunomo hwotoho fe-e'ne sohwo i'mofaponefoho.

¹ Nakwoe a'amu soku, nakwoe Hwe Engo Jisas asomo nopihwosi nakumo menahu'mokone so'no woselimonne'no yohono. ² A'amu fehohnjo ole maselikuji, Nakwoe Hwe Engo sohwoe sikuno nto i'mofapohoho. Ose selifijo'manji oso hungkunoso hofikoe huno mta'ango selohoho. U nom'neso ole maselikuji, Anituye Towahuno ole ntohoho, Nakwoe Hwe Engo sohwoe sikuno nto i'mofapohoho. Ose woselantifeho. U a'amu nom'ne ole maselikuji Poul ole mtimokuma, Hwe Engo sohwoe sikuno nto i'mofapohoho. Ose woselantifeho. Oso'no selohoho'manji sekwo yomo ikuji simaho wonyo semon'ngkuhwoloho. ³ Oso hwasyo hungkuno selifijo somo sekwo simaho hi'ntnnono niyikutoho. Olo sikuno loso siki sohonta m'mofaponehoho. Awonoho. Simo'mo a'amu pin'ngo engo Anitumne'no hahn'nyo ifijosos hwe fihwo Anituye hungkunomo hwotoho fewo'nyo sohwo utihwa'nyopo i'mofaponefoho. Oso hwe huhwo sohwo tifi no'mo kako tikanomo wene hweho. ⁴ Kako ole ulonefo, Sekwo yo'mayo somne'no hwomtame ehumawon'ngkohofoso foho'naopmno. Hunoso ngkine'nohini

fisyanifohupmno. Ose ulihwosi Anituye tajo anga engo somo nosyuhwosi osopo nohumahwosi ole ulonefo, Ngko Anitu ne hwo'nyoho. Ose ulonefoho.

⁵ Hohonta sekwo'nji nohumanji olo hilo so'no nto selimentohofoho. Sekwo iningo laseimaho. ⁶ Olohonta oso hwe sohwo m'mofapiyoho. Yahino anga'nohinoso oso hwe sohwoe honingkanomo pijwaofoho. Yahino hiso'no sekwo huno seyohoho. Anitu kako oso hwe sohwoe sikuno ho'nahumentisoso m'mofapiyoho. ⁷ Sekwo huno moi'wonoho. Olohonta a'amu fiso Anituye hungkunomo hwotoho feelokwofo. I oso'no a'amu fihwo oso hwe huhwo sohwo kakoe honingkanomo nopijumofonefoho. Oso honingkano piku'nnyoso moi'wo imo'n'ingkuhwoso'no oso hwe Anituye hungkunomo hwotoho fe-e'ne sohwo noponefoho. ⁸ Oso hohosohonta oso hwe Anituye hungkunomo hwotoho fe'ne sohwo utihwa'nyopo noponefoho. Osohonta Hwe Engo Jisas kakoe mammtnno'nji hwe huhwo sohumo fonjasyonefoho. Hwe Engo sohwo kakoe pomponaho engo'nji utihwa'nyopo nopihwosi oso hwe wonyo sohumo nihu'nahone wonyo umokonefoho. ⁹ Oso hwe Anituye hungkunomo hwotoho fe'ne sohumne'no nom'ne hungkuno waselimonne'no yohono. Kako Seteniye yokumpohn'nyo'nji nopihwosi hungkuno hwasyo'nji yo'mayo kengo wonyoangkafo hwasyo itihwanefoho. A'amu fehohnjoso nuh-won'ngkuji kakimo in'ngkafitnnefoho. ¹⁰ Oso a'amu hiso Anituye hungkuno ne'njo somo simaho ufijo'manji Anitu kako asomo utimanefoho. I oso'no Anituye hungkuno ne'njo nakwolaho lifijosos nihu'nahone imo'naopitnnefoho. ¹¹ Anitu kako hungkuno lahon'ingkuhwosi a'amu hwasyo hungkuno ulifitnnefoho. Oso hwasyo hungkuno somo a'amu pi'n'ngoso nupa'n'ngkuji simaho hi'ntnnono uyifitnnefoho. ¹² Oseso a'amu hungkuno ne'njo somo simaho hi'ntnnono muyoso honingkano wonyo somo in'ngkayo so'no umo'nalokusoso hofiko Anituye tohino engo nomapitnnefoho.

Anitu sekumo asomo setimayo'ne nto sehwsopo'mentisokuyoho.

¹³ Nakwoe a'amu soku, Hwe Engo sohwo sekumo simaho sejapiwo'n'ngkiso soku sikuno engolopohamo nakwo sekumne'no Mpohumo isamoyoka uliwo'n'ingkuhwantanoho. Oso yahinoso hoponoho. Hohonta Anitu asomo setimayo'ne sehwsopo'mentisofoho. Oso'no Anituye Towahuno sohwo sekwoe honingkano wopingo'njo semokahon'ngki sekwo temtitofo kengo simo'mjo soku hungkuno ne'njo somo simaho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohoho kuyoho. Oso'no Anitu asomo nosetimanefoho. ¹⁴ Anitu sekumo olo so'no sehwsopo'mentisofoho. Simo'mo nakwo Anituye hungkuno wopingo selimentihwonefoho. Oso hiso'no sekwo mae'ne sehwsopo'mentisofoho. Oso'no hwangku yo'mayo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sekwoe simaho mo'mo ema'mentisoso asomo setimasosohonta moi'wo esojwaofonefoho. Oso'no sehwsopo'mentisofoho. ¹⁵ Oseso nakwoe a'amu soku, sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo filohopmno. Oso hungkuno losetihwamentihwone so'nji ifalifaliyo semti'mokimentihwone so'nji aho yokumpohn'nyo kesyohumafikuji tifi fin'ngkamno.

¹⁶ Nakwoe Mpohwo Anitu kako simaho wopingo nejapmmmentisofoho. Kako wopingo'nohini nalohofonto yo'mayoso siki nejapiwo'n'ngkisofoho. Kako nakwoe simahomo nasosofitof'wo'n'ngkisofoho. Oso'no nakwo kako'nji nohumentihwane'no hontohumalohwono. ¹⁷ Oso'no Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais'i'nji siko sekumo sosofitofosesyohumahosisi yokumpohn'nyo semokahon'ngkohosisi sekwo yo'mayo hungkuno so'nji

yo'mayo syoho so'nji wopingo'nohini uyantifeho. Oso'no jomo ulalokuhwono.

3

Sekwo nakumne'no Mpohumo jomo ulimno. Kako wonefo'mano.

¹ Nakwoe a'amu soku, hungkuno ae'uyo woselantane'no yihwono. Sekwo Mpohumo nakumo nefe'mayo'ne olo so'no jomo ulimno. A'amu hopi'nono upa'nyo'ne nakwoe Hwe Engo sohwoe hungkuno ango'meemo woho'nimuweno. Noho'nimiwahon'ngkuhwosi sekwo nupa'n'ngkuji simeho uyantifeho. ² Sekwo jomoso ole'nji ulimno. A'amu wonyo nakumo wonyo nalohofiwo'n'ngkohoho sofe aho mta'ni welojonemano. Sekwo huno moi'wonoho. A'amu pi'n'ngo engo Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono muyoso humalofo.

³ Yo'mayo hopi'nono nakwoe Hwe Engo sohwo lonteso ne imo'n'wo'n'ngkisofoho. Oso'no kako yokumpohn'nyo semokuhwosi Seten kako sekumo apa'no mosetimanehoho. ⁴ Olo so'no nakwo huno nayohoho. Yo'mayo hungkuno selimentihwone somo sekwo ito'no in'ngkowalokwofoso ne'no un'ngkowantifeho.

⁵ Hwe Engo sekwoe hunomo olo so'no wasefohoto'mtonoho, Anitu sekumo simeho sejapi'wo'n'ngkisofoho. Oso'no sekumo yo'mayo tango'njo se'masoso sekwo Jisas Kilais pa'nyo yokumpohn'nyo wolohofantifeho.

A'amu hopi'nono syoho yokumpohn'nyo uyantifeho.

⁶ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako kakoe yokumpohn'nyo ntopahon'ngki olo hungkuno loso waselimne'no yohono. Sen'ngkwa'wehwo fihwo kako piso'mo'nyo ihwosi siki humasoso oso hungkuno nakumta'ni ma'malofo somo min'ngkayo'njo osohumo uhwoti'mapmno. ⁷ Nakwo sekwo'nji humamotowhwoe pa'nyoso fosyohumamno. Sekwo huno seyohoho. Nakwo siki mohumammentihwonefoho. ⁸ Nakwo sekwoe aho mta'ni yo'mayoso siki moma'mmentihwonefoho. O'o nakwo mpe seloho'motowhwoefoho. Mofehi'nyo so'nji sikwo'miyomo nakwo syoho engo tohohmtanno'nji imotowhwoefoho. Hwap'ngoso nakwo sekumo tango mosejape'njo hwona'nyoho. ⁹ Nakwo wosopayo'ne yo'mayo so'ne sekumta'ni jomo selontontasi oso yahino ito'nohinosohilo. I oso'no nakwo hon'ngkano wonyoangkafo so'no wosetihwantane'no imentihwonefoho. Ose imentihwone homo somo sekwo tifi in'ngkayo'nefoho. ¹⁰ Olo hungkuno loso songo maselalokuyihwono. O'o nakwo sekwo'nji nohumantani ole selimentihwoni, Hwe fihwo ole lososo, Syoho miyo'njo uyimo. Siki wohumamo. Ose loso sohumo sekwo wopayo nuyikutoho. Ose selimentihwonefoho.

¹¹ I oso'no ole upa'n'ngkuhwone, A'amu fihwa piso'mo'nyo yontifi yo'mayo syoho so'no nakwolaho lontifi siki humalofo. Nohumantifi nom'ne a'amufe syohomne'no hofikoe humayo somne'no yo'mayo so'no siki hungkuno luti'hun'wo'n'ngkohofi'hwafoho. ¹² Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohwoe hungkuno yokumpohn'nyoso oso a'amu homo somne'no waselimonne'no yohono. Ole uso. Sekwo sekwoe a'amu'nji simeho pompenjiyo'nji humafikuji sekwo'ne wosopaesyoho fiyimno. Yokumpohn'nyo ose ulimno.

¹³ I nakwoe a'amu soku, sekwo yo'mayo syoho wopingo so'no piso'mo'nyo ikutoho. ¹⁴ Hwe fihwo olo hungkuno semti'mokiyalokuhwone lomo hwotoho feso sohumo sekwo yofe uhwofikuji kakine'no i'waho fiyimno. Sekwo i'waho ifijo so'no kako kakoe hon'ngkano wonyo

somne'no wonimango unimtonoho. ¹⁵ I sekwo oso hwe sohumne'no ole syafisyikutoho, kako nakwoe mango hweho. Ose syafisyikutoho. O'o, seningkwa'wehweho. Oso'no kakoe hunomo hungkuno wopingo ufohotofamno.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹⁶ Nakwoe Hwe Engo sohwo simaho pompenjiyoso hwapingo hweho. Yo'mayo yo'mayoso se'mahwoso'no kako simaho pompenjiyo wosejapono. Sekwo'nji wohumano.

¹⁷ Ngko Pouli'ni olo hungkuno ae'uyo loso nje aho'nji semti'mokiyalokweno. Nje a'amufo. Iyoswo hopi'nonohino mti'mokuwo'n'ingkoheso nje aho'nji ole mti'mokuwo'n'ingkohi, nje a'amufo. Nje ifalifaliyo somo uhwonimno.

¹⁸ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohwo kako sekwo'nji nohumahwosi wopingo wosemokosyohumano. Hungkuno hiloso osohopeho.

1 Timouti

Olo Iyoswo Simo'mjo loso Poul Timoutimne'no Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti-wan'nji* (31) *teti-eti'nji* (38) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul Timoutimne'no mti'mokumentisofoho. Timouti sohwo kako hwomu songo hweho. Poul Anituye syoho mji'miwento Timoutimo anga Lisitila sopo nta'ni tipema'mentiso hweho. Timoutiye na'uye yofeso Yunisyoho. Kakoe atohwosi Louisyoho. (Hungkuno hiso 2 Timouti sohe engo 1 honingkano we'e 5. Osopo weho.) Timoutiye mpohwo sohwo Ngkilik hweho. Poul'nji Timouti'nji anga Loum sopo Anituye syoho imojiye hwa'uyoho. Hwangku Timouti kako Efesosinjo tajo anga somo Anituye syoho ma'mentisofoho. Poul kako Loum soswo hufa'u impe into'nawo'mentisofoho. Tifi oso impo'anga somta'ni nusi hutofahon'ngkofi kako hwaho we'e Kilit, anga Efesos, hwaho Masetouniya osopo emoy'mentisofoho. (Hungkuno hiso Taitas sohe engo 1 honingkano we'e 5 so'nji 1 Timouti sohe engo 1 honingkano we'e 3. Osopo weho.) Poul Timoutimo tajo anga Efesosinjo somo mokosyohumayo'ne uhwoti'mo'mentisofoho. Poul anga Efesos sopo komo'no mamnehono hune ose uyahon'ngki olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho.

Poul iyoswo hiloso Masetouniya humanto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofa lihwasu tifi un'ngkohwano.

¹⁻² Nje hwomu Timouti sohwohne'no ngko Poul'nji olo iyoswo loso kumti'mokiyalokweno. Anitu kako nakwoe wonyomjo tohino somta'ni isihutofonemayo'ne sohwo'nji Kilais Jisas oso humne'no nakwo hontohumalohwone sohwo'nji siko ngkimo hungkuno yokumpohn'nyo ntonji siko ngkimo sikoe hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho ntapmmentisiyo hwo'nyoho. Kiko Timouti sohwo'si kiko Anitumo simeho wopingo umahnno so'no kiko nje hwomu ne imo'nimentohino hwosoho. Ngko kikine'no olo'no nimo'n'ngkohoho. Nan'kgkwohwo Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasi'nji siko'monta'i siko kikine'no hitoho ulofihwoso'no siko kikimo wopingo kilohofohosisi simeho pompenjiyo wokijopanjiyoho. Oso'no nimo'n'ngkohoho.

A'amu Anitumne'no hwasyo hungkuno liwo'n'ngkohoho sofe hungkuno somne'no kiko yoka ulohoho.

³ Hohonta ngko hwaho Masetouniya'no wawomonji oso hungkuno kilimentohe somta'angoso olohonta apa'no wakilmne'no yohono. Hungkunoso olenoho. Kiko anga Efesos osopo ne'no nohumahoji a'amu oso hopo sponjo a'amu somo Anituye hungkuno hwasyo lutihwalokwofo sohwo'no kiko ole uso, Sekwo olo a'amu lomo Anitumne'no hwasyo hungkunoso apa'no nolutihwafikutoho. Ose uso. ⁴ Hofiko mpohwosa ajuyohwosafe yofe so'no hungkuno ne'no hnnontifi hofikoe yofe ho'noma'n'wo'n'ngkohofofoho. Hofiko a'mane hungkuno kengo kengo sokinjo so'nji ne'no lutihun'wo'n'ngkohofofoho. Oso hungkuno hiso hofikoe hunomo wonyo imokin'wo'n'ngkohofofoho. Oso siki hungkuno huhwo sohwo Anitumne'no simeho hi'ntnnono uyo somo mufo'manehoho. O'o, yoka ulikaf'wo'n'ngkisofoho. ⁵ Kiko ole uso, Sekwo olo hungkuno

homo losomne'no ni'hu'nahone foho'naopmno. Ose ulohojo'no hofi'ko jije hungkunomo tifi kin'ingkapifijo'manji hofi'ko hofi'koe yahino wonyo somo hohujo ikinjaofikuji huno wop'ingo'nohini syafisyikuji Anitumo simeho hi'ntnnono nehopi uyantifeho. Ose ikuji hofi'ko nom'ne a'amu somo nufo'mafikuji simeho wop'ingo umo'nantifeho. ⁶ A'amu fehohnjoso hofi'ko Anitumo simeho uyo yahinoso noho'nasyontifi hofi'koe huno wop'ingo sohwo ehilofaofahon'ngki hofi'ko siki hungkuno lomoyontifi hungkuno ne ane'njo hnni'wo'n'ingkohofofoho. ⁷ Hofi'ko Anituye hon'ingkanano hungkunoso woluthwantifi ko yontifeso oso hungkuno hwap'ingo ne homo somo huno muyahon'ngki hofi'ko hwasyo hungkuno lontifi ole li'wo'n'ingkohofo, Nakwoe hungkunoso ne'njofoho li'wo'n'ingkohofofoho.

⁸ Nakwo huno ole nayohoho. Anitu kako nakumo kakoe hon'ingkanano hungkuno nejapmmentisoso oso hon'ingkanano hungkuno homo somo nakwo nto'no in'ingkowaso'manji nakwo huno ole wotipemantanoho. Oso hon'ingkanano hungkunoso wop'ingofoho. ⁹ I olo so'nji nakwo huno nayohoho. Anituye hon'ingkanano hungkunoso a'amu hon'ingkanano wop'ingo'njo osomne'nohino'maho. O'o, a'amu hon'ingkanano wonyo yontifi hwe engo sohwo enjwa'mo mohumayonjo somnefoho. A'amu hofi'ko Anitumne'no hohujo ikinjaofontifi yahino wonyo iwo'n'ingkohofo so'ntnnefoho. A'amu hofi'ko Anituye hungkunomo hwotoho fentifi hwahoponjo hon'ingkanano osomo in'ingkawowo'n'ingkohofo so'ntnne'nefoho. I a'amu kan'ingkwowho'ya'umo fonjasyonto nom'ne a'amu somo fonjasyi'wo'n'ingkohofo oso hwantnne'nefoho. ¹⁰ Anituye hon'ingkanano hungkunoso a'amu apohufo'nji akngkilike'nji kifosyoho loho'ni'wo'n'ingkohofo so'ntnne'nefoho. A'amu nom'ne a'amufe mehomu hufo mawo'n'ingkohofo so'ntnne'nefoho. A'amu yo'mayoso hufo iwo'n'ingkohofo so'nji hwasyo hungkuno li'wo'n'ingkohofo so'nji a'amu hofi'ko hwasyo hungkuno nehopi yokintahopono li'hwono li'wo'n'ingkohofo so'ntnne'nefoho. Oso yo'mayo yahino wonyo homo somo hano pitofasiyo'ne Anitu kakoe hon'ingkanano hungkunoso nejapmmentisofoho. Yo'mayo yahino wonyo hiso Anituye hungkuno ne'njo somne'no mangohwa imo'ni'wo'n'ingkohofofoho. I oso'no nakwo Anituye hungkuno ne'njo so'no huno nto'no nayihwoso'no nakwo yo'mayo yahino wonyo somne'no i'waho nto'no wehumantanoho. ¹¹ Anitu kako oso hungkuno neso nom'ne a'amumo luthwayo'ne syohoso ngkimo ntapmmentisofoho. Oso'no ngko kakoe hungkuno wop'ingo hiso losetihwalokweno. Anitu huhwo sohwo kako wop'ingo'nohini iwo'n'ingkiso sohwo kako simeho nto'no namokiyo'neso hwap'ingo hweho.

Anitu kako Poulimne'no hitoho ulo'mentiso so'no Poul kako Anitumne'no isamoyoka uli'mentisofoho.

¹² Nakwoe Hwe Engo Kilais Jisas kako huno ole syanifi'hu'mento, Poul kako nje syoho ntohofiyo imo'nyoso kako hoponoho. Ose syanifisyonto kako ngkimo kakoe syoho somne'no ni'hwosopento oso syoho homo somne'no kakoe yokumpohn'nyo ntapmmentisofoho. Oso'no ngko kakimo isamoyoka ulalokweno. ¹³ Hohonta ngko Jisasimne'no hwe wonyo hweho lonji ngko kakine'no yokumpohn'nyo imo'ni'tihwanji kakoe a'amu ne somo ngko hofi'kimo fonifonyo uloho'mentohefoho. Ngko oso yahino wonyo hiso ko imote sohwo'ni Anitu kako ngkine'no hitoho ulo'mentisofoho. Hwap'ingoso ngko Jisas kakoe hwap'ingo ne so'no huno nto'no manimmofoho. I osohonta ngko kakimo simeho hi'ntnnono mummotefoho. Oso hiso'no Anitu kako ngkine'no hitoho ulofahon'ngki nti'ma'mentisofoho.

¹⁴ Oseso Jisas kako ngkimo wopingo ntohofonto nontimanto kako'njopo ngkimo menihumati'mentisofoho. Osopo kako ngkimo simaho uyo so'no lontihwamentisofoho. Kako ngkimo simaho mikunimposo ntapmmentiso so'no ngko kakimo simaho engo uyalokweno.

¹⁵ Olo hungkuno loso ni'hu'no nehopeho. A'amu hopi'nono hofiko upa'nifijoso hofiko simaho hi'ntnnono uyife. Oso hungkuno hiso olenoho. Nakwoe Hwe Engo Kilais Jisas kako nakwo a'amu honingkanano wonyo'njo hn'nimo asomo netimayo'ne kako nakwoe hwaho lopo pmentisofoho. Oso hungkuno hiso ni'hu'no nehopeho. I a'amu hopi'nonohino sofe honingkanano wonyo somo ngko nje wonyoso uyakolo'mentohefoho. ¹⁶ Kilais Jisas kako kakoe yahino wopingoso a'amu hopi'nonohino somo ujo wehontojwahumo lonto kako ngko Pouli'nimo honingkanano wonyo'njo sohwo'nimo kako simo'mo wopingo ntoho'mentisofoho. Oso'no nom'ne a'amuso hofiko ngkimo nonohoningkuji huno ole wosyofisyantifeho. Poul kako Anitumo wonyo ne'no ulohofahoningki Anitu kako oso wonyo hiso'no Poulimo tohino komo'no mumentisofoho. O'o, Anitu kako Poulimne'no hontohumayo uloho'mojo sohwo Poulimo wopingo umokumentisofoho. Oso'no hofiko huno ole wosyafihinantifeho. Kilais kako oso hwe ni'hu'no wonyo sohumne'no wopingo umokumaso hopaso Anitu kako ngkimo oso hopa wanimokumontonoho. Anitu kako nakwoe wonyomne'no tohino komo'no monejape'njo hontohumayo inyo hweho. Hofiko huno ose syafisyikuji hofiko Kilais Jisasimo simaho hi'ntnnono uyikuji hofiko songo ne'no humantokutnnefoho. ¹⁷ Oseso Anitu kako yo'mayo wopingo'nohini iwo'ningkiso so'no nakwo kakoe yofe engo so'ntnnne'no kakoe yokumpohn'nyo yakolo'nnyo so'ntnnne'no engolopohamo nakwo woho'nomehwano. Hwapingoso Anitu huhwo sohwo kako nakwoe Hwe Engo engolopohamo ne'no nohumanti'hwone hweho. Kako poyo pe'nyoso mape'nonehoho. A'amu hofiko kakimo muhwonifitnnnehofo oso huhwo sohwo kako kako'nohini Anitu ne hweho. Oso hungkuno hiso nehopeho.

Poul kako Timoutimo Anituye syoho yokumpohn'nyo fiyoho'nyo ulimentisofoho.

¹⁸ Nje hwomu Timouti sohwo, nakwo kikimo olo syoho yalokuno loso yano kijapmmentihwone sohonta Anitu kako nakumo kikine'no hungkuno nalimentiso so'no ngko oso hungkuno homo somo huno syafisyonji hungkuno hiso apa'no kijopalokweno. Oso hungkuno homo somo kiko aho yokumpohn'nyo kemokosyohumahoji Anituye syohoso yokumpohn'nyo fiyoho'nyo. U a'amu nom'neso hofiko Anitumo nakwolaho lifijoso hofiko kikimo wonyo kilohofikujo'no Anituye hungkuno hiso jije sampe mekino pa'nyofoho. ¹⁹ Kiko Kilaisimne'no simaho hi'ntnnono uyalokuno somo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumaho. Oso hungkuno wopingo Anitu kako jije simaho mo'mo ho'nakisyiwo'ningkiso somo kiko hofiyo finingkayo. A'amu fehohnjoso hofiko oso simaho mo'mo hungkuno wopingo homo somo hwotoho fewo'ningkohofoso hofikoe simaho hi'ntnnono Anitumo uyimotofoso wonyo imokinimotofofoho. ²⁰ Oso hwe hufa'u Himeneyosi'nji Alekisanta'nji siko oso pa'nyo imo'nimentisiyo hwa'uyoho. Siko Anituye hungkuno wopingo somne'no sitofo lonji hwasyo liwo'ningkisiyo so'no ngko sikimo Seten'ye aho uhumati'malefoho. Oso'no oso hwe huhwo sohwa'umo Seten kako sikimo tango uyihwoso'no siko sikoe simaho iwolo'mokohosisi Anitumne'no huno wopingo wotipemanjiyoho. Siko huno wopingo tipemahosisi'manji Anituye hungkuno ne'njo somne'no sitofo hungkuno apa'no malisihnnisiyo.

2

Kiko a'amu somo Anitumo jomo ujo'ne olo yahino loso fitihwaho.

¹⁻² Ngko kikimo hungkuno kijopalokwe simo'mjoso olenoho. A'amu Anitumo simoho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohofoso ole uyife. Hofiko yo'mayo so'no umofonyo ikuji hofiko Mpohumo jomo ulife. Hofiko a'amu hopi'nonohino somne'no Anitumo jomo ulikuji yo'mayo Anitu hofikimo wopingo uloho'monto imentiso oso'no sekwo Anitumo isamayoka ulimno. Oso a'amu hwaho mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwanji hwe engo sohwanne'no Anitumo jomo ulife. Hofiko Anitumo jomo ulikujo'no oso a'amu huhwo sohwa hofiko nakumo hofiyo nemokosyohumafikujo'no nakwo simoho wopingo'nji nohumehwasi Anituye yahino wopingo somo tifi ntono un'ngkowantanoho. ³ Nakwo a'amu hopi'nonohino somne'no Anitu hon'ngkano wonyo somta'ni isihutofonemayo'ne sohumo jomo ulihwaso'no kako nakumo timo wopingo nahon'ngkuhwosi kakoe simoho wopingo umo'n'imontonoho. ⁴ Anitu kako a'amu hopi'nonohino somo kako'njo pone asomo utimayo so'no umo'n'ngkohoho. A'amu hopi'nonohinoso hofiko kakoe hungkuno ne'njo somo nupa'n'ngkuji kakimo tifi in'ngkayo so'no umo'n'ngkohoho. ⁵ Nakwo huno nayohoho. Anitu kako anga'nohinohwo humaho. I a'amu anga'nohino sohwo nakwo a'amu hwahoponjo lohn'n'imne'no Anitumne'no hwaho laponjo humaso sohwo Kilais Jisasiyoho. Oso huhwo sohwo kako nakwo'nji Anitu'nji hungkuno monehwajiyo'ne hweho. Simoho pompenge nalipe-e'ne hweho. ⁶ Oso syoho homo somne'no Anitu kako sikuno ho'nahumentisoso i'mofopahon'ngki Kilais kako kakoe fosyohumayo wonyoangkafoso noho'nosyahoponto kako a'amu hopi'nonohino hon'ngkano wonyo somta'ni isihutofonemayo'ne mpe enemayo'ne kakoe honiyo wopingoso usihuma'mentisofoho. Ose imentiso so'no nakwo huno ole nayohoho. Anitu kako a'amu hopi'nonohino somo asomo utimayo'ne so'no umo'n'ngkohoho. Oso hon'ngkano hiso utihwa'nyopo ujo ehon-tojwahumentisofoho. ⁷ Oseso Anitu kako ngkimo olo kakoe hungkuno loso a'amu somo luti'hwayo'ne ni'hwosopo'mentisofoho. Olo hungkuno loso ngko hwasyo molokitihwalokuyohono. O'o, nehopi lokitihwalokweno. Anitu kako a'amu temtitofo kengo somo asomo utima'mo lonto hofiko nje hungkuno ne'njo somo simoho hi'ntnnono ntap'fitnne'ento hofikimo luti'hwayo'ne ni'hwosopo'mentiso hwo'nyoho.

⁸ Oseso ngko olo'no nimo'n'ngkohoho. Hwe moya'mi ango'meemjo hopi'nonohinoso hofiko Mpohumo jomo ulife. Oso a'amu hiso hofiko yahino wonyoso noho'nasyikuji hofiko wopingo'nohini humafikuji Mpohumo jomo ulife. Hofiko nom'ne a'amu somne'no simoho tohino muhmnyo'njo uyono. Hofiko yoka mahnnyo'njo ufe. O'o Anitumne'no huno nto'no syafisyikuji kakimo yo'mayo so'no jomo ulife. Ose nimo'n'ngkohoho.

Moya'mi sofamne hungkunofoho.

⁹ Ngko moya'mi sofamne'no ole so'no nimo'n'ngkohoho. Moya'mi sofa hofiko huno ito'no syafisyikuji he manji'mofo ito'no fiyimno. Sekwo huno ole so'no nosyafihu'n'ngkutoho. U ngko angkafi'nyoho. A'amu wanohonife. Ose likuji yo'mayo he manji'mofo hamniyoho engo ihn'naofikuji mijiyo'nji a'apahomne wokososo wopingo wopingo ihn'n'ngkutoho. O'o, yo'mayo he manji'mofo honje monje yi'mo'n'ngkutoho. ¹⁰ Sekwo moya'mi sofasi a'amu ole wonalife, Hofiko

Anituye mehomi nefafoho. A'amu ose wonalife sekwo ose lifijo'manji sekwo Anituye syoho wopingo'nohini fiyimno. Oso syoho wopingo hiso sekwoe a'apahomjo wokoso pa'nyofoho. ¹¹ Sekwo moya'mi sofasi sekwo nom'ne a'amumne'no hwahopo pawekuji nom'ne a'amufe huyo so'mo mampi'nyo humafikuji Anituye hungkuno upa'nimno. ¹² Ngko olo yahino loso'no manimo'n'ngkiyohoho. Hwe sohwa hofiko moya'mi sofamo enjwa'mo humayoso wopingo'maho. Ngko moya'mi sofa hofiko hwe sohwa'mo Anituye hungkuno luti'hwayo so'no manimo'n'ngkiyohoho. O'o, moya'mi sofa hofiko mampi'nyo humafikuji Anituye hungkunoso haloho'no upa'nife. ¹³ Simo'mjo hwapingoso Anitu kako Atam simo'mo mti'mokonto tifi Efa mta'mokumentisofoho. ¹⁴ Nom'neso olenoho. Atam kako Iten nohumanto Seten'ye hwasyo hungkunomo simeho hi'ntnnono muyimmentisofoho. O'o, Efa kako oso hwasyo hungkuno homo somo nupa'nonto simeho hi'ntnnono uyonto tifi in'ngkawento hon'ngkano wonyo imentisofoho. Oso imo'n'imentiso so'no huno syafisyihwasi moya'mi sofa hofiko hwe sohwafe hungkunomo enjwa'mo wohumafe. ¹⁵ Oseso olohonta moya'mi sofa hofiko mehomi aswo mantifeso tohino engo malokwofo. I oso'no hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono ne'no uyikuji nom'ne a'amu so'nji hofiko simeho in'ngkuji hofiyo'no ufo'mafikuji hon'ngkano wopingo'nohini tipemafikuji huno wopingo'nohini syafisyikuji humentan'ngkuji Anitu kako oso moya'mi hofa sofafe wonyomjo tohino somta'ni isihutofumanefoho.

3

A'amu Anituye syoho somo nto'no mokosyohumayo sohwa'me hungkunofoho.

¹ Olo hungkuno loso nehopeho. A'amu kako Anituye syoho somo mokosyohumayo so'no kako syoho wonyoangkafo so'no umo'n'imontonoho. ² Oseso oso a'amu Anituye syoho mokosyohumayo huhwo sohwo kako kakoe yahino wopingo'nohino so'nji wohumano. Ose humentan'ngkuhwosi nom'ne a'amuso hofiko hwe huhwo sohomo nuhwon'ngkuji hofiko yahino wonyoso ni'hu'no motipemapi'fitnnehofo. Olo syoho hiloso hwe kako ape anga'nohino'njohwo humahwosi uyono. Oso a'amu huhwo sohwo yo'mayo yahino kako iwo'n'ngkisoso kakimo yokumpohn'nyo mumokosyohumanehoho. Yo'mayo yahino wonyo kakimo u'masoso kako oso yahino homo somo monje yasiyoso hoponoho. Kako yo'mayo so'no huno nto'no syafisyihwosi syoho nto'no uyono. Oso hwe huhwo sohomo a'amu ango kengo'mta'angoso kako nom'ne a'amu somo Anituye hungkuno luti'hwayo syohoso wopingo uyono. ³ Kako mijo yokumpohn'nyoso n'ngkuhwosi monilohofonehoho. Kako nom'ne a'amu somne'no simeho tohino komo'no muhmnonehoho. O'o, kako a'amu hopi'nonohino somo simeho wopingo'nohini uyimontonoho. Kako nom'ne a'amu somo ikujoho mafonjonehoho. Kako yo'mayo hamniyoho mayo so'ne huno engo syafisyiwo'n'ngkuhwoloho. ⁴ Kako kakoe ape'nji mehomi'njimo kako nto'no wemokosyohumamontonoho. Kakoe mehomi sohwa kan'ngkwohwoe hungkunomo haloho'no upeentifeho. ⁵ Hwe fihwo kako kakoe mehomi'nji kona'wohi'njimo nto'no memokosyohumayo sohwo kako oso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyo somo nto'no mokosyohumayoso pipi wemokosyohumamontolo. O'o, awonoho. ⁶ A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono kahopi uyalokuso sohwo kako a'amumo mokosyohumayo syoho loso momanehoho. Oso a'amu

simeho hi'ntnnono Anitumo kahopi uyalokunjo sohwo kako olo syoholo nomahwoso'no, ngko hwe engo hwo'nyoho, kako huno ose syafisyonehoho. I kako oso hunoso nosyofisyihwosi'manji Anitu kako oso huno wonyo hiso'no kako Setenimo wae yao'mentiso hopaso oso hwe sohomo wae yaofonefoho. ⁷ A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo yontifi yoloho'mo humalofo huhwanji oso hwe a'amumo mokosyohumayo syoho'njo sohomo uhwon'ngkuji kakoe yahino wop'ingo somne'no hofiko huno ole wosyofisyantifeho, Kako hwe wop'ingo hweho. Kako yahino wonyo yoso'manji hofiko kakoe yahino wonyo somne'no hungkuno mjulikujo'no Seten kako monje ulohofihwoso'no kakoe syohoso wop'iwahu'montonoho. Kako Anituye a'amu somo hon'ngkano wop'ingomo nto'no momihwajonehoho.

I ngko olo iyoswo a'amu yahino wop'ingo wop'ingo'njo somne'no mti'mokalokwe loso i a'amu oso yo'mayo yahino hi'njo somo kiko Anituye a'amu ne somo mokosyohumayo'ne syoho so'no uhwsopofa.

A'amu Anituye syoho'njo sofe hungkunofoho.

⁸ Oso pa'nyoso a'amu Anituye syoho'njoso hofiko hofikoe yahino somne'no huno nto'no wosyafihu'nife. Hofiko huno hufa'u'nji nomokosyohufikutoho. O'o, huno Anitumne'nohini wosyafihupife. Hofiko mijo yokumpohn'nyo n'ngkukuji nonilohofikutoho. Hofiko huno nom'ne a'amu mta'ni hamniyoho yo'mayoso engo mayoso'no huno nosyafisyikutoho. ⁹ A'amu Anituye syoho'njo sohwa hofiko hofikoe simeho mo'mo ole mahnnifitnnehofo, Ngko wonyo hwo'nyoho. Ose mahnnifitnnehofo. O'o, hofiko Anitu kakoe hungkuno ne'njoso ujo ehontojwahumentiso homo somo simeho hi'ntnnono uyikuji aho yokumpohn'nyo wokemokosyohumantifeho. Ose ikujo'no ole wosyafihu'nife, Anituye hungkuno ne'njoso nje yahino wonyo somo wae yanimo'mentisofoho. Kakoe hungkunomnohini un'ngkamo. Ose syafihu'n'ngkuji Anituye yahino wop'ingo'nohini uyife. ¹⁰ A'amu Anituye syoho'njo sohwa hofikoe yo'mayo yahino so'nji hofikoe syoho so'nji sekwo simo'mo uhwon'mno. Oso homo somo sekwo yahino wop'ingo'nohini uhwon'fijo'manji e'wano hofiko Anituye syohoso uyife. ¹¹ I hofikoe a'musya hofanji yahino wop'ingo'nohini uyife. Hofiko nom'ne a'amu somne'no sitofo nolikutoho. Oso moya'mi hofo sofa hofiko yo'mayo yahino iwo'n'ngkohoho huhwo sohwo hofikimo yokumpohn'nyo mumokosyohumanehoho. Oso yo'mayo yahinoso hofikimo u'masoso hofiko oso yahino homo somo monje yasiyoso hoponoho. Hofiko yo'mayo yahino iwo'n'ngkohofoso nto'nohini uyife. ¹² A'amu Anituye syoho'njo sohwo kako ape anga'nohini womano. Oso hwe huhwo sohwo kako kakoe mehomi'nji kakoe ape'nji nto'no womokosyohumano. ¹³ A'amu Anituye syoho'njo sohwa hofiko hofikoe syoho wop'ingo'nohini ikuji hofikoe humayo yahinoso wop'ingo'nohini'manji a'amuso hofikimo nuhwon'ngkuji hofikoe yofe noho'nomafikuji yo'mayo hungkuno Kilais Jisas mta'angoso lutihwawo'n'ngkohoho somo hofiyu upo'nantifeho.

Anituye hungkuno hwap'ingoso olenoho.

¹⁴ Ngko sekwo angopo sekumo komo'no wose'ma'monji yalokweno. ¹⁵ I oso'no ngko komo'no mose'maso yalokwe so'no ngko olo iyoswo mti'mokalokwe losomo sekwo atofa likuji Anituye mehomife yahino wop'ingo so'no huno wop'ingo wotipemantifeho. Sekwo Anituye mehomi soku, Anitu kakoe anga kuyoho. Anitu kako sekwo simeho mo'mo songo humaho. Oseso sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo soku

sekwo Anituye hungkuno ne somo aho yokumpohn'nyo kesyohumafikuji oso hungkuno huhwo sohwo sekwo itihwa'nyopo meho'nahumno. ¹⁶ Anituye hungkuno hwapingo ujo ehontojwahumentisoso nihu'no wopingofoho. Anituye hungkuno hwapingos Jisas Kilaisiyoho. Oso huhwo sohwo kako kakoe yahino wopingo somo a'amu hwahoponjo hn'nwi monje mesyanehwono. Kakoe yahino somo simaho hi'ntnnono uyalokuhwoneso olenoho.

Jisas Kilais kako nakwo a'amu hwaho lophonjo lohn'nwiye a'apaho nehopi manto kako utihwa'nyopo i'mofapmmmentisofoho.

Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako Kilaisiye yahino hwapingo neso netihwahonngki oso yahino hiso nto'nohini uhwonwo'nngkuhwonefoho.

A'amu ahwomomjo huhwo wopingo osenohini uhwonwo'nngkohofofoho. Kilaisiye hungkunoso a'amu temtitofo hopi'nonohino sofe ango'meemo ho'nimentisofoho.

A'amu hwahoponjoso hofiko kakine'no huno syafisyontifi simaho hi'ntnnono umentohofofoho.

Anitu kakoe hwomu Kilaisimo ahwomomo utima'mentisofoho.

4

A'amu hwasyo hungkuno lutihwawo'nngkohofo sohwafe hungkunofoho.

¹ Anituye Towahuno sohwo kako hungkuno yoloho ole nalimento, Olo hwaho lopo sikuno moi'wo imo'nyo'ne mofone sohonta a'amu fehohnjoso hofiko Anituye hungkunomo hohujo ikinjaopitnnefoho. Oso hohosohonta hofiko hwasyo hungkuno upa'nngkuji hofiko Setenimo tifi inngkafitnnefoho. ² Oso a'amu wonyo hwasyo hungkuno likujo sohwa hofiko oso hwasyo hungkuno homo somne'no hofiko simaho mo'mo wonimango munyo'njo ihwoso'no olo'mo i'nongki wohumentihwantifeho. ³ Hofiko hwasyo hungkuno ole wolutihwantifeho. Sekwo ape nomafikutoho. Sekwo wosopayo fehohnjoso nonngkutoho. Hofiko hwasyo hungkuno ose wolantifeho. I oso'no yo'mayo wosopayo nyo'ne, ape mayo yahinoso Anitu kako kakoe mehomi ne somo uyimentisofoho. A'amu Kilaisimo simaho hi'ntnnono uywo'nngkohofoso hofiko Anituye hungkuno ne'njo somne'no huno uyahonngki oso yo'mayo hiso hofiko Anitu kakoe aho mta'ni mantife so'no hofiko Anitumo isamoyoka uliwo'nngkohofofoho. ⁴ Nakwo olo so'no huno nayohoho. Yo'mayo Anitu mti'mokumentisoso wopingofoho. I oso'no nakwo humayoso peho'neto. O'o, nakwo Anituye ahomta'ni yo'mayoso nomehwasi kakimo isamoyoka ulano. ⁵ Ou, yo'mayo Anitu mti'mokonto wopingofoho nalimentiso so'no nakwo oso hiso'no isamoyoka uliwo'nngkuhwone'manji yo'mayo wopingo'nohini imo'nalofoho.

Poul Timoutimo ulimento, Kiko nto'no humahoji Anituye hungkuno nto'no filutihwaho.

⁶ U ngko Pouli'ni olo hungkuno kikine'no mti'mokalokwe loso kiko olo hungkuno loso Anituye a'amu ne somo lutihusoso u kiko Kilais Jisasiye syoho ulohofiyo ne umo'nimonnoho. Kiko Anituye hungkuno somo simaho hi'ntnnono uyohoji sikuno huhwo huhwi tifi inngkuso'manji kiko Kilaisiye yokumpohn'nyo mahoji yokumpohn'nyo waloho'monnoho.

⁷ Kiko senngkwowhosa mta'ango a'mane hungkuno so'no huno pi'ningo engo nosyafisyohotoho. O'o, oso hungkuno huhwo sohwo kako nakumo Anituye yofeso molonetihwanehoho. Kiko Anituye yahino so'no huno

nto'no syofisyomahoji osomnohini nto'no iningkayo'ne syoho engo fiyo. ⁸ Nakwo olo hwaho lopo yo'mayo syoho iwo'n'ingkuhwoneso nakwoe a'apahoso yokumpohn'nyo imokin'wo'n'ingkuhwonefoho. Oso wop'ingofoho. Oso pa'nyoso nakwo Anituye yahino so'no huno ne'no syafisyihwasi osomnohini tifi nto'no iningkawasoso oso yahino hiso olo hwaho lopo humentan'ingkuhwasi wonefo'mamontonoho. I olopo'nohino'maho. O'o, nakwo Anitu'nji ne'no humentan'ingkuhwasi tifi hohonta ne'no nefe'manefoho. ⁹ Olo hungkuno lalokwe loso nehopeho. Hungkuno hilo somo a'amu hopi'nono nupa'n'ingkuji simeho hi'ntnnono uyife. ¹⁰ Anitu kako a'amu hopi'nonohinoso kakimo u'mayo'ne hon'ingkanano imo'mentisofoho. Nakwo Anitu kako songo ne'no humaso sohumo simeho hi'ntnnono nehapi uyalokuhwone hn'n'mo Anitu kako asomo netimayo'ne nakwo hontohumalohwono. Oso'no nakwo syoho tohohmtnno'njo yalokuhwoneso a'amu hopi'nono hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono uyifitne'entani yalokuhwono.

¹¹ Kiko a'amu hopi'nonohino somo Anituye hungkuno somo ito'no iningkafitne'no hungkuno yokumpohn'nyo filutihwaho. ¹² Timouti sohwo, kiko hwe songo hwasoho. Oseso kiko nto'no mohumayo'manji a'amu hofiko kikimo kohon'ingkuji ole wokilantifeho. Timouti kiko yo'mingohwosi'maho. Ose wokilantifeho. Oso'no kiko nto'no fosyohumahoji a'amu jije yahino wop'ingo yahon'ingkiji kohon'ingkuji tifi wokin'ingkapife. Yo'mayo hungkuno ujosso nto'no uso. Kiko hopi'nonohino somo simeho uyo. Anitumo simeho hi'ntnnono uyo. Hon'ingkanano wonyo ane wop'ingo'nohino fiyo. ¹³ Ngko kikimo ku'mayo so'no hontohumahoji Anituye hungkunoso kiko a'amu hopi'nonohino somne'no atofiso. Kiko Anituye yahino wop'ingo so'no syoho toho mtnno'njo fitihwaho. ¹⁴ Hohonta kiko Anituye syoho ma'mentohino sohonta hwe engo sohwa hofiko kikimo aho kilonji'mokumentohofiso sohonta Anitu kako kikimo kakoe syoho iyo so'ne kakoe yokumpohn'nyo kijapmmentisofoho. Kiko oso hiso'no ikwesya'isyohoji aho yokumpohn'nyo kemokosyohumahoji Anituye syoho yokumpohn'nyo fiyo. ¹⁵ Engolopohamo kiko Anituye syoho so'no simeho kumo'n'ingkuhwoso'no oso syoho homo somo nto'no mokosyohumentan'ingkiji a'amu hofiko nokohon'ingkuji hofiko oso jije syoho wop'ingo imo'nalokunjo so'no a'amu wokohonantifeho. ¹⁶ Kiko nto'no humanji Anituye syoho iwo'n'ingkinano so'no huno nto'no syafisyohoji kiko a'amu somo Anituye hungkuno nto'no filutihwaho. Kiko oso syoho hiso nusikwajohotoho. O'o, kiko oso syoho hiso'no yokumpohn'nyo fiyoho'nyo. U kiko ose yohojo'no a'amu hofiko jije hungkunomo haloho kupewo'n'ingkohofiso so'njimo Anitu kako kiko'nji wosetima'montonoho.

5

Poul Timoutimo ulimento, Kiko a'amumo yahino wop'ingo'nohino ulohofiso.

¹ Timouti, kiko hwe engo sohwo yoka nulohotoho. O'o, kiko hungkuno hofiyo'no ulohoji hofikimo hon'ingkanano nto'no hmfihwajo. Hofiko jije mpohwosa pa'nyo hwafoho. Kiko hwomu songo sohwo hon'ingkanano jije n'ingkwahwosamo imofihwaji'wo'n'ingkinano hapa hmfihwajo. ² Jije na'ujamo hon'ingkanano nto'no m'hwaji'wo'n'ingkinano hopaso nom'ne moya'mi sofamo oso hapa hmfihwajo. Moya'mi songo sofa hofiko hnnampijamo imofihwaji'wo'n'ingkinano hapa hmfihwajo. Kiko moya'mi songo sofani nohumahoji kiko hnnampijani humawo'n'ingkinano hopaso hon'ingkanano nto'no fiyo. Wonyo hon'ingkanano yohotoho.

Apiwojo sofamo nto'no mokosyohumayo'ne hungkunofoho.

³ U a'mu fisi kakoe hwehwo poyo nto pe'nososi kako'nohini humentan'ingkuhwososo a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ingkohoho somo apiwojo sekwo'njo ajwo'mo humalofo sofamo kiko nto'no ufo'mayo'ne nto'no flutihwaho. ⁴ U oso a'musi kakoe mehomitaho, hofiyakwosalaho, oso hwa hofiko nto'no humafijo hwa'manji u hofiko oso ape apiwojo somo nto'no ufo'mapife. Hohonta a'musi kako oso mehomi somo kako nonyo wosopayo hofiyo umojofoho. Kako fo'mofomo hofiyo uloho'mojofoho. Oso'no olohonta oso mehomi sohwa hofiko homn'ingkwohwo'ya'umo hofiko sikimo aku hofikimo mokosyohumamentisiyo hopaso hofiko sikimo nto'no womokosyohumantifeho. Oso mehomife syoho simo'mjofoho. Oso yahino hiso Anitu kakoe simehoso wopingo umonimontonoho. ⁵ I a'mu fisi kakoe hwehwo poyo nto pe'nimentisosi oso a'mu hisi nom'nihwo nufomanesi nohumanto Anitu kakimo ufo'mayo'ne hon-tohumaho. Oseso oso a'mu hisi kako sikuno huhwo huhwi sikuno'nji imingo'nji Anitu kakimo ufo'mayo'ne jomo ulalofoho. Oso yahino wonyoangkafofoho. ⁶ I oso'no a'mu nom'nesi kakoe hwehwo poyo nto pe'nimentisosi kako kakoe hunoso a'apahomne'nohini syafisiyoso yo'mayo kakoe simeho umo lonto yontesi kakoe fesyohumayo wopingoso poyo nto pe'niyoho. ⁷ Oseso kiko Timoutiki a'amu hopi'nonohino kiko'nji Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ingkohoho somo homn'ingkwohwo homnosyamo nto'no mokosyohumayo so'no hungkuno yokumpohn'nyo uso. Hofiko'nji apiwojo sofani oso hungkuno homo somo tifi nto'no in'ingka'fijomanji nom'ne a'amuso hofiko hofikine'no oso yahino homo somne'no sitofo mulifitnnehofo. ⁸ A'amu fihwo kako kakoe a'amu somo nto'no mufo'mayo'manji kako Anituye hungkuno somne'no hohujo nto ikinjao'maso hweho. Olo kakoe hon'ingkanano loso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo iwo'n'ingkohoho sofe hon'ingkanano wonyo somo yakolo'nnyofoho.

⁹ Apiwojo kako hwe anga'nohinohumo uma'nimentisosi kakoe soswo sikisiti (60) uyakolo'nnyosimo kakoe yofeso iyoswomo mti'mojo. Apiwojo yofe wo'nnyo sofamo ufo'mapitnne'eno. ¹⁰ I apiwojo hof sofa hofikoe hon'ingkanano wopingo'njo sofa hofiko hofikoe mehomi somo nto'no mokosyohumamotofo sofa, a'amu ang kengo mta'angoso u'mahon'ingkofo wosopayo'nji angonji uyimotofo sofa, Anituye a'amu somo ufo'ma'motofo sofa, a'amu nom'ne somo yo'mayo tango u'mahon'ingki hofikimo ufo'ma'motofo sofa, hofiko yo'mayo yo'mayo syoho wopingo'nohini imotofo, osofefe yofe so'nohini iyoswomo mti'mokukuji sekwo ufo'mapmno. ¹¹ I sekwo moya'mi songo sofa hofikoe hwehwa poyo nto pe'nimentohoho sofefe yofeso nomti'mokukutoho. O'o, hofiko nom'ne huhwamo umonantane'no yalokuhwono likuji hofiko hofikoe simeho yo'mayo umo lonte somo in'ingkakuji Kilaisiye syoho wopingo somo uliko'mantifeho. ¹² Oso moya'mi sofa simo'mo hofiko nakwo Kilaisimne'nohini syoho uyano ko limentohoho osomo ne'no un'ingkowano majo'njo yontifi hofiko hwe nom'ne hwamo uma'nontifi oso hungkuno hohonta nakwo Kilaisimnohini syoho uyano limentohoho somo mti'hupelokwofo. Oso'no a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ingkohofoso hofiko apiwojo hof sofamo ole ulantifeho. Yo'mayo hungkuno Anitumo yoloho nto ulontifi aku mti'hupeso hopo'maho. Wonyofoho. Ose ulantifeho. ¹³ Nom'ne yahino apiwojo songo sofa iwo'n'ingkohofoso olenoho. Hofiko Anituye syohoso miyo'njo ikuji hofiko piso'mo'nyo yahinoso mafikuji ang

ho'mo ho'mo uku'mofantifeho. Oso'nohini'maho. Hofiko siki hungkuno liwo'nontifi nom'ne a'amufe yahino syoho yo'mayo so'no ukinjihwojano lontifi iwo'ningkohofoho. Hofiko nom'ne a'amu somne'no hwasyo hungkuno lontifi wonyo hungkuno kengo kengo nakwo majo'njo iwo'ningkuhwoneso liwo'ningkohofoho. Oso'no kiko hofikoe yofeso iyoswomo nomti'mokohotoho. ¹⁴ O'o, ngko moya'mi songo sofafe hwehwo poyo nto pe'nimentohofa sofamo ole uliwo'ningkohono. Sekwo nom'ne huhwamo uma'ningkuji sekwo mehomu tipemafikuji yo'mayo ango syoho osomo nto'no mokosyohumantokuno. Ose uliwo'ningkohono. U hofiko ose ikujo'no Anituye mango sohwa hofiko nakumo nonahoninkuji Anituye a'amu ne sofe yahino somo nuhwoninkuji hofiko nakumo sitofo monalifitnnehofo. ¹⁵ Nakwo huno nayohoho. Moya'mi apiwojo fehohnjo sofa hofiko Anituye honinkano wopingo somo nuli'ko'mantifi hofiko Seteniye honinkano somo tifi ininkowalokwofo. ¹⁶ Oseso a'amu Anitumne'no simaho hi'ntnnono uy'wo'ningkohofa sofe temtitofa somta'ango hwe fihwo kako poyo pe'noso sohwoe apiwojo humaso simo hofiko kakimo womokosyohumafe. Ose ikujo'ne'manji a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohofoso hofiko oso apiwojo hisimo mokosyohumayo'ne tangoso motipemapi'fitnnehofo. O'o, hofikoe syohoso apiwojo hopifahwosa ane sofamo mokosyohumayoso hofikoe syohofoho.

Hwe engo Anituye syohomo mokosyohumayo sohwafe hungkunofoho.

¹⁷ Hwe engo Anituye syohomo mokosyohumayo sohwa hofiko Anituye hungkuno losetihwawo'ningkohofa sohwa hofikoe syoho wopingo ifijo'manji sekwo hofikoe yofe ho'nomafikuji hofikimo mpe engo ulohopmno. ¹⁸ Hwapingosho Anituye hungkunoso ole nelalofi, Yahu (*mpulimokau*) sohwo kako kicine'no syoho engo yontaninkuhwosi kiko kakoe simuyo somo hnnanosyiswototoho. O'o, kako wosopayo wanono. Anituye hungkuno nom'nepo ole nelalofi, A'amu syoho'njo sohwa hofiko hamniyoho womapi'fe. Ose nelalofoho. ¹⁹ Hwe anga'nohinohwo kako a'amu Anituye syoho'njo sohumne'no hungkuno ole somjulimasofoho. Olo hwe lohwo kako wonyo imasofoho. Kiko kakoe hungkuno ose mjulisomo haloho upehotoho. I oso'no kiko a'amu hufa'utaho u hufa'u si'hunehwalaho oso hwa hofiko hungkuno somjakilifijo osomo kiko nupa'ningkoho'ji'manji haloho poho. ²⁰ A'amu Anituye syoho'njo sohwo kako honinkano wonyo yoso'manji kiko a'amu hopi'nonohino sofe timo sopo mihumajohoji osopo kiko kakoe honinkanosho nto'no mihwajo. Oseso a'amu Anituye syoho'njo hopi'nonohino sohwa hofiko honinkano wonyo somne'no i'waho nto'no uy'fe.

²¹ Ngko olo hungkuno kijopalokwe loso'no Anitu'nji Kilais Jisasi'nji a'amu ahwomomjo hopi'nonohinofe timopo kilalokweno. Oso'no kiko nto'no fininkayo. A'amu Anituye syoho'njo sohwa hofiko kikimo enjwa'mo humalofo somo kiko nto'no mokosyohumaho. Kiko oso a'amu hofosofe hungkuno nto'no mihwajiyo sohonta kiko olo hungkuno hiloso swo'nohini upa'ningkoho'ji kiko jije simaho mo'mo huno komo'no ole syafisyohotoho. U oloso kako imasofoho. U oso kako mimmasofoho. Jije simaho mo'mo huno komo'no ose syafisyohotoho. U kiko jije a'amu fehohnjo somo yoka mulohoyohoji nom'ne a'amu somo yoka hungkuno ulohotoho. O'o, kiko hofikimo yahino afa'nohino ulohofa. ²² Kiko a'amu fihumo kako Anituye syoho iyoso'no kiko kakimo aho komo'no ulonjimokohotoho. U simo'mo kiko kakoe humayo yahino so'nji kakoe syoho so'ntnne'no huno nto'no syafisyohoji kiko uhwonjoso nto'nohini

uhwon'ngkij+'manji ou k'iko osohumo Anituye syohoso noho uyo. A'amu fihumo k'iko Anituye syohoso komo'no usoso kako hon'ngkano wonyo yoso'manji oso kakoe wonyo homo somne'no tango woki'ma'montonoho. K'iko oso yahino homo somne'no k'iko i'waho nto'no ehumahoji u k'iko wonyo'maso wohumamonnoho.

²³ U Timouti sohwo si ngko j'ije yahino somne'no hungkuno we'e wakili'mo. J'ije si meho kumna'lofiwo'n'ngkiso so'no k'iko ahu'mo mijo'nohino non'ngkohotoho. O'o, k'iko ipisayo mijo we'e yokumpohn'nyo so'nji mahoji hmnyo. Oso mahoji njoso j'ije mnokinoso moi'wo wakumo'n'imontonoho.

²⁴ Ngko a'amu Anituye syoho'njo somne'no hungkuno nom'ne wakili'mo. Anituye syoho iyo so'ne a'amumo komo'no ni'hwosopehotoho. A'amu fehohnjoso hofi'koe hon'ngkano wonyoso uti'hwanyopo yahon'ngkofi a'amu hofi'ko nuhwonont'fi wonyofoho huno umontonoho. Oso hon'ngkano homo somo nto'no mi'hwajo. I oso'no a'amu fehohnjoso hofi'ko hofi'koe hon'ngkano wonyoso hiyasomo mokosyohumawo'n'ngkohoho so'no k'iko huno makiyofoho. I oso'no hwangu hofi'koe yahino wonyo somo ujo ehon-tojwasyonefoho. Oso a'amu hofi'ko oso a'amu homo somo hofi'koe ne so'no huno umontonoho. ²⁵ Oso pa'nyoso nakwo a'amu nom'ne fehohnjo sofe yahino wop'ngoso uti'hwanyopo wentan'ngki uhwon'wo'n'ngkuhwono. I oso'no nakwo a'amu fehohnjo sofe yahino wop'ngoso muhwonyofoho. Oso'nji nom'ne si'kuno somo uti'hwanyopo i'mofaponefoho.

6

A'amu hamniyoho momaso'njo siki syoho ulohofi'wo'n'ngkohoho sohwafe hungkunofoho.

¹ Timouti k'iko a'amu Anitumo si meho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohoho hamniyoho momaso'njo siki syoho ulohofiyo somo ole uso. Sekwo huno ole fi'syafi'hupmno. Sekwoe hwe engo sohwo enjwa'mo fohumamno. Hofi'koe yofeso monje ulohofi'kutoho. O'o, hofi'koe hungkunomo haloho pekuji hofi'koe syohoso yokumpohn'nyo ulohofi'yimno. Ose ikujo'no a'amu nom'neso hofi'ko Anituye a'amu ne somne'no syoho ulohofiyo wonyo hwafoho maseli'fitnnehofo. Hofi'ko sekwoe syoho somne'no Anituye yofe so'nji kakoe hungkuno luti'hwawo'n'ngkuhwone so'ntnne'no sitofo mul'fitnnehofo.

² I sekwoe hwe engo huhwanji hofi'ko Anitumo si meho hi'ntnnono unyohwa'manji sekwo huno ole nosyafi'sy'ikutoho. Nje hwe engo sohwo kako nje tatohweho. Oso'no ngko kakoe mangomo hwotoho wahmmnonnoho. Sekwo huno ose syafi'sy'ikutoho. O'o sekwo huno ole fi'syafi'hupmno. Nje hwe engo sohwo kako Anituye a'amu ne hweho. Oso'no ngko kakine'no si meho uy'imo. Ngko kakine'no syoho ulohofi'mo ngko Anituye a'amu ne sohumo ufo'malokweno. Huno ose syafi'sy'ikuji syoho wop'ngo'nohino ulohofi'yimno. Oso hungkuno hiso k'iko oso a'amu homo somo uso.

A'amu hwasyo hungkuno luti'hwawo sohwa hofi'ko huno ane hwafoho.

Engolopohamo k'iko hwe moya'mi hopi'nonohino somo olo hungkunolo luti'hwahoji hofi'ko ti'fi in'ngkayo'ne huno ufohotofo. ³ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye hungkunoso Anituye yahino wop'ngo so'no loneti'hwawo'n'ngkisofoho. Hwe fihwo kako oso hungkuno homo somo nuli'ko'manto nom'ne hungkuno kengo luti'hwaso'manji ⁴ kako huno ne so'no huno'maso hweho. Kako oso huno hwasyo somo ho'nomo'nalofoho. Kako yo'mayo siki'ngo so'no ole li'wo'n'ngkohoho, Nakwo hungkuno

hnnnyoso kengko kengko'nohini wohnnano liwo'n'ngkohoho. Hofiko ose hnn'ngkahon'ngkofi olo yahino loso imo'n'wo'n'ngkisofoho. Nom'ne a'amu somne'no si'mano hntotohino, si'meho wonyo, ikujoho, sitofo, nom'ne a'amu somne'no huno wonyo syafisiyo, ⁵ hofiko yoka hungkuno hnn'wo'n'ngkohofoho. Oso a'amu hiso hofiko hofikoe hunoso hwayo hohnjofoho. Oso a'amu ose sohwa hofiko Anituye hungkuno ne somo hofiko aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumunyofoho. Hofiko olo hwasyo hungkuno lomo syafisiyo'wo'n'ngkohofoho. Nakwo Anituye hon'ngkanomo in'ngkowaso'manji ho'yango womantanoho.

Ho'yango engo mayo'ne hungkunofoho.

⁶ U nehopi a'amu fihwo kako Anituye yahinomo in'ngkawe sohwo'manji oso a'amu sohwo kako Anitu mta'ni yo'mayo wop'ngoso woma'montonoho. I oso'no kako yo'mayo mayoso'no huno mosyafisiyo'njo yoso'manji ole wasyofisiyo, Ngko yo'mayo mokosyohumameso hoponoho. Kako huno ose syafisiyihwosi kako si'meho wop'ngo'nji wohumamontonoho. ⁷ Nakwo huno nayohoho. Nena'wohija olo hwaho lopo aswo nema'mentohofohonta yo'mayo ahomo mokaho'nnyo monema'mmentohofohonta yo'mayo. O'o, awonoho. I oso pa'nyoso hwangu nakwo olo hwaho lopo poyo pe'n'ngkuhwasi Anitumo u'mano lihwasi oso apa'no u'manefoho. ⁸ U nakwo wosopayo'nji hwapi'fe'nji'n'ni'manji u nakwo ole wolano, Oloso ngko'ne hoponoho. Ose wolano. ⁹ A'amu fehohnjoso hofiko ho'yango engo mayo'ne syofisiyalokwofoso hofiko oso ho'yango'no hunoso hofoyo hopena lisyoswofohinalokwofo. Oseso hofikoe si'mehoso yo'mayo hopi'nonohino somne'no nulikafihwosi yo'mayo ho'yango engo mane'eno likuji yo'mayo yahino wonyoso uyantifeho. Oso hohosohonta hofiko ni'hu'nahone tikanomo ufitnefoho. ¹⁰ Yo'mayo yahino wonyo hwapi'ngoso olenoho. Hamniyoho engo mayo'ne yahino somo kako aho yokumpohn'nyo kemokosyohumaho. A'amu fehohnjoso hofiko hamniyoho engo mayo so'no si'meho umo'n'ngkahon'ngki hofiko Anituye yahino wop'ngo somne'no hohujo ni'hu'nahone ikinjaofontifi hofikimo yo'mayo tango engoso u'malofoho.

Poul kako Timoutimo kiko songo ne'no humayo yahino somo aho yokumpohn'nyo fikesyohumaho ulimentisofoho.

¹¹ Timouti sohwaso, kiko Anituye syoho ulohofiyo ne sohwaso oso yo'mayo yahino wonyoso iyo'eno. O'o, kiko hon'ngkano wop'ngo umo lohoji nano yokumpohn'nyo mtitofohonta. Kiko Anituye yahino wop'ngo somo tifi fin'ngkayo. Kiko Anitumo si'meho hi'ntnnono uyohoji kiko nom'ne a'amu somo ufo'mahoji yo'mayo tango ku'mayo so'no kiko yokumpohn'nyo filohofohonta. Kiko a'amu hopi'nonohino somo si'meho pom-pengo umofohoji wop'ngo'nohini ulohofohonta. ¹² A'amu kako Kilaisimo si'meho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkiso sohwo mjake'we hnnnyo yahino iwo'n'ngkiso hweho. Kako yo'mayo yahino wonyo somo nuyakolofihwosi kako usijo'no humayo hohwafo somo i'mofapi'hwosi ho'yango songo ne'no humayo'neso aho yokumpohn'nyo womakumontonoho. Oso pa'nyoso kiko syoho yokumpohn'nyo yohoji engolopohamo songo ne'no humayo'ne somo kiko aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumaho. Anitu kako kikimo hohonta oso hiso'no kuhwosopo'mentisofoho. Kiko Kilaisimo si'meho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkino so'no a'amu pi'ningo engo somo yoloho nto lijwaofi'wo'n'ngkino hwosoho. ¹³ Anitu kako yo'mayo songo humayo'ne

ho'nahumentiso sohwo'nji Kilais Jisas kako hwe engo Pountiyas Pailot sohumo kakoe hwapingo so'no yoloho lijimo'mentiso sohwo'nji siko'monta'i siko nekumo ehonontaningi ngko olo hungkuno yokumpohn'nyo loso kijopalokweno. ¹⁴ Kiko nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako utihwa'nyopo asomo peso'no hontohumahoji kiko Anituye hungkuno somo nto'no mokosyohumahoji kiko tifi nto'no fining kayo. Osomo ining kahuji kiko nom'ne hungkuno'nji nomujo'mokohotoho. O'o, jije wopingo humayo so'no a'amu hofiko nokohoningkuji hofiko Anituye hungkuno somne'no sitofo malifitnnehofo. ¹⁵ Oso sikuno Anitu ho'nahumentiso nto'nohino somo Anitu kako nakwoe hwaho utihwa'nyo lopo nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasimo uhwatimontonoho. Anitu kako'nohini yokumpohn'nyo huhwo sohwo kako yo'mayo so'no simonyo iyoso hwapingo hweho. Kako a'amu hwaho mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwani hwe engo hopi'nonohino sohwaniye Hwe Engo hweho. ¹⁶ Oso Anitu anga'nohino huhwo sohwo kako kako'nohini poyo mape'n'wo'n'ngkiso hweho. Anitu kako kakoe pomponaho engo sopo humaho. Oso kakoe pomponaho engo hopo sopo humaso so'no nakwo kako'njo tifonepo mu'manehwono. Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi humentani nakwo'njo mta'ningo a'amu anga'nohinohwo kako nolikafonto Anitumo muhwonyofoho. Oso pa'nyoso olohonta hwangu hohonta nakwo Anitumo muhwonanehwono. Nakwo kakoe engo so'no kakoe yofe engo so'nji yokumpohn'nyo so'ntnne'no engolopohamo ne'nohini woho'nomehwano. Nehopeho.

A'amu ho'yango engo'njo sohwafe hungkunofoho.

¹⁷ A'amu ho'yango engo olo hwaho lopo mokosyohumawo'n'ngkohoho somo ole uso, Sekwo yokumpohn'nyo imo'n'ngkutoho. Sekwo olo hwaho lophonjo yo'mayo mokosyohumalofo moi'wo imo'n'wo'n'ngkiso osomo simaho uyikutoho. O'o, sekwo Anitumo simaho nehapi uyimno. Kako nakumo yo'mayo nakwo simonyo iyo'ne yo'mayoso nejap'wo'n'ngkisoso kako hwapingo hweho. ¹⁸ Oso hungkunoso ulohoji hungkuno nom'ne olo'nji yokumpohn'nyo uso. Sekwo yo'mayo syoho wopingo'nohini fiyimno. Oso syoho engo hiso ikuji hofikoe simaho wopingo umo'n'imontonoho. Sekumo yo'mayo Anitu sejaponteso sekwo nom'ne a'amu umofonyo yalokwofo somo ufo'mapmno. ¹⁹ Hofiko ose ifijo'manji tifi no'mo yo'mayo wopingo hofikimo ufo'mayo'ne hu'mesyalokwofo. Osohonta hofiko songo ne'no humayo'neso womantifeho. Ose uso.

Timouti sohwo si kiko jije syohoso nto'no mokosyohumaho.

²⁰ U kiko Timouti sohwo si, olo syoho Anitu kijapmmentiso lomo nto'no mokosyohumaho. A'amu olo hwaho lophonjo sohwa hofiko olo hwaho lophonjo huno loso nefoho liwo'n'ngkohoho so'nji yo'mayo hungkuno sikinjo so'nji mokosyohumantifi Anituye yofe moho'nomayo iyo so'ntnne'no kiko hohujo fikinjafo. Oso hungkuno hiso Anituye hungkuno somo mangohwo imo'n'imentisofoho. ²¹ A'amu fehohnjoso ole liwo'n'ngkohofi, Nakwo huno hi'nji'nwoho, hwasyo ose lontifi hofiko Anituye hungkuno ne somo uhwasopeelokwofo.

Anituye hitoho engoso sekumo ufehu'mokasesyono.

Nje hungkuno osohopeho.

2 Timouti Olo Iyoswo Tifinjo loso Poul Timoutimne'no Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti-foua'nji* (34) *teti-eti'nji* (38) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul mti'mokumentisofoho. Timouti iyoswo simo'mjoso Poul kako anga Efesos sopo mamnehono huno ose uyahoningki mti'mokumentisofoho. Oso huno uyimentisoso nehopeho. Kako Efesos sopo ne'no mammentono. Hofiko kakimo impe intofontifi anga Loumne'no motasimentohofofoho. Oso anga hopo sopo humanto hofiko ngkimo wofonjonisyantifeho. Kako huno ose uyahoningki oso hohosohonta Poul kako Timoutimo hungkuno ae'uyo uyimonto olo iyoswo tifinjo loso mti'mokumentisofoho. Poul kako Timouti sohwo anga Loum sopo wosonohonapono lonto olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso Poul kako Timouti sohwo Anituye hungkuno joso'no woni'mango'no yonohonto mti'mokumentisofoho. Kako simaho hi'ntnnono yokumpohn'nyo'nji lohofihwosi Anituye syoho uyononto olo iyoswo loso Poul Timoutimo yokumpohn'nyo umokumonto mti'mokumentisofoho.

Olo iyoswo hiloso Poul kako anga Loum sopo impojoho yonto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofa lihwasi tifi uningkohwano.

¹ Nje hwomu Timouti sohwo, ngko Poul Kilais Jisasiye hungkuno a'amumo lutihuku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohwo'ni olo iyoswo loso kikimne'no mti'mokalokweno. Anitu kakoe huno mta'ni nonihwosopento ntimento, A'amu Kilais Jisasiyo songo humayo'ne sejopalofoho. Kakoe temtitofo imo'nningkahonngkuji anga songo ne'no humayo'ne uyimonnoho. Oso'no olo hungkuno hiso kiko a'amu anga'meemjo somo filutihuku'mofo. Ose ntonto nihwatimentiso hwo'nyoho.

² Timouti, kiko nje mehomi sohwo'simo ngko simaho kijopalokweno. Naningkwohwo Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasi'nji siko'monta'i siko yo'mayo wopingo kilohofohosi kikine'no hitoho ulofihwoso'no jije simaho pompenjiyo wokijopanjiyo.

Nakwo Anituye hungkuno wopingo somne'no wonimango nanyo'eno.

³ Nje ajuyohwosa hofiko Anituye yahinomo tifi iningkamotofo pa'nyoso ngko huhwo'ni Anitumo tifi iningkowalokweno. Nje simaho ole manjofoho. Kiko wonyo hwosoho. Ose manjofoho. O'o, Anitumne'no hi nimo'nningkahonngki kakoe simaho wopingo umokumonne'no yohono. Imingo'nji hinjopo sikwo'miyomo ngko Mpohumo jomo uliwo'nonji kikine'no huno syakufisyonji isamoyoka uliwo'nngkohono.

⁴ Ngko nokilikomahonngko kiko humotaho sontimahno so'no huno syakufisyonji nje simaho wopingo wanimonono lonji wakohonimonne'no yohono. ⁵ Kiko Anitumo simaho hi'ntnnono ne uyalokuno so'no huno nifohotokwoho. Simo'mo jije atohwo Louis kako Anitumo simaho hi'ntnnono uyahoningki hnna'wohi Yunis kako Anitumo simaho hi'ntnnono uyahoningki olohonta ngko huno ole niyohi, Kiko Anitumo simaho hi'ntnnono uyalokuno. Mango'nohini molalokuyohino. O'o, simaho hi'ntnnono ne uyalokuno. ⁶ Oso'no jije hunoso olo so'no

kufohotofalokweno. Hohonta nakwo kikimo aho kilonji+mokument+hwone sohonta nje aho kisokisyahon+ngko An+ituye Towahuno kakoe yokumpohn'nyo kijapmmmentisofoho. Oso kijapeso engo umo'nono. Hwe fihwo kako toho fuyo intofososo toho engo wosijao'montonoho. Oso hopaso An+itu kikimo kijapeso engo umo'nono. ⁷ Kiko huno kiyohoho. An+itu kakoe Towahuno nejapeso nakwo a'amumne'no iyoho nanyo'ne nejapmmmentiso'maho. O'o, olo'ne nejapmmmentono. Nakwo An+ituye yokumpohn'nyo'nji yo'mayo iyo'ne a'amu somne'no hitoho nalofone nakwoe a'apahomnohini syafisiyo'ne'maho. O'o, hwahoponjo yahino wonyo somo monje esy+hwasi An+ituye hon+ngkanomo nto'no in+ngkayo'ne, oso'no nejapmmmentono.

⁸ Oso'no oso hiso An+itu kijapeso engo i'mokohoji kiko nakwoe Hwe Engo sohwoe hungkuno a'amu somo luti+hwahoji won+mango kin+ngkuhwoloho. Ngko nakwoe Hwe Engofe hungkuno luti+hwaji impo'angomo humale so'no kiko won+mango kin+ngkuhwoloho. O'o, An+itu kakoe yokumpohn'nyo'nji kakoe hungkuno luti+hwahoji yo'mayo tango ngkimo ni'maso pa'nyoso kikimo woku'mano. An+itu wokufoma'montonoho. ⁹ An+itu kako nakumo asomo netimayo'ne hon+ngkano nto hwosampento kakoe mehomini ne wop+ingo'nohini imo'nyo'ne joho nelalofoho. Nakwo hon+ngkano wop+ingo imotohwone so'no An+itu kako joho monelalofiyo'hoho. Awonoho. An+itu kako'nohini huno syafisyonto simeho nejaponto joho nelalofoho. Hohonta An+itu nakwoe hwaho mamti'mokummentiso sohonta kako nakumne'no huno syonafisyonto simeho nejaponto hwangu Kilais Jisas nejapmne'ento limentisofoho. ¹⁰ I olohonta Kilais Jisas kako nakumo nto none'manto kako nakumo asomo netimayo'ne hon+ngkanoso uti+hwanyopo weho. Kilais Jisas kako songo lika'mentiso sohonta kako poyo pe'nyo somjo yokumpohn'nyo somo hwotoho fento kako songo ne'no humayo'ne hon+ngkano hwosampo'mentisofoho. Oso'no a'amu kakoe hungkuno wop+ingo somo simeho uyo'oso'no songo ne'no humayoso woma'montonoho.

¹¹ Kako kakoe hungkuno wop+ingo ujo'ne ni+hwosopo'mentisofoho. Oso'no ngko hungkuno luti+huku'mofo (*apousel*) syoho'njo hwo'nyoho.

¹² Oso hiso'no olo tango hiloso ni'mahon+ngki ngko won+mango manyofoho. O'o, ngko Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono uyalokwe lohumne'no huno niyohoho. Olo syoho ntapmmmentiso somo kako hofiyo ni+mokosyohumentan+ngkuhwosi olo syoho loso ne'no nowentan+ngkuhwosi oso Sikuno Engo ae'uyoso i'mofaponefoho.

¹³ Oso hungkuno lokiti+hwamoteso'no kiko yokumpohn'nyo kesyohumahoji yahino hisomo hofiyo fin+ngkayo. Kilais Jisasi'nji nohumahoji kakoe hungkunomo in+ngkahuji a'amu somo simeho hi'ntnnono engo uyo. ¹⁴ Olo syoho wop+ingo loso An+itu jije ahomo ho'nakohumentisoso kiko nto'no mokosyohumaho. An+ituye Towahuno Wop+ingo kikimo humaso sohwo kakoe yokumpohn'nyo kijap+hwosi wokufoma'mano.

¹⁵ Kiko huno moi'wonoho. Hwe hufa'u Fijelos+i'nji Hemoujenes+i'nji oso hwa'u'nji a'amu hopi'nono hwaho Esiyanta'angoso olopo ngko nohumanji ngkine'no hohujo nto ikinjan+mo'malofofoho. ¹⁶⁻¹⁷ I hwe anga'nohino Ounesifoulos, ngko impo'angomo nohumentahon+ngko kako anga Loum i'mofaponto ngkine'no hafi+hafe ti+pento ti+penohon+ma'n+masofoho. Kako ngkine'no won+mango munyofoho. O'o, sikuno pi'n+ingo engo kako noni'mahon+ngki nje simeho wop+ingo ni+mokonto yokumpohn'nyo nisosofito'masofoho. Oseso nakwoe Hwe Engo sohwo

Ounesifoulosi'montohwamo wopingo umokosyohumamontonoho.
¹⁸ Hohonta ngko Efesos osopo nohumentaningko Ounesifoulos kako nifo'mawo'nimentisofoho. Oso'no kiko huno kiyohoho. Oso S'ikuno Engo hungkuno ikwolofo'ne somo Anitu kako Ounesifoulosimne'no hitoho ulofihwosi wopingo ulohofonefoho.

2

Kiko Kilais Jisasiye hungkunomnohini fin'ing'kayo.

¹ Oseso nje hwomu sohwo, nakwo Kilais Jisasi'mo ufohi'ningkahon'ingkuhwoni Anitu kakoe yokumpohn'nyo ne-japi'wo'n'ing'kisofoho. ² Oso'no kiko Anituye hungkuno ngko a'amu pi'ningo engo somo uli'wo'n'ingkahon'ingko kiko upa'nimentohinofoho. Oso hungkuno hiso kiko nomokosyohumahotoho. O'o, nom'ne a'amumo luti'hwawo'n'ing'kijo'no kako hungkuno homo somo nomahwosi nom'ne somo woluti'hwawono.

³ Kiko Kilais Jisasiye syoho'njo sohwo olo syoho losomne'no tohino majo'manji tohino mayoso'no iyoho kinyo'eno. ⁴ Pahnnimo hungkuno hufa'u si'hune wakimo. Hungkuno simo'mjoso olenoho. A'amu nomihwoe syoho ulohofiyo sohwo kako nom'ne hwafe syoho kengo kengo so'nji miyonehoho. O'o, syoho kakwo'yohwoe simoho wopingo umo'none'ento kako simoho anga'nohino'nji kakoe syoho wopingo iwo'n'ing'kiso hweho. Nomihwoe syoho miy'wo'n'ing'kiso hweho. ⁵ Hungkuno nom'ne ole, a'amu kako hano mjake'we hnnyo sohwo kako yo'mayo so'no hi umo'n'wo'n'ing'kiso so'no huno mosyafisiyo'njo monje yasyonto s'ikuno huhwo huhwi kako mjake'we hnnyo yahinoso yamofo ne'no iwo'n'ing'kiso hweho. Ose miyo'manji kako a'amu nom'ne somo muyakolofonehoho. O'o, kako mjake'we hnnyo somjo hamniyohoso momanehoho. ⁶ Hungkuno nom'ne ole, hwe fihwo kako syoho yokumpohn'nyo yonto wosopayo hulonto oso syoho homo somo ne'no mokosyohumawo'n'ing'kiso hweho. Wosopayo simo'mjoso toyo yihwoso'no hwe huhwo sohwo kako wosopayo hiloso kaki'no woma'montonoho. ⁷ Oso hungkuno hufa'u si'hune somne'no huno fisyafisyo. Nakwoe Hwe Engo sohwo ji'je hunomo ehohosakisyihwoso'no hungkuno hwapingo ne so'no huno ito'no wakiyimontonoho.

⁸ Olo hungkuno loso'no s'ikuno huhwo huhwi huno fisyafisyo. Jisas Kilais, Ntefitiye imu sohwo kako tohino engo nomanto poyo imo'nonto apa'no nolikafonto ni'hu'nahone songo ne'no humaho. Oso hungkuno wopingosongko luti'hwawo'n'ing'kohe hwo'nyoho. ⁹ I oso hungkuno hiso luti'hwawo'n'ing'kohe so'no a'amu wonyo hwosoho ntontifi impo'angomo ni'humojahon'ing'kofi ngko tohino engo malokweno. I oso'no Anituye hungkunoso impo'angomo mohumanehoho. O'o, ifofo hopa angomeemo womanjao'montonoho. ¹⁰ I Anitu nje a'amu ne imo'n'fitnne'ento nto uhwo'sopo'mentiso somne'no oso hungkuno luti'hwawo'n'ing'koheso upa'n'ifijoso Kilais Jisasi'mo simoho hi'ntnnono ufijo'manji kako songo ne'no humayo wonyoangkafoso uyimontonoho. Oso'no oso a'amu homo somo ufo'mayo'ne'manji yo'mayo tango ni'masoso wopingofoho. Ngko yokumpohn'nyo ito'nimeso simoho wopingo'nji tohino woma'mo.

¹¹ Olo hungkuno a'amu Kilais Jisasi'mne'no li'wo'n'ing'kohofolo loso nehopeho.

Nakwo kako'nji poyo sape'nimentihwone hn'nwi nakwo kako'nji songo nohumentihwanefoho.

¹² Yo'mayo tango kakoe syohomne'no nakumo ne'mahoningkuhwosi yokumpohn'nyo lohofaso'manji nakwo kako'nji yofe engo masoso a'amu somo nomokosyohumentihwanefoho.

Nakwo kakimo hohujo ikinjimofasoso u kako nakumo hohujo ukin-jonao'montonoho.

¹³ Nakwo hungkuno ne'nji hwasyo'nji liwo'n'ingkuhwonefoho.

I Anitu ose'njo hwo'maho.

Kako hwasyo hungkunoso ane hweho.

Kako hungkuno ne'njo liwo'n'ingciso hweho.

Kakoe hungkuno ne'no nowentihwonefoho.

Yo'mayo so'no nakumo nalonteso ne imo'n'wo'n'ingkohoho.

A'amu Anituye syoho hofiyo yalokunjo sohumo Anitu kako yofe engo uyalofoho.

¹⁴ Jije a'amufe hunomo olo hungkuno loso'no yokumpohn'nyo ufohotofiwo'nyo. Ole uso. Anituye yokumpohn'nyo'nji hungkuno waselimonne'no yohono. Hungkuno anga'no anga'no ajwo'mta'ango so'no yoka hnn'ingkutoho. Ose uso. A'amu fehohnjoso yoka hungkuno nupa'n'ingkuji hofikoe huno somo wonyo umokumontonoho. Oso yokaso ne anefoho. A'amu homo somo mufo'manehoho.

¹⁵ Kiko Anituye syoho yokumpohn'nyo ne'no fiyo. Ose iso'manji jije syoho somne'no kiko wonimango makinonehoho. Syoho hofiyo isoso Anitu wakilimontonoho. Nje syoho ntohofiyo wopingo hwosoho. Ose wakilimontonoho. Kiko Anituye hungkuno nehopi hwap'ingo neso ito'no filutihwaho. ¹⁶ A'amu yo'mayo hwahoponjo hwasyo hungkuno hnn'wo'n'ingkohoho somne'no i'waho fiyimno. A'amu hofiko hwasyo hungkuno ose hnn'wo'n'ingkohofoso a'amu nom'nemo hwasyo hon'ingkanomo ikinjafo'ne wolipemotowantifeho. Anitumne'no hohujo ikinjimo'malofofoho. ¹⁷ Hofikoe hwasyo hungkunoso malofoyo pa'nyofoho. Simo'mo meyo kiyihwoso'no osopo a'apaho hopi'nonohinomo ifehu'mokasyonto uyo engo imo'n'wo'n'ingkohoho. Hwe hufa'u Himeneyosi'nji Filetos oso hwa'u siko oso yahino yiwo'n'ingkisiyo hwa'uyoho. ¹⁸ A'amu ose sohwa hungkuno ne'njo somo hwosopisyafiwo'n'ingkohofofoho. Ole lutihwalokwofo, Jisasiye songo ne'no humayoso nto ma'malohwonefoho. Tifi no'mo apa'no molikafe'njo yanefoho. Oso'no a'amu Jisasi mo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkohoho fehohnjoso hofikoe hunomo wonyo imokalokwofo.

¹⁹ Anituye a'amu neso hofiko mnangkwasaho yokumpohn'nyo wonjiwo'n'ingkuhwone pa'nyofoho. Nangkumehoso masyuyofoho. Fompokumo mmo'nyofoho. Oso a'amu homo somne'no Anituye hungkuno ole nalohi, Anitu Hwe Engo sohwo kakoe a'amu ne somne'no huno uyohoho. A'amu mango'nohino so'ntnne'no huno uyohoho. I nom'ne hungkuno ole nalohi, A'amu fihwo ngko Anitu Hwe Engo sohwoe a'amu ne hwo'nyoho loso sohwo kako hon'ingkano wonyo ni'hu'nahone miyonehoho. Ni'hu'nahone hon'ingkano wonyo somo hohujo ukinjamofono.

²⁰ A'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ingkohoho somne'no pahnnimo hungkuno upa'nyo. Ango engo somo noswano, hwontoho, iku'yo yo'mayoso pi'n'ingo weho. Fehohnjoso hamniyoho engo'nji mpe imento-hofofoho. Fehohnjoso hwaho'nji mti'mokumentohofofoho. Fehohnjoso iyoswo'nohinofoho. Noswanyo wopingo sopo wosopayo nopolofasyikuji a'amu yofe engo'njo somo uyantifeho. Iku'yo wonyoso jopaho hi'nji woho'naofantifeho. ²¹ A'amu fihwo yo'mayo hon'ingkano wonyo, huno

wonyo, oso nihu'nahone ho'naofihwosi kiho ane nohumentaningkuhwosi kako noswanyo hamniyoho engo'nji mpe imentohoho pa'nyo hweho. Kakoe Hwe Engo sohumne'no simeho anga'nohino'nji Anituye syoho'no hi umo'nyo sohwo Anitu osohumo yo'mayo syoho wopingo uyimtonoho.

²² Mu songo hwomu songo hofikoe hunomo huno wonyo simeho fefoyo yo'mayoso u'mawo'ningkohoho. Oso hiso'no kiko i'waho ne'no yohoji hohujo fikinjamoho. A'amu nom'ne sohwo Hwe Engo Anitu sohumne'no jomo uliwo'ningkohoho so'nji sekwo simeho anga'nohino'nji honingkano wopingomo hano fiymno. Kilais Jisasi simeho hi'ntnnono uyimno. A'amu hopi'nonohino somo simeho hi'ntnnono uyimno. Simeho pompenjiyo'nji fesyohumamno. ²³ Kiko olo so'no huno kiyohoho. A'amu Anitumne'no huno muyo'njoso hofikoe siki hungkunomne'no yoka hnniwo'ningkohohofoho. Hofikoe hungkunomne'no kilohoninkujo'no'manji kiko hohujo fikinjaoho. Hofiko'nji yoka hungkuno nohnninkutoho. ²⁴ Nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasiye syoho ulohofiyo sohwo kako nom'ne a'amu'nji ikujoho mofongki'nanehoho. O'o, kako a'amu hopi'nonohino somo hitoho ulofihwoso'no wopingo ulohofono. Kako Anituye yahino wopingoso hofiyo wolutihwano. Nom'nehwa kakimo wonyo ulohopijo so'no kako simeho wopingo'nji wohumano. ²⁵ Oso a'amu Anitumne'no hohujo nto ikinjimo'malofo sohwo Hwe Engo sohwoe syoho ulohofiyo sohwo kako hungkuno pompenjiyo ulihwosi Anituye honingkanomo apa'no u'mayo'ne ufo'mano. Anitu a'amu homo somo huno songo uyo so'manji hofikoe huno kokato'nnyo somo nihu'nahone noho'namofikuji Anituye hungkuno ne'njo somo uningkowantifitikenho. ²⁶ Seten hofiko'ne hofoyo lisyoswofahumentiso somta'ni po'mentisofoho. Hofiko Setenye hunomo iningkowalokwofo. I Anituye hungkuno ne'njo upa'nifijoso huno ehohosasyihwoso'no Setenye hofoyo mta'ni wohumpeentifeho. Anituye hunomo uningkowantifeho.

3

Sikuno ae'uyo mofone sopo a'amufe yahino wonyo mikunimposo i'mofaponefoho.

¹ Olo so'no kiko huno wakiyono. Sikuno moi'wo umo'nimo lihwosi yoso sohonta yo'mayo yahino wonyo iyoso yo'mayo tango u'mayoso i'mofaponefoho. ² Oso hohosohonta a'amu hofiko huno hofikine'nohino syafihupitnnefoho. Ho'yango'nji hamniyoho ntnnohini syafihupitnnefoho. Hofikoe yofe'nohino ho'noma'nifitnnefoho. Ole lifitnnefoho. Nakwo'nohino huno'nji'nwoho. Ose lifitnnefoho. Nom'ne a'amu somo wonyo hungkuno'nji sitofo'nji ulifitnnefoho. Kaningkwowho'ya'umne'no hahn'nyo ifitnnefoho. A'amu hofikimo wopingo ulohofahoninkujoso hofiko isamayoka ulantihm'maho. Anituye yo'mayo so'no sifajo hungkuno ulifijoso honingkano wopingo somo hwotoho fitnnefoho. ³ Hofiko'montohwamne'no hofiko simeho afa minyofoho. A'amu nom'ne somne'no hitoho mulofe'njo ifitnnefoho. O'o, yoka nohnninkuji yoka hiso moi'wo mmo'nonehoho. A'amu Anitumo miningkayo'njoso hofiko nom'ne a'amumo tango mayoso'no hwasyo hungkuno lifitnnefoho. A'amu yo'mayo wonyoso hofikoe simeho umo lonteso ifitnnefoho. Sikiyahu iwo'ningkiso hopaso hofiko a'amu nom'nemo fonifonyo ulohopitnnefoho. A'amu hofiko honingkano wopingo'njo somne'no nakwolaho ulifitnnefoho. ⁴ Hofiko hofikoe

a'amu somne'no tokoyo'ofu ulohopitnnefoho. Hofiko yofe engo mayo'ne nom'ne a'amu somo hwotoho feehufitnnefoho. Ole hnnifitnnefoho, Nakwo yo'mayo so'no huno hwapingo'njo'nwoho. Yo'mayo hofikoe simeho wopingo umo'nyo'neso oso hofikoe anituyoho. ⁵ Hofiko Santemo uhwoninkuji Anituye hungkuno ko likuji mango'nohini hwafoho. Anituye yokumpohn'nyo kakoe honingkanomo ito'no iningkayo'neso ane hwafoho.

Oso a'amu homo somne'no i'waho ito'no fiyo. Hofikine'no hohujo fikinjamoho.

⁶ Oso a'amu fehohnjo hiso hofiko poji poji yontifi a'amu somo hwasyo hungkuno ole ulifitnnefoho, Anituye hungkuno wolosetihwano. Ose ulikuji hofikoe angomo nosyukuji hofiko'nji humafitnnefoho. Nohumafikuji hofikoe hwasyo hungkuno lutihwafikuji moya'mi fehohnjo honingkano wonyo'njo so'no hofikoe hunoso nohayo muyo'njo yonefoho. Moya'mi sofa hofikoe hwasyo hungkuno somo iningkawekuji yo'mayo wonyo simeho umo lifijo so'no syafihupitnnefoho. ⁷ Oso moya'mi hof sofa hofiko hungkuno songo upo'nano ko lifijo sofa Anituye hungkuno neso hofiko huno muyofafoho. ⁸ Hohonta hwe hwoso hufa'u hwa'u Janesi'nji Jampilesi'nji * siko Mousesiye mangohwa'u imo'nonji kakoe hungkunomo monje yahumentisiyefoho. Oso pa'nyo a'amu hwasyo hungkuno lutihwafijo sohwa hofiko Anituye hungkuno ne somo hwotoho feehufitnnefoho. Hofikoe hunoso kokato'nnyo'njofoho. Hofiko Anitu ne sohumne'no simeho hi'ntnnono muyo'njofoho. ⁹ I oso'no hofikoe syohoso ne mmo'nonehoho. Hohonta a'amu sohwa Janesi'nji Jampilesi'njiye yahinomo uhwonontifi ne anefoho lontifi miningkayo'njo imentohofofoho. Oso pa'nyoso a'amu hwasyo hungkuno lutihwafijo sohwafe yahinomo a'amu nuhwoninkuji miningkofitnnefoho.

Anituye hungkuno aho yokumpohn'nyo fikesyohumaho.

¹⁰ I kiko sohosi, ngko'nji hano emoyontai yo'mayo hungkuno lutihwawo'ninkohe so'no kiko huno kiyohoho. Nje yahino hwapingo neso kiko huno kiyohoho. Ngko Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo ne'no uyonji ngko yokumpohn'nyo ito'nonji Anituye syoho iwo'ninkohe hwo'nyoho. A'amu sohwa nje hungkunomo haloho maposo'njo ko yontifi wonyo ko tohofahoninkofi ngko hwe moya'mi somo simeho uywo'ninkohefoho. ¹¹ A'amu Antiyok, Aikouniyam, Lisitila oso a'amufe angopo nohumentaningko hofiko tango engo ntapmmentohof so'no kiko huno kiyohoho. I oso tango ni'ma'mentiso somta'ni Anitu kako wae eni'ma'mentono. ¹² Ou, hwe moya'mi hopi'nono Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontifi Anituye hungkunomo hofiyo uningkowano lontifeso oso a'amumne'no a'amu nom'ne sohwa mangohwa imo'ninkuji yo'mayo tohino uyantifeho. ¹³ Hwe wonyo sohwani a'amu hwasyo hungkuno'njo sohwani hofikoe honingkano wonyoso nomjimiventifi honingkano wonyo mikunimposo imo'ninkahoninkgi a'amu nom'ne somo honingkano hwasyomo ipemotawowo'ninkohofihwafoho. Seten oso a'amu wonyo huhwo sohwamo hwasyo hungkuno ulihwoso'no hofiko hwasyo hungkuno somo simeho uyantifeho.

¹⁴ I Timouti sohosi, Anituye hungkuno lokitihwamentihwone somo kiko simeho hi'ntnnono ne'no uyohoji aho yokumpohn'nyo ne'no fikesyohumaho. Nakwo a'amu lokitihwamentihwone hn'nwiye

* **3:8:** A'amu Jutaso hofikoe mpoeso ole, Janesi'nji Jampilesi'nji siko Mousesiye sikuno imofapmmentiso sohonta siko hwe hwoso'nji imo'nimojiyehwauyoho.

ne so'no kiko huno kiyohoho. ¹⁵ Kiko mehomi we'e sohwo si nohumanji Anituye Hungkuno Iyoswomo mti'mokumentohoho somo kiko nupa'nonji huno wopingo syofisyoma'mentohino sohonta oso iyoswoso huno wopingo ne'no kijopahoningki olohonta kiko Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono uyahoningkini kako kikimo asomo kitimayo'ne hweho. ¹⁶ Hohonta Anituye Towahuno sohwo kako a'amu anga'no anga'nohino sohwo huno wopingo uyahoningki a'amu sohwa iyoswomo mti'mokumentohofohoho. Olo hungkuno loso Anituye huno ne'njoso nakumo lonetihwayo'nefoho. Nakwoe honingkano wonyomne'no utihwa'nyopo ujo ehontojwasiyo'nefoho. Ujo ehontojwasyihwoso'no nakwo Anituye honingkano nto'no iningkayo'ne nefe'mayo'nefoho. Honingkano wopingomne'no lonetihwayo'nefoho. ¹⁷ Olo iyoswo loso nakwo Anituye syoho ulohofiyo hn'nimo yo'mayo syoho wopingo so'no yokumpohn'nyo nejaponto Anituye syoho so'no ito'no enesyohumayo'nefoho.

4

Anituye hungkuno ne'njoso a'amu somo ne'no filutihwaho.

¹ Nakwoe Hwe Engo Kilais Jisas kako a'amu songo humalofo so'nji poyo pe'nimentohoho so'njiye hungkuno ikawlofihwosi hofikoe yahino somne'no yano ilofone sohwo kako nopihwosi a'amu hopi'nonohino somo yofe engo'nji umokosyohumanefoho. Oso Kilais Jisas huhwo sohwo'nji kaningkwowho Anitu'ntnne'no sikoe timopo hungkuno yokumpohn'nyo wakilmonne'no yohono. ² Sikuno huhwo huhwi kiko a'amu somo Anituye hungkuno filutihwaho. A'amu Anituye hungkuno upo'nano likuji nto'no esyohumentaningkujo sohonta filutihwaho. I a'amu Anituye hungkunomne'no mosyafisiyo'njo humentaningkujo so'ntnne'no kiko Anituye hungkuno yokumpohn'nyo uso. A'amuso hofiko Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono uyifitnne'eno lohoji kakoe hungkuno yokumpohn'nyo uso. A'amu honingkano wonyo'njoso hofikoe wonyoso noho'naofikuji Anituye yahino wopingo somo iningkayo'ne hungkuno yokumpohn'nyo filutihwaho. A'amu honingkano wopingo somo uyo'ne usosofitofohoji ufo'maho. A'amu jije hungkunomo haloho maposo'njo somo yoka hungkuno nulohotoho. O'o, hungkuno pompenjiyo'nohini filutihwaho. ³ Hwangku sohonta a'amu hofikoe hunomnohini iningkafitnnefoho. Osohonta ole wolantifeho. Anituye yahinomo nakwolaho. O'o, yo'mayo nakwoe simeho wopingo namokiyo'ne oso'nohino upo'nano. Ose lifijoso a'amu hwasyo hungkuno lutihwayo pi'ningoso yo'mayo hungkuno simeho wopingo umokiyo'ne'nohini lutihwafitnnefoho. ⁴ Hofiko Anituye hungkuno ne'njo somne'no haloho pijwomokosyohumuningkuji a'mane hungkuno somo upa'nifitnnefoho. ⁵ I oso'no kiko sohwo si, yo'mayo tango ku'masoso jije huno nto'no ehohosakisyihwoso'no Anituye yahino somnohini simeho anga'nohino'nji nto'no finingkayo. Jije syohoso a'amu somo Anituye hungkuno yokumpohn'nyo filutihwaho. Kiko Anituye syoho ulohofiyo sohwo si kiko a'amu somo ufo'mayoso syoho ne'njo fiyo.

Nje syohoso moi'wo umo'nimonte'no yohoho.

⁶ Oso hungkuno kikine'no mti'mokohe somo kiko hofiyo finingkayo. Nje sikuno we'eneponoho. A'amu sohwa ngkimo wofonjonisyantife'no yalokwofo. Ngko ahwomomno wasimne hwo'nyoho. ⁷ Ngko mjake'we hnnyoso yokumpohn'nyo yoho'nonji ne sopo nto i'mofohono. Anitumo

simeho hi'ntnnono uyimwenji oso syoho Anitu ntapmmentisoso moi'wo esojwaofohono. ⁸ Mjake'we hnnyo somjo ho'yangoso nje Hwe Engo ngkine'no ntomo'nohino esyohumaho. Ho'yangoso olenoho. Nje Hwe Engo sohwo asomo poso sohonta kako a'amu hopi'nonohino sofe yahino somne'no yano nto'nohini ilofihwosi kako ngkimo ntonefo, Kiko hwe wopingo hwosoho. Ose ntonefoho. Ngkimnohini'maho. O'o, a'amu hopi'nono Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontifi kakoe sikuno asomo peso'no hontohumalofo somo ose ulonefoho.

Hungkuno ae'uyofoho.

⁹ Timouti sohwo, kiko ngkiyepono komo'no fiye. ¹⁰ Upa'nyo Ntemas kako ngkimo nto nihwoti'mo'maho. Kako hwahoponjo yahino somne'no umo'n'ngkahon'ngki anga Tesolounika'no nto umaho. Kilesenis kako anga Ngkolesiya'no nto umaho. Taitas kako anga Ntalimesiya'no nto umaho. ¹¹ Luk kako'nohini ngko'nji humalohwoyo. Kiko Mak nutimahoji ngkiyepono fipinyo. Kako nje syohoso wanifo'ma'montonoho. ¹² Ngko Tikikosimo Efesos ne'no nto lihwa'jmaleno.

¹³ Kiko wapmmo lohoji anga Tilouas nje manji'mofo sawemoso Kaposiye angomo uliko'ma'mentohe so'nji nje iyoswo so'nji nimotape. Nom'neso yahwopaho somo hungkuno mti'mokinyo so'no nimo'n'ngkohoho. Oso'nji nimotape.

¹⁴ Alekisanta kako ahwomo yokino syoho'njo sohwo kako ngkimo wonyo engo ntoho'maso so'no Anitu kako tango engo uyonefoho. ¹⁵ Kiko huhwosi oso hwe huhwo sohumne'no i'waho nto'no fiyo. Kako nakwoe hungkunomo hwotoho nafewo'n'ngkiso hweho.

¹⁶ A'amu Loummjo sofe anga hungkuno nto'no mihwajiyo'ne sopo ngko nolohofonji nje hungkuno simo'mjo ulahon'ngko nom'ne a'amuso ngkimo monifo'mayo'njo imentohofofoho. O'o, a'amu hopi'nono ngkimo nihwoti'mo'mentohefofoho. Oso ntohofo so'no Anitu kako tango muyo'njo iyo so'ne jomo ulalokweno. ¹⁷ I nje Hwe Engo kako ngko'nji nohumanto kakoe yokumpohn'nyo ntopahon'ngki Anituye hungkuno wopingoso hofikimo luti'hwamentohefoho. A'amu Jutaso aneponoho. A'amu Loummjoso hofiko Anituye hungkunomo upa'n'imentohofofoho. Anitu nifo'ma'mentiso so'no hofiko mofonjanisiyo'njo imentohofofoho. Oseso olohonta ngko wopingo humaleno. ¹⁸ A'amu sohwa ngkimo yo'mayo wonyo wontohofantife yalokwofo somta'ni Anitu ngkimo nontimahwosi ahwomomjo anga kako mokosyohumaso sopo women'humaji'montonoho. Osopo nohumahm'mo kakoe yofe ne'no woho'nomahm'monnoho. Nehopeho.

¹⁹ Hungkuno nom'ne wakili'monne'no yohono. Kiko nje a'amuyo eso a'amu Akwila'nji kakoe ape Pilisila'nji Ounesifoulosi'montohwantnne'no uso. ²⁰ Elastos kako anga Koulin sopo ne'no humaho. Tiloufimos kako mnokino tipemahon'ngki ngko kakimo anga Miletos sopo uliko'ma'mentohefoho. ²¹ Kiko komo'no fiye. Kiko ifoyo hamnosom'mofape sohonta kiko jefo somo komo'no fiye.

Olo a'amulo kicine'no nakwoe a'amuhwe kilalokwofo. Hofikoe yofeso Yupulos, Piyutenis, Linos, Kiloutiya oso hwanji a'amu Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohoho olopo humalofo sonji kilalokwofo.

²² Nakwoe Hwe Engo Anitu kiko'nji wohumano. Kakoe hitoho so'nji sekumo wosemokosyohumano. Olo hungkuno loso ngko Pouli'ni mti'mokohono. Osohopeho.

Taitas
Olo Iyoswo loso Poul Taitasimne'no
Mti'mokumentisofoho.
Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti-wan'nji* (31) *teti-eti'nji* (38) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul Taitasimne'no mti'mokumentisofoho. Taitas sohwo a'amu Ngkilik hweho. (Hungkuno hiso Ngkolesiya sohe engo 2 honingkano we'e 3. Osopo weho.) Taitas huhwo sohwo kako Poulnji Anituye syoho imojiye hwa'uyoho. Tifi Poulnji Taitasimne'no hwa'we'e Kilil sopone'no umentisiyefoho. Nowenji Poul kako Taitasimne'no oso Kilil hopo sponjo a'amu somo yokumpohn'nyo umokiyo'ne uhumati'mentisofoho. (Hungkuno hiso Taitas sohwe engo 1, honingkano we'e 5. Osopo weho.) Poul kako olo iyoswo hiloso Nikopoulis humanto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Nje hwomu Taitas, ngko Poul Anituye syoho ulohofiyohwo'ni Jisas Kilaisiye hungkuno a'amumo liku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohwo'ni olo iyoswo loso kikimne'no mti'mokalokweno. Anitu nonihwosopento ntimento, Kiko a'amu uhwasopo'mentohe sohwa hofikoe simaho hi'ntnnono ntapeso yokumpohn'nyo usofitofohoji nje hungkuno nehopi'nohino somo huno ito'no uyoso'no ufo'mahoji nje honingkanomo nto'no iningkayo'ne filuti'hwahoho. Ose ntonto nihwatimentisofoho.

² Olo syoho hwapingoso olenoho. Hohonta Anitu nakwo'nji hwa'we'e mti'mokiyo sohonta ole limento, A'amu ngkimo simaho hi'ntnnono ntapifijo somo songo ne'no humayo'neso uyimonnoho. Anitu kako hwasyo hungkuno ni'hu'no ane'njo sohwo ose nalimentiso so'no a'amu oso hungkuno hiso ne imo'nyo'ne hontohumalofo somo ufo'malokweno. ³ Tifi no'mo oso sikuno Anitu ho'nahumentiso sohonta olo hungkuno wopingo songo ne'no humayo'ne loso ho'ningkahonngki Anitu nakumo asomo netimayo'ne sohwo olo syoho loso ntapmmentisoso ngko a'amu somo luti'hwahohoho.

⁴ Taitas sohwo'ni ngko Anituye hungkuno kilahonngko kiko simaho hi'ntnnono uyonji nje hwomu nehopi imo'nimentohino hwasoho. Nakwoe simaho hi'ntnnono uyoso afafoho. Ole'no nimo'ningkohoho. Naningkwohwo Anitu sohwo'nji Jisas Kilais asomo netimayo'ne sohwo'nji siko'monta'i siko kikimo yo'mayo wopingo kilohofohosisi sikoe simaho pompenjiyoso kijape so'no nimo'ningkohoho.

A'amu Anituye syoho'njo sohwa olo yahino loso uyife.

⁵ Oso hwa'we'e Kilil osopo yo'mayo syoho mesojwao'mmentihwoyoso kiko ito'no esojwafohoji angomeemjo a'amu Jisas Kilaisimne'no simaho hi'ntnnono uyiwon'ningkohoho somo hwe engo mokosyohumayo'ne osohwamo kiko uhwasopofo. Ose kilonji kiliko'ma'mentohefoho.

⁶ Ole kilimentoho, Hwe engo uhwasope sohwa olo yahino loso'nji wohumantifeho. Hwe huhwo sohomo a'amu nuhwonontifi honingkano wonyo somo ni'hu'no muhwon'wo'ningkohoyohoho. Kako ape anga'nohino'njo humawo'ningkiso hweho. Sikoe mehomi Jisas Kilaisimne'no simaho hi'ntnnono uyontifi kaningkwohwo'ya'uye hungkunomo haloho pewo'ningkohofohoho. Mehomi hisomo a'amu nuhwonontifi yahino

wopingo'nohini somo uhwon'wo'ningkohofofoho. ⁷ Hwapingoso ole hwe engo lohwo kako Anituye syoho mokosyohumayo hweho. Oso'no kako honingkano wonyo ane'njo wohumano. Kako yokumpohn'nyo yahino iyo'eno. Kako simano hintotohino umnyo'eno. Mijo yokumpohn'nyo kako noningkuhwosi nonilohofe'eno. Kako ikujoho fongkiyo'eno. Kako hamniyoho engo so'no hi umo'nyo'eno. ⁸ O'o, kako olo yahino loso uyono. A'amu ango kengopo nta'ni jomo u'mayo somo wopingo umokosyohumawosi angonji wosopayo'nji uyono. Kako yo'mayo syoho wopingoso kako simaho wopingo'njo uyihwono. Kako Anituye hungkunomo ito'no iningkayo'ne umonono. Kako honingkano nto'nohinomo uningkaweno. Yo'mayo honingkano wonyoso nihu'no miyonehoho. Yo'mayo hwahoponjo yahino wonyo somo monje yasihwosi Anituye yahino somo uningkaweno. ⁹ Yo'mayo hungkuno nehapi kakimo lutihunyo somo kako simaho hi'ntnnono engo uyihwosi yokumpohn'nyo wokesyohumano. Ose ihwosi olo Anituye hungkuno nto'nohino loso a'amu nom'ne somo lutihwahwosi hofikoe simaho hi'ntnnono uyoso yokumpohn'nyo umokono. I a'amu Anituye hungkunomo haloho maposo'njo somo hungkuno yokumpohn'nyo ulihwoso'no hofikoe honingkano wonyomne'no huno wosyofisyantifeho.

A'amu Kilit pi'ningo engoso hwasyo hungkuno liwo'ningkohofofoho.

¹⁰ Hwapingoso a'amu Kilit pi'ningo engoso hofiko hahn'nyo yiwo'ningkohofofoho. Hahn'nyo yahino anga'no engoso olenoho. A'amu Juta fehohnjoso hofiko Jisas Kilaisimo simaho uyontifi hwasyo hungkuno ole lutihwawo'ningkohofi, A'amu Jisas Kilaisiye hungkunomo iningkawowo'ningkohofi sohwa hofiko a'apaho sihu wakolo'nife. Hofiko hwasyo hungkuno ole lutihwahoninkofi a'amu fehohnjo sohwa oso hungkuno somo iningkowalokwofo. ¹¹ Oso a'amu hwasyo hungkuno'njo sohwa filomjasyo. Hofiko hamniyoho poji womano lontifi honingkano wonyo nakwo miyoso lutihwawowo'ningkohofofoho. A'amu fehohnjo hofiko'montohwa oso hungkuno homo somo nupa'nontifi Anituye honingkano wopingo so'no huno nto'no mosyafisiyo'njo yalokwofo. Oso'no hofikoe hungkuno somo filomjasyo. ¹² Hwe fihwo Kilitnnta'ango sohwa kakoe a'amu somne'no olo hungkuno limentisofoho. A'amu Kilit so'nwi nakwo hwasyo hungkuno liwo'ningkuhwono. Nakwo sikiyahu sohwafe yahino'njo'nwoho. Toho'nohini niwo'nontaneso yo'mayo syohoso nakwolaho liwo'ningkuhwone'nwoho.

Kilit sohwafe hwe huno'njo sohwa ose limentisofoho. ¹³ Oso hwe huhwo sohwa hungkuno nehapi limentono. Oso'no kiko yoka yokumpohn'nyo ulohojo'no hofikoe hwasyo hungkunomne'no huno syafisyikuji simaho uwolo'mokufe. Iwolo'mokukuji Jisasimo simaho hi'ntnnono nto'no uyantifeho. ¹⁴ Ose ifijo'manji hofiko Juta sofe a'mane hungkunomo haloho maposo'njo ikuji a'amu Anituye hungkuno ne'njo somo hwotoho fewo'ningkohofi sofe honingkano somo hofiko tifi miningkafitnneho.

¹⁵ A'amu honingkano wonyo aneso yo'mayo somo uhwon'fijoso hofikoe hunomo simahomo wonyo mumokonehoho. O'o, huno wopingo'nohini syafisyiwo'ningkohofofoho. I a'amu honingkano wonyo'njo Anituye hungkunomo miningkayo'njoso yo'mayo somo uhwonontifi huno wonyo pisakino'njo syafisyiwo'ningkohofofoho. Yo'mayo honingkano wonyo iwo'nontifi wopingo yalokuhwono lontifi yiwo'ningkohofofoho.

¹⁶ Mango'nohini ole liwo'ningkohofi, Nakwo Anitu ne sohune'no

huno nayohoho. Ose ko lahon'ngkofi yo'mayo yiwo'n'ngkohoho somo nakwo nuhwonontani nakwo huno nayohoho. Anitu ne sohumo min'ngkayo'njofoho. O'o, hofikoe yahino pisakino'njo yontifi hahn'nyo yiwo'n'ngkohohofoho. Syoho wop'ngoso mikwifitnnehoho.

2

Hwe moya'mi sokafo sofe hungkunofoho.

¹ I oso'no kiko Anituye yahino so'no a'amu somo lutihwayo sohonta kiko hungkuno nehopi'nohini lutihwahojo'no hofiko Anituye hon'ngkano somo tipemafikuji osomo nto'no un'ngkowantifeho. ² Hwe engo sohware ole ulohoho. Sekwo mijo yokumpohn'nyo engo nonilohofikutoho. Sekwo hon'ngkano ne somno nto'no womokosyohumano. Yo'mayo hwahoponjo yahino wonyo somo monje feesyo. Sekwo Jisasiye hungkunomo tifi in'ngkakuji a'amumo simeho uyimno. Yo'mayo tango se'masoso sekwo yokumpohn'nyo filohopmno.

³ Oso pa'nyoso ape sokafo sofamo ole ulohoho. Sekwo hon'ngkano wonyo nihu'no mifitnnehoho. O'o, hon'ngkano wop'ngo'nohini uyife. Nom'ne a'amu somne'no siki hungkuno sifajo nolikutoho. Hofiko mijo yokumpohn'nyo non'ngkuji oso mijo hiso hofikoe hwe engo imo'nyo'eno. Hofiko moya'mi songo sofamo hon'ngkano wop'ngo so'no wolutihwafe. ⁴ Ole wolutihwafe, Sekwoe hwehwamo simeho uyimno. Sekwoe mehomi somo simeho uyikuji hofiyo umokosyohumamno. ⁵ Ose lutihwafikuji olo'nji filutihwamno. Yo'mayo yahino hwahoponjo wonyo somo monje yasyikuji hon'ngkano wop'ngo'nohinimo fin'ngkamno. Nom'ne hwafe pono nukutoho. Sekwoe anga yo'mayo hopi'nonohino somo nto'no esyohumafikuji sekwoe hwehwanji sekwoe mehomi'njimo nto'no ufo'mapmno. Sekwoe hwehwafe hungkunomo haloho pekuji enjwa'mo fohumamno. Ose lutihwafikuji nto'no in'ngkafijo'manji a'amu nom'neso oso yahino wop'ngo somo uhwon'ngkuji Anituye hungkuno somne'no sitofo hungkuno mulifitnnehoho.

Hwe songo sohware hungkunofoho.

⁶ Oso pa'nyoso kiko hwe songo sohware yo'mayo yahino hwahoponjo wonyo somo monje yasiyo so'ne filutihwahoho. ⁷ Taitas sohware yo'mayo wop'ngo'nohini iso somo a'amuso tifi wokin'ngkapife. Oso'no jije hon'ngkanomne'no nto'no fisyafisyo. A'amu somo wolutihwamo lohoji hungkuno nehopi'nohini filutihwaho. Hwasyo hungkuno nolutihwahotoho. Kiko jije syoho ne so'no kumo'n'ngkwoso'no syoho loso ito'no fiyo. ⁸ Kiko hungkuno nehopi'nohini lutihwahojo'no a'amuso jije yahino somo kohon'ngkukuji hofiko hon'ngkano wonyoso motipemapitnnehoho. Ose yohojo'no a'amu hwahoponjo yahino somo tifi in'ngkawowo'n'ngkohofoso nakumne'no wonyo hungkuno wonelano likuji nakwoe hon'ngkano wonyo ane so'no wonyopi tipekuji wonimango unimontonoho.

Syoho ulohofiyo sohware hungkunofoho.

⁹ Taitas kiko a'amu hamniyoho momaso'njo siki syoho ulohofiyo sohware ole filutihwahoho. Sekwoe hwe engo semokosyohumayo sohware hungkunomo haloho pekuji yo'mayo syohoso hofikoe simeho wop'ngo umokiyo'ne sekwo nto'no fiyimno. Sekwoe hwe engo sohware syoho sejaposo so'no sekwo yoka nulikutoho. O'o, syohoso hofiyo fiyimno. ¹⁰ Hofikoe yo'mayoso hufo nomafikutoho. O'o, sekwo Anitu asomo wosetima'mo

selalokunjo sohumne'no huno syafisy+kuji syoho wopingo'nohini yontaningkukui hwe engo sohwa simeho wopingo wosejopantifeho. Sekwoe honingkano wopingo somo sehoningkukui Anituye hungkunomo sekwo iningkowalokwofo so'no huno ole wosyofisyantifeho, Anituye hungkuno wopingofoho. Oso hungkunoso a'amu hamniyoho momaso syoho'njo sohwamo filutihwahoho.

Nakwo honingkano wopingomo nohumehwasi Jisas Kilaisye Sikuno somne'no wohontohumano.

¹¹ Anitu a'amu hopi'nonohino hn'nimo simeho nejaponto wopingo wonaloho'mo lonto kako nakwoe wonyo'ne poyo wope'nono lonto Jisasimo uhwatimentisofoho. Oso yahino wopingo nalohofoso utihwa'nyopo yahoninki olohonta a'amu hopi'nonohino hn'nimne asomo netimayo honingkano somo hwosampo'mentiso hweho. ¹² Hohonta nakwoe honingkano wonyoso yokumpohn'nyo enemokosyohumentaninkiki yo'mayo hwahoponjo somo simeho uyimotohwonefoho. I olohonta Anitu wopingo naloho'mentiso so'no ole nelalofi, Sekwoe honingkano wonyomo hohujo ikinjamofikuji hwahoponjo yahino wonyo so'no i'waho fiyimno. O'o, hwahoponjo yahino wonyo somo monje yasy+kuji Anituye yahino wopingo somo nto'no finingkamno. Anituye syohomne'no simeho semo'ningkuhwoso'no huno wopingo'nohini fisyafihupmno. Ose nelalofoho. ¹³ Ose ihwasi nakwoe Hwe Engo Anitu'nji Jisas Kilais Asomo Netimayo sohwa'u ne'no hontohumalohwono. Oso sikuno wonyoangkafo somo Jisas Kilais sohwo mofehi'nyo pa'nyo lihwosi nakumne'no nopahoninkuhwosi uhwonane'nwoho. ¹⁴ Jisas Kilais nakwoe honingkano wonyo somta'ni isihutofo'ne pe'nimentisofoho. Nje a'amu ne imo'nyo'ne hofikoe honingkano wonyo somo wae weeo'mo lonto a'amu hiso syoho yokumpohn'nyo wopingo'nohini ukufe lonto pe'nimentisofoho.

¹⁵ Olo hungkuno kumti'mokiyalokwe loso a'amu somo hungkuno yokumpohn'nyo filutihwawo'nyo. Olo hungkuno loso Anitu mta'angofoho. Oso'no olo hungkuno loso'no a'amu huno ole syafisy+kutoho, siki hungkunofoho. Ose nosyafisy+kutoho. O'o, a'amu somo yokumpohn'nyo usofitofohoji a'amu hungkuno losomo haloho maposo'njo somo yoka ulohoho. Kiko Anituye syoho ulohofiyo hwosoho. A'amu fihwo kiko a'amu sakinjofoho lihwosi kiyoloho.

3

Anituye a'amu ne hn'nwi yahino wopingo'nohini uyihwano.

¹ Taitas sohwo, jije a'amu somo olo hungkuno so'no huno ufohotofo. Yo'mayo hwe engo sekwo enjwa'mo humalofo sohwa hwaho mokosyohumayo sohwa osohwafe hungkunomo haloho pekuji yo'mayo syoho sejapifijoso sekwo komo'no fiyimno. ² Ose ulohoji nom'ne hungkuno ole ulohoho. A'amu nom'ne somne'no wonyo hungkuno nolikutoho. Ikujoho nofongki'ninkukutoho. O'o, simeho pompenjiyo'nji nohumafikuji a'amu hopi'nonohino somne'no hwahopo pawomno. Wopingo'nohini ulohopmno. Ose ulohoho.

³ Kiko huno moi'wonoho. Hohonta nakwo ho'nwi huno ane'nwoho. Oseso nakwo hungkunomo hwotoho hmotohwonefoho. Hwe wonyo Seten kako hwasyo hungkuno nalonto honingkano wonyomo ipenemotapmmmentisofoho. Yo'mayo yahino wonyoso simeho fefoyo'nji nakwoe hwe engo hopa imo'ningkahoninkiki nakwo tifi iningkowentani

nakwoe a'apahomnohini ho'noma'nimotohwono. Nakwo nom'ne a'amu somne'no simeho wonyo namo'nimiweho. Hofikoe yo'mayo so'no hi namo'nimiweho. A'amu nakune'no mangohwa imo'nalokwofo sohwanji nakwo hopi'nonohino mango hwona'nyoho.

⁴ Ose nohumentan'ingkuhwoni Anitu asomo netimayo'ne sohwo simeho nejapeso utihwa'nyopo i'mofaponto hon'ingkanono wonyo somta'ni isihutofonema'mentisofoho. ⁵ Nakwoe yo'mayo hon'ingkanono wopingo'ne poyo pe'nimentiso'maho. O'o, Anitu nakumne'no hitoho ulofahon'ingki asomo netimayo'ne kako poyo pe'nimentiso hweho. Nakwoe wonyoso wae enaofahon'ingki kakoe Towahuno Wopingo sohwo mijo hopa kiyonemanto a'amu songo pa'nyo namokumentisofoho. Songo namokonto huno wopingo songoso nejapmmmentisofoho. ⁶ Jisas Kilais nakumne'no poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso so'no Anitu kakoe Towahuno nehula'o'mentisofoho. ⁷ Ose yonto yo'mayo Jisas Kilais nakumne'no naloho'mentiso so'no Anitu nelalofi, Nje mehomi wopingo kuyoho. Ose nelalofoho. Oso'no nakwo'ne ango songo ne'no humayo'ne so'nji yo'mayo wopingo so'nji wonejapmmonto yahon'ingki hontohumalohwono.

⁸ Oso hungkuno nehopeho. Olo hungkuno pi'n'ingo kumti'mokiyalokwe loso kiko a'amu somo yokumpohn'nyo filutihwahoho. A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkohofoso olo hungkuno losomo in'ingkakujji hofiko syoho wopingo so'no simeho umo'nono. Olo syoho wopingo loso a'amumo ufo'mayoneso ne'njofoho.

⁹ Taitas sohwo si' siki yoka hnni'wo'n'ingkohofoso somne'no i'waho fiyo. A'amu hofiyakwosafe a'mane hungkuno somne'no huno syafisy'wo'n'ingkohofoso somne'no i'waho fuyakolofo. Hon'ingkanono hungkuno somne'no ikujoho hungkuno hopa hnnontan'ingkujososo i'waho fuyakolofo. Nakwo huno moi'wonoho. Oso hungkuno hiso monefo'manehoho. O'o, ne'njo'maho. Ne anefoho.

¹⁰ A'amu fihwo sekwo'nji nohumahwosi a'amu somo wahusilo'mo lihwo si' hungkuno kengo ulososo oso a'amu sohomo hungkuno yokumpohn'nyo uso. Jije hungkuno simo'mjo somo haloho makuposo'manji apa'no uso. Apa'no haloho makuposo'manji oso hwe sohomo hohujo fikinj'mofo. ¹¹ Oso a'amu oseso kiko huno kiyohoho. Kako hon'ingkanono wopingo mta'ni nto sompee'maho. Kakoe yahino wonyo so'no huno ko uyahon'ingki kako kakoe yahino wonyo somo musikwajiyohoho.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹² Olo hungkuno loso nto mtito'maleno. Ifoyo hamno engo somo ngko ango Nikopoulis osomo wohumamonne'no yohono. Hwe hufa'u Atemasi'nji Tikikos'i'nji ngko'nji humalohwono. Oso'no hwangu hwe anga'nohino huhwo sohwo kikiyepono uhwatimonne'no yohono. Ku'maso sohonta kiko ango Nikopoulis sopo komo'no ni'maho. ¹³ Oso hwe Senas hungkuno mihwajiyo syoho'njo sohwo oso hwo'nji Apoulousi'nji siko hano iyo sohonta kiko hofiyo ufo'maho. Wosopayo'nji yo'mayo hon'ingkanomne'no umofonyo iyoso'no yano uyo.

¹⁴ Kiko'nohin'i'maho. O'o, hwe moya'mi hopi'nonohinoso ufo'mapifijososo hofiko syoho wopingo so'no simeho umo'nimontonoho. A'amu umofonyo iyo sohwo ufo'mapife. Siki humayoso wopingo'maho. O'o, hofiko humafijososo syoho ne'njo uyife.

¹⁵ Olopo a'amu hopi'nonohini ngko'nji humalofoso nakwoe a'amuhwe kilalokwofo. A'amu Anituye hungkunomo in'ingkowalokwofoso kiko'nji

humalofoso hofiko nakumo simeho nejopalokwofo oso hwamo ole fonajiyo,
Nakwoe a'amufo ulalokuhwono. Ose fonajiyo ntohofo.

Anitu kako hofiyo wosefo'mano. Olo hungkuno loso ngko Pouli'ni
mti'mokohono. Hungkuno osohopeho.

Filemoun Olo Iyoswo loso Poul Kako Hwe Filemounne'no Mt'i'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simeho'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *t'iwentinain'*nji (29) *teti-wan'*nji (31) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul kako hwe Filemounne'no mt'i'mokumentisofoho. Filemoun sohwo Pouliye a'amu hweho. Oso hwe huhwo sohwo ango Koulousi humunyo hweho. Filemoun huhwo sohwo kakoe syoho ulohofiyoso hi'njo hweho. Oso syoho ulohofiyoso sohune yofeso olenoho. Ounesimosiyoho. Oso hwe Ounesimos huhwo sohwo hiyaso li'mofonto ango Loum sopo Pouli'mo u'ma'mentisofoho. Nu'mahoningki Poul kako Anituye hungkuno ulimentisofoho. Nulahoningki Ounesimos kako simeho iwolo'mokumentisofoho. Simeho iwolo'mokahoningki Poul Filemouniyepono asomo uhwa'imonto olo iyoswo loso mt'i'mokuyahotimentisofoho. Olo iyoswo hiloso Poul kako ango Loum sopo impojoho yonto mt'i'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofa lhwasi tifi uningkohwano.

¹ U nje ningkwahwo Filemoun, nje hungkuno tifo upa'nyo. Ngko Pouli'ni nekwoe ningkwahwo Timouti'ni nohumentayo kikine'no olo iyoswo loso mt'i'mokalokuhwoyo. Ngko a'amumo Jisas Kilaisiye hungkuno ulimale so'no hofiko ngkimo impo'angomo intofan'humalofofoho. U Filemoun kiko nekwo'nji Anitumne'no syoho afa hwosoho. Nekwo simeho kijopalokuhwoyo. ² Nekwoe hungkuno loso olo a'amu lomo uhwojalokuhwoyo. Nekwoe nampohwo Apiya'ni Akiposi'njoho. Akipos ngko pa'nyo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofonto Anituye hungkuno luti'hwalofoho. Nom'ne a'amu Jisas Kilaisimo iningkawentifi jije angomo uhu'mokuwo'ningkohofosomo hungkuno loso mt'i'mokalokuhwayo.

³ Naningkwahwo Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'ni siko'monta'i siko yo'mayo wopingo selohofosisi simeho pompengo wosejapanjiyoho.

Filemoun kako Hwe Engo Jisas sohumo simeho uyimojo hweho.

⁴ Nje ningkwahwo Filemoun, ngko Anitumo jomo ulontnne sohonta ngko kikine'no isamoyoka mikunimposo uli'wo'ningkohefoho. ⁵ Hwapingoso ole, Olo hungkuno loso upa'nimalefoho. Kiko nakwoe Hwe Engo Jisas sohumo simeho hi'ntnnono engo uyonji a'amu Jisas sohumo iningkuwo'ningkohofososo'ntnne'no simeho uyalokuno. Oso'no Mpo-humo isamoyoka ulalokweno. ⁶ Olo so'no nimo'ningkohoho. Nakwo Jisas Kilaisimo iningkawo'ningkuhwone hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo sosofito'ningkuhwasi fo'ma'nososo yo'mayo wonyoangkafo Jisas Kilais ne-japi'wo'ningkiso so'no nakwo huno ito'no naisoso ito'nohini wokemokosyohumantanoho. Oso'no Mpohumo jomo ulalokweno. ⁷ Filemoun kiko a'amu Jisas Kilaisimo iningkawo'ningkohofososo'ntnne'no simeho engo uyalokuno so'no ngkimo yokumpohn'nyo nisosofitofonji nje simeho wopingo kiko nimokuwo'ningkino hwosoho. Anituye a'amu hopi'nonohinoso kikine'no syakufisyontifi simeho wopingo umo'ningkohoho.

Poul Filemoun imo ulimonto, Kiko Ounesimos imo maho. Jije ningkwahwo hopa umo'nono.

⁸⁻⁹ Hungkuno anga'nohino Ounesimosimne'no wakilohonimonne'no yohono. Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais a'amumo simeho uyo yahino loso nejapmmmentiso so'no ngko hungkuno yokumpohn'nyo kiko iningkayo'neso nokili'mnesohilo. I oso'no ngko simeho kijapmmmentohe so'no olo so'no jomo wakilohonimonne'no yohono. Kiko ngkine'no huno kiyohoho. Ngko a'mane imo'nonji Jisas Kilaisiye syohomne'no impo'angomo humaleno. ¹⁰ Oso'no Ounesimosimne'no wakilohonimonne'no yohono. Kako nje hwomu pa'nyo imo'ningkiso hweho. Impo'angomo nohumanji Anituye hungkunoso Ounesimosimo ulahoningko hungkuno hiloso kako simeho hi'ntnnono uyonto Anituye a'amu imo'nimasofoho. Oso'no ngko kaningkwowho pa'nyo humaleno. ¹¹ Oso hwe huhwo sohwo Ounesimosiyo kakoe yofe hwapingoso olenoho. Fo'mayo'nefoho. I hohonta Ounesimos kako jije syoho kilohofimentiso sohonta kako wonyo kiloho'mentisofoho. I olohonta kako kiko'nji ngko'nji syoho wonyoangkafo elohofiyo hweho. Kako wefo'ma'montonoho.

¹²⁻¹⁴ Anituye syohomne'no impo'angomo nohumentani'mo kiko angokengopo nohumahoji ngkimo manifo'matnnehino. Kiko ngko'nji humentontasi ngkimo wopingo nonimokosyohumantnnesohilo. I oso'no jije syoho kilohofiyo ngko'nji humayo so'no ngkimo wopingo nimokosyohumawoso'no nje simeho wopingo wanimo'nimonte'no yohoho. Jije uyohope hweho. Ounesimos ngko'nji wohumano lonji ko yoheso kiko olo hilo so'no manjoso'no ngko jije honingkano jije syoho kilohofiyo osohumo asomo utimayo'ne mopijwakumo'mnehono. O'o, kiko ngkimo nifo'mayo so'no asomo uhwajisoso oso wonyoangkafofoho. I oso'no jije hunofoho. Oso'no kikiyepono Ounesimos sohumo uhwojalokweno. Hwe huhwo sohumo simeho engo uyonji uhwojalokweno.

¹⁵⁻¹⁶ Hohonta kako kuhwoti'mofonto we'enehwo hiyaso umentisofoho. Osohonta kako hamniyoho momaso'njo siki syoho kilohofiyo hweho. I olohonta syoho kilohofiyo'nohino hwo'maho. O'o, kako hnningkwa'wehweho. Hwapingoso kako Hwe Engo Jisasimo simeho uy'wo'ningkiso hweho. Simo'mo Ounesimos we'enehwo kuhwoti'mo'mentisoso olelikeno, kiko'nji ne'no nohumuhnne so'no kakuhwoti'mo'mentono. Neningkwowho Ounesimosimo simeho uy'mentohe hwo'nyoho. I olohonta kiko kakimo simeho engo uy'monnoho. Kako jije syoho kilohofiyo'nji hnningkwa'wehwo'njoho.

¹⁷ Kiko ngkimo Anituye syohomne'no nje tatohwo hwosoho syonifisyiwo'ningkino'manji kiko ngkimo ntohofiwo'ningkino hopaso kiko Ounesimosimo ulohofa. ¹⁸ Hohonta kako kikimo wonyo pipi kiloho'mentiso'manji kiko ngkine'no oso hiso'no hungkuno filihwajo. Ngko jije yo'mayo so'no kikimo aku wokijapmmo. ¹⁹ Ngko Pouli'ni yo'mayoso aku wokijapmmne'no nehapi kilalokweno. U kiko uhwonyo. Olo hungkuno loso nje aho'nji ifalifaliyo mti'mokalokweno. Ngko jije hunomo huno makufohoto'mnehono. Hohonta ngko Anituye hungkuno lokitihwahoningko kiko olo hungkuno hilo somo simeho hi'ntnnono umentohino so'no kiko songo ne'no humayo'neso ma'mentohinofoho. I oso hungkuno kilimentohe so'no kiko ngkimo aku peho ntapmmmentohinoto. Awonoho. Oso hiso'no ngko huno makufohoto'mnehono. ²⁰ U nje ningkwahwo, kiko ngko'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye syoho ntnne'no syafisyohoji kiko Ounesimosimo ito'no mokosyohumaho. Kiko ose isoso nje simeho wopingo wanimo'nimontonoho.

²¹ Olo hungkuno ngko kikimne'no mti'mokuyohojalokwe loso kiko uh-won'ingkohoji haloho peso'no ngko huno niyohoho. Ounesimosimne'no yahino wop'ingo kiko ulohofo so'no kilohe somo tifi in'ingkahuji oso mta'ni kiko yo'mayo yahino wop'ingo ne'no mji'misoso jije yahino wop'ingoso nje hungkuno kilohe loso jije hunoso nje hunomo woniyakolo'monnoho. ²² Nom'ne hungkuno tifo upa'nyo. Ounesimos kikimo ku'maso sohonta kiko ngkine'no ango anga'no ito'no fesyohumaho. Hwap'ingoso sekwo ngkine'no Mpohumo jomo uliwo'n'ingkohoho so'no hontohumaleno. Anitu sekuyepono ngkimo asomo wonihwajono ntnne'no yalokweno.

Nom'ne a'amusu Filemoun ne'no nakwoe a'amu hweho limentohofofoho.

²³ Epeefilos kako'nji ngko ntnne'no Kilais Jisasiye syohomne'no impo'angomo humalohwoyo. Kako kikimne'no nje a'amu hweho lonto huno syokufisyalofoho. ²⁴ A'amu nom'ne sohwa ngko'nji Anituye syoho yalokuhwone sohwa kikimne'no nakwoe a'amu hweho kilalokwofo. A'amu huhwo sohwa ole, Mak, Alisitakos, Ntemas, Luk. Osohwa kikimne'no syokufisyalokwofo.

²⁵ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako yo'mayo wop'ingo waselohofono. Nje hungkuno tifo osohopeho.

Hipilu **Olo Iyoswo loso A'amu Hipilu somne'no** **Mti'mokumentohofoho.** **Olo Hungkuno Simo'mjofoho.**

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo mofonepo *teti-sefen* (37) nto uyakolo'mentisopo olo iyoswo Hipilu loso tihwo mti'mokumentisotikeno. Iyoswo mti'mokomayo sopo a'amu mti'mokumentohofoho sohwanne'no yofeso mamti'mokiyofoho. A'amu fiso hofikoe hunoso olenoho. Poul mti'mokumentisofoho. A'amu fiso hofikoe huno olenoho. Mponopas, Apoulous, Luk, Makija sohwa mti'mokumentohofohofoho. I oso'no olo iyoswo loso'no huno ito'no'maho. O'o, tihwo mti'mokumentisotikeno. A'amu olo iyoswo hilo mti'mokumentiso sohwo olo iyoswo hiloso a'amu Juta Jisasimo iningkunyo somne'no mti'mokumentisofoho. Oso a'amu hiso ntipo humentaningkofitikeno. Oso hiso'no nakwo huno monayofoho. Angopone yofeso majofoho. Olo iyoswo hwapingo mti'mokiyoso olenoho. Oso a'amu Juta Jisasimo iningkunyo sofe simaho hi'ntnnonohino somo tango ifawe sohonta yokumpohn'nyo lohoho'ne yokumpohn'nyo umokumonto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo nakwo atofa lhwasi tifi uningkohwano.

Anituye Hwomu sohwo hungkuno nejapmmentisofoho.

¹ Hohonta sikuno pi'ningo somo Anitu kako kakoe hungkuno neyakwosamo uyimentisofoho. Sikuno fehohnjoso kako a'amu sohwo uya-hon'ngki hofiko nalimotofohofoho. Sikuno nom'nemo Anitu kako kakoe hungkuno ahwomomjo a'amu somo uyahon'ngki nalimentisofoho. ² I nakwo a'amu olohontajo hn'nimo Anitu kako kakoe hwomumo kako hungkuno uyahon'ngki Jisas nalimentisofoho. Oso hwomu huhwo sohomo Anitu ulimento, Kiko hwaho'nji ahwomo'nji mti'mojo. Ose ulahon'ngki Jisas kako hwaho'nji ahwomo'nji yo'mayoso mti'mokumentisofoho. Oso mti'mokumentiso so'no Anitu kako Jisasimo ulimento, Kiko'nefoho ulimentisofoho. ³ Nakwo Anituye Hwomu huhwo sohomo uhwonontani nakwo Anitu ne sohwo yokumpohn'nyo'nji Anituye yofe engo'nji uhwon'wo'n'ngkuhwonefoho. Kako Anituye yahino ne somo nakumo netihwayo'ne hweho. Jisas kako hungkuno yokumpohn'nyo lonteso kako hwaho'nji a'amu'nji yo'mayo so'nji huli'mokumemokosyohumaho. Kako a'amufe wonyoso wae yafo'ne hon'ngkanoso imo'mentisofoho. Imofikwato lohofonto kako ahwomomo sonto kan'ngkwowho Anituye aho angahohnta'ni nohumanto yo'mayo somo mokosyohumaho.

Anituye hwomu Jisas sohwo kako a'amu ahwomomjo somo hwofilo'nyo hweho.

⁴ Oso yofe engo Anitu kako kakoe hwomumo mulimentisoso a'amu ahwomomjo hopi'nonohino sofe yofemo yakolo'nyo hweho. Yofe engo loso ole, Anituye Hwomufoho. ⁵ Hwap'ngoso ole, Olo hungkuno loso Anitu hohonta a'amu ahwomomjo somo ulimentisotaho. O'o, kakoe hwomumnohini ole ulimento, Kiko nje Hwomu hwosoho. Olohonta ngko jije Mpohwo'nyoho.

Nom'ne honta ole limento,
Ngko kaningkwowho'ni humaleno.
Kako nje hwomu hweho.

Oso hungkunoso Jisasi'mnohini ulimentisofoho. ⁶ Anitu kakoe Hwomu anga'nohino Jisas osohumo hwahopo uhwatimonto yonto Anitu kako a'amu ahwomomjo somo ulimento,
A'amu ahwomomjo soku sekwo nje hwomufe yofe foho'nomapmno.

Ose ulimentisofoho. ⁷ Anitu kakoe a'amu ahwomomjo somne'no ole nalohi,
Ngko nje a'amu ahwomomjo somo mti'mokahonngko nje syohomne'no hofiko emta'mingo ifofo'nji oso hopa iwo'n'ngkohofoho.

Ose nalimentisofoho. ⁸ I Anitu kakoe Hwomumo ole ulimento,
Kiko Anitu sohwoi, a'amu hopi'nonohino somo yokumpohn'nyo ne'no mokosyohumantitne hwosoho.

Jije a'amufe honingkanano nto'nohino mihwajontihne hwosoho.
Oso yahino nto'nohino mihwajiyo somo a'amu hiso nuhwonngkuji nto'nohinoho kilifitnefoho.

⁹ Kiko yahino ito'nohino so'no kumo'niwo'n'ngkohoho. Yahino wonyoso ngkilaho liwo'n'ngkino hwosoho.

Oso'no ngko jije Anitu sohwo'ni ngko yofe engo mayo'ne kuhwosopo'mentohefoho.

Oso'no jije simeho wopingo kumokuwo'n'ngkoheso jije a'amufe simeho wopingo somo yakolo'nnyofoho.

Ose ulimentisofoho. ¹⁰ Nom'ne honta kakoe hwomumo ole ulimento,
Hwe Engo sohwoi, simo'mo ne'mo kiko hwaho'nji ahwomo'nji jije aho'nji mti'mokumentohino.

¹¹ Olo hwaho lo'nji ahwomo lo'nji moi'wo imo'nonefoho.

I kiko ose'ne'maho. O'o, kiko ne'no nohumantohotne hwosoho.

Hwaho'nji ahwomo'nji hwapi'fe yofoho imo'n'ngkiso oso hopa imo'nonefoho.

¹² A'amu sohwa hwapi'fe ku'mokasyontifi nom'ne songo iwo'n'ngkohoho hopaso kiko hwaho'nji ahwomo'nji noku'mokasyohoji kiko nom'ne songo woho'nahumonnoho.

I oso'no kiko huno mikwesiyafihutneho. O'o, ne'no nohumantohotne hwosoho.

Anitu ose ulimentisofoho. ¹³ Hohonta Anitu kakoe hwomumo ole ulimento,

Kiko nje aho anga sohohtani fesyohumaho.

Osopo kiko nohumahoji ngko jije mango sohwa jije sifi'ki'nyo'mo enjwa'mo wakuhumoti'monnoho.

Oso hungkuno ulimentisoso Anitu kakoe a'amu ahwomomjo somo ulimentisotaho. O'o, kakoe hwomumne'nohini ulimentisofoho. ¹⁴ A'amu ahwomomjoso hofiko Anitu kakoe syoho ulohofiyofoho. Oso a'amu homo somo Anitu kako asomo utima'mne somo ufo'mapifento uh-wajiwo'n'ngkisofoho.

2

Anitu asomo netimayoso mikunimposo wonyohofiyofoho.

¹ Oseso oso hungkuno neso Anituye hwomu nejapmmentiso somne'no nakwo piso'mo'nyo ihwasi nusikwoj'hwalo. O'o, nakwo yokumpohn'nyo kesyohumehwasi tifi un'ngkohwano. ² Hohonta

Anituye hungkuno a'amu ahwomomjoso hofiko hwahoponjo a'amu somo uyahonngkofi a'amu hwahoponjo hiso hofiko hungkuno homo

somo haloho maposo'njo yahon'ngkofi oso yahino wonyo somne'no Anitu hofi'kimo tohino engo uy'mentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohi, oso hungkuno hiso a'amu ahwomomjoso hofi'ko a'amu hwahoponjo somo uy'mentisoso hungkuno nehopeho. ³ Anitu nakumo asomo net'mayo'ne hon'ngkano hwosampo'mentisoso wonyohofiyofoho.

Oso homo somne'no nakwo hohujo ikinjaofihwasi'manji oso yahino wonyo somne'no nakwo tohino mayoso'no hiyaso nti'mte wanehwono. Hon'ngkano ni'hu'no awonoho. Nakwoe Hwe Engo sohwo si'mo'mo olo hilo so'no a'amu somo ul'mentisofoho. A'amu hiso nupa'nontifi ne'njofoho lontifi hungkuno homo somo in'ngkawentifi hungkuno homo somne'no nalimentohofofoho. ⁴ Hofi'ko hungkuno hiso nolutihwentan'ngkofi Anitu kako hungkuno homo somo yokumpohn'nyo sosofitofosyohumayo'neso kakoe yokumpohn'nyo a'amu homo somo uyahon'ngki hofi'ko yo'mayo wonyoangkafo iyo so'ne a'amu somo yamofo itihwamentohofofoho. Anitu kako a'amu anga'no anga'nohino homo somo kakoe Towahuno uhwojahon'ngki Towahuno sohwo a'amu somo Anituye huno mta'angoso yo'mayo yahino wonyoangkafoso uy'mentisofoho.

Nakumo asomo net'mayo'ne hwap'ngoso Jisas'yoho.

⁵ Hwangku hwaho nom'ne songo i'mofapone'no lalokuhwono. Oso hwaho songo mokosyohumayo so'no Anitu kako a'amu ahwomomjo somo uhwsopo'mentiso'maho. ⁶ O'o, Anituye hungkuno mti'mokumentohofosomo hwe fihwo ole mti'mokumento,

U Anitu, nakwo a'amu hwahoponjo hn'nimne'no kiko huno peho'ne syonefisyelokuno.

Nonemokosyohumanji nakwo a'amu wonyo hn'nimne'no kiko huno pehofo syonefisyelokuno.

⁷ Kiko a'amu ahwomomjo so'njo sopo kakimo hofi'ko'njo enjwa'mo we'enehwo wohumanonji uhumati'mentohinofoho.

Kiko jije yokumpohn'nyo uyonji yofe engo mulonji kakoe yofe engo ho'noma'mentohino.

⁸ Kiko yo'mayo hopi'nonohinoso kako mokosyohumayo'ne kakimo enjwa'mo ho'nohumantohinofoho.

Ose mti'mokumentisofoho. Ou, Anitu yo'mayo hopi'nonohinoso nakwo mokosyohumayo'ne ho'nahumentisofoho. I anga'no olopo siki we'ne moho'nahummentono. O'o, ni'hu'no hopi'nono nakumo enjwa'mo we'ne ho'nahumentisofoho. I oso'no yo'mayo somo uhwonantaneso nakwo momokosyohumawo'n'ngkoho yihwono. O'o, ni'hu'no awonoho. ⁹ I oso'no hohonta Jisas kako a'amu ahwomomjo so'njo enjwa'mo we'enehwo humamentisofoho. Hwap'ngoso Anitu nakumne'no hitoho ulofahon'ngki Jisas kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwiye hon'ngkano wonyomne'no tohino engo nomanto poyo pe'nimentisofoho. I kako ose imentiso so'no Anitu kako Jisasimo apa'no yokintahopo uhumajonto kakoe yokumpohn'nyo'nji yofe engo uy'mentisofoho. Osohumo uhwonlalokuhwono.

¹⁰ Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso mti'mokumentiso hweho. Kako hwap'ngofoho. Anitu kako kakoe mehomi pi'n'ngo engo ne'njosso ngkiyepono pikuji ngko'njo lopo humafikuji nje yokumpohn'nyo'nji nje yofe engo'nji mapitnne'ento limentisofoho. Anitu ose likwato lohofonto kako huno ole syafi'hu'mento, A'amuso hofi'ko ngkiyepono sapifitnne'no nje hwomu kako hofi'koe wonyo hon'ngkanomne'no tohino mayoso wop'ngofoho. Anitu ose syofisyahon'ngki Jisas kako hwahoponjo a'amu hn'nipa'nyo imo'nimentisofoho. Jisas nohumanto yo'mayo tango kakimo

u'mahonjoso kako wonyo ni'hu'no miyo hweho. Kako nakwoe wonyomne'no tohino engo ma'mentisofoho. Oso tohino ma'mentiso so'no nakumo ahwomomne'no netimayoso Jisas huhwo sohwo hoponoho. ¹¹ Oso'no Jisas wonyo ane sohwo kako nakumo nonemanto nakumo wonyo ane pa'nyo namokonto kakimo mone'mo'nalofoho. Oseso Jisasijanji nakwo'nji naningkwohwo anga'nohinoso Anitu'yoho. Oso'no Jisas kako nje ningkwahwosafo nalonteso wonimango munalofiyohoho. ¹² Jisas Anitumo ole ulimonto,

U Anitu ngko nje ningkwahwo nampohwosamo kikine'no ulimonne'no yohono.

Hofiko kikine'no uhu'mokukujo'no osopo humahm'mo ngko jije yofe ho'nomayo'ne ta walimonnoho.

¹³ Jisas kako apa'no ole limonto,

Ngko Anitune'no simaho hi'ntnnono uyimonnoho.

Ose lonto nom'ne hungkuno limonto,

Ou kiko ngkimo nohonyo. Nje mehomi Anitu ntapmmentiso so'nji ngko'nji olopo humalohwono.

Ose limentisofoho.

Jisas nakumo nefo'mayo'ne a'amu hwahoponjo hn'nwi pa'nyo imo'nimentisofoho.

¹⁴ Oso mehomi Anitu Jisasi'mo uyimentisoso hofiko hwahoponjo a'amufoho. Oso'no Jisas kako hwahoponjo a'amu imo'nimentisofoho. Olo nakwoe hwaho hopo lopo hwe wonyo Seten kakoe yokumpohn'nyo'nji nakumo poyo namokuwo'ningkoho. Oso'no nakwo poyo pe'niwo'ningkuhwone pa'nyoso Jisas poyo pe'nimentisofoho. I oso'no Jisas kako apa'no songo lika'mentiso sohonta kako Seten'ye yokumpohn'nyo somo hwotoho hmentisofoho. ¹⁵ Nakwo mehomi we'e so'nwi poyo pe'nyoso'no iyoho nanimentiso mta'angoso olohonta engo hn'nwi nenalofoho. Oso iyoho nenalokunjoso nakumo impe intofonesyohumaho. I Jisas poyo pe'nimentiso so'no kako oso impe homo somta'ni nasihuto'mentisofoho. ¹⁶ Jisas oso syoho imentisoso a'amu ahwomomjo somo ufo'mayo'ne'maho. O'o, Apilohami'ye imu hn'nyumo nefo'mayo'ne imentisofoho. ¹⁷ Oseso Jisas kako a'amu hwahoponjo ne pa'nyo imo'nimentisoso homningkwa'wehwosafe yahinoso ma'mentisofoho. I oso'no yo'mayo yamofu u'manteso kako yokumpohn'nyo lohofonto wonyo honingkanoso miyo'njo imentisofoho. I homningkwa'wehwosamne'no hitoho ulofahoningki hofikoe wonyomne'no tohino manto wonyo hiso wae yafo'ne honingkano imo'mentisofoho. Oso'no kako ajwopo nohumanto nakumo Anitu'nji ufohi'nyo'ne huli'mokomokonesyohumawo'ningkiso hweho. ¹⁸ Olohonta yo'mayo hwahoponjo ne'mahwosi honingkano wonyomo upenemotamo lihwo'si yososo Jisas wonfo'ma'montonoho. Hwapingoso Jisas nakwoe hwaho lopo humamentiso sohonta yo'mayo hwaho lophonjo tangoso Jisasi'mo honingkano wonyomo upemotamo limentisofoho. Oso tango u'ma'mentiso so'no yo'mayo nakumo yamofu nalohofu so'no Jisas kako huno uyihwoso'no nefo'mayo'neso Jisas kako hoponoho.

3

Jisasi'ye yofe engoso Mousesi'ye yofemo yakolo'nnyofoho.

¹ Nje a'amufu, sekwo Anituye mehomi ne imo'nimentohofu soku, Anitu ahwomomo humaso sohwo sekumo sehwasopo'mentisofoho.

Jisas kako Anituye hungkuno uyohojiku'mofo sohwo kako nakwo Anitu'nji humayo'ne huli'mokonesyohumaso so'no nakwoe wonyo wae enafo'ne syoho ma'mentisofoho. Oso huhwo sohomo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkuhwone oso'no kakoe a'amu ne'nwoho li'wo'n'ingkuhwonefoho. I oso'no nakwo Jisasimne'no huno ne'no syofisyihwasi nakwo Jisas kakine'no huno engo wotipemehwano. ² Anitu oso syoho hiso'no Jisasimo uhwosopeehon'ingki Jisas syoho hiso hofiyo esojwao'mentisofoho. Simo'mo Mouses kako a'amu Isilael somo Anitumo ufohi'nyone huli'mokosyohumamentisofoho. Tifi sohonta Jisas huhwo oso syoho Mouses hopaso kako ma'mentisofoho. ³ Nakwo ang wopingo uhwonantaneso ang wopingo homo somo yofe engo muli'wo'n'ingkuhwonetaho. Awonoho. Nakwo ang kakwo'yohwo sohune'no yofe engo muli'wo'n'ingkuhwono. Oso'no Jisas kako nakumo Anituye ang pa'nyo namokumentiso hn'nwiye ang kakwo'yohwo sohwo Jisasiyoho. Mouses kako ang homo somo mokosyohumayo'nohino hweho. Jisas kako ang homo somo kakwo'yohweho. Oso'no Jisas kakoe yofe engoso Mousesiye yofe somo yakolo'nniyofoho. ⁴ Ango hopi'nonohinoso a'amu moli'wo'n'ingkohofofoho. I oso'no Anitu kako'nohino yo'mayo hopi'nono mti'mokumentiso hweho. ⁵ Mouses Anituye syoho ulohofiyo sohwo kako Anituye hungkunomo tifi in'ingkawento Anituye angomo wopingo mokosyohumamojo hweho. Anitu Mousesimo yo'mayo Anitu kako hwangu yoneso'no luti'hwamentiso so'no Mouses a'amu somo luti'hwamojo hweho. ⁶ I oso'no Jisas Kilais sohwo kako Anituye syoho ulohofiyo hwo'maho. O'o, kako Anituye Hwomu hweho. Jisas kako huhwo Anituye hungkunomo in'ingkawento Anituye ang hn'nimo wopingo nemokosyohumawo'n'ingkiso hweho. Oso'no nakwo kakoe ang hn'nwi Kilaisimo simeho hi'ntnnono ne'no uyihwasi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumehwasi nakwo kakine'no hontohumayo'manji oso'no nakwo kakoe ang hn'nwi ne'no nomolohinowentan'ingkuhwosi nakwo ne'no nohumentihwanefoho.

A'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ingkohofoso hofi'ko usijo'no mohumafitnnefoho.

⁷ Anituye Towahunofe mampahomo upo'nano. Ole nalohi, Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho upa'nifijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho.

⁸ Hohonta a'amu Isilaeliso hofi'ko Anituye hungkunomo haloho upa'nontifi hahn'nyo yontifi hungkuno homo somo hwotoho hmentohofofoho. Hofi'ko hwaho a'amu ane sopo nohumantifi Anitu nto'no monefo'mayo'njo iwo'n'ing kino hwosoho nti'motofofoho.

⁹ Seyakwosa osopo nohumentan'ing kofi soswo *fouti* (40) uyakolofontan'ingki yo'mayo wopingo ngko uti'hwamentohe somo uhwonimotofofoho. Hofi'ko ko uhwonimotofoso hofi'ko ngkimo sitofo nti'motofofoho.

¹⁰ Oso'no oso a'amu homo somne'no simeho tohino nimn'ingkahon'ingki limentoho, A'amuso hofi'ko nje yahinomo min'ing kayo'njo yontifi nom'ne hon'ingkanomo usampewo'n'ingkohofofoho.

¹¹ Oseso nje simeho tohino nimn'ingkahon'ingki hungkuno yokumpohn'nyo ole limentoho, Nje usijo'no humayo yahinoso hofi'ko motipemapitnnehofo. Nihu'no awonoho. Anitu ose limentisofoho.

A'amu Isilaeliso hofiko Anituye hungkuno hwotoho hmmotofo pa'nyoso nakwo hwotoho fehwaloho.

¹² Nje a'amufu, sekwo huno fisyafihupmno. Hwe fihwo kako sekwo'njopo humaso sohwo kako Anitu songo humaso sohumo simeho hi'ntnnono muyo'njo ihwosi Anitumo ni'hu'nahone hohujo ikinjaofihwosi kako honingkanano wonyomo sompefonoho. Oso'no sekwo nto'no uhwontohumano. ¹³ Sekwoe sikuno moi'wo mmo'nosojwaofe sohonta sekwo sikuno huhwo huhwi sekwoe sening kwa'wehwosafe hunomo Anituye hungkuno so'no huno filanifohotopmno. Ose lifohotofikuji sekwo ufo'ma'nimno. Hwe fihwo sekwo'nji humaso oshumo honingkanano wonyoso kakimo kompemotahwosi kako olo honingkanano loso'no wopingofoho lihwosi Anituye hungkunomo ni'hu'nahone hahn'nyo yonoho. ¹⁴ Simo'mo nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyoma'mentihwoneso yokumpohn'nyo kemokosyohumentaso hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo ne'no kemokosyohumayo'manji u Kilaisiye yokumpohn'nyo so'nji kako yo'mayo mokosyohumaso so'nji ma'malohwono. ¹⁵ Nakwo huno nayohi, Anituye hungkuno ole nalohi, Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho upa'nifijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho.

Hohonta a'amu Isilaeliso hofiko Anituye hungkuno haloho upa'nontifi hahn'nyo yontifi hungkuno homo somo hwotoho hmentohofoho.

Anitu ose nalimentisofoho.

¹⁶ Hohonta Anituye hungkunomne'no hahn'nyo tihwa imentohofoto. Hwe moya'mi Isilaeliso Ijip mta'ni Mouses ipemotawomentisoso hahn'nyo imentohofoho. ¹⁷ Anitu kakoe simeho tohino umnyoso nowentaningki soswo *fouti* (40) uyakolo'mentisofoho. Oso simeho tohinoso tihumo uyimentono. A'amu honingkanano wonyo yontifi oso hwaho a'amu anepo poyo pe'nimentohofoho hofikoe pijafoso osopo wentanjo somne'no Anituye simeho tohino umnimentisofoho. ¹⁸ Anitu kako hungkuno yokumpohn'nyo ole-eso tihumne'no limentono. Nje usijo'no humayo yahinoso hofiko motipemapitnnehoho. Oseso tihumne'no limentono. A'amu kakoe hungkunomo hwotoho fewo'ningkohoho somne'no limentisofoho. ¹⁹ Oso'no nakwo huno ole nayohi, A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo yi'wo'ningkohoho so'no hofiko Anituye usijo'no humayo yahinoso motipemapitnnehoho.

4

Anituye a'amu neso hofiko usijo'no humayo'ne hungkunofoho.

¹ Anitu kako nakumo hungkuno ole nalimentisoso weho. Ole nalohi, Sekwo nje usijo'no humayo yahino somo fisyohumamno. Ose nelalofoho. Oso'no hwe fihwo kako nakwo'nji humaso sohwo kako Anituye honingkanomne'no usijo'no humayo yahinoso kako motipihwonyo'njo umo lihwasi nakwo iyoho wonanono. ² Nakwo Anituye hungkuno wopingo upo'nantaneso a'amu Isilaeliso upa'nimotofoho oso pa'nyo'nwoho. I oso'no hofiko hungkuno wopingo ko upo'ningkahoningkofi hungkuno hiso mufo'ma'mmentisofoho. Hwapingoso hofiko ko upa'nontifi hungkuno homo somo hofiko simeho hi'ntnnono muyimmentohofoho.

³ Hohonta Anitu kako hwaho'nji ahwomo'nji yo'mayo so'nji moi'wo mti'mokonto kako usijo'no humamentisofoho. Nohumanto a'amu kakoe hungkunomo hwotoho fifijo somne'no ole limentono, Oseso ngko nje simeho tohino nimningkahoningki hungkuno yokumpohn'nyo ole limentoho,

Nje usijo'no humayo yahinoso hofiko motipemapitnnehofu.

Nihu'no awonoho.

Ose limentisofoho. I oso'no nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwo Anituye usijo'no humayo yahino somo humalohwono. ⁴ Anituye hungkuno mti'mokumentohofu somo hwe fihwo sikuno iyoho humayo somne'no ole mti'mokumento,

Anitu kako yo'mayo mti'mokumentiso syoho moi'wo esojwaofonto sikuno aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'uyo somo usijo'no humamentisofoho.

⁵ Olo hungkuno loso'no apa'no ole mti'mokumento,

Hofiko nje usijo'no humayo yahinoso nihu'no motipemapitnnefu.

Ose mti'mokumentisofoho.

⁶ A'amu simo'mo Anituye hungkuno upa'nimentohofoso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono muyimmentohofu so'no Anituye usijo'no humayo yahino somo motipema'mentohofofu. I oso'no a'amu nom'neso Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofu so'no hofiko Anituye usijo'no humayo yahinoso wotipemantifeho. Oso hungkunoso ne'no weho. ⁷ Oseso Anitu kako nom'ne sikuno ho'nahumentisofoho. Oso sikuno ho'nahumentiso hiso'no ole limento, Olohontanoho. Oso sikuno ho'nahumentisoso soswo pi'n'ingo uyokolofahon'ngki oso hungkuno nto seloheso Anitu Ntefitimo uyahon'ngki ole mti'mokumento,

Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho upa'nifijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho.

Ntefit ose mti'mokumentisofoho.

⁸ Jousy'wa kako Mousesiye pijohinomo ma'mentiso sohwo kako a'amu Isilael somo hwaho Kenan sopo ipemotawomentisofoho. Oso hwaho hopo sopo Anitu a'amu Isilael somo olopo nihu'nahone usijo'no fosyohumamno ulontentesi Anitu kako hwangku no'mo nom'ne sikuno usijo'no humayo'neso moho'nasyihwonesohilo. ⁹ I oso'no Anitu kako nom'ne sikuno usijo'no humayo'ne ho'nahumentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Usijo'no humayo yahinoso Anituye a'amumne'no weho. Anitu kako sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo somo usijo'no humamentiso pa'nyoso weho. ¹⁰ Hwe fihwo kako Anituye usijo'no humayo yahino somo wohumamo loso sohwo kako yo'mayo syoho yonteso kakoe yokumpohn'nyo'nji miyonehoho. O'o, yo'mayo syoho yonteso Anituye yokumpohn'nyo'nji iwo'n'ngkiso hweho. Oso'no kako Anituye usijo'no humayo yahino somo humaho ¹¹ Nakwo nakwoe simano sopo yo'mayoso nopujonaofihwoso'no yokumpohn'nyo elifoti'mesi'hwasi Anitu kakoe usijo'no humayo yahino somo wohumano. I hohonta a'amu Isilaeliso hofiko Anituye hungkunomne'no hahn'nyo imentohofu pa'nyoso nakwo oso hopa yasoso nakwo Anituye usijo'no humayo yahinoso nakwo motipemanehwono.

¹² Anitu kakoe hungkunoso ne'no nowentan'ngki hungkuno hiso ipisayo ne into'nalofoho. Nakwo huno moi'wonoho. Si'hu sihumampo'nyo yohosi yohohnjoso yahwopaho mikufo yokino osomo kujomotasy'wo'n'ngkiso oso hopa Anituye hungkunoso nakwoe simeho somo oso hopa nelohofalofoho. Hungkuno hiso nakwoe simehomo yo'mayo mnaweso nakwoe hunomo yo'mayo mnaweso netihwawo'n'ngkisofoho. Hiyaso momokosyohumanehwono. Oso'no Anituye hungkunoso oso si'hu sihumampo'nyo yohosi yoho'njo somo yakolo'nnyofoho.

¹³ Yo'mayo Anitu mti'mokumentisoso Anitune'no hiyaso mawenehoho. Yo'mayo hopi'nonohino somo utihwa'nyopo wentan'ngki Anitu kako

uhwonalofoho. Yo'mayo yahino iwo'ningkuhwone so'no tifi no'mo Anitu nonalohononefoho.

Jisas kako nakwo'nji Anitumo ufohi'nyo'ne Hwe Engo hweho.

¹⁴ Nakwo'nji Anitumo ufohi'nyo'ne sohwo Anituye Hwomu Jisasiyoho. Kako ahwomo ne somo Anitu'nji humaho. Osohumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no a'amu nomane somo uliwo'ningkuhwono. Oso'no nakwo oso simeho hi'ntnnono uyo somo aho yokumpohn'nyo wokemokosyohumano. ¹⁵ Jisas nakwoe hwaho lopo nohumentaningki yo'mayo honingkanano wonyomne'no nakumo impo'nonetimawo'ningkiso hopaso Jisasi impo'nitimaneso kako honingkanano wonyo ni'hu'no miyo'njo hweho. Oso'no yo'mayo wonyoso nakumo umpo'nonetima'mto ihwoso'no Jisas kako nakumne'no hitoho ulofihwoso'no kako wonfo'ma'montonoho. ¹⁶ Oso'no nakwo iyoho miyo'njo ihwasi kaningkwohwo Anitu osohumo yo'mayo so'no jomo ulano. Kako nakumne'no hitoho ulofoso hwapingo hweho. Oseso yo'mayo tango ne'maso sohonta nakwo Anitumo jomo ulihwasi kako nakumo nfo'mahwosi wopingo wonaloho'montonoho.

5

Jisas kako nakwo'nji Anitumo ufohi'nyo'ne sohwo asomo netimayo'ne hwapingo hweho.

¹ A'amu Jutaso hofiko'njo mta'ango hwe fihumo uhwsopo'mentohoho sohwo syoho ole imentisofoho. Kako a'amu hisofe wonyo honingkanomne'no Anitumo syoho ulohofiyonto yahu fonjokisasyonto yahu'nji yo'mayo so'nji Anitu uhwonyo'ne kisi'meehumentisofoho. ² Oso hwe huhwo sohwo kako hwahoponjo a'amu hweho. Kako si'hune fehohnjo somo honingkanano wonyo imentisofoho. Oso'no a'amu huno nto'no mosyafisiyo'njo somo u a'amu Anituye honingkanomne'no iningo mo'nyo somo kako hofohofahn'no ulohofihwosi ufo'ma'montonoho. ³ Kako hofiko pa'nyo hwo'manji kakoe wonyo honingkanomne'nji a'amufe wonyo honingkanomne'nji Anitumne'no yahu fonjokisasyiwo'ningkiso hweho.

⁴ Hwe fihwo ole monalonehoho. Ngko Anitumne'no a'amu somo ufo'mayo'ne yofe engo woma'mo. Ose malonehoho. O'o, Anitu kako Eloun Mousesiye kola'wehwo sohomo uhwsopo'mentiso hopaso uhwsopo'montonoho.

⁵ Kilais huhwo kako ose'nohinoho. Kako ole malimmentisofoho. Ngko a'amu ufo'mayo'ne yofe engo woma'mo. O'o, ose malimmentisofoho. Anitu kako ole ulimento, Kiko nje Hwomu hwosoho. Olohonta ngko jije Mpohwo'nyoho.

⁶ Ose ulimentisoso nom'nepo Anitu ole ulimento, Kiko a'amu ngkimo motanifohi'nyo'ne syohoso Melikisetek imentiso hopaso ne'no yohotnne hwosoho.

Ose ulimentisofoho.

⁷ Hohonta Jisas kako nakwo a'amu lohn'nwi pa'nyo imo'nonto nakwoe hwahopo humamentiso sohonta kako Anitumo humotaho'nji yokumpohn'nyo jomo ulimojo hweho. Anitu kako'nohini Jisasi poyo pe'nyoso'no ufo'mayo'ne hweho. Jisas kakoe hunomne'no hi inyoso monje yasyonto kako Anitumo iningkayo so'no hi umo'ningkahoningki Anitumo enjwa'mo humamentiso so'no Anitu Jisasi ufo'ma'mentisofoho.

⁸ Jisas kako Anituye Hwomu hweho. I oso'no kako nohumanto Anituye

hungkunomo haloho peso'no tohino engo ma'mentisofoho. Tohino engo nomanto kako Anituye hungkunomo haloho po'mentiso so'no huno engo tipema'mentisofoho. ⁹ Yo'mayo tohino u'mahon'ngki kako wonyo hon'ngkano nihu'no mimmentisofoho. Oso'no kako wop'ingo'nohino nohumanto kako engolopohamo nakumo nefo'mayo'ne hwap'ingo hweho. Nakwo kakoe hungkunomo haloho'no pewo'n'ngkuhwone hn'nimo kako nakumo asomo netimaso sohonta songo ne'no nohumentihwanefoho.

¹⁰ Oseso Anitu Jisasimo ulimento,

Kiko a'amu ngkimo motanifohi'nyo'ne syohoso Melikisetek imentiso hopaso ne'no yohotne hwasoho.

Jisasimo ose ulimentisofoho.

Nakwo mehomi we'eso humawo'n'ngkohofa hopa humehwaloho.

¹¹ Nakwoe Hwe Engo Jisas nakwoe wonyo wae enafo'ne sohune'no hungkuno pi'n'ingo engo woselontane'no ihwono. I oso'no sekwoe hunoso pito'nnyo'njo kuyoho. Huno nto'no mehohosahinyo kuyoho. Oso'no nakwo olo hungkuno hwap'ingoso pipi losetihwanehwono. ¹² Sekwo Anituye hungkuno hohonta upa'n'imentohofa soku olohonta sekwo nom'ne somo molutihwayoso peho'neto. Sekwoe hunoso tifo'njo kuyoho. Oso'no hwe fihwo kako Anituye hungkuno hwap'ingo neso apa'no wolosetihwano. Sekwo Anituye hungkuno neso wosopayo yokumpohn'nyo hopaso manifitnehofo. O'o, amno'nohino nalokwofo. ¹³ Nakwo huno nayohoho. A'amu fihwo amno'nohino niwo'n'ngkiso sohwo kako mehomi pa'nyo hweho. Mango ane pa'nyo hweho. Hon'ngkano wop'ingomo in'ngkayo'ne huno nto'no muyo hweho. ¹⁴ U wosopayo yokumpohn'nyoso a'amu engo huno'njo sohwafofo. Oso a'amu huhwo sohwo kako Anituye hungkunomne'no huno ne'no syafisyiwo'n'ngkiso sohwo kako hon'ngkano wop'ingo so'nji wonyo so'ntnno huno nto'no ehohosahinyo hweho.

6

Nakwoe simeho hi'ntnnono uyo somo nto'no kesyohumayo'ne syoho yokumpohn'nyo uyano.

¹ Oso'no nakwo Anituye hungkuno wosopayo yokumpohn'nyo pa'nyo so'no upo'nantanoho. Hungkuno amno pa'nyoso simo'mo upa'n'imentohofa oso'nohino upa'n'ngkuhwaloho. O'o, hungkuno amno pa'nyoso olenoho.

Nakwo hwahoponjo yahino wonyo somo hohujo ikinjaofihwasi Anitumo simeho hi'ntnnono uyano.

Hwahoponjo yahino wonyoso ne anefoho. Monefo'manehoho.

² Nakwo hon'ngkano songo tipema'malohwone so'no nom'ne a'amu somo utihwayo'ne mijo fikiyomapmno.

Anituye Towahunofe yokumpohn'nyo mayo'ne aho ulonjimokumno.

A'amu poyo pe'nyoso apa'no nolikapitnefofo.

A'amu wonyo Anituye hungkunomo haloho maposo'njoso hungkuno ikwolofikuji nihu'nahone tikanomo ne'no nohumantokutnefofo.

Oso hungkuno amno pa'nyo'nohino upo'n'niwo'n'ngkuhwaloho. O'o, oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyihwaso'no ³ Anitu nefo'maso'manji nakwo hungkuno nom'ne wosopayo yokumpohn'nyo pa'nyoso upo'nano.

⁴ A'amu Anituye hungkunomo upa'nontifi huno wop'ingo tipemahon'ngkofi Anitu a'amu homo somo wop'ingo ulohofahon'ngki

hofiko Anituye Towahuno Wopingo ma'mentohofofoho. Oso a'amuso hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofikuji hofiko Anituye honingkanomo iningkayo'neso apa'no pipi tipemapitnnehofo. Awonoho. ⁵ Hofiko Anituye hungkuno wopingo somo huno uyahoningki iningkawentifi hofiko Anituye yokumpohn'nyo somo uhwonontifi yo'mayo tifi no'mo imo'none so'no huno uyimentisofoho. ⁶ Oso hohosohonta a'amu hiso Anitumne'no hohujo ikinjao'mentohofoso hofiko huno apa'no ikwesiyafisiyoso honingkanomanehofo. Awonoho. A'amu Anitumne'no hohujo ikinjao'mentohofoso pa'nyofoho. Hofiko Jisasimo apa'no utihwa'nyopo into'ofasyontifi a'amu hiso kakimo sitofo ulalokwofo.

⁷ Hwaho fipo ifoyo syonteso Anitu afofo uyoso sopo a'amu fihwa nonyo wosopayo hulifijoso wosopayo ne umo'nimontonoho. ⁸ I oso'no wosopayo mofokafe'njo ihwosi hoja wonyo yongo'njo so'nohine ane fokafo so'manji hwaho wonyoponoho. Oso hwaho sopone'no Anitu kako hwaho wonyo ni'hu'nahoneponoho walimontonoho. Toho wae weeo'montonoho. Hwaho'ne'maho. O'o, a'amumne'no mti'mokalokweno.

⁹ Nje a'amu soku, olo hungkuno tango'njo selalokweno. I hungkuno tango loso a'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkiso somne'nefoho. Sekwo Anituye hungkunomo tifi iningkowahoningkuji Anitu sefo'mahwoso'no sekwo ne umo'nantifeho. ¹⁰ Sekwo Anitumo simaho wopingo engo uyalokwofo so'no yo'mayo syoho wopingoso ulikofalokwofo. Sekwo kakoe a'amu somo ufo'mawo'ningkohoho somta'angoso olohonta ne'no ufo'malokwofo. Oso syoho homo somne'no Anitu kako iningo momofalofiyoho. ¹¹ Nakwo ole'no namo'ningkohoho. Yo'mayo hontohumalofoso ne imo'nyo'ne so'no sekwo syoho engo ikuji simaho Anitumo uyalokwofo somo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. ¹² Sekwo piso'mo'nyo ikutoho. O'o, sekwo a'amu Anitumo simaho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uywo'ningkohoho sofe yahinomo finingkamno. Hofiko piso'mo'nyo miyo'njo yontifi yokumpohn'nyo lohofontifi yo'mayo Anitu wosejapmmmonnoho ulimentiso so'no hofiko nomane'entifi ne'no hontohumawo'ningkohofofoho.

Yo'mayo Anitu nalimentisoso mane'no simaho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyano.

¹³ Hohonta Anitu kakoe hungkuno yokumpohn'nyo Apilohammo uyimentisofoho. Ngko Anitu'ni olo hungkuno kijopalokwe loso ne umokummonnoho. Nje yofe kilohe so'no kiko huno wakiyono. Hungkuno hiloso ne umo'nimontonoho. ¹⁴ Anitu ose ulonto ulimento, Hungkuno ne umokumoneso olenoho. Ngko wopingo kilohohm'mo jije imuso pi'ningo engo wokijapmmmonnoho. Ose ulimentisofoho.

¹⁵ Oseso Apiloham kako ne'no nohontohumanto Anitu ulimentiso so'no iningo mamommentisofoho. O'o, ne'no hontohumanto kako kakoe hwomu ma'mentisofoho.

¹⁶ Hwe fihwo kakoe hungkuno ne imo'nyo'ne a'amufe yofe hwofilo'nnyo so'ne a'amu nom'ne somo ulimontonoho. Oso yofe engo ulososo kakoe hungkuno yokumpohn'nyo imo'ningkuhwosi nom'neso oso hungkuno homo somne'no yoka majo'njo ikuji hungkuno somo monje meehufitnnehofo. ¹⁷ Oso a'amu somo Anitu wopingo waseloho'monnoho ulimentisoso hofiko yo'mayoso nomapitnne'ento huno uyo'ne'ento Anitu kako hungkuno yokumpohn'nyo ulimentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho. Kakoe hungkunoso mikwalonehofo. ¹⁸ Oso'no olo hufa'uyo loso'no nakwo huno nayohoho. Anitu kako nakumo

wopingo waseloho'monnoho nalimentisofoho. Anitu kakoe hungkunoso ne imo'nonefoho. Oso hufa'uyo sofa'une'no Anitu kako hwasyo malonehoho. Oso'no nakwo Jisas nemokosyohumane'entani nakwo Anituye hungkuno ne imo'nimentiso so'no upo'nontani oso hungkuno hiso yokumpohn'nyo nesosofitofalofoho. Oso'no yo'mayo Anitu nalimentiso so'no aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalohwono. ¹⁹⁻²⁰ Nakwo huno ole nayohoho. Anituye hungkunoso ne imo'nonefoho. Oso'no nakwo iyoho monan'ngkiyohoho. Anitumo u'mayo'ne hon'ngkano piku'nnyo somo Jisas kako hwosampo'mentisofoho. Kako nakumne'no simo'mo napo'mentisofoho. Osopo nohumanto Jisas kako Anitumo motonefohi'nalofoho. Oso syoho Melikisetek imentisoso Jisas kako ne'no ihwonefoho.

7

Melikisetek kako a'amu'nji Anitumo ufohi'nyo'ne syoho'njo hwe engo hweho.

¹⁻² Melikisetek oso hwe engo sohwo kakoe yofe hwap'ingoso olenoho. Hon'ngkano wopingo somo mokosyohumayo hwe engo hweho. Melikisetek huhwo sohwo kako ango Salem mokosyohumayo hweho. Oso ango yofe hwap'ingoso olenoho. Simeho pompengo ifafo'ne hweho. Melikisetek kako Anitu ahwomomo humaso sohomo a'amu'nji motufohi'nyo'ne syoho'njo hweho.

Apilohamiye kami Lout osohomo hwe engo motawomentohoho sohwo Apiloham nofonjasyonto kakoe angopono nowentan'ngki hwe engo Melikisetek sohwo hon'ngkanopo niswo'nonto Apilohammo aho ulonjimokumentisofoho. Apiloham yo'mayo ho'yango mangohwa mta'ni ma'mentisoso aho hopi'nono yano ilofahumentisoso Melikisetekiye yofe ho'nomayo'ne anga'no uyimentisofoho. ³ Melikisetek kan'ngkwowho'ya'u'nji hofiyakwosafe yofe so'nji nakwo huno monayohoyohoho. Oso sikuno kona'wohi ma'mentiso somo u poyo pe'nimentiso sikuno somo u poyo kape'nimentono. Nakwo huno monayohoyohoho. O'o, iyoswomo mamti'mokummentohofofoho. Melikisetek sohwo kako Anituye hwomu Jisas pa'nyo Anitumo a'amu'nji ne'no ufohi'n'wo'n'ngkiso hweho.

⁴ Melikisetekiye yofe engo so'no sekwo huno fisyafi'hupmno. Neyakwo Apiloham sohwo hwe engofoho liwo'n'ngkuhwone'nwoho. Nakwoe hwap'ingo hweho. Apiloham sohwo kako mangohwa mta'ni yo'mayo ma'mentisoso Melikisetekiye yofe ho'nomayo'ne fehohnjoso kakimo uyimentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho. Melikisetekiye yofe Apilohammo uyakolo'mentisofoho. ⁵ Jekoupiye hwomu Lifai osohwo kakoe imu sohwa hofiko a'amufe wonyo wayo'ne syoho'njo hwafoho. Anitu olo hon'ngkano hungkuno ho'nahumentiso loso olenoho. A'amu Isilael hofikoe yo'mayo ho'yangoso aho hopi'nono yano ilofahufijoso Lifaiye temtitofoso anga'no womantifefoho. Lifaiye temtitofa sohwa a'amu Isilael sofe hofila'wehwosafoho. Hopi'nonohinoso Apilohamiye mehomifoho. I oso'no Lifaiye imuso hofikoe hofila'wehwosafe ho'yango yo'mayoso yano ilofahinyoso anga'no mawo'n'ngkohofofoho. ⁶ I oso'no Melikisetek kako Lifaiye temtitofa mta'ango'maho. Apiloham kako yano ilofahinyoso Melikisetekimo uyimentisofoho. Uyahon'ngki Melikisetek kako Apilohammo Anitu hungkuno uyimentiso sohomo aho ulonjimokumentisofoho. ⁷ Nakwo huno nayohoho. Hwe fihwo kako nom'nehumo aho

ulonjimokuwo'n'ingciso sohwo kakoe yofeso honjenoho. I a'amu aho kis-
usyontife sohwoe yofeso monjenoho. ⁸ Lifaiye temtitofoso ho'yango yano
ilofahinyo anga'no mawo'n'ingkohofofoho. Oso a'amuso poyo pe'nnyofoho.
I Apiloham kakoe ho'yango yano ilofahinyo anga'no Melikisetekimo
uyimentisofoho. Osohumne'no Anituye hungkuno ole nalohi, Songo ne'no
humayo hweho. Oso'no Melikisetekiye yofeso Lifaiye temtitofoso sofe
yofe somo yakolo'nnyofoho. ⁹ I oso'no olo hungkuno loso wolihwano.
Lifaiye temtitofoso hofiko ho'yango yo'mayoso yano ilofahinyo anga'no
mawo'n'ingkohofofoho. I oso'no Apiloham kakoe ho'yango yano ilo-
fahinyo anga'nohinoso Melikisetek ma'mentisofoho. Oseso Melikisetek
kako Lifai huhwoe mta'ni ma'mentisofoho. ¹⁰ Hwapingoso ole, Lifai
kako mmo'nyo sohonta Apiloham kako Melikisetekimo honingkanopo
uswo'nonto ho'yango fehohnjo uyimentiso sohonta kako kakoe imu Lifai
uyone hopaso uyimentisofoho.

*A'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwo hohontajo yahino somo
uyohope-e'nefoho.*

¹¹ Hohonta hwe moya'mi hofiko honingkanano hungkuno Mouses mta'ni
ma'mentohofoso ole ulimento, A'amu Lifaiso hofiko a'amufe wonyo wae
yafo syoho'neso hofiko yahu wofonjokisyosyantifeho. Ose ulonto Anitu
kako Elounimo oso syoho so'no simo'mo uhwsopo'mentisofoho. I oso'no
yahino simo'njo yahu honiyo usihumayoso a'amumo wopingo umokiyo'ne
hopo'manji nom'ne hwe a'amu Anitu'nji ufohi'nyo'ne yahino songo'nji
Melikisetek kako syoho imentiso hopaso tifi peho'ne i'mofapmmentisoto.
¹² U a'amufe wonyo wae syoho'njo sohwa hofikoe yahino uyohopo'nifijoso
honingkanano hungkuno hi uyohopo'nimtonoho. ¹³ Oso yahino songo
uyohopeso Anitu kako nakwoe Hwe Engo Jisasimne'no nelalofoho. I
oso'no kako Lifaiye temtitofoso mta'ango'maho. O'o, Jisasiye temtitofoso sohwa
hofiko oso syoho a'amufe wonyo wae yafo so'no ni'hu'no mimmotofofoho.
¹⁴ Nakwo huno ole nayohi, Jisas kako Jutafe temtitofoso mta'ango hweho. Oso
temtitofoso somne'no Mouses kako a'amufe wonyo wae yafo syoho so'no
mulimmentisofoho.

*Jisas kako a'amu Anitu'nji ufohi'nyo syoho Melikisetek kako imentiso
hopaso Jisas ne'no ihwonefoho.*

¹⁵ Jisasiye temtitofoso kengo mta'ango sohwo kako a'amufe wonyo
wae ni'hu'nahone yaofonto kako syoho songo a'amu Anitu'nji ufohi'nyo
imentisofoho. Oso syoho songoso Melikisetek imentiso pa'nyoso uh-
wonontani oso'no nakwoe hunoso ehohosonesyalofoho. ¹⁶ Hwe fihwa
a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa hofiko Lifaiye temtitofoso
mta'ango'nohino hwafoho. I oso'no Jisas oso syoho hiso Lifaiye temtitofoso
mta'ni moma'mmentisofoho. O'o, Jisas kako a'amufe wonyo wae
ni'hu'nahone yaofonto kako a'amu Anitu'nji motufohi'nimentisofoho. Jisas
kako songo ne'no humawo'n'ingciso hweho. Oso'no Jisas kako Anituye
yokumpohn'nyo'nji olo syoho loso ne'no ihwonefoho. ¹⁷ Oso'no Anitu
Jisasimo ulimento,
Kiko a'amu ngkimo motanifohi'nyo'ne syohoso Melikisetek imentiso
hopaso ne'no yohotnne hwosoho.

Ose ulimentisofoho. ¹⁸ Oso'no hohontajo yahino a'amufe wonyo
wae yaofoso Anitu kako wae yao'mentisofoho. Hwapingoso hohon-
tajo yahino a'amufe wonyo wae yaofoso hopo'maho. O'o, hohontajo
yahinoso nakwo Anitumo simoho hi'ntnnono uyoso monefo'manefoho.

¹⁹ Oso honingkano hungkuno Mouses nejapmmmentisoso nakumo wopingo Anitu pa'nyo monamokonehoho. Oso'no Anitu kako honingkano nom'ne songo hwasampo'mentisofoho. Oso honingkano songoso nakwo Anitu'nji ufohi'nyoso hoponoho.

²⁰ Anitu kako Jisas a'amufe wonyo wae ni'hu'nahone yososo kako'nji ufohi'nyo'ne syoho so'no uhwasopo'mentisofoho. Anitu Jisasiye temtitofo somne'no uhwasopo'mentiso'maho. O'o, a'amu Anituye hungkuno so'no huno nehopi uyoso'no kakoe yofe yokintahopone'e so'no lonto kako Jisasi'mo uhwasopo'mentisofoho. A'amu Lifai sohwa oso'nji uhwasopo'mentohofomaho. O'o, hofiko homningkwa'wehwoe pijo-hinopo ma'mentohofofoho. ²¹ Anitu kako hungkuno yokumpohn'nyo lonto Jisasi'mo ole so'no uhwasopo'mentisofoho. Jisas kako a'amufe wonyo wae ni'hu'nahone ihwosi Anitu'nji ufohi'nyo'ne syoho so'no uhwasopo'mentisofoho. Ole ulimento, Ngko Anitu hwo'nyoho.

Olo hungkuno yokumpohn'nyo kilalokwe loso uyohope-e'ne'maho.

Kiko a'amufe wonyo wae ni'hu'nahone yohoji ngko'nji motanifohi'nyo'ne syohoso ne'no yohotnne hwasoho.

Ose ulimentisofoho. ²² Anitu kako oso hungkuno yokumpohn'nyo ulimentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Jisas kako nakwo'nji Anitumo motonafahi'nyo'ne pmmmentisofoho. Olo yahino songo motonafahi'nyo'ne loso honingkano hungkuno hohontajo somo yakolo'nnyofoho.

²³ Hohonta a'amu pi'ningo a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa humamotofofoho. Hwapingoso hofiko songo ne'no humamotofo'maho. O'o, hofikoe syohoso noho'nasyontifi pe'nimentohofofoho. ²⁴ I oso'no Jisas kako poyo pe'nonto apa'no likafonto songo ne'no humayo hweho. Kako a'amu Anitumo ufohi'nyo'ne syohoso ne'no yonteso nom'nehwo muyohopenohoho. Awonoho. ²⁵ I Jisas huhwo sohwo kako Anitu'nji ne'no nohumanto kako nakumo nefo'mayo'ne jomo ulalofoho. Oso'no hwe moya'mi Anitumo u'mane'entani nakwo Jisasi'mo simaho hi'ntnnono uyihwaso'no Jisas kako asomo netimanefoho.

Jisas nakumo yo'mayo so'no nefo'mayo'neso hoponoho.

²⁶ Jisas kako yofe engo a'amu'nji Anitumo ufohi'nyo'ne syoho'njo sohwo kako nakumo yo'mayo so'no nefo'mayo'neso hoponoho. Jisas kako nakwo a'amu wonyo'njo lohn'nnonji nohumanto kako wonyo honingkano ni'hu'no mimmmentisofoho. O'o, wopingo'nohini humamentisofoho. Oso'no Anitu kako a'amu hopi'nonohino hwahoponjo so'nji ahwomomjo so'nji enjwa'mo nohumantifi Jisas kako'nohini yokintahopo uhumatimmentisofoho. ²⁷ A'amufe wonyo wae yao'motofo sohwa hofiko sikuno huhwo huhwi yahu fonjokisahumotofofoho. Simo'mo hofikoe wonyomne'no fonjokisasyontifi tifi a'amufe wonyomne'no fonjokisahumotofofoho. Oso'no Jisas kako syoho ose'njo hwo'maho. O'o, awonoho. Kako a'amu hopi'nonohinofe wonyo wayo'ne wape'nimo lonto kako sikuno anga'nohino somo kako a'amu hopi'nonohinofe wonyoso ni'hu'nahone wae yao'mentisofoho. ²⁸ Hohontajo honingkano hungkunomo a'amu hwahoponjo yokumpohn'nyo ane wonyo honingkano'njo sohwo oso syoho so'no uhwasopo'mojofoho. I Anitu kako hungkuno nehopi lonto kako oso syoho so'no kakoe Hwomu Jisasi'mo uhwasopo'mentisofoho. Anitu kako oso syoho somne'no Jisasi'mo uhwasopeso nto'nohinoho. Kako hoponoho. Oso syoho hiso ne'no ihwonefoho.

8

Jisas kako ahwomomo nohumanto kako nakumo Anitu'nji ufohi'nyo'ne syoho yalofoho.

¹ Hungkuno lalokuhwone hwap'ingoso ole, Jisas kako nakwo'nji Anitumo motonafohi'nyo'ne nakwoe wonyo wae enamofone nakwoe Hwe Engo hweho. Anitu kako ahwomomo humaso sohwoe aho angahohnta'ni Jisas humanto yo'mayoso mokosyohumaho. ² Osopo nohumanto Anituye anga wop'ingo ne somo a'amu Anitumo motonafohi'nyo'ne syoho yalofoho. Oso anga neso a'amu molimentohofomaho. O'o, Anitu kako'nohino molimentisofoho.

³ A'amu hwahoponjo sohwa a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa hofikoe syoho olenoho. Hofiko Anitumne'no yo'mayo yano uyontifi yahu fonjokisasyontifi yahu'nji yo'mayo so'nji Anitu uhwonyo'ne kisahumotohofofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako huhwo'nji Anitumo yo'mayo anga'nohinoso yano uyimontonoho. ⁴ Jisas kako olohonta nakwoe hwaho lopo ne'no humantontentesi kako olo syoho lo'nji miyihwonesohilo. Hwap'ingoso ole, a'amu hwahoponjoso olo syoho loso'nji hofiko hohontajo honingkano hungkunomo iningkawentifi yo'mayoso Anitu uhwonyo'ne kisosyalokwofo. ⁵ I a'amu hwahoponjo olo syoho loso'njoso hofiko a'amu Anitumo ufohi'nyo'ne syoho neso yamofa itihwalokwofo. Syoho neso Kilais kako Anituye anga ahwomomjo ne somo yalofoho. Osopo kako Anitumo motonefahi'nalofoho. Oso anga ahwomomjo so'no Anitu Mousesimo ulimentisofoho. Mouses kako Anitumne'no hwapife anga wamolimonto yahonngki Anitu ole ulimento, Ngko ahwomomjo anga huyo'mango hwofiki'nyopo utihwamentohi oso pa'nyoso hofiyo moso. ⁶ I oso'no oso syoho Jisas ma'mentisoso a'amu hwahoponjoso a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo somo yakolo'nnyofoho. Hwap'ingoso Jisas kako ahwomomo nohumanto nakwo'nji Anitumo motonafohi'nyo'ne mokotijwonemokosyohumaho. Oso yahino songo Jisas yalokunjoso hohontajo yahino Anitumo ufohi'nyo'ne imotofo somo hwofilo'nnyofoho. Jisasiye yahino songoso ne'no nowentihwonefoho. Hohontajo yahino yamofa itihwayo imotofoso moi'wo imo'nonefoho.

Anitu'nji mokotijwonasiyo'ne honingkano songoso hohontajo somo yakolo'nnyofoho.

⁷ A'amufe wonyo wae yahino simo'mjoso olenoho. Hofikoe wonyomne'no yahu fonjokisahumotohofofoho. Oso yahino simo'mjo hopantentesi Anitu kako nom'ne yahino songoso monejape'njo ihwonesohilo. ⁸ I oso'no Anitu kako a'amufe wonyo somo nuhwononto ole ulimento, A'amu Isilael sikunonji, Juta sikunonji sekwo upa'nimno. Ngko Anitu hwo'nyoho.

Sekwo ngko'nji mokotijwahinyo hungkuno songoso we'nenepi waselimo.

⁹ Hungkuno songo loso hohontajo hungkuno seyakwosamo uyimontohe pa'nyo'maho.

O'o, hohonta seyakwosa sohwoamo Ijip mta'ni ipemotawenji hungkuno ngko'nji mokotijwahinyoso uyimontohefoho.

I oso'no oso hungkuno homo somo hofiko tifi miningkamentohofofoho.

Oso'no ngko hofikimo hohujo ikinjimo'mentohefoho.

¹⁰ Olo hungkuno songo ngko'nji mokotijwahinyoso a'amu Isilael somo tifi no'mo uyimonne'no yohono.

Hungkuno songo loso hofikoe hunomo, hofikoe simehomo woho'nahumonne'no yohono.

Hofiko ngkimo wantife, Kiko nakwoe Anitu hwosoho. Ose wontantifeho. Ngko hofikimo ulimonnoho. Sekwo nje mehomu kuyoho. Ose ulimonnoho.

¹¹ Oso hohosohonta a'amu anga'no anga'no ngko hungkuno songo hofikoe simehomo ho'nahumeso hofiko homningkwa'wehwosamo oso hungkuno hiso moluthwafitnnehofo.

Sekwo Anitumne'no huno fisyafihupmno.

Kakimo simeho uyimno.

Oso hungkunoso luthwamentohofoso oso hohosohonta moluthwafitnnehofo.

Hwapingoso a'amu hopi'nono engo'nji we'e'nji hofikoe hunoso ngkine'no huno nto'no syafihupitnnefoho.

¹² Osohonta ngko hofikine'no hitoho ntofahoningkuhwosi hofikoe wonyo wae umo'monnoho.

Ngko hofikoe wonyo homo somne'no apa'no huno mosyafihu'mnehono.

Anitu ose limentisofoho.

¹³ Anitu kako nakumo mokotijwonasiyo'ne hungkuno songo nalimentiso so'no hohontajo honingkanu hungkunoso yokumpohn'nyo ane'njo imokumentisofoho. Oso hohontajo hungkunoso ni'hu'nahone moi'wo umo'nimonte'no yohoho.

9

A'amu hwahoponjo a'amufe wonyo wae yaofu syoho'njo sohwa hofiko yahu honiyo Anitune'no sisyahumentohofoho.

¹ Honingkanu hohontajo mokotijwahinyo hungkuno simo'mjoso Anitu kako ngkine'no syanifisiyo'ne yahino so'nji hwapife angu so'nji a'amu Isilael somo uyimentisofoho. ² Oso hwapife angu molimentohofoso angu hufa'u'njoponoho. Oso angu simo'mjo hoku'yo'njo sopo Anituye Angofoho limotofo somo sikiloho'nji epohumayo'nji Anitumne'no wopayo ho'nahinyoponoho. ³ Oso hwapife angu homo somo ajwopo hwapife pmpilipeesyontifi oso angu nom'neso Anitu kako humawo'ningkisoponoho limotofofoho. ⁴ A'amu Jutaso hofikoe hamniyoho ho'yangu yo'mayoso nohu'meesyontifi yo'mayo Anituye angomne'no yo'mayo na'nohino wonyoangkafoso mti'mokontifi ho'nahumentohofohofoho. Oso angu homo somo epohumayo na'nohino mti'mokontifi osopo hwone mijo sisasyontifi toho into'mentohofoso Anitumne'no tikayo akino wopingo'njo usimokuwo'ningkohofoponoho. Nom'neso hofiko ipofu na'nohinoso mti'mokumentohofohofoho. Oso ipofu homo somo ahwonte na'nohino wo'nnyoso oso wosopayo mona ahwomo mta'angu Anitu uyimentisoso wo'nnyomnoho. Nom'neso ole, Anituye yokumpohn'nyo a'amu somo utihwayo so'no Elouniye mno somta'ni fesiyo sapmmentisofoho. Oso mno so'nji sojo hufa'uyopo Anitu kakoe hungkuno mti'mokonto a'amu somo uyimentisofoho. Oso'nji oso ipofu homo somo weho. ⁵ Oso angu homo somo Anitu kako humayo'neponoho limotofo so'no utihwayo'neso hofiko oso ipofu sopo a'amu ahwomomjo hufa'u hwa'uye huyo'mangu wonyoangkafo fefeeloho'nji mti'mokumentohofohofoho. Oso hwa'uye huyo'mangu sife ki'nyopo a'amufe wonyo wae yaofu'ne yahu honiyo sisyasiyo'neponoho. I oso angu homo somjo yo'mayo yoloho joso ehohosasiyo'neso nom'ne sikunomnefoho. Olo iyoswo lomo mamti'mokumnehono.

⁶ Oso yo'mayoso hofiko yontifi Anituye angu somo ho'nahumentohofohofoho. Oso hohosohonta a'amufe wonyo wae yaofu syoho'njo sohwa sikuno huhwo huhwi hofiko hwapife angu hoku'yo

simo'mjo somo noswontifi osopo hofiko a'amufe wonyo wae yafo syoho imotofofoho. ⁷ I oso'no soswo anga'no uyokolofahon'ngki sikuno anga'nohino somo hwe yofe engo'njo a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwo kako oso anga ajwo so'mo humentisofoho. Oso anga homo somo kako yahu honiyo nomotaswonto Anitumo ulimento, Ngko'nji olo a'amu lo'nji nakwo hon'ngkano wonyo so'no huno monayo'njo yalokunjo so'no olo yahu honiyo oso wonyo wae iyo'ne kijopalokweno. Ose ulonto Anitumne'no ho'nahumentisofoho. ⁸ Oso yahino hiso'no Anituye Towahuno Wop'ingo nakumo ole lonetihunyofoho. A'amu sokinjoso oso anga ajwo so'mo Anitu humawo'n'ngkisoponoho mulimotofoto sopo mohufitnnehofoto. O'o, olo hon'ngkano loso piku'nawo'nnyoponoho. ⁹ Oso hwapife anga hiso nakwoe hunomo ehohosonasiyo'ne huyo'mangofoho. Hwap'ingoso ole, yo'mayo yahu so'nji Anitumne'no ho'nasiyoso a'amufe hon'ngkano wonyomne'no hofikoe hunomo wonyo hwo'nyoho hnniwo'n'ngkohofoso wae mmofonehoho. ¹⁰ Oso hon'ngkano hungkuno Mousesimo Anitu simo'mo uyimentisoso wosopayo nyo'ne, mijo nyo'ne, mijo yoma'nyo'ne, yo'mayo iyo'ne yahino'nohini uyimentisofoho. Oso yahinoso yamofoto hungkuno'nohinofoho. Oso yahinoso ne'no nowentan'ngki hon'ngkano nom'ne songo ito'nohinoso u'mofapmmonte'no yohoho.

Jisas Kilais kakoe honiyo nakwo wonyomne'no usihuma'mentisofoho.

¹¹ Oso hon'ngkano songo Anitu kakoe a'amu'nji ufohi'nyo'neso nto i'mofapmmaho. Hon'ngkano songoso Kilaisiyoho. Kilais nakwoe Hwe Engo a'amufe wonyo wae ni'hu'nahone yafo syoho'njo hweho. Jisas huhwo sohwo Anituye anga ne somo nto humaho. Oso anga hiso hwahoponjo hwapife anga homo yakolo'nnyofoho. Hwap'ingoso oso anga hiso a'amu hwahoponjoso molimentohofoto'maho. Hwahoponta'ango'maho. ¹² O'o, Kilais kako yahu *meme'nji mpulimokau'njiye* honiyo'nji oso anga Anitu humaso somo motahumentiso'maho. O'o, kakoe honiyo nakwoe wonyo ni'hu'nahone wae enafo'ne Anitumo uyonto humentisofoho. Oso honiyo sikuno pi'n'ngomo usihuma'mentiso'maho. O'o, sikuno anga'nohino somo usihuma'mentisofoho. Oso'no kakoe temtitoto nemokahon'ngki nakwo kako'nji ne'no nohumentihwanefoho. ¹³ Hwe fihwo kako hon'ngkano hungkuno fehohnjomo ito'no min'ngkayo'manji osohumo Anitu uhwononto kiho pa'nyo imo'nimentiso somo uhwonimentisofoho. Oso humne'no a'amu fihwo a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwo kako *mpulimokau* tohomo fonji'mofonto oso hwakufoto so'nji nom'ne yahu honiyo'nji a'amu kiho'njo sohumo kisuhumentisoso kiho'maso imokumentisofoho. ¹⁴ I oso'no Kilaisiye honiyo oso yahu honiyo somo yakolo'nnyofoho. Jisas kako kakoe a'apaho a'amufe wonyo wae ni'hu'nahone yafo'ne Anitumo uyimonto yahon'ngki Anituye Towahuno songo ne'no humawo'n'ngkiso sohwo kako Kilais hon'ngkano wonyo miyo'neso ufo'ma'mentisofoho. Jisas nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no nakwoe hunomo wo'nyo'nwoho hnniwo'n'ngkuhwoneso Jisas kako wae enaofiwo'n'ngkisofoho. Oso'no nakwo siki syoho miyanehwono. O'o, nakwo Anitu songo ne'no humayo sohumne'no syoho ulohofiyo'nwoho.

Jisas Kilaisiye honiyo songoso nakwo Anitu'nji mokotijwahinyo'ne imo'nimentisofoho.

¹⁵ Oseso Jisas kako nakwo Anitu'nji mokotijwahinyo'ne yahino songo somo ajwopo humaho. Osopo nohumentan'ngkuhwosi nakwo Anitu

motasyiwo'n'ingkisofoho. I oso'no Jisas kako kan'ingkwohwo Anitumo a'amufe wonyomne'no sikuno pi'n'ingomo inimentiso'maho. ²⁶ U Jisas sikuno pi'n'ingo engo yontentesi kako Anitu nakwoe hwaho simo'mo mti'mokumentiso somta'ni poyo pe'nipe'nyo mjim'hwonesohilo. O'o, awonoho. Jisas kako nakwoe hwahopo sikuno moi'wo umo'nimonto yahonjo somo noponto nakwo hopi'nonohino hn'nwiye wonyo wae ni'hu'nahone yafo'ne sikuno anga'nohino somo kakoe a'apaho Anitumo inimentisofoho. ²⁷ A'amu hopi'nonohini olo hwaho lopo humalohwone hn'nwi sikuno anga'nohino somo poyo pe'niwo'n'ingkuhwonefoho. Poyo pe'n'ingkuhwasi nakwo Anitu'nji hungkuno ikwolofo'ne so'no wanefoho. ²⁸ Oseso Jisas Kilais kako sikuno anga'nohino somo kako Anitumo nakwo hopi'nonohino hn'nwi wonyo wae ni'hu'nahone yafo'ne kakoe a'apaho inonto pe'nimentisofoho. Ose pe'nimentiso so'no kako asomo poso sohonta kako nakwoe wonyomne'no apa'no pe'nyo'ne'maho. O'o, kako nopihwosi a'amu kakine'no hontohumalohwone hn'nimo netimayo'nefoho.

10

Yahu honiyo hohontajoso a'amufe wonyo wae ni'hu'nahone yaofoso hopo'maho.

¹ Oso hohontajo hon'ingkanano hungkuno Anitu Mousesimo uyimentisoso yo'mayo wop'ingo tifi imo'none so'no yamofa netihwayo'nefoho. Oso hungkuno simo'mo uyimentisoso hungkuno wop'ingo tiffinjoso afa'maho. O'o, hohontajo hon'ingkanano hungkunoso ole nalohi, Sekwo soswo anga'no anga'nohino somo sekwoe wonyomne'no yahu fonjokisahumno. Ose nalimentisofoho. I oso'no a'amu oso hungkuno somo in'ingkamotofoso hofikoe huno simaho wop'ingo neso imokiyo'ne'maho. ² O'o, hohontajo hon'ingkanano hungkunoso a'amufe hon'ingkanano ne wop'ingo imokontentesi a'amu hiso Anitumne'no yo'mayo yahu ne'no mofonjokisyasyikutnesohilo. O'o, oso a'amu hiso hofikoe hon'ingkanano wonyo somne'no wonimango ne'no un'ingkahon'ingki hofikoe wonyomne'no yahu ne'no fonjokisyiwo'n'ingkohofofoho. ³ I oso'no soswo huhwo huhwi hofiko yahu fonjokisyontifi hofikoe hon'ingkanano wonyomne'no huno ufohotofo'nefoho. ⁴ Hwap'ingoso yahu honiyoso a'amufe wonyo wae meeofonehoho. O'o, ni'hu'no awonoho.

⁵ Oso'no Kilais nakwoe hwahopo wapmmonto yonto Anitumo ole ulimento, A'amufe wonyo hon'ingkanomne'no yo'mayo yahu kijapiwo'n'ingkohofoso ngkilaho lalokuno.

I oso'no kiko ngkine'no hwahoponjo a'apaho somne'no enisyohuma-hon'ingkini hofikoe hon'ingkanano wonyomne'no nje a'apaho loso wokijapmmonne'no yohono.

⁶ A'amu hofikoe wonyo hon'ingkanomne'no yahu hopi'nonohino tohomo fonji'mofontifi yo'mayoso kiko uhwonyo'no kisosyantaningkofi jije simaho wop'ingo makumo'n'ingkiyohoho.

⁷ Oso'no ngko ole kiloho, U Anitu kiko ngkimo nohonyo.

Yo'mayo ngko poyo pe'nyo so'ne iyoswomo mti'mokumentohofoso ngko jije hunomo kin'ingkafe-e'ne wawomne'no yohono.

Ose ulimentisofoho. ⁸ Simo'mo Kilais kako Anitumo olo so'no ulimento, A'amu hofikoe wonyomne'no yahu fonjasyiwo'n'ingkohofa so'no kiko ngkilaho liwo'n'ingkohino. Yo'mayo yahino wonyo somne'no kijapiwo'n'ingkohofoso jije simaho wop'ingo makumo'niwo'n'ingkiyohoho.

Oso honingkano hungkuno Anitu kako Mousesimo simo'mo uyimentiso somo hofiko ko iningkamotofo so'no oso hungkuno hiso Kilais Anitumo ulimentisofoho. ⁹ Ose ulonto Anitumo ulimento, U Anitu ngko nto pohono. Jije simaho wopingo kumo'nyo'neso yo'mayo uyimonne'no yohono. Ose ulahoningki Anitu kako hohontajo hofikoe wonyomne'no yahu fonjokisahumentohoho yahino somo wae yaofonto kako Jisasiye a'amufe wonyo wae yafo'ne kakoe a'apaho inyoso Anitu nomanto hohontajo yahino somo uyohopo'mentisofoho. ¹⁰ Jisas Kilais kako yo'mayo syoho Anituye simaho wopingo umo'nyo'neso yonto kako a'amufe wonyomne'no kakoe a'apaho inimentisofoho. Sikuno anga'nohino somo inimentiso so'no a'amu hopi'nonohino hn'nimo Anitu nahonimentisoso wopingofoho limentisofoho.

Jisas kakoe honiyoso nakwoe wonyo wae yafo'neso hoponoho.

¹¹ A'amu a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa hofiko sikuno huhwo huhwi oso syohoso imotofofoho. Yahu ne'no fonjahumotofofoho. I oso hiso imotofoso a'amufe wonyoso wae mee'mmotofofoho. ¹² I oso'no Kilais kako a'amufe wonyo wae yafo'ne sikuno anga'nohino somo kakoe a'apaho inimentisofoho. Ose inimentiso so'no nakwoe wonyo honingkano hopi'nonohino imentihwone so'nji olohontajo yalokuhwone so'nji hwangku yaso so'nji nihu'nahone wae yao'mentisofoho. Wayo yao'mentiso sohonta kako Anituye aho angahohnta'ni usijo'no humaho. ¹³ Osopo nohumanto Anitu kako Jisasiye mangohwa nje sifiki'nyo'mo wonihumajononto hontohumaho. ¹⁴ Jisas kako a'amufe wonyo wae nihu'nahone yafo'ne sikuno anga'nohino somo kakoe a'apaho inimentiso so'no oso a'amu kako nahwosopo'mentiso hn'nimne'no nihu'nahone wopingofoho limentisofoho. Ose limentiso so'no nakwo wopingo imo'nalokuhwono.

¹⁵ Anituye Towahuno huhwo kako nakumo olo hilo so'no nehopeho nalimentisofoho. Simo'mo ole nalohi,

¹⁶ Hwangku yahino songo a'amu ngko'nji mokotiku'nyo hungkunoso uyimonnoho.

Osohonta nje honingkano hungkunoso a'amufe simesimo hofikoe hunomo woho'nahumonnoho.

Anitu ose limentisofoho. ¹⁷ Anituye Towahuno sohwo nom'ne hungkuno nalimento,

Oseso ngko hofikoe yahino wonyo so'nji honingkano wonyo so'ntnne'no apa'no huno mosyafisiyo'njo uyimonnoho.

Ose nalimentisofoho. ¹⁸ U Anitu kako nakwoe wonyo wae nihu'nahone yao'mentiso so'no nakwo oso wonyo hiso'no Anitumo apa'no peho'no uyanehwono. Awonoho. Nihu'nahone enao'mentisofoho.

Nakwo Anitumo simaho hi'ntnnono uyihwasi kako'njo tifonepo wohu-mano.

¹⁹ Nje a'amu soku, Jisas nakumne'no kakoe honiyo usihuma'mentiso so'no nakwo Anitu humaso anga sopo nosyuhwasi osopo iyoho monanonehoho. ²⁰ Jisas kako nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no honingkano songo oso anga Anitu humaso sopone'no swane'no hwosampo'mentisofoho. Hohonta hwapife pmpilipeehinyoso oso honingkano somo piku'nawo'nnyofoho. I kakoe a'apaho inimentiso so'no oso honingkanoso nihu'nahone hwosampo'mentisofoho. ²¹ Jisas nakwoe hwe yofe engo'njo a'amufe wonyo wae nihu'nahone yafo syoho'njo sohwo kako nakwoe Hwe Engo Anituye temtitifo hn'nimo

nemokosyohumawo'n'ingciso hweho. ²² Hohonta yo'mayo somo yahu honiyo ifoliposi'mo'mentohoho somo Anitu uhwonimentisoso wopingo uhwonimentisofoho. Oso hopaso Jisas kako nakwoe honingkano wonyomne'no poyo pe'nimentiso so'no Anitu nahonimentisoso wopingo nahonimentisofoho. Oso'no nakwoe honingkano wonyo somne'no nakwo simeho tango moneyalofiyoho. I hohonta hofiko hofikoe a'apaho Anitu uhwonyo'ne mijo yoma'nimentohoho hopaso Jisas kako mijo kiyonema'mentisofoho. Oso'no nakwo iyoho monanyo'njo nohumehwasi Anitumo u'mano. Hwapingoso kako nakwoe hungkunomo nepa'none so'no huno nayohoho. ²³ Nakwo nom'ne a'amu somo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no yoloho lijwaofiwo'n'ingkuhwone so'no simeho uyoso yokumpohn'nyo nokesyohumehwasi yo'mayo Anitu nalimentiso so'no wohontohumano. Nakwo nohontohumehwasi po'nifo humehwaloho. O'o, yo'mayo Anitu kako yoneso'no nakumo nalimentisoso nehopeho. Oso Anitu kako uyimontonoho. ²⁴ Olo so'no huno wosyofisyano. Nakwo fo'ma'nyo engoso simeho inyoso'no pipi yanehwono. Oso'no huno syofisyihwasi huno wopingo tipemehwasi hofiyo uyano. ²⁵ Nakwo a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uywo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwo Jisasiye yofe so'no uhu'mokohumayo yahino somo nusikwajihwaloho. A'amu fehohnjoso oso yahino somo nto uliko'ma'malofofoho. O'o, nakwo nuhu'mokuhwasi Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofo'ne wofo'mo'nano. Ose yalokuhwoneso yokumpohn'nyo ne'no wofo'mo'nano. Hwapingoso Jisasi'nji hungkuno ikwolofone sikunosomofoneponoho.

Nakwo Anituye Hwomu Jisasimne'no hohujo ikinj'mofihwaloho.

²⁶ Nakwo Anituye hungkuno ne somo huno nayihwoso'no osopo nakwolaho lihwasi honingkano wonyomo ne'no nohumehwasi oso honingkano wonyo wae enafo'neso Anitumo peho uyanehwono. Ni'hu'no awonoho. ²⁷ Ose yaso'manji nakwo nakwoe honingkano wonyo somne'no hungkuno ikwolofone ne'no nohontohumehwasi iyoho wonanono. Hungkuno moi'wo ikwolofihwasi Anituye mango sohwona'nimo toho mikunimposo somo nonanone'nwoho. ²⁸ Nakwo olo so'no huno nayohi, a'amu fihwo kako Mousesiye honingkano hungkunomo haloho maposo'njo imentiso sohwo kako honingkano wonyo imentiso'manji nom'ne a'amu hufa'u, hufa'u sihune osohwa wonyo somo uhwonontifi oso a'amu huhwo sohwoe wonyomne'no hungkuno yoloho lijwafo so'manji oso hwe Mousesiye honingkano hungkunomo miningkayo'njo sohumne'no hitoho mulofe'njo yontifi fonjahumentohofofoho. ²⁹ A'amu Anituye honingkano hungkuno Mousesimo uyimentiso somne'no ngkilaho limentiso so'no ose imentohoho'manji a'amu nom'nehwo kako Anituye Hwomumne'no ngkilaho loso'manji oso hwe huhwo sohumne'no Anitu kako peho ulohofoneto. Oso a'amu huhwo sohwo kako tango mikunimposo engo mane hweho. Hwapingoso oso hwe huhwo sohumne'no Anitu'nji mokotiku'nyo'ne oso hwe sohwoe wonyo wae yafo'ne Jisas kakoe honiyo usihuma'mentisofoho. I oso'no usihuma'mentiso so'no hwe huhwo sohwo Jisasimne'no sitofo uliwo'n'ingkohoho. Anituye Towahuno Wopingo sohwo nalohofiwo'n'ingciso sohumne'no ngkilaho liwo'n'ingkohoho. ³⁰ Anitu kako ole limentiso so'no huno nayohoho. A'amu honingkano wonyo iwo'n'ingkohoho somo ngko Anitu'ni kakoe wonyo somne'no wonyo aku uyimonnoho. Nje syohofoho. Hungkuno nom'neso ole nalimento, Hwe Engo Anitu sohwo kako kakoe hwe moya'mife yahino wopingo'njo so'nji yahino wonyo'njo so'njimo yano ilofonefoho. ³¹ A'amu yahino wonyo'njo

somo tango mikun+imposo uyonefoho. Oso'no kako tango engo monejape so'no hon+ingkano wop+ingo'nohinimo un+ingkowano.

Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uy+hwasi wolohofano.

³² Hohonta sekwo Anitumne'no simo'mo nupa'nontifi simeho hi'ntnnono uyahon+ingkofi a'amu wonyo selohofahon+ingkofi yo'mayo tango se'ma'mentiso sohonta sekwo yokumpohn'nyo loho'mentohofofoho. Oso hohontajo somne'no sekwo huno fi+syafi+hupmno. ³³ Sikuno fehohnjo somo hofi+ko sekumo hwe moya'mife ti+mopo sehumajontifi hungkuno wonyo sitofo'nji selontifi tango sejapmmmentohofofoho. Sikuno nom'nemo sekwoe a'amuso oso pa'nyo tohino mentan+ingkofi sekwo hofi+kimo nuhwonontifi ufo'mano lontifi imentohofoso sekwo hofi+ko'nji tohino soma'mentohofofoho. ³⁴ Sekwoe a'amu fehohnjo hofi+ko Anitumo simeho hi'ntnnono umentohofoso so'no impo'angomo uhumojahon+ingkofi sekwo hofi+ko'nji tohino soma'mentohofofoho. Sikuno nom'ne somo sekwoe yo'mayo ho'yangoso a'amu nom'neso wae esemofahon+ingkofi sekwo ho'yango so'no huno engo mosyafi+siyo'njo yontifi hwahoponjofoho. Womapife lontifi simeho wop+ingo'nji simonyo imentohofofoho. Hwap+ingoso sekwo huno moi'wonoho. Sekwoe ho'yango neso ahwomomo weho. Ne'no nowenti+hwonefoho.

³⁵ Oseso yo'mayo so'no sekwoe simeho yokumpohn'nyo uyoso noho'nasyi+kutoho. O'o, Anitu kako wop+ingo selohofonefoho. ³⁶ Sekwo yokumpohn'nyo lohofi+kuji Anituye hungkunomo ti+fi fin+ingkamno. Ose ifijo'manji Anitu yo'mayo wop+ingo wosejapmmo selimentisoso woti+pemantifeho. ³⁷ Anituye hungkuno iyoswomo mti'mokumentohofoso ole nalohi, Sikuno we'eneponoho.

Oso hwe nakwoe hwahopo wapmmo nalimentiso sohwo we'enepe wapmmontonoho.

Kako miyonehoho.

³⁸ Nje a'amu hon+ingkano nto'nohinonjoso hofi+ko ngkimo simeho hi'ntnnono ntopalokwofoso hofi+ko songo nohumafitnnefoho.

I a'amu hiso ngkine'no hohujo ikinjan+mopijo oso a'amu somne'no nje simeho wop+ingo manimo'nonehoho.

Ose nalimentisofoho. ³⁹ I oso'no nakwo Anitumne'no hohujo mik-injumofe'nwoho. Oso'no nakwo tikano somo tohino ne'no mayo spono mowanehwono. O'o, nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uy+wo'n+ingkuhwone hn'nwi nakwo simeho wop+ingo'nji songo ne'no humenti+hwanefoho.

11

Mpohwosafe simeho hi'ntnnono Anitumo uyo yahino hwap+ingoso olenoho.

¹ Anitumo simeho hi'ntnnono uyo yahinoso olenoho. Yo'mayo wop+ingo Anitu sekumo waseloho'monnoho nalimentiso so'no hontohumalohwono. Neso ko yontani nakwo huno nayohoho. Wop+ingo wonaloho'montonoho. Huno ose neyahon+ingki Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwono.

² A'amu hohontajo sohwa hofi+ko Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono uy+motofo so'no Anitu uli+mento, sekwo simeho hi'ntnnono ntapmmmentohofoso so'no nje a'amu ne kuyoho selalokweno. ³ Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no huno ole nayohoho. Anitu hungkuno

lahon'ngki nakwoe hwaho ahwomo nonyo wosopayo yo'mayoso siki imo'nimentisofoho. ⁴ Ae'mta'ni nakwo a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono umotofo somne'no huno wosyofisyano.

Apel

Apel kako Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako yahu *sipsip* fonjokisahumentisoso Anitune'no iloho yahon'ngki Anitu nuhwononto, Nje a'amu nehwosoho ulimentisofoho. Apeliye kola'wehwo Kein kako Anitu hungkuno uyimentiso somo hwotoho hmmen-tiso so'no kako wosopayo'nohini uyahon'ngki Anitu, Nje a'amu nehwosoho mujo'njo imentisofoho. Apel kako Anituye hungkunomo in'ngkawento pe'nimentisofoho. Oso'no kakoe hungkunoso hon'ngkano wop'ngo somo nakumo netihwawo'n'ngkisofoho.

Inouk

⁵ Inouk kako nohumanto Anituye yahinomo tifi in'ngkawento Anituye simeho wop'ngo umokumentisofoho. Kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako poyo mape'nimmentono. O'o, Anitu a'apaho hi'nji utima'mentisofoho. Oso'no a'amuso hofiko kakoe pijafo so'no hafihafe wonyopi tipmmentohofofoho. ⁶ A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo sohwo kako Anituye simeho wop'ngo mumokone-hoho. Hwap'ngoso hwe fihwo kako Anitumo u'ma'mo loso sohwo kako Anitu humaso so'no simeho hi'ntnnono uy'wo'nono. Oso'nji a'amu Anitune'no tipewo'n'ngkiso osohumo Anitu wop'ngo uloho'montonoho. Oso'ntnne'no simeho hi'ntnnono uy'wo'nono.

Niwa

⁷ Niwa kako yo'mayo tifi imo'none so'no muhwoniyonto kako Anituye hungkunomo nupa'nonto simeho hi'ntnnono uyimentisofoho. Oso'no kako yofayokino angon'jo mikun'imposo mti'mokumentisoso hofiko'montohwa yofayokinomo humentohofoso songo humentan'ngkofi a'amu hopi'nono yofayokinomo mahumentohofoso poyo pe'nimentohofofoho. A'amu homo somo Niwa kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyo yahinoso hofiyo lutihwamentisoso hofiko haloho maposo'njo imentohofoso hungkuno tango'njo ikwolofon'eso wo'nnyofoho. Niwa kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no Anitu ulimento, Kiko nje a'amu ne hwosoho. Ose ulimentisoso Anitu a'amu hopi'nono kakimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohoho somo oso hiso uli'wo'n'ngkisofoho.

Apiloham

⁸ Anitu Apilohammo hungkuno ulahon'ngki Apiloham kako hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyonto tifi in'ngkawomentisofoho. Apiloham kako kakoe angosopo nuliko'manto Anitu hwaho nom'ne wokijapmmo ulimentiso spono umentisofoho. Apiloham kako huno ole syafihu'mento, Ngko ntonte palokweno. Huno ose ko syafisyonto kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyonto umentisofoho. ⁹ Oso hwaho hiso'no Anitu kako ulimento, Apiloham kinonji jije imu so'njine'no hwaho sejapmnefoho. Ose ulimentiso sopo nowento nom'ne hwafe hwahopo hwap'fe angomolimentisofoho. Osopo Apiloham kakoe hwomu AisakijANJI hofiyakwo Jekoup'janji humamentohofofoho. Hofiko kihn'nawo'nnyo hwafoho.

¹⁰ Osopo nohumantifi Anituye huno mta'ni pone engo wamti'mokumo limentiso so'no hofiko hontohumamentohofofoho. Oso pone engo hiso yokumpohn'nyo ponoho. Moi'wo mmo'nonehoho.

¹¹ Apilohamiye ape Sola kako a'manesi mehomimi mmo'nyo hwonjo imo'nimentiso sohonta Anitu ulimento, Ngko hwomu wokijapmmo. Ose ulahonngki Sola Anituye hungkuno ne'njo somo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no Anitu kako Solamo yokumpohn'nyo uyahonngki Sola hwomu ma'mentisofoho. ¹² Oso'no Apiloham ni'hu'no a'mane imo'nonto poyo wape'nimonto mofone sopo kako a'amu pi'ningo engo sofe homningkwowho imo'nimentisofoho. Oseso Apilohamiye imuso hofiko olo pa'nyofoho. Nakwo ahwomomo hntokwaliyo pi'ningo engo uhwon'wo'n'ngkuhwone so'nji tafeponjo wosoho uhwon'wo'n'ngkuhwone oso pa'nyo imo'nimentihwone'nwoho. Apiloham Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso hopaso nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone hn'nwi Apilohamiye imu'nwoho. Oso wosoho so'nji hntokwaliyo so'nji a'amu atofa mal'fitnnehoho. Oso pa'nyo imo'nalokuhwono.

¹³ Oso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono umotofoso nohumantifi pe'nimentohofoho. I oso'no olo hwaho lopo nohumantifi yo'mayo Anitu ulimentiso so'no simeho hi'ntnnono uyontifi nto ma'mentohofa hopa syafisyontifi simeho wopingo umo'nimentisofoho. Ole limentohofi, Olo hwaho lopo sopo nakwoe hwapingopo'maho. O'o, olopo we'enehwo wohumantanoho. Ose limentohofoho. ¹⁴ Ose limentohofa somne'no nakwo huno nayohoho. Hofiko hofikoe hwaho ne sopone'no wotipemantife'no hontohumalofo. ¹⁵ Hofiko oso ango uliko'ma'mentohofa so'no asomo we'e'ne huno mosyafihu'mmentohofoho. U hofiko huno asomo we'e'ne syafisyontifijontentesi hofiko honngkano notipemafikutnnesohilo. ¹⁶ O'o, ose malimentohofoho. Hofiko nom'ne hwaho wonyoangkafo olo hwaho loponjomo yakolo'nnyo sopone'no hontohumamentohofoho. Ahwomomne'no hontohumamentohofoho. Oso'no hofiko Anitumo ole ulimentohofi, Kiko nakwoe Anituhwosoho. Ose ulontifeso Anitu kako wonimango mumnimmentisofoho. O'o, kako hofiko'ne ango engoso nto esyohumamentisofoho.

¹⁷⁻¹⁸ Anitu Apilohammo ulimento, Jije hwomu Aisak mta'ni imu pi'ningo engo wokijapmmonnoho. Ose ko ulonto Anitu kako Apilohammo yamofa ulohommentisofoho. Apiloham kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kakoe hwomu Anitumne'no sojopo wofonjokisahumo lonto imentisofoho. ¹⁹ Ose yonto kako huno ole syafihu'mento, Nje hwomu poyo pe'n'ngkuhwoso'no Anitu kako apa'no songo ulikafoso kako hoponoho. Ose syafihu'mentiso so'no ole li'wo'n'ngkuhwoni, Apiloham kakoe hwomu poyo pe'nimentiso sohwo apa'no songo iwa'mentisofoho.

Aisak

²⁰ Aisak kako Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kakoe hwomu Jekoup'i'nji Isou oso hwa'umo yo'mayo tifi u'mayo'ne so'no aho ulonjimokumentisofoho.

Jekoup

²¹ Jekoup kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kakoe sikuno poyo pe'nyoso moi'wo umo'nimonto yahonngki Jekoup kako kakoe mnopo ijofasito ehumanto Anituye yofe ho'noma'mentisoso kako Jousepiye hwomu sohwa'umo ulonjimokumentisofoho.

Jousep

²² Jousep kako Anitu ne'no simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako tifo nepo poyo wape'nimonto yonto kako a'amu Isilael somo ulimento, Sekwo

hwaho Ijip nuliko'mafikuji nje yokinoso nonimotawekuji hwaho Kenan sopo foho'nan+humno. Ose ulimentisofoho.

Mouses

²³ Mousesiye kaningkwohwo'ya'u siko hwomu milongo ma'mentisiyo sohonta uhwonimentisiyoso hwomu wopingo uhwononji hiyaso'mo hamno hufa'u sihune mokosyohumamentisiyefoho. Hwapingoso ole, Hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwo kako a'amu Isilael somo ole ulimento, Sekwo hwomu tipemafikuji fonjahumno. Ose ko ulimento so'no siko Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentisiyo so'no siko hwe engo Ijip mokosyohumayo sohwoe hungkuno somne'no hwotoho feso'no iyoho munimmentisofoho.

²⁴⁻²⁵ Mouses kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimento so'no kako engo imo'nonto kako hwe engofe yofe mayoso ngkilaho lonto kako Anituye a'amu Isilael so'nji tango ma'mentisofoho. Hwapingoso ole, kako syafihu'mento, Nakwo olo hwaho lopo we'enehwo nohumehwasi poyo wope'nantanoho. Oso'no ngko hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwoe angomo we'enehwo nohumahm'mo yo'mayo yahino wonyo nje simeho wopingo nimokiyo'ne iyoso ngkilaho. O'o, ngko nje a'amu Isilael so'nji nohumahm'mo Anituye hungkunomo uningkamo. Ose syafisyonto ²⁶ ole so'no syafihu'mento, Anitu uhwsopo'mentiso sohwo Kilais oso humne'no ngko tohino mayoso wopingofoho. Yo'mayo ho'yango wokoso Ijip mta'angoso ngkilaho. Ose syafihu'mentisofoho. Hwapingoso kako yo'mayo Anitu wopingo ulohofone so'no syafihu'mentisofoho.

²⁷ Mouses Anitumo simeho hi'ntnnono uyimento so'no kako hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwoe simeho tohino so'no iyoho munyo'njo yahoningki hwaho Ijip uliko'manto Mouses kako Anitu'nji humayo so'no huno uyahoningki yokumpohn'nyo ito'nonto uliko'ma'mentisofoho. Kako asomo mapmmmentisofoho. ²⁸ Mouses kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimento so'no kakoe a'amu Isilael somo ulimento, Sekwo yahu *sipsip* nofonjikuji honiyoso hoku'yo ponjo hwosaho somo fifulohopmno. Ose imentohofone so'no a'amu ahwomomjo sohwo kako Isilael sofe mehomi tis+maso somo mofonjasiyo'njo yonto a'amu Ijip sofe mehomi tis+maso somo fonjohumentisofoho.

A'amu Isilael pi'ningo engoso Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyimentohofoho.

²⁹ A'amu Isilaeliso Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofone so'no hofiko mijo ayo Mijo Honiyonohinofoho * liwo'ningkohofone sopo noso'ningkahoningki nongkihnta'ni wako'mentohofofoho. I osohonta a'amu Ijip sohwa iningkawomentohofone sohwo hofiko mijo ajwo sopo nto wekahoningkofi mijo asomo fokumo lohofone oso a'amu sohwo mijo mihulo'mentisofoho.

³⁰⁻³¹ Ape hwa'nte Lehap anga Jelikou humamojosi kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimento so'no kako hwe hufa'u Isilaelnta'ango tomi'no pmmmentisiye sohwa'umo ufo'ma'mentisofoho. A'amu Isilaeliso Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofone so'no hofiko pone engo Jelikou sokilojo'njo sopo i'mofawentifi ku'moku'mofone'no yontaningkofi sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u uyokolofahoningki sokilojoso ni'hu'nahone piwahu'mentisofoho. Nopiwesyahoningki a'amu Isilaeliso hofiko a'amu Jelikou hopi'nono Anituye hungkunomo hwotoho hmmotofo

* **11:29:** Ap. 7:36 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

somo fonjahumentohofofoho. Osohonta Leahap kako hwe tomi'no pmmen-tisiye sohwa'umo ufo'ma'mentiso so'no kako songo humamentono.

³² Nom'ne sohwanne'no wanti'mokumonntaho. U, Ngkiteyoun, Mpalak, Samisoun, Jefita, Ntefit, Samuel, a'amu Anitu hungkuno uya-hon'ngki limotofo oso hwanne'no hungkuno sejo'neso sikuno hopo'maho.

³³ Oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono umotofo so'no hofiko nom'ne hwafe hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe itokuso'njo sohwa uyakolo'mentohofofoho. Hofiko hofikoe a'amu somo hofiyo mokosyohumanti'fi hon'ngkano nto'no mihwatimentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa yo'mayo Anitu wosejapmmo ulimentisoso ma'mentohofofoho. A'amu huhwo sohwa hofikoe mangohwa hofikimo aho nokenti'fi sikisiwojo (*laiyoun*) toho lofone'enti'fi siki siwojo'njo somo uhumatimentohofoso a'amumo toho malofe'ne Anitu kako siki siwojofe mangomo pijwomokosyohumamentisofoho.

³⁴ A'amu Anitumo in'ngkamotofo somo hofikoe mangohwa hwaho kengo mta'ango sohwa utimanti'fi toho engo sijimentiso sopo uhumojahon'ngkofi a'amu somo toho manimmentisofoho. A'amu sohwa hofikimo hasimno'nji wofanti'fi imentohofoso muhmnimmentisofoho. Hofiko po'nifo nohumentan'ngkofi Anitu kakoe yokumpohn'nyo uyimentisofoho. Uyimentiso so'no hofiko hofikoe mango sohwa uyakolo'mentohofoso fonjofepmnaofomentohofofoho.

³⁵ A'amu pe'nimentohofoso apa'no songo likofahon'ngkofi homna'wohija apa'no utima'mentohofofoho. A'amu fiso impe ito'nowahon'ngkofi hofikoe mango sohwa hofikoe a'apahomo wonyo umokumentohofoso hofiko poyo pe'nyo'ne imentohofofoho. Hofiko Anitumo hohujo ikin-jaopijoso hofikoe mango sohwa ulika'mantifeho. Hofiko hofikoe mango sohwa hungkuno min'ngkayo'njo uyanti'fitaho. O'o, hofiko pi'nimo mta'ni apa'no likafikuji songo humayoso womantifeho.

³⁶ A'amu fehohnjo hofikoe yahino wopingo so'ne hofikoe mango sohwa hofikimo sitofo ulimentohofofoho. Nom'ne sohwa hofikoe hohujo sopo sohwo sonyo fongku'mentohofofoho. Nom'ne sohwa impo'angomo ahwomo nano'nji intofahumentohofofoho. ³⁷ Hofikoe mango sohwa a'amu fehohnjo somo sojo'nji fongku'mentohofofoho. Nom'ne somo yamofonihu'no wonyo uloho'mentohofofoho. Nom'ne somo hofiko iyo hntofe nomanti'fi hofikoe a'apahopo hnto'mentohofoso hufa'u imo'nimentiso so'no poyo pe'nimentohofofoho. Nom'ne somo hofiko hosimno fahumentohofofoho. A'amu fehohnjo hofiko yo'mayoso umofonyo imentohofoso so'no hofiko yahu *sipsipi*'nji *meme* paho so'nji hofikoe hwapife imo'nonto yo'mayo a'apahomne'no umofonyo inyo so'nji emoyahon'ngkofi mango sohwa tango uyonti'fi wonyo uloho'mentohofofoho.

³⁸ Oso'no hofiko ango ane pa'nyohwa hon'ngkanonti'fi hofiko hwofiki'nyo, hwaho a'amu ane sopo, hwa'imomo, sokimomo humamotofofoho. Oso hwe moya'mi Anitumo simeho hi'ntnnono umentohofoso hiso hofiko a'amu hon'ngkano wonyo'njo somo olo hwaho lopo humayoso nto'nohinimaho. O'o, hofikoe hon'ngkano wopingoso nom'ne somo hwofilo'nnyofoho.

³⁹ Oso hwe hwoya'mi hiso hofikoe simeho hi'ntnnono uyoso'no Anitu kako wopingo kuyoho ko ulimentisoso yo'mayo Anitu wosejapmmo ulimentisoso moma'mmentohofofoho. ⁴⁰ Hwap'ngoso Anitu kakoe a'amu ne'njo hopi'nonohinoso yo'mayo wonyoangkafo afa'no afa'no nomapitnne'ento hungkuno mtito'mentisofoho. Jisas mape sohonta oso a'amu humamotofo Anitune'no simeho hi'ntnnono uyimotofoso hofiko nakumo simo'mo monapopitnnehofo. O'o, hofiko nakumne'no hontohu-

malofu.

12

Nakwoe Hwe Engo Jisas honingkanu netihwayo'ne sohune'no huno wosyofisyano.

¹ Oso a'amu sisihwayo pa'nyoso Anitumo simaho hi'ntnnono umotofoso hofiko simaho hi'ntnnono uyo'ne yahinoso nto netihwamentohofofoho. Hofikoe hungkunoso upa'n'wo'ningkuhwono. Oso'no nakwo Anituye honingkanomo walokuhwone hn'nwi nakwo yo'mayo wonyoso Anituye honingkanu wopingomo pijwonesyohumaso so'nji yo'mayo yahino nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumawo'ningkiso so'nji ni'hu'nahone noho'nosyihwasi simaho anga'nohino'nji oso syoho yokumpohn'nyo Anitu nejopalokuso oso nto'no uyano. ² Ose ihwasi nakwo Jisasimo timo anga'no honingkuhwasi kakimne'nohino huno wosyofisyano. Nakwo kakimo simaho hi'ntnnono uyo kako hwapingo hweho. Simaho hi'ntnnono uyo yahinoso kako ni'hu'no yokumpohn'nyo imokone hweho. A'amu iyo hwojiyafiku'nnyo sopo poyo pe'nimentohofoso yofe ni'hu'no wonyo ma'mentohofofoho. I oso'no Jisas kako oso wonimango engo unyoso'no mosyafisiyo'njo yonto kako po'nifo mmo'nimmentisofoho. O'o, hwapingoso Jisas kako huno syafihumento, Anitu nje simaho wopingo nimokonefoho. Oso'no syafisyonto Jisas kako simaho hi'ntnnono Anitumo uyonto nakumne'no tohino engo manto poyo pe'nimentisofoho. Oseso olohonta kako kaningkwowho Anituye aho angahohnta'ni nohumanto yo'mayo hopi'nonohino somo mokosyohumaho.

Anitu nakumo tango nejapososo nakumo wopingo namokiyo'nefoho.

³ Jisas nakumne'no a'amu wonyo somo enjwa'mo we'enehwo humamentisofoho. Oso'no hofiko kakine'no mangohwa imo'nontifi ni'hu'no wonyo uloho'mentohofofoho. Oso'no sekwo Anituye syohomne'no yo'mayo tango se'mahwoso'no sekwo oso tango Jisas ma'mentiso so'no fisyafihupmno. Oso'no syafisyikuji sekwoe syoho wopingo somo nusikwajikutoho. O'o, sekwo yokumpohn'nyo iningakuji syoho ito'no fiyimno. ⁴ Sekwo yo'mayo honingkanu wonyo somo monje yasiyo'neso syoho yokumpohn'nyo fiyimno. A'amu fehohnjoso hofiko honingkanu wonyo so'ne nakwolaho li'wo'ningkohoho somo nomi a'amuso hofikimo fonjahumentohofofoho. ⁵ Oso hungkuno Anitu kakoe mehomni hn'nimo yokumpohn'nyo nasosofitofone nalimentiso so'no iningo laseyohoho. Olo hungkuno loso nalohoho.

Nje hwomu sohosi, nakwoe Hwe Engo kako jije honingkanu nto'no efisopekuhwajiyo'ne,
Wonyo yahino kilohofihwoso'no oso hungkuno homo somo kiko haloho poho.

Oso hiso kilohofihwoso'no huno ole syafisyikutoho.
Anituye honingkanoso tango mikunimposo niyantofoho.
Ose syafisyohotoho.

⁶ O'o, a'amu hopi'nono Anitu nje mehomni kuyoho uli'wo'ningkiso somo, Honingkanu wonyo ni'hu'no yohotoho uli'wo'ningkisofoho.
A'amu hiso honingkanu wonyo ifijo'manji Anitu kako yoka ulimontonoho.
Ose nalimentisofoho.

⁷ Kiko Anituye hungkunomo tifi iningakuji tango ku'mahwoso'no kiko yokumpohn'nyo ne'no filohoho. Hwapingoso Anitu kako jije honingkanomo efisopekuhwojalofoho. Ose kilohofihwoso'no kiko

huno wakiyono. Kiko kakoe mehomi hwosoho. Naningkwohwosa hofiko hofikoe mehomi hn'nimo nakwoe honingkanomo efisopenehwajiwo'ninkohofofoho. ⁸ Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi honingkanano wonyo'njo'nwoho. Oso'no Anitu kako kakoe honingkanomne'no nto'no wefisopenehwajono. Anitu kako jije honingkanomo nto'no momekuhwajiyo'manji kiko kakoe mehomi hwosi'maho. O'o, kiko sikumehomi pa'nyo hwosoho. ⁹ Nakwo naningkwohwosa hofiko nakwoe honingkanano wonyomo menehwojahoningkofi nakwo hofikoe yofe ho'nomawo'ninkuhwono. Oso'no Anitu kako nakumo kakoe honingkanomne'no nto'no efisopenehwaji'hwoso'no nakwo haloho pehwasi honingkanano wopingo'nohini uyano. Kako nakwoe huyo'mangomo mokosyohumawo'ninkiso hweho. Oso'no nakwo enjwa'mo nohumehwasi nto'no wohumano. ¹⁰ Hwahoponjo naningkwohwosa hofiko hofikoe huno mta'ni olo hwaho lopo we'enehwo humayo'ne nakwoe honingkanano nto'no menehwajiwo'ninkohofofoho. I naningkwohwo Anitu kako kakoe honingkanomne'no efisopenehwojahoningki nakwo wopingo imo'nalokuhwono. Ose nalohofihwoso'no nakwo kako pa'nyo umo'nantanoho. ¹¹ A'amu nakwoe honingkanomo nto'no menehwajikujo'no nakwo tango engo wotipemantanoho. I oso'no nakwo wopingo humayo'ne Anitu kako nakwoe honingkanano wonyomo somne'no menehwaji'hwoso'no ne unto'nimontonoho. Oso ipisayo neso a'amu'nji simaho pompengo ifisyamo'nyo'nefoho.

Nakwo yokino ito'ninkuhwasi yokumpohn'nyo wolohofano.

¹² Ose selohe so'no sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo filohopmno. ¹³ Sekwoe honingkanano nto'no mihwajikuji a'amu sife po'nifo'njo seningkape sohwo kako mapiwasyonehoho. O'o, hano ito'no ihwosi sife po'nifoso yokumpohn'nyo umo'nimontonoho.

¹⁴ Sekwo sekwoe a'amu'nji pompenjiyo humayo'ne syoho yokumpohn'nyo fiymno. I sekwo honingkanano wonyo hopi'nonohino foho'naopmno. Sekwo honingkanano wonyo ni'hu'no ane humayo so'no syoho yokumpohn'nyo fiymno. A'amu honingkanano wonyo'njoso hofiko nakwoe Hwe Engo sohumo muhwonifitnefoho. ¹⁵ Anitu kako wopingo waseloho'mo. Wosefo'ma'mo. Ose nali'hwoso'no a'amu fihwo kako nupa'ninkuhwosi Anitumo ole ulonoho. Nifo'mayoso peho'neto. Ngkilaho. Ose ulonoho. Oso'no sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofikuji fo'ma'nimno. Anitu kako nefe'mayoso nakwolaho ulihwasi hofohofahn'no nakwoe simaho wonyo wonamo'nimontonoho. Simaho wonyo namo'ninkuhwoso'no a'amu pi'ningo engo somo tohino uyantanoho. A'amu simaho wonyo'njo sohwo kako nom'ne a'amu somo honingkanano wonyomo ipemotahwoso'no oso hwe huhwo sohumo Anitu kako wonyo hwosoho ulimontonoho. ¹⁶ A'amu fihwo sekwo'nji humaso sohwo kako a'mohufo ihwoloho. A'amu fihwo sekwo'nji humaso sohwo kako Isou Anitumo hwotoho hmmentiso pa'nyo ihwoloho. Isou kako mijoho engo uyahoningki kaningkwohwo Aisak kakoe tisimaso sohumo aho ulonjimokone so'no Isou kako huno ole syafihu'mento, U kakoe syohofoho. Nje ningkwahwo Jekoup kako womano. Ngko mijoho pe'nalokweno. Ose syafisyonto Isou kakimo hwosopisyafihwosi Jekoupimo aho ulonjimokone somjo wosopayo so'no ulahoningki Jekoup kola'wehumo oso wopayoso mpe uloho'mentisofoho. ¹⁷ Sekwo huno seyohoho. Tifi no'mo Isou oso aho wontonjimokononto somjo hungkunoso aku woma'mo lonto yahoningki kaningkwohwo Aisak muyimmentisofoho. O'o, Isou

kako humotaho engo lonto oso wonyo imentiso somo wae yamo'nyoso hopo'maho.

Nakwo hwofiki'nyo wonyoangkafo Saiyon sopo nto si'momalohwono.

18-21 Anitu kako a'amu Isilael somo kakoe hungkuno hwofiki'nyo Sainai sopo uyimentiso sohonta himo sikwo'mnosos hwofiki'nyo hopo sopo ifeehu'mo yahumentisoso toho ahwomo mta'ango uhwonontifi ifofo engo yahaningki hi ulikofahoningki iyoho mikunimposo unimentisofoho. Kounoho yoka ho'nonto mampaho ahwomo mta'ni ole ho'nimento, A'amu fihwo olo hwofiki'nyo loso kako aho pm'mokoso sohumo sekwo sojo'nji fonjahumno. A'amu'nohinimaho. O'o, yahu'nji hwofiki'nyo lopo hano weso sohumo fonjahumno. Ose ho'ninkahoningki a'amuso iyoho uninkahoningki hofiko Mousesimo ulimentohofi, Mouses kiko Anitumo ole uso, Oso hungkuno tango mikunimposo so'no nakwo iyoho nenalofoho. Nakwo olo mampaho loso nupa'ninkuhwaloho. Ose uso. Ose ulahoningkofi Mouses ulimento, Ngko huhwo'ni yomo yonji iyoho nningkohoho. Ose ulimentisofoho.

22 I sekwo soku hofiko ose uhwonimentohofi pa'nyoso sekwo muh-wonimmentohofofoho. O'o, sekwo hwofiki'nyo Saiyon Anitu songo humaso sohwoe ahwomomjo ango engo Jelusalem osopo i'mofapmmalofo. Osopo a'amu ahwomomjo ni'hu'no pi'ningo engoso simonyo yontaningkofi i'mofapohofi. 23 Osopo sekwo Anituye mehomi hopi'nono tisimaso pa'nyo kuyoho. Sekwoe yofe Anitu nto mti'mokumentisoso ahwomomo weho. Anitu a'amu hopi'nonohinofe hungkunomo ikwolofone yano ulofiyo sohumo sekwo i'mofapohofi. A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyontifi poyo pe'nimentohofi somo Anitu kako Wopingo kuyoho, ulimentiso osomo wopingo ne nto imokumentisofoho. Oso a'amu hiso osopo humalofo. 24 Jisas kako Anituye angopo ne'no siyo'ne honingkano songo kakoe honiyo'nji hwosampo'mentiso sohwo osohumo sekwo i'mofapohofi. Kakoe honiyo so'nji nakumo kako'nji mokoijjwonahinyofoho. Oso'no Apel kakoe honiyo usihuma'mentiso somo Jisas kakoe honiyoso hwofilo'nniyofoho.

Nakwo Anituye mampaho somo haloho nto'no pehwasi i'waho nto'no uyano.

25 Sekwo nto'no fisyafihupmno. Hohonta Anitu Mousesimo hungkuno yokumpohn'nyo uyahaningki a'amu Isilaeliso haloho maposo'njo imentohofofoho. Oso'no hofikoe honingkano wonyo so'no tohino engo ma'mentohofofoho. Tuhino homo somo hofiko muyakolo'mmentohofofoho.

Oseso Kilais ahwomomo humaso sohwo hungkuno yokumpohn'nyo nto nejapmmmentisofoho. Oso hungkuno homo somo haloho maposo'njo ihwasi hohujo ikinjaofososo nakwo tohino engo mayo sohonta hiyaso nti'mte waneto. Ni'hu'no awonoho. 26 Hohonta Anituye mampaho hwofiki'nyo Sainai sopo nta'ni ho'ninkahoningki hwaho hwomihwo imentisofoho. I oso'no olohonta Anitu ole nelalofi, Sikuno nom'nemo hwomihwo ihwosi hwaho ni'hu'nahone wae yao'mnefoho. Hwaho'nohino'maho. O'o, ahwomo hi'nji wae imnefoho. Ose nelalofoho. 27 Oso hungkuno hwomihwo ihwosi hwaho wae yao'mnefoho nelalofonjo hwapingoso ole, yo'mayo yo'mayo Anitu olo hwaho lopo mti'mokumentisoso hwomihwo ihwosi wae yonefoho. I yo'mayo Anitu ngko nje angomo womokosyohumamo loso so'nohini ne'no nowentihwonefoho.

²⁸ Ose nalisoso'no nakwo simonyo uyano. Anitu nemokosyohumayo sopo moi'wo mmo'nonehoho. O'o, ne'no nowentihwoneponoho. Oso'no nakwo Anitumo isamoyoka ulihwasi kakoe simeho wopingo umo'nyo'ne so'no kakoe syoho hofiyo ulohofiyo. Anituye yofe ho'nomehwasi kakoe yokumpohn'nyo so'no iyoho wonanono. ²⁹ Hwapingoso nakwoe Anitu kako yo'mayo wonyo iyoso'no ni'hu'no yokumpohn'nyo nelalofi, Yo'mayo wonyoso ni'hu'no ngkilaho. Ose nelalofoho.

13

Nakwo Anituye temtitofo hn'nwi simeho unano.

¹ Nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi nakwo simeho ne'no uningkuhwano. ² Olo hilo so'no iningo mofe'eno. A'amu kengoso angoso kengo'mta'ango se'mafikujo'no sekwo yo'mayo so'no hofikimo umokosyohumamno. A'amu fehohnjo ose iwo'n'ngkohofoso hofiko a'amu ahwomomjo somo yofe mihwofe'njo yontifi hofiyo umokosyohumamentohofofoho.

³ A'amu Anituye syohomne'no impo'angomo uhumati'mentohofosomne'no sekwo hitoho selofihwoso'no tango malokwofoso sekwo fisomapmno. A'amu fehohnjo Anituye yofe'ne osomo a'amu nom'neso wonyo ulohofikujo'no hofikoe a'apaho tohino umningkuhwoso'no sekwo tohino fisomapmno. Sekwo tohino loso afa'no wasemnono.

⁴ Ape ma'nyo yahinoso wopingofoho. I oso'no hwe sohwo kako kakoe ape'nji yahino wopingo'honini uyanjiyoho. U a'amu fihwo oso yahino wopingo somo mti'hupehwosi a'mohufo ihwosi u yo'mayo wonyo ihwosi kifosyoho ihwosi osohumo Anitu kako tango uyonefoho.

⁵ Sekwo hamniyoho engo so'no hi semo'nyo'eno. O'o, yo'mayo mokosyohumalofo so'no sekwoe simeho wopingo semo'n'ngkuhwosi hoponoho fihnnimno. Hwapingoso Anitu ole nelalofi, Ngko sekumo mosesikwajimnehono. Ngko sekumo ne'no sefo'malokweno. Ose nelalofoho. ⁶ Oso'no nakwo yokumpohn'nyo ito'n'ngkuhwasi nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi ole wolano.

Nje Hwe Engo Anitu nifo'mantofoho.

Ngko iyoho mimnehono.

A'amu hofiko yo'mayo ngkimo ntohopijo so'no ngko iyoho mannonehoho.

Ose wolano.

Anituye hungkuno lonetihwamotofo sohwafe yahinomo tifi uningkuhwano.

⁷ Hwe engo sohwa Anituye hungkuno losetihwamotofo sohwaamne'no iningo mofe'eno. Hofikoe humayoso ne into'nimojo so'no huno syafisyikuji hofikoe yahino so'nji simeho hi'ntnnono uyo so'ntnne tifi finomokoho'nawopmno.

⁸ Jisas Kilaisiye yahinoso hohontajo mta'angoso olohontajo'nji tifi no'mjo'ntnneso ito'nohino iwo'n'ngkiso hweho. Kako kakoe huno mikwesiyafisiyo'njo iwo'n'ngkiso hweho. ⁹ Oseso a'amu yahino kengo kengo'njoso sekwoe simeho somo wonyo semakufitoho. Hofikoe hungkunoso losetihwafikujoso sekumo yokino wesemano likuji ifijoso sekwo Anituye honingkanomo nusikwajipitnnoho. Anituye hitohoso nakumo yokumpohn'nyo wosofitofonesyohumamtonoho. A'amu wosopayo so'no anga'no anga'nohino somo ulo'nyo nto'no feenimno. Ose lifijoso sekwo haloho upekutoho. O'o, oso yahinoso a'amumo mufo'manehoho.

Anituye simeho wopingo umokiyo'ne yo'mayo uyofoho.

¹⁰ Nakwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwoe wonyo wayo'ne kako poyo pe'n'imentisofoho. I oso'no a'amu Jutaso hohontajo yahino somo in'ingkawentifi hofikoe wonyo wayo'ne yahu fonjokisasy'wo'n'ingkohoho osomo Jisas kako mufo'manehoho. Hwap'ingoso Jisas hofikoe wonyo ni'hu'nahone wae yaofo'ne pe'n'imentiso so'no hofiko simeho hi'ntnnono muy'wo'n'ingkiyohofofoho. ¹¹ A'amufe wonyo wae syoho'njo hwe engo sohwa hofiko yahu fonjokisasyontifi yahu honiyo'nohini oso ango Anitu humayoponoho mulimentohoho somo motahumentohofofoho. Honiyo loso a'amufe wonyo mpe-e'nefoho. Yahu yokino so'nji m'kufo so'nji yo'mayoso ango mempo mongkihnta'ni toho ni'wo'n'ingkisofoho. ¹² Oso pa'nyo Jisas kakoe a'amu ne imo'nyo'ne tohino engo ma'mentisofoho. Ango Jerusalem mempo hohnta'ni nope'nonto a'amufe wonyo wae ni'hu'nahone yao'mentisofoho. ¹³ Jisas ose imentiso so'ne nakwo hohontajo hon'ingkano hungkuno somo uliko'mehwasi Jisasimo tifi un'ingkuhwano. A'amu kakimo wonyo uloho'mentohoho pa'nyoso wonelohofantifeho. ¹⁴ Nakwo huno ole nayohoho. Olo hwaho lopo nakwoe hwap'ingo'maho. O'o, nakwo ahwomomjo antime nom'ne songo ne'no humayo'ne so'no hontohumalohwono. ¹⁵ Nakwo Kilaisiye a'amu'nwoho li'wo'n'ingkuhwoni'ni nakwoe yahino ole, sikuno huhwo huhwi engolopohamo nakwo Anituye yofe ho'nomawo'n'ingkuhwono. Yo'mayo ne'maso so'no nakwo Anitumo isamoyoka'nohini uli'wo'n'ingkuhwone'nwoho. ¹⁶ A'amu nom'ne somo wopingo ulohofontani fo'ma'ni'wo'n'ingkuhwono. Anituye yofe ho'nomayo'ne'nji a'amumo ufo'mayo'ne oso'ntnne'no yo'mayo yahino nakwoe simeho umo li'wo'n'ingkiso somo monje wesiano. Oso yahino hufa'u sofa'u Anitumne'no yaso'manji Anitu simeho wopingo umokimontonoho.

¹⁷ A'amu yofe engo'njo Anituye hungkuno losetihwalokwofo sohwa hofiko sekwoe huyo'mango fo'mayo'ne syoho yalokwofo. Oso'no sekwo hofikoe hungkunomo haloho popmno. Hofikimo enjwa'mo hofiyo fosyohumamno. Hwangku yo'mayo syoho yalokwofo so'no Anitu hofikimo ulohon'ingkahon'ingkuhwosi hofiko syoho loso'no ulantifeho. Sekwo hofikoe hungkunomo hofiyo in'ingkayo so'no u ito'no min'ingkayo so'no ulantifeho. Oso'no syoho loso hi semo'n'ingkahon'ingki yalokwofo. Sekwo haloho pekujo'no hofiko simeho tango muyonehoho. O'o, simeho wopingo'njo hofikoe syohoso uyantifeho. U, hofiko simeho tango uyo so'manji pipi sefo'mapitnnehoho.

Anitu nakumo nefo'mayo'ne jomo ulano.

¹⁸ Nakwo ole syofisyalokuhwono. Anitu nakwoe simehomo nahononteso wopingo nehonalofoho. Nakwo kakoe hon'ingkano wopingo somo engolopohamo nto'no un'ingkohwantane'no y'hwono. Oso'no sekwo nakumne'no Mpohumo jomo ulimno. ¹⁹ I olo so'nji Mpohumo jomo ulimno. Ngko sekuyepono asomo komo'no se'ma'mne'no jomo ulimno.

²⁰ Nakwoe Hwe Engo Jisas kako nope'n'ingkahon'ingki Anitu apa'no songo ulika'mentisofoho. Jisas kako nakwo Anitu'nji ni'hu'nahone mekojjwonasiyo'ne kakoe honiyo usi'humanto pe'n'imentiso so'no olohonta kako nakwo kakoe yahu *sipsip* hn'nimo nemokosyohumayo'ne Hwe Engo hweho. ²¹ Oso'no ngko sekumne'no Anitumo ole ulalokweno. Anitu kako simeho pompenjiyo umokiyo'ne hwap'ingo sohwo kako yo'mayo wopingo wosejapmmo lih'wosi wosejapmmontonoho. Sekwo

oso hiso nomafikuji Anitu sekwo yo'mayo ifitnne'eno lososo hofiyo uyantifeho. Oso'nji nom'neso ole jomo ulalokweno. Anituye simeho wopingo umokiyo'ne kako Jisas Kilaisiye yokumpohn'nyo'nji sekwoe simehomo syoho yokumpohn'nyo waseloho'montonoho. Oseso kakoe yofe noho'noma'ningkuhwasi kakoe yofe engoso engolopohamo ne'no nowentihwonefoho. Nehopeho.

Hungkuno ae'uyofoho.

²² U nje a'amuyo, olo hungkuno mtimokalakwe loso tifofoho. Oso'no sekwo haloho nto'no popmno. A'amu sekumo atofolo setihwentaninkuji sekwo timo saho ikutoho. O'o, sekumo yokumpohn'nyo sesosofitofonefoho. ²³ Nom'ne hungkuno sekwo upa'nimno. Neninkwa'wehwo Timouti osohumo hofiko impo'ango mta'ni nto isihutofoma'malofofoho. Kako ngkiyepono we'enepe poso'manji ngko'nji wose'mantayoho.

²⁴ Sekwoe hwe engo sohwanji a'amu hopi'nono Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo so'njimo ole ulimno. Nakwoe a'amu kuyoho selalokuhwono. A'amu oso hwaho Itali lopo Anitumo simeho hi'ntnnono uywo'ningkohofoso sekumne'no selalokwofo. Nakwoe a'amu kuyoho selalokuhwono.

²⁵ Anituye hitohoso sekwo a'amu hopi'nonohino sokumo wasewo'mtonoho. Hungkuno osohopeho.

Jemís

Olo Iyoswo loso Jemís Mti'mokumentisofoho.

Olo Hungkuno Símomjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto símentiso sohonta soswo aho hufa'u hopino-hino sife fehohnjo hopi'nonohintikeno *tetitikeno* (30) —oso'no nakwo huno monayofoho—oso soswo nto uyakolo'mentisopo olo iyoswo loso Jemís Jisasiye koníngkwa'wehwo mti'mokumentisofoho. Oso Jemís huhwo sohwo tajo angó Jelusalemjo somo mokosyohumawo'níngkiso hweho. Olo iyoswo hiloso a'amu Isílael temtitofo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somne'no mti'mokumentisofoho. Oso a'amu hiso hofíko angó kengo'mo humantífi tango engó típementaníngkofi olo iyoswo loso Jemís oso a'amu homo somo ufo'mayo'ne mti'mokumentisofoho. Oso'no olo iyoswo hiloso ntípo humanto mti'mokumentisotikeno nakwo huno monayofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofó líhwasi tífi uníngkohwano.

¹ Ngko Jemís'ni Anítu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kílaisi'nji sikoe syoho ulohofiyo hwo'nyoho. Nje a'amu Isílael temtitofo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoso Jisas Kílaisímo símehe hi'ntnnono uyíwo'níngkohoho soku sekwoe angopo nulíko'mantífi angó'meemjo humalofo so'ntnne'no olo iyoswo loso semti'mokiyalokweno. Ngko nje a'amufó selalokweno.

Yamofó nalohofoso yokumpohn'nyo namokiyo'nefoho.

² Nje a'amu soku, yo'mayo tango se'masoso sekwo símehe wopíngo wasemo'nono. ³ Hwapíngoso ole, yo'mayo tango se'masoso sekwo yokumpohn'nyo lohófo'nefoho. Tango se'masoso sekwoe símehe hi'ntnnono engó uyo'manji yokumpohn'nyo wolohofantífehe. Oso hiso'no sekwo huno moi'wonoho. ⁴ Oso'no sekwo engolopohamo tango se'masoso i'waho ikutoho. O'o, sekwo símehe wopíngo'nji yokumpohn'nyo lohópijoso sekwo mopíwahupitnnéhofo. Ose íkujo'no Anítu nosehoníngkuhwosi kakoe yahino so'no sekwo umofonyo miyontaníngkuji wasehonímontonoho. Wopíngo humentaníngkuji wasehonímontonoho.

A'amu kako huno wopíngo so'no umofonyo íhwosi kako Mpohumo jomo ulono.

⁵ Sekwo yo'mayo so'no huno maseyo'manji Mpohumo jomo ulímmo. A'amu fíhwo huno wopíngo so'no Anítumo jomo ulososo huno wopíngo uyímontonoho. Anítu kako a'amu hopi'nonohino somo we'e'nohino muyíwo'níngkiso hweho. O'o, engó'nohino uyíwo'níngkiso hweho. Sekwo jomo ujoso'no Anítu kako yoka maselonehoho. ⁶ U oso a'amu sohwo kako símehe hi'ntnnono nehópi uyíhwosi Mpohumo jomo ulososo kako huno ole syafísyíhwoloho. Anítu kako wontapmmontolíkeno. Montape'njo umontolíkeno. O'o, a'amu símehe hufa'u'njo sohwo kako iyoswo somo ifófo hwalohwalófo iwo'níngkiso pa'nyo hweho. ⁷ Kako Hwe Engo wontapmmontonoho líhwosi, syafísyíhwoloho. Oso hwe huhwo sohwo kako Hwe Engo sohumta'ni yo'mayoso momanehoho. O'o, a'amu símehe anga'nohino'njoso Hwe Engo sohumo jomo ulososo Anítu uyímontonoho. ⁸ Íhwoni, a'amu símehe hufa'u'njo sohwo kakoe huno pí'níngo engó'njo hweho. Oso yo'mayo yahino kako yonteso'no kako

honíngkano anga'nohino somo miníngkayo'njo hweho. O'o, huno pi'níngo engo syafísyonto honíngkano ito'no motípemaso hweho.

A'amu ho'yango ane so'nji ho'yango engo'njo sohwanjiye hungkunofoho.

⁹ Hwe fihwo Anítumo símeho hi'ntnnono uyíwo'níngkiso sohwo kako hamniyoho ane, osohwo kako símeho wopíngo umo'nono. Anítu osohumo uhwononto yofe engo mulalofoho. ¹⁰ Anítu kako a'amufe ho'yango hamniyoho so'no sikiño ne anefoho líwo'níngkisofoho. Oso hiso'no hwe nom'nehwo Anítumo símeho hi'ntnnono uyíwo'níngkiso sohwo kako ho'yango hamniyoho engo'njo sohwo kakoe yo'mayoso ihn'naofíhwoso'no kako símeho wopíngo umo'nono. Hwapíngoso ho'yango hamniyoho yo'mayoso wokoso fiyo pa'nyoso umo'nao'mtonoho. ¹¹ Wokoso fiyoso mofehi'nyo sí'mofapíhwosi yokumpohn'nyo líhwosi yofoho umontonoho. Oso pa'nyoso a'amu hamniyoho'nji ho'yango engo'nji kakoe syoho yo'mayoso mjímíhwosi hamniyoho engo so'no notípehwosi oso hwe huhwo sohwo kako ajwo sopo wape'nímontonoho.

Yo'mayoso a'amumo yamofo ulohofone hungkunofoho.

¹² Hwe fihwo yo'mayo tango'njo u'mahoníngkuhwosi yokumpohn'nyo ne'no lohofoso sohwo símeho wopíngo umo'nono. Yamofo hiso moi'wonto ulohofosejwaofahoníngki kako yokumpohn'nyo ne'no lohofomanji osohumo Anítu nto nalímentiso loso'no uyímontonoho. A'amu ngkine'no símeho ntaposo sohwo songo humayo'ne uyímonnoho. Ose nalímentiso hopaso oso a'amu huhwo sohwo woma'mtonoho. ¹³ U símeho fefoyo a'amu nom'nehumo u'masoso oso símeho fefoyo sohwo honíngkano wonyo nontímo ípematowe so'manji hwe huhwo sohwo ole líhwoloho. Olo símeho fefoyo loso Anítu ntopahoníngki wonyo honíngkano loso yohono. Ose líhwoloho. O'o, yo'mayo wonyoso Anítumo míputíhwanehoho. Anítu a'amu somo wonyo yahino iyo'ne míputíhwanehoho. ¹⁴ O'o, hwe sohwo huno wonyo syofísyahoníngki oso huno wonyoso honíngkano wonyo iyo'ne kakimo ípemosahoníngki wonyo hilo so'no nímo'níngkohoho líwo'níngkiso hweho. ¹⁵ I kakoe huno wonyo somo iníngkawesoso wonyo honíngkano uyímontonoho. Wonyo hiso wonyo engo toyo yíhwosi wonyo honíngkano ne'no iwo'níngkuhwosi poyo pe'níkwato lohofíhwosi níhu'nahone umo'nímontonoho.

¹⁶ Nje a'amufu, símeho sejopalokwe soku, huno wonyo sohwo honíngkano wonyo engomo ípesematoweloho. ¹⁷ Yo'mayo wopíngo nefomayo'neso ahwomo mta'angofoho. Anítu nejapíwo'níngkisofoho. Anítu ahwomomjo pomponaho mofehi'nyo, hamno, hntokwaliyo oso hwamo mti'mokumentisofoho. Pomponaho loso fehonta lasyonto nom'nehonta molasyohoyohoho. I Anítu oso pa'nyo hwo'maho. O'o, kako ne'nohini yahino wopíngo'nohini nalohofíwo'níngkiso hweho. ¹⁸ Anítu nakwo kakoe mehomi imo'nyo'ne'no lonto kakoe hunomnohini iníngkawento kako naníngkwohwo imo'nímentisofoho. Kakoe hungkuno nehopi'nohino somta'ni mehu'menasiyoso nakwo temtitifo Anítu namti'mokumentiso somne'no umo'nantanoho.

Anítuye hungkuno upo'níngkuhwasi tífi uníngkohwano.

¹⁹ Nje a'amu soku, sekwo olo hilo so'no huno ito'no físyafíhupmno. Olo yahino loso ikutoho. A'amu fehohnjoso hungkuno upa'nífijsoso aku hungkuno komo'no ulíkujo'no yoka wohnnantífeho. O'o, sekwo yo'mayo upa'nífijsoso so'no huno ito'no syafísyíkuji huno wopíngo típemaíkuji hungkuno ito'no aku ulímno. Oso yahino iníngkafijo so'no yokaso

ikujohoso komo'no molikafonoho. ²⁰ A'amu fihwo simeho tohino'njo sohwo kako Anituye honingkano wopingomo miningkayo hweho. ²¹ Oso'no yo'mayo yahino wonyo so'nji honingkano wonyo so'nji foho'naopmno. Yo'mayo homo somo hi semo'ningkisoso hwotoho fifijoso oso hungkuno Anitu sekwoe simeho mo'mo ho'nasehumentiso somo hofiyo tifi finingkamno. Kakoe hungkunomo haloho popijoso kako'nji ne'no nohumantikutnnefoho.

²² Anituye hungkuno losomo tifi'nohini finingkamno. Hwe fihwo haloho upa'nonteso miningkayo'manji kako simeho mo'mo hwasyo hungkuno hnniwo'ningkiso hweho. ²³ Hwe fihwo kako Anituye hungkunomo haloho ko upa'nonto haloho maposo'njo emoyiwo'ningkiso sohwo kako kakoe simanomo timo honingkonyomo ko honingkononto u kako mohoningkoniiwo'ningkiso pa'nyo hweho. ²⁴ Kako kakoe simano kiho somo honingkononto mijo miyoma'nyo'njo yonto komo'no nowento kakoe simano kiho so'no iningo mofonto nje simano kiho ane hwo'nyoho lonto emoyiwo'ningkisofoho. A'amu Anituye hungkunomo haloho maposo'njo yiwo'ningkiso pa'nyo hweho. ²⁵ Anituye hungkuno honingkano wonyo mta'ni isihutofonemawo'ningkiso hweho. Hungkuno hiloso ito'nohinofoho. Hwe fihwo olo hungkuno hiloso hwapingo ne so'mo ne'no uhwoniiwo'ningkiso sohwo kako simeho wopingo umo'ningkahoningkuhwosi Anitu wopingo uloho'montonoho.

²⁶ A'amu fihwo ole syafisyososo, Ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho. Ngko a'amu Jisasimo iningkayoso simeho mo'mo hwasyo hungkuno hnniwo'ningkiso hweho. Oseso kakoe simeho hi'ntnnohinoso kako Sante uhwonyoso ne ane sikinjo hweho. Mango'nohino hweho. ²⁷ Anitu huno ole syafisyiwo'ningkiso, a'amu simeho hi'ntnnono nehopi ntapiiwo'ningkiso sohwo ole yiwo'ningkiso, sikumehomi somo wopingo mokosyohumayo hweho. Oso'nji apiwojo sofamo tango u'manteso oso moya'mi sofamo kako wonyohofiyo ufo'mawo'ningkiso hweho. Nom'neso ole, yo'mayo hwahoponjo honingkano wonyo somo miningkayo'njo'manji nakwo honingkano wopingo'nohini somo ose yaso'manji nakwoe Mpohwo Anitu kako wopingo wonahonimontonoho.

2

Nakwo a'amu hopi'nonohino somo hitoho afa'nohino wonalofono.

¹ Nje a'amufu, sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais yo'mayo hwofilo'nnyo sohumo simeho hi'ntnnono uyiiwo'ningkohoho kuyoho. Sekwo olo yahino loso'no fisyafihupmno. A'amu fihwo yofe engo'njo sohumo wopingo ulohofikujo'no nom'ne sohwo ho'yango ane sohumo hohujo ikinjimofikutoho. ² Hwe fihwo wokoso wopingo'nji manji'mofu yo'mayoso wonyoangkafo'njo oso hwo sekwoe tajo angomo noswahonngki hwe nom'ne hwapife wonyo imo'njo sohwo tifi swohoho. ³ Hwe simo'mjo wokoso wopingo'njo sohumo wopingo ulohofikuji ulantife, Tatohwo, ayomo. Olo epohumayo wopingo lopo fosyohumaho. I hwe tiffinjo hwapife wonyo'njo sohumo wonyo ulohofikuji ulantifeho, Kiko osopo waloho'monntaho. Hwahopo wohumamonntaho. Jije hunofoho. ⁴ Oso hwe sohwa'umo oso pa'nyo ulohopifijo so'no ole syofisyalokwofo. Hwe hamniyoho'njo sohwo yofe wopingo'njo hweho. Hwe hwapife wonyo'njo sohwo kako wonyo hweho. Oso huno wonyo peho'no uyiiwo'ningkohoho. Oso honingkano wopingo'maho.

⁵ Nje a'amu soku, sekwo upa'nimno. A'amu yo'mayo ho'yango so'no umofonyo iyoso hofiko yo'mayo so'no Anitumo jomo ulifijo'manji hofikoe simeho hi'ntnnono Anitumo uyoso Anitu kako engo umokumontonoho. Anitu ole nto nalimentisofoho. A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntopalokunjoso nje ahwomomjo angoso hofiko'nefoho. Ose nalimentisofoho. ⁶ I oso'no sekwo soku, a'amu hamniyoho ane somo wonimango uy+wo'ningkohoho kuyoho. A'amu hamniyoho engo'njoso yo'mayo tango sejap+wo'ningkohofoho. Hungkuno ito'no mihwajiyo angoso pono a'amu hamniyoho engo'njoso ipesemotawowo'ningkohofoho. ⁷ Oso a'amu hiso hofiko Jisas Kilaisiye yofe so'no sifajo liwo'ningkohofoho. Oso yofe wopingo Anitu kako Kilaisiye mehomí sokumo uy+mentiso so'no sifajo liwo'ningkohofoho.

⁸ Nakwoe Hwe Engo Anitu oso hwoe hungkuno a'amu mti'mokumentohofoso hungkuno ole, Sekwo simeho iniwo'ningkohoho hopaso nom'ne a'amu somo uyimno. Sekwo oso hungkuno somo iningkafijo'manji sekwo honingkano wopingo uyantifeho. ⁹ I oso'no sekwo a'amu yofe engo'njo sohumo wopingo ulohofikuji nom'ne sohwo ho'yango ane osohumo hohujo ikinjaofikuji sekwo honingkano wonyomo ufitne kuyoho. Anitu selonefo, Sekwo nje hungkunomo hwotoho fewo'ningkohoho kuyoho. ¹⁰ Hwe fihwo Anituye honingkano hungkuno hopi'nonohinomo ko iningkawowo'ningkiso sohwo kako hungkuno kenga'nohino somo miningkayo'njo'manji osohumo Anitu ulonefo, Kiko honingkano wonyomo nohumanji nje hungkuno hopi'nonohinomo hwotoho fewo'ningkino hwosoho. ¹¹ Hwapingoso ole, osohwo a'mohufo iyo'eno nalimentiso sohwo nom'ne hungkuno nalimento, A'amumo nofonjasiyo'eno. Ose nalimentisofoho. I oso'no kiko a'mohufo ko miyo'njo sohwo i nom'ne sohumo fonjahiso'manji kiko honingkano wonyomo nohumanji Anituye hungkuno hopi'nonohino hwotoho nto hmmahnno hwosoho. ¹² Nakwo Anituye hungkunomo miningkayo'njo'manji Anitu kako tohino wonejapmmontonoho. Anituye hungkuno hiloso iningkuhwasi'manji nakwo honingkano wonyomo usikwojantanoho. Oso'no Anituye hungkuno so'no simo'mo syafisyohoji osopo yo'mayo hungkuno joso yo'mayo syoho iyoso ito'no fiyo. ¹³ Hwe fihwo nom'ne a'amu somo hitoho mulohofe'njo'manji Anitu oso hwe sohumo yo'mayo hungkuno ikwolofo'ne sohonta kako hitoho mulofe'njo yonefoho. I oso'no hwe fihwo nom'ne somne'no hitoho ulof+wo'ningkiso sohwo hungkuno ikwolofo'ne sohonta Anitu kakine'no hitoho ulofihwosi kako tohino muyo'njo yonefoho.

Hwe fihwo simeho hi'ntnnonohino uyo yahino wopingo ane sohwo kako poyo moi'wo imo'nyo weho.

¹⁴ Nje a'amu soku, hwe fihwo ole naloso, Ngko Anitumo simeho hi'ntnnono uy+wo'ningkohefoho. Ose naloso sohwo i kako nom'ne a'amu somne'no wopingo mulohofe'njo yoso sohwo kakoe simeho hi'ntnnono uyoso hopo'maho. Kako Anituye a'amu ne hwo'maho. ¹⁵ A'amu fehohnjo Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso i hofiko hwapife wosopayo'no umofonyo iyo'manji ¹⁶ sekwo yo'mayoso a'amu homo somo muyo'njo yontifi uliwo'ningkohofi, Anitu kako wosemokosyohumano. Sekwo hokunonji simeho wopingo wasemo'nimontonoho. Anitu kako wosopayo'nji hwapife tohohmtno semokiyo'ne wosejapono. Noho fiwanimno. Ose ulontifi hofikoe a'apahomo mufo'mayo'njo yontifi oso yahinoso ne'njo'maho.

¹⁷ Símeho hi'ntnnono inyo hi olenoho. A'amu fihwo siki humahwosi yahino wopíngoso miyo'manji kakoefoho.

¹⁸ Sekwo huno ole losyofísyalokwofo. A'amufe honíngkanomne'no mosyafísiyo'njo yontífi ole hnnalokwofo, Nakwo Anítumo símeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no oso yahinoso hoponoho. Honíngkano wopíngo somne'no huno mosyafísiyo'njo uyano. O'o, símeho hi'ntnnonohino uyoso hoponoho. Ose losyofísyalokwofo. I a'amu fihwo kako Anítumo símeho hi'ntnnono uyonto kako nom'ne somne'no hitoho mulofe'njo yonto honíngkano wopíngomo miníngkayo'njo yonto oso hwe sohwo ne'njotaho. O'o, kakoe honíngkanomo uhwonontani huno ole nayohoho. Símeho hi'ntnnonohino neso ane hweho. I símeho hi'ntnnonohino uyo yahino ne so'no ngko wolosetíhwanne'no yohono. Nom'ne ngko hitoho ntofahoníngki honíngkano wopíngo'nohini iwo'níngkohe sohwo'nímo nohonontífi huno ole seyohoho. Kakoe símeho hi'ntnnonohino uyoso ne'njo hweho. ¹⁹ Ole lolalokwofo. Anítu kenga'nohino sohwo humaho. Oso hungkuno somo símeho hi'ntnnono luyalokwofo. Ose'manji wopíngofoho. I towahunu wonyoso oso hungkuno somo símeho hi'ntnnono uyontífi yomo yomo yontífi iyoho unalofoho. ²⁰ Sekwo huno ane kuyoho. Sekwo Anítumo símeho hi'ntnnono uyo'nohino'manji i nom'ne somo wopíngo mulohofe'njo ifijosó sekwoe símeho hi'ntnnonohino uyoso ne ane kuyoho.

²¹ Hohonta neyakwo Apíloham sohwo Anítuye hungkunomo haloho up-ento kakoe hwomu Aisak Anítumne'no sojopo wofonjokisahumonto imentisofoho. Apíloham ose yahoníngki Anítu nuhwononto ulímento, Apíloham wopíngo hwosoho. Nje hungkunomo haloho nípewo'níngkino hwosoho.

²² Sekwo huno ito'no físyafíhupmno. Apíloham kako Anítumo símeho hi'ntnnono uyo'nohino'maho. O'o, kako Anítumo símeho hi'ntnnono uyonto Anítuye hungkunomo haloho po'mojo hweho. U Apíloham kako símeho hi'ntnnono uyo'nohino'manji haloho maposo'njo yonto símeho hi'ntnnono uyo so'nji hopo'maho. O'o, haloho pe so'nji nem'nohinoso hoponoho. ²³ Oso'no Anítuye hungkuno a'amu mtí'mokumentohofoso ne imo'nímentisofoho. Hungkuno ole,

Apíloham Anítumo símeho hi'ntnnono uyoso'no Anítu nuhwononto
Apíloham honíngkano wonyo anehwo uhwononto ulímento, Nje
a'amu hwosoho.

Ose mtí'mokumentohofofoho. Hwapíngoso Apíloham kakoe hwomu Aisak Anítumne'no sojopo wofonjokisahumonto imentisofoho. Oso'no Apílohamne'no nje a'amu hweho límentisofoho. ²⁴ Sekwo huno waseyono. Hwe fihwo kako nom'ne somo wopíngo ulohofó so'manji Anítu nuhwononto ulíwo'níngki, Hwe wopíngo hweho. I hwe nom'nehwo Anítumo símeho hi'ntnnono uyo'manji nom'ne somo hitoho mulofe'njo sohumne'no hwe wopíngo hweho majofoho.

²⁵ U a'mu nom'ne Lehap kako ape hwa'ntefoho. Kako a'amu sohwamo hitoho ulofahoníngki kako a'amu huhwo sohwamo ufo'ma'mentisofoho. Jousyíwa a'amu tomi'no hwaho Kenan sopo uhwojahoníngki Lehap kako a'amu huhwo sohwamo ito'no umokosyohumanto kako nom'ne honíngkanomo asomo uhwojahoníngki mango sohwa motípíhwonímmmentohofofoho. Oso yahino Lehap imentiso so'no Anítu uhwononto ulímento, Lehap kako ape wonyo honíngkano ane pa'nyiyoho.

²⁶ Sekwo huno waseyono. A'amu kakoe huyo'mango hi'njo sohwo songo humaho. I a'amu nom'nehwo kakoe huyo'mango nto ulíko'mahwoso'no

kako poyo wape'nimontonoho. Oso pa'nyoso a'amu Anitumo símeho hi'ntnnono uyoso a'amu nom'ne somo hitoho mulofe'njo'manji kakoe símeho hi'ntnnonohinoso ne ane hweho. Poyo pe'nnyo hweho.

3

Kíko jije hungkunomo nto'no mokosyohumunyo'ne hungkunofoho.

¹ Nje a'amufu, hungkuno a'amu somo luti'hwayo'ne syohoso sekwo a'amu pi'n'ngoso monalikutoho. Hwap'ngoso a'amu Anituye hungkuno luti'hwayo syoho'njo hn'nwi nakwo olo hungkuno homo somo ito'no min'ngkayo'njo ní'manji tohino engo nomanefoho. I oso tohino hiloso nom'nefe tohino somo uyakolofo'nefoho. ² Nakwo hopi'nonohino hn'nwi omomo yahino yi'wo'n'ngkuhwonefoho. I hwe fihwo kako hungkuno wonyo níhu'no majo'njo sohwo kako hwe wop'ngo ne hweho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe melanyo ito'no mokosyohumayo sohwo yo'mayo wonyo kakoe a'apaho uyimo líhwosi ko yososo kako miy-onehoho. ³ Sekwo huno moi'wonoho. Nakwo yahufe ahomo nano intofi'wo'n'ngkuhwonefoho. Hwap'ngoso nakwoe hon'ngkanomo ito'no nen'ngkayo'nefoho. Oso'no oso nano we'e so'nji nakwo hon'ngkano yo'mayo yo'mayo somo ipemotawowo'n'ngkuhwonefoho. ⁴ U nom'ne, sekwo kale engo so'no huno seyohoho. Kako hon'ngkanomo kunto'no wento a'amu nokilonjipente sohwo kako aho m'hwajiyo we'e somo hon'ngkano nom'nemo wamo lonto aho m'hwajahon'ngki kale engo sohwo oso hon'ngkano somo tífi in'ngkawowo'n'ngkisofoho. ⁵ Oso pa'nyoso a'amufe melanyoso we'e ne sohwo hungkuno wonyo loso'manji yo'mayo wonyo umokumontonoho.

Sekwo huno seyohoho. Tí'melanyo we'e sohwo kako iyoswo we'e so'mo sijonto engo ihmnono iyo hopi'nonohino somo toho naofi'wo'n'ngkisofoho. ⁶ Nakwoe melanyo oso tí'melanyo pa'nyofoho. Nakwo huno wonyo syofisyontani yo'mayo símehomo mta'ni melanyo sohwo lonteso a'apaho wonyo imokuwo'n'ngkohoho. Melanyo sohwo hungkuno wonyo lonteso símeho toho hopa nonto hon'ngkano wonyo imokuwo'n'ngkiso hweho. Olo hungkuno wonyoso tikano mta'angofoho. ⁷ A'amu hn'nwi nakwo yo'mayo tongo, yi'hufo, homa, mijomjo so'nji nakwo hofíkoe huno somo hwotoho fehon'ngkuhwoni hofíko enjwa'mo humawo'n'ngkohofofoho. Oso pa'nyoso olohonta a'amu ifitnnehofo. ⁸ I oso'no hwe fihwo kako kakoe melanyomo hwotoho mafenehoho. O'o, yo'mayo huno wonyoso símeho mta'angoso melanyo sohwo wonyo hungkuno líwo'n'ngkisofoho. Melanyo sohwo iku'nant'ngo wonyo a'amumo fonjasiyo'ne pa'nyo hweho. ⁹ Nakwoe melanyo so'nji nakwo Hwe Engo Anitu sohumo isamoyoka uli'wo'n'ngkuhwonefoho. I oso melanyo hiso'nji nakwo a'amu nom'neso Anitu pa'nyo mti'mokumentiso somo sitofo uli'wo'n'ngkuhwone'nowoho. ¹⁰ Nakwoe mango mta'ni Mpohumo isamoyoka ujo so'nji a'amu nom'ne somo sitofo ujo so'nji swapi'wo'n'ngkisofoho. Nje a'amufu oso yahinono wop'ngo'maho. ¹¹ Mijo me'wampe'njo so'nji mijo iyoho'njo so'nji afamo lolifaweho. O'o, awonoho. ¹² Nje a'amufu, iyo fisayo somo ikwonjajo unto'nawo'montolaho. Iyo solongkoyo somo fisayo unto'nawo'montolaho. Oso pa'nyoso mijo iyoho'njo lífaweso sopó nta'ni nakwo mijo me'wampe'njo mifonanehwono. I ose'manji nakwoe mango mta'ni nakwo Mpohumo isamoyoka ujo so'nji a'amu somo sitofo ujo so'nji molanehwono.

Huno wop'ngoso Anitu mta'angofoho.

¹³ Hwe fihwo sekwo'nji humaso sohwo kako huno wopîngo notîpemanto yo'mayoso huno uyîwo'nîngkisohwolaho. Kako humaso'manji kako honîngkano wopîngo'nohini yîhwosi a'amu nom'ne somne'no wopîngo'nohini uloho'montonoho. Oseso yo'mayo wopîngo yososo'no kako kakoe yofe moho'no ma'nyo'njo yoso'manji kako huno'njo ne hweho. ¹⁴ I jîje sîmeho mo'mo a'amu nom'ne sohumne'no wonyo mnawe'manji u nom'ne a'amumo hwotoho fenji jîje yofe ho'nomo'nalokuno, ose'manji ole syafîsyohotoho. Ngko huno'njo hwo'nyoho. Anîtuye hungkunomo inîngkowalokweno. Ose syafîsyonji kîko hwasyo hungkuno hnnalokuno. ¹⁵ Oso hunoso Anîtu mta'ango'maho. O'o, hwahoponta'angofoho. Seten oso hunoso kijapmmasofoho. ¹⁶ A'amu fihwo oso huno syafîsyîwo'nîngkisoso sîmeho mo'mo nom'ne sohumne'no wonyo mnawojoso kako kakoe yofe ho'noma'nîwo'nîngkiso sohwo kako yoka lonteso yo'mayo wonyo yîwo'nîngkiso hweho. ¹⁷ I Anîtu kakoe huno wopîngoso nejaposom'nanji nakwo huno wonyo ane wopîngo'nohini wosyofîsyantanoho. I nakwo nom'ne a'amu sohwani ikujoho mafongki'nyo'manji sîmeho pompenjiyo'njo wohumantanoho. Nom'ne a'amufe hungkunomo haloho wopectanoho. Nom'ne a'amu somne'no hitoho nalofîhwoso'no hofîkimo ufo'mantanoho. U nakwo Anîtuye huno wopîngo hi'njonî'manji nakwo a'amu hopi'nonohino somo wopîngo'nohini ulohofîwo'nîngkuhwone'nwoho. Mango'nohino liwo'nîngkuhwone'nî'maho. O'o, ne'njo'nohini liwo'nîngkuhwone'nwoho. ¹⁸ A'amu sîmeho pompenjiyo'njo hn'nwi nom'ne so'nji sîmeho afa inontani nakwoe yahinoso wopuyo pa'nyofoho. Wopuyo hiso hulasoso wopuyo engo me'wampe'njo umo'nîmontonoho. Oso pa'nyoso nakwoe honîngkano wopîngo'nohini imo'nonefoho.

4

A'amu hwahoponjo yahinomo inîngkawowo'nîngkiso sohwo Anîtuye mango hweho.

¹ Yo'mayo yoka so'nji ikujoho so'nji peho emawo'nîngkisoto. Yo'mayo so'no sîmeho fefoyo semo'nonto huno wopîngoso ehilofahonîngki sîmeho fefoyoso ifeehu'mokasi lohofonto yoka'nji ikujoho'nji emawo'nîngkisofoho. ² Yo'mayo so'no hi semo'nîngkahonîngki oso hiso'no mayoso hopo'maho. Oso'no yo'mayoso mayo'ne a'amu somo wofonjasyantîfe'no yîwo'nîngkohofoho. Nom'ne a'amufe yo'mayoso uhwonontîfi womano lontîfi i oso'no mayo honîngkanoso pîku'nnyo so'no sekwo yoka hnnontîfi ikujoho fongki'nîwo'nîngkohoho kuyoho. Sekwo Anîtumo yo'mayo so'no jomo mujo'njo yontîfeso momaso'njo yîwo'nîngkohoho kuyoho. ³ I oso hi semo'nîngkiso so'no Anîtumo jomo ulîfijo'manji kako mosejaponehoho. Hwapîngoso sekwoe huno ito'no mosyafîsiyo'njo yontîfi a'apahomnohini syafîsyîwo'nontîfi jomo ulahonîngkofi mosejapîwo'nîngkisofoho. ⁴ Sekwo olo pa'nyo kuyoho. Ape fisi kakoe hwehumo elojisyasi lohofonto hwehwoe mango sohwani humawo'nîngkisiyoho. Sekwo huno maseyoho liyohoho. Hwe fihwo yo'mayo hwahoponjo yahino so'no umo'nîngkiso'manji kako Anîtuye mangohwo nto i'mofapohoho. Sekwo Anîtuye mehomî soku sekwo hwahoponjo yahino so'no hi semo'nososo sekwo ape fisi kakoe hwehumo elojisyasi lohofonto hwehwoe mango sohwani humawo'nîngkisiyo pa'nyo kuyoho. ⁵ Anîtuye hungkuno ole naliso, Anîtu kako nakumo namtî'mokumentiso sohonta kako nakwoe huyo'mango

nejapmmmentisofoho. Nakwoe huyo'mango hiloso yo'mayo wonyo hwahoponjo somne'no umo'níwo'níngkiso hweho. Oso hungkunoso siki mti'mokumentohoho so'no losyofísyalokwofo.

⁶ I oso'no oso símeho fefoyo yo'mayoso nelohofahoníngki Anítu kakoe yokumpohn'nyo hwahoponjo somo uyakolofonto wonyohofiyo nefe'mawo'níngkiso hweho. Anítuye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa nom'nepo ole naliso, A'amu yokumpohn'nyo imo'nontífi hahn'nyo iwo'níngkohoho somne'no Anítu kako ngkilaho líwo'níngkisofoho. I a'amu hwahopo pawowo'níngkohoho somo Anítu wonyohofiyo ufo'ma'mtonoho.

⁷ Oso'no sekwo Anítuye hungkuno haloho popmno. Kakoe hungkunomne'no enjwa'mo fosyohumamno. Sekwo Setenimo hwotoho fífijosso kako hiyaso wale'mo'mtonoho. ⁸ Sekwo Anítu kakine'nohini wosyofísyano lífijo'manji kako sekumne'nohini wosyasyefísyono. Sekwo honíngkano wonyo'njo sohwasí oso wonyo hiso níhu'nahone foho'naopmno. A'amu hofíkoe aho kího'njo honíngkonontífi mijo yatíku'nontífeso kího'maso imo'níwo'níngkiso hopaso sekwoe símehosso wasemo'nono. Sekwo símeho hufa'u'njo soku sekwo Anítumo jomo ulimno. Sekwoe wonyo wae weesemo'montonoho. ⁹ Sekwoe honíngkano wonyomne'no hí tango seyíhwoso'no humotaho filimno. Sekwo honíngkano wonyo'njo tíkafo jalokwofo soku sekwo humotaho filimno. Sekwoe honíngkano wonyo so'no símeho wopíngo'njo soku hí tango waseyono. ¹⁰ Sekwo Mpohumo ole ulimno. Ngko wopíngo ane hwo'nyoho. Kíko monífo'mayo'manji ngko níhu'nahone hwo'nyoho. Ose ulífiyo so'no Anítu sekwoe símeho anga'nohino sehoníngkuhwosi kako sekwoe yofe woho'noma'mtonoho.

Nom'ne a'amu somne'no sitofo nulohotoho.

¹¹ Nje a'amufu, Anítuye hungkuno ole nalohi, sekwo nom'ne somne'no sitofo wonyo hungkuno'nji nohnnyo'eno. I oso'no a'amu fíhwo sitofo uloso sohwo kako Anítuye honíngkanímne'no sitofo lalofoho. Sekwo Anítuye honíngkanomne'no hungkuno wonyo lífijo'manji sekwo Anítuye hungkunomo hwotoho fífijosso Anítuye hungkunomo ito'no womíhwojantífe'no yalokwofo. ¹² Honíngkano hungkuno hwapíngoso Anítu kenga'nohino hweho. Kako'nohini a'amufe hungkunomo ito'no ihumajiyo hweho. Kako'nohini kakoe hungkunomo a'amu haloho peso somo asomo utímayo'ne hweho. U kako'nohini kakoe hungkunomo a'amu haloho maposo'njo somo tíkanomo míhwajone hweho. Oso'no sekwo nom'ne somne'no sitofo ujo soku hofíkoe honíngkanomo ito'no míhwajiyo ku'maho. Nehopi, sekwo hopo'maho.

Nakwo yokumpohn'nyo imo'níngkuhwaloho.

¹³ Sekwo ole hnníwo'níngkohoho, olohontalíkono mo'níngkalíkono nakwo angó nom'nepo nuhwasi soswo anga'no neyakolofíhwoso'no syoho yíhwasi hamniyoho engo wotípemantanoho. Ose hnníwo'níngkohoho soku haloho upa'nímno. ¹⁴ Sekwo mo'níngka í'mofapone so'no huno maseyohoyohoho. Nakwo olo hwaho lopo humalohwoneso tíkayo pa'nyo'nwoho. Tíkayo hiloso nosyonteso moi'wo komo'no imo'níngkiso pa'nyo'nwoho. Nakwo olo hwaho lopo síkuno pí'níngo mohumulohwono. Oso'no nakwo yo'mayo so'no uyano molanehwono. ¹⁵ O'ó, ole wolano. Nakwoe Hwe Engo sohomo ole umo'noso'manji nakwo nohumehwasi yo'mayo syohoso uyantanoho. Ose wolano. ¹⁶ I olohonta sekwoe yokumpohn'nyo so'no ho'noma'nontífi yo'mayo syoho iyo so'no nakwo hoponoho lalokwofo.

Ose syafisyikutoho. Oso yokumpohn'nyo yahino imo'nyoso wonyofoho. O'o, ole fisyafihupmno. Yo'mayo nakwoe Hwe Engo sohumo umo'nososo oso'nohino uyano. ¹⁷ Oso'no hwe fihwo kako honingkano wopingo so'no huno uyo'manji oso honingkano hiso miyo'manji kako wonyo iwo'ninkiso hweho.

5

A'amu hamniyoho engo'njo sohwafe hungkunofoho.

¹⁻⁶ Sekwo a'amu hamniyoho engo'njo soku nje hungkunomo haloho upa'nimno. Sikuno mofonepo moi'wo umo'nimonte'no yalofoho. Oso'no sekwo hamniyoho engo peho'no hu'mesyalokwofo. Sekwo olo hwaho lopo nohumantifi yo'mayo ho'yango wokoso hwapife nomantifi sekwoe a'apahomne so'no syafisyontifi simaho wopingo'njo humawo'ninkohoho kuyoho. Yahino olo so'no fisyafihupmno. Nakwo yahu fihumo wosopayo engo uyontaneso engo imo'ninkahoninkgi nakwo fonjasyontane noniwo'ninkuhwone'nwoho. Oso pa'nyo sekwo wopayo engo nontifeso yahu pa'nyo afofo'njo imo'ninkahoninkkofi we'lenepi sekwoe sikuno sekumo fonjasesiyo'neso mofonepo nto imo'nimaho. Sekwo a'amu wonyo honingkano ane somo hungkuno ito'no mihwajiyo ango somo ipemotapontifi hofikine'no fonjasiyo'ne hungkuno ho'nasyiwo'ninkohofofoho. Hofikoe hungkuno ane'njo nohumentaninkkofi fonjahumentohofofoho.

Upa'nimno. Sekwoe syoho selohofiyoso syoho tohohmtanno'njo yahoninkkofi hofikoe hamniyoho fehohnjoso sekwo muyo'njo mokosyohumentaninkkofi syoho selohofiyo sohwafe humotahoso ho'ninkahoninkgi nakwoe Hwe Engo Anitu yo'mayo ahwomomjo somo yokumpohn'nyo mokosyohumayo sohwo kako nto upa'ninkkohoho. Oso hiso'no yo'mayo tango se'maso so'no sekwo huno syafisyikuji joho likuji humotaho filimno. Sekwoe ho'yango hopi'nonohinoso wonyo umo'nimonte'no yohoho. Hwapife somo wo'nafiyo'nji mote'nji wonao'montonoho. Sekwo a'amu nom'ne somo mufo'mayo so'no hamniyoho yo'mayo hu'meesyiwo'ninkkohofoso wonyo umo'nimontonoho. Sekwo hamniyoho engo so'no simaho semo'nyoso oso huno sohwo sekwoe a'apahomo toho hopa ni'hu'nahone wonyo wonasemo'mtonoho.

Hwe Engo asomo pone so'no nakwo yokumpohn'nyo wolohofano.

⁷ Oseso nje a'amufu, sekwo hofiyo fohontohumamno. Sekwo huno seyohoho. Syoho kakwo'yohwo sohwo wopayo wopingo imo'nyo so'no hontohumaho. Ifoyo syonto mofehi'nyo lonteso kako wopayo'no hofiyo uhwontohumawo'ninkisofoho. ⁸ Oso pa'nyo sekwo Hwe Engo asomo peso'no hofiyo fohontohumamno. Kakoe sikuno mofoneponoho. Oso'no sekwoe simaho fisosofitofisyohumunimno.

⁹ Nje a'amufu, Sekwo yoka'nji sitofo'nji hnnyo'eno. Anitu sekumo hungkuno ito'no mesehwajonohoho. Nakwoe Hwe Engo nopihwosi kakoe sikuno hungkuno ikwolofo'neso we'lenepi umo'nimonte'no yohoho. ¹⁰ Nje a'amufu, Hwe Engo sohwoe hungkuno kakoe yokumpohn'nyo'nji a'amu limotofo shwamne'no fisyafihupmno. Yo'mayo tango hofikimo u'mahoninkgi Hwe Engo hofikimo utimayo'ne hofiyo hontohumamotofofoho. Oso pa'nyo sekwo hofiyo fohontohumamno. ¹¹ Ole liwo'ninkuhwoni, Anituye a'amu tohino mantifeso yokumpohn'nyo lohofontifi simaho wopingo'njofoho. Ose liwo'ninkuhwonefoho. Sekwo Joup oso humne'no nto upa'nimentohofofoho. Kako tango mikunimposo notipemanto Anitumne'no yokumpohn'nyo loho'mentiso hweho. Tifi

Anitu kako Joupimo wonyoangkafo uloho'mentiso so'no sekwo huno moi'wonoho. Oseso Anitu kako a'amu so'nyumo hitoho engo ulofahon'ngki símeho wop'ingo mikun'imposo nejapiwo'n'ngkiso hweho.

Nakwo hufa'u síhunehwamne'no lohono eso nol'ihwaloho.

¹² Nje a'amufu, olo hungkuno tango'njo upa'n'imno. Sekwoe hungkuno nehapi imo'nyo'ne so'no nehapi Anitumne'no lohono eso nol'ikutoho. O'o, sekwo hungkuno nehapi'nohino lífijo so'no nom'ne hungkuno peho'neto. Oso'no sekwo eno ul'ikuji eno'nohino eso hoponoho. Sekwo awonoho ul'ikuji awonoho eso nehapi'nohino ul'imno. Sekwo Nehapi Anitumne'no lohono eso hwasyo ose lífijoso Anitu kako tohino sejapoloho.

Anituye a'amu ne sohwo a'amu mnokino'njo somne'no Mpohumo jomo ulososo wop'ingo umokumontonoho.

¹³ A'amu fihwo sekwo'nji humaso sohwo tango u'maso'manji kako Mpohumo jomo ulono. Nom'nehwo símeho wop'ingo'njo humaso'manji kako Anitumo isamoyoka ul'ihwosi Anituye yofe ho'nomayo'ne ta walono. ¹⁴ A'amu mnokino'njohwo humaso'manji kako hwe engo a'amu Anituye símeho a'amu somo mokosyohumayo somne'no joho ulono. Hofiko nop'ikuji hwone mijo ahopo ehas'ikuji a'apahopo aho ulonjimokukui Hwe Engo Jisas sohomo wop'ingo umokinyo'ne jomo ulife. ¹⁵ A'amu hiso Hwe Engo sohomo símeho hi'ntnnono nehapi uy'wo'n'ngkohoho'manji Hwe Engo sohomo jomo ul'ihwoso'no oso Hwe Engo kako mnokino'njo sohomo wop'ingo umokumontonoho. A'amu mnokino'njo sohwo hon'ngkano wonyo'njo'manji Anitu wonyo homo somo wae weeo'montonoho. ¹⁶ Sekwo hon'ngkano wonyo imalofo'manji sen'ngkwa'wehwosamo yoloho ul'imno. Sekwo sen'ngkwa'wehwosanjimne'no Hwe Engo sohomo jomo ul'ifijo so'no kako nosefo'mahwosi wop'ingo wosemokumontonoho. A'amu hon'ngkano wonyo ane símeho anga'nohino'njo sohwo kako Hwe Engo sohomo jomo uloso'manji Hwe Engo sohwo yokumpohn'nyo ufo'ma'mntonoho. ¹⁷ Ilaija Anituye hungkuno límojo sohwo kako nakwo pa'nyo humamojo hweho. Kako símeho anga'nohino'njo nohumanto Mpohumo ifoyo masiyo'ne jomo ulahon'ngki soswo hufa'u síhune nom'ne hwasyopo uyakolofontan'ngki ifoyo mahu'mmojofoho. ¹⁸ Oso hohosohonta Mpohumo ifoyo siyo'ne apa'no jomo ulahon'ngki ifoyo syahon'ngki yo'mayo nonyo wosopayo apa'no foka'mentisofoho.

A'amu Anituye hon'ngkanomo hwosopeefososo nakwo asomo ut'imano.

¹⁹ Nje a'amufu, hwe fihwo sekwo'nji humaso sohwo kako Anituye hungkuno ne somo ul'iko'manto hon'ngkano wonyomo apa'no in'ngkaweso'manji nom'ne sohwo oso a'amu huhwo sohomo hon'ngkano wop'ingomo asomo ipemotasoso so'no ole so'no huno f'isyaf'isyo. ²⁰ A'amu fihwo kako nom'nehwo hon'ngkano wop'ingomo asomo ipemotaso so'manji kako oso hwe wonyo sohwoe huyo'mangoso tikano mta'ni iwosipema'masofoho. Anitu kako hwe wonyo sohwoe wonyo hon'ngkano somo wae weeo'montonoho. Hungkuno osohopeho.

1 Pita

Olo Iyoswo Simo'mjo loso Saimoun Pita Mt'i'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti-tili* (33) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo simo'mjo loso Saimoun Pita mt'i'mokumentisofoho. Pita kakoe anga Mpetisaita humanto inaniku syoho imojo hweho. Tifi kako Jisasiye inomokomoyo imo'nimentisofoho. Pita olo iyoswo hiloso a'amu Jisasimo iningkunyoso hofikoe angopo uliko'mantifi hwaho engo Pountos, Ngkolesiya, Kapotousiya, Esiya, Mpitiniya, oso'mmeemne'no mt'i'mokumentisofoho. Hwapingo olo iyoswo mt'i'mokiyoso olenoho. Yo'mayo tango ni'hu'no toho pa'nyo oso a'amu homo somo uma'monto yahonngki Pita nakwo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyihwasi Anituye songo ne'no humayo so'no wohontohumano. Hofikimo Pita ose ulimonto mt'i'mokumentisofoho. Olo Pitafe iyoswo ko hiloso Sailas umti'mokiyimentisotikeno. Sailas Pitafe Ngkilik hungkunoso ito'no mihwajonto mt'i'mokumentisotikeno. Olo iyoswo loso Pita anga Loum humanto mt'i'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofa lihwasi tifi uningkohwano.

¹ Ngko Pita'ni Jisas Kilaisiye hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho'njo hwo'nyoho. Sekwo a'amu Anitu sehwsopo'mentiso soku sekwo sekwoe pone hwapingo sopo nuliko'mantifi hwaho Pountosi'nji Ngkolesiya'nji Kapotousiya'nji Esiya'nji Mpitiniya osopmmeemne'no humpo'mentohofa sokune'no olo iyoswo loso semti'mokiyalokweno. ² Anitu kako sekune'no huno syasyefisyonto kako sekumo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne sehwsopo'mentiso kuyoho. Oso'no sekwoe simeho mo'mo Anituye Towahunu Wopingo sohwo kako syoho yalofoho. Osopo nohumanto kako Jisas Kilaisiye hungkunomo sekwo tifi nto'no iningkafitne so'no kako sekwoe honingkanu wonyo somo wae yasemofo'ne syoho iwo'ningkisofoho. Jisas Kilais kakoe honiyo sekumne'no usihuma'mentiso so'no sekwoe wonyoso wae yaofahonngki sekwo a'amu songo pa'nyo kiho'maso kuyoho. Anitu sekune'no simeho wopingo umo'nyo so'nji kakoe hitoho engo so'nji sekumo engo weesemofono.

Nakwo songo ne'no humayo'neso ahwomomo nehontohumaho.

³ Anitu kako nakune'no hitoho engo ulofahonngki kakoe hwomu Jisas Kilais nakwoe wonyo'ne poyo pe'nyo'ne uhwatimentisofoho. Jisas nope'ningkahonngki Anitu kako apa'no songo ulika'mentiso so'no nakwo kakoe a'amu ne imo'nontani olohonta nakwoe yahino songo'nji humalohwone hn'nwi kako asomo netimayo'ne hontohumalohwono. Oso'no nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kaningkwohwo Anitu osohumo isamoyoka ulihwasi kakoe yofe woho'nomano. ⁴ Yo'mayo wopingo nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi maneso Anitu kako ahwomomo ho'nahumentisoso weho. Oso yo'mayo wopingo ahwomomjo wojo hiso wonyo mmo'nonehoho. O'o, ne'no nowentihwonefoho. Anitu kako oso hiso nto'no esyohumanto nakune'no ahwomomo motohontonemokosyohumaho. ⁵ Sekwo Anitumne'no huno ne'no syafisyontifi simeho hi'ntnnono uyiwon'ningkohofa so'no Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji

hofiyo semokosyohumentan'ingkuhwosi sekwo yo'mayo wop'ingoso womantifeho. Sikuno moi'wo imo'noso sohonta Jisas nakumo asomo netimayo'ne poso sohonta yo'mayo wop'ingo nakumne'no nto'no esyohumasoso utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no uhwonantanoho.

⁶ Sekwo Anitu yo'mayo wop'ingo sejapone so'no huno syafisyikuji simonyo fiyimno. I oso'no olohonta yo'mayo tango se'mayo so'no sekwo iyoho sen'ingkuhwoloho. O'o, yo'mayo wop'ingo sekwo tifi no'mo mapitne so'no sekwo huno syafisyikuji simeho wop'ingo'nji fosyohumamno. ⁷ Anitu kako ole syofisyalofoho. Yo'mayo tango u'masoso hofiko ngkine'no simeho hi'ntnnono ntopalokwofoso yokumpohn'nyo uto'monnoho. Anitu kako ose syofisyalofoho. Oso pa'nyoso a'amu ahwomo yokino mti'mokuwo'n'ingkohoho sohwa hofiko ahwomo yokinoso toho engo sopo iloho yontifi yo'mayo hintalinyoso moi'wo imo'n'ingkahon'ingki ahwomo yokino ne'nohinoso lifawowo'n'ingkisofoho. Oso ahwomo yokinoso sekwoe simeho hi'ntnnono Anitumo uyalokwofo somo muyakolofoneho. O'o, oso ahwomo yokinoso wonyo imo'n'ingkuhwoso'no sekwoe simeho hi'ntnnonohino uyoso ne'no nowentihwonefoho. Yo'mayo tango se'masoso sekwoe simeho hi'ntnnono uyoso yokumpohn'nyo imo'n'ingkuhwoso'no ne'no nowentihwonefoho. Oseso Jisas Kilais utihwa'nyopo pihwoso'no sekwo simeho hi'ntnnono uyalokwofo so'no sekwoe yofe engo nomafikuji Kilaisiye yokumpohn'nyo so'nji nomafikuji ne'no nohumantokutnefoho. ⁸ Sekwo Kilaisimo muhwonyo'njo ko yontifi kakine'no sekwo simeho umentohofofoho. I olohonta sekwo kakimo muhwonyo'njo yontifi kakine'no huno ne'no syafisyontifi simonyo yalokwofo. Oso simonyo iyo hiso yo'mayo hwahoponjo somne'no simonyo iwo'n'ingkohoho somo hwofilo'nniyofoho. U a'amu hofiko oso simonyo iyo homo somne'no huno muyoso hofikoe huno nto'no ehohosasiyo'neso nakwo pipi ufo'manehwono. O'o, awonoho. ⁹ I hwapingoso nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no Anitu kako nakwoe huyo'mangoso songo imokalofoho. Huyo'mango songo hiso Anitu'nji ne'no humayo'nefoho.

¹⁰ Oso wop'ingo Anitu nelohofalokunjo so'no hohonta a'amu Anitu hungkuno uyahon'ingki limotofo sohwa hofiko hungkuno hiso ifalifaliyo mti'mokontifi hwapingo ne so'no wejokwojosyano lontifi syoho engo ko imentohofoso hofiko hwapingo ne so'no huno mosyafihu'mmentohofofoho. ¹¹ Kilaisiye Towahuno osohwo kako hofikoe simeho mom'mo nohumanto hofikimo ulimento, Tifi no'mo Kilais kako tohino kengo kengo mahwosi kako yofe engo manefoho. Ose ulahon'ingki hofiko ulimentohofi, Sikuno ntisomo imo'noneto. Oso sikuno homo somo peho peho imo'noneto. ¹² Oseso Anitu hofikimo utihwamento, Ngko olo hungkuno selalokwe loso sekwoe sikuno lomne'no moselalokuyohono. O'o, a'amu tifi imo'n'ifijo osomne'no lalokweno. Ose lutihwamentisofoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso sohwa hofiko olo hungkuno loso sekune'no mti'mokumentohofofoho. Oseso olohonta a'amu Anituye hungkuno wop'ingo selimentohofoso oso hungkuno hiso selimentohofofoho. Anitu kakoe Towahuno Wop'ingo ahwomo mta'ni uhwojahon'ingki oso Towahuno huhwo sohwo kakoe yokumpohn'nyoso oso a'amu somo uyahon'ingki hofiko oso hungkuno hiso selimentohofofoho. I a'amu ahwomomjoso hofiko Anituye hungkuno hwapingo ne so'no wotipemantifi'no yalokwofo. Neso hofiko huno muyofoho.

Nakwo kiho'maso'nji humayo'ne Anitu nakumo joho nelalofoho.

¹³ Oseso sekwo sekwoe hunoso nto'no ikwesyaŋsyikuji nto'no fohontohumamno. Yo'mayo yahino wonyoso ikutoho. O'o, sekwo Jisas Kilais kako utihwa'nyopo asomo pihwosi kako sekumo yo'mayo wopingoso sejapone so'no huno syaŋsyikuji nto'no fesyohumamno.

¹⁴ Hohonta sekwo Anitumne'no huno ito'no maseyo sohonta sekwoe simehoso kako wonyo umo lonte osomo sekwo iningkamotofofoho. I oso hiso apa'no ikutoho. O'o, sekwo Anituye mehomi soku, sekwo kakoe hungkunomnohini finingkamno. ¹⁵ Anitu kako kakoe mehomi imo'nyo'ne sehwasopo'mentiso sohwo kako wonyo ane humaso so'no sekwo hoku Anitu pa'nyo honingkano wonyo'maso hmomo'nimno. Oso'no nakwo yo'mayo iwo'ningkuhwoneso honingkano wonyo'maso uyano.

¹⁶ Hwapingoso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa hofiko ole mti'mokumentohofi,

Anitu nalimento, Ngko honingkano wonyo ane hwo'nyoho.

Oso'no sekwo hoku honingkano wonyo ane fesyohumamno.

Ose mti'mokumentohofofoho.

Anitu kakoe Hwomu Jisas Kilais olo hwaho lopo uhwatimentiso sohwo kako nakumo mpe enemayo'ne kakoe honiyo usihumanto pe'nimentisofoho.

¹⁷ Sekwo Anitumo jomo ulantifi, sekwo ole uliwo'ningkohofi, Mpohwo. I ose ko ulontifeso ole so'no fisyafihupmno. Naningkwohwo huhwo sohwo kako a'amufe yofe engo somne'no mosyafisiyo'njo iwo'ningkisofoho. O'o, kako a'amu anga'no anga'nohino sofe yahino somne'no kako yano ilofwo'ningkiso hweho. Oso'no sekwo Anituye mehomi olo hwaho lopo humalofo soku olo hwaho loso sekwoe hwapingopo'maho. O'o, kihn'nawo'nnyo kuyoho. Sekwoe hwapingo neso ahwomomnoho. Oso'no sekwo olo hwaho lopo nohumafikuji sekwoe yahino so'nji hano emoyo so'ntnno huno nto'no fisyafihupmno. Anituye simehoso tango ifisyimofanoho likuji huno nto'no fisyafihupmno. ¹⁸ Sekwo huno moi'wonoho. Hohonta sekwo sekwoe ajuyohwasafe yahino somo tipemantifi ne ane siki humamotofofoho. I oso honingkano sikiho homo somo humentaningkofi Anitu kako mpe esemanto isihutofosema'mentisofoho.

Anitu kako sekumo mpe esemayoso yo'mayo hwahoponjo hamniyoho wonyo imo'niwo'ningkiso oso'nji mpe esema'mentiso'maho. ¹⁹ O'o, kako sekumo Kilaisiye honiyo oso'nji mpe esemanto isihutofosema'mentono. Oso honiyoso olo hwaho lophonjo hamniyoho hopi'nono mihu'mokininkuhwosi oso honiyo homo somo mpe iyoso hopo'maho. Oso hohosohonta a'amu hofikoe wonyomne'no yahu *sipsip* wonyoangkafo'nohini wonyo ane'njoso fonjokisahumotofofoho. Oso pa'nyoso Kilais kako honingkano wonyo nihu'no ane sohwo kako nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentisofoho.

²⁰ Nakwoe hwaho mamti'mokiyo sohonta oso syoho homo somne'no Anitu kako Kilaisimo uhwasopo'mentisofoho. Kilais huhwo sohwo kako olohonta sikuno moi'wo umomo'monte somo sekumo wopingo selohofonezo utihwa'nyopo nto i'mofapohoho. ²¹ Kilais kako sekumo nosefo'mahoninkgi sekwo Anitumo simaho hi'ntnnono uyalokwofo. Anitu kako Kilaisimo apa'no songo ulikafonto yofe engo uyimentiso so'no sekwo huno olo so'no seyohoho. Anitu kako sekumo apa'no songo woselika'montonoho. Oso'no sekwo oso hiso'no simaho hi'ntnnono uyikuji simaho wopingo'nji fohontohumamno.

Nakwo nom'ne a'amu somne'no simaho ne'njo uyano.

²² Sekwo Anituye hungkuno ne somo iningkowalokwofo so'no sekwoe simeho wonyo ane pa'nyo imo'ningkohoho. Sekwo sekwoe yo'mayo so'no huno mosyafisiyo'njo yontifi sekwo nom'ne a'amu somo simeho uyalokwofo. Oso sekwo simeho ne'njo uyo hiso mango mta'nnohini likutoho. O'o, sekwo nom'ne a'amu somo simeho ne'njo uyo so'no syoho yokumpohn'nyo fiymno. ²³ Sekwoe songo humayo yahinoso songofoho. Oso songo humalofo hiso seningkwowho'ya'u mta'ango'maho. O'o, Anitu engolopohamo songo humaso sohumta'angofoho. Naningkwowho ya'u siko nakumo songo humayo nejapiwo'ningkisiyoso moi'wo umo'nimontonoho. Olo nom'ne songo humayo songo loso Anituye hungkuno ne mta'angofoho. Kilais Anituye hungkuno sohwo songo ne'no humayo'neso hwapingo hweho. ²⁴ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa ole mti'mokumentohofi,

Nakwo hwe moya'mi olo hwaho lopo humalohwone hn'nwi hoja pa'nyo'nwoho.

Yo'mayo yofe engo, ou, ho'yango engo mentaneso hoja pa'nyoso silifiyo lonto yofoho iwo'ningkisofoho.

²⁵ I oso'no nakwoe Hwe Engo sohwoe hungkuno engolopohamo ne'no nowentihwonefoho.

Ose limentohofofoho. Oso hungkuno wopingo hiso hofiko sekune'no selimentohofofoho.

2

Nakwoe Hwe Engo Jisas sohwo kako engkwosaho fompokumo miyo'njo ne'no wontnnawo'ningkiso pa'nyo hweho.

¹ Sekwo yo'mayo yahino wonyoso foho'naopmno. Hwasyo hungkuno so'nji hungkuno mango'nohinojo so'nji foho'naopmno. A'amu ho'yango engo'njo somne'no simeho tohino semnyoso foho'naopmno. U nom'ne a'amu somne'no sitofo ujoso foho'naopmno. ² Nakwo huno nayohoho. Mehomi we'eso hofiko amno wonantifi humotaho'nohini liwo'ningkohofofoho. Oso pa'nyoso sekwo Anituye hungkuno ne somne'no humotaho filimno. Oso hungkuno hiso sekwoe huyo'mangomnefoho. Oso hungkuno amno pa'nyoso sikuno huhwo huhwi noningkuji yokumpohn'nyo nito'ningkuji Anitu'nji wopingo wohumantifeho. ³ Anitu kakoe yahino wopingo setihwamaso so'no sekwo iningkawentifi oso homo somne'no huno syafisyontifi oso yahino me'wampe'njofoho lalokwofo.

⁴ Sekwo Jisas Kilais songo ne'no humawo'ningkiso sohumo u'mapmno. Kako engkwosaho fompokumo miyo'njo engolopohamo ne'no wontnnawowo'ningkiso pa'nyo hweho. A'amu hwahoponjoso hofiko oso engkwosahoso nakwolaho lonti'fi wae yao'mentohofofoho. I oso engkwosaho homo somo Anitu kako nohwosopento yofe engo mulimentisofoho. ⁵ Sekwo hoku ango yokino fompokumo miyo'njo ne'no wontnnawowo'ningkiso pa'nyo soku Jisas Kilaisimo nu'mafikujo'no Jisas kakoe ango ne wasemokumontonoho. Oso ango homo somo kakoe Towahuno wohumamontonoho. Osopo sekwo kakoe syoho ulohofiyo imo'ningkuji Anitumne'no yo'mayo syohoso ikujo'no Anituye simeho wopingo umokumno. Oso'no nakwo Jisas Kilaisimne'no yo'mayo syoho yasoso'no Anitu kakoe simeho wopingo umo'nimontonoho. ⁶ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa Jisasimne'no ole mti'mokumentohofi,

Upa'nimno. Ngko ango yokino hopi'nonohino somo yokumpohn'nyo itofomokosyohumayo'ne engkwosaho wopingo wonyoangkafo anga'nohino sohumo uhwsopo'mentohefoho.

I oso engkwosaho hiso ngko pone songo Saiyon sopo wonjahumentohofoho. I a'amu hofiko oso engkwosaho wonjahumentohofoho sohumo hofiko simaho hi'ntnnono uyikuji hofiko kakine'no wonimango munonehoho.

Ose mti'mokumentohofoho. ⁷ A'amu Kilaisimo simaho hi'ntnnono uywo'n'ngkohoho somo oso engkwosaho Kilais sohwo kako hofikimo hofiyo ufo'ma'montonoho. I a'amu kakimo simaho hi'ntnnono muyo'njo somo kako mufo'manehoho. Ole mti'mokumentohofi,

Olo sojo engkwosaho pa'nyo a'amu ango injuwo'n'ngkohoho sohwa nakwolaho lontifi syoho iyo sohwa hofiko wae yao'mentohoho loso olohontajo engkwosaho loso angomo sosofitoho'ne hwapingo imo'n'ngkohoho.

Ose mti'mokumentohofoho. ⁸ I nom'nepo a'amu simaho hi'ntnnono muyo'njo somne'no hofiko ole mti'mokumentohofi,

Oso engkwosaho ho'nao'mentohoho sohumo a'amu hofiko entofomafikuji wopiwesyantifeho.

Ose mti'mokumentohofoho. A'amu hofiko Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohofoso hofiko oso hungkuno homo somo entofomafikuji hofiko wopiwesyantifeho. Anitu kako oso yahino hiso i'mofapone so'no huno uyimentisoso ne imo'nementisofoho.

Nakwo hwe moya'mi Anituye temtitofo'nwoho.

⁹ Sekwo sokumo Anitu kakine'no sehwsopo'mentiso so'no sekwo kakoe a'amu ne imo'nimentohofoho. Sekwoe Hwe Engo nemokosyohumayo sohwoe syoho ulohofiyo kuyoho. Oso'no Anitu kako sekumo hon'ngkano wonyo ane imo'nyo'ne sehwsopo'mentiso kuyoho. Sekwo Anituye a'amu ne sokumo kako sekumo wopingo selohofiwo'n'ngkiso so'no nom'ne a'amu somo filutihwamno. Ole nakumo naloho'mento, Simo'mo sekwo sikwo'mjoho'mo nohumentan'ngkofi kako kakoe pomponaho wop'ngopo meshumaji'mentisofoho. ¹⁰ Simo'mo sekwo a'amu sikiyo pa'nyo humamotofoho. I olohonta sekwo Anituye temtitofo neku humalofo. Hohonta Anitu kako sekune'no hitoho ulo'mentiso so'no sekwo huno maseyo kuyoho. I olohonta kako sekumo wopingo seloho'mentiso so'no huno seyahon'ngki sekwo simaho ne'njo uyalokwofo.

Nakwo Anituye syoho ulohofiyo umo'nano.

¹¹ Nje a'amu soku sekwo olo hwaho lopo kihn'nawo'nnyo kuyoho. Sekwoe hwaho neso olopo mauryoho. Ahomomo weho. Oso'no ngko olo hungkunolo waselimonne'no yohono. Sekwo yo'mayo hwahoponjo yahino so'nji sekwoe yo'mayo wonyoso simaho umo lonte so'ntnne'no hohujo fikinjaopmno. Oso yahino wonyo sohwo kako nakwoe huyo'mango nonto wonyo namokonoho likuji hohujo fikinjaopmno. ¹² Sekwo a'amu Anituye hungkunomo in'ngkawowo'n'ngkohoho soku sekwo a'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohoho so'nji ajwopo nohumafikuji sekwo hon'ngkano wonyo ane hano nto'no fiwanimno. Sekwo a'amu Anituye hon'ngkanomo in'ngkawowo'n'ngkohoho so'no hofiko sekumo sitofo seliwo'n'ngkohoho oso a'amuso hofiko ikinjaofonti'fi sekwoe syoho wopingo somo sehononti'fi oso sikuno Anitu kako hungkuno ikwoloho'ne poso sohonta hofiko Anitu kakoe yofe noho'nomapitnefoho.

¹³ Sekwo Anitumne'no huno nto'no syafisyikujimanji olo hwaho lo-ponjo hwe engo yofe hwofilo'nnyo sohwo hwaho lopo sekumo semokosyohumawo'ninkiso sohwoe hungkunomo tifi finingkamno. Anitu kako sekumo hofikoe sifilaku'nyo'mo sehumajimentiso so'no sekwo kakoe hungkuno somo haloho popmno. ¹⁴ Oso hwe yofe engo hwofilo'nnyo huhwo sohwo nom'ne a'amu yofe engo'njo sohwo enjwa'mo humalofo. Oso huhwafe hungkunomo tifi finingkamno. Hwe yofe engo'njo sohwa hofiko hofikoe syoho ulohofiyo sohwa hofiko a'amufe yahino wonyo somne'no tohino uyo'ne uhwaikujinom'ne a'amuso hofiko hwe engo sohwoe hungkunomo haloho pewo'ninkohoho osohwafe yofeso woho'nomantifeho. ¹⁵ Anitu kako olo so'no umo'ninkohoho. Sekwoe yahino wopingo'nohinyahoningkuji a'amu hofiko Anituye syoho wopingo somne'no sitofo liwo'ninkohoho sofe huno wonyo syafisyiwo'ninkohoho somo sekwoe yahino wopingoso hofikoe mangomo mampi'nyo umokumontonoho. ¹⁶ Sekwo oso honingkano hungkuno Mouses sejapmmmentiso somta'ni Anitu isihutofosema'mentisofoho. I oso'no sekwo honingkano wonyoso nihu'no mifitnnehofo. Sekwo ole likutoho. Ngko Anituye a'amu ne nto imo'nimaleno. Oso'no ngko honingkano wonyo i'imeso tohino moma'mnehono. Ose likutoho. O'o, sekwo oso yo'mayo hungkuno homo somo hohujo ikinjaofikuji sekwo Anituye syoho oso'nohinyulohofiyimno. ¹⁷ Sekwo nom'ne a'amufe yofeso monje isyikutoho. O'o, sekwo hofikoe yofeso foho'nomapmno. I Anituye a'amu ne somne'no simaho uyikuji hofikimo wopingo'nohinyulohopmno. Sekwo Anituye hungkunomo haloho pekuji kakoe yofe foho'nomapmno. Hwe yofe engo hwaho mokosyohumayo huhwoe yofeso foho'nomapmno.

Jisas Kilaisiye hwotohomo inimokoho'nawehwasi tohino womano.

¹⁸ Sekwo syoho ulohofiyo soku, sekwo sekwoe hwe engo nosemokosyohumawo'ninkohoho sofe hungkunomo haloho popmno. Hofikoe hungkuno homo somo haloho pekuji hungkuno homo somo sekwo enjwa'mo fosyohumamno. Hwe engo wopingo selohofiwo'ninkohoho somnohini'maho. O'o, hwe engo wonyo selohofiwo'ninkiso sohwoe hungkunomo enjwa'mo fosyohumamno. ¹⁹ Sekwo Anitune'no honingkano wopingo'nohinyikujo'no sekwoe hwe engo nosemokosyohumawo'ninkohofoso hofiko tohino siki sejapikujo'no sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo ne'no lohofikujo'no Anitu kakoe simaho wopingo umo'nimontonoho. ²⁰ Sekwo honingkano wonyo imofikujo'no hofiko tohino sejapikujo'no sekwo timo'nohinyuhwontohumentaningkuji Anitu kako sekune'no hitoho mulofe'njo umontonoho. I oso'no sekwo honingkano wonyo ane wopingo'nohinyontaningkuji hofiko sekumo tohino siki sejapikujo'no sekwo timo'nohinyuhwontohumentaningkuji Anitu kako sekumo wopingo waseloho'montonoho. ²¹ Hwapingoso oso tohino siki mayo yahino homo somo iningkayo'ne Anitu kako sehwsopo'mentisofoho. Kilais kako sekwoe wonyomne'no tohino ma'mentiso sohonta kako tohino siki mayo'ne yahinoso hofiyo'no setihwamentisofoho. Kakoe hwotohomo finingkamno. ²² Jisas kako honingkano wonyoso nihu'no mimmmentisofoho. Kakoe mango mta'ni hwasyo hungkunoso maho'nimmmentisofoho. ²³ Hofiko kakimo sifajo ko ulahoningkofi kako hofikimo sifajo aku mulimmmentisofoho. Hofiko tohino ko uyahoningkofi kako ole mujofoho. Hwangku ngko tohino mikunimposo wosejapmmmonnoho. Ose mujofoho. O'o, Jisas kako Anitu a'amufe yahino somne'no yano nto'no ulofiwo'ninkiso sohwoe ahomo yo'mayo hiso ho'nahinonto

kako Anitu ufo'mayo'ne hontohumamentisofoho. ²⁴ Jisas kako kakoe a'apaho wopingo somo nakwoe wonyo hungkunoso kotosahon'ngki kako iyo hwojiyafiku'nnyo somo pe'nimentisofoho. Oso hopo sopo nope'nonto oso yahino wonyo nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumamojo somta'ni wopingomnohini un'ngkowantanoho. Jisas nakwoe wonyomne'no tohino mikun'imposo ma'mentiso so'no kako sekumo wopingo semokumentisofoho. ²⁵ Hohonta sekwo yahu *sipsip* pa'nyo hon'ngkano hwasyomo uhwasopentifi we'mo imo'naofamentohofofoho. I olohonta Kilais sekwoe huyo'mango semokosyohumawo'n'ngkiso sohwo kako asomo nosetimahon'ngki sekwo kakimo yahu *sipsip* pa'nyo soku in'ngkwalokwofo.

3

Hwe moya'misiyoswafe hungkunofoho.

¹ A'amu nom'ni hwamne'no syoho ulohofiyiwo'n'ngkohoho sohwa kakwo'yohumo enjwa'mo humawo'n'ngkohoho oso pa'nyoso sekwo moya'mi hwehwanjo sofasi sekwoe hwehwafe hungkunomo enjwa'mo fesyohumamno. I hwehwo huhwo sohwa hofiko Anituye hungkunomo tifi min'ngkayo'njo ikujo'no sekwo hofikimo hungkuno pi'n'ngo luti'hwafikutoho. O'o, hofiko sekwoe yahino wopingo somo sehon'ngkuji wopingofoho hnn'ngkuji hofiko huhwa sekwoe Anitumo tifi wosen'ngkapife. ² Sekwoe hwehwo sohwa ole wolantifeho, Nje ape kako Anituye hungkunomo tifi in'ngkawowo'n'ngkisosi kako yahino wopingo'nohini yontesi nje hungkunomo haloho nipewo'n'ngkisiyoho. Oso'no ngko huhwo'ni Anituye hungkunomo tifi un'ngkamo. Hofiko sekwoe hon'ngkano wopingo somo sehon'ngkuji ose wohnnantifeho. ³ Moya'mi sofasi sekwo sekwoe a'apaho somne'no a'amuso wonahonife likuji wokoso yo'mayo yo'mayo manji'mofo songo oso ikuji mijiyomjo oso yo'mayo so'no huno pi'n'ngo syafihu'n'ngkutoho. ⁴ O'o, sekwoe simeho ajwomo'mo oso wokoso wonyoangkafoso fotofahin'mno. Oso simehomjo wokoso hiso olenoho. Sekwo nom'ne a'amu somne'no yoka hungkuno simeho tohino masemnyo'njo sekwoe simeho wopingo'nji fesyohumamno. Oso wokoso hiso muyon'mofe'njo ne'no foto'naweho. Oso wokoso homo somo Anitu kako nokohon'ngkuhwosi kakoe simeho wopingo umo'n'montonoho. ⁵ Hohonta moya'mi sofa hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono umotofo sofa hofiko oso simeho'mjo wokoso hiso foto'n'mentohofofoho. Oso wokoso hiso nofoto'nontifi hofikoe hwehwafe hungkunomo enjwa'mo humamentohofofoho. ⁶ Apilohamiye ape Sola, kako ose imojiyoho. Sola kako Apilohamiye hungkunomo tifi in'ngkawento nje hwe engo hwosoho ulimentisofoho. U sekwo oso Solafe yahino somo tifi in'ngkafijo'manji sekwo yo'mayo hungkuno sekwoe hwehwo sohwa selifijo so'no iyoho masenonehoho. Oso'no sekwo Solafe mehomi umo'nantifeho.

⁷ Sekwo hwe ape'njo sohwasu sekwo huno wopingo tipemafikuji sekwoe ape sofanni hofiyo'no fesyohumamno. Sekwoe yokumpohn'nyo sekwoe moya'mi sofafe yokumpohn'nyo somo yakolo'nnyo hwasoho. Oso'no sekwo hofikine'no syafisyikuji ufo'mapmno. Oso hwoya'mi hofo sofamo Anitu kako hofikimo wopingo uloho'mentiso so'no hofiko sekwo'nji songo ne'no humantokutnnefoho. U sekwo oso hwoya'mi sofamo wopingo ulohofikujo'no sekwo Anitumo yo'mayo so'no jomo ujoso yo'mayo wonyoso sekwoe mampaho Anitumo jomo ujo somo maseholofonehoho. O'o, kako wosepa'n'montonoho.

Nakwo simeho afa in'ingkohwasi wohumano.

⁸ Olo hungkuno losojwaofoneso ngko sekwo a'amu hopi'nonohinokune'no waselimonne'no yohono. Sekwo simeho afa in'ingkuji nom'ne a'amu somo simeho uyimno. Sekwo sen'ing kwa'wehwosamne'no hitoho selof'wo'n'ing kiso pa'nyoso sekwo a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho selof'hwoso'no wop'ingo ulohopmno. Yokumpohn'nyo yahinoso foho'naopmno. ⁹ U, a'amu sekumo wonyo selohof'kujo'no u sekwo hof'kimo aku uyo'eno. Hof'ko sitofo sel'kujo'no sekwo sitofo aku nul'ikutoho. O'o, sekwo Mpohumo oso a'amu homo somo simeho pompengo umof'ne isamoyoka ulimno. Sekwo ose ikujo'no Anitu kako wop'ingo waseloho'montonoho.

¹⁰ A'amu fihwo kako Anituye hungkuno fehohnjo mti'mokumentiso sohwo ole mti'mokumento, U a'amu kako ngko simeho wop'ingo'nji wohumamo lihwo'si'manji kako hungkuno wonyo'nji hwasyo hungkuno'nji malonehoho.

¹¹ Kako yahino wonyo somo hohujo ikinjaof'hwosi kako yahino wop'ingo'nohini uyono.

Kako simeho pompenjiyo so'no syoho ihwosi oso yahino wop'ingo hiso notipemahwosi oso yahino homo somo tifi un'ingkaweno.

¹² Anitu kako kakoe a'amu yahino wop'ingo'njo somo uh-won'wo'n'ing kisofoho.

Oseso Anitu kako s'ikuno engolopohamo hof'ko jomo uli'wo'n'ing kohoho somo haloho pewo'n'ing kiso hweho.

Oseso Anitu kako a'amu hof'ko wonyo iwo'n'ing kohoho somo uhwononto kako hof'kine'no simeho tohino um'ingkuhwoso'no kako tohino uyo'ne hweho.

Ose mti'mokumentisofoho.

Nakwoe yahino wop'ingo iwo'n'ingkuhwone somne'no tohino mayoso wop'ingofoho.

¹³ U sekwo hon'ing kano wop'ingomo wowano likuji yokumpohn'nyo yoho'n'ifijoso wonyo tihwo wasemokumontolo. O'o, awonoho. ¹⁴ I oso'no sekwoe yahino wop'ingo somne'no tohino maf'kuji u sekwo simonyo engo fiyimno. I oso'no sekwo sekwoe yahino wop'ingo somo in'ing kowentan'ingkuji hof'ko nosehon'ingkuji hof'koe yahino wonyo so'nji sekumo iyoho wesemofano likuji selohof'kujo'no sekwo iyoho sen'ingkuhwoloho. Huno pi'n'ingo sey'hwoloho. ¹⁵ O'o, awonoho. I Kilais kako jije Hwe Engo imokohojo'no kako'nohini wokumokosyohu-mano. I oso'no a'amu hof'ko sekumo ole woselohonantifeho. Sekwo yo'mayo wop'ingoso womano lontifi hontohumalofoso peho'neto. Ose selohon'ingkujo'no sekwo hof'kimo hungkuno asomo komo'no ujo'neso sekwo nto'no fesyohumamno. Hungkuno hiso hof'kimo hofiyo'no filut'ihwamno. Sekwo hof'koe hunomo monje isy'ikutoho. ¹⁶ U sekwo yo'mayo iwo'n'ing kohoho so'no sekwoe simeho sohwo wonyo hwosoho makijo'njo yoso'manji a'amuso hof'ko sekwo Kilaisimo in'ing kowalokwofo so'no sitofo sel'kujo'no hwangku sohonta hof'ko hwasyo hungkuno sejo so'no won'imango engo un'imontonoho. ¹⁷ U nakwoe yahino wop'ingo iwo'n'ingkuhwone somne'no Anitu ole lososo tohino womapife lososo tohino mayoso wop'ingofoho. U yo'mayo yahino wonyo somne'no nakwo tohino manoho lihwasu miyanehwono. Oso hiso n'ihu'no wonyofoho.

Kilais kako nakwoe wonyo wae yaofo'ne pe'n'imentisofoho.

¹⁸ I nakwoe Hwe Engo Kilais kako wonyo ni'hu'no ane sohwo kako Anituye pone'no upenemotasimo lonto nakwoe wonyo'mne'no sikuno anga'nohino somo tohino manto poyo pe'nimentisofoho. Hwe wopingo'nohini sohwo nakwo wonyo hn'nimo nayohope sohwo pe'ningkahonngki kakoe huyo'mango sohwo apa'no songo likafonto kako songo humaho. ¹⁹ Kako nope'nonto kakoe huyo'mangoso tikanomo nowento kako a'amu poyo nto pe'nimentohofoho osomo kakoe hungkuno wopingo luti'hwamentisofoho. ²⁰ Oso a'amu hiso hofiko Niwa nohumentanngki hofiko Anituye hungkunomo hwotoho hmotofofoho. Oso'no Anitu kako hofikoe yahino wonyo somne'no tohino komo'no umentiso'maho. O'o, Anitu kako hofiko hofikoe honngkano wonyoso noho'naofikuji ngkimo simeho wontopantifitikenonto hontohumamentisofoho. Oso hohosohonta Niwa kako yofayokino nomti'mokonto oso yofayokino homo somo a'amu aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u si'hune'nohini humamentohofofoho. Anitu mijopo mta'ni songo nohumentanngkofi asomo uti'ma'mentisofoho. Mijomo mape'nimentohofofoho. ²¹ Oso mijo hiso mijo kiyomayo huyo'mango pa'nyofoho. Niwa'montohwamo Anitu mijo mta'ni songo nohumentanngkofi asomo uti'ma'mentisofoho. Oso mijo kiyomayo yahinoso a'apahomjo kiho wonyoso wae yafo'ne'maho. O'o, Anitu kako nakwoe simeho mo'mo wonyo wae yao'mentiso so'no uti'hwayo'nefoho. Mijo kiyomayo yahino neso olenoho. Kiko ngkimo mijo wokiyonimapi'fe lohoji u kiko Mpohwo Anitumo ole uso, Jisas kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso so'no ngko a'amu songo pa'nyo ji'je honngkano wopingomo nto'no unngkamo. Ose uso. Mijo kiyomayo yahino neso osohifoho. ²² Jisas kako ahwomomno simentisoso osopo nosonto kanngkwowho Anituye aho anga sohohnta'ni humaho. A'amu ahwomomjo hopi'nonohino so'nji yofe engo'njo so'nji yo'mayo yo'mayo yokumpohn'nyo so'nji Jisas kakimo enjwa'mo weho.

4

Nakwo hwahoponjo yahinoso noho'naofihwasi Kilaisimne'no tohino womano.

¹ Kilais kako nakwo'nji olo hwaho lopo nohumentani kako nakwoe wonyomne'no tohino ma'mentisofoho. I oso'no nakwo yokumpohn'nyo ito'nngkuhwasi Kilais kako ma'mentiso hopa nakwo tohino womano. U a'amu fihwo kako Anituye honngkanomo ito'nohino inngkawento yahino wonyo somne'no ni'hu'no ngkilaho ne'no lonteso'no nom'ne a'amu hofiko kakimo tohino uyi'wo'nngkohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako honngkano wonyo somo ni'hu'nahone hohujo nto ikinjao'maho. Honngkano wonyo hiso oso hwe sohomo apa'no momokosyohumanehoho. ² Oseso sekwo olo hwaho lopo nohumafikuji yo'mayo wonyo sekwoe simeho umo lonto a'amu yonte hopa somo inngkakutoho. O'o, sekwo yo'mayo yahino Anitu kakoe simeho wopingo umokiyo'ne somnohini fiyimno. ³ A'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'nngkohoho sofe yahino pa'nyoso sekwo hohonta imotofofoho. Hofikoe yahino hiso olenoho. Apohufo, yo'mayo wonyo somne'no simeho fefoyo, mijo yokumpohn'nyo nontifi nilohoho, wosopayo engo ne'no ni'wo'nontifi siki humawo'nyo, mijo yokumpohn'nyo ne'no ni'wo'nontifi fonifonyo yahino yontifi Anituye hungkunomo hwotoho fewo'nyo, hwahoponjo anitu hwasyo hwoso sohumo hwomtame ulohofontifi kakoe yofe ho'nomayo oso yo'mayo yahino wonyo hiso'no sekwo hi semo'nngkahonngki imotofofoho. ⁴ Olohonta

sekwo oso yahino wonyo somne'no hohujo ikinjaofontifi oso yahino wonyo homo somo sekwo hofiko'nji apa'no miyalokuyohoho. Oso'no hofiko nosehonontifi yomo yontifi sitofo selalokwofo. ⁵ Hwangku sohonta Anitu oso a'amu hisomo hofikoe yahino wonyo homo somne'no hungkuno ikwolofone hohwafo sopo humafikuji osopo Anitu'nji hofikoe hungkunoso ikwolopitnnefoho. Anitu kako oso a'amu songo humalohwone hn'nonji poyo pe'nimentohoho sofe yahino wonyo somne'no yano ilofonehwajiyo'neso nto'no esyohumaho. ⁶ Hohonta Kilais kako a'amu poyo nto pe'nimentohoho sofepono nowento kakoe hungkuno wopingoso uyimentisofoho. Oso a'amu hiso hofiko nakwoe hwaho lopo nohumantifi honingkano wonyo somo iningkawentifi a'amu hopi'nonohinoso pe'niwo'ningkohoho hopaso pe'nimentohofofoho. Kilais a'amu homo somo u'manto hofikoe huyo'mango Anitu'nji humafitne'ento kakoe hungkuno wopingoso ulimentisofoho.

Syoho ulohofiyo wopingo sohwo Anituye pompenjiyoso yano ulofiyonefoho.

⁷ Olo hwaho loponjo yo'mayo hopi'nonohinoso moi'wo umo'nimonto yalofoho. Oso'no sekwo yo'mayo wonyo somo monje yasyikuji huno nto'no syafisyikuji ehohosasesyihwoso'no sekwo yo'mayo so'no Mpohumo jomo uliwo'ningkuno. ⁸ Oso'no nakwo olohonta nohumentaninkuhwoni yahino anga'nohino nom'ne somo yakolo'nnyoso olenoho. A'amu nom'ne somne'no huno syafisyikuji simeho uyimno. Sekwo simeho uyikujo'no hofikoe yahino wonyoso sekumo selohofikujo'no'manji oso wonyo homo somo sekwo sekwoe hohujopo meho'naopmno. ⁹ A'amu nom'neso hofiko sekumo se'mafikujo'no sekwo hofikimo hofiyo ulohopmno. Oso syoho nom'ne a'amu somo wopingo ulohoho so'no iyoho seningkuhwaloho. o'o, simeho wopingo'njo fiyimno. ¹⁰ Sekwo a'amu anga'no anga'nohino sokumo Anitu kako syoho wopingoso sejapmmentisofoho. Oso'no sekwo Anituye yokumpohn'nyoso nomafikuji nom'ne a'amu somo ufo'mapmno. Sekwo ose ikujo'no Anituye syoho ulohofiyo wopingo soku sekwo Anituye yahino wopingoso yano ulofiyalokwofo. ¹¹ Hwe fihumo Anitu kakoe hungkuno lutihwayo'ne syoho uyo so'manji kako wolutihwano. Anitu kako a'amu nom'nehumo a'amumo fo'mayo'ne syoho uyoso'manji Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji oso hwe huhwo sohwo kako hofiyo ufo'mano. Sekwo ose ikujo'no a'amu hofiko nosehoninkuji ole wolantifeho, Jisas Kilaisiye a'amuso wopingo'nohini iwo'ningkohofofoho. Ose likuji hofiko Anituye yofe engo woho'nomantifeho. Kakoe yofe engo so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji ne'no nowentihwonefoho.

Hofiko Kilaisimo wonyo uloho'mtohofo hopaso nakumo wonyo ose'nohini wonelohofantifeho.

¹² Nje a'amu soku yo'mayo tango toho pa'nyoso sekumo wosema'monte'no yalofoho. Sekwo nom'ne tango ne'makwoho likuji yomo ikutoho. O'o, yokumpohn'nyo fosyohumamno. ¹³ Yo'mayo tango se'malokunjo so'no sekwo simonyo fiyimno. Hwapingoso oso wonyo sekumo selohofalokwofoso Kilais huhumo uloho'mentohofofoho. Oso'no Kilais kako asomo poso sohonta kakoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no sekwo simonyo engo ikuji simeho wopingo'nji wohumantifeho. ¹⁴ Sekwo Jisas Kilaisiye yofe aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo so'no a'amu nom'neso hofiko sekumo sitofo selikujo'no'manji sekwo simonyo engo fiyimno.

Hwapingoso Anituye Towahuno yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo sohwo sekwo'nji humaho. ¹⁵ A'amu fihwo kako sekwo'njo ajwo somo humaso sohwo kako a'amu fonjasiyo, yo'mayo yo'mayo hufo, yo'mayo yahino wonyo iyo, a'amufe fisyohumayo somo wonyo imokiyo, oso a'amu huhwo sohwo kako sekwo'nji mohumanehoho. O'o, oso yahino wonyo hopi'nono sekwo'njopo wojo so'no tohino malokwofo so'no nakwo mupo'nanehwono. O'o, sekwo oso yahino wonyo somne'no ni'hu'no ikutoho. ¹⁶ U hwe fihwo kako Jisas Kilaisiye yofe so'no kako tohino tipemaso'manji wonimango munonehoho. O'o, awonoho. U sekwo a'amu Kilais we'e imo'nimentohoho so'no sekwo kakine'no isamoyoka ulikuji Anitu kakoe yofe foho'nomapmno.

¹⁷ Oso sikuno a'amufe yahino somne'no tohino mayoso nto i'mofapohoho. Nakwo Anituye mehomi ne hn'nimo tohinoso kaki'no wone'ma'montonoho. I nakumo oso tohino hiso simo'mo ne'maso'manji a'amu Anituye hungkunomo haloho mapewo'n'ngkiyohofoso Anitu kako tifi no'mo tohino mikunimposo uyonefoho. ¹⁸ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu Anituye hungkunomne'no wopingo'nohino yiwo'n'ngkiso sohwo kako Anitu'nji engolopohamo wonyoangkafopo humayo'ne oso hwe sohwo ito'no fisyohumayo'ne olohonta yo'mayo tohinoso malofoho. I ose'manji a'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohofoso tifi no'mo peho tohino mapitnneto.

Ose mti'mokumentohofofoho. ¹⁹ Anitu kako a'amu fihumo tango u'mano loso'manji oso a'amu huhwo sohwo kako hon'ngkano wopingo'nohini ihwosi kako Anitu kakimo umti'mokumentisoso oso hwoe ahomo wohu-mano. Anitu kako sekumo asomo wosetima'monnoho selimentiso so'no syafisyikuji hunoso ole waseyono. Anitu kako hungkuno selimentisoso ne umo'nimontonoho. Huno ose waseyono.

5

Sekwo hwe engo sohwasi Anituye yahu sipsip somo nto'no mokosyohumamno.

¹ Sekwo hwe engo sohwasimo, ngko hungkuno ole waselimne'no yohono. Ngko huhwo'ni hwe engo hwo'nyoho. Oseso ngko nje timo so'nji Kilais kako tohino engo nomanto pe'n'ngkahon'ngki uhwonimentohofoho. Jisas Kilais asomo poso sohonta yo'mayo wonyoangkafo ne'masoso ngko huhwo'nnonji womantanoho. Oseso ngko olo syoho loso sekwo hwe engo sohwasiye ahopo wohu'meesehumonne'no yohono. ² Sekwo Anituye a'amu ne yahu *sipsip* pa'nyoso hofiko sekwoe ahomo humalofo somo nto'no mokosyohumamno. Olo syoho Anitu kako sejapmmasos loso'no sekwo simaho semo'n'ngkuhwoso'no hofiyo'no fiyimno. Olo syoho hiloso sekwo hamniyoho mayo'ne'nohini ikutoho. O'o, sekwo Anitumne'no syafisyikuji syoho yokumpohn'nyo fiyimno. ³ Oso a'amu Anitu kako sekwoe ahopo sehumaji'mentiso somo sekwo hofikoe hwe engo sohwasi hofikimo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafikuji yoka ulikutoho. O'o, hofiko sekwoe humayo somo sekwoe syoho wopingo somo sehon'ngkuji hofiko oso sekwoe yahino wopingo homo somo hofiko tifi wosen'ngkopantifeho. ⁴ Sekwo ose ikujo'ne'manji Anituye yahu *sipsip* somo mokosyohumayo kakwo'yohwo ne sohwo oso yahu *sipsip* somo woma'mo lihwosi utihwa'nyopo asomo poso sohonta Anitu kako sekumo yo'mayo wonyoangkafoso sejapososo engolopohamo ne'no nowentihwonefoho.

Nakwoe hunoso nto'no syofisyihwasi nakwoe yofeso monje ehiningkuhwasi nom'ne a'amu somne'no hwahopo wopowano.

⁵ Oso'no sekwo hwe songo sohwañnonji sekwoe hwe engo sohwafe hungkunomo enjwa'mo pahumno. Oso'nji sekwo a'amu hopi'nonohino soku Anituye a'amu ne somne'no hwahopo pawomno. Ufo'ma'nimno. Anituye hungkunoso ole nelalofi, Anitu kako a'amu kakoe hungkunomo hwotoho fifijo somo kako hofikimo ilojaofihwosi ngkilaho ulimontonoho. I oso'no a'amu hofiko nom'ne a'amu somne'no hwahopo pawowo'níngkohoho somo Anitu kako hofikimo wopíngo ulohofiwo'níngkiso hweho.

⁶ Oso'no sekwo sekwoe símeho sohwo yo'mayo wonyo umo lonto iwo'níngkisoso monje feehumno. Monje yasyíkuji sekwo Anituye aho yokumpohn'nyo somo enjwa'mo fosyohumamno. Anitu kakoe síkuno jije yofe woho'nokuma'mo lihwozi ou, kako jije yofe ho'nokumayoso hoponoho. ⁷ Yo'mayo tango sekumo se'masoso sekwo Anitu sekumo hofiyo'no semokosyohumaso sohwoe ahopo foho'nahumno.

⁸ Sekwo nto'no humafíkuji Seten sekwoe mango sohune'no i'waho nto'no fiyimno. Seten kako sikisiwojo pa'nyo sohwo hano utíhwa'nyopo emoyonto houhouyo engo lonto a'amumo wonyo umokumonto iwo'níngkiso hweho. ⁹ Sekwo Anitumo símeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyíkuji yokumpohn'nyo lohofíkuji Setenimo mjiyohotofapmno. Sekwo huno seyohoho. Anituye a'amu angomeemjo humalofoso hofiko oso tango sekwo malokwofo hopaso malokwofo. ¹⁰ Anitu kako wopíngo nalohofiwo'níngkiso sohwo kako sekumo Kilaisi'nji ufohi'nyo'ne sehwasopo'mentisofoho. Oso'no sekwo kakoe yofe hwofilo'nnyo so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji ho'nomapijoso sekwo songo ne'no nohumantokutnefoho. Oseso we'enepi sekumo tango se'maso so'no Anitu kako sekumo apa'no wopíngo wasemokumontonoho. Anitu kako sekumo yokumpohn'nyo lohoho'ne sesofitofíhwoso'no sekwo kako'nji yokumpohn'nyo wolohofantífeho. Ikinji ikinjiyo miyofoho. ¹¹ Oseso Anitu kakoe yokumpohn'nyoso moi'wo mmo'nonehoho. O'o, engolopohamo songo ne'no nowentíhwonefoho. Oso hungkunoso nehopeho.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹² Olo hungkuno tífo selalokwe upo'nalokwofo loso ngko Sailasimo ulahoníngko kako mtí'mokalofoho. Ngko huno ole syofísyalokweno. Sailas sohwo kako neníngkwa'wehwo ne hweho. Olo iyoswo loso ngko sekwoe huno Anitu kako nakumo wopíngo nalohofiwo'níngkiso so'no huno nto'no wosyafíhupífenji semtí'mokiyalokweno. Ngko Anitu kakoe yahino so'no huno nyahoníngki sekumo yoloho selohono. Oso'no sekwo olo hungkuno hiloso nupa'níngkuji aho yokumpohn'nyo fíkemokosyohumamno.

¹³ A'amu Mpapilounjo * somo Anitu kako hofikimo sekwo'nji kakoe a'amu ne imo'nyo'ne sehwasopo'mentisofoho. Oso a'amu hiso hofiko sekumo nakwoe a'amufo selalokwofo. Nje hwomu Mak huhwo nje a'amufo selalofoho. ¹⁴ Sekwo hopi'nonohino soku sekwo nom'ne a'amu somo uhwoníngkuji oso a'amu hiso'nji sekwo aho po'nimno.

Sekwo Kilaisi'nji humalofo. Oso'no sekwoe símehoso pompenjiyo'nji fosyohumamno. Nje hungkuno osohohweho. Ngko Pita'ni selohono.

* **5:13:** Osohonta Pita Mpamilounne'no pahnnimo hungkuno Loumne'no limentisofoho. Hwapíngoso a'amu Mpapilounjoso hofíkoe yahino hohontajoso imotofofoho.

2 Pita

Olo Iyoswo Tifinjo loso Saimoun Pita Mt'i'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti-foua'nji* (34) *teti-et'nji* (38) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolikeno olo iyoswo tifinjo loso Saimoun Pita mt'i'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso a'amu simeho hi'ntnnono uyimentohoho somnefoho. Olo iyoswo tifinjo mt'i'mokinyo hwapngoso olenoho. Oso a'amu Jisasimo in'ngkuno soku sekwo a'amu hwasyo hungkuno'njo sohwanne'no i'waho fiymno. Pita kako ose ulimonto olo iyoswo loso mt'i'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso ntipo humanto mt'i'mokumentiso so'no malinyofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu l'hwasi tifi un'ngkohwano.

¹ Ngko Saimoun Pita'nyoho. Ngko Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwo'ni kako'ne hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho'njo hwo'nyoho. Jisas Kilais kako yahino wop'ingo'njo sohwo nakwoe Anituyoho. Kako nakwoe wonyo somjo tohino somta'ni isihutofonemayo'ne hweho. Sekwo soku oso hiso'no upa'nontifi hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono nakwo uyalokuhwone hopa uyontifi Anituye hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo. Olo hungkuno loso sekumne'no mt'i'mokalokweno.

² Sekwo Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisasi'ntnne'no sekwo sikuno huhwo huhwi huno engo fitipemapmno. Huno engo tipemapijoso siko sekumo wop'ingo selohofohosi sekwoe simeho wop'ingo engo wasemo'nimontonoho.

Anitu kako nakwo kakimo ufohi'nyo'ne nahwosopo'mentisofoho.

³ Anituye yokumpohn'nyoso yo'mayo hopi'nono Anituye yahino wop'ingo somo in'ngkayo'ne nejapmmentisofoho. Nakwo Jisasimne'no huno engo tipemehwasi yo'mayo nejapmmentiso so'no huno wonayimontonoho. Jisas huhwo sohwo kakoe yofe engo so'nji kakoe yahino ito'nohino so'nji mayo'ne johu nalimentisofoho.

⁴ Kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji Anitu kako yo'mayo wop'ingo wonyoangkafo engo nakwo kakoe hon'ngkano ito'no in'ngkayo'ne wosejapmmo nalimentisoso olohonta kako nakumo nto nejapmmentono. Oso'no olo hwaho lopo yo'mayo wonyo nakwoe simeho nelikafoso nakumo wonyo wonamokumonto yonte somo nakwo Anituye yokumpohn'nyo'nji hwotoho fehwasu nakwo Anituye yahino wop'ingoso womantanoho.

⁵ Oseso nakwo Anituye hon'ngkano ito'nohino in'ngkayo'ne nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso nto'nohinimaho. O'o, nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyihwasi nakwo hon'ngkano wop'ingo imo'nyo'ne syoho yokumpohn'nyo uyano. Oso'nohinoso nto'nohinimaho. O'o, osopo nakwo sikuno huhwo huhwi Anitune'no huno engo tipemayo'ne huno nto'no syofisyihwasi Anitu kako yo'mayo hofiko ifitne'ento imentiso so'no nakwo huno wonayono.

⁶ Nakwo oso'no huno nto'no naihwoso'no osopo nakwoe a'apaho wonyo'ne syofisyasoso hwotoho wofeeno. Nakwo yo'mayo wonyoso hwotoho monje fesyihwasi yo'mayo tango ne'mahwoso'no nakwo yokumpohn'nyo wolohofano. Nakwo yokumpohn'nyo lohofihwaso'no nakwo Anituye yahino hopa uyano.

⁷ Ose

ihwaso'no ou osopo nakwo nom'ne a'amu somo nakwoe a'amu kuyoho ulano. Ose ulihwasi hofiyo ufo'mano. Hofiyo ufo'mehwasi nakwo simeho nehopi unano.

⁸ Oso yahino ngko seloheso ne'no mji'mihwasi nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye yahinoso nakumo toyo enaofihwoso'no yo'mayo syoho nakwo kakine'no yasoso ne umo'nimontonoho. ⁹ Anituye a'amu ne fihwo kako oso yo'mayo yahino homo somo momaso'njo yoso'manji oso a'amu huhwo sohwo kako timpi'nyo pa'nyo hweho. Oso a'amu timpi'nyo huhwo sohwo kako Anitu kakoe wonyo wae yimo'mentiso so'no kako huno muyofoho. Kako iningo mofalofoho. ¹⁰ Oseso nje a'amu soku sekwo oso hopa ikutoho. Anitu kako sekune'no joho selonto kakoe a'amu ne imo'nyo'ne sehwasopo'mentisofoho. Oso yahino ngko selohe somo mayo'ne syoho yokumpohn'nyo yoho'nningkuji a'amu hofiko nosehon'ningkuji ole woselantifeho. Sekwo Anituye a'amu ne kuyoho. Sekwo ose ifijoso mopiwahupitnnehofo. ¹¹ O'o, sekwo Anituye yahino wopingoso nomafikujo'no oso hon'ngkano Anitumo u'mayo'neso sekune'no hwo-sompo'naweho. Osopo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako nakwoe wonyomne'no poyo imo'nimentiso sohwo'nji sekwo engolopohamo ne'no nohumafikuji kako sekumo hofiyo semokosyohumanefoho.

¹² Oseso olo hungkuno loso ngko ne'no seliwo'n'ngkohefoho. Sekwo olo hilo so'no huno ko seyahon'ngki sekwo aho yokumpohn'nyo ko kemokosyohumalofoso ngko apa'no selalokweno. ¹³ I ngko olo so'no nimo'n'ngkohoho. Sikuno hopi'nonohino somo ngko olo hwaho lopo songo humahm'mo sekwo huno aku syafisyiyo'ne olo hungkuno hiloso ngko sekumo ne'no waselimonne'no yohono. ¹⁴ Ngko olo so'no huno niyohoho. We'enepi ngko olo hwaho lopo uliko'ma'monnoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako olo hilo so'no ngkimo huno nto lanifohoto'masofoho. ¹⁵ Oseso ngko apa'no syoho engo yonji sekune'no olo hungkuno hiloso mti'mokosesyalokweno. Hwangku ngko poyo pe'nime sohonta sekwo olo hungkuno homo losomo apa'no huno ne'no syafihupitnne'enji mti'mokosesyalokweno.

Nakwo Anituye pomponahoso Kilaisimo wentan'ngki uhwonimentihwonefoho.

¹⁶ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji kako asomo pe-e'ne so'ntnne'no noselahon'ngkuhwoni sekwo nto upa'nimentohofofoho. Oso hungkuno nakwo Kilaisimne'no selimentihwone hwap'ngoso a'mane hungkuno'nji siki hungkuno oso'njo mta'ango'maho. O'o, nakwo Kilaisi'nji nohumentani yo'mayo wonyoangkafo imentiso somo timo uhwonimentihwonefoho. ¹⁷⁻¹⁸ Ou, oso hwofiki'nyo sopo nakwo nohumentan'ngkuhwoni kan'ngkwohwo Anitu kakoe hwomufe yofeso ho'nimahon'ngki Jisas kakoe a'apahoso pomponaho lahumentisofoho. Nakwo ahwomo mta'ni Anitu kakoe mampahoso kakoe hwomumo ulahon'ngki nakwo ole upa'nimentihwoni, Oloso nje hwomufoho. Ngko kakine'no wopingo nimo'nantohofoho. Nje simehoso kakine'no wopingo nimo'nantofoho. Nakwo ose ho'n'ngkahon'ngki upa'nimentihwonefoho.

¹⁹ Oseso a'amu Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwa oso hungkuno hiso hofiko mti'mokumentohofoho somo nakwo nupo'nontani nehopi limotofo lontani simeho yokumpohn'nyo uyalokuhwono. I oso'no sekwo hoku hofikoe hungkuno homo somo aho yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Hofikoe hungkuno hiso sikwo'mjoho so'mo

tipomponaho hopa losyalofoho. Oso pomponaho hiso ne'no nolosyontaningkuhwosi iyoho walongkonimo lihewosi iyohohwe'nji i'mu si'mofapiwo'ninkiso uhwonwo'ninkuhwone hopaso Jisas kako oso i'mu hopa imo'ninkuhwosi kako kakoe pomponahoso sekwoe simeho mo'mo lasesyonefoho. ²⁰ Sekwo olo hilo so'no huno waseyono. Anitu kakoe a'amumo hungkuno uyahoningki limotofo sohwa iyoswo mti'mokumentohoho somo nakwo atofa lontani a'amu fihwo nakwo'njo mta'ango sohwo kako oso hungkuno homo somjo neso kakoe huno mta'ni syafisyihwosi yoloho molijwaofonehoho. Awonoho. ²¹ Hohonta hwe fihwo kako ole majofoho. Anitu kakoe hungkuno nomahm'mo a'amumo ulimne'no yohono. Kakoe huno mta'ni ose majofoho. O'o, Anituye Towahuno kako'nohina hofikoe hunomo kakoe huno mta'nnohini tipemanto uyahoningki a'amu huhwo sohwa hofiko Anituye hungkuno limotofofoho. Huno ose waseyono.

2

A'amu Anituye hungkuno hwasyo liwo'ninkohoho sohwafe hwasyo yahino wonyo so'ne hungkunofoho.

¹ Hohonta a'amu fehohnjoso hofiko a'amu Juta somo Anitumne'no hwasyo hungkuno limotofofoho. Oso hopaso a'amu fehohnjo hwasyo hungkuno'njoso sekwo'njo ajwo so'mta'ni wolikofantifeho. Hofiko sekumo hungkuno ole maselifitnnehofo, Nakwo olo hungkuno selalokuhwone loso kengo mta'angofoho. Ose maselifitnnehofo. O'o, hofiko sekumo ole woselantifeho. Nakwo olo hungkuno selalokuhwone loso Anituye hungkuno selalokuhwono. Hofiko sekumo ose hwasyo selikuji hofiko Anituye hungkuno so'nji hofikoe huno kengo mta'ango hwasyo so'nji woselantifeho. Sekwo hofikoe hwasyo hungkuno homo somne'no simeho hi'ntnnono uyifijoso oso a'amu hiso sekumo wonyo wosemokantifeho. Jisas Kilais kako hofikoe wonyo somta'ni mpe ko nto ema'mentisoso hofiko kakimo hohujo apa'no ikinjimo'mentohofofoho. Hofiko hohujo ikinjimo'mentohofofoho so'no hofiko wonyo komo'no imo'nifitnnefoho. ² A'amu pi'ningo engoso nakwo Anituye a'amu ne'nwoho likuji hofiko hofikoe yahino kengo kengo wonyo somo uningkowantifeho. Oso a'amu hofiko yo'mayo wonyo yontife so'no a'amu nom'neso hofiko nuhwoningkuji Anituye a'amu nefoho syafisyikuji hofiko Anitu kakoe hungkuno ne'njo somne'no sitofo woselantifeho. ³ Oso a'amu hwasyo hungkuno'njo hiso hofiko sekwoe hamniyoho so'no hi umo'ninkuhwoso'no hofiko sekwoe yo'mayo hamniyoho wosemano likuji sekumo hungkuno kengo kengo hwasyo woselantifeho. Oso'no hohonta Anitu kako oso a'amu hiso hofiko Anitu'nji hungkuno ikwolofikuji wonyo imo'nyo'ne sikuno ho'nahumentisoso weho. Oso'no Anitu kako timo mopeku'nohumuyoho. O'o, kako timo hontohumaho.

⁴ A'amu ahwomomjo fehohnjo wonyo imentohofa sohwamo Anitu kako hofikimo timo'nohina uhwonimentiso'maho. O'o, kako hofikimo tikanomo uhumatimentiso sohwa hofiko osopo sikwo'mjoho ni'hu'no wonyo so'mo humantifi oso sikuno Anitu'nji hofiko hungkuno ikwolofone so'no hontohumalofo ⁵ Hohonta hwe moya'mi hofiko Niwa'nji humamentohofa somo Niwa kako yahino wopingo so'no hungkuno yoloho ko luti'hwahoningki hofiko Anitumne'no hohujo ikinjimo'mentohofa so'no Anitu kako mijo

ayo engo somo hungkuno ulahon'ngki oso mijo ayo engo huhwo sohwo hofikimo ifehu'mokosyahon'ngki oso a'amu hiso hofiko mijo meepolo'mentisofoho. Oso hohosohonta Niwa kako hwe wop'ingo'nohino sohwo'nji kakoe a'amu aho fehohnjo hopi'nonohini nom'ne mta'ni hufa'u oso a'amu hofiko yofayokinomo songo humamentohofofoho. ⁶ Oso a'amu ango pone hufa'u Soutom'nji Ngkoumoulajo humamotofoso hofikoe hon'ngkano wonyo somne'no ahwomo mta'ni Anitu kako oso ango hopo sopo tiposyo ho'nao'mentisoso hwakufo nimo'n'imentisofoho. Oseso olohonta a'amu hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofiwo'n'ngkohofoso hofiko oso ango hufa'u somne'no tohino mayoso'no huno uyihwoso'no hofiko Anitu'nji hungkuno ikwolofoso so'ne sikuno somne'no iyoho unono. ⁷ Oso ango hufa'u soponta'ango fihumo Anitu kako songo humayo'ne utima'mentisoso anga'nohino hweho. Kakoe yofeso Loutiyoho. ⁸ Oso hwe wop'ingo Lout huhwo sohwo kako a'amu wonyofe yahino wonyo somne'no kakoe simeho tango engo uyimentisofoho. ⁹ Oseso nakwo huno wonayono. Anitu kako a'amu kakoe yahinomo tifi in'ngkawowo'n'ngkohofoso somo yo'mayo tango u'mayo so'no ufo'mawo'n'ngkiso hweho. Oso'nji Anitu kako a'amu hon'ngkano wonyo'njo somo hungkuno ikwolofoso sohonta tohino nuyonefoho. Huno ose wonayono. ¹⁰ A'amu fehohnjo hofiko Anituye hungkuno so'no ne anefoho syafisiyikuji Anitumne'no hohujo ikinjaofikuji nakwo Anitumo enjwa'mo humayoso nakwolaho likuji yo'mayo wonyo hofikoe simeho umo'nyo somo in'ngkafijosomo a'amu homo somo Anitu kako tohino engo uyonefoho. Hofikoe tohinoso nom'ne somo yakolo'nnyofoho. Oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo liwo'n'ngkohofoso hofiko yokumpohn'nyo imo'nontifi hofikoe hunomnohini in'ngkawowo'n'ngkohofofoho. Oso'no hofiko a'amu ahwomomjo somne'no sitofo ujoso'no iyoho munyofoho. ¹¹ I oseso oso a'amu hwasyo hungkuno'njo somne'no a'amu ahwomomjoso hofikoe yokumpohn'nyo'nji yofe engo'nji yakolo'nnyo ko huhwa hofiko oso a'amu hwasyo hungkuno'njo huhwo sohwanne'no Anitumo sitofo mujo'ne hwafoho.

¹² Oso a'amu hwasyo hungkuno'njo wonyoso hofiko yo'mayo wonyo hofikoe simeho umo'nyo somo iwo'n'ngkohofofoho. Hofiko yahwohuno'njo hwafoho. Yo'mayo so'no hofiko huno nto'no mosyafisiyo'njo ifijoso hofiko oso hiso'no sitofo wolantifeho. Yahu kona'wohi mu meesyososo a'amu fonjasyontife pa'nyoso oso a'amu homo somo Anitu kako ose imokonefoho. ¹³ Hofiko nom'ne a'amu somo tango engo uy'wo'n'ngkohofoso so'no hofiko tango engo womantifeho. Hofiko wonimango munyo'njo yo'mayo wonyo hofikoe simeho umo'nyoso utihwa'nyopo iwo'n'ngkohofofoho. Ose yontifi hofiko simonyo iwo'n'ngkohofofoho. Ole seliwo'n'ngkohofi, Nakwo ho'nwi Anituye a'amu ne'nwoho selontifi sekwo Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohofoso sohonta a'amu hiso'nji sekwo ifohutn'nyo sopo swo'nontifi oso a'amuso hofikoe yahino wonyoso hwapi'fe halojo sopo kiho lopisyafisyo pa'nyo'njo hwafoho. ¹⁴ Hofikoe yahinoso olenoho. Hofiko ape hwa'ntesimo uhwonano liwo'n'ngkohofofoho. Hofikoe hon'ngkano wonyo somne'no in'ngkayo'ne mijoho uy'wo'n'ngkisofoho. Oso hiso hofikoe simeho somo simeho muhnniwo'n'ngkisofoho. Oso a'amu hiso hofiko a'amu nom'ne Anituye hungkunomo aho yokumpohn'nyo nto'no mokemokosyohumawo'n'ngkohofoso yohofoso somo afofo hungkuno ulontifi hwasyo hon'ngkanomo in'ngkayo'ne ipemotawowo'n'ngkohofofoho.

Hofiko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'n'wo'n'ngkisofoho. Oso a'amu homo somo Anitu kako wae yaofonefoho. ¹⁵ Hofiko hon'ngkano nto'nohino somo hohujo ikinjaofontifi hofiko olopole nonje nonje ilohofom'wo'n'ngkohofofoho. Hofiko oso hwe hohontajo Mpeyouye hwomu Mpelam sohwo kako hamniyoho engo mayo'ne yahino wonyo imentiso oso pa'nyofoho. ¹⁶ Yahu *toungkiso* a'mohungkunoso mali'wo'n'ngkoho yohoho. I oso'no Mpelamiye yahu *toungki* fihwo kako Mpelamiye hon'ngkano wonyo somne'no wop'ijwahumonto oso yahu huhwo sohomo Anitu a'mohungkuno kakoe hunomo ho'n'syahon'ngki oso yahu sohwo kako Mpelammo yoka ulimentisofoho. Oso'no yahu huhwo sohwo kako a'mohungkuno'n'ji Mpelamiye yahino wonyo somo pijwahumentisofoho.

¹⁷ Oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo lut'hwawo'n'ngkohofoso hofiko mijilimno somo jefo yonto sa'n'wo'n'ngkiso pa'nyofoho. Oso a'amu hwasyo hungkuno'n'joso hofiko oso humeengo engo saponte somo ifofo yokumpohn'nyo engoso ponto mt'hupo'meef'wo'n'ngkiso pa'nyofoho. Oso a'amu hisomne'no Anitu kako hofiko ango ni'hu'no sikwo'mjoho so'mo humafitne'ento sokafo esyohumaho. ¹⁸ Oso a'amu hiso hofiko hofikoe yo'mayo wonyo iwo'n'ngkohofo somne'no hofiko hofikoe yofe ho'noma'n'wo'n'ngkohofofoho. Hofiko ni'hu'no huno anefoho. Hofiko nom'ne a'amu wonyo hon'ngkanomo kahopi ho'nosyalokwofo oso a'amu somo hofiko afofo hungkuno ulontifi hofiko oso a'amu homo somo hon'ngkano wonyo somo ne'no apa'no asomo ipemotowalokwofo. Ole lut'hwawo'n'ngkohofi, Yo'mayo wonyoso jije simeho kumo'n'ngkiso somo noho fiyo. Ose ulahon'ngkofi a'amu hiso hofikimo tifi in'ngkwalokwofo. ¹⁹ Oso a'amu hwasyo hungkuno'n'joso hofiko ole lut'hwawo'n'ngkohofi, Yo'mayo wonyoso sekwo sekwoe simeho semo'noso'manji u sekwoe syohofoho. Sekwo hon'ngkano hungkuno somo enjwa'mo humayoso peho'neto. Sekwo yahinoso nom'ne a'amu semokosyohumunyo ku'maho. O'o, sekwo kongkaku mokosyohumunyo kuyoho. Ose ko ulahon'ngkofi hofikoe yahino wonyo so'nji hwasyo hungkuno so'nji hofikimo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyofoho. Hofiko yahino wonyofe syoho ulohofiyofoho. ²⁰ A'amu fiso hofiko Jisas Kilais kako hofikoe wonyomne'no poyo imo'n'imentiso so'no hofiko oso hungkunoso mupa'n'immentohofoso hofiko wonyo we'e humalofo. I oso'no a'amu fiso hofiko hofikoe wonyo hon'ngkano somo hohujo ikinjaofikuji osopo hofiko hon'ngkano wonyoso nto ho'naopijoso apa'no nomafikuji aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafijo'manji oso hohosohonta hofikoe fisyohumayo somo Anitu kako hofikimo ni'hu'no wonyo fisyohumentan'ngkuji uhwon'imontonoho. ²¹ Oso a'amu hiso hofiko hon'ngkano wonyo ni'hu'nahone nto ho'nao'mentohofoso apa'no ma'mentohofoso hofikimo Anitu kakoe hungkunoso hofikimo mu'maso'njo yontentesi hofiko wop'ingo humafikutnnesohilo. I oso'no hofiko Anituye hon'ngkano wop'ingo somne'no huno wop'ingo tipema'mentohofo homo somo hofiko aku hohujo ikinjao'mentohofo so'no hofiko tohino mikun'imposo engo womantifeho. ²² A'amu Anituye hungkunomo upa'nontifi hungkuno homo somo hwotoho hmentohofoso hofikimne'no oso hungkuno oso siwojo yahu yahino'njofoho. Oseso nehopi li'wo'n'ngkohofo. Siwojo kakoe yahinoso hwolaho mjasyihwosi apa'no woman'imontonoho. Yahu sohwa mno nto ijontife somo apa'no wentifi iji'wo'n'ngkafo pa'nyofoho. Oso a'amuso hofiko Anituye hon'ngkanomo tifi we'enehwo in'ngkawentifi

osopo hofi'ko Anitumne'no hohujo ikinjaofiwo'n'ingkohofoso hofi'ko siwojo yahu osohwafe yahino'njofoho.

3

Nehopi'nohini nakwoe Hwe Engo sohwo kako asomo noponefoho.

¹ Nje a'amu soku olo iyoswo hufa'uyo mt'i'mokalokwe loso iyoswo si'mo'mjo so'nji olo ti'finjo lo'nji hungkuno wopi'ngo nto upa'n'imentohofosohi so'no sekwo huno aku syafi'siyo'ne semti'mokiyalokweno. ² Hungkuno hiso olenoho. Hohonta Anitu kakoe a'amumo hungkuno uyahon'ingki hofi'ko mt'i'mokumentohofosohi sohwa hofi'ko yo'mayo ti'fi no'mo imo'none so'no mt'i'mokumentohofosohi. Sekwo oso hungkuno so'nji nom'ne hungkuno nakwoe Hwe Engo Kilais kako nakwoe wonyomne'no poyo imo'n'imentisohi sohwo kakoe hungkuno liku'mofosohi (*apousel*) syohohi'njo sohwo'nta'ni upa'n'imentohofosohi so'ntnne'no sekwo huno nto'no fi'syafi'hupmno.

³ Si'mo'mo sekwo huno olo so'no huno waseyoho. We'ene'pi si'kuno ae'uyoso moi'wo umo'n'imo lihwosi yoso sohonta a'amu fehohnjoso hofi'ko yo'mayo hofi'koe hunoso umo lonto yahonjo somo hofi'ko ti'fi in'ingkawowo'n'ingkohofosohi hofi'ko sekumne'no sitofo woselanti'feho.

⁴ Hofi'ko sekumo ole woselanti'feho. Sekwoe Hwe Engo sohwo kako sekumo ole sel'imentisotaho. Hwangku ngko asomo wapmmnonho. Ose sel'imentisotaho. I kako nti'mo humaho. Nakwo kakimo muhwonyofoho. Kako sekuyepono asomo maponehoho. Anitu hohonta yo'mayo mt'i'mokumentisohi sohonta yo'mayo imo'n'imentisohi so'ne'no wo'mopontan'ingki nakwoe ajuyohwosa hofi'ko nohumamoponti'fi pe'n'imentohofosohi somta'angoso olohonta oso yo'mayoso ne'no weho. Oso pa'nyoso ne'no nowenti'hwonefoho. Sekwoe Hwe Engo sohwo kako maponehoho. Hofi'ko sitofo ose woselanti'feho. ⁵ Hofi'ko olo hungkuno anga'nohino losomo si'meho hi'ntnnono uyoso nakwolaho lalokwofo. Hohonta Anitu kako hungkuno'nohini lahon'ingki hwahohi'nji ahwomohi'nji imo'n'imentisohi. Oso hwahohi hiso mijo ajwopo wo'mentisohi. Mijo fehohnjoso yokintahopo ho'nahumentisohi fehohnjoso hwahohi lopo wo'mentisohi. ⁶ Oseso si'kuno nom'ne somo Anitu kako lahon'ingki mijo oso hwahohi somo ifehu'mokosyahon'ingki a'amu hopi'nono wonyo humamotofosohi mijo mapolo'mentono. ⁷ Oso pa'nyoso ti'fi no'mo Anitu lahon'ingkuhwosi olo hwahohi lo'nji ahwomohi'nji uhwon'iwon'ingkuhwone somo Anitu lihwosohi'no toho nonasyonefoho. Oso hohosohonta a'amu hofi'ko Anitumne'no hohujo ikinjaofiwo'n'ingkohofosohi somne'no oso Si'kuno Engo Anitu'nji hofi'koe wonyo so'ne hungkuno ikwolopitnnefoho. Oso hisohi'no Anitu kako hontohumaho. Oso hungkuno homo somo a'amu sitofo'njo huhwo sohwa hofi'ko si'meho hi'ntnnono muyo'njo hwafoho.

⁸ Nje a'amu soku sekwo olo hilo so'no huno nosyafi'syikutoho. Anitu kako hontohumayo ne'nohinoso peho'neto. O'o, sekwo huno olo so'no fi'syafi'hupmno. Anitu kako huno syafi'syonteso si'kuno anga'nohinoso soswo *wan tausen* (1,000) pa'nyofoho. U soswo *wan tausen*iso (1,000) si'kuno anga'nohino pa'nyofoho. Nakwo si'kuno so'ne atofosohi li'wo'n'ingkuhwone hopaso Anitu kako oso si'kuno so'ne atofosohi majofoho. ⁹ Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo kako ole li'mentisohi, U ngko yo'mayoso umonnoho li'mentisohi uyimontonoho. A'amu fehohnjoso hofi'ko huno ole syofi'syalokwofo. Anitu kako oso hungkuno li'mentisohi in'ingo mofalofoho. O'o, kako in'ingo mamofonehoho. I oso'no Anitu kako huno ole syofi'syalofoho. A'amu anga'nohino fihwo kako ti'kanomo uyosohi'no ni'hu'no wonyofoho. Ose lonto

ole lalofi, a'amu hopi'nonohinoso hofi'koe honi'ngkano wonyo somo hohujo ikinjaofi'kuji ngkine'no si'meho hi'ntnnono yi'wolo'mokukuji wontapi'fe. Anitu kako huno ose syafi'syonto kako a'amu honi'ngkano wonyo'njo somne'no hontohumaho.

Olo hwaho lo'nji ahwomo lo'nji moi'wo imo'nonefoho.

¹⁰ Oseso a'amu hufo uyantife pi'wo'ningkohofa hopaso nakwoe Hwe Engo sohwo kakoe sikuno asomo pe-e'neso oso pa'nyofoho. Oso sikuno homo somo ahwomo engo noli'hwoso'no ahwomo hiso moi'wo umo'nimontonoho. Oso hohosohonta hntokwaliyo so'nji hamno mofehi'nyo nakwoe hwaho yo'mayo so'nji toho moi'wo nonefoho. ¹¹ Hwangku oso yo'mayo i'mofapone so'no sekwo huno syafi'syikuji olohonta sekwoe humayoso pipi wehumanti'fito. Sekwo honi'ngkano wopi'ngo'nohini ikuji Anituye yahino wopi'ngomnohini nto'no fin'ngkakuno. ¹² Ose ikuji sekwo Anituye Sikuno Engo so'no fohontohumamno. Sekwo Anitu kakoe syohoso yokumpohn'nyo ifijo'manji kako komo'no wapmmontonoho. Oso sikuno homo somo yo'mayo ahwomomjo somo toho ningkuhwoso'no sojo hwaho yo'mayoso afofo mijo pa'nyo imo'nonefoho. ¹³ Hohonta Anitu kako ole nalimento, Ahwomo'nji hwaho'nji moi'wo imo'nosohonta ngko ahwomo songo'nji hwaho songo'nji mti'mokumnefoho. Oso hopo sopo a'amu hofi'ko yahino wopi'ngo'njosomapi'tnefoho. Anitu ose nalimentiso so'no nakwo oso hiso'no hontohumalohwono.

Nakwo nakwoe humayoso nto'no ehumehwasi nakwoe Hwe Engo sohumne'no wohontohumano.

¹⁴ Oseso nje a'amu soku sekwo yo'mayo yahino wonyo somo ni'hu'nahone ho'naofi'kuji yahino wopi'ngo'nohini iyoso'no syoho engo ikuji oso sikuno engo somne'no fohontohumamno. Ose ifijo so'no Anitu kako sekumo timo wonyo masehononehoho. O'o, sekwo kako'nji si'meho afa unanti'feho. ¹⁵ Jisas kako asomo komo'no mape'njo peho'no yalofoho. Hwapi'ngoso kako nom'ne a'amu hofi'koe honi'ngkano wonyo somo hohujo ikinjaofi'kuji ngkimo ti'fi wonni'ngkapifento hontohumaho. Olo hungkuno ngko semti'mokiyalokwe hiloso Anitu kako nen'ingkwa'wehwo Poul huhumo uyahoni'ngki kako huhwonji sekune'no iyoswo mti'mokumentisofoho. ¹⁶ U yo'mayo iyoswo Poul mti'mokuwo'ningkisoso kako sikuno ae'uyo yo'mayo somne'no mti'mokuwo'ningkisofoho. Hungkuno fehohnjo mti'mokonteso yoloho ne tipemayo'ne'entani syoho engo iwo'ningkuhwonefoho. I oso'no a'amu huno aneso Anituye hungkunomo hofi'ko aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumayo'njo hofi'koe hwasyo hunoso iwo'ningkohofoso hofi'ko Pouliye hungkuno yoloho neso huno muyahoni'ngki hwasyo luti'hwawo'ningkohofofoho. Pouliye hungkuno'nohini'maho. O'o, nom'ne hungkuno Anituye iyoswo mta'ango hi yoloho neso hwasyo luti'hwawo'ningkohofofoho. Oso'no hofi'ko tohino engo notipemapitnefoho.

¹⁷ Nje a'amu soku, sekwo oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo luti'hwamojo so'no huno nto seyohoho. Oseso sekwo oso a'amu somne'no i'waho nto'no fiyimno. Oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo loseti'hwawo'ningkohofoso hofi'ko sekumo honi'ngkano hwasyomo ipesemotafitnnoho. Sekwo nopi'wahupitnnoho. ¹⁸ Sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako nakwoe wonyomne'no poyo imo'nimentiso sohune'no sekwo kakine'no si'meho hi'ntnnono uyalokwofo soku sekwoe si'meho pompenjiyo uyoso engo umo'nono. Sekwo kakoe yahino wopi'ngo somne'no sekwo

huno engo fitipemapmno. Nakwoe Hwe Engo Jisas kakoe yofeso engolopohamo ne'no noho'nomehwanefoho. Nje hungkuno osohopeho. Ngko Pita'ni selohono. Nehopeho.

1 Joun

Olo Iyoswo Sîmo'mjo loso Joun Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno sîmo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto sîmentiso sohonta soswo *fouti'nji* (40) *sikîsîti'nji* (60) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolikeno olo iyoswo sîmo'mjo loso Jisasiye inomokomoyo Joun mti'mokumentisofoho. Joun sohwo iyoswo sîmo'mjoso nto mti'mokumentisohwo olo nom'ne loso mti'mokumentisofoho. Hungkuno hwapîngoso afafoho. Oso'no hofi'ko huno olenoho. Olo iyoswo loso Joun mti'mokumentisofoho. Hofi'ko huno ole, olo iyoswo loso Joun kako a'amu hwaho engo Esiya ango'mmeemjo Jisasîmo inîngkuno somne'no mti'mokuyahotîmentisofoho. Joun oso a'amu hwasyo hunguno'njo a'amu Nosîtikîso hofi'ko a'amu Jisasîmo inîngkunyofe sîmeho hi'ntnnonohino somo wonyo umokontanîngkofi yokumpohn'nyo umokumonto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo homo lomjo hungkuno hwapîngoso olenoho. Sîmeho uyoso'no huno syafi'hunoho. (Hungkuno hiso 1 Joun sohe engo 2, honîngkano we'e 5. Osopo weho.) Olo iyoswo hiloso Joun ango ntîpo humanto mti'mokumentisotîkeno. Oso'no nakwo huno monayofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lîhwasi tîfi unîngkohwano.

Jisas songo ne'no humayo'ne hungkunoso hwapîngo hweho.

¹ Jisas Kîlaisîmne'no ngko ifalifaliyo wamti'mokumone'no yohono. Kako songo humayo'ne hungkuno hwapîngo hweho. Nakwoe hwaho mamti'mokiyo sohonta Jisas kako ne'no humamojo hweho. Nakwo kakoe hungkunomo nupo'nontani kakoe sîmo'mangomo tîmo nuhwonontani kakoe a'apahomo aho upm'mokumentîhwonefoho. Oso'no nakwo kakine'no hungkuno selalokuhwono. ² Olo songo humayo hwapîngo lohwo kako utîhwa'nyopo i'mofopahonîngki nakwo uhwonîmentîhwonefoho. Uhwonîmentîhwone so'no kakine'no hungkuno songo ne'no humayo'ne selalokuhwono. Kako Anîtuye hungkuno huhwo lohwo kako a'amu imo'nonto utîhwa'nyopo i'mofopahonîngki uhwonîmentîhwonefoho. ³ Yo'mayo hopi'nono upa'nîmentîhwone so'nji uhwonîmentîhwone so'ntnne'no selalokuhwono. Oso'no sekwo'nji nakwo'nji sîmeho afa ufohi'nyo'ne uyantane'yîhwono. Nakwo'nji Mpohwo Anîtu'nji kakoe Hwomu Jisas Kîlais sohwo'nji sîmeho afa ufohi'nîngkuhwone hopaso sekwo'nji sîmeho afa ufohi'nano. ⁴ Olo hungkuno semti'mokiyalokwe loso tîfi inîngkafijo'manji nakwoe sîmeho'nji sekwoe sîmeho'nji wopîngo'nohîni umo'nîmontonoho.

Nakwo honîngkano wopîngomnohîni wemoyîhwano.

⁵ Olo hungkuno Anîtuye hwomu nalîmentisoso selalokuhwono. Hungkuno ole, Anîtu kako wopîngo'nohînosu hwapîngo hweho. Kako wonyo honîngkano nîhu'no ane hweho. ⁶ Oso'no nakwo Mpohwo'nji sîmeho afa ufohi'nano kolîhwasi nakwo honîngkano wonyomo oseno mohumentanîngkuhwasi'manji nakwoe hungkuno hiso hwasyofoho. Nakwo mango'nohîno'nwoho.

⁷ Nakwo Mpohwoe hungkunomo inîngkawasoso Jisas kako inîngkawowo'nîngkîso pa'nyoso nakwo a'amu hwahoponjo so'nyuye

simeho afa'njo wohumantanoho. Ose ihwasi'manji Jisas Anituye Hwomu sohwoe honiyo nakwoe wonyo wae enaofi'hwoso'no nakwoe simeho kiho'maso'nji wohumantanoho.

⁸ Nakwo wonyo ane'nwoho hnnaso'manji nakwoe simehomne'no hwasyo hnnalokuhwono. Hungkuno neso nakwoe simehomo monauyoho. ⁹ Nakwoe wonyo yoloho lijwaofaso'manji Anitu wopingo'nohini iwo'ningkiso sohwo kako monesi'kwajonehoho. O'o, kako nakwoe wonyo wae enaofi'hwoso'no nakwo simeho kiho'maso'nji wohumantanoho. ¹⁰ Nakwo ole hnnaso, Ngko wonyo ane hwo'nyoho. Ose hnnaso'manji nakwo Mpohwo Anitu sohumne'no hwasyo hweho lalokuhwono. Kakoe hungkuno nakwoe simehomo monauyoho. Hwapingosho Anitu nalohoho, A'amu hopi'nono wonyo hi'njo kuyoho.

2

Jisas Kilais nakwoe Nefo'mayo hweho.

¹ Nje mehomni soku, olo hungkuno mti'mokalokweso sekwo honingkanoni wonyo miyo'nefoho. I oso hiso'no a'amu fihwo wonyo yososo nakwo'ne nefo'mayo'ne oso hi'nji'nwoho. Huhwo sohwo Mpohwo Anitu'nji humaho. Nakwoe wonyomne'no kako Mpohumo jomo ulimontonoho. Oso hwe wopingo sohwo Jisas Kilaisiyoho. Yo'mayo iwo'ningkiso so'no Mpohwo simeho wopingo umo'n'iwo'ningkisofoho. ² Oso hwe huhwo sohwo nakwoe wonyomne'no tohino mikunimposho ma'mentisofoho. Kakoe honiyo nakwoe wonyo wae yafo'ne imo'mentisofoho. Olo hiloso nakwoe wonyomne'nohinimaho. O'o, a'amu hopi'nonohino olo hwaho lopo humolawotofo sofe wonyomne'no imo'mentisofoho.

³ Nakwo huno ole nayohoho, Nakwo Anituye hungkuno hofiyo iningkayo'manji Mpohwo'nji nakwo'nji simeho afa nto iningkuhwono. Nakwo kakoe a'amu ne nto imo'ningki'hwono. ⁴ A'amu ole lososo, Ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho. Ose lososo Anituye hungkunomo ito'no miningkayo'njo sohwo hwasyo'nohino hweho. Hungkuno neso kakoe simeho mo'mo mawo'nnyo hweho. ⁵ A'amu Anituye hungkunomo ito'no iningkaweso sohwo kako Anitumo simeho uyoso engo umo'nimontonoho. Oso hiso kiko isoso kiko huno wakiyono. Kiko Anitumo humahnno. ⁶ A'amu fihwo ole lososo, Ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho. Ose lihwosi kakoe honingkanoni Jisasiye honingkanoni pa'nyo umo'nono.

Hwe fihwo nom'ne a'amumo simeho ne uyalokunjo sohwo kako pomponahopo humaho.

⁷ Nje a'amu soku, olo hungkuno sekwo iningkayo'ne mti'mokalokweso songo'maho. O'o, yofohofoho. Hohonta simo'mo ne'mo nto upa'nimotofofoho. ⁸ I oso hungkuno hohontajoso huno naimentisoso olohonta Jisasi'mo uhwon'ingkahon'ingkuhwoni honingkanoni hungkuno hohontajoso songo pa'nyo imo'nalofoho. Oso'no sikwo'mjohoso moi'wo imo'nalofoho. Pomponahopo wapingoso weho.

⁹ Hwe fihwo ole lososo, Ngko pomponahopo humaleno. Ose lososo kako a'amu nom'ne sohumo simeho wonyo uyososo sikwo'mjoho'mo humaho. ¹⁰ A'amu fihwo a'amu nom'ne sohumo simeho uyososo kako pomponahopo humaho. Oso hopo sopo nohumahwosi kako a'amu nom'ne somo honingkanoni wonyomo mipemotawenehoho. O'o, hofiko kakine'no mopiwasiyofoho. ¹¹ A'amu nom'ne sohune'no simeho wonyo uyososo kako sikwo'mjoho'mo wohumamontonoho. Kako sikwo'mjoho'mo emoyonto

hon'ingkanono pijipijo iwo'n'ingkisofoho. Kakoe wonyomne'no t'impinyo imo'nonto hon'ingkanono ito'no muhwonyofoho.

¹² Nje mehomu soku, Anitu kako Jisasimne'no sekwoe wonyo wae yao'mentiso so'no ifalifaliyo semti'mokiyalokweno. ¹³ Sekwo hwe engo sohwasi olo hwe lohwo simo'mo ne so'mo humamojo sohwo olohonta oseno humaso sohomo sekwo huno moi'wonoho. Oso'no semti'mokiyalokweno. Sekwo hwe songo sohwasi sekwoe yokumpohn'nyo hwe wonyo Seten sohomo uyakolo'malofo so'no semti'mokiyalokweno.

¹⁴ Sekwo mehomu soku, sekwo Mpohomo huno ito'no seimentiso so'no semti'mokimentohefoho. Sekwo hwe engo sohwasi olo hwe lohwo simo'mo ne so'mo humamojo sohwo olohonta humaso sohomo sekwo huno seimentiso so'no semti'mokimentohefoho.

Nakwo hwahoponjo yahino somne'no namo'n'ingkuhwoloho.

¹⁵ Sekwo yo'mayo hwahoponjo somne'no simoho uyikutoho. A'amu fihwo hwahoponjo yahinomo in'ingkaweso sohwo kako Anituye hungkuno ne'njo somo min'ingkeyofoho. ¹⁶ O'o hofiko yo'mayo wonyo so'no simoho fefoyo, yo'mayo hwaponjo somo timo uhwononto hi umo'n'ingkahon'ingki yokumpohn'nyo mokosyohumayoso nakwo huno ole nayohoho. Oso hiso Anitu mta'ango'maho. O'o, hwahoponjo hon'ingkanofoho. ¹⁷ Yo'mayo hwahoponjo so'nji hon'ingkanono wonyo so'nji moi'wo imo'nonefoho. I a'amu Anituye hungkunomo in'ingkeyo sohwo songo ne'no nohumantihwonefoho.

Jisasimne'no hungkuno hwasyo ulimotofo sohwa nto i'mofapohoho.

¹⁸ Nje mehomu soku, sikuno moi'wo imo'nyoso mofoneponoho. Hohonta sekwo nto upa'n'imentohofofoho. Jisas Kilaisiye mango sohwo wapmmontonoho. Olohonta kakoe mango sohwa nto i'mofapmmalofo. Oso'no nakwo huno ole. Sikuno moi'wo umo'n'imonte'no yohoho. ¹⁹ A'amu fehohnjo nto neliko'ma'malofofoho. Osohwa nakwoe a'amu'njo'maho. Hofiko nakwoe a'amu'ntentesi hofiko nakwo'nji ne'no nohumafikutnnesohilo. I oso'no nto neliko'ma'malofofoho. Oso'no nakwo huno ole moi'wonoho, nakwoe a'amu ne'maho.

²⁰ I oso'no sekwo Anituye Towahuno Wopingo moi'wo nto ma'malofofoho. Oso'no sekwo hon'ingkanono neso huno moi'wo nto seimaho. ²¹ Sekwo hon'ingkanono ne so'no huno maseyoho isoso'no mamti'mokalokuyohono. O'o, sekwo hon'ingkanono ne so'nji hon'ingkanono hwasyo so'nji yofe uhwofiwo'n'ingkohofofoho. Hwasyo hungkunoso hungkuno nehopi mta'ango mmo'nonefoho huno seyohoho. Oso'no semti'mokiyalokweno.

²² Hwe hwasyo hungkunono sohwo tihwolo. Hwe ole liwo'n'ingkiso hweho. Jisas sohomo Anitu nakumne'no uhwasopo'mentiso'maho. Ose liwo'n'ingkiso sohwo kako Jisas Kilaisiye mango hweho. Kako Mpohwo Anitu'nji kakoe Hwomu Jisasi'njimo ngkilaho uliwo'nimojo hweho. ²³ A'amu fihwo Anituye Hwomu sohomo ngkilaho liwo'n'ingkiso sohwo Mpohwo huhune'no ngkilaho liwo'n'ingkiso hweho. A'amu fihwo Hwomu sohomo simoho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkiso sohwo Mpohwo huhune'no simoho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkiso hweho.

Anituye Towahuno hungkuno ne'njo lonetihwawo'n'ingkiso hweho.

²⁴ Oso hungkuno hohonta upa'n'imotofoso aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Oso hungkuno hiso simoho'mo wosewo'mto'manji Mpohwo Anitu'nji hwomu sohwo'nji sekumo aho yokumpohn'nyo

wosemokosyohumanjiyoho. ²⁵ Olo hilo so'no nalimentisofoho. Nakwo kako'nji songo ne'nohini nohumentihwanefoho.

²⁶ A'amuso sekumo honingkano hwasyomo ipemotasewofitnno-hontnne'no semti'mokiyalokweno. Oso'no sekwo huno waseyono.

²⁷ Sekwo Anituye Towahuno nto mahoningkofi kako sekwo'nji humaho. Oso'no Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako sekwo'nji ne'no humahwosi yo'mayo hopi'nonohino so'no wolosetihwahwono. Kako hungkuno nehopi'nohini losetihwayo hweho. Hwasyo hungkuno ane hweho. Anituye Towahuno Wopingo losetihwaso hopaso sekwo Jisas Kilaisimo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno.

²⁸ Ou, nje mehomu soku, sekwo Jisasimo fosyohumamno. Oseso kako poso sohonta nakwo yokumpohn'nyo lohofihwasi wonimango monanyo'njo kako'nji woswo'nantanoho. ²⁹ Sekwo huno moi'wonoho. Jisas Kilais sohwo hwe wopingo hweho. Olo hilo so'no sekwo huno ole waseyono. A'amu honingkano wopingo'nohini iwo'nngkiso sohwo Anituye mehomu ne hweho.

3

Olohonta nakwo Anituye mehomu'nwi humalohwono.

¹ U Mpohwo Anitu kako nakumne'no hitoho mikunimposo nejapmentisofoho. Kako nakumo nalwo'nngki, Nje mehomu kuyoho. Ose nalwo'nngkiso hweho. Oso'no pisopisaho likuji huno fusyafihupmno. Ou, nehopeho. Nakwo Anituye mehomu ne'nwoho. A'amu hwahoponjoso Anitune'no huno muyoso'no nakwo'ntnne'no hofiko huno muyofoho. ² Ou nje a'amu soku, nakwo Anituye mehomu nto imo'nngkuhwono. Nakwo hwangu pipi imo'nanehwono. Oso hiso huno monayo'njofoho. I oso'no nakwo huno ole nayohoho. Jisas kako asomo poso sohonta nakwo kako pa'nyo imo'nanefoho. Hwapingoso nakwo Jisas ne sohumo uhwonanefoho. ³ A'amu fihwo olo hilo so'no hontohumaso sohwo kako honingkano wonyo apa'no miyo'njo hweho. O'o, kako simaho kiho ane'njo Jisas pa'nyo wohumamtonoho.

⁴ A'amu yahino wonyo'njo sohwo kako Anituye hungkunomo hwotoho fewo'nngkiso hweho. Yo'mayo yahino wonyoso Anituye hungkunomo mtihupewo'nngkisofoho. ⁵ Sekwo huno ole seyohoho, Nakwoe wonyo wae so'no Jisas kako a'amu imo'nimentisofoho. Kako wonyo ane hweho. Kako Anituye honingkano hungkunomo mamtihuoso'njo hweho. ⁶ A'amu Jisasimo humaso sohwo wonyo miyo'njo hweho. A'amu fihwo honingkano wonyo iwo'nngkiso sohune'no nakwo huno ole wonayono, Oso hwe huhwo sohwo Jisasimne'no huno muyo hweho.

⁷ Nje mehomu soku a'amu hwasyo hungkuno sejo'njo somne'no i'waho fiyimno. A'amu honingkano wopingo'njo Jisas Kilais pa'nyo sohwo hwe wopingo'nohini hweho. ⁸ Hwe wonyo Seten sohwo hohonta nakwoe hwaho mmo'nyo sohonta kako wonyo'nohini imojo hweho. A'amu olopo humaso sohwo wonyo ne'no yalokuso sohwo Setenye mehomu hweho. Anituye hwomu sohwo yo'mayo Seten iwo'nngkiso so'no wae yafo'ne pmentisofoho. ⁹ A'amu Anituye mehomu imo'nyo sohwo kako honingkano wonyomo miningkayo'njo hweho. Hwapingoso Anituye Towahuno kakimo humaho. Oso'no kako wonyo miyo'njo hweho. O'o, Anituye hwomu hweho. ¹⁰ Anituye a'amu neso tihwolo. Setenye a'amu neso tihwolo. Oso'no huno nayihwoso'no'manji oloso'no huno

wosyofisyano. A'amu honingkano wonyo'njo a'amu nom'ne somo simeho muyo'njo osohwo Anituye a'amu'maho. O'o, Setenye a'amufoho.

A'amu nom'ne'nji simeho inyo yahinoso olenoho.

¹¹ Simeho mo'ne'no sekwo hungkuno ole upa'nimentohofi, Sekwo a'amu nom'ne somne'no simeho uyimno. ¹² Nakwo a'amu Kein osohwo pa'nyo miyanehwono. Oso hwe huhwo sohwo Setenye a'amu hweho. Koningkwa'wehumo fonjahumentisofoho. Peho'no fonjahumentisoto. Hwapingoso ole. Kein kako honingkano wonyomo iningkamojo hweho. Apel kako honingkano wopingomo iningkamojo hweho.

¹³ Oso'no a'amu olo hwaho loponjoso sekumne'no nakwolaho selifijo'manji sekwo yomo iyo'eno. ¹⁴ Nakwo a'amu nom'ne Jisasimo simeho uyiwonimotofoto somo simeho uyiwon'ningkuhwone'manji nakwo huno ole, Mpohwoe tojo somo humalohwono huno nto nayohoho. Hwapingo ole, Nakwo Setenye hantojo tikano honingkano somo uliko'mentani Anituye hantojo songo ne'no humayo'ne somo humalohwono. Olo hilo so'no huno pipi nayohoho. A'amu fihwo kako a'amu nom'ne somo simeho muyo'njo yoso sohwo kakoe songo ne'no humayoso tohino mikunimposo ne'no umnonefoho. ¹⁵ A'amu koningkwa'wehumne'no simeho tohino umnosohwo wofonjahumonne'no yohono losohwo pa'nyo hweho. Sekwo huno moi'wonoho. A'amu nom'ne sohomo wofonjahumonne'no yohono losohwo Anitu'njopo songo ne'no mohumanefoho. ¹⁶ Jisas olo hwaho lopo nakumne'no imentiso so'no nakwo huno nayohoho. Jisas nakumne'no poyo pe'nimentisofoho. Oso'no nakwo nakwoe a'amumo ufo'mayo'ne'no nakwoe songo humayoso hofikimo uyano. Nakwoe a'amu somo ufo'mehwaso hn'nwi poyo pe'nasoso wopingofoho. Jisas hne'efoho. ¹⁷ A'amu olo hwaho loponjo hamniyoho hi'njo sohwo koningkwa'wehwo umofonyo yalofonjo sohomo hitoho mulofe'njo'manji kako ole lososo peho'neto, Ngko Anitumo simeho uyiwon'ningkohe hwo'nyoho. Ose peho'no lalofoho. Mango'nohino hweho. ¹⁸ Nje mehomi soku, nakwo nom'ne a'amu somno namo'nyoso mango'nohini ulihwaloho. O'o, nakwo hofikine'no hitoho nalofihwoso'no hofikimo wopingo ulohofano.

A'amu Jisasimo tifi iningkawowo'ningkohofoso Anitumne'no iyoho munonehoho.

¹⁹ Simeho uyo yahino ne'nji utihwehwasi nakwo Anituye honingkanomo nehopi humalohwoneso huno wonayono. Oso'no nakwo Anitu'njopo lohofihwasi nakwo wonimango monanonefoho. ²⁰ I oso'no jije simeho mo'mo wonyo hwo'nyoho hnniwo'ningkino'manji Anitu jije simehomo yakolo'nnyo hweho. Kako yo'mayo hopi'nonohino so'no huno hwapingo'njo hweho. Oso wonyo hiso kako wae nto kiloho'maho Anitu huno uyohoho. ²¹ Ou, nje a'amu soku, nakwoe simeho mo'mo oso hungkuno monajo'manji nakwo Anituye simanopo wonimango ane yokumpohn'nyo wolohofano. ²² Nakwo kakoe hungkunomo tifi iningkawowo'ningkuhwone'manji yo'mayo iwo'ningkuhwone so'no Mpohwoe simeho wopingo umo'ningkiso'manji yo'mayo so'no Mpohumo jomo ulasoso wonejapmmontonoho. ²³ Anituye hungkunoso olenoho. Nakwo kakoe Hwomu Jisas Kilaisye yofe somo simeho hi'ntnnono uyihwasi nom'ne a'amumo simeho uyihwano. Oso hiso kako nalinyofoho. ²⁴ A'amu Jisasiye hungkunomo tifi iningkawowo'ningkiso somo Anitu kakimo ufo'malofoho. Anitu kako hwe huhwo sohomo humaho. Anitu

kakoe Towahuno Wopɪngoso nejopahonɪngki Towahuno sohwo ole netɪhwalofoho. Anɪtu nakumo humaho.

4

Anɪtuye Towahuno ne'nji towahuno hwasyo so'ntnne hungkunofoho.

¹ Nje a'amu soku, a'amu pi'nɪngo hwasyo hungkuno'njoso nakwoe hwahopo emoyalokwofo. Oso'no hungkuno hopi'nonohino upa'nɪfijo oso hungkuno somo sɪmeho hi'ntnnono ukutoho. O'o, a'amu ole selososo, Ngko Anɪtuye Towahuno hi'njo hwo'nyoho. Ose selahonɪngkuhwosi sekwo yamofo fiyɪmno. Oso hwe huhwo sohwo Anɪtuye hwolɪkeno. Hwaho-ponta'ango hwolɪkeno. ² Huno ito'no tipemapitnne'no yamofo fiyɪmno. A'amu fihwo hungkuno ole loso'manji, Jisas Anɪtuye Hwomu Ne sohwo a'amu imo'nɪmentisofoho. Ose loso sohwo kako Anɪtuye Towahuno ne hi'njo hweho. ³ Oso hungkuno hiso a'amu majo'manji kako Anɪtuye Towahuno ane hweho. O'o, kako towahuno Jisasiye mango sohwa mta'ango hi'njo hweho. Sekwo ole nto upa'nɪmentohofi, Jisasiye mango sohwo noponefoho. Ou, kakoe towahuno sohwo nto pmmaho.

⁴ Nje mehomi soku, sekwo Anɪtuye kuyoho. Sekwo a'amu hwasyo hungkuno'njo somo hwotoho nto hmmalofo. Hwapɪngoso oso Towahuno jɪje sɪmeho mo'mo humaso sohwo kako towahuno hwahoponjo somo nɪhu'nahone uyakolo'mentisofoho. ⁵ Oso a'amu hwasyo hungkuno'njoso hwe wonyo sohwoe a'amufoho. Hofɪkoe hungkunoso hwahoponta'angofoho. Setenɪye a'amuso hofɪko hwasyo hungkuno hwahoponta'ango somo upa'nɪwo'nɪngkohofofoho. ⁶ I oso'no nakwo Anɪtuye'nwoho. A'amu fihwo kako Anɪtu ne sohune'no huno unyohwo'manji osohwo kako nakwoe hungkuno upa'nɪmtonoho. Ou, nom'ne a'amuhwo kako Anɪtune'no huno muyohwo'manji i nakwoe hungkunomo mupa'nonehoho. Olo hilo so'no hungkuno Anɪtu mta'ango so'no nakwo huno wonayono. Nakwoe hungkunomo nenɪngkapɪfijohwa'manji Anɪtuye Towahuno ne'njofoho. Ou, nakwoe hungkunomo monenɪngkapɪfijoso hwe wonyo sohwoe towahuno hi'njo hwafoho.

Anɪtu kako nakune'no hitoho ulofalofoho.

⁷ Nje a'amu soku, nakwo nom'ne a'amumne'no sɪmeho umo'nyo yahinoso uyano. Nom'ne a'amumne'no sɪmeho umo'nyo yahinoso Anɪtu mta'angofoho. A'amu nom'ne somne'no umo'nɪwo'nɪngkiso sohwo kako Anɪtuye mehomifoho. Kako Anɪtune'no huno uyalofoho. ⁸ A'amu nom'ne somo sɪmeho muyoso Anɪtune'no huno muyɪhwafoho. O'o, Anɪtu sɪmeho uyoso kako hwapɪngo hweho. ⁹ Anɪtu nakune'no hitoho mɪkunɪmposo nejapmmentisofoho. Oso'no kako nakwo'nji songo ne'no humayo'ne imo'mentisofoho. Oso hiso'no kakoe hwomu anga'nohino sohumo oso songo humayoso uyo'ne'ento nakune'no hwahopo uhwatɪmentisofoho. Oso'no Anɪtu nakune'no sɪmeho nejaponto netɪhwamentisofoho. ¹⁰ Sɪmeho inyo neso ole, nakwo Anɪtumo sɪmeho uyo pa'nyo'maho. Oso, neso ole, Anɪtu nakumo sɪmeho nejaponto kakoe Hwomu nakwoe wonyomne'no tohino mɪkunɪmposo mayo'ne nejapmmentisofoho. ¹¹ Nje a'amu soku, nom'ne a'amumne'no namo'nyo so'no Anɪtu umo'nalofoho. Oso'no nakwo nom'ne a'amune'no wonamo'nono. ¹² Nakwo hopi'nonohino so'nwi Anɪtumo muhwonyo'nwoho. I nakwo a'amu nom'ne uhwonɪwo'nɪngkuhwone somo sɪmeho ne'njo uyɪwo'nɪngkuhwaso'manji

Mpohwo nakwo'nji nohumahwosi kako nakumo simeho nejape so'no huno wonayimontonoho.

¹³ Kakoe Towahuno nejapmmentiso so'no nakwo huno ole nayohoho, Anitu nakwo'nji humaho. Nakwo kako'nji humalohwono. ¹⁴ Mpohwo Anitu a'amu hwahoponjo so'nyumne'no asomo nemayo'ne kakoe Hwomu uhwatimentisofoho. Oso hiso uhwonimentihwone so'no selalokuhwono. ¹⁵ A'amu fihwo Jisasimo simeho hi'ntnnono nehopi uyihwosi a'amu somo ole uloso, Jisas Anituye Hwomu hweho. Ose loso sohwo Anitu kakimo humaho. Kako Anitumo humaho. ¹⁶ Nakwo huno wonayono Anitu nakune'no hitoho nejapmmentiso so'no nakwo simeho uyalokuhwono. A'amumne'no umo'nyo yahinoso Anitu mta'angofoho. A'amu fihwo nom'ne a'amumne'no umo'n+wo'n+ngkiso sohwo kako Anitu'nji humaho. Oso'no Anitu huhwo kako'nji humaho.

¹⁷ Jisas nakumo nonehumentan+ngki nakwo nom'ne a'amumne'no namo'nyo yahino wop+ngo yalokuhwoneso olehoho. Sikuno Engo hungkuno tango'njo ikwalofone somo nakwo yokumpohn'nyo nolo-hofi+hwasi won+mango monanonefoho. Hwap+ngoso nakwoe songo humayoso olo hwaho lopo Jisas sohwo nakwoe simeho mo'mo humaho. ¹⁸ A'amu fihwo nom'ne a'amumne'no umo'n+wo'n+ngkiso sohwo iyoho miy+wo'n+ngki yohoho. O'o, iyoho iyoso ni+hu'no awonoho. Iyoho iyo hwap+ngoso olenoho. A'amu fihwo iyoho yososo nakwo huno wonayono nom'ne a'amumne'no umo'nyo yahinoso ito'nohino'maho. ¹⁹ Nakwo nom'ne a'amumne'no namo'n+wo'n+ngkohoho. Hwap+ngoso Anitu kako nakune'no simo'mo umo'n+mentisofoho. ²⁰ A'amu nom'nehwo ole lososo, Ngko Mpohune'no simeho uyalokweno. Ose loso sohwo a'amu nom'ne sohumo simeho wonyo uyoso osohwo kako hwasyo hungkuno lalofoho. A'amu fihwo kako olo hwaho lophonjo a'amu uhwon+wo'n+ngkiso somo simeho muyo'manji kako Mpohwo Anitumo muhwonyo sohumo simeho pipi uyimontolo. ²¹ Jisas Kilais ole nalimento, Kiko Anitumne'no simeho uyo'manji jije a'amu homne'no simeho uyo. Ose nalimentisofoho.

5

A'amu Jisasimo tifi in+ngkawowo'n+ngkohofoso yo'mayo hwahoponjo yahino somo hwotoho fewo'n+ngkohofofoho.

¹ Hwe nakwoe wonyo wayo'ne Anitu uhwsopo'mentiso sohwo Jisas+yoho. Oso hungkuno hiso a'amu fihwo huno nehopi uyoso sohwo Anituye mehomi hweho. A'amu Mpohumo simeho uy+wo'n+ngkiso sohwo kakoe mehomi'ntnne'no simeho uy+wo'n+ngkiso hweho. ² Nakwo Anitumo simeho uy+hwasi kakoe hungkunomo tifi in+ngkawasom'nanji nakwo huno ole wonayono. Nakwo Anituye mehomi somo simeho nehopi uy+wo'n+ngkuhwone'nwoho. ³ Nakwo Anituye hon+ngkanomo tifi in+ngkawasom'nanji nakwo Mpohumo simeho nehopi uy+wo'n+ngkuhwonefoho. Anituye hon+ngkano somo tifi in+ngkayoso tango'njom'aho. O'o, kakoe yokumpohn'nyo nejap+wo'n+ngkiso hweho. ⁴ Anituye a'amu neso yo'mayo hwahoponjofe yokumpohn'nyo somo hwotoho fe-e'ne yokumpohn'nyoso hi'njofoho. Oso yokumpohn'nyo hwotoho fe-e'neso hwap+ngo ole, Nakwo Jisasimne'no huno nayohoho. Kakoe yokumpohn'nyo nefo'mayo'ne sohune'no huno nayohoho. ⁵ Yo'mayo hwahoponjo somo yakolo'nnyo ti+hwolo. A'amu fihwo kako huno ole uyososo, Jisas Anituye Hwomu hweho. Huno ose uyahon+ngki kako yo'mayo hwahoponjo somo yakolonoho.

Anitu kakoe hwomumne'no hungkuno yoloho limentisofoho.

⁶ Olo Jisas huhwo sohwo mijo wokiyoñmano lonto, nje honiyo usihuma'mo lonto nakwoe hwahopo pmmentisofoho. Mijo'nohini so'no pmmentiso'maho. O'o, mijo'nji honiyo'ntnno pmmentisofoho. Anituye Towahuno Wopingo hungkuno nehapi hwapingo sohwo kako Jisasimne'no olo hilo so'no yoloho limentisofoho. ⁷ Oso hufa'u sihune sohwa Jisasimne'no yoloho lalokwofo. ⁸ Anituye Towahuno Wopingo'nji mijo'nji honiyo'nji oso hifoho lalokwofo. Oso hufa'u sihune sohwa hofikoe hungkuno afa'nohinoho. Jisas sohwo Anituye Hwomu ne hweho. Ose lalokwofo. ⁹ A'amu hwahoponjoso hungkuno lontifeso nupo'nontani nehopeho liwo'n'ngkuhwonefoho. Anitu lonte hungkunoso nehopeho. A'amu lontife somo yakolonoho. Oso hungkuno hiso Anitu nto limentisofoho. Kakoe Hwomumne'no linyofoho. ¹⁰ A'amu Jisasimo simaho hi'ntnnono uyo sohwo kako huno ole uyohoho, Jisas Anituye Hwomu ne hweho. A'amu nom'neso kako hungkuno hiloso simaho hi'ntnnono muyo'njo yonto kako Anitu hwasyo hungkuno'njo hweho liwo'n'ngkiso pa'nyo hweho. Hwapingoso Anitu nalohoho, Jisas nje Hwomu hweho. ¹¹ Olo hungkuno loso Anitu nehapi ole nalimento, Ngko songo ne'no humayo'neso nto sejapmmmentohefoho. Ose nalimentisofoho. Oso songo ne'no humayo'ne hwapingo kakoe Hwomumo weho. ¹² A'amu fihwo Anituye Hwomumo humunyo sohwo Anitu'nji songo ne'no humayo'ne hweho. A'amu Anituye Hwomumo mohumunyo sohwo kako Anitu'nji songo ne'no humayo'neso motipihwononefoho.

Nakwo huno ole wonayono, Nakwo songo ne'no fosyohumayo'ne hi'nj+nwoho.

¹³ Sekwo a'amu Jisasimo simaho hi'ntnnono uywo'n'ngkohoho soku, sekwo songo ne'no humayoso hi'njo kuyoho. Oso'no sekwo huno waseyonontnne'no semti'mokiyalokweno. ¹⁴ Nakwo yo'mayo Anitu syonefisyelokunjo so'no namo'n'ngkohoho lontani oso'no jomo ulihwaso'no kako wonepa'nimontonoho. ¹⁵ Nakwoe hungkuno Anitu nepo'nalokunjo so'no huno ole nayohoho. Yo'mayo nakwo jomo uliwo'n'ngkuhwone so'no nejopalokunjoso olohifoho.

¹⁶ Honingkano anga'no wonyoso a'amu yososo Anitu kako wae mmofe'njo umtonoho. O'o, hi'nji pe'n'ngkuhwosi tikanomo wene hweho. Oso'no a'amu oso wonyo hiso yoso sohumo uhwon'ngkohoji oso a'amu huhwo sohumne'no Mpohumo jomo mujo'njo fiyo. Yo'mayo honingkano wonyo nom'neso a'amu yoso sohumo uhwon'ngkohoji oso humne'no Mpohumo jomo ulisoso Mpohwo kako wae yimofihwosi songo humayo'ne uyimtonoho. ¹⁷ Anituye hungkuno mtohupeho hopi'nono wonyofoho. I oso'no fehohnjo so'no Mpohwo kako wae weeo'mtonoho. Anga'nohinoso tikanomo nihu'nahone wenefoho.

¹⁸ Anituye mehomi ne sohwo kako honingkano wonyo miyo'njo ywo'n'ngkiso hweho. O'o, Anituye hwomu osohumo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'n'ngkiso hweho. Oso a'amu huhwo sohumo Seten mupm'mokonohoho.

¹⁹ Nakwo huno moi'wonoho. Nakwo Anituye mehomi'nwoho. A'amu nom'ne sofe hwe engo mokosyohumayo sohwo Seteniyoho.

²⁰ Nakwo huno moi'wonoho. Anituye hwomu nto pmmentono. Kakine'no huno ito'no uyo'ne huno nto nejapmmmentono. Nakwo Anitumo ufohi'nyo'ne hwapingoso Jisasiyoho. Jisas Kilais Anituye hwomu sohwo kako Anitu ne hweho. Kako songo ne'no humayoso hwapingo hweho.

²¹ Nje mehomí soku, yo'mayo hwahoponjo jije símehe mo'mo Anítumo uyohopo'mto yalokunjo so'no sekwo i'waho ito'no fiyímno. Osohopeho. Ngko Joun'ni mtí'mokohono.

2 Joun

Olo Iyoswo Tifinjo loso Joun Afahwo

Mti'mokumentisofoho.

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *sikisiti'nji* (60) *sikisiti-sikisi'nji* (66) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolikeno olo iyoswo tifinjo loso Joun afaohwo mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso a'mu anga'nohino syine'no mti'mokumentisofoho. Oso hisi nehopi a'amu anga'nohinyinetikeno. A'amu fiso hofikoe hunoso ole, A'amu Jisasimo in'ngkuno temtitofo hopa imo'nohumunyo somne'no mti'mokumentisofoho. Joun oso a'amu homo somo a'amu hwasyo hungkuno'njo somne'no i'waho ito'no fiyimno ulimonto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso ntipo humanto mti'mokumentisotikeno. Ango kako nohumanto olo iyoswo loso mti'mokumentiso so'no malinyofoho. Oso'no nakwo olo hungkuno homo lomo atofu l'hwasi tifi un'ngkohwano.

¹ Ngko Anituye mehomi somo mokosyohumawo'n'ngkohe sohwo'ni olo iyoswo loso mti'mokalokweno. Kiko a'mu siki, Anitu kakoe syohomne'no kuhwosopo'mentiso sikinonji jije mehomi sohwantne'no olo iyoswo loso semti'mokiyalokweno. Yahino nehopi'nohino somo ngko kakine'no simaho kijopalokweno. Oso hiso ngko'nohini'maho. O'o, a'amu hopi'nono Anituye hungkuno ne'njo somo huno'njo so'nji hofiko sekune'no simaho umo'nalofoho. ² Jisas Kilaisiye hungkuno ne'njosu nakwoe simahomo wojo so'no nakwo sekune'no simaho namo'niwo'n'ngkohoho. ³ Mpohwo Anitu'nji kakoe Hwomu Jisas Kilaisi'nji siko nakumne'no wopingo nalo-hofohosi hitoho ulofihwoso'no humayo wopingo nejapohosi so'no nakwo hungkuno nehopi'nohini hnn'ngkuhwasi simaho afa unantanoho.

Nakwo hitoho nalofo yahino somo un'ngkowano.

⁴ Jije mehomi fehohnjosu hofiko Anitu kako yahino ne so'no nalimentiso hopasu hofiko kakoe hon'ngkano ne somo in'ngkwalokwofo. Oso hiso'no nupa'nonji ngko simonyo yalokweno. ⁵ Oso hiso'no ngko, nje nampohwo siki, olo so'no wakilimonne'no yohono. Nakwo nom'ne a'amu somne'no simaho uyo yahino hiso songo'maho. O'o, nakwo Anituye hungkunoso simo'mo upo'noma'menti'hwone oso mta'angofoho. ⁶ Hitoho ulofu yahinono olenoho. Nakwo Anituye hon'ngkanomo tifi un'ngkowano. Hohonta olo hon'ngkano loso upa'n'menti'hwoni, Sekwo nom'ne a'amumne'no simaho umo'nyo yahino somo fin'ngkamno.

Nakwo Kilaisiye hungkunomo aho yokumpohn'nyo wokemokosyohu-mano.

⁷ A'amu pi'ningo engoso hofiko nakumo hwasyo hungkuno nelane'entifi angomeemo liku'mofalokwofo. Oso'no hofiko nakumo ole nelalokwofo. Jisas Kilais Anitu sohwo kako nakwoe hwaho lopo a'amu imo'n'imentiso'maho. Hofiko nakumo ose nelalokwofo. Oso a'amu hiso hofiko hwasyo hungkuno liwo'n'ngkohofoso Kilaisiye mango hwafoho. ⁸ Sekwo soku, oso a'amu ose sohwanne'no i'waho nto'no fiyimno. Hwap'ngoso sekwo Anituye syoho yokumpohn'nyo iwo'n'ngkohoho so'no Anitu kako ngko sekumo yo'mayoso wosejapmmo

selimentisoso sekwo hwasyo hungkuno homo somo iningkaſijo'manji sekwo momapitnnehofo. O'o, sekwo Anituye hungkunomo nto'no iningkaſijoso u sekwo yo'mayoso womantifeho. ⁹ A'amu fihwo kako Kilaisiye hungkunomo aho yokumpohn'nyo mokesyohumayo'njo yoso sohwo kako hungkuno nom'ne kengomo iningkaweso'manji osohwo Anitu kako'nji mohumuyoho. Hwe fihwo kako Kilaisiye hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumaso osohumo Anitu'nji kakoe hwomu Kilaisi'nji siko'monta'i siko kako'nji humasiyo. ¹⁰ U hwe fihwo kako sekumo se'maso sohwo kako sekumo Kilaisiye hungkuno masejo'njo ihwosi kako nom'ne hungkuno kengo selihwoso'no osohumo sekwo kakimo sekwoe angomno ipemotakutoho. Sekwo nakwoe a'amuhwe eso nulikutoho. ¹¹ A'amu fihwo kako oso a'amu hwasyo hungkuno'njo osohumo nje a'amuhwe uloso sohwo kako oso hwe hwasyo hungkuno'njo sohwoe syoho somo ufo'malofoho.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹² Ngko hungkuno sawemo waselimonji ko yoheso u olo hungkuno hiloso ngko iyoswomo mamti'mokumnehono. O'o, ngko sekumo se'mahm'mo ngko sekwo'nji hungkuno hnningkuhwasi nakwoe simehoso wopingo wonamo'nimontonoho.

¹³ Anitu kakoe syoho somne uhwosopo'mentisoso jije nanohwo esi'nji kakoe mehomi so'ntnne'no nakwoe a'amufu selalokwofo. Nje hungkuno osohopeho. Ngko Joun'ni mti'mokohono.

3 Joun

Olo Iyoswo Nom'ne Ti'finjo loso Joun Afahwo

Mti'mokumentisofoho.

Olo Hungkuno simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *sikisiti'nji* (60) *sikisiti-sikis'nji* (66) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolikeno olo iyoswo ne'no ti'finjo loso Joun afahwo mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Ngkaiyasimne'no mti'mokumentisofoho. Ngkaiyos sohwo Jouniye a'amu hweho. Kako oso hwaho engo Esiya sopo humunyo hweho. Joun oso ango hopo sopo ne'no a'amu syoho'njo sohwa uhwa'imonto imentisoso Ntiyoutilefes kako oso a'amu yofe hwe engo'njo umo'nimonto oso a'amu syoho'njo sohwo monje esyahan'ngki Joun kako hwe anga'no kakoe yofe Ntemitiliyos osohumo yofe ho'nomanto uhwa'imentisofoho. Olo iyoswo loso Jouniye a'amu Ngkaiyos sohwo Ntemitiliyos syoho yahon'ngkuhwosi hofiyo umokosyohumane'ento olo iyoswo loso'nji mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo hungkuno homo lomo atofu l'hwasi tifi un'ngkohwano.

¹ Ngko Anituye mehomi somo mokosyohumawo'n'ngkohe sohwo'ni ngko nje n'ngkwahwo Ngkaiyos sohwo hne'no olo iyoswo loso kumti'mokiyalokweno. Ngko kikimo nehopi simaho kijopalokweno.

² Nje a'amu sohwo, kiko yo'mayo syoho wop'ingo yontan'ngkini Anitu kufo'malokunjo so'nji kiko wop'ingo humahnno so'no ngko Mpohumo jomo ulalokweno. Jije huyo'mango so'no ngko huno niyohoho wop'ingo humaho. I jije huyo'mango wop'ingo humaso hopaso jije a'apaho hi'nji wop'ingo osonohini humahnno so'no Mpohumo jomo ulalokweno. ³ A'amu fehohnjo Anitumo simaho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohofoso jije angopo nta'ni ni'mantifi ntimalofi, Ngkaiyos sohwo kako Anituye hungkuno ne somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumanto hofiyo'no in'ngkwalofoho. Ose ntahon'ngkofi ngko simonyo imalefoho. ⁴ Nje mehomi hofiko Anituye hungkuno ne somo in'ngkwalokwofo so'no upa'nonji oso'no ngko simonyo iwo'n'ngkohe hwo'nyoho. Oso simonyo iyo hiso nom'ne yo'mayo so'no simonyo iwo'n'ngkohofoso somo yakolo'nnyofoho.

Ngkaiyos syoho wop'ingo imentisofoho.

⁵ U nje a'amu sohwo, kiko a'amu Anituye hungkuno liku'mofiwo'n'ngkohofoso sohwo ufo'mawo'n'ngkinoso oso wonyoangkafofoho. Jije a'amu'nohinimaho. O'o, a'amu kengo mta'ango sohwanjoho. ⁶ Oso a'amu huhwo sohwa hofiko olopo ni'mantifi kiko hofikimo wop'ingo uloho'mahnno so'no nakwo Anitune'no uhu'mokontan'ngkuhwoni nalimalofofoho. Kiko a'amu Anituye hungkuno liku'mofo sohwo jije angopo nta'ni hano hofiyo'no hmo'fihwajo. Ose yahon'ngkiji Anituye simaho wop'ingo umo'nimontonoho. ⁷ Hofiko oso syoho yalokwofoso Kilaisiye yofe ho'nomayo'ne yalokwofo. A'amu Anitumo simaho hi'ntnnono muyo'njo sohwa mta'ni hofiko hamniyoho yo'mayoso momaso'njo yalokwofo. ⁸ Nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi nakwo oso a'amu huhwo sohwo ufo'mano. Ose ihwasi oso hungkuno syoho ne'njo so'no nakwo syoho afa'no womojoku'nantanoho.

Ntiyoutilefes kako yahino wonyo imentisofoho.

9 Ngko oso a'amu Ntiyoutilefesi'nji Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ingkohoho somne'no ngko iyoswo nom'neso nto mt'i'mokumalefoho. Ntiyoutilefes sohwo kako a'amu hiso hofiko nakwoe hwe engo hwosoho ulantife'no yalokunjo so'no kako nje hungkunomo haloho manipewo'n'ingciso hweho. O'o, kako nje hungkunomo hwotoho nifewo'n'ingciso hweho. 10 Oseso ngko sekumo se'ma'me'manji ngko yo'mayo kako iwo'n'ingciso so'no waselimonnoho. Kako nakune'no yo'mayo hungkuno wonyo lalofoho. Kako hwasyo hungkuno lalofoho. Oso'nohini'maho. O'o, kako a'amu Anituye hungkuno liku'mofo sohwo kakoe angomo mipemotasyiwo'n'ingciso hweho. I a'amu nom'neso hofiko oso a'amu Anituye hungkuno liku'mofo somo nje angomo upemokosyawo'mo loso sohumo Ntayoutilefis sohwo kako hofikoe hon'ingcano pijumofiwo'n'ingciso hweho. Oseso kako oso a'amu homo somo hofiko Anitumne'no uhu'mokiyo somta'ni wae weeo'mto yalofoho.

Ntemitiliyos sohwo kako yahino wop'ingo iwo'n'ingciso hweho.

11 U nje a'amu sohwo, kiko yahino wonyo somo tifi in'ingkahutoho. O'o, hon'ingcano wop'ingo somnohini tifi fin'ingkayo. A'amu kako yahino wop'ingo'njo sohwo kako Anituye a'amu hweho. A'amu kako yahino wonyo iwo'n'ingciso oso hwo kako Anitune'no huno mosyafisiyo hweho.

12 A'amu hopi'nonohino sohwa hofiko Ntemitiliyosiye yofe ho'nomalokwofo. Nakwo Ntemitiliyos osohumo uhwonontani nakwo Kilaisiye yahino ne somo uhwonolokuhwono. Oso'no ngko huhwo'ni kakoe yofeso ho'nomalokweno. Oso'no kiko huno kiyohoho, Nje hungkunoso ne'njofoho.

Hungkuno ae'uyofoho.

13 Oseso ngko hungkuno sawemo waselimonji ko yoheso oso'no ngko iyoswomo mamti'mokumnehono. 14 We'enepi ngko noku'mahm'me'no nekwo hungkuno wohnnantaeho.

15 Jije simehoso pompengo ufisyakumofono. Jije a'amu olopo humalofo sohwa hofiko nje hwomuhwe kilalokwofo. Nje a'amu kiko'nji humalofo sohwanne'no nje a'amufu ulalokweno. Kiko hofikimo njiyo. Osohopeho. Ngko Joun'ni hungkuno loso mt'i'mokohono.

Jut

Olo Iyoswo loso Jut Mti'mokumentisofoho.

Olo hungkuno somo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti'nji* (30) *teti-faifi'nji* (35) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Jut mti'mokumentisofoho. I oso'no oso yofe Jutiye so'nji Jutasiye so'nji afafoho. (Oso'no Matiyu sohe engo 13, haningkano we'e 55 so'nji Mak sohe engo 6, honingkano we'e 3, osopo Jisasiye hohmningkwa'wehwosamne'no yofe hi'njoponoho.) I oso'no hofikoe hunoso olenoho. Olo iyoswo loso Jisasiye ningkwahwo mti'mokumentisofoho. Jut a'amu Jisasi mo iningkuno somne'no mti'mokumentisofoho. Iyoswo hiloso a'amu ango ntiponjomne'no mti'mokumentisotikeno. O'o, nakwo huno monayofoho. Olo iyoswo lomjo hungkuno simo'mjoso olenoho. Sekwo nakwo simaho hi'ntnnonohinosa aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafikuji a'amu hwayo hungkuno'njo sohwafe hungkuno somo nupa'ningkutoho. Jut ose ulimonto mti'mokumentisofoho. (Hungkuno hiso Jut honingkano we'e 3 osopo weho.) Oso'no olo iyoswo hiloso ntipohumanto mti'mokumentisotikeno. Ango kako nohumanto olo iyoswo loso mti'mokumentiso so'no malinyofoho. Oso'no olo hungkuno homo lomo atofolihwasi tifi uningkohwano.

¹ Ngko Jut sohwo'ni Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyo Jemisiye koningkwa'we hwo'nyoho. Anituye a'amu soku ngko olo iyoswo loso sekwo a'amu Anitu sehwasopeehoningki iningkamentohofosokune'no mti'mokalokweno. Mpohwo Anitu simaho engo sejopahoningki Jisas Kilais kako sekumo wopingo semokosyohumaho. ² Anitu kako sekune'no hitoho ulofihwoso'no simaho pompenjiyo so'nji simaho hitoho so'nji wosejapono. Oso hiso sejaposo so'no engo imo'nyo'ne'engi Anitumo jomo ulalokweno.

Kilais Jisasiye hungkuno somne'no hwasyo hungkuno lutihwawo'ningkohofoso fe hungkunofoho.

³ Nje a'amu soku, simo'mo ngko huno pi'ningo syafisyonji Anitu kako asomo netimayo'neso sekune'no iyoswo mti'mokumne'engi i olo-honta nom'ne hungkuno mti'mokalokweno. Nakwo Jisas Kilaisimo simaho hi'ntnnono uyaso hn'nimo Anitu kako asomo wonetima'mtonoho. Oso hungkuno Anitu nejapmmentisoso sekwo syoho yokumpohn'nyo ikuji simaho hi'ntnnono uyalokwofo soku, sekwo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Oso'no sekwo nom'ne hungkuno hwasyo somo nupa'ningkutoho. O'o, hungkuno hwasyo homo somo filommjahumno. ⁴ A'amu fehohnjo Anitumne'no sekwo'nji uhu'mokontifi humentaningkofi a'amu fehohnjoso hofiko nom'ne huno so'nji hiyaso motohusosyohumantifi hofiko poji ehumamentohofofoho. A'amu hiso hofiko ole lalokwofo, Anitu kako nakumo wopingo naloho'mentiso so'no nakwo kakine'no iyoho monaningkiyohoho. Yo'mayo wonyo nakwoe simaho uyimo lososo u uyihwono. Anitu kako simaho nejopalokuso sohwo kako tohino monejaponehoho. Ose lalokwofo sohwa nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisimne'no hofiko hohujo ikinjao'mentohofofoho. Hohonta a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso sohwa olo a'amu lohwanne'no

ole mti'mokumentohoho, Oso a'amuso wonyofoho. Hofiko tikanomo ufitnnefoho. Ose mti'mokumentohohofoho.

⁵ A'amu oso yahino'njo somne'no sekwo nto upa'nimentohohofoho. I oso'no ngko sekwoe huno somo huno apa'no wasefohoto'mne'no yohono. A'amu Isilael somo nakwoe Hwe Engo hofikimo Ijip mta'ni utimanto olopono utimotapmmmentisofoho. Oseso hwe moya'mi Isilael fehohnjoso hofiko Anitumne'no nakwolaho lontifi hohujo ikinjimofahonngkofi Anitu kako hofikimo poyo umokumentisofoho. ⁶ Nom'ne so'no huno fisyafihupmno. A'amu ahwomomjo fehohnjoso oso syoho Anitu uyimentiso somne'no hahn'nyo yontifi hofikoe ahwomomjo pone uliko'ma'mentohohofoho. Oseso Anitu kako hofikimo ahwomo nano'nji intofonto sikwo'mjoho engo so'mo intofohumati'mentisofoho. Hofiko oso ahwomo nano homo somta'ni misi'huto'nifitnnehofo. Oso hopo sopo nohumafikuji hofiko Anituye Sikuno Engo somo hungkuno ikwolofo'ne so'no hontohumalofo. ⁷ Ou, sekwo nom'ne so'no fisyafihupmno. A'amu Soutom Ngkumoula so'nji nom'ne pone mofone sponjo so'nji hofiko a'amu ahwomomjo sohwa a'mohufo imentohoho hopa imentohohofoho. Oso'nji hofiko kifosyoho'nji loho'nimotofohoho. Oseso Anitu kako hofikoe honngkano wonyo somne'no tohino engo uyimentisofoho. Oso tohino hiso hofiko tohomo ne'no humentanngkofi tohino umnalofoho. A'amu osomne'no syofisyontani iyoho neningkahonngki nakwo huno ole nayohi, A'amu honngkano wonyo yiwo'nngkohofoso tohino engo womantifeho.

⁸ I olohonta oso a'amu sekwo'nji uhu'mokuwo'nngkohofoso hofiko oso yahino hiso pa'nyo yalokwofo. Yo'mayo wojo uhwonontifi oso mta'ni yokumpohn'nyo tipemantifi hofikoe a'apahomo wonyo loho'nivo'nngkohohofoho. Oseso hofiko nakwoe Hwe Engo sohumo yokumpohn'nyo ulohofontifi a'amu ahwomomjo wonyoangkafo somo sitofo uliwo'nngkohohofoho. ⁹ Anituye a'amu ahwomo mta'ango simo'mjo sohwo Maikel oso hwo'nji kako Seten'nji siko Mousesiye pijafoso mayo'ne yoka hnnimentisiyefoho. Siko oso yoka hungkunoso nohnnonji Seten kako Maikelimo sitofo ulahonngki oso'no Maikel kako Setenimo sitofo aku mulimentisofoho. O'o, olo'nohini ulimento, Hwe Engo Anitu sohwo kako kikimo yoka hungkuno wakilono. Oso'nohini ulimentisofoho. ¹⁰ I oso a'amu huhwo sohwa hofiko sekwo'nji humalofo sohwa hofiko yo'mayo hwapingo ne so'no huno nto'no muyahonngki hofiko sitofo hungkuno liwo'nngkohohofoho. Oso a'amu yahu pa'nyo sohwa hofiko hofikoe a'apahomnohini syafisyontifi hofiko yo'mayo wonyoso iwo'nngkohohofoho. Oso'no hofiko nihu'nahone wonyo imo'nnyoso tikanomnefoho. ¹¹ Hofiko tohino engo mapitnnefoho. A'amuso hofiko Atamiye hwomu Kein kako konngkwa'wehumo fonjahumentiso oso hwoe yahinoso mantifi yalokwofo. U nom'nihwo Mpelam sohwo kako hamniyoho engo ma'mne'ento kako a'amu Isilael somo hwasyo honngkanomo ipemotamentisofoho. Oso pa'nyoso olo a'amu lohwa yalokwofo. U nom'nihwo Koula kako Anitumne'no yokumpohn'nyo imo'nimentiso pa'nyoso olo a'amu lohwa yalokwofo. Oso'no Anitu kako hofikimo fonjasyonefoho.

¹² Sekwo Anituye a'amu ne soku sekwo simaho afa inngkuji nom'ne a'amumne'no wasemo'nono. Oso'no sekwo nuhu'mokontifi wopayo nontifi Jisasimne'no syafisiyo'ne wopayo'nji mijo'nji nyo sohonta hofiko wonyo so'nji sekwo'nji nuhu'mokontifi oso uhu'mingo homo somo wonyo imokuwo'nngkohohofoho. Hwapingos hofikoe honngkano

wonyo somne'no wonimango muninkahoningki hunoso hofikine'nohini syafihu'nontifi wopayo niwo'ninkkohofofoho. I oso'no hofiko nom'ne a'amu somne'no huno monosyafihu'niwo'ninkkiyohoho. A'amu hiso olo pa'nyofoho. Hwaho hoho'm hoho'minnyo sohwo kako ifoyo'no hontohumanteso himo kako ifoyo ane'njo sohwo nopahoningki ifoyo masiyo'njo yahoningki ifofo nihu'nahone motole'ofalofoho. Oso a'amu hiso hofiko oso himo ifoyo ane'njo sohwo pa'nyo hwafoho. Ne anefoho. U nom'ne hungkuno upa'nimno. Oso a'amu sohwa hofiko oso iyo kakoe sikuno somo ipisayo into'nyo sohonta ne ane imo'nyo oso pa'nyo hwafoho. Oseso iyo hiso kakwo'yohwo kako pmpongo hi'nji yofihwosi tohomo ho'nayofonefoho. Oso a'amu hiso oso pa'nyofoho. ¹³ Oso a'amu oseso hofiko hofikoe honinkano wonyo somne'no wonimango munyo'njoso utihwa'nyopo yontifi hofiko olo pa'nyofoho. Mijo ifofayo yonto yo'mayo hintalinyo ifohulijisyafihwo'ninkkiso pa'nyo hwafoho. Hofiko hntokwaliyo ifufosonto sikwo'mjoho'mo imo'naofiwoninkkiso pa'nyofoho. Anitu kako oso a'amu homo somne'no hofiko'ne nohumafitnne'ento ango nihu'no sikwo'mjohoso nto'no esyohumamentisofoho. Oso hopo sopo hofiko ne'no nohumantokutnnefoho.

Hofiko honinkano wonyomne'no tohino engo mapitnnefoho.

¹⁴ Atamiye imu sohwa mjimo'nimopontifi aho fehohnjo hopi'nono imo'nonto nom'ne mta'ni hufa'u imo'nimentiso sohonta Inouk humamojofoho. Oso a'amu huhwo sohwanne'no kako Anituye hungkuno ole limento, Hwe Engo sohwo kako kakoe a'amu ahwomomjo pi'ningo engo so'nji motapiso uhwoninkgohefoho. ¹⁵ A'amu Jisasiye hungkunomo tifi mininkayo'njo somo hungkuno ikwolofone spono uhwajonefoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofontifi honinkano nihu'no wonyo yontifi Anitumo sitofo hungkuno nihu'no wonyo uliwo'ninkkohofofoho. Oso'no hofiko hofikoe yahino wonyomne'no tohino engo womantifeho. ¹⁶ A'amu huhwo sohwa yo'mayo u'mante so'no nakwolaho lontifi wonyo hungkuno liwo'ninkkohofofoho. Nom'ne a'amu sohwanne'no hofiko hwasyo hungkuno somjiliwo'ninkkohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko oso honinkano wonyo homo somne'no hofikoe simaho fefoyo uyahoningki oso homo somo ininkawowo'ninkkohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko hofikoe yofe woho'nomo'nano lontifi hofiko mango engo liwo'ninkkohofofoho. Oso a'amu hiso hofiko nom'ne a'amu somta'ni hofikoe yo'mayoso siki mayo'ne afofo hungkuno uliwo'ninkkohofofoho.

Sekwo Anituye hungkunomo simaho hi'ntnnono uyikuji aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno.

¹⁷ I oseso Anituye a'amu kakoe hungkuno liku'mofiwo'ninkkohofo (apousel) sohwa hungkuno selimentohof so'no huno fisyafihupmno. ¹⁸ Hofiko sekumo ole selimentohofi, Sikuno moi'wo imo'noso sohonta a'amu hofiko i'mofapikuji Anituye hungkuno somne'no tikafo jifitnnefoho. Hofiko Anituye hungkuno somne'no hohujo ikinjaofikuji honinkano wonyo somne'no hofikoe simaho fefoyo uyonefoho. Ose selimentohofofoho. ¹⁹ A'amu hiso hofiko Anituye Towahuno ane nohumantifi hofiko yo'mayo hwahoponjo so'nohini syafisyontifi hwasyo hungkuno losetihwawo'ninkkohofofoho. Sekwo oso hwasyo hungkuno hiso nupa'nontifi husilo husilofo lohofalokwofo.

²⁰ U sekwo nje a'amu soku, sekwo oso yahinoso ikutoho. O'o, sekwo sekwoe simeho hi'ntnnono kiho'maso wopingo'nohini Anitumo uyalokwofoso yokumpohn'nyo fisosofito'nimno. Anituye Towahuno Wopingo kako sekumo kakoe yokumpohn'nyo sejapeso so'no sekwoe simeho mo'mo yo'mayo Mpohwo wonejapono likuji oso homo somne'no Mpohumo jomo ulimno. ²¹ Sekwo nohumafikuji Anitu sekumne'no hitoho ulofiwon'ngkiso so'no huno ne'no syafisyikuji oso huno homo somo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Sekwo osopo nohumafikuji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye hitoho engoso ujo ehontojwasiyo'ne sikuno so'no fohontohumamno. Nohontohumafikujo'no kako songo ne'no humayoso wosejapmmontonoho. ²² A'amu hofiko Anituye hungkunomne'no huno ito'no mosyafisiyo'njo somne'no hitoho selofihwoso'no Anituye honingkanano tipemayo'neso ufo'mapmno. ²³ A'amu tikanomo walokwofo somo sekwo hofikimo komo'no utimappmno. Nutimafikuji sekwo hofikimo ufo'mapmno. A'amu honingkanano wonyo'njo somne'no hitoho selofihwoso'no sekwo Anituye honingkanomano tipemayo'ne hofikimo ufo'mapmno. Nufo'mafikuji hofikimo wopingo ulohopmno. I oso'no sekwo hofikoe honingkanano wonyo somne'no i'waho nto'no fiyimno. Oso honingkanano wonyo kiho'njo homo somo ipenemotafitnnoho likuji i'waho fiyimno.

Jut kako Anituye yofe ho'noma'mentisofoho.

²⁴ Anitu kako sekwo mopiwasio'ne nto'no semokosyohumayoso hoponoho. Yo'mayo Jisas Kilais sekumo seloho'mentiso so'no sekwo honingkanano wonyo ane'njo kakoe anga wonyoangkafo sopo kako humaso hopo sopo motasesiyoso hoponoho. Oso'no sekwo osopo kako'nji nohumafikuji simonyo engo uyantifeho. ²⁵ Nakwoe Anitu ni'hu'no anga'nohino sohwo kako yo'mayo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais naloho'mentiso so'no asomo netimane hweho. Oso'no nakwo kakoe yofe woho'nomano. Kako nakumo nemokosyohumayoso nakwoe Hwe Engo ne hweho. Kako yo'mayo hopi'nonohino somo huli'mokomokosyohumawo'n'ngkiso sohwo kako oso yo'mayo homo somo kakoe yokumpohn'nyoso hwofilo'nnyo'njo hweho. Kako simo'mta'ango sohwo ne'no mjohumamopihwosi olohonta ne'no humahwosi hwangu kako ne'no mjohumamawene hweho. Oso'no engolopohamo kakoe yofe woho'nomehwano.

Olo hungkuno loso nehopeho. Ngko Juti'ni mti'mokohono. Hungkuno osohopeho.

Toho Wojo Honajo Hungkuno
Olo Toho Wojo Honajo Hungkuno loso Kílais kakoe
Inomokomoyo Jounimo Umentisofoho.
Olo Hungkuno Símomjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti'nji* (30) *sikisi'ti-sikisi'nji* (66) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolikeno olo iyoswo loso Jisasiye inomokomoyo Joun mti'mokumentisofoho. Joun huhwo sohwo iyoswo aho fehohnjo hopi'nono mti'mokumentisofoho. Símomo mti'mokumentiso so'nji tifi iyoswo hufa'u sihune mti'mokumentiso so'nji ae'uyoso olo Toho Wojo Honajo Hungkuno mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso soswo *tetitikeno* (30) a'amu Loumjo hwaho mokosyohumayo sohwa hofiko a'amu Jisasi'mo iningkunyo somo tango engo uyimentohofofoho. (Hungkuno hiso Toho Wojo Honajo Hungkuno sohe engo 1 honingkano we'e 9 osopo weho.) Osohonta Joun kako hwaho we'e Patimous humamentisofoho. Kako oso hopo sopo humentaningi Anitu yo'mayo yo'mayo hwangku ifawene so'no utihwamentisofoho. Olo iyoswo hiloso yo'mayo hwangku ifawene so'ne hungkuno'njofoho. Joun kako olo iyoswo loso hwaho we'e hopo sopo humanto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo hungkuno homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Yo'mayo we'ene'pi imo'none so'no Jisas Kílais kako ntihwahoningi olo iyoswo lomo ngko Joun'ni mti'mokalokweno. Símomo Anitu kako Jisasi'mo hungkuno loso ulahoningi Jisas kakoe ahwomomjo a'amu fihumo ngkiyepono lihwojahoningi Jisasiye syoho ulohofiyo sohwna'nimne'no hungkuno homo somo kako lontihwamentisofoho. ² Yo'mayo hungkuno Anitu mta'ni upa'nimentoheso yo'mayo Jisas Kílais lontihwamentisoso yo'mayo uhwonimentoheso yoloho lijwaofalokweno. ³ A'amu soku olo hungkuno loso yo'mayo imo'none so'no atofu lijwamo'ningkuji u nupa'ningkuji hungkuno homo somo haloho pekuji tifi iningkafijo'manji wopingofoho. Hwapingosó sikuno moi'wo imo'nyoso u'mofapmmonto tífoneponoho. Oso hohosohonta yo'mayo hiso ne imo'nonefoho.

A'amu antime aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo somne hungkunofoho.

⁴ Hwaho Esiya ango aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo oso ponjo a'amu Jisasiye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokuwo'ningkohofu sokune'no olo hungkuno loso ngko Joun'ni mti'mokalokweno. Nakwoe Anitu hohonta humamojo osohwo olohonta ne'no humaho. Kako hwangku asomo nopone hweho. Kako yo'mayo hopi'nonohino so'nji sekwo a'amu hopi'nonohino sokumo semokosyohumawo'ningkiso sohwo kakoe Towahunu Wopingo so'nji siko sekumo sefo'mahosisi síme'ho pompenjiyo wosejapiyo. ⁵ Jisas Kílais sohwo kako Anituye hungkuno hopi'nonohinoso nto'nohini luthwawo'ningkiso hweho. Kako poyo pe'nonto apa'no songo líka'mentono. Songo nolíkafonto níhu'nahone poyo mape'nyo'njo'ne símo'mta'ango hweho. Kako hwe engo olo hwaho loso mokosyohumawo'ningkohofu sohwafe Hwe Engo hweho. Kako huhwo'nji sekumo nosefo'mahwosi síme'ho wopingo wosejapono.

Jisas huhwo sohwo kako nakune'no hitoho ulofiwo'ningkiso sohwo kako nakwoe honingkano wonyo mta'ni isihutofonemayo'ne kakoe

hon'yo usihuma'mentisofoho. ⁶ Ose yonto kakoe a'amu ne namokonto nto'no enemokosyohumawo'n'ngkisofoho. Oso'no nakwo a'amu nom'ni hwamne'no Mpohumo jomo ujo'ne syohoso nejapmmmentisofoho. Nakwo Jisasiye yofe engolopohamo woho'nomehwano. Kako engolopohamo ne'nohini yokumpohn'nyo nemokosyohumant'hwone hweho. Ou, hungkuno loso nehopeho.

⁷ Ihwoni, Jisas kako himopo nopahon'ngkuhwosi a'amu hopi'nonohino hn'nwi nuhwonanefoho. A'amu hopi'nonohinoso hofi'ko Jisas poyo wape'nono limentohofoso Jisasi'mo uhwon'ngkuji hofi'ko yafi'yafe ikuji humotaho engo lifitnefoho. Ou, olo hungkuno hiso ne i'mofaponefoho.

⁸ Anitu kako nakumo ole nalimento, Ngko yo'mayo syoho emayo so'nji esojwafo so'nji ngko hwap'ingo hwo'nyoho. Ose nalimentiso sohwo olo Anitu oloho hweho. Kako ae'mta'ni humamojo sohwo olhonta ne'no humaso sohwo hwangu nopone hweho. Kako yo'mayo hwahoponjo yokumpohn'nyo somo hwofilo'nnyo hweho.

Joun kako Kilais Jisasi'mo uhwon'mentisofoho.

⁹ Ngko Joun'ni sen'ngkwa'we hwo'nyoho. Nakwo Jisasiye a'amu hn'nwi sekwo ngko'nji ejoku'nohumantani Anituye syoho somne'no yo'mayo tango so'nji tohino so'nji tipemalokuhwono. I Jisas nakumo nto'no enemokosyohumawo'n'ngkiso hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo ito'nontani lohokuhwono. Ngko Anituye hungkuno a'amumo ulonji ngko Jisasi'mo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohe so'no ulahon'ngko hofi'ko ngkimo wae yanimo'mentohofofoho. Yanimofontifi hofi'ko olo hwaho we'e Patimous ayo ajwo lopo impo'angomo hopa nihumati'mentohofofoho. ¹⁰ Olopo nohumanji sikuno iyoho humayo Sante somo Anitumo jomo ulontan'ngko kakoe Towahuno Wop'ingo ngkimo ifehu'mokon'syahon'ngki wojo hopa uhwon'mentohefoho. Nje hohujo mta'ni mampaho engo kaunoho yoka hopa ho'n'ngkahon'ngki ole upa'n'imento, ¹¹ Yo'mayo hopi'nonohinoso kit'hwahm'me'no kiko nuhwon'ngkohoji oso hiso iyoswomo mti'mojo. Nomti'mokohoji anga aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo oso ponjo a'amu Jisasiye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokuwo'n'ngkohoho osomne'no olo hungkuno loso uyahojo. Ango Efesosinji Simena'nji Pekamominji Taiyotaila'nji Satisinji Filatelifiya'nji Laoutisiya'ntnne'no uyahojo.

¹² Ose ho'n'ngkahon'ngki oso hwe hungkuno ntimentiso sohumo uhwon'nonji ikinjaofonji uhwon'mentoheho sikiloho ahojo wonyoangkafo aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'uyo somo uhwon'mentohefoho. ¹³ Oso sikiloho'njo ajwo sopo Hwe Anga'nohinohwo lohofontan'ngki uhwon'mentohefoho. Oso hwe huhwo sohwo kako nakwoe hwahoponta'ango hwo'maho. I oso'no kako a'amu pa'nyo hweho. Osohwo nohumanto manji'mofo sawemo'njo ahuloho ahojo wonyoangkafo so'nji inyo sohumo uhwon'mentohefoho. ¹⁴ Kakoe mnokino'nji mijiyo'nji ni'hu'no halofofoho. Humeengo pa'nyofoho. Kakoe timoso tipomponaho pa'nyofoho. ¹⁵ Kakoe sifeso sojo hwoyango hnn'ngkiso pa'nyofoho. Kakoe mampahoso mijiyoka hopa ho'n'ngkahon'ngki upa'n'imentohefoho. ¹⁶ Kakoe aho anga sohohnta'ni hntokwaliyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo ose mokosyohumamentisofoho. Kakoe hungkunoso sihu yohosi yohohnta'ni sihu mampo'nyo hopaso kakoe mango mta'ni swopahon'ngki uhwon'mentohefoho. Kakoe simanoso mofehi'nyo yokumpohn'nyo liso pa'nyofoho. ¹⁷ Oso huhwo sohumo uhwononji ngko kakoe sifi'ki'nyo'mo poyo pa'nyo piwahu'mentohefoho.

Oseso kakoe aho anga sohohtanta'ni nokisanisyonito ntimento, Kiko iyoho yohotoho. Ngko syoho ae emayo so'nji esojwaofo so'nji yo'mayo hopi'nonohinoso hwapingo hwo'nyoho. ¹⁸ Yo'mayo songo humayo neso ngko hwapingo hwo'nyoho. Hohonta ngko pe'nimentohe sohwo'nimo nohonyo. Ihwoni, ngko songo ne'no humawo'ninkohe hwo'nyoho. Apa'no mape'nimnehono. Ngko poyo pe'nyo so'nji tikanomo uyoso'nji mokosyohumayo hwo'nyoho.

¹⁹ I oso'no kako ose ntonto ntimento, Yo'mayo uhwoninkino so'nji yo'mayo wojo so'nji yo'mayo tifi no'mo i'mofapone somo uhwoninkohoji iyoswomo ifalifaliyo mtimojo. ²⁰ Kiko nje ahomo hntokwaliyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u mokosyohumentaninko nohoninkino so'nji sikiloho na'nohino aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo so'nji uhwoninkinoso hwapingo neso olenoho. Hntokwaliyoso a'amu ahwomomjo hwafoho. Hofiko oso a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne anga aho hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sponjo a'amu uhu'mokuwo'ninkohoho somo mokosyohumawo'ninkohofihwafoho. Sikiloho aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso olenoho. Kilaisiye a'amu anga aho hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo oso ponjo a'amusofoho. Jisas ose ntimentisofoho.

2

A'amu Efesos somne hungkunofoho.

¹ Jisas kako ole ntimento, Joun, kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne anga Efesos somo mokosyohumawo'ninkohoho somne'no hungkuno ole mtimojo. Ngko sohwo'ni hntokwaliyo aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'uyoso nje ahomo mokosyohumunyo ngko sikiloho ahojo wonyoangkafo, aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'uyo sopo hano emoyalokwe sohwo'ni ngko hungkuno ole selalokweno. ² Sekwoe yo'mayo yahino so'no ngko huno niyohoho. Sekwo syoho yokumpohn'nyo yontifi ngkimo monisikwajiyofoho. Yo'mayo tango se'mahonjoso sekwo yokumpohn'nyo lohofwo'ninkohoho so'no ngko huno niyohoho. Sekwo a'amu honinkano wonyo'njo somne'no nakwolaho liwo'ninkohoho kuyoho. Hofiko nose'mantifi Anitu mta'ango (*apouse*) hwona'nyoho selahoninkofi hofikoe hwasyo hungkuno so'ntnne'no hwasyo yahino so'ntnne'no sekwo huno seyahoninko sekwo hofikoe hungkuno so'nji yahino so'nji yano ilofihwajwo'ninkohoho so'no ngko huno niyohoho. ³ Sekwo nje yofe so'no nningkopantokwofo so'no a'amu nom'ne sohwa nosehonontifi wonyo selohofalokwofo. I oso'no sekwo yokumpohn'nyo lohofontifi tango engo tipemalokwofo. Oso tango tipemayo so'no sekwo iyoho masenyofoho. Oso hiso'ntnne'no ngko huno niyohoho.

⁴ I oso'no anga'no wonyo yalokwofo so'no ngko sekumne'no hungkuno'njo hwo'nyoho. Hohonta sekwo simaho hi'ntnnono kahopi ntapmmentohoho sohonta nehopi ntapmmentohofoho. I, olohonta awonoho. ⁵ Hohonta sekwo yahino wonyoangkafo imotofofoho. Oseso sekwo oso yahino wopingo homo somo nusikwajontifi nto piwahu'malofo. Oso'no sekwo yahino wopingo imotofo so'no huno ikwesiyafisyikui sekwoe simaho fiwolo'mokumno. Iwolo'mokukui yahino simo'mo imotofo hopaso apa'no fiyimno. U sekwo simaho miwolo'mokiyo'manji ngko nose'mahm'mo sekwoe sikilohoso wae weesemo'monnoho. ⁶ I yahino wopingo anga'no yalokwofo so'no ngko simaho wopingo

nimo'n'ngkohoho. Oso yahino hiso olenoho. Sekwo a'amu hwahoponjo yahinomne'no sekumo aku ipesemotayo somne'no nakwolaho ulalokwofo. Ngko huhwo'ni ngkilaho ulalokweno. Sekwo ose yalokwofo so'no nje simeho wopingo nimo'n'ngkohoho.

⁷ Sekwo haloho hi'njiku'manji olo hungkuno hiloso Anituye Towahuno Wopingo sohwo Kilaisiye a'amu sokumo selalokunjo somo haloho popmno. A'amu fihwo kako hwahoponjo yahino somo uyakolo'nnyo sohwo ngko osohumo songo humayo'neso uyimonnoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako Anituye angopo wosopayo syoho hulimentisoso mta'ni iyo songo ne'no humayo'ne ipisayoso wosomjanimontonoho. Mjanoso sohwo songo ne'no nolohofantihwonefoho.

A'amu Simena somne hungkunofoho.

⁸ Hwe engo a'amu Simena somo mokosyohumawo'n'ngkohoho somne'no hungkuno ole mtimojo. Ngko simo'mta'ango sohwo'ni yomayo emayo so'nji esojwafo so'nji ngko hwapingo hwo'nyoho. Hohonta ngko poyo pe'nimentohe sohwo'ni i olohonta ngko songo humaleno. Ngko olo hungkuno hiloso selalokweno.

⁹ Sekwoe yomayo tohino so'nji tango so'nji se'malokusoso yomayo so'no umofonyo yiwo'n'ngkohoho so'no ngko huno niyohoho. I oso'no ngko sekwo'nji humantohe so'no sekwo a'amu ho'yango engo'njo pa'nyo kuyoho. A'amu fehohnjo sekumne'no sitofo hungkuno selalokwofo so'no huno niyohoho. Oso a'amu hiso nakwo Juta a'amu hwona'nyoho hwasyo hungkuno lalokwofo. Hofiko Seteniye a'amufoho. ¹⁰ Yomayo tango se'maso so'no sekwo iyoho seningkuhwoloho. Seten kako yamofu waseloho'montonoho. Fehohnjo sokumo Seten kako sekumo impo'angomo sehumajihwosi sekwo yokumpohn'nyo wolohofantifetikenolihwosi wasehonimontonoho. Oso sikuno tango'njo sikuno pi'ningo engo moseyakolofonehoho. O'o, sikuno aho hufa'u hopi'nonohino pa'nyofoho. Oso'no yomayo tango se'maso sohwo poyo wasemokumo lihwosi yihwoso'no sekwo po'nifo wekutoho. O'o, sekwo simeho hi'ntnnono ne'no ntap'wo'n'ngkuno. Ose ifijo so'no ngko sekumo ho'yango songo ne'no humayo'neso wosejapmmonnoho.

¹¹ U sekwo haloho hi'njiku'manji olo hungkuno hiloso Anituye Towahuno Wopingo sohwo Kilaisiye a'amu sokumo selalokunjo somo haloho popmno. A'amu fihwo hwahoponjo yahinoso kakimo upemotamo lihwosi yoso somo monje yasyoso sohwo hungkuno ikwolofone'ne sikuno somo tohino momanehoho. Kako toho ne'no nalokunjo somo maswonehoho.

A'amu Pekamom somne hungkunofoho.

¹² Jisas ole ntimento, Joun, kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne ango Pekamom sopo uhu'mokuwo'n'ngkohoho somo mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwanne'no hungkuno ole mtimojo. Ngko hwakuhwajo sihumampo'nyo yohosi yohohnjo mokosyohumanji olo hungkuno hiloso selalokweno.

¹³ Oso ango engo sekwo humawo'n'ngkohoho sopo Seten yokumpohn'nyo mokosyohumawo'n'ngkisofoho. A'amu pi'ningoso hofiko Seteniye yofe ho'nomawo'n'ngkohoho so'no ngko huno niyohoho. I oso'no sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono ne'no ntopalokwofo. I Antipas sohwo nje hungkuno hofiyo lijwao'mojo sohwo sekwo'nji nohumanto kako nje honingkanomo tifi nningkamentiso so'no a'amu Seten mokosyohumawo'n'ngkisoso kakimo ko fonjosyahoninkofi sekwo ngkine'no hungkuno yoloho lijwafo'neso iyoho masenyofoho. O'o, Antipas

poyo pe'nimentiso sohonta tango mikunimposo ko se'manteso sekwo Anitumne'no ajwopo yokumpohn'nyo loho'mentohofofoho. ¹⁴ Sekwo oso wonyoangkafo ko yalokwofoso nom'ne yahino wonyo so'no hungkuno hi'njo hwo'nyoho. Sekwo a'amu Pekamom soku, a'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso Mpelamiye yahinomo yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo. Yahino hiso olenoho. Mpelam sohwo kako hwe engo Mpelak osohumo Isilael somne'no yahino wonyo kompemayo so'ne lutihwahoningki Mpelak sohwo kako a'amu Isilael somo kompemahoningki Isilaeliso piwahu'mentohofofoho. Nopiwasoyontifi hofiko hwahoponjo anitu hwasyo sohumo yofe ho'nomantifi yahu hwahoponjo hwasyo anitu sohumne'no ho'nahinyoso nimentohofofoho. Nonontifi a'mohufo imentohofofoho. ¹⁵ Oso pa'nyoso a'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso hofiko a'amu Nikoulasife hungkuno wonyomo yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo. Oso'no hofiko hwahoponjo yahinomo iningkowalokwofo. I sekwo oso a'amu wonyo homo somo kengopo molihwajiyo'njoso peho'neto. ¹⁶ I oso'no oso yahino wonyoso noho'naofikuji simaho fiwolo'mokumno. U miwolo'mokiyo'manji we'enepi ngko nose'mahm'mo nje hungkuno sihumampo'nyo pa'nyo so'nji a'amu wonyo hisokumo wae weese'monnoho.

¹⁷ Sekwo haloho hi'njiku'manji olo hungkuno hiso Anituye Towahuno Wopingo sohwo selalokunjo somo haloho popmno. A'amu fihwo kako hwahoponjo yahino somo uyakolo'nnyo sohumo ngko hofiyo umokosyohumamonnoho. Hohonta nje a'amu Isilael mokosyohumamote hopaso oso a'amu sohumo hofiyo mokosyohumahm'mo wosopayo ahwomo mta'ango uyimonnoho. Oso'nji sojo halojo yofe songo mti'mokinyo so'nji uyimonnoho. Oso yofeso a'amu sojo homo somo maso sohwo kako'nohini huno uyonefoho.

A'amu Taiyotaila somne hungkunofoho.

¹⁸ Jisas ose ntonto ole ntimento, Joun, kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne anga Taiyotaila sopo uhu'mokuwo'ninkohoho somo mokosyohumawo'ninkohoho sohwanne'no hungkuno ole mti'mojo. Ngko Anituye Hwomu sohwo'ni timo tipomponaho pa'nyo'njo sife sojo hwoyango hnnyo pa'nyo sohwo'ni olo hungkuno loso selalokweno.

¹⁹ Yo'mayo syoho engo yiwo'ninkohoho so'no huno niyohoho. Sekwo a'amu nom'ne so'nji simaho inontifi ngkimo simaho hi'ntnnono ntapontifi a'amu nom'ne somo wopingo ulohofiwo'ninkohoho so'no ngko huno niyohoho. Yo'mayo tango se'manteso sekwo ajwopo yokumpohn'nyo lohofiwo'ninkohoho kuyoho. Olo yahino hohonta ema'mentohofoso wopingo imo'nonto engo imo'nalofoho. ²⁰ Oso yahino wonyoangkafo ko yalokwofoso nom'ne yahino wonyo so'no hungkuno hi'njo hwo'nyoho. Ape wonyosi Jesepel kako sekwo'nji nohumentaningki sekwo kengopo molihwajiyo'njo yohoho. Kako Anituye hungkuno'nji'nyoho hwasyo hungkuno selalofoho. Kako nje syoho ntohofiyo sohwaomo honingkano wonyomo ipitihwanto ipemotowalokunjo so'no hofiko a'mohufo yontifi hwahoponjo anitu hwasyo sohumne'no wosopayo ho'nahinyoso nalokwofo. ²¹ Oso a'musi kako simaho uwolo'mokononji ko hontohumaheso awonoho. Kako nje hungkunomo hwotoho fento kako oso hwa'nyo iyo yahino somo woho'nao'mo huno ose muyalofiyoho. Oso yahino wonyo hiso kakimo nto ifehu'mokahumaho. ²² Sekwo upa'nimno. Oso a'mu simo mnokino engo uyimo a'amu sohwa kako'nji hwa'nyo loho'nyo sohwa hofiko hofikoe honingkano wonyo somne'no simaho

miwolo'mokiyo'manji tohino engo uyimonnoho. ²³ A'amu oso a'mu siye yahinomo iningkawowo'ningkohoho somo poyo umokumonnoho. Ose i'me'no a'amu hopi'nonohino nningkapiwo'ningkohofoso olo so'no huno uyimontonoho. Ngko Jisas sohwo'ni a'amu hopi'nonohinofe huno simeho somo huno niyohoho. A'amu anga'no anga'nohino sokumo yo'mayo yiwo'ningkohoho so'no yamofo waseloho'monnoho. Ngko a'amu wonyo homo somo poyo imoku'me'no hofiko huno ole uyimontonoho.

²⁴ A'amu Taiyotaila humawo'ningkohofoso a'mu wonyo siye yahinomo tifi miningkayo'njoso sekwo Seteniye yahino wonyo ne somne'no huno mosyafisiyo'njo yalokwofo sokumo ngko ole selalokweno, Ngko nom'ne syoho mosejapmnehono. O'o syoho anga'no sejopalokwe loso olenoho. ²⁵ Sekwo syoho wopingo yalokwofoso ne'no ikuji nje hungkunomo aho yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Mokosyohumentaningkuji ngko nose'ma'mnefoho. ²⁶ Nje a'amu soku sekwo hwahoponjo yahino somo uyakolo'nyo soku sekwo nje yahino somo ne'no nningkopontaningkuji sikuno moi'wo imo'noso sohonta ngko sekumo mnokino engo'njo imo'ningkuji womokosyohumantifeho. ²⁷ Nje Mpo-hwo Anitu kako a'amumo mokosyohumayo so'no yokumpohn'nyo ntapmmentiso hopaso ngko nje yokumpohn'nyo sekumo wosejapmmonnoho. Hwakwontoho fompilofiso hopaso a'amu wonyo somo sekwo nomokosyohumafikuji hofikoe yokumpohn'nyo so'nji hofikoe yofe engo so'nji wofongkulofantifeho. ²⁸ Oso hohosohonta ngko imingo ne so'nji i'muso wasejapmmonnoho.

²⁹ Sekwo haloho hi'njiku'manji olo hungkuno hiloso Anituye towahuno sohwo nje a'amu sokumo selalokwe somo haloho popmno.

3

A'amu Satis somne hungkunofoho.

¹ Jisas ose ntonto ntimento, Joun kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne ango Satis sopo uhu'mokuwo'ningkohoho somo mokosyohumawo'ningkohoho sohwanne'no hungkuno ole mtimojo. Ngko Anituye Towahuno mokosyohumaleno. Ngko hntokwaliyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo somo mokosyohumale sohwo'ni sekumo ole selalokweno. Sekwoe yo'mayo yahino so'no huno niyohoho. A'amu sekumne'no ole lalokwofo. A'amu Satis soku Anituye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokuwo'ningkohofoso sekwo wonyoangkafo humalofo. Ose ko lalokwofo so'no ngko huno ole niyohoho. Sekwo poyo pa'nyo humalofo. Hwapingoso sekwo nje hungkunomo nto'no maningkowalokuyohoho. Oso'no sekwo huno ito'no fisyafihupmno. Sekwo Anituye pono masifitnnohoho. ² Sekwo yomo yaofikuji ngkine'no huno nto'no fisyanihofupmno. Sekwo yahino wopingo we'e wojo sohwo poyo wape'nimonto yalokunjoso sekwo yokumpohn'nyo usofitopmno. Yo'mayo hopi'nonohino yiwo'ningkohoho somo nje Anitu nuhwononto ole lalofoho. Hofiko nto'no miyo'njo yiwo'ningkohofofoho. Ose lalofoho. ³ Sekwo Anituye hungkuno kahopi upa'nontifi yokumpohn'nyo kemokosyohumamotofo pa'nyo so'no huno syafisyikuji oso pa'nyoso apa'no nokemokosyohumafikuji sekwoe yahino wonyoso ni'hu'nahone foho'naopmno. Moho'naofe'njo ikuji nto'no molikofohumayo'manji ngko a'amu hufo uyimo lihwosi poso hopaso wose'ma'monnoho. Osohonta sekwo yomo mikunimposo uyantifeho. ⁴ Sekwo a'amu Satis pi'ningo soku sekwo honingkano wonyo'njo ko humentaningkofi a'amu anga'no

anga'nohino soku sekwo hon'ngkano wonyo miyo'njo humalofo sokumo ngko sekumo songo humayo'ne hwapife halojo pa'nyo sejapm'me'no sekwo hoponoho. Ngko'nji songo ne'no nohumentihwanefoho. ⁵ Sekwo hwahoponjo yahino somo monje yasyiwo'n'ngkohoho soku sekumo songo humayo so'no hwapife halojo pa'nyo sejapm'me'no womiyantifeho. Oseso oso iyoswo a'amu songo ne'no humayo'ne yofe'njo somta'ni sekwoe yofeso wae meesemo'mnoho. O'o sekwo nje Mpohwo'nji kakoe a'amu ahwomomjo sohwanjo sopo nolohofi'kujo'no ole ulimonnoho. Olo nje a'amufoho. Ose ulimonnoho.

⁶ Sekwo haloho hi'njiku'manji olo hungkuno hiloso Anituye Towahuno Wop'ngo sohwo nje a'amu sokumo selalokunjo somo haloho popmno.

A'amu Filatelifiya somne hungkunofoho.

⁷ Jisas ntimento, Joun kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne anga Filatelifiya somo mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwa'ne'no hungkuno ole mti'mojo. Ngko hon'ngkano wop'ngo'nohini'njo sohwo'ni ngko yahino ne'njo sohwo'ni olo hungkuno loso selalokweno. Oso hwe yofe engo'njo Ntefit sohumo Anitu kako oso pone engo Jelusalem mokosyohumamojo so'no yokumpohn'nyo uyimentiso hopaso Anitu ahwomomjo pone engo Jelusalem songo sopo ne'no mokosyohumayo'ne kako ngkimo yokumpohn'nyo ntapmmentisofoho. Oseso ngko ahwomomjo hoku'yo somo a'amumne'no hwasompee'meso nom'ne a'amuhwo mopijwasyonehoho. Ngko oso hoku'yo homo somo a'amumne'no pijwahumeso nom'ne a'amuhwo mohwosampenehoho.

⁸ Yo'mayo yahino iwo'n'ngkohoho so'no ngko huno niyohoho. Sekwoe simanopo ngko hoku'yo hwasompeesyoheso uhwon'mno. Oso hoku'yo hwasompeesyoheso nom'ne a'amuhwo mopujasyonehoho. Sekwoe yokumpohn'nyo we'e so'no ngko huno niyohoho. Oso yokumpohn'nyo we'e so'nji nje hungkunomo n'ngkapontifi nje yofe nom'ne sohwo yoloho lijwafo'neso iyoho masenyofoho. ⁹ Upa'nimno. Oso a'amu Seteniye yahinomo in'ngkawowo'n'ngkohofoso hwasyo hungkuno ole selalokwofo, Nakwo a'amu Jutafe hon'ngkanomo in'ngkwalokuhwone hn'nwi nakwo'nohini Anituye a'amu ne'nwoho. Oso a'amu ose selalokwofo homo somo ngko sekwoe sifi'ki'nyo'mo wopihumojamonnoho. Nopihumojao'me'no hofiko huno ole uyimontonoho. Sekwo a'amu Filatelifiya sokune'no nimo'nantofoho. Hofiko huno ose uyimontonoho.

¹⁰ I sekwo nje hungkunomo tifi n'ngkapontife so'no yo'mayo tango se'mahonjoso sekwo yokumpohn'nyo lohofiwo'n'ngkohoho kuyoho. Oso'no ngko sekumo hofiyo wosemokosyohumamonnoho. Tifi no'mo hwe moya'mi olo hwaho lopo humolawotofo sofe hungkuno ikwolofo'ne sohonta yo'mayo tango u'maso pa'n'ngoso sekumo mose'manehoho. O'o, ngko oso hiso'no ngko yokumpohn'nyo wosemokosyohumamonnoho.

¹¹ We'enepi wose'ma'monnoho. Ou, ngko nje syoho sejapmmentoheso sekwo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Ose miyo'manji a'amu nom'neso sekwoe ahwomomjo ho'yango fehohnjoso noseapitnnoho.

¹² Sekwo yo'mayo hwahoponjo yahino somo nuyakolofi'kuji'manji sekwo nje Anituye angomo nohumafi'kuji engkwosaho pa'nyo umo'nantifeho. Sekwo Anitumo musikwaji'fitnnehofo. O'o, sekwo ne'no humantokutnnefoho. Ngko nje Anituye yofe'nji nje yofe songo'nji sekumo wasenti'mokimonnoho. Hwap'ngoso sekwo nje a'amu ni'hu'nahone kuyoho. Oso'nji ngko Anituye pone songo osomne'no yofe Jelusalemiye

eso sekumo wasemti'mokimonnoho. Hwapingo sekwoe pone ni'hu'nahonefoho. Oso pone hiso ahwommta'ni wapmmontonoho.

¹³ Sekwo haloho'njo ku'manji olo hungkuno hiloso Anituye Towahuno sohwo nje a'amu sokumo selalokunjoso haloho popmno.

A'amu Laoutisiya somne hungkunofoho.

¹⁴ Jisas ose ntonto ole ntimento, Joun kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne ango Laoutisiya sopo uhu'mokuwo'n'ngkohoho somo mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwanne'no hungkuno ole mt'i'mojo. Ngko hungkuno ne'njo hwapingo sohwo'ni yo'mayo Anitu nt'iwo'n'ngkiso somo in'ngkawowo'n'ngkohe hwo'nyoho. Yo'mayo hungkuno Anitu ntimentisoso yoloho lijwao'mentohe hwo'nyoho. Oso syoho hiso ito'no imentohefoho. Yo'mayo Anitu mt'i'mokumentiso hwaho'nji ahwomo'nji yo'mayo so'nji ngko hwapingo sohwo'ni olo hungkuno loso sekumo selalokweno.

¹⁵ Yo'mayo yahino iwo'n'ngkohoho so'no ngko huno niyohoho. Sekwo ngkine'no syanifisyontife sohonta sekwo nakwolaho manjo'njo ko yontifi sekwo nje hungkunomo aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumayo'njo yontifi sekwo hwasyopo humalofo. Sekwo ngkine'no nakwolaho lontifijontentesi wopingo'nesohilo. I nje hungkunomo aho yokumpohn'nyo mokosyohumantifijontentesi wopingo'nesohilo. I oso'no sekwo hwasyopo humayo so'no ngkilaho. Hwapingo sekwo hwasyopo nohumantifi ole hnnalokwofo. Nje yahinoso peho'no iwolo'mokumnehono. O'o, olo yahino homo lomo wohumamonnoho. Ose hnnalokwofo. ¹⁶ Sekwo ngkine'no we'enepe n'ngkapontifi hwahoponjo somo we'enepe in'ngkawentifi hwasyopo humalofo so'no ngko simoyihu'nalokweno. ¹⁷ Hwapingo sekwo ole hnniwo'n'ngkohofi, Nakwoe yokumpohn'nyo so'nji yokumpohn'nyo ito'nontani ho'yango engo malokuhwono. Nakwo huno'nji'nwoho. Yo'mayo so'no umofonyo miyo'nji'nwoho. Wopingo humalohwono. Ose hnniwo'n'ngkohofofoho. I oso'no sekwo ose ko hnnontifi sekwo timpi'nyo kuyoho. Sekwo ho'yango neso ane'njo soku a'apaho'nohino kuyoho. Sekwo ni'hu'no wonyo nohumentan'ngkofi ngko nosehononji sekumne'no hitoho ntokwoho.

¹⁸ Oseso nje hungkunomo haloho popmno. Ho'yango engo womano likuji ngkinta'ni ahwomomjo ho'yango mpe ntohopmno. Oso ho'yango mpe iyo'ne sekwo tohino engo mayo'manji u yo'mayo umofonyo iyo'manji wopingofoho. Mpe noho ntohopmno. Sekwo ngkinta'ni hon'ngkano wopingo'nohino hwapife halojo mapijo'manji sekwo mpe ntohofikuji sekwoe a'apahomo ekojisyahon'ngkuji nom'ne a'amu somne'no sekwo wonimango masenonehoho. Sekwo ngkinta'ni molasin mpekuji sekwoe timo timpi'nyoso nosefisahu'mokuhwoso'no sekwo timo wohonantifeho.

¹⁹ A'amu hopi'nonohino somne'no nimo'n'wo'n'ngkiso so'no hofiko wonyo ifijo'manji ngko yoka hungkuno uli'mo hofikoe hon'ngkano nto'no womihwatimo. Oso'no sekwoe yahino wonyo so'no huno syafisyikuji yomo yaofikuji simeho fiwolo'mokumno. Hon'ngkano wopingo so'no hi semo'n'ngkuhwosi nto'no fin'ngkamno. ²⁰ Sekwo upa'nimno. Ngko sekwoe simehomjo hoku'yopo lohofonji woswapmmonji hungkuno selalokweno. U, sekwo nje mampaho nupa'n'ngkuji nohwosompentimafikujo'no ngko noswapm'mo. Ngko sekwo'nji wohumamonnoho. Oso hopo sopo nekwo wosopayo non'ngkuhwasi nekwo a'amu afa umo'nantaeho. U kako nje a'amu ne umo'nimotonoho.

²¹ A'amu fihwo kako hwahoponjo yahino somo yakolo'nnyo sohumo

ngko yo'mayo hopi'nono yokumpohn'nyo mokosyohumame sohonta oso hwe huhwo sohumo ngko kakimo ngko'njo lopo wom+humat+monnoho. Nohumehwasi yo'mayoso nakumo enjwa'mo nowent+hwonefoho. Oso pa'nyoso ngko sekwoe hwahopo nohumanji yo'mayo hwahoponjo somo uyakolofonji ngko hon+ngkano wonyo miyo'njo imentohefoho. Oso'no olohonta ngko nje Mpohwo'nji kakoe epohumayo engo sopo humanji yo'mayo somo mokosyohumaleno.

²² U, sekwo haloho hi'njo ku'manji olo hungkuno hiloso An+ituye Towahuno Wop+ngo sohwo nje a'amu sokumo selalokunjo somo haloho popmno. Ose nt+mentisofoho.

4

A'amu ahwomomjoso An+itumne'no hwomtame ehumalofo.

¹ Moi'wo ntahon+ngki uhwon+mentoheho, U ahwomomjo hoku'yo no-hwosompo'nowentan+ngki uhwon+mentohefoho. Ose uhwononji mam-paho kounoho yoka hopa s+mo'mo upa'n+ngkoheso ole nt+mento, Oyomo. Olopo fisape. Ngko yo'mayo tifi i'mofaponeso wokiti+hwamo. ² Ose ntahon+ngki ngko t+mo komo'no uhwon+mentoheho An+ituye Towahuno Wop+ngo ifehu'mokon+syahon+ngki ngko ahwomomo nohumanji uh-won+mentoheho, U ngko hwe engo a'amumo mokosyohumawo'n+ngkiso sohwoe epohumayo somo uhwononji ole syafi+hu'mentoho, U nakwoe Hwe Engo An+tu kako a'amu hopi'nonohinomo mokosyohumayo sohwo humaho. ³ Ose syaf+syonji uhwon+mentoheho sojo hon+kot+ikojo'njo pom-ponaho'njo pa'nyo sohwo nohumentan+ngki uhwon+mentohefoho. Kakoe epohumayo sopo sakungkwolan+ngo kopmmo'nowentan+ngki uhwononji l+mentoho, An+ituye pomponaho wonyoangkafo'njo uhwon+mentohefoho. ⁴ An+ituye epohumayo a'amu mokosyohumayo sohwoeso ajwo'mo wen-tan+ngki nom'ne epohumayo sife aho hopi'nono nom'ne mta'ni os- ofosofahu'no nomotoku'mo'nowentan+ngki uhwon+ngkeso osopo hwe engo sohwa hofi+koe hwapi+fe halojo'nohino'njo mnokino manji'mofo na'nohino'njo sohwa nohumentan+ngkofi uhwon+mentohefoho. Oso epo- humayo so'nji mnokino manji'mofo na'nohino'njo somo uhwononji ngko huno ole syafi+hu'mentoho, U a'amumo mokosyohumayo'ne hwafoho. ⁵ Ose syaf+syonji An+ituye epohumayo'njo sopo nta'ni emta'm+ngo yonto mampaho pi'n+ngo ahwomo yoka pa'nyo ho'n+ngkahon+ngki upa'nonji uh-won+mentoheho kwefoho aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo An+ituye epohumayo'njo sopo nosijontan+ngki uhwononji l+mentoho, U, An+ituye Towahunofoho. Ose l+mentohefoho. ⁶ An+ituye epohumayo somo mitifongo t+mo hon+ngkonyo pa'nyoso lifawo'nnyoponoho.

An+ituye epohumayo mom+ngo sopo yo'mayo kengo songo humayo os- ofosofahu'nohino sohwa nohumentan+ngkofi uhwon+mentohefoho. Oso songo sohwa hofi+koe t+mo pi'n+ngo engo'njo hofi+koe s+mano hohnta'ni hohujo hohnta'ni ifeehu'mokahinyo hwafoho. ⁷ Oso songo huhwo so- hwa s+mo'mjo sohwo kako ahwomomjo a'amu sikisi+wojo (*laiyoun*) paho pa'nyo'njo hweho. Ose feponjo sohwo kako ahwomomjo a'amu a'apahoso yahu *mpul+mokau* pa'nyo'njo hweho. Ose feponjo sohwo kako ahwomomjo a'amu kakoe s+manoso a'mos+mano'njo hweho. Ae'uyo sohwo kako ahwomomjo a'amu kakoe a'apahoso yi+hufo s+we sohwafe a'apaho'njo hweho. ⁸ Oso songo humayo osofosofahu'nohino sohwa hofi+ko anga'no anga'nohino sohwa hofi+koe fefeelohoso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino'njo hwafoho. Oso fefeelohoso t+mo pi'n+ngo engo'njoso

a'apaho hohnta'ni angihnta'ni wo'nnyo'njo hwafoho. Hofiko imingo'nji hinjopo sikuno'nji sikuno huhwo huhwi olo ta loso ne'no liwo'n'ngkohofi, Nakwoe Hwe Engo Anitu yo'mayo yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo sohwoosi kiko wopingo'nohino hwosoho.

Kiko wopingo'nohino hwosoho.

Kiko wopingo'nohino hwosoho.

Kiko pa'nyo a'amu fihwo mohumuyoho.

O'o nakwo hopi'nonohino kengo'nwoho.

Kiko ae'mta'ni humamopmmentohino sohwoosi olohonta ne'no humahnno.

Kiko engolopohamo ne'no nohumantitne hwosoho.

⁹ Oso songo humalofo a'amu osofosofahu'nohino sohwa hofiko Anitu songo ne'no humantihwone sohwo kakoe epohumayo sopo humaso sohwoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo ntnne'no ta lontifi noho'nomantifi isamoyoka uliwo'n'ngkohofofoho. ¹⁰ Ose liwo'n'ngkohofofoho sohonta oso hwe engo sife aho hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'nohino sohwa hofiko Anitu kakoe epohumayo sopo humaso sohumne'no hwomtame ehumentifi ipitofawentifi oso Anitu songo ne'no humantihwone sohwoe yofe engo ho'nomantifi hofikoe mnokino manji'mofo na'nohinoso kakoe sife'nyo'mo ho'nahumentohofofoho. Ose uhwononji ole syafihu'mentoho, U, hwe engo sohwa hofikoe yokumpohn'nyoso Anitu mta'ango ntihwamentohofofoho. Ose ntihwantifi ta ole limentohofi,

¹¹ U, nakwoe Hwe Engo Anitu kiko yo'mayo hopi'nonohino mti'mokumentohino so'no

a'amu hopi'nonohinoso ji'je yofe engo'nji ji'je yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo so'nji ho'nomayo'ne kiko hopoenohino hwosoho.

Kiko yo'mayo so'no huno syafisyonji wamt'i'mokumo lonji imentohinoso yo'mayo imo'n'imentisofoho.

Oso ta hiso noliwo'n'ngkohofofoho.

5

Joun kako iyoswo impe mijaho'njo so'nji lojwopopojahinyo uhwonimentisofoho.

¹ Ngko Anitu kakoe epohumayo sopo nohumanji uhwonimentoheso, kakoe aho anga sohohnta'ni iyoswo sawemo popoki'nyoso mokosyohumamentisofoho. Oso iyoswo homo somo hungkuno paho hohnjo'nji ajwo'mjo'nji mti'mokinyo somo impe mijaho'njoso lojwohofojahinyoso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoho. Lojwohofojahinyoso hwapingo olenoho. A'amu sokinjo iyoswo homo somo mikwalofe'nefoho.

² A'amu yokumpohn'nyo ahwomomjo sohwo mampaho mohm'no ole limento, A'amu wopingo ne sohwo kako oso iyoswo somjo impe mijaho'njoso lokoefaofihwosi fisakuyo'ne hopoenohinoso tihwolo. ³ Ose ulahon'ngki a'amu ahwomomo humalofo sohwa hwahoponjo humalofo sohwa a'amu poyo pe'nimentohofofoho sohwa oso iyoswo homo somo fisakuyo'ne hopoenohinoso ni'hu'no awonoho. ⁴ Ngko oso iyoswo homo somo nofisajihwosi uhwonyo'ne sohomo huno uhwononji humotaho engo limentohefoho. ⁵ Humotaho lontan'ngko hwe engo fihwo Anituye epohumayo mom'ngopo lohofonto kako ntimento, Kiko humotaho lohotoho.

Ihwoni, osopo hwe fihwo humaho. Kako a'amu Jutafe hwe engo ne hweho. Ntefit yofe engo'njo sohwoe imu hweho. Kako Setenimo uyakolofonto hon'ngkano wonyo miyo hweho. Oso'no kako iyoswo popoki'nyo

impe mijaho'njo lojwohofojahinyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo'njo homo somo wofisojwao'montonoho. Ose ntimentisofoho.

Jisas kako nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohwo kako Yahu Mu Sipsip Pa'nyo imo'nimentiso sohumo Joun uhwonimentisofoho.

⁶ Nuhwoninkahoninko Anituye epohumayo'njo sopo oso songo humalofo osofosofahu'nohino sohwanji hwe engo sohwanji nohumentaninkofi Jisas Anituye Yahu Mu Sipsip Pa'nyo sohwo Anituye epohumayo mofone sopo likofohumamentisofoho. Hohonta oso yahu huhwo sohumo a'amu fonjahumentohofoso ime hi'njohwo uhwonimentohefoho. Kakoe sihwano'nji timo'nji aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u'njo hweho. Kakoe timoso Anituye Towahuno pa'nyo'njo hwaho yawojo'meemo uyohojiku'mo'nyofoho. Ose uhwononji ole syafi'hu'mentoho, U, sihwanoso kakoe yokumpohn'nyo mikunimposo yakolonoho. Kakoe timoso Anituye Towahuno hweho. Yo'mayo hopi'nono huno unyo hweho. Ose syafi'hu'mentohefoho. ⁷ Oso Yahu Mu huhwo sohwo kako nowento Anitu kakoe epohumayo sopo humaso sohwo kakoe aho anghahonta'ni iyoswo popoki'nnyoso ma'mentisofoho. ⁸ Nomahoninko oso songo humalofo osofosofahu'nohino sohwanji hwe engo sife aho hopi'nonohino nom'ne mta'ni osofosofahu'nohino sohwanji oso Yahu Mu sohwoe sifiki'nyo'mo ipitofawo'mentohofofoho. Nohumanji oso hwe engo anga'no anga'nohino sohwa hofiko tampuyo pa'ningo impe pi'ningo'njo so'nji noswanyo na'nohino sopo tikayo akino wopingo Anitumne'no wo'nnyo so'nji ma'mentohofofoho. Oso tikayoso a'amu Anitumne'no jomo uliwo'ninkohoho sohwafe hungkunofoho. ⁹ Osopo nohumantifi ta songo ole ulimentohofi,

Kiko iyoswo popoki'nnyo impe mijaho'njo lojwohofojahinyoso nomahoji fisaku joso hoponoho.

Hwapingoso a'amu kikimo fonjakohumentohofoso jije honiyo usihuma'mentohinoso a'amu hopi'nonohinoso wonyo somta'ni mpe ema'mentohinoso hofiko jije a'amu ne imo'nimentohofofoho.

Kiko oso a'amu hiso temtitofa hopi'nonohino mta'angoso hungkuno kengo kengo'njo a'apaho kengo kengo somta'ni hwaho kengo kengo somta'ni ma'mentohinofoho.

¹⁰ Kiko oso a'amu huhwo sohwo nomanji Anitu'njopo mokosyohumanji hofiko Anituye syoho ulohofiyo'ne mmokumentohinofoho.

Oseso hofiko hwahoponjo a'amu hopi'nonohino somo womokosyohumantifeho.

Oso ta hiso Jisasimo ulimentohofofoho.

A'amu ahwomomjo sohwa Jisas A'amufe Wonyomne'no Poyo Pe'nimentiso sohwoe yofe ho'noma'mentohofofoho.

¹¹ Ngko Joun'ni apa'no uhwononji upa'nimentoheso a'amu ahwomomjo pi'ningo engo sohwafe mampahoso ho'nimentisofoho. Oso hopo sopo hofiko Anituye epohumayo so'nji yo'mayo songo humalofo osofosofahu'nohino sohwanji hwe engo sohwanji nohumentaninkofi hofiko ku'moku'mofo ihumaji'mentohofofoho. ¹² Hofiko mampaho engo'nji ole limentohofi,

Anituye Hwomu A'amufe Wonyomne'no Poyo Pe'nimentiso sohwo kako yo'mayo mokosyohumayo'ne yofe engoso, yo'mayo ho'yangoso, yo'mayo huno wopingoso mayo'ne kako hopoenohino hweho.

Nakwo kakoe yofe engoso noho'nomehwasi kakoe yokumpohn'nyo so'no yoloho lijwaofihwasi isamoyoka ulano.

⁷ Nakwoe Wonyo'ne Tohino Engo Ma'mentiso sohwo impe mijaho'njo lojwohofojahinyo osofosofahu'nohino somo lokeofomahon'ngki oso songo humalofo osofosofahu'nohino ae'uyo sohwoe mampaho nom'ne a'amu fihumo ole ho'n'imento, Oyomo. ⁸ Ose ulahon'ngki ngko apa'no uhwon'imentoheso yahu a'amu kehumawo'n'ngkiso hous sohwo i'mofapmmmentisofoho. Nolohofahon'ngki a'amu kehumunyo sohwo kakoe yofeso a'amumo poyo imokiyo'ne hweho. Nom'nihwo t'finjo sohwo kakoe yofeso a'amumo t'kanomo m'hwajiyo'ne hweho. Oso a'amu huhwo sohwa'u nowenji a'amu hwahopo humalofo hopi'nonohino somo osofosofahu'nohino hotito'mentisiyefoho. Osofosofahu'nohino hotito'mentisiyo anga'no nomehwasi poyo imokahnne'enji yokumpohn'nyo ma'mentisiyefoho. A'amu fehohnjo hwakuhwajo'nji poyo umokanjyoho. Fehohnjo mijoho pe'n'ngkuji poyo wope'nantifeho. Fehohnjo mnokino uy'hwosi wope'nantifeho. Ae'uyo somo sikis'wojo wolo'menao'mtonoho.

⁹ Hwe nakwoe Wonyo'ne Tohino Ma'mentiso sohwo impe mijaho'njo lojwohofojahinyo aho anga'no hopi'nonohino somo lokeofomahon'ngki uhwon'imentoheso a'amu An'tuye yofe'no poyo pe'n'imentohofa sofe huyo'mango oso ijempoho yo'mayo An'tumne'no ho'nasy'wo'n'ngkohofa enjwa so'mo nohumentan'ngkofi uhwon'imentohefoho. Oso a'amu hiso hwahopo songo humamotofo sohonta hofiko An'tuye hungkuno lut'hwamotofo so'no nom'ne a'amuso hofikimo fonjahumentohofofoho.

¹⁰ Oso huyo'mango sofe mampaho engo'njo ole l'imentohofi, Ou, nakwoe Hwe Engo, kiko yo'mayo hopi'nonohino yokumpohn'nyo mokosyohumahnno sohwo kiko wop'ingo'nohino hwasoho. Ji'je yahino nto'nohino'njo hwasoho. Yo'mayo hungkuno li'wo'n'ngkino so'no nakwo huno nayohoho. Ne umo'n'montonoho. Nakwoe hon'yo somne'no kiko a'amu hwahoponjo somo aku tohino ntohonta umonneto. I, oso'no hofiko hofikoe hungkuno somne'no ntohonta ikwolopitneto.

¹¹ Ose ulahon'ngkofi a'amu ahwomomjo sohwa hofiko a'amu anga'no anga'nohino hisomo hwap'ife halojo sawemoso uyont'ifi ul'imentohofi, Hofahiyo. Sekwo we'enepe fohontohumamno. Hwangku An'tuye syoho ulohofiyo sen'ngkwa'wehwosa hofiko sekwo sapmmmentohofa hopa sap'itnnefoho. An'tuye syoho ulohofiyo nom'ne somo a'amu hwahoponjoso hofiko sekumo fonjasehumentohofa hopaso hofikimo fonjahufijosos sekwoe ae'uyo (*nampa*) sopo hopoenno imo'n'ngkuhwoso'no sekwo tohino so'no aku tohino uyonefoho.

¹² Hwe nakwoe Wonyo'ne Tohino Ma'mentiso sohwo impe mijaho'njo lojwohofojahinyo aho anga'no hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino somo lokeofomahon'ngki uhwon'imentoheso hwom'ihwo mikun'imposo imentisofoho. Oso hohosohonta mofehi'nyoso sikwo'mno titiso pa'nyo imo'n'ngkahon'ngki hamno hon'yo'nohino imo'n'imentisofoho.

¹³ Osohonta hntokwaliyo ahwomo mta'ni hwahopo pi'wahu'mentisofoho. Oso hiso'no nakwo huno moi'wonoho. Ifofo engo yonto solongkoe ufo'nji mojo'nji wasy'wo'n'ngkiso hopa hntokwaliyo pi'wahu'mentisofoho.

¹⁴ A'amu ife popojasy'wo'n'ngkohofa hopaso ahwomo oso hopa popojonto moi'wo imo'n'imentisofoho. Hwofiki'nyo hwanji mijo'njo sponjo hwaho we'e sohwanji hofikoe angoso nul'iko'mant'ifi we'enehwo nonje ehumentohofofoho. ¹⁵ A'amu yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwanji hwe engo hopi'nonohino sohwanji a'amu itokuso'njo sohwanjo mokosyohumawo'n'ngkohofa sohwanji a'amu hamniyoho'njo sohwanji

a'amu yokumpohn'nyo sohwanji a'amu syoho ulohofiyo sohwanji a'amu sikinjo so'nji a'amu hopi'nono hofi'ko iyoho engo un'ingkahon'ngki l'imentohofi, Nakwo sokimo'mo hwa'imo'mo woswantane'no ihwono. ¹⁶ Ose ulontifi ul'imentohofi, Hwofiki'nyo sohwo, oso hwe kakoe epohumayo sopo humaso sohwo'nji hwe nom'ne nakwoe Wonyo'ne Tohino Ma'mentiso sohwo'nji siko nakumo yoka nalisihnnoho kiko nofosomahoji nakumo fifehu'mokonasyo. ¹⁷ U, siko nakumo yoka nalisihnne sikunoso olohonta nto i'mofapohoho. I oso'no nakwoe wonyo somne'no siko nakumo aku nejapiso sohonta yokumpohn'nyoso tihwo waloho'mtolo. O'o, awonoho. Ose l'imentohofohoho.

7

A'amu Is'lael 'wan hantilet fouti-foua tausen' (144,000) sofe hungkuno-foho.

¹ Ose uhwononji nom'ne wojo hopa uhwon'imentoheso, a'amu ahwomomjo osofosofahu'nohino sohwa hwaho tokwajo ae sopo lohofontifi ifoho oso'mo so'mta'ango osofosofahu'nohino somo aho kesyohumentan'ngkofi uhwon'imentohofoho. Oso ifoho hiso mijo ayomo hwahomo iyo oso'njo sopo muloho'mentisofoho. O'o, ifoho homo somo pijwahumentohofohoho. ²⁻³ Ose uhwononji uhwon'imentoheso, a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo mofehi'nyo si'mofapiso so'mta'ni nosaponto Anitu songo ne'no humayo sohwoe ifalifaliyo mt'i'mokiyo'neso ahomo nomokosyohumanto mango engo ul'imento, Sekwo a'amu ahwomomjo osofosofahu'nohino sohwas sekwo hwaho'nji mijo ayo'nji wonyo imokiyo'ne yokumpohn'nyo mokosyohumalofo sohwasi we'e nehwo fohontohumamno. Si'mo'mo nakwo Anituye syoho ulohofiyo sohwafe yomohu'nyopo Anitu kakwo'yohwo sohwoe ifalifaliyo mt'i'mokosyihwasi i osohonta sekwo hwaho'nji mijo'nji iyo'nji wonyo hmmokumno. ⁴⁻⁸ Ose upa'nnonji a'amufe yomohu'nyopo ifalifali mt'i'mokinyo neso atoho linyoso ole upa'n'imentoho. A'amu Is'lael temtitoho aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somta'ango a'amu *wan hantilet fouti-foua tausen* (144,000) somo Anitu kakwo sohwoe ifalifaliyo mt'i'mokinyo hwafoho. Temtitoho homo homta'ango a'amu *tiwelif tausen*iso (12,000) ma'mentohofohoho.

Jutafe temtitofoso *tiwelif tausen*foho (12,000).

Lupeniye temtitofoso *tiwelif tausen*foho (12,000).

Ngkataye temtitofoso *tiwelif tausen*foho (12,000).

Asyafe temtitofoso *tiwelif tausen*foho (12,000).

Napitalaiye temtitofoso *tiwelif tausen*foho (12,000).

Monaseye temtitofoso *tiwelif tausen*foho (12,000).

Simeyouniye temtitofoso *tiwelif tausen*foho (12,000).

Lifaiye temtitofoso *tiwelif tausen*foho (12,000).

Isokafe temtitofoso *tiwelif tausen*foho (12,000).

Sepiyulaniye temtitofoso *tiwelif tausen*foho (12,000).

Jousepiye temtitofoso *tiwelif tausen*foho (12,000).

Mpenyaminaye temtitofoso *tiwelif tausen*foho (12,000).

Oso a'amu hofosofe yomohu'nyopo Anituye ifalifaliyo hi'njofoho.

Anituye a'amu ne pi'n'ingo engoso hofi'ko Anituye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokumentohofohoho.

⁹ Ose uhwononji nom'ne wojo hopa uhwon'imentoheso hwe moya'mi pi'n'ingo engoso oso a'amu hiso a'amu hofi'ko atoho joso hopo'maho. Oso a'amu hiso temtitoho homo homta'angoso hwaho kengo kengo a'apaho

kengo kengo hungkuno kengo kengoso hofiko hwapife sawemo halojo inyoso Hwe Engo sohwoe epohumayo simano sopo loho'mentohofofoho. Osopo lohofontifi Anituye mango hwamo uyakolo'mentohofoho so'no tohe hweho nomantifi simonyo yontifi ¹⁰ mampaho engo'nji ole limentohofi, Nakwoe Anitu epohumayopo humaso sohwo'nji Jisas nakwoe Wonyo'ne Tohino Engo Ma'mentiso sohwo'nji siko nakumo asomo netimahon'ngki nakwo wopingo humalohwono.

¹¹ Ose ulahon'ngkofi a'amu ahwomomjo sohwa Anituye epohumayo somo ehofomokosyohumalofo sohwa hwe engo sife aho hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'nohino sohwanji yo'mayo songo humalofo osofosofahu'nohino oso hwanji hofiko Anitumne'no hwomtame ehumantifi Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho. ¹² Ole limentohofi, Nehopeho. Nakwo nakwoe Anitumne'no simonyo engo uyano. Kakoe yofe engo, kakoe yokumpohn'nyo so'ntnne'no woho'nomano. Kakoe huno wopingo yakolo'nnyoso, kakoe yokumpohn'nyoso ne'no nowentihwonefoho. Oso'no nakwo kakimo isamoyoka engolopohamo ulihwano. Oso hungkunoso nehopeho. Ose ulimentohofofoho.

Oso a'amu pi'n'ingo engo sofe tohino so'no Jounimo lutihwamentisofoho.

¹³ Ose uhwon'ngkahon'ngko hwe engo sife aho hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'no somta'ango fihwo ntimento, Olo a'amu hwapife halojo sawemo'njo lohwa tihwalo. Nti'mta'ango hwalo.

¹⁴ Ose ntahon'ngki ulimentoho, Hwe engofu, ngko huno maniyohoyohoho. Kiko huno kiyohoho. Ose ulahon'ngko oso hwe engo huhwo sohwo kako tango mikun'imposo i'mofapone so'no ole ntimento, Anitu kako oso tango mikun'impososo hwahopo uyimentiso sohonta a'amu hiso nohumantifi Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontifi poyo pe'n'ngkahon'ngkofi Anitu kako hofikimo olo pone'no motosahopohoho. Simo'mo hofikoe hon'ngkano wonyo somne'no hwapife mijo yajijwohoho hopaso hofikoe hon'ngkano wonyo somo Jisasiye honiyo'nji wae yao'mentisoso hwapife kiho ane pa'nyo halojo imo'n'imentisofoho. ¹⁵ Oso hiso'no hofiko Anituye epohumayo sopo lohokwofo. Sikuno huhwo huhwi im'ingo'nji sikuno'nji hinjopo hofiko Anituye anga ahwomomjo somo kakoe syoho ulohofiwo'n'ngkohofofoho. Anitu kako kakoe epohumayo sopo humanto hofiyo umokosyohumawo'n'ngkisofoho. ¹⁶ Oseso hofiko mijoho apa'no mape'nyofoho. Hofiko mijo'no mumo'nyofoho. Mofehi'nyo hofikimo toho mufojiyofoho. Tohino muhmnyofoho. ¹⁷ Hwap'ngoso hwe hofikoe wonyo'ne tohino ma'mentiso sohwo kako Anituye epohumayo sopo nohumanto hofiyo mokosyohumaho. Kako a'amu homo somo mijo timo so'mo ipemotasyihwosi mijo songo ne'no humayo'ne n'fitnnefoho. Osopo Anitu kako hofikoe timijo wae imofihwosi hofiko humotaho apa'no mal'fitnnefoho.

8

Impe mijaho'njo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo lojwohofajahinyoso lokoefoma'mentisofoho.

¹ Ose uhwononji oso wojo hopa simo'mo uhwon'mentoheho apa'no uhwon'mentohefoho. Oso hohosohonta nakwoe Wonyo'ne Poyo Imo'n'mentiso sohwo kako impe mijaho'njo iyoswomo lojwohofajahinyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso lokoefomahon'ngki osohonta a'amu hopi'nono oso hopo sopo humamentohofoso hofiko songo songo miyo'njo yontifi mampi'nyo humantifi tifi no'mo

hwahopo tango imo'none so'no humafisohunyo imentohofofoho. Osopo nohumentan'ngkofi mofehi'nyo we'enehwo umentisofoho. ² Mofehi'nyo we'enehwo noposahon'ngki uhwon'ngkoheso a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ango hufa'uyo sohwa Anituye epohumayo'njo si'nanopo humawo'n'ngkohoho sohwamo Anitu kako kounoho anga'no anga'no hu'muyimentisofoho.

³⁻⁴ Nohu'muyahon'ngki ahwomomjo nom'ne sohwo ijempoho Anitumne'no yo'mayo ho'nasyiwo'n'ngkohoho sopo lohofonto kako noswanyo na'nohino'njo tikayo akino wop'ingo'njo usimokiyo'ne mokosyohumamentisofoho. Hofiko kakimo hwamno pa'nyo engo akino wop'ingo'njo umentohofofoho. Kako Anituye hwe moya'mi somne'no jomo ujo hungkuno so'nji hwamno pa'nyo akino wop'ingo'njo so'nji manto nomihu'mokonto ijempoho na'nohino Anitumne'no yo'mayo ho'nasyiwo'n'ngkohoho sopo Anituye si'mano sopo wojo somo tikayo akino wop'ingo'njo so'nji Mpohumo jomo ujo hungkuno so'nji wa'mentisofoho. ⁵ Akino wanto kako oso ijempoho somta'ni toho nomanto oso noswanyo homo somo toho ihm'mofonto hwaho ayo yawojo'mne'no umokwajimentisofoho. Oso toho hiso nimokwojahon'ngki ahwomo yoka emta'm'ingo engo yonto hwaho hwomihwo engo imentisofoho. Ose uhwononji ole syafi'hu'mentoho, oso hungkuno Anitumo jomo ujosotikayo'nji Anituye simo sopo simentiso hungkunoso ne umo'nimonto yalofoho.

A'amu ahwomomjo osofosofahn'nohino sohwa kounoho yoka limentohofofoho.

⁶ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ango hufa'uyo sohwa hofikoe kounoho yoka wolano lontifi ito'no esyohumamentohofofoho.

⁷ A'amu ahwomomjo simo'mjo huhwo sohwo kounoho yoka lahon'ngki ifoyo wosoho pa'nyo'nji toho'nji honiyo'nji nem'no uhwoso'mokonto hwaho ayo yawojo'mo mo'mentisofoho. Oso hiso nomofahon'ngki iyo hwaho hoja hopi'nono hufa'u si'hune imo'nimentisoso anga'no toho n'ngkahon'ngki hufa'u lohofoho.

⁸ A'amu ahwomomjo osofeponjo sohwo kako kounoho yoka lahon'ngki hofiko toho hwofiki'nyo pa'nyo mikunimposo engoso mijo ayo hopi'nonohinomo ho'nao'mentohofofoho. ⁹ Oso toho hiso mijo hufa'u si'hune mto'hupo'mentisofoho. Oso mijo anga'nohino sohomo honiyo'nohino imo'nonto yo'mayo inaniku songo humamentohofoso poyo pe'nimentohofofoho. Yofayokino oso ho'mo so'mo a'amu hi'nji nowentan'ngki a'amu hi'nji wae yao'mentisofoho.

¹⁰ A'amu ahwomomjo hufa'u si'hune sohwo kounoho yoka lahon'ngki hntokwaliyo engo sohwo toho kwefoho pa'nyo sohwo mijilimno nom'ne sopo ho'nao'mentisoso oso mijo huhwo sohwo hufa'u si'hune mto'hupo'mentisofoho. Anga'nohino sohomo mo'mentisofoho. ¹¹ Oso hntokwaliyo engo huhwo sohwo kakoe yofeso Noufo Iyoho'njo Pa'nyo hweho. Oso mo'mentiso hopo sponjo mijoso iyoho'njo imo'n'ngkahon'ngki a'amu hofiko ifanimentohofoho oso iyoho huhwo sohwo polo'meehumamentisoso fehohnjoso pe'nimentohofofoho.

¹² A'amu ahwomomjo osofosofahu'nohino sohwo kounoho yoka lahon'ngki mofehi'nyo hamno hntokwaliyo oso hufa'u si'hune mti'hupo'mentisofoho. Oso anga'no anga'nohino homo somjo hufa'u si'hune hufa'u si'hune mti'hupo'mentiso homo somjo anga'no

anga'nohinoso s'ikwo'mno imo'n'imentisofoho. Oso hiso'no mofehi'nyo hamno hntokwaliyo li'wo'n'ingciso sohonta pijijo imo'n'imentisofoho. Fehohnjo majofoho.

¹³ Ose imo'n'imentiso sohonta uhwon'imentoheso siwe m'ikun'imposo sohwo ahwomomo fekwoswahon'ingki uhwononji ole syafi'hu'mentoho, U tango m'ikun'imposo u'mofapmmonte'no yalofoho. Siwe sohwo mampaho mohm'no ole li'mento, Nje a'amu, nje a'amu, sekwo hwahopo humalofo soku, sekumne'no hitoho ntokwoho. A'amu ahwomomjo hufa'u sihune ae'uyo sohwa kounoho yoka wolanti'fi yalokwofo. Noli'kujo'no tango engo m'ikun'imposo wose'ma'montonoho. Ose li'mentisofoho.

9

A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nonohino sohwo kako kounoho yoka li'mentisofoho.

¹ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nonohino sohwo kako kounoho yoka lahon'ingki uhwon'imentoheso hntokwaliyo anga'nohino sohwo kako hwahopo pi'wahu'mentisofoho. Nopi'wesyahon'ingki hofi'ko oso hntokwaliyo homo somo pi'n'imo hwap'ingo ane'njo sopo hano hwasampe-soso uy'imentohofohofo. ² Pi'n'imomjo hoku'yo hwasompeehon'ingki oso pi'n'imo homo somjo toho engo somta'ni ti'kayo s'ikwo'mno engoso sapmmentisofoho. Oso ti'kayo hiso mofehi'nyo'nji ifofo si'mano esyaof'neso s'ikwo'mno imo'n'imentisofoho. ³ Oso ti'kayo homo somta'ni mpompali'me pa'nyo pi'n'ingo engo folofomanto hwaho ae yawojo'mo ifehu'mokahumentisofoho. Oso mpompali'me pa'nyo huhwo sohwa hofi'koe yokumpohn'nyoso a'nanti'hwoyo sohwafe yokumpohn'nyo pa'nyo hwafoho. Oso yokumpohn'nyo hiso'nji a'amumo mokintofo'nefoho. ⁴ Hofi'ko mpompali'me pa'nyo sohwaamo ole ul'imentohofi, Sekwo hoja hwanji iyo hwanji yo'mayo hwaho loponjo foka'nyo somo fon'fonyo imokukutoho. O'o, hwe moya'mi An'ituye ifalifaliyo yomohu'nyopo mamti'mokinyo'njo somo tohino engo uy'imno. ⁵ Sekwo hwe moya'mi hopi'nonohino homo somo tohino engo uyontan'ingkuji hamno aho fehohnjo hopi'nono woseyakolo'montonoho. I oso'no sekwo poyo umokukutoho. Ose ulahon'ingkokofi mpompali'me pa'nyo huhwo sohwa tohino engo a'nanti'hwoyo sohwa uy'wo'n'ingkohoho hopaso uy'imentohofohofo. ⁶ I oso hohosohonta a'amu tohino engo mafi'kujo'no poyo wape'n'ife ko li'kuji tohino uy'ifijosos a'amuso hofi'ko poyo pe'nyo'ne hon'ingkanoso motipemap'ifitnnehofo. Oso hiso'no poyo umo'nano ko li'fijosos poyo mmo'n'ifitnnehofo.

⁷ Ngko uhwon'imentoheso oso mpompali'me pa'nyo huhwo sohwa hofi'ko oso yahu a'amu hn'nomokom'wo'n'ingkohoho sohwafe engo pa'nyo hwafoho. Hofi'ko ikujoho wofongki'nano lont'ifi ito'no esyohumentan'ingkokofi uhwon'imentohofoho. Hofi'koe mnokino sopo wokoso wonyoangkafo foto'n'imentohofohofo. Hofi'koe si'manoso a'mosi'mano'njo hwafoho. ⁸ Hofi'koe mijiyoso sawemofoho. Hofi'koe mangoso si'watimangofoho. Mango hiso yokumpohn'nyo yahu si'hwano pa'n'ingofoho. ⁹ Oso mpompali'me pa'nyo sohwa hofi'koe swokinoso mijo yi'humo sohwafe a'apaho ni'hu'no sojo pa'nyo uhwon'wo'n'ingkuhwoneso pa'nyo'njo hwafoho. Hofi'koe fefeeloho peengku peenjo mpuyo pi'n'ingo engo'njo pa'nyofoho. Yahu pi'n'ingo engo sohwafe kunto'yoka pa'nyofoho. ¹⁰ Hofi'koe somiso a'amu somo montitofontan'ingkokofi hamno aho fehohnjo hopi'nono uyakolo'mentisofoho. Tohino engo

mikunimposo uyimentohofofoho. ¹¹ Mpompali'me pa'nyo sohwafe hwe engo sohwo kako towahuno wonyo sohwo pi'nimo hwapingo ane so'mo mokosyohumawo'ningkiso hweho. Kakoe yofeso a'amu Hipiluso ole liwo'ningkohofoso Opeeton. A'amu Ngkilikiso ole liwo'ningkohofi Opaliyon. Oso hungkuno hwapingoso olenoho. A'amumo Wonyo Umokuwo'ningkiso hweho.

¹² Osohonta uhwonimentoheso tango engo mikunimposo simo'mjoso moi'wonoho. Nom'ne hufa'u weho. Tango hufa'u umo'nimontonoho.

A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino sohwo kako kounoho yoka limentisofoho.

¹³ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino sohwo kounoho yoka limentisofoho. Oso Anituye simano sponjo ijempoho na'nohino'njo Anitumne'no yo'mayo ho'nasyiwo'ningkohofoso sopo hwolafeso osofosofahu'nohino'njo sopo yahu mpulimokau sihwano hopa uhwonimentohefoho. Oso ijempoho hopo sopo nta'ni mampaho ho'nimentisofoho. ¹⁴ Oso a'amu ahwomomjo kounoho yoka limentiso sohumo mampaho hiso ole ulimento, Kiko towahuno wonyo osofosofahu'nohino sohwa Mijo Yufiletis tafe sopo impe into'nawotofo sohwa mo nu'mahoji fihuto'mihwajo. ¹⁵ Ose ulahoningki kako nowento isihuto'mihwajimentisofoho. Oso towahuno osofosofahu'nohino wonyo sohwa mo Anitu kako olo soswo lomo olo hamno lomo olo sikuno lomne'no impe into'nawo'mentisofoho. Hofiko nowekuji a'amu hwahoponjo hopi'nonohino somo hufa'u sihune hotitofikuji anga'nohino somo fonjasyikuji mtitofu hufa'u umo'nimontonoho. ¹⁶ Oso towahuno wonyo sohwa mo isihuto'mihwojahoningkofi ole upa'nimentoho, Towahuno wonyo huhwo sohwafe a'amu ikujoho'ne yahupo kehumalofo sohwa hofiko nihu'no pi'ningo hwafoho. *Tu hantilet miliyon (200,000,000)* hwafoho. ¹⁷ Ngko wojo hopa uhwoningkoheso olenoho. A'amu yahupo kehumalofo sohwafe manji'mofo sojo pa'nyoso honijwo, sonjijo hwosimijo'njo hwafoho. Yahu sohwafe mnokinoso sikisiwojo sohwafe mnokino'njo pa'nyo hwafoho. Yahufe mango mta'ni tikayo akino wonyo'njo sikwo'mno hwosimijo'nji toho'nji sijomokoho'naweho. ¹⁸ Oso toho hiso'nji tikayo akino wonyo sikwo'mno'nji hwosimijo'nji hofikoe mango mta'ni a'amu hwahoponjo somo hufa'u sihune hotitofonto mtitofu anga'nohino somo poyo imokumentohofofoho. ¹⁹ Oso yahu sohwafe yokumpohn'nyoso hofikoe somimo hofikoe mangomo wo'nniyothono. Hofikoe somiso homa a'amumo toho lofiwo'ningkiso sohwafe mnokino'njo pa'nyo hwafoho.

²⁰ A'amu poyo mape'nyoso hofiko nohumantifi hofikoe yahino wonyomne'no simohe miwolo'mokiyo'njo imentohofofoho. O'o, hofiko towahuno wonyo homo somne'no hwomtame ulohofiwo'ningkohofofoho. Oso towahuno wonyo huhwo sohwafe yofe ho'nomayo'ne so'no hofiko hwasyo anituye huyo'mango sojo mta'ni iyo mta'ni hwaho mta'ni mti'mokontifi osomo hwomtame imentohofofoho. Oso mti'mokumentohofoso haloho mupa'nyofoho. Timo muhwonyofoho. Hano memoyo'njofoho. ²¹ A'amu hiso hofiko nom'ne a'amu somo nofonjasyontifi ki'nyo imokontifi a'mohufo yontifi yo'mayo ho'yangoso hufo ma'mentohofofoho. Oso yahino wonyo homo somne'no hofikoe simohe miwolo'mokiyo'njo imentohofofoho.

10

A'amu ahwomomjo sohwo Jounimo iyoswo uyahon'ngki Joun nimentisofoho.

¹ Ngko oso hohosohonta uhwon'imentoheso, a'amu ahwomomjo nom'ne yokumpohn'nyo sohwo ahwomo mta'ni pmmmentisofoho. Kakoe manji'mofoso himofoho. Kakoe mnokinopo sakungkwolan'ngo kotofahinyo hweho. Kakoe simanoso mofehi'nyo pa'nyofoho. Kakoe sifeso toho sitnnyo pa'nyofoho. ² Kakoe ahomo iyoswo we'e popojahinyofoho. Oso iyoswo hiso fisojwahinyofoho. Kakoe sife angahohnjoso mijo ayo sopo fesyohumaho. Sife hwonamonyoso hwahopo fesyohumaho. ³ Oso hopo sopo kako nohumanto mampaho mohm'no sikis'wojo hauwayo yoka hopa lahon'ngki ahwomo yoka aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u ho'n'ngkahon'ngki oso homo somta'ni hungkuno upa'n'imentohesofoho. ⁴ Oso hungkuno ahwomo yoka somta'ni upa'n'imentoheso wamt'i'mokumonji yahon'ngko mampaho ahwomo mta'ni nt'imento, Oso hungkuno ahwomo yoka aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo ho'n'ngkisoso k'iko ifalifaliyo nomti'mokohotoho. Hiyaso mokosyohumaho.

⁵ Oso a'amu ahwomomjo sife anga'no mijo ayo sopo fesyohumanto sife nom'ne hwahopo fesyohumaho huhwo sohwo kako hungkuno nehapi ujo'neso kakoe aho anga hohnjoso ho'noma'mentisofoho. ⁶ Noho'nomanto ul'imento, Anitu songo ne'no humaso sohwo yo'mayo ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji mijo ayo somjo so'ntnne mt'i'mokumentiso sohwo yokintahopone'no hungkuno nehapi wal'imonne'no yohono. Hungkuno olenoho. Sikuno moi'wonoho. Oso'no Anitu kako mohontohumanehoho. O'o, a'amufe hungkuno ikwolofo'ne sikunoso nto i'mofapohoho. ⁷ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwo kounoho yoka ho'n'ngkuhwoso'no yo'mayo hungkuno Anitu kakoe syoho ulohofiyo sohwamo uyahon'ngki nalimotofoso olohonta ne umo'n'montonoho. Hohonta olo hungkuno hiloso huno mehohosasiyo'njo imojoso olohonta ne imo'n'ngkuhwoso'no a'amufe hunoso wehohosahumontonoho.

⁸ Ose lahon'ngki oso mampaho ahwomo mta'ni simo'mo nt'imentiso hopaso olohonta apa'no ntohi, Olohonta k'iko nuhuji oso iyoswo a'amu ahwomomjo sohwo sife anga'no mijo ayomo fesyohumanto nom'ne hwa-hopo fesyohumaso sohwo kako iyoswo fisojwosyohumasoso k'iko maho.

⁹ Ose ntahon'ngki ngko nowenji ul'imentoho, K'iko oso iyoswo we'eso ntape. Ose ulahon'ngko nt'imento, Ou, k'iko olo iyoswo loso nomahoji hmnyo. K'iko njoso humo meyo kihwosi u j'ije simeho mo'mo iyoho wakimntonoho. ¹⁰ Ose ntahon'ngki iyoswo we'e loso a'amu ahwomo mta'ango sohwoe aho mta'ni nomanji man'imentoheso nje mangomo humo meyo nyahon'ngki n'ngku'n'imentoheso iyoho nn'imentisofoho. Hwap'ngoso yo'mayo imo'noneso tango'njofoho.

¹¹ Ose yahon'ngko nt'imentohofi, K'iko hwe moya'mi anga hopi'nonohino hungkuno kengo kengo'njo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumawo'n'ngkohoho oso hwamne'no oso iyoswo n'ngkinoso yo'mayo imo'none so'no filut'ihwaho. Ose nt'imentohofofoho.

11

A'amu hufa'u hwa'u Anituye hungkuno ujo'ne hungkunofoho.

¹ Ngko nohumentan'ngko anga imayo iyo'ne iyo ntapont'ifi nt'imentohofi, Nolikafohoji Anituye tojo anga engo Jerusalem lohojwo so'nji oso ijempoho

yo'mayo Anitumne'no ho'nasyiwo'n'ingkohoho so'ntnne'no sawemo so'no yamofo fiyo. Ose yohoji kiko a'amu Anituye angomo Anitu kakoe yofe ho'nomayo'ne humalofo somo atofo fiso. ² Oseso kiko oso angkuhwafo we'e mempo hohnjo somo yamofo yohotoho. O'o, oso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo iwo'n'ingkohoho sofeponoho. Oso'no kiko yamofo yohotoho. A'amu hiso hofiko ango Jelusalem so'nji oso angkuhwafo we'e mempo hohnjo so'nji fonifonyo yontan'ingkuji soswo hufa'u sihune uyakolofihwosi nom'ne hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'no uyakolofihwoso'no fonifonyo wesojwaofantifeho. ³ Fonifonyo hiso yontan'ingkuji a'amu hufa'u hwa'u nje hungkuno ujo'ne yokumpohn'nyo uyime sohwa'u siko ifa nano ho'yoso meki'nisoso hofikoe simeho tango unyoso a'amumo utihwayo sohwa'u tifi yo'mayo imo'none so'no ulanjiyoho.

⁴ Ulontan'ingkohosi soswo hufa'u sihune nom'ne hwasyopo uyakolofonefoho. Ose ntahon'ingki uhwonimentoheso, oso hwe hufa'u sohwa'umne'no hohonta hwe fihwo Sekolaiya kako hungkuno ifalifaliyo mtimokumentisofoho. Siko iyo hufa'u ipisayo'njo sikiloho hufa'u Anitu yo'mayo hwaho mokosyohumayo sohwoe simanopo loho'mentisiye hwa'uyoho. Ose uhwononji Sekolaiyafe hungkuno hiso ne imo'nimentisoso uhwonimentoheso. ⁵ Ose uhwonimentoho, a'amu wonyoso hofiko hwe sohwa'umo wonyo umokantifi sikoe mango mta'ni toho sosijaofaponto sikoe mango sohwa'umo toho ulasyiwo'n'ingkisofoho. Ou, a'amu hwe hufa'u hwa'umo wonyo umokumo lihwo'ni yoso sohwo kako oso pa'nyoso wape'nimontonoho. ⁶ Oso hwe sohwa'umo Anitu kako yokumpohn'nyo mikunimposo uyimentiso so'no siko ifoyo hon'ingkano ifoyo masiyo'ne pijwasiyoso siko hoponoho. U siko ole liso'manji, A'amu somo yo'mayo tango u'mano. Ose liso'manji ne umo'nono lisoso siko hoponoho. Oso hohosohonta siko Anituye hungkuno ulonji yo'mayoso imentisiyefoho.

⁷ Siko Anituye hungkuno moi'wo losojwaofahon'ingki pinimo hwap'ingo ane somta'ni sikisiwojo engo simofapmmmentisofoho. Nosi'mofaponto hwe sohwa'umo toho wolofahumo lonto ikujoho fongki'nontifi siwojo sohwo hwe sohwa'umo hwotoho fento toho lofahumentisofoho. ⁸ Sikoe pijafoso hon'ingkano engo sopo wo'mentisofoho. Oso pone engo homo somo hohonta sikoe hwe engo sohmo iyopo fonjinto'ofahumentohofofoho. Oso pone engo so'no pahnnimo hungkuno liwo'n'ingkuhwoneso ole, Soutom'nji Ijipi'njoho. Hwap'ingoso oso a'amu huhwo sohwa hofikoe hon'ingkano wonyoso a'amu Soutom'nji Ijipi'njo pa'nyo hwafoho. ⁹ Sikoe pijafoso ne'no nowentan'ingki a'amu temtitofo kengo kengo'mta'angoso hungkuno kengo kengo hwaho kengo kengo'mjoso nohumantifi oso pijafoso somo uhwonontan'ingkofo sikuno hufa'u sihune nom'ne ajwopo mtihupemjao'mentisofoho. A'amu hon'ingkano wonyo'njoso hofiko ole limentohofi, Nom'ne a'amu sohwa oso hwe sohwa'uye pijafoso ijopijisyasyikutoho. Ose limentohofofoho. Hwap'ingoso hwe sohwa'uye yofeso monje yasiyo'nefoho. ¹⁰ Hwe sohwa'u poyo pe'nyoso'no a'amuso simeho wop'ingo umo'n'ingkahon'ingki simonyo engo yontifi wosopayo engo iloho yontifi hofikoe simeho wop'ingo umo'nyo so'no hofikoe a'amu somo ho'yango engo uyimentohofofoho. Hwap'ingoso ole, oso hwe sohwa'u siko songo nohumentan'ingkiye sohonta siko a'amufe hon'ingkano wonyo somne'no Anituye hungkuno ulonji tohino uyimentisiyefoho.

¹¹ Oseso sikuno hufa'u sihune nom'ne ajwopo mtihupo lohofonto memjaofahon'ingki Anitu sikimo songo ulika'mentisofoho. Siko nolikofahon'ingki a'amuso hofiko sikimo uhwonontifi iyoho engo

imentohofofoho. ¹² Hofiko mampaho ahwomo mta'ni ole upa'nimentohofo, Siko olopono fisapinyo. Ose upa'nontifi mango huhwo sohwa nuhwonontaningkofi siko ahwomomno himopo simentisiyefoho. ¹³ Nosahonngki hwomihwo engo imentisofoho. Imentisoso pone engo Jelusalemmjo poneso homo homta'ni kenga'no kenga'no ya'mi ya'me yao'mentisofoho. Olo hopa piwahu'mentiso, pone aho hufa'u mta'ni hotito'nohini anga'no piwahu'mentisofoho. Aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'no loho'mentisofoho. Nopiwesyahonngkofi a'amu *seven tausen* (7,000) pe'nimentohofofoho. A'amu poyo mape'nimentohofoso iyoho engo unngkahonngki ole limentohofi, U Anitu ahwomomo songo humaso sohwo Hwe Engo nehopeho. Ose limentohofofoho.

¹⁴ Tango hufa'u moi'wo nto imo'nimentisofoho. Tango ae'uyoso i'mofaponeso uhwonimentohofoho.

A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwo kako kounoho yoka limentisofoho.

¹⁵ Oso hohosohonta a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwo kako kounoho yoka lahonngki mampaho pi'ningo ahwomo mta'ni ole ho'nimento, Seten olo hwaho lomo mokosyohumamojofoho. I olohonta nakwoe Hwe Engo Anitu'nji Kilais uhwatimentiso sohwo'nji siko hwaho loso ni'hu'nahone womokosyohumanjiyoho. Kakoe yofe engo hwaho mokosyohumayo'neso ne'no nowentihwonefoho. ¹⁶ Ose ho'nngkahonngki oso hwe engo sife aho hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'nohino sohwa Anitu'njopo hofikoe epohumayo sopo humawo'nngkohoho sohwa hofiko Anitumne'no hwomtame ehumantifi Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho. ¹⁷ Ole limentohofi,

U nakwoe Hwe Engo sohwo si kiko jije yokumpohn'nyoso hwofilo'nnyo'njo hwasoho.

Oseso kiko hohonta humamopmmentohino sohwo si olohonta ne'no humahnno.

Kiko jije yokumpohn'nyo'nji hwaho homo somo mokosyohumomopalokuno.

Oso'no nakwo isamoyoka engo kilalokuhwono.

¹⁸ A'amu kikimo simaho hi'ntnnono mokijape'njosso hofiko simaho tango engo uyalofoho.

Hwapngoso jije sikuno hofikimo tango uyo'neso nto i'mofapohoho.

Olohonta kiko a'amu poyo pe'nyo sofe yahino somne'no yano ulofimonnoho.

Hohonta a'amu jije hungkuno ulimotofo sohwanji jije a'amu yofe engo'njo sohwanji yofe engo ane'njo so'nji kikimo enjwa'mo humamotofo somo ho'yango wopingo uyimonnho.

A'amu hwahopo wonyo imentohofoso somo wae weeo'monnho.

¹⁹ Ose ulahonngkofi ahwomomjo Anituye ango engo somjo hwasompo'nowentanngki uhwonimentoheso oso ipofa a'amu Juta hohonta mti'mokumentohofo pa'nyoso Anituye hungkuno'njo nakwo'nji makotiku'nyo'neso nowentanngki uhwonimentohofoho. Oso hiso ngko nuhwonngkahonngko emta'mingo yahonngki yo'mayo mampaho ho'nngkahonngki ahwomo yoka lahonngki hwomihwo yonto ifoyo sisayo'njo hu'mentisofoho.

12

Joun kako a'mu si'nji homa'nji uhwon+mentisofoho.

¹ Ahwomomo uhwononji poji entihwayo hopaso uhwon+mentohofofoho. A'mu fisi kakoe manji'mofoso mofehi'nyo pa'nyo imentiso uhwon+mentohefoho. Kako hamnopo nohumanto kakoe yofe engo so'no imayo monji'ma'niyoho. Mnokino manji'mofoso hntokwaliyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u'njiyoho. ² Kako si'meho'njosi mehomi mayo'ne tohino engo umningkahoningki youwo youwo lonto aswo woma'mto imentisofoho. ³ Ose uhwononji nom'ne poji entihwayo ole uhwon+mentoho. Homa honiyo'nohino m+kun+mposo engo sohwo kakoe mnokino aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u'njo hweho. Mnokino somo anga'no anga'nohino sopo a'amu hwaho mokosyohumawo'n+ngkohofo sohwafe mnokino manji'mofomo titito'meehin+mentisofoho. Kakoe sihwanoso aho hopi'nonohino'njo hweho. ⁴ Hntokwaliyo hopi'nonohino somo hufa'u si'hune hotito'mentisoso mtitifo anga'no homa sohwo kakoe somi'nji hulijusy+mokwojahoningki hntokwaliyo hwahopo piwahu'mentisofoho. Homa huhwo sohwo a'musi kako mehomi aswo woma'mto yontaningki homa sohwo humuhwontohumantisofoho. Hwap+ngoso kako mehomi sohomo wofonjahumonto humi+hwontohumantisofoho. ⁵ A'musi kako hwomu aswo ma'mentisofoho. Oso hwomu huhwo sohwo kako ti'fi no'mo a'amu hopi'nonohino somo yokumpohn'nyo mokosyohumane hweho. Oseso oso a'musi kako hwomu aswo nomahoningki a'amu ahwomomjo sohwa hofi'ko oso hwomo sohomo nutimanti'fi Anituye epohumayo kako'nji wojo sopo uhumat+mentohofofoho. ⁶ Oso hohosohonta oso a'musi kako hwaho a'amu ane sopo Anitu kako a'mu simne'no ango molahumentiso sopo hiyaso le'ofonto nohumentaningki a'amu ahwomomjo sohwa hofi'ko wopayo uyonti'fi nto'no mokosyohumentaningkofi soswo hufa'u si'hune nom'ne ajwopo mti'hupo hamno aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni anga'no uyakolo'mentisofoho.

⁷ Oso hohosohonta oso hiso uhwononji nom'ne uhwon+mentoho, ahwomomo ikujoho engo lika'mentisofoho. Ahwomomjo hwe yofe engo'njo Maikel oso hwo'nji kakoe ahwomomjo a'amu sohwanji hofi'ko homa sohwo'nji nom'ne sohwa homa sohomo in+ngkamotofa sohwanji ikujoho engo fongki'n+mentohofofoho. ⁸ Oso ikujoho fongki'n+mentohofa hiso Maikel kakoe a'amu ahwomomjo sohwanji hofi'ko homa sohwo kakoe a'amu sohwanjimo hwotoho fenti'fi ahwomo mta'ni wae yao'mentohofofoho. ⁹ Oso'no homa sohwo kakoe hon+ngkano ahwomomo siyo'neso ni'hu'nahone hano pitofasyonti'fi hwahopo ni'hu'nahone ho'nao'mentohofofoho. Oso homa hohonta humamentiso huhwo sohwo Seten+yoho. Oso Seten huhwo sohwo kako hwe moya'mi hwahoponjo somo hwasyo hungkuno uliwo'n+ngkiso hweho. Oso huhwo sohomo kakoe a'amu'njo hwahopo weho'naofapmmentohofofoho.

¹⁰ Ose yahoningkofi ahwomo mta'ni mampaho engo ole ho'n+mento, Olohonta nakwoe Anitu kako nakumo moi'wo nto menesojwao'maho. Olohonta Anitu kako Seten+ye tojo somta'ni moi'wo nto mesejwonamokwoho. Oso'no Anitu'nji kakoe hwomu uhwsopo'mentiso Kilais oso hwo'nji sikoe yakumpohn'nyoso olohonta uti'hwah'nyopo nto i'mofapohoho. Olohonta siko ni'hu'nahone yokumpohn'nyo wonemokosyohumanjiyoho. Kilais kako yofe hwofilo'nnyoso nto makwoho. Hwap+ngoso Seten kako si'kuno huhwo huhwi Anituye si'manopo lohofonto Anituye a'amu somne'no

hwasyo hungkuno mjiimojo sohwo ni'hu'nahone ahwomo mta'ni wae yamokwoho. ¹¹ Nakwoe a'amu Jisas hofikoe honingkanano wonyomne'no kakoe honiyo usihuma'mentiso so'nji Anituye hungkuno a'amu nom'ne somo lutihwawo'n'ingkohofoso oso Anituye hungkuno hiso'nji hofikimo yokumpohn'nyo utofahoningki Setenimo hwotoho hmentohofofoho. Hofiko olo hwaho lopo wopingo humayo so'no huno mosyafisiyo'njo imentohofofoho. O'o hofiko Anituye syoho so'no mango sohwa hofikimo fonjasiyo so'no iyoho munyo'njo imentisofoho. ¹² Oseso sekwo a'amu ahwomomjo soku Seten kako ahwomomo uliko'ma'mentiso so'no sekwo simonyo fyi'mno. I oso'no sekwo hwahoponjo soku mijo ayomjo sokune'no ngko hitoho ntokwoho. Seten kako simaho tohino'nji sekuyepono nto pmmaho. Seten kako kakoe sikuno tifo so'no huno uyohoho. Ose ho'nimentisofoho.

¹³ A'amu ahwomomjo sohwa oso homa Seten sohmo hwahopo noweho'nofopahoningkofi Seten kako honingkanimentisoso hwahopo humanto kako a'mu hwomu aswo ma'mentiso simo tifi inifoto'mentisofoho. ¹⁴ I inifotofontan'ingki oso a'mu simo Anitu kako yihufo siwe fefeeloho usopiyo'fahoningki oso a'musi kako hwaho a'amu ane spono fekwamentisofoho. Osopo Anitu oso a'mu hne'no ango nto'no esyohumamentiso so'no homa sohwo kakimo toho molofasiyo'njo imentisofoho. Oso hopo sopo a'amu ahwomomjoso hofiyo umokosyohumentan'ingki soswo hufa'u sihune hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino uyakolo'mentisofoho. ¹⁵ Homa sohwo kako ape simo mijo womihulofononto kakoe mango mta'ni mijo ifofayo pa'nyo swaponto oso a'mu simo tifi umjihwosi womihulofononto imentisoso awonoho. ¹⁶ Oso mijo hiso oso a'mu simo womihulo'mo lonto tifi in'ingkowahoningki hwaho sohwo nuhwononto mango yo'mokosyohumentan'ingki mijo ukwato lohofonto oso mijoso wen'ingku'naofamentisofoho. ¹⁷ Oso homa sohwo oso hiso nuhwononto oso a'mu hne'no simaho tohino mikun'imposo umningkahoningki oso a'mu siye imu sohwo wofonjahumonto imentisofoho. Oso imu huhwo sohwa hofiko Anituye hungkunomo tifi in'ingkawowo'n'ingkohofofoho. Hofiko Jisasiye hungkuno lontifi in'ingkowalokwofo. ¹⁸ Oso homa huhwo sohwo kako mijo ayo mom'ngo sopo loho'mentisofoho.

13

Sikiswojo ni'hu'no wonyo hufa'u hwa'u i'mofapmmentisiyefoho.

¹ Ngko nohumanji uhwonimentoho. Ngko a'amu sikiswojo pa'nyo ni'hu'no wonyo sohwo i'mofopahoningki uhwonimentohefoho. Oso a'amu sikiswojo pa'nyo huhwo sohwo kakoe mnokinoso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u'njo hweho. Oso mnokino hopo sopo Anitune'no sifajo hungkuno mti'mokinyo wo'nni'ponoho. Kakoe sihwano aho hopi'nonohino'njo hweho. Oso hwe sikiswojo pa'nyo sohwo kakoe yofe engo utihwayo'ne kakoe sihwano anga'no anga'nohino hopo sopo a'amu hwaho mokosyohumayo sohwoe mnokino manji'mofo wo'nni'ponoho. ² Oso a'amu sikiswojo pa'nyo sohwo kakoe sife yokumpohn'nyoso nomonyo sife yokumpohn'nyoso pa'nyofoho. Kakoe mangoso sikiswojofe mango'njo hweho. Oso siwojo huhwo sohwo i'mofopahoningki oso homa Seten sohwo kakoe yokumpohn'nyo uyonto yofe engo kakoe pa'nyo uyimentisofoho. Oso'no kako Seteniye yo'mayoso mokosyohumamentisofoho. ³ Oso sikiswojo pa'nyo mnokino pi'n'ngo'njo sohwo kakoe

mnokino anga'nohino somo uyo'njo uhwonimentohofoho. Oso mnokino homo somo a'amu nofonjosyahon+ngkofi mape'n+immentisofoho. O'o ime nto limentisofoho. Oso a'amu sikis+wojo pa'nyo huhwo sohumo a'amu nuhwonontifi pisopisaho lontifi tifi in+ngkamentohofoho. ⁴ Oso a'amu sikis+wojo pa'nyo huhwo sohumo homa engo sohwo kako kakoe yokumpohn'nyo uy+mentisofoho. Ose uyahon+ngki a'amu pi'n+ingo engo nohumantifi uhwonontifi hofiko oso homa sohwo'nji oso a'amu si+wojo pa'nyo sohwo'njimo sikimne'no hwomtame ehumentohofoho. Ose yontifi limentohofi, Olo a'amu sikis+wojo pa'nyo lohumo yakolo'nnyoso tihwolo. O'o, awonoho. Nakwoe hwe engoso oloho hweho. Ose limentohofoho.

⁵ Oso a'amu sikis+wojo pa'nyo sohwo kako An+tumne'no hungkuno ni+hu'no wonyo lontan+ngki An+tu kako timo'nohini uhwonimentisofoho. Oso'no oso a'amu kako kakoe yokumpohn'nyo mta'ni kakoe huno mta'ni yo'mayoso yontan+ngkuhwosi soswo hufa'u si+hune hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino uyakolofonefoho. ⁶ Kako An+tu sohwo'nji An+tuye a'amu ne so'nji yo'mayo ahwomomjo so'ntnne'no si+fajo li+wo'n+ngkiso hweho. ⁷ Kako An+tuye a'amu ne somo ikujoho wafongku'monto yahon+ngki An+tu kako timo'nohini uhwon+ngkahon+ngki kako An+tuye a'amu ne hwahopo humalofo somo ikujoho fonjonto uyakolo'mentisofoho. Oso'no kako hwaho hopi'nonohino somo mokosyohumayo'ne yofe engo ma'mentisofoho. Kako a'amu temtitofo kengo kengo so'nji hungkuno kengo kengo'njo somo aho yokumpohn'nyo mokosyohumentisofoho. ⁸ An+tu olo hwaholo mt+imokumentiso sohonta a'amu hopi'nono olo hwaho loponjoso hofikoe yofe iyoswo songo ne'no humayo'ne somo mawo'nnyoso hofiko oso a'amu si+wojo pa'nyo sohumo hwomtame uloho'mentohofoho.

⁹ A'amu haloho'njo ku'manji olo hungkuno loso a'amu sikis+wojo pa'nyo sohwo kako An+tuye a'amu somo ulohofone so'no haloho upa'n+imno. ¹⁰ A'amu somo impo'angomo uhwat+imo lihwosi impo'angomo uhwat+imontonoho. I a'amu somo hos+imno'nji wofonjahumo lihwosi a'amu nom'neso oso a'amu hisomo hos+imno'nji wofonj+syantifeho. I oso'no An+tuye a'amu hiso hofiko yokumpohn'nyo lohofi+kuji An+tumo si+meho hi'ntnnono ne'no uy+kufe.

¹¹ Osopo nohumanji ole uhwonimentoho, a'amu sikis+wojo pa'nyo nom'nehwo hwaho mta'ni noposwolohofahon+ngki uhwonimentohofoho. Kakoe si+hwano hufa'uyoso yahu *sipsip* si+hwano pa'nyo'njo hweho. Kakoe mampahoso homa Seten sohwoe mampaho pa'nyo'njo hweho. ¹² Oso a'amu sikis+wojo pa'nyo si+mo'mjo sohwoe yokumpohn'nyo engoso a'amu tifi+njo sikis+wojo pa'nyo sohwo oso yokumpohn'nyo engo homo somo nomanto a'amu sikis+wojo pa'nyo si+mo'mjo sohwo'nji nohumanto a'amu hopi'nonohino somo hungkuno yokumpohn'nyo ul+mento, Olo sikis+wojo si+mo'mjo lohwo a'amu kakoe mnokino anga'nohino somo fonjahumentohofoho somo ime limentiso sohumo sekwo hwomtame fehutamno. Ose ulahon+ngki a'amu hopi'nonohinoso hungkuno hisomo tifi in+ngkamentohofoho. ¹³ A'amu sikis+wojo pa'nyo tifi+nta'ango sohwo kako yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohofoso imentisofoho. A'amuso hofiko nuhwontohumentan+ngkofi toho ahwomo mta'ni hwahopo pi+wasiyo'ne imokumentisofoho. ¹⁴ An+tu kako oso a'amu sikis+wojo pa'nyo tifi+njo somo timo'nohini uhwonontan+ngki sikis+wojo sohwo kako kakoe huno mta'nnohini imojo hweho. Oseso oso a'amu sikis+wojo pa'nyo tifi+njo huhwo sohwo kako a'amu siki si+wojo pa'nyo si+mo'mjo sohwo'nji

nohumanto yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohofoso yonto a'amu hwahopo humalofo somo hon+ngkano hwasyomo ipemotamenti-sofoho. Hwe moya'mi homo somo a'amu sikis+wojo pa'nyo s+mo'mjo sohwo ole ul+mento, Sekwo soku, oso a'amu mnokino anga'nohino somo hos+mn+ni fonjosyahon+ngkofi songo ne'no humaso sohwoe yofe ho'nomayo'ne sekwo kako'ne sojo huyo'mango mti'mokumno. ¹⁵ Ose ulahon+ngki a'amuso hof+iko sojo huyo'mango mti'mokahon+ngkofi a'amu ti+finjo sikis+wojo pa'nyo sohwo peefo ulohofonto huyo'mango hiso songo umokonto mamtnno'nji mampaho'nji uy+mentisofoho. Oso huyo'mango huhwo sohumo a'amu hwomtame m+humayo'njo somo huyo'mango huhwo sohwo poyo umokumontonoho.

¹⁶ A'amu sikis+wojo pa'nyo ti+finjo sohwo kako a'amu hopi'nonohino somo ole ul+mento, Sekwo oso a'amu sikis+wojo s+mo'mjo pa'nyo sohwoe ifalifaliyoso sekwoe ahopo yomohu'nyopo mti'mokin+mno. U a'amu hopi'nonohino soku, sekwo yofe engo'njo yofe engo ane'njo, syoho'njo syoho ane'njo, hamniyoho engo'njo ho'yango ane'njo, sekwo hopi'nonohino hoku sekwoe yomohu'nyopo ahopo oso a'amu sikis+wojo pa'nyo s+mo'mjo sohwoe ifalifaliyoso mti'mokin+mno. Ose ul+mentisofoho. ¹⁷ A'amu oso ifalifaliyo ane'njo sohwo kako wosopayo yo'mayoso mpe miy-onehoho. U nom'ne a'amu kakinta'ni yo'mayoso mpe mulohopitnnehofo. Oso ifalifaliyoso a'amu sikis+wojo panyo s+mo'mjo sohwoe yofe u kakoe yofe uyohope-e'ne mti'mokinyofoho. A'apahopo mti'mokinyoso a'amu sohwoe kakwo'yohwo huno syaf+siyo'nefoho. ¹⁸ Oso ifalifaliyo so'no huno wosyof+syano. A'amu huno'njo sohwo kako ifalifaliyo hiso atofu l+hwosi huno ole uyonefoho. Ifalifaliyoso a'amumo upiyofu'nefoho. Mti'mokinyo hiso olenoho, *sik+is hant+let sik+is+ti-sik+is+foho* (666).

14

A'amu 'wan hant+let fouti-foua tausen' iso (144,000) hof+ikoe ta songo l+mentohofofoho.

¹ Ngko nohumanji ole uhwon+mentofo, oso Hwe nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'n+mentiso sohwo kako hwof+ki'nyo Saiyon sopo nohumentan+ngki a'amu *wan hant+let fouti-foua tausen*+iso (144,000) kako'nji humentan+ngkofi uhwon+mentohefoho. Oso a'amu hofu sofe yomohu'nyopo a'amu nakwoe wonyo'ne poyo pe'n+mentiso sohwoe yofe'nji kan+ngkwohwoe yofe'nji wentan+ngki uhwon+mentohefoho. ² Ose uhwononji mampaho ahwomo mta'ni upa'n+mentohefoho. Mampaho hiso mijifat+kusi'yoka ahwomo yoka mpompusofe tompuyo fonji+wo'n+ngkohofu'yoka pa'nyo upa'n+mentohefoho. ³ Ahwomomo uhwononji uhwon+mentohefo An+ituye epohumayo sopo yo'mayo songo humalofo osofosofahu'nohino sohwanji hwe engo sohwanji oso hwa humohumantohofu hopo sopo a'amu *wan hant+let fouti-foua tausen*+iso (144,000) nolohofont+fi ta songo l+mentohofofoho. Oso a'amu hwahoponta'angoso hof+ikoe wonyoso Jisas kako wae yao'mentisofoho. Oso'no a'amu hiso hof+iko'nohino oso ta songo somo huno'njofoho. Nom'ne a'amuso huno muyofoho. ⁴ Oso a'amu hiso hof+iko An+itumne'no s+mehe anga'no uyont+fi hwasyo an+tu sohumo ti+fi min+ngkayo'njofoho. Nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'n+mentiso sohwo kako hano ntonte wamo loso u oso a'amu hiso hof+iko ti+fi un+ngkowant+feho. Olo a'amu loso a'amu nom'ne somta'ni An+tu kako'ne'nji kakoe hwomumne'nji s+mo'mo ma'mentisofoho. ⁵ Hof+iko hwasyo hungkuno majofoho. Hon+ngkano wonyoso ni+hu'no anefoho.

A'amu ahwomomjo hufa'u sihune sohwa hungkuno li'mentohofofoho.

⁶ Ngko nohumanji ole uhwonimentoho, A'amu ahwomomjo sohwo kako Anituye hungkuno songo ne'no humayo'ne a'amu hwahopo humalofo somo luti'hwayo'ne yohohisyomoyonto. A'amu hwaho kengo kengoso a'apaho kengo kengoso hungkuno kengo kengoso temtitofu kengo kengo osomne'no yohohisyomoyonto ulimentisofoho. ⁷ Kako mampaho engo'nji ole ulimento, Anitu kako a'amufe hungkuno ikwolofo'ne sikuno nto i'mofapohoho. Oso'no sekwo iyoho ikuji kakoe yofe foho'nomapmno. Oso hwe hwaho'nji ahwomo'nji mijo ayo'nji yo'mayo so'nji mti'mokumentiso sohumo simaho uyikuji hwomtame fehumamno.

⁸ Ose ulahoninki a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo simo'mjo sohumo iningkaponto ulimento, Pone engo Mpapiloun wonyo nto imo'nimaho. Pone engo hiso nto piwahu'maho. Oso hopo sponjo a'amuso hofiko honingkano wonyo mikunimposo iwo'ningkohofoso hofiko a'amu kengo kengoponta'ango somo honingkano wonyo homo somo kompemotapmmentohofofoho. Oso'no olohonta Anituye simaho tohinoso hofikimo nihu'nahone wonyo umokumasofoho.

⁹ Ose ulahoninki a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo ahwomomjo simo'njo sohwa'umo iningkaponto mampaho engo'nji ole ulimento, A'amuso hofiko oso a'amu siki siwojo pa'nyo sohumo u kakoe huyo'mango sohumne'no hwomtame ehumafijoso hofikoe yomohu'nyopo ahopo siwojo sohwoe mti'mokinyo hi'njo'manji ¹⁰ oso a'amumne'no Anitu kako simaho tango mikunimposo uyihwosi tohino engo uyimontonoho. Toho engo akino wonyo'njo somo uhumajoso sopo nohumafikuji tohino engo ne'no umnonefoho. Osopo nohumentaningkuji a'amu ahwomomjo sohwanji a'amu hofikoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso sohwo'nji a'amu hofikimo uhwonifitnnefoho. ¹¹ Oso toho somta'ni tikayo ne'no nosyontaningkuhwosi hofiko tohino mafikujoso hofiko usijo'no mohumafitnnefoho. O'o a'amu oso sikisiwojo pa'nyo sohumo u kakoe huyo'mango somne'no hwomtame ulohofontifi hofikoe a'apahopo kakoe ifalifaliyo mti'mokumentohofoso hofikoe sikuno'nji imingo'nji hinjopo tohino ne'no umnonefoho. Ose ulimentisofoho.

¹² I a'amu Anituye hungkunomo tifi iningkawo'ningkohofu soku Jisasimo simaho hi'ntnnono uyiwon'ningkohofu soku sekwo olo hungkuno hiloso upa'nifijo'manji yo'mayo tango ko se'masoso sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohovitnnefoho.

¹³ Ngko nohumanji ahwomo mta'ni mampaho ole upa'nimentoho, Kiko nje hungkunomo ifalifaliyo ole mti'mojo, Yo'mayo uhwonalokuso somo moi'wo imo'ningkuhwosi oso hohosohonta a'amu Anituye syoho ikuji pe'nifijoso simaho wopingo umo'nimontonoho. Ose ntahoninki Anituye Towahuno Wopingo ulimento, Ou, nehopeho. A'amu hiso hofikoe syoho engo noho'naofikuji usijo'no wohumantifeho. Hwapingoso a'amu Anituye syoho'njo sohwo kako Anituye hungkuno ne'no luti'hwahoninki a'amuso hungkuno homo somo simaho hi'ntnnono uyontifi iningkamentohofu sohwa hofiko kako'nji ahwomomo sifetnnefoho. Oso'no kakoe syohomjo neso kako'nji ne'no wentihwonefoho.

Hwahoponjo wosopayo mojo mayo'ne sikunofoho.

¹⁴ Ngko nohumanji uhwonimentoheso, U himo halojo nowentaningki i hwe fihwo kako A'amufe Hwomu Pa'nyo sohwo nohumanto kako hwakuhwajo sihumampo'nnyoso kakoe ahomo nomokosyohumentaningki uhwononji uhwonimentoheso kakoe mnokinopo mnokino manji'mofo

na'nohinoso kakoe mnokinopo monji'mo'nosyohumentan'ngki uhwon'imentohefoho. ¹⁵ A'amu ahwomo mta'ango nom'ne sohwo kako Anituye ahwomomjo tajo anggo engo somta'ni noswaponto a'amu himopo humentanjo sohumo kako mampaho engo ul'imento, Sikuno moi'wo nto imo'n'imaho. Hwaho ponjo wosopayoso toyo nto imaho. Jije hwakuhwajo sihumampo'nyo so'nji filohm'memaho. ¹⁶ Ose ulahon'ngki hwe himopo humamentiso sohwo kako kakoe hwakuhwajo hwahopo yoho'mo ulohofonto oso wosopayo ne somo lohm'mema'mentisofoho. Oso hiso nuhwononji ngko l'imento, U oloso wosopayo'no molalofiyoho. O'o, a'amumne'no lalofoho. Ose syafi'hu'mentohefoho.

¹⁷ Ose uhwononji uhwon'imentoheho a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo kako Anituye anggo somta'ni kakoe hwakuhwajo'nji swomotolikofapmmentisofoho. ¹⁸ Osopo a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo a'amu hofi'ko yo'mayo Anitumne'no ho'nasyi'wo'n'ngkohoho ijempoho sopo nta'ni swapmmentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako a'amu yo'mayoso Anitumne'no toho uyofi'wo'n'ngkohoho somo mokosyohumawo'n'ngkiso hweho. Kako a'amu ahwomomjo hwakuhwajo swomotolikofapmmentiso sohumo mampaho mohm'no ole ul'imento, Jije hwakuhwajo sihumampo'nyoso nomahoji nantipe wain somjo mojo ehumasoso filoku'memaho. ¹⁹ Ose ulahon'ngki oso a'amu ahwomomjo sohwo kakoe hwakuhwajo'nji nantipe wain somjo ipisayo mojo ehumunyoso loku'memayo hopaso kako a'amu Anitumne'no simeho muyo'njo somo ahwonte mijo ili'moku'mofone somo hu'mi'mo'mentisofoho. Oso hopo sopo Anituye mango sohwa hofi'ko Anitu mta'ango tohino engo ma'mentohofofoho. ²⁰ Oso ahwonte ipisayo mji'mo'nyoso pone engo somo mempo sohohnta'ni ili'mokumentohofoso oso ahwonte somta'ni honiyo swofijwaoponto mijo hopa wamentisoso kakoe sawemoso *tili hantilet* (300) *kiloumitafoho*. Oso honiyo huhwo sohwo kako a'amufe swokinopo siyapmmentisofoho.

15

A'amu ahwomomjo sohwa hofi'ko a'amumo wonyo imokiyo'ne wonyoso mokosyohumalofo.

¹ Osopo nohumanji ahwomomo poji enti'hwayo nom'ne somo uhwon'imentohe so'no pisopisaho l'imentohefoho. A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa hofi'ko a'amumo wonyo imokiyo'ne wonyo engoso mokosyohumentan'ngkofi uhwon'imentohefoho. Hofi'ko oso wonyo engoso a'amumo uyikujo'no Anituye simeho tohinoso moi'wo umo'n'imontonoho.

² Ose uhwononji uhwon'imentoheho mijo ayo engo timo hon'ngkonyo pa'nyo somo ti'melanyo'njo uhwon'imentohefoho. Oso mit'mom'nggo hopo sopo a'amuso hofi'ko oso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwo'nji kakoe huyo'mango so'njimo hwomtame mehumayo'njo yonti'fi kakoe ifalifaliyoso hofi'koe a'apaho sopo mamti'mokinyoso hofi'ko oso mit'mom'nggo hopo sopo lohofonti'fi hofi'ko Anituye tompuyo ahomo mokosyohumamento-hofofoho. ³ Oso hopo sopo nohumanti'fi hofi'ko oso ta Mouses Anituye syoho ulohofiyo sohwo hohonta l'imentiso pa'nyo Anituye hwomu kako nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohwoe yofe ho'nomayo'ne ta hiso l'imentohofofoho. Ole l'imentohofi, Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo si kiko jije yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo'njo hwosoho.

Oso'no nakwo kiko yo'mayo iwo'n'ingkinso so'no wonyoangkafo uhwonon-tani nakwo pisopisaho liwo'n'ingkuhwono.

Kiko nakwo a'amu hopi'nonohino hwaho'meemjo hn'nimo nemokosy-ohumahnno sohwo si ji je yahino ito'nohino ne'njofoho.

⁴ Hwe Engofo, kiko'nohino hon'ingkanono wonyo ane'njo hwosoho.

Oso'no kikine'no iyoho miyo'njoso ti'hwolo.

Ji je yokumpohn'nyo engoso yofe moho'nomayo'njoso ti'hwolo. O'o, awonoho.

A'amu ni'hu'no hopi'nono kikine'no hwomtame wekuhumantifeho.

Hwap'ingoso ji je yahino wop'ingo'nohinoso uti'hwanya'nyopo i'mofopahon'ingki uhwon'imentohofofoho.

Oso ta hiso li'mentohofofoho.

⁵ Oso hohosohonta ta lahon'ingko fi ngko nohumanji uhwon'imentoheso Anituye ahwomomjo tajo angono engo somjo angono ajwomo'mjo kako humawo'n'ingki somjo hoku'yoso nohwosompo'nowentan'ingki uhwon'imentohofofoho. ⁶ Oso angono engo homo somta'ni a'amu wonyo imokiyo'neso ahomo mokosyohumantifeho swomotol'ikofapmmentohofofoho.

Hofikoe hwap'ifeso halojo ni'hu'no pomponaho'njoso yontife ahuloho na'nohinoso hofikoe swokinopo imentohofofoho. ⁷ Oso songo humalofo osofosofahu'nohino sohwafe anga'nohino sohwo a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sohwafo solijwanyo na'nohinoso anga'no anga'no hu'mu'mentisofoho.

Oso noswanyo homo somo Anitu songo ne'no humaso sohwo kako a'amufe hon'ingkanono wonyo somne'no si'meho tohino umn'ingkahon'ingki oso solijwanyo homo somo a'amu wonyo imokiyo'neso ho'nahumentisofoho. ⁸ Hu'mu'ma'mentisoso Anituye pomponaho yokumpohn'nyo oso mta'ni tikayo swap'ihwosi angono engo montimo wehuhnao'montonoho.

Oso'no a'amu fi'ho oso angono engo homo somo maswoneho. O'o ni'hu'no awonoho. Hofiko oso a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa hofiko a'amumo wonyo imokiyo'ne aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso moi'wo esojwaofikujo'no osohonta a'amu hofiko wohotoswantifeho.

16

Solijwanyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso Anituye si'meho tohino wo'nyoso so'ne hungkunofoho.

¹ Osopo nohumanji Anituye ahwomomjo tajo angono engo somta'ni mam-pahono engo ole upan'imentoho, Sekwo a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwaso sekwo solijwanyo Anituye si'meho tohino wo'nyoso nomafikuji hwahopo ayo yawojo'meemo fi'wontofaopmno.

² Ose ulahon'ingki a'amu ahwomomjo si'mo'mjo sohwo kako solijwanyo hiso hwaho ayo yawojo'meemo iwontofao'mentisofoho. Iwontofaofahon'ingki a'amu hopi'nono sikisiwojo pa'nyo sohwo'nji kakoe huyo'mango'njimo hwomtame yi'humantifeho kakoe ifalifaliyo hofikoe a'apahopo mt'i'mokin'imentohofoso a'apahopo uyo pisakino wonyo'njoso iwongkojao'mentisofoho.

³ A'amu ahwomomjo hufa'uyo sohwo kako solijwanyo hiso mijo ayo yawojo'meemo hopi'nono iwontofaofahon'ingki mijo ayoso hon'yo hoikufe'nohino imo'n'ingkahon'ingki yo'mayo mijo ayomjoso poyo pe'ni'mentisofoho.

⁴ A'amu ahwomomjo hufa'u sihune sohwo kako solijwanyo hiso mijimomo iwontofaofahon'ngki mijoso honiyo imo'nimentisofoho. ⁵ Honimijoso nolifiwahon'ngki a'amu ahwomomjo mijimo mokosyohumayo sohwo Anitumo ulimento, Kiko ae'mta'ni humamopmmmentohino sohwo si olohonta kiko ne'no humahnno sohwo si ji je yahino wop'ingo'nohino iwo'n'ngkino hwosoho. Kiko olo tango loso olo a'amu lomo uyohinoso ito'nohinofoho. ⁶ Hwap'ingo so'nji a'amu ji je hungkuno ulimotofo sohwanjimo olo a'amulo hofiko osohwafe honiyo usihumantifi fonjahumentohofofoho. Oso'no kiko hofikimo honimijo nape'nyoso uyohino ito'nohinofoho. ⁷ Ose ulahon'ngki Anituye ijempoho yo'mayo kakine'no ho'nasyiwo'n'ngkohoho sopo nta'ni nom'ne mampaho ole upa'nimentoho, Ou, nehopeho. Hwe Engo Anitu Yokumpohn'nyo Hwofilo'nnyo sohwo si, kiko a'amufe yahino somne'no ikwolofo'neso hopoenohino hwosoho.

⁸ Ose ulahon'ngki a'amu ahwomomjo osofosofahu'nohino sohwo kako solijwanyo hiso mofehi'nyopo iwontofaofahon'ngki Anitu kako mofehi'nyomo toho pa'nyo imokahon'ngki mofehi'nyo hiso a'amumo toho ulahumentisofoho. ⁹ Oso mofehi'nyo hiso a'amumo toho ulosyahon'ngki a'amu hiso hofiko Anitu oso tango uyo hwap'ingo sohune'no sifajo hungkuno ulimentohofofoho. Hofikoe hon'ngkano wonyoso moho'naofe'njo yontifi hofiko Anituye yofeso moho'noma'mmentohofofoho.

¹⁰ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nonohino sohwo kako solijwanyo hiso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwoe a'amu kakimo enjwa'mo humamotofo somo iwontofaofahon'ngki a'amu oso siwojo pa'nyo sohune'no hwomtame ihumawo'n'ngkohoho somo sikuno mijimofahon'ngki tohino engo tipemantifi mango kilampohu'mentohofofoho. ¹¹ Oso tohino mikunimposo engoso ma'mopontifi Anitu ahwomomo humaso sohune'no sifajo hungkuno limopmmmentohofofoho. Hofiko hofikoe wonyo somne'no tohino ko tipemantifi simeho miwolo'mokiyofoho.

¹² A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino sohwo kakoe solijwanyo kako mijo engo yofe Yufiletis sopo iwontofaofahon'ngki mijo hiso so'na'mentisofoho. Oso mijo hiso sa'nimentisoso a'amu mofehi'nyo simofapiso sohohnjo hwe engo hwaho mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwa ikujoho'ne sapifitnne'ento mijo tafepo sosayoso hon'ngkano imofahumentisofoho. ¹³ Ose uhwononji ole uhwonimentoho, towahuno wonyo molongo simano'njo hufa'u sihune sohwa anga'nohinohwo kako homa mango mta'ni swapmmmentisofoho. Nom'nihwo oso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwoe mango mta'ni swapmmmentisofoho. Nom'nihwo a'amu Anituye hungkuno hwasyo limojo sohwoe mango mta'ni swapmmmentisofoho. ¹⁴ Oso towahuno wonyo Seten mta'ango hufa'u sihune sohwa hofiko a'amu tifi nen'ngkape-e'ne'entifi yo'mayo a'amu miyiwo'n'ngkiyohofoso itihwamentohofofoho. Oso towahuno wonyo sohwa hofiko oso hwe hwaho mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwafepono wentifi Anitumo uyokolofano lontifi a'amu Anitu'nji ikujoho fongki'nyo'ne nto'no esyohumayo'ne mi'hu'mokumentohofofoho. Oso'no hofiko Anitu Yo'mayo Hwahoponjo Yokumpohn'nyo Somo Hwofilo'nnyo sohwoe Sikuno Engo so'no nto'no esyohumamentohofofoho.

¹⁵ Oso sikuno somne'no Jisas hohonta ole nalimento, Upa'nimno. Ngko a'amu hufo uyantifi pohoho hopaso wapmmmonnoho. A'amu ngkine'no

nohontohumalofoso hofikoe hwapife wopingo yontifi nohontohumalofo. Osohonta ngko nopm'me'no hofiko hofikoe hwapife esyohumunyoso nje pe sohonta wonimango munonefoho. O'o, hofiko simonyo engo uyantifeho. Ose nalimentisofoho. Oso hwapife'ne fahosi'hwoyo hungkuno neso olenoho. Honingkano wopingo moho'nasiyo'nefoho.

¹⁶ Oso towahunu wonyo huhwo sohwa a'amu hopi'nonohinoso Amaketoun sopo uhu'mokumentohofofoho. Oso hwaho yofe Amaketounyo eso a'amu Hipilu sofe hungkunofoho.

¹⁷ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwo kakoe noswanyoso ifofopo iwontofao'mentisofoho. Ose uhwononji towahunu wonyo somne'no syafihu'mentohefoho. Ose iwontofaofahoningki Anituye ahwomomjo tajo ango engo kako humawo'n'ngkiso epohumayo somta'ni mampaho engo ole ho'n'imento, Tango ae'uyoso nto i'mofapohoho. Oso tangoso moi'wo esojwafo'nefoho. ¹⁸ Ose ho'n'ngkahoningki emta'm'ingo'nji ahwomo yoka'nji mjoho'n'miwahoningki hwomihwo mikunimposo imentisofoho. Hwomihwo oso pa'nyo nakwoe hwaho ayo yawojo'meemo m'mofapefoho. O'o, oso hwomihwo huhwo sohwo kona'wohiyoho. ¹⁹ Oso hwomihwo huhwo sohwo yahoningki pone engo Mpapiloun sopo mtihupento hufa'u sihune imo'n'imentisofoho. Oso a'amu sikiswojo pa'nyo sohwo oso ango somta'ni a'amu hopi'nonohino hwaho ayo yawojo'meemjo angoso mokosyohumamojo hopo piwahu'mentisofoho. Oso ango engo Mpapiloun sofe honingkano wonyo somne'no Anitu huno syafisyonto simeho tohino mikunimposo umn'ngkahoningki oso ango hopo sopo tohino mikunimposo engo uyimentisofoho. ²⁰ Oso hwaho we'e mijo ayo'njo sohe sponjo hopi'nonohinoso moi'wo imo'n'imentisofoho. Hwaho engo sopo hwofiki'nyo hopi'nono ni'hu'no hopi'nono isonjahumentisofoho. Hintafonohino imo'n'imentisofoho. ²¹ Ahwomo mta'ni sisayo mikunimposo mo'mentisofoho. Oso sisayo hiso kwope ho'yo engo pa'nyoso ahwomo mta'ni nopiwasyonto a'amumo fonjahumentisofoho. Oso tango mikunimposo a'amu huhwo sohwo u'ma'mentiso so'no hofiko iyoho un'ngkahoningki Anitumne'no sifajo hungkuno ulimentohofofoho.

17

Ape hwa'ntesi kakoe honingkano wonyomne'no tohino engo ma'mentisofoho.

¹ A'amu ahwomo mta'ango aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo solijwanyo iwontofahumentohofohu sohwa anga'nohino sohwo ntimento, Kiko oyomo. Olo hwe moya'mi ango Mpapiloun humawo'n'ngkohoho loso ape hwa'nyo iwo'n'ngkohoho pa'nyofoho. Oso a'amu fisofe angoso mitimom'ngopo molinyofoho. Hofikoe yahino wonyo somne'no tohino mayoso wokiti'hwamnoho. ² Hwe engo hwaho mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwa oso ape hwa'ntesi'nji hwa'nyo loho'n'imentohofofoho. I a'amu hwahoponjo hopi'nonohinoso oso yahino homo somne'no a'amu mijo yokumpohn'nyo nontifi nilohofohoho hopa imo'n'imentohofofoho.

³ Ose uhwon'ngkahoningko Anituye Towahunu Wopingoso hwaho a'amu anepono ipenimotamentisofoho. Osopo humanji uhwonimentoheso ape fisi kako siki siwojo honiyo'nohino sopo kehumamentisofoho. Oso sikiswojo huhwo sohwo kakoe mnokinoso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne

mta'ni hufa'uyoho. Kakoe sihwano aho hopi'nonohinofoho. Kakoe a'apahopo Anitune'no sifajo hungkuno mti'mokinyofoho. ⁴ Apesi kakoe manji'mofoso honiyo'nohino'njo miyo'nohino so'nji wonyoangkafofoho. Kakoe timno hosaso na'nohinoso wokoso wonyoangkafo'njofoho. Oso a'musi kako kakoe aho somo noswanyo mijo nyo'ne na'nohinoso mokosyohumunniyoho. Oso noswanyo homo somo kakoe hwa'nyo yahino so'nji kakoe yahino nom'ne a'amumo pisakino honingkanomo ipemotawe'ne so'nji wo'nnyomnoho. ⁵ Kakoe yomohu'nyopo yofe pahnnimo hungkuno ole wo'nnyoponoho. Pone engo Mpapiloun sopo hwa'nyo yahino so'nji hwahoponjo yahino wonyo so'njiye kona'wohinyoho. ⁶ A'amu fihwo kako mijo yokumpohn'nyo nilohofwo'n'ngkiso nom'ne mijo woma'mo loso hopaso oso ape hwa'ntesi kako a'amu Anitumo simaho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohoho somo wofonjasy'wo'nimo ehuno wo'niyoho. Ngko oso homo somo nuhwononji nje hi ntikofahon'ngki ngko yomo yonji pisopisaho limenthefoho.

⁷ Ose yahon'ngko a'amu ahwomo mta'ango sohwo ntimento, Kiko yomo yomo peho'no yohino. Ngko olo ape losi'nji sikiswojo mnokino aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo'njo sihwano aho hopi'nonohino'njo sohwo hn'ningkowalokunjo hwap'ngo ne so'no wakilmonne'no yohono. ⁸ Oso sikiswojo ngko nto kitihwaheso kiko nto uhwon'ngkino sohwo hohonta humamojo sohwo olohonta mohumuyoho. Hwangku sohonta kako pi'nimo hwap'ngo ane sopo nta'ni noswapihwoso'no Anitu kako kakimo tikanomo tohino engo uy'miwenefoho. Anitu hwaho mamti'mokummentiso sohonta a'amu hofikoe yofe kakoe iyoswo songo ne'no humayo'ne somo mamti'mokummentiso sohwa hwahopo nohumafikuji oso sikiswojo sohomo uhwon'fijoso hofiko huno pi'n'ngo engo syafisyikuji pisopisaho l'fitnnefoho. Hwap'ngoso oso a'amu sikiswojo pa'nyo sohwo kako songo humanto pe'nimentiso sohwo kako apa'no u'mofapmmontonoho.

⁹ A'amu huno wop'ngo'njo sohwo kako olo so'no huno syafisyihwosi kako huno wop'ngo wotipema'montonoho. Mnokino aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa oso hwofiki'nyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoho. Oso a'mu hisi kako pone engo oso hwofiki'nyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo'njopo humawo'n'ngkisiyoho. ¹⁰ Oso mnokino aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa hwap'ngo nom'neso olenoho, a'amu yofe engo'njo hwaho mokosyohumayoso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo hwafoho. A'amu huhwo sohwa aho fehohnjo hopi'nonohino sohwa nope'n'ngkahon'ngkofi anga'nohino sohwo humaho. Nom'ni sohwo kako tifi i'mofaponefoho. I'mofapihwosi kako olopo we'e nehwo wohumamontonoho. ¹¹ Oso a'amu sikiswojo pa'nyo sohwo hohonta humamentiso sohwo olohonta mohumunyo sohwo kako hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo hweho. Oso hwe engo aho fehohnjo hopi'nonohino sohwa pe'nimentohoho mta'angoso olo siwojo lohweho. Tifi kako apa'no i'mofapihwosi kako hwe engo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihnehwo umo'n'montonoho. Nohumahwosi tikanomo wene hweho.

¹² Oso sikiswojo sihwano aho hopi'nonohinomo mokosyohumayo'ne hwafoho. Hofikoe yofe engoso tifi no'mo mapitnnefoho. Hofikoe yofe engo nomafikuji oso a'amu sikiswojo pa'nyo sohwo'nji hofiko'nji hofikoe a'amu hopi'nonohino somo we'e nehwo womokosyohumantifeho. ¹³ Hwe yofe engo'njo sohwa

hofiko simeho afa iningkuji hofikoe yokumpohn'nyo yo'mayoso oso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohumo uyikuji oso siki siwojo sohumo enjwa'mo wohu-mantifeho. ¹⁴ Tifi hofiko'nji hwe nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohwo'nji hofiko ikujoho fongki'ningkuji Jisas kako hofikimo nuyakolo-fonefoho. Hwapingoso Jisas kako hwe yofe engo'njo hopi'nonohino sohwafe Hwe Engo hweho. Kakoe a'amu ne kako'nji humalofo somo kako nuhwosopento nningkapmno ulahoningki hofiko simeho hi'ntnnono uyontifi kakimo hofiyo iningkowalokwofo. Hwangku kako'nji hofikoe mango sohwafo uyakolopitnefoho.

¹⁵ Ose ntonto ole ntimento, Oso mitimomingo sopo apesi kako no-humentaningki uhwoninkinginoso oso mijo hiso olenoho, a'amu hwaho kengo mta'ango so'nji hungkuno kengo kengo'njo hopi'nonohinofoho. ¹⁶ Oso sikisiwojo sihwano aho hopi'nonohino pa'nyoso hwe engo aho hopi'nonohino sohwanji a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwo'nji hofiko oso a'mu pone Mpapiloun siye mangohwa umo'nantifeho. Oseso hofiko oso pone engo somjo yo'mayoso hufo mahoningkuji pone hiso i'mmo'nohino pa'nyo nohumahoningkuhwosi hofiko oso pone somo toho ifuntofikuiji ni'hu'nahone wae yaopitnefoho. ¹⁷ Oso hiso'no Anitu kako hofiko ifitne'ento kako hofikimo huno uynososo'no hofiko simeho afa iningkuji yo'mayoso ifitnefoho. Oseso hofikoe yokumpohn'nyo so'nji hofikoe a'amumo mokosyohumawo'n'ngkohoho so'nji a'amu siwojo pa'nyo sohumo uyantifeho. Oso hopa imikuji Anituye hungkunoso ne umo'nimontonoho. ¹⁸ Oso ape wonyo uhwoninkinginosi kako oso anga pone engiyoho. Kako hwe engo hwaho kengo kengo mta'ango sohwafo mokosyohumawo'n'ngkisiyoho. Ose ntimentisofoho.

18

Pone engo Mpapiloun wonyo imo'nimentisofoho.

¹ Oso hohosohonta uhwonimentoheso a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo kako ahwomomo uliko'manto pmentisofoho. Kakoe yokumpohn'nyo engo'nji noponto kako olo hwaho lopo pomponaho engo hopa lahumentisofoho. ² Kako mango engo'nji ole limento, Pone engo Mpapilouniso we'enepi ni'hu'nahone wopiwahu'montonoho. Olohonta Setenye angoso ni'hu'nahone wonyo umo'nimontonoho. Olohonta kakoe towahuno wonyo sohwanji hofiko osopo humalofo. Yo'mayo wonyo pisakino'njo kiho'njo nakwo nakwolaho liwo'ningkuhwone osomo humalofo. ³ Hwapingoso a'amu oso hopo sopo humamotofoso hofiko honingkano wonyomo a'amu pi'ningo engo hwaho ayo yawojo'mta'ango somo kompemotawowo'n'ngkohofofoho. Hwe engo hwaho mokosyohumayo huhwo sohwanji oso honingkano wonyo homo somo iningkamentohofofoho. A'amu hwaho engo mta'ango hamniyoho syoho iwo'ningkohofoso hofiko oso anga ponjo a'amu somta'ni hamniyoho mikunimposo tipema'mentohofofoho. Hwapingoso oso angoponjo a'amu hofiko hamniyoho engo'njo nohumantifi yo'mayo ho'yango so'no hi umo'nimentisofoho. ⁴ Ose lahoningki mampaho nom'ne ahwomo mta'ni ole ho'nimento, Nje hwe moya'mi soku sekwo osopo nuliko'mafikuji olo mempo lohohnta'ni fusyolikofaopmno.

U sekwo hofiko'nji honingkano wonyo jwo'nihopitnnoho. Oso hiso'no sekwo tohino mapitnnoho.

⁵ Hofikoe wonyo engoso a'amu hu'meehumosontifi ahwomomo si'mofihwonesohilo.

Oseso hofikoe wonyo so'no Anitu kako iningo mamofonehoho.

⁶ Hofiko Anituye a'amu somo wonyo uloho'mentohoho hopaso Anitu hofikoe wonyo somne'no tohino engo uyimontonoho.

I Anitu oso wonyo uloho'mentohoho so'no kako aku ikwesaloku ulohofonefoho.

⁷ Oso a'musi kako kakoe yofe ho'noma'nonto kakoe huno yo'mayo umo lonte somo iningkamojofoho.

Kako oso wonyo imojo so'no Anitu kako aku tohino uyimontonoho. Aku tohino afapo uyonefoho. Oso tohino uhwoso'no kako humotaho engo walono.

Kakoe simaho mo'mo ole nto hnnimento, Ngko ape yofe engo'nji'nyoho. Ngko a'amu somo yokumpohn'nyo mokosyohumaleno. Ngko a'moyawoso pa'nyo'nimaho. Oso'no yo'mayo tangoso moni'manehoho.

O'o, ngko simaho wopingo'nji ne'no humanti'mnefoho. Oso'no ngko humotaho malimnehono. Ose hnnimentisofoho.

⁸ Sikuno anga'nohino somo kako oso hopa kakoe yofe ho'noma'nyo so'no yo'mayo tohino aku uyoso komo'no u'manefoho.

Nakwoe Hwe Engo Anitu kakoe yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo'njo sohwo Mpapilouniye wonyomne'no kako yano ilofihwoso'no mijoho engo i'mofapihwosi mnokino engo i'mofapihwoso'no hwe moya'mi humotaho lifitnnefoho.

Osohonta Mpapiloun toho nonefoho.

⁹ Oso hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwanji oso ape wonyosi'nji honingkano wonyo imofontifi yo'mayo yahino wonyo imentohoho sohwa hofiko oso anga pone engo Mpapiloun sponjo toho engoso nontaningkuhwosi uhwonifijoso oso hwe engo sohwa tikayomo uhwoninkuwi humotaho hwaho lalifehi'nifitnnefoho. ¹⁰ Ape wonyosi kako tohino engo mentaninkuhwosi oso hwe engo huhwo sohwa hofiko iyoho uninkuhwoso'no ikanopo lohofikuwi pisopisaho likuwi ole lifitnnefoho. U, nakwoe anga Mpapilounne'no hitoho nalokwoho. Kiko anga engo yokumpohn'nyo sohwo mofehi'nyo we'enehi (wan aua) posahoninkiki jije tohino aku komo'no mahino. Ose lifitnnefoho.

¹¹ Nom'ne a'amu hamniyoho syoho'njoso oso tikayo somo nuhwoninkuwi simaho tango uyonefoho. Oso simaho tango uyo hwapingosolenoho. Ole wosyofisyantifeho, Nakwoe ho'yangoso tihwo wonema'montolikenoh. Simaho tango engo uyihwoso'no humotaho engo sulifitnnefoho. ¹² Oso ho'yango engoso olenoho. Yo'mayo wokoso na'nohino, nikuyoho wonyoangkafo'nji, hwapife wopingo honijwo, halojo, miyo'nohino oso'nji, iyo akino wopingo'njo yo'mayo mti'mokumentohofoso'nji yahu sihwano mta'ni yo'mayo mti'mokumentohoho so'nji ahwomo yokino, sojo oso mta'ni wokoso wonyoangkafo mti'mokumentohofofoho. ¹³ Ho'yango nom'neso olenoho. Yo'mayo ka'nyo, nalofe, tofoyo, yo'mayo akino wopingo wopingo'njo, hwone mijo a'apahomo ehaloho'nyo'ne, ipisayo mijo, yahwo-afoho'nji wosopayo'nji yahu'nji yahu a'amu hn'nomokomwo'ninkikiso oso'nji hano emoyo'nji oso yo'mayoso hofikinta'ni a'amu mpe imentohofofoho. Oso'nji a'amu yahu mpe yiwo'ninkikohoho hopaso a'amu fehohnjoso hofiko

nom'ne a'amu siki syoho ulohofiyo'ne mpe imentohofofoho. ¹⁴ A'amu hamniyoho syoho'njoso ole ulifitnnefoho, Yo'mayo ho'yango sekwo hi semo'n'wo'n'ngkisoso noseliko'manto nto mtn'nao'maho. Yo'mayo wosopayo me'wampe'njo yo'mayo wokoso wonyoangkafo so'nji sekwoe yofe engo so'nji nto mtn'nao'maho. Ose ulifitnnefoho.

¹⁵ Oso a'amu ho'yango syoho'njo sohwa oso ango somta'ni hamniyoho engo ma'mentohoho sohwa hofi'ko oso ango hopo sopo tango engo i'mofopi'hwoso'no iyoho un'ngkuhwoso'no hofi'ko ikano nampo nta'ni uhwon'hwopajikuji humotaho engo jongkuso mapitnnefoho. ¹⁶ Ole ulifitnnefoho, Sekwoe ango engo somne'no hitoho nalokwoho. Hohonta sekwo manji'mofo, hwapife wop'ingo'nohino yontifi wokoso na'nohino wop'ingo so'nji nikuyoho, hamniyoho engo'njo so'nji inontifi wop'ingo humamentohofofoho. ¹⁷ I mofehi'nyo we'ene'pi (*wan aua*) posahon'ngki sekwoe hamniyoho wokoso wop'ingoso yo'mayoso ni'hu'nahone imo'namokwoho. Ose ulifitnnefoho.

A'amu yofayokino syoho'njo ho'yango'nji yofayokinomo nohnnawe mojimotofoto sohwa hofi'ko kengopo lohofikuji ¹⁸ tikayo ango Mpapiloun nta'ni uhwon'hwopajikuji ole ulifitnnefoho. Youwo youwo. Pone engo olo pa'nyoso nom'ne ntipolo. O'o, awonoho. ¹⁹ Ose likuji humotaho hwaho ole lalifehi'nifitnnefoho. Youwo youwo. Pone engo hopo sopo nakwo mijo ayopo emoiwo'n'ngkuhwone hn'nwi osopo nta'ni hamniyoho engo ma'motohwonefoho. Mofehi'nyo we'ene'pi posolohofahon'ngki yo'mayoso ni'hu'nahone moi'wo imo'n'maho. Oso a'amu yofayokino syoho'njo sohwa ose ulifitnnefoho.

²⁰ Sekwo a'amu ahwomomjo sohwaso oso pone engo moi'wo imo'nyo so'no sekwoe simoho wop'ingo wasemo'nono. Sekwo a'amu Anituye sikunonji sekwo Anituye hungkuno uyohojiku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohwa hnnonji sekwo a'amu Anitu hungkuno sejopahon'ngki limotofoto sikunonji sekwoe simehoso wop'ingo wasemo'nono. Oso pone engo sekumo wonyo seloho'mentiso so'no Anitu kako oso pone engo sohomo aku tohino uyohoho.

²¹ Oso hungkuno moi'wo losojwaofahon'ngki a'amu ahwomomjo yokumpohn'nyo sohwo kako sojo mikun'imposo nomanto mijo ayomo meho'naofonto ulimento, Oso sojo ho'nafohe hopaso oso pone engo Mpapiloun sopo nomafikuji sojo hopa mohm'no ni'hu'nahone meho'naopitnnefoho. Oseso a'amu hofi'ko apa'no muhwon'fitnnefoho. Oseso Mpapiloun ni'hu'nahone moi'wo imo'nonefoho. ²² Oseso yo'mayo tompuyo hwomeyoka mpompulompuyo'nji kounoho yoka'nji oso ango sopo nta'ni apa'no mupa'nyo'nefoho. A'amu syoho iwo'n'ngkohoho sohwaso oso ango sopo a'amu muhwonyo'nefoho. Oseso a'amu hofi'ko hofi'koe syoho ikuji mtopmtopi'yoka peeloku loku'yoka pomi'yoka apa'no mupa'nyo'nefoho. Wosopayo fiji fiji'yoka sojo ekawojiyo singki singki'yoka apa'no mupa'nyo'nefoho. ²³ Oso ango hopo sopo sikiloho apa'no momongkujahufitnnefoho. Hwe moya'mi ape songo ma'n'ngkuji simoho wop'ingo in'ngkuji tikafo jahon'ngkujoso mupa'nifitnnefoho. Hohonta sekwoe a'amu hamniyoho syoho'njo sohwa hamniyoho engo'nji imo'n'imotofoso hofi'koe yofe engo hwaho ayo yawojo'mo ihulo'mentisofoho. I olohonta moi'wonoho. Sekwoe pee'fo so'nji ki'nyo so'nji a'amu pi'n'ngo engo hwaho ayo yawojo'mo hwasyo hon'ngkanomo ipemotapmmentohofofoho.

²⁴ Anitu oso pone engo somo uhwon'mentisoso kakoe a'amu ne somo fonjasyontifi a'amu kakoe hungkuno limotofoto sohwaso fonjasyontifi

hofikoe honiyoso oso'mo wentan'ngki uhwon'mentisofoho. I Anituye a'amu hopi'nonohino somo hwaho ayo yawojo'mo a'amu nom'ne hofikimo poyo umokumentohofu osohwafe honiyoso oso'mo wentan'ngki Anitu uhwon'mentisofoho. Oso wonyo hwap'ngoso osoho hwafoho.

19

A'amu ahwomomjo sohwa pone engo Mpapiloun piwahu'mentiso so'no hofiko simonyo engo imentohofoho.

¹ Oso hohosohonta ahwomo mta'ni mango engo ho'n'ngkahon'ngki ngko huno ole syafi'hu'mentoho, a'amu ahwomomo hopi'nonohino humalofoso hungkuno lalokwofo. Ole upa'n'imentoho, Nakwo Anituye yofe engo woho'nomano. Nakwoe Anitu sohwo kako nakumo kako'nohini nefe'mawo'n'ngkiso hweho. Kakoe yofe engo kako yokumpohn'nyo engo'njo hweho. ² Anitu kako a'amufe wonyomne'no yano ilofi'hwajiyoso hopoenohino. Oso ape wonyosi hwe moya'mi pi'ningo engomo hon'ngkano wonyomo ipemotamentisofoho. Oso a'musi kako Anituye syoho ulohofiyo sohwo fonjahumentisoso oso'no Anitu kako oso a'mu simo aku tohino uy'mentisofoho.

³ Ose lonti'fi apa'no li'mentohofi, Nakwo nakwoe Anituye yofe woho'nomano. Oso pone Mpapiloun soponta'ango tikayoso engolopohamo ne'no syonefoho. ⁴ Hwe engo sife aho hopi'nonohino nom'ne mta'ni osofosofahu'nohino sohwanji oso songo humalofo osofosofahu'nohino sohwanji hofiko Anitu kako a'amumo mokosyohumayo'ne kakoe epohumayopo humaso sohune'no hwomtame ehumant'fi ul'imentohofi, Ou nehopeho. Nakwo nakwoe Anituye yofe engoso woho'nomano. ⁵ Ose ulahon'ngkofi Anituye epohumayo sopo nta'ni joho ole ho'n'imento, Sekwo nakwoe Anituye syoho ulohofiyo soku, sekwo Anituye hungkunomo t'fi in'ngkawo'n'ngkohofu soku sekwo a'amu yofe engo'njo soku yofe we'e'njo hopi'nono kakoe yofe woho'nomano. Ose ho'n'imentisofoho.

A'amufe Wonyo'ne Poyo Pe'n'imentiso sohwo ape mahon'ngki wosopayo iloho engo i'mofapmmentisofoho.

⁶ Osohonta mampaho engo apa'no ho'n'ngkahon'ngki ngko apa'no syafi'hu'mentoho, a'amu pi'ningo engoso ahwomomo humant'fi lalokwofo. Mampaho hiso mijo sampsopo mta'ni mtito'yoka hopa ahwomo yoka hopa'nji ho'n'ngkahon'ngki upa'n'imentohefoho. Ole ho'n'imento, Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwoe yofe woho'nomano. Nakwoe Hwe Engo Anitu nemokosyohumayo sohwoe yokumpohn'nyoso hwofilo'nnyo'njo hweho. Kako nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumaho. ⁷ Oso Hwe nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'n'imentiso sohwoe sikuno kakoe ape woma'mte sikunoso mofoneponoho. Oso kakoe apesi kako wokoso hwap'fe oso yo'mayoso nto'no esyohumaho. Oso'no nakwo simonyo uyano. Nakwo nakwoe Anitu yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo sohune'no yofe engo woho'nomano. ⁸ Anitu kako oso ape simo manji'mofo sawemo halojo wonyoangkafo kiho aneso uyahon'ngki kako nto yohoho. Ose ho'n'imentisofoho. Oso manji'mofo sawemo halojoso Anituye hwe moya'mife hon'ngkano wop'ngi somo uhwon'mentohefoho.

⁹ Oso hiso nuhwon'ngkahon'ngko hwe ahwomo mta'ango sohwo nt'imento, Kiko olo hungkuno hiloso nomahoji ifalifaliyo mt'i'mojo. Oso Hwe nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'n'imentiso sohwoe ape mayo'ne wosopayo iloho engo wenant'ifeho. Anitu oso a'amu wosopayo elijwanyo sopo ne'no

fipmno nto uloso sofe simehoso wopingo umo'nalofoho. Ose ntonto ntimento, Olo Anituye hungkuno loso nehopeho. ¹⁰ Ose ntahoningki ngko oso hwe ahwomomjo sohwoe sifiki'nyo'mo hwomtame yihumentaningko ntimento, O'o, filikaho. Kiko ngkimo ose enihumahotoho. Ngko kiko pa'nyo Anituye syoho ulohofiyo hwo'nyoho. Oso'no kiko Anitumnohini hwomtame fehumamno. Ngko'nji sekwo a'amu hwahoponjo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontifi kakoe hungkuno lutihwawo'ningkohofso hwa hnnonji nakwo a'amu ahwomomjo sohwo'na'nnonji nakwoe syohoso afa'nohino'njo hwo'nyoho. A'amu Anitu kakoe hungkuno uyahoningki limotofo sohwo'na Anituye Towahuno Wopingo ufo'ma'mojo hopaso olohonta sekwo Jisasiye hungkuno lijwaofiwo'ningkohofso sohwasimo sefo'malofoho. Ose ntimentisofoho.

A'amu fihwo kako yahu halojo sopo kehumamentisofoho.

¹¹ Ngko ahwomo nomtompeehoningki uhwonimentoheso yahu a'amu hn'niwo'ningkiso halojo sohwo nohumentaningki uhwonimentohesofoho. Oso a'amu yahu sopo kehumunyo sohwoe yofe hufa'uyoso olenoho. Anituye hungkunomo nto'no iningkawowo'ningkiso hweho. Hungkuno nehopi'nohino liwo'ningkiso hweho. Kako hwe moya'mife yahinomne'no yano ilofso so'nji a'amumo tango uyo so'nji kako yahino hopoeni iwo'ningkiso hweho. ¹² Kakoe timoso toho sijiso pa'nyo'njo hweho. Kakoe mnokino sopo hwe hwaho mokosyohumawo'ningkohofso sohwafe mnokino manji'mofoso kakoe mnokinopo pi'ningo engo'njo hweho. Kakoe yofe kakoe mnokino manji'mofso sopo mti'mokinyoso kako'nohino hwapingo neso huno uyohoho. A'amu nom'neso hofiko hwapingo neso huno muyofoho. ¹³ Kakoe manji'mofso sawemoso honimijo somo yomanto nto imentisofoho. Oso hiso'no a'amu kakoe yofeso ole mii'mentohofi, Anituye hungkuno hweho. ¹⁴ A'amu ahwomomjo itokuso'njo hwapife halojo wopingo'njo sohwa hofiko yahu halojo sopo kehumantifi tifi iningkamentohofsofoho. ¹⁵ Hofikoe Hwe Engo Jisas sohwo kakoe mango somta'ni hwakuhwajo sihumampo'nyo yohosiyohosi lojinyo swapiwo'ningkisofoho. Oso hwakuhwajo sihumampo'nyo neso olenoho. Kakoe hungkunofoho. Oso sihumampo'nyo so'nji kakoe mango sohwo iwofito'meefso'nefoho. A'amu huhwo sohwo yokumpohn'nyo mokosyohumentaningkuhwosi hofiko kakoe hungkunomo haloho maposo'njo ikuji miningkayo'njo ikujo'no tango engo uyimontonoho. Anitu oso a'amu somne'no simeho tohino umnimentiso so'no Jisas kako hofikimo hwotoho wahmmontonoho. Kakoe yokumpohn'nyoso hwofilo'nnyo hweho. ¹⁶ Oso Hwe Engo sohwoe manji'mofso sawemo somo popasoponjo somo kakoe yofe mti'mokinyoso olenoho. Kako hwaho hopi'nonohinoso mokosyohumayo hweho. Hwe engo hopi'nonohino sohwafe Hwe Engo hweho.

¹⁷ Ose uhwononji uhwonimentoheso, a'amu ahwomomjo sohwo kako mofehi'nyo'njo mofone sopo lohofonto yihufo yokintahopo fekwowentaningkofo sohwo mango engo ulimento, Sekwo olopono fipmno. Anitu kako sekumo wosopayo wosejapmmontonoho. ¹⁸ Oseso sekwo hwe engo sohwafe a'apaho'nji hofikoe a'amu itokuso mokosyohumawo'ningkohofso sohwafe a'apaho so'nji a'amu yokumpohn'nyo yahupo kehumawo'ningkohofso sohwafe a'apaho'nji hofikoe yahufe a'apaho so'nji hmnaopmno. Sekwo hwe yofe engo ane'njo yofe engo'njo, a'amu syoho ulohofiyo so'nji a'amu siki humawo'ningkohofso oso a'amu hopi'nonohino somo wonantifeho.

¹⁹ Ose ulahon+ngki uhwononji ole uhwon+mentoho, Oso a'amu sikis+wojo pa'nyo sohwo'nji hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumawo'n+ngkohoho sohwanji hofikoe a'amu itokuso'njo sohwanji hofiko oso a'amu hwe yahu halojo sopo kehumamentiso sohwoe a'amu'nji hofiko ikujoho fongki'nyo'ne uhu'mokumentohofofoho. ²⁰ Oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo l+mojo sohwo kako a'amu sikis+wojo pa'nyo ti+finjo hweho. Kako oso hwe si+wojo pa'nyo si+mo'mjo sohwo'nji kako nolohofi+wo'nonto yo'mayo engo a'amu miy+wo'n+ngkiyohoho it+hwahon+ngki a'amu hofiko a'amu sikis+wojo pa'nyo sohwoe yofe hofikoe a'apahopo mti'mokinont+fi kakoe huyo'mangomne'no hwomtame ehumamotofo somo hwasyo hon+ngkanomo ipemotapmmentisofoho. Jisas kakoe a'amu so'nji hofikoe oso a'amu si+wojo pa'nyo sohwo'nji oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo l+mojo sohwo'njimo impe intofont+fi hofiko intofahumentohofofoho. A'amu ahwomomjoso hofiko oso a'amu si+wojo pa'nyo sohwo'nji Anituye hungkuno hwasyo l+mojo sohwo'nji songo nohumentan+ngki hofiko toho engo mit+fongo pa'nyo sijontanjo somo meho'nao'mentohofofoho. Oso toho homo somo tikayo hwos+mijo akino wonyo'njo si+wo'n+ngkisofoho. ²¹ Oso a'amu yahupo kehumawo'n+ngkiso Jisas oso hwoe mango mta'ni hwakuhwajo sihumampo'nyo swahop+wo'n+ngkiso so'nji a'amu nom'ne somo fonjahumentisofoho. Nofonjasyahon+ngki yi+hufo sohwa oso a'amu sohwafe a'apaho nont+fi si+meho nahnn+mentohofofoho.

20

Seten kako impo'angomo nohumentan+ngkuhwosi soswo wan tausen (1,000) uyakolofonefoho.

¹ Oseso ngko nohumanji ole uhwon+mentoho, a'amu ahwomomjo sohwo kako pi'nimo hwap+ingo ane sponjo hoku'yo hwosayo'ne so'nji ahwomo nano so'nji motapmmentisofoho. ² Nomotaponto Seten+mo nut+manto ahwomo nano'nji intofasyonto soswo *wan tausen* (1,000) uyakolofonefoho. Oso Seten huhwo sohwo kako homa hohontajo hweho. ³ Intofasyonto oso pi'nimo hwap+ingo ane sopo intohm'mofonto hoku'yo ni+hu'no yokumpohn'nyo pijwahumentisofoho. Ni+hu'no impofakiyofa yahumentisofoho. Osopo nohumentan+ngkuhwosi soswo *wan tausen* (1000) uyakolof+hwoso'no kako hwasyo hungkuno a'amu somo mujo'njo uy+montonoho. I oso'no soswo *wan tausen* (1000) nto uyakolof+hwoso'no impo'ango mta'ni is+hutof+humaj+hwoso'no osopo we'enehwo wemoi-montonoho.

⁴ Oseso ngko nohumanji uhwon+mentoheso, Hwe hwaho mokosyohumawo'n+ngkohoho sohwafe epohumayo sopo a'amu pi'n+ingo engoso nohumentan+ngkofi uhwon+mentohofoho. Oso a'amu hiso hofiko nom'ne a'amu sofe hungkuno ikwolofone yano ilofi+hwajiyo'ne hwafoho. A'amumo uhwon+mentoheso olenoho. A'amu Jisas+mo si+meho hi'ntnnono uyont+fi kakoe hungkuno nom'ne a'amu somo ulont+fi oso hungkuno homo somo yokumpohn'nyo kemokosyohumamentohofofoho. Hofiko oso a'amu si+wojo pa'nyo sohwo'nji kakoe huyo'mango so'njimo hwomtame mehumayo'njo yont+fi hofikoe a'apahopo a'amu si+wojo pa'nyo sohwoe mti'mokinyoso mamti'mokummentohofofoho. Hofikoe hon+ngkano wop+ingo somne'no mango sohwa hofiko hofikoe ti+wango iwofito'meeo'mentohofofoho. A'amu hiso hofiko apa'no songo imo'nont+fi Jisasi'nji hofiko'nji hofiko a'amu somo mokosyohumentan+ngkofi soswo *wan tausen* (1,000) uyakolo'mentisofoho. ⁵ Oso a'amu si+mo'mo

pe'nimentohofoso lika'mentohofofoho. A'amu nom'ne pe'nimentohofoso hofiko oso hohosohonta molikafe'njo imentohofofoho. O'o, hofiko oso soswo *wan tausen* (1,000) so'no hontohumantifi molikafe'njo imentohofofoho. ⁶ Oso a'amu pe'nontifi pi'nimo mta'ni simo'mo lika'mentohofoso hofiko simaho wopingo'njo humamentohofofoho. Anitu oso a'amu homo somo wopingo'nohini uloho'mentisofoho. Hofiko poyo apa'no mape'nyo'njo ikuji tikanomo mafitnnefoho. O'o, hofiko Anitu'nji Kilaisi'njiye syoho ulohofiy o imo'n'ngkuji Kilaisi'nji hofiko'nji nom'ne a'amu somo soswo *wan tausen* (1,000) somne'no umokosyohumafitnnefoho.

Seten ni'hu'nahone wonyo umo'n'imtonoho.

⁷ Soswo *wan tausen* (1000) uyakolofihwoso'no oso pi'nimo hwapingo ane somta'ni hofiko Setenimo isihutofomapitnnefoho. ⁸ Isihutofomahon'ngkuji Seten noswapihwosi kako a'amu angomeemjo somo hwasyo hungkuno ulonefoho. Seten kako ngkimo nn'ngkap'fitne'eno lih wosi hwasyo hungkuno ulihwoso'no a'amu Ngkouki'nji Mekouki'nji hofiko Anitu'nji ikujoho'ne uhu'mokufitnnefoho. Oso a'amu hiso iyoswo pa'nyofoho. A'amu we'yo'maho. ⁹ Hofiko hwaho Isilael hopo sopo ifehu'mokosyahon'ngkuji oso angosopono Anituye a'amu Jelusalem sponjo Anituye a'amu neso nohumentan'ngkuji oso Seten kakoe a'amu wonyoso hofoyo hufitnnefoho. Oseso a'amu wonyo somo toho ahwomo mta'ni nopihwosi nonefoho. ¹⁰ Anitu kako Seten a'amu hwasyo hon'ngkanomo ipemotawomentiso sohumo nutimahwosi oso toho mijo ayo pa'nyo sijontan'ngkuhwoso somo ni'hu'nahoni wakeho'ni'mo'montonoho. Oso toho tikayo hwosi'mijo akino wonyo'njo somo Anitu kako sikisiwojo pa'nyo sohwo'nji oso hwe Anituye hungkuno hwasyo limojo sohwo'nji nto ho'ni'mo'mentisofoho. Osopo hofiko nohumafikuji im'ingo'nji hinjopo sikuno'nji sikwo'miyomo engolopohamo hofiko tohino umnonefoho.

Hungkuno ikwolofo'ne hungkunofoho.

¹¹ Oso hohosohonta ngko nohumanji uhwonimentoheso hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe epohumayo halojo sopo hwe fihwo nohumentan'ngki uhwonimentohefoho. Oso hohosohonta nakwoe hwaho lo'nji ahwomo'nji moi'wo imo'nao'mentisofoho. Apa'no muhwonyo'njo imentohefoho. ¹² A'amu pe'nimentohofohopi'nonohinoso yofe engo'njo sohwanji yofe engo ane'njo so'nji hofiko oso epohumayo sopo lohofahon'ngkofi fisaku'mentisofoho. Nom'ne iyoswo fisojwahinyoso songo humayo'nefoho. Yo'mayo yahino wopingo'nji wonyo'nji a'amu poyo pe'nimentohofoso imotofo so'no iyoswomo mti'mokumentiso somta'ni kako yano ilofihwajimentisofoho. ¹³ A'amu mijo ayomo pe'nimentohofohofe pijafomijo mta'ni Anitu nomanto a'amu hwahopo pe'nimentohofohofe pijafoso Anitu ma'mentisofoho. A'amu hopi'nonohino sofe huyo'mango somo Anitu utima'mentisoso a'amu ni'hu'no hopi'nonohino somo kako anga'no anga'nohino sofe yahino somne'no yano ilofihwajimentisofoho. ¹⁴ A'amu yahino wonyo'njo somo yano ilofihwajonto oso toho engo mijo ayo pa'nyo sijontanjo somo meho'ni'mo'mentisofoho. Oso poyo pe'nyo yahino so'nji oso angopoyo pe'nyo sohwafe huyo'mango hontohumalofo sponjo so'nji toho hisomo meho'ni'mo'mentisofoho. Oso toho hisomo a'amu pe'nimentohofoso Anitumo simaho hi'ntnnono muyoso ni'hu'nahone humantokutnnefoho. Osopo humayoso poyo pe'niwo'n'ngkofoso

hufa'uyoso osohifofo. ¹⁵ Oso iyoswo songo ne'no humayo'ne somo a'amu fihwo yofe muhwonyo'njo ihwosi oso a'amu somo oso toho pi'nimomjo somo womeeho'n'i'mo'montonoho.

21

Ahwomo'nji hwaho'nji songofoho.

¹ Ngko nohumanji uhwonimentoheso, ahwomo'nji hwaho'nji songo imo'n'ngkahon'ngki uhwonimentohesofoho. Ahwomo simo'njo so'nji hwaho simo'mjo so'nji moi'wo imo'n'imentisofoho. Oso hwaho songo sopo mijo ayo aneponoho. ² Oso hohosohonta ngko uhwonimentoheso angosongo Jelusalem uhwonimentohesofoho. Ango songoso Anitu mta'ango hwaho songo sopo pmentisofoho. Oso angosongo hopo sopo wokoso wonyoangkafo'njoponoho. A'amu ape womantifi hotifo fofolofasyiwo'n'ngkohoho pa'nyo'njoponoho. ³ Anituye epohumayo sopo nta'ni mampaho engo ole upa'nimentoho, Uhwonimno. Anituye angosongo neso a'amu'nji wo'nnyoponoho. Oseso Anitu kako hofiko'nji humentanjosohofiko kakoe a'amu imo'nohumalofo. Anitu huhwo kako hofiko'nji nihu'nahone wohumamontonoho. ⁴ Anitu kako kakoe a'amufe timijosonihu'nahone wae umo'montonoho. Hwap'ngoso oso hohosohonta a'amu poyo mape'nifitnnehofo. Tohino mumnonehoho. Oso'no humotahoso apa'no malifitnefofo. Oso yo'mayo hiso hwaho simo'mta'ango somjosomoi'wonoho.

⁵ Oso hwe Anituye epohumayo sopo humaso sohwo ulimento, Sekwo uhwonimno. Ngko yo'mayo songo mti'mokumalefofo. Ose ulonto ngkimontimento, Kiko olo hungkuno loso mti'mojo. Olo hungkuno loso nehopeho. Oseso hwe moya'mi hofiko nje hungkuno somo simoho hi'ntnnono ufijo'manji hofikoe simoho wop'ngo umo'nimontonoho. Hwap'ngoso hungkuno loso ne umo'nimontonoho. ⁶ Ose ntonto ntimento, Ngko yo'mayo yo'mayoso moi'wo nto esojwao'maleno. Ngko yo'mayo somo hwap'ngo sohwo'ni oso nje yo'mayo homo somo moi'wo nto esojwao'male hwo'nyoho. A'amu fihwo kako mijo'no mijoho pe'n'ngkuhwosi ngkimoni'masoso ngko kakimo mijo songo ne'no humayo'neso ufimonnoho. Oso mijo hiso ngkinta'ni kako mpe miyonehoho. O'o, ngko kakimo siki ufimonnoho. ⁷ A'amu yo'mayo hwahoponjo yahino wonyo somo monje yasyoso sohumne'no ngko kakine'no yo'mayo wop'ngo ulohommonnoho. Ose ulohohm'mo ngko kakoe Anitu'ni humahon'i'mo kako nje mehomi umo'nimontonoho.

⁸ I oso'no a'amu ngkine'no yokumpohn'nyo malohofe'njo so'nji a'amu simoho hi'ntnnono montape'njo so'nji a'amu hon'ngkano wonyo'njo so'nji a'amu a'amumo fonjahumentohoho so'nji a'amu a'mohufo imotofo so'nji a'amu ki'nyo'njo so'nji a'amu anitu hwasyo sohumo hwomtame yihumawo'n'ngkohoho so'nji a'amu hwasyo hungkuno liwo'n'ngkohoho sontne'no hofiko oso toho mijo ayo pa'nyo sijiwo'n'ngkiso sopeno'no ufitnefofo. Oso hopo sopo toho tikayo hwosimijo akino wonyo'njo syalokunjo sopo poyo pe'nyo tfinjoponoho. Osopo ne'no nohuman-tokutnefofo.

Ango songo Jelusalemmne hungkunofoho.

⁹ A'amu ahwomo mta'ango sohwo ngkimo ni'ma'mentisofoho. Oso a'amu ahwomomjo huhwo sohwo a'amu aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa solijwanyo na'nohino a'amu wonyo umokiyo'ne mokosyohumunyo somta'ango hweho. Osohwo

noni'manto ntimento, kiko oyomo. Oso Hwe sekwoe Wonyo'ne Poyo Pe'nimentiso sohwoe ape wokiti'hwamo. Olohonta kako oso ape hisi woma'mte'no yohoho. ¹⁰ Anituye Towahuno Wopingo ngkimo ifehu'mokan'humentisofoho. Oso Towahuno hiso ngkimo ifehu'mokon'syahon'ngki a'amu ahwomo mta'ango sohwo ngkimo hwofiki'nyo sawemo spono ipen'motas'mentisofoho. Oso hopo spono ipen'motasonto Jelusalem pone songo Anituye a'amu ne humunyo spono Anitu mta'ango pontan'ngki nti'hwamentisofoho. ¹¹ Ango Jelusalem spono Anitu mta'ango yokumpohn'nyo so'nji pomponaho so'nji lahumentisofoho. Oso anga wonyoangkafo hopo spono nta'ni tipomponaho timo hon'ngkonyo hopo hwalo'mokumentisofoho. ¹² Oso anga hopo spono tojo sawemo inyoponoho. Hoku'yoso aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo'njoponoho. Oso hoku'yo hopo spono a'amu ahwomo mta'ango aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa humunnyoponoho. A'amu Isilaelife temtitofo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwafe yofe mti'mokinyoponoho. ¹³ Oso mofehi'nyo si'mofapiso sohohnta'ni hoku'yoso hufa'u si'hune'njoponoho. Mofehi'nyo ikwo'mokiso sohohnta'ni hoku'yo hufa'u si'hune'njoponoho. Angahohnta'ni hoku'yo hufa'u si'hune'njo hohnta'nyoho. Hwonamonyo hohnta'ni hoku'yo hufa'u si'hune'njo hohnta'nyoho. ¹⁴ Oso anga pone homo somjo tojo somjo sojo aho hufa'u sife mta'ni hufa'uyoso yokumpohn'nyo sosofitofomokosyohumayo wo'nnyo spono a'amu (*apousel*) aho hufa'u sife mta'ni hufa'uyo Jisasiye hungkuno uyohojiku'mofi'wo'n'ngkohoho sohwafe yofe wo'nnyoponoho.

¹⁵ Oso a'amu ahwomomjo hungkuno ntimentiso sohwo kako toke na'nohino yamofo iyo'neso nomanto oso pone so'nji hoku'yo so'nji toke so'nji yamofo imentisofoho. ¹⁶ Oso pone homo somjo sawemo so'nji tifo so'nji afa'nohinofoho. Kakoe honje so'nji afapoenohinoho. Nom'ne isalo'nnyo'njo'maho. O'o, afapoenohinoho. Kakoe sawemo engoso *tu tausen foua hantilet* (2,400) *kiloumitafoho*. ¹⁷ Oso pone homo somjo tojo somo yamofo imentisofoho. Kakoe sawemoso *wan hantilet fouti-foua* (144) *mitafoho*. Oso toke yamofo iyoso a'amu yamofo iwo'n'ngkohoho pa'nyofoho.

¹⁸ Oso tojoso Anitu mti'mokumentisoso sojo wonyoangkafo tipomponaho timo hon'ngkonyo hopo hwalo'mokumentisofoho. Oso anga ne hiso na'nohino timo hon'ngkonyo pa'nyofoho. ¹⁹⁻²⁰ Sokilojo yokumpohn'nyo sosofitofomokosyohumayo sojoso wokoso wonyoangkafo mti'mokumentisofoho. Oso sojo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoso kengo kengo wo'nnyofoho. Sojo wonyoangkafoso fehohnjoso halojo, fehohnjo yamo'nohino, fehohnjo sontijo, fehohnjo hon'jwo, fehohnjo hwosimijo, nom'nihwo sontijo'nji hwosimijo'nji ulohopihn'nyofoho. A'amu nakwoe hwaho lopo oso sojo wokoso we'e'nohino ihn'nyo'neso mpe yi'wo'n'ngkohofoso hamniyoho mikun'imposo'njofoho. Oso tojomjo sojoso sojo ewafo pa'nyofoho. ²¹ Oso hoku'yo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoso kame engo wonyoangkafo sohwo hoku'yomo kijahinyofoho. Oso anga hopo sponjo hon'ngkanoso timo hon'ngkonyo na'nohino pa'nyofoho.

²² Anituye ahwomomjo tajo anga engoso aneponoho. O'o, nakwoe Hwe Engo Anitu Yokumpohn'nyo Engo Hwofilo'nnyo'njo sohwo'nji nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'nimentiso sohwo'nji siko nohumanji anga homo somo uyohope-e'ne monta'iyoho. ²³ Oso anga hopo spono mofehi'nyo'nji

hamno so'nji malinyoponoho. O'o, Anituye yokumpohn'nyo pomponaho hopa lasy'wo'n'ngkisoponoho. Jisas sohwo kako sikiloho pa'nyo hweho. ²⁴ Oso pomponaho wonyoangkafo hopo sopo a'amu hano emoiwo'n'ngkohofoponoho. A'amu hwaho mokosyohumamotofo sohwafe wokoso wop'ngoso oso ango sopone'no motapmmentohofofoho. ²⁵ Hoku'yo engoso mop'jasiyo'njo ne'no nohwosompo'nawowo'n'ngkisoponoho. Oso hopo sopo sikuno mamiyoponoho. ²⁶ Yo'mayo hwahoponjo wokoso wonyoangkafo oso'nji hamniyoho so'nji oso ango somo Anituye yofe ho'nomayo'ne womotoswantifeho. ²⁷ I oso'no yo'mayo wonyo a'amu hon'ngkano wonyo'njo hungkuno hwasyo liwo'n'ngkohofoso hofiko ni'hu'no mahufitnnehofo. O'o, a'amu hofikoe yofe Jisasiye iyoswo songo humayo'ne somo wo'nnyoso hofiko oso pone engo somo woswantifeho.

22

Mijo songo ne'no humayo so'nji iyo songo ne'no humayo so'ntnne hungkunofoho.

¹ Oso hohosohonta ngko nohumentan'ngko a'amu ahwomomjo sohwo kako mijo engoso nt'hwamentisofoho. Oso mijo songo ne'no humayo'ne hiso timo hon'ngkonyomjo pomponaho pa'nyofoho. Oso mijo timoso a'amu nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'n'imentiso sohwo'nji Anituye epohumayo somta'ni swofijwaoponto ² ango pone engo somne hon'ngkano somo mt'hupento walofoho. Hon'ngkano yohosiyo hohnta'ni momt'famo'nyofoho. Oso hon'ngkano homo somo yohosiyo hohnta'ni iyo songo ne'no humayo'ne loho'nnyoponoho. Oso iyo homo somjo ipisayo unto'n'monteso hamno huhwo huhwi into'n'wo'n'ngkisofoho. Oso iyoswo inoho iyo homo somjoso hwe moya'mimo wop'ngo umokuwo'n'ngkisofoho. ³ Yo'mayo Anitu ngkilaho liwo'n'ngkisoso mawo'nnyoponoho.

A'amu nakwoe wonyo'ne poyo pe'n'imentiso sohwo'nji Anituye epohumayo so'nji wo'nnyoponoho. Oso hopaso Anituye syoho ulohofiyoso kakine'no hwomtame yuhumafitnnefoho. ⁴ Hofiko Anituye simanomo uhwon'ngkuji Anituye yofe hofikoe yomohu'nyopo mt'i'mokinyofoho. ⁵ Sikunoso apa'no m'mofaponehoho. Hofikoe Hwe Engo Anitu sohwo hofikoe pomponaho hweho. Oso'no hofiko kwefoho mofehi'nyoso ni'hu'no anefoho. Hofiko hwe engo imo'n'ngkuji engo lopahomo ne'no nohumant'fitnnefoho.

Jisas kako ni'hu'no komo'no ponefoho.

⁶ Ose ntonto nt'imento, Olo hungkuno kilalokwe loso nehopeho. A'amu hopi'nonohino olo hungkuno losomo nupa'n'ngkuji simaho hi'ntnnono ufijo'manji simaho wop'ngo umo'n'montonoho. Hwap'ngoso hungkuno hiloso ne umo'n'montonoho. Hwe Engo Anitu kako kakoe hungkunoso a'amumo uy'wo'n'ngkiso so'no hofiko a'amumo lut'hwawo'n'ngkohofofoho. Anitu kako a'amu ahwomomjo sohwafo k'iko Joun'imo yo'mayo imo'none so'no kit'hwayo'ne uhwat'imasofoho. Oseso k'iko Anituye syoho ulohofiyo somo ut'hwaho. Ose nt'imentisofoho. ⁷ Sekwo upa'n'mno. Jisas ole nal'imento, Ngko sekumo komo'no wose'ma'monnoho. Yo'mayo imo'none so'no hungkuno olo iyoswo lomo wojo somo a'amu t'fi in'ngkaweso'manji wop'ngofoho. Ose nal'imentisofoho.

⁸ Ngko Joun'ni olo hungkuno losomo nupa'nonji yo'mayo t'fi imo'none somo uhwon'mentohefoho. Ngko yo'mayoso nuhwonosojwaofonji oso a'amu ahwomomjo yo'mayo nt'hwamentiso sohwoe s'fiki'nyo'mo

hwomtame wehumamonji yahon'ngko ⁹ ntimento, Kiko ngkine'no hwomtame en'humahotoho. Kiko ji'je a'amu'nji a'amu Anituye hungkuno Toho Wojo limotofo sohwanji olo hungkuno lomo tifi in'ngkawowo'n'ngkohoho so'nji nakwo hinjoho'nwo Anituye syoho ulohofiyo hwona'nyoho. Oso'no kiko Anitu kakine'nohini hwomtame fi'humaho. ¹⁰ Ose ntonto ntimento, Kiko olo hungkuno yo'mayo imo'none lo'no mti'mokohinoso kiko hiyaso mokosyohumahotoho. O'o, yo'mayo loso Anitu kako we'enepi kako hungkuno lososo moi'wo umo'n'imontonoho. ¹¹ A'amu hon'ngkano wonyo iwo'n'ngkiso sohwo kako hon'ngkano wonyo somo ne'no wamji'mmontonoho. Hwap'ngoso hon'ngkano iwolo'mokinyo'ne mofehn'nyoso awonoho. A'amu hon'ngkano pisakino'njo iwo'n'ngkiso sohwo kako oso hon'ngkano pisakino'njoso ne'no wamji'mi'montonoho. A'amu kako hon'ngkano wop'ngomo nto'no in'ngkawowo'n'ngkiso sohwo kako hon'ngkano nto'nohino somo ne'no wamji'mi'montonoho. A'amu hon'ngkano wonyo ane'njo sohwo kako hon'ngkano wonyo ane'njo ne'no wamji'mi'montonoho. Ose ntimentisofoho. Hwap'ngoso Jisas kako asomo pone so'no hon'ngkano iwolo'mokiyo'ne mofehn'nyoso awonoho.

¹² Jisas apa'no ntimento, Kiko olo hungkuno loso a'amumo uso. Upa'nimno. Ngko we'enepi wapmmnonoho. Oseso ngko nopm'mo a'amu hopi'nonohino sofe yo'mayo yahino wonyo so'nji wop'ngo so'nji yano ulofiyo'ne wapmmnonoho. ¹³ Ngko yo'mayoso emayo sohwo'ni moi'wo nto esojwao'maleno. Ngko yo'mayo somo hwap'ngo sohwo'ni oso nje yo'mayo homo somo moi'wo nto esojwao'male hwo'nyoho.

¹⁴ A'amu hofi'koe hon'ngkano wonyo ho'nao'mentohoho somo ngko hofi'kimo hwap'fe songo ulohohm'me'no hofi'ko simonyo engo uyantifeho. Osopo hofi'ko nohumafikuji iyo ipisayo songo ne'no humayo'neso won'ngkuwantifeho. Oso pone songo Jelusalem sponjo hoku'yo somo suyoso hofi'ko hoponoho. ¹⁵ A'amu si'wojo pa'nyoso a'amu peefo'nji ki'nyo'nji yi'wo'n'ngkohofoso a'amu a'mohufo yahino'njoso a'amu nom'ni hwamo fonjasiyo yahino'njoso a'amu hwasyo anitu sohwo yofe ho'nomawo'n'ngkohofoso a'amu hwasyo hungkuno li'wo'n'ngkohoho so'nji a'amu hwasyo hungkuno so'no hi' umonyo so'nji hofi'ko Anituye ango somo ni'hu'no mahufitnnefoho. ¹⁶ Ose ntonto ntimento, Ngko Jisasi'ni nje a'amu nje yofe ho'nomayo'ne uhu'mokuwo'n'ngkohoho soku nje hungkuno lomo upa'nifitnne so'no nje a'amu ahwomomjo sohumo sekuye pone'no li'hwajimalefoho. Ngko hwe engo Ntefitiye hwap'ngo sohwo'ni kakoe Imu hwo'nyoho. Yo'mayo hungkuno Anitu Ntefitimo uyimentisoso ngko ne imokumontohefoho. Ngko Im'ngo'nji Hntokwaliyo I'mu sohwo im'ngo'nji li'wo'n'ngkiso sohwo pa'nyo hwo'nyoho. Ose ntimentisofoho.

¹⁷ Anituye Towahuno Wop'ngo sohwo'nji a'amu Jisasi'mo simaho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohoho kakoe ape pa'nyo so'nji Jisasi'mo ole ulalokwofo, Oyomo. A'amu kakoe hungkuno lomo upa'noso sohwo kako oyomo ulono. A'amu kako mijo'no umo'n'ngkuhwoso'no kako waponho. A'amu kako mijo wanimo li'hwosi kako nop'hwosi mijo songo ne'no humayo'neso wanono. Mijo hiso mpe miyonehoho. O'o, Anitu uyimontonoho.

¹⁸ Olo hungkuno loso ngko yokumpohn'nyo waseli'monne'no yohono. Olo hungkuno yo'mayo imo'none lo'no iyoswo lomjoso upo'nalokwofo soku, a'amu fihwo olo hungkuno loso'nji nom'ne hungkuno kengo mta'angoso ufisyipo'masoso yo'mayo tango olo iyoswo lomo wojoso Anitu kako nom'hu'mokuhwosi oso a'amu sohumo uyonefoho. ¹⁹ U a'amu fihwo

kako olo iyoswo lomjo hungkuno fehohnjo wae yaofoso sohumo Anitu kako kakimo wae yaofonefoho. Oso hwe huhwo sohwo kako iyo songo ne'no humayo'ne somjo ipisayoso manonehoho. Oso Anituye pone songo Jelusalem iyoswo lohwo naliso hopo sopo mohumanehwono.

²⁰ Jisas kako olo hungkunolo nalimentiso sohwo ole nelalofi, Ou nehopeho. We'enepe ngko komo'no wapmmmonnoho. Jisas ose nelalofoho.

Ou Hwe Engo Jisas, ngko Joun sohwo'ni ole kilalokweno. Kiko komo'no fiipe. Ose kilalokweno.

²¹ Nakwoe Hwe Engo Jisasiye hitohoso sekwo hopi'nonohino kunonji waweno. Joun kako ose limentisofoho. Olo hungkuno loso osohopeho.